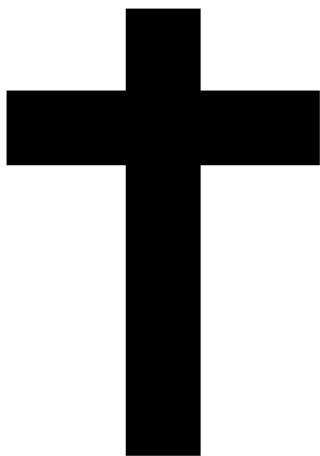


Diza'quë shtë Dios  
con dizë



New Testament in Zapotec, Ocotlán (MX:zac:Zapotec, Ocotlán)

## Diza'quë shtë Dios con dizë

### New Testament in Zapotec, Ocotlán (MX:zac:Zapotec, Ocotlán)

copyright © 1983 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Zapotec, Ocotlán

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Zapoteco, Ocotlán [zac], Mexico

### Copyright Information

© 1983, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

#### The New Testament

in Zapotec, Ocotlán

© 1983, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022  
b5034bc2-699c-5c8d-b682-32909c3d919b

## Contents

San Mateo . . . . .	1
San Marcos . . . . .	55
San Lucas . . . . .	87
San Juan . . . . .	143
Hechos . . . . .	185
Romanos . . . . .	241
1 Corintios . . . . .	265
2 Corintios . . . . .	288
Gálatas . . . . .	304
Efesios . . . . .	313
Filipenses . . . . .	322
Colosenses . . . . .	328
1 Tesalonicenses . . . . .	334
2 Tesalonicenses . . . . .	340
1 Timoteo . . . . .	343
2 Timoteo . . . . .	350
Tito . . . . .	355
Filemón . . . . .	358
Hebreos . . . . .	360
Santiago . . . . .	378
1 San Pedro . . . . .	384
2 San Pedro . . . . .	391
1 San Juan . . . . .	395
2 San Juan . . . . .	401
3 San Juan . . . . .	402
San Judas . . . . .	403
Apocalipsis . . . . .	406

## Diza'quë segùn San Mateo

*Ra shtadë guëlü Jesús  
(Lc. 3.23-38)*

<sup>1</sup> Ndë'ë na listë shtë ra shtadë guëlü Jesucristo. Guc më llëbni David nu guc më llëbni Abraham.

<sup>2</sup> Abraham guc shtadë Isaac. Hia na gubani Isaac gúqui' shtadë Jacob. Hia lé'i' gúqui' shtadë Judá con ra bëchi'. <sup>3</sup> Judá guc shtadë Fares nu Zara. Tse'lë Judá bërulë Tamar. Fares guc shtadë Esrom; hia na gubani Esrom gúqui' shtadë Aram. <sup>4</sup> Aram guc shtadë Aminadab. Hia tiempë na gubani Aminadab gúqui' shtadë Naasón. Hia lë'ë Naasón gúqui' shtadë Salmón. <sup>5</sup> Salmón guc shtadë Booz; shni'a Booz guc Rahab; Booz guc shtadë Obed; shni'a Obed guc Rut. Obed guc shtadë Isaí. <sup>6</sup> Isaí guc shtadë rëy David. Hia rëy David guc shtadë Salomón nu shni'a Salomón guc tse'lë tëgulë Urías.

<sup>7</sup> Salomón guc shtadë Roboam. Hia lë'ë Roboam guc shtadë Abías. Hia lë'ë Abías guc shtadë Asa. <sup>8</sup> Asa guc shtadë Josafat nu Josafat guc shtadë Joram. Hia na gubani Joram gúqui' shtadë Uzías. <sup>9</sup> Uzías guc shtadë Jotam nu Jotam guc shtadë Acáz. Hia na gubani Acáz gúqui' shtadë Esequías. <sup>10</sup> Esequías guc shtadë Manasés. Hia na gubani Manasés gúqui' shtadë Amón nu Amón gúqui' shtadë Josías. <sup>11</sup> Josías guc shtadë Jeconías nu con ra bëchi'. Tiempë ni bia'a ra mënë lë'ë ra israelitë ziquë prësi parë Babilonia.

<sup>12</sup> Despuësë de ni, Jeconías guc shtadë Salatiel nu guc Salatiel shtadë Zorobabel. <sup>13</sup> Zorobabel guc shtadë Abiud. Hia na gubani Abiud gúqui' shtadë Eliaquim nu Eliaquim gúqui' shtadë Azor. <sup>14</sup> Azor guc shtadë Sadoc. Hia

iurë na gubani Sadoc gúqui' shtadë Aquim. Aquim guc shtadë Eliud. <sup>15</sup> Eliud guc shtadë Eleazar nu Eleazar gúqui' shtadë Matán. Matán guc shtadë Jacob. <sup>16</sup> Jacob guc shtadë José, tse'lë María. Hia lé'i' guc shni'a Jesús. Jesús nápi' stubi lë, Cristo.

<sup>17</sup> Manëre ni naescritë ndë'ë chidá generaciòn, mënë naná shtadë guëlü Jesús; gubani rai' entrë Abraham hashtë David. Nu zac naescritë ndë'ë lë shtadë guëlü Jesús naná guc stubi chidá generaciòn entrë David hashtë bia'a ra mënë ra israelitë parë Babilonia. Nu naescritë ndë'ë lë shtë mënë naná stubi chidá generaciòn, ra naguquërelde dizde tiempë gua rai' Babilonia hashtë gulë Jesucristo.

*Bëdchini Jesús lu guë'dchiliu  
(Lc. 2.1-7)*

<sup>18</sup> Zndë'ë guc iurë gulë Jesucristo. María, shni'a më nápi' comprumisi parë guëtsë'ai' con José. Antsë de quë guëquërelde rai' juntë, hia lë'ë María bëdzëli' nua shini' por pudërë shtë Espiritu Santo. <sup>19</sup> José, tse'lë María, na tubi nguiu za'quë. Guc shtu'u José niasá'ni' lë'ë María sin quë adë niac bë'adi'i ra mënë parë adë guëru'udi'i shtu shtë María. <sup>20</sup> Mientras quëhuni' llgabë zni, tubi ianglë shtë Dios bëlua'alú lu mbëca'ldë nu repi ianglë:

—José, llëbni David, adë rdzëbëdi'il gúnël recibir María cumë ziquë tsé'lël purquë lë'ë shini' zé'di' por pudërë shtë Espiritu Santo. <sup>21</sup> Lë'ë María gápi' tubi shini' nu guërulë me'dë Jesús. Zni guërulë me'dë purquë lë'i' gúni' salvar ra shmënë më de grë duldë shtë rall.

<sup>22</sup> Grëtë' ndë'ë guzac parë gac cumplir lo quë naguni'i Dadë Dios lu muzë nabadi'dzë shti'dzë më guahietë; bëquë'ëi':

<sup>23</sup> Lë'ë lliguëna'a gua shini' nu gápi' tubi me'dë naguërulë Emanuel.

Lë ni runë cuntienë: Dios con lë'e hia'a.

<sup>24</sup> Iurë lë'e José gubani lu mbëca'ldë, bë'ni' tal cumë guni'i ianglë lúhi'. Bë'ni' recibir María cumë ziquë tsé'li'. <sup>25</sup> Perë adë guquërdëdi' rai' ziquë tsé'li' hashtë iurë lë'e shini María bédchini lu guë'dchiliu. Iurní bédë'e José lë me'dë; bërulëhi' Jesús.

## 2

### *Bidë guëná rëy mago lë'e niñi*

<sup>1</sup> Iurë Jesús gulë guë'dchi Belén, tubi guë'dchi shtë Judea, lë'e Herodes na rëy naquëgnibë'a guëdubi lugar ni. Iurní bédchini ra rëy mago hashtë ciudá Jerusalén. Ze'dë rai' de nezë guia'a zitu.

<sup>2</sup> Guna'bë di'dzë ra mënë ni:

—¿Ca gulë rëy shtë ra më israelitë? purquë nezë guia'a guná na'a lu mbelëgui'i shtëhi'; por ni zë'pë na'a parë guëdë'në na'a adorar lë'i'.

<sup>3</sup> Iurë lë'e rëy Herodes bini ra di'dzë ni, adë bédzélëdi'i pë gúnëll; adë gurëdchidi'i ldu'ull. Nu grëtë' mënë shtë Jerusalén guzac rall zni.

<sup>4</sup> Iurní lë'e rëy guna'bë grë ra jëfë shtë ra bëshuzi nu grë ra narlua'a lëy nabëquë'ë Moisés entrë ra mënë israelitë. Guna'bë di'dzë rëy:

—¿Ca galë Cristo?

<sup>5</sup> Lë'e rall bëquebi:

—Guëdchini Cristo Belén shp3 Judea purquë zni bëquë'ë tubi muzë shtë Dios guahietë. Naescritë zndë'ë:

<sup>6</sup> Lë'ël Belén, guë'dchi shtë Judá.

Nal tubi guë'dchi mitu'në perë nídi'i stubi guë'dchi más importantë quë lë'ël entrë ra guë'dchi shtë Judá naná importantë.

De lë'ël guëdchini tubi më ru'bë na-gapë grëtë' shmëna.

<sup>7</sup> Iurní lë'e Herodes guna'bë lë'e rëy mago guitsë guitsë. Nu guna'bë

dí'dzëll tubi tiempë namás ec-sactë guc bëlua'alú mbelëgui'i lu rai'. <sup>8</sup> Iurní guni'i Herodes lu ra mago tsa rai' Belén nu répill:

—Gulë tsagná ndë nu gulë tsagna'bë di'dzë za'quë za'quë shcuendë me'dë. Iurë lë'e të guëdzëlë të me'dë, iurní gulë bë'në visi na purquë rac shtua'a tsaguëna adorar lë'i'.

<sup>9</sup> Gualú bini ra mago shti'dzë rëy, iurní zia'a rai'. Lë'e mbelëgui'i naguná rai' nezë guia'a, zia'asë delantë lu rai' hashtë por fin lë'e mbelëgui'i guzudchí lugar catë nanú me'dë. <sup>10</sup> Iurë lë'e mago guná lu mbelëgui'i guzudchí, nalë bëquitë ldu'u rai' con lëgrë ru'bë la'ni ldu'u rai'. <sup>11</sup> Iurë guatë rai' la'ni hiu'u, guná rai' lu me'dë nu María, shni'a me'dë. Iurní bëzullibi ra rëy; bë'në rai' adorar lë'e me'dë. Lueguë bësha'lë rai' cajë nanua'a rai' parë bëzëlaa'dchi rai' orë, gushialë nu mirra. <sup>12</sup> Despuësë guni'i shca'ldë rai' lu mbëca'ldë de quë guëabridi'i rai' lu rëy Herodes. Bëabrí rai' ladzë rai' perë hia por stubi nezë.

### *Zia'a shtadë Jesús parë Egipto*

<sup>13</sup> Despuësë de zëagzë ra mago, tubi ianglë shtë Dios bëlua'alú lu mbëca'ldë lu José nu repi ianglë:

—Guashtë; gudëdchi me'dë; gulë gua con shni'a me'dë. Gulë gua nasesë guë'dchi shtë Egipto të ndë guëquërdë të hashtë iurë lë'e na guënia'a guëabrí të ladzë të purquë lë'e rëy Herodes tsatílill lë'e me'dë parë gati me'dë.

<sup>14</sup> Iurní guashtë José; bëru'unú rai' me'dë la'ni gue'lë parë Egipto. <sup>15</sup> Nga'li guquërdë rai' hashtë iurë lë'e rëy Herodes guti. Zni guc cumplir lo quë naguni'i Dios por di'dzë nabëquë'ë muzë shtë më guahietë. Guní'i': "Hashtë naciuni Egipto guna'ba shinia".

*Herodes gunibë'a gati ra llguë'në*

16 Iurë lë'ë Herodes bédë'ë cuendë de quë lë'ë ra mago guluguë rall lë'ë rëy, iurní nalë bédchini llanë la'ni ldú'ull. Nu gunibé'all gati grë ra ngulë'në nanapë chupë izë parë guetë naquërelde Belén, con ra me'dë nananú guëdubi alreduerë lugar ni. Zni bënë rëy según tiempë ecsactë naguni'i ra mago bëlua'alú mbëlëgui'i lu rai'. 17 Zni guc cumplir lo quë naescritë por Jeremías, muzë shtë Dios:

18 Bini tubi bë ru'bë; grëtë' ra na'a naquërelde regiuni Ramá, bi'ni rai' nu guá ldu'u rai'.

Raquel rú'ni' por shíni' perë adë nídi'i mudë parë chu gunë consolar lë'ë rai' purquë grëtë' ra me'dë gunitilú rai'.

19 Perë despuësë guti Herodes, lë'ë ianglë shtë Dios bëlua'alú lu mbëca'ldë lu José catë quërelde rai' Egipto nu repi ianglë:

20 —Guashtë; gudëdchi me'dë; gulë gua con shni'a me'dë të guëabré të naciuni Israel stubi. Hia lë'ë mënë naguc shtu'u quini lë'ë me'dë, guti rall.

21 Iurní José guashtë. Biá'ai' me'dë con shni'a me'dë parë regiuni Israel. 22 Iurë José bini de quë Arquelao quëgnibë'a Judea shlugar shtádëll Herodes, bëdzëbë José niáhi' ndë, perë lu mbëca'ldë gua tubi visi de quë guëgzëhi' regiuni shtë Galilea. 23 Iurë bédchini rai' nga'li, iurní guquërelde rai' guë'dchi Nazaret. Zndë guzac parë guc cumplir lo quë naguni'i ra muzë shtë Dios guahietë: “Guërulë më Nazareno”.

### 3

*Lo quë naguni'i Juan Baustista*  
(Mr. 1.1-8; Lc. 3.1-9, 15-17;  
Jn. 1.19-28)

1 Tiempë dzë ni Juan Bautista bédchini Judea hashtë tubi shlatë catë adë quërelde'di'i mënë.

Quëadi'dzë Juan diza'quë shtë Dios; 2 guní'i':

—Gulë bënë nadzë'ë mudë nabani të purquë hia lë'ë iurë bëga'a parë guëribë'a Dios shmënë më.

3 Lë'ë Juan na el quë naguni'i Isaías, muzë shtë Dios. Bëquë'ei' shti'dzë Dios manërë rë':

Guini të tubi bë shtë tubi mënë narni'i fuertë lu tubi shlatë ru'bë: “Gulë bënë preparar nezë shtënë Dadë.

Gulë bënë preparar la'ni ldu'u të ziquë nezë ldi parë iurë guëdchini Dadë. Gulë gubani tubi vidë za'quë.”

4 Lari shtë Juan nactsá'uhin con guitsë ladi camellë. Hia cinturón shtëni' na tubi gui'di, nu dau shtëni' guc shanchi nu dchini shtë mbee'zë lachi. 5 Iurní glli glli rdchini ra mënë shtë ciudá Jerusalén con ra mënë shtë guë'dchi shtë Judea con ra naquërelde lugar guëlladchi Jordán; rdchini rall parë guëquë diaguë rall shti'dzë Juan.

6 Iurë lë'ë ra mënë rshubë duldë rall duldë shtë rall lu Dios, Juan bëchu'bë nisë lë'ë rall la'ni guë'gu Jordán.

7 Perë iurë guná Juan cantidá mënë religiusë fariseo nu saduceo, bédchini rall parë chubë nisë rall; guni'i Juan lu rall:

—Llëbni mbe'ldë, ¿chull bëtsëbë lë'ë të? ¿Pëzielú dani'i rllu'në të parë guëca'chilú të lu cashtigu dushë nanapë quë guëdchini?

8 Gulë bënë obrë za'quë parë guená mënë de quë guc cambi mudë nabani të, de quë bëabré ldu'u të con Dios. 9 Nu adë rni'idi'i të la'ni ldu'u të gunë më perdunë lë'ë të sulë purquë na të llëbni Abraham. Rnia'a lu të si talë adë gunëdi'i më recibir lë'ë të, napë më pudërë parë gunë më llëbni Abraham de guë'ë rë'.

10 Gunë më cashtigu ra mënë mal ziquë lë'ë guiubëaguë hia na listë parë guëchuguin hiaguë. Grëtë' ra hiaguë nadë rnë'edi'i nashi

za'quë, chuguin nu tsequin lu gui'i. <sup>11</sup> Guldía, na rchu'bë nisa lë'ë të con nisë parë guëlua'a de quë bè'në nadzë'ë të mudë nanabani të, perë el quë naze'dë despuësë de na, më ni guëzunëhi' ldu'u të nu guëne'e më Espiritu Santo parë cuezënuhi' lë'ë të. Guëshe'ldë më Espiritu Santo ziquë be'lë të parë gac të limpi. Më ni napë más pudërë quë na; adë rúnëdi'i tucara ni siquierë guahia rachi shtënë më. <sup>12</sup> Gunë më separar ra mënë mal entrë mënë za'quë. Hia lë'ë më napreparadë con palë guia'a më të parë guëzunë më trigu të parë guëru'u gui'lli tubi cu'. Hia trigu tsutsa'u la'ni catë riutsá'uhin perë grëtë' gui'lli tsequi lu gui'i. Lë'ë gui'i nunquë adë réaldëdi'in.

*Bëriubë nisë Jesús*  
(Mr. 1.9-11; Lc. 3.21-22)

<sup>13</sup> Iurní Jesús bédchini de Galilea hashtë rua' guëë'gu Jordán catë nanú Juan të parë guëchu'bë nisë Juan lë'ë më. <sup>14</sup> Primërë adë nëdi'i Juan; répi' lu Jesús:

—Runë tucara chubë nisa por lë'ël perë lë'ël ze'dë lua.

<sup>15</sup> Perë Jesús guni'i:

—Bëne'e sí iurne' purquë zni gac të parë guëdë'na'a cumplir grë cusë za'quë naquëgnibë'a Dios.

Iurní lë'ë Juan gunë <sup>16</sup> nu bëchu'bë nísí' lë'ë Jesús. Iurë Jesús gualú bëriubë nísí', lueguë bërú'ui' la'ni nisë; lueguë lueguë bëlla'lë lu gube'e hashtë guná më lugar catë quëbezë Dios nu guná Jesús lu Espiritu Santo shtë Dios; bédchini' ziquë tubi palumë. Gulezënuhi' lë'ë Jesús. <sup>17</sup> Iurní bini më tubi bë, tubi voz nabëru'u lu gube'e naguni'i:

—Ndë'ë lë'ë shinia. Nalë rac shtua'a lë'i'. Nalë rquitë ldua'a rnahia lúhi'.

## 4

*Niasiguë Satanás lë'ë Jesús*  
(Mr. 1.12-13; Lc. 4.1-13)

<sup>1</sup> Lueguë lë'ë Espiritu Santo guanú lë'ë Jesús lu tubi lumë shlatë catë nídi'i mënë të guëtë'dë mëdzabë prëbë nihunë më cuntrë voluntá shtë Dios. <sup>2</sup> Guquërelde më nga'li sin adë gudáudi'i më durantë cuarenta dzë nu cuarenta gue'lë. Despuësë bédchini galërdia'në ldu'u më. <sup>3</sup> Bédchini naná rsiguë; guabí'guëll lu më. Guní'ill:

—Si talë de verdá nal shini Dios, gunibë'a guë'ë rë' parë guëaquin guetështildi gaul.

<sup>4</sup> Perë Jesús bëquebi:

—Sagradas Escrituras rni'i: “Lëdë niásëdi'i guetështildi guëbani nguiu sino por grë di'dzë narni'i Dios”.

<sup>5</sup> Iurní lë'ë mëdzabë bia'a lë'ë më ciudá Jerusalén. Güe'pinull lë'ë më guëc iádu'u tubi partë más guia'a.

<sup>6</sup> Iurní répill:

—Si talë gualdí rní'il nal shini Dios, bëru'ldë lë'ël hashtë lu guiu'u purquë Sagradas Escrituras rni'i: Dios guëni'bë'a lë'ë ra ianglë të parë gapë rai' lë'ël nu guëldisë rai' lë'ël con guia'a rai' të parë ni tubi guë'ë gunënédi'i guëa'l.

<sup>7</sup> Jesús bëquebi:

—Nu zac rni'i Sagradas Escrituras: “Adë rtë'dëdi'il prëbë Dios, Shtadë të. Adë rúnëdi'il obligar lë'i'.”

<sup>8</sup> Nu lë'ë mëdzabë bia'a Jesús lu tubi dani ru'bë, nu bëlua'a mëdzabë grë ra naciuni con lujë shtë rahin ziquë grë cusë za'quë nananú lu guë'dchiliu; <sup>9</sup> guní'ill lu Jesús:

—Na guënehia grëtë' ndë'ë cá'al si talë guëzullíbil lua, gúnël adorar na.

<sup>10</sup> Iurní Jesús repi:

—Guabsú lua, Satanás, purquë Sagradas Escrituras rni'i: “Sulë Dios Shtadë të gúnël adorar. Sulë lë'ë më guëzu'bë diáguë shtí'dzi'.”

<sup>11</sup> Iurní mëdzabë bësa'në Jesús. Lueguë bédchini ra ianglë. Bë'në rai' sirvë lu Jesús.

*Jesús guzublú guèluá'ai' ra mënë shtë Galilea*

(Mr. 1.14-15; Lc. 4.14-15)

<sup>12</sup> Iurë Jesús bini de quë Juan nanú lachigui'bë, iurní zia'a më parë regiuni shtë Galilea. <sup>13</sup> Perë adë bëá'nëdi'i më Nazaret sino quë guagla'guë më guquërelde më Capernaum, tubi guë'dchi naquë guëlladchi rua' nisë ru'bë por nezë shtë regiuni Zabolón nu Neftalí. <sup>14</sup> Zndë guzac parë guc cumplir lo quë nabëquë'ë muzë shtë më guahietë; lëhi' Isaías. Naescritë zndë'ë:

<sup>15</sup> Guë'dchi Zabolón nu Neftalí, nezë naquë rua' nisë ru'bë ladë cu' guia'a shtë guë'gu Jordán, partë más zitu shtë Galilea catë quërelde ra nadë nádi'i më israelitë.

<sup>16</sup> Ra mënë narëta' ndë, guquërelde rall lu nacahi perë guná rall tubi llni ru'bë. Ra mënë naquërelde regiuni catë nanú shcaa'l shtë galguti, nga'li bianí tubi llni ru'bë guná rall.

<sup>17</sup> Dizdë iurní Jesús guzublú bë'në më predicar diza'quë nu guni'i më:

—Gulë bë'në nadzë'ë mudë nabani të purquë hia bëga'a iurë parë guëribë'a Dios lë'ë të.

*Jesús guna'bë tapë nguui, gac rai' shmënë më*

(Mr. 1.16-20; Lc. 5.1-11)

<sup>18</sup> Jesús ziaгла'guë më nezë rua' nisë ru'bë shtë Galilea. Guná më chupë nguui narë nga'li, tubi na Simón nu lë zac Pedro. Stubi nguui lë Andrés, bëchi Pedro. Na rai' pescadurë. Quë'ldaguë rai' guë'shu la'ni nisë. <sup>19</sup> Iurní Jesús repi:

—Gulë gude'e naldë na të guna lë'ë të pescadurë shtë ra nguui; gue'dënú të mënë lua.

<sup>20</sup> Mizmë iurní bësa'në rai' guë'shu nu guanaldë rai' lë'ë më.

<sup>21</sup> Zia'a Jesús más delantë; guná më lu chupë bëchi ra më narëta',

Jacobo nu Juan, shini Zebedeo. Nanú rai' la'ni barcu. Zúbëga'a rai' con shtadë rai'. Quëhunë rai' rumiendë guë'shu. Guna'bë Jesús lë'ë rai'. <sup>22</sup> Mizmë iurní bësëá'nëga rai' barcu con shtadë rai'. Guanaldë rai' lë'ë Jesús.

*Jesús bëlua'a zihani mënë*

(Lc. 6.17-19)

<sup>23</sup> Jesús ziaгла'guë më guëdubi Galilea. Quëglua'a më ra mënë la'ni iádu'u shtë rall cadë guë'dchi catë bédchini më. Quëadi'dzë më diza'quë shtë Dios lla tsuté mënë lugar catë rribë'a Dios. Nu runë më rumëdi grëtë' clasë galguidzë nanapë ra mënë. Bënëac më ra narac llu'u. <sup>24</sup> Bërë'tsë di'dzë naquëhunë Jesús hashtë guëdubi regiuni shtë Siria. Bédchininú ra mënë grëtë' naquëzac zi lu galguidzë nu ra naquëhunë sufrir dulurë nu grë nanapë mëdzabë la'ni ldu'u rall nu grëtë' ra narati zini ra, nu ra narac galguidzë llunguë. Jesús bënëac ra mënë ni. <sup>25</sup> Nalë zihani mënë guanaldë rall lë'ë më, mënë shtë Galilea nu guë'dchi shtë Decápolis nu Jerusalén. Lë'ë quë lë'ë zihani mënë shtë regiuni Judea nu ra naquërelde stubi tēchi guë'gu Jordán, guanaldë rall lë'ë Jesús.

## 5

*Libanë shtë Jesús*

(Lc. 6.20-23)

<sup>1</sup> Iurë Jesús guná lu ra mënë zihani, güe'pi më lu lumë shtë dani. Guzubë më nga'li. Iurní shini gusë'dë më bédëá rai' rdondë rai' catë zúbëga'a më. <sup>2</sup> Jesús guzublú caglua'a më zndë'ë:

<sup>3</sup> —Dichusë ra mënë narac bë'a nanú nicidá gac rall limpi la'ni ldu'u rall, pues tsuté rai' catë rribë'a Dios.

<sup>4</sup> Dichusë ra mënë naru'në por duldë shtë'në rall, pues Dios gunë consolar lë'ë mënë ni.



<sup>5</sup> 'Dichusë ra mënë nadu'u. Pues grë ra mënë ni gunë rall recibir guë'dchiliu catë guëdë'ë Dios ca'a rall, guëquërelde rall.

<sup>6</sup> 'Dichusë na ra mënë narac shtu'u parë gac rall limpi delantë lu mē; hia rëdch'i ldu'u rall por lë'ë mē.

<sup>7</sup> 'Dichusë ra mënë narga'a ldu'u sa' rall; pues zni rga'a ldu'u mē lë'ë rall.

<sup>8</sup> 'Dichusë ra mënë nalimpi ldu'i; mënë ni guëná rall lu Dios.

<sup>9</sup> 'Dichusë ra mënë nargutë en paz parë ra mënë; pues Dios gulë mē ra mënë ni shini Dios.

<sup>10</sup> 'Dichusë ra mënë narzac zi purquë quëhunë rall cumplir sht'i'dzë Dios; pues tsuté rall catë rribë'a mē.

<sup>11</sup> 'Dichusë na të iurë lë'ë ra mënë rni'i guidzë lë'ë të nu iurë rzunaldë mënë lë'ë të nu iurë lë'ë mënë guëni'i bishi cuntrë lë'ë të purquë na të shmëna. <sup>12</sup> Mizmë manërë shtadë guë'lú të guzunaldë rall muzë shtë Dios naguquërelde más guahietë quë lë'ë të. Gulë bëquitë ldu'u të nu tsu lëgrë ldu'u të purquë gunë të recibir tubi premi ru'bë lu gube'e.

*Na të ziquë zedë nu llni*

*(Mr. 9.50; Lc. 14.34-35)*

<sup>13</sup> 'Lë'ë të na të ziquë zedë entrë ra mënë shtë guë'dchiliu rë' të parë adë rshínidi'iru'u mënë. Si talë zedë guëdchíguëdi'i, ¿lla gunë nguiu të guëabrí savor shtë zedë? Hia adë rlluí'idi'in sino parë quë guëzebin nu parë guë'lú mënë guëquin.

<sup>14</sup> 'Lë'ë të na të ziquë llni parë mënë narëta' lu guë'dchiliu. Tubi ciudá nazúbëga'a guëc tubi dani, adë gáquëdi'i guëca'chiluhin. Adë rca'chi ldu'udi'il lu mënë llni nanápël. <sup>15</sup> Adë gáquëdi'i subë llni la'ni tubi tēpë; más bien zubin guia'a të parë guëzianí të guëná mënë nananú la'ni hiu'u. <sup>16</sup> Zni zac lë'ë të, gulë bë'në ziquë llni narabtsë'ë delantë lu ra mënë të parë guëná mënë cusë za'quë nacanihunë të; iurní ra mënë gunë

rall alabar Shtadë të, mē naquëbezë gube'e.

*Bëlua'a Jesús shcuendë lëy*

<sup>17</sup> 'Adë rúnëdi'i të llgabë zelda lu guë'dchiliu parë guëdë'a fin lëy shtë Moisés, nilë parë guëdë'a fin enseñansë shtë ra muzë nabi-adi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Adë zëldëdia'a parë guëdë'ëhia fin sino parë guëluá'ahia pë runë cuntienë shti'dzë rai'. <sup>18</sup> Purquë guldía rnia'a lu të, mientras nanú gube'e nu guë'dchiliu, ni tubi partë shtë lëy, ni tubi puntë shtë letrë ni partë mitu'në shtë lëy, adë gunë fáltëdi'in. Grëtë' napë quë gac cumplirin. <sup>19</sup> Por ni grëtë' nadë rúnëdi'i casë cualquier mandamientë shtë lëy, aunque más mitu'në partë shtë mandamientë, nu rluá'all ra mënë lu mizmë zni, pues runë tucarë gáquëll mē nalasáquëdi'i catë rribë'a Dios. Perë grëtë' el quë narzu'bë diaguë nu quëgluá'all gunë mënë cumplir grë puntë shtë lëy, ni runë tucarë gáquëll más mē lasac lugar catë rribë'a Dios. <sup>20</sup> Na rnia'a lu të, si talë adë nádi'i conductë shtënë të más naza'quë quë conductë shtë ra mënë religiosë fariseo nu ra mësë shtë lëy, jamás adë tsutédi'i të catë rribë'a Dios.

*Caglua'a mē lla na llanë*

*(Lc. 12.57-59)*

<sup>21</sup> 'Lë'ë të bini të ra shtadë guë'lú hia'a guni'i rai': "Adë quínidi'il mënë; cualquier narguini sáhi' pues napë quë gac juzgar mënë ni". <sup>22</sup> Perë na rnia'a lu të, grëtë' el quë naná rldë lu sáhi', nápëll culpë lu nagunë juzguë. El quë narushtía lu sáhi', napë quë gac juzgar mënë ni lu Junta Suprema. El quë narni'i lu sáhi': shënë, nanú peligrë tsall lu gui'i shtë gabildi.

<sup>23</sup> 'Zni si talë lë'ël rac shtú'ul guëdë'ël ofrendë lu bëcu'guë nu nga'li rëagná ldu'ul de quë bëldënul sa'l, <sup>24</sup> bësëa'në ofrendë shtënë

cu' bëcu'guë; iurní guagná bëchil të parë tsu en paz con lë'ëll; iurní sí, zac guëabril lu bëcu'guë të parë guëdë'ël ofrendë lu Dios. <sup>25</sup> Si talë chu guëdchi'bë demandë cuntrë lë'ël, iurë zianul mënë ni nezë, gulë gac të de acuerdë lueguë të parë adë gúnëdi'i mënë intriegu lë'ël lu juësi, purquë iurní juësi gúnëll intriegu lë'ël lu ra soliar të parë guëldaguë rall lë'ël lachigui'bë. <sup>26</sup> Guldía rnia'a, nga'li guëru'udi'il hashtë quíllil lútime centavë nanazé'bil.

*Jesús bëlua'a shcuendë duldë adulteri*

<sup>27</sup> 'Lë'ë të bini të lo quë naguni'i mënë antsë: "Adë rquënúdi'il tse'lë mënë". <sup>28</sup> Perë na rnia'a lu të, cualquier lo quë naná rzebi ldu'u ra na'a más quë tsé'lëll, hia bë'në mënë ni duldë adulteri la'ni ldu'ull. <sup>29</sup> Si talë slul ladë ldi napë culpë quëhúnëll duldë, gulú slul të parë guëru'ldëlin zitu. Más mejurë guëniiti tubi slul no sea quë tsal guëdubi cuerpë shtënéll la'ni gabildi. <sup>30</sup> Si tubi guiá'al ladë ldi napë culpë quëhúnëll duldë, bëchuguë guiá'al, bëru'ldin zitu; mejurë guënítil tubi partë shtë cuerpë, lëdë guëdúbidi'i cuerpë shtënéll tsal la'ni gabildi.

*Jesús bëlua'a schcuendë divorci*

(Mt. 19.9; Mr. 10.11-12; Lc. 16.18)

<sup>31</sup> 'Nu zac guni'i ra mënë guahietë: "Grëtë'el quë narlë tse'lë, napë quë guëdë'ë nguui tubi cartë shtë divorci ca'a tsé'li'". <sup>32</sup> Perë na rnia'a lu të, si talë gunë nguui divorciar tsé'li' por tubi cusë de nadë, quësinill lë'ë tsé'lëll lu duldë adulteri. Grë ra naca'a na'a divorciadë pues hia bë'nëll duldë adulteri. Por tubsë motivë tsu divorci, si talë bëdzëlënull stubi nguui.

*Jesús bëlua'a shcuendë ra jurë*

<sup>33</sup> 'Nu zac bini të de quë guni'i ra shtadë guëlu hia'a: "Jamás adë guësá'nëdi'i të gunë të cumplir

lo quë narunë jurar delantë lu Dadë Dios". <sup>34</sup> Perë na rnia'a lu të, adë rúnëdi'i të jurar por ni tubi rsunë; adë rúnëdi'i të jurar por lo quë nananú gube'e purquë gube'e na trunë shtë Dios. <sup>35</sup> Adë rúnëdi'i të jurar por guë'dchiliu purquë nahin catë zu guëa' më; ni adë rúnëdi'i të jurar por Jerusalén purquë ni na tubi ciudá ru'bë shtë rëy narnibë'a más. <sup>36</sup> Adë rúnëdi'i të jurar por lo quë nananú guëquël purquë adë gáquëdi'i gúnëll gan gac tubi guitsë guëquël naquichi u nagasë, ni tubi guitsë'në. <sup>37</sup> Nadë más gulë guni'i: "Aha!" u "Aquëdi'i" purquë lo quë nardchi'bë guëc di'dzë ni ze'dë de mëdzabë Satanás.

*Si talë chu cubë tubi ladë lul bédë'ë stubi ladë*

(Lc. 6.29-30)

<sup>38</sup> 'Lë'ë të bini të de quë guni'i mënë guahietë: "Gulú slu sa'l, el quë nagulú slul, nu gulú lai' sa'l, el quë nagulú lai'l". <sup>39</sup> Perë na rnia'a, adë rzutípëdi'il lu ra hiumberë mal; al contrari si talë chu cubë tubi ladë lul, bédë'ë stubi ladë. <sup>40</sup> Si talë chu quëgdchi'bë demandë u rac shtú'ull guëdchisull manguë shtënéll, bédë'ë manguë shtënéll con shabë guitsëll të gua'a mënë ni. <sup>41</sup> Si talë chu gunë obligar lë'ël guá'al tubi bultë tubi kilómetro, bia'ain chupë kilómetro. <sup>42</sup> Cualquier tubi naquëgna'bë tubi prështë, bédë'ëin nu adë rdchigrédi'il nezë téchil sino bédë'ë lo quë narac shtu'u mënë.

*Gulë gac shtu'u ra enemigu shtënéll të*

(Lc. 6.27-28, 32-36)

<sup>43</sup> 'Nu zac bini të lo quë naguni'i mënë antsë: "Gac shtú'ul amigu shtënéll perë guená túshëll lu ra enemigu shtënéll". <sup>44</sup> Perë na rnia'a, gulë gac shtu'u ra enemigu shtënéll të. Gulë guna'bë lu Dios parë grë ra narzunaldë lë'ë të. <sup>45</sup> Si talë quëhunë të cumplir grë ra cusë rë', gac të shini Dios nacabezë

gube'e. Lë'ë më rshe'ldë më llni ngubidzë parë grëtë' më'në, parë më'në mal nu më'në za'quë. Lë'ë më ldaguë më guiu parë ra më'në naná tubldí shcuéndi' nu parë ra më'në nanádi'i tubldí shcuéndi' lu Dios. <sup>46</sup> Si talë lë'ë të nadë más rac shtu'u të ra narac shtu'u lë'ël çpëllë premi gápël? purquë grë ra narunë cubrë impuestë rac shtu'u rall sa' rall. <sup>47</sup> Si talë nadë más runë të saludar con cariñi ra më'në bëchi sa' të çpë bien canihúnël? Pues ra naná guënëdi'i Dios runë rall saludar sa' rall. <sup>48</sup> Gulë bë'në cumplir con grë më'në; gulë gac të ziquë Shtadë të naquëbezë gube'e; ni tubi faltë nápëdi'i më.

## 6

### *Ra obrë za'quë*

<sup>1</sup> Adë rluá'adi'i të obrë za'quë delantë lu ra më'në nadë más parë guená më'në lu të purquë si talë runë të zni, Shtadë të naquëbezë gube'e adë guënë'edi'i më premi ca'a të. <sup>2</sup> Por ni lë'ë të iurë rdë'ë të gu'në ca'a nabë'nápëdi'i, adë rú'ldëdi'il damburë parë guená më'në; adë gúnëdi'il ziquë më'në falsë, ziquë runë ra më'në naná ziquë guetë nachi'bë lu dchi'li. La'ni ra iádu'u shtënë rall nu nezë rdë'ë rall gu'në të parë rna ra më'në, parë guëni'i za'quë ra më'në de lë'ë rall. Perë guldía rnia'a lu të, hia napë rall labansë shtë më'në naná lúniquë premi nagunë rall recibir. <sup>3-4</sup> Perë iurë lë'ë të guëdë'ë të gu'në ca'a nabë'nápëdi'i, gulë bë'nin manërë naga'chi. Hia lë'ë Shtádël naquëbezë gube'e, rna më grë lo quë naquëhúnël naga'chi. Lë'ë më guëne'e më tubi premi cá'al.

*Jesús bëlua'a lla guadi'dzënú më'në Dios*

*(Lc. 11.2-4)*

<sup>5</sup> Iurë lë'ë të gunë të orar, adë rúnëdi'i të ziquë runë ra më'në naná falsë. Rquitë ldu'u rall gunë rall

orar të guená më'në lu rall; rzuldí rall la'ni iádu'u nu rzu rall shquini shtë nezë të parë guená ra më'në lo quë naquëhunë rall. Guldía rnia'a lu të, hia napë rall lúniquë premi nagunë rall recibir. <sup>6</sup> Perë iurë lë'ë të gunë të orar, gulë guëu' la'ni hiu'u cuartë shtë të. Bësë'au rua' hiu'u; iurni bë'në orar; guni'i lu Dadë Dios naquëbezë gube'e, sulë lë'ë më con lë'ël. Rac bë'a më lo quë nanú la'ni ldu'ul; iurní Shtádël naquëbezë gube'e guëne'e më lo quë naquëgná'bël.

<sup>7</sup> Iurë gúnël orar, adë rúnëdi'i të oraciuni zihani vultë ziquë runë ra më'në nanádi'i më israelitë. Runë rall llgabë guini Dios di'dzë shtë rall por ruadi'dzë rall zihani di'dzë. <sup>8</sup> Adë rúnëdi'i të zni ziquë lë'ë rall purquë lë'ë Dadë hia rac bë'a më grë lo quë narqui'ni të antsë guëna'bë të lúhi'. <sup>9</sup> Por ni rnia'a lu të, gulë bë'në orar lu më zndë'ë: Dios, nal Shtadë na'a naquëbezë gube'e.

Rac shtu'u na'a gunë grë më'në abar lë'ël de verdá.

<sup>10</sup> Rac shtu'u na'a guëni'bë'al grë më'në, sullibi rall lul.

Ziquë quëhunë ra ianglë cumplir voluntá shtënë lu gube'e, rac shtu'u na'a grë më'në narëta' lu guë'dchiliu, gunë rall cumplir lo quë narac shtú'ul.

<sup>11</sup> Bëne'e nagáu na'a dzë con dzë.

<sup>12</sup> Bë'në perdunë duldë shtë na'a; zni lë'ë na'a rdë'në na'a perdunë duldë narunë ra më'në cuntrë lë'ë na'a.

<sup>13</sup> Adë rdë'ëdi'il permisi guëtë'dë mëdzabë prëbë lë'ë na'a të ldáguëdi'i na'a lu duldë.

[Purquë lë'ël rnibë'al gube'e nu lë'ël nápël grë derechë nu llëru'bë na pudërë shtënë'l.

Nápëdi'il fin. Amén.]

<sup>14</sup> Si talë lë'ë të gunë të perdunë ra mal nabë'në më'në cuntrë lë'ë të, zni zac Dadë naquëbezë gube'e gunë më perdunë lë'ë të. <sup>15</sup> Perë si

talë adë nëdi'i të gunë të perdunë sa' të duldë narúnëll cuntrë lë'ë të, tampuquë Dadë naquëbezë gube'e gúnëdi'i më perdunë duldë shtë të.

*Jesús bëlua'a lla gunë mënë ayunë*

<sup>16</sup> 'Iurë lë'ë të gunë të ayunë, adë reá'nëdi'i të tristë cumë ziquë runë ra mënë naná falsë purquë lë'ë rall rzu rall tristë; runë rall seri no más parë guená ra mënë de quë quëhunë rall ayunë. Guldía rnia'a lu të, hia napë rall grë lo quë nangunë rall recibir ziquë premi. <sup>17</sup> Perë lë'ë të iurë gunë të ayunë, gulë tsu nalëgrë; gulë bëzunë lë'ë të bien bien <sup>18</sup> të parë iurë guená mënë lul, adë guëdë'ëdi'i mënë cuendë de quë lë'ël quëhúnëll ayunë. Nadë más sulë lë'ë Dadë Dios naquëbezë gube'e, më ni rna lo quë naquëhúnëll. Lë'ë më napë më cuendë nu gunë më honrar lë'ël.

*Galricu lu gube'e*  
(*Lc. 12.33-34*)

<sup>19</sup> Adë rúnëdi'i të muntuni zihani cusë lu guë'dchiliu catë lë'ë ra mbichugüë rزالú ma grëtë' ra cusë, catë rna'zi tën gui'bë nu rllinin; nu riutë nguba'në parë rbaa'nëll ra cusë. <sup>20</sup> Más bien gulë bë'në muntuni tesurë lu gube'e catë adë nídi'i ra mbichugüë nu adë guëzalúdi'i mahin, catë adë rnázidi'i tën gui'bë. Ra nguba'në adë riutëdi'i rall nga'li parë cusanë rall. <sup>21</sup> Catë nacuetsa'u tesurë shtënëll, ndë rac shtú'ul guëbánil.

*Slu hia'a na ziquë lámpara*  
(*Lc. 11.34-36*)

<sup>22</sup> 'Si talë rdë'ël sí parë guënbë'a Dios lë'ël, na ziquë slul naná bien nu guëdubi cuerpë shtënëll quëbezënú llni <sup>23</sup> parë si talë adë nëdi'il tsasël shti'dzë Dios, blac llëru'bë na nacahi la'ni ldu'ul. Nahin ziquë slul naná mal; guëdubi cuerpë quëbezin nacahi.

*Dios nu lë'ë ra cusë shtë guë'dchiliu*

(*Lc. 16.13*)

<sup>24</sup> Adë gáquëdi'i gunë mënë sirvë lu chupë lamë, purquë tubi lamë adë rac shtú'udi'i mënë lë'ëll; stubi lamë rac shtú'ull. Quëhúnëll rëspëti tubi lamë perë hia stubi lamë quëhúnëll desprëci. Tubsë lamë nápël. Si talë Dios na lamë shtënëll, iurní gúnëll lo quë narac shtu'u më; perë si talë dumí na lamë shtënëll, iurní Dios adë nádi'i' shlámël.

*Quëhapë Dios ra shíni'*  
(*Lc. 12.22-31*)

<sup>25</sup> 'Rnia'a lu të iurne', adë rquëdi'nidi'i ldu'u të por lo quë nagáu të u por lo quë nagú të parë guëbani të, ni por shabë të parë nagacu të. Más lasac vidë quë dau; lë'ë shcuerpë të más lasac quë shabë të. <sup>26</sup> Gulë guná lu ra ma'ni naná riasë, adë rcabnídi'i ma, nilë adë rcá'adi'i ma cusechë parë cuetsá'uhin, perë sin adë guëtë'dëdi'i, Dadë shtë të naquëbezë gube'e quëgne'e më grëtë' nagáu të. Más lasac të quë ra ma'ni. <sup>27</sup> ¿Chu de lë'ë të por tantë rquëdi'ni ldu'ul, guëbánil tubi dzë más?

<sup>28</sup> ¿Pëzielú rquëdi'ni ldu'u të por shabë të? Gulë guná, lla riaru'bë guë'ë lachi. <sup>29</sup> Adë rúnëdi'i guë'ë dchi'ni perë rnia'a lu të, rëy Salomón con guëdubi galëljüë shtëni', adë guzú zá'quëdi'i' cumë ziquë ra guë'ë. <sup>30</sup> Chulë rlua'a guë'ë lachi nedzë, quëhunë Dios; perë glli guëbidchi guë'ë nu tsequin lu gui'i. ¿Pë adë gápëdi'i më lë'ë të? lë'ë të naná rialdí ldu'i du'pë. <sup>31</sup> Por ni rnia'a lu të, adë rquëdi'nidi'i ldu'u të nu adë rní'idi'i të: “¿Pë cha guëdáuha'a?” u “¿Pë cha guëdí hia'a?” u “¿Ca guëru'u shába'a?” <sup>32</sup> Pues grë mënë nanadë guënédi'i Dios, zianaldë rall tēchi ra cusë ni. Perë lë'ë të napë të tubi Shtadë të naquëbezë gube'e; rac bë'a më grë lo quë narqu'nil. <sup>33</sup> Primëre gulë

guanaldë tëchi nezë catë rnibë'a Dios ziquë rëy. Gulë bë'në cumplir lo quë narac shtu'u më, iurní gunë të recibir grë cusë narqui'ni të parë guëbani të. <sup>34</sup> ¿Pëzielú rquëdi'ni ldu'ul nedzë por ra cusë naze'dë glii? Nanú sufsientë problemë parë nedzë.

## 7

*Adë rúnëdi'il juzguë sa'l*  
(Lc. 6.37-38, 41-42)

<sup>1</sup> Adë rúnëdi'i të juzguë sa' të, purquë gunë më juzguë lë'ë të mizme manërë ziquë quëhunë të juzguë sa' të. <sup>2</sup> Gunë më juzguë lë'ë të mizme manërë narunë të. Mizme varë naguishi të con sa' të, mizme varë ni quishi Dadë Dios con lë'ë të. <sup>3</sup> ¿Pëzielú rnal lu gui'lli nananú la'ni slu sa'l perë adë rnádi'il la'ni slul nanú tubi trunquë ru'bë? <sup>4</sup> ¿Lla gúnël guëni'il lu sa'l? "Bëne'e sí guëgúa gui'lli nananú slul" perë nanú tubi trunquë la'ni slul. <sup>5</sup> Na të falsë; gulú trunquë nananú la'ni slul; iurní sí, guënal bien parë cul gui'lli nananú la'ni slu sa'l. <sup>6</sup> Nanú mënë ziquë mbecu dushë narahuëë'. Adë rúnëdi'i rall rëspëti cusë santu shtë Dios. Na rall ziquë guchi narlú guëc tubi perla nu rëabri ma të re'dë ca'në ma lul. Adë ruadí'dzëdi'i të di'dzë santu lu nanëdi'i tsasë verdá shtë Dios.

*Gulë guna'bë; gulë bësëdchi rua' puertë*

(Lc. 11.9-13; 6.31)

<sup>7</sup> Gulë guna'bë lu Dios grëtë' lo quë narac shtu'u të. Lë'ë më guëne'e mëhin. Gulë quilin të parë guëdzëlë tëhin. Gulë bësëdchi rua' puertë të parë guëlla'lin. <sup>8</sup> Grë mënë natsagla'guë guëna'bë lu Dios, gúnëll recibirin; grë mënë narguilli cusë shtë Dios, guëdzelin. El quë naná ziquë tubi nguui narna'bë fuertë rua' nezë, guëlla'lë puertë parë lë'ëll.

<sup>9</sup> ¿Chu tubi de lë'ë të si talë guëna'bë shínil guetështildi gáuhi';

ni mudë guëdë'ël tubi guë'ë gáuhi'? <sup>10</sup> ¿Ni mudë guëdë'ël tubi mbe'ldë iurë shínil rná'bëll mbeldë gáuhi'? <sup>11</sup> Si talë lë'ë të na të mal, nu rac bë'a të guëdë'ë të cusë za'quë lo quë narna'bë shini të, más segurë Shtadë të naquëbezë gube'e, guëne'e më cusë za'quë lo quë narna'bë të lu më. <sup>12</sup> Manërë lo quë narac shtu'ul gunë mënë tratë lë'ëll, mizme manërë ni gulë bë'në tratë sa'l. Zni si talë quëhúnël cumplir rëglë ni, canihúnël cumplir lëy nu lo quë nabëquë'ë muzë shtë Dios guahietë.

*Rua' puertë nanáde'e*  
(Lc. 13.24)

<sup>13</sup> Gulë tsuté nezë rua' puertë nu nezë ca nade'e purquë rua' puertë nu nezë narniti mënë, nalë shlaguin nu napin zihani lugar. Cantidá mënë riutë rall nga'li. <sup>14</sup> Perë puertë nu rua' nezë nade'e catë napë mënë vidë sin fin, tubldí nahin nu trabaju riutë mënë nga'li. Du'psë mënë riutë lu nezë ni.

*Nashi naquë lu hiaguë rlua'ain pë hiaguin*

(Lc. 6.43-44)

<sup>15</sup> Gulë gupë cuidadë con ra mësë falsë naná rni'i ruadi'dzë rall shti'dzë Dios. Ze'dë rall; por fuërë rlua'a rall ziquë lli'li perë dentrë la'ni ldu'u rall na rall ziquë ma dushë. <sup>16</sup> Lë'ë të gac bë'a të u gunguë bë'a të chu na rall por lo quë narunë rall. Pues adë rldáguëdi'i të uvë lu ra hiaguë guitsë. Tampuquë nídi'i mudë guëldaguë të bëlda'u lu hiaguë guitsëbé. <sup>17</sup> Zni nahin, grëtë' hiaguë za'quë rne'e nashi za'quë perë hiaguë mal rne'e nashi mal. <sup>18</sup> Lë'ë hiaguë za'quë adë gáquëdi'i gudë'ëin nashi mal. Ni tampuquë tubi hiaguë mal gáquëdi'i guëdë'ëin nashi za'quë. <sup>19</sup> Grëtë' hiaguë nadë rdë'ëdi'i nashi za'quë, chuguin nu tsequin lu gui'i. <sup>20</sup> Zni gac bë'a të

mënë za'quë nu mënë mal por lo quë narunë rall.

*Lëdë grëdi'i mënë tsutë rall catë rribë'a Dios*  
(Lc. 13.25-27)

21 'Lëdë grëdi'i narni'i lua: "Dadë, Dadë", tsutë rall catë rribë'a Dios sino nadë más el quë narunë cumplir voluntá shtë Dadë naquëbezë gube'e, ni sí quëgnibë'a më lë'ëll. 22 Iurë lë'ë iurë guëga'a, dzë ni cantidá mënë guëni'i rall lua: "Dadë, lë'ë na'a biadi'dzë na'a shti'dzël nu por lël gulú na'a mëdzabë nananú la'ni ldu'u mënë. Bëdë'në na'a zihani milagrë iurë guni'i na'a lël." 23 Perë iurní guënia'a lu mënë ni: "Jamás adë guënédia'a lë'ë tē. Gulë guabsú lua purquë na tē mënë mal."

*Comparaciuni shtë chupë hiu'u*  
(Lc. 6.47-49; Mr. 1.22)

24 'Zni na el quë narquë diaguë nu quëhúnëll lo quë narnia'a, nall cumë ziquë tubi nguui nariasë nu bëzá'all lídchill lu cimientë shtë guë'ë. 25 Bëdchini guiu; guaru'bë nisë guëë'gu; bëru'u mbë dushë; bëdí'ahin hashtë guëa' hiu'u perë adë guláguëdi'i hiu'u purquë napin cimientë nazubë lu guë'ë. 26 Perë el quë narini shti'dza perë adë rúnëdi'ill cuendë lo quë narnia'a, nall ziquë tubi nguui tuntë nanëdi'i tsasëll. Bëzá'all lídchill lu iu'lli. 27 Bëdchini guiu; guaru'bë nisë guëë'gu; bëru'u mbë dushë nu bëdí'ahin guëa' hiu'u. Gulaguë hiu'u purquë nídi'i cimientë guetë. Nalë tubi cusë dushë guc nga'li.

28 Iurë Jesús gualú biadi'dzë më lu ra mënë, nalë bëdzëguëë' ldu'u rall nu guasë ldu'u rall por l dai' shtë më. 29 Caglua'a më cumë ziquë el quë nanapë pudërë, lëdëdi'i ziquë ra mësë shtë lëy nananú entrë lë'ë rall.

## 8

*Jesús bënëac tubi narac llu'u galguidzë naru'dzë ládi'*

(Mr. 1.40-45; Lc. 5.12-16)

1 Iurë bietë Jesús lu dani, cantidá mënë zianaldë rall lë'ë më. 2 Iurní guabi'guë tubi nguui narac llu'u galguidzë naru'dzë ládi'. Bëzullíbill lu më. Répill:

—Dadë, si talë rac shtú'ul, nápël pudërë gunëáquël na; guëzunël ladia.

3 Iurní Jesús bëdchi'bë më guia'a më guëquëll nu guni'i më:

—Rac shtua'a, sunë ládiil.

Iurë lë'ë më guni'i zndë'ë, grë galguidzë ru'dzë bëac. 4 Jesús repi:

—Bëquë diaguë, adë chu lu ruadí'dzëdi'il; nadë más guaguë'në presentar lu bëshuzi nu bëdë'ë tubi ofrendë lo quë narnibë'a Moisés tē parë grëtë' mënë, guëdë'ë rall cuendë de quë lë'ël bëáquël nu guc límpil de galguidzë shtë'nël.

*Bënëac Jesús tubi muzë shtë capitán*

(Lc. 7.1-10)

5 Iurë guatë Jesús guë'dchi Capernaun, tubi capitán rumanë guabi'guëll lu më nu bë'nëll ruëguë.

6 Répill lu Jesús:

—Dadë, shmuza rac llú'ull galguidzë llunguë. Nagá'all lidcha. Nalë quëhúnëll sufrir lu galguidzë.

7 Jesús guni'i:

—Na tsahia parë gunëaca lë'i'.

8 Capitán bëquebi:

—Dadë, rúnëdi'i tucara tsal lidcha; adë chu nádia'a. Nadë más gunibë'a nu bëdë'ë tubsë di'dzë, iurní guëac shmuza. 9 Mizmë na runa lo quë narni'i ra narnibë'a na, nu napa suldadë bajo ordë shtëna. Iurë rnia'a lu tubi suldadë, tsall; pues riall. Iurë rnia'a guidëll, pues lueguë ridëll. Iurë rribë'ahia tubi shmuza tsaguë'nëll lo quë narac shtua'a, rzu'bë diaguëll shti'dza.

<sup>10</sup> Iurë Jesús bini di'dzë ni, nalë guasë ldu'u më. Guni'i më lu ra nazianaldë lë'ë më:

—Guldía rnia'a lu të, guëdubi naciuni Israel nunquë bëdza'guëlúdia'a <sup>20</sup>Jesús bëquebi:  
—Ra ma lachi napë cuevë shtë ma. Ra ma'ñi napë bëche'zë llicu hiaguë perë na, adë nápédia'a catë guëcu'guë guëca aunquë nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu.  
<sup>11</sup> Rnia'a, cantidá mënë guëru'u rall de grë ladë shtë guë'dchiliu. Guidë rall të parë subënú rall Abraham nu Isaac nu Jacob parë gaunú rall mënë ni catë rnibë'a Dios gube'e. <sup>12</sup> Perë nanú mënë nabini shti'dzë më de quë guënbë'a më ziquë rëy; guëru'u rall tëchi fuërë catë nacahi. Nga'li gu'në rall nu guëchushí lai' rall.

<sup>13</sup> Iurní Jesús guní'i' lu capitán:

—Bëagzë lídchil; hia shmúzël bëac tal ziquë gualdí ldu'ul.

Lë'ë muzë ni bëáqui' mizmë iurë ni.

*Bënëac Jesús suëgrë Pedro*

(Mr. 1.29-31; Lc 4.38-39)

<sup>14</sup> Jesús gua lidchi Pedro. Nga'li guná më naga'a suëgrë Pedro. Na'a ni rac shldi ru'bë. <sup>15</sup> Iurní guna'zi më guia'a na'a. Lueguë bëru'u shldi. Iurní suëgrë Pedro guashtëhi' nu bë'ni' sirvë lu rai'. Bëdë'ëi' nagáu rai'.

*Bënëac Jesús zihani mënë narac*

*llu'u*

(Mr. 1.32-34; Lc. 4.40-41)

<sup>16</sup> Iurë gue'lë gu', be'dënú mënë zihani sa' rall lu Jesús. Be'dënú rall ra nanapë mëdzabë la'ni ldu'u rall; con tubsë di'dzë rgu më grëtë' ra mëdzabë. Nu zac bë'në më rumëdi grëtë' ra nanapë galguidzë. <sup>17</sup> Zndë guzac parë gac cumplir lo quë nabëquë'ë muzë shtë Dios guahietë. Guni'i' Isaias: “Lë'ë më bia'a më galguidzë shtëna'a nu lë'ë më bia'a më grëtë' debilidadá shtëna'a”.

*El quë narac shtu'u tsanaldë lë'ë Jesús*

(Lc. 9.57-62)

<sup>18</sup> Iurë guná Jesús cantidá mënë bëdëá rdondë catë zubë më, gunibë'a më parë tédë ra shini gusë'dë më stubi tëchi nisë. <sup>19</sup> Tubi

mësë shtë lëy guabí'guëll lu Jesús nu répill:

—Mësë, rac shtua'a sënalda lë'ël cualquier lugar ca tsal.

<sup>20</sup> Jesús bëquebi:

—Ra ma lachi napë cuevë shtë ma. Ra ma'ñi napë bëche'zë llicu hiaguë perë na, adë nápédia'a catë guëcu'guë guëca aunquë nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu.

<sup>21</sup> Stubi nguii naganaldë lë'ë Jesús repi lu më:

—Dadë, bëne'e sí, primëre tsaca'cha shtada, iurní gue'dë nalda lë'ël. Gaca shmënël iurní.

<sup>22</sup> Jesús guní'i':

—Gude'e naldë na lueguë. Nanú mënë nadë rialdídi'i' ldu'u shti'dza parë guëca'chi rall ra tégulë.

*Bëcue'dchí Jesús nisë nu mbë*

(Mr. 4.35-41; Lc. 8.22-25)

<sup>23</sup> Iurní guatë Jesús la'ni barcu con ra shini gusë'dë më <sup>24</sup> perë bédchini mbë lu nisë. Nalë fuertë bédchini mbë. Gutë zili nisë la'ni barcu. Jesús naga'si më. <sup>25</sup> Iurní ra shini gusë'dë më guacua'ñi rai' lë'ë më nu repi rai':

—Dadë, bëlá lë'ë na'a. Aquë zátia'a iurne'.

<sup>26</sup> Lë'ë më guní'i' lu rai':

—¿Pëzielú nalë rdzëbë tē? ¿Pë hia adë rialdídi'i' ldu'u tē na?

Iurní guashtë më nu guni'i' më guëc mbë nu guëc nisë ru'bë. Lueguë gurëdchí nisë. <sup>27</sup> Hia ra nguii naná zënú më, nalë bëdzëguë' ldu'u rai'. Guasë ldu'u rai'. Guni'i' rai':

—¿Chull më rē? Rzu'bë diaguë mbë nu nisë shtí'dzi'.

*Chupë nguii nananú mëdzabë la'ni ldu'i'*

(Mr. 5.1-20; Lc. 8.26-39)

<sup>28</sup> Iurë Jesús bédchini stubi ladë rua' nisë, ladzë ra më gadareno, chupë nguii bëru'u la'ni catë bëga'chi tégulë. Guabi'guë rall lu më. Guërupë rall napë rall mëdzabë la'ni ldu'u rall. Nalë nadushë rall. Ni tubi adë chu ráquëdi'i' rdédë nezë

catè nanú rall. <sup>29</sup> Iurní guzublú gurushtíá rall fuertè:

—¿Pèzielú riutèl con lè'è na'a, Jesús shini Dios? ¿Gu bédchinil ndè'è parè guèzac zil lè'è na'a antsè guèga'a tiempè?

<sup>30</sup> Zitu rëta' cantidá ra guchi. Quèháu ra ma gui'lli. <sup>31</sup> Ra mēdzabè bè'nè rall ruèguè lu Jesús; guni'i rall:

—Si talè guègul lè'è na'a la'ni ra nguiu rë', perè bène'e permisi tè guèdèu' na'a la'ni ra guchi.

<sup>32</sup> Iurní Jesús repi:

—Gulè gua.

Lueguè bèru'u mēdzabè la'ni ra nguiu ni. Guatè rall la'ni guchi. Lueguè grètè' ra guchi zia'a guèllu'nè nasesè; gulaguè ra ma catè rlaguè guiu'u rua' nisè ru'bè. Guatè ma la'ni nisè. Bèlda'u nisè ra ma; lueguè guti ra ma.

<sup>33</sup> Hia naquèhapè guchi bèllu'nè rall hashtë guè'dchi nu guzublú biadi'dzè rall lo què naguc, nu shcuendè ra nguiu nagú mēdzabè la'ni ldu'u rai'. <sup>34</sup> Iurní grè mēnè shtë guè'dchi bèru'u rall; guagná rall catè quèbezè Jesús. Iurè guná rall lu mè, bè'nè rall ruèguè de què guèru'u mè ladzè rall.

## 9

*Bènèac Jesús tubi narac llunguè*  
(Mr. 2.1-12; Lc. 5.17-26)

<sup>1</sup> Iurní Jesús guatè la'ni barcu parè tēdè mè stubi tēchi nisè. Iurní bédchini mè guè'dchi shtë mè. <sup>2</sup> Nga'li bédchininú mēnè tubi narac ll'u'u galguidzè llunguè. Nagá'all lu daa'. Iurè Jesús guná rialdí ldu'u rall, repi mè lu narac ll'u'u:

—Lé'èl, adè riadí'i ldu'ul. Naperdunè duldè shtënèl.

<sup>3</sup> Iurní bèldá mēsè narlua'a lèy guni'i rall la'ni ldu'u rall: “Hì-umbrè rë' blac di'dzè dzabè ru-adí'dzèll cuntrè Dios”. <sup>4</sup> Perè guc bè'a Jesús pè llgabè quèbezènú rall. Iurní repi mè:

—¿Pèzielú runè tè llgabè mal?

<sup>5</sup> ¿Pè más sencigi guènia'a lu narac ll'u'u: “Naperdunè duldè shtënèl”, u guènia'a lull: “Guashtë nu bèagzè”? <sup>6</sup> Parè gac bè'a tè nahia nguiu nabèshe'ldè Dios lu guè'dchiliu, nu parè gac bè'a tè napa pudèrè parè guna perdunè duldè shtë mēnè.

Iurní repi mè lu narac ll'u'u:

—Guashtë; bètèa shtaa'l nu bèagzè lídchil.

<sup>7</sup> Lè'è narac galguidzè llunguè guasuldill nu bèagzèll lídchill.

<sup>8</sup> Guná mēnè lull, iurní bēdzèguèè' ldu'u rall. Guni'i rall llèru'bè na pudèrè shtë Dios. Bè'nè rall alabar lè'è Dios purquè bēdè'è mè pudèrè ru'bè guia'a tubi nguiu.

*Guna'bè Jesús Mateo*

(Mr. 2.13-17; Lc. 5.27-32)

<sup>9</sup> Jesús bèru'u mè nga'li. Guná mè lu tubi nguiu lè Mateo. Zúbèga'all lugar catè rúnèll cubrè impuestè. Iurní repi mè:

—Gudè'e naldè na.

Iurní Mateo guasuldí nu guanáldèll lè'è Jesús.

<sup>10</sup> Guzac iurè Jesús caniháu la'ni tubi hìu'u, cantidá mēnè narunè cubrè impuestè nu zihani pecadurè bédchini rall nga'li parè gulezènú rall lè'è mè lu mellè. Guzubènú rall lu mellè con Jesús nu con ra shini gusè'dè mè. <sup>11</sup> Perè ra fariseo iurè guná rall lu ra mēnè ni, guna'bè di'dzè rall lu shini gusè'dè Jesús:

—¿Pèzielú mēsè shtë tè quèhaunull ra pecadurè nu con ra mēnè narunè cubrè impuestè?

<sup>12</sup> Bini Jesús pè quègni'i ra fariseo; iurní guni'i mè:

—Adè rquí'nidi'i ra mēnè ducturè si rac llú'udi'i rall perè mēnè narac ll'u'u, sí, ni rquí'ni rall ducturè. <sup>13</sup> Gulè gua; gulè bēdè'è cuendè lo què narunè cuntienè lo què naná escritè: “Na rac shtua'a de què gac tè mēnè narga'a ldu'u sáhi'; ni más mejurè què gunè tè



ofrecer ma lua ziquë ofrendë”. Zeldë guëna'ba ra pecadurë të guëabré ldu'u rall con Dios. Adë zeldë guëná'bëdia'a mënë narni'i: “Nápëdia'a duldë”.

*Guna'bë di'dzë rall lla na shcuendë ayunë*

(Mr. 2.18-22; Lc. 5.33-39)

<sup>14</sup> Iurní ra nazianaldë lë'ë Juan Bautista, guabi'guë rall lu Jesús nu guna'bë di'dzë rall:

—¿Pëzielú lë'ë na'a nu ra fariseo rdë'në na'a ayunë zihani vuelte perë ra shmënël adë rúnëdi'i rall ayunë?

<sup>15</sup> Jesús guni'i:

—Nahia ziquë lliguë shtë sa'a. ¿Ni mudë gunë të obligar ra invitatë shtë sa'a, gacu rall lari nagasë ziquë mënë narunë velar guëc tégulë mientras quëbezënú lliguë lë'ë rall? Aquëdi'i. Perë guëdchini dzë nu guëdchini tiempë lë'ë lliguë tsabsú nga'li; iurní sí, gunë rall ayunë.

<sup>16</sup> 'Ni tubi adë chu rúnëdi'i rumiendë lu tubi lari gushë con lari nardëa purquë si talë guëguëu'l lari nardëa lu lari gushë, más nasesë rche'zë lari cubi lë'ë lari gushë. Iurní más fier rlua'a lari. <sup>17</sup> Ni tubi adë rgutsa'u vini cubi la'ni bulsë gushë purquë adë gúnëdi'i gan bulsë gushë la fuersë shtë vini cubi. Rie'zë bulsë gushë nu lë'ë vini guëllë'ë lu guiu'u, nu gullini ra bulsë. Por ni rqui'ni tsutsa'u vini cubi la'ni bulsë cubi. Iurní lë'ë vini nu ra bulsë adë guënitidi'in. Shti'dza adë rgá'adi'i con custombrë shtënë të.

*Shini Jairo nu na'a naguna'zi shabë më*

(Mr. 5.21-43; Lc. 8.40-56)

<sup>18</sup> Mientras Jesús quëadí'dzi' ra cusë rë', tubi narnibë'a mënë bëdchini; bëzullíbill lu më nu guní'ill:

—Shtsa'pa niá'asë gualú guti, perë si talë guídël lidcha; si talë

guëdchi'bë guiá'al guëc shinia, guëbáni' stubi.

<sup>19</sup> Jesús guasuldi'; iurní guanaldë më lë'ëll con ra shini gusë'dë më.

<sup>20</sup> Iurë guanaldë më lë'ëll, tubi na'a narac ll'u'u rllë'ë rëni'; guabi'guëll lu Jesús. Guc chi'bë chupë izë rac llú'ull. Iurní guabi'guëll lu Jesús nezë tëchi më. Guná'zill rua' shabë më. <sup>21</sup> Rúnëll llgabë: “Si talë guëna'zia shabë më, guëaca”.

<sup>22</sup> Jesús bëdchigrë lu më nezë tëchi më; guná më lu na'a nu repi më:

—Adë riádi'i ldú'ul, Nanë. Hia lë'ël bëáquël purquë gualdí ldú'ul na.

Mizmë iurní bëáquëll.

<sup>23</sup> Iurë Jesús bëdchíni' lidchi më importantë; guná më lu narëta' nu guná më lu ra musiquë. Ra mënë ru'në rall nu ruidë bë'në rall. <sup>24</sup> Iurní repi Jesús:

—Gulë bëru'u ndë'ë purquë lë'ë lliguëna'a rë' adë gútidi'i' sino nagá'si'.

Perë ra mënë bëllidchinú rall lë'ë më. <sup>25</sup> Jesús guní'i' de quë guëru'u rall. Iurní guatë më la'ni hiu'u nu guna'zi më guia'a tégulë. Iurní guashtë tégulë nga'li. <sup>26</sup> Guëdubi lugar catë rnibë'a regiuni ni, bërë'tsë di'dzë nu famë shtënë më. Biadi'dzë mënë pë guc con lë'ë tégulë.

*Bënëac Jesús chupë ciegu*

<sup>27</sup> Jesús bëru'u lugar ni; chupë ciegu guanaldë rall lë'ë më; guní'i rall fuertë:

—Bëga'a ldú'ul lë'ë na'a, llëbni David.

<sup>28</sup> Iurë Jesús guatë la'ni hiu'u, bëdchini ra ciegu lu më; repi më lu rall:

—¿Gu rialdí ldu'u të de quë zac gunëaca lë'ë të?

Lë'ë rall bëquebi rall:

—Rialdí ldu'u na'a, Dadë.

<sup>29</sup> Iurní Jesús bëshá guia'a slu rall nu repi më:

—Gaquin según fe nanapë të.

30 Hia slu ra mënë ni bëaquin. Iurní Jesús gunibě'ai' con ordë lu rall, ni tubi adë chu gac bē'adi'i lo quë nabě'ni'.

31 Perë niá'asë gualú bēru'u rall nga'li, iurní guzublú ruadi'dzë rall guëdubi regiuni lo quë nabě'në Jesús.

*Bënëac Jesús tubi gu'pë*

32 Iurë Jesús con ra shini gusë'dë më ziagru'u rai' nga'li, bēldá ra mënë be'dēnú rall tubi gu'pë nanapë mēdzabë la'ni ldu'í.

33 Lueguë Jesús gulú hia'ldë lē'ë mēdzabë ni; hia lē'ë gu'pë guzublú biadi'dzëll. Nalë bēdzēguë' ldu'u ra mënë. Guni'i rall:

—Nunquë la'di gunádi'ia'a guëdubi mënë shtë Israel sa' ra cusë ziquë quëhunë më.

34 Perë guni'í ra fariseo:

—Nguiu rē' rgu hiá'ldëll ra mēdzabë por pudërë shtë mēdzabë narnibě'a más.

*Bēga'a ldu'u më ra mënë*

35 Jesús zia'glaguë më grë ra guë'dchi naná rēta' guëlladchi nga'li. Caglua'a më la'ni iádu'u shtë ra mënë cadë lugar catë rdchini më. Biadi'dzēnú më mënë cusë za'quë lla guëdchini mieti catë rñibě'a Dios. Nu bënëac më grë clasë galguidzë nu grë ra naquëhunë sufrir ra dulurë. 36 Iurë guná më ra mënë zihani, bēga'a ldu'u më lē'ë rall purquë nalë rzac zi rall nu adë rbedchídi'i ldu'u rall. Na rall ziquë lli'li nanápēdi'i vëquërë. 37 Iurní repi më lu ra shini gusë'dë më:

—Guldía rnia'a, nanú zihani cusechë perë du'psë na rall parë gunë rall dchi'ni perë rnia'a lu tē, 38 gulë guna'bë lu Dios naná nashtënë cusechë parë guëshe'ldë më más mënë parë guadi'dzë rall diza'quë lu mënë.

## 10

*Jesús gulë ra chi'bë chupë shini gusë'dë më*

(Mr. 3.13-19; Lc. 6.12-16)

1 Iurní Jesús guna'bë chi'bë chupë shini gusë'dë më nu bēdē'ë më autoridá nu pudërë parë guëgú rai' ra mēdzabë la'ni ldu'u ra mēnë nu parë gunëac rai' grë ra narunë sufrir galguidzë nu dulurë.

2 Ndē'ë na lë ra poshtë; guëzá chi'bë chupë rai': primërë Simón; nápi' stubi lēhi' Pedro. Nu bē'në më nombrar Andrés bëchi Pedro. Guna'bë më Jacobo nu bëchi' Juan, shini Zebedeo. 3 Guna'bë më Felipe, Bartolomé, Tomás, Mateo el quë narunë cubrë impuestë. Guna'bë më Jacobo shini Alfeo. Guna'bë më Lebeo, nápi' stubi lēhi' Tadeo. 4 Guna'bë më Simón naná miembrë shtë partidë cananista, nu guna'bë më Judas Iscariote el quë nabě'në intriegu lē'ë Jesús.

*Jesús gunibě'a tsagni'í ra poshtë diza'quë lu ra mënë*

(Mr. 6.7-13; Lc. 9.1-6)

5 Jesús gunibě'a guëzá chi'bë chupë nguü ni; guni'inú më lē'ë rai' lla guzia'a rai'. Repi më lu rai':

—Adë tsádi'i tē regiuni catë quërelde ra nadë nádi'i më israelitë. Nu adë tsutēdi'i tē guë'dchi Samaria. 6 Más bien tsa tē lu ra mënë naná ziquë lli'li naguniti, quiere decir, naciuni Israel. 7 Gulë biadi'dzë lu mënë lla tsutë mënë catë rñibě'a Dios purquë hia lē'ë iurë zia'gdchini tē guë'nibě'a më. 8 Gulë bënëac ra narac llu'u. Gulë bëcua'ñi ra tēgulë. Gulë bënëac narac galguidzë ru'dzë ládi'. Gulë cu grētē' mēdzabë la'ni ldu'u ra mënë. Lē'ë tē bē'në tē recibir pudërë ndigá; gulë bēdē'ë sin quë gúnēdi'i tē cubrë.

9 'Adë guá'adi'i tē orë, ni bēdchichi, ni dumí mitu'në. 10 Adë guá'adi'i tē panitë parë quë dumí. Adë guá'adi'il chupë manguë, nilë chupë par rachi. Adë guá'adi'il

bastunë. Pues el quë narunë dchi'ni napë derechë parë gaull lidchi shlamëll.

<sup>11</sup> 'Iurë lë'ë të guëdchini të tubi guë'dchi u tubi ranchi, gulë quili nga'li tubi mënë naná runë tucarë guëquë diaguë shti'dza. Hia nga'li guëa'në të lídchill hashtë iurë lë'ë të guëbi' të. <sup>12</sup> Iurë lë'ë të tsuté të lidchi mënë ni, gulë bënë saludar lë'i' con tubi diza'quë. <sup>13</sup> Si talë ra mënë ni runë tucarë guëquë diaguëll shti'dza, gulë bédë'ë bendición shtë të nga'li; perë si talë adë guëquë diaguëdi'i rall shti'dzë të, si talë adë nádi'ra ra mënë më za'quë, gulë biequi nga'li con grë diza'quë shtë të. <sup>14</sup> Si talë nédi'i mënë ni gunë recibir diza'quë nu nédi'ill guëquë diaguëll shti'dzë të, iurní gulë bër'u' hiu'u ni u guë'dchi ni. Iurní gulë guëdchibi gushëguu'u nadchi'bë guëa' të ziquë señi de quë adë gualdídi'i ldu'u rall. <sup>15</sup> Guldía rnia'a, dzë shtë juici más llëru'bë na cashtigu parë guë'dchi ni quë parë ra mënë shtë Sodoma u Gomorra.

*Guëzac zi mënë lë'ë të*

<sup>16</sup> 'Gulë guná, na guëshe'lada lë'ë të cumë ziquë ra lli'li ladi ra ma dushë, perë gulë gac nasini cumë ziquë serpientë, nu gulë gac nadu'u ziquë palumë. <sup>17</sup> Gulë gapë cuidadë ra mënë shtë lugar ni; gunë rall intriegu lë'ë të lu ra gobiernë nu hashtë guëne'e rall galné lë'ë të la'ni iadu'u. <sup>18</sup> Tsanú rall lë'ë të lu ra gubernadurë nu lu rëy purquë na të shmëna. Zni gac të testigu shtëna delantë lu ra autoridá hashtë delantë lu ra nanádi'i më israelitë. <sup>19</sup> Perë iurë lë'ë rall gunë rall intriegu lë'ë të lu ra gobiernë, adë rquëdi'nidi'i ldu'u të por lo quë naguëni'i të lu rall u por lo quë naguadi'dzë të lu ra mënë, purquë iurë lë'ë iurë guëga'a, Dios guësëdchini më di'dzë parë guadi'dzë të <sup>20</sup> purquë lédë lë'edi'i të guadi'dzë të sino lë'ë

Espíritu Santo naze'dë de Shtadë të, guadi'dzi' por lë'ë të.

<sup>21</sup> 'Ra nguiu gunë rall traicionar ra bëchi sa' rall të parë gati sa'll. Ra shtadë ra mënë gunë rall traicionar shini rall. Shini rall guëásëll guëc shtadë rall hashtë quini rall shtadë rall. <sup>22</sup> Grëtë' mënë shtë guë'dchiliu guëná zá'quëdi'i rall lu të purquë na të shmëna, perë el quë nagac firmë hashtë fin, ndë'ë gac salvar. <sup>23</sup> Iurë lë'ë mënë guëzunaldë rall lë'ë të cualquier tubi guë'dchi catë guëdchini të, gulë bër'u' nga'li; gulë bëllu'në hashtë stubi guë'dchi purquë guldía rnia'a, lë'ë nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu guëdchíni' antsë quë lë'ë të guadi'dzënu të diza'quë lu mënë guëdubi guë'dchi shtë Israel.

<sup>24</sup> 'Ni tubi narsë'dë lu shmësi', lasáquëdi'ill más quë mësë shtënëll. Ni tubi muzë lasáquëdi'i más quë shlámi'. <sup>25</sup> El quë narsë'dë, tsull cunformë según el quë naquëglua'a, hashtë despuësë iurní tsalú studi shtënëll, iurní gáqui' ziquë lë'ë mësë. Zni na tubi muzë parë lu shlamëll. Ziquë tubi nguiu con shíni', cagni'i ra mënë rribë'a mēdzabë Beelzebú na, nu zac guëni'i rall rribë'a mēdzabë lë'ë të.

*Chu guëdzëba'a*

*(Lc. 12.2-9)*

<sup>26</sup> 'Por ni rnia'a lu të, adë rdzëbëdi'i të ra mënë. Pues ni tubi cusë nanaga'chi adë guëa'nëdi'in sin adë guërú'udi'in lu llni. Nu grë cusë naga'chi, napë quë guëdë'ë mënë cuendë de ni. <sup>27</sup> Lo quë narnia'a lu të apartë, gulë guni'i di'dzë ni delantë lu grë mënë. Lo quë nabëluá'ahia lu të apartë, gulë guni'i fuertë dizdë guëc hiu'u. <sup>28</sup> Adë rdzëbëdi'i të ra narguini cuerpë perë adë gáquëdi'i quini rall almë. Más bien gulë bēdzēbē el quë nanapë pudërë guëzalú cuerpë nu almë la'ni gabildi.

29 'Rdu' ra ma'ñi, chupè ma por tubi centavè, perè ni tubi de lè'è ra ma adè rátidi'i sino què lè'è Dadè Dios adè guèdè'è mè sí; Dios rdè'è mè cuendè. 30 Napè mè cuendè bèldá guitsè guèquèl. 31 Adè rdzèbèdi'i tè; pues más lasac tè què ra ma'ñi.

*Pè gac con ra shmènè Jesús  
(Lc. 12.8-9)*

32 'Grètè' el què naguèquebi favurè de na delantè lu ra mènè, na guèquebia favurè de lè'èll delantè lu Shtada naquèbezè gube'e. 33 Perè si talè nanú el què narni'i nádi'ill shmèna delantè lu ra mènè, na guna negar lè'èll delantè lu Shtada naquèbezè gube'e.

*Por Jesús nanú divisioni  
(Lc. 12.51-53; 14.26-27)*

34 'Adè rúnèdi'i tè shgabè tè de què zeldènúa paz lu guè'dchiliu rè'. Pues adè zeldènúdia'a parè cuedchí ldu'u mènè con sa'll lu guè'dchiliu sino parè gac dividir mènè por shti'dza. 35 Na zelda parè grè ra nguiu guèasè rall guèc shtadè rall, shtsa'pè rall guèasè rall guèc shni'a rall. Nu ra lli'lli guèasè rall guèc suègrè rall. 36 De mudè de cadè tubi rall gac rall enemigu parè famili shtènè rall.

37 'El què narac shtu'u shtádi' u shní'ai' más què rac shtú'ull na, adè rlluí'idi'i gáqui' shmèna. El què narac shtu'u llgá'ni' u shtsápi' más què rac shtú'ull na, adè rlluí'idi'i gáquèll shmèna. 38 El què nadè gúnèdi'i renunci prupi deseo shtènèll, si talè adè nèdi'i gátill por na; si talè adè tsanárdèdi'ill shneza, nguiu ni nasáquèdi'ill gáquèll shmèna. 39 El què narac shtu'u gac salvar vidè shtènèll, guénítill vidè shtèni', perè el què naguènitì vidè shtèni' por na, ni gac salvárèll.

*Premi parè ra shmènè Jesús  
(Mr. 9.41)*

40 'El què narunè recibir cualquier tubi de lè'è tè, mènè ni también rúnèll recibir na. El què narunè recibir na, mènè ni rúnèll recibir el què nabèshe'ldè na. 41 El què narunè recibir tubi shmuzè Dios purquè ze'dè mènè ni de Dios, ni gúnèll recibir mizmè premi nardè'è Dios parè ra shmuzè mè nabiadi'dzè shti'dzè mè. El què narunè recibir tubi nguiu za'què purquè nall mè za'què, mènè ni gúnèll recibir premi shtè mè za'què. 42 Cualquier el què naguèdè'è tubi vasè nisè galè, tè gu tubi más humildè shmèna, guldía rnia'a lu tè, segurè guèdè'è Dios tubi premi cá'all.

## 11

*Ra nabèshe'ldè Juan Bautista lu Jesús*

*(Lc. 7.18-35)*

1 Iurè Jesús gualú guni'i mè lla mudè guzia'a ra chi'bè chupè shini gusè'dè mè, bèru'u mè nga'li parè zia'a mè. Bèlua'a mè diza'què lu ra mènè guè'dchi narèta' guèlladchi.

2 Juan nanú lachigui'bè perè bini' lo què naquèhunè Cristo. Iurní bèshé'ldi' bèldá shmèni'; tsagná rall lè'è Jesús<sup>3</sup> parè guagna'bè di'dzè rall lu mè:

—¿Gu lè'èl na Cristo, el què napè què guèdchìni por partè shtè Dadè Dios, u napè què guèlezè na'a stubi naguèdchìni?

4 Jesús repi:

—Gulè tsaguèchi lu Juan lo què naguná tè nu lo què nabini tè.

5 Gulè biadi'dzè grètè' lo què naguná tè: ra ciegu rna; ra cujè rzè; ra narac galguidzè ru'dzè ládi', guzunè rall; grè ra cue'tè bèabrí rini rall. Ra tègulè gubani rall stubi. Grè ra prubi quèquè diaguè rall diza'què parè gac salvar rall.

6 Guèquitè ldu'u ra naná tsagla'guè tsaldi ldu'i na, grè ra nartúdi'i lúhi' gáquèll shmèna.

<sup>7</sup> Iurë lë'ë shmënë Juan zëagzë, iurní Jesús guzublú quëadi'dzë më shcuendë Juan. Repi më lu ra mënë:

—¿Pë guagná të lu shlatë; tubi ziquë gui'lli narni'bi mbë?  
<sup>8</sup> Aquëdi'i. ¿Pë guagná të lu tubi nguü nanacu lari chulé? Aquëdi'i. Lë'ë të nanë të de quë grë ra naracu con lari nalasac zihani dumí, quërelde rall lidchi rëy. <sup>9</sup> Por fin ¿pë guagná të lu tubi muzë shtë Dios? Perë sí, de verdá guná të tubi muzë shtë më mayurë quë ra nabiadi'dzë shti'dzë më guahietë. <sup>10</sup> Juan na el quë narni'i Sagradas Escrituras:

Na guëshe'lda tubi naguadi'dzë por na antsë guëlua'alul lu mënë.

<sup>11</sup> Guldía rnia'a, grëtë' ra mënë nagubani tiempë guahietë, nápëdi'i rai' más hunurë quë Juan. Perë rnia'a lu të, el quë namás humildë entrë ra mënë narialdí ldu'i diza'quë shtëna, napë rall más hunurë quë Juan.

<sup>12</sup> 'Dizdë Juan Bautista hashtë iurne', ra mënë mal rac shtu'u rall guëzalú rall diza'quë shtë Dios parë adë tsutëdi'i mënë catë rñibë'a Dios. Ra narac shtu'u tsutë nezë za'quë, runë rall llëru'bë fuersë parë tsutë rall. <sup>13</sup> Grëtë' lo quë nabëquë'ë ra muzë nabiadi'dzë shti'dzë Dios nu lo quë nabëquë'ë Moisés, guni'i rai' lo quë narac shtu'u Dios hashtë tiempë shtë Juan Bautista. <sup>14</sup> Si talë lë'ë të rac shtu'u të tsaldí ldu'u të lo quë narnia'a de Juan, náhi' ziquë Elías. Juan náhi' el quë muzë shtë Dios guni'i guahietë napë quë guëdchini. <sup>15</sup> Si talë rac shtu'u të tsasë të, gulë bëquë diaguë bien lo quë narnia'a.

<sup>16</sup> 'Guadi'dza tubi comparaciuni lla na mënë tiempë ne'. Lë'ë rall na rall ziquë lguë'në nacaguitë. Zúbëga'a rall lu lguë'a nu rni'i rall fuertë lu sa' rall: <sup>17</sup> "Bëdi'ldi na'a musiqë légrë perë adë bëgu'idi'i të. Bëdi'ldi na'a cantë tristë perë adë bí'nidi'i të." <sup>18</sup> Bëdchini Juan;

adë gudáudi'i' zihani cusë nu adë bii'di'i' licor; perë lë'ë të rni'i të de quë nápi' tubi mëdzabë la'ni ldú'i'; por ni adë guanáldëdi'i të lë'i'. <sup>19</sup> Lueguë bëdchinia, nguü nabëshe'ldë Dios; rni'i të rau sha'ta nu rni'i të ruhia vini. Rni'i të nahia amigu shtë pecadurë nu amigu shtë ra narunë cubrë impuestë, por ni adë rialdidi'i ldu'u të shti'dza. Manëri nacanihunë Dios na ziquë llni; rlua'ain la'ni vidë shtë ra naná riasë shti'dzë më de verdá.

*Ra mënë adë guasëdi'i rall shti'dzë më*

*(Lc. 10.13-15)*

<sup>20</sup> Iurní lë'ë Jesús guzublú quëgni'i më lu ra mënë guë'dchi catë bënë më más milagrë ru'bë purquë ra mënë ni, adë bëabridi'i ldu'u rall con Dios. Iurní guni'i më:

<sup>21</sup> —Prubi de lë'ë të mënë shtë guë'dchi Corazín. Prubi de lë'ë të mënë shtë guë'dchi Betsaida; purquë si talë mënë shtë Tiro nu Sidón nianá rall grë ra milagrë naguná të, pues hia niac cambi mudë nanabani rall; niabrí ldu'u rall con Dios. Niazubë rall lu dë nu niacu rall lari nagasë ziquë señi de quë bënë nadzë'ë mudë nanabani rall. <sup>22</sup> Na rnia'a lu të, dzë guëshe'ldë Dios juici guëc mënë shtë guë'dchiliu, ra mënë shtë Tiro nu Sidón gunë rall sufrir menos quë lë'ë të. <sup>23</sup> Nu rnia'a lu të naquërelde guë'dchi Capernaum, runë nadchini të por tantë llni nabënë'ë të recibir; perë tsalú të lugar catë quëbezë ra tégulë purquë mënë shtë ciudá Sodoma, si talë nianá rall milagrë cumë ziquë guná të, pues todavía nianá quëbezë guë'dchi Sodoma iurne'. <sup>24</sup> Perë rnia'a lu të, dzë shtë juici lë'ë të gunë të recibir más cashtigu dushë quë ra mënë shtë regiuni shtë Sodoma.

*Gulê te'e lua parê cuedchí ldu'u tē*

*(Lc. 10.21-22)*

<sup>25</sup> Tiempê ni Jesús biadi'dzênúhi' Shtádi':

—Dadê, dushquíllil, rnibé'al gube'e nu gué'dchiliu. Quéhuna alabar lè'èl, Dadê; bëluá'al shtí'dzël lu mênê humildê, rac bê'a rallin. Perê nacahi shtí'dzël bê'nêl parê ra mênê narni'i na rall mē ru'bē, ra mênê narianaldê tēchi llgabē nguui. <sup>26</sup> Zni bê'nêl Dadê purquē zni rac shtú'ul gac.

<sup>27</sup> 'Lê'ê Shtada bëne'e grêtê' cusê rē' parê na; ni tubi chu runguê bê'a chu nahia de verdá, sulamêntê Shtada runguê bê'ai'. Ni tubi chu runguê bê'a chu na Shtada de verdá, sulamêntê na runguê bê'ahia chu náhi'. Nahia shini mē; gunguê bê'a mênê Shtada sulamêntê si rac shtua'a guêluá'ahia nguui ni Shtada. <sup>28</sup> Gulê te'e lua grêtê' el quē narbedchídi'i ldu'i, grē tē nariashac ldu'i por duldê shtê tē, guēnehia paz parê lē'ê tē. <sup>29</sup> Gulê bëca'a yuguê naguédchi'ba guéc tē nu gulê bēsê'dê shtí'dza. Nadú'uhia nu nalê pacēnci nahia. Gulê te'e lua tē guédzelê tē descansê parê almê shtê tē. <sup>30</sup> Ldai' nabêluá'ahia lu tē, nalê sencigí nahin parê gua'a tē ziquê tubi yuguê shashu. Lo quē narnibé'ahia adê nagánēdi'in.

## 12

*Ra shini gusê'dê mē caniashi rai' du'u dzê narzi'i ldu'u mênê*  
*(Mr. 2.23-28; Lc. 6.1-5)*

<sup>1</sup> La'ni ra dzê ni Jesús zía'ai' nezê shtênê mē catê rgabní trigu. Tubi dzê narzi'i ldu'u mênê, ra shini gusê'dê mē bédchini galêrldia'nê ldu'u rai'. Iurní guzublú caniashi rai' du'u shtê trigu parê quéháu rai' bê'dchi trigu. <sup>2</sup> Iurê lē'ê ra fariseo guná rall lo quē nabê'nê rai', repi rall lu Jesús:

—Guná, ra shini gusê'dêl quéhunê rall lo quē naprovidê

según lēy. Caniashi rall du'u dzê narzi'i ldu'u mênê.

<sup>3</sup> Jesús repi:

—¿Pê adê bí'ldidi'i tē histori lo quē nabê'nê David guahietê con ra narianaldê tēchi'? Bêldia'nê David nu guatêhi' lidchi Dios. <sup>4</sup> Guna'zi David guetēshtildi sagradê. David gudáuhi' guetēshtildi ni, perê según lēy shtê Dios sulê bēshuzi napê rall derechê gau rai' guetēshtildi sagradê, lédēdi'i David con ra mênê nananú con lē'i'. <sup>5</sup> Hia bí'ldi tē lēy shtê Moisés. Ra bēshuzi shtê iádu'u adê rzí'idi'i ldu'u rall dzê descansê por trabaju nanapê rai'; nu nádi'in duldê. <sup>6</sup> Na rnia'a lu tē, zuga'a tubi nguui ndē'ê naná más importantê quē iádu'u. <sup>7</sup> Lê'ê tē, ¿pê adê riasédi'i tē lo quē narni'i Sagradas Escrituras? “Na rac shtua'a guêga'a ldu'u tē sa' tē más quē ra ma narne'e tē lu bëcu'guê ziquê ofrendê”. Si talê riasé tē di'dzê ni, adê gúnēdi'i tē condenar ra nanápēdi'i faltê. <sup>8</sup> Lê'ê nguui nabēshe'ldê Dios lu gué'dchiliu, nápi' autoridá nu pudêrê parê guēní'i' pē gunê mênê dzê narzi'i ldu'u mênê.

*Tubi nguui nagubidchi guiá'ai'*  
*(Mr. 3.1-6; Lc. 6.6-11)*

<sup>9</sup> Iurní Jesús bëru'u lugar ni. Guatê mē la'ni iádu'u shtê ra mênê. <sup>10</sup> Nga'li zuga'a tubi nguui nagubidchi tubi guiá'ai'. Perê ra fariseo rac shtu'u rall guédzelê rall manêrê parê gunê rall acusar lē'ê Jesús. Iurní guna'bê di'dzê rall lu Jesús:

—Según lēy ¿gu nanú permisi gunêac mênê narac ll'u'u grê ra dzê narzi'i ldu'u mênê?

<sup>11</sup> Repi Jesús:

—¿Chu de lē'ê tē si talê guēnítil tubi lli'li, si talê ldaguê ma la'ni guêrzú dzê descansê, pē adê tsaldúdi'i tē ma? <sup>12</sup> Pues más nasac vidê shtê nguui quē lli'li. Zni nanú permisi gunê mieti bien dzê narzi'i ldu'u ra mênê.

<sup>13</sup> Iurní repi më lu nguiu nagu-  
bidchi guiá'ai':

—Bëldí guiá'al.

Lê'ë nguiu bëldí guiá'ai'. Lueguë  
bëac guiá'ai'; bëa'në guiá'ai' ziquë  
na stubi guiá'ai'. <sup>14</sup> Iurní bëru'u  
ra fariseo. Guzublú rall quili rall  
manërë parë quini rall lê'ë Jesús.

*Lo quë nabëquë'ë Isaías*

<sup>15</sup> Iurë guc bë'a Jesús pë quëhunë  
ra fariseo, bëru'u më; zia'a më stubi  
lugar. Perë cantidá mënë guanaldë  
rall lê'ë më. Jesús bënëac grëtë'  
narak ll'u'u. <sup>16</sup> Nu bëtë'ë më ordë  
de quë adë guadí'dzëdi'i ra mënë  
chu na më. <sup>17</sup> Zndë'ë guc parë gac  
cumplir lo quë nabëquë'ë Isaías,

muzë shtë Dios:  
<sup>18</sup> Ndë'ë lê'ë shmuza nagulëa;  
el quë nalë rac shtua'a nu el quë  
narquitë ldua'a.

Guëdë'hia Espíritu Santo cuezënúhi'  
më ni.

Guëni'i më lu mënë nanádi'i  
më israelitë de quë ze'dë  
guëdchini juici shtë Dios.

<sup>19</sup> Adë guadí'dzëdi'i më tantë. Na  
më nadu'u.

Adë rtá'lëdi'i më di'dzë; adë  
guëni'idi'i më fuertë nezë.

<sup>20</sup> Na më pacënci; adë nádi'i më  
ziquë el quë narguitsu  
gui'lli.

Nádi'i më ziquë el quë narsëaldë  
mëchi narquë gui'i.

Cuezë më hashtë cueshtë gu-  
biernë shtëhi'; guë nibë'a më  
manërë justë.

<sup>21</sup> Mënë nanádi'i më israelitë, tsaldí  
ldu'u rall shti'dzë më parë  
gac salvar rall.

*Guni'i ra mënë napë Jesús  
mëdzabë la'ni ldu'i'*

(Mr. 3.19-30; Lc. 11.14-23; 12.10)

<sup>22</sup> Iurní bëdchininú mënë tubi  
nguiu lu Jesús. Nall ciegu nu  
gu'pë. Bënë mëdzabë nananú  
la'ni ldu'u nguiu ni parë adë  
rnádi'll nu rní'idi'll. Jesús bënëac  
lë'i'. Iurní guná nguiu, nu clarë  
biadi'dzë nguiu. <sup>23</sup> Grëtë' ra mënë

narëta' nga'li, guasë ldu'u rall nu  
bëdzëguë' ldu'u rall. Guni'i rall:

—¿Pë lë'ëdi'i llëbni David ndë'ë, el  
quë nacabëza'a?

<sup>24</sup> Perë ra fariseo bini rall lo quë  
naguni'i mënë; guni'i rall:

—Perë hiembrë rë' rgull  
mëdzabë por pudërë shtë Beelzebú,  
jëfë shtë ra mëdzabë.

<sup>25</sup> Perë guc bë'a Jesús lo quë  
narunë rall shgabë rall. Iurní repi  
më:

—Si talë grë mënë shtë gubernë  
rdildi cuntrë mizmë sa' rall, tsalú  
gubernë. Igual gac con tubi

guë'dchi nu si talë tubi famili  
rdildi entrë lê'ë rall, guëdchini  
tiempë tsalú famili ni. <sup>26</sup> Nu

Satanás, si talë Satanás nadivididë  
mizmë lë'ëll, tsalú pudërë shtënell;  
guë nibë'adi'll shmënëll iurní. <sup>27</sup> Si

talë rguhia mëdzabë por pudërë  
shtë Beelzebú, ¿chu runë compa'ni  
ra mënë sa' tē nargú mëdzabë la'ni

ldu'u mënë? Mizmë nguiu ni gunë  
rall juzguë lê'ë tē. <sup>28</sup> Perë si talë con  
pudërë shtë Dios rguhia mëdzabë,

hia bëga'a iurë; guëlladchi zuga'a  
Dios parë guë nibë'ai' lê'ë tē.

<sup>29</sup> ¿Llallë gac tsutë tubi nguba'në  
lidchi tubi nguiu fuertë tē parë  
guëdchisull pë shtë mënë?

Primërë napë quë guëli'bill nguiu  
ni, iurní sí, zac guëdchisull pë shtë  
mënë ni.

<sup>30</sup> El quë nanëdi'i guëni'i favurë  
de na, nall cuntrë de na. El quë  
nadë rtëadi'i mënë lua, na ziquë  
tubi narsëllu'në mënë lua.

<sup>31</sup> Rnia'a lu tē de quë zac  
perdunë grë duldë shtë ra nguiu  
nu grëtë' didzabë narni'i rall,  
gunë më perdunë, perë si talë

guni'i mënë di'dzë mal cuntrë  
Espíritu Santo, ni sí, jamás adë  
nídi'i perdunë. <sup>32</sup> Cualquier narni'i

didzabë guëc nguiu nabëshe'ldë  
Dios, zac perdúnëll perë el quë  
naruadi'dzë cuntrë Espíritu Santo,

jamás adë gáquëdi'i perdunë parë  
guëdubi tiempë lu guë'dchiliu rë',

nilë lu stubi guë'dchiliu nanadë tsalúdi'i.

*Nashi shtë hiaguë rlua'a pë hiaguin*

(Lc. 6.43-45)

<sup>33</sup> 'Si talë hiaguë nahin cusë za'quë, zni rne'ain nashi za'quë. Si talë hiaguë nahin mal, pues nashi mal rne'ain. Shnashi hiaguë rlua'a pë hiaguin. <sup>34</sup> Lë'ë të llëbni mbe'ldë, ¿llallë gac guëni'i të cusë za'quë? hia quë lë'ë të mizme lë'ë të na të mal. Pues ruadi'dzë të zihani di'dzë dzabë naze'dë la'ni ldu'u të. <sup>35</sup> Nguiu za'quë ruadi'dzëll cusë za'quë purquë cusë za'quë nanú la'ni ldu'ull. Perë ra nguio mal ruadi'dzëll cusë mal purquë cusë mal nanú la'ni ldu'u rall. <sup>36</sup> Perë na rnia'a lu të, dzë shtë juici grë mieti guëdë'ë rall cuendë lu Dios por grë ra di'dzë nagúpëdi'i rall cuidadë. <sup>37</sup> Purquë según di'dzë nabiadi'dzë të, gunë më juzguë lë'ë të; gac salvar të u gac condenadë të.

*Ra mënë mal rac shtu'u rall guëná rall tubi milagrë*

(Mr. 8.12; Lc. 11.29-32)

<sup>38</sup> Iurní guni'i ra fariseo nu ra narlua'a lëy lu Jesús:

—Mësë, rac shtu'u na'a guëná na'a tubi señi, tubi milagrë ru'bë gúnël.

<sup>39</sup> Jesús bëquebi:

—Mënë mal nalë rac shtu'u rall guëná rall tubi señi nu milagrë ru'bë, perë hia jamás adë chu guëné'eru'u más señi, sulë señi ziquë naguc con Jonás. <sup>40</sup> Ziquë Jonás gua la'ni mbeldë durantë tsunë dzë nu tsunë gue'lë, zni zac con nguio nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; guëca'chi ra mënë lë'i' la'ni ba'a; tsúhi' nga'li tsunë dzë nu tsunë gue'lë. <sup>41</sup> Grë ra naguquërelde ciudá shtë Nínive tsasuldí rall lu juici con ra mënë naquërelde ne', nu guëni'i ra mënë shtë Nínive ra mënë nanabani ne' na rall culpablë purquë ra

mënë shtë Nínive, iurë bini rall shti'dzë Jonás, bëabrí ldu'u rall con Dios. Gulë guná, hia bédchini tubi más më importantë quë Jonás. <sup>42</sup> Iurë gac juici shtë Dios, lë'ë reina nagunibë'a ladzë Sur, tsasuldill nu gúnëll juzguë mënë nanabani ne'; na rall culpablë purquë na'a ni bidë guëmall lu Salomón të guëquë diáguëll llgabë shtë Salomón; perë gulë guná, hia bédchini tubi más më importantë quë Salomón.

*Mëdzabë mal nabëabrí ldu'u mënë (Lc. 11.24-26)*

<sup>43</sup> Iurë bëru'u mëdzabë la'ni ldu'u nguio, rzëll catë nídi'i nisë. Rguíllil catë cuézëll perë adë rdzélëdi'ill lugar. Iurní rni'ill: <sup>44</sup> "Guëabría ldu'u mënë catë bërua'a". Bëdzélëll nguio ziquë tubi hiu'u bien arregladë nu limpi. <sup>45</sup> Iurní tsagli'i mëdzabë gadchi mëdzabë más mal quë lë'ëll; ritë rall la'ni ldu'u nguio ni. Por fin bëa'në nguio peor quë antsë. Zni gac suceder con ra mënë mal rë'.

*Shni'a nu bëchi Jesús*

(Mr. 3.31-35; Lc. 8.19-21)

<sup>46</sup> Nianá Jesús ziaгла'guë quëadi'dzi' lu ra mënë zihani, iurní bédchini shni'a më con ra bëchi më. Rëta' rai' tëchi fuërë nu rac shtu'u rai' guadi'dzënu rai' lë'ë më. [ <sup>47</sup> Bédchini tubi nabédchininú rsunë lu Jesús. Guni'ill:

—Lë'ë shní'al nu ra bëchil zuga'a rai' tëchi fuërë; rac shtu'u rai' guadi'dzënu rai' lë'ëll.]

<sup>48</sup> Perë lë'ë më repi lu naguanú rsunë:

—¿Chull na shní'ahia? ¿Chull na bëcha?

<sup>49</sup> Iurní bë'në më señi con guia'a më; guni'i më shcuendë ra shini gusë'dë më:

—Ndë lë'ë shní'ahia nu ndë'ë na bëcha <sup>50</sup> purquë grëtë' el quë narunë según voluntá shtë Shtada naquëbezë gube'e, na bëcha; nall zana, nu nall shní'ahia.



## 13

*Comparaciuni shtë nartë'tsë bē'dchi*

(Mr. 4.1-9; Lc. 8.4-8)

<sup>1</sup> Mizmë dzë ni bëru'u Jesús hiu'u. Iurní guzubë më rua' nisë ru'bë nu cantidá mënë bēdēá rall lugar catë quēbezë më. <sup>2</sup> Por ni Jesús guatë la'ni tubi barcu; iurní guzubë më parë guēlua'a më. Grëtë' ra mënë bëa'në rall rua' nisë lu guiu'u. <sup>3</sup> Caglua'a më zihani cusë por comparaciuni. Guni'i më:

—Tubi nguui guagtë'tsëll bē'dchi. <sup>4</sup> Iurë bētë'tsëll bē'dchi, du'pë bē'dchi gulaguë lu nezë, hia nga'li bēdchini ra ma'ñi. Gudáu ma ra bē'dchi. <sup>5</sup> Stu'pë bē'dchi gulaguë lu guiu'u guë'ë catë du'pë guiu'u nanú. Hia bē'dchi ni nasesë galdanin purquë du'pë guiu'u nanú <sup>6</sup> perë iurë lē'ë ngubidzë bëru'u, gūe'qui plantë purquë nápēdi'in llēru'bë shlu'chi; gubidchin. <sup>7</sup> Stu'pë bē'dchi gulaguë ladi ra gui'lli guitsë. Galdanin la'ni gui'lli guitsë perë gui'lli guni guëquin. <sup>8</sup> Perë stu'pë bē'dchi gulaguë lu guiu'u za'quë. Nga'li bēdē'in cusechë. Bēldá bē'dchi bēdē'ë tubi gahiu'a por tubi. Sēbēldahin bēdē'ë sesenta por tubi bē'dchi. Stubi bēdē'ë galdë bi chi por tubi. <sup>9</sup> Si talë rac shtu'u tē tsasë tē, gulë bëquë diaguë bien shti'dza.

*Pëzielú guni'i më comparaciuni*

(Mr. 4.10-12; Lc. 8.9-10)

<sup>10</sup> Iurní ra shini gusë'dë më guabi'guë rai' lu Jesús. Guna'bë di'dzë rai':

—¿Pëzielú ruadí'dzël lu ra mënë por comparaciuni?

<sup>11</sup> Lē'ë më bëquebi:

—Dios bēshe'ldë llni guëc tē parë riasë tē manërë narnibë'a Dios ziquë rëy, perë adë bēshē'ldēdi'i Dios llni guëc rall parë gac bë'a rall manërë narnibë'a më. <sup>12</sup> El quë narac shtu'u tsasë shti'dzë më, guēdē'ë më masë llni, perë el quë nanēdi'i tsasë shti'dzë më,

tsabsú grë llni nanápëll. <sup>13</sup> Por ni quēadi'dza por comparaciuni purquë lē'ë rall rra rall lu mila-grë shtëna perë adë riasēdi'i rall. <sup>14</sup> Zni na rall. Guc cumplir shti'dzë Isaías el quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Bëquë'ëi':

Lē'ë tē, sí, segurë guini tē perë adë riasēdi'i tē.

Segurë guēná tē perë adë guēdē'ēdi'i tē cuendë

<sup>15</sup> purquë nalë naguēdchi ldu'u mënë. Adë nēdi'i rall tsasë rall; adë nēdi'i guēdē'ë rall cuendë shti'dzë Dios.

Nēdi'i rall guēdchini llni guëc rall.

Na rall ziquë ra ciegu nu ziquë naná rcue'të.

Nēdi'i rall tsasë rall parë guēabrá ldu'u rall con na parë gunëaca almë shtë rall tē gac salvar rall.

<sup>16</sup> 'Dichusë tē purquë riasë tē lo quë narná tē nu rdē'ë tē cuendë shti'dza. <sup>17</sup> Guldía rnia'a, cantidá ra muzë shtë Dios guahietë nu mënë za'quë naguquërdë antsë, guc shtu'u rai' nianá rai' cusë nabëna perë adë gunádi'i rai'. Guc shtu'u rai' nini rai' di'dzë shtëna nabini tē perë adë bínidi'i rai'.

*Jesús biadi'dzë shcuendë bē'dchi*

(Mr. 4.13-20; Lc. 8.11-15)

<sup>18</sup> 'Gulë bëquë diaguë iurne' lo quë narunë cuntienë comparaciuni shtë naquëgtë'tsë bē'dchi. <sup>19</sup> Grë ra nabini díz'a'quë narni'i lla rnibë'a Dios ziquë rëy perë riasēdi'ill, nall ziquë bē'dchi nagulaguë lu nezë. Ridë mēdzabë; rdchisú mēdzabë díz'a'quë nabëcabní më la'ni ldú'ull. <sup>20</sup> Bē'dchi nagulaguë lu guiu'u guë'ë, na ziquë mënë narini díz'a'quë; rëu' ldu'u rall díz'a'quë; lueguë rca'a rallin con gustë. <sup>21</sup> Perë cumë ziquë plantë nanápēdi'i shlu'chi, adë tsaglá'guēdi'i rall shnezë më. Iurë lē'ë ra mënë rzac zi rall lē'ëll por shti'dzë Dios u iurë rzunalde mënë lē'ëll, lueguë rëazë guëtëll.

22 Bë'dchi nagulaguë ladi gui'lli guitsë, na ziquë el quë narini diza'quë perë por tantë rac ldu'u rall por ra cusë shtë guë'dchiliu nu rac shtu'u rall gac rall ricu, hia adë rianáldëdi'i rall tēchi diza'quë. Grë deseó mal na ziquë gui'lli guitsë narte'e ra plantë nu adë rdë'ëdi'in cusechë. <sup>23</sup> Perë bë'dchi nagulaguë lu guiu'u za'quë, na ziquë ra mënë narini diza'quë shtë Dios. Riasë rall pë runë cuntienë shti'dzë më. Nall ziquë plantë nardë'ë cusechë. Bëldá rall rdë'ë tubi gahiu'a por tubi bë'dchi. Sëbëldahin rdë'ë sesenta por tubi, nu stubi rdë'ë galdë bi chi por tubi.

*Comparaciuni shtë gui'lli mal ladi trigu*

<sup>24</sup> Jesús guni'i stubi comparaciuni:

—Lugar catë rribë'a Dios na ziquë tubi nguiiu nabëcabní bë'dchi za'quë lu guiu'u shtëni'. <sup>25</sup> Perë iurë lë'ë rall naga'si rall, bëdchini tubi enemigu. Hia hiembrë ni bëcabní gui'lli mal ladi trigu. Lueguë zía'all. <sup>26</sup> Iurë lë'ë trigu guaru'bin nu lë'ë du'u bëru'u, también lë'ë gui'lli guaru'bin ladi trigu. <sup>27</sup> Iurní muzë shtë lamë repi rall: “Dadë, bë'dchi nabëcabnil lu lachi ¿pë bë'dchi za'quin? ¿Callë bëru'u gui'lli mal galdani ladi trigu?” <sup>28</sup> Lë'ë nashtënë guiu'u guni'i: “Aquë, tubi enemigu bëcabní bë'dchi gui'lli”. Iurní ra muzë guna'bë di'dzë rall: “¿Gu rac shtú'ul guiá na'a tē guédashi na'a grëtë' ra gui'lli mal?” <sup>29</sup> Perë lë'ë lamë guni'i: “Aquëdi'i purquë si talë gashi tē gui'lli mal, nu zac trigu gashi tē. <sup>30</sup> Mejurë ziaru'bin juntë hashtë tiempë shtë cusechë. Iurní guëribë'ahia ra muzë tē parë guëtëá rall gui'lli mal primërë nu guëli'bin, gac manullin tē parë tsequin. Hia despuësë guëdëá trigu tē parë tsutsá'uhin.”

*Comparaciuni shtë bë'dchi mitu'në*

(*Mr. 4.30-32; Lc. 13.18-19*)

<sup>31</sup> Jesús guni'i stubi comparaciuni:

—Lugar catë rribë'a Dios, na ziquë tubi bë'dchi mitu'në. Tubi nguiiu guacabní bë'dchi lu shguiú'ull. <sup>32</sup> Bë'dchi ni na más mitu'në quë grë ra bë'dchi, perë iurë ra plantë riaru'bë, llëru'bë na hiaguë más quë grë plantë shtë lachi. Hia iurní ridë ra ma'ñi; bëdchi'bë ra ma bëche'zë lu llicu hiaguë.

*Comparaciuni shtë levadurë*

(*Lc. 13.20-21*)

<sup>33</sup> Guni'i më stubi comparaciuni:

—Lugar catë rribë'a Dios na ziquë tubi ldë levadurë nabëdchi'bë na'a con tsunë medidë harinë. Bëshepi levadurë hashtë bëdë'ëin fuersë grë nacubë.

*Bëlua'a më con zihani comparaciuni*

(*Mr. 4.33-34*)

<sup>34</sup> Guni'i Jesús grëtë' ra cusë rë' lu ra mënë con comparaciuni. Ni tubi cusë adë guni'idi'i më sin comparaciuni. <sup>35</sup> Zndë gac parë gac cumplir lo quë nabëquë'ë muzë shtë Dios guahietë:

Guadi'dza por comparaciuni.

Guadi'dza ra cusë naga'chi dizdë iurë lë'ë Dios bëcuc'shtë guë'dchiliu.

*Jesús biadi'dzë shcuendë gui'lli mal*

<sup>36</sup> Iurní bëtë'tsë Jesús mënë. Guatë më tubi hiu'u. Iurní ra shini gusë'dë më guabi'guë rai' lu më nu repi rai':

—Biadi'dzë lu na'a pë runë cuntienë comparaciuni shtë gui'lli mal.

<sup>37</sup> Iurní Jesús repi:

—El quë narcabní bë'dchi za'quë, quëhúni' representar nguiiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu.

<sup>38</sup> Hia lachi runë significar guë'dchiliu. Bë'dchi za'quë

quëhunë representar ra mënë nabë'në recibir Dios ziquë rëy. Hia lë'ë gui'lli mal runë significar mënë narzu'bë diaguë shti'dzë mëdzabë. <sup>39</sup> Enemigu nabëcabní bë'dchi mal, na mëdzabë. Ra cusechë runë significar fin shtë guë'dchiliu. Hia narca'a cusechë ni, na ra ianglë. <sup>40</sup> Ziquë ra gui'lli mal guëdëahin të parë tsahin lu gui'i, zni gac iurë guëdchini fin shtë guë'dchiliu. <sup>41</sup> Guë'nibë'ahia tsa ra ianglë parë guëtëa'rai' ra mënë narunë mal nu grë narsini sáhi' lu duldë. Na rall ziquë tubi guë'ë catë rredë mënë. <sup>42</sup> Grëtë' ra hiembrë ni tsa rall lu gui'i shtë gabildi catë gu'në rall nu hashtë guëchushí lai' rall. <sup>43</sup> Iurní ra shini Dios guëcabtsë'ë rai' ziquë ngubidzë catë rnibë'a Dios, Shtadë rai'. Si talë rac shtu'u të tsasë të, gulë bëquë diaguë bien shti'dza.

*Comparaciuni shtë tesurë nabëga'chi*

<sup>44</sup> 'Lugar catë rnibë'a Dios, na ziquë tubi tesurë nabëca'chi mënë lu tubi guiu'u lachi, perë tubi nguiu bëdzëlë tesurë ni. Iurní bëquitë ldu'ull. Bëcá'chill tesurë ni la'ni guiu'u stubi. Bëtuu'll grëtë' shtënëll parë sí'll guiu'u catë nanú tesurë.

*Comparaciuni shtë perla nallasac*

<sup>45</sup> 'Tambiën lugar catë rnibë'a Dios, na ziquë tubi narzi'i perla fini. Ziatlill perla namás lasac. <sup>46</sup> Iurë lë'ëll bëdzëlëll perla namás lasac, iurní guëtuu'll grëtë' lo quë nanápëll të parë sí'll perla ni.

*Comparaciuni shtë guë'shu*

<sup>47</sup> 'Nu zac lugar catë rnibë'a Dios, na ziquë tubi guë'shu nabëtia'a mënë lu nisë të guëna'zi guë'shu grëtë' clasë mbeldë. <sup>48</sup> Iurë lë'ë guë'shu guadzë, mënë narna'zi mbeldë rgu rall guë'shu rua' nisë. Hia nga'li zubë rall parë rbë rall mbeldë. Rgutsa'u rall ra mbeldë za'quë la'ni tubi tëpë. Hia grë ra mbeldë nadë rllu'í'di'i rru'ldë

rall tubi ladë. <sup>49</sup> Zni gac fin shtë guë'dchiliu. <sup>50</sup> Guëdchini ra ianglë lu guë'dchiliu parë cuë rai' ra mënë narunë mal ladi ra mënë narunë bien të parë tsa ra hiembrë mal gabildi catë nanú be'lë. Nga'li gu'në rall nu guëchushí lai' rall.

*Tesurë cubi nu nagushë*

<sup>51</sup> Iurní Jesús guna'bë di'dzë:

—¿Gu riasë të grëtë' cusë rë'?

Lë'ë rai' bëquebi rai':

—Aha, Dadë. Riasë na'a.

<sup>52</sup> Iurní repi më:

—Tubi mësë shtë lëy naná bësë'dë shcuendë lugar catë rnibë'a Dios, iurë rluá'all stubi sa'll, nall ziquë tubi lamë shtë hiu'u. Rac rgu lamë cusë cubi nu rac rgu ll ra cusë guahietë. Zni lë'ë mësë rac rluá'all enseñansë cubi nu enseñansë antigu.

*Jesús bëabré guë'dchi Nazaret*

(Mr. 6.1-6; Lc. 4.16-30)

<sup>53</sup> Iurë Jesús gualú guni'i më grë ra comparaciuni, iurní gubi' më nga'li. <sup>54</sup> Bëabré më guë'dchi shtënë më. Nga'li guzublú quëglua'a më la'ni jádu'u shtë rall. Nalë bëdzëguë' ldu'u ra mënë nu guni'i rall:

—¿Callë guagsë'dë nguiu rë'? ¿Chull bëdë'ë tantë llni? ¿Lallë rúnëll milagrë ru'bë? <sup>55</sup> Nu ndë'ë lë'ë shini carpintërë José, nu shní'all María. Bëchill Jacobo nu José, Simón nu Judas. <sup>56</sup> Nu ra zánëll también quërelde'nú rall lë'ë hia'a. ¿Callë nezë guagsë'dëll grëtë' cusë rë'?

<sup>57</sup> Adë bëgá'adi'i guzac mënë shtë guë'dchi; bë'nëdi'i rall cuendë de lë'ë më. Jesús repi:

—Adë rúnëdi'i mënë rëspëti tubi muzë shtë Dios ladzë muzë, nilë por shfamíll. Stubi lugar sí, runë ra mënë rëspëti lë'ë muzë shtë Dios.

<sup>58</sup> Adë bë'nëdi'i më zihani milagrë nga'li purquë adë gualdídí'i ldu'u rall lë'ë më.

# 14

*Guti Juan Bautista*

(Mr. 6.14-29; Lc. 9.7-9)

<sup>1</sup> Tiempë dzë ni, Herodes guc rëy shtë Galilea. Bínill famë shtë Jesús.

<sup>2</sup> Iurní répill lu ra narunë sirvë lull:

—Jesús na Juan Bautista naguashtë ladi ra tégulë; por ni nápëll pudërë; rúnëll milagrë ru'bë.

<sup>3</sup> Perë Herodes hia nanëll de quë antsë lé'ëll gunibë'all tsa Juan lachigui'bë lí'bi' con cadënë. Bë'në Herodes zni por causë Herodías naná tse'llë bëchi Herodes. Felipe lë bëchill. <sup>4</sup> Zihani vuelte Juan guni'i lu Herodes:

—Adë nádi'i bien cuá'al tse'llë bëchil ziquë tsé'lël.

<sup>5</sup> Herodes guc shtu'u quínill lë'ë Juan perë bédzëbëll por ra mënë purquë casi grë mënë guni'i rall de quë Juan na tubi naguni'i shti'dzë Dios. <sup>6</sup> Perë guc lë Herodes; shtsa'pë Herodías bëguí'ill lu grë ra invitatë shtë Herodes. Nu bëquitë ldu'u Herodes bëgui'i lliguëna'a ni.

<sup>7</sup> Bë'në Herodes prometer con juramentu guëdë'ëll cualquier cusë naguëna'bë lliguëna'a. <sup>8</sup> Iurní lë'ë lliguëna'a guagni'i lu shní'ai' nia'a pë guëna'bëll lu Herodes. Shní'all bëquili guëni'i shtsá'pëll të guëna'bëll lu Herodes:

—Ne' guënë'el guëc Juan Bautista tsu la'ni tubi platë.

<sup>9</sup> Nalë gulaguë tristë ldu'u Herodes, perë hia cumë bë'nëll jurar delantë lu ra invitatë shtënëll,

<sup>10</sup> iurní gunibë'all de quë gati Juan nu guëdë'ë ra suldadë lo quë naguna'bë lliguëna'a. Gunibë'a Herodes guriuguë guëc Juan lachigui'bë. <sup>11</sup> Iurní be'dënú suldadë guëc Juan la'ni platë; bédë'ë rall cua'a lliguëna'a. Nu lé'ëll bédë'ëin cua'a shní'all.

<sup>12</sup> Iurní bini ra naguanaldë lë'ë Juan; bédchini rai' nga'li parë bia'a rai' cuerpë shtë Juan parë guaca'chi rallin. Hia despuësë

guaguëchi mënë lu Jesús de quë lë'ë Juan guti.

*Jesús bédë'ë nagudáu ga'i mili nguii*

(Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

<sup>13</sup> Iurë lë'ë Jesús bini naguni'i Herodes de lë'ë më, bëru'u më nga'li, sulë lë'ë më con ra shini gusë'dë më. Güe'pi rai' tubi barcu; zia'a rai' tubi lugar catë chu nádi'i. Perë iurë bini ra mënë nu guc bë'a rall ca zia'a më, bëru'u rall guë'dchi parë zia'a rall lugar ni.

<sup>14</sup> Bédchini më rua' nisë; bëru'u më la'ni barcu; guná më cantidá mënë. Iurní bëga'a ldu'u më lë'ë ra mënë nu bënëac më grë ra narac lluu'u.

<sup>15</sup> Iurë riu' guelë, iurní ra shini gusë'dë Jesús bédchini rai' lu më nu repi rai':

—Hia guadze'. Ni tubi adë chu quërdëdi' lugar ndë'ë. Guchi lu ra mënë të guzëá rall; tsa rall lu ra guë'dchi naquë guëlladchi. Tsasi'i rall nagáu rall.

<sup>16</sup> Jesús repi:

—Rquí'nidi'i guzëá rall; gulë bédë'ë nagáu rall.

<sup>17</sup> Lë'ë rai' repi rai':

—Adë chu nápëdi'i nagáu rai', niétiquë ga'i guetështildi con chupë mbeldë.

<sup>18</sup> Jesús guni'i:

—Gulë gude'enuhin ndë'ë.

<sup>19</sup> Iurní gunibë'a më subë ra mënë lu gui'lli. Iurní guna'zi më guetështildi, guzëá ga'i guetështildi con chupë mbeldë. Iurní gubi'a më lu gube'e. Bédë'ë më graci lu Dios nu bëshullë më guetështildi. Iurní bédë'ë mëhin cua'a ra shini gusë'dë më. Lë'ë rai' gudi'dzin cua'a ra mënë. <sup>20</sup> Grëtë' ra mënë gudáu rall hashtë bielë rall. Despuësë guadzë chi'bë chupë tëpë grë ra pedasë nabë'në subrë. <sup>21</sup> Grë ra naná gudáu guetështildi na rall ziquë ga'i mili nguii sin adë nagábëdi'i ra na'a nilë ra lliguë'në.

*Jesús ziazú më lu nisë*

(Mr. 6.45-52; Jn. 6.16-21)

<sup>22</sup> Iurní Jesús gunibë'a më parë guzia'a ra shini gusë'dë më la'ni barcu parë quiblu' rai' lu më stubi ladë rua' nisë. Quëgni'i më lu ra mënë parë guzë'a ra mënë.

<sup>23</sup> Despuësë de ni, be'pi Jesús lu tubi dani parë guëni'inú më Shtadë më. Iurë lë'ë gue'lë gu', Jesús zuga'a më lë'ësë më nga'li.

<sup>24</sup> Lë'ë barcu ziazú casi guërudë nisë. Mbë con nisë nalë nadushë runin parë barcu purquë mbë ze'dë al contrari con zihani fuersë. <sup>25</sup> Hia ze'dë grëgue'lë; Jesús ze'dë guëdchíni' catë ziazú rai'. Ziazú më lu nisë. <sup>26</sup> Iurë shini gusë'dë më guná rai' rzë më lu nisë, bëdzëbë rai'. Gurushtia' rai' fuertë:

—Aquë tu fantasmë ze'dë.

<sup>27</sup> Perë lueguë guni'i Jesús lu rai':

—Gulë gapë valurë. Na ndë'ë.

Adë rdzëbëdi'i tē.

<sup>28</sup> Iurní lë'ë Pedro repi lu Jesús:

—Dadë si talë lë'ël ni'i, gunibë'a tē nu na sēa lu nisë parë guelda catë zul.

<sup>29</sup> Jesús repi:

—Gude'e pë.

Iurní lë'ë Pedro bietë la'ni barcu. Guzublu' rzëhi' lu nisë parë tsáhi' catë zuga'a më <sup>30</sup> perë iurë bédë'të Pedro cuendë por tantë fuersë nanapë mbë, bëdzëbëi' nu rë'azi' la'ni nisë. Iurní guni'i' fuertë:

—Bëlá na, Dadë.

<sup>31</sup> Mízmë iurní guna'zi Jesús guia'a Pedro nu repi më:

—¿Pë du'psë fe nápël? ¿Pëzielú adë rialdídi'i ldu'ul na?

<sup>32</sup> Iurní lë'ë rai' güe'pi rai' la'ni barcu nu bëac dchi mbë. <sup>33</sup> Grë ra nazúbëga'a la'ni barcu, bëzullibi rai' lu Jesús nu repi rai':

—Verdá nal Shini Dios.

*Bënëac Jesús ra mënë shtë Genesaret*

(Mr. 6.53-56)

<sup>34</sup> Gudëdë rai' stubi tēchi nisë. Bëdchini rai' tubi regiuni nalë Genesaret. <sup>35</sup> Ra mënë shtë lugar ni

bënguë bë'a rall lë'ë Jesús. Bëshe'ldë rall rsunë guëdubi regiuni shtë lugar de quë bédchini më ndë. Bë'dënu ra mënë lu më grëtë' ra mënë narac ll'u'u. <sup>36</sup> Bë'në rall ruëguë lu më parë guëdë'ë më permisi guëna'zi rall rua' shabë më. Grë ra naguna'zi shabë më, bëac rall.

## 15

*Lo quë narshi'ni ldu'u nguiu*

(Mr. 7.1-23)

<sup>1</sup> Iurní bëldá fariseo nu ra mësë narlua'a lëy, guabi'guë rall lu Jesús. Ze'dë rall ciudá Jerusalén. Guna'bë di'dzë rall:

<sup>2</sup> —¿Pëzielú shini gusë'dël adë rúnëdi'i rall cumplir custumbrë shtë ra shtadë guë'lú hia'a? sino rau rall guetështildi sin quë riétidi'i guia'a rall.

<sup>3</sup> Perë Jesús guna'bë di'dzë:

—¿Pëzielú lë'ë tē también adë rzu'bë diáguëdi'i tē mandamientë shtë Dios? Mejurë zianaldë tē custumbrë shtë tē <sup>4</sup>purquë Dios guni'i: “Gulë gapë rëspëti lu shtadël nu lu shni'al”. Nu guni'i Dios: “El quë nargué guëc shtadëll u guëc shni'all, napë quë zu rátil”. <sup>5</sup> Perë lë'ë tē rni'i tē stubi cusë. Rni'i tē: “Si talë guëni'i nguiu lu shtadëll u lu shni'all: Gáquëdi'i guna compa'ni lë'ë tē purquë grë lo quë naniaca'a tē de na, nahin ofrendë parë Dios”.

<sup>6</sup> Rni'i tē cualquier nguiu narni'i zni, hiadë rqui'nidi'i guëdë'ë nguiu dumí ca'a shtadëll. Zni cagni'i tē lasáquëdi'i mandamientë shtë Dios. Más tsanaldë tē tēchi custumbrë shtë tē. <sup>7</sup> Na tē falsë. Bien guni'i Isaías guahietë shcuendë tē; bëquë'ëi' lo quë naguni'i Dios zdë'ë:

<sup>8</sup> Ra mënë rë' rac shtu'u rall na nadë más con rua' rall perë ldu'u rall nalë zitu zuga'a parë na.

<sup>9</sup> Adë rllu'i'di'i ra cusë narunë rall iurë quëhunë rall adorar na. Enseñansë shtë rall nadë más nahin tubi mandadë shtë nguiu.

10 Iurní guna'bë më ra mënë nu repi më:

—Gulë bëquë diaguë nu gulë tsasë lo quë narnia'a. <sup>11</sup> Grë ra nariuté rua' nguü, lëdë nídi'i rshí'nidi'i lë'ë nguü. Más bien lo quë narru'u rua' nguü, ze'din de la'ni ldu'u nguü, ni sí rshi'nin ldu'u nguü.

12 Iurní ra shini gusë'dë më guna'bë di'dzë rai' lu Jesús:

—¿Pë adë nanël de quë ra fariseo bëldënú rall lë'ël por di'dzë rë'?

13 Perë Jesús repi:

—Cualquier plantë nabëcabnídi'i Shtada, më naquëbezë gube'e, guie'shi ni con grë shlu'chin. <sup>14</sup> Adë gúnëdi'i të meter con lë'ë rall. Na rall ziquë ciegu nu rlua'a rall shti'dzë rall lu los de más ciegu. Si talë tubi ciegu guësëll sa'll, guërupë rall ldaguë rall la'ni guëru.

15 Iurní Pedro repi:

—Biadi'dzë lu na'a pë runë cun-tienë comparaciuni rë'.

16 Jesús repi:

—¿Pë nu lë'ë të adë riasëdi'i të? ¿Pë na të ziquë los de más mënë?

17 ¿Pë adë rac bë'adi'i të, grëtë' lo quë naráu mënë zia'a la'ni nguü; despuësë rru'uhin la'ni cuerpë?

18 Perë lo quë narru'u rua' mënë, ze'dë de la'ni ldu'u nguü. Ni sí, rshi'ni lë'ë nguü lu Dios <sup>19</sup> purquë la'ni ldu'u nguü rru'u grëtë' cusë mal: mal llgabë, rguini rall sa'll; rquënú rall sa'll; nu napë nguü zihani na'a nu napë na'a zihani nguü; rbaa'në rall pë shtë mënë; nu ruadi'dzë rall bishi; nu rni'i rall didzabë cuntrë Dios. <sup>20</sup> Grë ra cusë rë' rshi'ni ldu'u nguü, perë parë gaul sin gúnëdi'il cumplir ra cus-tumbrë ziquë guíbidil'guiá'al, lëdë nídi'i narshi'ni ldu'u nguü lu Dios.

*Tubi na'a nagualdí ldu'i Jesús*

(Mr. 7.24-30)

21 Jesús bëru'u lugar ni; zia'a më parë regiuni shtë Tiro nu Sidón.

22 Tubi na'a më Cananea quërdëll

regiuni ni; bëdchíni' lu Jesús nu guní'll fuertë:

—Dadë, llëbni David, bëga'a ldú'ul na. Lë'ë shtsa'pa nanú tubi mëdzabë la'ni ldú'ull. Nalë rzac zi shtsa'pa.

23 Perë Jesús adë bëquëbidi'i ni tubi di'dzë. Iurní ra shini gusë'dë më bëdchini rai' lu më nu bë'në rai' ruëguë lu më:

—Bë'në lo quë narna'bë na'a rë' të guziá'all purquë nalë cagní'll nezë tëcha'a; ze'dë náldëll lë'ë hia'a.

24 Iurní repi Jesús:

—Dios bëshe'ldë na nadë más parë guna sirvë ra më israelitë purquë ra rall ziquë lli'li nabëni lu Dios.

25 Perë lë'ë na'a guabi'guë nu bëzullíbill lu më. Guní'll:

—Dadë bë'në compa'ni na.

26 Jesús repi:

—Nádi'i bien guëdchisúl guetështildi shtë ra shini mënë parë gau ra mbëcu'në.

27 Perë lë'ë na'a guni'i:

—Nia Dadë, perë ra mbëcu'në nananú guëa' mellë, rau ma pedasë narru'u hia'ldë rua' llguë'në.

28 Iurní Jesús repi:

—Nanë, llëru'bë na fe shtë'në. Gaquin según rac shtú'ul.

Mizmë iurní lë'ë shtsa'pë na'a bëac.

*Bënëac Jesús zihani mënë*

29 Jesús bëru'u nga'li parë zia'a më rua' nisë ru'bë nalë Galilea. Lueguë güe'pi më lu tubi lumë nu guzabë më nga'li. <sup>30</sup> Cantidá mënë bëdchini rall catë quëbezë më. Be'dënú rall cujë, ciegu, gu'pë, mancu, nu cantidá ra narac ll'u'u. Bëdchinínú rall lë'ë narac ll'u'u lu Jesús. Lë'ë më bë'nëac më lë'ë rall.

31 Nalë bëdzëguë' ldu'u ra mënë iurë guná rall ra gu'pë biadi'dzë rall; ra mancu bëac rall, ra cujë bëabrí guzë rall, ra ciegu bëabrí guná rall. Ra mënë bë'në alabar Dios; guni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios de Israel.

*Jesús bédë'e nagáu tapë mili nguiiu*

(Mr. 8.1-10)

<sup>32</sup> Iurní guna'bë Jesús ra shini gusë'dë më nu repi më:

—Nalë rga'a ldua'a ra mënë rë' purquë hia guc tsunë dzë ze'dë naldë rall na. Nápëdi'i rall nagáu rall. Si talë guëshe'lda lë'e rall lid-chi rall sin quë gáudi'i rall, sca'a mbee'zë rall lu nezë.

<sup>33</sup> Ra shini gusë'dë më repi rai' iurní:

—¿Perë llallë gac guëdzëlë dau parë blac zihani mënë? Lugar rë' ni tubi adë chu nádi'i.

<sup>34</sup> Jesús guna'bë di'dzë:

—¿Bëldá guetështildi napë të?

Lë'e rai' bëquebi rai':

—Gadchi guetështildi nu du'pë mbeldë mitu'në.

<sup>35</sup> Iurní gunibë'a më parë subë ra mënë lu guiu'u. <sup>36</sup> Iurní guna'zi më guëzá gadchi guetështildi nu guna'zi më ra mbeldë. Bédë'e më graci lu Dios. Lueguë lë'e më bëshullë mëhin. Bédë'e mëhin cua'a ra shini gusë'dë më. Hia lë'e rai' gudi'dzë rai' parë ra mënë.

<sup>37</sup> Grëtë' ra mënë gudáu hashtë bielë rall. Despuësë gaulú gudáu rai', guadzë gadchi tępë ra pedasë nabë'në subrë. <sup>38</sup> Grë ra nagudáu na ra ziquë tapë mili nguiiu sin nagábëdi'i na'a nilë ra llguë'në. <sup>39</sup> Despuësë Jesús bënë'në më despedir ra mënë. Iurní guatë më la'ni barcu parë zia'a më regiuni nalë Magdala.

## 16

*Ra fariseo guna'bë guená rall tubi milagrë*

(Mr. 8.11-13; Lc. 12.54-56)

<sup>1</sup> Ra fariseo nu ra saduceo bédchini rall lu Jesús parë guëtë'dë rall prëbë lë'e më nihunë më nanádi'i voluntá shtë Dios. Guna'bë rall guëlua'a më tubi milagrë con pudërë shtë Dios.

<sup>2</sup> Perë lë'e më bëquebi:

—Guadze' rni'i të: “Gli gac tubi dzë za'quë purquë lu gube'e nalë nallní rlua'a”. <sup>3</sup> Nu rsili rni'i të: “Nedzë gac tubi mal tiempë purquë lu gube'e nallní nu rëta' shcahi”. Lë'e të na të falsë; runguë bë'a të lla rlua'a shcahi lu gube'e perë adë ráquëdi'i riasë të sëñi shtë tiempë ne'. <sup>4</sup> Ra mënë mal nu mënë nadë rzu'bë diáguëdi'i shti'dzë Dios, rac shtu'u rall guená rall tubi milagrë ru'bë perë adë guenádi'i rall lu más sëñi; niétiquë guená rall tubi sëñi ziquë guc con Jonás, el quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë.

Iurní bësëa'nëgá më lë'e rall. Zia'a më.

*Ldai' shtë ra fariseo*

(Mr. 8.14-21)

<sup>5</sup> Iurní lë'e ra shini gusë'dë Jesús gudëdë rai' stubi ladë rua' nisë, perë bëa'ldë ldu'u rai' niua'a rai' guetështildi. <sup>6</sup> Iurní Jesús guni'i:

—Gulë gupë cuidadë con levadurë shtë ra fariseo nu saduceo.

<sup>7</sup> Ra shini gusë'dë më guzublú guni'i lu sa' rai':

—Aquë por adë chu nuá'adi'i guetështildi, por ni guni'i më zni.

<sup>8</sup> Perë Jesús guc bë'a shgabë rall nu repi më:

—¿Pëzielú ruadi'dzë lu sa' të adë nuá'adi'i të guetështildi? Du'psë fe napë të. <sup>9</sup> ¿Pë todavía runë fáltëru'u tsasë të chu nahia? ¿Pë adë rëagnádi'i ldu'u të ga'i guetështildi nagudi'dza parë ga'i mili nguiiu? ¿Bëldá tępë bëca'a të?

<sup>10</sup> ¿Pë adë rëagnádi'i ldu'u të gadchi guetështildi nagudi'dza gudáu parë tapë mili mënë? ¿Bëldá tępë bëca'a të? <sup>11</sup> ¿Pëzielú adë rac bë'adi'i të adë quëadi'dzëdia'a shcuendë shtë guetështildi? Gulë gupë cuidadë levadurë shtë ra fariseo nu ra saduceo.

<sup>12</sup> Iurní guc bë'a ra shini gusë'dë më de quë Jesús adë quëgní'idi'i' shcuendë levadurë, sino shcuendë

enseñansë narlua'a ra fariseo nu saduceo.

*Guni'i Pedro na më Cristo  
(Mr. 8.27-30; Lc. 9.18-21)*

<sup>13</sup> Iurní guzia'a Jesús parë regiuni shtë Cesarea nanaquë Felipo. Iurní guna'bë di'dzë më lu ra shini gusë'dë më:

—¿Chu rni'i ra mënë chu nahia? nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu.

<sup>14</sup> Lë'ë rai' bëquebi rai':

—Bëldá ra mënë rni'i rall nal Juan Bautista. Sëbëldá ra mënë rni'i rall nal Elías. Stubi tantë rni'i rall nal Jeremías u stubi naná biadi'dzë shti'dzë Dios.

<sup>15</sup> Iurní repi më:

—Lë'ë të ¿chu rni'i të nahia?

<sup>16</sup> Simón Pedro repi iurní:

—Lë'ël nal Cristo. Nal shini Dios nanabani.

<sup>17</sup> Jesús bëquebi:

—Dichusë nal Simón shini Jonás, purquë ni tubi nguiu bëluá'adi'i lë'ël chu nahia sino quë Shtada naquëbezë gube'e; ni bëluá'ai' lul chu nahia. <sup>18</sup> Perë na rnia'a lul; lë'ël Pedro. Subrë tubi guë'ë ru'bë guna formar grupë shtë shmënë Dios naná rianaldë tëchi ldaj' shtëna. Nu ni siquierë pudërë shtë galguti gúnëdi'i gan lu ra mënë narialdí ldu'i na. <sup>19</sup> Na guënehia shti'dza ziquë liahi parë tsagní'il lu ra mënë të guëdchini mënë lu Shtada catë rribë'amë. Lo quë narúnël permitir es quë hia bë'në më permitirin más antsë. Nápël autoridá; guëní'il napë mënë libertá. Lo quë narúnël proibë es quë hia bë'në më proibin dizdë más antsë. Guëní'il chu naperdunë nu chu nádi'i perdunë.

<sup>20</sup> Iurní guni'i Jesús tubldí; gunibé'ai' adë chu lu guadí'dzëdi'i ra shini gusë'dë më na më Cristo.

*Guni'i më gati më  
(Mr. 8.31—9.1; Lc. 9.22-27)*

<sup>21</sup> Dizdë iurní Jesús guzublú quëgni'i më lu shini gusë'dë më de quë lë'ë më napë quë guzia'a më

Jerusalén nu de quë ra më guani'si shtë naciuni Israel nu ra jëfë shtë ra bëshuzi con ra mësë narlua'a lëy, guëzac zi rall lë'ë më. Gunë rall zihani cusë cuntrë lë'ë më. Nu repi më de quë quini rall lë'ë më perë dzë tsunë tsashtë më ladi ra tégulë. <sup>22</sup> Iurní lë'ë Pedro bia'a lë'ë më tubi ladë nu guzublú gudíldill lë'ë më. Guni'i Pedro:

—Aquë Dadë, ni lo quiere Dios. Nunquë adë guëdchínidi'i tédël cusë rë'.

<sup>23</sup> Perë Jesús bédchigrë lu më nu repi më lu Pedro:

—Guabsú lua, Satanás, lë'ël nal ziquë guë'ë narredë mënë. Adë riasédi'il lo quë narac shtu'u Dios. Rúnël llgabë ziquë mënë shtë guë'dchiliu.

<sup>24</sup> Iurní Jesús repi lu ra shini gusë'dë më:

—Si talë nanú tubi mënë narac shtu'u gáquëll shmëna, napë quë gúnëll renuci prupi vidë shtënell. Napë quë gáquëll dispuestë gátill por na nu guidë náldëll na. <sup>25</sup> El quë nadë rac shtú'udi'i gati por na, zátill. Perë el quë naguënití vidë shtëni' por na nu por diza'quë, guëbánill parë siemprë; gac salvárëll. <sup>26</sup> Adë pë rllu'i'di'i gunë nguiu gan grëtë' cusë lu guë'dchiliu nu despuësë guënitill vidë shtënell, adë nídi'i fin parë lë'ëll. ¿Pë ofrendë guëdë'ë nguiu lu Dios parë gac salvárëll?

<sup>27</sup> Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; guëdchinia con pudërë shtë Shtada. Guëdchinia con ra ianglë shtëné më. Iurní quilla cadë tubi nguiu según lo quë nabë'nëll.

<sup>28</sup> Guldía nabani bëldá mënë ndë'ë; adë gátidi'i rall hashtë guená rall lua; iurní napa pudërë ziquë rëy. Guëdchinia parë guëribé'ahia.

## 17

*Guc cambi Jesús stubi formë  
(Mr. 9.2-13; Lc. 9.28-36)*



<sup>1</sup> Gudëdë shu'pë dzë; Jesús bia'a më Pedro nu Jacobo nu Juan, bëchi Jacobo; zia'a rai' lu tubi dani catë más guia'a. <sup>2</sup> Iurní guc cambi Jesús stubi formë delantë lu rai'. Lu më rabtsë'ë ziquë ngubidzë. Hia shabë më bëaquin naquichi como llni. <sup>3</sup> Mizmë iurní guná ra shini gusë'dë më lu Moisés nu Elías; quëadi'dzënú rai' Jesús. <sup>4</sup> Iurní Pedro guni' lu më:

—Dadë, bien dzu na'a ndë'ë iurne'. Si talë rac shtú'ul guëdëntsa'u na'a tsunë ranchi, tubin parë lë'ël, tubin parë Moisés, stubin parë Elías.

<sup>5</sup> Nianá lë'ë Pedro quëadi'dzë, iurní bëdchini tubi shcahi narabtsë'ë nabësë'au lë'ë rai'. La'ni shcahi bëdchini tubi bë. Nu bini rai' tubi voz narni'i:

—Ndë'ë lë'ë shinia narac shtua'a. Nalë rquitë ldua'a con lë'i'. Gulë bëquë diaguë shti'dzi'.

<sup>6</sup> Iurë bini ra shini gusë'dë më di'dzë ni, bëzullibi rai' hashtë bëdia'a luquë rai' lu guiu'u nu bëdzëbë rai'. <sup>7</sup> Iurní Jesús guabi'guë lu rai'. Bëdchi'bë guia'a më guëc rai' nu répi':

—Gulë tsasuldí; adë rdzëbëdi'i të.

<sup>8</sup> Iurë lë'ë rai' gubi'a rai' stubi vueltë, hia ni tubi chu lu gunádi'i rai' sino sulë Jesús zuga'a.

<sup>9</sup> Iurë bietë rai' lu dani, Jesús gunibë'a:

—Adë chu lu guadi'dzëdi'i të shcuendë lo quë naguná të hashtë iurë nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu tsashtëhi' ladi ra tégulë.

<sup>10</sup> Iurní guna'bë di'dzë shini gusë'dë më:

—¿Pëzielú rni'i ra mësë shtë lëy de quë Elías napë quë guidi' primërë, antsë guëdchini Cristo?

<sup>11</sup> Jesús bëquebi:

—Verdá Elías guidë primërë. Gúni' rëglë grë cusë. <sup>12</sup> Hia bidë Elias perë ra mënë adë bënguë bë'adi'i rall lë'i' sino quë bë'nënú rall lë'i' lo quë naguc shtu'u rall. Mizmë manërë el quë nabëshe'ldë

Dios lu guë'dchiliu, sac zi më lu guia'a rall, gati më.

<sup>13</sup> Iurní ra shini gusë'dë më bëdë'ë rai' cuendë de quë Jesús quëadi'dzi' shcuendë Juan Bautista.

*Bënëac Jesús tubi llguë'në narati zini*

(Mr. 9.14-29; Lc. 9.37-43)

<sup>14</sup> Iurë bëdchini rai' catë rëta' los de más mënë, iurní guabi'guë tubi nguiu lu Jesús nu bëzullíbill lu më. Répil:

<sup>15</sup> —Dadë, bëga'a ldu'ul shinia. Ráquëll galguidzë rati zini nu rzac zill. Zihani vueltë guláguëll la'ni gui'i nu guláguëll la'ni nisë. <sup>16</sup> Na ze'dënúa lë'ëll lu ra shini gusë'dël perë adë bë'nëdi'i rall gan nëac shinia.

<sup>17</sup> Jesús guni'i:

—Lë'ë të mënë narialdídi'i ldu'i na, siempërë rsini të sa' të lu duldë. ¿Hashtë guc guëbezënúa lë'ë të, të parë tsaldí ldu'u të shti'dza? ¿Blac tiempë guëquërdëdnúa lë'ë të, të gapë të fe? Gude'enú shínil lua.

<sup>18</sup> Iurní Jesús guni'i' guëc mëdzabë ni. Nu gunibë'a më guëru'u mëdzabë la'ni ldu'u ngulë'në. Lueguë bëac ngulë'në.

<sup>19</sup> Despuësë de ni, ra shini gusë'dë më biadi'dzë rai' lu Jesús stubi cu'. Guna'bë di'dzë rai':

—¿Pëzielú adë bë'nëdi'i na'a gan niagú na'a mëdzabë fier la'ni ngulë'në?

<sup>20</sup> Jesús repi:

—Purquë lë'ë të du'psë fe napë të. Guldía rnia'a, si talë napë të fe masiá zucsë du'pë, guëni'i të lu dani rë': "Guabsú nga'li të parë súbël stubi lugar". Lë'ë dani tsabsú. Zac gunë të grë cusë si talë rialdí ldu'u të Dios. [<sup>21</sup> Perë mëdzabë fier sa' ndë'ë sulë rru'u rall si talë runë të ruëguë lu Dios nu si talë quëhunë të ayunë.]

*Stubi vueltë guni'i Jesús gati më*  
(Mr. 9.30-32; Lc. 9.43-45)

22 Mientras ziazú rai' juntë regiuni shtë Galilea, Jesús guní'i de quë nguiu nabêshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, gac intriégui' guia'a ra mënë mal <sup>23</sup> nu quini rall lé'i' perë dzë tsunë gac resucitári'. Di'dzë rë' nalë bësëdchini tristë ldu'u ra shini gusë'dë më.

*Gudilli rai' impuestë shtë iádu'u*

24 Iurë Jesús nu shini gusë'dë më bëdchini rai' guë'dchi Capernaum, ra narunë cubrë impuestë shtë iádu'u guagná rall Pedro nu guna'bë di'dzë rall lu Pedro:

—¿Gu rguilli mësë shtë të impuestë parë iádu'u?

25 Pedro bëquebi:

—Aha'.

Iurní guatë bëabrí Pedro lídchi'; guni'i Jesús primëre lu Pedro:

—¿Pë llgabë quëhúnëll, Simón? ¿Chu mënë runë cubrë rai' impuestë nu ra contribución ca'a rëy shtë guë'dchiliu rë'? ¿Gu rguilli ra shini rëy u rguilli ra mënë zitu nanádi'i shmënë rëy?

26 Simón bëquebi:

—Ra më zitu rguilli rall impuestë.

Jesús repi:

—Por ni ra shini rëy adë rguíllidi'i rall impuestë. <sup>27</sup> Perë parë adë ldaguë llánëdi'i rall, gua rua' nisë. Bëtia'a iagullë shtënéll la'ni nisë. Primëre mbeldë naná guená'zil, bëshalë rua' ma. Guëdzélëll tubi dumí. Gudilli impuestë por lë'ë hia'a.

## 18

*Chu na más lasac*

(Mr. 9.33-37; Lc. 9.46-48)

1 Tiempë dzë ni ra shini gusë'dë më guabi'guë rai' lu Jesús nu guna'bë di'dzë rai':

—¿Chu gac más më ru'bë iurë guë'nibë'a Dios ziquë Rëy?

2 Iurní Jesús guna'bë tubi llguë'në; bëzú më llguë'në guéláu de lë'ë rai'. <sup>3</sup> Nu repi më:

—Guldía rnia'a, si talë lë'ë të adë gúnëdi'i të cambi shgabë të nu gac të ziquë llguë'në rë', adë gáquëdi'i të tsutë të lugar catë rribë'a Dios. Napë quë gac të mënë humildë. <sup>4</sup> Nguiu namás lasac lugar catë rribë'a Dios, na el quë narialdí ldu'i na ziquë ra llguë'në, adë runë llërú'bëdi'i rall. <sup>5</sup> Si talë ra mënë gunë rall recibir tubi shmëna naná ziquë llguë'në humildë, también quëhúnëll recibir na.

*Gupë cuidadë gúnëdi'il duldë*

(Mr. 9.42-48; Lc. 17.1-2)

6 'Perë cualquier el quë naná guëldaguë sáhi' la'ni duldë cumë ziquë tubi mënë humildë naná rialdí ldu'i shti'dza, el quë narlua'a tubi më humildë mal nezë të gúnëll duldë, mejurë galdë nguiu ni tubi guichi ru'bë iénill, tsagrú'ldëll lë'ëll la'ni nisëdu'u. <sup>7</sup> Prubi mënë shtë guë'dchiliu iurë ze'dë oca-siuni gunë rall duldë. Napë quë guëdchini tiempë guëquili mëdzabë lë'ë mënë parë gunë rall duldë perë prubi el quë naquëglua'a sáhi' mal nezë.

<sup>8</sup> 'Por ni rnia'a lu të; si talë guíá'al u guëa'l rac shtu'u guëldaguë lë'ëll lu duldë, bëchuguin; bëru'ldin zitu. Mejurë guëdchínill catë nápëll vidë sin fin ziquë cujë u ziquë narunë faltë guíá'all u guëa'll quë guëdubi cuerpë tsal gabildi. Ndë nunquë réaldëdi'i be'lë. <sup>9</sup> Si talë slul rac shtu'u guëldaguë lë'ëll lu duldë, gulú slul, bëru'ldin zitu. Más mejurë tsutëll catë rribë'a Dios tubsë slul lë'dëdi'i tsal gabildi con guërupë slul.

*Comparaciuni shtë lli'li naguniti*

(Lc. 15.3-7)

<sup>10</sup> 'Adë rúnëdi'i të desprëci tubi ziquë llguë'në rë'. Pues rnia'a lu të lu gubë'e, ra ianglë shtë rai' siempër napë rai' entradë catë quëbezë Dios. [ <sup>11</sup> Nguiu nabêshe'ldë Dios, bídi' parë gúni' salvar grë lo quë nabëniiti.]

12 'ǂPè rni'i ldu'u tē? si talē tubi nguiu nápèll tubi gahiu'a lli'li nu gunitill tubi lli'li, tsatílill lè'è ma. Guésá'nèll noventa y nueve lli'li lu dani parē tsatílill lli'li naguniti. 13 Si talē guédzélèll lè'è ma, runa segurē de quē guēquitē ldú'ull por lli'li ni más quē ra noventa y nueve nadē gunítidi'i. 14 Zni zac Shtadē tē naquēbezē gube'e, rac shtu'u mē guēnitidi'i ni tubi shmēnē mē naná humildē.

*Guḷē bē'nē perdunē sa'l*  
(Lc. 17.3)

15 'Si talē bēchil quēhúnèll mal cuntrē lè'èl, guni'inú lè'èll, sulē lè'èll tē parē gac bē'all guadē faltē nanápèll. Si talē guédé'èll cuendē shtí'dzèl, guēabrí ldú'ull con Dios. Zni lè'èl bē'nèl compaḡni sa'l tē tsaglá'guèll shnezē Dios. 16 Perē si talē adē rúnēdi'ill cuendē shtí'dzèl, iurní bia'a tubi testigu u chupē testigu tē parē gac bē'a rall shcuendē ra cusē rē'. 17 Si talē adē rúnēdi'ill cuendē lè'è ra mēnē ni, iurní guchi lu grē ra nardēá la'ni iádu'u faltē nanapē bēchil. Si adē rúnēdi'ill cuendē grupē shtē shmēnē Dios, iurní bē'nē tratē lè'èll cumē ziquē tubi adē guēnēdi'i Dios u ziquē tubi mē mal narunē cubrē impuestē.

18 'Guldía rnia'a, grē lo quē narunē tē permitir es quē hia bē'nē mē permitirin más antsē. Napē tē autoridá tē guēni'i tē napē mēnē libertá. Lo quē narunē tē prohibē es quē hia bē'nē mē prohibin dizdē más antsē. Guēni'i tē chu na perdunē nu chu nádi'i perdunē.

19 'Nu rnia'a lu tē, si talē chupē de lè'è tē cue tē lu guédchiliu de acuerdē subrē lo quē naguēna'bē tē lu Shtada naquēbezē gube'e, grētē' guēne'e mē 20 purquē catē rdēá chupē u tsunē mēnē por nombre shtē na nu rialdí ldu'u rall na, nga'li quēbezēnúa lè'è rall.

21 Iurní bēdchini Pedro nu guna'bē dí'dzi' lu mē:

—Dadē, ǂbēldá vēsē guna perdunē bēcha, el quē narunē duldē cuntrē na, hashtē gadchi vultē?

22 Jesús bēquebi:

—Guēni'ídia'a gadchi vultē perē sino gadchi vēsē setenta, bē'nē perdunē bēchil.

*Comparaciuni tubi mēnē adē nēdi'i gúnèll perdunē sa'll*

23 'Lugar catē rnibē'a Dios nahin ziquē tubi rēy naguc shtu'u suldí cuendē shtē ra muzē. 24 Iurē guzublú quēgna'bē rēy lè'è ra muzē, bēdchini tubi naze'bi tubi millón bēllē. 25 Cumē muzē ni adē nápēdi'ill parē quíllill, lè'è lamē gunibē'a guētuu' mēnē muzē ni con tsé'lèll nu shínill. Guētuu' rēy grē lo quē nanapē muzē parē quilli muzē lo quē naze'bill. 26 Iurní lè'è muzē bēzullíbill lu lamē nu bē'nèll ruēguē: “Dadē, gupē pacēnci lè'è na; quilla grētē' lo quē naze'bia”. 27 Lè'è lamē bēga'a ldú'ull muzē nu bē'nē lamē perdunē grē lo quē naze'bi muzē. 28 Perē lueguē lè'è muzē bēdia'guèll stubi sa'll naze'bi tubi dumí mitu'nē. Iurní guná'zill ieni sa'll parē bēté'ell ieni sa'll. Iurní répill: “Gudilli lo quē naze'bil”. 29 Lè'è prubi nguiu bēzullíbill lull nu bē'nèll ruēguē lull: “Gupē pacēnci con na. Quilla grē lo quē naná ze'bia.” 30 Perē lè'èll adē nēdi'ill sino quē bētiá'all sa'll lachigui'bē hashtē quíllill lo quē naze'bill. 31 Iurē stubi sa' muzē shtē lamē gunall pē guc, iurní gulaguē tristē la'ni ldu'u muzē ni. Biadí'dzèll lu shlámèll grē lo quē nabē'nē primērē muzē. 32 Iurní lè'è lamē gunibē'a parē gue'dē guézē muzē lu lamē. Iurní repi lamē: “Muzē mal, na bēna perdunē grētē' dumí naze'bil purquē bē'nèll ruēguē lua. 33 Zni lè'èl niápèl pacēnci con sa'l cumē ziquē napa pacēnci lè'èl.” 34 Iurní lè'è lamē bēldèll nu gunibē'a lamē tsa muzē lu cashtigu hashtē quíllill grētē' lo quē naze'bill.

<sup>35</sup> Jesús gualú guni'i më grëtë' ndë'ë nu guni'i më:

—Shtada naquëbezë gube'e, gunë më ziquë rëy rë' si talë cadë lë'ë të adë gúnëdi'il perdunë sa'l con guëdubinú ldu'ul.

## 19

*Jesús bëlua'a shcuendë divurci*  
(Mr. 10.1-12; Lc. 16.18)

<sup>1</sup> Despuësë de guni'i Jesús grë ra di'dzë rë', bëru'u më Galilea. Bëdchini më regiuni shtë Judea nanaquë ladi guia'a guëë'gu Jordán. <sup>2</sup> Cantidá mënë guanaldë rall lë'ë më. Nga'li bënëac më zihani ra narac llu'u.

<sup>3</sup> Iurní bëldá fariseo guabi'guë rall lu Jesús parë guëldaguë rall lë'ë më tubi trampë. Guna'bë di'dzë rall:

—¿Gu nanú mudë según lëy parë guëlë tse'lë mënë por cualquier cusë?

<sup>4</sup> Lë'ë më bëquebi:

—¿Pë adë bí'ldidi'i të Sagradas Escrituras de quë iurë nabëcue'shtë Dios guë'dchiliu, bëntsa'u më nguui nu na'a? <sup>5</sup> Nu guni'i më: “Lë'ë nguui guësá'nëll shtëadi' nu shní'ai' parë guëquërdënull tsé'lëll. Hia guërupë rall gac rall tubsë.” <sup>6</sup> Zni hiadë nádi'i rall chupë sino tubsë; unidë na rall. Lo quë nabë'në Dios unir, adë chu guëldëdi'i lë'ë rall.

<sup>7</sup> Iurní guna'bë di'dzë rall:

—¿Pëzielú bë'në Moisés permiti guëdë'ë nguui tubi cartë shtë divurci parë ca'a tsé'lëll nu guëlë tsé'lëll?

<sup>8</sup> Jesús repi:

—Purquë nalë naguëdchi ldu'u të; por ni bëtë'ë Moisés permisi parë guëlë tse'lë mënë, perë dizdë principi shtë guë'dchiliu, adë gúquëdi'in voluntá shtë Dios guësá'në nguui tse'lë nguui. <sup>9</sup> Nanú tubsë motivë parë guëlë tse'lë nguui, sulë si talë quëhunë tsé'lëll duldë con stubi nguui. Perë si ca'a mënë ni stubi na'a, quëhúnëll duldë

adulteri. [Nu el quë naguëtsë'a con lë'ë na'a divurciadë pues nu záquëll quëhúnëll duldë adulteri.]

<sup>10</sup> Ra shini gusë'dë më guni'i:

—Si talë nídi'i permisi guëlë tse'lë nguui, mejurë adë cá'adi'i nguui na'a.

<sup>11</sup> Jesús repi:

—Lëdëdi'i grë mënë riasë nacagnia'a lu të, sino nadë más el quë nagunë Dios compa'ni parë gac bë'allin. <sup>12</sup> Nanú nguui nádi'i rall completë dizdë gulë rall. Sëbëldá nguui nádi'i rall completë; bë'në mënë. Nanú sëbëldá mënë adë nédi'i guëtsë'a rall por prupi voluntá shtë rall të parë guadi'dzë rall diza'quë shtë Dios lu los de más mënë. El quë nariasë di'dzë rë', gúnëll recibirin.

*Jesús bë'në lda'i ra llguë'në*  
(Mr. 10.13-16; Lc. 18.15-17)

<sup>13</sup> Iurní bëtëchininú ra mënë llguë'në lu Jesús parë guëdchi'bë më guia'a më guëc rall nu guëna'bë më lu Dios por lë'ë rall. Perë ra shini gusë'dë më guzublú gudildi rai' guëc ra nabëdchininú llguë'në. <sup>14</sup> Perë Jesús repi:

—Bëtë'ë sí, guidë bi'guë ra llguë'në lua, adë guëcádi'i të lu ra ni'i purquë ra mënë naná ziquë ra llguë'në, tsuté rall catë rnibë'a Dios ziquë Rëy.

<sup>15</sup> Bëtëchi'bë guia'a më guëc ra llguë'në; iurní zia'a më stubi lugar.

*Tubi sultërë ricu*  
(Mr. 10.17-31; Lc. 18.18-30)

<sup>16</sup> Tubi sultërë guagná lë'ë Jesús nu répill:

—Mësë za'quë, ¿pë cusë za'quë guna parë gapa vidë eternë?

<sup>17</sup> Jesús repi:

—¿Pëzielú rni'i lua, mësë za'quë? purquë ni tubi adë chu naza'quë, sulë Dios. Perë si talë rac shtë'ul gac salvárel, bëzu'bë diaguë grë mandamientë.

<sup>18</sup> Repi sultërë:

—¿Guadë naná ra mandamientë ní?

Jesús repi:

—Adë quínidi'il sa'l. Adë rquënúdi'il ra sa'l. Adë cuánëdi'il pë shtë mënë; adë guadí'dzëdi'il bishi. <sup>19</sup> Bëzu'bë diaguë shti'dzë shní'al nu shtádël, nu guc shtu'u bëchi sa'l mizmë manërë cumë ziquë rac shtú'ul lë'ël.

<sup>20</sup> Lë'ë sultërë repi:

—Bëna cumplir grë mandamientë rë' didzë nabi'cha. ¿Pë runë faltë?

<sup>21</sup> Jesús guni'i:

—Si talë rac shtú'ul gac tublí shcuëndël lu Dios, bëtuu' grë cusë nanápël; bëdë'ë dumí ca'a ra prubi, iurní gápël tesurë lu gube'e. Iurní sënáldël na.

<sup>22</sup> Perë iurë lë'ë sultërë bini di'dzë rë', nalë gulaguë tristë la'ni ldu'ull; ziagzëll purquë nalë ricu nall.

<sup>23</sup> Iurní Jesús repi lu ra shini gusë'dë më:

—Guldía rnia'a, naganë tsutë tubi ricu lugar catë rribë'a Dios. <sup>24</sup> Rnia'a lu të, más sencigi tsutë tubi camellë ichi tubi iagullë quë tubi ricu tsutëll gube'e, lu lugar catë rribë'a Dios.

<sup>25</sup> Iurë bini ra shini gusë'dë më di'dzë rë', nalë guasë ldu'u rai' nu bëdzëguë' ldu'u rai'. Iurní guna'bë di'dzë lu sa' rai':

—¿Chúllëti'i gac salvar?

<sup>26</sup> Jesús gubi'a lu rai' nu répi':

—Adë gúnëdi'i nguui gan gunë salvar mizmë lë'i', perë Dios napë pudërë gunë më grëtë' ra cusë.

<sup>27</sup> Iurní Pedro repi:

—Dadë, lë'ë na'a bësëa'në na'a grëtë' lo quë nanapë na'a parë ze'dë naldë na'a lë'ël. ¿Pë guëdë'në na'a recibir?

<sup>28</sup> Jesús repi:

—Guldía rnia'a, tiempë grë cusë gáquin nacubi, iurë nguui nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu súbi' lu trunë shtëni' catë quëbezë Dios, lë'ë të naze'dë naldë na

cuezënú të na lu chi'bë chupë trunë parë gunë të juzgar ra chi'bë chupë grupë shtë Israel. <sup>29</sup> Grëtë' narsëa'në lídchi' u bëchi' u záni' u shtádi' u shní'ai' u tsé'li' u shíni' u shguiu'u rai' purquë rac shtú'ull gáquëll shmëna, ní gúnëll recibir tubi gahiu'a vësë más nu gápëll vidë sin fin. <sup>30</sup> Zihani naná más nasac entrë lu sa' rall, gac rall lúltimë dzë ni nu zihani naná lúltimë iurne', gac rall mënë namás nasac lu Dios.

## 20

*Comparaciuni shtë narunë dchi'ni*

<sup>1</sup> Lugar catë rribë'a Dios na ziquë tubi nashtënë tubi guiu'u lachi nargabní. Bëru'u lamë tumpranë rsili parë ziatíll muzë, gunë rall dchi'ni catë nanú hiaguë uvë. <sup>2</sup> Primërë guagnëll muzë de quë quíllill tubi dumí denario por tubi dzë. Nu gunibë'all tsaguënë ra muzë dchi'ni. <sup>3</sup> Despuësë bërú'ull rquë guë'ë; gunall lu stubi ra muzë nazuga'a shquini lguëa'. Adë pë quëhúnëdi'i rall. <sup>4</sup> Iurní repi lamë lu mënë ni: “Gulë tsa shchi'nia. Quilla lë'ë të narunë tucarë.” Iurní lë'ë rall zia'a rall. <sup>5</sup> Lë'ë nashtënë guiu'u bërú'ull casi guërudë dzë, nu guall rquë tsunë guadze'; mizmë zní bë'nëll con másru'u muzë. <sup>6</sup> Hia rquë ga'i guadze' guall stubi shquini lguëa'. Bëdzëll sëbëldá muzë nadë pë quëhúnëdi'i. Iurní repi lamë: “¿Pëzielú rëta' të ndë'ë casi hia mërë tsa'a dzë? ni dchi'ni adë quëhúnëdi'i të”. <sup>7</sup> Repi rall: “Purquë ni tubi adë chu bënë'e dchi'ni”. Iurní repi lamë: “Nu lë'ë të gulë tsa shchi'nia; tsaguënë të dchi'ni lu guiu'u. Guëguilla lë'ë të narunë tucarë.” <sup>8</sup> Iurë lë'ë guë'lë bëdchini, lë'ë nashtënë guiu'u repi lu encargadë shtë dchi'ni: “Guagna'bë grëtë' muzë të parë gallë rall. Bëdë'ë pagu ca'a cadë tubi rall el quë naguatë lu dchi'ni

rquë ga'i nu hashtë ra naguatë lu dchi'ni tumpranë." <sup>9</sup> Iurní bédchini ra naguatë lu dchi'ni rquë ga'i guadze'; cadë tubi rall bënë rall recibir pagu completë, tubigá dumí denario. <sup>10</sup> Despuësë bënë tucarë naguatë primëre; bënë rall llgabë de quë gunë rall recibir más dumí quë naguatë guadze'. Perë mizme pagu bédë'e lamë, lë'e quë lë'e tubigá denario. <sup>11</sup> Nagutë ra tumpranë iurë bënë rall recibirin, iurní guzublú bënë rall reclamë lu lamë. <sup>12</sup> Repi rall: "Ra nabédchini lúltimë, bënë rall dchi'ni tubsë iurë nu gudíllil igual ziquë lë'e na'a, nu lë'e na'a bédë'në na'a dchi'ni doblë; bia'a ldu'u na'a lu ngubidzë gua'të dzë". <sup>13</sup> Perë lë'e nashtënë guiu'u bëquebi lu tubi rall: "Amigu, adë quëhúnëdia'a ni tubi cusë mal. Hia bédë'na'a tratë gáshtël tubi denario. <sup>14</sup> Guna'zi shtumil nu bëagzë. Na rac shtua'a quilla mizme pagu ca'a naguatë rquë ga'i ziquë narunë tucarë të. <sup>15</sup> Napa derechë rribë'ahia shtumía; guna lo quë narac shtua'a. ¿Pë nal mbidi purquë nahia naza'quë?" <sup>16</sup> Zihani mënë nalasac delantë lu sa' rall, gac rall lúltimë dzë ni; nu zihani mënë naná lúltimë iurne', gac rall mënë namás lasac lu Dios. [Guna'bë Dios zihani mënë perë du'psë mënë gulë më parë gac rall shmënë më.]

*Stubi vueltë guni'i Jesús gáti'*  
(Mr. 10.32-34; Lc. 18.31-34)

<sup>17</sup> Jesús ziazú më nezë parë Jerusalén. Bia'a më ra shini gusë'dë më tubi cu' nu repi më:

<sup>18</sup> —Hia nanë të ziagd-chínia'a Jerusalén catë lë'e nguui nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, gac intriégu' lu jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mësë shtë lëy parë gunë rall condenar lë'i' lu galguti. <sup>19</sup> Nu gunë rall intriegu lë'i' lu guia'a mënë nanádi'i israelitë të parë gunë rall burnë lë'e nguui ni, nu guëdë'e rall galnë nu guëquë'e rall lë'i' lu cruz,

perë dzë tsunë tsashtëhi' ladi ra tégulë.

*Shni'a Jacobo nu Juan guná'bëll tubi favurë*

(Mr. 10.35-45)

<sup>20</sup> Iurní guabi'guë shni'a Jacobo nu Juan lu Jesús. Na rall shini Zebedeo; bédchini rai' lu Jesús. Iurní bëzullibi na'a ni delantë lu Jesús parë guená'bëll tubi favurë lu më.

<sup>21</sup> Guna'bë di'dzë më:

—¿Pë rac shtú'ul guna?

Shni'a ra nguui ni répill:

—Gunibë'a guërupë shinia subënú rall lë'ël iurë guëribë'al ziquë Rëy, túbill ladë ldi shtënl, stúbill ladë rubësë.

<sup>22</sup> Perë Jesús bëquebi:

—Lë'e të adë rac bë'adi'i të lo quë narna'bë të. ¿Zëzac zi të ziquë na? ¿Pë zac tëdë të cusë durë natëda, cusë demasiadë durë?

Lë'e rai' bëquebi:

—Zac na'a, Dadë.

<sup>23</sup> Iurní repi më:

—Verdá gunë të sufrir demasiadë ziquë guna sufrir. Gu të mizme vasë shtë sufrimientë; perë subë të cula'nia, tubi de lë'e të ladë ldi nu stubi ladë rubësë, adë rúnëdi'i tucarë guënehia sí, subë të ndë. Shtada bënë preparar lugar ni sulë parë ra narac shtu'u më subë rall ndë.

<sup>24</sup> Iurë lë'e ra stubi chi'i ra shini gusë'dë më bini lo quë naguna'bë Juan nu Jacobo, bëldë rai'. <sup>25</sup> Perë Jesús guna'bë lë'e rai' nu guni'i më:

—Lë'e të nanë të ra jëfë shtë naciuni nanádi'i israelitë, nalë nadushë rribë'a rall; rdchi'bë rall lëy naná dushë gunë mënë cumplir <sup>26</sup> perë gáquëdi'in entrë de lë'e të. Al contrari, el quë narac shtu'u gac më ru'bë entrë de lë'e të, napë quë gúnëll sirvë lu los de más sáhi'.

<sup>27</sup> Cualquier de lë'e të si talë rac shtú'ul gáquël mayurë entrë grë ra sa'l, napë quë gáquël muzë shtë grë rai'. <sup>28</sup> Nahia nguui nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; zelda ziquë

muzë shtë mënë. Zéldëdia'a parë gunë mënë sirvë lua. Guënehia vidë shtëna ziquë præci parë gac salvar zihani mënë.

*Bënëac Jesús chupë mënë ciegu*  
(Mr. 10.46-52; Lc. 18.35-43)

<sup>29</sup>Iurë lë'ë rai' ziagru'u rai' ciudá Jericó, cantidá mënë zianaldë rall lë'ë Jesús. <sup>30</sup>Nga'li zúbëga'a chupë ciegu. Zúbëga'a rall guëlladchi rua' nezë. Iurë bini ra ciegu Jesús hia zé'di', guni'i rall fuertë:

—Dadë llëbni David, bëga'a ldú'ul lë'ë na'a.

<sup>31</sup>Ra mënë guni'i guëc ra ciegu parë guëac dchi rall, perë lë'ë rall más ziaгла'guë guni'i rall fuertë:

—Dadë llëbni David, bëga'a ldú'ul lë'ë na'a.

<sup>32</sup>Iurní guzudchi Jesús nu guna'bë më ra ciegu nu guna'bë di'dzë më:

—¿Pë rac shtu'u të guna?

<sup>33</sup>Lë'ë rall bëquebi:

—Dadë, rac shtu'u na'a guëná na'a.

<sup>34</sup>Iurní Jesús bëga'a ldu'u më lë'ë rall. Bëshá guia'a më slu rall. Lueguë iurní ra ciegu guná rall llni. Bëac slu rall nu guanaldë rall lë'ë Jesús.

## 21

*Guatë Jesús Jerusalén*

(Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40;  
Jn. 12.12-19)

<sup>1</sup>Hia ziagdchini rai' Jerusalén; bëdchini rai' guë'dchi Betfagé. Betfagé quëhin guëlladchi tubi dani nalë Olivos. Bëshë'ldë Jesús chupë shini gusë'dë më <sup>2</sup>nu repi më:

—Tsa të guë'dchi naná quë delantë. Nga'li guëdzëlë të tubi burrë quëdú con shini ma. Gulë bëshá'quë ma të gue'dënú të ma ndë'ë. <sup>3</sup>Si talë chu guëni'i lu të u guëna'bë dí'dzëll lu të, guchi de quë lë'ë Dadë rqui'ni lë'ë ra ma. Lueguë guëshë'ldëll nague'dënú ra ma.

<sup>4</sup>Zndë guzac parë guc cumplir lo quë nabëquë'ë muzë shtë Dios guahietë. Guni'i':

<sup>5</sup>Gulë guchi lu ra mënë naquërelde guë'dchi Sión: “Gulë guná, lë'ë Rëy shtë të ze'dë guëdchíni'.

Nadú'ui'; dchí'bi' tëchi tubi burrë, shini tubi ma narua'a car-guë.”

<sup>6</sup>Iurní lë'ë shini gusë'dë më zia'a rai'; bë'në rai' tal cumë guni'i Jesús lu rai'. <sup>7</sup>Be'dënú rai' burrë con shini ma. Iurní gudchí'bë rai' shabë rai' tëchi ma nu gudchibë Jesús tëchi ma. <sup>8</sup>Hia ra mënë zihani gudishi rall shabë rall lu guiu'u parë ziazúhi' lu nezë. Sëbëldá ra mënë bëchuguë rall ndiaguë shtë hiaguë parë gudishi rall ndiaguë lu nezë. <sup>9</sup>Hia ra mënë nazia'a delantë ambién naná ze'dë trasë, guzublú guni'i rall:

—Gunë Dios salvar llëbni David. Benditë el quë naze'dë guëdchini por partë shtë Dios. Rac shtu'u na'a Dios nacabezë gube'e gunë më salvar llëbni David.

<sup>10</sup>Iurë Jesús bëdchini Jerusalén, guëdubi ciudá bëdzatsu ra mënë. Nu grë mënë guna'bë di'dzë rall:

—¿Chu ndë'ë?

<sup>11</sup>Ra mënë rni'i rall:

—Lëhi' Jesús më Nazaret shtë Galilea. Ruadí'dzi' shti'dzë Dios.

*Jesús bësëllu'në mënë mal la'ni iádu'u*  
(Mr. 11.15-19; Lc. 19.45-48;  
Jn. 2.13-22)

<sup>12</sup>Despuësë de ni, Jesús guatë la'ni iádu'u ru'bë. Iurní gualdú hia'ldë më grëtë' mënë nartuu' nu narzi'i. Bërë'shë më mellë shtë ra nacagchili dumí shtë ra mënë. Bërë'shë më ra iagshili shtë ra naquëgtuu' ra palumë. <sup>13</sup>Iurní guni'i më:

—La'ni Sagradas Escrituras rni'i zndë'ë: “Lidcha na parë gunë mënë orar lu Dios” perë lë'ë të bë'në të cambi lugar ni ziquë cuevë shtë nguba'në.

14 Mizmë la'ni iádu'u guabi'guë ra ciegu nu ra cujè lu Jesús. Bënëac më lè'è rall. 15 Perè ra jèfè shtë ra bëshuzi nu ra mèsè shtë lèy, guná rall lu milagrè naquëhunë më. Iurè lè'è rall bini rall lo quë naguni'i ra lliguë'në, bëldë rall. Fuertè guni'i ra lliguë'në la'ni iádu'u:

—Gunè Dios salvar llëbni David ndë'è.

16 Bëldë ra bëshuzi; repi rall lu Jesús:

—¿Gu rínil lo quë naquëgni'i ra lliguë'në rë'?

Jesús bëquebi:

—Aha! Rinia. ¿Pëllë adë bí'ldidi'i tē Sagradas Escrituras? lo quë naruadi'dzë zndë'è:

Dios bë'ni' tē rua' lliguë'në nu ra me'dë radchi guëru'u labansë parë Dios; nahin labansë más chulë parë lè'è më.

17 Iurní bësëa'nëgá më lè'è rall. Zia'a më parë guë'dchi Betania. Hia nga'li gudëdë gue'lë më.

*Jesús guludé hiaguë bëlda'u*

(Mr. 11.12-14, 20-26)

18 Hia brëgue'lë rsili iurní ziadchini rai' Jerusalén. Bëldia'në ldu'u më. 19 Guná më lu tubi hiaguë bëlda'u nazubë rua' nezë. Iurní guabi'guë më lu hiaguë; gáuhi' tubi nashi perë adë bëdzëlëdi'i më nashi; purë ndiaguë nua'a hiaguë. Iurní Jesús repi lu hiaguë:

—Nunquë jamás adë guëabrídi'i quë nashi lul.

Mizmë iurní lè'è hiaguë bëlda'u gubidchi. 20 Iurè guná ra shini gusë'dë më zndë'è, bëdzëguë' ldu'u rai'. Guni'i rai':

—¿Guná, nasesë gubidchi hiaguë rë'?

21 Jesús bëquebi:

—Guldía rnía'a lu tē, si talë napë tē fe nu adë rzádi'i ldu'u tē, lëdë niá'asëdi'i gunë tē ziquë bëna con hiaguë bëlda'u sino guëni'i tē lu dani: “Guabsú ndë'è; tsal la'ni nisëdu'u”. PUES ZNI GAQUIN.

22 Grëtë' lo quë naguëna'bë tē con oraciuni, si talë rialdí ldu'u tē Dios, pues gunë tē recibirin.

*Pudërë nanapë Jesús*

(Mr. 11.27-33; Lc. 20.1-8)

23 Iurní Jesús guatë la'ni iádu'u. Mientras quëglua'a më nga'li, bëdchini ra jèfè shtë ra bëshuzi con ra më gushë shtë guë'dchi. Guna'bë di'dzë rall lu Jesús:

—¿Chu bëshel'dë lè'l'èl nu bëne'e dereché nu pudërë parë rúnël cusë rë'?

24 Jesús bëquebi:

—Nu na runa tubi preguntë lu tē. Si talë guëquebi tē lua, guëni'a lu tē chu bëne'e pudërë runa grë ra cusë rë'. 25 ¿Chu gunibë'a lè'è Juan parë bëchu'bë nís'i' ra mënë? ¿Pë Dios u nguuiu?

Iurní guzublú rall quëadi'dzë lu sa' rall; repi rall:

—Si talë guëni'i hia'a Dios gunibë'a lè'è Juan, iurní guëquebi nguuiu rë': “¿Pëzielú adë gualdídi'i ldu'u tē shti'dzë Juan?” 26 Si talë guëni'i hia'a ra nguuiu bëshel'dë lè'è Juan, pues rdzëba'a ra mënë purquë grë rall rialdí ldu'u rall de quë biadi'dzë Juan shti'dzë Dios.

27 Iurní repi rall lu Jesús:

—Adë rdë'ëdi'i na'a cuendë chu bëshel'dë lè'è Juan.

Iurní lè'è më repi:

—Pues ni na tampusquë adë guëquëbidia'a chu shtë pudërë nu autoridá quëhuna ra cusë rë'.

*Comparaciuni shtë chupë shini mënë*

28 Jesús repi:

—¿Pë runë tē shgabë tē zndë'è? Tubi nguuiu napë chupë shínill. Repi dadë lu shíni': “Llga'në, tsaguënel dchi'ni shtë cuseché catë nanú hiaguë uvë”. 29 Lè'è shini më bëquëbill: “Tsaguëniëdi'a dchi'ni”, perë despuësë bë'nëll cambi shgábëll; guaguë'nëll dchi'ni. 30 Lueguë lè'è dadë ni guagná lè'è stubi shíni'; guní'ill:



“Tsaguënël dchi'ni”. Nguiu ni bëquebi lu shtádi! “Aha! Dadë, tsaguëna dchi'ni” perë adë guádi'll. <sup>31</sup> ¿Guadë de guërüpë ra llguë'në ni bë'në lo quë naguni'i shtádi?

Iurní repi rall:

—Lë'ë primërë.

Iurní Jesús repi:

—Guldía rnia'a, ra cubradurë shtë impuestë nu ra na'a mal, tsuté rall lugar catë rribë'a Dios antsë de lë'ë të <sup>32</sup> purquë Juan Bautista bidë guëluá'ai' shnezë Dios lla gac salvar të, perë lë'ë të adë gualdídi'i ldu'u të shti'dzë Juan. Perë en cambi ra cubradurë shtë impuestë nu ra na'a mal, gualdí ldu'u rall shti'dzi!. Lë'ë të guná të lo quë nabë'në Juan perë adë bë'nëdi'i të cambi mudë nanabani të; adë gualdídi'i ldu'u të shti'dzi!.

*Comparaciuni shtë ra muzë mal  
Mr. 12.1-12; Lc. 20.9-19)*

<sup>33</sup> 'Gulë bëquë diaguë stubi comparaciuni. Gu' tubi nguio nanapë tubi ldë guiu'u lachi nargabní. Bëcabnill hiaguë uvë nu bëntsá'ull tubi lu' alreduerë; bëntsá'ull catë guëru'u juguë shtë uvë. Bëzá'all tubi hiu'u guia'a parë quëhapë ra muzë ra plantë.

'Iurní bédë'ë mënë ni guiu'u parë ra trabajadurë gunë rall dchi'ni mëdi. Iurní zia'all zitu.

<sup>34</sup> 'Iurë lë'ë tiempë shtë cusechë bédchini, gunibë'a lamë shtë guiu'u bældá muzë parë tsaglli'i rall mëdi narunë tucarë ca'a lamë. <sup>35</sup> Ra trabajadurë guna'zi rall lë'ë ra muzë ni; tubi muzë bédë'ë rall galné. Stubi muzë gudini rall. Stubi muzë bédë'ë guë'ë rall. <sup>36</sup> Iurní lë'ë nashtënë guiu'u bëshë'ldëll másru'u muzë perë ra trabajadurë bë'në rall tratë muzë ni mizmé manërë.

<sup>37</sup> 'Por fin gunibë'a nashtënë guiu'u tsa llgá'ni!. Bë'në shgábi! “Zunë rall rëspëti shinia”. <sup>38</sup> Perë iurë guná trabajadurë lu shini nashtënë guiu'u, repi rall: “Ndë'ë

na el quë nagunë recibir herenci. Cha guëdínia'a lë'ëll të parë guëa'në guiu'u rë' ca'a hia'a.” <sup>39</sup> Zni guna'zi rall llgá'nëll. Gulú hia'ldë rall shini lamë lu guiu'u nu gudini rall shini lamë.

<sup>40</sup> Iurní Jesús guna'bë di'dzë:

—Iurë lë'ë nashtënë guiu'u gue'dë guëzë, ¿pë gúnëll con ra trabajadurë iurní?

<sup>41</sup> Bëquebi rall:

—Pues gati ra muzë mal sin adë chu guëgá'adi'i ldu'u lë'ë rall. Iurní ca'a stubi mënë guiu'u të parë gúnëll intriegu ra cusechë cadë izë.

<sup>42</sup> Iurní Jesús repi:

—¿Pë nunquë bí'ldidi'i të ra Escrituras narni'i zndë'ë?

Guë'ë nabëru'ldë albañil tubi ladë, guë'ë rë' gunë sirvë parë shquini hiu'u.

Zni bë'në më, el quë narnibë'a lë'ë hia'a.

Guná hia'a pudërë shtë më; nalë nasa'a nahin.

<sup>43</sup> Por ni rnia'a lu të, Dios adë guënë'edi'i lugar tsuté të catë rribë'a më. Lo quë nanapë të, guëshe'ldë mëhin hashtë stubi mënë naná ziquë trabajadurë za'quë nabëdë'ë cusechë narunë tucarë nashtënë guiu'u. [ <sup>44</sup> El quë narrelde guëc guë'ë rë', gac chupë ldëll perë iurë ldaguë guë'ë ni guëc mënë, gáquëll ziquë pulvë.]

<sup>45</sup> Iurë lë'ë ra jëfë shtë ra bëshuzi con ra fariseo bini rall grë comparaciuni lo quë naguni'i Jesús, bédë'ë rall cuendë de quë quëadi'dzë më shcuendë rall. <sup>46</sup> Iurní guc shtu'u rall guëna'zi rall lë'ë më prësi perë bëdzëbë rall los de más mënë purquë guni'i mënë na Jesús tubi profetë narni'i shti'dzë Dios.

## 22

*Comparaciuni shtë sa'a*

<sup>1</sup> Jesús guzublú quëadi'dzë më stubi por comparaciuni. Repi më:

<sup>2</sup> —Lë'ë lugar catë rribë'a Dios, na ziquë tubi rëy nabë'në tubi lani

shtë sa'a parë shíni'. <sup>3</sup> Gunibë'a rëy ni ra muzë parë tsagna'bë rai' ra invitatë lu sa'a, perë adë nēdi'i ra mēnē niagdchini rall lu sa'a. <sup>4</sup> Iurní guna'bë rëy stubi shcua'a muzë. Guni'i rëy: "Gulë guni'i lu ra invitatë hia napreparadë dau; hia ngunë nandchú con los de más ra ma hia gu'i; grëtë' nahin listë. Nadë más guëdchini rall parë cuezë rall lu sa'a." <sup>5</sup> Perë ra invitatë adë bē'nēdi'i rall cuendë. Tubi de lē'ë rall guagnall lu shguiú'ull. Stubi guagnall ra neguci shtënell. <sup>6</sup> Hia stubi ra invitatë guna'zi rall muzë shtë rëy; bē'nē rall maltratë muzë ni hashtë gudini rall lē'ë muzë. <sup>7</sup> Iurní lē'ë rëy bēldëll. Gunibë'all ra suldadë parë tsatini rall lē'ë narguini mēnē. Nu tsa quëgui'i ra suldadë guë'dchi ni. <sup>8</sup> Lueguë repi rëy lu muzë stubi: "Hia grë na listë parë sa'a; perë ra invitatë bēlua'a rall de quë adë rúnēdi'i tucarë rall invitaciōn shtëna. <sup>9</sup> Gulë tsa iurne' ra nezë principal. Gulë bē'nē invitar lē'ë mēnē lu sa'a, grë ra naguēdia'guēlú tē; tsutë rall." <sup>10</sup> Iurní bēru'u ra muzë nezë; guagtëa rall grëtë' lo quë nabēdia'guēlú rall, tantë hiumbre mal nu nguui za'quë. Iurní sí, guadzë hiu'u catë na preparadë parë sa'a.

<sup>11</sup> Iurní rëy guatë catë nanú ra mēnē. Guná rëy lu tubi nguui naquëbezë nga'li, perë adë nuá'adi'ill lari shtë sa'a. <sup>12</sup> Repi rëy: "Amigu, ¿lla guatë ndë'ë sin adë nuá'adi'ill lari shtë sa'a cumë ziquë na custumbrë?" Perë nguui ni adë pë guní'idi'ill. <sup>13</sup> Iurní lē'ë rëy repi lu naquëhunë sirvë lu mellë: "Gulë bēldi'bi guëa'll nu guia'a nguui rē'. Gulë bētia'a lē'ëll parë lu nacahi catë gu'nē mēnē nu hashtë guëchushi lai' rall." <sup>14</sup> Rnia'a lu tē, zihani mēnē guëna'bë Dios parë tsutë rall catë rribë'a mē, perë du'psë mēnē gulë mē parë gac rall shmēnē mē.

### *Shcuendë impuestë*

(Mr. 12.13-17; Lc. 20.20-26)

<sup>15</sup> Iurní ra fariseo zia'a rall parë gurë rall de acuerdë lla tsu mudë guësiguë rall lē'ë mē tē nini'i mē cusë mal. <sup>16</sup> Nu bēshe'ldë rall partidë shtë rall con stubi partidë shtë Herodes parë tsaguëchi rall lu Jesús:

—Mēsë rdë'ë na'a cuendë de quë lē'ëll rni'el verdá nu rluá'al nezë shtë Dios sin adë rúnēdi'ill cuendë lo quë narni'i mēnē. Adë rúnēdi'ill juzguë según el quë narná mēnē. <sup>17</sup> Guni'i lu na'a çpë na bien según lëy guëdíllia'a impuestë lu rëy César, u guëdíllidi'ia'a impuestë?

<sup>18</sup> Perë Jesús bēdë'ë cuendë de quë cabezēnú rall mal llgabë. Repi mē lu rall:

—Na tē falsë. ¿Pëzielú ze'dë guësiguë tē na? <sup>19</sup> Gulë bēlua'a dumí denario naquilli tē impuestë.

Iurní be'dēnú rall tubi monedë, <sup>20</sup> Guná Jesús lu monedë; iurní guna'bë di'dzë mē:

—¿Chu lu nu chu lē naquë lu dumí rē'?

<sup>21</sup> Bēquebi rall:

—Lu rëy César naquë lu dumí.

Iurní Jesús repi:

—Gulë bēdë'ë naca'a César lo quë naná shtë César nu gulë bēdë'ë naca'a Dios lo quë naná shtë Dios.

<sup>22</sup> Iurë bini rall ra di'dzë rē', bēa'nē dchi rall nu guasë ldu'u rall. Iurní bēsëa'négá rall lē'ë mē; zia'a rall.

*Guna'bë di'dzë ra mēnē shcuendë lla tsashtë ra tēgulë*

(Mr. 12.18-27; Lc. 20.27-40)

<sup>23</sup> Mizmë dzë ni bēldá ra saduceo guagná rall lē'ë Jesús. Ra saduceo rni'i de quë adë tsashtëdi'i ra tēgulë. Guna'bë di'dzë rall lu mē:

<sup>24</sup> —Mēsë, bēquë'ë Moisés guahietë si tubi nguui gáti' sin shíni', bēchi tēgulë napë quë cá'all tse'lë tēgulë tē gapë rai' shini parë adë tsalúdi'i shfamili tēgulë. <sup>25</sup> Guc gadchi bēchi; primërë nguui bētsë'all perë gútil sin ni tubi shíni'.

Bësëa'nëll viudë parë segundë bëchill. <sup>26</sup> Segundë bëchi tëgulë cuá'all lë'ë viudë perë gútil sin ni tubi shíni'. Na tsunë lo mizmë; cuá'all tse'lë tëgulë perë gútil sin ni tubi shíni'. Guëzá bëchi tëgulë cua'a rall lë'ë na'a ni perë adë gúpëdi'i rai' shíni'. <sup>27</sup> Despuësë lë'ë na'a ni gúti'. <sup>28</sup> Iurë tsashtë ra tëgulë ¿chu gac tse'lë na'a ni? pues gadchi nguiu guc tse'lë na'a.

<sup>29</sup> Jesús bëquebi:

—Bëganë të con di'dzë shtë të purquë adë riasëdi'i të lo quë narni'i Sagradas Escrituras; nu adë guënëdi'i të pudërë shtë Dios. <sup>30</sup> Iurë ra tëgulë tsashtë rai' stubi, adë guëtsë'adi'i rai'; adë rnádi'i rai' guëtsë'a shini rai'. Na rai' ziquë ianglë shtë Dios nacabezë gube'e. <sup>31</sup> Perë shcuendë tsashtë ra tëgulë ¿pë adë bí'ldidi'i të lo quë narni'i Dios? Guni'i më zndë'ë: <sup>32</sup> “Nahia Dios shtë Abraham; nahia Dios shtë Isaac; nu Dios shtë Jacob”. Grë shmënë Dios nabani rai' aunquë hia guti rai'. Napë rai' vidë sin fin. Perë lë'ë më adë nádi'i Dios parë el quë nanápëdi'i vidë sin fin.

<sup>33</sup> Iurë bini mënë zndë'ë, nalë bëdzëguë' ldu'u rall nu guasë ldu'u rall lo quë naquëglua'a më.

*Lë'ë mandamientë namás lasac  
(Mr. 12.28-34)*

<sup>34</sup> Iurë ra fariseo guc bë'a rall de quë Jesús bësëac dchi më ra saduceo, iurní bëdëá rall. <sup>35</sup> Tubi de lë'ë rall na mësë shtë lëy. Guc shtú'ull ldaguë më lu trampë; guna'bë dí'dzëll:

<sup>36</sup> —Mësë, ¿guadë mandamientë namás lasac de grë mandamientë?

<sup>37</sup> Jesús repi:

—“Gulë guc shtu'u Dadë Dios con guëdubinú ldu'ul nu guëdubi almë shtë'nël nu guëdubi shgábël”. <sup>38</sup> Ndë'ë namás lasac nu nahin primërë mandamientë lu grë mandamientë. <sup>39</sup> Hia nachupë na cumë ziquë primërë. Rni'in: “Gulë guc

shtu'u sa'l cumë ziquë rac shtú'ul mizmë lë'ël”. <sup>40</sup> Si talë rzu'bë diaguë të mandamientë rë' tam-biên canihunë të cumplir lo de más nabëquë'ë Moisés nu lo quë nabëquë'ë ra muzë shtë Dios guahietë.

*Chu na shtadë Cristo*

*(Mr. 12.35-37; Lc. 20.41-44)*

<sup>41</sup> Mientras lë'ë ra fariseo niana rëta' rall lu Jesús, <sup>42</sup> lë'ë më guna'bë di'dzë:

—¿Pë runë të shgabë të? ¿Chu na Cristo? ¿Chu shini lë'ë më?

Iurní repi rall:

—Llëbni David.

<sup>43</sup> Iurní guna'bë di'dzë Jesús:

—Espíritu Santo quëbezënúhi' lë'ë David nu por pudërë shtë Espiritu Santo guni'i David shcuendë llëbni David:

<sup>44</sup> Dadë Dios guni'i lu lamë shtëna, el quë narnibë'a na:

“Guzubë ladë ldi shtëna hashtë guna gan lu enemigu shtë'nël të guëzu'bë diaguë rall shtí'dzël”.

<sup>45</sup> ¿Lla na posiblë gac Cristo shini David cumë David guni'i Cristo na Dadë narnibë'a lë'ë David?

<sup>46</sup> Iurní ni tubi rall gúquëdi'i niaquebi rall lu më. Dizdë dzë ni hia ni tubi rall adë gúpëdi'i rall valurë niana'bë di'dzë rall lu më.

## 23

*Bëlua'a Jesús lla na ra fariseo nu saduceo*

*(Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54; 20.45-47)*

<sup>1</sup> Iurní guni'i Jesús lu ra mënë nu lu ra shini gusë'dë më:

<sup>2</sup> —Ra mësë shtë lëy nu ra fariseo rzubë rall shlugar Moisés iurë rlua'a rall ra mënë. <sup>3</sup> Gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë rall. Gulë bënë grëtë' lo quë narni'i rall perë adë tsanáldëdi'i të tēchi manërë nanabani rall. Bien rni'i rall perë adë rúnëdi'i rall cumplir. <sup>4</sup> Bien rlua'a rall lëy shtë Dios perë ra cusë naquëhunë rall obligar gunë mënë, na ziquë tubi carguë

në'ë; adë chu típëdi'i guëldisin. Rnibë'a rall mënë të parë guala ra mënë carguë ni, perë lë'ë rall ni siquierë más zuscë tubi shcuënë rall guëldisë rallin. <sup>5</sup> Grëtë' devociuni narunë rall quëhunë rallin të guená mënë. Luquë rall nu rua' llicu rall nua'a rall partë di'dzë shtë Sagradas Escrituras të guená mënë devociuni narunë rall. Chulë zutsa'u lu shabë duni shtë rall. <sup>6</sup> Nu rac shtu'u rall subë rall lugar más lasac catë rau mënë shtse nu catë zubë më ru'bë la'ni iádu'u. <sup>7</sup> Nu rac shtu'u rall grë mënë gunë saludar lë'ë rall con zihani rëspëti iurë lë'ë rall ziazú rall nezë. Rac shtu'u rall gunë mënë saludar lë'ë rall con di'dzë rë': "Mësë".

<sup>8</sup> Perë lë'ë të adë rúnëdi'i të ziquë lë'ë mënë ni. Adë rac shtu'udi'i të guëni'i mënë na të mësë, purquë napë të tubsë mësë; náhi' Cristo. Grë të na të bëchi la sa' të. <sup>9</sup> Adë rni'idi'i të lu tubi sa' të: "Dadë" parë lu guë'dchiliu rë', purquë nanú tubsë Shtadë të, më naquëbezë gube'e. <sup>10</sup> Nu adë rni'idi'i të: "Lamë" lu sa' të, purquë Jesucristo náhi' lúniquë lamë nanapë të. <sup>11</sup> Mënë narunë sirvë parë los de más sa' hia'a, ni más më ru'bë entrë lë'ë të <sup>12</sup> purquë grëtë' narunë naru'bë, gac nasáquëdi'i rall. El quë narunë lasáquëdi'i, ni nasac iurní.

<sup>13</sup> Prubi të mësë shtë lëy nu fariseo, na të mënë falsë purquë rta'u të rua' nezë shtë Dios të parë adë chu tsutëdi'i, nu nilë mizmë lë'ë të adë nëdi'i të tsutë të. Nu adë rdë'ëdi'i të lugar parë grë narac shtu'u tsutë nezë za'quë.

[<sup>14</sup> Prubi de lë'ë të mësë shtë lëy nu fariseo; na të mënë falsë purquë rdchisú të lidchi ra viudë; iurní parë guësiguë të ra mënë, runë të orar zihani vultë. Lë'ë të gunë të recibir más cashtigu dushë.]

<sup>15</sup> Prubi de lë'ë të mësë shtë lëy nu fariseo; na të falsë. Ria të stubi guë'dchi namás zitu parë tsagtë'tsë të shldai' të lu ra mënë, perë iurë

lë'ë të runë të gan tubi shmënë të, nall chupë vultë más shini gabildi quë lë'ë të purquë riuguëll bishi shtë të.

<sup>16</sup> Prubi de lë'ë të, na të ziquë mësë ciegu. Rni'i të si talë quëhunë mënë jurar por iádu'u ru'bë, pues adë rúnëdi'i obligar gunë mënë cumplirin, perë si talë runë mënë jurar por orë shtë iádu'u, ni sí, runë mënë comprumisi; napë quë gunë mënë cumplirin. Zni cagni'i të. <sup>17</sup> Tuntë nu ciegu na të. ¿Pë más lasac orë u lë'ë iádu'u? Iádu'u nu orë na santu. <sup>18</sup> Nu también caglua'a të si talë chu runë jurar por bëcu'guë la'ni iádu'u, adë rúnëdi'i obligar gunë mënë cumplir juramentu ni, perë rni'i të si talë runë mënë jurar por ofrendë nadchi'bë lu bëcu'guë, ni sí, napë quë gúnëll cumplir. <sup>19</sup> Tuntë nu ciegu ¿pë más lasac ofrendë nadchi'bë lu bëcu'guë u lë'ë bëcu'guë nabëdë'ë Dios ziquë lugar santu? <sup>20</sup> Pues rnia'a lu të, el quë narunë jurar por bëcu'guë, adë quëhúnëdi'ill jurar por bëcu'guë sulamëntë perë también por grë ofrendë nadchi'bë lu bëcu'guë. <sup>21</sup> El quë narunë jurar por iádu'u, adë quëhúnëdi'ill jurar sulamëntë por iádu'u sino quë también por lë'ë Dios nacabezë la'ni iádu'u. <sup>22</sup> También el quë narunë jurar por gube'e, quëhúni' jurar por trunë shtë Dios nu por mizmë Dios narnibë'a lugar ni.

<sup>23</sup> Prubi de lë'ë të mësë shtë lëy nu fariseo; na të falsë. Lë'ë të rdë'ë të ofrendë narunë tuçarë Dios, cadë chi'i ra cusë rdë'ë të tubi parë Dios. Correctë nahin; perë adë rúnëdi'i të cuendë ra enseñansë más lasac shtënë më. Adë rúnëdi'i të cumplir; adë rgáadi'i ldu'u të sa' të. Nádi'i të justë. Adë rúnëdi'i të cumplir shti'dzë të. Cagnia'a lu të, rqui'ni gunë mieti cumplir grë mandamientë ru'bë nu también los de más mandamientë shtë Dios. <sup>24</sup> Lë'ë të na të ziquë mësë ciegu; rdchi'bi të vini parë guëru'u rëshë

antsë gul vini, perë adë rdë'edi'i të cuendë de quë nanú tubi ma ru'bë ziquë camellë guti naga'a la'ni vini.

<sup>25</sup> 'Prubi de lë'ë të mësë shtë lëy nu ra fariseo; na të falsë. Zunë të por fuërë vasë nu ra platë perë nezë la'ni, nalë suci nahin. Zni na të; na të nguba'në nu quëhunë të cumplir deseo mal. <sup>26</sup> Fariseo ciegu, primërë gulë bëzunë nezë la'ni ldu'u të, iurní napë të conductë za'quë. Iurní na të ziquë vasë narie'ti guëdubi partë.

<sup>27</sup> 'Prubi de lë'ë të mësë shtë lëy nu fariseo; na të falsë. Na të ziquë ba'a. Nalë cusë za'quë naquichi rlua'a fuërë nu chulë rlua'ain, perë nezë la'ni gadzë ra ba'cu shtë tēgulë nu grë cusë ziquë narru'ldë mënë rua' guë'dchi. <sup>28</sup> Zni na të, lë'ë të; por fuërë rlua'a të cusë za'quë. Lu ra mënë rlua'a të bien, perë nezë la'ni të nalë gadzë ra bishi nu adë quëhúnëdi'i të cumplir lëy shtë Dios.

<sup>29</sup> 'Prubi de lë'ë të mësë shtë lëy nu fariseo; na të falsë; rza'a të capillë shtë nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë, nu rzutsa'u të rua' ba'a shtë ra mënë naguc më za'quë lu guë'dchiliu con guë'ë iarë. <sup>30</sup> Iurní lueguë rni'i të: "Si talë lë'ë na'a niaguërdë na'a tiempë shtë ra shtadë guëlú na'a, adë chu nihúnëdi'i compa'ni ra nagudini ra profetë". <sup>31</sup> Por mizmë di'dzë shtënë të quëgni'i të na të llëbni shtë ra nagudini ra profetë. Na të testigu cuntrë mizmë lë'ë të; na të tubsë rënë con shtadë guëlú të. <sup>32</sup> Gulë bënë cumplir lo quë narac shtu'u të, maldá nananú la'ni ldu'u të ziquë bënë shtadë guëlú të con ra muzë shtë Dios.

<sup>33</sup> 'Serpientë, llëbni mbe'ldë, ¿llallë gunë të parë guëca'chilú të lu cashtigu shtë gabildi? <sup>34</sup> Cashe'lda mënë za'quë naruadi'dzë shti'dza, perë lë'ë të quini të sëbëlda rai'. Nu gunë të crucificar lë'ë rai'. Sëbëlda rai' guëdë'ë të galné la'ni

iádu'u shtë të nu sunaldë të lë'ë rai' guë'dchi por guë'dchi. <sup>35</sup> Zni na të culpablë. Ldaguë cashtigu guëc të por grë duldë nabë'në mënë guahietë iurë gudini rall Abel hashtë tiempë gudini mënë Zacarías, shini Berequías. Gudini të lë'i' entrë bëcu'guë nu iádu'u. <sup>36</sup> Guldía rnia'a lu të, culpë shtë grë mënë ni ldaguë subrë guëc ra mënë naquërdë lu guë'dchiliu iurne'.

*Bi'ni Jesús por guë'dchi Jerusalén (Lc. 13.34-45)*

<sup>37</sup> 'Mënë shtë Jerusalén, lë'ë të rguini të ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios; rdë'ë guë'ë të grë ra naze'denú diza'quë shtë më. Zihani vultë guc shtua'a niatëahia lë'ë të cumë ziquë tubi guidi rguëdchi ra guidi me'dë, perë adë nēdi'i të guëdchini të lua. <sup>38</sup> Gulë guná, lë'ë të con lidchi të guë'a'në ziquë tubi hiu'u dachi; adë chu gúnēdi'i compa'ni lë'ë të. <sup>39</sup> Rnia'a lu të, hiadë guëabrídi'i guë'ná të lua hashtë guëdchini tiempë iurë lë'ë të guëni'i të: "Benditë na el quë naze'dë guëdchini por nombre shtë Dios. Bënë l'dai' më lë'i'."

## 24

*Jesús guni'i guëchili iádu'u ru'bë (Mr. 13.1-2; Lc. 21.5-6)*

<sup>1</sup> Bëru'u Jesús iádu'u. Iurë zëagzë më, ra shini gusë'dë më guabi'guë rai' lu më nu guzublú bëlua'a rai' ra guë'ë ru'bë shtë iádu'u. <sup>2</sup> Jesús bëquebi:

—¿Gu rna të lu grëtë' ra cusë rë'? Guldía rnia'a lu të, lugar rë' ni tubi guë'ë adë guëá'nēdi'i guëc sa' guë'ë. Grëtë' tsaluhin.

*Sëni shtë iurë tsalú guë'dchiliu (Mr. 13.3-23; Lc. 21.7-24; 17.22-24)*

<sup>3</sup> Iurní zia'a rai' lu dani shtë Olivos. Jesús guzubë nga'li. Iurní ra shini gusë'dë më guagni'i lu më guitsë guitsë:

—Rac shtu'u na'a guëni'il lu na'a, gac gac grë ra cusë naquëgn'il. ¿Guadë naná sëñi shtë tiempë naguëabril stubi? ¿Gac gac fin shtë guë'dchiliu?

<sup>4</sup> Iurní Jesús repi:

—Gulë gapë cuidadë ni tubi adë chu cuguëdi'i lë'ë të <sup>5</sup> purquë cantidá mënë guëdchini rall; guëni'i rall: “Na nahia Cristo”, nu guëguguë rall cantidá mënë. <sup>6</sup> Nu lë'ë të guini të nutici shtë ra guërru naze'dë guëlla' nezë rë' nu zitu, perë adë rdzëbëdi'i të purquë zni napë quë gac. Perë todavía lëdëdi'i fin shtë guë'dchiliu <sup>7</sup> purquë tubi naciuni tildinú stubi naciuni; tubi guë'dchi tildinú stubi guë'dchi. Nu guidë ra gubini, galguidzë, nu guëllú zihani lugar. <sup>8</sup> Con cusë ni na principi shtë cusë durë naze'dë.

<sup>9</sup> 'Iurní gunë ra mënë intriegu lë'ë të parë gunë rall mal tratë lë'ë të nu hashtë quini rall lë'ë të. Nu grëtë' mënë shtë guë'dchiliu, guëná zá'quëdi'i rall lu të purquë na të shmëna. <sup>10</sup> Tiempë dzë ni cantidá mënë guëni'i rall fe shtë rall. Lë'ë rall guëná zá'quëdi'i rall lu sa' rall. Nu gunë rall traicionar sa' rall. <sup>11</sup> Guëdchini cantidá naguëguguë lë'ë ra mënë. Guëni'i rall de quë ruadi'dzë rall shti'dzë Dios. Cantidá mënë guëguguë rall. <sup>12</sup> Zihani cusë mal tsadalë, por ni cantidá mënë hiadë gac shtu'udi'i rall sa' rall <sup>13</sup> perë grëtë' el quë nagac firmë hashtë fin, ni gac salvar. <sup>14</sup> Lë'ë diza'quë narni'i shcuendë lugar catë rñibë'a Dios, napë quë gac predicarin guëdubi guë'dchiliu. Guadi'dzë mënë diza'quë parë grëtë' naciuni parë gunguë bë'a mënë lë'ë mē. Iurní guëga'a iurë shtë fin.

<sup>15</sup> 'Lë'ë muzë shtë Dios nabërujë Daniel, bëquë'ëi' lla na tiempë natsutë cusë mal iádu'u ru'bë. Iurë lë'ë të guëná të lu cusë narunë manchar iádu'u santu, lë'ë iurë bëga'a; guëlladchi na fin shtë

guë'dchiliu. El quë naquëhu'ldë shti'dza, gulë tsasë lo quë narnia'a. <sup>16</sup> El quë narëta' guë'dchi Judea iurní, guëllu'në rall parë dani. <sup>17</sup> Grë el quë nazubë guëc hiu'u lidchi', adë gáquëdi'i tsaldú rall pë shtënë rall la'ni hiu'u; mejurë guëllu'në rall lueguë. <sup>18</sup> Grë el quë nananú lachi iurní, adë gáquëdi'i guëabré rall parë tsagli'i rall shabë rall. <sup>19</sup> Prubi ra na'a tiempë dzë ni, grë ra na'a nanua'a shíni' u grë ra narca'a me'dë. <sup>20</sup> Gulë guna'bë lu Dios të gáquëdi'i ra cusë durë tiempë naldë, nilë por dzë narzi'i ldu'u mënë <sup>21</sup> purquë tiempë ni gac suceder cusë demasiadë durë nanadë gunádi'i mënë didzë principi shtë guë'dchiliu, nu nunquë jamás gáquëdi'i sa' ra cusë ni. <sup>22</sup> Si talë adë bë'nëdi'i Dios menos ra dzë shtë sufrimientë, adë chu nádi'i gac salvar perë por ra mënë nagulë Dios, gac menos ra dzë ni.

<sup>23</sup> 'Si talë guëni'i tubi nguiu lu të: “Gulë guná, ndë'ë lë'ë Jesucristo”, u “Gulë tsagná ndë; lë'ë mē nanú”, adë tsaldídi'i ldu'u të shti'dzë mënë ni. <sup>24</sup> Guëdchini ra naguëguguë lë'ë mënë. Guëni'i rall na rall Cristo. Sëbëldá rall guëni'i rall na rall naruadi'dzë shti'dzë Dios. Gunë rall sëñi ru'bë nu milagrë parë guëguguë rall mënë hashtë si na posiblë guëguguë rall ra nagulë Dios. <sup>25</sup> Hia gunia'a lu të antsë <sup>26</sup> por ni, si talë chu guëni'i lu të: “Gulë guná, lë'ë mē nanú mē lu shlatë catë chu nádi'i”, adë tsádi'i të nga'li; u si talë chu guëni'i: “Gulë guná, nanú mē la'ni tubi hiu'u”, adë tsaldídi'i ldu'u të <sup>27</sup> purquë ziquë ra'a tubi gui'i shtë nguzi'u; rabtsë'ë gui'i nezë guia'a hashtë nezë guetë, zni gac iurë lë'ë nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, guëdchíni' stubi. <sup>28</sup> Catë naga'a ra naguti, nga'li rdëá ra bëchu.

*Lla na tiempë iurë guëdchini Cristo*  
(Mr. 13.24-37; Lc. 21.25-33;

## 17.26-30, 34-36)

<sup>29</sup> 'Despuësë gudëdë ra dzë shtë cusë durë, lueguë lë'ë ngubidzë guëcahi lúhi' nu mbehu hiadë guënë'edi'in llni. Ra mbelëgui'i ldaguë. Grëtë' fuersë shtë gube'e guëni'bi. <sup>30</sup> Iurní lu gube'e guená tē sēñi shtë nguiu nabēshe'ldë Dios. Grëtë' ra mēnē shtë gu'dchiliu, gu'nē rall nu guená rall lu nguiu nabēshe'ldë Dios; guëdchíni' rua' shcahi lu gube'e. Guëlua'a llëru'bë pudërë nu llni shtënē mē. <sup>31</sup> Nu guëshé'ldi' ianglë shtëni' con gu'ldë trompetë parë guëdëá grëtë' nagulë Dios guëdubi gu'dchiliu dizdë tubi cu' hashtë stubi ladë.

<sup>32</sup> 'Gulë bēsë'dë tubi comparaciuni shtë tubi hiaguë bēlda'u. Iurë guená tē luhin, rguëhin nu rru'u ra ndiaguë lu llícuhin, hia rac bē'a tē bēdchini tiempë shtë galna'i. <sup>33</sup> Mizmë manërë ni, iurë guená tē ra cusë rē', gulë bēdë'ë cuendë lē'ë mē ze'dë guëdchíni'. <sup>34</sup> Guldía rnia'a, grëtë' ndë gac cumplir antsë quë gati ra mēnē nanabani iurne'. <sup>35</sup> Gube'e nu gu'dchiliu tsalú rahin perë shti'dza adë tsalúdi'in.

<sup>36</sup> 'Perë dzë nu iurë adë chu rac bē'adi'i, ni por mizmë ianglë shtë gube'e, ni por shini Dios, sulamëntë Dios Shtada rac bē'a mē dzë shtë fin.

<sup>37</sup> 'Ziquë guzac tiempë shtë Noé, zni gac iurë lē'ë nguiu nabēshe'ldë Dios guëdchíni'. <sup>38</sup> Tiempë dzë ni antsë lē'ë juici shtë nisë bēdchini, nabani ra mēnē lu gu'dchiliu; gudáu rall nu bii' rall; bētsë'a rall, nu bēdë'ë rall shini rall parë riu sa'a shtë ni'i, hashtë lē'ë Noé gutë la'ni barcu. <sup>39</sup> Todavía adë bēdë'edi'i rall cuendë hashtë iurë lē'ë juici bēdchini. Bia'a nisi grëtë' ra mēnē. Zni gac iurë nguiu nabēshe'ldë Dios guëdchíni' stubi. <sup>40</sup> Tiempë dzë ni chupë nguiu nanú lachi; tubi nguiu tsabsú, stubi nguiu guëa'nē. <sup>41</sup> Chupë na'a caniu'u; tubi tsabsú, stubi guëa'nē.

<sup>42</sup> 'Gulë cue nasini purquë adë rac bē'adi'i tē ca iurë guëdchini el quë naguë nibë'a lē'ë tē. <sup>43</sup> Perë gulë bēsë'dë ndë'ë, si talë tubi nashtënē hiu'u rac bē'all ca iurë guëdchini nguba'nē, ga'a nasínill parë gáquëdi'i tsaldanë nguba'nē. <sup>44</sup> Por ni gulë cue nasini nu gulë gac preparadë ldu'u tē purquë menos runë tē shgabë tē, iurní guená tē lu nguiu nabēshe'ldë Dios; hia bēdchíni'.

*Tubi muzë za'quë nu tubi muzë mal*

*(Lc. 12.41-48)*

<sup>45</sup> '¿Chu na muzë namás riasë nu namás obedientë? Na ziquë el quë nabë'nē recibir dchi'ni. Lamë shtë nguiu ni gunibé'all guëdë'ë nguiu nagáu iurë bē'nē tucarë gau lamë. <sup>46</sup> Dichusë muzë si talë quëhúnëll bien iurë lē'ë lamë guëdchini. Guëdzëlë lamë lē'ë muzë; quëhúni' cumplir. <sup>47</sup> Guldía rnia'a, lē'ë lamë guëzú lē'ë muzë ni; gáquëll encargadë shtë grë lo quë nanapë lamë. <sup>48</sup> Perë si talë muzë nall tubi nguiu mal, gúnëll llgabë de quë shlámëll gac ldë'ë parë gue'dë guëzë <sup>49</sup> nu gúnëll tratë mal stubi sa' muzë, nu tsataunull ra zudchi; ruu'll con lē'ë rall. <sup>50</sup> Iurë lē'ë lamë guëabrá, lē'ë muzë ni adë rúnëdi'i shgábëll ca iurë gue'dë guëzë lamë. <sup>51</sup> Perë lē'ë lamë guëdë'ë tubi cashtigu ru'bë parë muzë ni; gac condenarëll mizmë manërë cumë ziquë mēnē naná falsë. Iurní gúnëll nga'li hashtë rchushí lai'll.

## 25

*Comparaciuni shtë chi'i lliguëna'a*

<sup>1</sup> 'Iurë guëdchini tiempë, manërë naguë nibë'a Dios na ziquë chi'i lliguëna'a naguna'zi lámpara nariú sēiti parë quëgui'in; bēru'u rall tē parë gunë rall recibir lē'ë lliguë iurë guëdchíni' lidchi sa'a. <sup>2</sup> Ga'i lliguëna'a na tuntë, adë rúnëdi'i

rall guëquëll, perë ga'i ra lliguëna'a na rall listë. <sup>3</sup> Ra lliguëna'a tuntë bia'a rall lámpara shtë rall perë adë biá'adi'i rall sèiti parë tsadzë lámpara. <sup>4</sup> Perë ra lliguëna'a listë bia'a rall bëtëi sèiti nu gadzë ra lámpara. <sup>5</sup> Lë'ë lliguë guc ldë'ë parë guëdchínill; iurní mbëca'ldë bédchini lu ra lliguëna'a. Por fin lë'ë rall gu'të ga'si. <sup>6</sup> Iurní cumë ziquë guërudë gue'lë, bini rall tubi naguni'i fuertë: “Hía lë'ë lliguë ze'dë. Gulë bëru'u tē parë gunë tē recibir lë'ë lliguë.” <sup>7</sup> Grëtë' lliguëna'a guashtë rall parë bē'në rall preparar lámpara shtë rall. <sup>8</sup> Hía zëga'i ra naná tuntë repi rall lu zëga'i naná listë: “Denú du'pë sèiti purquë lë'ë lámpara shtënë na'a guëaldin”. <sup>9</sup> Perë lliguëna'a naná listë bëquebi rai: “Aquëdi'i, purquë iurní guëbidchi sèiti shtënë na'a. Parë lë'ë tē adë gáldëdi'in; mejurë gulë tsaca'a sèiti catë rduhin. Gulë tsasi'ihin tē parë iurní napë tēhin.” <sup>10</sup> Perë mientras ga'i na'a guasi'i rall sèiti, lë'ë lliguë be'dë guëzë. Ra lliguëna'a naná preparadë guatënú rall lliguë lu sa'a. Iurní bē'au rua' puertë. <sup>11</sup> Despuësë bédchini ra zëga'i lliguëna'a; iurní guni'i rall: “Dadë, bëshal'ë puertë”. <sup>12</sup> Perë naná shtënë hiu'u bëquebi: “Guldía rnia'a de quë adë guënëdia'a lë'ë tē”.

<sup>13</sup> Iurní Jesús repi:

—Gulë gac preparadë. Gulë gac nasini purquë adë rac bē'adi'i tē pë dzë, ni pë iurë guëdchini nguiu nabëshe'ldë Dios.

#### *Comparaciuni shtë dumí*

<sup>14</sup> 'Lugar catë rribë'a Dios nu tiempë gunë më juzguë ra mënë, na ziquë tubi nguiu naguzia'a parë stubi naciuni. Guna'bë nguiu ni ra shmúzëll. Bē'nëll incarguë shtumill lu ra muzë ni.

<sup>15</sup> 'Tubi de lë'ë ra muzë bédë'ëll ga'i mili bëllë. Stúbill cua'a chupë mili dumí. Stúbill cua'a tubi mili

bëllë, según narak cadë tubi rall. Iurní lë'ë nguiu ni guzia'a viajë. <sup>16</sup> Hía lë'ë muzë nabë'në recibir ga'i mili bëllë, lueguë bē'nëll neguci con dumí. Bē'nëll gan stubi zëga'i mili bëllë de guëc ra nabë'nëll recibir. <sup>17</sup> Mizmë manërë ni nabë'në recibir chupë mili bëllë, bē'nëll gan stubi chupë mili más. <sup>18</sup> Perë el quë nabë'në recibir tubi mili bëllë, bëcá'chill dumí shtë lamë. Guatánill tubi guëru catë guacá'chill dumí.

<sup>19</sup> 'Hía llëru'bë tiempë gudëdë; bëabrí lamë shtë muzë ni. Iurní guzublú guna'bë lamë shcuendë dumí. <sup>20</sup> Primërë bédchini nabë'në recibir ga'i mili bëllë. Bē'nëll inriegu lu shlámëll stubi zëga'i mili. Répill: “Dadë, lë'ë ga'i mili nabë'në'el cuahia ndë'ë; perë guná, stubi zëga'i mili bëna gan subrë guëc ga'i mili”. <sup>21</sup> Lë'ë lamë repi: “Bien nahin; lë'ë'el nal tubi muzë za'quë. Rac bë'ahia gúnëll lo quë narak shtua'a. Hía quë lë'ë'el bë'nëll bien de lo du'pë, guënehia másru'u cusë za'quë tē guë nibé'al. Guatë; bëquitë ldú'ul con na.” <sup>22</sup> Despuësë bédchini stubi muzë nabë'në recibir chupë mili bëllë. Répill lu lamë: “Dadë, bënë'el chupë mili bëllë cuahia; lë'ë ndë'ë. Perë chupë mili bëllë más bëna gan subrë guëc chupë mili.” <sup>23</sup> Lë'ë lamë repi: “Bien nahin. Nal tubi muzë za'quë. Napa confiansë lë'ë'el. Hía quë lë'ë'el nal muzë za'quë de lo du'pë nabëna incarguë guiá'al; bë'nëll gan más. Guatë; bëquitënú ldú'ul na.” <sup>24</sup> Perë iurë bédchini muzë nabë'në recibir tubi mili bëllë, répill lu shlámëll: “Dadë, nanëa quë lë'ë'el nal tubi nguiu naná rzac zi muzë. Rcá'al cusechë catë adë bëcabnidi'il, nu rtëal catë adë bëtë'tsëdi'il béd'chi. <sup>25</sup> Por ni bédzëba; guaca'cha shtumil la'ni guiu'u perë iurnë' lë'ë shtënëll ndë'ë.” <sup>26</sup> Lë'ë lamë bëquebi: “Muzë mal nal, nu nabëchil. Rni'il de de quë rchahia cusechë catë



adë rcabnìdia'a, nu rtëáhia catë adë rtë'tsédia'a bē'dchi. <sup>27</sup> Por ni niagutël dumí lu bancu parë iurná nihuna recibir shini dumí lo quë narunë tucara.” <sup>28</sup> Iurní repi lamë lu ra narëta' nga'li: “Gulë bēdchisú mili bëllë de muzë mal nu bēdë'ëin ca'a naná bē'në recibir chi'i mili. <sup>29</sup> Si talë guëquë diaguë tē bien, Dios guëne'e më más shti'dzë më parë lë'ë tē perë si talë rúnëdi'il cuendë shti'dza, guëdchisú më llni narní'il nápël. <sup>30</sup> Nu lë'ë muzë mal, gulë bëtia'a lë'ëll tēchi fuërë catë nacahi, catë gu'në mēnë nu rchushí lai' rall.”

### *Juici shtë ra naciuni*

<sup>31</sup> 'Iurë lë'ë nguui nabëshe'ldë Dios guëdchíni' stubi, guëdchíni' con llni nu pudërë nu con ra ianglë shtë Dios. Subë më lu trunë shtënë më con llëru'bë pudërë. <sup>32</sup> Ra mēnë shtë grë naciuni guëdëá rall delantë lu më. Hia lë'ë më cuë më ra mēnë cumë ziquë rbë vëquërë ra lli'li con ra chivë. <sup>33</sup> Cue'e za'quë më ra më za'quë nagulë Dios ziquë lli'li ladë ldi shtënë më, nu ra më mal, ra nagualdídi'i ldu'i lë'ë më, cue rall ladë rubësë. <sup>34</sup> Iurní lë'ë rëy guëni'i lu naquëbezë ladë ldi: “Gulë te'e guëdchíni tē lua, lë'ë tē el quë naná gulë Shtada. Gulë bē'në recibir lugar za'quë naná preparadë parë lë'ë tē dizdë Dios bëcueshtë guë'dchiliu. <sup>35</sup> Pues bëldí'ana, nu lë'ë tē bëne'e tē nagudáuha. Gubidcha, nu bëne'e tē nabia'. Guca ziquë më zitu, nu lë'ë tē bëne'e tē catë gu'të ga'sia. <sup>36</sup> Bē'në faltë shaba perë bëne'e tē lo quë nabëqui'nia. Guc llú'uhia; bidë guená tē na; guahia lachigui'bë, nu be'dë guená tē na.” <sup>37</sup> Iurní lë'ë ra naná justë guëni'i rall lu më: “Dadë, ¿guc guná na'a lul; bëldí'anë, nu bëne'e na'a nagaul? ¿Guc guná na'a gubídchil, nu bëne'e na'a nabii'? <sup>38</sup> ¿Guc guná na'a lul ziquë më zitu, nu bëne'e na'a catë guquërdël? ¿Guc guná

na'a bē'në faltë shábël, nu bëne'e ná'ahin? <sup>39</sup> ¿Guc guná na'a guc llú'ul u gual lachigui'bë, nu be'dë guená na'a lë'ël?” <sup>40</sup> Iurní rëy guëquebi: “Guldía rnia'a, grëtë' lo quë nabë'në tē por tubi ra bëcha namás mitu'në, ziquë bē'në tē tratë grë ra shmëna hashtë el quë namás lasáquëdi'i, pues mizmë na bē'në tē tratë”.

<sup>41</sup> 'Iurní lë'ë rëy guepi lu naná rëta' ladë rubësë: “Gulë guabsú lua, lë'ë tē hia nanudë tē parë gabildi. Tsa tē lu be'llë nanápëdi'i fin, preparadë parë mëdzabë nu parë ra ianglë shtënëll. <sup>42</sup> Pues bëldí'ana perë adë bënë'edi'i tē nagudáuha. Gubidcha perë adë bënë'edi'i tē nabia'. <sup>43</sup> Guca ziquë më zitu perë adë bënë'edi'i tē catë naquërela. Runë faltë shaba perë lë'ë tē adë bënë'edi'i tē niétiquë. Guc llú'uhia; guahia lachigui'bë perë adë be'dë guenádi'i tē na.” Iurní lë'ë ra më mal guepi rall: <sup>44</sup> “Dadë, ¿guc guná na'a bëldí'anë lu gubídchil u ziquë më zitu u bē'në faltë shábël u guc llú'ul u gual lachigui'bë, nu adë chu be'dë guenádi'i lë'ël?” <sup>45</sup> Lë'ë rëy guëquebi iurní: “Guldía rnia'a, manërë mal bē'në tē tratë shmëna naná más humildë, zní bē'në tē tratë mizmë na”. <sup>46</sup> Lueguë iurní lë'ë ra nguui guzia'a rall lu cashtigu nanápëdi'i fin perë grëtë' naná tubldí shcuëndi' lu Dios, guzia'a rai' gube'e catë cabezë Dios catë nídi'i fin.

## 26

*Quëguili mēnë mudë parë guëna'zi rall Jesús*

(Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

<sup>1</sup> Iurë Jesús gualú biadi'dzë më grëtë' ra cusë ni, repi më lu ra shini gusë'dë më:

<sup>2</sup> —Lë'ë tē hia rac bë'a tē dentrë de chupë dzë shtë laní Pascu, lë'ë nguui nabëshe'ldë Dios gac intriégui' guia'a mēnë mal nu gac crucificári'.

<sup>3</sup> Tiempë dzë ni ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mësë shtë lëy nu ra më gushë entrë ra israelitë, bédëá rall lu rualdëa' shtë palaci shtë Caifás, jefë shtë ra bëshuzi. <sup>4</sup> Nga'li bëntsa'u rall tubi tratë parë guëna'zi rall Jesús con di'dzë bishi parë quini rall lë'ë më <sup>5</sup> perë guni'i lu sa' rall:

—Lëdi la'ni dzë laní parë adë guëdzátsudi'i ra mënë.

*Tubi na'a nabëte'bi sèiti nashi guëc Jesús*

(Mr. 14.3-9; Jn. 12.1-8)

<sup>6</sup> Jesús nanú Betania lidchi Simón el quë naguc ll'u ládi'. <sup>7</sup> Iurní guabi'guë tubi na'a; nuá'all tubi bëtëi guë'ë shtë sèiti nashi nu nalë lasaquë sèiti ni. Iurë quëbezë Jesús lu mellë, lë'ë na'a ni bëtë'bi' sèiti guëc Jesús. <sup>8</sup> Iurë lë'ë ra shini gusë'dë më guná rai' pë bënë na'a, bëldë rai' nu guzublú guni'i rai':

—¿Pëzielú bënë na'a rë' des-perdici sèiti nashi guëc më? <sup>9</sup> purquë bien niatuu' na'a sèiti por zihani dumí nu niadë'ëll dumí ca'a ra prubi.

<sup>10</sup> Perë guc bë'a Jesús shgabë rai' nu guni'i më:

—¿Pëzielú cagni'i tē cuntrë na'a rë'? El quë nabë'ni' nahin tubi cusë za'quë parë na. <sup>11</sup> Pues ra prubi guëdubi tiempë quëbezënú rall lë'ë tē perë na lëdë guëdubi tiempëdi'i quëbezënúa tē. <sup>12</sup> Lo quë nabë'në na'a nabëte'bi sèiti guëdubi cuerpë shtëna, bënë'ni' parë gac preparar iurë gatia nu guëga'cha. <sup>13</sup> Guldía rnia'a, guëdubi lugar catë guadi'dzë ra mënë diza'quë guëdubi guë'dchiliu, guadi'dzë ra mënë lo quë nabë'në na'a rë'. Guëagná ldu'u mënë lo quë nabë'ni'.

*Judas bënë prometer gúnëll in-triegu Jesús*

(Mr. 14.10-11; Lc. 22.3-6)

<sup>14</sup> Iurní tubi naná chi'bë chupë poshtë nabë'rulë Judas Iscariote,

guagni'll lu ra jëfë shtë ra bëshuzi <sup>15</sup> nu répill:

—¿Blac guëne'e tē talë guna in-triegu Jesús guia'a tē?

Iurní lë'ë rall gudilli rall galdë bi chi bëllë bédchichi. <sup>16</sup> Dizdë iurní Judas gudíllil manërë parë gúnëll in-triegu lë'ë më guia'a ra contrari shtë më.

*La Santa Cena*

(Mr. 14.12-25;

Lc. 22.7-23;

Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

<sup>17</sup> Primërë dzë shtë laní naráu mënë guetështildi sin levadurë, ra shini gusë'dë më guabi'guë rai' lu më nu guna'bë di'dzë rai':

—¿Ca lu rac shtú'ul guëdë'në na'a preparar shtse shtë Pascu; guëdáuha'a?

<sup>18</sup> Jesús repi:

—Gulë tsa tubi ciudá lidchi tubi nguiu nu gulë guchi: “Lë'ë mësë guni'i zndë'ë: Hia lë'ë iurë zia guëdchini. Lidchil guna laní Pascu con ra shini gusë'da.”

<sup>19</sup> Ra shini gusë'dë më bënë rai' cumë ziquë gunibë'a Jesús. Bënë rai' preparar shtse shtë Pascu.

<sup>20</sup> Iurë lë'ë gue'lë gu', quëbezënú Jesús lë'ë chi'bë chupë shini gusë'dë më lu mellë. <sup>21</sup> Mientras caniháu rai', repi më:

—Guldía rnia'a, tubi de lë'ë tē gunë tē in-triegu na.

<sup>22</sup> Iurní lë'ë rai' guzublú riá ldu'u rai' demasiadë; guna'bë di'dzë rai' tubi por tubi:

—Dadë ¿ni mudë guna in-triegu lë'ëi?

<sup>23</sup> Jesús repi:

—El quë naraunú na la'ni el mizmë platë, ni lë'ë nangunë in-triegu na. <sup>24</sup> Lë'ë nguiu nabëshe'ldë Dios guzia'a parë nezë según narni'i Sagradas Escrituras, perë prubi de lë'ë nguiu el quë nangunë in-triegu na. Mejurë adë niálëdi'i nguiu ni.

<sup>25</sup> Iurní lë'ë Judas, lë'ë traidor, guni'i:

—Mësë ¿ni mudë na guna in-  
triegu lë'ël?

Jesús bëquebi:

—Aha', lë'ël la la'.

<sup>26</sup> Mientras quëhaunú Jesús lë'ë  
rai', guna'zi më guetështildi nu  
bëdë'ë më graci lu Dios. Despuësë  
de bëshullë mëhin, bëdë'ë më  
guetështildi cua'a ra shini gusë'dë  
më; nu repi më:

—Gulë gau ndë'ë; ndë'ë lë'ë  
shcuerna.

<sup>27</sup> Iurní guna'zi më copë. Bëdë'ë  
më graci lu Dios nu bëdë'ë mëhin  
cua'a ra shini gusë'dë më. Repi më:

—Gulë bii' grëtë' të copë rë';  
<sup>28</sup> ndë'ë lë'ë shrëna narunë sellar  
tëstë cubi purquë nahin tubi  
favurë parë cantidá mënë; bëllë'ë  
rënë ni parë perdunë shtë ra duldë.

<sup>29</sup> Perë rnia'a, hiadë guëbrídi'i  
gunúhia lë'ë të juguë shtë uvë rë'  
hashtë dzë naná guëbezënúhia lë'ë  
të gube'e. Iurní guhia vini cubi lu  
gube'e catë rñibë'a Shtada.

*Guni'i Jesús gunë Pedro negar  
lë'ë më*

(Mr. 14.26-31; Lc. 22.31-34;  
Jn. 13.36-38)

<sup>30</sup> Despuësë de quëhu'ldë rai' tubi  
cantë, iurní gua rai' lu dani shtë  
Olivos. <sup>31</sup> Iurní Jesús repi:

—Grëtë' të guëtú lu të de na nu  
guësëa'në të na gue'lë ne' purquë  
rni'i la'ni Sagradas Escrituras:  
“Tsatinia lë'ë vëquërë; hia ra lli'li  
guërë'tsë”. <sup>32</sup> Perë despuësë iurë  
tsashtëa ladi ra tégulë, tsahia  
delantë lu të hashtë Galilea.

<sup>33</sup> Iurní Pedro bëquebi:

—Aunquë nilë grëtë' rai'  
guësëa'në rai' lë'ël, perë na jamás  
adë guësëa'nëdia'a lë'ël.

<sup>34</sup> Jesús repi:

—Guldía rnia'a, mizmə gue'lë ne'  
antsë lë'ë gay guëllidhí, lë'ël gúnël  
negar na tsunë vuetë.

<sup>35</sup> Perë Pedro repi:

—Masía quini mënë na, adë  
gúnëdia'a negar lë'ël.

Grë ra shini gusë'dë më guni'i  
rai' lo mizmə.

*Biadi'dzënú më Dios la'ni Getse-  
mani*

(Mr. 14.32-42; Lc. 22.39-46)

<sup>36</sup> Iurní Jesús bëdchini con ra  
shini gusë'dë më tubi lugar lë Get-  
semaní. Repi më lu rai':

—Gulë guzubë ndë'ë mientras  
tsahia ndë. Guadi'dzënúa Dios.

<sup>37</sup> Iurní bia'a më Pedro nu ra  
shini Zebedeo; guzublú riá ldu'u  
më; guasënú ldu'u më. <sup>38</sup> Guni'i më:

—Nalë rbini la'ni ldua'a por  
tristë shtë galguti. Gulë cuezë  
ndë'ë nu gulë cue nasini con na.

<sup>39</sup> Gua Jesús stu'pë delantë.  
Bëzullibi më nu bëa'chi guëc më  
hashtë lu guiu'u. Iurní bë'në më  
orar lu Dios; rëpi':

—Dadë shtëna, si talë nahin posi-  
blë bëlá na lu sufrimientë rë', perë  
adë gáquëdi'in según lo quë narac  
shtua'a sino según voluntá shtënél.

<sup>40</sup> Iurní bëabrí më catë cabezë ra  
shini gusë'dë më. Bëdzëlë më lë'ë  
rai' naga'si rai'. Iurní repi më lu  
Pedro:

—¿Pë adë gáquëdi'i cue nasini  
të du'pë tiempë, ni siquierë tubi  
iurë? <sup>41</sup> Gulë bëtë'tsë mbëca'ldë;  
gulë cue nasini nu gulë guna'bë lu  
Dios parë adë ldáquëdi'i të lu prëbë  
shtë mëdzabë. Ldu'u të rni'i, niá;  
perë shcuerpë të adë nídi'i fuersë.

<sup>42</sup> Hia narrupë zia'a më;  
guaguë'në më orar zndë'ë:

—Dadë, si talë na imposiblë tsalú  
vasë shtë sufrimientë, bë'nin según  
voluntá shtënél.

<sup>43</sup> Iurní bëabrí më stubi; bëdzëlë  
më ra shini gusë'dë më hia naga'si  
rai' purquë nalë bëdchini mbëca'ldë  
lu rai'. <sup>44</sup> Iurní bësëa'në më lë'ë  
rai'; zia'a më; bë'në më orar stubi  
natsunë vësë. Guni'i më mizmə  
di'dzë ni. <sup>45</sup> Bëabrí më catë rëta' ra  
shini gusë'dë më; repi më:

—Iurne' sí, gulë guëga'si; gulë  
tsa descansë. Hia lë'ë iurë bëga'a  
de quë lë'ë nguui nabëshe'ldë Dios,

gac intriégui' guia'a ra nanapë zihani duldë. <sup>46</sup> Gulë tsasuldí; gulë cha purquë hia el quë nagunë intriegu na zé'dëll.

*Bia'a ra mënë Jesús ziquë nguba'në*

(Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

<sup>47</sup> Nianá quëadi'dzë Jesús, bédchini Judas naná de chi'bë chupë shini gusë'dë më; ze'dënull cantidá mënë nanua'a spadë nu hiaguë. Ze'dë rall por partë shtë ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra më gushë shtë guë'dchi. <sup>48</sup> Judas lë'ë traidor, bédë'll tubi sëni; répill:

—El quë naguna saludar, tsagruahia lë'll; gulë bia'a nguii ni prësi.

<sup>49</sup> Iurní guabi'guë Judas lu Jesús nu répill:

—Shtsanë, Mësë.

Nu bëtsagrua'll lë'ë më. <sup>50</sup> Jesús guni'i lu Judas:

—¿Pë zé'dël? amigu.

Iurní guabi'guë ra mënë nu guna'zi rall lë'ë Jesús. Bia'a rall lë'ë më prësi.

<sup>51</sup> Mizmë iurní tubi sa' Jesús gulú spadë; bëchúgui' diaguë ladë ldi muzë shtë jëfë shtë bëshuzi. <sup>52</sup> Iurní Jesús repi:

—Gulútsa'u spadë shtë'nël shlugarin purquë grëtë' el quë narguini con spadë, zni gati rall con spadë.

<sup>53</sup> ¿Pëllë adë rac bë'al zac guëna'ba lu Shtada nu guëshe'ldë më mizme iurne' más quë chi'bë chupë grupë ianglë, chi'i mili cadë grupë të gunë rai' compa'ni na? <sup>54</sup> Perë si talë gaquin zni ¿lla gac cumplir Sagradas Escrituras narni'i napë quë gaquin zni?

<sup>55</sup> Iurní Jesús repi lu ra mënë:

—Be'dë guëdchini të con spadë nu hiaguë parë guëna'zi të na cumë ziquë tubi nguba'në. Grëtë' dzë gulezënúa lë'ë të. Cagluá'ahia lë'ë të la'ni iádu'u shtë'në të perë nunquë adë guná'zidi'i të na prësi. <sup>56</sup> Perë ndë'ë quëhac parë gac

cumplir lo quë nabëquë'ë muzë shtë Dios guahietë la'ni Sagradas Escrituras:

Iurní ra shini gusë'dë më bësa'në rai' lë'ë më. Bëllu'në rai'.

*Zuga'a Jesús lu Junta Suprema*

(Mr. 14.53-65; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

<sup>57</sup> Ra naguna'zi lë'ë Jesús prësi, bia'a rall lë'ë më lu Caifás, jëfë principal shtë ra bëshuzi. Nu rëta' ra mësë shtë lëy nu ra më gushë nabëdëa nga'li. <sup>58</sup> Guanaldë Pedro zitu hashtë rualdëa' shtë lidchi bëshuzi principal. Guaté Pedro nga'li; guzubënú Pedro ra soliar të parë guënáhi' nia'a lla tsalú shcuendë Jesús.

<sup>59</sup> Ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mënë gushë nu grë ra Junta Suprema, quëguili rall manërë parë gunë rall acusar lë'ë më aunquë nilë nahin cusë falsë parë gac condenar Jesús lu galgutí. <sup>60</sup> Perë adë bédzélëdi'i rall prëbë aunquë nilë zihani testigu falsë guni'i rall bishi cuntrë lë'ë më. Por fin bédchini bëldá testigu falsë <sup>61</sup> naná repi:

—Lë'ë nguii rë' guni'i: “Zac guëchilia iádu'u shtë Dios nu guëabré guëldishtëhia iádu'u entrë tsunë dzë”.

<sup>62</sup> Iurní jëfë shtë ra bëshuzi guasuldí nu répill lu Jesús:

—¿Pë adë rquëbidi'il grë ra di'dzë rë'? ¿Pë runë cuntienë lo quë naquëgni'i mënë cuntrë lë'ë'l?

<sup>63</sup> Jesús dchisë náhi'. Iurní lë'ë jëfë shtë bëshuzi repi:

—Por nombre shtë Dios nanabani, quëgnia'a lul, biadi'dzë lu na'a si talë nal Cristo, Shini Dios.

<sup>64</sup> Jesús repi:

—Ni nahia, cumë ziquë cagni'il. Nu zac rnia'a lu të guëná të lu Shini Dios; quëbézi' ladë ldi shtë Dios, el quë narnibë'a grëtë' cusë. Nu guëná të lua; guëdchinia la'ni shcahi shtë gube'e.

<sup>65</sup> Iurní lë'ë jëfë shtë bëshuzi bëche'zë shábëll cumë ziquë tubi

sëni de quë adë rëuu'di'i ldú'ull lo quë naguni'i Jesús. Bëldëll. Répill:

—Hia nguïu rë' bë'nëll ofender Dios con di'dzë nabëru'u rua'll. ¿Pë nicidá nápa'a de más testigu? Mizmë lë'ë të bini të di'dzë mal naquëgní'll. <sup>66</sup> ¿Pë rni'i ldu'u të?

Guni'i rall:

—Runë tucarë gati nguïu rë'.

<sup>67</sup> Iurní bëchi'bë shënë rall lu më nu bëdë'ë rall galné guëc më. Stúbill gulubë lu më <sup>68</sup> nu guni'i rall:

—Lë'ël nal Cristo; bë'në divini chu gudini lë'ël.

*Pedro bë'në negar Jesús*

(Mr. 14.66-72; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

<sup>69</sup> Mientras zu Pedro rualdëa, tubi criadë guabí'guëll lu Pedro nu répill:

—Lë'ël zuga'anul Jesús, më Galilea.

<sup>70</sup> Perë Pedro bë'në negar de-lantë lu grë mënë. Répi':

—Adë rac bë'adia'a pë cagní'il.

<sup>71</sup> Iurní Pedro ziagrú'ui' rua' nezë. Iurë guná stubi criadë lu Pedro, guni'ill lu ra mënë narëta' nga'li:

—Nu nguïu rë' rzënú Jesús më Nazaret.

<sup>72</sup> Stubi vësë más Pedro bë'në negar nu bë'ni' jurar lu Dios:

—Adë guënëdia'a nguïu ni.

<sup>73</sup> Du'psë zia'a, iurní mënë nazuga'a nga'li guabi'guë rall lu Pedro nu guni'i rall:

—Verdá nal shmënë Jesús purquë ruadí'dzël ziquë mënë galileo.

<sup>74</sup> Iurní guzublú Pedro; bë'ni' jurar; répi':

—Adë guënëdia'a nguïu ni. Gunë Dios cashtigu na si talë adë ru-adí'dzëdia'a verdá.

Mizmë iurní bëllidchí gay. <sup>75</sup> Iurní bëagná ldu'u Pedro lo quë naguni'i Jesús: “Antsë guëllidchí gay, gunëll negar na tsunë vuelhtë”. Iurní bëru'u Pedro nu nalë bí'ni'.

## 27

*Bia'a ra mënë lë'ë Jesús lu Pilato*  
(Mr. 15.1; Lc. 23.1-2; Jn. 18.28-32)

<sup>1</sup> Iurë brëgue'lë grëtë' ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra më gushë shtë ra israelitë, guc rall de acuerdë nu bëntsa'u rall tubi tratë parë quini rall Jesús. <sup>2</sup> Bëldi'bi rall lë'ë më; bia'a rall lë'ë më parë guaguë'në rall intriegu lë'ë më lu Poncio Pilato gubernadurë.

*Guti Judas*

<sup>3</sup> Iurë Judas el quë nabë'në intriegu Jesús, bëdë'ëll cuendë de quë nacondenárëll, gubini ldú'ull. Bëdchigrëll galdë bi chi bëllë bëdchichi parë ra jëfë shtë ra bëshuzi con ra më gushë, <sup>4</sup> répill:

—Na bëna duldë. Bëna intriegu lë'ë më rë' lu galguti nu nápëdi'i' duldë.

Perë lë'ë rall bëquebi rall:

—Parë ni'i, ¿pë runë importë na'a? Shcuëndëll ni'i.

<sup>5</sup> Iurní Judas bëquëldí dumí la'ni iádu'u. Guziá'all. guagzë'bill lë'ëll lu hiaguë.

<sup>6</sup> Ra jëfë shtë ra bëshuzi bëtëá rall dumí nu repi rall:

—Adë chu guëtiá'adi'i dumí rë' la'ni cajë shtë ofrendë purquë nahin probidë según lëy shtë Dios. Nahin præci nabëtuu' Judas lë'ë Jesús parë galguti.

<sup>7</sup> Iurní guc rall de acuerdë parë guëzi'i rall tubi ldë guïu'u con dumí ni. Bërulë lachi ni: Lachi shtë el quë Naguctsa'u Trashtë. Lachi ni na catë guëga'chi ra më zitu. <sup>8</sup> Por ni bërulë lachi ni hashtë iurne'; Lachi Catë Bëllë'ë Rënë. <sup>9</sup> Zni guc cumplir lo quë naguni'i Jeremías: “Guna'zi rall galdë bi chi bëllë bëdchichi, præci nabë'në më israelitë tratë lë'ë më. <sup>10</sup> Con dumí guzi'i rall tubi lachi shtë el quë naguctsa'u trashtë. Zni gunibë'a Dadë Dios.”

*Pilato guna'bë dí'dzëll lu Jesús*  
(Mr. 15.2-5; Lc. 23.3-5; Jn. 18.33-38)

11 Bia'a rall Jesús lu gubernadurë; guna'bë dí'dzëll lu më:

—¿Pë lë'ë nal rëy shtë ra më israelitë?

Jesús repi:

—Zni nahin cumë ziquë quëgní'il.

12 Ra jëfë shtë bëshuzi nu ra mënë gushë, bédchi'bë rall demandë cuntrë Jesús perë Jesús adë pë bëquëbidi'i'. 13 Iurní Pilato repi:

—¿Pë adë rínidi'il lo quë naquëgní'i ra mënë cuntrë lë'ël?

14 Perë Jesús adë bëquëbidi'i më de manërë lë'ë gubernadurë guasë ldu'u'll iurní nu adë guc bë'adi'ill pë gúnëll.

*Guni'i ra mënë gati Jesús*

(Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25;  
Jn. 18.38—19.16)

15 Durantë dzë shtë laní, lë'ë gubernadurë napë custumbrë guëldá'all tubi prësi, el quë narac shtu'u ra mënë gápëll libertá.

16 Nanú tubi prësi namás më dushë, lë Barrabás. 17 Iurë lë'ë rall bédëá rall nga'li, Pilato guna'bë di'dzë:

—¿Guadë narac shtu'u të guëdë'a libertá, Barrabás u Jesús nabërulë Cristo?

18 Pilato bédë'ë cuendë de quë rldënú rall Jesús nu mbidi na rall; por ni bë'në rall intriegu lë'ë më.

19 Mientras Pilato zúbëga'a catë rúnëll juzguë, lë'ë tse'lë Pilato gunibë'a naganú rsunë: “Adë riutëdi'il con nguiu rë' purquë më za'quë náhi'; ne' gue'lë guni'i shca'lda tubi mbëca'ldë dushë de lë'ë më. Adë gurëchídi'i ldu'a'a.”

20 Perë ra jëfë shtë ra bëshuzi nu më gushë guni'inú rall mënë parë guëna'bë rall libertá parë Barrabás nu guëna'bë rall gati Jesús. 21 Lë'ë gubernadurë guna'bë di'dzë stubi; répill:

—¿Guadë de chupë ra mënë rë' rac shtu'u të guëdë'a libertá?

Lë'ë rall bëquebi:

—Barrabás.

22 Pilato guna'bë di'dzë iurní:

—¿Pë rac shtu'u të guna con Jesús? el quë nabërulë Cristo.

Grëtë' rall guni'i rall:

—Quëll lu cruz.

23 Iurní Pilato guni'i:

—¿Pë mal bë'nëll?

Perë lë'ë rall bëabré gurushtiá rall:

—Quëll lu cruz.

24 Iurní Pilato guná hiadë nídi'i mudë lla gúnëll sino quë másru'u zi-adalë mënë nu rdzatsu mënë. Iurní gunibë'a Pilato nisë, tsati guiá'all ziquë tubi sëni de quë nápëdi'ill faltë por galguti shtë Jesús. Gudíbill guiá'all; guni'ill:

—Nádia'a responsablë por galguti shtë nguiu rë' purquë nápëdi'i' faltë. Shcuendë të na ndë'ë.

25 Grëtë' ra mënë bëquebi:

—Lë'ë na'a con shini na'a, na na'a responsablë por galguti shtë nguiu rë'.

26 Iurní Pilato bédë'ëll libertá Barrabás. Lueguë gunibë'all guëdia'a më galnë, nu bë'në Pilato intriegu lë'ë më parë gac crucificar më.

27 Iurní ra suldadë shtë gubernadurë, bia'a rall lë'ë Jesús la'ni palaci nu bédëá grëtë' suldadë alrededurë lë'ë më. 28 Gulú rall shabë më të parë guëgacu rall stubi lari guindë lë'ë më. 29 Bëzu'bë rall tubi coronë shtë guitsë guëc më. Bédë'ë rall tubi varë ca'a më parë gu' guiá'a ladë ldi më. Iurní bëzullibi rall delantë lu më nu bë'në rall burnë; guni'i rall:

—Guëbani Rëy shtë më israelitë.

30 Nu bëchi'bë shënë rall lu më nu guna'zi rall varë parë rdë'ë rall galnë guëc më. 31 Despuësë de quëhunë rall burnë zni, bédchisú rall lari guindë. Bédë'ë rall shabë më, gutë më stubi. Iurní bia'a rall lë'ë më parë gac crucificar më.

*Bëquë'ë rall lë'ë më lu cruz*

(Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43;  
Jn. 19.17-27)

<sup>32</sup> Hia ziagru'u më parë ziazú më rua' guè'dchi, bédza'guèlú rall tubi nguüu, më Cirene nalë Simón. Iurní gunibè'a ra suldadë parë gua'a Simón cruz shtë Jesús.

<sup>33</sup> Zni bédchini rall tubi lugar nalë Gólgota narunë cuntienë, Lugar shtë Calavera. <sup>34</sup> Nga'li bédè'è rall vini naná mescladë con naldá. Bii'di'i mëhin, nadë más bè'në më prëbëhin.

<sup>35</sup> Hia iurë gualú bè'në rall crucificar lè'è më, ra suldadë gudchitë rall dado parë gudi'dzë rall shabë më. Zni guc cumplir lo quë naguni'i profetë; "Gudi'dzë rall shaba entrë mizme lè'è rall nu gudchitë rall suertë guëc shaba". <sup>36</sup> Iurní guzubë rall nga'li parë gapë rall lè'è më. <sup>37</sup> Guia'a guëc Jesús bëquë'è rall tubi letrërë narni'i pëzielú bè'në rall condenar lè'è më. Letrërë ni rni'i: "Ndë'è na rëy shtë mëne israelitë. Lëll Jesús."

<sup>38</sup> Nu zac chupë nguba'në guc crucificar con lè'è më, túbill ladë ldi, stúbill ladë rubësë. <sup>39</sup> Grëtë' nardëdë nga'li, runë rall burnë, rni'bi rall guëc rall; <sup>40</sup> rni'i rall:

—L'è'èl rni'íl cuel iádu'u ru'bë nu dzë tsunë guëabri guëzá'alín; bè'në salvar mizme lè'èl talë nal shini Dios. Bëldaguë lè'èl lu cruz.

<sup>41</sup> Zni zac bè'në burnë ra jëfë shtë ra bëshuzi nu mësë shtë lëy con ra fariseo con grë ra më gushë shtë ciudá. Guni'i lu sa' rall:

<sup>42</sup> —Bë'nëll salvar stubi mëne perë el mizme lè'èl adë gúnëdi'ill gan gúnëll salvar lè'èl. Si talë nall rëy shtë Israel, pues guëldaguëll lè'èl lu cruz tã parë tsaldí ldu'u hia'a lè'èl. <sup>43</sup> Pues rialdí ldu'ull Dios; zuzull nia'a zunë Dios salvar lè'èl purquë rni'ill: "Nahia shini Dios".

<sup>44</sup> Hashtë ra mizme nguba'në naná quënú lè'è më lu cruz, bè'në rall burnë; guni'i rall mizme di'dzë ni guëc më.

### Guti Jesús

(Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

<sup>45</sup> Iurní guëdubi guë'dchiliu bëcahi dizdë guërudë dzë hashtë rquë tsunë guadze'. <sup>46</sup> Iurní fuertë guni'i Jesús:

—Elí, Elí, lama sabactani. Runë cuntienë di'dzë ni: Dios mio, Dios mio, ¿pëzielú bësá'nël na?

<sup>47</sup> Bëldá mëne narëta' nga'li, bini rall lo quë naguni'i më nu repi rall: —Cagná'bëll Elías.

<sup>48</sup> Mizmë iurní tubi de lè'è rall guagllú'nëll; guagllí'ill tubi spongë nu bëgá'dzëll spongë con vini hi'. Iurní bëzú'bëll spongë guëc tubi varë tã parë gu më vini. <sup>49</sup> Perë sëbëldá mëne guni'i:

—Cha béza'a; guëná hia'a nia zidë Elías tã parë guësiéti' lè'èll lu cruz.

<sup>50</sup> Iurní stubi vultë guni'i Jesús fuertë; iurní guti më. <sup>51</sup> Mizmë iurní lè'è cortinë shtë iádu'u gure'zin; guc chupë ldëhin dizdë guia'a hashtë guetë. Nu lè'è guë'dchiliu bëllú. Ra dani gure'zë. <sup>52</sup> Ra ba'a bëlla'lë hashtë guashtë zihani tëgulë, ra mëne nagualdí ldu'i shti'dzë Dios antsë. <sup>53</sup> Grë ra më rë', bëru'u ra la'ni ba'a nu despuësë de guashtë Jesús ladi ra tëgulë, guatë rai' ciudá Jerusalén. Cantidá mëne guná lu mëne ni.

<sup>54</sup> Iurní lè'è capitán nu ra nagupë cuerpë shtë Jesús, iurë guná rall llü, nu guná rall cusë naguzac nga'li, nalë bédzëbë rall; repi lu sa' rall:

—De verdá nguüu rë' náhi' shini Dios.

<sup>55</sup> Cantidá na'a zu rall nga'li; gubi'a rall dizdë zitu. Na'a ni guanaldë rall lè'è Jesús antsë dizdë Galilea. Bë'në rall compa'ni lè'è më. <sup>56</sup> Entrë ra na'a ni nanú María Magdalena nu María shni'a Jacobo nu shni'a José. Nu zuga'a shni'a ra shini Zebedeo.

### Bëga'chi Jesús

(Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

<sup>57</sup> Hia iurë riu' gue'lë, bëdchini tubi nguiu ricu lë José. Nall më guë'dchi Arimatea nu zac nall shmënë Jesús. <sup>58</sup> José guagnall lë'ë Pilato nu guná'bëi' cuerpë shtë Jesús. Pilato gunibë'a parë guëdë'lë mënë cuerpë ca'a José. <sup>59</sup> Bia'a José cuerpë shtë'në më nu bëtú'bill cuerpë tubi sabë naquichi. <sup>60</sup> Iurní guacá'chi' lë'ë Jesús la'ni tubi ba'a cubi nabëda'ni hia más antsë la'ni guë'ë shtë dani. Despuësë de gualú bëga'chi më, iurní bësë'au José rua' ba'a con tubi guë'ë ru'bë. Hia iurní zëagzë José. <sup>61</sup> Nga'li quëbezë María Magdalena nu stubi María, Zúbëga'a rai' rua' ba'a.

*Quëhapë suldadë ba'a catë bëga'chi Jesús*

<sup>62</sup> Brëgue'lë stubi dzë, quiere decir despuësë ra preparaciön shtë dzë narzi'i ldu'u mënë, ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra fariseo, gua rall lu Pilato; <sup>63</sup> guni'i rall:

—Dadë, rëagná ldu'u na'a de quë lë'ë nguiu bishi guni'ill iurë nabánill de quë despuësë de tsunë dzë, gac resucitárell ladi ra tëgulë. <sup>64</sup> Por ni gunibë'a të parë gac segurë ba'a hashtë dzë tsunë të parë tsádi'i ra mënë shtë'nëll gue'lë parë tsaldanë rall cuerpë. Nu despuësë guëni'i rall lu mënë de quë guc resucitar Jesús ladi ra tëgulë. Zni lútimë bishi rë' nahin más peor quë ra bishi naguni'i Jesús antsë.

<sup>65</sup> Pilato repi:

—Lë'ë të napë të guardë shtë ra suldadë. Gulë tsaguë'në segurë rua' ba'a, mejurë lo quë narac shtu'u të.

<sup>66</sup> Iurní zia'a rall; bë'në rall segurë rua' ba'a nu bëquë'ë rall tubi sëgi lu guë'ë nanada'u rua' ba'a. Nu bësëa'në rall guardë shtë ra suldadë.

## 28

*Guashtë Jesús ladi ra tëgulë  
(Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)*

<sup>1</sup> Iurë dzë narzi'i ldu'u mënë hia gua'a, hia zia grëgue'lë primëre dzë shtë llmalë, María Magdalena nu stubi María, guagná rall rua' ba'a.

<sup>2</sup> Perë dizdë lueguë bëdchini tubi llu ru'bë lu guë'dchiliu; lë'ë ianglë shtë Dadë Dios ze'dë de gube'e. Bëdchíni' rua' ba'a. Bëdchisúhi' guë'ë nanada'u rua' ba'a. Nu guzúbi' guëc guë'ë. <sup>3</sup> Nalë rabtsë'ë ianglë ni cumë ziquë nguzi'u. Nu shábi' naquichi cumë ziquë nievë.

<sup>4</sup> Iurë guná ra suldadë lu llu, iurní bëdzëbë rall; bëa'në rall ziquë tubi naguti. <sup>5</sup> Iurní lë'ë ianglë guni'i lu ra na'a:

—Adë rdzëbëdi'i të. Na rac bë'ahia de quë quëguili të Jesús, më nacuë lu cruz. <sup>6</sup> Perë adë nídi'i më ndë'ë. Guc resucitári' cumë guni'i më lu të antsë. Gulë te'e të guëná të lugar catë bëca'chi ra mënë lë'ë më. <sup>7</sup> Gulë tsa; gulë guchi lu ra shini gusë'dë më quë lë'ë më guti perë guc resucitári'. Nu lë'ë më tsáhi' Galilea antsë guëdchini të ndë. Ndë guëná të lu më. Ni na lo quë narnia'a lu të.

<sup>8</sup> Iurní lë'ë ra na'a nasesë bëru'u rai' rua' ba'a perë nalë bëdzëbë rai'. Mizmë tiempë bëquitë ldu'u rai'. Guagllu'në rai' të guëni'inú rai' shini gusë'dë më. <sup>9</sup> Mizmë iurní Jesús bëlua'alú më lu ra na'a nu bë'në më saludar lë'ë rall. Iurní guabi'guë ra na'a lu më; bë'në rai' adorar lë'ë më. Gudëdchi rai' guëa' më. <sup>10</sup> Perë Jesús repi:

—Adë rdzëbëdi'i të. Gulë tsaguë'në visi los de más bëcha të parë tsa rai' Galilea. Ndë guëná rai' lua.

*Lo quë naguni'i ra suldadë*

<sup>11</sup> Mientras zëagzë ra na'a, bëldá suldadë shtë guardë gua rall ciudá. Guaguëchi rall lu jëfë shtë ra bëshuzi grëtë' lo quë naguc. <sup>12</sup> Iurní ra jëfë guagni'i lu ra më gushë parë guc rall de acuerdë; iurní bëdë'ë rall zihani dumí cua'a ra suldadë. <sup>13</sup> Repi rall:



—Gulë guni'i de quë durantë la'ni gue'lë mientras lë'ë të naga'si të, ra shmënë Jesús bidë ldanë rall cuerpë shtë Jesús. <sup>14</sup> Talë lë'ë gubernadurë gac bë'all lo quë naguc, lë'ë na'a guëni'inú na'a lë'ë gubernadurë të parë guëzalú na'a grë ra dificultá parë lë'ë të.

<sup>15</sup> Iurní ra suldadë bë'në rall recibir dumí nu guaguë'në rall lo quë naguni'i jëfë shtë ra bëshuzi lu rall. Bishi ni na lo quë naruadi'dzë ra më israelitë hashtë iurne'.

*Jesús bëshe'ldë ra poshtë të guëni'i rai' diza'quë*

*(Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)*

<sup>16</sup> Zni guc; ra guëzá chi'bë tubi ra shini gusë'dë më zia'a rai' parë Galilea hashtë tubi dani catë guni'i Jesús. <sup>17</sup> Iurë guná rai' lu më, bë'në rai' adorar lë'ë më aunquë bëldá rai' bëzá ldu'u rai'. Gualdídi'i ldu'u rai' guashtë më ladi ra tégulë. <sup>18</sup> Iurní Jesús guabí'gui' lu rai'; repi më:

—Grë pudërë bëne'e Dios parë guëni'bë'ahia gube'e nu guë'dchiliu.

<sup>19</sup> Gulë tsa guëdubi naciuni. Gulë bë'në lë'ë rall shmëna. Gulë bëchu'bë nisë lë'ë rall iurë rialdí ldu'u rall shti'dza. Gulë bëchu'bë nisë lë'ë rall por lë shtë'në Dadë Dios, nu por lëa, nu por Espíritu Santo. <sup>20</sup> Gulë bëlua'a të gunë ra mënë cumplir grë di'dzë nagunibë'ahia lë'ë të. Nu gulë bédë'ë cuendë de quë na quëbezënúa lë'ë të grëtë' dzë hashtë fin shtë guë'dchiliu. Amén.

## Diza'quë segùn San Marcos

*Juan Bautista*

(Mt. 3.1-12; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

<sup>1</sup> Zndë'ë guzublú diza'quë shtë Jesucristo, shini Dios.

<sup>2</sup> Guzublugin segùn nabëquë'ë Isaías, el quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Bëquë'ë Isaías shtidzë Dios narni'i shcuendë Jesucristo:

Gulë guná, guëshe'lda tubi shmuza naguëni'i por na delantë lul.

Lë'i' gúni' preparar ldu'u mënë antsë tsagni'inul lë'ë rall.

<sup>3</sup> Mënë ni guëni'i' lu tubi shlatë ru'bë. Fuertë guëni'i' parë guini grë mënë shti'dzi'.

Guëni'i' lu ra mënë: "Gulë bë'në preparar la'ni ldu'u të ziquë nezë ldi të parë iurë guëdchini Dadë".

<sup>4</sup> Por ni Juan bëchu'bë nìsi'; lugar ni adë nìdi'i mënë catë naquë guë'gu Jordán. Guni'inúhi' lë'ë ra mënë chubë nisë rall ziquë sëni de quë runë nadzë'ë rall mudë nanabani rall nu guëabrí ldu'u rall con Dios parë gunë Dios perdunë duldë shtë rall. <sup>5</sup> Grëtë' ra mënë shtë regiuni Judea nu ra më Jerusalén bédchini rall lu Juan parë chubë nisë rall. Iurë bëshu'bë duldë rall lu Dios, iurní Juan bëchu'bë nìsi' lë'ë ra mënë la'ni guë'gu Jordán.

<sup>6</sup> Nacu Juan tubi lari nanactsa'u con guitsë ladi camellë nu lli'i lá'ni' tubldë gui'di. Ráuhi' shanchi nu dchini shtë ra mbee'zë lachi. <sup>7</sup> Guni'i' Juan shti'dzë Dios lu ra mënë:

—Ze'dë stubi më más lasac quë na. Na adë lasáquëdia'a parë lë'ë më. Ni tubi adë chu nádia'a parë guëshaca du gui'di shtë'në shrachi më. <sup>8</sup> Na bëchu'bë nisa lë'ë të con nisë perë lë'ë më gunë më stubi

cusë namás cusë ru'bë. Guëzunë më ldu'u të nu guëne'e më Espiritu Santo parë cuezënúhi' la'ni ldu'u të.

*Jesús bëriubë nisë*

(Mt. 3.13-17; Lc. 3.21-22)

<sup>9</sup> Gudëdë sëbëldá dzë, iurní bëru'u Jesús guë'dchi Nazaret nanaquë regiuni Galilea. Juan bëchu'bë nìsi' lë'ë Jesús la'ni guë'gu Jordán. <sup>10</sup> Iurë bëru'u më la'ni nisë, mizmë iurní bëlla'lë lu gube'e hashtë guná më catë quëbezë Dios. Guná më lu Espiritu Santo; bédchíni' ziquë tubi palumë parë cuezënúhi' lë'ë më. <sup>11</sup> Nu bëru'u tubi di'dzë nezë lu gube'e naguni'i:

—Ndë'ë lë'ë shinia. Nalë rac shtua'a lë'i'. Nalë rquitë ldua'a rnahia lúhi'.

*Niasiguë Satanás lë'ë Jesús*

(Mt. 4.1-11; Lc. 4.1-13)

<sup>12</sup> Iurní Espiritu Santo bia'a lë'ë Jesús lu tubi shlatë nezë cu' dani. <sup>13</sup> Ndë guquërelde më cuarenta dzë. Nga'li guc shtu'u mëdzabë Satanás niasiguë lë'ë më parë guënti më shnezë më. Guquërelde më ladi ra ma dushë. Despuësë bédchini ra ianglë parë bë'në rai' sirvë lu më.

*Guzublú quëgni'i Jesús diza'quë*

(Mt. 4.12-17; Lc. 4.14-15)

<sup>14</sup> Despuësë de bëtia'a ra mënë Juan Bautista lachigui'bë, bëabrí Jesús regiuni Galilea. Cagni'i më diza'quë shtë Dios. <sup>15</sup> Repi më:

—Lë'ë tiempë hia guc cumplir; bëga'a iurë parë guënbë'a Dios ziquë rëy. Gulë bëabrí ldu'u të lu Dios nu gulë tsaldí ldu'u të shti'dzë më.

*Guna'bë Jesús tapë nguüu narna'zi mbeldë*

(Mt. 4.18-22; Lc. 5.1-11)

<sup>16</sup> Gudëdë Jesús guëlla' rua' nisë ru'bë nalë Galilea. Guná më lu Simón nu bëchi' Andrés. Cagldaguë rai' guë'shu la'ni nisë. Na rai' pescadurë shtë mbeldë. <sup>17</sup> Repi më lu rai':

—Gulë gude'e naldë na; na guënehia dchi'ni gunë të. Ziquë na të pescadurë; guna lë'ë të pescadurë shtë mënë; gue'dënu të mënë lua.

<sup>18</sup>Lueguë bësëa'nëgá rai' guë'shu nu guanaldë rai' lë'ë më.

<sup>19</sup>Gudëdë më stu'pë más delantë; guná më lu Jacobo, Ilga'në Zebedeo. Guná më lu Juan, bëchi Jacobo. Quëhunë rai' rumiendë guë'shu; zubë rai' la'ni barcu shtë rai'. <sup>20</sup>Lueguë Jesús guna'bë lë'ë rai'. Iurní guanaldë rai' lë'ë më. Bësëa'nëgá rai' shtadë rai', Zebedeo; zubënu Zebedeo ra muzë la'ni barcu.

*Jesús bënëac tubi nguii nanapë mëdzabë la'ni ldu'u*  
(Lc. 4.31-37)

<sup>21</sup>Guatë rai' guë'dchi Capernaum. Tubi dzë nabëzi'i ldu'u mënë, bëlua'a Jesús lë'ë ra mënë la'ni iádu'u. <sup>22</sup>Guasë ldu'u mënë por lo quë naguni'i Jesús lu rall. Bëlua'a më enëshansë shtëhi' ziquë tubi nanapë pudërë, lëdëdi'i ziquë ra mësë narlua'a lëy shtë Moisés. <sup>23</sup>De repëntë zuga'a tubi nguii la'ni iádu'u. Nanú tubi mëdzabë fier la'ni ldu'u nguii ni; biadí'dzëll guëc lalú. Guni'íll fuertë:

<sup>24</sup>—Ja, ¿pë nápël con na? lë'ël Jesús. Guë'dchi shtënël lë Nazaret. ¿Pëllë zé'dël parë guënítil lë'ë na'a? Na nanëa chu nal; nal limpi ldu'u delantë lu Dios. Bëdchínal de Dios.

<sup>25</sup>Jesús guni'i fuertë lu mëdzabë:  
—Guitségá nu bëru'u de lë'ëll.

<sup>26</sup>Iurní lë'ë mëdzabë fier nalë bësë'sëll lë'ë nguii. Gurushtiall; bëru'ull la'ni ldu'u nguii. <sup>27</sup>Grë mënë guasë ldu'u rall. Guni'i lu sa' rall:

—¿Pëllë ndë'ë? ¿Pëllë ldai' cubi rë'? Napë Jesús autoridá hashtë ra mëdzabë rzu'bë diaguë rall shti'dzë Jesús.

<sup>28</sup>Por guëdubi nezë shtë Galilea bërë'tsë di'dzë nabë'në Jesús. Nasësë bërë'tsë famë shtë më.

*Jesús bënëac suëgrë Simón Pedro*  
(Mt. 8.14-15; Lc. 4.38-39)

<sup>29</sup>Lueguë bëru'u më la'ni iádu'u. Ziazunú më Jacobo nu Juan; bëdchini rai' lidchi Simón nu Andrés. <sup>30</sup>Suëgrë Simón nagá'ai' lu camë; ráquëll shldi ru'bë. Lueguë guni'i ra mënë lu Jesús pë cusë cazac nanë rë'. <sup>31</sup>Iurní bëdchini më; guna'zi më guia'a na'a nu bëldishtë më lë'ëll. Guashtëll; lueguë bëru'u shldill. Iurní bë'në na'a ni sirvë lu rai' nagá rai'.

*Bënëac Jesús zihani mënë*  
(Mt. 8.16-17; Lc. 4.40-41)

<sup>32</sup>Mizmë dzë iurë nabëlaguëtë ngubidzë, hia guadze', zihani mënë bia'a rai' sa' rai' lu Jesús, ra nanapë galguidzë nu ra nanapë mëdzabë la'ni ldu'u rall. <sup>33</sup>Grëtë' ra mënë shtë guë'dchi, bëte'e sa' rall rua' hiu'u. <sup>34</sup>Jesús bënëac zihani rall de grë clasë galguidzë. Bëgú më zihani mëdzabë la'ni ldu'u rall. Adë bédé'ëdi' më permisi ra mëdzabë parë niani'i rall purquë bënguë bë'a rall lë'ë më.

*Guaglua'a Jesús ra mënë regiuni Galilea*  
(Lc. 4.42-44)

<sup>35</sup>Guashtë më tumpranë nianá nacahi. Zia'a më shlatë catë nídi'i mënë. Ndë guni'inú më Dios, Shtadë më. <sup>36</sup>Iurní lë'ë Simón con ra sáhi' guatili rai' lë'ë më. <sup>37</sup>Iurë bëdzëlë rai' lë'ë më, guni'i rai':

—Zihani mënë ze'dë tili lë'ëll.

<sup>38</sup>Guchi më lu rai':

—Cha guiá hia'a ra guë'dchi naquë guëlla'. Guëdia'a di'dzënu hia'a lë'ë rall shti'dzë Dios; parë ni zelda.

<sup>39</sup>Iurní gua më grë nezë Galilea; rni'i më diza'quë shtë Dios la'ni iádu'u shtë ra mënë israelitë. Bëgú më mëdzabë la'ni ldu'u ra nanapë mëdzabë.

*Bënëac Jesús tubi nguii narac llu'u galguidzë naru'dzë ládi'*  
(Mt. 8.1-4; Lc. 5.12-16)

40 Bidë tubi nguiu narak galguidzë naru'dzë ládi'. Bëzullíbill lu më; bë'nëll ruëguë lu më; répill:

—Nápël pudërë; si talë nápël voluntá guëzunëll ladia; guëaca.

41 Bëga'a ldu'u Jesús lë'ëll. Bëdchi'bë më guia'a më guëquëll nu repi më:

—Rac shtua'a; guëac galguidzë shtënëll.

42 Despuësë de guni'i më ra di'dzë ni, lueguë lë'ë galguidzë bësa'në lë'ëll. Bëáquëll. 43 Bë'në më incarguë lull ni tubi adë chu lu guadí'dzëll. Repi më:

44 —Adë chu lu ruadí'dzëdi'il. Guaglua'a lë'ël lu bëshuzi. Bë'në cumprir lo quë naguni'i Moisés. Bëdë'ë ofrendë lu Dios parë gac guëdë'ë mënë cuendë de quë hia bëáquëll.

45 Perë iurë zëagzëll, guzublú biadí'dzëll lo quë nabë'në Jesús de manërë de quë Jesús adë gac më niadchini më guë'dchi rë' tantë mënë gulezë rall lë'ë më. Bëa'në më fuërë shtë guë'dchi catë nídi'i mënë. Zihani mënë be'dë guëdchini rall lu më de grë ladë guë'dchi.

## 2

*Jesús bënëac tubi nguiu narak ll'u galguidzë llanguë*

(Mt. 9.1-8; Lc. 5.17-26)

1 Gudëdë bëldá dzë, Jesús guatë stubi vueltë guë'dchi Capernaum. Bini ra mënë quërelde më lidchi më. 2 Lueguë bëdëá zihani mënë hashtë gúldëdi'i rua' hiu'u niutë ra mënë. Cagni'i më shti'dzë Dios lu rall. 3 Iurní bidë tapë nguiu; nua'a rall tubi daa' catë nanú tubi narak galguidzë llanguë. 4 Por tantë mënë adë gac niadchininú rall narak ll'u lu më. Iurní gudidë rall guëc hiu'u parë bëldaguë rall daa' delantë lu më. 5 Guná më rialdí ldu'u rall lë'ë më; iurní repi më lu narak ll'u:

—Dadë, runa perdunë duldë shtënëll.

6 La'ni hiu'u rë' zubë bëldá mësë narlua'a lëy; nalë runë rall llgabë la'ni ldu'u rall; rni'i rall: 7 “¿Pëzielú rni'i Jesús di'dzë rë'? Nablac rúnëll ofender Dios purquë sulë Dios napë pudërë gunë më perdunë duldë, lëdë núdi'i lë'ëll.” 8 Guc bë'a Jesús pë cagni'i rall; repi më lu rall:

—¿Pëzielú runë të llgabë zni'i?

9 ¿Pë más sencigi guënia'a lu narak ll'u: “Naperdunë duldë shtënëll” u guënia'a lull: “Guasuldí nu bëagzë”? 10 Parë gac bë'a të na nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu nu napa pudërë parë guna perdunë duldë shtë mënë.

Iurní guni'i më lu narak galguidzë llanguë:

11 —Guashtë nu bëtëá shtaa'l. Bëagzë lídchil.

12 Lueguë guashtëll nu bëldísëll shtaa'll. Bëru'ull lu grë nacabezë lugar ni. Guasë ldu'u mënë; guni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios. Nu guni'i rall:

—Nunquë lá'adi'i guná hia'a cusë rë'.

*Jesús guna'bë Leví*

(Mt. 9.9-13; Lc. 5.27-32)

13 Gua Jesús stubi vueltë rua' nisë ru'bë. Zihani mënë guabi'guë rall lu më nu bëlua'a më lë'ë rall.

14 Iurë gudëdë më nezë, guná më lu Leví, shini Alfeo. Leví zúbëga'a lu banju catë riatilli mënë impuestë. Guni'i më lu Leví:

—Gude'e naldë na.

Lueguë guasuldí Leví nu guanaldëll lë'ë më.

15 Iurë nanú Jesús lidchi Leví, zubënú më shini gusë'dë më con zihani ra narunë cubrë impuestë. Nu zubë ra pecadurë nanadë runë cumprir ra custumbrë shtë mënë religiosë. Zihani mënë guanaldë rall lë'ë më. 16 Iurní ra mësë narlua'a lëy con ra fariseo, guna'bë di'dzë rall lu ra shini gusë'dë më:

—¿Pëzielú mësë shtë të quëhaunull ra pecadurë nu con ra narunë cubrë impuestë?

17 Bini më lo quë naguni'i rall; repi më:

—Ra narac llu'u rqui'ni rall tubi ducturë perë el quë nabëráquëdi'i, adë rqui'nidi'll ducturë. Zeldë guëna'ba gac salvar ra mënë mal të guëabri ldu'u rall con Dios; adë zeldë guëná'bëdia'a mënë narni'i mënë za'quë na rall.

*Guna'bë di'dzë mënë shcuendë ayunë*

(Mt. 9.14-17; Lc. 5.33-39)

18 Guzac iurë ra shini gusë'dë Juan nu ra shini gusë'dë fariseo bë'në rall ayunë, bédchini bældá mënë lu Jesús nu guna'bë di'dzë rall:

—¿Pëzielú ra shini gusë'dë Juan nu ra shini gusë'dë fariseo quëhunë rall ayunë; adë ráudi'i rall? perë shini gusë'dël rau rall; quëhúnëdi'i rall ayunë.

19 Guni'i Jesús lu rall:

—¿Ni mudë gunë të obligar ra invitadë shtë sa'a gunë rall ayunë mientras cabezënú lliguë lë'ë rall? Si talë cabezënú lliguë lë'ë rall, adë rúnëdi'i rall ayunë. 20 Perë guëdchini dzë hiadë cuézëdi'i lliguë entrë lë'ë rall; iurní gunë rall ayunë.

21 Ni tubi chu rúnëdi'i rumiendë lu lari gushë con lari cubi purquë si talë guëguëu'l lari cubi lu lari gushë, más nasesë rche'zë lari cubi lë'ë lari gushë. Iurní más fier rlua'a rumiendë ni. 22 Ni tubi adë rgutsa'u vini cubi la'ni bulsë gui'di gushë. Adë gúnëdi'i gan bulsë gushë lu fuersë shtë vini cubi. Rche'zë vini cubi lë'ë bulsë gushë nu lë'ë vini guëllë'in lu guiu'u. Hia lë'ë bulsë adë rllu'í'di'in. Rqui'ni tsutsa'u vini cubi la'ni bulsë cubi.

*Ra shini gusë'dë më caniashi rai' du'u shtë trigu*

(Mt. 12.1-8; Lc. 6.1-5)

23 Tubi dzë descansë gudëdë Jesús con ra shini gusë'dë më catë nanú trigu. Ra shini gusë'dë më

caniashi rai' du'u shtë trigu të gau rai' bë'dchi. 24 Iurní ra fariseo guni'i rall lu Jesús:

—¿Pëzielú runë rall lo quë naná providë quëhunë mieti dzë narzi'i ldu'u mënë?

25 Jesús bëquebi:

—¿Pë adë bi'ldi të lo quë nabë'në David guahietë con ra narianaldë tëchi'? Nápëdi'i rai' pë gau rai' nu rldia'në rai'. 26 Guatë David lidchi Dios. Dzë ni Abiatar na jëfë shtë ra bëshuzi. Guna'zi David guetështildi naná sagradë; ni tubi adë chu rau guetështildi ni, sulë niétiquë bëshuzi. Perë David bédë'ë guetështildi ni cua'a ra nacanaldë lë'i'; gudáu rai'.

27 Nu guni'i më lu ra fariseo:

—Dios bédë'ë dzë descansë parë bien shtë nguui të guëzi'i ldu'u rai'. Adë bë'nëdi'i Dios formar lë'ë nguui niétiquë parë gunë rall cumplir costumbrë shtë dzë descansë. 28 Nahia nguui nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; napa dereché guë nibë'ahia pë cusë gunë mieti dzë descansë.

### 3

*Tubi nguui nagubidchi guiá'ai'*

(Mt. 12.9-14; Lc. 6.6-11)

1 Guzac tubi dzë narzi'i ldu'u mënë, guatë Jesús la'ni iádu'u. Ndë zuga'a tubi nguui nagubidchi guiá'ai'. 2 Quëglda'chi ra fariseo lë'ë më, nia zunë më rumëdi dzë descansë parë guëdchi'bë rall demandë cuntrë lë'ë më.

3 Jesús guni'i lu nguui nagubidchi guiá'ai':

—Gude'e ndë'ë nu guasuldí nga'li.

4 Guni'i më lu ra nacaglda'chi:

—Según lëy shtë Dios, ¿pë runë tucarë gunë nguui dzë narzi'i ldu'u mieti? ¿Gunë nguui bien u gunë nguui mal; zúnëll rumëdi nguui u zësá'nëll gati nguui?

Perë lë'ë contrari shtë më adë pë guni'idi'i rall. 5 Guná më lu grë rall; bældë më; galaguë tristë la'ni ldu'u më por tantë naguëdchi ldu'u

rall. Iurní guni'i më lu nguiu narac llu'u:

—Bëldí guiá'al.

Iurní bëldill guiá'all. Lueguë bëac guiá'all. <sup>6</sup> Nasesë bëru'u ra fariseo. Guzublú guna'bë di'dzë rall lu ra naná partidë shtë Herodes lla gunë rall parë gati Jesús.

*Zihani mënë bëtëä rua'nisë ru'bë*

<sup>7</sup> Iurní bëru'unú Jesús ra shini gusë'dë më; bëtëchini rai' rua' nisë ru'bë. Guanaldë zihani mënë shtë regiuni Galilea. <sup>8</sup> Iurë bini ra mënë ra milagrë nabë'në Jesús, guagná rall lë'ë më. Mënë shtë Jerusalén nu mënë shtë regiuni Idumea nu regiuni Judea, bëtëchini rall. Mënë naquërelde stubi ladë rua' guë'gu Jordán nu ra mënë shtë regiuni Tiro nu Sidón bëtëchini rall të guená rall lu Jesús. <sup>9</sup> Por ni gunibë'a Jesús lu ra shini gusë'dë më gac preparadë tubi barcu lu nisë parë tsu më la'nin parë adë guëtë'edi'i mënë lë'ë më. <sup>10</sup> Zihani mënë bëtëchini purquë antsë bënëac më zihani narac llu'u. Iurní grëtë' narac llu'u, be'dë guëtë'e rall lë'ë më parë bëga'ldë rall shabë më. <sup>11</sup> Iurë ra nanapë mëdzabë la'ni ldu'i guná rall lu Jesús, bëzullibi rall lu më. Gurushtiá rall; guni'i rall:

—Nal lúniquë shini Dios.

<sup>12</sup> Perë Jesús nalë bë'në më incarquë lë'ë rall adë guadi'dzëdi'i rall chu na më.

*Bë'në Jesús nombrar chi'bë chupë shini gusë'dëi'*

(Mt. 10.1-4; Lc. 6.12-16)

<sup>13</sup> La'ni ra dzë ni güe'pi Jesús lu dani. Guna'bë më ra naguc shtu'u më parë gulezënu rai' lë'ë më. Bëtëchini rai' lu më. <sup>14</sup> Gudili më chi'bë chupë nguiu parë sënu rai' lë'ë më nu parë tsagni'inú rai' mënë shti'dzë Dios. <sup>15</sup> Bëtë'ë më pudërë lë'ë rai' parë guëgú rai' mëdzabë la'ni ldu'u mënë, nu bëtë'ë më pudërë gunëac rai' narac llu'u. <sup>16</sup> Zndë'ë lë ra shini gusë'dë më. Primërë poshtë lë

Simón; bëtë'ë më stubi lëhi', Pedro. <sup>17</sup> Nu bë'në më nombrar Jacobo nu Juan; rac bëchi rai'; shtadë rai' lë Zebedeo. Bëtë'ë më stubi lë rai' parë Juan nu Jacobo naná Boanerges narunë cuntienë shini nguzi'u purquë runë rai' tubi cusë tubi chupëgá. <sup>18</sup> En seguidë bë'në më nombrar Andrés, nu Felipe, nu Bartolomé, nu Mateo, nu Tomás, nu Jacobo naná shini Alfeo. Tambiën bë'në më nombrar Tadeo nu Simón nanapë llëru'bë ánimo parë lëy. <sup>19</sup> Nu bë'në më nombrar Judas Iscariote nabë'në intriegu lë'ë Jesús más despuësë.

*Guni'i mënë Jesús napë mëdzabë la'ni ldu'i'*

(Mt. 12.22-32; Lc. 11.14-23; 12.10)

Despuësë de ni, guatë më lidchi më. <sup>20</sup> Stubi vueltë bëtëä zihani mënë hashtë adë güquëdi'i niháu Jesús con ra shini gusë'dëi'. <sup>21</sup> Iurní bini shfamili Jesús ra cusë nabë'në më; bëtëchini rai' parë gua'a rai' lë'ë më la fuersë purquë rni'i mënë rac luguë më.

<sup>22</sup> Nu ra mësë narlua'a lëy bëtëchini rall de Jerusalén; guni'i rall:

—Napë Jesús mëdzabë la'ni ldu'i'. Rgull ra mëdzabë por pudërë shtë Beelzebú naná jëfë shtë los de más mëdzabë.

<sup>23</sup> Iurní guna'bë Jesús lë'ë ra mësë. Guni'i më tubi comparaciuni lu rall:

—¿Acasë guëgú Satanás mizmé lë'ëll? <sup>24</sup> Si talë guërudë shmënë gubiernë rdildi rall cuntrë mizmé gubiernë, tsalú gobiernë. <sup>25</sup> Nu si talë nadivididë tubi famili, guëdchini tiempë tsalú famili ni. <sup>26</sup> Nu zac, si talë Satanás nadivididë mizmé shmënëll, tsalú pudërë shtë'nëll; hia bëga'a fin shtë'nëll.

<sup>27</sup> Ni tubi chu adë gac tsutë lidchi tubi nguiu putëntë të parë guëgull pë shtë më putëntë sino quë primërë napë quë guëldi'bill nguiu

putëntë; iurní sí, gúnëll gan guëgull pë shtë nguiu ni.

<sup>28</sup> 'Guldía rnia'a lu të de quë zac perdunë grë duldë shtë ra nguiu nu grëtë' di'dzë narni'i rall cuntrë shini Dios <sup>29</sup> perë si talë guëni'i mënë di'dzë mal cuntrë Espiritu Santo, ni sí, jamás nídi'i perdunë parë nguiu ni. Nall culpablë parë guëdubi tiempë; adë nídi'i fin shtëñëll.

<sup>30</sup> Zni guni'i më purquë guni'i ra mënë napë më mëdzabë la'ni ldu'i'.

*Shni'a nu bëchi Jesús*

*(Mt. 12.46-50; Lc. 8.19-21)*

<sup>31</sup> Iurní lë'ë shni'a më con ra bëchi', bédchini rai' catë cabezë më. Gulezë rai' tēchi fuërë; bēshe'ldē rai' tubi mēnē naguagna'bē lē'ë më. <sup>32</sup> Ra mēnē narēta' alreduerë lē'ë më guni'i:

—Lē'ë shni'al nu ra bëchil zuga'a rall tēchi fuërë. Rac shtu'u rall guadi'dzēnú rall lē'ël.

<sup>33</sup> Repi më lu ra mēnē ni:

—¿Chull na shni'ahia; chull na bëcha?

<sup>34</sup> Guná më lu grë ra narēta' alreduerë lē'ë më nu guni'i':

—Ra nazubēnú na ndē'ë, ni na shni'ahia nu ni na bëcha <sup>35</sup> purquë grë ra narzu'bē diaguë shti'dzë Dios, ni na bëcha; nall zana; nall shni'ahia.

## 4

*Comparaciuni shtë nacagtë'tsë bē'dchi*

*(Mt. 13.1-9; Lc. 8.4-8)*

<sup>1</sup> Stubi vueltë guzublú caglua'a më ra mēnē rua' nisē ru'bē. Mēnē zihani bēdchini rall lu më, por ni guatë më la'ni tubi barcu; guzubë më la'nin lu nisē. Grë mēnē cabezë rall rua' nisē lu guiu'u. <sup>2</sup> Bēlua'a më lē'ë rall zihani cusë por comparaciuni. <sup>3</sup> Guni'i më:

—Gulë bëquë diaguë. <sup>4</sup> Tubi nguiu guagtë'tsëll bē'dchi. Du'pë bē'dchi gulaguë lu guiu'u nezë. Iurní lueguë bēdchini ra ma'ñi; gudáu ma'ñi bē'dchi. <sup>5</sup> Stu'pë

bē'dchi gulaguë lu guiu'u guë'ë catë du'pë guiu'u nanú. Lueguë gutsëlü bē'dchi purquë adë ni zihani guiu'u. <sup>6</sup> Iurë bēru'u ngubidzë, güe'qui plantë purquë nápēdi'in llēru'bē shlu'chin. Gu-bidchin. <sup>7</sup> Stubi partë bē'dchi gulaguë lu gui'lli guitsë; gualdanin la'ni gui'lli guitsë perë gui'lli guni guëquin; adë bēd'ēdi'in nashi.

<sup>8</sup> Stubi partë bē'dchi gulaguë lu guiu'u za'quë. Gualdanin; guaru'bin. Bēldá bē'dchi bēd'ē'ë galdë bi chi por tubin. Stubin bēd'ē'ë sesenta por tubin. Stubin bēd'ē'ë tubi gahiu'a por tubin.

<sup>9</sup> Iurní guni'i më:

—Si talë rac shtú'ul tsasël, gulë bëquë diaguë bien shti'dza.

*Guni'i Jesús pēzielú guni'i'ra comparaciuni*

*(Mt. 13.10-17; Lc. 8.9-10)*

<sup>10</sup> Despuësë zu Jesús lē'ësë më, iurní ra mēnē nazuga'a guëlla' lē'ë më con ra shini gusë'dë më, guna'bē di'dzë rai' pë runë cuntienë ra comparaciuni. <sup>11</sup> Guni'i më lu rall:

—Dios bē'nē favurë parë guasë tē manërë rnibē'a më ziquë rëy; perë na, ruadi'dza por comparaciuni lu ra mēnē nanadë nēdi'i tsasë shti'dzë më <sup>12</sup> tē parë guená rall perë adë riasēdi'i rall. Rini rall perë rúnēdi'i rall cuendë. Por ni ruadi'dza ra comparaciuni lu rall tē parë adë guëabridi'i ldu'u rall con Dios, nu adë gúnēdi'i Dios perdunë duldë shtë rall.

*Jesús guni'i pë runë cuntienë comparaciuni shtë bē'dchi*

*(Mt. 13.18-23; Lc. 8.11-15)*

<sup>13</sup> Iurní guni'i më lu ra nacabezēnú më:

—¿Pëllë adë riasēdi'i tē comparaciuni shtë nartë'tsë bē'dchi? ¿Lla gunë tē parë tsasë tē grëtë' ra comparaciuni narnia'a lu tē? <sup>14</sup> El quë nartë'tsë bē'dchi, na ziquë el quë nartë'tsë shti'dzë

Dios. <sup>15</sup> Nanú mënë ziquë guiu'u guëdchi catë gulaguë bëndchi lu nezë. Rini rall shti'dzë Dios perë lueguë ridë mëdzabë Satanás nu rdchisú mëdzabë di'dzë la'ni ldu'u rall. <sup>16</sup> Stubi tantë mënë na rall ziquë guiu'u guë'ë catë gulaguë bëndchi lu guë'ë. Rini rall; rëuu' ldu'u rall shti'dzë Dios perë adë guá'dzëdi'i di'dzë la'ni ldu'u rall. <sup>17</sup> Ziquë tubi plantë nanapë du'pë shlú'chi', rialdí ldu'u rall du'pë tiempë. Iurë ridë ra cusë durë nu rguini mënë sa' rall por diza'quë, iurní rsa'në rall diza'quë; rëazë guetë rall. <sup>18</sup> Nu zac nanú mënë naná ziquë bëndchi nagulaguë lu gui'lli guitsë. <sup>19</sup> Rini rall shti'dzë Dios perë por tantë llgabë runë rall lla guëbani rall nu rzebi ldu'u rall zihani cusë; rac shtu'u rall zihani dumí. Rte'e ra cusë ni diza'quë; nídi'i mudë cuezë shti'dzë Dios la'ni ldu'u rall. <sup>20</sup> Perë nanú mënë ziquë bëndchi narlaguë lu guiu'u za'quë. Guëdubinú ldu'u rall rialdí ldu'u rall. Na rall ziquë plantë narne'e resultá galdë bi chi por tubi nu sesenta por tubi u tubi gahiu'a por tubi.

*Comparaciuni shtë lintërnë*  
(Lc. 8.16-18)

<sup>21</sup> Tambiën guni'i më lu rall:

—¿Ni mudë guidënul tubi llni parë suhin guëa' camë u suhin la'ni rmudi? ¿Pëllë lëdë guiá'adi'i zubin të parë guëzianín la'ni hiu'u? <sup>22</sup> Grë ra cusë naga'chi lu ra mënë, napë quë guëru'u rahin lu llni parë tsasë mieti. Adë nídi'i mudë gaquin naga'chi parë siemprë. <sup>23</sup> Si talë rac shtú'ul tsasël, gulë bëquë diaguë bien shti'dza.

<sup>24</sup> Guni'i më lu rall:

—Gulë guná; gulë bëquë diaguë bien. Con el mizmë medidë narrë'shë të iurnë', medidë ni napë quë guëbishi të. Nu guëne'e më másru'u llni lë'ë të narquë diaguë shti'dzë më. <sup>25</sup> Si talë guëquë diaguë të bien, Dios guëne'e më

más shti'dzë më parë lë'ë të, perë si talë rúnëdi'il cuendë shti'dza, guëdchisú më llni narní'il nápël.

*Comparaciuni shtë bëndchi nari-aldani*

<sup>26</sup> Nu zac Jesús guni'i:

—Zni na catë rribë'a Dios ziquë Rëy. Nahin cumë ziquë tubi nguiu nartë'tsë bëndchi lu guiu'u. <sup>27</sup> Nagá'sill gue'lë; despuësë riashtëll. Rdëdë ra dzë nu rdëdë ra gue'lë. Lë'ë bëndchi rialdanin nu riaru'bë plantë. Lë'ë nguiu adë rac bëndchi'ill lla riaru'bë plantë. <sup>28</sup> De lë'ë guiu'u primërë rldani plantë, iurní rru'u ra du'u shtëhin. Lë'ë du'u ni nua'a zihani bëndchi. <sup>29</sup> Iurë lë'ë bëndchi gubidchi, lueguë rchuguë rall bëndchi purquë hia bëndchini tiempë shtë cusechë.

*Comparaciuni shtë bëndchi mitu'në*

(Mt. 13.31-32; Lc. 13.18-19)

<sup>30</sup> Guni'i më stubi comparaciuni:

—¿Guadë di'dzë nu comparaciuni guëluá'ahia lu të parë tsasë të lla na tiempë naguëribë'a Dios ziquë rëy? <sup>31</sup> Tiempë ni na ziquë tubi bëndchi mitu'në. Iurë bëtë'tsë nguiu bëndchi ni, nahin ziquë más mitu'në lu grëtë' bëndchi. <sup>32</sup> Despuësë de bërë'tsin nu guaru'bin, be'pin más de grë ra plantë. Gupin llicu ru'bë nu bëndchini ra ma'ñi; bëndchi'bë ra ma bëche'zë lu llicu hiaguë.

*Bëlua'a më con zihani comparaciuni*

(Mt. 13.34-35)

<sup>33</sup> Zihani cusë bëlua'a më con comparaciuni segün guasë ra mënë. <sup>34</sup> Siemprë biadi'dzë më lu ra mënë con comparaciuni nu bëquebi më lu ra shini gusë'dë më pë runë cuntienë shti'dzi'.

*Jesús bëcuedchi nisë ru'bë*

(Mt. 8.23-27; Lc. 8.22-25)

<sup>35</sup> Mizmë dzë ni iurë bëndchini gue'lë, guni'i më lu ra shini gusë'dë më:



—Cha guiá hia'a stubi ladë rua' nisë.

<sup>36</sup> Iurní lë'ë rai' bënë rai' despedir ra mënë zihani narë rua' nisë ru'bë. Bia'a ra shini gusë'dë më lë'ë më zíquësë zuga'a më të parë zia'a rai' la'ni barcu. Nu zianaldë stubi shcua'a barcu con lë'ë rai'.  
<sup>37</sup> Iurní bédchini tubi mbë dushë lu nisë. Guatë nisë la'ni barcu hashtë mërë né'azë guédubi barcu la'ni nisë. <sup>38</sup> Naga'si Jesús nezë ichi barcu; nacu'guë më tubi almadë. Bëcua'ñi rai' lë'ë më nu guni'i rai':

—Mësë, aquë zati hia'a iurne'.

<sup>39</sup> Iurní guashtë më; guni'i më guëc mbë nu guëc nisë:

—Guitsëgá nu bëac dchi.

Lueguë gurëdchí nisë nu lë'ë mbë bëac dchi. <sup>40</sup> Guni'i më lu ra shini gusë'dë më:

—¿Pëzielú rdzëbë tē? ¿Pë hia rialdí'i ldu'u tē Dios?

<sup>41</sup> Nalë bëdzëguë' ldu'u rai'; guni'i lu sa' rai':

—¿Chull më rē'? Rzu'bë diaguë nisë nu mbë shtí'dzi'.

## 5

*Tubi më gadareno nanapë mēdzabë la'ni ldu'ull*

(Mt. 8.28-34; Lc. 8.26-39)

<sup>1</sup> Bédchini rai' stubi ladë tēchi nisë ru'bë ladzë ra më gadareno. <sup>2</sup> Iurë bëru'u më la'ni barcu, lueguë guabi'guë tubi nguiu lu më; nanú tubi mēdzabë fier la'ni ldu'ull. Bëru'u nguiu ni catë nanú cuevë catë bëga'chi ra tēgulë. <sup>3</sup> Ndë guquërëldëll. Nilë con cadënë adë chu gac guëldi'bi lë'ëll. <sup>4</sup> Zihani vuelte bëldi'bi mënë lë'ëll con cadënë guëa'll nu guiá'all perë bëchúguëll cadënë nu rúnëll pedasë ra gui'bë. Adë chu rúnëdi'i gan lull tē guëldi'bill lë'ë nguiu ni. <sup>5</sup> Dzë la gue'lë canzëll nu gurushtiall catë nanú ba'a nu catë nanú dani. Mizmë lë'ëll rguínill lë'ëll con guë'ë. <sup>6</sup> Dizdë zitu gubí'all lu Jesús; guagllú'nëll lu më nu bëzullíbill lu më. <sup>7</sup> Gurushtiall nu guni'ill fuertë:

—¿Pëllë nápël con na? Jesús. Lë'ëll nal shini Dios nacabezë gube'ë. Por Dios rnia'a lul, adë guëtiá'adi'il na lu gui'i shtë cashtigu.

<sup>8</sup> Zni guni'ill purquë antsë guni'i Jesús lull:

—Bësa'në lë'ë nguiu rë'. Nal tubi mēdzabë demasiadë fier.

<sup>9</sup> Guna'bë di'dzë Jesús lull:

—¿Chu lël?

Bëquébill:

—Lëa Chupë Mili. Zihani na na'a.

<sup>10</sup> Iurní ra mēdzabë bënë rall ruëguë lu Jesús parë adë guëgúdi'i më lë'ë rall fuërë de lugar ni.

<sup>11</sup> Guëlla' rua' dani rëta' zihani guchi; quëháu ra ma. <sup>12</sup> Ra mēdzabë bënë rall ruëguë lu më; guni'i rall:

—Bëshe'ldë lë'ë na'a la'ni ldu'u guchi tē tsuté na'a la'ni ldu'u ra ma.

<sup>13</sup> Bëdë'ë më permisi; iurní ra mēdzabë bëru'u rall nguiu ni nu guatë rall la'ni ra guchi. Na ra ma más quë chupë mili. Ziaglu'në ra ma catë nanú tubi bërrancu rua' nisë. De guiá'a guzutu'u ra ma la'ni nisë; guti ra ma.

<sup>14</sup> Ra narapë guchi iurë guná rall pë guc, guagllu'në rall lu më guë'dchi nu lu ra mënë narë lachi. Guni'i rall lo quë naguc. Bëru'u ra mënë; guagná rall nia pë guc lugar ni. <sup>15</sup> Bédchini rall catë nanú Jesús nu guná rall lu nguiu nanapë mēdzabë la'ni ldu'ull antsë. Nguiu ni zubë nga'li nu nácull shábëll; hia be'rquë na shgábëll. Nalë bëdzëguë' ldu'u ra mënë. <sup>16</sup> Grë ra testigu naguná lo quë nabë'në Jesús, biadi'dzë rall lo quë nabë'në më con lë'ë nguiu nu con ra guchi. <sup>17</sup> Iurní bënë ra mënë ruëguë lu Jesús tē guëru'u më ladzë rall.

<sup>18</sup> Güe'pi më la'ni barcu; lë'ë nguiu nanagupë chupë mili mēdzabë antsë, bë'nëll ruëguë lu më parë tsanaldëll lë'ë më <sup>19</sup> perë Jesús adë gunëdi'i; guni'i lu nguiu:

—Bëagzë lídchil nu biadi'dzë lu shfamíll lu ra cusë ru'bë nabë'në

Dios con lè'èl. Biadi'dzè lu rall blac bëga'ldu'u mè lè'èl.

<sup>20</sup> Iurní gubi'll; guzublú biadi'dzèll lu ra mènè shtë regiuni nalè Decápolis; biadi'dzèll cusè ru'bè nabè'nè Jesús con lè'èll. Grè ra nabini shti'dzèll, guasè ldu'u rall.

*Shtsa'pè Jario nu tubi na'a nabëga'ldè shabè Jesús*

(Mt. 9.18-26; Lc. 8.40-56)

<sup>21</sup> Be'pi mè la'ni barcu; bëabré mè stubi ladè rua' nisè ru'bè. Zihani mènè bédchini lu mè catè zu mè rua' nisè. <sup>22</sup> Be'dè guédchini tubi mènè lè Jairo lu Jesús. Jairo nall tubi mè importantè la'ni iádu'u shtë mè israelitè. Iurè guná Jairo lu Jesús; bëzullíbill lu mè. <sup>23</sup> Nalè bènèll ruèguè lu mè; guni'll:

—Shtsa'pa hia rlúllèll. Bè'nè favurè, cha guédchi'bè guiá'al guèqui' parè guèaquèll nu guèbanill.

<sup>24</sup> Iurní zia'anú mè Jairo; nalè zihani mènè canaldè rall lè'è mè hashtë rte'e rall lè'è mè. <sup>25</sup> Nanú tubi na'a ladi ra mènè; hia guc chi'bè chupè izè rllè'è rënèll. <sup>26</sup> Nalè bènèll sufrir por ra rumèdi nabè'nè ra ducturè hashtë bènèll gashtë grètè' dumí nanápèll perè ni du'pè adè bëaquèdi'll sino más rac llú'ull. <sup>27</sup> Bini na'a rè' pè bè'nè Jesús nu guabí'guèll nezè tèchi mè. Bëgá'ldèll rua' shabè mè. <sup>28</sup> Guní'll la'ni ldu'ull: “Talè guëga'lda rua' shabè mè zëaca”. <sup>29</sup> Bëgá'ldèll shabè mè nu lueguè gulezè galèrlè'è rënè. Bédè'll cuendè hia bëaquèll. <sup>30</sup> Jesús guc bë'ai' de què bëac tubi mè por pudèrè shtë mè. Bédchigrè lu mè; guná mè lu ra nazuga'a ndè'è; guna'bè di'dzè mè:

—¿Chu bëga'ldè shaba?

<sup>31</sup> Ra shini gusè'dè mè guni'i:

—Guná; blac mènè zihani quègte'e rall lè'èl, nu rna'bè dí'dzèll chu bëga'ldè shábèl.

<sup>32</sup> Jesús guná guèdubi ladè lu ra mènè tè parè guená mè chu bëga'ldè shábi'. <sup>33</sup> Iurní lè'è na'a ni bédzèbèll; bëchí'chill; bëzullíbill lu mè. Guc bë'all bëac galguidzè shtënèll. Bëquèbill grè lo què nabè'nèll. <sup>34</sup> Guni'i Jesús lull:

—Nanè, bëaquèll purquè rialdí ldu'ul na. Bëagzè con bien. Hia gulezè galguidzè shtënèl.

<sup>35</sup> Nianá quèadi'dzènú mè na'a ni, bédchini bédá mènè naze'dè lidchi Jairo. Guni'i rall lu Jairo:

—Shtsá'pèl hia gúti'. Adè guená'bèru'ul favurè lu mè.

<sup>36</sup> Perè Jesús bini lo què naguni'i rall. Repi mè lu Jairo:

—Adè rdzèbèdi'il; guagla'guè tsaldí ldu'ul na.

<sup>37</sup> Adè nèdi'i mè tsanaldè ra mènè, sulè Pedro nu Jacobo nu Juan bëchi Jacobo. <sup>38</sup> Bédchini rai' lidchi Jairo. Guná mè zihani mènè; nalè ru'nè rall nu bè'nè rall ruidè. <sup>39</sup> Guaté mè hiu'u; guni'i mè:

—¿Pèzielú tantè ruidè quèhunè tè? ru'nè tè. Lè'è ntsa'pè rè' adè gútidí'i' sino nagá'si'.

<sup>40</sup> Bè'nè mènè burnè nu rllidchinú rall lè'è Jesús. Iurní bégú mè grè mènè. Bia'a mè shtadè ntsa'pè con shni'ai' nu ra nabédchininú mè. Guaté rai' catè naga'a tégulè. <sup>41</sup> Guna'zi mè guia'a tégulè; guni'i mè:

—Talita cumi (di'dzè rè' runè cuntienè con dizè shtë mè: “Ntsa'pè, guashtë nga'li”).

<sup>42</sup> Lueguè lueguè iurní guashtë ntsa'pè ni. Guzúbi'; guzèhi' purquè nápi' chi'bè chupè izè. Nalè bédzèguè' ldu'u mènè. <sup>43</sup> Iurní gunibè'a mè tè guèdè'è rall nagáu ntsa'pè. Gunibè'a mè lu rall adè chu lu guadí'dzèdi'i rall pè bè'nè Jesús con shtsa'pè Jairo.

## 6

*Jesús nanú Nazaret*

(Mt. 13.53-58; Lc. 4.16-30)

<sup>1</sup> Bèru'u mè lugar ni nu bëabré mè ladzè mè. Zia'anú mè ra shini

gusë'dë më. <sup>2</sup> Iurë bédchini dzë descansë, guzublú caglua'a më la'ni iádu'u. Zihani mënë nabëquë diaguë shti'dzë më, bédzëguëë' ldu'u rall nu guni'i rall:

—¿Con pë pudërë quëhunë Jesús tantë cusë ré'? ¿Chull bédë'ë tantë lli? ¿Chull bédë'ë pudërë guiá'all tantë milagrë quëhúni'? <sup>3</sup> ¿Pëllë lëdë carpintërëdi'i; nu nall shini María? Ra bëchill lë rall Jacobo nu José nu Judas nu Simón. Nu zánëll quërelde rall ndë'ë entrë lë'ë hia'a.

Adë bëgá'adi'i guzac rall <sup>4</sup> perë Jesús guni'i lu rall:

—Grëtë' ra muzë shtë Dios adë rúnëdi'i mënë rëspëti lë'ë rai', ni sáhi', ni ra shfamíli'; rúnëdi'i rall rëspëti lë'i'. Sulë stubi lugar runë mënë rëspëti tubi muzë shtë Dios.

<sup>5</sup> Por ni adë guc nihunë më milagrë, sulë bënëac më du'psë mënë narac ll'u'u. Bédchi'bë më guia'a më guëc rall nu bëac rall. <sup>6</sup> Nalë bédzëguëë' ldu'u më purquë adë gualdídi'i ldu'u rall shti'dzë më. Hia lë'ë Jesús guaglua'a ra mënë naquërelde ra guë'dchi naná guëlla'.

*Jesús bëshë'ldi' ra shini gusë'dëi'; zia'a rai' ra guë'dchi*

(Mt. 10.5-15; Lc. 9.1-6)

<sup>7</sup> Guna'bë më ra chi'bë chupë shini gusë'dë më nu bëshë'ldë më chúpëll tubi ladë, chúpëll stubi ladë. Zni bëshë'ldë më grë rai'. Bédë'ë më pudërë guëgú rai' ra mëdzabë fier la'ni ldu'u mënë. <sup>8</sup> Gunibë'a më lu shini gusë'dë më adë guá'adi'i rai' zihani cusë, sulë tubi bastunë parë nezë; adë guá'adi'i rai' bulsë, nilë guetështildi, nilë dumí, sulë bastunë. <sup>9</sup> Guni'i më lu rai' guëquë'ë rai' rachi nu gacu rai' tubsë shcua'a shabë rai'.

<sup>10</sup> Guni'i më lu rai':

—Cualquier lidchi mënë ca guëdchini të, gulë bëa'në nga'li hashtë guzia'a të stubi guë'dchi. <sup>11</sup> Si talë nédíi mënë gunë rall recibir lë'ë të nu nédíi rall

guëquë diaguë rall diza'quë, gulë bëru'u guë'dchi ni; gulë bédchibë gushëguiu'u nanaquë guëa' të ziquë tubi sèni de quë adë gualdídi'i ldu'u rall shti'dzë Dios. [Rnia'a lu të gunë më cashtigu más ra mënë nanadë bënëdi'i recibir lë'ë të quë ra mënë shtë guë'dchi Sodoma nu Gomorra.]

<sup>12</sup> Iurní zia'a ra shini gusë'dë më. Cagni'inú rai' mënë të guëabré ldu'u rall con Dios nu gunë nadzë'ë rall mudë nanabani rall. <sup>13</sup> Nu zac bëgú rai' zihani mëdzabë la'ni ldu'u ra mënë. Bëte'bi rai' sèiti guëc ra narac ll'u'u. Zihani mënë bëac.

*Galguti shtë Juan Bautista*

(Mt. 14.1-12; Lc. 9.7-9)

<sup>14</sup> Lë'ë rëy Herodes bínill lo quë nabënë Jesús. Famë shtë më bërë'tsë guëdubi nezë. Guni'i bëldá mënë:

—Jesús na Juan Bautista naguashhtë ladi ra tëgulë; por ni nápi' llëru'bë pudërë.

<sup>15</sup> Stubi mënë guni'i:

—Jesús na Elías.

Stubi rall guni'i:

—Jesús na tubi nabíadi'dzë shti'dzë Dios guahietë perë bëabré guashtëhi' ladi ra tëgulë.

<sup>16</sup> Iurë bini Herodes di'dzë ni, guni'ill:

—Juan Bautista ndë'ë. Guagchuguë ra suldadë guëc Juan perë guashtëhi' ladi ra tëgulë.

<sup>17</sup> Pues más antsë Herodes gunibë'a guëna'zi ra suldadë lë'ë Juan parë tsáhi' lachigui'bë. Bëldi'bi rall lë'ë Juan con cadënë. Guc ni por causë shtë Herodías, tse'lë Felipe naná bëchi Herodes. Herodes cua'a na'a ni ziquë tsé'llëll. <sup>18</sup> Pues Juan guni'i lu Herodes:

—Guzá'quëdi'i cuá'al tse'lë bëchil.

<sup>19</sup> Por di'dzë ni bëldë Herodías. Rac shtú'ull quínill lë'ë Juan perë adë bënëdi'ill gan <sup>20</sup> purquë Herodes bédzëbëll lë'ë Juan. Bënëll rëspëti Juan; guc bë'all na Juan

nguiu za'quë nu santu. Por ni bësë'aull lë'ë Juan lachigui'bë. Bëuu' ldu'u Herodes shti'dzë Juan perë bënë chúpëll ldu'ull. <sup>21</sup> Perë bédchini tubi dzë bënë Herodías gan. Guc lë Herodes nu bënëll invitar ra më ru'bë shtë Galilea nu ra suldadë nu jushtici shtëhi'; gau rall lidchi Herodes. <sup>22</sup> Iurë dzu laní, shtsa'pë Herodías guatë nu bëgu'ill lu ra invitatë shtë Herodes. Nalé bëuu' ldu'u Herodes con grë ra mënë nazuga'a ndë. Guni'i Herodes lu ntsa'pë:

—Cualquier cusë guenä'bël lua, guënëhiahin cá'al.

<sup>23</sup> Bënë Herodes jurar lu lliguëna'a:

—Guldía, lo quë narac shtú'ul, guënëhiahin hashtë guërudë catë rnibé'ahia.

<sup>24</sup> Bëru'u lliguëna'a nu guna'bë dí'dzell lu shní'all:

—¿Pë cusë guëna'ba lu Herodes?

Guni'i shni'a lliguëna'a ni:

—Guna'bë guëc Juan Bautista.

<sup>25</sup> Nasesë guatë lliguëna'a catë nanú Herodes. Guni'ill:

—Na rac shtua'a guéné'el lueguë guëc Juan Bautista; tsu la'ni platë cahia.

<sup>26</sup> Iurní nalé zunú rëy tristë perë bënëll jurar lu ra nazubënull lu mellë; napë quë gúnëll cumplir.

<sup>27</sup> Lueguë gunibë'a Herodes tubi suldadë parë tsagllí'ill guëc Juan. <sup>28</sup> Gua suldadë lachigui'bë; bëchúguëll guëc Juan nu bédchí'bëllin lu platë. Bënëll entregarin guia'a shtsa'pë Herodías. Hia lliguëna'a bédë'ëin guia'a shní'all.

<sup>29</sup> Iurní bini ra shmënë Juan de quë hia gúti', bédchini rai' nu bia'a rai' cuerpë parë guaca'chi rai' cuerpë la'ni ba'a.

*Jesús bédë'ë nagáu más de ga'i mili nguiu*

(Mt. 14.13-21; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

<sup>30</sup> Ra shini gusë'dë më bëabrí rai'; guni'i rai' lu Jesús grëtë' lo quë nabë'në rai' nu lo quë nabëlua'a rai'. <sup>31</sup> Guni'i Jesús lu rai':

—Cha guiá hia'a tubi lugar catë nídi'i mënë të guëzi'i ldu'u hia'a du'pë.

Zni guni'i më purquë zihani mënë bédchini lugar ni nu zia'a rall de manërë adë nápëdi'i më tiempë gáuhi'. <sup>32</sup> Iurní guatë rai' la'ni barcu; zia'a rai' catë na tubi shlatë; adë nídi'i mënë. <sup>33</sup> Perë zihani mënë guná ca nezë zia'a rai'. Bënguë bë'a rall lë'ë Jesús nu guaglu'në rall delantë. Bédchini rall guëa' rall de grë guë'dchi. Gudchibélú rall lu më. <sup>34</sup> Iurë bëru'u më la'ni barcu, guná më lu mënë zihani; na rall ziquë lli'li nanápëdi'i vëquërë. Bëga'a ldu'u më lë'ë rall; guzublú bëlua'a më lë'ë rall zihani cusë. <sup>35</sup> Iurë guc guadze', bédchini ra shini gusë'dë më; repi rai' lu më:

—Hia guadzëti' nu lugar rë' adë chu nádi'i. <sup>36</sup> Bëshe'ldë ra mënë lu guë'dchi u lu ra ranchi guëlla'; tsasi'i rall nagáu rall. Ndë'ë nídi'i nagáu.

<sup>37</sup> Jesús guni'i lu rai':

—Gulë bédë'ë nagáu rall.

Lë'ë shini gusë'dë më guni'i:

—¿Ca guiá si'i na'a guetështildi gau rall? Rqui'ni masiá chupë gahiu'a bëllë parë guëdë'ë hia'a nagáu rall.

<sup>38</sup> Iurní guni'i Jesús:

—¿Bëldá guetështildi napë të? Gulë tsagná.

Iurë guagná rai', guni'i rai':

—Nanú ga'i guetështildi con chupë mbeldë.

<sup>39</sup> Iurní gunibë'a Jesús subë ra mënë lu gui'lli naguë'. <sup>40</sup> Guzubë rall tubi gahiu'a mënë tubi ladë, cincuenta mënë stubi ladë. Zni guzubë grë mënë, por grupë guzubë rall. <sup>41</sup> Iurní guna'zi Jesús ga'i guetështildi nu chupë mbeldë. Guná më lu gube'e; bédë'ë më graci

lu Dios. Bëshullë më guetështildi cua'a ra poshtë. Lë'ë rai' guati'dzë rai' guetështildi cua'a ra mënë. Nu zac bë'në më con chupë mbeldë. <sup>42</sup> Grë ra mënë gudáu rall hashtë bielë rall. <sup>43</sup> Iurní bëtëá ra shini gusë'dë më chi'bë chupë tēpē ra pedasë guetështildi nu mbeldë nabë'në subrë. <sup>44</sup> Grë ra mënë nagudáu guetështildi na rall gal'i mili nguiiu.

*Ziazú Jesús lu nisë*  
(Mt. 14.22-27; Jn. 6.16-21)

<sup>45</sup> Lueguë gunibë'a më lu shini gusë'dë më guëu' rai' la'ni barcu tē parë zia'a rai' stubi ladë rua' nisë ru'bë. Gudchibëlu' rai' parë zia'a rai' guë'dchi Betsaida mientras bë'në më despedir ra mënë. <sup>46</sup> Bësa'në më ra mënë; gua më lu dani tē parë guadi'dzënú më Shtadë më. <sup>47</sup> Iurní bēdchini gue'lë; lë'ë barcu ziazú guërudë nisë ru'bë. Bëa'në më lu guiu'u tubsë më. <sup>48</sup> Guná më lu barcu; hia ra shini gusë'dë më adë bë'nëdi'i rai' gan guësë rai' barcu purquë mbë ze'dë al contrari. Nalë bēdzaguë rai'. Hia ze'dë grëgue'lë; lë'ë Jesús ze'dë zu më lu nisë catë ziazú rai'. Guc ldu'u më niaguibëlu' më lu barcu. <sup>49</sup> Guná rai' lu më; ziazú më lu nisë. Iurní bë'në rai' llgabë náhi' tubi fantasmë. Gurushtiá rai' por galërdzëbë. <sup>50</sup> Guná rai' lu më; nalë bēdzëbë rai' perë lueguë Jesús guni'i lu rai'!

—Adë rdzëbëdi'i tē. Na ndë'ë; gulë gapë valurë.

<sup>51</sup> Iurní be'pi më la'ni barcu nu lueguë gulezë mbë dushë. Nalë bēdzëguë' ldu'u ra shini gusë'dë më. <sup>52</sup> Aunquë guná rai' bēdë'ë më guetështildi gau gal'i mili nguiiu, adë guasëdi'i rai' chu na më tantë naguëdchi ldu'u rai'!

*Bënëac Jesús ra mënë shtë Genesaret*  
(Mt. 14.34-36)

<sup>53</sup> Gudëdë rai' stubi ladë nisë ru'bë. Bēdchini rai' regiuni nalë

Genesaret. Bëquëdú rai' barcu rua' nisë. <sup>54</sup> Bëru'u rai' la'ni barcu; lueguë ra mënë bēnguë bë'a rall lë'ë më. <sup>55</sup> Bëllu'në ra mënë grë ladë tē tsaglli'i rall narac ll'u'u lu Jesús. Nua'a rall ra fërmë lu daa' ancälë bini rall nanú më. <sup>56</sup> Cualquier guë'dchi u ciudá u lachi catë guatë Jesús, ndë rguishi ra mënë ra narac ll'u'u catë nezë tēdë më. Bë'në rall ruëguë lu më parë guëdë'ë më per-misi guëna'zi rall rua' shabë më. Grë ra naguna'zi shabë më bëac rall.

## 7

*Lo quë narshi'ni ldu'u nguiiu*  
(Mt. 15.1-20)

<sup>1</sup> Bēdchini bēldá fariseo lu Jesús nu mēsë narlua'a lëy, bēdchini rall lu më. Na rall më Jerusalén. <sup>2</sup> Guná rall lu shini gusë'dë më; gudáu rai' guetështildi sin quë adë bë'nëdi'i rai' cumplir ziquë na custumbrë; adë gudibidi'i rai' guia'a rai' ziquë custumbrë religiusë shtë ra fariseo. Iurní bë'në rall juzguë ra shini gusë'dë më. <sup>3</sup> Ra fariseo nu grë ra mënë israelitë, adë ráudi'i rall sin quë adë rié'tidi'i guia'a rall zihani vueltë. Zia gla'guë rall con ra custumbrë shtë ra mëgulë. <sup>4</sup> Iurë rëabrí rall lu llguë'a' antsë gau rall, razë rall bien ziquë custumbrë religiusë. Zihani custumbrë napë rall, cusë ziquë rguibi rall vasë nu mbluri nu ra bandëjë, nu zac hashtë ra camë rguibi rall. <sup>5</sup> Ra fariseo nu ra mēsë guna'bë di'dzë rall lu Jesús:

—¿Pëzielú shini gusë'dël adë rúnëdi'i rall cumplir custumbrë shtë ra shtadë guëlu' hia'a sino rau rall guetështildi sin quë adë rié'tidi'i guia'a rall?

<sup>6</sup> Jesús guni'i:

—Na tē falsë. Guldí Isaías el quë nabíadi'dzë shti'dzë Dios; guni'i' shcuendë tē lla na tē. Bëquë'ëi' shti'dzë Dios narni'i:

Ra mënë rë' rac shtu'u rall na nadë más con rua' rall, perë ldu'u rall nalë zitu zuga'a parë na.

<sup>7</sup> Adë rllu'idi'i ra cusë narunë rall iurë quëhunë rall adorar na.

Enseñansë shtë rall nadë más nahin tubi mandadë shtë nguui.

<sup>8</sup> Rlua'a tëchi të lu mandamientë shtë Dios parë gunë të cumplir ra custumbrë shtë të, ziquë rguibi të vasë nu ra mbluri nu zihani cusë más quëhunë të cumplir.

<sup>9</sup> Nu guni'i më lu rall:

—Quëgsiguë të; rsa'në të mandamientë tubi ladë; más canaldë të tëchi custumbrë shtë të <sup>10</sup> purquë Moisés bëquë'ë: “Gápël rëspëti lu shtádël nu lu shní'al”. Tambiën bëquë'ë Moisés: “El quë nargué guëc shtádi' u shní'ai' napë quë quini mënë nguui ni”, <sup>11</sup> perë lë'ë të rni'i të: “Si talë tubi nguui guépill lu shtádi': Grë dumí narunë tucarë guënehia cá'al, na corbán, nahin sulë parë Dios”. <sup>12</sup> Si talë guëni'i nguui zní, iurní rni'i të rquí'nidi'i guëdë'ë nguui dumí ca'a shtádi'.

<sup>13</sup> Pues zní cagni'i të lasáquëdi'i shti'dzë Dios. Más zia gla'guë të tëchi ra custumbrë, nu rlua'a të custumbrë ni lu ra shini gusë'dë të. Zihani cusë igual runë të.

<sup>14</sup> Stubi vultë guna'bë Jesús ra mënë zihani nu guni'i më:

—Gulë bëquë diaguë nu gulë guasë nacagnia'a lu të. <sup>15</sup> Lo quë nagáu nguui, adë rshí'nidi'i ldu'u nguui perë ra didzabë narru'u rua'll, sí, ni rshí'ni ldú'ull. [ <sup>16</sup> Si talë rac shtú'ul tsasël, gulë bëquë diaguë grë lo quë narnia'a lu të.]

<sup>17</sup> Iurní bëru'u më ladi ra mënë; guatë më lidchi më. Guna'bë di'dzë ra shini gusë'dë më pë runë cun-tienë comparaciuni rë'. <sup>18</sup> Guni'i më:

—¿Pëllë nu lë'ë të adë riasëdi'i të shti'dza? ¿Pëllë adë rac bë'a të naráu nguui adë rúnëdi'in manchë ldú'ull? <sup>19</sup> purquë adë riu'tëdi'i naráu nguui la'ni ldú'ull sino

riu'tëhin la'ni shpúchill; despuësë rru'u'in.

Manëre ni guni'i më grë naráu mënë naza'quin; adë rúnëdi'in manchë ldu'u nguui. <sup>20</sup> Nu guni'i më:

—Lo quë narru'u la'ni rua' mieti, ni ze'dë de la'ni ldu'u nguui. Ni sí, canihunin manchë ldu'u nguui. <sup>21</sup> La'ni ldu'u nguui rru'u grëtë' cusë mal: mal llgabë, rquënú nguui tse'lë mënë, napë nguui zihani na'a nu ra na'a napë zihani nguui. <sup>22</sup> Rbaa'në rall pë shtë mënë; rguini rall sa'll; rzebi ldu'u rall pë shtë mënë; runë rall mal cuntrë sa' rall; rsiguë rall sa'll; mal vidë nabani rall; nambidi rall; napë rall vici; runë nadchini rall; cusë nadë rllu'idi'i runë rall. <sup>23</sup> Grë ra cusë ni rru'u didzë la'ni ldu'u nguui nu por ni napë nguui duldë delantë lu Dios.

*Tubi na'a më zitu nagualdi ldu'i Jesús*

*(Mt. 15.21-28)*

<sup>24</sup> Bëru'u më lugar ni; gua më regiuni shtë Tiro nu Sidón. Guatë më tubi hiu'u; guc shtú'udi'i më gac bë'a mënë catë nanú më perë grëtë' mënë guc bë'a rall catë nanúhi'. <sup>25</sup> Lueguë bini tubi na'a catë nanú Jesús. Na'a ni shtsá'pëll napë tubi mëdzabë fier la'ni ldú'ull. Bëdchini na'a lu Jesús; bëzullíbill lu më. <sup>26</sup> Na'a ni na mënë sirofenicia; dizë shtëll na griego. Bë'nëll ruëguë lu Jesús guëgú më mëdzabë la'ni ldu'u shtsá'pëll. <sup>27</sup> Perë Jesús guni'i lu na'a:

—Napë quë gau ra shini mieti hashtë guielë rall purquë nádi'i bien guëdchisul guetështildi shtë ra shini mënë parë gau ra mbëcu'në.

<sup>28</sup> Guni'i na'a:

—Nia Dadë, perë ra mbëcu'në nananú guëa' mellë, rau ma pedasë narru'u hia'ldë rua' llguë'në.

<sup>29</sup> Guni'i më iurní:

—Bien guní'il. Bëagzë lídchil; hia lë'ë mëdzabë bëru'ull la'ni ldu'u shtsá'pëll.

<sup>30</sup> Zia'a na'a; bédchíni' lídchi'; bédzéli' shtsá'pi' naga'a lu camé. Bèáqui'; hia adé nídi'i mēdzabē la'ni ldú'i'.

*Bēnēac Jesús tubi gu'pē cue'tē*

<sup>31</sup> Bēru'u mē regiuni shtē Tiro nu gudēdē mē lugar nalē Decápolis; bédchini mē gu'edchi Sidón naná rua' nisēdu'u. <sup>32</sup> Be'dēnū mēnē tubi naná gu'pē nu nati'ngu ru-adí'dzēll. Runē mēnē ruēguē lu mē guēdchi'bē mē guia'a mē guēc nguii ni tē guēáquēll. <sup>33</sup> Bia'a Jesús lē'ēll tubi ladē. Bēzē'ē mē shcuēnē mē la'ni diáguēll. Bētia'a mē du'pē shēnē mē lu ldúdzēll. <sup>34</sup> Iurní guná mē lu gube'e; bēca'a ldu'u mē nu guní'i':

—Efata. (Ndē'ē runē cuntienē dizē shtē mē, guēac diáguēll.)

<sup>35</sup> Lueguē bēlla'lē diaguē nguii ni, nu bēac ldúdzēll. Guzublú ru-adí'dzēll bien. <sup>36</sup> Jesús gunibē'a ra mēnē adē chu lu guadi'dzē rall lo quē nabē'ni' perē por más guní'i' mē, más bērē'tsē di'dzē nabē'nē mē. <sup>37</sup> Nalē guasē ldu'u mēnē; rni'i' rall:

—Grē narunē Jesús na bien. Ra cue'tē rini rall nu ra gu'pē ru-adí'dzē rall.

## 8

*Bēdē'ē Jesús nagáu tapē mili nguii*

(Mt. 15.32-39)

<sup>1</sup> Guc tubi dzē zihani mēnē bēdēá lu mē, nu nápēdi'i' rall nagáu rall. Jesús guna'bē ra shini gusē'dē mē; guní'i' mē:

<sup>2</sup> —Nalē rga'a ldua'a ra mēnē rē' purquē hia guc tsunē dzē ze'dē naldē rall na nu nápēdi'i' rall nagáu rall. <sup>3</sup> Si talē guēshe'lda lē'ē rall lídchi rall sin adē gáudi'i' rall, sca'a mbee'zē rall lu nezē. Bēldá rall zitu ze'dē rall.

<sup>4</sup> Ra shini gusē'dē mē bēquebi:

—¿Ca guiá ca'a hia'a guetēshtildi gau rall? Ni tubi mēnē quērēldēdi'i' ndē'ē.

<sup>5</sup> Jesús guna'bē di'dzē:

—¿Bēldá guetēshtildi napē tē?

Guni'i' rai':

—Gadchi.

<sup>6</sup> Iurní Jesús gunibē'a subē mēnē zihani lu guiu'u. Guna'zi mē guēzá guetēshtildi. Bēdē'ē mē graci lu Dios; lueguē bēshullē mē guetēshtildi; bēdē'ē mē cua'a ra shini gusē'dē mē tē qui'dzē raihin parē gau ra mēnē. <sup>7</sup> Nu nua'a rai' bēldá mbeldē. Jesús bēdē'ē graci; guní'i' mē lu shini gusē'dē mē tē qui'dzē rai' mbeldē lu ra mēnē. <sup>8</sup> Grētē' mēnē gudáu rall hashtē catē lu bielē rall. Iurní bētēá rai' gadchi tēpē pedasē nabē'nē subrē. <sup>9</sup> Grē ra nagudáu na ra ziquē tapē mili nguii. <sup>10</sup> Iurní bē'nē Jesús despedir ra mēnē; be'pi mē la'ni barcu con ra shini gusē'dē mē tē zia'a rai' regiuni nalē Dalmanuta.

*Ra fariseo guna'bē rall gunē mē tubi milagrē*

(Mt. 16.1-4; Lc. 12.54-56)

<sup>11</sup> Bédchini ra fariseo lu Jesús. Guzublú rchupē di'dzē rall. Bētē'dē rall tubi prēbē lē'ē mē, nihunē mē tubi milagrē lu rall.

<sup>12</sup> Bēca'a ldu'u mē nu guní'i' mē:

—¿Pēzielú rac shtu'u tē guēná tē tubi milagrē? Guldía rnia'a lu tē; gúnēdia'a ni tubi milagrē delantē lu tē.

<sup>13</sup> Iurní bēsē'a'nē mē lē'ē ra mēnē tē güe'pi mē stubi vultē la'ni barcu. Zia'a mē stubi ladē rua' nisē ru'bē.

*Ldai' shtē fariseo*

(Mt. 16.5-12)

<sup>14</sup> Ra shini gusē'dē mē nua'a tubsē guetēshtildi la'ni barcu purquē bēa'ldē ldu'u rai' niua'a rai' nagáu rai'. <sup>15</sup> Jesús guní'i' lu rai':

—Gulē gupē cuidadē levadurē shtē ra fariseo nu levadurē shtē Herodes.

<sup>16</sup> Iurní guzublú guní'i' rai' lu sa' rai':

—Aquē. Adē chu nuá'adi'i' guetēshtildi, por ni rni'i' mē zndē'ē.

17 Jesús guc bë'a la'ni ldu'i' lo quë nabë'në rai' llgabë. Guni'i më:

—¿Pëzielú rni'i lu sa' të nuá'adi'i të guetështildi? ¿Pë adë riasédi'i të? ¿Pë adë rdě'édi'i të cuendë? ¿Pë naguëdchi ldu'u të? 18 ¿Pë adë nápëdi'i të slu të parë guená të? ¿Pë adë rini të? ¿Pë adë rëagná ldu'u të milagrë nabëna? 19 Dzë na bëshulla guetështildi parë gudáu ga'i mili nguui, ¿bëldá tēpē pedasë bëtëá të?

Bëquebi rai':

—Chi'bë chupë tēpē.

20 —Nu iurë bëshulla gadchi guetështildi parë tapë mili nguui, ¿bëldá tēpē pedasë bëtëá të?

Guni'i rai':

—Gadchi tēpē.

21 Guni'i më lu rai':

—¿Pë la'di guëd'édi'i të cuendë chu nahia?

*Jesús bënëáqui' tubi ciegu më Bet-saida*

22 Iurní bēdchini rai' guë'dchi Betsaida. Be'dēnú ra mēnē tubi ciegu lu më. Bē'nē rall ruēguë guëdchi'bē më guia'a më guëc ciegu të guéaquëll. 23 Guna'zi më guia'a ciegu; guanú më lě'ëll fuërë shtë guë'dchi. Bëtia'a më du'pē shēnē më rua' slull; bēdchi'bē më guia'a më guéaquëll nu guna'bē di'dzë më:

—¿Gu rnal du'pē?

24 Lē'ë ciegu guná guia'a; répill lu më:

—Rnahia lu ra mēnē cumë ziquë ra hiaguë; ziazú rahin.

25 Iurní bēdchi'bē Jesús guia'ai' rua' slu ciegu stubi. Bēldisē më lull guia'a. Lueguë bëac slull; be'rquë rnall zitu. 26 Iurní Jesús bëshe'ldë lē'ëll; ziagzëll lídchill. Guni'i më:

—Adë tsutël guë'dchi nu adë chu lu guadí'dzēdi'il lo quë nabëna.

*Pedro bëquebi Jesús na el quë nagudili Dios*

(Mt. 16.13-20; Lc. 9.18-21)

27 Jesús nu ra shini gusë'dë më gua rai' parë regiuni nalë Cesarea

Filipo. Iurë ziazú më nezë, guna'bë di'dzë më lu rai':

—¿Chu rni'i mēnē nahia?

28 Bëquebi rai':

—Nanú mēnē narni'i nal Juan Bautista. Stúbill rni'i nal Elías. Sëbëldá mēnē rni'i nal tubi nabi-adi'dzë shti'dzë Dios guahietë.

29 Repi Jesús lu rai':

—Lē'ë të ¿chu rni'i të nahia?

Pedro guni'i:

—Nal Cristo, el quë nagudili Dios parë guërib'ë'al.

30 Iurní gunib'ë'a më adë chu lu guadí'dzēdi'i rai' na më Cristo.

*Guni'i Jesús lu shini gusë'dëi' gati' (Mt. 16.21-28; Lc. 9.22-27)*

31 Iurní guzublú rlua'a Jesús lē'ë ra shini gusë'dëi' de quë nguui nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, gúni' sufrir demasiadë. Guni'i më ra mëgulë narnib'ë'a nu ra bëshuzi namás lasac con ra mēsë narlua'a lēy, gunë rall desprëci lē'ë më. Guni'i më quini rall lē'ë më perë despuësë de tsunë dzë, tsashtë më ladi ra tēgulë. 32 Clarë guni'i më di'dzë ni. Iurní Pedro bia'a lē'ë Jesús tubi ladë nu guzublú gudildi Pedro lē'ë më. 33 Jesús bēdchigrë lu më; guná më lu shini gusë'dë më. Gudildi më lē'ë Pedro; fuertë guni'i më:

—Guabsú lua, Satanás. Adë rúnēdi'il llgabë ziquë Dios sino ziquë mēnē shtë guë'dchiliu.

34 Iurní guna'bë Jesús ra shini gusë'dë më nu ra mēnē zihani; guni'i më lu rall:

—Si talë nanú mēnē naraç shtu'u gáquëll shmēna, napë quë gúnëll re-nunci prupi deseó shtënéll. Napë quë gáquëll dispuestë gátill por na; nu guidë náldëll na. 35 El quë nadë rac shtú'udi'i gati por na, zátill. Perë el quë naguënti vidë shtëni' por na nu por diza'quë, guëbánil parë siemprë; gac salvárëll. 36 Adë pë rllu'ídi'i gunë nguui gan grëtë' cusë lu guë'dchiliu nu despuësë guënitill vidë shtënéll, adë nídi'i fin



parë lë'ëll. <sup>37</sup> ¿Pë ofrendë guëdë'lë nguiu lu Dios parë gac salvárëll? <sup>38</sup> Ra mënë bësa'në rall shnezë Dios nu napë rall zihani duldë. Cualquier de lë'ë nguiu si talë rtu lull de na; si talë rtu lull de diza'quë delantë sa'll, iurní guëtú lua de lë'ë nguiu ni iurë gueldë guëdchinia de gube'e. Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; guëdchinia con ra ianglë shtë gube'e. Guëdchinia con pudërë nu llni shtë Dios.

## 9

<sup>1</sup> Tambiën guni'i më:

—Guldía, nabani bëldá mënë ndë'ë; adë gátidi'i rall hashtë guená rall de quë cagnibë'a Dios la'ni ldu'u mënë, de quë hia rnibë'a më con pudërë.

*Jesús guc cambi delantë lu rai'*  
(Mt. 17.1-13; Lc. 9.28-36)

<sup>2</sup> Gudëdë shu'pë dzë; Jesús bia'a Pedro nu Jacobo nu Juan; ziazú rai' tubi dani ru'bë. Iurní Jesús guc cambi delantë lu ra shini gusë'dë më. <sup>3</sup> Shabë më guc cambi hashtë rabëni'i tantë naquichin ziquë ni tubi biashtildi adë gúnëdi'i gan guësëquichin. <sup>4</sup> Bëlua'alú Elías nu Moisés lu rai'. Guná rai' quëadi'dzë Jesús con Elías nu Moisés. <sup>5</sup> Iurní Pedro guni'i:

—Mësë, nabënë dzu hia'a ndë'ë. ¿Pë zëdëntsa'u na'a tsunë ranchi ndë'ë? tubin parë lë'ëll guëquërdël, stubin parë Moisés, stubin parë Elías.

<sup>6</sup> Perë rac bë'adi'i Pedro pë guni'i' tantë bëdzëbë ra shini gusë'dë më. <sup>7</sup> Iurní bëdchini tubi shchahi nabësë'au grë rai', nu bini rai' tubi bë naguni'i la'ni shchahi:

—Ndë'ë lë'ë shinia narac shtua'a; gulë bëquë diaguë shti'dzi'.

<sup>8</sup> Iurní guná ra shini gusë'dë më grë ladë; ni tubi chu lu guná rai'; sulë Jesús zuga'a.

<sup>9</sup> Bietë rai' lu dani. Gunibë'a më ni tubi chu lu guepi rai' naguná rai' lu dani hashtë iurë lë'ë nguiu

nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu tsashtëhi' ladi ra tégulë. <sup>10</sup> Adë chu lu biadí'dzëdi'i rai' lo quë guná rai' guëc dani perë guna'bë di'dzë lu sa' rai' pë runë cuntienë shti'dzë më de quë tsashtëhi' ladi ra tégulë. <sup>11</sup> Iurní guna'bë di'dzë rai' lu më:

—¿Pëzielú rni'i ra mësë shtë lëy de quë Elías napë quë guídi' primërë?

<sup>12</sup> Bëquebi më:

—Verdá nahin. Hia bidë Elías tē parë gunë zá'qui' grëtë' ra cusë. Perë ¿pë rni'i ra Sagradas Escrituras cerquë shcuendë nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu? Pues rni'i rahin de quë gúni' sufrir; sac zíhi'; nu gunë mënë desprëci lë'i'. <sup>13</sup> Guná, hia bidë Elías nu bë'në ra mënë lo quë naguc shtu'u rall. Lo quë naná escritë de lë'i' hia guc cumplir.

*Jesús bënëac tubi llguë'në*  
(Mt. 17.14-21; Lc. 9.37-43)

<sup>14</sup> Bëagri' rai' catë zubë los de más shini gusë'dë më. Guná rai' zihani mënë alrededurë shtë rai'. Ra mësë narlua'a lëy gudildi di'dzë rall con lë'ë rai'. <sup>15</sup> Iurë dani ra mënë lu Jesús, guasë ldu'u rall; be'dë guëllu'në rall lu më parë gunë rall saludar lë'ë më. <sup>16</sup> Iurní guna'bë di'dzë Jesús lu rall:

—¿Pëllë quëadi'dzë tē nga'li? ¿Pëzielú gudildi di'dzë tē?

<sup>17</sup> Iurní tubi nguiu bëru'u ladi grë mënë; guni'ill:

—Mësë, zeldënúa llga'na lul. Nápëll tubi mëdzabë la'ni ldú'ull. Nall gu'pë, bë'në mëdzabë. <sup>18</sup> Ancalë rna'zi mëdzabë lë'ë llguë'në, rru'ldë mëdzabë lë'ëll lu guiu'u. Rru'u bëchini rua'll nu rchushí lai'll. Zni másru'u rbá'cull. Ze'dënúa lë'ëll lu shini gusë'dël perë adë bë'nëdi'i rall gan nëac llguë'në.

<sup>19</sup> Repi më iurní:

—Lë'ë tē nalë naguëdchi ldu'u tē. ¿Hashtë guc guëbezënúa lë'ë tē, tē parë tsaldí ldu'u tē shti'dza? ¿Blac

tiempë guëquërdënúa lë'ë të, të parë tsaldí ldu'u të? Gude'enú shínil lua.

<sup>20</sup> Iurë be'dë guënú shtadë llguë'në lë'ë llguë'në lu Jesús, guná mēdzabë gu'pë lu Jesús. Bëru'ldë mēdzabë ngulë'në lu guiu'u. Bëchi'chi llguë'në nu gu'të gudu'bi llguë'në lu guiu'u; bëru'u bëchini rua'll. <sup>21</sup> Jesús guna'bë dí'dzi' lu shtadë llguë'në:

—¿Blac tiempë rac ll'u llguë'në? Bëquebi shtadë llguë'në:

—Dizdë nabí'chill. <sup>22</sup> Zihani vuelltë bētia'a mēdzabë lē'ëll lu gu'i u lu nisë të gati llguë'në. Si talë záquël gunëáquël lē'ëll zudu'pë, bë'në favurë; bëga'a ldú'ul lē'ë na'a.

<sup>23</sup> Guni'i Jesús lu shtadë llguë'në:

—¿Pëzielú rní'íl lua zni'i? Si talë tsaldí ldú'ul Dios, lē'ë mē gunë mē grētë' cusë parë lē'ël.

<sup>24</sup> Lueguë shtadë llguë'në guni'i fuertë:

—Rialdí ldua'a parë bë'në compañi na të tsaldí ldua'a más.

<sup>25</sup> Jesús guná nalë zihani mēnē bēdēá hashtë rdia'a lu sa' rall. Iurní fuertë guni'i mē guëc mēdzabë:

—Lē'ël mēdzabë naná gu'pë nu cue'të, rnibē'ahia lē'ël; bëru'u de llguë'në rē' nu adë guëabrídí'i tsutël la'ni ldú'ull jamás.

<sup>26</sup> Iurní lē'ë mēdzabë gurushtíá nu bēru'ldéll lē'ë llguë'në lu guiu'u nu bēsé'séll lē'ë llguë'në. Bëru'u mēdzabë; bëa'në llguë'në ziquë naguti. Zihani mēnē guni'i hia guti llguë'në. <sup>27</sup> Perë Jesús guna'zi guíá'all parë bëldisë mē lē'ëll. Guasuldill.

<sup>28</sup> Iurní guatë Jesús tubi hiu'u nu ra shini gusë'dë mē guatë rai'. Guna'bë dí'dzë rai' lu Jesús:

—¿Pëzielú adë bë'nēdi'i na'a gan niagú na'a mēdzabë fier la'ni llguë'në?

<sup>29</sup> Repi Jesús:

—Sulë si talë rialdí ldu'u të de verdá nu gunë të ayunë, iurní gapë

të pudërë parë guëgú të mēdzabë ziquë mēdzabë rē'.

*Stubi vuelltë guni'i Jesús gáti'*

(Mt. 17.22-23; Lc. 9.43-45)

<sup>30</sup> Bëru'u rai' lugar ni; gudëdë mē nezë Galilea. Adë guc shtu'u mē ni tubi chu gac bë'a ca zia'a rai' <sup>31</sup> purquë quëglua'a mē ra shini gusë'dë mē. Guni'i mē lu rai':

—Nahia nguui nabēshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Gac entregara lu guía'a mēnē të quini rall na parë dzë tsunë tsashtëa ladi ra tēgulë.

<sup>32</sup> Adë guasēdi'i rai' shti'dzë mē. Bēdzēbë rai' niana'bë dí'dzë rai' lu Jesús pë runë cuntienë lo quë nagoni'i mē.

*¿Chu namás lasac?*

(Mt. 18.1-5; Lc. 9.46-48)

<sup>33</sup> Iurní bēdchini rai' guë'dchi Capernaum. Iurë nanú rai' la'ni hiu'u, guna'bë dí'dzë mē lu ra shini gusë'dë mē:

—¿Pë cagni'i lu sa' të nga'li iurë ze'dë zu të nezë?

<sup>34</sup> Bēac dchi rai' purquë bëchupë dí'dzë rai' chu namás mē lasac entre lē'ë rai'. <sup>35</sup> Iurní guzubë mē; guna'bë mē ra chi'bë chupë shini gusë'dë mē; guni'i mē:

—Si talë tubi të rac shtú'ul gáquël mē más lasac lu sa'l, napë quë gáquël lúltimë de grē të nu napë quë gúnël sirvë los de más sa'l.

<sup>36</sup> Iurní guna'bë mē tubi llguë'në; bēzú mē llguë'në guéláu ladi ra shini gusë'dë mē. Gudëdchi mē lē'ë llguë'në nu guni'i mē lu rai':

<sup>37</sup> —El quë naquëhapë tubi llguë'në ziquë ndē'ë purquë mēnē ni rac shtú'ull na, también quëhúnëll recibir na. El quë naquëhunë recibir na, también quëhúnëll recibir el quë nabēshe'ldë na.

*El quë nadë rní'idi'i cuntrë lē'ë hia'a nall favurë de lē'ë hia'a*

(Mt. 10.42; Lc. 9.49-50)

<sup>38</sup> Iurní Juan guni'i lu Jesús:

—Mēsë, guná na'a tubi nguui; rgull mēdzabë la'ni ldu'u mēnē iurë

rní'ill lël, perë lë'ë na'a bédë'në na'a prohibë tsaglá'guédi'i gull mēdzabë purquë adë rzēnūdi'ill lë'ë hia'a.

<sup>39</sup> Jesús guni'i:

—Adë chu guēcádi'i lë'ëll purquë el quë naquëhunë milagrë por pudërë shtëna, adë nádi'ill capaz guēni'ill cuntrë na. <sup>40</sup> El quë nadë rní'idi'i cuntrë lë'ë hia'a, nall favurë de lë'ë hia'a. <sup>41</sup> Cualquier mēnë naguēne'e tubi vasë nisë gu tē, rné'ell nisë ni purquë na tē shmēna, segurë guēdë'ë Dios premi ca'a nguiu ni.

*Gulë gupë cuidadë tē gúnēdi'i tē duldë*

(Mt. 18.6-9; Lc. 17.1-2)

<sup>42</sup> Iurní repi mē:

—Cagnia'a shcuendë tubi mē humildë naná rialdí ldu'i na. El quë narlua'a tubi mē humildë mal nezë tē gúnëll duldë, mejurë galdë nguiu ni tubi guichi ru'bë lénill; tsagrú'ldëll lë'ëll la'ni nisëdu'u. <sup>43</sup> Si talë guiá'al rac shtu'u guēldaguë lë'ëll lu duldë, bëchuguë guiá'al. Mejurë guëdchínill con tubsë guiá'al catë nápël vidë sin fin quë guëdubi cuerpë tsal gabildi. Ndë nunquë réaldëdi'i be'lë. [ <sup>44</sup> nu mbiziuguë adë rátidi'i; nunquë adë réaldëdi'i gui'i.] <sup>45</sup> Si talë guëa'l rac shtu'u guëldaguë lë'ëll lu duldë, bëchuguë guëa'l. Mejurë guëdchínill tubsë guëa'l catë nápël vidë sin fin quë guëdubi cuerpë guziá'al gabildi catë nunquë réaldëdi'i be'lë [ <sup>46</sup> nu rátidi'i mbiziuguë nu adë réaldëdi'i gui'i.] <sup>47</sup> Si talë slul rac shtu'u guëldaguë lë'ëll lu duldë, gulú slul. Mejurë tsutël catë rnibë'a Dios tubsë slul, no sea tsal gabildi con guërüpë slul. <sup>48</sup> Ndë ra mbiziuguë rátidi'i nu nunquë réaldëdi'i be'lë.

<sup>49</sup> 'Grë mieti napë quë gac purificar rai' con be'lë. [Guëtia'a mēnë du'pë zedë guëc na nad-chi'bë lu bëcu'guë.] <sup>50</sup> Nabënë na

zedë perë si talë nápëdi'i zedë savor, ¿lla gunë nguiu tē guëabrí savor shtë zedë? Gulë gapë zedë shtë galnadu'u nu gulë gac mē pacënci delantë lu sa' tē.

## 10

*Jesús bëlua'a shcuendë divurci*  
(Mt. 19.1-12; Lc. 16.18)

<sup>1</sup> Bëru'u mē Capernaum; bédchini mē regiuni shtë Judea hashtë tubi lugar nanaquë nezë guiá'a guëé'gu Jordán. Zihani mēnë bédëá lu mē; bëlua'a mē lë'ë rall ziquë siemprë. <sup>2</sup> Bidë guëbi'guë ra fariseo lu mē; caguili rall mudë guëdchi'bë rall demandë cuntrë lë'ë mē. Guna'bë di'dzë rall lu mē si talë nanú permisi según lëy guësana'në nguiu tse'lë nguiu. <sup>3</sup> Bëquebi mē:

—¿Pë bëquë'ë Moisés la'ni librë shtë Dios?

<sup>4</sup> Guni'i rall:

—Moisés bédë'ë permisi guësana'në nguiu tse'lë nguiu, sulë napë quë guëdë'ë nguiu tubi guichi shtë divurci.

<sup>5</sup> Iurní guni'i mē:

—Purquë nalë naguëdchi ldu'u tē, por ni bëquë'ë Moisés mandamientë rë' <sup>6</sup> perë dizdë guzublú guë'dchiliu, iurë bëntsa'u mē grëtë' ra cusë, “Bë'në Dios formar lë'ë nguiu nu lë'ë na'a”. <sup>7</sup> Por ni guëru'u nguiu lidchi shtádëll con shní'all nu guëbaninú nguiu tsé'lëll. <sup>8</sup> Hia guërüpë rall gac rall tubsë; nádi'i rall chupë sino tubsë. <sup>9</sup> Por ni, lo quë nabë'në Dios unir, adë chu guëldëdi'i lë'ë rall.

<sup>10</sup> Iurë nanú Jesús la'ni hiu'u, ra shini gusë'dë mē guna'bë di'dzë rai' lu mē pë runë cuntienë di'dzë rë'. <sup>11</sup> Guni'i mē:

—El quë naguësana'në tsé'li' nu guëtsé'all stubi vultë, rúnëll duldë lu primërë tsé'lëll; ni na adulteri. <sup>12</sup> Nu si talë tubi na'a guësánëll tsé'li' tē parë guëtsé'all stubi vultë, rúnëll duldë adulteri.

*Jesús bë'në ldai' ra llguë'në*

(Mt. 19.13-15; Lc. 18.15-17)

<sup>13</sup> Iurní guanú mënë zihani ra llguë'në parë guëdchi'bë guia'a më guëc rai'. Ra shini gusë'dë më gudildi rai' naganú ra llguë'në. <sup>14</sup> Iurë guná më lla bë'në ra shini gusë'dë më, bëldë më; guni'i më:

—Gulë bëdë'ë sí, guidë ra llguë'në lua. Adë guëcádi'i tē lu ra ni'i, purquë ra mënë naná ziquë ra llguë'në tsuté rall catë rnibë'a Dios ziquë Rëy. <sup>15</sup> Guldía, sulë el quë naganë recibir Dios ziquë Rëy tē guënbë'a më lë'ëll ziquë tubi llguë'në, sulë nguiu ni guëbánill catë na më rëy.

<sup>16</sup> Iurní gudëdchi më ra llguë'në. Bëdchi'bë më guia'a më guëc rall nu bë'në ldai' më lë'ë rall.

*Tubi sultërë ricu*

(Mt. 19.16-30; Lc. 18.18-30)

<sup>17</sup> Iurë ziaгла'guë Jesús nezë, bidë guëllu'në tubi nguiu lu më. Bëzullbill lu më nu guna'bë dí'dzëll:

—Mësë za'quë, ¿lla guna parë gapa vidë sin fin? gac salvara.

<sup>18</sup> Guni'i më:

—¿Pëzielú rní'íl lua naza'ca? purquë ni tubi adë chu naza'quë, sulë Dios. <sup>19</sup> Nanëll ra mandamientë: “Adë rguínidi'íl sa'l; adë rquënúdi'íl tse'lë sa'l; adë cuánëdi'íl pë shtë mënë; adë guadi'dzëdi'íl bishi; adë guësiguëdi'íl mënë, nu bëzu'bë diaguë shti'dzë shtádëll nu shní'al”.

<sup>20</sup> Nguiu ni guni'i:

—Mësë, bëna cumplir grë ra mandamientë rë' dídzë nabi'cha,

<sup>21</sup> Jesús guná lull; nalë guc shtu'u më lë'ëll. Guni'i më:

—Tubi cusë runë faltë; bëtuu' grë cusë nanápël; bëdë'ë dumí ca'a ra prubi; iurní gápël tesurë lu gube'e. Nu gude'e naldë na; bë'në renuci prupi deseó shtënell tē guëlua'a nadispuëstë sac zil por na.

<sup>22</sup> Iurë biní nguiu ni dí'dzë shtë më, riá ldú'ull; zëagzëll tristë purquë nápëll tubi shtaci ru'bë.

<sup>23</sup> Guná më lu ra nazuga'a alrededurë lë'ë më; repi më lu ra shini gusë'dë më:

—Nalë naganë tubi nanapë zihani dumí gúnëll recibir Dios ziquë Rëy.

<sup>24</sup> Ra shini gusë'dë më bëdzëguë' ldu'u rai' por dí'dzë shtë më. Jesús guni'i lu rai':

—Lë'ë tē ziquë llguë'në, blac naganë gunë ra ricu recibir Dios ziquë Rëy, ra nguiu narunë confiar dumí. <sup>25</sup> Más sencigi tsuté tubi camellë ichi iagullë quë tubi ricu tsutëll catë rnibë'a Dios.

<sup>26</sup> Iurní más guasë ldu'u rai'; guni'i lu sa' rai':

—¿Chúllëti'i gac salvar? ¿Chull gapë vidë sin fin?

<sup>27</sup> Jesús guná lu grë rai'; guni'i më:

—Adë gúnëdi'i nguiu gan gunë salvar lë'i' perë Dios napë pudërë gunë më grëtë' ra cusë.

<sup>28</sup> Iurní Pedro guni'i lu më:

—Guná, lë'ë na'a bësa'në na'a grëtë' cusë parë ze'dë naldë na'a lë'ëll.

<sup>29</sup> Guni'i Jesús:

—Guldía, el quë nabësa'në lídchi', bëchi', záni', shtádi' u shní'ai', u tsé'li', u shíni', u guiu'u lachi shtëni'; guësánëll ra cusë ni purquë rac shtú'ull diza'quë shtëna, niétiquë guënítid'i'll. <sup>30</sup> Gúnëll recibir zihani cusë más iurne' hashtë tubi gahiu'a vultë más lídchi', bëchi', záni', shní'ai', shíni', shláchi'. Nu gunë mënë cuntrë nguiu ni perë despuësë guëbánill lu gube'e tubi vidë sin fin. <sup>31</sup> Zihani mënë nalasac iurne' delantë lu sa' rall, gac rall lúltimë dzë ni; nu zihani naná lúltimë iurne', gac rall mënë namás lasac lu Dios.

*Stubi vultë guni'i Jesús gáti'*

(Mt. 20.17-19; Lc. 18.31-34)

<sup>32</sup> Njaná ziazú rai' nezë Jerusalén, ziazú më delantë lu ra shini gusë'dë më. Nalë guasë ldu'u rai' nu ra nacanalde tēchi më,

bëdzëbë rall. Iurní lë'ë më bia'a lë'ë ra shini gusë'dë më tubi cu'; guzubëlu guni'i më lu rai' ra cusë nagunënu mënë lë'i'. <sup>33</sup> Guni'i më:

—Zia hia'a Jerusalén catë gunë ra mënë cuntrë na, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Ndë gac entregara guia'a ra jëfë shtë ra bëshuzi nu lu ra mësë shtë lëy. Gunë rall condenar na lu galguti. Gunë rall intriegu na lu guia'a mënë de stubi naciuni. <sup>34</sup> Gunë rall burnë de na; guëchi'bë shënë rall lua nu guëquë'ë hiaguë rall na nu quini rall na, perë dzë tsunë tsashtëa ladi ra tëgulë.

*Guna'bë Jacobo nu Juan tubi favurë*

(Mt. 20.20-28)

<sup>35</sup> Iurní Juan nu Jacobo, shini Zebedeo, bëdchini rai' lu Jesús. Guni'i rai':

—Mësë, rac shtu'u na'a gúnël tubi favurë naguëna'bë na'a lul.

<sup>36</sup> Guni'i më lu rai':

—¿Pë rac shtu'u të guna?

<sup>37</sup> Guni'i rai':

—Rac shtu'u na'a guënë'el permisi iurë guë nibë'al ziquë Rëy, subënu na'a lë'ël, tubi de lë'ë na'a ladë ldi, stubi de lë'ë na'a ladë rubësë.

<sup>38</sup> Iurní guni'i Jesús lu rai':

—Adë guënëdi'i të lo quë narna'bë të lua. Gulë guni'i lua, ¿zëzac zi të ziquë na? ¿Zac tédë të cusë durë natëda?

<sup>39</sup> Bëquebi rai':

—Zac na'a.

Jesús guni'i':

—Guldí të. Gunë të sufrir demasiadë ziquë guna sufrir. Gu të el mizmë vasë shtë sufrimientë <sup>40</sup> perë parë subë të cula'nia, tubi de lë'ë të ladë ldi, stubi ladë rubësë, adë rúnëdi'i tucarë guënehia sí subë të ndë. Dios bë'në preparar lugar ni sulë parë ra narac shtu'u më subë rall ndë.

<sup>41</sup> Iurë bini chi'i shini gusë'dë më lo quë naguëna'bë Jacobo nu Juan, bëldënu rai' Jacobo nu Juan.

<sup>42</sup> Jesús guná'bëi' lë'ë rai', nu guni'i më:

—Lë'ë të nanë të ra jëfë shtë naciuni naná'di'i më israelitë, nalë rzac zi rall mënë nu rdchi'bë rall lëy naná dushë <sup>43</sup> perë adë gáquëdi'i zni entrë lë'ë të. Si talë rac shtú'ul gáquël më ru'bë lu sa'l, napë quë gúnël sirvë los de más sa'l. <sup>44</sup> Cualquier de lë'ë të si talë rac shtú'ul gáquël mayurë entrë grë ra sa'l, napë quë gáquël muzë shtë grë rai'. <sup>45</sup> Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; zelda ziquë muzë shtë mënë. Zéldëdia'a parë gunë mënë sirvë lua. Guënehia vidë shtëna ziquë præci parë gac salvar zihani mënë.

*Bënëac Jesús tubi ciegu nalë Bartimeo*

(Mt. 20.29-34; Lc. 18.35-43)

<sup>46</sup> Iurní bëdchini Jesús con ra shini gusë'dë më guë'dchi Jericó. Iurë hia na rai' parë guëru'u rai' guë'dchi, zianaldë cantidá mënë lë'ë rai'. Tubi ciegu nalë Bartimeo naná shini Timeo, zúbëll lu nezë. Cagná'bëll gu'në. <sup>47</sup> Bini Bartimeo ze'dë Jesús më Nazaret; iurní fuertë guni'ill:

—Jesús llëbni David, bëga'a ldú'ul na.

<sup>48</sup> Zihani mënë guni'i rall guëc Bartimeo të guëac dchill perë lë'ëll másru'u fuertë guni'ill:

—Llëbni David, bëga'a ldú'ul na.

<sup>49</sup> Iurní Jesús guzudchi; guni'i më:

—Gulë guaglli'i ciegu rë'.

Guna'bë rai' lë'ë ciegu nu guni'i rai':

—Bëquitë ldú'ul. Guasuldí; cagna'bë Jesús lë'ël.

<sup>50</sup> Iurní bëru'ldë Bartimeo shabë guítsëll nu bëchësëll. Guagllú'nëll lu më. <sup>51</sup> Jesús guni'i lull:

—¿Pë rac shtú'ul guna?

Bartimeo guni'i:

—Mësë, rac shtua'a guënahia ziquë antsë.

<sup>52</sup> Jesús repi:

—Bëagzë, hia bëáquël purquë ri-aldí'ldú'ul ña.

Bëac nguü ni nu guanáldëll lë'ë më.

## 11

*Guatë Jesús Jerusalén ziquë Rëy*

(Mt. 21.1-11; Lc. 19.28-40;

Jn. 12.12-19)

<sup>1</sup> Iurní ziadchini rai' guë'dchi Jerusalén guëlla' ra guë'dchi Betfagé nu Betania. Bëdchini rai' rua' dani shtë Olivos nanaquë frentë parë Jerusalén. Iurní Jesús bëshé'ldi' chupë shini gusë'dë më.

<sup>2</sup> Guni'i më:

—Gulë tsa guë'dchi nanaquë delantë. Nga'li guëdzëlë të tubi burrë; quëdú ma rua' nezë. Lë'ë burrë ni la'di chu quíbedi'i tēchi ma. Gulë bëshaquë ma nu gulë te'enú ma ndë'ë. <sup>3</sup> Si talë guëna'bë di'dzë mënë pë gunë të burrë, gulë guni'i lull de quë lë'ë mësë shtëné të rqu'i'ni' lë'ë ma, nu lueguë guëshé'ldi' lë'ë ma.

<sup>4</sup> Iurní zia'a ra shini gusë'dë më; bëdia'guë'lú rai' lë'ë ma naquëdú rua' nezë. Bëshaquë rai' lë'ë ma.

<sup>5</sup> Bëldá mënë nazú nga'li guni'i rall:

—¿Pë quëhunë tē? ¿Pëzielú bëshaquë të burrë rē'?

<sup>6</sup> Repi rai' ziquë guni'i Jesús lu rai'. Iurní bësa'në mënë parë bia'a rai' burrë. <sup>7</sup> Bëdchini rai' lu Jesús, nu bēdchi'bē rai' shabē rai' tēchi burrē të gudchibē Jesús tēchi ma. <sup>8</sup> Zihani mënë gudishi shabē rall lu nezë catē ze'dē Jesús. Stubi shcua'a mënë bëldietē rall ndiaguë shtë hiaguë. Gudishi rallin lu nezë.

<sup>9</sup> Iurní mënë naze'dë delantë nu ra naze'dë trasë nalé fuertē guni'i rall:

—Gunë më salvar. Benditë el quë naze'dë guëdchini por partē shtë më. <sup>10</sup> Bē'nē l'dai' Dios lē'ë Rëy naze'dë; súbëll lu trunē shtë David, shtadē guë'lú hia'a. Llëru'bē na pudërē shtë Dios nacabezē gube'e. Gunë më salvar.

<sup>11</sup> Guatë Jesús Jerusalén. Lueguë guatë më iádu'u ru'bë; guná më grë ladë, iurní bëru'u më; zia'a më Betania con ra shini gusë'dë më purquë hia guadze'.

*Hiaguë nadë rgúdi'i nashi*

(Mt. 21.18-19)

<sup>12</sup> Stubi dzë bëru'u rai' Betania. Iurë ziazú më nezë, bëldia'në më; guná më zitu tubi hiaguë bëlda'u nanapë ndiaguë. <sup>13</sup> Guagná më si talë naquë nashi lu hiaguë, gau më. Adë bēdzëlēdi'i më nashi; purē ndiaguë naquë lu hiaguë purquë nádi'i shtieppē nashi. <sup>14</sup> Iurní guni'i më lu hiaguë:

—Nunquë jamás adë chu gáudi'i nashi shtë'nēl.

Bini ra shini gusë'dë më lo quë naguni'i më lu hiaguë.

*Bësëllu'në Jesús ra nacagtuu' la'ni iádu'u*

(Mt. 21.12-17; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

<sup>15</sup> Bëdchini rai' Jerusalén. Guatë më la'ni iádu'u ru'bē. Guzubélú bēsëllu'nē më ra naquëgtuu' nu ra naquëgzii' la'ni iádu'u. Bērē'shē më mellē shtë ra nacagchili dumí. Bērē'shē më ra iagshili shtë ra nacagtuu' palumē. <sup>16</sup> Gunib'ë'a më ni tubi chu gua'a trashtë la'ni iádu'u. <sup>17</sup> Bëlu'a'a më ra mënë; guni'i':

—La'ni Sagradas Escrituras rni'i zndë'ë: “Iádu'u shtëna na parē gunē mieti orar lu Dios”; perē lē'ë tē bē'nē tē cambi iádu'u ziquë cuevë shtë nguba'nē.

<sup>18</sup> Ra jēfē shtë bēshuzi nu ra mēsē narlua'a lēy bini rall shti'dzē më. Bēdzēbē rall lē'ë më purquë grētē' mënë guasē ldu'u rall enseñansē shtë më. Por ni gudili ra contrari shtë më mudē parē quini rall lē'ë më. <sup>19</sup> Iurē bēdchini gue'lē, Jesús con ra shini gusē'dēi' bëru'u rai' ciudá Jerusalén.

*Gubidchi hiaguë bëlda'u*

(Mt. 21.20-22)

<sup>20</sup> Stubi dzë rsili gudëdë rai' catë zubbë hiaguë bëlda'u. Guná rai' gubidchin hashtë shlu'chin. <sup>21</sup> Iurní Pedro bëagná ldu'i shti'dzë më; guni'i Pedro:

—Mësë guná, lë'ë hiaguë nagu-ludel lë'in gubidchi.

<sup>22</sup> Guni'i më:

—Gulë tsaldí ldu'u të shti'dzë Dios. <sup>23</sup> Guldía rnia'a lu të, cualquier nguiu narni' lu dani rë': "Guabsú ndë'ë nu tsal la'ni nisëdu'u", si talë adë rzádi'i ldu'u nguiu ni, si talë tsaldí ldu'ull, gunë më lo quë naguni'ill. <sup>24</sup> Por ni rnia'a lu të, grëtë' lo quë narná'bël lu Dios, gulë tsaldí ldu'u të gunë të recibirin, iurní guëne'e mëhin. <sup>25</sup> Iurë cagná'bël lu Dios, bë'në perdunë contrari shtënël, iurní Shtádël naquëbezë gube'e gúni' perdunë duldë shtënël. [ <sup>26</sup> En cambi si talë adë nëdi'il gúnël perdunë sa'l, tampuquë gunë Dios perdunë lë'ël.]

*Pudërë nanapë Jesús*

(Mt. 21.23-27; Lc. 20.1-8)

<sup>27</sup> Bëagrí rai' Jerusalén stubi vueltë. Guatë më iádu'u ru'bë. Iurní bédchini ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mësë narlua'a lëy con ra më gushë shtë guë'dchi. Bédchini rall lu Jesús. <sup>28</sup> Guna'bë di'dzë rall:

—¿Chu shtë permisi rúnël cusë rë'? ¿Chu bëshë'ldë lë'ël?

<sup>29</sup> Jesús bëquebi:

—Nu na guëna'bë di'dza lu të. Gulë guni'i lua, iurní guënia'a lu të chu bëne'e permisi parë guna ra cusë. <sup>30</sup> ¿Chu bëshë'ldë Juan Bautista parë guëchu'bë nísí', Dios u mënë? Gulë guni'i chu bédë'ë permisi lë'i'.

<sup>31</sup> Guzublú guna'bë di'dzë lu sa' rall. Guni'i rall:

—Si talë guëni'i hia'a lu Jesús de quë Dios bëshë'ldë Juan, iurní guëna'bë di'dzë Jesús lu hia'a: "¿Pëzielú adë gualdídi'i ldu'u të shti'dzi'?" <sup>32</sup> Ni mudë guëni'i hia'a

lu Jesús: "Ra mënë bëshë'ldë lë'ë Juan".

Zni cagni'i rall purquë bédzëbë rall ra mënë. Casi grë mënë gualdí ldu'u rall de quë Dios bëshë'ldë Juan të guëni'i' shti'dzë më. <sup>33</sup> Iurní guni'i rall lu Jesús:

—Rdë'ëdi'i na'a cuendë chu bëshë'ldë lë'ë Juan.

Jesús guni'i lu rall:

—Nu na adë guëquëbidia'a lu të chu bëshë'ldë na parë runa ra cusë rë'.

## 12

*Comparaciuni shtë muzë mal*

(Mt. 21.33-46; Lc. 20.9-19)

<sup>1</sup> Guzublú Jesús cagni'i më por comparaciuni; guni'i më:

—Tubi nguiu bëcabni' zihani hiaguë uvë nu bëntsá'ull tubi lu' alrededurë. Bëntsá'ull catë guëru'u juguë shtë uvë; nu bëntsá'ull tubi hiu'u guia'a parë quëhapë muzë ra hiaguë.

'Nu bédë'ë nguiu ni guiu'u parë trabajadurë gunë rall dchi'ni mëdi. Iurní zía'all zitu. <sup>2</sup> Iurë bëga'a timpë shtë cusechë, lë'ë lamë bëshë'ldi' tubi muzë; tsagca'a muzë lo quë narunë tucarë lamë. <sup>3</sup> Perë ra nabëca'a guiu'u guna'zi rall lë'ë muzë; bédë'ë rall galnë lë'ë muzë, nu bësëllu'në rall lë'ë muzë sin adë pë bédë'ëdi'i rall niua'a muzë. <sup>4</sup> Iurní lamë bëshë'ldëll stubi muzë; bë'në ra nguiu ridë guëc muzë. Guni'i rall didzabë guëc muzë. <sup>5</sup> Lë'ë lamë bëshë'ldëll stubi muzë. Muzë ni gudini ra nguiu. Bëshë'ldë lamë más zihani muzë. Bëldá rai' gudini rall lë'ë rai'. Sëbëldá ra muzë bédë'ë rall galnë.

<sup>6</sup> 'Lamë ni nápëll tubsë shínill. Nalë rac shtu'u lamë shíni'. Bëshë'ldë lamë shíni' lu ra nguiu; guni'i lamë: "Gapë rall rëspëti lu shinia". <sup>7</sup> Perë ra nabëca'a guiu'u guni'i lu sa' rall: "Guná, ndë'ë lla'në lamë naguëca'a herenci shtë lamë. Cha guëdínia'a lë'ëll

nu grë herenci guëa'në parë lë'ë hia'a." 8 Guna'zi rall shini lamë; gudini rall lë'ëll nu bëru'ldë rall lë'ëll fuërë de lugar ni.

9 Iurní guna'bë di'dzë Jesús:

—¿Pë gunë lamë con ra muzë mal? Guidë lamë catë zu hiaguë uvë të quini lamë ra muzë mal, nu guëdë'ë lamë hiaguë uvë parë stubi mënë.

10 ¿Pëllë bí'ldidi'i të Sagradas Escrituras narni'i? Guë'ë nabëru'ldë albañil tubi ladë, guë'ë rë' gunë sirvë parë shquini hiu'u.

11 Zni bë'në më, el quë narnibë'a lë'ë hia'a.

Guná hia'a pudërë shtë më; nalë nasa'a nahin.

12 Iurní ra contrari shtë Jesús gudili rall mudë parë guëna'zi rall lë'ë Jesús. Bien guc bë'a rall Jesús guni'i comparaciuni rë' cuntrë lë'ë rall. Niétiquë adë pë bë'nëdi'i rall cuntrë lë'ë më purquë bëdzëbë rall los de más mënë. Bësa'në rall lë'ë më; zëagzë rall.

*Guni'i Jesús: "Gulë quilli impuestë"*

(Mt. 22.15-22; Lc. 20.20-26)

13 Ra contrari shtë Jesús bëshe'ldë rall bëldá fariseo nu bëldá shmënë Herodes parë guësiguë rall lë'ë më. Guc shtu'u rall niani'i më tubi cusë mal të guëdchi'bë rall demandë cuntrë lë'ë më. 14 Guna'bë di'dzë rall lu më:

—Mësë, nanë na'a rluá'al purë verdá. Rúnël tratë igual ra mënë humildë nu ra mënë narnibë'a. Quëgluá'al ña tsutë mënë shnezë Dios. Guni'i lu na'a iurne', según lëy ¿pë na bien guëdíllia'a impuestë lu rëy César u guëdíllidi'ia'a impuestë?

15 Guc bë'a Jesús na rall mënë falsë. Guni'i më lu rall:

—¿Pëzielú ze'dë guësiguë të na? Gulë bëlu'a'a tubi dumí të guënahia luhin.

16 Guaglli'i rall tubi monedë; iurní guni'i më:

—¿Chu lë nu chu lu naquë lu dumí?

Guni'i rall:

—Lu rëy César naquë lu dumí.

17 Bëquebi më:

—Gulë bëdë'ë naca'a César lo quë naná shtë César, nu gulë bëdë'ë naca'a Dios lo quë naná shtë Dios.

Guasë ldu'u rall shti'dzë më.

*Jesús guni'i tsashtë ra tégulë*

(Mt. 22.23-33; Lc. 20.27-40)

18 Iurní bëdchini bëldá saduceos lu Jesús. Ra saduceos rni'i rall adë tsashtëdi'i ra tégulë ladi ra tégulë. Guna'bë di'dzë rall lu më:

19 —Mësë, bëquë'ë Moisés guahietë si tubi nguü gáti' sin shíni', bëchi tégulë napë quë cá'all tse'lë tégulë; gapë rai' shini parë adë tsalúdi'i shfamili tégulë. 20 Guc gadchi bëchi. Primërë nguü bëtsé'all perë gútil sin ni tubi shíni'. 21 Segundë bëchi tégulë cuá'all lë'ë viudë perë gútil sin ni tubi shíni'. Tecërë lo mizmë cuá'all tse'lë tégulë perë gútil sin ni tubi shíni'. 22 Guëzá bëchi tégulë cua'a rall lë'ë na'a ni perë adë gúpëdi'i rai' shíni'. Despuësë lë'ë na'a ni gúti'. 23 Iurë tsashtë ra tégulë, ¿chu gac tse'lë na'a ni? pues gadchi nguü guc tse'lë na'a.

24 Jesús bëquebi:

—Bëganë të con di'dzë shtë të purquë adë riasëdi'i të Sagradas Escrituras nu adë guënëdi'i të pudërë shtë Dios. 25 Iurë ra tégulë tsashtë rai', adë guëtsé'adi'i rai'; adë rnádi'i rai' guëtsé'a shini rai'. Na rai' ziquë ra ianglë nacabezë gube'e. 26 Perë si talë cagna'bë di'dzë të si talë ra tégulë tsashtë rai' stubi, gulë bëdë'ë cuendë lo quë nabëquë'ë Moisés la'ni histori shtë hiaguë narëuldë. ¿Pëllë adë bí'ldidi'i të histori ni? Bëquë'ë Moisés de quë Dios guni'i' lúhi': "Nahia Dios shtë Abraham; nahia Dios shtë Isaac; nahia Dios shtë Jacob". 27 Pues grë shmënë Dios nabani aunquë hia guti rai'. Napë



rai' vidë sin fin. Lë'ë të saduceos, riasëdi'i të shti'dzë Dios; zihani vësë rganë të.

*Mandamientë namás lasac*  
(Mt. 22.34-40)

<sup>28</sup> Tubi mësë narlua'a lëy guabi'guëll lu Jesús. Bínill lla quëdildi di'dzë ra sa'll nu bínill de quë Jesús bëquëbi' bien lu rall. Guni'i mësë ni lu Jesús:

—Mësë, ¿guadë mandamientë namás lasac de grë mandamientë?

<sup>29</sup> Guni'i më lull:

—Mandamientë namás lasac rni'i: “Gulë bëquë diaguë, lë'ë të mënë israelitë; Dios Shtáda'a tubsë na më. <sup>30</sup> Gulë guc shtu'u lë'ë më con guëdubinú ldu'ul, nu guëdubi almë shtënël, nu con guëdubi fuersë shtënël”. Ni na mandamientë namás lasac. <sup>31</sup> Segundë mandamientë rni'i: “Gulë guc shtu'u sa'l ziquë rac shtú'ul mizme lë'ël”. Nídi'i stubi mandamientë namás lasac quë mandamientë rë'.

<sup>32</sup> Lë'ë mësë repi:

—Mësë, guldí shti'dzël. Verdá na tubsë Dios; nídi'i chu stubi. <sup>33</sup> Nu napë quë gac shtú'ul lë'ë më con guëdubinú ldu'ul nu con almë shtënël, nu con fuersë shtënël. Nu zac napë quë gac shtú'ul sa'l igual ziquë rac shtú'ul mizme lë'ël. Ra cusë ni más lasac quë gunë nguü ofrecërë lu Dios tubi ma u stubi cusë narie'qui lu bëcu'guë.

<sup>34</sup> Iurë bini Jesús de quë nguü rë' guni'ill bien, guni'i më lull:

—Du'pë runë faltë të guënbë'a Dios lë'ël të gápël vidë sin fin.

Iurní adë chu nápëdi'i valurë niana'bë di'dzë lu më.

*Guna'bë di'dzë Jesús lu ra mënë chu na shtadë Cristo*

(Mt. 22.41-46; Lc. 20.41-44)

<sup>35</sup> Iurë caglua'a Jesús la'ni iádu'u ru'bë, guni'i më:

—¿Pëguëa' rni'i ra mësë shtë lëy de quë Cristo na shini David?

<sup>36</sup> Mizmë David bëquë'ë por pudërë shtë Espíritu Santo di'dzë rë':

Dadë Dios guni'i lu Shtada narnibë'a:

“Guzubë ladë ldi shtëna hashtë guna gan lu enemigu shtënël të guëzu'bë diaguë rall shti'dzël”.

<sup>37</sup> ¿Lla na posiblë gac Cristo shini David, cumë David rni'i! Cristo na Dadë narnibë'a lë'ë David?

Ra mënë zihani bini rall shti'dzë më; bëuu' ldu'u rall nacagni'i më.

*Jesús gudildi ra fariseo nu mësë shtë lëy*

(Mt. 23.1-36; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

<sup>38</sup> Quëglua'a më ra mënë; guni'i më:

—Gulë gapë cuidadë ra mësë narlua'a lëy. Rëuu' ldu'u rall gacu rall lari duni. Rac shtu'u rall gunë mënë saludar lë'ë rall con zihani rëspëti lu nezë. <sup>39</sup> Rguili rall lugar mejurë la'ni iádu'u; rac shtu'u rall lugar shtë rëspëti lu mellë. <sup>40</sup> Perë rdchisú rall lidchi ra viudë nu parë guësiguë rall mënë, quëhunë rall oraciuni llëduni. Lë'ë rall gunë rall recibir más cashtigu dushë.

*Tubi gu'në nabëdë'ë viudë prubi*  
(Lc. 21.1-4)

<sup>41</sup> Guzubë më la'ni iádu'u frentë catë rtia'a mënë ofrendë; guná më lu ra mënë nabëtia'a gu'në la'ni canciá. Zihani mënë ricu bëtia'a rall zihani dumí. <sup>42</sup> Iurní bédchini tubi viudë prubi; bëtia'all chupë centavë la'ni canciá. <sup>43</sup> Iurní Jesús guna'bë më ra shini gusë'dë më. Guni'i më lu rai':

—De verdá rnia'a, lë'ë viudë prubi rë' bëtia'all más quë grë mënë nabëdë'ë dumí <sup>44</sup> purquë los de más rall bëtia'a rall dumí nabë'në subrë perë viudë rë' bédë'ëll grëtë' nanápëll, grë nasí'ill parë gaul.

## 13

*Guni'i më cue iádu'u ru'bë*  
(Mt. 24.1-2; Lc. 21.5-6)

<sup>1</sup> Nianá bëru'u më iádu'u, tubi shini gusë'dë më guni'i:

—Mësë, guná, blac chulë ra guë'ë ru'bë. Blac chulë hiu'u rë'.

<sup>2</sup> Jesús guni'i:

—¿Gu rna të lu guë'ë ru'bë shtë iádu'u? Adë guëá'nëdi'i ni tubi guë'ë nadchi'bë guëc sa'. Grëhin tsalú.

*Sëñi antsë tsalú guë'dchiliu*

(Mt. 24.3-28; Lc. 21.7-24;  
17.22-24)

<sup>3</sup> Guzubë më catë zu dani shtë Olivos nanaquë frentë nezë catë rlua'a iádu'u ru'bë. Iurní Pedro nu Jacobo nu Juan nu Andrés guna'bë di'dzë rai' lu Jesús tubi cu':

<sup>4</sup> —¿Guc gac ra cusë narní'íl lu na'a? ¿Pë sëñi nanú de quë hia gac cumplirin?

<sup>5</sup> Iurní guni'i Jesús:

—Gulë gapë cuidadë ni tubi adë chu guësiguëdi'i lë'ël. <sup>6</sup> Zihani mënë guëca'a rall lëa; guëdchini rall nu guëni'i rall: “Nahia Cristo”. Guësiguë rall zihani mënë.

<sup>7</sup> 'Iurë ruadi'dzë mënë nanú zihani guërru nu rdzatsu mënë cuntrë gobiernë, adë rdzëbëdi'i të. Grë cusë ni napë quë gac cumplir perë runë faltë parë tsalú guë'dchiliu. <sup>8</sup> Tildi naciuni cuntrë stubi naciuni nu tildi guë'dchi cuntrë stubi guë'dchi. Guidë llu dushë zihani lugar. Guëdchini gubini dushë. Ni na principi shtë cusë durë naguër gac.

<sup>9</sup> 'Gulë bënë preparar lë'ë të purquë gunë mënë intriegu lë'ë të lu ra gobiernë. Guëne'e mënë galnë lë'ë të la'ni iádu'u. Guëdchi'bë rall demandë cuntrë lë'ë të lu gobiernë nu lu ra rëy purquë na të shmëna. Zni guëni'i të diza'quë lu ra më ru'bë; gac të testigu shtëna. <sup>10</sup> Antsë guëdchini fin shtë guëdchiliu, napë quë guërë'tsë diza'quë entrë grë ra naciuni. <sup>11</sup> Iurná gua'a mënë lë'ë të lu gobiernë, adë rquëdi'nidi'i ldu'u të por lo quë naguëni'i të. Gulë biadi'dzë lo quë narne'e Espíritu Santo lë'ë të iurní, purquë lëdëdi'i lë'ë të guadi'dzë të sino Espíritu

Santo quëadi'dzi' iurní. <sup>12</sup> Tiempë ni ra nguiu gunë rall intriegu bëchi rall parë gati bëchill. Nu ra shtadë llguë'në gunë rall cuntrë shínill. Ra llguë'në guëasë rall cuntrë ra shtádëll; gati shtádëll. <sup>13</sup> Guëldënú grë mënë lë'ë të purquë na të shmëna perë el quë nagac firmë lu shnezë Dios hashtë fin, nguiu ni gac salvar.

<sup>14</sup> 'Iurë guená të cusë mal tsuté iádu'u ru'bë, cusë ni gunin manchë iádu'u; zuhin catë nídi'i permisi. (Gulë tsasë ndë'ë el quë nagu'ldë di'dzë rë'.) Ra nananú Judea guëllu'në rall lu dani. <sup>15</sup> El quë nazuga'a guëc hiu'u adë guiëtëdi'ill parë tsutéll la'ni hiu'u të guá'all pë shtëll sino guëllu'nëll. <sup>16</sup> Nu el quë nanú lachi adë guëabridi'ill lídchill parë guá'all shábëll sino guëllu'nëll lu dani. <sup>17</sup> Prubi ra na'a nanua'a shíni' dzë ni, nu prubi ra narca'a me'dë. <sup>18</sup> Gulë bënë ruëguë lu Dios adë gaquin tiempë naldë. <sup>19</sup> La'ni ra dzë ni gunë mieti sufrir demasiadë, cusë durë naná lá'adi'i guná mënë dizdë principi shtë guë'dchiliu nu nunquë jamás gáquëdi'i sa' ra cusë ni. <sup>20</sup> Si talë adë bënëdi'i Dios menos ra dzë shtë sufrimientë, adë chu nádi'i gac salvar; perë por ra mënë nagudili Dios, gac menos ra dzë ni.

<sup>21</sup> 'Si talë chu guëni'i lul: “Gulë guná, ndë'ë lë'ë Jesucristo”, u “Gulë tsagná; ndë lë'ë më nanú”, adë tsaldidi'i ldu'ul shti'dzëll. <sup>22</sup> Guëdchini ra naguëguguë ra mënë. Guëni'i rall na ralu Cristo u tubi narni'i shti'dzë Dios nu gunë rall milagrë nu guëlua'a rall sëñi ru'bë të parë guësiguë rall hashtë ra nagudili Dios si na posiblë. <sup>23</sup> Por ni gulë guzú listë nu preparadë; hia gunia'a lu të ra di'dzë ni antsë gac cumplirin.

*Nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu guëabri' stubi*  
(Mt. 24.29-35, 42-44; Lc. 21.25-36)

24 'Despuësë ra dzë shtë sufrimentë lë'ë ngubidzë guëcachi nu lë'ë mbehu adë guënë'edi'in llni. 25 Ra mbelëgui'i ldaguë. Grëtë' fuersë shtë gube'e guëni'bin. 26 Iurní guëna mënë na, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; guëdchinia la'ni shcachi con llëru'bë pudërë nu llni. 27 Iurní guëshe'lda ra ianglë parë guzia'a rai' guëdubi guë'dchiliu. Guëtëa rai' ra shmënë Dios, ra nagudili më. Guëdchini rall de guëdubi ladë shtë guë'dchiliu nu dizdë más zitu.

28 'Gulë tsasë comparaciuni shtë hiaguë bëlda'u. Iurë lë'ë ndiaguë rënë rru'u, rdë'ë të cuendë hia mërë guëdchini tiempë na'i. 29 Zni iurë guëna të quëhac grë ra cusë rë', gulë tsasë hia mërë guëdchinia. 30 Guldía rnia'a lu të, grëhin gac cumplir antsë gati mënë naquërdë lu guë'dchiliu dzë ni. 31 Gube'e nu guë'dchiliu tsalú nahin perë shti'dza adë tsalúdi'in.

32 'Perë dzë nu iurë, ni tubi adë chu rac bë'adi'i, ni por mizmë ianglë shtë gube'e, ni por shini Dios; sulamëntë Dios, Shtada, rac bë'ai' dzë shtë fin.

33 'Gulë guzú listë; gulë gac nasini purquë lë'ë të adë rac bë'adi'i të dzë shtë fin. 34 Nahin ziquë tubi nguiu nazia'a zitu. Bëséa'nëll lidchill nu bédë'ëll dchi'ni ca'a muzë, cadë tubi rall con shchi'ni'. Nu gunibë'a nguiu ni lu portërë sull listë guëdubi tiempë. 35 Rnia'a lu të, gulë guzú listë; adë rdë'edi'i të cuendë gac guëdchini lamë. Ze'dë guëdchíni' iurë gue'lë u guërduldë gue'lë u rquë tsunë cahi u hashtë rsili. 36 Gulë guzú listë, no sea guëdchini më de repëntë nu lë'ël nagá'sil. 37 Lo quë nacagnia'a lu të, rnia'a lu grë mënë; gulë guzú listë.

## 14

*Ra contrari shtë Jesús gudili rall lla gati më*  
(Mt. 26.1-5; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

1 Chupë dzë antsë bédchini laní Pascu nu laní iurë gudáu mënë guëtështildi sin levadurë, ra principal bëshuzi nu ra mësë narlua'a lëy, caguili rall mudë parë guëna'zi rall lë'ë më prësi sin quë adë chu gac bë'adi'i, nu quini rall lë'ë më. 2 Guní'i rall:

—Lédë la'ni dzëdi'i laní gaquin të adë guëdzátsudi'i ra mënë.

*Tubi na'a bëtia'a sèiti nashi guëc Jesús*

(Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)

3 Guzac Jesús nanú Betania; iurë nanú më lidchi Simón el quë naguc ll'u galguidzë narudzë ládi', guzubë më lu mellë. Iurní bédchini tubi na'a; nuá'all tubi bëtëi nanactsa'u de guë'ë alabastro. Gadzë bëtëi ni con perfumë shtë nardë purë. Lasaquin zihani dumí. Bëldë na'a bëtëi nu bëtiá'all perfumë guëc më. 4 Bëldá mënë bëldënú rall na'a ni; guni'i lu sa' rall:

—¿Pëguëa' bënë na'a rë' desperdici perfumë guëc më? 5 purquë bien niatuu' na'a perfumë por más de tsunë gahiu'a bëllë nu niadë'ëll dumí ca'a ra prubi.

Gudildi rall na'a.

6 Iurní guni'i Jesús:

—Zuzú na'a. ¿Pëzielú cagni'i të cuntrë lë'ëll? Bë'nëll tubi cusë za'quë. 7 Siemprë nanú ra prubi entrë lë'ë të, nu cualquier dzë rac guëdë'ë të lo quë narac shtu'u të ca'a prubi, perë na adë guëquërdëndúdia'a lë'ë të llëduni tiempë. 8 Na'a ni bë'ni' zni mientras nabanía ndë'ë. Bëtíá'all perfumë shcuërpa antsë gatia nu guëga'cha. 9 Guldía narnia'a lu të, ancalë catë guadi'dzë mënë diza'quë guëdubi guë'dchiliu, lo quë nabë'në na'a rë' guini mënë. Guëagná ldu'u rall lo quë nabë'nënú na'a na.

*Bënë Judas prometer gúnëll intriegu Jesús*  
(Mt. 26.14-16; Lc. 22.3-6)

<sup>10</sup> Iurní Judas Iscariote tubi naná chi'bë chupë shini gusë'dë më, zia'all lu ra principal bëshuzi të gúnëll tratë nu gúnëll intriegu Jesús guia'a rall. <sup>11</sup> Iurë bini rall shti'dzë Judas, nalë bëquitë ldu'u rall nu bë'në rall prometer guëdë'ë rall dumí. Dizdë iurní gudili Judas mudë parë gúnëll intriegu lë'ë më.

*La Santa Cena*  
(Mt. 26.17-29; Lc. 22.7-23;  
Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

<sup>12</sup> Iurní bédchini primërë dzë shtë laní; gudáu mënë guetështildi sin levadurë. Mizmë dzë ni bë'në tucarë quini mënë tubi lli'li shtë Pascu. Ra shini gusë'dë më guna'bë di'dzë rai' lu më:

—¿Ca lu rac shtú'ul guëdë'në na'a preparar shtse shtë Pascu guëdáu'ha'?

<sup>13</sup> Bëshe'ldë më chupë shini gusë'dë më; guni'i më:

—Gulë tsa guë'dchi. Guëdza'guë'lú të tubi nguui nanua'a tubi rëe' nisë. Gulë guanaldë lë'ëll. <sup>14</sup> Catë tsutëll, gulë guni'i lu nashtë hiu'u: “Mësë shtë na'a cagna'bë dí'dzi' lul, ¿ca lu guënë'el tubi cuartë parë guëdáu shtse na'a shtë Pascu?” <sup>15</sup> Iurní guëluá'all tubi cuartë ru'bë guia'a segundë pisë; listë nahin. Gulë bë'në preparar laní ndë.

<sup>16</sup> Ra shini gusë'dë më zia'a rai' guë'dchi. Bëdza'guë'lú rai' lë'ë nguui nanua'a nisë, ecsactë ziquë guni'i më lu rai'. Ndë bë'në rai' preparar shtse shtë laní.

<sup>17</sup> Iurë bédchini gue'lë, bédchini më con ra chi'bë chupë shini gusë'dë më catë nanú tubi cuartë.

<sup>18</sup> Iurë quëháu rai', guni'i më:

—Guldía cagnia'a lu të, tubi entrë de lë'ë të guëru'u tubi nangunë intriegu na lu galguti. Quëhaunú nguui ni na.

<sup>19</sup> Guzublú gulaguë tristë la'ni ldu'u rai'; guni'i rai' lu më tubi por tubi:

—Dadë, ¿ni mudë guna intriegu lë'ël?

<sup>20</sup> Repi Jesús:

—Nguui ni na tubi de chi'bë chupë shini gusë'da. Quëgtiá'all guetështildi la'ni platë con na; gúnëll intriegu na lu galguti. <sup>21</sup> Gac cumplir lo quë narni'i Sagradas Escrituras de na, nguui nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, perë prubi nguui el quë nangunë intriegu na lu galguti. Mejurë adë niálëdi'i nguui ni.

<sup>22</sup> Mientras quëhaunú Jesús lë'ë rai', guna'zi më guetështildi nu bédë'ë më graci. Bëshullë më guetështildi; bédë'ë mëhin cua'a ra shini gusë'dë më. Guni'i më:

—Gulë gau ndë'ë; ndë'ë lë'ë shcuërpa.

<sup>23</sup> Nu zac guna'zi më copë shtë vini; bédë'ë më graci nu bédë'ë më lë'ë copë cua'a ra shini gusë'dë më. Bii' rai' lë'ë vini. <sup>24</sup> Guni'i më lu rai':

—Ndë'ë na rënë shtëna naná sëgi parë tubi tëtë cubi entrë Dios nu ra mënë. Guëllë'ë rënë shtëna parë gac salvar zihani mënë. <sup>25</sup> Guldía rnia'a lu të, hiadë guëabridi'i gua' vini con lë'ë të hashtë dzë naná quëbezënúa lë'ë të catë rnibë'a Dios ziquë Rëy.

*Guni'i Jesús lu Pedro gúnëll negar lë'ë më*

(Mt. 26.30-35; Lc. 22.31-34;  
Jn. 13.36-38)

<sup>26</sup> Despuësë bi'ldi rai' tubi cantë, iurní bëru'u rai'; zia'a rai' dani shtë Olivos. <sup>27</sup> Guni'i më lu rai':

—Grëtë' të guësá'në të na; zni rni'i ra Sagradas Escrituras: “Tsatinia lë'ë vëquërë nu ra lli'li guërë'tsë ra”. <sup>28</sup> Perë despuësë iurë tsashtëa ladi ra tégulë, quibëlúa lu të hashtë Galilea.

<sup>29</sup> Iurní guni'i Pedro:

—Aunquë nilë grëtë' mënë guësá'në rall lë'ël, perë na jamás guësá'nëdia'a lë'ël.

<sup>30</sup> Jesús guni'i lu Pedro:

—Guldía, mizmë gue'lë ne' antsë lë'ë gay guëllidchi, lë'ël gúnëll negar na tsunë vësë.

<sup>31</sup> Perë fuertë guni'i Pedro:

—Masiá quini ra mënë na, adë gúnedia'a negar lë'ël.

Grë ra shini gusë'dë më guni'i rai' lo mizme.

*Jesús zia'a Getsemaní tē guadi'dzēnúhi' Dios*

(Mt. 26.36-46; Lc. 22.39-46)

<sup>32</sup> Bëdchininú më ra shini gusë'dë më lugar nalë Getsemaní. Guni'i më lu rai':

—Gulë guzubë ndë'e mientras guadi'dzēnúa Dios, Shtada.

<sup>33</sup> Bia'a Jesús Pedro, Juan, nu Jacobo. Guzulú riá ldu'u më demasiadë, Bënë më sufrir. <sup>34</sup> Guni'i më lu rai':

—Gulë cuezë ndë'e; gulë cue nasini. Nalë tristë shtë galguti nanú la'ni ldua'a; mërë gatia.

<sup>35</sup> Zia'a më stu'pë delantë; bëzullibi më; bë'në më orar; guná'bëi' Shtádi' si talë napolisblë guelá Dios lë'i' lu sufrimientë naná rdëdë ldu'u më. <sup>36</sup> Guni'i më lu Dios:

—Dadë, cagna'ba lul; nápël pudërë gúnël grë cusë. Bëlá na lu sufrimientë rë', perë adë gáquëdi'in según lo quë narac shtua'a sino según voluntá shtënël.

<sup>37</sup> Iurní bëabré më catë cabezë Pedro, Juan, nu Jacobo. Bëdzëlë më lë'e rai' naga'si rai'. Guni'i më guëc Pedro:

—Moni, ¿pë adë gáquëdi'i guëru'u mbëca'ldë lul tubi iurë? <sup>38</sup> Gulë cue nasini; gulë guna'bë lu Dios tē adë guësiquëdi'i Satanás lë'e tē. Ldu'u tē rni'i, nia, perë shcuerpë tē adë nídi'i fuersë.

<sup>39</sup> Stubi vultë zia'a më; biadi'dzēnúhi' Dios. Guni'i më mizme di'dzë ziquë antsë. <sup>40</sup> Bëabré më; bëdzëlë më lë'e shini gusë'dë më, naga'si rai' tantë mbëca'ldë lu rai'. Adë bëdzëlëdi'i rai' niani'i rai' lu më. <sup>41</sup> Gua më; bëabré më stubi; guni'i më:

—Iurne' sí, gulë guëga'si; gulë tsa descansë. Hia lë'ë iurë bëga'a; nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu gac intriegu guia'a ra nanapë duldë. <sup>42</sup> Gulë guashtë;

gulë cha purquë ze'dë bi'guë el quë nagunë intriegu na.

*Guna'zi mënë Jesús prësi*

(Mt. 26.47-56; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

<sup>43</sup> Nianá cagni'i Jesús, bëdchini Judas naná tubi de chi'bë chupë shini gusë'dë më; bëdchininull zihani mënë nanua'a hiaguë nu spadë. Ze'dë rall partë shtë ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mësë shtë lëy nu ra mëgulë narnibë'a entrë lë'ë rall. Bëshe'ldë rall mënë zihani ni. <sup>44</sup> Judas, lë'ë traidor; bëdë'tëll tubi sëñi antsë; guni'ill lu rall:

—El quë naguna saludar; tsagra-ahia lë'ëll; gulë guna'zi lë'ëll; gulë bia'a lë'ëll prësi.

<sup>45</sup> Iurë guabi'guë Judas lu më, lueguë guni'ill:

—Mësë.

Bëtsagra'll lë'ë më. <sup>46</sup> Iurní guna'zi mënë lë'ë më tē gua'a rall lë'ë më prësi.

<sup>47</sup> Tubi nazuga'a ndë, gulull spadë shtënëll. Bëchúguëll tubi di-aguë muzë shtë principal bëshuzi. <sup>48</sup> Iurní guni'i Jesús lu ra mënë:

—¿Pëzielú bëdchini tē con spadë nu hiaguë parë ze'dë guëlli'i tē na cumë ziquë nguba'në? <sup>49</sup> Dzë con dzë zugá'ahia con lë'ë tē iádu'u ru'bë perë adë guná'zidi'i tē na iurní. Perë ndë'e quëhac parë gac cumplir ra Sagradas Escrituras.

<sup>50</sup> Iurní grë ra shini gusë'dë më bësa'në rai' lë'ë më. Bëllu'në rai'.

*Sultërë naziagllu'në*

<sup>51</sup> Tubi sultërë guanaldë lë'ë më. Nácull tubsë lari sabë. Guna'zi mënë lë'ëll <sup>52</sup> perë bësëá'nëll lari guia'a ra mënë; gaichill bëllu'nëll.

*Bëdchi'bë mënë demandë cuntrë Jesús*

(Mt. 26.57-68; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

<sup>53</sup> Bia'a rall lë'ë Jesús lu principal bëshuzi. Ndë bëdëá grë ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mësë narlua'a lëy nu ra mëgulë narunë juzguë.

54 Guanaldë Pedro dizdë zitu; guatëhi' lidchi bëshuzi principal. Guzubënúhi' ra soliar. Cagtsë'ë rall rua' gui'i.

55 Iurní ra principal bëshuzi nu ra jushtici narunë juzguë, gudili rall tubi testigu cuntrë Jesús. Rac shtu'u rall quini rall lë'ë më perë adë bédzëlëdi'i rall testigu cuntrë lë'ë më. 56 Zihani mënë bënë'ë rall testificar cuntrë lë'ë më perë adë na igual di'dzë shtë rall. 57 Por fin guasuldí bédá mënë falsë naguni'i:

58 —Bini na'a Jesús guni'i: “Guëchilia iádu'u ru'bë naná bëntsa'u nguuiu, nu entrë tsunë dzë guntsa'ua stubi nanadë bëntsa'u nguuiu”.

59 Di'dzë naná rni'i ra testigu, adë rgá'adi'in purquë nádi'in igual.

60 Iurní lë'ë bëshuzi principal guasuldí nu guna'bë dí'dzëll lu më: —¿Pëzielú adë rquëbidi'il lu ra di'dzë rë'? ¿Pë runë cuntienë lo quë naquëgni'i mënë cuntrë lë'ël?

61 Perë lë'ë më dchisë na më; adë pë guni'i më. Iurní lë'ë jëfë shtë bëshuzi bëabrí guna'bë dí'dzëll:

—¿Pë lë'ël nal Cristo, shini Dios, lúniquë narunë tucarë gunë mieti adorar?

62 Jesús guni'i:

—Nahia Cristo nu guená të lua, nguuiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Guená të na; cueza ladë ldi shtë Dios Pudërusë, nu guená të iurë guëabrá con pudërë la'ni shcahi shtë gube'e.

63 Lë'ë jëfë shtë bëshuzi nalë bédëll nu bëché'zëll shábëll tantë llanë gulaguë guëquëll. Guní'ill:

—¿Pë guëdë'na'a másru'u testigu? 64 Hia bini të di'dzë dzabë naguni'i nguuiu rë' cuntrë Dios. ¿Pë rni'i të iurne'?

Grë ra mënë guni'i runë tucarë gati Jesús.

65 Iurní bédá rall guzublú bëchi'bë shënë rall lu më. Bëta'u rall lu më. Bédë'ë rall galné guëc më nu guna'bë di'dzë rall:

—¿Chu bëne'e galné lë'ël?

Ra soliar bédë'ë rall galné lë'ë më.

*Bënë'ë Pedro negar lë'ë Jesús*

(Mt. 26.69-75; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

66 Zuga'a Pedro guetë rualdëa' shtë lidchi bëshuzi. Bëdchini tubi criadë shtë bëshuzi principal. 67 Gunall lu Pedro naná cagtsë'ë rua' gui'i. Iurní gubi'all lu Pedro nu guní'ill:

—Lë'ël zuga'anul Jesús më Nazaret.

68 Perë Pedro bë'nëll negar; guní'ill:

—Guënëdia'a lë'ë nguuiu; adë rac bë'ahia pë cagní'ill.

Bëru'u Pedro fuërë rua' nezë. Bëllidchí gay. 69 Stubi vultë gubi'a criadë ni lu Pedro nu guní'ill lu ra mënë nazuga'a ndë:

—Nguuiu ni'i nall shmënë Jesús.

70 Pedro bëabrí bë'në negar; guní'ill lo mizmë. Gudëdë du'pë tiempë, iurní ra nazuga'a nga'li guni'i rall lu Pedro:

—Verdá nal shmënë Jesús purquë nu nal më Galilea; ru-adí'dzël ziquë ra mënë ni.

71 Iurní Pedro bë'në jurar. Guní'ill:

—Gunë Dios cashtigu na si talë adë ruadi'dza verdá. Runguë bë'adia'a nguuiu ni el quë narni'i të na Jesús.

72 Lueguë bëllidchí gay stubi vultë. Pedro bëagná ldu'i lo quë naguni'i Jesús lúhi' antsë: “Antsë guëllidchí gay chupë vultë, gúnëll negar na tsunë vultë”. Iurní bë'në Pedro llgabë nu bí'ni'.

## 15

*Bia'a mënë lë'ë Jesús lu Pilato*

(Mt. 27.1-2, 11-14; Lc. 23.1-5; Jn. 18.28-38)

<sup>1</sup>Iurë brëgue'lë, bédëa ra jëfë shtë bëshuzi nu ra mësë narlua'a lëy nu ra mëgulë narunë juzguë. Bënë'ë rall tomar tubi acuerdë. Bëldi'bi rall lë'ë Jesús. Bia'a rall lë'ë më lu

Pilato. <sup>2</sup> Pilato guna'bë dí'dzëll lu më:

—¿Guldil nal rëy shtë ra israelitë?  
Bëquebi më:

—Mizmë lé'ël guní'il di'dzë ni.

<sup>3</sup> Ra jëfë shtë ra bëshuzi nalë bë'në rall acusar lé'ë më. <sup>4</sup> Stubi vultë guna'bë dí'dzë Pilato lu më:

—¿Pëguëa' adë pë rní'il? Blac cusë quëgdchi'bë rall cuntrë lé'ël.

<sup>5</sup> Perë Jesús dchisë bëá'ni', nu nalë gusesé ldu'u Pilato.

*Bë'në rall condenar Jesús lu galguti*

(Mt. 27.15-31; Lc. 23.13-25;  
Jn. 18.38—19.16)

<sup>6</sup> Durantë dzë shtë laní napë Pilato custumbrë guëldá'all tubi prësi, el quë narac shtu'u mënë guëru'u librë. <sup>7</sup> Lachigui'bë nanú tubi prësi nalë Barrabás. Lé'ëll con ra sa'll lachigui'bë, gudini rall mënë iurë bëdzatsu rall cuntrë gu-biernë. <sup>8</sup> Bidë mënë lu Pilato të guëna'bë rall gunë Pilato ziquë custumbrë shtë'nëll. <sup>9</sup> Guna'bë dí'dzë Pilato lu ra mënë ni:

—¿Guadë narac shtu'u të guëdë'a libertá, Jesús naná rëy shtë të?

<sup>10</sup> Guc bë'a Pilato por mbidi ra jëfë shtë ra bëshuzi bë'në rall intriegu lé'ë Jesús. <sup>11</sup> Perë ra jëfë shtë bëshuzi bëtsatsu rall ra mënë parë guëna'bë rall guëdë'ë Pilato libertá Barrabás. <sup>12</sup> Iurní Pilato guna'bë dí'dzë lu rall stubi vultë:

—¿Perë pë rac shtu'u të guna con Jesús? el quë narni'i të: “Rëy shtë naciuni Israel”.

<sup>13</sup> Iurní gurushtia' rall fuertë; guni'i rall:

—Gati nguiu rë' lu cruz.

<sup>14</sup> Pilato guni'i:

—¿Pëllë mal bë'nëll?

Perë lé'ë rall más fuertë gurushtia' rall lu Pilato. Guni'i rall:

—Gati nguiu rë'. Gátill; gátill.

<sup>15</sup> Pilato guc shtú'ull guëá'nëll bien con ra mënë; bédë'ëll libertá Barrabás. Despuësë de bédë'ë ra suldadë galné shtë chicuti lé'ë më,

bë'në Pilato intriegu lé'ë më të parë guëquë'ë rall Jesús lu cruz.

<sup>16</sup> Iurní ra suldadë bia'a rall Jesús parë rualdëa' shtë palaci. Lugar ni lé Pretorio. Bédëá grë ra suldadë. <sup>17</sup> Bëgacu rall lé'ë më tubi lari color guindë. Bëntsa'u rall tubi coronë guitsë; gulú rallin guëc më. <sup>18</sup> Guzublú bë'në rall saludar lé'ë më de burnë. Guni'i rall:

—Guëbani Rëy shtë mënë israelitë.

<sup>19</sup> Bédë'ë rall galné guëc më con hiaguë. Bëchi'bë shënë rall lu më; bëzullibi rall lu më; bë'në rall rëspëti lé'ë më ziquë burnë. <sup>20</sup> Despuësë de ni, bédchisú rall lari guindë nanacu më të parë bëgacu rall shabë më stubi vultë. Lueguë bia'a rall lé'i' fuërë rua' guë'dchi të gunë rall crucificar lé'ë më.

*Bëquë'ë rall lé'ë Jesús lu cruz*

(Mt. 27.32-44; Lc. 23.26-43;  
Jn. 19.17-27)

<sup>21</sup> Ziadëdë tubi nguiu nezë; léll Simón. Guall lachi perë hia ze'dë guëdchínill guë'dchi. Simón nall shtadë Alejandro nu Rufo. Bë'në ra suldadë punërë lé'ë Simón të guá'all cruz shtë Jesús.

<sup>22</sup> Bia'a rall lé'ë Jesús tubi lugar nalë Gólgota, narunë cuntienë Lugar shtë Calavera. <sup>23</sup> Bédë'ë rall vini nanutsë mirra perë lé'ë më adë bii'di'i mëhin. <sup>24</sup> Iurní bë'në rall crucificar lé'ë më, nu ra suldadë gudchitë rall dado nia guadë naganë gan shabë më. Mudë ni gudi'dzë rall shabë më.

<sup>25</sup> Rquë guë'ë rsili bë'në rall crucificar lé'ë më. <sup>26</sup> Nu bëquë'ë rall tubi letrërë guëc cruz naná causë shtë më; rní'in: “Rëy shtë naciuni Israel”. <sup>27</sup> Nu bëquë'ë rall chupë nguba'në lu cruz; túbill ladë ldi, stúbill ladë rubësë. [ <sup>28</sup> Zni guc cumplir Sagradas Escrituras narni'i: “Bë'në rall tratar lé'ë më ziquë nguba'në”.]

29 Grë mënë nardëdë lugar ni, bënë rall burnë; rni'bi guëc rall lu më; guni'i rall:

—Ja, lë'ël rni'il, guëcuel iádu'u ru'bë nu dzë tsunë guëabré guézá'alin stubi. 30 Bieti lu cruz; bënë salvar mizmë lë'ël.

31 Nu ra principal bëshuzi nu ra mësë shtë lëy, bënë rall burnë; guni'i lu sa' rall:

—Bënëll salvar stubi mënë perë el mizmë lë'ëll adë gúnëdi'll gan gúnëll salvar lë'ëll. Guni'll nall Cristo. 32 Si talë nall Rëy shtë më israelitë, pues guëldáguëll lë'ëll lu cruz të guená hia'a, iurní tsaldí ldu'u hia'a shtí'dzëll.

Nu ra mënë mal naguc crucificar con lë'ë më bënë rall burnë lë'ë më.

#### *Guti Jesús*

(Mt. 27.45-56; Lc. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

33 Iurë bëga'a rquë chi'bë chupë, bëcahi guëdubi guë'dchiliu hashtë rquë tsunë guadze'. 34 Mizmë iurë rquë tsunë, fuertë guni'i më:

—Eloi, Eloi, lama sabactani. (Di'dzë ni runë cuntienë: Dios mio, Dios mio, ¿pëguëa' bësá'nëll na?)

35 Bëldá ra nguü nazú guëlla' lu cruz bini rall pé guni'i më. Repi rall lu sa' rall:

—Guná; lë'ë nguü rë' cagná'bëll Elías.

36 Lueguë tubi nazuga'a ndë guaglú'nëll; guaglí'll tubi spongë. Bëgá'dzëllin con vini hi'. Iurní bëzú'bëll spongë guëc varë të parë gu më vini. Guni'll lu sa'll:

—Cha béza'a, guená hia'a nia zidë Elías të parë guësiéti' lë'ëll lu cruz.

37 Iurní guni'i më fuertë; guti më.

38 Mizmë iurë ni lë'ë cortinë la'ni iádu'u gure'zin; guc chupë ldëhin dizdë guia'a hashtë guetë. 39 Tubi capitán naná rribë'a tubi gahi'u a suldadë, zull frentë lu cruz; gunall iurë naguti më. Guni'll:

—De verdá nguü rë' náhi' shini Dios.

40 Tambiën zuga'a nga'li bëldá ra na'a. Cagbi'a rall de zitu. Ladi rall zuga'a María Magdalena nu Salomé nu stubi María naná shni'a José nu Jacobo. Jacobo nápëll menor edá. 41 Ra na'a rë' guanaldë rall lë'ë më iurë ziazú më Galilea. Bënë rall compa'ni lë'ë më. Nu zac ndë zuga'a stubi shcu'a ra na'a naganaldë lë'ë më hashtë Jerusalén.

#### *Bëga'chi Jesús*

(Mt. 27.57-61; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

42 Bëdchini guadze' visperë shtë dzë descansë. Bënë mënë preparar nagáu rall parë grëguë'lë dzë laní purquë dzë descansë adë bënëdi'i rall dchi'ni. 43 Por ni José naná më guë'dchi Arimatea bëdchínill lu Pilato. Gupë José valurë; guná'bëll permisi lu Pilato të parë guëcá'chill cuerpë shtë Jesús. José guc tubi më principal ladi ra jushtici narunë juzguë. Nu José quëbézëll tiempë iurë guëribë'a Dios ziquë Rëy. 44 Iurë bini Pilato guti Jesús, guasë ldú'ull. Guná'bëll lë'ë capitán shtë suldadë; guna'bë dí'dzëll si de verdá guti Jesús. 45 Capitán rë' bëquebi lu Pilato:

—Verdá nahin; hia guti Jesús.

Iurní bënë'ë Pilato permisi lë'ë José të parë guëca'chi José cuerpë shtë më. 46 José guzi'll tubi lari naquichi fini; bësié'tëll cuerpë lu cruz nu bëtú'bill cuerpë shtë më con lari. Iurní bëcá'chill lë'ë më la'ni tubi ba'a nanaçtsa'u la'ni guë'ë. Gudíshill tubi guë'ë rua' ba'a. 47 María Magdalena nu María shni'a José bëchi Rufo, guná rai' ca bëga'chi Jesús.

## 16

#### *Guashtë Jesús ladi ra tëguë*

(Mt. 28.1-10; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

<sup>1</sup> Gudëdë dzë narzi'i ldu'u mënë. María Magdalena nu Salomé nu



stubi María shni'a Jacobo, guzi'i rall loción parë tsagte'bi rallin ladi cuerpë shtë më. <sup>2</sup> Tumpranë primërë dzë shtë lmalë iurë brëgue'lë, gua rall rua' ba'a. Hia gualdani ngubidzë. <sup>3</sup> Repi lu sa' rall:

—¿Chull guëdchisú guë'ë rë' rua' ba'a?

<sup>4</sup> Iurní guná rai' lë'ë guë'ë naga'a tubi ladë nu nablac llëru'bë guë'ë. <sup>5</sup> Guaté rai' la'ni ba'a; guná rai' ladë ldi shtë ba'a tubi nguiu nazubë ndë. Nácuhi' tubi lari naquichi. Bëdzëbë rai'. <sup>6</sup> Guni'i nguiu:

—Adë rdzëbëdi'i tē. Lë'ë tē caguili tē Jesús më Nazaret naguc crucificar. Hia guashtëhi' ladi ra tēgulë. Chu nádi'i ndë'ë. Gulë guná catë bëga'chi më. <sup>7</sup> Gulë bëagzé nu gulë guni'i lu shini gusë'dë Jesús nu lu Pedro de quë Jesús guzia'a më delantë lu tē parë Galilea. Ndë guëná tē lu më. Zni guni'i më lu tē dizdë más antsë.

<sup>8</sup> Iurní bëru'u rai'; bëllu'në rai'. Nalë bëdzëbë rai'; bëchi'chi rai' tantë bëdzëguë' ldu'u rai'. Ni tubi adë chu lu biadi'dzëdi'i rai' purquë bëdzëbë rai'.

*Guná María Magdalena lu Jesús  
(Jn. 20.11-18)*

[ <sup>9</sup> Despuësë guashtë Jesús ladi ra tēgulë, primërë dzë shtë lmalë, bëlua'alú më lu María Magdalena primërë. Antsë bëgú më gadchi mëdzabë la'ni ldu'u María. <sup>10</sup> María guaguë'në visi lu ra naguanaldë lë'ë më antsë. Lë'ë rall nalë riá ldu'u rai' nu ru'në rai'. <sup>11</sup> Iurní biní rai' de quë Jesús nabani stubi nu guná María lúhi', adë gualdídi'i ldu'u rai' shtí'dzi'.

*Chupë shmënë Jesús guná rai' lu më*

*(Lc. 24.13-35)*

<sup>12</sup> Mizmë dzë guadze' chupë shmënë Jesús nazia'a nezë lachi, guná rall lu Jesús. Bëlua'alú më lu rall stubi formë. <sup>13</sup> Bëagrí rall guë'dchi nu biadi'dzë rall lu sa' rall

de quë bëlua'alú më lu rall perë adë gualdídi'i ldu'u sa' rall.

*Bëshe'ldë Jesús ra shini gusë'dë më tsagni'i rai' diza'quë lu ra mënë  
(Mt. 28.16-20; Lc. 24.36-49;  
Jn. 20.19-23)*

<sup>14</sup> Más guadze' bëlua'alú Jesús lu ra chi'bë tubi shini gusë'dë më; zubë rai' lu mellë. Gudildi më lë'ë rai' purquë naguëdchi ldu'u rai'. Adë gualdídi'i ldu'u rai' shtí'dzë sa' rai' naguná lu më despuësë guashtë më ladi ra tēgulë. <sup>15</sup> Guni'i më lu rai':

—Gulë tsaglua'a diza'quë lu ra mënë narëta' guëdubi guë'dchiliu. <sup>16</sup> El quë narialdí ldu'i diza'quë nu chubë nísí' gac salvárëll, perë el quë nanëdi'i tsaldí ldu'i diza'quë gac condenárëll. <sup>17</sup> Sëñi rë' gunë rahin compa'ni ra narialdí ldu'i shtí'dzë Dios, por pudërë shtëna guëgú rall mëdzabë la'ni ldu'u mënë; guadi'dzë rall dizë naná guënëdi'i rall. <sup>18</sup> Guëna'zi rall serpientë nu si talë gu rall cusë venenë adë pë gúnëdi'i ra cusë ni. Guëdchi'bë rall guia'a rall guëc ra narac ll'u'u nu guëac rai'.

*Jesús be'pi lu gube'e  
(Lc. 24.50-53)*

<sup>19</sup> Despuësë biadi'dzë më di'dzë ni, be'pi më gube'e. Guzubë më ladë ldi shtë Dios. <sup>20</sup> Ra shini gusë'dë më zia'a rai' nu guaglua'a rai' diza'quë lu grë mënë. Mizmë Dadë Jesús bë'në compa'ni lë'ë rai'; bë'në rai' milagrë; zni bëlua'a Dios de quë shtí'dzë rai' na verdá.] Amén.

## Diza'quë segùn San Lucas

### *Principi shtë diza'quë*

<sup>1</sup> Na Lucas, quëquëa'a librë rë' nu guëshé'ldahin lul Tiófilo con llëru'bë rëspëti. Nanël zihani mënë bëquë'të rall lo quë nabëlua'a Jesús nu lo quë nabë'në më. Guc shtu'u rall guëquë'ë rall cusë segùn tiempë ecsactë naguquin. <sup>2</sup> Bëquë'ë rall lo quë narialdí ldu'u hia'a guquin. Bëquë'ë rall lo quë nagoná mënë dizdë tiempë naguzublú ruadi'dzë më diza'quë. <sup>3</sup> Nu guc ldua'a cumë cusë za'quë guëquëa'a tubi histori ecsactë parë gac bë'al verdá na di'dzë rë'. Guna'bë di'dza lu zihani mënë pë guná rall, nu nanëa ra di'dzë rë' na verdá. <sup>4</sup> Caquëa'a lul iúbil Tiófilo, parë gac bë'al ra cusë nabëlua'a mënë lul nahin verdá.

*Tubi ianglë bë'në anunci guëdchini Juan Bautista lu guë'dchiliu*

<sup>5</sup> Tiempë dzë ni Herodes guc rëy shtë Judea, nanú tubi bëshuzi lë Zacarías. Náhi' con los de más sáhi' grupë shtë Abías. Tse'lë Zacarías lë Elizabet; shtadë guë'lú Elizabet guc bëshuzi nabërulë Aaron. <sup>6</sup> Zacarías nu Elizabet tubldí na shcuendë rai' lu Dios nu bëzu'bë diaguë rai' grë mandamientë nu lëy shtë Dadë Dios. Bë'në rai' cumplir. <sup>7</sup> Gúpëdi'i rai' shíni' purquë Elizabet gúdi'i shíni'. Además de ni guërüpë rai' hia më gushë rai'.

<sup>8</sup> Guzac tubi dzë bë'në tucarë Zacarías gúni' dchi'ni shtë bëshuzi lu Dios segùn turnë grupë shtë Zacarías gunë rai' dchi'ni. <sup>9</sup> Ziquë na custumbrë shtë ra bëshuzi, gua rai' tubi pueshtë nia'a chu gunë tucarë tsaldú gushialë lu Dios la'ni iádu'u ru'bë. Bë'në tucarë Zacarías. Guatëhi' lugar sagradë shtë iádu'u. <sup>10</sup> Iurë lë'ë ialë rie'qui, grë ra mënë zihani narë rualdëa'

shtë iádu'u, quëadi'dzënú rall Dios. <sup>11</sup> Iurní bëlua'alú tubi ianglë shtë Dios lu Zacarías. Zúhi' ladë ldi shtë bëcu'guë catë rie'qui ialë. <sup>12</sup> Iurë guná Zacarías lu ianglë, bëdzëbë Zacarías; bëdzélëdi'i Zacarías pë nihúni'. <sup>13</sup> Perë lë'ë ianglë guni'i:

—Zacarías, adë rdzëbëdi'il purquë shti'dzël bëdchini lu Dios. Gunë më lo quë narná'bël lu më. Lë'ë tsé'lël Elizabet gapë tubi me'dë naguëdë'ë të lëhi' Juan. <sup>14</sup> Iurë lë'ë me'dë guëdchini guë'dchiliu, guëquitë ldú'ul nu tsu lëgrë ldú'ul. Zihani mënë guëquitë ldu'u rall iurë lë'ë me'dë galë. <sup>15</sup> Gáqui' siervë ru'bë shtë Dadë Dios, nu gúdi'i' vini. Gúdi'i' ni tubi clasë licor. Dizdë antsë gáli' hia cabezë Espiritu Santo la'ni ldú'í'. <sup>16</sup> Guëni'í' shti'dzë Dios nu zihani mënë shtë naciuni Israel guëabrí ldu'u rall con Dadë Dios shtë hia'a. <sup>17</sup> Shínil quíblú lu el quë naguëshe'ldë Dios. Ziquë guc el quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios con llëru'bë pudërë; lëhi' Elías; shínil guëdchini con mizmë pudërë nu llni. Guëni'inú shínil naciuni Israel parë cue za'quë shtadë rall nu shini rall. Guëluá'ai' lu narzu'bë diaguëdi'i shti'dzë Dios parë guëabrí ldu'u rall lu nezë za'quë. Zni gac preparar mënë parë gunë rall sirvë lu Dadë Dios.

<sup>18</sup> Iurní Zacarías guna'bë di'dzë lu ianglë:

—¿Lla gac bë'ahia zni purquë hia gu'sha nu tse'la napë zihani izë?

<sup>19</sup> Iurní bëquebi ianglë:

—Gabriel lëhia. Na zua lu Dios. Bëshe'ldë më na parë zeldë guënia'a lul diza'quë rë'. <sup>20</sup> Perë guná, cumë adë gualdídi'i ldú'ul lo quë nagonia'a lul, gu'pë guëá'nël. Gáquëdi'i guëni'il hashtë guëdchini shínil lu guë'dchiliu. Gac cumplirin segùn tiempë nagonë Dios disponer.

<sup>21</sup> Ra mënë narë rualdëa' shtë iádu'u quëbezë rall lë'ë Zacarías. Bëdzélëdi'i rall pë niani'i rall pëzielú

quëac ldë'ë Zacarías lugar sagradë,  
 22 perë iurë gualú bëru'u Zacarías,  
 ráquëdi'i rni'i Zacarías. Guc bë'a  
 mëné de quë guná Zacarías tubi  
 cusë ru'bë shtë Dios la'ni iádu'u.  
 Purë con guiá'ai' ruadí'dzi' purquë  
 bëá'ni' gu'pë.

23 Iurní gualú ra dzë nabë'në  
 tucarë gunë Zacarías sirvë la'ni  
 iádu'u, bëabri' lídchi'. 24 Despuësë  
 de ni Elizabet, tse'lë Zacarías, nua  
 shíni'. Adë ca bërú'udi'i Elizabet;  
 guquërdi' lídchi' por ga'i mbehu.  
 25 Guní'i' la'ni ldú'i': "Dadë Dios  
 nacabezë gube'e bënë'ei' permisi  
 parë gapa shinia. Bëga'a ldu'u më  
 na; iurní adë rtúdi'i lua lu ra mëné  
 gúpëdia'a shinia."

*Tubi ianglë bë'në anunci  
 guëdchini Jesús*

26 Shu'pë mbehu nua shini Eliz-  
 abet, iurní bëshe'ldë Dios tubi ian-  
 glë lë Gabriel parë guanúhi' rsunë  
 lu María naquërelde tubi guë'dchi  
 Nazaret shtë Galilea. 27 María na  
 lliguëna'a. Nápi' comprumisi parë  
 guëtsé'ai' con tubi sultërë lë José.  
 Shtadë guëlú José guc rëy David.  
 28 Gabriel guatë lugar catë quërelde  
 María, nu guní'i' lu María:

—Shtsanë. Nalë rac shtu'u Dios  
 lë'ël. Cabezenú më lë'ël. Bënë ldai'  
 më lë'ël entrë grë ra na'a narë lu  
 guë'dchiliu.

29 Nalë bëdzëguë' ldu'u María;  
 bini' di'dzë rë'. Adë gurëdchídi'i  
 ldú'i'. Runë shgábi' pë runë cun-  
 tienë saludë shtë ianglë. 30 Iurní  
 ianglë guní'i':

—María, adë rdzëbëdi'il. Dios  
 gudili lë'ël parë gunë më tubi  
 favurë parë lë'ël. 31 Shínil bë'a;  
 gápël tubi shínil. Lë'ë me'dë  
 naguëdchini guë'dchiliu, guërulëhi'  
 Jesús. 32 Gáqui' tubi më ru'bë. Gápi'  
 lë zndë'ë: Shini Dios nacabezë  
 gube'e. Nu Dadë Dios guëdë'ë  
 pudërë lë'i' parë guëribë'ai' grë  
 mëné israelitë. Cuézi' lu trunë shtë  
 David, shtadë guëlúhi'. 33 Shínil  
 guëribë'ai' guëdubi naciuni Israel

parë siemprë, nu guëribë'ai'  
 manërë nanápëdi'i fin.

34 Iurní María guna'bë di'dzë lu  
 ianglë:

—¿Lla gac lo quë naguní'il lua?  
 La'di guënédia'a nguuiu.

35 Repi ianglë iurní:

—Gaquin por pudërë shtë  
 Espíritu Santo naguëdchini lul.  
 Pudërë shtë Dios nacabezë gube'e,  
 guëdchíni' lul ziquë tubi shcahi  
 naguësë'au lë'ël. Por ni shínil  
 nagápël, grë mëné shtë guë'dchiliu  
 guëni'i' rall náhi' santu, shini Dios.  
 36 Nu shprímël Elizabet gápi' tubi  
 ngulë'në. Hia më gushë na Elizabet  
 perë guná, hia guc shu'pë mbehu  
 nua shíni', nu rni'i mëné tsúdi'i  
 shíni'. 37 Parë Dios ni tubi cusë  
 nádi'i naganë.

38 Iurní bëquebi María:

—Nahia criadë shtë Dadë  
 Dios. Gaquin según nangunë Dios  
 disponer, cumë ziquë guní'il lua.

Lueguë lë'ë ianglë zëagzë.

*María gua visitë lidchi Elizabet*

39 Mizmë ra dzë ni María gua  
 nasesë lu tubi guë'dchi shtë Judea.  
 Guë'dchi ni naquë cula'ni dani.  
 40 Guatë María lidchi Zacarías nu  
 guní'i' María lu Elizabet:

—Shtsanë.

41 Iurë bini Elizabet lo quë na-  
 guni'i' María, lë'ë me'dë bëni'bi la'ni  
 Elizabet. Mizmë iurní bëdchini  
 Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë  
 Elizabet. 42 Fuertë guní'i' lu María:

—Dios bë'në ldai' lë'ël más quë  
 grë na'a, nu bë'në ldai' më shínil  
 nanuá'al. 43 ¿Chu nahia bidë guënal  
 na? Nal shni'a më el quë narnibë'a  
 na. 44 Iurë binia cha'l, lë'ë me'dë  
 bëni'bi lania por tantë bëquitë  
 ldú'i'. 45 Nu nalë dichusë nal  
 purquë gualdí ldú'ul Dios. Gualdí  
 ldú'ul gac cumplir lo quë naguní'i'  
 Dios lul.

46 Iurní guní'i' María:

Con guëdubinú ldua'a quëhuna al-  
 abar Dadë Dios.

47 Rquitë ldua'a purquë Dios na Salvador shtëna.

48 Bëga'a ldu'u më na; bënë më cuendë adë nádia'a më ru'bë sino tubi criadë humildë shtëhi',

perë dizdë iurne' grë mënë naguëdchini lu guë'dchiliu, guëni'i rall bënë ldai' më na.

49 El quë narnibë'a grë cusë, bëni' cusë ru'bë parë na. Santu na më.

50 Siemprë rga'a ldu'u më nu quëhunë më compa'ni grë mënë nanapë rëspëti lu më.

51 Zihani cusë ru'bë bë'në më con guia'a më.

Bësëllu'në më ra narunë naru'bë con grë shgabë rall.

52 Mënë narunë naru'bë, gulaguë rall catë rribë'a rall, bë'në Dios,

perë bédë'ëru'u më parë güe'pi guia'a ra mënë narunë narú'bëdi'i lu guë'dchiliu.

53 Bëne'e më cusë za'quë parë ra narldia'në hashtë bielë rall.

Ra ricu bëshe'ldë më; zia'a rall sin adë pë nápëdi'i rall.

54 Bënë më compa'ni lë'ë ra më israelitë, ra narunë sirvë lu më.

Adë bëá'ldëdi'i ldu'u më shmënë më.

55 Zni bë'në më cumplir lo quë naguni'i më lu ra shtadë guëlú hia'a,

lu Abraham nu lu ra llëbni shtëhi' naná shtadë guëlú hia'a. Di'dzë ni na parë siemprë.

56 María guquërdënú Elizabet tsunë mbehu. Iurní bëabri' lídchi'.

*Bëdchini Juan lu guë'dchiliu*

57 Hia guc cumplir tiempë gulë shini Elizabet. Gúpi' tubi ngulë'në.

58 Iurë ra shvëcini Elizabet con shfamíli' bini rall de quë bëga'a ldu'u Dios lë'i' nu bédë'ë më tubi shíni', bédchini rall nu nalë bëquitë ldu'unú rall Elizabet. 59 Gudëdë shunë dzë nu bédchini tiempë parë gunë bëshuzi cumplir custumbre

religiuse; chuguë du'pë partë del-icadë shtë me'dë. Ra mënë guc shtu'u rall niaca'a me'dë ziquë lë shtadë me'dë, 60 perë shni'a me'dë guni'i:

—Juan guërulë me'dë.

61 Guni'i rall iurní:

—Ni tubi Juan nídi'i ladi shfamílii.

62 Iurní guna'bë di'dzë rall con guia'a rall lu shtadë me'dë parë gac bë'a rall nia chu guërulë me'dë; guëni'i shtadë me'dë.

63 Zacarías con sëni guná'bëi' tubi tablë parë quë lëtrë luhin. Bëquë'ëi': "Juan guërulë me'dë". Grë mënë bëdzëguëë' ldu'u rall iurní.

64 Mizmë iurní bëabri' guni'i Zacarías. Bëni'bi ldúdzi'. Guzublú biadí'dzi'; guni'i' llëru'bë na pudërë shtë Dios.

65 Ra mënë naquërdë alrededurë lidchi Zacarías, bëdzëguëë' ldu'u rai'. Por grë nezë shtë Judea hashtë lu lumë shtë dani, bërë'tsë ra di'dzë pë guc con Elizabet nu Zacarías. 66 Grë ra nabini pë guc, bë'në rall llgabë nu guni'i rall lu sa' rall:

—¿Pë cha'a gac me'dë?

Rni'i rall zni purquë en verdá cabezënú Dios lë'ë me'dë.

*Labansë shtëné Zacarías*

67 Espiritu Santo cabezënú lë'ë Zacarías, shtadë Juan, nu guni'i Zacarías di'dzë rë' por pudërë shtë Dios:

68 Llëru'bë na pudërë shtë Dios con lë'ë hia'a; na hia'a më Israel. Bidë guená më lë'ë hia'a nu bë'në më salvar lë'ë hia'a, ra nagulë më.

69 Nu bëne'e Dios tubi më ru'bë nangunë salvar lë'ë hia'a. Nápi' llëru'bë pudërë.

Bëdchíni' de famili shtë David, el quë nabë'në sirvë lu Dios.

70 Zni guc cumplir lo quë naguni'i ra mënë nabiadí'dzë shti'dzë Dios guahietë.

Santu na rai'.

71 Guni'i më dizdë guahietë de quë gunë më salvar lë'ë hia'a guia'a ra enemigu shtë hia'a. Nu gunë më librar lë'ë hia'a de grë narldënú lë'ë hia'a.

72 Gunë më ra cusë rë' purquë bënë më prometer lu shtadë guelú hia'a de quë guëga'a ldu'u më lë'ë hia'a.

73 Bënë më prometer con juramentu lu shtadë guelú hia'a Abraham

74 de quë gunë më salvar lë'ë hia'a de grë pudërë nanapë enemigu shtë hia'a

parë gac guëdë'na'a sirvë lu më sin adë guëdzëbëdi'ia'a.

75 Guëdubi tiempë naguëbânia'a, guëdë'na'a sirvë lu më manërë za'quë sin ni tubi duldë la'ni ldu'u hia'a.

76 Lë'ël shinia, Dios nacabezë gube'e, gunë më punërë lë'ël ziquë tubi naruadi'dzë shti'dzë Dios lu ra mënë.

Antsë guëdchini el quë narnibë'a lë'ë hia'a, quibëlul lúhi' parë gac preparadë ra mënë parë iurë guëdchini më.

77 Guëni'il lu ra mënë nagulë më lla gac salvar rall të gac per-dunë duldë shtë rall.

78 Grë ni na por galërğa'a ldu'u më. Gac cumplirin iurë gue'dë guëdchini tubi ziquë llni shtë ngubidzë brëgue'lë dizdë nezë guia'a

79 të parë guaní nezë shtë ra naquërelde lu nacahi, ra nardzëbë lu galguti,

të parë cuedchí ldu'u hia'a.

<sup>80</sup> Juan, shini Zacarías, guarú'bi' nu másru'u riaru'bë llni shtë Dios parë lë'i'. Guquëréldi' lugar catë nídi'i mënë. Zni bënë'ni hashtë dzë guzublú guni'inúhi' ra mënë is-raelitë diza'quë shtë Dios.

## 2

*Bëdchini me'dë Jesús lu guë'dchiliu (Mt. 1.18-25)*

<sup>1</sup> Tiempë dzë ni César Augusto gunibë'a tsasë cënsë shtë ra mënë guëdubi guë'dchiliu.

<sup>2</sup> Ni na primërë cënsë naguc dzë na Cirenio gac gubernadurë shtë Siria. <sup>3</sup> Grë mënë gua ladzë shtadë guelú rai' parë guëdë'ë rai' lë rai'. <sup>4</sup> Nu zac bëru'u José guë'dchi Nazaret shtë në regiuni Galilea. Bëdchíni' Belén shtë në regiuni Judea parë guagdë'ëi' lëhi' purquë náhi' famili shtë David nu Belén na guë'dchi shtë David. <sup>5</sup> María nápi' comprumisi parë guëtsé'ai' con José. Tiempë ni hia nua shini María. <sup>6</sup> Nanú rai' Belén; bëdchini tiempë parë galë shíni'. <sup>7</sup> Ndë bëdchini primërë me'dë nguiu. Bëtu'bi María me'dë tubi lari nu gú'ti' catë rau ma purquë nídi'i lugar catë guëa'në rai' pusadë.

*Bëlua'alú ra ianglë lu ra vëquërë*

<sup>8</sup> Cerquë guë'dchi Belén rëta' ra vëquërë. Quëhapë rall lli'li lachi. Hia na gue'lë. <sup>9</sup> Iurní bëdchini tubi ianglë nabëshe'ldë Dadë Dios. Bëdchini tubi llni dushë shtë Dios. Rabtsë'ë llni alrededurë de ra vëquërë. Nalë bëdzëbë rall. <sup>10</sup> Iurní repi ianglë:

—Adë rdzëbëdi'i të purquë zeldënúa tubi nutici za'quë; na parë grë sa' të. Di'dzë ni guësëquitë ldu'u të. <sup>11</sup> Nedzë gulë tubi me'dë guë'dchi shtë David. Na me'dë Cristo, el quë nagudili Dios parë guëribë'ai'. Náhi' Dadë nagunë salvar lë'ë të. <sup>12</sup> Parë gac bë'a të chu náhi', guëdzëlë të lë'ë me'dë dú'bi' tubi ldë lari. Nagá'ai' catë rau ma.

<sup>13</sup> Mizmë iurní guná vëquërë másru'u zihani ianglë shtë gube'e cula'ni primërë ianglë. Bënë rai' alabar Dios; guni' rai'!

<sup>14</sup> Llëru'bë na pudërë shtë Dios nacabezë más guia'a lu gube'e.

Bënë më tubi favurë parë ra mënë narsëquitë ldu'u lë'ë më;

lu guë'dchiliu tsu paz, cuedchí ldu'u mieti.

15 Iurë ra ianglë bëabré rai' gube'e, guni'i ra vëquërë lu sa' rai':

—Cha guíá hia'a Belén, nia pë güc de lo quë nabëlua'a Dadë Dios lu hia'a.

16 Iurní nasesë zia'a rai' Belén. Guná rai' lu María nu José nu me'dë. Lë'ë me'dë naga'a catë rau ma. 17 Iurë guná ra vëquërë lu rai', guni'i rall lu ra mënë nazuga'a ndë lo quë naguni'i ianglë lu rall shcuendë me'dë. 18 Grë nazuga'a ndë bini naguni'i vëquërë; bë'në rall llgabë gu nanú verdá lo quë naguni'i vëquërë. 19 Perë María adë ruadí'dzëdí'i pë llgabë nananú la'ni ldú'i'. Guagla'guë bë'ní' llgabë lla na ra cusë rë'. 20 Ra vëquërë bëabré rall. Guni'i rall de quë llëru'bë na pudërë shtë Dios. Guni'i rall dushquilli Dios por lo quë naganá rall nu lo quë nabini rall. Bëdë'ë rall graci lu më purquë grë cusë güc cumplir tal ziquë guni'i ianglë lu rai'.

*José nu María guanú rai' Jesús iádu'uru'bë*

21 Gudëdë shunë dzë; iurní bëchuguë bëshuzi du'pë gui'di shtë partë delicadë shtë me'dë. Bërulë me'dë Jesús, el mizme naguni'i ianglë lu María antsë lë'i' gua'a shíni'.

22 Iurë gualú cuarenta dzë, iurní bë'në tucarë gunë María nu José cumplir según lëy shtë Moisés të gáqui' limpi. Bë'në rai' narunë tucarë tubi na'a narapë me'dë. Por ni José nu María guanú rai' lë'ë Jesús iádu'uru'bë ciudá Jerusalén. Guagdchinínú rai' lë'ë me'dë lu Dadë Dios. 23 Bë'në rai' ni purquë naescritë la'ni lëy shtë Dios narní'i: “Primëre ngulë'në naguëne'e Dios parë lë'ë të, gulë tsagdchinínú të me'dë lu Dadë Dios purquë náhi' parë lë'ë më”. 24 Nu zac María nu José bëdë'ë rai' chupë ma'ñi gati ra ziquë ofrendë lu Dios purquë lëy shtë Dios rni'i: “Ra prubi gunë

rall ofrecëre chupë guguë u chupë palumë bi'chi”.

25 Tiempë ni guquërelde tubi nguü guë'dchi Jerusalén. Lëhi' Simeón nu tubldí na shcuëndi' lu Dios. Bë'ní' cumplir shti'dzë më. Nu cabézi' guëdchini tubi naganë salvar naciuni Israel de grë enemigu shtë rall. Espiritu Santo cabezënúhi' Simeón, 26 Bëdchini tubi di'dzë lu Simeón por pudërë shtë Espiritu Santo de quë adë gátidi'i Simeón hashtë despuësë guenáhi' lu Cristo, el quë nagudili Dios parë guë nibé'ai'. 27 Espiritu Santo bë'në compaño lë'ë Simeón të guáhi' iádu'uru'bë mizme tiempë bëdchini María nu José parë guëdchinínú rai' me'dë Jesús lu Dios, nu bë'në rai' ofrecëre chupë ma lu më. Bë'në rai' cumplir lëy shtë Dios. 28 Simeón gudëdchi lë'ë me'dë. Bë'në Simeón alabar Dios; guni'i Simeón:

29 Dadë, iurne' nahia cunformë; gualú shchi'nia.

Cuntëntë gatia purquë bë'në'l cumplir lo quë naguni'il lua.

30 Gunahia con prupi sluhia lu naganë salvar lë'ë na'a.

Bëshé'ldël nguü ni.

31 Bëshé'ldël lë'i' delantë grë ra naciuni shtë guë'dchiliu të guená rall lu Salvador.

32 Lë'i' náhi' ziquë na llni parë guëziani' lu ra mënë nanadí'i më israelitë; gac bë'a rall shti'dzi',

nu por lë'i' ra më israelitë nagudíli, gapë rall hunurë.

33 José con shni'a Jesús guasë ldu'uru' rai' iurë bini rai' lo quë naguni'i Simeón. 34 Simeón guna'bë lu Dios të gunë ldai' më lë'ë rai'. Nu guni'i Simeón lu María:

—Guná, por lo quë naganë me'dë rë' zihani mënë israelitë tsabi'guë rall lu Dios, nu zihani rall guëni rai' lu më. Shti'dzi' gac ziquë sëñi parë ra mënë naquërelde tiempë ne' perë gunë rall cuntrë

lë'i'. <sup>35</sup> Perë lë'ël, María, gápël dulurë ziquë tubi spadë dëdë laguë la'ni ldú'ul. Por me'dë rë' llgabë naga'chi shtë zihani mënë, guëru'u rahin lu llni.

<sup>36</sup> Nu zac la'ni Jerusalén nanú tubi na'a lë Ana naná shtsa'pë Fanuel. Aser guc shtadë guëlu'ul. Ana guc tubi siervë nabiadi'dzë shti'dzë Dios, perë hia gú'shi'. Llígui' bët'sé'ai'. Gubaninúhi' tsé'li' gadchi izë, guti tsé'li'. <sup>37</sup> Bëá'ni' viudë; ne' nápi' ochenta y cuatro izë. Grë ra dzë riáhi' iádu'u. Dzë la gue'lë rúni' adorar Dios. Ruadi'dzënúhi' Dios nu rúni' ayunë. <sup>38</sup> Mërë iurní guabi'guë Ana catë cabezë José nu María con me'dë, bédë'lë Ana graci lu Dios. Guagla'guë biadi'dzënú Ana lu ra mënë naquëbezë el quë naguëshe'ldë Dios parë gúni' salvar naciuni Israel. Jesús na el quë nabëshe'ldë Dios, guni'i Ana.

*Bëabré José nu María guë'dchi Nazaret*

<sup>39</sup> Iurní gualú bënë María nu José cumplir grë narunë tucarë según lëy shtë Dios iurë lë'ë primërë shini mënë guëdchini guë'dchiliu, bëabré rai' Galilea hashtë guë'dchi Nazaret, ladzë María nu José. <sup>40</sup> Lë'ë me'dë guaru'bë con llëru'bë llni shtë Dios. Bënë Dios compa'ni lë'i' nu bënë l dai' më guëqui'.

*Gua Jesús visitë iádu'u ru'bë*

<sup>41</sup> Cadë izë ria shtadë Jesús Jerusalén parë gac laní Pascu. <sup>42</sup> Chi'bë chupë izë napë Jesús, iurní gua rai' Jerusalén ziquë na custumbrë shtë rai'. <sup>43</sup> Iurë gualú laní, guna'zi rai' nezë Nazaret. Hia Jesús bëá'ni' Jerusalén perë adë bédë'edi'i rai' cuendë. <sup>44</sup> Bënë rai' llgabë Jesús ze'dë ladi ra mënë naze'dënú rai'. Hia guc tubi dzë ze'dë guëzë rai', iurní guatili rai' shini rai' entrë shfamili rai' nu entrë los de más sa' rai'. <sup>45</sup> Adë

bédzë'lëdi'i rai' Jesús. Iurní bëabré rai' Jerusalén parë tsatili rai' Jesús.

<sup>46</sup> Gudëdë tsunë dzë; bédzëli' la'ni iádu'u. Zubënúhi' ra mësë narlua'a lëy shtë Moisés. Caquë diaguë Jesús shti'dzë rall nu zac guna'bë dí'dzi' lu rall. <sup>47</sup> Grë nabini naguni'i Jesús, bédzëguë' ldu'u rall tantë ráqui' nu manërë rquëbi' lu shti'dzë ra mësë. <sup>48</sup> Iurë lë'ë shtádi' bédchini con shní'ai', bédzëguë' ldu'u rai'. Iurní guni'i María:

—Llga'në, çpëzielú bënë'l zni'i con lë'ë na'a? Shtádël nu lë'ë na nalë rquëdi'ni ldu'u na'a; zudili na'a lë'ël.

<sup>49</sup> Iurní guni'i Jesús lu rai':

—çPëzielú quëguili tē na stubi lugar? çPë adë rac bë'adi'i tē napë quë guna lo quë narac shtu'u Shtada?

<sup>50</sup> Perë lë'ë rai' adë guc bë'adi'i rai' pë runë cuntienë shti'dzë Jesús.

<sup>51</sup> Lueguë bëabré Jesús con lë'ë rai' guë'dchi Nazaret. Guagla'guë bëzu'bë diaguë Jesús lu shtádi'. Hia shní'ai' quëhúni' tantë llgabë la'ni ldú'i' perë adë chu lu biadi'dzëdi'i' pë llgabë nápi'.

<sup>52</sup> Jesús guagla'guë guarú'bi' nu bédë'ë Dios llni guëqui'. Grë lo quë nabë'ni', bëa'nin bien lu Dios nu lu ra mënë.

### 3

*Juan Bautista quëadi'dzë lugar catë nídi'i mënë*

(Mt. 3.1-12; Mr. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

<sup>1</sup> La'ni izë che'ñi shtë gubernë Tiberio César naná rëy rumanë, Poncio Pilato guc gubernadurë shtë Judea. Herodes guc gubernadurë shtë Galilea. Lë'ë bëchill, Felipe, guc gubernadurë shtë Iturea nu Traconite. Lisnias guc gubernadurë shtë Abilinia. <sup>2</sup> Anás nu Caifás na rall primërë bëshuzi namás rnibë'a. La'ni ra dzë ni bédchini shti'dzë Dios lu Juan, shini Zacarías, lugar catë nídi'i mënë. <sup>3</sup> Juan zia'a zihani nezë. Guagní'i' lu ra mënë naquërelde guëlladchi

rua' guë'gu Jordán. Guni'i' lu ra mënë chubë nisë rall parë gac bë'a mieti gunë nadzë'ë mudë nanabani rall, zni gac perdunë duldë shtë rall. <sup>4</sup> Zni bë'në Juan según nabëquë'ë Isaías, el quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios. Bëquë'ë Isaías:  
Nanú tubi narni'i fuertë lugar catë quëréldëdi'i mënë.

Guni'i': "Gulë bë'në preparar la'ni ldu'u të ziquë nezë ldi parë iurë lë'ë më guëdchini.

<sup>5</sup> Grë bërrancu guëdze'.

Grë dani con ra lumë gaquin tubldí.

Grë nezë lecu guëldí rahin.

Ra nezë despareju guëac za'quin.

<sup>6</sup> Grë ra mënë shtë guë'dchiliu guená rall lla mudë guëzunë më almë shtë ra mënë parë gac salvar rall."

<sup>7</sup> Iurë bëdchini zihani mënë lu Juan parë guëchu'bë nisë Juan lë'ë rall, guni'i' Juan:

—Na të ziquë shini mbe'ldë. Gunë më juzguë lë'ë të. Nídi'i mudë guëru'u të sin quë adë gac juzguë të. <sup>8</sup> Si talë gunë nadzë'ë të mudë nabani të, gulë gac të ziquë hiaguë nardë'ë nashi. Gulë bë'në bien lu sa' të. Adë gápëdi'i të confiansë purquë na të llëbni Abraham gunë Dios salvar lë'ë të purquë rnia'a lu të, napë më pudërë parë lë'ë guë'ë rë' gac rahin llëbni Abraham. <sup>9</sup> Mizmë iurne' ziquë guiubëaguë nalistë parë chuguë ra hiaguë, grë ra hiaguë nanápëdi'i nashi za'quë, chuguin nu tsahin lu gui'i.

<sup>10</sup> Iurní guna'bë di'dzë ra mënë zihani:

—¿Pë rac shtu'u Dios guëdë'në na'a?

<sup>11</sup> Juan bëquebi:

—El quë nanapë chupë man-guë, guëdë'ëll tubi ca'a el quë nabënëpëdi'i. El quë nanapë naguëda'u, quí'dzëllin ca'a nabënëpëdi'i.

<sup>12</sup> Nu bëdchini bëldá cubradurë shtë impuestë parë chubë nisë rall. Guna'bë di'dzë rall lu Juan:

—Mësë. ¿Pë guëdë'në na'a?

<sup>13</sup> Juan guni'i':

—Adë rúnëdi'i të cubrë más de lo quë narni'i lëy ca'a të.

<sup>14</sup> Nu bëldá suldadë rumanë guna'bë di'dzë rall:

—Lë'ë na'a, ¿pë guëdë'në na'a?

Guni'i' Juan lu rall:

—Adë cuánëdi'i të shtë mënë con galnë. Adë guëdchisúdi'i të pë shtë mënë con bishi. Gulë gac cunformë lo quë naquëguilli gobiernë lë'ë të.

<sup>15</sup> Cumë ziquë ra mënë gualdí ldu'u rall ze'dë guëdchini cusë ru'bë, guni'i' rall la'ni ldu'u rall gu lë'ë cha'a Juan náhi' Cristo, el quë nagudili Dios parë guëribé'ai'.

<sup>16</sup> Perë Juan bëquebi lu ra mënë:

—Guldía, rchu'bë nisa con nisë perë ze'dë stubi më más nanapë pudërë quë na. Adë rúnëdi'i tu-carë guëshaca du gui'di shtë shrachi më. Lë'ë më gunë më stubi cusë. Guëzunë më ldu'u të con Espíritu Santo nu guënë'ei' pudërë. Stubi tantë lë'ë të gunë më juzguë con juici shtë gui'i. <sup>17</sup> Ziquë tubi narsú bë'dchi trigu të parë rru'u gui'lli tubi cu', zni guëdchini më të cuë më ra mënë za'quë parë lë'ë më. Ra mënë narialdídi'i ldu'i Dios tsa rall lu gui'i catë nídi'i fin.

<sup>18</sup> Con ra di'dzë rë' nu con zihani enseñansë, bëlua'a Juan diza'quë lu ra mënë. <sup>19</sup> Perë Juan guni'i' guëc gubernadurë Herodes de quë nádi'i za'quë nabë'në Herodes con tse'lë bëchi Herodes. Felipe lë bëchill. Na'a ni lë Herodías. Por zihani cusë mal nabë'në Herodes guni'i' Juan guëquëll. <sup>20</sup> Nu Herodes bë'nëll stubi cusë más naná mal; bëtiá'all lë'ë Juan lachigui'bë.

*Jesús bëriubë nisë*

*(Mt. 3.13-17; Mr. 1.9-11)*

<sup>21</sup> Antsë Juan gua lachigui'bë, iurë lë'ë ra mënë bëriubë nisë, nu Jesús bëriubë nisë; guzac iurë guni'inú Jesús Dios, iurní bëlla'lë



gube'e. <sup>22</sup> Iurní bédchini Espíritu Santo parè cuezénúhi' lè'è mè. Rluá'ai' ziquè shcuerpè palumè nu bédchini tubi bè nezè lu gube'e nu guni'i bè:

—Lè'èl nal shinia narac shtua'a. Nalè rquitè ldua'a rnahia lul.

*Ra shtadè guèlú Jesús*  
(Mt. 1.1-17)

<sup>23</sup> Jesús napè galdè bi chi izè, iurní guzublú bèlua'a mè lè'è ra mènè. Grè ra mènè gualdí ldu'u rall Jesús na shini José. Shtadè José guc Elí. <sup>24</sup> Shtadè Elí guc Matat. Shtadè Matat guc Leví. Shtadè Leví guc Melqui. Shtadè Melqui guc Jana. Shtadè Jana guc José. <sup>25</sup> Shtadè José guc Matatías. Shtadè Matatías guc Amós. Shtadè Amós guc Nahum. Shtadè Nahum guc Esli. Shtadè Esli guc Nagai. <sup>26</sup> Shtadè Nagai guc Maat. Shtadè Maat guc Matatías. Shtadè Matatías guc Semei. Shtadè Semei guc José. Shtadè José guc Judá. <sup>27</sup> Shtadè Judá guc Joana. Shtadè Joana guc Resa. Shtadè Resa guc Zorobabel. Shtadè Zorobabel guc Salatiel. Shtadè Salatiel guc Neri. <sup>28</sup> Shtadè Neri guc Melqui. Shtadè Melqui guc Adi. Shtadè Adi guc Cosam. Shtadè Cosam guc Elmodam. Shtadè Elmodam guc Er. <sup>29</sup> Shtadè Er guc Josué. Shtadè Josué guc Eliezer. Shtadè Eliezer guc Jorim. Shtadè Jorim guc Matat. <sup>30</sup> Shtadè Matat guc Leví. Shtadè Leví guc Simeón. Shtadè Simeón guc Judá. Shtadè Judá guc José. Shtadè José guc Jonan. Shtadè Jonan guc Eliaquim. <sup>31</sup> Shtadè Eliaquim guc Melea. Shtadè Melea guc Mainán. Shtadè Mainán guc Matata. Shtadè Matata guc Natán. Shtadè Natán guc David. <sup>32</sup> Shtadè David guc Isaí. Shtadè Isaí guc Obed. Shtadè Obed guc Booz. Shtadè Booz guc Salmón. Shtadè Salmón guc Naasón. <sup>33</sup> Shtadè Naasón guc Aminadab. Shtadè Aminadab guc

Aram. Shtadè Aram guc Esrom. Shtadè Esrom guc Fares. Shtadè Fares guc Judá. <sup>34</sup> Shtadè Judá guc Jacob. Shtadè Jacob guc Isaac. Shtadè Isaac guc Abraham. Shtadè Abraham guc Taré. Shtadè Taré guc Nacor. <sup>35</sup> Shtadè Nacor guc Serug. Shtadè Serug guc Ragau. Shtadè Ragau guc Peleg. Shtadè Peleg guc Heber. Shtadè Heber guc Sala. <sup>36</sup> Shtadè Sala guc Cainán. Shtadè Cainán guc Arfaxad. Shtadè Arfaxad guc Sem. Shtadè Sem guc Noé. Shtadè Noé guc Lamec. <sup>37</sup> Shtadè Lamec guc Matusalén. Shtadè Matusalén guc Enoc. Shtadè Enoc guc Jared. Shtadè Jared guc Mahalaleel. Shtadè Mahalaleel guc Cainán. <sup>38</sup> Shtadè Cainán guc Enós. Shtadè Enós guc Set. Shtadè Set guc Adán. Adán na shini Dios.

## 4

*Niasiguè mèdzabè lè'è Jesús*  
(Mt. 4.1-11; Mr. 1.12-13)

<sup>1</sup> Jesús bèsèa'nè guè'gu Jordán, nu guc mè completamente de acuerdè con lo què narac shtu'u Espíritu Santo. Iurní Espíritu Santo bia'a lè'è Jesús catè nídi'i mènè. <sup>2</sup> Hia ndè guquèrèldè mè cuarenta dzè. Durantè guèdubi tiempè ni adè gudáudi'i mè, nu bédchini mèdzabè Satanás parè guètè'dè mèdzabè prèbè lè'è mè tè niasiguè mèdzabè lè'è mè. Iurè gualú cuarenta dzè, bédchini galèrldia'nè ldu'u mè. <sup>3</sup> Guni'i mèdzabè lu Jesús:

—Si talè rní'il nal shini Dios, guni'i lu guè'è rè' guèaquin guetèshildi gaul.

<sup>4</sup> Jesús repi lull:

—Naescritè la'ni shti'dzè Dios: “Lèdè niá'asèdi'i guetèshildi guèbani nguiu sino por grè di'dzè narni'i Dios guèbani nguiu”.

<sup>5</sup> Iurní bia'a mèdzabè lè'è Jesús lu guèc dani ru'bè. Mizmè iurní bèlua'all grè lugar catè rnibè'a ra

mënë. Guná më lu rahin tubi chupë mumëntë. <sup>6</sup> Repi mëdzabë lu më:

—Grë ndë'ë guënehia cá'al con grë cusë za'quë nananú lu guë'dchiliu. Guëñibë'al rahin. Bëna recibir pudërë guëñibë'ahia grë cusë ni, nu guëdë'ahin ca'a el quë naquëhuna disponer. <sup>7</sup> Grë guëñibë'al si talë guëzullíbil lua nu gúnël adorar na.

<sup>8</sup> Perë Jesús repi:

—Guabsú lua. Naescritë la'ni shti'dzë Dios: “Sulë Dadë Dios gúnël adorar. Sulë lë'ë më guëzu'bë diáguël.”

<sup>9</sup> Despuësë lë'ë mëdzabë bia'a lë'ë më ciudá Jerusalén catë zubë iádu'u ru'bë. Zia'anú mëdzabë lë'ë më guëc iádu'u. Iurní guní'i mëdzabë:

—Si talë guldil rní'il nal shini Dios, bëru'ldë lë'ël hashtë lu guíu'u <sup>10</sup> purquë shti'dzë Dios rní'i:

Dios guëñibë'a ra ianglë parë gapë rai' lë'ël.

<sup>11</sup> Gua'a rai' lë'ël guia'a rai' të ni tubi guë'ë gunëñdi'i guëa'l.

<sup>12</sup> Iurní Jesús guní'i' lu mëdzabë:

—Nu zac shti'dzë Dios rní'i: “Adë rtë'dëdi'il prëbë lë'ë Dadë Dios shtënë të. Adë rúnëdi'il obligar lë'j'.”

<sup>13</sup> Despuësë gualú zihani prëbë shtë mëdzabë nihunë më mal, bëseá'nëll lë'ë më por tubi tiempë.

*Jesús guzublú dchi'ni shtëni' Galilea*

(Mt. 4.12-17; Mr. 1.14-15)

<sup>14</sup> Completamentë cabezënú Espíritu Santo Jesús; bëabí më Galilea. Bërë'tsë famë shtë më grëtë' guë'dchi alreduerë de regiuni ni. <sup>15</sup> Quëgluá'ai' la'ni grë iádu'u shtë më israelitë, nu grë mënë guní'i' rall napë më llëru'bë pudërë.

*Jesús nanú Nazaret*

(Mt. 13.53-58; Mr. 6.1-6)

<sup>16</sup> Be'dë guëzë Jesús Nazaret catë guarú'bi'. Guzac tubi dzë descansë gua më iádu'u ziquë

custumbrë shtëhi'. Guasuldí më parë gu'ldë më shti'dzë Dios.

<sup>17</sup> Bëdë'ë mënë nabëquë'ë Isaías, el quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Bëdchili më luhin catë bëdzelë më narni'i zni:

<sup>18</sup> Espíritu shtë Dadë Dios cabezënúa.

Gudili më na parë guënia'a diza'quë lu ra prubi, ra nadë guëñdi'i Dios.

Bëshe'ldë më na parë gac librë ra naná bajo ordë shtë mëdzabë.

Nu nahia parë guëabí slu ra ciegu, gac bë'a rall shnezë Dios.

Nu nahia parë cuedchí ldu'u ra naná rzac zi.

<sup>19</sup> Nu bëshe'ldë më na parë guadi'dza de quë bëga'a tiempë za'quë gunë më favurë parë mënë narëta' lu guë'dchiliu.

<sup>20</sup> Iurní bëtu'bi Jesús librë nu bëdë'ë mëhin guia'a el quë nacanihapë ra librë. Iurní guzubë më. Grë ra mënë narëta' la'ni iádu'u, rbi'a rall lu më. <sup>21</sup> Jesús guzublú biadi'dzi' lu rall:

—Nëdzë guc cumplir shti'dzë Dios rë' mientras bini të di'dzë rë'.

<sup>22</sup> Grë mënë cagni'i bien na shti'dzë Jesús. Bëdzëguë' ldu'u rall diza'quë naguni'i më tantë nasa'a rac më. Nu guní'i lu sa' rall:

—Ndë'ë naruadi'dzë, nadë más nall shini José.

<sup>23</sup> Iurní Jesús guní'i' lu rall:

—Seguramentë guëni'i të lua dichë narni'i: “Ducturë, bënëac mizmë lë'ël”. Nu guëni'i të lua: “Lo quë nabë'nëll ladi guë'dchi Capernaum, bë'në ra cusë rë' ládzël. Bini na'a lo quë nabë'nëll guë'dchi Capernaum.”

<sup>24</sup> Guagla'guë biadi'dzë më:

—En verdá rnia'a lu të, ra mënë adë nápëdi'i rall rëspëti parë tubi naruadi'dzë shti'dzë Dios si talë náhi' më ladzë rall. <sup>25</sup> Guldía, tiempë shtë Elías nanú zihani viudë ladi ra më israelitë. Guláguëdi'i

guiu por tsunë izë guëruledë, nu gu' pobuni guëdubi naciuni rë'.  
<sup>26</sup> Perë Dios bëshel'dë lë'ë Elías guë'dchi Sarepta shtë Sidón parë guëni'i' lu tubi viudë nananú ladi guë'dchi rë'. Adë bëshé'ldëdi'i Dios lë'ë Elías lu ra viudë nananú ladi mënë Israel. <sup>27</sup> Nu tiempë guahietë ladi naciuni Israel, nanú zihani narac ll'u'u galguidzë naru'dzë ládi'. Tiempë ni nanú Eliseo el quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios, perë ni tubi mënë narac ll'u'u galguidzë ni ladi mënë Israel, bëáquëdi'i rall. Perë Naamán sulamëntë bëáquëll por pudërë shtë Dios. Nu lë'ëll nall mënë shtë Siria, lëdëdi'i shtë naciuni Israel.

<sup>28</sup> Iurë bini ra mënë di'dzë rë', grë ra narë la'ni iádu'u, nalë bëldë rall. <sup>29</sup> Lueguë gulú rall lë'ë Jesús rua' guë'dchi nu bia'a rall lë'i' guia'a rua' tubi bërrancu tē parë guëldaguë rall lë'ë mē la'ni parë gáti'. Guë'dchi Nazaret zubë lu dani rë', <sup>30</sup> perë Jesús gudëdë lu rall parë guzia'a mē stubi ladë.

*Jesús bënëac tubi nguii nanapë mēdzabë la'ni ldú'ull*  
 (Mr. 1.21-28)

<sup>31</sup> Gua Jesús Capernaum ciudá shtë Galilea. Ziaglua'a mē stubi la'ni iádu'u ra dzë narzi'i ldu'u mënë. <sup>32</sup> Iurní bēdzēguēē' ldu'u mënë ldai' nu di'dzë naruadi'dzë mē. Bēnguē bē'a rall de quē bēlua'a Jesús con pudërë shtë Dios.

<sup>33</sup> La'ni iádu'u nanú tubi nguii nanapë mēdzabë mal la'ni ldú'ull. Fuertë gurushtiall. Guni'ill:

<sup>34</sup> —¿Pë nápël con lë'ë na'a, Jesús mē Nazaret? ¿Pë zé'dël parë guëzalul lë'ë na'a? Nanéa chu nal. Nalimpi ldú'ul lu Dios.

<sup>35</sup> Iurní Jesús guni'i guëc mēdzabë. Guni'i Jesús fuertë lu espíritu mal:

—Guitségá, nu bēru'u de lë'ëll.

Iurní mēdzabë bēru'ldë lë'ë nguii ni lu guiu'u delantë lu ra mënë. Bēru'u mēdzabë sin adë pē bē'nēnūdi'ill. <sup>36</sup> Grë mënë

bēdzēguēē' ldu'u rall. Guni'i lu sa' rall:

—¿Pëllë ldai' cubi rë'? Jesús rnibë'a ra mēdzabë. Nápi' pudërë parë rgúhi' mēdzabë la'ni ldu'u mënë. Rzu'bë diaguë ra mēdzabë shti'dzi'.

<sup>37</sup> Por guëdubi nezë bërë'tsë di'dzë nabë'në Jesús.

*Jesús bënëac suëgrë Simón Pedro*  
 (Mt. 8.14-15; Mr. 1.29-31)

<sup>38</sup> Iurní Jesús bēru'u iádu'u. Gua mē lidchi Simón Pedro nu guatë mē la'ni hiu'u. Suëgrë Simón rac llú'ull; ráquëll shldi ru'bë. Bë'në mënë ruëguë lu Jesús gunëac mē lë'ë na'a. <sup>39</sup> Iurní bēa'chi mē, guná mē lu narac ll'u'u. Fuertë guni'i mē lu shldi. Lueguë bēru'u shldi. Lueguë lueguë guashtë na'a nu bēdë'ë na'a nagáu rai'.

*Jesús bënëac zihani ra narac ll'u'u*  
 (Mt. 8.16-17; Mr. 1.32-34)

<sup>40</sup> Iurë gua'zë ngubidzë, grë ra narac ll'u'u nu ra nanapë grë clasë galguidzë, bē'dēnú ra mënë lë'ë rall lu Jesús. Bēdchi'bë mē guia'a mē guëc rall. Grë rall bēac rall. <sup>41</sup> Nu bēgú mē zihani mēdzabë nananú la'ni ldu'u mënë. Gurushtía ra mēdzabë. Guni'i rall:

—Lë'ëll nal shini Dios.

Perë lë'ë Jesús bēsëac dchi lë'ë rall nu guni'i mē fuertë lu rall tē adë guadí'dzëdi'i rall purquë guc bē'a rall na mē Cristo el quë nagudili Dios parë guënibë'ai'.

*Jesús guaglua'a regiuni Galilea*  
 (Mr. 1.35-39)

<sup>42</sup> Iurë brëgue'lë, bēru'u Jesús guë'dchi rë'. Zia'a mē tubi lugar catë nídi'i mënë. Lë'ë ra mënë caguili rall lë'ë mē. Bēdchini rall catë cabezë mē. Rac shtu'u rall guëa'nēnú mē lë'ë rall. Guni'i rall adë guësëa'në mē lë'ë rall, <sup>43</sup> perë Jesús guni'i:

—Rqui'ni tsahia grë ra guë'dchi parë guadi'dza diza'quë lla tsutë mënë catë rnibë'a Dios. Parë ni bëshel'dë Dios na.

44 Nu guagla'guë biadi'dzë më diza'quë la'ni iádu'u catë quërelde ra mënë israelitë.

## 5

*Jesús bënë milagrë catë rga'a mbeldë*

(Mt. 4.18-22; Mr. 1.16-20)

<sup>1</sup> Guzac tubi dzë nanú Jesús rua' nisë ru'bë lë Genesaret. Bëdchini mënë zihani hashtë rte'e mënë lë'e më. Rac shtu'u rall guini rall shti'dzë Dios. <sup>2</sup> Jesús guná lu chupë barcu nananú rua' nisë. Ra narna'zi mbeldë bëru'u rall la'ni barcu nu caguibi rall guë'shu shtë mbeldë. <sup>3</sup> Iurní guaté më la'ni barcu shtë Simón Pedro. Guni'i më lu Pedro guëazë guetë barcu du'pë. Guzubë më lu barcu të parë guëlua'a më diza'quë lu ra mënë narë rua' nisë ru'bë.

<sup>4</sup> Iurní gualú biadi'dzë më, guni'i më lu Pedro:

—Cha guía hia'a ca más zili nisë të guëtia'a të guë'shu shtë të parë guëga'a mbeldë.

<sup>5</sup> Perë Pedro repi:

—Mësë, guëdubi gue'lë bënë'në na'a dchi'ni sin ni tubi mbeldë gá'adi' guëga'a. Perë hia quë lë'ël rnibé'al guëtia'a na'a guë'shu la'ni nisë, guëdë'në na'ain.

<sup>6</sup> Lueguë bënë'në rai' lo quë na-guni'i Jesús. Bëga'a mbeldë zihani hashtë lë'e guë'shu guzublú chí'ezë. <sup>7</sup> Iurní bënë'në rai' sëñi lu sa' rai' nazubë la'ni stubi barcu parë guidë guë'në rai' compañi. Bëdchini rai'. Bëguëu' rai' mbeldë la'ni chupë barcu. Por tantë zihani mbeldë hia mërë në'azë barcu la'ni nisë. <sup>8</sup> Iurë guná Simón Pedro zihani mbeldë bëga'a, bëzullibi Pedro lu Jesús nu guni'i Pedro:

—Bësëa'në na, Dadë, nahia pecadurë. Napa zihani duldë.

<sup>9</sup> Zni guni'i Pedro purquë nalë bëdzëguë' ldu'i' nu grë narëta' nga'li bëdzëbë rai' por tantë mbeldë guna'zi rai'. <sup>10</sup> Nanú Jacobo nu bëchill Juan nga'li.

Bënë'në rai' dchi'ni con Pedro. Na Jacobo nu Juan shini Zebedeo. Nalë bëdzëguë' ldu'u rai'. Iurní Jesús guni'i lu Pedro:

—Adë rdzëbëdi'il. Ziquë nal pescadurë iurne', zni gáquël pescadurë; gue'dënu' mënë lua.

<sup>11</sup> Iurní gulú rai' barcu rua' nisë catë na guiu'u. Bësëa'në rai' dchi'ni nu guanaldë rai' lë'e Jesús.

*Jesús bënëac narac ll'u galguidzë ru'dzë ládi'*

(Mt. 8.1-4; Mr. 1.40-45)

<sup>12</sup> Guzac ladi tubi guë'dchi, bëdchini tubi nguiu lu Jesús. Rac llú'ull galguidzë naru'dzë ládi' guëdubi cuerpë shtë'nëll. Bëzullíbill lu më hashtë bëdchini luquëll lu guiu'u. Bënë'në ruëguë lu më:

—Dadë si talë rac shtú'ul, záquël gunëaquëll na.

<sup>13</sup> Iurní Jesús bëdchi'bë më guia'a më guëquëll. Guni'i më:

—Rac shtua'a. Guëac galguidzë shtë'nëll.

Niá'asë gualú guni'i Jesús di'dzë rë, lueguë bëaquëll.

<sup>14</sup> Iurní Jesús gunibë'a lë'ëll adë chu lu guadi'dzëll. Guni'i më:

—Gua iádu'u; tsagnal bëshuzi parë guë'ná bëshuzi lul. Nu bënë'në ziquë guni'i Moisés shcuendë ra narac ll'u galguidzë ládi' perë bëac rall. Gúnëlin parë grë mënë gac bë'a rall de verdá hia bëaquëll.

<sup>15</sup> Guëdubi nezë ruadi'dzë mënë lo quë nabë'në Jesús nu guaglá'guëru'u bërë'tsë naguni'i mënë de lë'e më. Zihani mënë bënë'në parë guëquë diagüë rall shti'dzë më nu parë gunëac më narac ll'u. <sup>16</sup> Perë Jesús zia'a tubi lugar catë nídi'i mënë. Nga'li biadi'dzë'núhi' Dios.

*Jesús bënëac tubi nguiu narac galguidzë llungüë*

(Mt. 9.1-8; Mr. 2.1-12)

<sup>17</sup> Tubi dzë Jesús caglua'a ra mënë. Ndë nanú bëldá mënë religiusë fariseos nu mësë narlua'a lëy shtë Moisés. Guzubë rall. Ze'dë

rall zihani guë'dchi shtë Galilea nu Judea. Ze'dë rall de Jerusalén. Jesús napë pudërë shtë Dios parë bënëac më narac ll'u'u. <sup>18</sup> Iurní guzac bédchini bældá nguui; nua'a rall tubi daa' catë dchi'bë tubi nguui narac llunguë. Rac shtu'u rall tsutënú rall narac ll'u'u la'ni hiu'u catë cabezë më të gunëac më lë'ëll. <sup>19</sup> Perë adë gúquëdi'i guédchini rall lu më tantë zihani mënë. Iurní güe'pi rall guëc hiu'u guia'a. Gu-didë rall dëllë guëc hiu'u të parë bældaguë rall daa' catë naga'a nguui narac ll'u'u. Bældaguë rallin entrë de ladi ra mënë hashtë delantë lu Jesús. <sup>20</sup> Jesús guná rialdí ldu'u rall lë'ë më. Guni'i më lu narac ll'u'u:

—Lë'ël, naperdunë duldë shtënëll.

<sup>21</sup> Iurní lë'ë ra mësë shtë lëy nu ra fariseo guzublú quëhunë rall llgabë. Guni'i rall la'ni ldu'u rall: “¿Chu ndë'ë? Blac di'dzë dzabë ruadí'dzëll cuntrë Dios purquë tubsë Dios runë perdunë duldë, lëdë núdi'i mënë.”

<sup>22</sup> Perë Jesús guc bë'a pë llgabë quëhunë rall. Iurní guni'i më:

—¿Pëzielú runë të llgabë zni'i? <sup>23</sup> ¿Pë más sencigi guënia'a: “Naperdunë duldë shtënëll”? u guënia'a: “Guasuldí nu guzë”. <sup>24</sup> Parë gac bë'a të nahia nguui nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, nu napa pudërë parë guna perdunë duldë, gulë guná.

Iurní repi më lu nguui narac ll'u'u galguidzë llunguë:

—Lul rnia'a, guasuldí. Bëtëa shtaa'l nu bëagzë lídchil.

<sup>25</sup> Lueguë lë'ë nguui narac ll'u'u galguidzë, guasuldí delantë lu rall. Bëtëall shtaa'll nu bëagrill lídchill. Bëdë'ëll graci lu Dios. Llëru'bë na pudërë shtë më, guní'ill. <sup>26</sup> Grë mënë bëdzëguëe' ldu'u rall. Guni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios. Bëchi'chi rall tantë rdzëbë rall. Guni'i rall:

—Ne' guná hia'a cusë ru'bë nadë riasëdi'ia'a.

*Jesús guna'bë lë'ë Leví*  
(Mt. 9.9-13; Mr. 2.13-17)

<sup>27</sup> Iurní Jesús bëru'u guë'dchi ni. Guná më lu tubi nguui narunë cubrë impuestë. Lëll Leví nu guzúbëll lugar catë riatilli mënë impuestë. Guni'i Jesús lu Leví:

—Gude'e naldë na.

<sup>28</sup> Lueguë Leví guasuldill nu guanáldëll lë'ë Jesús. Bësëa'nëgall shchí'nill nu grë nashtënëll.

<sup>29</sup> Más despuësë Leví gunibë'a gac tubi laní parë Jesús lidchi Leví. Zihani mënë narunë cubrë impuestë bédchini rall. Lë'ë rall con más mënë guzubë rall lu mellë con Leví nu Jesús. <sup>30</sup> Perë ra fariseo nu mësë shtë ra fariseo guzublú guni'i rall cuntrë ra shini gusë'dë më; guni'i rall:

—¿Pëzielú raunú të con ra pecadurë nu con ra narunë cubrë impuestë nu ruu'nú të lë'ë rall?

<sup>31</sup> Jesús guni'i lu rall:

—Ra narac ll'u'u, rqui'ni rall tubi ducturë perë el quë nabëraqüëdi'i, adë rqui'nidi'ill ducturë. <sup>32</sup> Zeldë guëna'ba gac salvar ra pecadurë të guëabrí ldu'u rall con Dios. Na adë zeldë guëna'bëdia'a mënë narni'i nápëdi'i duldë.

*Guna'bë di'dzë mënë lu Jesús shcuendë ayunë*

(Mt. 9.14-17; Mr. 2.18-22)

<sup>33</sup> Iurní ra fariseo guna'bë di'dzë rall lu Jesús:

—Ra shini gusë'dë Juan Bautista quëhunë rall ayunë zihani vueltë nu zihani ruadí'dzënú rall Dios, nu ra shini gusë'dë fariseo runë rall zni. ¿Pëzielú shini gusë'dël rau rall; ruu' rall?

<sup>34</sup> Jesús guni'i iurní:

—¿Pë zunë të obligar ra invitadë shtë sa'a gunë rall ayunë mientras cabezënú rall lliguë? <sup>35</sup> Perë guédchini dzë hiadë cuezënúdi'i lliguë lë'ë rall, iurní sí, gunë rall ayunë.

<sup>36</sup> Guni'i Jesús comparaciuni rë':

—Ni tubi chu rúnedi'i rumiendë lu lari gushë con lari cubi, purquë si talë guëguëu'l lari bëuldë con lari cubi, rche'zë lari cubi. Adë rgá'adi'i rlua'a lari cubi rëu' lu lari gushë. <sup>37</sup> Ni tubi adë rgutsa'u vini cubi la'ni bulsë gushë. Adë gúnedi'i bulsë gushë gan lu fuersë shtë vini cubi. Rí'ezë bulsë gushë nu lë'ë vini guëllë'ë lu guiu'u. <sup>38</sup> Por ni rqui'ni tsutsa'u vini cubi la'ni bulsë cubi. Iurní lë'ë vini nu ra bulsë adë guënitidi'in. <sup>39</sup> El quë naruu' vini nanapë tiempë, rac shtú'udi'ill gull vini cubi purquë rni'ill: “Vini nanapë tiempë na mejurë”.

## 6

*Ra shini gusë'dë më caniashi rai' du'u shtë trigu*

(Mt. 12.1-8; Mr. 2.23-28)

<sup>1</sup> Guzac tubi dzë narzi'i ldu'u mënë, gudëdë Jesús con ra shini gusë'dë më catë nanú trigu. Lë'ë shini gusë'dë më caniashi rai' du'u shtë trigu nu quëshá guia'a rai' guëc du'u parë guëru'u bë'dchi gau rai'. <sup>2</sup> Iurní ra mënë religiuse fariseo nazuga'a nga'li, guná rall pë quëhunë rai'. Guna'bë di'dzë rall lu Jesús:

—¿Pëzielú runë të lo quë naná providë quëhunë të dzë narzi'i ldu'u mënë?

<sup>3</sup> Jesús bëquebi lu rall:

—¿Pë adë bí'ldidi'i të lo quë nabë'në David guahietë? Iurë bëldia'në grë shmënë David, <sup>4</sup> guatë David lidchi Dios. Guna'zi David guetështildi sagradë nabëdchi'bë bëshuzi lu Dios. Gudáu David. Bëdë'ë David gudáu ra mënë naze'dënú lë'i'. Perë guetështildi sagradë niétiquë bëshuzi ráuhin. Naprovidë gau cualquier mënë.

<sup>5</sup> Guagla'guë guni'i Jesús:

—Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Napa derechë guëñibë'ahia pë cusë gunë ra mënë dzë descansë.

*Tubi nguiu nagubidchi tubi guiá'ai'*

(Mt. 12.9-14; Mr. 3.1-6)

<sup>6</sup> Guzac stubi dzë narzi'i ldu'u mënë guatë Jesús iádu'u. Quëglua'a më diza'quë lu ra mënë. Ndë zuga'a tubi nguiu nagubidchi guiá'ai' ladë ldi.

<sup>7</sup> Ra mësë shtë lëy con ra fariseo quëglada'chi rall lë'ë më parë guená rall nia pë gunë më dzë narzi'i ldu'u mënë. Quëglada'chi rall nia zunëac më parë guëdzëlë rall mudë parë pë gunënú rall lë'ë më. <sup>8</sup> Perë Jesús guc bë'a pë llgabë quëhunë rall. Iurní guni'i më lu nguiu nagubidchi guiá'ai':

—Gude'e ndë'ë nu guasuldí guëlláu.

Lë'ë nguiu ni guasuldill. Guzull catë guni'i më. <sup>9</sup> Iurní guni'i Jesús lu ra nazuga'a:

—Rna'bë di'dza tubi cusë. ¿Pë rni'i lëy shtë hia'a? ¿Gunë nguiu bien u gunë nguiu mal dzë descansë? ¿Zúnëll rumëdi nguiu u zësá'nëll gati nguiu?

<sup>10</sup> Iurní Jesús gubi'a lu grë ra mënë nabëdëá nga'li. Guni'i më lu nguiu:

—Bëldí guiá'al.

Lueguë bëldí guiá'ai'. Lueguë bëáquëll. <sup>11</sup> Ra fariseo nu ra mësë nalë bëldë rall. Iurní guzublú rall guëna'bë di'dzë lu sa' rall pë gunë rall con Jesús.

*Bë'në Jesús nombrar chi'bë chupë shini gusë'dë më*

(Mt. 10.1-4; Mr. 3.13-19)

<sup>12</sup> La'ni ra dzë ni Jesús zia'a lu dani parë guadi'dzënúhi' Dios. Gua'a gue'lë biadi'dzënúhi' Dios. <sup>13</sup> Iurná brëgue'lë guna'bë më ra shini gusë'dë më. Bë'në më nombrar chi'bë chupë mënë parë gac rall poshtë shtëné më. <sup>14</sup> Ndë'ë na lë ra poshtë: primëre poshtë lë Simón nu bëdë'ë më stubi lëhi', bërulëhi' Pedro. En seguídë na Andrés, bëchi Simón. Nanú Jacobo, nu

Juan nu Felipe nu Bartolomé,<sup>15</sup> nu Mateo nu Tomás nu Jacobo. Jacobo na shini Alfeo. Nu bë'në Jesús nombrar Simón nanapë llëru'bë ánimo parë lëy. <sup>16</sup> Nu nanú Judas, shini Jacobo con stubi Judas nabëru'lë Iscariote, el quë nabë'në intriegu lë'lë Jesús.

*Jesús bëlua'a zihani mënë*  
(Mt. 4.23-25)

<sup>17</sup> Jesús con ra shini gusë'dë më, bietë rai' lu dani. Cabezë rai' lu lumë shtë dani con zihani narianaldë lë'lë më. Nu ze'dë mënë zihani de Judea nu Jerusalén nu ze'dë rall regiuni shtë Tiro nu Sidón naquë rua' nisë ru'bë. Bëdchini rall parë guëquë diaguë rall shti'dzë Jesús, nu parë gunë më rumëdi ra galguidzë shtë rall. <sup>18</sup> Nu ra nanapë mëdzabë fier la'ni ldu'i, bëac rall. <sup>19</sup> Grë mënë rac shtu'u rall guëga'ldë rall shabë më parë guëac rall. Bënëac më narac ll'u'u con pudërë shtë'në më.

*Ra naguëquitë ldu'u nu ra nadë guëquitë'di' ldu'i*  
(Mt. 5.1-12)

<sup>20</sup> Iurní Jesús gubi'a lu shini gusë'dë më, nu guni'i':

—Dichusë të, adë nápëdi'i të zihani cusë shtë guë'dchiliu perë rnibë'a Dios lë'lë të; tsutë të lugar catë na më Rëy.

<sup>21</sup> Dichusë të, napë të nicidá la'ni ldu'u të iurne'. Gunë të recibir lo quë narqui'ni të.

'Dichusë të, lë'lë të naru'në iurne'. Guëquitë ldu'u të.

<sup>22</sup> Dichusë të iurë rna zá'quëdi'i mënë lu të, nu iurë rgu rall lë'lë të iádu'u, iurë rushtiá rall guëc të, nu iurë guëni'i mënë na të cusë mal. Gunë rall grë ndë'e purquë na të shmëna, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. <sup>23</sup> Gulë bëquitë ldu'u të nu gulë bëchesë tantë rquitë ldu'u të dzë naguëni'i mënë cuntrë lë'lë të. Zni ra shtadë guë'lú rall bë'në rall cuntrë ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Gulë bëquitë ldu'u të

purquë napë më tubi premi ru'bë gube'e parë lë'lë të.

<sup>24</sup> Perë rnia'a lu ra ricu, prubi de lë'lë të purquë hia napë të grë lo quë narsëquitë ldu'u të.

<sup>25</sup> Nu rnia'a lu të nanapë grë lo quë narac shtu'u të. Prubi de lë'lë të purquë guëdchini tiempë guëa'në të sin quë adë pë nápëdi'i të.

'Nu rnia'a lu të nabëquitë ldu'i guë'dchiliu. Prubi de lë'lë të purquë despuësë gu'në të nu cushtiá të.

<sup>26</sup> Nu rnia'a lu të nanapë gustë iurë lë'lë mënë rni'i bien de lë'lë të. Prubi de lë'lë të purquë na të ziquë shtadë guë'lú të. Shtadë guë'lú të guni'i rall bien de nguiu bishi nangun'i na rall siervë shtë Dios.

*Jesús guni'i: "Gulë gac shtu'u enemigu shtë'në të"*

(Mt. 5.38-48; 7.12)

<sup>27</sup> Guagla'guë guni'i Jesús:

—Rnia'a lu të nabini shti'dza, gulë gac shtu'u ra narldë'nú lë'lë të. Gulë bë'në bien lu contrari shtë të. <sup>28</sup> Gulë guni'i bien lu narni'i guidzë guëc të. Gulë guna'bë lu Dios por el quë narushtiá guëc të.

<sup>29</sup> Si talë chu cubë lul, adë rúnëdi'il ziquë bë'nëll; más bien bëtë'e lë'lë cubëll stubi ladë. Si talë chu rquëdu'u guëdchisú shábël, bëtë'e lë'lë guëdchisull shmánguël. <sup>30</sup> Gulë bëtë'e naca'a el quë narna'bë lul.

Si talë chu rdchisú pë nápël, adë guëná'bëdi'il lull parë guënë'ellin. <sup>31</sup> Gulë bë'në tratë sa'l igual ziquë rac shtú'ul gunë rall tratë con lë'lë.

<sup>32</sup> Si talë rac shtú'ul lë'ësë narac shtu'u lë'lë, ¿pë premi gápël? purquë ra mënë mal rac shtu'u rall el quë narac shtu'u lë'lë rall. <sup>33</sup> Si talë runë të bien lë'ësë narunë bien con lë'lë të, ¿chu guëne'e premi cá'al? purquë ra mënë mal runë rall bien con sa' rall. <sup>34</sup> Si talë rúnël prështë dumí lë'ësë ra naguëdchigrë lë'lë dumí, ¿chu guëne'e premi cá'al? Ra mënë mal runë rall prështë dumí; quëbezë rall quillí mënë mizme cantidá dumí. <sup>35</sup> Perë rnia'a

lu të, gulë guc shtu'u ra mënë narunë cuntrë lë'ë të. Gulë bë'në bien con grë mënë. Gulë bë'në prështë aunquë adë guëdchigrëdi'i rall dumí. Si talë quëhunë të ra cusë ni, gapë të premi ru'bë nu na të ziquë shini Dios nacabezë gube'e. Pues Dios rac shtú'ui' ra mënë mal nu quëhunë më bien con ra mënë nanadë rdë'di'i graci lu më. <sup>36</sup> Gulë bëga'a ldu'u të ra mënë igual ziquë Shtadë të rga'a ldu'i' lë'ë ra mënë.

*Jesús guni'i: "Adë rúnëdi'il juzguë sa'l"*

*(Mt. 7.1-5)*

<sup>37</sup> Nu rnia'a lu të, adë rúnëdi'il juzguë sa'l purquë gunë më juzguë lë'ël igual ziquë quëhúnël juzguë sa'l. Adë rúnëdi'il condenar mënë, nu Dios gúnëdi'i më condenar lë'ël. Gulë bë'në perdunë sa' të guëdubínú ldu'ul nu Dios gunë më perdunë lë'ë të. <sup>38</sup> Gulë bédë'ë naca'a nabënápëdi'i, iurní gunë Dios igual con lë'ë të. Guëne'e më medidë completë hashtë guëqui'chi mëhin, hashtë guëni'bi mëhin, hashtë guërë'tsin, guëne'e më ca'a të. Medidë nardë'ël mizme medidë gúnël recibir.

<sup>39</sup> Iurní guni'i Jesús tubi comparaciuni:

—¿Gu rac guësë ciegu stubi ciegu? Guërupë rall ldaguë rall la'ni guëru. <sup>40</sup> Tubi narsë'dë lu mësë shténëll, nádi'll más më ru'bë quë mësë shténëll, perë iurë tsalú studi shténëll, iurní gáquëll ziquë mësë shténëll. Gulë guná bien guadë guëlua'a lë'ë të. <sup>41</sup> ¿Pëzielú guëni'il lu sa'l nanú tubi gui'lli la'ni slull nu iurní nanú tubi trunquë la'ni slul? <sup>42</sup> ¿Lla guëni'il lu sa'l: "Amigu, bëne'e sí guëdchisúa gui'lli nananú la'ni slul"? Perë lë'ël rnádi'il trunquë la'ni slul. Lë'ël nal falsë; gulú primërë trunquë nananú la'ni slul, iurní gac guënal bien parë cul gui'lli la'ni slu sa'l.

*Ra nashi naquë lu hiaguë rlua'a pë clasë hiaguë*

*(Mt. 7.17-20; 12.34-35)*

<sup>43</sup> Guagla'guë guni'i Jesús:

—Nanë mieta hiaguë za'quë rnë'edi'in nashi mal, nu hiaguë mal rnë'edi'in nashi za'quë. <sup>44</sup> Ra nashi naquë lu hiaguë rlua'a pë clasë hiaguë nahin. Adë tsagll'i'di'i ra mënë nashi higu lu hiaguë guitsë nu adë guësié'tëdi'i ra mënë uvë lu hiaguë guitsë. <sup>45</sup> Tubi më za'quë ruadi'dzë cusë za'quë purquë nabënë na ldu'u mënë ni. Perë tubi mënë mal ruadi'dzëll cusë nadë rllu'i'di'i purquë lë'ësë mal nanú la'ni ldu'ull. Lo quë nananú la'ni ldu'u mënë ruadi'dzë rall.

*Comparaciuni shtë chupë nabëza'a hiu'u*

*(Mt. 7.24-27)*

<sup>46</sup> Guagla'guë guni'i Jesús lu ra mënë:

—Rni'i të nahia el quë narnibë'a lë'ë të ziquë shtadë të perë rúnëdi'i të cumplir shti'dza. <sup>47</sup> Iurní guënia'a lu të lla na el quë naguidë rini shti'dza nu rúnëll cumplir shti'dza. <sup>48</sup> Nall ziquë tubi nguiu narza'a tubi hiu'u. Gudánill guetë catë naguëdchi guiu'u. Bëzá'all hiu'u lu cimientë shtë guë'ë. Iurë lë'ë nisë guaru'bë nu bédë'ë nisë hashtë guëa' hiu'u, perë ni adë bëni'bid'i' hiu'u purquë zubë hiu'u lu guë'ë. <sup>49</sup> Perë el quë narini shti'dza perë rúnëdi'ill cuendë, na ziquë tubi nguiu narza'a tubi hiu'u lu iu'lli perë nídi'i cimientë shtë hiu'u. Iurë guaru'bë nisë nu bédë'ë nisë hashtë guëa' hiu'u, gurëhin lueguë. Completamente gualúhin sin ni tubi adë bë bëá'nëdi'i.

## 7

*Jesús bënëac tubi narunë sirvë lid-chi më rumanë*

*(Mt. 8.5-13)*

<sup>1</sup> Iurní gualú biadi'dzë më lu ra mënë, bëabrí më Capernaum. <sup>2</sup> Ndë guquërelde tubi capitán më



rumanë narnibë'a tubi gahiu'a suldadë. Nápëll tubi muzë narac llu'u hashtë hia rlullë muzë. Lë'ë më rumanë nalë rac shtú'ull muzë shtënëll. <sup>3</sup> Iurë bini capitán lo quë nabë'në Jesús, bëshé'ldëll bëldá më gushë israelitë parë tsaglli'i rall lë'ë Jesús; guidë më nu gunë më rumëdi muzë narac llu'u. <sup>4</sup> Ra më gushë bëdchini rall catë nanú Jesús nu guagla'guë bë'në rall ruëguë lu më. Guni'i rall:

—El quë nabëshe'ldë lë'ë na'a lul, runë tucarë gúnëll favurë narac shtú'ull. <sup>5</sup> Rac shtú'ull ra më israelitë; bëzá'all con dumí shtënëll iádu'u shtënë na'a.

<sup>6</sup> Guanú Jesús lë'ë rall lidchi capitán. Iurë hia ziadgchini rall hiu'u shtë capitán, bëshé'ldë capitán bëldá amigu shtënëll. Guni'i rall lu Jesús shti'dzë capitán:

—Dadë, tsutëdi'il lidcha purquë më ru'bë nal. Na adë chu nádia'a. <sup>7</sup> Adë rúnëdi'i tucara guënia'a lul, por ni bëshé'lda guidë guëlli'i ra mënë lë'ël. Rialdí ldua'a sulamëntë guëni'il tubi di'dzë, guëac shmuza. <sup>8</sup> Na runa lo quë narni'i ra narnibë'a na. Nu napa suldadë narunë narnibë'ahia. Iurë guepia lu túbill, tsall; rzu'bë diáguëll shti'dza. Nu iurë guënia'a lu stúbill, guidëll; lueguë rzu'bë diáguëll shti'dza. Iurë guë nibë'ahia lu muzë gúnëll dchi'ni, lueguë rzu'bë diáguëll shti'dza.

<sup>9</sup> Iurë bini Jesús shti'dzë capitán, guasë ldu'u më tantë gualdí ldu'u capitán. Bëdchigrë lu më; gubi'a më lu mënë nazianaldë lë'ë më; guni'i më lu rall:

—Guldía, ni tubi israelitë adë rialdídi'i ldu'u rall na cumë ziquë rialdí ldu'u capitán rë'.

<sup>10</sup> Iurë bëabré lu amigu shtë capitán lídchill, guná rall lu muzë. Hia lë'ë muzë bëac.

*Jesús bëldishtë tubi tégulë shini na'a viudë*

<sup>11</sup> Iurní Jesús zia'a parë guë'dchi nalë Naín. Ra shini gusë'dë më con

zihani mënë, bë'në rai' compaño lë'ë më. <sup>12</sup> Iurë ziadgchini rai' cerquë rua' guë'dchi, bëdza'guëlu rai' ra mënë naziaca'chi tubi tégulë. Tégulë ni na tubsë shini lu shni'ai', nu shni'ai' náhi' viudë. Zihani mënë shtë guë'dchi, bë'në rall compaño parë ziaa'chi rall tégulë. <sup>13</sup> Guná Jesús lu viudë. Bëga'a ldu'u më lë'ëll; guni'i më lull:

—Adë rúnëdi'il.

<sup>14</sup> Iurní Jesús guabi'guë nu bëdchi'bë guia'a më guëc cajón. Hia nanua'a lë'ë tégulë guzudchí. Jesús guni'i lu tégulë:

—Lë'ël, na rnia'a lul, guashtë ngali.

<sup>15</sup> Lueguë lë'ë tégulë guashtë nu guzubë ldill. Guzublú ruadí'dzëll. Iurní Jesús bëdë'ë lë'ë nguiu ni lu shni'a nguiu. <sup>16</sup> Grë mënë guná gubani nguiu ni; bëdzëguë' ldu'u rall. Guzublú guni'i rall:

—Llëru'bë na pudërë shtë Dios. Hia bëdchini tubi më ru'bë naru-adi'dzë shti'dzë Dios entrë lë'ë hia'a.

Nu guni'i rall:

—Bëagná ldu'u Dios shti'dzë më; bidë guëdchini më con lë'ë hia'a.

<sup>17</sup> Por guëdubi nezë nu hashtë grë lugar shtë Judea, guni'i ra mënë lu sa' rall bëldishtë Jesús tubi tégulë.

*Juan Bautista bëshé'ldë chupë mënë lu Jesús*

(Mt. 11.2-19)

<sup>18</sup> Bini Juan lo quë nabë'në Jesús purquë ra nazianaldë lë'ë Juan biadí'dzë rall lu Juan. Iurní guna'bë Juan chupë shmëni'.

<sup>19</sup> Bëshé'ldë Juan lë'ë rai' lu Dadë Jesús parë tsagna'bë di'dzë rai' si talë lë'ë më na el quë nanapë quë guëdchini, lë Cristo, u cuezë mënë stubi më naguëdchini. <sup>20</sup> Bëdchini rai' catë nanú Jesús. Guni'i rai' lu më:

—Juan Bautista bëshé'ldë lë'ë na'a parë guëna'bë di'dzë na'a, çpë lë'ël nal el quë nanapë quë

guëdchini, Cristo, u guëbezë na'a stúbi'?

<sup>21</sup> Mizmë iurë nabëdchini ra shmënë Juan, bënëac Jesús zihani mënë narac llu'u de grë clasë galguidzë nu guë'dzu. Bëgú më mëdzabë nananú la'ni ldu'u mënë, Bënëac më zihani ciegu. <sup>22</sup> Iurní guni'i Jesús lu shmënë Juan:

—Gulë tsagni'i lu Juan lo quë naguná tē nu lo quë nabini tē. Gulë guni'i lúhi' con pudërë shtëna bëac ra ciegu. Ra cujë bëac za'quë guëa' rall. Ra narac llu'u galguidzë naru'dzë ládi', bëac rall. Ra naná cue'të bëac diaguë rall. Ra tēgulë gubani rall con pudërë shtëna. Ra mënë prubi rini rall diza'quë shtë Dios. <sup>23</sup> Rquitë ldu'u ra mënë, el quë natsagla'guë tsaldí ldu'i shti'dza.

<sup>24</sup> Iurë ra shmënë Juan zia'a, Jesús guzublú guni'i' lu ra mënë shcuendë Juan:

—¿Chu guagbi'a tē lúhi' rua' guë'gu Jordán? ¿Pë guná tē tubi nguii fuertë u tubi nguii ziquë gui'lli narni'bi mbë? <sup>25</sup> ¿Chu guagbi'a tē lúhi'? Adë gunádi'i tē tubi nguii nanacu con lari za'quë. Bien nanë tē ra nanacu lari chulë, ra nabani con galëlujë, quërelde rall lidchi ra rëy. <sup>26</sup> ¿Lla na nguii naguagbi'a tē lúhi'? ¿Gu náhi' ziquë tubi nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë? Rnia'a lu tē Juan napë más llëru'bë dchi'ni quë ra mënë naquërelde guahietë. <sup>27</sup> Ra Sagradas Escrituras rni'i shcuendë Juan:

Rshe'lda el quë narni'i por na delantë lul  
parë gúni' preparar nezë delantë lul.

<sup>28</sup> Rnia'a lu tē entrë grë ra mënë nabiadi'dzë shti'dzë Dios lu ra mënë shtë guë'dchiliu, ni tubi rall na rall más më naru'bë quë Juan Bautista. Perë guná, el quë natsuté shnezë Dios catë rni'bë'a më, aunquë nádi'i më naru'bë,

nápëll más dchi'ni llëru'bë quë Juan.

<sup>29</sup> Ra mënë nabëchu'bë nisë Juan nu ra narunë cubrë impuestë nabëchu'bë nisë Juan, iurë bini rall shti'dzë Juan, guni'i rall bënë nu justë na Dios. <sup>30</sup> Perë ra më religiosë fariseo nu ra mësë narlua'a lëy, gunëdi'i rall niachu'bë nisë Juan lë'ë rall. Bëquë guia'a rall voluntá shtë Dios parë mizmë lë'ë rall. <sup>31</sup> Jesús guni'i lu rall:

—Rnia'a lu tē, ¿lla na ra mënë shtë tiempë ne'? <sup>32</sup> Na rall ziquë llguë'në. Rzubë llguë'në; rguitë rall lu llguë'a'. Rushtiá rall lu sa' rall; rni'i rall: “Bëdi'ldi na'a musiquë shtë sa'a perë adë nëdi'i tē guëgui'i tē. Bëdi'ldi na'a marchë shtë tēgulë perë adë bí'nidi'i tē. Ni tubi cusë rëuu'di'i ldu'u tē.” <sup>33</sup> Bidë guëni'i Juan lu tē. Adë gudáudi'i Juan guetështildi nu bi'i'di'i' vini, perë lë'ë tē guni'i tē nápi' tubi mëdzabë la'ni ldú'i'. <sup>34</sup> Iurní bëdchinia, nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; rauha lu laní, nu ruha vini, perë rni'i tē rau sha'ta. Rni'i tē ruha zili vini. Rni'i tē nahia amigu shtëné ra pecadurë. Amigu shtëné ra narunë cubrë impuestë, rni'i tē. <sup>35</sup> Manërë nacanihunë Dios na ziquë llni; rlua'ain la'ni vidë shtë ra naná sabi de verdá.

*Jesús gua lidchi Simón naná fariseo*

<sup>36</sup> Tubi fariseo lë Simón bë'nëll invitar lë'ë Jesús parë tsa më lídchill tē gaunú më lë'ëll. Jesús gua lídchill nu guzubë më lu mellë. <sup>37</sup> Iurní bëdchini tubi na'a nanapë zihani nguii. Quërelde na'a lu mizmë guë'dchi. Iurë bini na'a lë'ë Jesús ziatáu lidchi fariseo, bëdchininú na'a tubi bëtéi naná guë'ë; gadzëhin sëiti nashi. <sup>38</sup> Bëzullibi na'a guë'a' Jesús catë cabezë më. Bi'ni na'a nu guzublú radzë guë'a' më con nisë narru'u slu na'a. Lueguë bëshá na'a guitsë guëc na'a guë'a' më parë guëbidchi

guëa' më. <sup>39</sup> Iurë guná Simón lo quë nabë'në na'a, bé'nëll lllgabë: "Si talë lë'ë nguiu nabëna invitar lidcha, na tubi naruadi'dzë shti'dzë Dios, niadé'ëi' cuendë pë clasë na'a na el quë nabëdchini lúhi'. Nall tubi na'a nanapë zihani duldë." <sup>40</sup> Iurní guni'i Jesús lu Simón:

—Moni, rac shtua'a guënia'a lul.

Guni'i Simón:

—Mësë, ¿pë rac shtú'ul guëní'íl lua?

<sup>41</sup> Jesús guni'i:

—Guc chupë nguiu nazé'bi dumí lu nargudini. Túbill naze'bi ga'i gahiu'a bëllë bédchichi. Stúbill naze'bi cincuenta bëllë bédchichi. <sup>42</sup> Perë ni tubi de lë'ë rall nápëdi'i rall dumí parë quilli rall. Lë'ë nargudini bé'nëll perdunë guërupë rall.

'Guna'bë di'dza lul, Moni, ¿guadë de lë'ë rall rac shtu'u más lë'ë nargudini dumí?

<sup>43</sup> Simón bëquebi:

—Lluá'ahia el quë narze'bi más llëru'bë dumí rac shtú'ull más lë'ë nargudini dumí.

Guni'i Jesús iurní:

—Guldil, zni nahin.

<sup>44</sup> Iurní lë'ë Jesús guná lu na'a nu guni'i më lu Simón:

—Hia gunal lla bë'në na'a rë'. Gutëa lidchil. Bënë'edi'il nisë parë tsati guëahia ziquë na custombrë, perë lë'ë na'a rë' bëga'dzë guëahia con nisë narru'u slúhi. Nu bëcuë'dchill guëahia con guitsë guëquëll. <sup>45</sup> Adë bëtsagrau'dí'il guiahia ziquë na custombrë, perë na'a rë' dizdë iurë bédchinia, adë rbézëdi'i rtsagrau' na'a guëahia. <sup>46</sup> Nu adë bëtiá'adi'il sëiti nashi guëca, perë na'a rë' bëtiá'all sëiti nashi guëahia. <sup>47</sup> Rnia'a lul de quë duldë zihani shtë'nëll naperdunë; por ni nalë rac shtú'ull na. Perë el quë naguc perdunë du'pë, du'psë rac shtú'ull na.

<sup>48</sup> Iurní guni'i Jesús lu na'a:

—Duldë nabë'nëll hia bëna perdunë.

<sup>49</sup> Ra invitatë nazúbëga'a con Jesús, guzublú rni'i lu sa' rall:

—¿Chu rni'ill nall? Rni'ill nápëll pudërë gúnëll perdunë duldë shtë mënë.

<sup>50</sup> Perë Jesús guni'i lu na'a:

—Hia nasalvárëll purquë gualdí ldú'ul na. Bëagzé con bien.

## 8

*Ra na'a nabë'në compa'ni lë'ë Jesús*

<sup>1</sup> Despuësë de ni, lë'ë Jesús zia'a zihani guë'dchi nu ranchi parë guadi'dzë më diza'quë shtë Dios lla tsutë mënë shnezë Dios. Ra chi'bë chupë poshtë gualdë rai' lë'ë Jesús. <sup>2</sup> Nu ra na'a zianaldë rall Jesús; antsë bënëac Jesús lë'ë rall narac ll'u. Gulú më mëdzabë la'ni ldu'u ra nanapë mëdzabë. Entrë lë'ë rall zianaldë María Magdalena nabëru'u gadchi mëdzabë la'ni ldú'í'. <sup>3</sup> Nu zianaldë Juana, tse'lë Chuza naná encargadë gapë lidchi Herodes. Nu zianaldë Susana con zihánu'u na'a nabëdë'ë dumí shtë rall parë el quë narqui'ni Jesús nu ra shini gusë'dë më.

*Comparaciuni shtë nartë'tsë bë'dchi*

(Mt. 13.1-9; Mr. 4.1-9)

<sup>4</sup> Bëdëá zihani mënë lu Jesús. Bédchini ra mënë de grë ladë. Guni'i më tubi comparaciuni lu rall:

<sup>5</sup>—Tubi nguiu guagtë'tsë bë'dchi lachi. Du'pë bë'dchi gulaguë lu nezë. Nga'li bëlú mënë guëquin. Iurní bédchini ra ma'ñi; gudáu ma'ñi bë'dchi. <sup>6</sup> Stubi tantë bë'dchi gulaguë lu guiu'u guë'ë. Iurë lë'ë bë'dchi gutsë'lú, lueguë gubidchi plantë purquë du'pë shcupë nanú.

<sup>7</sup> Stubi tantë bë'dchi gulaguë ladi gui'lli guitsë. Gualdani bë'dchi perë guni gui'lli guitsë guëquin.

<sup>8</sup> Perë stubi partë bë'dchi gulaguë lu guiu'u za'quë. Gualdanin. Guarü'bin nu bédë'ëin cusechë hashtë tubi gahiu'a por tubin.

Iurní Jesús guni'i fuertë:

—Si talë rac shtú'ul tsasël, gulë bëquë diaguë bien shti'dza.

*Guni'i Jesús pëzielú guni'i më ra comparaciuni*

(Mt. 13.10-17; Mr. 4.10-12)

<sup>9</sup> Iurní ra shini gusë'dë më guna'bë di'dzë rai' pë runë cuntienë comparaciuni rë'. <sup>10</sup> Guni'i më:

—Rnia'a lu të, Dios bënë favurë parë tsasë të lla rnibë'a më ziquë Rëy. Antsë guasëdi'i mënë ra cusë ni. Ra mënë nanëdi'i tsasë shti'dza, na rnia'a lu rall con comparaciuni të rna rall perë adë riasëdi'i rall. Rini rall perë adë rdë'di'i rall cuendë pë runë cuntienë ra comparaciuni.

*Jesús biadi'dzë pë runë cuntienë comparaciuni shtë bë'dchi*

(Mt. 13.18-23; Mr. 4.13-20)

<sup>11</sup> 'Guënia'a lu të pë runë cuntienë comparaciuni nartë'tsë bë'dchi. Ra bë'dchi na ziquë shti'dzë Dios. <sup>12</sup> Tubi tantë bë'dchi nagulaguë lu nezë, na ziquë ra mënë narini shti'dzë Dios perë ridë mëdzabë, rdchisull shti'dzë Dios ldu'u ra mënë parë adë tsaldídi'i ldu'u mënë parë gáquëdi'i salvar rall. <sup>13</sup> Ra bë'dchi nagulaguë ladi guë'ë, na ziquë ra mënë narini shti'dzë Dios nu rca'a rallin con gustë. Ziquë plantë nanapë du'pë lu'chi rialdí ldu'u rall por du'pë tiempë, perë iurë ridë tubi prëbë, rni'i guidzë mënë guëc rall, iurní rsa'në rall shti'dzë Dios. <sup>14</sup> Ra bë'dchi nagulaguë la'ni gui'lli guitsë, na ziquë ra mënë narini shti'dzë Dios nu rianaldë rall nezë shtë më, perë por tantë llgabë shtë dchi'ni, lla guëbani rall, nu rzebi ldu'u rall gapë rall zihani dumí, nu por mal deseó nananú la'ni ldu'u rall, hia iurní rte'ein shti'dzë Dios la'ni ldu'u rall. Iurní na rall ziquë tubi plantë nadë rné'edi'i nashi. <sup>15</sup> Perë bë'dchi nagulaguë lu guiu'u za'quë, na ziquë mënë narini shti'dzë Dios. Con guëdubinú

ldu'u rall rialdí ldu'u rall. Rdë'ë rall cuendë shti'dzë më. Na rall më pacënci. Na rall ziquë tubi plantë nariagla'guë rdë'ë nashi za'quë.

*Comparaciuni shtë lintërnë*

(Mr. 4.21-25)

<sup>16</sup> 'Ni tubi mënë guësëu'ldë llni la'ni lintërnë nu lueguë guëtá'ull con tubi tēpë u guëzullin guëa' camë, sino quë guia'a zubin parë el quë natsutë la'ni hiu'u guëzianí. <sup>17</sup> Grë lo quë naga'chi lu ra mënë iurne', napë quë guëru'u lu llni parë tsasë mieti.

<sup>18</sup> 'Si talë guëquë diaguë të bien, guëne'e Dios más llni; perë si talë rúnëdi'il cuendë shti'dza, guëdchisú më llni narní'il nápël.

*Shni'a Jesús nu ra bëchi'*

(Mt. 12.46-50; Mr. 3.31-35)

<sup>19</sup> Iurní lë'ë shni'a Jesús con bëchi', bëdchini rai' catë cabezë më, perë gúquëdi'i niabi'guë rai' lu më por tantë zihani mënë. <sup>20</sup> Tubi mënë guanú rsunë lu Jesús. Guni'ill:

—Lë'ë shní'al nu ra bëchil zuga'a tēchi fuërë. Rac shtu'u guadi'dzënu rai' lë'ël.

<sup>21</sup> Perë Jesús repi:

—Ra narquë diaguë shti'dzë Dios nu runë rall cumplir narni'i më, ni na ra shní'ahia, ni na ra bëcha.

*Jesús bëcuedchí nisë ru'bë*

(Mt. 8.23-27; Mr. 4.35-41)

<sup>22</sup> Tubi dzë guatë Jesús la'ni barcu con ra shini gusë'dë më nu guni'i më lu rai':

—Cha guia hia'a stubi ladë rua' nisë.

Iurní zia'a rai', <sup>23</sup> Mientras ziazú rai' lu nisë, Jesús gutëga'si. Iurní bëdchini tubi mbë dushë lu nisë. Guatë nisë la'ni barcu hashtë mërë né'azë barcu la'ni nisë. <sup>24</sup> Lueguë guacua'ñi rai' lë'ë Jesús nu guni'i rai':

—Mësë, Mësë, aquë zati hia'a iurne'.

Iurní Jesús guashhtë. Gunibë'ai' lu mbë nu nisë parë cuedchí nisë.

Iurní lueguë gurëdchí nisë. <sup>25</sup> Iurní guni'i Jesús lu ra shini gusë'dë më:

—¿Pë hia adë rialdídi'i ldu'u të Dios?

Iurní bëdzëbë rai' nu bëdzëguëë' ldu'u rai'. Guni'i lu sa' rai':

—¿Chull më rë'? tantë pudërë nápi'. Rzu'bë diaguë mbë nu nisë shtí'dzi'.

*Tubi më gadareno nanapë mëdzabë la'ni ldu'ull*

(Mt. 8.28-34; Mr. 5.1-20)

<sup>26</sup> Bëdchini rai' stubi ladë nisë ru'bë, ladzë ra më gadareno. Galilea naquë stubi ladë rua' nisë ru'bë. <sup>27</sup> Bëdchini rai' rua' guiu'u. Bëru'u më la'ni barcu. Lueguë guabi'guë tubi nguii shtë guë'dchi gadareno lu Jesús. Por zihani izë rácudi'll lari nu adë nídi'i lídchill sino quë guquëréldëll la'ni cuevë catë rga'chi ra tégulë. Nguii ni napë zihani mëdzabë fier la'ni ldu'ull. <sup>28</sup> Iurë guall lu Jesús, bëzullíbill lu më. Gurushtiall. Guni'll fuertë lu Jesús:

—¿Pë nápël con na? Jesús. Lë'ël nal shini Dios nacabezë gube'e. Runa ruëguë lul adë guëtia'adi'il na lu gui'i shtë cashtigu.

<sup>29</sup> Zni guni'll purquë más antsë Jesús gunibë'a lë'ë ra mëdzabë fier parë guëru'u rall de lë'ë nguii. Vidë shtë nguii ni guc zndë'ë; zihani vueltë lë'ë mëdzabë guna'zi lë'ë nguii ni. Lë'ë ra mënë bëldi'bi guiá'all nu guëa'll con cadënë parë gac segurë nguii ni, perë lë'ëll bëchúguëll cadënë. Lë'ë mëdzabë bësëllu'në lë'ëll tubi lugar catë nídi'i mënë. <sup>30</sup> Jesús guna'bë di'dzë lull:

—¿Chu lël?

Lë'ëll bëquebi:

—Lëhia Chupe Mili. Zihani na na'a.

Zni guni'll purquë zihani mëdzabë gutë la'ni ldu'ull. <sup>31</sup> Ra mëdzabë bë'në ruëguë lu më parë adë guëribë'adi'i më lë'ë rall tsa rall gabildi. <sup>32</sup> Tiempë ni nanú zihani guchi lu lumë shtë dani. Quëháu ra

ma. Lë'ë ra mëdzabë bë'në ruëguë lu Jesús tsa rall la'ni ldu'u ra guchi. Bëdë'ë më permisi. <sup>33</sup> Iurní bëru'u ra mëdzabë la'ni ldu'u nguii. Bëu' rall la'ni ldu'u guchi. Iurní bëllu'në ra ma catë naquë tubi nisë ru'bë. Guzutu'u ra ma hashtë guetë la'ni nisë. Nga'li gualú ra ma.

<sup>34</sup> Ra narapë guchi iurë guná rall pë guc, guagllu'në rall hashtë guë'dchi. Biadi'dzë rall lu ra mënë naquërelde guë'dchi nu lu ra më nananú lachi pë guc con ra guchi. <sup>35</sup> Ra mënë guagbi'a rall nia'a pë guc. Nu bëdchini rall catë nanú Jesús. Guná rall lu nguii nananú mëdzabë la'ni ldu'í'. Zúbëll cula'ni Jesús. Nácull lari nu be'rquë ruadí'dzëll. Bëac za'quë shgábëll. Ra mënë bëdzëguëë' ldu'u rall. <sup>36</sup> Grë naguná nabë'në Jesús, biadi'dzë rall lla bë'në më parë bëac nguii nanapë mëdzabë la'ni ldu'í'. <sup>37</sup> Iurní grë ra më gadareno, bë'në rall ruëguë lu më parë guëru'u më ladzë rall tantë bëdzëbë rall. Iurní Jesús güe'pi la'ni barcu parë zía'ai' stubi ladë. <sup>38</sup> Lë'ë nguii nabëru'u mëdzabë la'ni ldu'í', bë'nëll ruëguë lu Jesús parë guëdë'ë më permisi tsanárdëll lë'ë më. Perë Jesús gunibë'a guëá'nëll ládzëll. Guni'i më:

<sup>39</sup>—Bëabré lídchil nu biadi'dzë grë lo quë nabë'në Dios con lë'ël.

Bëagzëll nu biadi'dzëll por guëdubi nezë nu guë'dchi lo quë nabë'në Jesús con lë'ëll.

*Naguzac shtsa'pë Jairo nu tubi na'a nabëga'ldë shabë Jesús*

(Mt. 9.18-26; Mr. 5.21-43)

<sup>40</sup> Bëabré më stubi ladë rua' nisë ru'bë. Ra mënë quëbezë lë'ë më nu bë'në rall recibir lë'ë më. Rquitë ldu'u rall. <sup>41</sup> Iurní bëdchini tubi nguii lë Jairo. Nall tubi jëfë shtë iádu'u. Bëzullíbill lu Jesús. Bë'nëll ruëguë tsa më lídchill <sup>42</sup> purquë Jairo nápëll tubsë shtsá'pëll. Napë ntsa'pë chi'bë chupë izë. Hia

rlúlléll. Iurë lë'ë Jesús zia'a, mënë zihani guanaldë rall lë'ë më hashtë rte'le mënë lë'ë më.

<sup>43</sup> Nu guanaldë tubi na'a con los de más mënë; rllë'ë rënëll. Hia guc chi'bë chupë izë rac llú'ull. Ni chu bé'nëdi'i gan nëáquëll. <sup>44</sup> Iurní guabi'guë na'a nezë tēchi më. Bëgá'ldëll rua' shabë më. Lueguë gulezë rënë nu bëáquëll.

<sup>45</sup> Iurní Jesús guni'i:

—¿Chu bëga'ldë shaba?

Grë mënë guni'i:

—Ni túbidi'i.

Iurní guni'i Pedro:

—Mësë, ra mënë zihani quëgte'e rall lë'ël, nu cagsini rall lë'ël.

<sup>46</sup> Perë Jesús guni'i:

—Entrë de lë'ë tē nanú tubi nabëga'ldë shaba, purquë guc bé'ahia tubi mënë bëáquëll con pudërë shtëna.

<sup>47</sup> Lë'ë na'a guc bé'all adë nídi'i mudë gaquin naga'chi. Iurní bédchínill nu rchí'chill nu bēzullíbill lu më. Guni'ill delantë lu grë mënë pēzielú bëgá'ldëll shabë më. Guni'ill lueguë bëáquëll. <sup>48</sup> Iurní Jesús guni'i lull:

—Nanë, bëáquëll purquë rialdí ldu'ul na. Bëagzë con bien.

<sup>49</sup> Nianá quëadi'dzë Jesús, bédchini tubi mënë nabëru'u lidchi Jairo. Guni'ill lu Jairo:

—Hia lë'ë shtsá'pël gualú guti. Adë rsiú'bëdi'il más lë'ë më.

<sup>50</sup> Iurë bini Jesús pë guni'i nguui ni, guni'i më lu Jairo:

—Adë rdzëbëdi'il. Guagla'guë tsaldí ldu'ul na. Lë'ë shtsá'pël guëáquëll.

<sup>51</sup> Iurë guatë Jesús lidchi Jairo, gunëdi'i më chu niuté catë naga'a tēgulë; sulë Pedro nu Juan con shtadë nu shni'a ntsa'pë guanú më.

<sup>52</sup> Grë mënë bi'ni nu bé'në rall ruidë por lë'ë tēgulë. Perë Jesús guni'i lu rall:

—Adë rú'nëdi'i tē. Gútidí'i ntsa'pë sino naga'si ni'i.

<sup>53</sup> Bé'në rall burnë nu rllidchinú rall lë'ë Jesús purquë hia rac bë'a

rall tēgulë na ntsa'pë. <sup>54</sup> Iurní Jesús guna'zi guia'a tēgulë. Guni'i më fuertë:

—Ntsa'pë, guashtë nga'li.

<sup>55</sup> Iurní lueguë bëabré gubani tēgulë. Guashtë ntsa'pë lueguë. Gunibë'a Jesús tē guëdë'ë rall nagáu ntsa'pë. <sup>56</sup> Ra shtadë ni'i guasë ldu'u rall. Perë Jesús gunibë'a ni tubi chu lu guadi'dzëdi'i rall lo quë naguc.

## 9

*Jesús bēshe'ldë chi'bë chupë poshtë*

(Mt. 10.5-15; Mr. 6.7-13)

<sup>1</sup> Bëtëá Jesús lë'ë chi'bë chupë shini gusë'dë më nu bédë'ë më pudërë parë guëribë'a rai' grë mëdzabë; guëlu rai' mëdzabë la'ni ldu'u mënë nu gunëac rai' narac llu'u. <sup>2</sup> Bēshe'ldë më lë'ë rai' parë guëni'i rai' lu mënë bëga'a iurë parë guëribë'a Dios lë'ë rall, nu guni'i më gunëac rai' grë clasë galguidzë. <sup>3</sup> Guni'i më:

—Adë pë guá'adi'i tē parë nezë, ni tubi bastunë ni panitë parë quë dumí, ni guetështildi guá'adi'i tē. Gulë bia'a tubsë manguë gacu tē cadë tubi de lë'ë tē. <sup>4</sup> Cualquier lidchi mënë ca guëdchini tē, gulë bëa'në nga'li hashtë guzia'a tē stubi guë'dchi. <sup>5</sup> Si talë ca nēdi'i mënë gunë recibir lë'ë tē, gulë bëru'u guë'dchi ni. Iurní guëdchibë tē gushëguui'u guëa' tē cumë ziquë tubi sēni de quë adë gualdídi'i ldu'u rall diza'quë shtë Dios.

<sup>6</sup> Bëru'u rai'. Gua rai' por guëdubi nezë shtë ra guë'dchi. Biadi'dzë rai' diza'quë shtë Dios. Bënëac rai' narac llu'u.

*Galguti shtë Juan Bautista*

(Mt. 14.1-12; Mr. 6.14-29)

<sup>7</sup> Lë'ë gubernadurë Herodes bini grë lo quë nabë'në Jesús. Bé'nëll tantë llgabë perë adë bédë'ëdi'ill cuendë chu na Jesús. Bëldá mënë guni'i Jesús na Juan Bautista nagueashtë ladi ra tēgulë. <sup>8</sup> Stubi

rall guni'i Jesús na tëgulë Elías nagubani stubi. Sëbëldá mënë guni'i Jesús na tubi nabe'dë guëni'i shti'dzë Dios más guahietë perë guashtëhi' ladi ra tëgulë. <sup>9</sup> Herodes guni'i:

—Lëdë lë'ëdi'i Juan ndë purquë na gunibë'ahia guagchuguë ra suldadë guëc Juan. Gúti'. ¿Perë chu na nguui rë'? Binia zihani cusë ru'bë nabë'nëll.

Herodes guc shtu'u guënnall lu Jesús.

*Jesús bëdë'ë nagáu más de ga'i mili mënë*

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Jn. 6.1-14)

<sup>10</sup> Iurë bëabrí ra poshtë, biadi'dzë rai' lu Jesús lo quë nabë'në rai'. Bia'a më lë'ë rai' tubi lugar catë nídi'i mënë cerquë rua' guë'dchi Betsaida. <sup>11</sup> Perë iurë bini ra mënë cabezë më lugar ni, guanaldë rall lë'ë më. Nu Jesús bënë'në recibir lë'ë rall con gustë. Biadi'dzë më lu rall lla gac salvar rall, nu bënëac më narac llu'u.

<sup>12</sup> Bëga'a iurë guna'zi guadze', iurní bédchini ra poshtë lu më. Guni'i rai':

—Gunibë'a lu ra mënë tsa rall guë'dchi lugar catë nanú mënë. Gau rall nu tsa rall descansë purquë ni tubi mënë quërdëdi'i ndë'ë.

<sup>13</sup> Jesús guni'i iurní:

—Gulë bëdë'ë nagáu rall.

Lë'ë ra shini gusë'dë më bëquebi rai':

—Nápa'a gá'isë guetështildi con chupë mbeldë. ¿Ca lu tsasi'i na'a guetështildi gau ra mënë rë'?

<sup>14</sup> Nanú más de ga'i mili nguui nazuga'a. Jesús guni'i lu ra shini gusë'dë më:

—Gulë guni'i lu ra mënë të subë mënë cadë grupë masiá de cincuenta mënë.

<sup>15</sup> Zni bënë'në rai'. Guzubë grë ra mënë. <sup>16</sup> Iurní Jesús guna'zi ga'i guetështildi con chupë mbeldë. Guná më lu gube'e. Bëdë'ë më graci

lu Dios. Bëshullë më guetështildi nu belë mbeldë. Bëdë'ëi' guetështildi cua'a ra poshtë. Lë'ë rai' guati'dzë rai' guetështildi cua'a ra mënë. <sup>17</sup> Grë rall gudáu rall hashtë ca lu bielë rall. Iurní ra shini gusë'dë më bëtsadzë chi'bë chupë tēpë ra pedasë nabë'në subrë.

*Bëquebi Pedro Jesús náhi' Cristo*  
(Mt. 16.13-19; Mr. 8.27-29)

<sup>18</sup> Tubi dzë gua Jesús lë'ësë më tubi lugar. Quëadi'dzënu më Dios. Iurní bédchini ra shini gusë'dë më lu më. Guna'bë di'dzë Jesús lu rai':

—¿Chu rni'i ra mënë nahia?

<sup>19</sup> Lë'ë rai' bëquebi rai':

—Bëldá ra mënë rni'i nal Juan Bautista. Sëbëldá mënë rni'i nal Elías. Sëbëldá mënë rni'i nal tubi nabiadi'dzë shti'dzë Dios más guahietë. Rni'i rall guashtël ladi ra tëgulë.

<sup>20</sup> Iurní Jesús guni'i lu rai':

—Lë'ë të, ¿chu rni'i të nahia?

Pedro guni'i:

—Nal Cristo, el quë nagudili Dios parë guënnibë'al.

*Guni'i Jesús gati më perë despuësë tsashtë më*

(Mt. 16.20-28; Mr. 8.30—9.1)

<sup>21</sup> Jesús gunibë'a ni tubi chu lu guadi'dzëdi'i rai' na më Cristo.

<sup>22</sup> Guni'i më lu rai':

—Nahia nguui nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Napë quë guëzac zia. Ra bëshuzi ru'bë, ra më gushë shtë iádu'u, nu ra mësë shtë lëy, guëquë guía'a rall na. Quini rall na perë dzë tsunë despuësë, tsashtëa ladi ra tëgulë.

<sup>23</sup> Iurní guni'i më lu grë ra mënë:

—El quë narac shtu'u gáquëll shmëna, napë quë gúnëll renunci prupi deseo shtë'nëll. Napë quë gáquëll dispuestë gátill por na. Dzë con dzë napë quë tsanaldëll shneza. <sup>24</sup> El quë narac shtu'u gapë vidë shtë'nëll, guëní'till, perë el quë naguëni'ti vidë shtë'nëll purquë nall shmëna, guëbánill parë siemprë.

25 Adë pë guëllu'i gunë nguii gan guëdubi guë'dchiliu nu despuësë guëni'till almë shtë'nëll. 26 Si talë chu rtu lúhi' por na nu por shti'dza iurne!, zni na guëtú lua de lë'ëll iurë lë'ë na guëabría de gube'e. Nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu perë guëdchininhua con ra ianglë. Guëlua'a llëru'bë llni nu pudërë shtë Dios iurë guëabría. 27 Guldía rnia'a lu tē, nanú mënë entrë lë'ë tē guená rall rnibë'a Dios ziquë rëy; despuësë de ni gati rall.

*Jesús guc cambi delantë lu rai'*

*(Mt. 17.1-8; Mr. 9.2-8)*

28 Gudëdë shunë dzë; bia'a Jesús Pedro nu Jacobo nu Juan. Ziazú rai' lu dani parë guadi'dzënú Jesús Dios. 29 Iurë biadi'dzënúhi' Dios, guc cambi lu Jesús delantë lu rai'. Shábi' bëac mäs naquichi hashtë rabtsë'in. 30 Iurní guná rai' chupë nguii nabiadi'dzënú Jesús. Lë'ë rai' náhi' Moisés nu Elías. 31 Nanú rai' la'ni tubi shcahi nanapë llni. Quëadi'dzë rai' lla gati Jesús nu lla guëzac zi më ciudá Jerusalén. 32 Pedro, Jacobo, nu Juan nalë mbëca'ldë guna'zi lë'ë rai', perë guná rai' lu llni. Guná rai' lla guc cambi Jesús. Nu guná rai' lu chupë nguii nazunú Jesús. 33 Nianá lë'ë chupë nguii bësëa'në rai' Jesús, guni'i Pedro lu më:

—Mësë, nabënë dzu hia'a ndë'ë. Guëza'a na'a tsunë ranchi, tubin parë lë'ël guëquërdël; stubin parë Moisés; stubin parë Elías.

Perë Pedro rac bë'adi'i pë guní'i'. 34 Nianá quëadi'dzë Pedro, bëdchini tubi shcahi nabësë'au grë rai'. Bëdzëbë ra shini gusë'dë më iurë lë'ë Moisés nu Elías nanú la'ni shcahi. 35 Iurní biní rai' tubi bë nabëru'u la'ni shcahi. Guni'i bë:

—Ndë'ë lë'ë shinia narac shtua'a; gudilia lë'i'. Gulë bëquë diaguë shtë'dzi'.

36 Despuësë gualú guni'i bë, guná rai' lë'ësë Jesús zúga'a. Ra shini gusë'dë më adë biadí'dzëdi'i rai' lu

sa' rai' por tubi tiempë lo quë naguná rai' guëc dani.

*Bënëac Jesús tubi ngulë'në; nanú mëdzabë la'ni ldu'i'*

*(Mt. 17.14-21; Mr. 9.14-29)*

37 Brëgue'lë stubi dzë bietë rai' lu dani. Iurní zihani mënë bëdchini lu Jesús. 38 Ladi ra mënë ze'dë tubi nguii. Guni'ill fuertë:

—Mësë, bë'në favurë, gude'e guená shinia, pues tubsë ni'i napa. 39 Nanú tubi mëdzabë narguitsuë' lë'ëll. Rðchibi mëdzabë lë'ëll. Rushtiall nu rru'u bëchini rua'll. Rzianë mëdzabë lë'ëll nu iurë zia'a mëdzabë, rdzaguë llga'na. 40 Hia bëna ruëguë lu ra shini gusë'dël parë guëgú rai' mëdzabë la'ni ldu'u shinia, perë adë bë'nëdi'i rai' gan.

41 Jesús guni'i lu ra mënë:

—Lë'ë tē mënë nadë rialdidi'i ldu'i' na, naguëdchi ldu'u tē. ¿Hashtë guc guëbezënhua lë'ë tē parë tsaldí ldu'u tē? ¿Blac tiempë guca pacënci con lë'ë tē? Guaglli'i shínil ndë'ë.

42 Iurë guabi'guë ngulë'në, lë'ë mëdzabë bëru'ldë ngulë'në lu guiu'u. Nu bësë'sëll ngulë'në, perë Jesús guni'i guëc mëdzabë fier, nu bënëac më lë'ë llguë'në. Iurní Jesús bëdë'lë ngulë'në guia'a shtëdëll. 43 Grë ra mënë bëdzëguë'l ldu'u rall por llëru'bë pudërë shtë Dios.

*Stubi vësë guni'i Jesús lla gátí'*

*(Mt. 17.22-23; Mr. 9.30-32)*

Nianá rdzëguë'l ldu'u ra mënë lo quë nabë'në Jesús, guni'i më lu ra shini gusë'dë më:

44 —Gulë bëquë diaguë naguënia'a lu tē iurne!, nu adë réa'ldëdi'i ldu'u tē shti'dza. Nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu perë gaca intriegu guia'a ra mënë parë quini rall na.

45 Perë ra shini gusë'dë më adë guc bë'adi'i rai' lo quë naguni'i Jesús purquë naga'chi na di'dzë ni nu adë guasëdi'i rai' pë runë cuntienë di'dzë shtë Jesús. Nu bëdzëbë rai' niana'bë di'dzë rai' lu Jesús pë runë cuntienë lo quë naguni'i më.



*Chu na más mē ru'bē*  
(Mt. 18.1-5; Mr. 9.33-37)

<sup>46</sup> Ra shini gusē'dē mē guzublú quēdildi di'dzē rai' chu na más mē ru'bē entrē lē'ē rai'. <sup>47</sup> Jesús bēdē'ē cuendē pē llgabē quēhunē rai' la'ni ldu'u rai'. Iurní bēzú Jesús tubi llguē'nē culá'ni'. <sup>48</sup> Guni'i mē lu rai':

—El quē naquēhapē tubi llguē'nē ziquē ndē'ē purquē rac shtu'u mēnē ni na, también na quēhúnēll recibir. Nu mizmē tiempē quēhúnēll recibir el quē nabēshe'ldē na. El quē quēhunē sirvē lu sáhi' entrē lē'ē tē, ni na más mē ru'bē lu Dios.

*El quē nadē rní'idi'i cuntrē lē'ē hia'a, nall favurē de lē'ē hia'a*  
(Mr. 9.38-40)

<sup>49</sup> Iurní Juan guni'i lu Jesús:

—Mēsē, guná na'a tubi nguii; rgull mēdzabē la'ni ldu'u mēnē. Rnī'ill lēl parē guēnibē'all ra mēdzabē. Iurní lē'ē na'a gunibē'a na'a lull adē guēgúdi'ill mēdzabē purquē adē rsēnúdi'ill lē'ē hia'a.

<sup>50</sup> Perē Jesús guni'i:

—Bēdē'ē sí, gull mēdzabē la'ni ldu'u mēnē. Bien quēhúnēll. El quē nadē rní'idi'i cuntrē lē'ē hia'a, nall favurē de lē'ē hia'a.

*Jesús guni'i guēc Jacobo nu Juan*

<sup>51</sup> Bēdchini tiempē parē tsepi Jesús gube'e. Zia'a mē nezē parē Jerusalén. Adē bēdzēbēdi'i mē. <sup>52</sup> Bēshe'ldē mē bēldá nguii parē tsa rall guē'dchi Samaria. Guagna'bē rai' pusadē parē guēquērelde rai'. <sup>53</sup> Perē ra mē guē'dchi shtē Samaria, adē gunēdi'i rall nihunē rall recibir lē'ē mē purquē guc bē'a rall zia'a mē nezē parē Jerusalén. <sup>54</sup> Iurē Jacobo nu Juan guná rai' nēdi'i mēnē shtē Samaria gunē rall recibir lē'ē Jesús, guni'i rai' lu mē:

—Dadē, ¿gu rac shtú'ul guēnibē'a na'a tē guēdchini gui'i lu gube'e

parē tsepi ra mē Samaria ziquē bē'nē Elías guahietē?

<sup>55</sup> Iurní Jesús bēdchigrē lúhi'; guní'i guēc rai':

—Llgabē narunē tē nádi'i bien. Nahia nguii nabēshe'ldē Dios lu guē'dchiliu; rac shtú'udia'a tsa mēnē gabildi sino rac shtua'a gac salvar mieti.

<sup>56</sup> Iurní zia'a rai' stubi guē'dchi.

*El quē narac shtu'u gáquēll shmēnē Jesús*

(Mt. 8.19-22)

<sup>57</sup> Iurní ziazú rai' tubi nezē, tubi nguii guni'i lu Jesús:

—Dadē, sēnalda lē'ēl ancalē ca tsal.

<sup>58</sup> Guni'i Jesús lull:

—Ra ma lachi napē catē rga'si ma. Ra ma'ñi napē bēche'zē shtē ma lu hiaguē. Perē na nápēdia'a lidcha ca rga'sia. Nahia nguii nabēshe'ldē Dios lu guē'dchiliu.

<sup>59</sup> Iurní Jesús guni'i lu stubi nguii:

—Gude'e naldē na ziquē shmēna. Perē guni'i nguii ni:

—Nia Dadē, perē bēne'e permisi despuēsē de gati shtada, iurní sēnalda lē'ēl.

<sup>60</sup> Jesús repi lull:

—Nanú mēnē nadē rialdídi'i ldu'u rai' shtí'dza parē guēca'chi rall ra tēgulē. Lē'ēl lueguē biadi'dzē lu ra mēnē lla mudē gac salvar rall.

<sup>61</sup> Iurní stubi nguii guni'i lu Jesús:

—Dadē, sēnalda lē'ēl perē runa ruēguē lul, bēne'e permisi tsahia lidcha primērē, guna despedir shfamilia.

<sup>62</sup> Jesús guni'i lull:

—El quē naná ziquē naraa'nē lachi perē rbí'all nezē tēchill, adē rlluí'idi'ill parē tsutēll catē rnibē'a Dios. Adē chu guēnī'idi'i nguii ni nall shmēna.

## 10

*Bēshe'ldē Jesús setenta shmēnē mē*

1 Gudëdë stubi tiempë; iurni gudili Dadë Jesús setenta nguiu. Bëshe'ldë më lë'ë rai' lu grë ra guë'dchi catë rac shtu'u më tsa më despuësë. Chupë nguiu bëshe'ldë më tubi ladë. Chupë nguiu bëshe'ldë më stubi ladë. Grë rai' gua. 2 Guni'i më lu rall:

—Ra mënë shtë guë'dchiliu na ziquë lachi con ganza'quë perë du'psë na el quë narunë dchi'ni. Por ni gulë guna'bë lu Dios guëshe'ldë më más nangunë dchi'ni. 3 Gulë gua. Rshë'lda lë'ë të ziquë lli'li lu ra ma dushë; mënë humildë entrë mënë dzabë. 4 Adë guá'adi'i të bëdu shtë dumí. Adë guá'adi'i të bëdu lari. Adë guá'adi'i të rachi. Adë gac ldë'ë të lu nezë parë guadi'dzëni të mënë. 5 Iurë guëdchini të lidchi mënë, gulë bë'në saludar ra mënë. Gulë guni'i lu rall: “Gulë bë'në recibir bendición shtë Dios”. 6 Si talë quërelde nguiu ndë nangunë recibir bendición shtë'nël, cuezënú bendición con lë'ëll; perë si talë guëquë guí'all bendición ni, guëabré guëa'në bendición parë lë'ël stubi. 7 Gulë tsagla'guë cuezë të mizme hiu'u ni catë bë'në mënë recibir lë'ël. Gulë gau narne'e rall gau të. Gulë bii' lo quë narne'e rall purquë zni na el quë narunë dchi'ni; nápëll derechë gaul lu mellë shtë lamë shtëhi'. Adë rnítidi'i të tiempë zia'a të zihani lidchi mënë. 8 Iurë guëdchini të lu guë'dchi catë runë ra mënë recibir lë'ë të, gulë gau lo quë narne'e rall gau të. 9 Gulë bënëac ra nanapë galguidzë. Gulë guni'i lu mënë shtë guë'dchi: “Hia bëga'a iurë, guëlladchi zuga'a Dios parë guë'nibë'a më lë'ë të”. 10 Perë si talë guëdchini të lu guë'dchi catë adë rúnëdi'i mënë recibir lë'ë të, gulë tsa grë nezë shtë guë'dchi. 11 Gulë guni'i: “Gushëguiu'u naquë guëa' na'a, guëdchibë na'a ziquë sëni cuntrë lë'ë të, të gac bë'a të bëdchini na'a nu guni'i na'a lu të bëga'a

iurë; guëlladchi zuga'a Dios parë guë'nibë'a më lë'ë të”. 12 Rnia'a lu të iurë ze'dë guëdchini juici shtë Dios, ra mënë shtë guë'dchi nadë rzu'bë diáguëdi'i shti'dzë Dios, gunë Dios cashtigu lë'ë rall más quë mënë shtë ciudá Sodoma.

*Prubi ra mënë narialdidi'i ldu'i (Mt. 11.20-24)*

13 'Prubi de lë'ë të mënë shtë guë'dchi Corazín nu Betsaida, purquë adë gualdidi'i ldu'u të na. Si talë nihuna milagrë lu mënë shtë guë'dchi Tiro nu Sidón cumë bëna entrë lë'ë të, niabré ldu'u rall con Dios. Niasubë rall lu dë nu niacu rall lari nagasë ziquë sëni de quë bë'në nadzë'ë rall mudë nanabani rall. 14 Por ni, iurë guëshe'ldë Dios juici guëc ra mënë shtë guë'dchiliu, ra mënë shtë Tiro nu Sidón gunë rall sufrir menos quë lë'ë të. 15 Nu rnia'a lu të mënë shtë Capernaum, llua'a të na të mënë nabë'në ldai' Dios guëc të perë guëtia'a Dios lë'ë të lu cashtigu shtë gui'i.

16 Guni'i më lu setenta shmënë më:

—El quë narzu'bë diaguë shti'dzë të, también rzu'bë diaguëll shti'dza. El quë narquë guia'a lë'ë të, rquë guí'all na. Nu mizme tiempë rquë guí'all el quë nabëshe'ldë na.

*Bëabré ra setenta shmënë më*

17 Gua ra setenta shmënë Jesús. Rqitë ldu'u rai'. Guni'i rai' lu Jesús:

—Dadë, guni'i na'a lël parë guëgú na'a mëdzabë la'ni ldu'u mënë nu rzu'bë diaguë ra mëdzabë shti'dzë na'a.

18 Guni'i Jesús lu rai':

—Vencidë na Satanás. Gunahia lu Satanás iurë bëquëldí Dios lë'ëll; guláguëll ziquë tubi ray shtë nguzi'u. Guláguëll dizdë gube'e catë quëbezë Dios hashtë guetë. 19 Guná, bënehia pudërë parë guélú të guëc ra serpentë nu nillë. Napë të pudërë gunë të gan lu Satanás. Adë pë gáquëdi'i të. 20 Perë guná,

adë rquítëdi'i ldu'u të purquë rzu'bë diaguë mëdzabë shti'dzë të sino quë gulë bëquitë ldu'u të purquë nasalvar të. Lë të naescritë lu gube'e.

*Bëquitë ldu'u Jesús*

(Mt. 11.25-27; 13.16-17)

<sup>21</sup> La'ni mizmë iurë Jesús bëquitë ldu'i' por pudërë shtë Espiritu Santo. Guni'i më lu Dios:

—Shtada, dushquíllil, rnibë'al gube'e nu guë'dchiliu. Quëhuna alabar lë'ël. Bëluá'al shti'dzël lu mënë humildë, rac bë'a rall. Perë nacahi shti'dzël bënë'l parë ra mënë narni'i na rall më ru'bë, nu parë ra mënë narianaldë tëchi llgabë nguii. Zni bënë'l, Dadë, purquë zni rac shtú'ul gac.

<sup>22</sup> Guni'i më lu ra mënë:

—Shtada bënë'e grë ra cusë guiahia. Ni tubi chu runguë bë'a chu nahia de verdá, sulamëntë Shtada runguë bë'ai'. Ni tubi chu runguë bë'a chu na Shtada de verdá, sulamëntë na runguë bë'ahia chu náhi'. Nahia shini më, nu gunguë bë'a mieti Shtada sulamëntë si rac shtua'a guëluá'ahia nguii ni Shtada.

<sup>23</sup> Iurní guni'i më lu lë'së ra shini gusë'dë më:

—Nalë bënë'ndai' Dios lë'ë mënë nariasë lo quë nariasë të. <sup>24</sup> Zihani mënë nabiadi'dzë shti'dzë Dios nu rëy naguquërdë guahietë, guc shtu'u rai' guená rai' lo quë narná të, perë gunádi'i rai'. Guc shtu'u rai' guini rai' lo quë narini të perë bínidi'i rai' di'dzë ni.

*Comparaciuni shtë tubi samaritano nabënë bien*

<sup>25</sup> Tubi narlua'a lëy shtë Moisés bédchínill lu Jesús parë guëté'dëll tubi prëbë lë'ë më. Guna'bë dí'dzëll lu më:

—¿Pë rní'il lla guna parë gac salvara?

<sup>26</sup> Jesús bëquebi:

—¿Pë rní'il lëy shtë Dios? ¿Lla rní'il quëgni'i lëy?

<sup>27</sup> Guni'i nguii iurní:

—Naná escritë: “Gulë guc shtu'u Dadë Dios con guëdubinú ldu'ul. Gulë guc shtu'u Dios con guëdubi almë shtë të, nu con guëdubi fuersë shtë të. Gulë guc shtu'u Dios con guëdubi shgabë të.” Nu rni'i lëy shtë Dios: “Gulë guc shtu'u grë sa'l ziquë rac shtú'ul mizmë lë'ël”.

<sup>28</sup> Jesús guni'i lull:

—Bien rní'il. Si talë gúnël cumplir lo quë naná escritë, guëbánil parë siempërë.

<sup>29</sup> Perë lë'ë nguii rac shtu'u guëni'i mënë bien de lë'ëll. Guna'bë dí'dzëll lu më:

—¿Chu na sahia?

<sup>30</sup> Jesús bëquebi con comparaciuni rë':

—Tubi nguii bërú'ull Jerusalén parë zia'all guë'dchi Jericó. Terciuni bëru'u nguba'në lu nezë. Gulaa'në rall grë nanuá'all hashtë nu shábëll. Bëd'ë nguba'në galné lë'ëll, iurní bësëa'në rall lë'ëll hia mërë niátill. <sup>31</sup> Guzac tubi bëshuzi bédchini catë naga'a nguii ni. Iurë guná bëshuzi lu nguii, gudëdë bëshuzi stubi nezë. <sup>32</sup> Nu tubi më levita narunë compaño lë'ë bëshuzi la'ni iádu'u, bédchínill; gunall lu nguii naga'a nezë. Lë'ë quë lë'ë stubi nezë gudëdëll. <sup>33</sup> Perë tubi nguii shtë guë'dchi Samaria zia'a mizmë nezë ni. Gunall lu nguii naga'a. Bëga'a ldu'ull lë'ë nguii.

<sup>34</sup> Iurní guabí'guëll lu nguii, nu bënë'll rumëdi lu ridë. Bëtiá'all sëiti con vini nu bëshí'ill tubi lari lu ridë. Bédchí'bëll nguii ni tëchi ma nanuá'all. Guanull lë'ë nguii catë rëa'në nguii pusadë. Ndë bënë'll compaño naná ridë. <sup>35</sup> Stubi dzë nabrëgue'lë, iurë lë'ë samaritano guzia'a, gulull chupë dumí bédchichi. Bëd'ëll cua'a nashtëné pusadë. Nu guni'ill: “Gupë nguii rë'. Si talë gúnël gashtë más, na guëguilla iurë guëabria.”

<sup>36</sup> Guni'i Jesús lu narlua'a lëy:

—Guni'i lua, de tsunë nguii naganá lu nguii naguc ridë por ra nguba'në, ¿chu guc shtu'u lë'ë sáhi'?

37 Guni'i mësë shtë lëy:  
—El quë nabëga'a ldu'u naná ridë.

Iurní guni'i më lull:  
—Zni lë'èl, guaguë'në ziquë bè'në më samaritano.

*Gua Jesús lidchi Marta nu María*

38 Guagla'guë zia'a Jesús nezë con ra mënë. Bëdchini më tubi guë'dchi catë quërelde Marta nu bédëll María. Bë'në rai' recibir lë'ë Jesús lidchi rai'. 39 María guzubë guëa' Dadë Jesús parë guëquë diágui' shti'dzë më. 40 Marta rquëdi'ni ldu'ull tantë dchi'ni nanú la'ni hiu'u. Guabi'guë Marta lu Jesús, nu guni'i':

—Dadë, ¿pëzielú bédë'èl permisi guzubë belda guëa'l? guëquë diáguëll shti'dzël, nu tubsia quëhuna dchi'ni. Guni'i lull gúnëll compañi na.

41 Guni'i Jesús lu Marta:

—Marta, Marta, nalë rquëdi'ni ldu'ul por dchi'ni nananú; adë rbedchídi'ni ldu'ul. 42 Tubsë cusë rqui'ni. María gudili lo mejurë. Adë chu guëdchisú lo quë nanápi'.

## 11

*Jesús bëluá'ai' lla guëna'bë mënë lu Dios*

(Mt. 6.9-15; 7.7-11)

1 Guzác Jesús biadi'dzënúhi' Dios. Iurë gualú, tubi shini gusë'dë më guni'i lu Jesús:

—Dadë bëluá'a lë'ë na'a tubi oraciuni ziquë Juan Bautista bëluá'ai' mënë shtëhi' lla guëna'bë rai' lu Dios.

2 Jesús guni'i:

—Iurë ruadi'dzënú të Dios, gulë guni'i:

Nal Shtadë na'a; rac shtu'u na'a grë mënë gunë rall alabar lë'èl.

Rac shtu'u na'a guënbë'al grë mënë narëta' lu guë'dchiliu.

Rac shtu'u na'a grë mënë gunë rall lo quë narac shtú'ul igual ziquë ra ianglë lu gube'e rzu'bë diaguë rai' shti'dzël.

3 Bëne'e nagáu na'a dzë con dzë.

4 Bë'në perdunë duldë shtë na'a purquë runë na'a perdunë el quë narunë mal cuntrë lë'ë na'a.

Adë rdë'edi'il permisi guëtë'dë mëdzabë prëbë lë'ë na'a të ldaguë na'a lu duldë.

5 Guagla'guë guni'i Jesús:

—Si talë nápël tubi amigu, nu tsal lídchill guërudë gue'lë. Guëni'il lúhi': "Amigu, bë'në prështë tsunë guëtështildi 6 purquë tubi amigu bëdchini zitu. Nápëdia'a pë gaul." 7 Perë amigu shtënëll guëquëbill dizdë la'ni hiu'u zndë'ë: "Adë rsiú'bëdi'il na; në'au puertë rua' lidcha. Grë na'a naga'si na'a. Nídi'i mudë guënehia narac shtú'ul." 8 Rnia'a lu të, mënë ni na amigu shtënëll perë aunquë adë nëdi'ill guënë'ell lo quë narquí'nil purquë nal tubi amigu, perë si talë tsagla'guë guëná'bëru'ul, lë'èll tsashtëll; guënë'ell lo quë narquí'nil. 9 Rnia'a lu të, gulë bë'në zni. Gulë guagla'guë guëna'bë të lo quë narac shtú'ul, iurní guëne'e më ca'a të. Gulë tsagla'guë quili të, të guëdzël të. Gulë bësëdchi rua' puertë hashtë guëlla'lë puertë. 10 Grë mënë narna'bë lu Dios, gúnëll recibirin. Grë mënë narguili, guëdzelin. Grë mënë narsëdchi rua' puertë, guënal lla rlla'lë puertë parë lë'èl.

11 Lë'ë të naná shtadë llguë'në, si talë shínil guëná'bëll belë mbeldë gaul, ¿pë zëdë'èl tubi mbe'ldë cá'all? Aquëdi'i. 12 Si talë guëná'bëll tubi dchitë gaul, ¿pë zëdë'èl tubi nillë? 13 Si talë lë'ë të naná mënë mal, perë rac të guëdë'èl të cusë za'quë ca'a ra shini të, mucho más guëne'e Shtadë të naquëbezë gube'e lë'ë Espíritu Santo parë cuzënúhi' lë'ë të si talë tsagla'guë rná'bël lu më.

*Guni'i mënë Jesús napë mëdzabë la'ni ldu'i'*

(Mt. 12.22-30; Mr. 3.19-27)

14 Guzac tubi dzë Jesús cagúhi' tubi mëdzabë gu'pë nananú la'ni tubi nguui. Ruadí'dzëdi'll. Perë iurní bëru'u mëdzabë, bien ruadí'dzë nguui. Ra mënë bëdzëguë' ldu'u rall. 15 Perë bëldá rall guni'i:

—Rgu Jesús mëdzabë por pudërë shtë Beelzebú naná jëfë shtë los de más mëdzabë.

16 Sëbëldá mënë bëtë'dë rall prëbë lë'ë më, nihunë më lo quë nanádi'i voluntá shtë Dios. Guna'bë rall gunë më tubi milagrë lu rall, ziquë tubi sëñi de quë na më shini Dios. 17 Guc bë'a më llgabë naquëhunë rall. Guni'i më:

—Si talë guërudë shmënë gobiernë rdildi cuntrë mizmë gobiernë, tsalú gobiernë. Nu si talë nadivididë tubi famili, guëdchini tiempë tsalú famili ni. 18 Nu Satanás si talë Satanás nadivididë mizmë lë'ëll, tsalú pudërë shtënell. Cagnia'a ndë'ë purquë rni'i të rguhia mëdzabë por pudërë shtë Beelzebú. 19 Si talë rguhia mëdzabë por pudërë shtë Beelzebú, ¿chu runë compa'ni ra mënë entrë lë'ë të nargú mëdzabë la'ni ldu'u mënë? Lë'ë nargú mëdzabë entrë lë'ë të, guëni'i rall lu të chu bëne'e pudërë guahia parë rguhia mëdzabë, nu guëni'i rall runë të mal llgabë. 20 Perë si talë con pudërë shtë Dios, rguhia mëdzabë la'ni ldu'u mënë, hia bëga'a iurë, guëlladchi zuga'a Dios parë guëni'bë'ai' lë'ë të.

21 'Si talë tubi nguui putëntë quëhápëll bien lídchill con gui'bë narguini mënë, pues grë nanapë nguui ni nasegurë. 22 Perë si talë guëdchini stubi nguui más fuertë nu gúnëll gan lu primërë nguui, iurní guëgull grë nanapë primërë nguui nu rtë'tsëllin entrë ra shmënell. Ra gui'bë naná rialdí ldu'u primërë nguui, hia na rahin guia'a stubi nguui.

23 'El quë nanëdi'i guëni'i favurë de na, nall cuntrë de na. El quë

nadë rtëádi'i mënë lua, na ziquë tubi narsëllu'në mënë lua.

*Tubi mëdzabë nabëabrí catë bërú'ull*

(Mt. 12.43-45)

24 Guagla'guë guni'i Jesús:

—Iurë bërú'u mëdzabë la'ni ldu'u nguui, riazëll catë nídi'i nisë. Rguílill catë cuëzëll perë adë rdzélëdi'll lugar. Iurní rni'll: “Guëabrí ldu'u mënë catë bërú'a'a”. 25 Bëdchini mëdzabë. Bëdzëlëll ziquë tubi hiu'u bien arregladë nu limpi. 26 Iurní tsalli'i mëdzabë gadchi mëdzabë más mal quë lë'ëll; riutë rall la'ni ldu'u nguui ni. Bëa'në nguui ni con gadchi mëdzabë, lëdë túbsëdi'i mëdzabë. Más mal bëa'në nguui ni.

*Ra narquitë ldu'u de verdá*

27 Iurë cagni'i më ra di'dzë rë', tubi na'a nazú entrë ra mënë zihani guni'll fuertë lu më:

—Dichusë na gullanë lë'ëll, nu bëgá'dchill lë'ëll.

28 Jesús guni'i:

—Más bien na el quë narquë di-aguë di'dzë shtë Dios nu rzu'bë diáguëll shtë'dzi'.

*Ra mënë mal guna'bë rall gunë më tubi milagrë lu rall*

(Mt. 12.38-42; Mr. 8.12)

29 Zihani mënë bëdchini; bëdëá rall lu Jesús. Guni'i më lu rall:

—Nalë mal na mënë tiempë ne'. Cagna'bë rall tubi sëñi shtë Dios. Cagna'bë rall guna tubi milagrë. Ni tubi cusë ru'bë guená rall, sulamëntë tubi cusë ziquë naguzac tiempë shtë Jonás guená rall. 30 Ziquë guc Jonás tubi sëñi parë ra mënë shtë Nínive de quë gac cumplir shtë'dzë Dios, nguui nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu gáqui' sëñi parë ra mënë nanabani ne'. 31 Iurë gac juici shtë Dios, lë'ë reina nagunibë'a ladzë Sur, tsasuldill nu gúnëll juzguë mënë nanabani iurne', na rall culpablë purquë na'a ni bidë guená lë'ë

Salomón parë guëquë diáguëll shti'dzë Salomón. Gulë guná, hia bédchini tubi más më ru'bë quë Salomón. <sup>32</sup> Nu zac ra mënë naguquërelde guë'dchi Nínive, tsasuldí rall lu juici con ra mënë naquërelde ne'; nu guëni'i ra mënë shtë Nínive, ra mënë nanabani ne' na rall culpablë purquë ra mënë shtë Nínive, iurë bini rall shti'dzë Jonás, bëabrí ldu'u rall con Dios. Gulë guná, hia bédchini tubi más më ru'bë quë Jonás.

*Lintërnë parë almë shtë të*  
(Mt. 5.15; 6.22-23)

<sup>33</sup> 'Ni tubi mënë rsëu'ldëdi'll llni la'ni lintërnë nu despuësë tsagcá'chill lintërnë lugar naga'chi. Adë guëtá'udi'll lintërnë con tubi tēpë. Perë guëzu'bëllin guia'a parë el quë natsutë la'ni hiu'u guëzianí. <sup>34</sup> Slul na ziquë tubi lintërnë. Si talë naza'quë slul, nápël llni guëdubi la'ni ldú'ul. Perë si talë rac llu'u nacahi slul, nápëdi'i të llni. <sup>35</sup> Gulë bë'në llgabë bien si talë llni nanapë të adë nahin nacahi. <sup>36</sup> Iurë nanú llni guëdubi la'ni ldu'u të, ni tubi partë nacahi; na ziquë tubi lintërnë narzianí lu nacahi.

*Jesús guni'i guëc ra fariseo nu mësë shtë lëy*  
(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 20.45-47)

<sup>37</sup> Nianá caglua'a Jesús ra mënë, tubi fariseo bë'në invitar gau më lidchi fariseo. Gua më lidchi fariseo nu guzubë më lu mellë. <sup>38</sup> Guná fariseo zubë më lu mellë perë adë gudíbi'di'i më guia'a më ziquë na custumbrë religiusë. Guasë ldu'u fariseo. <sup>39</sup> Iurní guni'i Dadë Jesús lu fariseo:

—Lë'ël con los de más fariseo na të ziquë trashtë narí'etidi'i. Rguibi të bien ladi ra trashtë ziquë custumbrë religiusë, perë la'ni ldu'u të nanú zihani maldá. Rzebi ldu'u të pë shtë mënë. <sup>40</sup> Tuntë na të. Dios bëntsa'u lë'ë nguui nezë fuërë nu nezë la'ni. <sup>41</sup> Gulë bédë'ë nanapë të

ca'a mënë. Gulë gac të mënë za'quë, iurní grë cusë na limpi parë lë'ël.

<sup>42</sup> 'Prubi de lë'ë të fariseo; caguilli të lo quë narunë tucarë ca'a Dios hashtë ra plantë namás mitu'në, perë ra cusë ru'bë adë rúnëdi'i të cumplir. Rúnëdi'i të tratë bien con sa' të. Nu rac shtú'udi'i të Dios. Runë tucarë gunë të cumplir cusë rë' nu los de más mandamientë shtë Dios.

<sup>43</sup> 'Prubi de lë'ë të fariseo. Nalë rac shtu'u të guëzubë të primëre asientë la'ni iádu'u. Rqitë ldu'u të iurë mënë runë rall saludar lë'ë të con zihani rëspëti catë rdëa mënë.

<sup>44</sup> 'Prubi de lë'ë të. Na të ziquë ra ba'a naga'chi catë bëga'chi tēgulë. Ra mënë rdëdë rall guëc ra ba'a perë rdë'ëdi'i rall cuendë blac fier na lugar ni.

<sup>45</sup> Iurní tubi mësë narlua'a lëy guni'll lu më:

—Mësë, nu zac cagní'il guëc na'a por di'dzë rë'.

<sup>46</sup> Jesús guni'i:

—Tambiën prubi de lë'ë të mësë shtë lëy purquë quëhunë të obligar ra mënë gunë rall zihani custumbrë. Nahin ziquë tubi carguë në'ë, perë lë'ë të adë rldísidi'i tēhin ni siquierë con tubi shcuënë të.

<sup>47</sup> 'Prubi de lë'ë të. Rza'a të capillë shtë ra profetë nabiadi'dzë shti'dzë Dios. Shtadë guëlu' të gudini rall ra profetë ni. <sup>48</sup> Na të testigu gudini ra shtadë guëlu' të lë'ë ra profetë, nu na të de acuerdë con lo quë nabë'në rall purquë rza'a të capillë shtë ra profetë. <sup>49</sup> Por ni la'ni librë nanua'a sabiduria shtë Dios rni'i: "Guëshë'lda profetë nu poshtë lu ra mënë perë quini mënë bëldá ra nabëshë'lda, gati rai'. Sëbëldá rai' guëzac zi mënë." <sup>50</sup> Perë rnia'a lu të, gunë Dios juzguë ra mënë tiempë ne' por grë maldá nabë'në ra mënë cuntrë ra profetë dizdë bëcueshtë më guë'dchiliu. <sup>51</sup> Ra mënë nanabani ne' na rall culpablë por galguti shtë Abel nu por galguti shtë grë më za'quë, hashtë

galguti shtë Zacarías, el quë nagu-dini mënë entrë iádu'u nu bëcu'guë. Gunë më juzguë lë'ë të por grë ra cusë rë'.

<sup>52</sup> 'Prubi de lë'ë të mësë shtë lëy purquë napë të liahi parë gac bë'a lla gac salvar mënë perë adë nēdi'i tsuté të shnezë Dios nu adë nēdi'i të tsuté mënë shnezë më; gac rall shmënë më.

<sup>53</sup> Nianá cagni'i më ra cusë rë', ra mësë shtë lëy nu ra fariseo bēldēnú rall Jesús. Bēdchi'bē rall zihani di'dzē guēc më. Gudildi di'dzē rall të guēni'i më cusë mal. <sup>54</sup> Bētē'dē rall prēbē lē'ë më parë ldaguë më lu trampë shtë rall. Mudë ni gudili rall parë gunë rall acusar lē'ë më lu gobiernë rumanë.

## 12

### *Gulë gupë cuidadë ra mënë falsë*

<sup>1</sup> Tiempë ni bēdēá zihani mili mënë hashtë rte'e sa' rall. Jesús guzublú guni'i më lu ra shini gusē'dē më, primērë lu rai':

—Gulë gupë cuidadë enseñansë shtë ra fariseo. Na rall falsë. Enseñansë shtë rall rrē'tsē ziquë levadurë la'ni nacubē. <sup>2</sup> Lo quë nanur la'ni ldu'u mënë guēru'u lu llni. Grë cusë naga'chi napë quë gac bë'a mënë. <sup>3</sup> Grë lo quë narni'i të lu nacahi, guini mënë lu llni. Lo quë narni'i të naga'chi nu lo quë naruadi'dzē të la'ni hiu'u catē nē'au, gac bë'a mënë. Guëabrí guadi'dzē mënë fuertë shti'dzē të lu ra mënë.

*Guni'i Jesús: "Adë rdzēbēdi'i të lu mënë"*

*(Mt. 10.28-31)*

<sup>4</sup> Guagla'guë guni'i Jesús:

—Na të amigu shtëna. Rnia'a lu të adë rdzēbēdi'i të mënë narguini cuerpë perë nāpēdi'i rall pudērë gunë rall más cusë cuntrë lē'ë të. <sup>5</sup> Perë na guēnia'a lu të chu guēdzēbē të lúhi'. Nāhi' el quë despuēsë quíni' lē'ël, nápi' pudērë

parë guēshē'ldi' lē'ël gabildi. Rnia'a lu të stubi, gulë bēdzēbē lē'i'.

<sup>6</sup> 'Rdu ga'i ma'ñi por chapë dumí bi'chi. Perë Dios rēagná ldu'i' lē'ë ra ma. <sup>7</sup> Nu napë më cuendē bēldá guitsē guēc të zubē cadē de lē'ë të. Adë rdzēbēdi'i të lo quë quēhunē mënë cuntrë lē'ë të; más lasac të quë zihani ma'ñi.

*El quë narni'i lu ra mënë nall shmënë Jesús*

*(Mt. 10.32-33; 12.32; 10.19-20)*

<sup>8</sup> 'Rnia'a lu të, si talē rni'i të lu ra mënë na të shmēna, guēnia'a lu ra ianglë shtë Dios na të mënë shtëna. Nahia nguui nabēshe'ldē Dios lu guē'dchiliu. <sup>9</sup> Perë si talē guēni'i të lu ra mënë adē nádi'i të shmēna, iurní guēnia'a lu ra ianglë nádi'i të mënë shtëna.

<sup>10</sup> 'Nahia nguui nabēshe'ldē Dios lu guē'dchiliu. El quë narni'i didzabē cuntrë na, gac gunë Dios perdunē lē'ëll; perë si rni'il didzabē cuntrë Espiritu Santo, gúnēdi'i më perdunē lē'ël.

<sup>11</sup> 'Iurē gua'a mënë lē'ë të lu ra gobiernë u lu ra juēsi u lu ra narunē juzguë la'ni iádu'u, adē rúnēdi'i të llgabē pē guēni'i të lu rall, lla guēquebi të parē guēru'u të, <sup>12</sup> purquë mizmē iurē ni Espiritu Santo guēluá'ai' lē'ë të pē guēquebi të lu rall.

*Comparaciuni shtë nguui ricu perē natúntēll*

<sup>13</sup> Iurní tubi mënë nabēru'u ladi mënë zihani, guni'ill lu Jesús:

—Mēsē, bē'nē favurē; guni'i lu bēcha guēné'ell herenci narunē tucarē cahia.

<sup>14</sup> Perē Jesús guni'i lull:

—Rúnēdi'i tucara nihuna juzguë entrë lē'ë të. Ní tubi të bē'nēdi'i nombrar na parē qui'dza herenci shtënē të.

<sup>15</sup> Guagla'guë guni'i më lu ra mënë:

—Gulë gupë mizmē lē'ë të parē adē rzēbēdi'i ldu'u të ra cusë shtë guē'dchiliu. Galērquitē ldu'u nguui

ze'dë de Dios, lédëdi'i por cusë zihani nanapë nguui lu guë'dchiliu.

<sup>16</sup> Iurní guni'i më tubi compara-cioni:

—Guc tubi nguui ricu. Shguiú'uull bédë'ë tubi bënë ganza'quë.  
<sup>17</sup> Bë'nëll llgabë: “Lla guna con tantë llu'bë. Nídi'i lugar parë cuetsá'uhin.”  
<sup>18</sup> Guní'ill: “Guëchilia hiu'u catë cuetsa'u llu'bë. Guëzá'ahia ştubi más naru'bë, cuetsa'u llu'bë la'ni con grë cusë nanapa. <sup>19</sup> Mizmë na runa llgabë, nanú sufsientë por zihani izë. Gúnëdia'a dchi'ni lachi; más bien guëbeza lidcha. Gáuha; gua' vini. Guëquitë ldua'a.”  
<sup>20</sup> Nianá quëhúnëll llgabë, guni'i Dios lull: “Tuntë nal. Gue'lë ne' gátíl. Ra cusë nabëtëal, ¿chu gac nashtënë rahin?”  
<sup>21</sup> Zni na grë ra nguui nartëa zihani cusë parë mizmë lë'ëll perë nápëdi'ill cusë nalasac lu Dios.

*Quëhapë Dios şhíni'*

*(Mt. 6.25-34)*

<sup>22</sup> Tambiën guni'i Jesús lu ra shini gusë'dë më:

—Rnia'a lu të, adë rquëdí'nidi'i ldu'u të por lo quë nagáu të parë guëbani të, ni por shabë të nagacu të. <sup>23</sup> Vidë shtë të na más lasac quë nagáu të. Cuerpë shtë të más lasac quë shabë të. <sup>24</sup> Gulë guná, ziquë ra ma riegu adë rcabnidi'i ma llu'bë. Adë riagllí'idi'i ma cusechë lachi cuetsa'u mahin la'ni hiu'u. Perë Dios rgáuhi' ra ma. Lë'ë të lasac të más quë ra ma'ñi. <sup>25</sup> ¿Chu de lë'ë të por tantë rúnëll llgabë guëbánil tubi dzë más? <sup>26</sup> Si talë gáquëdi'i gunë të ra cusë mitu'në, ¿pëzielú runë të llgabë por ra cusë ziquë nagáu të u nagacu të?

<sup>27</sup> 'Gulë guná, lla riaru'bë ra guë'ë. Adë rúnëdi'i rahin dchi'ni. Adë rtí'bidí'i rahin, perë rëy Salomón con guëdubi galëlujë shtëhi', bë'nëdi'i gan niácuhí' ziquë ra guë'ë lachi. <sup>28</sup> Gulë guná, lë'ë të narialdí ldu'i du'pë, chulë rlua'a

guë'ë lachi nedzë, quëhunë Dios; perë glli guëbidchi guë'ë nu tsahin lu gui'i. Mucho más guëne'e më narqui'ni të. <sup>29</sup> Adë rianaldëdi'i të tëchi ra cusë pë gau të, pë gu të; adë rquëdí'nidi'i ldu'u të por ra cusë rë'. <sup>30</sup> Ra mënë nadë rialdídi'i ldu'i şti'dzë Dios, rianaldë rall tëchi ra cusë shtë guë'dchiliu, perë lë'ë të napë të Shtadë të. Runë më cuendë grë nicidá nanapë të. <sup>31</sup> Primëre gulë guanaldë tëchi narac ştu'u Dios. Na më rëy. Iurní guëne'e më grë cusë narqui'ni të parë guëbani të.

*Gulë bëcuetsa'u tesurë la'ni gube'e*  
*(Mt. 6.19-21)*

<sup>32</sup> 'Na të du'pë mënë narianaldë tëcha ziquë ra lli'li narianaldë tëchi vëquërë. Adë rdzëbëdi'i të purquë Shtadë të gudili lë'ë të, të guëni'bë'a të catë na më rëy. <sup>33</sup> Gulë bëtuu' nanapë të ca'a mënë dumí, el quë nabënapëdi'i. Gulë gapë të panitë nadë rú'shidi'i con dumí nadë rialúdi'i; quiere decir, tesurë lu gube'e. Ndë ni tubi nguba'në ritutedi'i. Nídi'i ma naráu panitë parë tsaluhin. <sup>34</sup> Catë nacuetsa'u tesurë shtënëll, ndë rac ştú'ul guëbánil.

*Gulë gac të preparadë*

<sup>35</sup> 'Gulë gac listë nu preparadë guëdubi tiempë, ziquë nguui nalli'i lá'ni' parë dchi'ni, ziquë mënë nanua'a lintërnë naquë llni. <sup>36</sup> Gulë gac ziquë ra muzë naquëbezë lamë shtë rall. Gua lamë lidchi sa'a. Ra muzë naná listë parë guësha'lë rall puertë lueguë, iurë rsëdchi lamë rua' puertë; <sup>37</sup> rquitë ldu'u ra muzë si nabani rall iurë lë'ë lamë guëdchini, purquë rnia'a lu të de verdá, guëru'u şhumbrelë lamë nu guëni'i lamë lu ra muzë: “Gulë guzubë lu mellë”. Iurní lë'ë lamë gúnëll sirvë lu rall, gau rall. <sup>38</sup> Si talë guëdchini lamë guërudë gue'lë; si talë guëdchini lamë ze'dë grëgue'lë nu guëdzelë lamë lë'ë ra muzë quëbezë rall, hia nabani rall; rquitë ldu'u ra



muzë iurní. <sup>39</sup> Nanë të bien si talë niac bē'a nashtēnē tubi hiu'u pē iurē guēdchini nguba'nē lídchi', zúga'a nguui ni listē. Nēdi'ill tsuté nguba'nē lídchill. <sup>40</sup> Nu zac lē'ē tē napē quē gac tē listē purquē adē nápēdi'i tē cuendē ca iurē guēdchinia stubi. Nahia nguui nabēshe'ldē Dios lu guē'dchiliu; guēdchinia iurē rni'i tē runē faltē parē guēdchinia.

*Muzë nabēnē nu muzë mal*  
(Mt. 24.45-51)

<sup>41</sup> Iurní guna'bē di'dzē Pedro lu mē:

—¿Pē guní'íl comparaciuni rē' lu grē mēnē u guní'ílin sulē parē lē'ē na'a?

<sup>42</sup> Guni'i mē:

—¿Chu na muzë za'quē nu nasini guēquēll? Nall ziquē tubi mēnē encargadē con lídchi shlámēll. Rnibē'a shlámēll guēnall grē dchi'ni, nu guēdē'ēll nagáu ra muzë iurē rga'a iurē rau rall. <sup>43</sup> Nalē rquitē ldu'u encargadē ni si talē quēhúnēll bien iurē guēdchini lamē shtēnēll. <sup>44</sup> Guldía rnia'a lu tē, lē'ē lamē gúnēll nombrar lē'ē nguui ni, guēnibē'all grē nanapē lamē. <sup>45</sup> Perē si talē lē'ē nguui rni'íll la'ni ldu'ull, adē guēdchínidi'i lamē lueguē, nu guēzublú nguui ni sac zill ra muzë nu ra criadē con galné, perē lē'ēll raul, ruu'll, rzuu'dchill. <sup>46</sup> Guēdchini lamē shtēnēll mērē iurē adē quēbézēdi'íll lē'ē lamē. Guēabrí lamē de repēntē iurē adē quēhúnēdi'i nguui ni bien. Lē'ē lamē gúnēll cashtigu lē'ēll nu guēnibē'a lamē gátill nu tsall lugar catē nanú ra nadē rialdídi'i ldu'i Dios.

<sup>47</sup> Lē'ē muzë naguc bē'a pē rac shtu'u lamē gúnēll perē adē bē'nēdi'íll cumplir, adē bē'nēdi'íll preparar, guēdē'ē lamē zihani galné guēc muzë ni. <sup>48</sup> Perē lē'ē muzë nadē guc bē'adi'i pē rac shtu'u lamē gúnēll, nu bē'nē muzë lo quē narunē tucarē cashtigu, guēdē'ē lamē du'psē galné guēc

muzë ni. Si talē bēdē'ē Dios zihani llni guēc nguui, nall responsable lu mē gúnēll bien con ra cusē ni. Lē'ē nguui nabē'nē recibir pē shtē mēnē, nall responsable nu mēnē guēna'bē rall más de nguui ni.

*Por shti'dzē mē nanú divisioni*  
(Mt. 10.34-36)

<sup>49</sup> 'Be'dē guēdchinia parē gac cashtigu mēnē shtē guē'dchiliu lu gui'i. Nalē rac shtua'a de quē subluhin. <sup>50</sup> Napē quē guētiá'ahia lu galēzrac zi, ziquē rtia'a mēnē nguui la'ni nisē parē chubē nisē nguui. Nahia ziquē mēnē narlullē hashtē tsalú gac cumplirin. <sup>51</sup> ¿Gu llua'a tē be'dē guēdchinia parē cuedchí ldu'u mēnē con sa' rall? Aquēdi'i. Lēdē znídi'i. Be'dē guēdchinia parē gac divididē ra mēnē. <sup>52</sup> Dizdē iurne' gac divididē famili; tsunē mēnē guēru'u rall favurē de na. Mizmē famili guēru'u chupē mēnē cuntrē de na. <sup>53</sup> Shtadē llguē'nē rldēnú rall cuntrē shíni'. Llguē'nē na cuntrē shtadē llguē'nē. Shni'a na cuntrē shtsá'pi'. Shtsa'pē na cuntrē shní'ai'. Suēgrē rldēnú lí'íllill. Lí'ílli na cuntrē suēgrēll.

*Gulē guc bē'a sēni shtē tiempē ne'*  
(Mt. 16.1-4; Mr. 8.11-13)

<sup>54</sup> Nu zac guni'i Jesús lu ra mēnē zihani:

—Iurē rna tē shcachi nagasē nezē guetē, rni'i tē: “Hia mērē guēdchini guiu”. Lueguē rlaguē guiu. <sup>55</sup> Si ze'dē mbē nezē sur, rni'i tē: “Ze'dē galna'i”. Nu lueguē rac na'i. <sup>56</sup> Na tē falsē, nanē tē sēni nananú lu guē'dchiliu nu ra sēni nananú gube'e. ¿Pēzielú rac bē'adi'i tē pē runē cuntienē lo quē naquēhac iurne'?

*Bē'nē rēglē asuntē con contrari shtēnēll*

(Mt. 5.25-26)

<sup>57</sup> Gulē bē'nē llgabē cadē tubi tē lo quē naza'quē lu Dios. <sup>58</sup> Por ejemplē, si talē tubi mēnē runē demandē lē'ēll lu gobiernē, antsē

guëdchínil lu autoridá, bē'nē rēglē con contrari shtēnēl parē guēa'nē en paz. Si adē rúnēdi'il zni, lē'ē contrari shtēnēl gúnēll demandē lē'ēl lu juēsī. Lē'ē juēsī gúnēll in-triegu lē'ēl lu suldadē. Lē'ē suldadē tsagsa'nē rall lē'ēl lachigui'bē. <sup>59</sup> Guldía, adē guērú'udi'il hashtē quíllil grē centavē nanazé'bil.

### 13

*Rqui'ni guēabrí ldu'u tē lu Dios*

<sup>1</sup> Nianá biadi'dzē Jesús di'dzē rē', bēru'u bēldá nguiu naguni'i lu Jesús mal nabē'nē Pilato, purquē Pilato gudini bēldá mēnē shtē Galilea la'ni iádu'u ru'bē. Rēnē shtē ra nguiu ni guc mescladē con rēnē shtē ma nabē'nē ra mē israelitē ofrecērē ziquē ofrendē lu Dios. <sup>2</sup> Jesús guni'i lu rall:

—¿Pē llgabē quēhunē tē ne'? Ra mēnē nabē'nē sufrir zni, adē nápēdi'i rall más duldē quē los de más sa' rall. <sup>3</sup> Rnia'a lu tē, si talē adē guēabrí ldu'u tē con Dios, zac guēniti tē catē nídi'i fin. <sup>4</sup> ¿Pē llua'a tē ra che'ñi bi tsunē nguiu naguti iurē gulaguē tubi hiu'u guia'a guēc rall, na rai' más mē duldē quē grē ra mēnē naquērelde Jerusalén dzē ní? Guti rai', bē'nē lu' shtē Siloé. <sup>5</sup> Rnia'a lu tē, lēdē znídi'i. Si talē adē gúnēdi'i tē cambi mudē nanabani tē lu Dios, zac lē'ē tē guēniti tē catē nídi'i fin.

*Comparaciuni shtē hiaguē nanápēdi'i nashi*

<sup>6</sup> Iurní guni'i mē comparaciuni rē':

—Tubi nguiu bēcabní tubi hiaguē higu entrē ra hiaguē uvē. Gudēdē izē. Guaglli'i nguiu nashi shtē hiaguē higu perē pē bēdzélēdi'ill. <sup>7</sup> Iurní guni'ill lu naquēhapē ra plantē: “Guná, tsunē izē be'dē guēllihia nashi shtē hiaguē higu perē ni tubi nashi bēdzélēdia'a. Bēchugelú hiaguē ni. ¿Pēzielú quēhunē hiaguē cupar lugar lu shlatē?” <sup>8</sup> Perē nguiu naquēhapē

ra plantē guni'i: “Dadē, bēsēa'nē hiaguē ni stubi izē. Tsagldē'a guiu'u nu guētiá'ahia bonē guēa' hiaguē parē guēne'e hiaguē nashi. <sup>9</sup> Guēbéza'a stubi izē, si talē adē guēnē'edi'in nashi, gunibē'a, guēchúgahin iurní.”

*Jesús bēnēac tubi na'a nabēlecu tēchi'*

<sup>10</sup> Tubi dzē narzi'i ldu'u mēnē, Jesús caglua'a ra mēnē la'ni iádu'u shtē ra mē israelitē. <sup>11</sup> Ndē nanú tubi na'a narac ll'u'u che'ñi bi tsunē izē. Bēlecu tēchi', bē'nē mēdzabē mal. Adē bē'nē na'a gan guzuldill. <sup>12</sup> Iurē guná Jesús lu na'a ni, guna'bē mē lē'ēll nu guni'i mē:

—Lē'ēl, hia bēaquéll; nal librē gal-guidzē shtēnēl.

<sup>13</sup> Bēdchi'bē mē guia'a mē guēc na'a. Guasuldill. Guzublú guni'ill llēru'bē na pudērē shtē Dios. <sup>14</sup> Perē lē'ē jēfē shtē iádu'u bēldēnull Jesús purquē bēnēac mē lē'ē na'a dzē narzi'i ldu'u mēnē. Guni'i jēfē lu ra mēnē:

—Shu'pē dzē nanú gunē mēnē dchi'ni. Guēdchini ra mēnē narac ll'u'u entrē la'ni lmalē, lēdēdi'i dzē descansē guēc rall.

<sup>15</sup> Iurní guni'i Dadē Jesús lull:

—Na tē mēnē falsē. Cadē tubi tē nanapē burrē u tubi ngunē, rsha'quē tē ma nu ria'anú tē ma, gu ma nisē. Grē ra dzē quēhunē tē zni. <sup>16</sup> Guná lu na'a rē', nall llēbní Abraham. Che'ñi bi tsunē izē rac llú'u'll; quēdull por pudērē shtē Satanás. ¿Pē rni'ill; guēshaca lē'ēll lu galguidzē rē' dzē narzi'i ldu'u mēnē?

<sup>17</sup> Iurē guni'i Jesús di'dzē rē', grē ra mēnē narunē cuntrē lē'ē mē, rtu lu rall. Los de más mēnē bēquitē ldu'u rall iurē guná rall cusē ru'bē nabē'nē Jesús.

*Comparaciuni shtē bē'dchi bi'chi (Mt. 13.31-32; Mr. 4.30-32)*

<sup>18</sup> Guni'i Jesús tubi comparaciuni:

—¿Lla guērē'tsē di'dzē de quē guēlladchi na Dios parē guēnibé'ai'

mieti? ¿Pë guënia'a lu të, të gac bë'a të? <sup>19</sup> Manëre narnibë'a Dios mënë, na ziquë tubi bëndchi bi'chi. Gudishi nguiu bëndchi ni. Gualdani bëndchi nu guaru'bin hashtë guquin tubi hiaguë ru'bë. Ra ma'ñi bëndchi'bë bëche'zë lu llicu hiaguë.

*Comparaciuni shtë levadurë  
(Mt. 13.33)*

<sup>20</sup> Guagla'guë guni'i Jesús:

—¿Pë comparaciuni guënia'a lu të? të gac bë'a të manëre rribë'a Dios ziquë Rëy. <sup>21</sup> Nahin ziquë levadurë nabëndchi'bë tubi na'a guëc tsunë medidë harinë. Lë'ë levadurë rdë'ëin fuersë grë nacubë.

*Tubi puertë nade'e  
(Mt. 7.13-14, 21-23)*

<sup>22</sup> Guagla'guë guzë më nezë parë Jerusalén. Bëlua'a më ra më guë'dchi nu më ranchi catë canzë më. <sup>23</sup> Guzac tubi mënë guna'bë dí'dzell lu Jesús:

—Dadë, ¿blac mënë gac salvar, du'psë u zihani mënë?

Guni'i më lull:

<sup>24</sup> —Gulë guni'i ldu'u të parë tsutë të puertë nade'e, purquë guëdchini tiempë zihani mënë gac shtu'u tsutë rall puertë ni perë gúnëdi'i rall gan. <sup>25</sup> Gaquin ziquë nashtëne hiu'u. Në'au puertë shtë hiu'u. Lë'ë të zuga'a të fuërë. Rsëdchi të puertë ni nu guëni'i të: “Dadë, bësha'lë puertë, guëdchini na'a”. Perë lë'ë nguiu ni guëni'i lu të: “Adë runguë bë'adia'a chu na të”. <sup>26</sup> Iurní lë'ë të guëzublú guëni'i të: “Gudaunú na'a lë'ël; bi'i'nú na'a lë'ël. Bëluá'al lë'ë na'a ladi guë'dchi shtë na'a.” <sup>27</sup> Iurní nguiu ni guëquébill lu të: “Hia gunia'a lu të, rdé'édia'a cuendë chu na të, lë'ë të mënë naquëhunë maldá. Gulë guabsú lua.” <sup>28</sup> Rnia'a lu të lugar ni gu'në të; gau lai' të purquë guëbi'a të lu grë ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë lu gube'e perë lë'ë të adë tsutëdi'i të. Guëa'në

të fuërë. <sup>29</sup> Guëdchini mënë nezë guia'a. Guëdchini mënë nezë guetë. Guëdchini mënë nezë nortë nu nezë sur. Guëzubë rall; gau rall lu gube'e catë rribë'a Dios. <sup>30</sup> Guná, bældá mënë nalasáquëdi'i lu guë'dchiliu iurne', lasac rall lu Dios iurní; nu bældá mënë naná më ru'bë ne', adë gáquëdi'i rall më ru'bë iurní.

*Bi'ni Jesús guëc Jerusalén  
(Mt. 23.37-39)*

<sup>31</sup> Mizmë dzë naguni'i Jesús di'dzë rë', bëndchini bældá fariseo lu Jesús. Guni'i rall lu më:

—Bëru'u de ndë'ë purquë Herodes rac shtu'u quínill lë'ël.

<sup>32</sup> Jesús guni'i lu rall:

—Herodes nasini guëquëll parë guësiguëll. Gulë guagni'i lull: “Nedzë nu gli riagla'guë gunëaca ra narac ll'u. Guëgúa mëdzabë la'ni ldu'u mënë. Perë tëchi gli guëzublulia shchi'nia.” <sup>33</sup> Napë quë tsagla'ga shneza nedzë, gli, nu tëchi gli purquë nádi'in posiblë tubi naruadi'dzë shti'dzë Dios gáti' stubi guë'dchi; sulamëntë Jerusalén gáti'.

<sup>34</sup> 'Mënë shtë Jerusalén, rnia'a lu të, rguini të ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios, guti rai'. Bëdë'ë guë'ë të ra narni'i shti'dzë Dios lu të. Zihani vueltë gac shtua'a niatëahia lë'ë të ziquë tubi guidi rguëdchi ra guidi me'dë, perë nedi'i të guëdchini të lua. <sup>35</sup> Rnia'a lu të, më Jerusalén, guëa'në të ziquë tubi hiu'u dachi. Gúnëdi'i Dios compa'ni lë'ë të. Nu adë guënádi'i të lua hashtë dzë naguëni'i të: “Benditë na el quë nabëshe'ldë Dadë Dios lu guë'dchiliu. Bë'në l dai' më lë'i.” Zni guëni'i të.

## 14

*Bënëac Jesús tubi nguiu nagadzë gui'i*

<sup>1</sup> Guzac tubi dzë descansë, guataunú më lidchi jëfë shtë ra fariseo. Los de más fariseo quëglada'chi rall lë'ë më. <sup>2</sup> Guëlladchi

më nanú tubi nguiu narac ll'u'u nagadzë gui'i. <sup>3</sup> Jesús guna'bë di'dzë lu ra fariseo nu lu ra mësë shtë lëy:

—¿Pë rni'i të? ¿Gu runë providë lëy shtë Dios gunëáca'a ra narac ll'u'u dzë narzi'i ldu'u mënë?

<sup>4</sup> Perë lë'ë rall adë bëquëbidi'i rall. Iurní Jesús bia'a lë'ë nguiu tubi ladë; bënëac më lë'ëll. Guni'i më tsall con bien. <sup>5</sup> Lueguë guni'i më lu ra fariseo:

—Grë të si talë guëlaguë tubi ngunë u tubi burrë la'ni guërzú dzë descansë, lueguë tsaldú të ma. Ni tubi të adë guëbézëdi'i hashtë stubi dzë parë guëgú të ma.

<sup>6</sup> Gúquëdi'i rall nihunë rall contëstë lu Jesús.

#### *Ra invitadë lu sa'a*

<sup>7</sup> Guná Jesús lla na ra mënë invitadë lidchi fariseo, gudili rall mejurë lugar lu mellë iurë gudáu rall. Guni'i më tubi comparaciuni lu rall:

<sup>8</sup> —Iurë runë mënë invitar lë'ël lu sa'a, adë rzúbëdi'l lugar mejurë purquë si talë nanul lugar za'quë nu guëdchini stubi më más lasac quë lë'ël, <sup>9</sup> lë'ë më nabë'në invitar guërupë të, guëni'll lul: “Bë'në favurë guasuldí; subë nguiu rë'ndë'ë catë zúbël”. Pües tsasúbël stubi lugar trasë perë blac rtu lul iurní. <sup>10</sup> Perë guná, si talë tsal lidchi mënë, guzúbël lugar humildë, iurní lë'ë nguiu nabë'në invitar lë'ël, guënal catë zúbël. Guëni'll lul iurní: “Dadë, bë'në favurë guzubë lugar za'quë cula'ni ra më nalasac”. Zni nápël hunurë lu ra mënë nazubënú lu mellë. <sup>11</sup> El quë narunë parë gáquëll më ru'bë, guëláguëll con shtu, perë el quë nadë rúnëdi'i parë gáquëll më ru'bë, Dios gunë honrar lë'ëll.

<sup>12</sup> Iurní guni'i Jesús lu nabë'në invitar lë'ë më gau më lídchil:

—Iurë quëhúnël invitar ra mënë të gau rall, guërudë dzë u gue'lë, adë rná'bëdi'il amigu shtë'nël, nilë

shfamíli, nilë ra bëchil. Adë rná'bëdi'il vëcini ricu shtë'nël purquë lë'ë rall despuësë gunë rall lo mizmë con lë'ël, gau lu mellë shtë'në rall; <sup>13</sup> sino quë iurë quëhúnël invitar ra mënë lídchil, guna'bë ra prubi. Guna'bë ra mancu, ra cujë, ra ciegu të gau rall lídchil. <sup>14</sup> Bë nápëdi'i rall të parë guëabrí quilli rall lë'ël. Guëquitë ldú'ul iurní; nu Dios quilli lë'ël dzë natsashtë ra shmënë më ladi ra tégulë.

#### *Comparaciuni shtë cënë ru'bë*

<sup>15</sup> Tubi nazubënú Jesús lu mellë, iurë bínil di'dzë rë', guni'll:

—Dichusë grë ra natsutë gube'e catë Dios na Rëy, të súbël lu mellë, gau.

<sup>16</sup> Jesús guni'i lu nguiu ni:

—Tubi nguiu bë'në preparar guëd'ëll tubi cumidë za'quë. Guná'bëll zihani mënë guëdchini të gau rall. <sup>17</sup> Bëga'a iurë hia listë na grë cusë. Iurní bëshe'ldë nguiu ni tubi muzë naguagni'i lu ra invitadë: “Gulë gude'e lueguë. Hia nadchi'bë cumidë lu mellë gau të.” <sup>18</sup> Perë grë ra invitadë tubi por tubi bë'në rall dispensar. Primërë nguiu guni'i: “Bë'në dispensar na. Guzia tubi ldë guiu'u, napë quë tsagnahia luhin.” <sup>19</sup> Stubi guni'i: “Guzia ga'i nezë ngunë. Mërë iurne' gac prëbë ma nia zunë ma dchi'ni. Bë'në dispensar na.” <sup>20</sup> Stubi guni'i: “Tampa bëtsé'ahia. ¿Lallë tsahia iurne'?” <sup>21</sup> Bëabrí muzë lidchi lamë ni. Guni'll lúhi' grë lo quë guni'i ra invitadë. Bëldë lamë ni. Guni'll lu muzë: “Gua lueguë nasesë lu nezë hashtë ra nezë bi'chi shtë guë'dchi. Guagli'i ra prubi, ra mancu, ra cujë, nu ra ciegu; gau rall.” <sup>22</sup> Gudëdë stu'pë tiempë bëabrí muzë. Guni'i muzë lu lamë: “Dadë, hia bëna lo quë naguni'il perë todavía nanú lugar lu mellë”. <sup>23</sup> Lë'ë lamë guni'll: “Gua stubi; bë'në ruëguë lu mënë nazuga'a nezë lachi nu ra nananú

caminë reali parë gue'dë guëzë rall lidcha. Gac zihani mënë hashtë tsúdi'i lugar lu mellë. <sup>24</sup> Ni tubi naguna'ba primëre gáudi'i rall cumidë za'quë nabëna preparar.”

*El quë narac shtu'u gáquëll shmënë Jesús*

<sup>25</sup> Zihani mënë guanaldë rall tēchi më. Bëdchigrë më; guná më tēchi më nu guni'i më lu rall:

<sup>26</sup> —El quë narac shtu'u gáquëll shmëna, napë quë gac shtú'ull na más quë shtádëll, más quë shní'all, más quë tsé'lëll, nu shínill, nu ra béchill, nu zánëll. Napë quë rac shtú'ull na más quë prupi vidë shtënëll. Si talë rúnëdi'ill ni, nídi'i mudë gáquëll shmëna. <sup>27</sup> Cualquier narac shtu'u gáquëll shmëna, napë quë gúnëll renunci prupi deseó shtënëll nu gáquëll dispuestë gátill por na. <sup>28</sup> Cadë tubi de lë'ë të si talë rac shtú'ul guëzá'al tubi hiu'u ru'bë, primëre costar parë tsalú dchi'ni. Iurní guëlábëll dumí nanápël; gac bé'al si talë nanú sufsientë dumí. <sup>29</sup> Si talë adë rúnëdi'il llgabë bien, despuësë de guntzá'ul cimientë shtë hiu'u, nídi'i dumí tsalú hiu'u, grë ra mënë naguëná lu cimientë, tsagla'guë gunë rall burnë lë'ël. <sup>30</sup> Guëni'i rall iurní: “Nguu rë' guzublú guëzá'all hiu'u perë nápëdi'ill dumí parë tsalú dchi'ni”. <sup>31</sup> Gulë bëquë diaguë stubi comparaciuni. Tubi rëy con chi'i mili suldadë rac shtu'u tsatíldill con stubi rëy. Primëre quëhúnëll llgabë si talë gúnëll gan con fuersë nanápëll lu rëy nanapë galdë mili suldadë. <sup>32</sup> Si talë rdë'ëll cuendë adë gúnëll gan, mientras zitu na rëy con galdë mili suldadë, guëshë'ldëll rsunë lu rëy parë gac en paz, parë tsalúdi'i tildi rall. <sup>33</sup> Zni nahin con lë'ë të, el quë nadë rúnëdi'i renunci grë lo quë nanápëll, nídi'i mudë gáquëll shmëna.

*Zedë nanápëdi'i sabor*

(Mt. 5.13; Mr. 9.50)

<sup>34</sup> Nabënë na zedë perë si guëniti zedë sabor, ¿lla gunë nguui guëabrí sabor shtë zedë? <sup>35</sup> Adë rllu'i'idi'in, nilë parë guëc guiu'u ziquë bonë, ni parë stubi cusë. Guëru'ldë mënë zedë ni lu nezë. Si talë rac shtú'ul tsasël, gulë bëquë diaguë bien shti'dza.

## 15

*Comparaciuni shtë lli'li naguniti*

(Mt. 18.10-14)

<sup>1</sup> Zihani mënë mal ziquë ra narunë cubrë impuestë nu ra pecadurë, be'dë bi'guë rall lu më parë guëquë diaguë rall shti'dzë më. <sup>2</sup> Ra fariseo con mësë narlua'a lëy, guni'i rall cuntrë Jesús. Guni'i rall:

—Jesús na amigu shtënë ra pecadurë. Ria Jesús lidchi rall të gaul.

<sup>3</sup> Iurní Jesús guni'i comparaciuni rë' lu ra contrari shtë më:

<sup>4</sup> —Si talë nápël tubi gahiu'a lli'li perë guënítil tubsë ma, rséa'nël los de más ra ma lachi parë tsatíll lë'ë ma naguniti hashtë guëdzélël lë'ë ma. <sup>5</sup> Iurë guëdzélël lë'ë ma, quëdchíbëll ma iénil nu nalë rquitë ldú'ul. <sup>6</sup> Iurë nanul lídchil, guëná'bëll amigu nu vëcini shtënëll nu guëní'il lu rall: “Bë'në compa'ni na tantë rquitë ldua'a purquë bëdzela lë'ë ma naguniti”. <sup>7</sup> Rnia'a lu të, na lëgrë lu gube'e iurë tubi mënë nanapë duldë, guëabrí ldú'ull con Dios, más lëgrë quë noventa y nueve mënë za'quë nanadë rquí'nidi'i guëabrí ldu'u rall con Dios.

*Comparaciuni shtë dumí naguniti*

<sup>8</sup> 'Gulë bëquë diaguë stubi comparaciuni. Tubi na'a nápëll chi'i munedë bëdchichi nalasac. Si talë guënítil tubsë munedë, ¿pë gúnëll? Rquëguí'ill lli lintërnë. Rldú'bëll guëdubi la'ni hiu'u.

Rguíll bien hashtë guëdzélëll dumí. <sup>9</sup> Iurë bëdzélëll dumí, guëná'bëll vëcini nu amigu shtënéll; rní'ill: “Bë'në compaňi na purquë hia bëdzela munedë naguniti nu rquitë ldua'a”. <sup>10</sup> Manërë ni rquitë ldu'u ra ianglë iurë tubi mënë nanapë duldë, guëabrí ldu'ull con Dios.

*Tubi sultërë nabëni lu shtádi'*

<sup>11</sup> 'Guzac tubi nguiu napë chupë llgá'ni'. <sup>12</sup> El quë namás nabi'chi guní'ill lu shtádëll: “Dadë, rac shtua'a guënë'el herenci narunë tucarë cahia”. Iurní gudi'dzë shtadë ra sultërë herenci shtëhi'. Bëdë'ë mënë ni entrë chupë llgá'ni'. <sup>13</sup> Gudëdë bëldá dzë, iurní lë'ë ngulë'në menurë bëtuu'll herenci. Guná'zill nezë. Guall ladzë mënë zitu. Con dumí nanuá'all bë'nëll zihani duldë. <sup>14</sup> Hia bëga'a tiempë bëshí'nill dumí lu ra cusë mal. Iurní guna'zi tubi gubini lugar ni nu rldia'në nguiu ni. <sup>15</sup> Guagná'bëll dchi'ni lu nguiu naquërdë lugar ni. Shlámëll gunibë'a tsaguëpill guchi lachi, gau ma. <sup>16</sup> Bëdchini galërdia'në ldu'ull; guc shtú'ull gaul cumidë shtë ra guchi perë ni tubi mënë bëdë'ëdi' nagau. <sup>17</sup> Iurní bë'a llñill. Guní'ill: “Zihani muzë napë shtada. Rau rall hashtë napë rall de subrë, perë na gatia tantë rldia'na. <sup>18</sup> Guëabrá lidchi shtada. Guënia'a lúhi': Dadë, bëna duldë lul; nahia pecadurë lu Dios. <sup>19</sup> Hia adë rúnëdi'i tucarë guëquërela ziquë shínil. Bë'në tratë na ziquë tubi muzë shtënéll.” <sup>20</sup> Guna'zi nguiu ni nezë parë guëabrill lidchi shtádëll.

'Zitu nazë'dëll lídchill, guná shtádëll lull. Bëga'a ldu'u shtádëll lë'ëll. Bëdchini guëllu'në shtádëll lull. Bë'nëll recibir shínil con gustë. Gudëdchill shínil. Bëtsagrau'll shínil. <sup>21</sup> Nguiu ni guni'i lu shtádëll: “Dadë, bëna duldë lul nu nahia pecadurë lu Dios. Hia adë rúnëdi'i tucarë guëquërela ziquë shínil.” <sup>22</sup> Perë

shtádëll guni'i lu ra muzë: “Nasë guaglli'i shabë zá'quëll, lo más mejurë, gacu shinia. Guaglli'i tubi nigí parë guiá'all. Guaglli'i sabadu parë guëquëhin guëa'll. <sup>23</sup> Gulë quini ngunë nandchú tē guëdáuha'a. <sup>24</sup> Gac laní purquë rnia'a guti shinia perë bëabrí nabani shinia. Bënítil perë hia bëdzéla'a lë'ëll.” Lueguë guzublú laní.

<sup>25</sup> 'Guzac shini mayurë nanull lachi. Iurë bëabrill lídchill, bínill musiquë nu cagui'i ra mënë. <sup>26</sup> Guná'bëll tubi muzë. Guna'bë dí'dzëll pë runë cuntienë laní. <sup>27</sup> Guni'i muzë: “Bëchil bëabrill nabánill. Gunibë'a shtádëll guëdini na'a ngunë nandchú tē guëdáuha'a. Bë'në shtádëll recibir bëchil con gustë; nabánill.” <sup>28</sup> Iurní lë'ë llga'në mayurë bëdëll; nëdi'ill tsutëll la'ni hiu'u. Bëru'u shtádëll; guna'bë shtádëll lë'ëll; bë'ni' ruëguë lull tsutëll la'ni hiu'u. <sup>29</sup> Perë guni'i shini mayurë: “Blac tiempë bëna sirvë lul nu bëzu'bë diaga shtí'dzëll perë nunquë bënë'edi'il pë cahia, ni siquierë tubsë chivë mitu'në parë gac laní con amigu shtëna. <sup>30</sup> Perë iurnë' bëabrí shini rë'ël; bëshí'nill shtumil. Guagná'dëll zihani na'a mal. Nu lë'ël gunibë'al gati ma nandchú, gau tē. Gac laní.” <sup>31</sup> Iurní guni'i shtádëll: “Nal shinia. Nabaninual. Grë lo quë nanapa nashtënéll. <sup>32</sup> Perë runë tucarë laní; gáca'a nalëgrë purquë bëchil gútil perë bëabrill nabánill. Bënítil perë iurnë' bëdzéla'a lë'ëll stubi.”

## 16

*Comparaciuni shtë muzë nabë'nëdi'i bien*

<sup>1</sup> Guni'i Jesús lu ra shini gusë'dë më:

—Guc tubi nguiu ricu nabëdë'ë dchi'ni gunë nguiu narac rgu' cuendë. Perë los de más muzë guagni'i rall lu ricu de quë lë'ë nguiu adë bë'nëdi'ill bien. Quëgnitill lo quë nanapë ricu. <sup>2</sup> Lë'ë

ricu guna'bë nguiu ni. Guni'i ricu: "¿Pë na verdá narni'i ra muzé? Bë'në inriegu cuendë dchi'ni nabë'nël purquë hia adë gáquël encargadë con shchi'nia." <sup>3</sup> Iurní lë'ë nguiu bë'nëll llgabë: "¿Pë guna iurne'? Hiadë nahia encargadë con shchi'ni lamë. Rúnëdia'a gan dchi'ni ru'bë nu rtu lua tsaldúa gu'në." <sup>4</sup> Guna stubi cusë parë gapa amigu nagunë recibir na lidchi rall iurë napëdia'a dchi'ni." <sup>5</sup> Iurní nguiu ni guná'bëll ra mënë nanaze'bi dumí lu lamë. Tubi rall por tubi rall bédchini rall. Guna'bë di'dzë nguiu lu primëre nabédchini: "¿Blac nazé'bil lu lamë?" <sup>6</sup> Bëquëbill: "Naze'bia tubi gahiu'a barrili sëiti". Iurní guni'i nguiu: "Ndë'ë na guichi pagaré shtënëll; bëche'zin nu bëntsa'u stubi narni'i nazé'bil cincuenta barrili sëiti". <sup>7</sup> Lu stubi mënë guni'ill: "¿Blac nazé'bil lu lamë?" Bëquëbill: "Naze'bia tubi gahiu'a rmudi shtë trigu". Iurní guni'i nguiu: "Ndë'ë na guichi pagaré shtënëll; bëntsa'u stubi pagaré narni'i nazé'bil lë'ësë ochenta rmudi shtë trigu". <sup>8</sup> Lë'ë lamë guni'i lu nguiu mal: "Nasini guëquël. Bë'nël segurë vidë shtënëll parë tiempë naze'dë." Ra mënë shtë guë'dchiliu quëhunë rall galënasini con ra sa' rall más quë ra mënë naná rialdí ldu'i shti'dzë Dios.

<sup>9</sup> 'Mënë runë rall gan dumí con zihani maldá, perë rnia'a lu të, gulë bë'në bien con dumí nanápël; ze'dë guédchini dzë adë lasáquëdi'i dumí. Iurní gunë më recibir lë'ël lu gube'e catë nídi'i fin.

<sup>10</sup> 'El quë narunë cumplir con du'pë nanápëll, gúnëll cumplir si talë nápëll zihani cusë. El quë nadë rúnëdi'i bien con du'pë, también gúnëdi'ill bien con zihani cusë. <sup>11</sup> Si talë adë bë'nël bien con dumí naná mal, ¿chu guëne'e cá'al lo quë nanasac de verdá? <sup>12</sup> Si talë adë bë'nëdi'ill bien con cusë nanádi'i

shtënëll, ¿chu guëne'e lo quë narunë tucarë cá'al lu gube'e?

<sup>13</sup> 'Ni tubi mënë gáquëdi'i gúnëll sirvë chupë lamë. Rac shtú'ull tubsë lamë. Lu stubi lamë rúnëdi'ill cuendë. Rzu'bë diáguëll shti'dzë lamë, stubi lamë quëhúnëll desprëci. Nídi'i mudë gac shtú'ul Dios nu mizme tiempë gac shtú'ul dumí.

<sup>14</sup> Ra fariseo narac shtu'u dumí, bini rall grë naguni'i Jesús. Bë'në rall burnë lë'ë më. <sup>15</sup> Iurní guni'i Jesús lu rall:

—Lë'ë të runë të parë rlua'a të naza'quë lu ra mënë. Rni'i të lo quë naquëhunë të naza'quin, perë Dios rna lla na ldu'u të. Lo quë narac shtu'u mënë gapë rall lu guë'dchiliu, nahin cusë narná zá'quëdi'i Dios.

*Shti'dzë Dios napë pudërë parë siemprë*

<sup>16</sup> 'Lo quë nabëquë'ë Moisés nu ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios la'ni Sagradas Escrituras, gunibë'a Dios gunë mënë cumplir hashtë tiempë shtë Juan Bautista. Perë iurne' na quëgnia'a diza'quë lu të, të parë tsutë mënë catë rnibë'a Dios. Perë ra mënë nariuté lugar ni runë rall zihani esfuersë por tsutë rall.

<sup>17</sup> 'Más sencigi tsalú guë'dchiliu nu gube'e quë tubi cusë mitu'në shtë lëy tsaluhin. Shti'dzë Dios adë tsalúdi'in.

*Jesús bëlua'a lla na narlë tse'lë (Mt. 19.1-12; Mr. 10.1-12)*

<sup>18</sup> 'Si talë guësa'në nguiu tsé'li' nu guëtsé'all con stubi na'a, quëhúnëll duldë adulteri. Nu si talë stubi nguiu ca'a lë'ë na'a ni, quëhúnë nguiu ni duldë adulteri.

*Nguiu ricu nu Lázaro*

<sup>19</sup> 'Guc tubi nguiu ricu. Nácull con lari za'quë nalasac zihani dumí. Grë dzë rau zá'quëll lu laní nananú lidchi ricu. <sup>20</sup> También gu' tubi prubi lë Lázaro. Rac llú'ull. Rátsull guëë'dzu. Guzúbëll rua' puertë shtë ricu. <sup>21</sup> Lázaro

guc shtú'ull nihaull pedasë guetë nagulaguë guëa' mellë shtë ricu, tantë rldia'në Lázaro. Ra mbecu bédchini; bëlde'e mbecu lu guëë'dzu ladi Lázaro. <sup>22</sup> Tubi dzë guti Lázaro. Bédchini ra ianglë; bia'a rai' almë shtëhi' gube'e catë nanú Abraham. Nu lë'ë ricu guti. Bëga'chi ricu. <sup>23</sup> Ricu nanull lugar shtë cashtigu catë ria nanadë rialdidi' ldu'i Dios. Gubi'a ricu lu Abraham zitu. Guná ricu lu Lázaro nananú cula'ni Abraham. <sup>24</sup> Fuertë guni'i ricu: "Dadë Abraham, bëga'a ldú'ul na. Bëshe'ldë Lázaro; gá'dzëll bëcuenë shtënell të parë ldaguë tubi gotë nisë lu ldudza tantë rbidchi ldu'a'a. Quëhuna sufrir la'ni belë rë'." <sup>25</sup> Iurní guni'i Abraham lu ricu: "Lë'ël, ¿gu rëagná ldú'ul lla guc vidë shtënell? Zihani cusë nápël; nídi'i nicidá de Dios. Perë Lázaro, vidë shtëhi' guc prubi. Iurní rquitë ldú'ull mientras nanul lugar shtë cashtigu. <sup>26</sup> Más de ni entrë lë'ë hia'a nanú tubi bërrancu. Nídi'i mudë guidë të ndë'ë. Nu nídi'i mudë guidë mënë nananú ndë'ë parë nga'li." <sup>27</sup> Iurní guni'i ricu: "Si es quë ni, Dadë Abraham, bë'në tubi favurë. Bëshe'ldë lë'ë Lázaro lu ra bëcha. <sup>28</sup> Napa ga'li bëcha naquërelde lidchi shtada; guini rall shti'dzë Lázaro. Guadi'dzëll lu rai' lla na ra cusë të guidëdi'i rall ndë'ë lugar shtë cashtigu." <sup>29</sup> Perë Abraham guni'i lu ricu: "Lë'ë ra bëchil napë rall lo quë nabëquë'ë Moisés nu ra shmuzë Dios nabiadi'dzë shti'dzë më; guëquë diaguë rall shti'dzë rai'". <sup>30</sup> Guni'i ricu: "Dadë, si talë tubi natsashtë ladi ra tégulë, guëni'i shti'dzë Dios lu rall, tsaldí ldu'u rall. Guëabrá ldu'u rall lu Dios iurní." <sup>31</sup> Guni'i Abraham lu ricu: "Aquëdi'i. Si talë runë nadzë'di'i rall mudë nanabani rall iurë rini rall shti'dzë Moisés nu shti'dzë ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios, tampusë tsaldídi'i ldu'u rall shti'dzë natsashtë ladi ra tégulë."

*Gulë gupë lë'ë të al mizme lë'ë të gúnëdi'i të duldë*

(Mt. 18.6-7, 21-22; Mr. 9.42)

<sup>1</sup> Jesús guni'i lu ra mënë nari-analdë enseñansë shtëhi':

—Napë quë guëdchini tiempë guëquili mëdzabë lë'ë të parë gunë të duldë, perë prubi nguiu el quë naquëhunë parë gunë mënë duldë. <sup>2</sup> El quë narlua'a tubi më humildë mal nezë gúnëll duldë, mejurë galdë nguiu ni tubi guichi ru'bë iénill; tsagrú'ldëll lë'ëll la'ni nisëdu'u. <sup>3</sup> Gulë gupë mizme lë'ë të.

'Si talë bëchil gúnëll cuntrë lë'ël, guni'i lull pë faltë nanápëll. Si talë guëabrá ldú'ull nezë za'quë, bë'në perdunë lë'ëll. <sup>4</sup> Si talë gúnëll mal cuntrë lë'ël gadchi vultë tubi dzë nu gadchi vultë guëabrá guëni'ill lul: "Hia adë gúnëdi'irua'a cuntrë lë'ël", napë quë gúnëll perdunë lë'ëll.

*Pudërë nanapë el quë narialdi ldu'i Dios*

<sup>5</sup> Ra poshtë guni'i rai' lu Jesús:

—Bë'në compa'ni lë'ë na'a të tsaldí ldu'u na'a lë'ëll más.

<sup>6</sup> Guni'i Jesús:

—Si talë rialdi ldu'u të shti'dza sudu'pë, masiá du'pë ziquë tubi bë'dchi bi'chi, zac guëni'il lu hiaguë sicómoro nazubë ndë'ë: "Bí'eshi de ndë'ë nu bëcabni mizme lë'ëll la'ni nisëdu'u", si talë tsaldí ldú'ul Dios, lë'ë hiaguë guëzu'bë diaguin shti'dzëll.

*Comparaciuni shtë narunë sirvë*

<sup>7</sup> 'Si talë napë të tubi muzë nabëabrá lídchil; guaguënéll u guaguëpill ra ma lachi, iurë bédchinill hiu'u adë guëni'idi'il lull: "Gudëdë gaul lueguë". <sup>8</sup> Aquëdi'i. Guëni'il lull: "Bë'në preparar nagauha nu guatibi guiá'al; bë'në sirvë lu mellë gauha nu gua'. Despuësë gaul; gul." <sup>9</sup> Si lë'ë muzë quëhúnëll lo quë narnibé'al, adë guëni'idi'il: "Dushquílli".

<sup>10</sup> Zni lë'ë të, despuësë de bë'në të cumprir grë lo quë narnibë'a Dios



gunë mënë, gulë guni'i: "Na na'a muzë nalasáquedi'i. Bëdë'në na'a sulamëntë lo quë nabë'në tucarë guëdë'në na'a."

*Jesús bënëac chi'i narac llu'u galguidzë naru'dzë ládi'*

<sup>11</sup> Guagla'guë zia'a Jesús nezë Jerusalén. Gudëdë më regiuni naná entrë Samaria nu Galilea. <sup>12</sup> Iurë guagbi'guë më tubi guë'dchi, bëdza'guëlu më chi'i mënë narac llu'u galguidzë ru'dzë ládi'. Zitu bëa'në rall. <sup>13</sup> Fuertë guni'i rall:

—Jesús, Mësë, bëga'a ldu'ul lë'ë na'a; bënëac lë'ë na'a.

<sup>14</sup> Jesús guná lu rall nu guni'i më: —Gulë tsagná lë'ë bëshuzi të guënull lu të.

Iurní nianá zia'a rall, mizmë iurní bëac rall. <sup>15</sup> Tubi de lë'ë rall iurë guná lla bëáquëll, bëabrill lu Jesús. Guni'ill fuertë, dushquilli Dios por favurë nabë'në më. <sup>16</sup> Bëzullíbill lu Jesús hashtë bëdchini luquëll lu guiu'u. Bëdë'lll graci lu më. Nguiu ni na më Samaria. <sup>17</sup> Iurní guni'i Jesús:

—Chi'i nguiu narac llu'u bënëaca. ¿Gua rall? <sup>18</sup> Túbsëll bëabrí, bëdë'lll graci lu Dios. Nall de stubi naciuni.

<sup>19</sup> Iurní guni'i më lu nguiu:

—Guasuldí. Guzia'a con bien. Bëáquëll purquë rialdí ldu'ul na.

*Guë'dchiliu antsë guë'nibë'a Dios ziquë Rëy*

*(Mt. 24.23-28, 36-41)*

<sup>20</sup> Ra fariseo guna'bë di'dzë rall lu Jesús, guc guëdchini tiempë naguë'nibë'a Dios ziquë Rëy. Jesús repi:

—Iurë guëdchini tiempë naguë'nibë'a Dios, adë guëdchínidi'in con sëni naguëná të. <sup>21</sup> Adë guëni'idi'i mënë: "Ndë'ë rnibë'a më ziquë Rëy", u "Ndë rnibë'a më"; purquë hia ne' rnibë'a më bëldá mënë naguërdë entrë lë'ë të.

<sup>22</sup> Iurní guni'i Jesús lu ra shini gusë'dë më:

—Guëdchini tiempë lë'ë të gac shtu'u të guëná të lua, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Guëdchinia perë lëdë guë'nadi'i të lua lueguë. <sup>23</sup> Mënë guëni'i lu të: "Ndë'ë bëdchíni'", u "Ndë bëdchíni'". Adë tsagná'di'i të lë'ë rall. Adë rianáldëdi'i të tēchi rall, <sup>24</sup> purquë ziquë rdchini nguzi'u; rlua'a llni dizdë ladë ldi hashtë guia'a ladë rubësë, zni guëdchinia. Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. <sup>25</sup> Antsë gac ra cusë ni, guna sufrir galguti. Ra mënë tiempë ne' guëquë guia'a rall na. <sup>26</sup> Ziquë bë'në mënë shtë guë'dchiliu tiempë shtë Noé, zni gunë rall antsë guëdchinia stubi. <sup>27</sup> Gudáu rall. Bii' rall. Bëtsë'a rall. Guc laní shtë lliguë hashtë Noé guatë la'ni barcu ru'bë. Iurní bëdchini juici shtë nisë guëc rall. Grë mënë guti. <sup>28</sup> Zni guc ambién tiempë shtë Lot. Gudáu ra mënë. Bii' rall. Bëtuu' rall. Guzi'i rall. Bëcabní rall. Bëza'a rall lidchi rall. <sup>29</sup> Perë iurë Lot bëru'u ciudá Sodoma, gulaguë gui'i dzë ni. Gulaguë asufrë narië'qui dizdë gube'e nu grë mënë guti. <sup>30</sup> Ziquë bë'në mënë tiempë shtë Lot, zni gunë rall iurë guëdchinia, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Guëná ra mënë lua.

<sup>31</sup> 'Dzë ni si talë tubi de lë'ë të nanú guëc hiu'u, adë tsutëdi'il la'ni hiu'u parë guá'al lo quë nanápël. Si talë tubi de lë'ë të nanú të lachi dzë ni, adë guëabridi'il parë guá'al cusë nanápël. <sup>32</sup> Gulë bëagná ldu'u të pë guc tse'lë Lot. <sup>33</sup> El quë nanëdi'i guëne'e vidë shtënell por na, se-gurë guënitill vidë shtënell; perë el quë naguë'niti vidë shtëni' por na, guëbánill parë siemprë.

<sup>34</sup> 'Dzë naguëdchinia, nanú chupë mënë lu camë. Túbsëll guëna'bë Dios tsall gube'e. Stúbill guëa'në. <sup>35</sup> Chupë na'a caniu'u juntë. Túbsëll guëna'bë më tsall gube'e. Stúbill guëa'në. <sup>36</sup> Chupë nguiu nanú lachi. Túbsëll guëna'bë më tsall

gube'e. Stúbill guëa'në.

<sup>37</sup> Iurë bini ra shini gusë'dë më di'dzë rë', guna'bë di'dzë rai':

—Dadë, ¿guc gac ra cusë ni?

Guni'i më tubi dichë:

—Iurë gac ra cusë ni, gac bë'a të seguramentë, igual ziquë rac bë'a të rdëa ra bëchu catë naga'a naguti.

## 18

*Comparaciuni shtë viudë nu juësi*

<sup>1</sup> Jesús guni'i tubi comparaciuni parë gac bë'a shmënë më runë tucarë guadi'dzënú rall Dios guëdubi tiempë, de quë adë guëzalúdi'i rall pacënci parë guëna'bë rall lu Dios. <sup>2</sup> Guni'i më:

—Guc tubi juësi naguquërelde guë'dchi. Adë gualdidi'i ldu'ull Dios nu adë bë'nëdi'ill rëspëti sa'll.

<sup>3</sup> Mizmë guë'dchi guquërelde tubi viudë nanapë dishi'bi con stubi narunë cuntrë lë'ëll. Guagna'bë viudë lu juësi parë gac rëglë asuntë shtë'nëll según lëy. Guni'i viudë: “Bë'në rëglë asuntë con contrari shtëna”. Zihani vultë guagná viudë lë'ë juësi. <sup>4</sup> Nëdi'i juësi gúnëll rëglë asuntë ni, perë despuësë bë'në juësi llgabë: “Adë rialdidi'i ldua'a Dios nu nápëdia'a rëspëti parë mënë, <sup>5</sup> perë viudë rë' riagla'guë guëna'bëll lua. Guna rëglë asuntë shtë'nëll të adë tsalúdi'i pacënci shtëna tantë rbézëdi'i ridëll lua.”

<sup>6</sup> Iurní Jesús guni'i:

—Gulë bédë'ë cuendë naguni'i juësi mal. Mucho más gunë Dios.

<sup>7</sup> Gunë më juzguë ra contrari shtë mënë narialdi ldu'i Dios. Gunë më compa'ni ra nariagla'guë guëna'bë rall lu më dzë la gue'lë. Adë gac ldë'ë më parë gunë më lo quë narna'bë rall lu më. <sup>8</sup> Rnia'a lu të, iurë rga'a iurë adë gac ldë'ë më sino gunë më jushtici. Perë guëna'bë di'dza lu të, ¿iurë guëabri nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, nia'a zëdzéli' ra narialdi ldu'i Dios iurní?

*Comparaciuni shtë fariseo nu narunë cubrë impuestë*

<sup>9</sup> Guni'i Jesús stubi comparaciuni lu ra narunë llgabë nabënë na rall perë bë'në rall desprëci sa' rall. Guni'i më:

<sup>10</sup> —Chupë nguiu guagni'inú rall Dios iádu'u ru'bë. Túbill na më fariseo; stúbill na el quë narunë cubrë impuestë. <sup>11</sup> Lë'ë fariseo guasuldill; guni'ill la'ni ldu'ull di'dzë rë': “Dadë gullanë, dushquíllil, rdë'ëhia graci nádia'a ziquë na ra mënë. Nádia'a ziquë ra nguba'në. Nádia'a ziquë narni'i bishi. Nádia'a ziquë ra nanapë stubi na'a. Dushquíllil nádia'a ziquë nguiu ndë'ë narunë cubrë impuestë. <sup>12</sup> Runa ayunë chupë vultë la'ni llmalë. Rdë'a tubi por cadë chi'i ra cusë, grë lo quë narunë tucarë ça'a Dios.” <sup>13</sup> Perë lë'ë nguiu narunë cubrë impuestë zugá'all rua' puertë shtë iádu'u. Adë rbí'adi'ill guia'a. Guni'ill: “Dadë, bëga'a ldu'ul na. Napa zihani duldë.” <sup>14</sup> Rnia'a lu të, lë'ë pecadurë bëabrill lídchill limpi. Bëzunë Dios almë shtë'nëll, lédëdi'i lë'ë fariseo. El quë narunë naru'bë, guëlaguëll con shtu perë el quë narunë narú'bëdi'i, gunë Dios honrar lë'ëll.

*Bë'në ldai' Jesús ra llguë'në*

(Mt. 19.13-15; Mr. 10.13-16)

<sup>15</sup> Guanú mënë zihani llguë'në lu Jesús parë guëdchi'bë më guia'a më guëc rall. Perë shini gusë'dë më guná rai', gudildi rai' naganú lë'ë ra llguë'në lu Jesús. <sup>16</sup> Perë guni'i më; guna'bë më ra llguë'në:

—Gulë bédë'ë sí, guidë ra llguë'në lua. Adë rcádi'i të guidë ra llguë'në lua purquë cagnibë'a Dios lë'ë ra mënë naná ziquë ra llguë'në. <sup>17</sup> Guldía rnia'a lu të; sulë el quë nagunë recibir Dios ziquë Rëy të guëribë'a Dios lë'ëll cumë ziquë tubi llguë'në; rquitë ldu'u llguë'në rnibë'a Dios lë'ëll, sulë nguiu ni guëbánil lugar catë na më Rëy.

*Tubi më ru'bë ricu guni'i lu Jesús  
(Mt. 19.16-30; Mr. 10.17-31)*

<sup>18</sup> Tubi nguiu narnibë'a ladi guë'dchi, guna'bë di'dzëll lu Jesús:

—Mësë za'quë, çpë rní'íl guna parë gac salvara parë gapa vidë sin fin?

<sup>19</sup> Guni'i Jesús lull:

—çPëzielú rní'íl nahia naza'quë? Nanú tubsë naná naza'quë. Náhi' Dios.

<sup>20</sup> Bien nanël ra mandamientë: “Adë rquënúdi'íl tse'lë mënë. Adë rguínidi'íl sa'l. Adë cuánëdi'íl pë shtë mënë. Adë rní'idi'íl bishi. Bëzu'bë diaguë shti'dzë shtádël nu shní'al.”

<sup>21</sup> Nguiu guni'i:

—Grë mandamientë ni bëna cumplir dizdë nabi'cha.

<sup>22</sup> Bini Jesús di'dzë rë' nu guni'i më:

—Tubi cusë runë faltë. Bëtuu' grë cusë nanápël, bëdë'ëin ca'a ra prubi, iurní gápël tesurë lu gube'e. Nu gude'e naldë na të gáquël shmëna.

<sup>23</sup> Iurë lë'ë nguiu ni bini shti'dzë Jesús, bëá'nëll tristë purquë de verdá nall ricu. <sup>24</sup> Guná Jesús lull; nalë bëdchini tristë la'ni ldu'u më. Guni'i më:

—Naganë tubi nanapë zihani dumí, gúnëll recibir Dios ziquë rëy. <sup>25</sup> Más sencigi tsutë tubi ma camellë ichi iagullë quë tubi ricu tsutëll catë rnibë'a Dios.

<sup>26</sup> Ra mënë nabini di'dzë ni, guna'bë di'dzë:

—Si es quë ni, çchu gac salvar?

<sup>27</sup> Guni'i më:

—Adë gúnëdi'i nguiu gan gunë salvar mizmë lë'i' perë Dios napë pudërë gunë më grëtë' ra cusë.

<sup>28</sup> Iurní Pedro guni'i lu Jesús:

—Dadë, lë'ë na'a bësëa'në na'a grëtë' parë ze'dë naldë na'a lë'ël.

<sup>29</sup> Guni'i Jesús:

—Guldía, el quë nabësëa'në lídchi', shtádi', shní'ai' u bëchi', u tsé'li', u shíni' purquë rac shtú'll guë'nibë'a Dios lë'ëll, <sup>30</sup> gúnëll recibir zihani cusë más ne' la'ñi

vidë shtëhi', nu guëquërdëll parë siemprë tubi vidë sin fin con Dios.

*Stubi vuellë guni'i Jesús gáti'*

*(Mt. 20.17-19; Mr. 10.32-34)*

<sup>31</sup> Guna'bë Jesús ra poshtë tubi ladë. Guni'i më lu rai':

—Iurnë' guziá hia'a Jerusalén. Gac cumplir grë lo quë nabëquë'ë ra nabadi'dzë shti'dzë Dios de na, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu.

<sup>32</sup> Gunë ra mënë intriegu na lu guia'a shtë mënë nanádi'i më israelitë. Gunë rall burnë; guëni'i guidzë rall na. Guëchi'bë shënë rall lua. <sup>33</sup> Guëne'e rall galnë na, despuësë gatia. Perë dzë tsunë tsashtëa ladi ra tégulë.

<sup>34</sup> Ra poshtë adë guasëdi'i rai' shti'dzë më, nacahin parë lë'ë rai'. Adë bëdë'ëdi'i rai' cuendë pë runë cuntienë shti'dzë më.

*Bënëac Jesús tubi ciegu, më Jericó*

*(Mt. 20.29-34; Mr. 10.46-52)*

<sup>35</sup> Guabi'guë rai' guë'dchi Jericó. Nanú tubi ciegu nazubë lu nezë. Cagná'bëll gu'në. <sup>36</sup> Bini ciegu gudëdë zihani mënë. Guna'bë di'dzë ciegu pë quëhac.

<sup>37</sup> Guni'i mënë: “Jesús nazareno ziazúhi' nezë”. <sup>38</sup> Iurní ciegu fuertë guni'i:

—Jesús, llëbni David, bëga'a ldú'ul na.

<sup>39</sup> Ra mënë nazia'a delantë, guni'i rall guëc ciegu parë guëac dchi ciegu perë másru'u guni'i ciegu. Fuertë guni'ill:

—Llëbni David, bëga'a ldú'ul na.

<sup>40</sup> Iurní Jesús guzudchí. Gunibë'a më tsaglli'i rai' lë'ë ciegu. Bëdchini ciegu lu më. Guni'i më lull:

<sup>41</sup> —çPë rac shtú'ul guna?

Repi ciegu:

—Rac shtua'a, Dadë, guënë'el slua.

<sup>42</sup> Guni'i më:

—Nia. Bëáquël purquë rialdí ldú'ul na.

<sup>43</sup> Mizmë iurní bëac ciegu. Guanáldëll lë'ë Jesús. Bëdë'ëll graci lu Dios. Grë ra mënë guni'i

rall llëru'bë na pudërë shtë Dios, purquë guná rall pë bë'në Jesús.

## 19

### *Jesús nu Zaqueo*

<sup>1</sup> Iurní Jesús guaté guë'dchi Jericó. Mërë guëru'u më guë'dchi.

<sup>2</sup> Ladi guë'dchi ni guc tubi ricu lë Zaqueo. Nall jëfë narunë cubrë impuestë. <sup>3</sup> Guc shtu'u Zaqueo guë'nall lu Jesús perë gúnëdi'll gan tantë zihani mënë gudëdë, nu nadupë shcuerpë Zaqueo. <sup>4</sup> Iurní Zaqueo bëllu'në delantë. Güë'pill ladi tubi hiaguë sicómoro parë guë'nall lu më. Hiaguë ni zubi cula'ni nezë catë ze'dë Jesús. <sup>5</sup> Bëdchini më lugar ni; guná më lu Zaqueo. Guni'i më lull:

—Zaqueo, bietë nasesë. Napë quë guënë'el pusadë lídchil, guëana.

<sup>6</sup> Lueguë bietë Zaqueo nasesë. Nalë bëquitë ldu'ull. Bë'nëll recibir Jesús lídchill. <sup>7</sup> Guná mënë guanú Jesús Zaqueo. Guagla'guë guni'i rall cuntrë Jesús. Guni'i rall Jesús gua visitë lídchi tubi pecadurë. <sup>8</sup> Iurní guasuldí Zaqueo. Guni'ill lu Dadë Jesús:

—Dadë, guëru'dë nanapa guëdë'ëhia ca'a ra nabë'nápëdi'i. Nu si talë bédchisua dumí shtë mënë con bishi, guëabráa tapë vueltë más dumí ca'a rall.

<sup>9</sup> Guni'i Jesús:

—Nedzë nasalvárë. Salvaciuni bédchini lídchil. Nu lë'ël guc Abraham shtadë guë'lul. <sup>10</sup> Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu parë quíllia el quë nabëniti parë gac salvárëll.

*Comparaciuni shtë muzë nabë'në recibir dumí*

<sup>11</sup> Riagla'guë rini ra mënë shti'dzë Jesús. Hia mërë guëdchini rai' ciudá Jerusalén. Nu quëhunë mënë llgabë runë faltë du'psë parë guë'nibë'a Dios ziquë Rëy. <sup>12</sup> Iurní guni'i më tubi comparaciuni:

—Guc tubi nguiu shini rëy; bërú'ull ládzëll. Zíá'all stubi naciuni parë gúnëll recibir pudërë

ziquë rëy parë guë'nibë'all. Depuësë guëabráll ládzëll. <sup>13</sup> Antsë bërú'ull ládzëll, guná'bëll chi'i muzë naná encargadë shchi'nill. Bëdë'ëll dumí lasac cadë tubi de lë'ë ra muzë. Guni'i shini rëy: “Gulë bë'në bien con dumí rë'. Gulë guzi'i; gulë bëtuu', hashtë guëabráa.” Iurní guziá'all. <sup>14</sup> Perë ra mënë naquërdë ladzë nguiu ni bédë rall; rac shtú'udi'i rall gáquëll rëy shtë rall. Bëshe'ldë rall rsunë narni'i: “Adë rac shtú'udi'i na'a gac nguiu rë' rëy shtë na'a”. <sup>15</sup> Perë nguiu ni bë'nëll recibir ziquë rëy shtë rall. Bëabráll ládzëll. Guná'bëll ra muzë nabëca'a dumí të guëná rëy bëldá bë'në rall gan guëc dumí. <sup>16</sup> Primërë muzë bédchini nu guni'ill lu rëy: “Dadë, shtumil ndë'ë con chi'i vueltë más shini dumí”.

<sup>17</sup> Lë'ë rëy guni'i: “Bien bë'nëll con du'pë dumí. Iurní guënehia pudërë guë'nibë'al chi'i guë'dchi. Muzë za'quë nal.” <sup>18</sup> Stubi muzë bédchini guni'ill: “Dadë, shtumil ndë'ë con ga'i vueltë más shini dumí”.

<sup>19</sup> Guni'i rëy lull: “Guë'nibë'al ga'i guë'dchi”. <sup>20</sup> Stubi muzë bédchini nu guni'ill: “Dadë, ndë'ë lë'ë shtumil. Bëquëtsa'uín tubi panitë. <sup>21</sup> Bëdzëba lë'ël. Nal nguiu nargá'adi'i ldu'u mënë. Rca'al lo quë nabëdchí'bëdi'il nu rca'al cusechë sin adë rcabnídi'il.”

<sup>22</sup> Iurní guni'i rëy lull: “Nal mal. Con mizmé shti'dzël guna juzguë lë'ël. Guni'íl nahia el quë nargá'adi'i ldu'u mënë nu rchahia lo quë nabëdchí'bëdia'a nu rchahia catë rcabnídia'a. <sup>23</sup> ¿Pëzielú adë bësëá'nëdi'il shtumía lu bancu parë gapa shini dumí iurë bédchinia?”

<sup>24</sup> Iurní guni'i rëy lu mënë nazuga'a nga'li: “Gulë bédchisú dumí shtë nguiu nabëquë'ë dumí panitë. Nu bédë'ëin ca'a nabë'në gan chi'i tantë dumí.” <sup>25</sup> Guni'i ra mënë: “Dadë, hia nápëll chi'i dumí”.

<sup>26</sup> Lë'ë rëy guni'i: “Rnia'a lu të, el quë nanapë, gúnëll recibir más perë el quë nabë'nápëdi'i, guëdchisú

lë'ë du'pë nanápëll. <sup>27</sup> Perë lë'ë ra enemigu shtëna ra nanëdi'i guë nibë'ahia lë'ë rall, gulë tsaglli'i lë'ë rall ndë'ë. Gulë quini lë'ë rall lua.”

*Jesús guatë ciudá Jerusalén; dchi'bi' tēchi burrē*  
(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Jn. 12.12-19)

<sup>28</sup> Despuës de guni'i Jesús di'dzë rë', guagla'guë ziangdchini më parë Jerusalén. <sup>29</sup> Bëdchini më guë'dchi Betfagé nu Betania nanaquë lu lumë catë nanú zihani hiaguë olivo. Bëshe'ldë më shini gusë'dë më; <sup>30</sup> guni'i më lu rai'!

—Gulë gua guë'dchi naná guëlladchi. Iurë guëdchini të, guëná të lu tubi burrë. Quëdú ma. Lë'ë burrë ni la'di chu quibëdi'i tēchi ma. Gulë bësha'quë ma nu gude'enú ma ndë'ë. <sup>31</sup> Si talë guëna'bë di'dzë mënë pë gunë të burrë, gulë guni'i lull: “Lë'ë Dadë Jesús rqui'ni lë'ë ma”.

<sup>32</sup> Gua ra shini gusë'dë më. Bëdzëlë rai' burrë igual cumë zíquësë guni'i më lu rai'. <sup>33</sup> Iurë bësha'quë rai' burrë, nashtënë burrë guna'bë di'dzëll:

—¿Pëzielú bësha'quë të shpurra?

<sup>34</sup> Bëquebi rai'!

—Purquë Dadë Jesús rqui'ni lë'ë ma.

<sup>35</sup> Guanú rai' burrë lu Jesús. Bëdchi'bë rai' shabë rai' tēchi ma parë quibë Jesús tēchi ma. <sup>36</sup> Iurë lë'ë burrë ziazú lu nezë, gudishi mënë shabë rall lu nezë catë ze'dë më. <sup>37</sup> Bëdchini ra mënë lumë shtë dani catë nezë rlaguetë. Grë ra narianaldë tēchi më guzublú guëni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios. Bë'në rall alabar lë'ë më por milagrë naguná rall. <sup>38</sup> Guni'i rall:

—Bë'në l dai' Dios lë'ë Rëy ndë'ë, el quë naze'dë guëdchini por nombre shtë Dadë Dios. Llëru'bë na Dios nacabezë más guia'a lu gube'e; tsu paz lu gube'e.

<sup>39</sup> Iurní bëldá fariseo nananú ladi zihani mënë guni'i rall lu Jesús:

—Mësë, guni'i lu ra shmënël të adë guëni'idi'i rall di'dzë rë'.

<sup>40</sup> Perë Jesús guni'i lu ra fariseo:

—Rnia'a lu të, si talë ra mënë guëac dchi, ra guë'ë rë' guërushtiá; guëni'i rahin di'dzë rë'.

<sup>41</sup> Iurë bëdchini më guëlladchi Jerusalén, gubi'a më lu ciudá. Bi'ni më. <sup>42</sup> Guni'i më:

—Mizmë lë'ë të më Jerusalén, rac shtua'a lë'ë të niac bë'a të nezë catë rbedchí ldu'u mieti con Dios, perë iurne' nacahi slu të parë tsasë të ra cusë ni. <sup>43</sup> Guëdchini cusë durë guëc të. Enemigu shtë të guëzubë grë ladë shtë ciudá parë tildi rall. Guntsa'u rall tubi lu' alreduerë guëdubi guë'dchi, tsu guërru cuntrë lë'ë të. <sup>44</sup> Guëcuë rall grë hiu'u shtë të. Quini rall lë'ë të hashtë nu shini të gati rai'. Adë guëá'nëdi'i tubi guë'ë quibë guëc sa' guë'ë. Completamente tsaluhin; ziquë tubi hiu'u dachi guëa'nin purquë adë bëdë'di'i të cuendë iurë bë'në më favurë parë lë'ë të gac salvar të.

*Bësëllu'në Jesús mënë nacagtuu' la'ni iádu'u ru'bë*  
(Mt. 21.12-17; Mr. 11.15-19; Jn. 2.13-22)

<sup>45</sup> Iurní Jesús guatë la'ni iádu'u ru'bë. Guzublú cagsëllú'ni' ra nacagtuu' la'ni iádu'u. <sup>46</sup> Guni'i më lu rall:

—Sagradas Escrituras rni'i shti'dzë Dios: “Iádu'u shtëna na parë gunë mieti orar lu Dios, perë lë'ë të bë'në të cambi iádu'u ziquë cuevë shtë nguba'në”.

<sup>47</sup> Grë dzë bëlua'a Jesús la'ni iádu'u. Ra bëshuzi narnibë'a más con ra mësë shtë lëy con los de más më naru'bë shtë guë'dchi, gudili rall formë lla gati më. <sup>48</sup> Perë bëdzëlëdi'i rall mudë niana'zi rall lë'ë më purquë grë ra mënë con ánimo rac shtu'u rall rquë diaguë rall pë guni'i më.

## 20

*Jesús bëqëbi pë derechë nâpi' parë gûni' ra cusë rë'*

(Mt. 21.23-27; Mr. 11.27-33)

<sup>1</sup> Tubi dzë nanú Jesús iádu'u ru'bë. Quëglua'a më ra mënë shti'dzë Dios Ila mudë tsuté rall shnezë Dios të gac salvar rall. Iurní bédchini ra bëshuzi narnibë'a más con mësë shtë lëy con më gushë narunë juzguë; <sup>2</sup> guni'i rall lu më:

—Guni'i lu na'a. ¿Pë derechë nâpël parë guëluá'al ra mënë? ¿Chu bëne'e permisi rúnël grë cusë nabë'nël?

<sup>3</sup> Guni'i Jesús lu rall:

—Nu na guëna'bë di'dza lu të. Rac shtua'a guëni'i të lua. <sup>4</sup> ¿Chu bédë'ë derechë lë'ë Juan Bautista parë guëchu'bë nísi'; Dios u mënë? ¿Chu bëshe'ldë lë'i'?

<sup>5</sup> Iurní guzublú quëgni'i rall entrë de lë'ë rall. Guni'i rall lu sa' rall:

—¿Pë guëni'i hia'a lu Jesús? Si talë guëni'i hia'a Dios bëshe'ldë lë'ë Juan, iurní guëni'ill lu hia'a: “¿Pëzielú adë gualdídi'i ldu'u të shti'dzi'?” <sup>6</sup> Si talë guëni'i hia'a mënë bëshe'ldë lë'ë Juan, iurní guëne'e guë'ë mënë lë'ë hia'a, gátia'a purquë grë mënë rialdí ldu'u rall guni'i Juan shti'dzë Dios.

<sup>7</sup> Por ni bëqëbi rall lu Jesús de quë adë bédë'ëdi'i rall cuendë chu bëshe'ldë lë'ë Juan parë guëchu'bë nísi' ra mënë. <sup>8</sup> Iurní guni'i Jesús lu rall:

—Lë'ë të rquëbidi'i të; nu na adë guëquëbidia'a chu bëshe'ldë na; chu bëne'e permisi guna ra cusë.

*Comparaciuni shtë muzë mal*

(Mt. 21.33-44; Mr. 12.1-11)

<sup>9</sup> Guzublú guni'i më lu ra mënë comparaciuni rë':

—Guc tubi nguïu nabëcabní hi-aguë uvë lachi. Despuësë bédë'ëll mëdi stubi mënë nu guziá'all zitu. Gudëdë tiempë. <sup>10</sup> Bëga'a iurë shtë cusechë, bëshë'ldëll tubi muzë; guëna'bë muzë partë narunë tucarë shlámëll. Perë ra mënë guna'zi

rall lë'ë muzë. Bédë'ë rall galné. Bësëllu'në rall muzë sin adë bë bédë'ëdi'i rall. <sup>11</sup> Iurní bëshe'ldë shlamë rall stubi muzë, tsaglli'i muzë cusechë. Perë ra mënë guni'i di'dzë dzabë lu muzë nu bédë'ë rall galné. Bësëllu'në rall muzë sin adë bë bédë'ëdi'i rall. <sup>12</sup> Lamë ni bëshe'ldë stubi muzë perë ra mënë gudini rall lë'ë muzë. Gulú rall lë'ë muzë tantë bédë'ë rall.

<sup>13</sup> 'Iurní guni'i lamë shtë guïu'u: “¿Pë guna iurne'?” Guëshe'lda shinia narac shtua'a. Iurë guëná ra mënë lúhi', tal vez gunë rall rëspëti shinia.” <sup>14</sup> Perë iurë guná ra mënë narunë dchi'ni lu shini lamë, guni'i rall lu sa' rall: “Ndë'ë naguëca'a herenci. Cha dínia'a lë'ëll të iurní gáca'a nashtë guïu'u.” <sup>15</sup> Iurní gulú rall shini lamë lu guïu'u stubi ladë. Gudini rall lë'i'.

Iurní guni'i Jesús lu ra mënë:

—¿Pë gunë nashtë guïu'u con ra naquëhunë dchi'ni? <sup>16</sup> Mizmë lamë guëdchini parë quínill ra mënë mal, le'. Guëd'ëll guïu'u ca'a stubi mënë.

Iurní bini ra mënë comparaciuni rë', guni'i rall lu Jesús:

—Ni lo quiera Dios gac zni.

<sup>17</sup> Perë Jesús gubi'a lu rall, guni'i më:

—Gulë guni'i lua pë runë cun-tienë nanaquë la'ni Sagradas Escrituras. Rni'in zndë'ë:

Guë'ë nabëru'ldë ra albañil tubi ladë, guë'ë rë' gunë sirvë parë gac shquini shtë iádu'u ru'bë.

<sup>18</sup> El quë narrelde guëc guë'ë rë', gac chupë ldëll, perë iurë ldaguë guë'ë ni guëc mënë, gáquëll ziquë pulvë.

*Jesús guni'i: “Gulë quilli im-puestë”*

(Mt. 21.45-46; 22.15-22; Mr. 12.12-17)

<sup>19</sup> Ra jëfë shtë bëshuzi con mësë shtë lëy rac shtu'u rall guëna'zi rall lë'ë Jesús lueguë. Guc bë'a rall guni'i më comparaciuni ni cuntrë

lë'ë rall. Adë guná'zidi'i rall lë'ë më purquë bédzëbë rall los de más mënë.

<sup>20</sup> Iurní bëshe'ldë rall mënë naguaglda'chi lë'ë Jesús. Rlua'a rall ziquë mënë za'quë. Rac shtu'u rall guësiguë rall lë'ë më niani'i më tubi cusë mal parë gunë rall intriegu lë'ë më lu gubernë rumanë. <sup>21</sup> Por ni naguaglda'chi lë'ë Jesús, guna'bë di'dzë rall:

—Mësë, nanë na'a rluá'al nu rni'il purë verdá. Rluá'al igual lu mënë humildë nu lu mënë narnibë'a. Guldil, quëgluá'al lla tsuté mënë shnezë Dios. <sup>22</sup> Guni'i lu na'a, ¿pë na bien guëdilli hia'a impuestë lu rëy rumanë u guëdillidi'i hia'a impuestë?

<sup>23</sup> Perë Jesús bédë'ë cuendë ni-asiguë rall lë'ë më. Guni'i':

<sup>24</sup> —Gulë bëlua'a tubi dumí. ¿Chu lu nu chu lë naquë lu dumí?

Bëquebi rall:

—Lu rëy César naquë lu dumí.

<sup>25</sup> Guni'i' më iurní:

—Nia, por ni gulë bédë'ë ca'a rëy César lo quë nashtë César, nu gulë bédë'ë ca'a Dios lo quë nashtë Dios.

<sup>26</sup> Adë bë'në ra contrari shtë Jesús gan niani'i më cusë mal lu ra mënë. Bédzëguë' ldu'u ra mënë ni; bëa'në dchi rall.

*Jesús guni'i lla tsashtë ra tégulë  
(Mt. 22.23-33; Mr. 12.18-27)*

<sup>27</sup> Iurní bëldá nguui religiosë saduceos, guagná rall lë'ë Jesús. Ra saduceos rni'i adë tsashtëdi'i tégulë ladi ra tégulë. <sup>28</sup> Perë guna'bë di'dzë rall lu Jesús:

—Mësë, bëquë'ë Moisés tiempë guahietë si tubi nguui gati sin shini', bëchi tégulë napë quë guëtsë'all tse'lë tégulë. Gapë rall shini' parë adë tsalúdi'i shfamili tégulë. <sup>29</sup> Guc gadchi bëchi. Primëre nguui bëtsë'all perë gútil sin ni tubi shinill. <sup>30</sup> Segundë bëchi tégulë bëtsë'all con viudë perë gútil sin ni tubi shinill. <sup>31</sup> Tecërë bëchi tégulë bëtsë'all tse'lë tégulë. Nu gútil;

pues hashtë shu'pë bëchi tégulë bëtsë'a rall tse'lë tégulë. Gúdi'i shini rai'. <sup>32</sup> Despuësë guti na'a ni. <sup>33</sup> Guni'i lu na'a, iurë tsashtë tégulë, ¿chu gac tse'lë na'a cumë gadchi nguui gac tse'lë na'a ni?

<sup>34</sup> Iurní Jesús bëquebi:

—Iurnë lu guë'dchiliu ra nguui, ra na'a, rtsë'a rall, <sup>35</sup> perë grë ra naguëdë'ë Dios permisi tsuté rall stubi guë'dchiliu nu tsashtë rai' ladi ra tégulë, adë guëtsë'adi'i rai'. Adë rnádi'i rai' guëtsë'a shini rai'. <sup>36</sup> Nunquë gátidi'i rai'. Na rai' ziquë ra ianglë shtë gube'e. Na rai' shini Dios iurní, purquë guashtë rai' ladi ra tégulë, guëbani rai' parë siempërë. <sup>37</sup> Perë si talë rna'bë di'dzë të tsashtë ra tégulë ladi ra tégulë, gulë bédë'ë cuendë lo quë Moisés bëquë'ë la'ni histuri shtë hiaquë narëuldë. Bëquë'ë Moisés de quë Dadë Dios na Dios shtë Abraham, nu Isaac, nu Jacob; nu blac tiempë guti rai' parë tiempë dzë ni. <sup>38</sup> Grë shmënë Dios nabani aunquë hia guti rai'. Napë rai' vidë sin fin.

<sup>39</sup> Iurní bëldá mësë shtë lëy guni'i rall:

—Mësë, bien bëquëbil lu rall.

<sup>40</sup> Hia bédzëbë rall guëna'bë di'dzë rall más lu Jesús.

*Jesús guna'bë di'dzë lu ra mësë,  
chu na shtadë Cristo  
(Mt. 22.41-46; Mr. 12.35-37)*

<sup>41</sup> Jesús guni'i lu rall:

—¿Lallë rni'i mënë Cristo na shini David? <sup>42</sup> purquë mizmë David guni'i la'ni libré nalë Salmos:

Dadë Dios guni'i lu Shtada narnibë'a:

Guzubë ladë ldi shtëna

<sup>43</sup> hashtë guna gan lu enemigu shtënël të guëzu'bë diaguë rall shti'dzël.

<sup>44</sup> ¿Lla na posiblë gac Cristo shini David, cumë mizmë David rni'i Cristo na Dadë narnibë'a lë'i'?

*Jesús gudildi' mesë shtë lëy*  
(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40;  
Lc. 11.37-54)

<sup>45</sup> Iurë grë mënë caquë diaguë rall shti'dzë Jesús, guni'i më lu ra shini gusë'dë më:

<sup>46</sup> —Gulë gupë ciudadë ra mesë shtë lëy. Rëuu' ldu'u rall nacu rall lari duni. Rac shtu'u rall gunë mënë saludar lë'ë rall con zihani rëspëti lu nezë. Rdelë rall guëzubë rall lugar mejurë la'ni iadu'u. Rac shtu'u rall lugar shtë rëspëti lu mellë. <sup>47</sup> Perë rdchisú rall lidchi viudë, pero parë guësiguë rall mënë, quëhunë rall oraciuni ru'bë. Rnia'a lu të gunë rall recibir más cashtigu dushë.

## 21

*Tubi gu'në nabëdë'ë viudë prubi*  
(Mr. 12.41-44)

<sup>1</sup> La'ni iadu'u guná Jesús ra ricu, bëtia'a rall dumí la'ni cajë shtë ofrendë. <sup>2</sup> Nu tubi viudë prubi guná më; bëtiá'all chupë centavë. <sup>3</sup> Guni'i më:

—Guldía, lë'ë viudë prubi bëtë'ë más quë ra ricu. <sup>4</sup> Grë mënë bëtë'ë nabë'në subrë perë na'a rë' bëtë'ëll grë nanápëll, grë nasí'll gaull.

*Guni'i më cue iadu'u ru'bë*  
(Mt. 24.1-2; Mr. 13.1-2)

<sup>5</sup> Ruadi'dzë mënë lla na iadu'u ru'bë. Blac chulë na ra guë'ë nu blac chulë na ra regalë nabëzëlaa'dchi ra mënë parë iadu'u. Iurní Jesús guni'i:

<sup>6</sup> —Guëdchini tiempë grë lo quë naquëgná të ne', cue. Ni tubi guë'ë quibë guëc sádi'in.

*Sëñi antsë tsalú guë'dchiliu*  
(Mt. 24.3-28; Mr. 13.3-23)

<sup>7</sup> Iurní guna'bë di'dzë rai' lu më: —Mësë, ¿guc gac ra cusë narní'il lu na'a? ¿Pë sëñi nanú naguëlua'a guëlladchi na tiempë gac cumplir shti'dzël?

<sup>8</sup> Guni'i Jesús:

—Gulë gupë mizmë lë'ë të, adë guësiguëdi'i mënë lë'ë të. Zihani

mënë guëdchini ziquë shmëna. Guëni'i rall: “Nahia Cristo”; u guëni'i rall: “Hia bëga'a iurë guëni'bë'a Dios ziquë Rëy”. Perë rnia'a lu të, adë tsanaldëdi'i të tëchi shti'dzë rall. <sup>9</sup> Iurë ruadi'dzë mënë nanú zihani guërru nu rdzatsu mënë cuntrë gubernë, adë rdzëbëdi'i të. Grë cusë ni napë quë gac cumplir perë runë faltë parë guëni'bë'a Dios ziquë rëy.

<sup>10</sup> Guagla'guë guni'i më:

—Gac cumplir tubi naciuni tildi cuntrë stubi naciuni. Tubi gubernë tildi cuntrë stubi gubernë. <sup>11</sup> Guëllú nadushë iurní. Guëdchini gubini dushë nu galguidzë zihani lugar. Lu gube'e guëlua'a cusë nadzë'bë nu sëñi ru'bë guëlua'a.

<sup>12</sup> 'Antsë gac cumplir ra cusë ni, gunë mënë cuntrë lë'ë të. Guëna'zi rall lë'ë të parë gunë rall juzguë lë'ë të la'ni iadu'u shtë të. Guëldaguë rall lë'ë të lachigui'bë. Gunë rall demandë lë'ë të lu gubernë nu lu rëy purquë na të shmëna. <sup>13</sup> Zni gunë të gan guëni'i të lu ra gubernë diza'quë shtëna. <sup>14</sup> Adë ráquëdi'i ldu'u të; adë gúnëdi'i të llgabë pë guëni'i të iurní, <sup>15</sup> purquë na guënhia di'dzë parë guëni'i të lu gubernë. Guna compa'ni lë'ë të hashtë enemigu shtë të guëac dchi lu të; nápëdi'i rall pë guëni'i rall cuntrë lë'ë të iurní. <sup>16</sup> Gunë mënë intriegu lë'ë të gati të, bëldá të. Shtadë të gúnëll intriegu lë'ë të. Bëchi të, shfamili të nu ra amigu shtë të gunë rall intriegu lë'ë të, gati të. <sup>17</sup> Grë mënë guëldënu rall lë'ë të purquë na të shmëna; rialdí'ldu'u të na. <sup>18</sup> Perë pë gáquëdi'i të; ni tubi guitsë guëc të tsalúdi'i. <sup>19</sup> Si talë gac të firmë lu shnezë Dios, gapë të vidë nadë rialúdi'i parë siemprë.

<sup>20</sup> 'Iurë guëna' të lu suldadë grë ladë ciudá Jerusalén, hia mërë cue ciudá. <sup>21</sup> El quë nananú Judea dzë ni, guëllú'nëll parë lu dani. El quë nananú ciudá Jerusalén, guëru'u rall. El quë nananú lachi adë



guëabrídi'ill guë'dchi, <sup>22</sup> purquë ra dzë rë' na shtë cashtigu. Grë lo quë naescritë la'ni Sagradas Escrituras gac cumplirin. <sup>23</sup> Prubi ra na'a nanua'a shíni' u ra na'a narca'a me'dë dzë ni. Gunë mënë israelitë sufrir lu cashtigu shtë Dios. Cusë durë gac con mënë tiempë ne'. <sup>24</sup> Bëldá mënë gati rall lu guërru. Stubi tantë tsa rall guëdubi naciuni ziquë prësi; gunë rall dchi'ni shtë stubi mënë. Ra mënë zitu guëni'bë'a rall Jerusalén naná cue hashtë gac cumplir tiempë nabë'në Dios disponer. Jerusalén guëa'në ziquë hiu'u dachi.

*Nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu guëabri' stubi*

*(Mt. 24.29-35, 42-44; Mr. 13.24-37)*

<sup>25</sup> 'Dzë ni guëlua'a sëni lu gube'e con ngubidzë, mbelëgui'i, nu mbehu. Lu guë'dchiliu grë mënë shtë ra naciuni adë gáquëdi'i pë gunë rall nu adë rbedchí ldu'u rall por cusë nadzë'bë. Guini rall ruidë shtë nisëdu'u tantë rni'bi nisë. <sup>26</sup> Iurní guëcachi mënë por tantë galërdzëbë nu galriá ldu'i por cashtigu naguëdchini. Ra fuersë shtë gube'e guëni'bi rahin shlugarin. <sup>27</sup> Iurní guëná ra mënë lua, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Guëdchinia la'ni shcachi. Guëdchininúa con zihani puderë nu llni. <sup>28</sup> Iurë guëná tē ra cusë guëzublú gac, gulë gubi'a lu gube'e; gulë tsaldí ldu'u tē purquë hia mërë gunë më salvar lë'ë tē.

<sup>29</sup> Guni'i më tubi comparaciuni:

—Gulë guná lu hiaguë higu u cualquier stubi hiaguë. <sup>30</sup> Iurë lë'ë ndiaguë rënë rru'u, rdë'ë tē cuendë hia mërë guëdchini tiempë na'i. <sup>31</sup> Zni iurë guëná tē ra cusë mal guëdchini, gulë gac bë'a tē hia mërë guëdchini tiempë naguëni'bë'a Dios.

<sup>32</sup> 'Guldía rnia'a lu tē, grëhin gac cumplir antsë gati ra mënë naquërelde tiempë ne'. <sup>33</sup> Gube'e nu guë'dchiliu tsalú rahin perë

shti'dza napë quë gac cumplir. Adë tsalúdi'i shti'dza.

<sup>34</sup> 'Gulë gubani guëdubi tiempë. Adë rdë'ë tē lugar gapë tē víci. Adë rzuu'dchidi'i tē. Adë ráquëdi'i ldu'u tē por nagáu tē purquë si talë quëhúnël ra cusë ni, adë gac bë'adi'i tē naquëhac. <sup>35</sup> Ziquë rldaguë lasë mënë tubi ma, zni guëdchini ra cusë durë guëc ra mënë narëta' lu guë'dchiliu. <sup>36</sup> Por ni, gulë cue nasini nu gulë guna'bë lu Dios guëdubi iurë tē gunë më compa'ni lë'ë tē, guëru'u tē ladi ra cusë dushë sin adë bë gáquëdi'i tē. Gulë guëa'në nasini parë iurë guëdchinia, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; tsasuldí tē lua.

<sup>37</sup> Jesús bëlua'a ra mënë la'ni iádu'u ru'bë rdzë perë gue'lë ria më lu dani shtë Olivos parë guëa'në më hashtë brëgue'lë. <sup>38</sup> Grë mënë bédchini iádu'u tumpranë tē guini rall shti'dzë më.

## 22

*Ra contrari shtë Jesús gudili rall lla gati më*

*(Mt. 26.1-5, 14-16; Mr. 14.1-2, 10-11; Jn. 11.45-53)*

<sup>1</sup> Hia mërë guëdchini laní Pascu, iurë rëagná ldu'u mënë tiempë nabë'në Dios librar ra israelitë de Egipto. Dzë ni adë gudáudi'i rall guetështildi nanapë levadurë. <sup>2</sup> Ra jëfë shtë bëshuzi con ra mësë shtë lëy gudili rall mudë quini rall lë'ë Jesús naga'chi purquë bëdzëbë rall mënë.

<sup>3</sup> Iurní Satanás guatë la'ni ldu'u Judas Iscariote, tubi poshtë shtë më entrë chi'bë chupë ra poshtë.

<sup>4</sup> Guagni'i Judas lu ra jëfë shtë ra bëshuzi con los de más më ru'bë shtë iádu'u. Guni'i Judas lla gúnëll intriegu lë'ë më guia'a rall. <sup>5</sup> Bëquitë ldu'u rall; bë'në rall prometer guëdë'lë rall dumí ca'a Judas. <sup>6</sup> Bëa'në Judas de acuerdë nu gudíllil mudë parë gúnëll intriegu lë'ë Jesús naga'chi iurë nídi'i mënë.

*La Santa Cena*  
(Mt. 26.17-29; Mr. 14.12-25;  
Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

<sup>7</sup> Iurní bédchini dzè shtë laní, gudáu ra mënë guetështildi sin levadurë. Mizmë dzè bënë tucarë quini rall tubi lli'li shtë Pascu. <sup>8</sup>Iurní bëshe'ldë Jesús lë'ë Pedro nu Juan; guni'i më lu rai':

—Guaguë'në preparar shtse shtë Pascu, guëdáuha'a.

<sup>9</sup> Guna'bë di'dzë rai':

—¿Ca lu rac shtú'ul guëdë'në na'a preparar shtse shtë laní?

<sup>10</sup> Jesús guni'i lu rai':

—Gulë gua guë'dchi. Iurë guëdchini të rua' guë'dchi, guëdza'guë'lú të tubi nguii nanua'a tubi rë'ë nisë. Gulë guanaldë lë'ëll. Gulë tsuté catë tsutëll. <sup>11</sup> Gulë guni' lu nashtënë hiu'u: “Lë'ë mësë cagna'bë di'dzë lul; ¿ca na cuartë catë gáuhi' shtse shtë laní con poshtë shtëhi'?” <sup>12</sup> Iurní guëlua'a nashtë hiu'u tubi cuartë ru'bë segundë pisë. Arregladë nahin. Gulë bënë preparar ndë pë cusë guëdáuha'a.

<sup>13</sup> Gua Pedro nu Juan. Bëdzëlë rai' grë cusë ziquë guni'i më. Bënë rai' preparar shtse shtë laní, gau rai'.

<sup>14</sup> Bëga'a iurë shtë shtse, Jesús guzubënúhi' lë'ë ra poshtë lu mellë. <sup>15</sup> Guni'i më lu rai':

—Con guëdubinú ldua'a rac shtua'a guëdáuha shtse shtë Pascu con lë'ë të antsë gatia, <sup>16</sup> purquë adë gáudia'a shtse shtë Pascu stubi hashtë gac cumplir grë lo quë narunë cuntienë shtse Pascu; gac cumplirin iurë guë'nibë'a Dios ziquë Rëy.

<sup>17</sup> Iurní guna'zi më tubi vasë shtë vini. Bëdë'ë më graci lu Dios nu guni'i më:

—Gulë gudi'dzë nu gulë bii' vini rë'. <sup>18</sup> Adë gua' vini stubi vultë hashtë iurë guë'nibë'a Dios ziquë Rëy.

<sup>19</sup> Iurní guna'zi më guetështildi. Bëdë'ë'i graci lu Dios nu gudi'dzë mëhin cua'a ra poshtë. Guni'i më:

—Ndë'ë lë'ë shcuerpa naguna intriegu lu galguti parë gac salvar të. Gulë gau, nu gulë bësëagná ldu'u të galguti shtëna.

<sup>20</sup> Iurë gualú shtse, guna'zi më vasë shtë vini; bëdë'ë më graci, bëdë'ë më vasë ni guia'a ra poshtë nu guni'i më:

—Ndë'ë na tëtë cubi entrë lë'ë të nu Dios. Guëru'u shrëna parë lasac tëtë ni.

<sup>21</sup> Perë guná, lë'ë nguii nagunë intriegu na, zubënull na lu mellë.

<sup>22</sup> Nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu napë quë zía'ai' nezë narunë tucarë según voluntá shtë Dios, parë prubi nguii nagunë intriegu na lu galguti.

<sup>23</sup> Iurní ra poshtë guna'bë di'dzë lu sa' rai', chull gunë intriegu lë'ë Jesús.

*Gudildi di'dzë ra poshtë chu na más më ru'bë*

<sup>24</sup> Ra poshtë gudildi di'dzë chu na más më ru'bë entrë lë'ë rai'. <sup>25</sup> Guni'i Jesús lu rai':

—Ra rëy shtë naciuni nalë nadushë rnibë'a rall, nu rac shtu'u rall guëni'i mënë de quë na rall më za'quë. <sup>26</sup> Perë entrë lë'ë të adë nazá'quëdi'i quëhunë të llgabë zni. El quë na más më ru'bë entrë lë'ë të, napë quë gáquëll ziquë na más nalasáquëdi'i. El quë narnibë'a entrë lë'ë të, gáqui' ziquë el quë narunë sirvë lu sa'll. <sup>27</sup> ¿Chu na más më naru'bë, el quë nazubë lu mellë gaull primërë, u el quë narunë sirvë lu mellë? El quë nazubë lu mellë, le'; perë na, nahia ziquë mënë narunë sirvë entrë lë'ë të.

<sup>28</sup> 'Lë'ë të rianú të na. Adë bësëá'nëdi'i të na sino bënë të sufrir con na. <sup>29</sup> Ziquë Shtada bënë'e pudërë guë'nibë'ahia ziquë Rëy, zni rnë'ehia pudërë ca'a të, guë'nibë'a të con pudërë. <sup>30</sup> Guëzubë të lu trunë catë rnibë'ahia parë

gunë të juzguë guëzá chi'bë chupë grupë shtë naciuni Israel.

*Jesús guni'i lu Pedro gunë Pedro negar lë'ë më*

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Jn. 13.36-38)

<sup>31</sup> Nu guni'i Jesús lu Pedro:

—Moni, Moni, Satanás guna'bë permisi lu Dios, gúnëll prëbë lë'ël të ldáguël lu duldë; gaquin ziquë rgu rnërë mënë llu'bë. <sup>32</sup> Perë bëna ruëguë lu Dios por lë'ël parë adë gúnëdi'i faltë fe parë tsaldí ldu'ul Dios. Rnia'a lul, despuësë ra prëbë, iurë guëabrí ldu'ul con Dios, bë'në compaňi ra narialdí ldu'i diza'quë parë gac rall firmë lu shnezë Dios.

<sup>33</sup> Simón Pedro guni'i lu Jesús:

—Dadë, adë guësëá'nëdia'a lë'ël. Guna compaňi lë'ël hashtë lachigui'bë nu nilë hashtë gatia con lë'ël.

<sup>34</sup> Guni'i Jesús iurní:

—Bedë, antsë guëllidchí gay, gúnëll negar na tsunë vueltë. Guëni'il lu ra mënë adë guënëdi'il na.

*Mërë guëdchini dzë shtë sufrimientë*

<sup>35</sup> Iurní Jesús guna'bë dí'dzi' lu poshtë:

—Iurë bëshe'lda lë'ë të parë guëni'i të diza'quë lu ra mënë, adë nuá'adi'i të bulsë. Adë nuá'adi'i të bëdu dumí, adë nuá'adi'i të sabadu. ¿Pë bë'në faltë lë'ë të iurní?

Bëquebi rai':

—Ni tubi cusë bë'nëdi'i faltë.

<sup>36</sup> Iurní guni'i më:

—Pues iurne' el quë nanapë bulsë, gua'ain. El quë nanapë bëdu dumí, guá'all dumí. El quë nadë nápëdi'i spadë, guëtuu'll manguë të sí'lll tubi spadë. <sup>37</sup> Rnia'a lu të, rqui'ni gac cumplir di'dzë rë' lo quë naná escritë la'ni Sagradas Escrituras: “Bë'në mënë tratë lë'i' cumë ziquë narguini mënë”. Vidë shtëna mërë tsaluhin. Runë faltë du'pë parë gac cumplir grë naná escritë de na.

<sup>38</sup> Iurní guni'i rai':

—Dadë, ndë'ë napë na'a chupë spadë.

Guni'i më:

—Hia na'.

*Jesús gua Getsemaní të guëni'inúhi' Dios*

(Mt. 26.36-46; Mr. 14.32-42)

<sup>39</sup> Iurní guzia'a më. Gua më lu dani shtë Olivos ziquë bë'në më grë ra gue'lë. Ra shini gusë'dë më guanaldë rai' lë'ë më. <sup>40</sup> Bëdchini rai' lu dani. Guni'i më lu rai':

—Gulë guna'bë lu Dios të gunë më compaňi lë'ë të parë ldáguëdi'i të lu duldë.

<sup>41</sup> Iurní gua më lë'ësë më tubi distanci ziquë narlda'a nguui tubi guë'ë. Bëzullibi më. Iurní biadi'dzënu më Dios, Shtadë më. <sup>42</sup> Guni'i më:

—Dadë, belá lë'ë na lu sufrimientë rë' si talë na voluntá shtënël, perë bë'në lo quë narac shtú'ul lëdëdi'i lo quë narac shtua'a.

<sup>43</sup> Iurní bëdchini tubi ianglë shtë gube'e. Bëdë'ë ianglë fuersë parë lë'ë më. <sup>44</sup> Más fuertë bë'në më sufrir, se entiende, sufrimientë ldu'u më. Guni'inú më Dios con más di'dzë. Rdzu nisë lúhi' ziquë gotë ru'bë shtë rënë narlaguë lu guiu'u.

<sup>45</sup> Iurní gualú biadi'dzënu më Dios, bëabrí më catë nanú ra poshtë. Bëdzelë më lë'ë rai' naga'si rai', tantë bëdzuë rai' purquë nalë riá ldu'u rai'. <sup>46</sup> Guni'i më lu rai':

—¿Pëzielú naga'si të? Gulë guashtë nga'li. Gulë guna'bë lu Dios të gunë më compaňi lë'ë të parë ldáguëdi'i të lu duldë.

*Guna'zi ra mënë Jesús ziquë prësi*  
(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Jn. 18.2-11)

<sup>47</sup> Nianá cagni'i më, bëdchini zihani mënë. Judas, tubi poshtë shtë më, nall cabësë shtë ra mënë. Guabi'guë Judas lu Jesús parë guëtsagrau'll lë'ë më. <sup>48</sup> Guni'i më lu Judas:

—Judë, çpë con tubi dchidu gúnëi intriegu na? nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu.

<sup>49</sup> Ra mënë nanaldë Jesús guná rai' pë quëhac. Guna'bë di'dzë rai' lu më:

—Dadë, çzëdildi na'a con spadë nadia'a na'a?

<sup>50</sup> Tubi de lë'ë rai' gulull spadë. Bëchuguëll diaguë ldi shtë muzë. Muzë ni bënë sivrë lu narnibë'a más entrë grë ra bëshuzi. <sup>51</sup> Guni'i Jesús:

—Hia na'. Adë tildidi'i të.

Iurní Jesús bëga'ldë diaguë muzë. Bënëac më lë'ëll. <sup>52</sup> Iurní guni'i' lu ra jëfë shtë bëshuzi con mënë naquëhapë iádu'u ru'bë; guni'i më lu më gushë nabëdchini të guëna'zi rall lë'ë më:

—çPëzielú bédchini të con spadë nu hiaguë parë ze'dë guëlli'i të na cumë ziquë nguba'në? <sup>53</sup> Dzë con dzë zugá'ahia con lë'ë të iádu'u ru'bë perë adë guná'zidi'i të na iurní. Perë hia bëga'a iurë según voluntá shtë Dios; gunë të narac shtu'u të, nu bëga'a iurë parë gac cumplir grë lo quë narnibë'a lu nacahi, gúnëll cuntrë na.

*Pedro bë'në negar lë'ë Jesús*

(Mt. 26.57-58, 69-75; Mr. 14.53-54, 66-72; Jn. 18.12-18, 25-27)

<sup>54</sup> Iurní ra mënë guna'zi lë'ë Jesús präsi. Guanú rall lë'i' lidchi jëfë shtë ra bëshuzi. Perë guanaldë Pedro zitu. <sup>55</sup> Ra mënë bëcuetë'e rall gui'i rualdëa' lidchi bëshuzi. Rac naldë iurní. Guzubë rall grë ladë gui'i nu Pedro guzubënúhi' lë'ë rall. <sup>56</sup> Iurní tubi criadë guná lu Pedro, guzúbi' guëlladchi rua' gui'i. Gubi'a na'a lu Pedro nu guni'ill:

—Nguiu rë' na shmënë Jesús.

<sup>57</sup> Perë Pedro bë'në negar, guni'i':

—Guënëdia'a nguiu ni'i.

<sup>58</sup> Gudëdë stu'pë tiempë, stubi mënë guná lu Pedro nu guni'ill:

—Nu lë'ëll nal shmënë Jesús.

Perë Pedro guni'i':

—Aquëdi'i. Nádia'a shmënë Jesús.

<sup>59</sup> Tubi iurë gudëdë. Stubi mënë guni'iru'ull:

—Na verdá, nguiu rë' nall shmënë Jesús purquë nu nall më Galilea.

<sup>60</sup> Iurní guni'i Pedro:

—Lë'ëll adë guënëdia'a pë quëad'i'dzël.

Nianá quëadi'dzë Pedro, bëllidchi gay. <sup>61</sup> Iurní Jesús bédchigrë lúhi'. Gubi'ai' lu Pedro. Bëagná ldu'u Pedro naguni'i më lull: “Antsë guëllidchi gay nedzë, guëni'il lu mënë tsunë vultë adë guënëdi'il na”. <sup>62</sup> Iurní bëru'u Pedro rua' puertë shtë nezë, nalë bí'ni'.

*Bënë mënë burnë Jesús*

(Mt. 26.67-68; Mr. 14.65)

<sup>63</sup> Ra nguiu narna'zi Jesús guzublú bë'në rall burnë. Bëdë'e rall galnë lë'i'. <sup>64</sup> Bësë'au rall lúhi' nu guni'i rall:

—çChu bëne'e galnë lë'ëll? Guni'i por pudërë shtë Dios, çchu læa?

<sup>65</sup> Zihani cusë mal guni'i rall lu më. Guagla'guë bë'në rall burnë lë'ë më con di'dzë dzabë.

*Jesús zuga'a lu Junta Suprema, gobiernë shtë bëshuzi*

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Jn. 18.19-24)

<sup>66</sup> Hia brëgue'lë bëdëa më gushë shtë naciuni Israel con ra jëfë shtë bëshuzi nu ra mësë shtë lëy. Grë rall gua'a rall lë'ë Jesús lu Junta Suprema, mënë narunë juzguë entrë lë'ë rall. Guni'i ra mënë ni lu Jesús:

<sup>67</sup> —Guni'i lu na'a si talë nal Cristo, el quë nagudili Dios parë guëni'bë'ai'.

Guni'i Jesús lu rall:

—Si guënia'a lu të nahia Cristo, adë tsaldídi'i ldu'u të na. <sup>68</sup> Si talë guëna'bë di'dza lu të, guëquëbidi'i të lu shti'dza. <sup>69</sup> Dizdë ne' lë'ë nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, guëzúbi' ladë ldi shtë Dios pudërusë.

<sup>70</sup> Lueguë grë mënë guna'bë di'dzë rall:

—¿Pë lé'èl nal tubsë shini Dios?

Guni'i më lu rall:

—Guldía nahia tubsë shini Dios. Mizmë lé'è të guni'i të di'dzë ni.

<sup>71</sup> Iurní guni'i rall:

—Bini hia'a di'dzë naguní'll. ¿Pë guédé'na'a másru'u testigu?

## 23

*Gua'a rall Jesús lu Pilato*

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Jn. 18.28-38)

<sup>1</sup> Iurní lueguë ra contrari shtë Jesús gua'a rall lé'è më lu Pilato.

<sup>2</sup> Guzublú guëni'i rall; quédchi'bë rall galquiá cuntrë Jesús:

—Bëdzëlë na'a nguiu rë!; rtsátsull ra mënë cuntrë gobiernë. Rní'll rúnëdi'i tucarë guédilli na'a impuestë ca'a gobiernë rumanë. Nu rní'll mizmë lé'èl na Cristo, tubi rëy nagudili Dios parë guëni'bé'ai'.

<sup>3</sup> Iurní guna'bë di'dzë Pilato:

—¿Guldil nal Rëy shtë ra israelitë? Jesús guni'i:

—Mizmë lé'èl guni'il di'dzë rë'.

<sup>4</sup> Pilato guni'i lu ra jëfë shtë ra bëshuzi con grë ra mënë zihani:

—Bëdzélëdia'a cusë mal nabë'në nguiu rë'.

<sup>5</sup> Perë guni'iru'u rall más fuertë:

—Rtsátsull grë mënë shtë Judea con shti'dzëll. Bëluá'all më Galilea primërë, iurní ndë'è cagluá'all cuntrë gobiernë rumanë.

*Gua'a rall Jesús lu Herodes*

<sup>6</sup> Iurë bini Pilato di'dzë rë', guna'bë dí'dzëll si na Jesús më Galilea. <sup>7</sup> Guni'i mënë quë sí, iurní bëshe'ldë Pilato lé'è Jesús lu Herodes, gubernadurë shtë Galilea, gac rëglë asuntë ni. Pues Herodes nanú Jerusalén dzë ni. <sup>8</sup> Bëquitë ldu'u Herodes iurë gunall lu Jesús purquë dizdë más antsë guc shtu'u Herodes guënnall lu Jesús. Guni'i mënë pë bë'në Jesús, nu Herodes guc shtú'ull guënnall tubi milagrë naquëhunë më. <sup>9</sup> Zihani

cusë guna'bë di'dzë Herodes perë Jesús pë guni'idi'i'. <sup>10</sup> Tambiën zuga'a ndë ra jëfë shtë bëshuzi nu ra mësë narlua na lëy. Bëdchi'bë rall galquiá con másru'u di'dzë. Gurushtia rall cuntrë Jesús. <sup>11</sup> Iurní Herodes con ra suldadë shtë'nëll bë'në rall burnë lé'è më. Cumë burnë bëgacu rall lé'è më con lari za'quë. Despuësë bëshe'ldë Herodes lé'è Jesús, guëabré më lu Pilato. <sup>12</sup> Dzë ni guc Herodes nu Pilato amigu purquë antsë na rall enemigu.

*Bë'në rall condenar Jesús lu galguti*

(Mt. 27.15-26; Mr. 15.6-15; Jn. 18.39—19.16)

<sup>13</sup> Bëtëá Pilato ra jëfë shtë bëshuzi con ra më gushë shtë iádu'u con grë mënë. <sup>14</sup> Guni'i Pilato lu rall:

—Lë'è të be'dënú të lë'è nguiu rë'. Guni'i të rtsátsull ra mënë con bishi. Guna'bë di'dza lull delantë grë të perë bëdzélëdia'a cusë mal nabë'nëll ziquë rni'i të. Nápëdi'll ni tubi delitë. <sup>15</sup> Nu Herodes bëdzélëdi'll cusë mal purquë bëdchigrë Herodes lé'èl ndë'è. Adë bë'nëdi'll ni tubi mal parë gátill. <sup>16</sup> Guëni'bé'ahia tsanull galnë, despuësë guédë'a libertá lé'èl.

<sup>17</sup> Pilato napë custumbrë guédë'èl libertá tubi prësi cadë laní Pascu, el quë naguëna'bë mënë gapë libertá. <sup>18</sup> Perë guagla'guë guni'iru'u mënë ziquë tubsë bë; fuertë guni'i rall:

—Gati nguiu rë'. Bëdë'è libertá parë Barrabás.

<sup>19</sup> Pues Barrabás nanú lachigui'bë purquë gúquëll cabësë shtë ra mënë nabë'në cuntrë gobiernë rumanë. Nu gudínill mënë la'ni ciudá. <sup>20</sup> Pilato guc shtú'ull guédë'èl libertá Jesús. Guni'i Pilato stubi lu mënë, <sup>21</sup> perë más fuertë guni'i rall: —Gati nguiu rë' lu cruz. Gátill; gátill.

22 Stubi vueltë guni'i Pilato lu ra mënë:

—¿Pë mal bë'nëll? Gulë guni'i lua. Bëdzélëdia'a cusë mal parë gátill. Guna cashtigu con galnë lë'ëll, despuësë guëdë'a libertá lë'ëll.

23 Perë más ruidë bë'në rall. Gurushtíá rall. Guna'bëru'u rall galguti parë lë'ë më. Guni'i rall fuertë hashtë bë'në rall gan.

24 Pilato bédë'të ordë gac narac shtu'u rall; gati Jesús lu cruz.

25 Bëdë'ë Pilato libertá Barrabás naná culpablë de galguti shtë mënë nu bë'nëll cuntrë gubernë rumanë. Zni guna'bë ra mënë. Bë'në Pilato intriegu lë'ë Jesús guia'a ra contrari shtë më të gac narac shtu'u rall.

*Bëquë'ë mënë lë'ë Jesús lu cruz*

(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Jn. 19.17-27)

26 Iurë bia'a rall lë'ë Jesús nezë parë gati më, gudëdë tubi nguiu lë Simón, më guë'dchi Cirene. Ze'dë guëzëll lachi. Ra suldadë guna'zi lë'ë Simón parë guá'all cruz nezë tëchi më.

27 Zihani mënë con zihani na'a guanaldë rall lë'ë më. Bi'ni ra na'a tantë gubini ldu'u rall. Gurushtíá rall. 28 Perë Jesús bëdchigrë lúhi', guná më lu rall; guni'i më:

—Lë'ë të na'a shtë Jerusalén, adë bí'nidi'i të por na, más bien gulë bi'ni por mizmë lë'ë të nu por shini të. 29 Guëdchini tiempë guëni'i mënë: “Dichusë ra na'a nariúdi'i shini'. Dichusë ra na'a nadë nua shínidi'i, nu adë rcá'adi'i me'dë.”

Nu guni'i më:

30 —Dzë ni ra mënë guëzublú guëni'i rall lu dani: “Gulaguë guëc na'a”. Guëni'i rall lu lumë: “Bëca'chi lë'ë na'a”. 31 Si talë gunë mënë cuntrë na, nahia ziquë hiaguë nanabani; nápëdia'a duldë, gunë rall másru'u cusë mal cuntrë lë'ë të, na të ziquë hiaguë bidchi, napë të zihani duldë.

32 Tambiën gua'a ra suldadë chupë nguba'në, gatinú rall Jesús.

33 Iurní bëdchini rall lugar nalë Calavera. Bë'në rall crucificar lë'ë më. Bë'në rall crucificar lë'ë chupë nguba'në, túbill ladë ldi më, stúbill ladë rubësë. 34 Iurní guni'i Jesús:

—Dadë, bë'në perdunë lë'ë ra mënë. Adë riasédi'i rall pë quëhunë rall.

Nu ra suldadë gudchitë rall guë'ë dado parë gudi'dzë rall shabë më.

35 Ra mënë zuga'a; gubi'a rall lu më. Ra më gushë shtë iádu'u bë'në rall burnë. Guni'i rall:

—Bë'nëll salvar pecadurë. Iurne' guená hia'a nia'a zúnëll salvar mizmë lë'ëll si talë nall Cristo, el quë nagudili Dios.

36 Ra suldadë bë'në rall burnë. Guabi'guë rall guëa' cruz. Bë'në rall ofrecë'rë vini hi' të gu më.

37 Guni'i rall:

—Si talë rní'il nal Rëy shtë mënë Israel, bë'në salvar mizmë lë'ëll.

38 Nanú tubi letrërë naquë guëc cruz narni'i: “Ndë'ë na Rëy shtë më israelitë”.

39 Tubi nguba'në nanaquë lu cruz, gurushtíall guëc më; guni'ill:

—Si talë rní'il nal Cristo, bë'në salvar mizmë lë'ëll nu bë'në salvar lë'ë na'a.

40 Perë stubi nguiu mal guni'i guëc sa'll:

—¿Pë adë rdzëbëdi'il Dios? Bëne'e mënë ordë gátia'a ziquë lë'ë më rë'. 41 Pues lë'ë hia'a runë tucarë gátia'a por maldá nabëdë'na'a, perë nguiu rë' adë bë'nëdi'i' mal parë quëhi' ndë'ë.

42 Iurní guni'i nguba'në lu Jesús:

—Dadë Jesús, bësëagná ldu'ul na iurë gúnëll recibir pudërë parë guëni'bë'al.

43 Jesús guni'i:

—Guldía na rnia'a lul, nedzë sënaldël na gube'e.

*Guti Jesús*

(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Jn. 19.28-30)

<sup>44</sup> Bëga'a rquë chi'bë chupë, iurní bëcahi guëdubi guë'dchiliu hashtë rquë tsunë guadze'. <sup>45</sup> Nacahi ngu-bidzë nu lari cortinë la'ni iádu'u ru'bë gure'zin. Guc chupë ldëhin.

<sup>46</sup> Guni'i Jesús fuertë:

—Dadë, guna intriegu almë shtëna guiá'al.

Gualú di'dzë ni, iurní guti më.

<sup>47</sup> Iurë guná capitán shtë ra suldadë pë guc, guní'ill llëru'bë na pudërë shtë Dios. Bëquëbill:

—Guldía, nguiu rë' nápëdi'ill culpë. Më za'quë nall.

<sup>48</sup> Grë mënë zihani nabëdëá lugar ni parë guená rall naquëac, gubi'a rall. Iurní bëabrí rall ciudá. Gulubë rall ldu'u rall tantë nadzë'bë guc.

<sup>49</sup> Ra amigu shtë Jesús con ra na'a nabë'në compa'ni lë'ë Jesús dizdë tiempë nanú më Galilea, zuga'a rai' zitu. Gubi'a rai' grë lo quë naguzac.

*Bëga'chi Jesús*

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Jn. 19.38-42)

<sup>50</sup> Gu' tubi nguiu lë José; ládzëll lë Arimatea naquë Judea. Gúquëll miembrë shtë Junta Suprema. Nall më za'quë nu bë'nëll cumplir lëy shtë Moisés. <sup>51</sup> Quëbezë José guëdchini tiempë guë'nibë'a Dios ziquë rëy nu gúquëdi'i José de acuerdë naná bë'në Junta Suprema iurë bë'në rall cuntrë lë'ë më.

<sup>52</sup> José guagna'bë lu Pilato parë guëdë'ë Pilato permisi guëga'chi Jesús. <sup>53</sup> Bësiëtë José cuerpë shtë më lu cruz. Bëtú'bill cuerpë shtë'në më tubi sabë. Bëcá'chill lë'ë më la'ni ba'a nanactsa'u la'ni guë'ë catë ni tubi mënë bëgá'chidi'i. <sup>54</sup> Guc dzë runë mënë preparar parë dzë narzi'i ldu'u mënë. Hia mërë rga'a iurë guëzublú dzë descansë.

<sup>55</sup> Ra na'a naguanaldë lë'ë Jesús antsë dizdë nanú më Galilea, guagná rai' catë bëga'chi më. Guná rai' lla naga'a tégulë la'ni ba'a. <sup>56</sup> Despuësë bëabrí rai' lidchi rai'. Bë'në rai' preparar nisë

nashi con stubi cusë tsagte'bi rai' cuerpë shtë më. Iurní bëga'a dzë descansë; bëzi'i ldu'u rai' segun mandamientë shtë Dios.

## 24

*Guashtë Jesús ladi ra tégulë*

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Jn. 20.1-10)

<sup>1</sup> Primërë dzë shtë lllmalë, ra na'a bëabrí rai' rua' ba'a catë bëga'chi Jesús. Tumpranë bëdchini rai'. Nua'a rai' nisë nashi nabë'në rai' preparar. <sup>2</sup> Guná rai' lu ba'a perë guë'ë nanë'au rua' ba'a naga'a tubi ladë. <sup>3</sup> Guatë rai' la'ni ba'a. Guná rai' nídi'i cuerpë shtë Dadë Jesús. <sup>4</sup> Bëdzëledi'i rai' pë nihunë rai'. Iurní lueguë guná rai' chupë nguiu nazuga'a guëlladchi lu rai'. Shabë rai' nalë rabtsë'ë. <sup>5</sup> Más bëdzëbë ra na'a; bëzullibi rai' hashtë bëdchini luquë rai' lu guiu'u. Guni'i nguiu lu rai':

—¿Pëzielú caguili të el quë nan-abani lugar catë rga'chi tégulë?

<sup>6</sup> Nídi'i më ndë'ë. Guashtëhi' ladi ra tégulë. Gulë bëagná ldu'u të lo quë naguni'i' lu të dizdë tiempë nananú më Galilea. <sup>7</sup> Guní'i' iurní, rqui'ni nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, gac intriégui' lu guia'a mënë mal. Nu guní'i' gunë rall crucificar lë'i' lu cruz, perë dzë tsunë tsashtëhi' ladi ra tégulë.

<sup>8</sup> Iurní bëagná ldu'u ra na'a shti'dzë më. <sup>9</sup> Bëabrí rai' lu ciudá Jerusalén. Biadi'dzë rai' lu chi'bë tubi poshtë con stubi tantë mënë. <sup>10</sup> Ra na'a naguni'i' di'dzë rë', lë rai' María Magdalena, con Juana, nu stubi María shni'a Jacobo. Gua rai' con sëbëldá ra na'a. <sup>11</sup> Perë lo quë naruadi'dzë rai', na ziquë tubi cuendë. Ra mënë adë gualdídi'i ldu'u rai' shti'dzë ra na'a.

<sup>12</sup> Perë Pedro bëru'u; guagllú'ni' hashtë rua' ba'a. Gunáhi' la'ni ba'a. Lu lari shtë tégulë gunáhi'. Tubi ladë naga'a lari. Bëabrí Pedro; bëdzëguë' ldu'i'. Bë'ni' llgabë pë guc.

*Chupë shmënë Jesús zia'a guë'dchi Emaús*  
(Mr. 16.12-13)

<sup>13</sup> Mizmë dzë, primërë dzë shtë lmalë, chupë shmënë Jesús zia'a rai' parë Emaús, tubi guë'dchi ziquë chi'bë tubi kilómetro de Jerusalén. <sup>14</sup> Quëadi'dzë rai' pë guc la'ni ra dzë ni. <sup>15</sup> Iurë quëadi'dzë rai', guni'i rai' llgabë nanú la'ni ldu'u rai', Jesús guabi'guë lu rai'. Grë rai' guagla'guë ziazú rai' nezë. <sup>16</sup> Guná rai' lu më perë adë bënguë bë'adi'i rai' lë'ë më, bë'në Dios. <sup>17</sup> Iurni guna'bë di'dzë Jesús lu rai':

—¿Pë quëadi'dzë të iurë ziazú të nezë?

Guzudchí rai'; tristë rlua'a lu rai'.

<sup>18</sup> Tubi de lë'ë rai' guni'i; lëhi' Cleofas:

—De grë visitantë nabëdchini Jerusalén, sulë lë'ël adë guënëdi'íl pë guc ndë la'ni dzë rë'!

<sup>19</sup> Iurni guni'i Jesús:

—¿Pë guc?

Guni'i rai':

—Jesús Nazareno, gudini mënë lë'i'. Náhi' tubi nabiadi'dzë shti'dzë Dios con pudërë. Bëluá'ai' diza'quë lu ra mënë. Bë'ni' milagrë con pudërë shtë Dios. <sup>20</sup> Perë ra bëshuzi nu gobiernë shtëna'a, bë'në rall intriegu lë'i' parë gac crucificári'. Gúti' lu cruz. <sup>21</sup> Nu lë'ë na'a quëbezë na'a nihúni' librar naciuni Israel de grë enemigu shtëna'a. Hia gudëdë tsunë dzë dizdë guquin. <sup>22</sup> Gúti' perë bëldá na'a narianaldë tēchi diza'quë, guni'i rall lu na'a di'dzë nadzë'bë. Rsíliga guagná rall lugar catë bëga'chi Jesús. <sup>23</sup> Gunádi'i rall lu shcuérpi'. Guná rall lu chupë ianglë naguni'i lu rai' guashtë Jesús ladi ra tēgulë. <sup>24</sup> Stubi de lë'ë shmënë na'a, gua rai' hashtë rua' ba'a. Guná rai' la'ni ba'a ziquë guni'i ra na'a perë gunádi'i rall lu më.

<sup>25</sup> Iurni Jesús guni'i lu rall:

—Lë'ë të nguui narunë faltë llni guëc të, ¿hashtë guc tsaldí ldu'u

të grë lo quë nabëquë'ë ra muzë shtë Dios guahietë? <sup>26</sup> Guc nece-sari gunë Cristo sufrir galguti nu despuësë guëabrí më lu gube'e catë gunë Dios honrar lë'i'.

<sup>27</sup> Iurni Jesús guzublú biadí'dzi' pë runë cuntienë ra Sagradas Escrituras catë rni'i shcuendë Jesús. Guni'i më dizdë nabëquë'ë Moisés nu nabëquë'ë ra nabi-adi'dzë shti'dzë Dios de mizmë lë'ë më. Biadí'dzi' pë runë cuntienë di'dzë ni.

<sup>28</sup> Iurni bēdchini rai' guë'dchi catë cuezë rai'. Jesús niagla'guë ni-azēhi' delantë, <sup>29</sup> perë lë'ë rai' bë'në rai' ruëguë guëa'në më con lë'ë rai'. Guni'i rai':

—Bëa'nënú lë'ë na'a ndë'ë. Hia guazde'. Hia gulaguetë ngubidzë.

Iurni guatë Jesús la'ni hiu'u të guëa'në më. <sup>30</sup> Guzac guzubë rai' lu mellë të gau rai', guna'zi më guetështildi. Bëdë'ë më graci. Gudi'dzë mëhin cua'a rai'. <sup>31</sup> Lueguë lueguë bēdë'ë rai' cuendë chu na më. Llñi bēdchini la'ni ldu'u rai'. Perë de repëntë gunitilú më lu rai'.

<sup>32</sup> Guni'i lu sa' rai':

—Bini na'a la'ni ldu'u na'a bëga'a di'dzë naguni'i më lu na'a iurë bi-adí'dzi' lu na'a lu nezë pë runë cuntienë ra Sagradas Escrituras.

<sup>33</sup> Lueguë bëabrí rai' Jerusalén. Guná rai' lu ra chi'bë tubi poshtë rdëá rai' con stubi shcua'a mënë. <sup>34</sup> Guni'i ra mënë lu rai':

—Verdá guashtë Jesús ladi ra tēgulë nu bëlua'alúhi' lu Simón Pedro.

<sup>35</sup> Iurni guni'i rai' pë guc iurë ze'dëzú rai' lu nezë nu guni'i rai' bēnguë bë'a rai' lë'ë më iurë gudi'dzë më guetështildi cua'a rai'.

*Bëlua'alú Jesús lu ra poshtë*

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Jn. 20.19-23)

<sup>36</sup> Mërë iurni quëadi'dzë rai', Jesús bëlua'alú lu rai'. Guni'i më:

—Gulë cuedchí ldu'u të.



<sup>37</sup> Bëdzëbë rai' nu nalë bëzezë rai'; guná rai' lu më. Llua'a rai' na më tubi espíritu shtë tégulë. <sup>38</sup> Guni'i Jesús lu rai':

—¿Pëzielú rdzëbë tē? ¿Pëzielú rza ldu'u tē? <sup>39</sup> Gulë guná guiahia. Gulë guná guëahia. Gulë tsaldí ldu'u tē nahia Jesús. Gulë guna'zi guiahia; gulë guná lua. Pues tubi espíritu nápëdi'i cuerpë ziquë rna tē lua.

<sup>40</sup> Iurní bëlua'a më guia'a më nu guëa' më catë gudëdë clavë. <sup>41</sup> Perë ni con ndë'ë adë gualdídi'i ldu'u rai' purquë nanú tantë lëgrë la'ni ldu'u rai'; bëdzëguë' ldu'u rai'. Iurní guni'i më:

—¿Gu nanú pë gáuha?

<sup>42</sup> Bëdë'ë rai' tubi pedasë belë mbeldë. <sup>43</sup> Guna'zi mëhin nu gudáu më lu rai'. <sup>44</sup> Guni'i më:

—Grë lo quë naguc con na, gunia'a lu tē antsë napë quë gac cumplirin. Gunia'a lu tē dizdë guzënú tē na, gac cumplir lo quë nabëquë'ë Moisés de na. Gac cumplir lo quë nabëquë'ë ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë de na nu gac cumplir naná escritë la'ni librë Salmos de na.

<sup>45</sup> Iurní bëdë'ë më llni parë ri-asë rai' di'dzë shtë Sagradas Escrituras. <sup>46</sup> Guni'i më:

—Naescritë, Cristo napë quë gúni' sufrir galguti perë dzë tsunë gac resucitar më ladi ra tégulë. <sup>47</sup> Guëni'i mënë de quë napë quë guëabré ldu'u mënë con Dios, iurní gunë më perdunë duldë shtë rall iurë rña'bë rall lë shtëna. Primëré guëni'inú mënë lu ra mënë shtë Jerusalén, despuësë tsagni'inú rai' mënë narëta' guëdubi lu guë'dchiliu. <sup>48</sup> Na tē testigu de grë lo quë naguc. <sup>49</sup> Gulë guná, na guëshe'lda lë'ë Espíritu Santo el quë nabë'në Shtada prometer; cuezënúhi' lë'ë tē. Perë gulë bëa'në ndë'ë la'ni ciudá Jerusalén hashtë gunë tē recibir pudërë shtë Dios

naguëdchini de gube'e; gacu tē ziquë tubi lari con llëru'bë pudërë.

*Jesús bësëa'në ra poshtë*

*(Mr. 16.19-20)*

<sup>50</sup> Iurní bëru'u rai' ciudá. Jesús bia'a më ra shini gusë'dë më rua' guë'dchi Betania. Ndë bëldisë më guia'a më. Bë'në ldai' më lë'ë rai'. <sup>51</sup> Iurë gualú bë'në ldai' më lë'ë rai', bësëa'në më lë'ë rai'. Güe'pi më gube'e. <sup>52</sup> Iurní bëabré rai' Jerusalén. Bëquitë ldu'u rai'. <sup>53</sup> Ria rai' iádu'u ru'bë; bëdë'ë rai' graci lu Dios, nu bë'në rai' alabar lë'ë më. Amén.

## Diza'quë según San Juan

*El quë nabësëdchini shti'dzë Dios*

<sup>1</sup> Tiempë guahietë antsë cueshtë guë'dchiliu, nanú el quë nabësëdchini shti'dzë Dios. Quëbezënúhi' Dios. Náhi' Dios. <sup>2</sup> Mizmë mënë ni quëbezënúhi' Dadë Dios dizdë principi shtë grë ra cusë. <sup>3</sup> Grë cusë gurështë por lë'ë më, el quë nabësëdchini shti'dzë Dios; ni chu stubi bëntsa'u lo quë nananú. <sup>4</sup> Por lë'ë më nanú galnabani nu lë'ë galnabani na llni shtë mieti. <sup>5</sup> Lë'ë llni tsagla'guë rabtsë'ë catë nacahi. Lë'ë nacahi adë bë'nëdi'i gan lu llni parë bësë'au lu llni.

<sup>6</sup> Gu' tubi nguiu nabëshe'ldë Dios. Nguiu ni bërulë Juan. <sup>7</sup> Bëdchíni'; náhi' testigu parë guëni'i' chu na lë'ë llni tē parë grë mënë tsaldí ldu'u rall shti'dzë Dios por lë'ë më. <sup>8</sup> Juan nádi'i narne'e llni parë bëdchíni Juan parë gáqui' testigu; guëni'i' chu na el quë narne'e llni verdaderë. <sup>9</sup> Lë'ë llni verdaderë naridë lu guë'dchiliu, rne'e llni parë grë mënë naquërelde lu guë'dchiliu.

<sup>10</sup> Bëdchíni më lu guë'dchiliu nu guctsa'u guë'dchiliu por pudërë shtë më, perë ra mënë shtë guë'dchiliu adë bēnguë bë'adi'i rall lë'ë më. <sup>11</sup> Be'dë guëdchíni më entrë ra mënë shtë guë'dchiliu parë adë bë'nëdi'i ra mënë recibir lë'ë më <sup>12</sup> perë grë nabë'në recibir lë'i', ra narialdí ldu'i lë'ë më, bēdë'ë më derechë parë gac rall shini Dios. <sup>13</sup> Lë'ë rall guc rall shini Dios, lédëdi'i por deseo la'ni ldu'u mënë, ni por voluntá shtë mënë sino por pudërë shtë Dios.

<sup>14</sup> Lë'ë nabësëdchini shti'dzë Dios, gúli' nu guquërëldi' entrë lë'ë hia'a. Guná hia'a pudërë nu llni shtë më.

Sulë lúniquë shini Dios quëbezënú llëru'bë favurë narquitë ldu'u hia'a. Ruadi'dzë më purë verdá. <sup>15</sup> Juan guc testigu shtëhi' nu guni'i' Juan:

—Ndë'ë na el quë nagunia'a lu tē más antsë, náhi' më ru'bë; na adë chu nahia. Bëdchíni' despuësë de na, perë nanúhi' dizdë tiempë guahietë más antsë guëdchinia lu guë'dchiliu.

<sup>16</sup> Por pudërë shtë më ni bēdë'na'a recibir zihani bendición; por lë'ë më quëhúnëru'u Dios favurë nu más favurë parë lë'ë hia'a. <sup>17</sup> Lëy shtë Dios bëquë'ë Moisés según voluntá shtë më, perë por Jesucristo nadápa'a favurë shtë Dios, nu nadápa'a shti'dzi' naná verdá. <sup>18</sup> Ni tubi chu gunádi'i lu Dios Padre; sulë tubsë shini më nacabezënú Dios, bëluá'ai' chu na Dios verdaderë.

*Biadi'dzë Juan Bautista favurë de Jesús*

*(Mt. 3.11-12; Mr. 1.7-8; Lc. 3.15-17)*

<sup>19</sup> Juan bë'në testificar iurë ra më israelitë naquërelde Jerusalén, bēshe'ldë rall bēldá bëshuzi con mënë nabë'në compa'ni ra bëshuzi. Guna'bë di'dzë rall lu Juan chu náhi'. <sup>20</sup> Adë bë'nëdi'i Juan negar sino bëquëbi':

—Nádia'a Cristo, el quë nagudili Dios parë guëni'bë'ai'.

<sup>21</sup> Iurní guna'bë di'dzë rall stubi:

—¿Chu nal? ¿Gu nal Elías?

Juan guni'i':

—Aquëdi'i; nádia'a Elías.

Guagla'guë guna'bë di'dzë rall:

—¿Gu nal el quë naguadi'dzë shti'dzë Dios nanapë quë guëdchíni?

Juan guni'i':

—Aquëdi'i.

<sup>22</sup> Iurní guni'i' rall:

—¿Chu nal? tē parë guëdë'ë na'a rsunë lu ra nabëshe'ldë lë'ë na'a. ¿Pë rni'il de mizmë lë'ëi'?

<sup>23</sup> Juan repi:

—Nahia tubi bē, tubi narni'i lu shlatē catē nidi'i mēnē: “Gulē bē'nē preparar la'ni ldu'u tē ziquē nezē ldi parē iurē guēdchini Dadē”. Zni guni'i Isaiás, el quē nabiadi'dzē shti'dzē Dios guahietē.

<sup>24</sup> Bēldá ra nabiadi'dzēnū Juan na rall fariseos. <sup>25</sup> Guna'bē di'dzē rall lu Juan:

—Si talē adē nádi'il Cristo, si adē nádi'il Elías, ni tubi naguadi'dzē shti'dzē Dios nanapē quē guēdchini, ¿pēzielú rchu'bē nísēl ra mēnē?

<sup>26</sup> Guni'i Juan:

—Na rchu'bē nisa con nisé perē nanú tubi mē entrē lē'ē tē, adē guēnēdi'i tē chu náhi'. <sup>27</sup> Náhi' el quē naze'dē guēdchini despuēsē de na. Ni tubi adē chu nádia'a parē guēshaca lē'ē du gui'di shtē shráchi'.

<sup>28</sup> Grē cusē ni guc lugar nalē Betábara nanaquē guē'gu Jordán ladē cu' guia'a catē lē'ē Juan bēchu'bē nisé ra mēnē.

*Jesús na ziquē lli'li naguti shlugára'a*

<sup>29</sup> Stubi dzē Juan guná lu Jesús; ziabí'gui' lu Juan. Guni'i Juan lu ra mēnē:

—Gulē guná, nguiu rē' naze'dē de Dios; gáti' ziquē tubi lli'li por duldē shtē mēnē. Guēdchisúhi' duldē shtē ra mēnē. <sup>30</sup> Náhi' el quē nagunia'a lu tē más antsē: “Náhi' mē ru'bē. Na adē chu nahia. Bēdchíni' despuēsē de na perē nanúhi' dizdē tiempē más antsē quē na.” <sup>31</sup> Adē bēnguē bē'adia'a lē'i' perē bēdchinia parē gunguē bē'a mēnē israelitē lē'i'. Por ni rchu'bē nisa ra mēnē parē guēná mēnē chu na mē.

<sup>32</sup> Nu bē'nē Juan testificar:

—Gunahia lu Espiritu Santo nabēdchini de gube'e. Biéti' ziquē tubi palumē parē cuezēnúhi' lē'ē Jesús. <sup>33</sup> Adē bēnguē bē'adia'a chu guēdchini, perē el quē nabēshe'ldē na tē guēchu'bē nisa, guni'i lua: “Turē guēnal lu Espiritu Santo ze'dē guēdchini parē cuezēnúhi' lē'ē

nguiu, na mē el quē naguēzunē ldu'u tē nu guēshé'ldi' Espiritu Santo parē cuezēnúhi' lē'ē tē”. <sup>34</sup> Gunahia lu mē ni, nu nahia testigu de quē nguiu rē' na shini Dios.

*Ra primērē shini gusē'dē mē*

<sup>35</sup> Stubi dzē Juan zuga'a stubi vultē con chupē nanaldē lē'i'. <sup>36</sup> Iurē guná Juan lu Jesús nardēdē, guni'i Juan:

—Gulē guná, ndē'ē na lē'ē nguiu nabēshe'ldē Dios; gáti' ziquē lli'li.

<sup>37</sup> Guērupē nguiu nazianaldē lē'ē Juan, bini rai' lo quē naguni'i Juan. Iurní guanaldē rall lē'ē Jesús. <sup>38</sup> Iurē lē'ē Jesús bēdchigrē lúhi' nezē tēchi', gunáhi' lu rai'. Guni'i Jesús lu rai':

—¿Pē rguili tē?

Guni'i rai' con di'dzē narunē cuntienē, lamē:

—Dadē, ¿ca quērédēl'?

<sup>39</sup> Guni'i Jesús:

—Gulē gude'e nu gulē guná.

Iurní guagná rai' catē quērelde mē, nu bē'a'nē rai' ndē purquē hia casi ziquē rquē tapē guadze' iurní.

<sup>40</sup> Tubi de lē'ē ra mēnē nabini shti'dzē Juan nu guanáldi' lē'ē Jesús, na Andrés, bēchi Simón Pedro. <sup>41</sup> Primērē guatili Andrés bēchi Andrés, lēll Simón, nu guni'i Andrés:

—Bēdia'guēlú na'a el Mesías. (Di'dzē ni runē cuntienē, Cristo, el quē nagudili Dios parē guēnibé'ai'.)

<sup>42</sup> Lueguē Andrés bia'a lē'ē Simón Pedro catē zuga'a Jesús. Iurē Jesús guná lu Pedro, guni'i mē:

—Lé'él lēl Simón, shini Jonás; perē ne' guērulēl Cefas, (lē ni runē cuntienē guē'ē).

*Guna'bē Jesús Felipe con Natanael*

<sup>43</sup> Stubi dzē Jesús guc shtú'ui' tsáhi' regiuni shtē Galilea. Gunáhi' lu Felipe nu guni'i mē lu Felipe:

—Gude'e naldē na.

<sup>44</sup> Felipe na mē guē'dchi Betsaida catē na ladzē Andrés nu Pedro.

45 Iurní guatili Felipe lè'è Natanael; repi':

—Guná na'a lu tubi nguui naná bēquē'è Moisés shcué'ndi' la'ni ra librē shtë lēy, nu ra nabadi'dzē shti'dzē Dios bēquē'è rai' di'dzē narni'i shcué'ndi'. Náhi' Jesús, shini José. Guē'dchi Jesús na Nazaret.

46 Repi Natanael:

—¿Ni mudē guēru'u tubi cusē za'quē guē'dchi Nazaret?

Felipe bēquebi:

—Gude'e guēnal.

47 Guabi'guē Natanael lu Jesús. Iurē lè'è Jesús guná lu Natanael, guní'i':

—Ndē'è lè'è tubi nguui israelitē verdadē'rē. Ni tubi bishi adē nídi'i la'ni ldu'i'.

48 Iurní guna'bē di'dzē Natanael:

—¿Llallē nanēl chu nahia?

Guni'i' Jesús:

—Na gunahia lul antsē iurē lè'è Felipe be'dē guēna'bē lē'èl, iurē lē'èl zugá'al guēa' hiaguē bēlda'u.

49 Natanael guni'i':

—Mēsē, lē'èl nal shini Dios. Lē'èl nal Rēy shtë naciuni Israel.

50 Jesús guni'i' lu Natanael:

—¿Gu rialdí ldu'ul purquē na gunia'a lul, gunahia lul guēa' hiaguē bēlda'u? Delantē guēnaru'ul más cusē ru'bē quē ndē'è.

51 Nu guni'i' Jesús:

—Guldía rnia'a lul, lē'èl guēnal lla'lē lu gube'e. Ra ianglē shtë Dios tsepi rai' lu guēdchini rai' guēca, nguui nabēshe'ldē Dios lu guē'dchiliu.

## 2

### *Tubi sa'a guē'dchi Caná*

1 Dzē tsunē despuēsē de ni, gu' tubi sa'a guē'dchi Caná nanaquē regiuni shtë Galilea. Lē'è shni'a Jesús nanúhi' nga'li. 2 Nu Jesús con ra shini gusē'dē mē gua rai' purquē bē'nē ra mēnē invitar lē'è rai' lu sa'a 3 perē gubidchi vini. Iurní lē'è shni'a Jesús guní'i' lu mē:

—Nídi'i vini. Hia gubidchin.

4 Perē Jesús repi:

—Nanē, ¿pēzielú cagní'il lua zni'i'? Gá'adi'i guēga'a tiempē parē gac bē'a mieti chu nahia.

5 Iurní shni'a mē guni'i' lu narēta', ra naquēhunē sirvē:

—Gulē bē'nē grētē' lo quē naná guēnibē'ai' lē'è tē.

6 Zuga'a shu'pē guē'è nariú nisē, cadē tubi guē'è ni riú gadchi u shunē rē'è nisē. Na rahin parē mē israelitē; rie'ti guia'a rall según custrubrē religiusē shtë rall. 7 Jesús guni'i' lu ra naquēhunē sirvē:

—Gulē bētsadzē guēzá guē'è rē' nisē.

Iurní guadzēhin guē'è ni nisē;

8 Jesús guni'i':

—Iurnē' gulē cu du'pin nu guanuhin lu nguzanē shtë sa'a.

Zni bē'nē rai'. 9 Lē'è nguzanē shtë laní bē'nē prēbē nisē naná bēac vini perē adē rdē'ēdi'ill cuendē ca nezē bērú'uhin. (Sulē ra naquēhunē sirvē, rac bē'a rall de quē nisē bēac vini). Iurní lē'è nguzanē shtë sa'a guná'bēll lē'è lliguē. 10 Guní'ill:

—Grē lugar primērē rdē'è mēnē vini za'quē gu ra mēnē. Hia despuēsē iurē cantidá bii' rall, rdē'è mēnē vini corrientē gu mieti, perē lē'èl bē'nēdi'il zni. Hashtë iurnē' bēnē'el vini za'quē.

11 Ndē'è bē'nē Jesús Caná shtë Galilea. Ndē guc primērē milagrē nabēlua'a Jesús lu ra mēnē. Bēlua'a mē pudērē nanapē mē. Ra shini gusē'dē mē gualdí ldu'u rai' bēshe'ldē Dios lē'è mē.

12 Despuēsē de ni, gua mē guē'dchi Capernaum con shni'a mē nu con shini gusē'dē mē. Ndē guquērelde rai' du'pē tiempē.

*Gua mē iádu'u ru'bē*  
(Mt. 21.12-13; Mr. 11.15-18;  
Lc. 19.45-46)

13 Hia mērē guēdchini laní Pascu shtë ra mē israelitē, Jesús gua ciudá Jerusalén. 14 Guatē mē iádu'u ru'bē. Guná mē ra naquēgtuu'

ngunë. Guná më ra naquëgtuu' lli'li nu palumë. Nu nga'li zúbëga'a mënë lu mellë catë rchili rall dumí. <sup>15</sup> Bënts'a'u më tubi chicuti con du lasë. Iurní bësëllu'në më grëtë' ra mënë la'ni iádu'u con ra lli'li nu con ra ngunë. Bërë'shë më mellë. Bërë'tsë dumí shtë ra narchili dumí. <sup>16</sup> Repi më lu ra nartuu' palumë:

—Gulë cu grë cusë ndë'ë. Adë rúnëdi'i tē lidchi Shtada tubi ll-guëa'.

<sup>17</sup> Iurní lë'ë ra shini gusë'dë më bëagná ldu'u rai' ziquë naescritë: “Nalë rzebi ldua'a por lidchi Dios; gaquin limpi”.

<sup>18</sup> Iurní lë'ë ra më israelitë guna'bë di'dzë:

—¿Pë milagrë guëluá'al lu na'a ziquë tubi sēñi de quë nápël derechë quëhúnël ra cusë rë'?

<sup>19</sup> Jesús bëquebi:

—Gulë bëzalú iádu'u rë'; dzë tsunë guëdishtëahin stubi nacubi.

<sup>20</sup> Iurní guni'i ra mënë:

—Cuarenta y seis izë guzú gua'a iádu'u rë'. ¿Ni mudë lë'ël guëdishtëlin tsúnësë dzë?

<sup>21</sup> Perë lë'ë iádu'u, el quë naquëgni'i Jesús, na cuerpë shtë'në më. <sup>22</sup> Hia despuësë guashtë më ladi ra tēgulë, bëagná ldu'u ra shini gusë'dë më lo quë naguni'i më, nu gualdí ldu'u rai' shti'dzë më, nu gualdí ldu'u rai' ra Sagradas Escrituras.

*Nanë më lo quë naná la'ni ldu'u mieti*

<sup>23</sup> Iurë lë'ë Jesús nanú Jerusalén, gu' laní Pascu. Cantidá mënë gualdí ldu'u rall lë'ë më iurë guná rall milagrë nabë'në më. <sup>24</sup> Perë Jesús adë rúnëdi'i confiar lë'ë ra mënë purquë rac bë'a më ldu'u ra grëtë' rall. <sup>25</sup> Adë rqu'ni'di'i më chu guëni'i lu më shcuendë ra mënë. Mizmë lë'ë më rac bë'a më lla na la'ni ldu'u mieti.

### 3

#### Jesús nu Nicodemo

<sup>1</sup> Gu' tubi nguiu nabërulë Nicodemo. Nall miembrë shtë partidë religiúsë fariseo nu nall tubi nguiu namás lasac ladi ra më israelitë. <sup>2</sup> Nicodemo guagná lë'ë Jesús gue'lë nu guni'ill:

—Mësë. Rdë'ë na'a cuendë de quë Dios bëshe'ldë lë'ël parë ze'dë guëluá'al, purquë ni tubi adë chu gáquëdi'i guëlu'a pudërë nu milagrë cumë ziquë rúnël, sulë si talë Dios quëbezënúhi' lë'ël.

<sup>3</sup> Iurní guni'i Jesús lu Nicodemo:

—Guldía rnia'a lul, el quë nagalë nacúbidi'i stubi, gáquëdi'i tsutël catë rnibë'a Dios.

<sup>4</sup> Bëquebi Nicodemo:

—Perë no es posiblë tubi nguiu hia gu'shë, guëabrí gálëll stubi. ¿Ni mudë guëabrí guëu'll la'ni shni'all stubi parë galë stubi nacubi?

<sup>5</sup> Jesús bëquebi:

—Guldía rnia'a lul, el quë nagalëdi'i con nisë nu con Espiritu Santo, adë tsutëdi'ill catë rnibë'a Dios. <sup>6</sup> Grëtë' naná gulë ziquë ra cualquier mënë, mënë na ni, perë el quë naralë con Espiritu Santo, espiritu na ni. <sup>7</sup> Adë rdzëguë'di'i ldú'ul lo quë nagunia'a lul, grëtë' napë quë guës'a'në guëdchini vidë cubi la'ni ldu'u rall por pudërë shtë Dios. <sup>8</sup> Lë'ë mbë rru'u nezë catë rac shtu'u mbë, nu rínil ruidë narunë mbë perë adë rdë'di'il cuendë ca nezë ze'dë mbë nu ca nezë zia'a mbë. Zni na grëtë' nanapë vidë cubi por pudërë shtë Espiritu Santo.

<sup>9</sup> Iurní Nicodemo bëabrí guna'bë di'dzë:

—¿Perë llallë gac ndë'ë?

<sup>10</sup> Jesús guni'i lull:

—Lë'ël nal tubi mësë ladi ra më israelitë nu adë guë'nëdi'il ndë'ë.

<sup>11</sup> Guldía rnia'a lul, lë'ë na'a rac bë'a na'a lo quë naruadi'dzë na'a nu lo quë narlua'a na'a; nu na na'a testigu de lo quë guná na'a, perë lë'ë tē adë rialdídi'i ldu'u tē lo quë narni'i na'a. <sup>12</sup> Gunia'a lu tē cusë narac lu guë'dchiliu perë adë

gualdídí'i ldu'u të. ¿Lla tsasé të cusé shtë gube'e narnia'a lu të?

<sup>13</sup> 'Ni tubi chu be'pi gube'e, sulé el què nabédchini de gube'e. Nahia nguiu nabéshe'ldé Dios lu gué'dchiliu; lidcha na gube'e. <sup>14</sup> Ziqué Moisés beldísi' serpiénté lu shlaté, zni zac con na, nguiu nabéshe'ldé Dios lu gué'dchiliu; guna sufrir galguti; <sup>15</sup> paré gré natsaldí ldu'i na, adé tsagnítidi'i rall sino napé rall vidé sin fin.

*Rac shtu'u Dios gré mënë*

<sup>16</sup> 'Dios nalé rac shtú'ui' ra mënë naréta' lu gué'dchiliu; béshe'ldé më tubsè shini më paré grétè' narialdí ldu'i lè'è shini më, adé tsagnítidi'i rall sino napé rall vidé nadé rialúdi'i. <sup>17</sup> Dios adé bëshé'ldédi'i shíni' lu gué'dchiliu paré guné shíni' condenar ra mënë sino paré gúni' salvar ra mënë.

<sup>18</sup> 'El què narialdí ldu'i shini Dios, nádi'i condenárèll, peré el què adé nédi'i tsaldí ldu'u, hia nacondenárèll purquè nédi'ill tsaldí ldú'ull tubsè shini Dios. <sup>19</sup> Ra nanédi'i tsaldí ldu'i shti'dza, nacondenárèll purquè iurè lè'è llni bidé lu gué'dchiliu, más bèquitè ldu'u mënë nacahi què llni. Adé rac shtú'udi'i rall llni. ¿Pèzielú? purquè runé rall cusé mal. <sup>20</sup> Grétè' lo què naruné mal, rna zá'quédi'i rall lu llni nu adé riabí'guédi'i rall lu llni purquè lè'è llni rlua'a ra cusé mal lo què naquèhuné rall; <sup>21</sup> peré gré lo què narquitè ldu'u verdá, riabí'guèll lu llni të paré guená mënë de què gré lo què naquèhúnèll, ze'dé de Dios.

*Lè'è amigu shtë lliguè*

<sup>22</sup> Despuèsè de ndè'è, Jesús gua con ra shini gusè'dé më hashtë regiuni Judea. Gulezènú më lè'è rai' dupè'nè, nu bëchu'bè nisè rai' mënë. <sup>23</sup> Nu zac bëchu'bè nisè Juan Bautista lugar nabèrulé Enón guèlladchi Salim purquè ngali rëta' zili nisè. Bidé ra mënë lu

Juan, chubè nisè rall. <sup>24</sup> Zndè'è guzac antsè bëtia'a ra mënë Juan lachigui'bè.

<sup>25</sup> Iurní beldá shini gusè'dé Juan, gudildi di'dzè rai' con tubi israelitè nabè'nè cumplir costumbrè. Guzublú rall chupè di'dzè subrè shcuendè lla guné rall paré gac limpi rall lu Dios. <sup>26</sup> Iurní guaguèchi mënë lu Juan:

—Mèsè, guná; el què naguzunú lè'èl stubi ladé guè'è'gu Jordán, el què bë'nèl testificar napé què guédchíni', quègchu'bè nísi'. Grétè' mënë zianaldé rall lè'i'.

*<sup>27</sup> Iurní guni'i Juan:*

—Ni tubi adé chu nápèdi'i pudèrè si talé adé bédé'èdi'i Dios pudèrè. <sup>28</sup> Mizmè lè'è të na të testigu, gunia'a lu të de què na nádia'a Cristo sino què béshe'ldé më na antsè guédchíni'. <sup>29</sup> Ziqué tubi nabètsè'a, rquitè ldú'ull purquè nápèll tsé'lèll, peré zac amigu shtë lliguè, quèquè diáguèll nu rquitè ldú'ull quèbezènull lliguè. Rínill lo què naruadi'dzè lliguè. Zni iurne' nalé rquitè ldua'a. <sup>30</sup> Napé què gáqui' más më ru'bè, peré na napé què gaca ziquè nalasáquèdi'i.

*El què naze'dé de gube'e*

<sup>31</sup> 'El què naze'dé de gube'e, ni naná rnibè'a más què gré nguiu. El què naná mënë, no más nall më shtë gué'dchiliu nu ruadi'dzèll cusé shtë gué'dchiliu; peré el què naze'dé de gube'e, ni ruadi'dzi' cusé shtë gube'e. Nápi' gré pudèrè. <sup>32</sup> Lè'è më quèhuné testificar lo què naguná më nu lo què nabini më, peré ni tubi adé chu rialdídí'i ldu'i lo què narni'i më. <sup>33</sup> Peré el què nagualdí ldu'u shti'dzè më de verdá, quèhúnèll ziquè el què narquè sègi lu guichi; rquèbill Dios na verdá. <sup>34</sup> El què nabéshe'ldé Dios, ni ruadi'dzèll shti'dzè Dios purquè Dios rdè'è Espiritu Santo sin medidè paré nguiu ni të cuezènúhi'lè'è nguiu ni.

<sup>35</sup> Dios Padre raç shtu'u shíni' nu bédè'è mè pudèrè parè guènibé'ai' grètè' cusè. <sup>36</sup> El què narialdí ldu'u shini Dios, ni napè vidè sin fin, perè el què nanèdi'i tsaldí ldu'i shini Dios, gápèdi'ill vidè sin fin sino què rëa'nè cashtigu shtë Dios guèquëll.

## 4

*Biadi'dzënú Jesús tubi na'a shtë Samaria*

<sup>1</sup> Ra fariseo bini rall de què napè Jesús más zihani shmëni' nu más zihani mënë naquëchu'bë nísi' què Juan Bautista. <sup>2</sup> Lédèdi'i Jesús bëchu'bë nisè ra mënë sino shini gusè'dè mè bëchu'bë nisè rai' ra mënë. <sup>3</sup> Iurè lè'è Jesús guc bè'a naguni'i ra fariseo, bëru'u mè de Judea parè bëabré mè Galilea.

<sup>4</sup> Napè què tédè mè Samaria parè guèdchini mè Galilea. <sup>5</sup> Bédchini mè guè'dchi Sicar nanaquë regiuni Samaria. Sicar na rua' guiu'u lachi nabèdè'è Jacob ziquè herenci parè shíni', José. <sup>6</sup> Nga'li zúbëga'a guèrzú nabèrulé Guèrzú shtë Jacob. Lè'è Jesús ze'dè bédzágui'. Guzúbi' guëlladchi rua' guèrzú; hia zía'ga'a ru ngubidzè. <sup>7-8</sup> Ra shini gusè'dè mè zia'a rai' parè guè'dchi. Zias'i rai' naguëda'u. Mizmë iurní bédchini tubi na'a shtë Samaria rua' guèrzú parè guègúhi' nisè. Jesús guni'i lu na'a rë':

—Denú du'pè nisè gua'.

<sup>9</sup> Iurní lè'è na'a shtë Samaria bëquebi:

—¿Pëzielú rná'bël nisè lua, nu mè israelitè nal?

(Adè rni'i lu sá'di'i mè israelitè lu ra mè shtë Samaria.)

<sup>10</sup> Iurní guni'i Jesús:

—Si talè niac bé'al lo què narne'e Dios ndigá, si talè niac bé'al chùllèti'i ndè'è, el què narna'bë nisè lul, naná'bël nisè lúhi' nu lè'i' guéné'ei' nisè narne'e vidè sin fin.

<sup>11</sup> Lè'è na'a guni'i:

—Dadè, nápèdi'íl pè guègul nisè la'ni guèrzú. Más de ni guetè na

guèrzú. ¿Cáti'i nápèl nisè narne'e vidè? <sup>12</sup> Shtadè guèlú hia'a Jacob bësëa'nè guèrzú rë' catè bíhi' nisè, lè'i' nu bii' ra shíni' nu con ra ma shtë'nè rai'. ¿Ni mudè más mè ru'bè nal què lè'è Jacob?

<sup>13</sup> Bëquebi Jesús:

—Grètè' el què nagú nisè rë', guëabré guëbidchi, <sup>14</sup> parè el què nagú nisè naná guèdè'a, jamás adè guëabrédi'i guëbídchill, purquë nisè naná guèdè'a rcase la'ni ldú'ull cumè ziquè nisè shtë zini parè guèdè'èin vidè sin fin.

<sup>15</sup> Iurní lè'è na'a guni'i:

—Dadè, denú nisè ni tē parè adè guëbídchidia'a jamás nu gueldè cádia'a nisè ndè'è.

<sup>16</sup> Repi Jesús:

—Guagna'bë tsé'lèl nu bëabré ndè'è.

<sup>17</sup> Lè'è na'a guni'i:

—Nápèdia'a tse'la.

Jesús guni'i iurní:

—Nápèl rsunè, guní'íl verdá: “Nápèdia'a tse'la”, <sup>18</sup> purquë ga'i nguiu guc rai' tsé'lèl nu el què nanápèl iurne', lédèdi'i tsé'lèl. Verdá guní'íl.

<sup>19</sup> Iurè bini na'a lo què naguni'i mè, guní'íl:

—Dadè, llua'ahia nal tubi naru-adi'dzè shti'dzè Dios. <sup>20</sup> Shtadè guèlú na'a, mënë Samaria, bè'nè rai' adorar Dios lu dani rë', perè lè'è tē mè israelitè rni'i tē Jerusalén na lugar catè runè tucarè gunè mi-eti adorar Dios.

<sup>21</sup> Jesús guni'i:

—Nanè, tsaldí ldú'ul shti'dza; guèdchini iurè de què lè'è tē gunè tē adorar Dios Padre sin adè rqu'i'nidi'i guidè tē lu dani rë' u tsa tē Jerusalén. <sup>22</sup> Lè'è tē mënë Samaria, adè guè'nèdi'i tē lo què narunè tē adorar perè lè'è na'a, sí, nanè na'a lo què nardè'nè na'a adorar purquë el què nangunè salvar ra mënë, na mè israelitè. <sup>23</sup> Perè guèdchini iurè nu mizmë iurne', lè'è ra mënë naná runè adorar Dios de verdá, napè què

gunë rall adorar lë'ë më con ldu'u rall nu de acuerdë con enseñansë shtëna. Puez Dios Padre rac shtú'ui' gunë mënë adorar lé'i' manère ni. <sup>24</sup> Dios na espíritu; ra narunë adorar lë'ë më, napë quë gunë rall adorar lë'ë më con espíritu nu de acuerdë con ra enseñansë shtëna.

<sup>25</sup> Lë'ë na'a guni'i:

—Naná de quë guëdchini Mesías narni'i ra mënë, Cristo, el quë nagudili Dios parë gunibë'ai'. Iurë lë'ë më guidë, guëluá'ai' parë gac bë'a na'a shti'dzë Dios.

<sup>26</sup> Repi Jesús:

—Nípa'ala, nahia mizmë naquëadi'dzënu.

<sup>27</sup> Iurní bëdchini ra shini gusë'dë më; bëdzëguë' ldu'u rai' de quë quëadi'dzënu Jesús tubi na'a, perë ni tubi de lë'ë rai' guni'i lu Jesús: “¿Pëzielú quëadi'dzënu lé'ëll?” u “¿Pë quëgna'bë dí'dzë lu na'a?”

<sup>28</sup> Iurní lë'ë na'a bësëa'nëgá rëë'; bëabrill parë guë'dchi catë guagní'll lu ra nguui:

<sup>29</sup> —Gulë cha të guená të tubi nguui naguni'i grë lo quë nabëna. ¿Adë lë'ë narni'i ra mënë Cristo ndë'ë?

<sup>30</sup> Iurní bëru'u ra mënë guë'dchi. Bëdchini rall lu Jesús. <sup>31</sup> Mientras lë'ë shini gusë'dë më bënë rai' ruëguë lu më; repi rai':

—Mësë, gudáu.

<sup>32</sup> Perë Jesús guni'i:

—Na napa tubi dau naná guënëdi'i të.

<sup>33</sup> Ra shini gusë'dë më guzublú rai' guna'bë dí'dzë lu sa' rai':

—Aquë, ¿nu chu be'dënu nagudáuhi'?

<sup>34</sup> Perë Jesús bëquebi:

—Dau shtëna na guna cumplir voluntá shtë më el quë nabëshe'ldë na. <sup>35</sup> Adë guni'idi'i të: “Runë faltë stapë mbehu parë guëru'u cusechë”. Rnia'a lu të, gulë guná, hia bëquichi bëcuelë shtë guezë; bëga'a iurë shtë cusechë. <sup>36</sup> El quë narunë dchi'ni, runë tucarë

tsu pagu shtëll. Grëtë' lo quë narcabní, guécá'all cusechë; nápëll premi lu gube'e. El quë narcabní nu el quë narldë guëni'a, rquitë ldu'u rall juntë. <sup>37</sup> Verdá na lo quë narni'i dichë: “El quë narcabní, ni na tubi; el quë narldë guëni'a, ni na stubi”. <sup>38</sup> Na bëshe'lda lë'ë të parë tsagni'i të lu mënë perë stubi el quë nague'dënu mënë lua. Zni stubi mënë bënë dchi'ni perë lë'ë të quëhunë të provëchë grëtë' dchi'ni shtë rall.

<sup>39</sup> Cantá mënë shtë guë'dchi Samaria, gualdí ldu'u rall Jesús por lo quë naguni'i na'a iurë lë'ë na'a guni'i: “Guni'i më grë lo quë nabëna”. <sup>40</sup> Iurní bëdchini ra mënë shtë Samaria lu më; bënë rall ruëguë lu më të parë guëa'në më con lë'ë rall. Bëa'nënu më lë'ë rall chupë dzë. <sup>41</sup> Nu másru'u zihani mënë gualdí ldu'u rall iurë bini rall lo quë naguni'i Jesús. <sup>42</sup> Iurní guni'i rall lu na'a:

—Iurne' rialdí ldu'u na'a, lëdë niá'asëdi'i por lo quë naguni'il lu na'a, sino quë mizmë lë'ë na'a bini na'a shti'dzi', nu rac bë'a na'a de quë verdá më rë' na el quë nagunë salvar mënë shtë guë'dchiliu.

*Jesús bënëac tubi llguë'në naquërelde zitu parë lë'ë më*

<sup>43</sup> Despuësë de guërupë dzë, Jesús bëru'u Samaria. Ziaglá'gui' nezë shtëhi' parë regiuni shtë Galilea. <sup>44</sup> Mizmë Jesús bënë testificar de quë grëtë' ra muzë shtë Dios, adë rúnëdi'i mënë rëspëti lë'ë rai'. Sulë stubi lugar runë mënë rëspëti muzë shtë Dios. <sup>45</sup> Iurë bëdchini Jesús Galilea, ra mënë ni bënë rall recibir lë'ë më con bien purquë gua rall laní Pascu ciudá Jerusalén; guná rall lo quë nabënë më, ra milagrë nabë'ni'.

<sup>46</sup> Iurní Jesús bëabrí Caná shtë Galilea catë bë'ni' cambi nisë vini. Bini tubi më ru'bë shtë gubernë de quë bëdchini Jesús ndë. Nguui ni nápëll tubi shínill narac llu'u



guë'dchi Capernaum. <sup>47</sup> Iurë lë'ë nguiu ni bini de quë Jesús bédchini Galilea, guagnall nu b'ë'nëll ruëguë lu më parë tsa më lídchill të parë gunëac më shínill purquë hia casi rlullë llguë'në. <sup>48</sup> Iurní Jesús guni'i:

—Lë'ë të adë rialdídi'i ldu'u të si talë rnádi'i të milagrë.

<sup>49</sup> Perë lë'ë narunë shchi'ni gu-biernë guni'i:

—Dadë, nasesë, cha lidcha purquë aquë zati shinia.

<sup>50</sup> Iurní Jesús guni'i:

—Bëabrí lídchil; lë'ë shínil nabani.

Nguiu ni gualdí ldu'ull shti'dzë Jesús. Lueguë zëagzëll lídchill.

<sup>51</sup> Iurë lë'ë nguiu be'dë guëzë lídchill, lë'ë ra muzë naquëreldë hiu'u, guagtsa'guelú rall lë'ë nguiu; repi rall lúhi'!

—Lë'ë shínil bëac.

<sup>52</sup> Iurní guna'bë dí'dzëll:

—¿Ca iurë bëac llguë'në? ¿Ca iurë guzublú nahue'i?

Rapi rall:

—Na'guë ziquë rquë tubi guadze' bëru'u shldi.

<sup>53</sup> Lë'ë shtadë llguë'në bédë'ëll cuendë de quë mizmë iurë ni guni'i Jesús: “Shínil nabani”. Lë'ë nguiu ni con grë shfamíllil gualdí ldu'u rall Jesús.

<sup>54</sup> Ni na segundë milagrë nabë'në Jesús despuësë bëru'u më Judea parë guziá'ai' Galilea.

## 5

### *Tubi narac galguidzë llunguë*

<sup>1</sup> Despuësë gudëdë ra dzë, b'ë'në tucarë tubi laní shtë më israelitë, nu Jesús gua parë Jerusalén.

<sup>2</sup> Mizmë ciudá ni cerquë rua' puertë nalë Puertë shtë Lli'li, nanú tubi tanquë ru'bë shtë nisë. Lugar ni lëhin Betesda con dizë hebreo. Napin ga'i portali alreduerë shtë tanquë. <sup>3</sup> Nga'li rëta' zihani narac llu'u; naga'a rai' lu daa'. Nanú ciegu; nanú cujë; nanú narac galguidzë llunguë. Quëbezë rai' parë guëni'bi nisë. <sup>4</sup> Rni'i rai' ridë

tubi ianglë la'ni tanquë parë rni'bi' nisë. Primërë nariutë la'ni nisë despuësë lë'ë ianglë bëni'bi nisë, guëáquëll de cualquier galguidzë.

<sup>5</sup> Ndë nanú tubi nguiu; hia guc treinta y ocho izë rac llú'ull. <sup>6</sup> Iurë lë'ë Jesús guná lu nguiu naga'a, bédë'ë më cuendë de quë hia zihani izë nagá'all lu galguidzë. Rapi Jesús:

—¿Gu rac shtú'ul guëáquëll?

<sup>7</sup> Lë'ë më narac llu'u bëquebi:

—Dadë, rac shtua'a parë chu nádí'i guëtia'a na la'ni nisë iurë lë'ë nisë rni'bi. Cadë vësë narac shtua'a tsahia la'ni nisë, lë'ë stubi rlaguë la'ni nisë primërë.

<sup>8</sup> Jesús guni'i:

—Guashtë nga'li. Bëtëá shtaa'l nu bëagzë.

<sup>9</sup> Mizmë iurní lë'ë nguiu bëac. Bëtëall shtaa'll nu guzublú rzëll. Perë dzë ni na dzë narzi'i ldu'u ra mënë. <sup>10</sup> Iurní ra më israelitë naquëhunë cumplir custumbrë, guni'i rall lu el quë nabëac:

—Nápëdi'il permisi parë guá'al shtaa'l purquë nedzë rzi'i ldu'u ra mënë.

<sup>11</sup> Lë'ë nguiu bëquebi:

—El quë nabënëac na guni'i lua: “Bëtëá shtaa'l nu bëagzë”.

<sup>12</sup> Iurní guna'bë dí'dzë rall:

—¿Chull guni'i lul? “Bëtëá shtaa'l nu bëagzë”.

<sup>13</sup> Perë lë'ë nguiu adë guënëdi'ill chu bënëac lë'ëll purquë Jesús gunitilú më ladi ra mënë zihani narëta' lugar ni. <sup>14</sup> Despuësë lë'ë Jesús bedia'guelú nguiu ni la'ni iádu'u; iurní guni'i më:

—Guná, hia lë'ël bëáquëll; adë rúnëdi'il duldë të adë guidëdi'i galguidzë más peor guëquëll.

<sup>15</sup> Lë'ë nguiu zëagzëll iurní. Guagdë'ëll partë lu ra më israelitë de quë Jesús bënëac lë'ëll. <sup>16</sup> Por ni lë'ë rall guzunaldë rall lë'ë Jesús parë quini rall lë'ë më purquë bë'në më milagrë rë' dzë narzi'i

ldu'u mënë. <sup>17</sup> Perë Jesús guni'i lu rall:

—Shtada todavía canihúni' dchi'ni; adë rbézëdi'i rúni' dchi'ni; nu zac quëhuna dchi'ni.

<sup>18</sup> Por ni ra contrari shtë më, másru'u rac shtu'u rall quini rall lë'ë më purquë lëdë niá'asëdi'i rúnëdi'i Jesús cuendë ra custumbrë shtë dzë narzi'i ldu'u mënë, sino quë quëhúni' lë'i' ziquë Dios; guni'i më Dios na Shtádi'.

*Pudërë nanapë shini Dios*

<sup>19</sup> Iurní Jesús guni'i:

—Guldía rnia'a de quë nahia shini Dios; adë gáquëdi'i guna según voluntá shtëna; sulamëntë runa lo quë narunë Shtada. Grëtë' lo quë narunë Shtada, mizmë manërë runa <sup>20</sup> purquë Shtada rac shtu'ui' na. Quëglua'a më na grë lo quë narunë më. Todavía runë faltë cusë ru'bë naguëlua'a më na, cusë nartsëguëe' ldu'u të. <sup>21</sup> Ziquë Shtada rcua'ñi ra tëgulë parë guëbani rai', igual guënehia vidë parë ra narac shtua'a guëbani rai'. <sup>22</sup> Cumë ziquë Dadë adë rúnëdi'i' juzguë ni tubi chúdi'i, sino bënë'e më pudërë guahia parë guna juzguë lë'ë ra mënë të parë gunë mënë rëspëti na igual ziquë runë rall rëspëti Shtada. <sup>23</sup> El quë nadë rúnëdi'i' rëspëti na, adë rúnëdi'ill rëspëti Dadë Dios, el quë nabëshe'ldë na lu guë'dchiliu.

<sup>24</sup> 'Guldía rnia'a, el quë narquë diaguë shti'dza lo quë narnia'a nu tsaldí ldu'ull el quë nabëshe'ldë na, nápëll vidë sin fin. Adë gáquëdi'i' condenárëll; gudédëll lu galguti. Iurne' nápëll vidë nanadë rialúdi'i. <sup>25</sup> Verdá rnia'a, hia bëga'a iurë lë'ë ra tëgulë guini rai' voz shtë shini Dios. Grëtë' naguëzu'bë diaguë voz shtë më, guëbani rall parë siemprë <sup>26</sup> purquë ziquë grë mieti nabani rall por pudërë shtë Dadë Dios, tambien bédë'ë më derechë lu shini më parë gápi' mizmë pudërë. Rac guëdë'a vidë parë ra mënë. <sup>27</sup> Nu

bédë'ë më derechë lu shini më parë gúni' juzguë ra mënë purquë náhi' nguui nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. <sup>28</sup> Adë rdzëguëe'di'i ldu'u të ndë'ë purquë guëdchini iurë grë ra tëgulë guini rai' chahia, nu guëru'u rai' la'ni ba'a. <sup>29</sup> Grëtë' el quë nabë'në bien, guëbani rall; gac resucitar rall parë vidë sin fin perë grëtë' ra nabë'në mal, guëbani rall; gac resucitar rall parë gac condenar rall.

*Napë më pudërë*

<sup>30</sup> 'Na adë gáquëdi'i' guna shcuendë iubia; quëhuna juzguë según di'dzë narni'i Shtada lua. Tubldí quëhuna juzguë; adë rúnëdia'a según lo quë narac shtua'a sino según voluntá shtë el quë nabëshe'ldë na. <sup>31</sup> Si talë rnia'a favurë de na, lo quë narnia'a nádi'in ziquë tubi nanasac <sup>32</sup> perë nanú stubi testigu narni'i favurë de na. Nu rac bë'ahia de quë grë el quë narni'i më ni de na, lasaquin; verdá nahin. <sup>33</sup> Lë'ë të bëshe'ldë të el quë naguagna'bë di'dzë lu Juan Bautista, perë lo quë nabëquebi Juan de na, verdá nahin. <sup>34</sup> Perë na adë rquí'nidia'a guëni'i mënë favurë de na. Rnia'a lu të di'dzë rë' parë gac salvar të. <sup>35</sup> Juan nadë más náhi' ziquë tubi lintërnë, ziquë narzianí parë ra mënë, nu lë'ë të guagnaldë të tëchi Juan por du'pë tiempë. Bëquitë ldu'u të shti'dzi'. <sup>36</sup> Perë na napa testimonio más lasac lo quë naguni'i Juan. Grëtë' cusë el quë naruna, bënë'e Shtada parë guna cumpririn. Milagrë naquëhuna, rne'e prëbë de quë verdá bëshe'ldë Dios na. <sup>37</sup> Lë'ë Dadë nabëshe'ldë na, bë'ni' testificar de na, perë lë'ë të nunquë adë bínidi'i të cha' më, nu nunquë adë gunádi'i të lu më. <sup>38</sup> Grëtë' diza'quë shtëni', adë gutëdi'in la'ni ldu'u të purquë nëdi'i të tsaldí ldu'u të shti'dzë el quë nabëshe'ldë më. <sup>39</sup> Lë'ë

të bësë'dë të la'ni ra Sagradas Escrituras con llëru'bë cuidá parë guëdzëlë të la'ni librë ni nezë parë gapë të vidë sin fin, perë rnia'a lu të, ra Sagradas Escrituras rne'e testimonio chu nahia <sup>40</sup> perë adë nëdi'i të guidë të lua parë gapë të vidë sin fin.

<sup>41</sup> 'Na adë rcádia'a hunurë shtë mënë. <sup>42</sup> Más de ni nanëa lë'ë të adë rac shtú'udi'i të Dios. <sup>43</sup> Na zelda por lë Shtada, perë adë bé'nëdi'i të recibir na. Perë si talë guëdchini stubi më por mizme lëll, ni sí, gunë të recibir lë'ëll. <sup>44</sup> ¿Llallë tsaldí ldu'u të na purquë rguili të guëni'i mënë bien de lë'ë të? Adë rguilidi'i të lë'ë hunurë naze'dë de Dios verdadërë. <sup>45</sup> Gulë tsasë de quë na adë guëdchi'ba galquiá guëc të delantë de Shtada. El quë naguëdchi'bë galquiá guëc të, na el quë nabëquë'ë Moisés, mizme lë'i' el quë más rianaldë të téchi'. <sup>46</sup> Si talë lë'ë të nialdí ldu'u të lo quë nabëquë'ë Moisés, nu zac shti'dza nialdí ldu'u të purquë Moisés bëquë'ë shcuenda. <sup>47</sup> Perë si talë adë rialdídi'i ldu'u të lo quë nabëquë'ë Moisés ¿lla tsaldí ldu'u të lo quë narnia'a lu të?

## 6

*Jesús bédë'ë nagudáu ga'i mili nguii*

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17)

<sup>1</sup> Despuësë de ndë'ë, Jesús gua stubi ladë rua' nisë ru'bë shtë Galilea; mizme nisë ni lëhin Tiberias. <sup>2</sup> Zihani mënë guanaldë lë'ë më purquë guná rall ra cusë ru'bë nu milagrë lo quë nabë'në më. Bënëac më ra narac llu'u. <sup>3</sup> Iurní lë'ë Jesús be'pi guëc tubi lumë. Guzubë më nga'li con ra shini gusë'dë më. <sup>4</sup> Guëlladchi ze'dë guëdchini laní Pascu, laní shtë ra israelitë. <sup>5</sup> Iurë Jesús guná cantidá mënë zianaldë lë'ë më, guni'i më lu Felipe:

—¿Ca guiasí'i hia'a nagáu mënë zihani rë'?

<sup>6</sup> Guni'i më të nia'a pë guëni'i Felipe purquë Jesús hia rac bé'ai' guadë el quë nagunë më. <sup>7</sup> Iurní Felipe bëquebi:

—Chupë gahiu'a bëllë bédchichi guetështildi, adë galdëdi'i parë ni siquierë tubi pedasë gau cadë tubi de lë'ë rall.

<sup>8</sup> Andrés, tubi shini gusë'dë më, nu náhi' bëchi Pedro; guni'i:

<sup>9</sup> —Ndë zuga'a tubi llguë'në. Nuá'all ga'i guetështildi nu chupë mbeldë, ¿pë gunë ndë'ë parë blac mënë zihani?

<sup>10</sup> Iurní Jesús guni'i:

—Gulë guni'i lu grëtë' mënë të parë subë ra mënë.

Nga'li cantidá ra gui'li nanú lu guiu'u, subë rall. Iurní guzubë ra mënë ziquë ga'i mili nguii. <sup>11</sup> Jesús guna'zi guetështildi. Bédë'ë më graci lu Dios. Iurní bédë'ë më guetështildi cua'a ra shini gusë'dë më. Hia lë'ë rai' guati'dzë rai' guetështildi parë grëtë' el quë nazúbëga'a. Zni bè'në më con mbeldë. Grëtë' gudáu tantë lo quë narac shtu'u rall. <sup>12</sup> Iurë lë'ë rai' gualú gudáu, Jesús guni'i lu ra shini gusë'dë më:

—Gulë bëtëá grë pedasë nabë'në subrë të parë adë shínidi'i ni tubi.

<sup>13</sup> Bëtëá rai' pedasë nabë'në subrë; tsadzë rai' chi'bë chupë tēpē grē ra pedasë nabë'në subrë de lo ga'i guetështildi. <sup>14</sup> Iurë guná ra mënë lo quë nabë'në Jesús nu milagrë nabëlua'a më lu rall, guni'i rall:

—Ndë'ë sí, de verdá náhi' el quë naruadi'dzë shti'dzë Dios, el quë nanapë quë guëdchini lu guë'dchiliu.

<sup>15</sup> Jesús guc bë'a de quë rac shtu'u rall gua'a rall lë'ë më la fuersë parë gac më rëy shtë rall. Iurní biequi më de nga'li. Zia'a më parë tubi dani parë guëquërdë më lë'ësë më.

*Jesús rzë lu nisë*

(Mt. 14.22-27; Mr. 6.45-52)

<sup>16</sup> Iurë lë'ë gue'lë gu', ra shini gusë'dë më bietë rai' rua' nisë. <sup>17</sup> Guatë rai' la'ni tubi barcu. Iurní guna'zi rai' nezë parë stubi ladë rua' nisë parë guëdchini rai' Capernaum, Hia nacahi iurní, nu Jesús la'di guëabridi'i'. <sup>18</sup> Iurní guzublú tubi mbë dushë. Ra olë shtë nisë ru'bë nalë rzuldí. <sup>19</sup> Iurë lë'ë rai' ziazú rai' cumë ziquë ga'i u shu'pë kilómetro lu nisë, iurní guná rai' lu Jesús; ziabi'guë më rua' barcu. Rzëhi' lu nisë. Iurní bëdzëbë ra nguü nananú la'ni barcu <sup>20</sup> perë Jesús guni'i:

—Na ndë'ë; adë rdzëbëdi'i të.

<sup>21</sup> Iurní bëquitë ldu'u rai'; rac shtu'u gunë rai' recibir lë'ë më la'ni barcu. Mizmë iurní bëdchini rai' catë zia'a rai'.

*Quëguili ra mënë lë'ë Jesús*

<sup>22</sup> Stubi dzë ra mënë nabëa'në stubi ladë rua' nisë ru'bë, bëdë'ë rall cuendë de quë shini gusë'dë më zia'a rai' la'ni lúniquë barcu naná zuga'a nga'li perë Jesús adë guanáldëdi'i' lë'ë rai'. <sup>23</sup> Perë mientras bëdchini sëbëldá barcu naze'dë de guë'dchi Tiberias, tubi lugar nanaquë catë gudáu ra mënë guetështildi, catë bëdë'ë Jesús graci lu Dios por guetështildi. <sup>24</sup> Perë iurë guná ra mënë de quë adë nídi'i' Jesús, nilë ra shini gusë'dë më nídi'i' rai'; iurní guatë rall la'ni ra barcu. Zia'a rall parë Capernaum. Bëdchini rall; caguili rall lë'ë Jesús.

*Guetështildi nanabani*

<sup>25</sup> Iurë bëdia'guë'lú rall Jesús, guna'bë di'dzë rall lu më:

—Mësë, ¿guc bëdchíníl ndë'ë?

<sup>26</sup> Jesús guni'i:

—Guldía rnia'a, caguili të na, lëdëdi'i' purquë guná të nu ri-asë të ra milagrë nabëna, sino caguili të na sulë purquë gudáu të guetështildi hashtë bielë të. <sup>27</sup> Adë rúnëdi'i' të dchi'ni por cumidë naná rialú sino quë gulë bë'në

dchi'ni tubi dau lo quë nunquë adë rialúdi'i' nu rne'e'in vidë sin fin. Lë'ë dau ni rne'e nguü nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, purquë Dios bënë'e'in parë na. Bëlua'a Dios con milagrë nahia el quë narquitë ldú'i'.

<sup>28</sup> Iurní guna'bë di'dzë rall:

—¿Lla guëdë'në na'a cumplir lo quë narac shtu'u Dios?

<sup>29</sup> Jesús bëquebi:

—Lo quë narac shtu'u Dios gunë të, tsaldí ldu'u të el quë nabëshe'ldë më lu guë'dchiliu.

<sup>30</sup> Iurní guna'bë di'dzë rall:

—¿Pë milagrë guëluá'al të parë guená na'a nu tsaldí ldu'u na'a shtí'dzël? ¿Pë sëñi guéné'el parë lë'ë na'a? <sup>31</sup> Ra shtadë guë'lú hia'a gudáu rai' guetështildi maná lu shtatë cumë ziquë rni'i Sagradas Escrituras: “Dios bëdë'ë guetështildi de gube'e; gudáu rai”.

<sup>32</sup> Jesús bëquebi:

—Guldía rnia'a, lëdë Moisés bëdë'ë guetështildi naze'dë de gube'e sino quë Shtada; cagdë'ë më guetështildi verdadërë naná ze'dë de gube'e <sup>33</sup> purquë guetështildi narne'e Dios, na el quë naze'dë de gube'e. Nu rdë'ëi' vidë sin fin parë ra nguü.

<sup>34</sup> Iurní guni'i rall:

—Dadë, bënë'e guetështildi ni'i grë dzë nu parë siempër.

<sup>35</sup> Jesús guni'i:

—Na nahia guetështildi narne'e vidë sin fin. El quë naguidë lua, nunquë adë guëldiá'nëdi'ill jamás. Nu el quë natsaldí ldu'i' shti'dza, nunquë adë guëbídchidi'ill. <sup>36</sup> Ziquë gunia'a lu të, guná të lua perë nëdi'i' të tsaldí ldu'u të shti'dza. <sup>37</sup> Grë lo quë narne'e Shtada parë na, ni ze'dë lua, nu el quë naze'dë lua adë guëgúdia'a tëchi fuërë <sup>38</sup> purquë na zëldëdia'a de gube'e parë guna según voluntá shtëna sino parë guna según voluntá shtë më el quë nabëshe'ldë na. <sup>39</sup> Voluntá shtë Shtada, el quë

nabêshe'ldê na, es què ni tubi adê chu guênitidia'a lo què nabêne'e mē sino què guêcua'ña ra mēnē ni lúltimē dzē. <sup>40</sup> Voluntá shtë mē el què nabêshe'ldê na, es què grêtê' el què naguēná lu shini Dios nu tsaldí ldu'ull lē'ē mē, gapē rall vidē sin fin. Na guêcua'ña lē'ē rall lúltimē dzē.

<sup>41</sup> Iurní ra mē israelitē guzublú guni'i guidzē rall lē'ē Jesús purquē guni'i mē: "Na nahia guetēshtildi naze'dē de gube'e". <sup>42</sup> Iurní guni'i rall:

—Nguui rē' na shini José. Lē'ē hia'a nanē hia'a shtádēll nu shní'all. ¿Pēzielú rní'll de què zéd'ēll de gube'e?

<sup>43</sup> Jesús guni'i iurní:

—¿Pēzielú ruadi'dzē tē cuntrē na? <sup>44</sup> Ni tubi adê chu guídēdi'i lua lē'ēsē, napē què Shtada, el què nabêshe'ldê na, guēsēdchini mē mēnē lua, nu na guêcua'ña lē'ēll lúltimē dzē. <sup>45</sup> Ra librē shtë ra nabiadi'dzē shti'dzē Dios guahietē, rni'i zdē'ē: "Dios guēlua'a grē ra mieti". Zni grêtê' el què naguēquē diaguē shti'dzē Shtada nu el què nabēdē'ē cuendē shti'dzi', ni ridē lua.

<sup>46</sup> 'Ni tubi adê chu gunádi'i lu Shtada; sulē na gunahia lu mē purquē na zelda de Dios. <sup>47</sup> Guldía rnia'a, el què natsaldí ldu'i shti'dza, nápēll vidē sin fin. <sup>48</sup> Na nahia guetēshtildi narne'e vidē eternē. <sup>49</sup> Ra shtadē guēlú hia'a gudáu rai' maná lu shlatē perē guti rai'. <sup>50</sup> Lē'ē guetēshtildi verdadērē ze'dē de gube'e; si talē gudáu tubi nguui guetēshtildi ni, guébánill tubi vidē nanadē rialúdi'i; gátidi'ill. <sup>51</sup> Na nahia guetēshtildi verdadērē naze'dē de gube'e. Si talē gau nguui guetēshtildi ni, nápēll vidē sin fin. Lē'ē guetēshtildi nardē'a na prupi shcuerpa. Guédē'ahin parē gac salvar ra mēnē narēta' lu guéd'chiliu.

<sup>52</sup> Iurní lē'ē ra israelitē guzublú rall quēchupē di'dzē lu sa' rall, mizmē lē'ē rall. Guni'i rall:

—¿Lallē gac guēne'e mēnē ni mizmē shcuérpi' guédáuha'a?

<sup>53</sup> Jesús guni'i lu rai':

—Guldía rnia'a, si talē lē'ē tē gáudi'i tē cuerpē shtë nguui nabêshe'ldē Dios lu guéd'chiliu, nu si talē gúdi'i tē rēnē shtēnē mē ni, nápēdi'i tē vidē sin fin. <sup>54</sup> El què nagáu cuerpē shtëna nu el què nagú shrēna, nápēll vidē sin fin, nu na guêcua'ña lē'ēll lúltimē dzē. <sup>55</sup> Cuerpē shtëna na verdadērē cumidē nu rēnē shtëna na bebidē verdadērē. <sup>56</sup> El què naganē recibir na ziquē cumidē verdadērē nu ziquē bebidē verdadērē, guēbaninull na, nu quēbezēnúa lē'ēll. <sup>57</sup> Lē'ē Dadē Dios nanabani, bēshe'ldē mē na, nu nabanía por lē'i'. El què naganē recibir na, guébánill por pudērē shtëna. <sup>58</sup> Na ruadi'dza shcuendē guetēshtildi naná ze'dē lu gube'e. Guetēshtildi rē' nádi'i cumē ziquē maná naná gudáu ra shtadē guēlú hia'a; aunquē gudáu rai' maná, guti rai'. El què nagáu guetēshtildi verdadērē, guébánill parē siembrē.

<sup>59</sup> Jesús bēlua'a grêtê' ra cusē rē' la'ni iádu'u shtë Capernaum.

*Di'dzē nanapē pudērē parē siembrē*

<sup>60</sup> Iurní zihani ra narianaldē lē'ē Jesús, iurē bini rall di'dzē rē', guni'i rai':

—Naganē di'dzē rē'. ¿Chu rac tsaldí ldu'u shti'dzē Jesús?

<sup>61</sup> Iurní lē'ē Jesús bēdē'ē cuendē de què ra shini gusē'dē mē guni'i rai' mizmē di'dzē; guna'bē di'dzē mē lu rai':

—¿Pē gulaguē llanē ldu'u tē por shti'dza? <sup>62</sup> ¿Pē gunē tē si talē guēná tē lu nguui nabêshe'ldē Dios lu guéd'chiliu, tsépi' catē cabézi' más antsē? <sup>63</sup> Lē'ē Espiritu Santo rne'e vidē sin fin; lē'ē cuerpē shtë nguui adē nápēdi'in pudērē. Ra

di'dzë narnia'a lu të, na pudërë shtë Espiritu parë gapë të vidë sin fin. <sup>64</sup> Perë todavia nanú sèbèldá de lè'è të, adë rialdídi'i ldu'u të shti'dza.

Jesús guc bè'a dizdë principi chu el quë narialdídi'i ldu'i nu guc bè'a më chu el quë nangunë intriegu lè'è më.

<sup>65</sup> Guni'i më:

—Por ni gunia'a lu të, ni tubi adë chu guidë lua si talë Shtada adë gue'dénúdi'i më nguiu ni lua.

<sup>66</sup> Dizdë iurní cantidá mënë nazianaldë lè'è Jesús, bësa'në rall lè'è më; hiadë rzénúdi'i rall lè'è më.

<sup>67</sup> Iurní lè'è Jesús guna'bë dí'dzi' lu ra chi'bë chupë shini gusé'dë më:

—¿Pë nu lè'è të rac shtu'u të guësa'në të na?

<sup>68</sup> Perë Simón Pedro bëquebi:

—Dadë, ¿callë guiá na'a? Sulë lè'è'l ruadí'dzël di'dzë narne'e vidë sin fin. <sup>69</sup> Lè'è na'a gualdí ldu'u na'a de verdá nu rdë'è na'a cuendë de quë nal Cristo, shini Dios nanabani.

<sup>70</sup> Jesús bëquebi:

—Gudilia chi'bë chupë të perë tubi de lè'è të na mëdzabë.

<sup>71</sup> Zni quëgni'i më shcuendë Judas Iscariote, shini Simón purquë Judas bë'në intriegu lè'è më parë gati më. Bë'në Judas ni aunquë nall tubi de chi'bë chupë shini gusé'dë më.

## 7

*Ra bëchi Jesús adë gualdídi'i ldu'u rall lè'è më*

<sup>1</sup> Despuësë de ndë'è, Jesús zia'a regiuni shtë Galilea. Adë rac shtú'udi'i më niazë më Judea purquë ra contrari shtë më rac shtu'u rall quini rall lè'è më. <sup>2</sup> Perë hia ziagdchini laní narni'i rall Laní shtë Cusechë; na laní parë grë ra mënë israelitë. <sup>3</sup> Ra bëchi Jesús guni'i rall lu më:

—Adë réa'nëdi'il ndë'è; guziá'al parë Judea të parë grëtë' naze'dë naldë lè'è'l, ra naquërelde ndë,

guená rall milagrë narúnël. <sup>4</sup> Pues si talë tubi mënë rac shtu'u gac bë'a mënë chu nall, adë rúnëdi'ill milagrë naga'chi. Hia quë lè'è'l rúnël ra milagrë, bë'në lo mizme delantë lu grë mënë shtë guë'dchiliu.

<sup>5</sup> Nilë ra bëchi Jesús adë gualdídi'i ldu'u rall lè'è më. <sup>6</sup> Iurní guni'i Jesús:

—Runë faltë guëga'a iurë parë guënë mënë chu nahia, perë parë lè'è të grë iurë na igual. <sup>7</sup> Grë ra narialdídi'i ldu'i Dios, adë guëldénúdi'i rall lè'è të, perë na, sí, rna zá'quëdi'i rall lua purquë na runa grëtë' lo quë narni'i Dios. Nu clarë rlua'a lo quë naquëhunë rall, nádi'in bien sino mal nahin. <sup>8</sup> Gulë gua laní. Na adë tsádia'a purquë la'di bëga'a iurë guëlua'a pudërë shtëna.

<sup>9</sup> Despuësë de guni'i më zni, bëa'në më Galilea.

*Jesús gua lu laní*

<sup>10</sup> Despuësë de gua ra bëchi Jesús laní, nu zac Jesús gua më laní. Lédëdi'i shlatë shlatë gua më sino casi naga'chi gua më. <sup>11</sup> Ra contrari shtë më caguili rall lè'è më lu laní, nu guni'i rall:

—¿Gua cha'a nguiu ni?

<sup>12</sup> Ladi ra mënë zihani quëadi'dzë ra mënë shcuendë më. Ze'dë narni'i: “Tubi nguiu za'quë na më rë!”. Stubi rall rni'i: “Nádi'i më za'quë sino rguguë mënë ni ra mënë”.

<sup>13</sup> Perë ni tubi rall adë bërú'udi'i rall favurë de lè'è më purquë rdzëbë rall ra contrari shtë më.

<sup>14</sup> Hia guërudë laní ziazú; iurní Jesús guatë iádu'u ru'bë. Guzublú quëglua'a më. <sup>15</sup> Ra mënë israelitë nabini shti'dzë më, nalë rdzëguëë' ldu'u rall lo quë narni'i më. Guni'i rall:

—¿Lallë rac nguiu rë' lëtrë? ¿Ca guagsé'dëi'?

<sup>16</sup> Jesús bëquebi:

—Enseñansë narluá'ahia, lëdë shtënëdia'ain, sino ze'din de lè'è më nabëshe'ldë na. <sup>17</sup> Si talë

cualquier mënë na dispuestë gúnëll ziquë rac shtu'u Dios, gunguë bé'all lda'i' nacagluá'ahia, ze'din de Dios; gac bé'all lédëdi'in por mizme shcuenda. <sup>18</sup> El quë naruadi'dzë por mizme lëhi', rac shtú'ull hunurë shtë ra mënë perë el quë naruadi'dzë parë gúnëll honrar el quë nabëshe'ldë më ni, ni sí, nall verdá. Nídi'i bishi la'ni ldu'ull.

<sup>19</sup> ¿Pëllë adë nádi'i verdá de quë Moisés bëne'e lëy parë lë'e hia'a? perë sin quë adë guët'édëdi'i, ni tubi de lë'ë të adë nēdi'i të guëzu'bë diaguë të lëy ni. ¿Pëzielú rac shtu'u të quini të na?

<sup>20</sup> Ra mënë bëquebi:

—Nápël tubi mëdzabë la'ni ldu'ul. ¿Chull de lë'ë na'a rac shtu'u quini lë'ëi?

<sup>21</sup> Jesús guni'i:

—Por tubi cusë nabëna, grëtë' të rdzëguë' ldu'u të hashtë pë nápëdi'i guëni'i të <sup>22</sup> perë Moisés bëne'e tubi custumbrë religiusë narunë ra mënë con ra ngulë'në. Lédëdi'i guzublú Moisés custumbrë ni sino quë shtadë guëlú hia'a más antsë, bëne'e rall custumbrë ni; por ni riuguë du'pë partë delicadë shtë ngulë'në aunquë runë tucarë dzë narzi'i ldu'u mënë. <sup>23</sup> Pues iurne' parë adë gunë fáltëdi'i lëy nabëquë'ë Moisés, lë'ë të quëhunë të cumplir custumbrë ni aunquë na dzë narzi'i ldu'u mënë. ¿Pëzielú rldënu' të na purquë bënëaca tubi nguui dzë descansë? <sup>24</sup> Adë rúnëdi'i të juzguë según cusë narná të sino gulë bé'në juzguë tubldí.

*Guni'i Jesús zé'di' de Dios*

<sup>25</sup> Iurní bēldá ra naquërelde Jerusalén, guzublú rall quëgna'bë di'dzë rall:

—¿Pëllë lēdë lē'ēdi'i naquëguili contrari shtënëll parë gáti'? <sup>26</sup> Gulë guná, lē'ēll quëadi'dzēll delantë lu grë mënë nu adë pë rni'i contrari shtëhi'. ¿Ni mudë ra më gushë shtë iádu'u, rialdí ldu'u rall lē'ē

nguui ni, de quë lē'i' náhi' Cristo, el quë nagudili Dios parë guënbé'ai'? <sup>27</sup> Perë lē'ē hia'a nané hia'a ca nezë zé'di', perë iurë Cristo guëdchíni', ni tubi adë guënë'edi'i cuendë ca nezë guídi'.

<sup>28</sup> Iurë lē'ē Jesús bini zndë'ë, quëglua'a më la'ni iádu'u ru'bë. Fuertë guni'i më:

—Lē'ē të runguë bë'a të na nu nané të nezë ca zelda. Zéldëdia'a por partë shtëna sino bëshe'ldë më naná verdá, perë adë runguë bé'adi'i të lē'i'. <sup>29</sup> Perë na, sí, runguë bé'ahia lē'ē më purquë de lē'ē më zelda, nu bëshe'ldë më na.

<sup>30</sup> Iurní guc shtu'u rall niua'a rall lē'ē më prësi, perë ni tubi chu adë guná'zidi'i lē'ē më purquë la'di guëga'a iurë gati më. <sup>31</sup> Perë cantidá mënë gualdí ldu'u rall shti'dzë më nu guni'i rall lu sa' rall:

—Iurë lē'ē Cristo guëdchini lu guë'dchiliu, ¿ni mudë gúni' milagrë más naru'bë quë ra milagrë naquëhunë nguui rē'?

*Ra fariseo bëshe'ldë soliar parë guëna'zi rall Jesús*

<sup>32</sup> Ra fariseo bini rall shti'dzë mënë, lo quë narni'i rall shcuendë Jesús. Iurní lē'ē rall juntë con ra bëshuzi naná më ru'bë entrë lē'ē rall, bëshe'ldë rall soliar shtë iádu'u parë gua'a rall lē'ē më prësi.

<sup>33</sup> Iurní guni'i Jesús:

—Guëbezënu'a lē'ē të stu'pë tiempë más. Despuësë de ni, guëabrá; guzëahia lu më nabëshe'ldë na. <sup>34</sup> Lē'ē të tsatili të na perë adë guëdzélëdi'i të na purquë adë gáquëdi'i tsa të catë quërela.

<sup>35</sup> Iurní lē'ē ra contrari shtënë Jesús guzublú rna'bë di'dzë lu sa' rall:

—¿Callë tsa nguui rē'? nu adë gáquëdi'i chu tsatili lē'ēll. ¿Ni mudë guziá'all parë stubi guë'dchi zitu catë quërelde más më israelitë entrë ra mënë griego? ¿Ni mudë tsagluá'all mënë nanádi'i israelitë?

36 ¿Pë runë cuntienë naguni'll: "Quili të na perë adë guëdzëlëdi'i të na purquë adë gáquëdi'i të tsa të catë quërela"?"

*Nisë nardë'ë vidë sin fin*

37 Hia bëga'a lúltimë dzë shtë laní, dzë namás delicadë. Dzë ni lë'ë Jesús guasuldi nu guni'i më fuertë:

—Si talë tubi de lë'ë të rbidchi të, gulë te'e lua, gu të naguënehia.

38 Ziquë rni'i Sagradas Escrituras, zili nisë guëldani nu guëru'u la'ni ldu'u ra narialdi ldu'u shti'dza.

39 Quëgni'i Jesús shcuendë Espíritu Santo el quë natsaldí ldu'u lë'ë më, gunë rall recibir; perë todavía bédchínidi'i Espíritu Santo purquë todavía runë faltë gac resucitar më ladi ra tégulë nu la'di guzëádi'i më gube'e.

*Gu' tubi divisioni entrë lë'ë ra mënë*

40 Bëldá ra mënë narëta' iurë bini rall naguni'i Jesús, guni'i rall:

—Verdá nguiu rë' na el quë naruadi'dzë shti'dzë Dios, el quë nanapë quë guëdchini.

41 Stubi rall guni'i:

—Ndë'ë na Cristo, el quë nagudili Dios parë guë nibë'ai'.

Perë stubi bëldá rall guni'i:

—¿Callë gac më Galilea Cristo? 42 Sagradas Escrituras rni'i de quë Cristo na llëbní David nu napë quë guëdchíni' de Belén, guë'dchi shtë David.

43 Zni ra mënë gac dividir por shcuendë Jesús. 44 Bëldá rall gac shtu'u niua'a rall lë'ë më prësi perë bëdzëlëdi'i rall pë nihunënú rall lë'ë më.

*Ni tubi chu adë ruadi'dzëdi'i ziquë Jesús*

45 Lë'ë soliar shtë iádu'u bëabrí rall stubi catë rëta' ra fariseo con ra jëfë shtë bëshuzi. Iurní guna'bë di'dzë rall lu soliar:

—¿Pëzielú be'dënúdi'i të nguiu ni?

46 Ra soliar bëquebi:

—Nídi'i chu stubi naruadi'dzë ziquë nguiu rë'.

47 Iurní ra fariseo guni'i rall:

—¿Acasë nu lë'ë të guguë të?

48 ¿Ni mudë gualdí ldu'u cualquier de tubi gubernë shtë ra fariseo u stubi më ru'bë gualdí ldu'ull shti'dzë Jesús? 49 Perë los de más mënë adë guënédi'i rall lëy; nacondenarë rall.

50 Nicodemo, el quë naguagná lë'ë Jesús gue'lë, nu nall tubi fariseo, guni'll lu sa'll:

51 —Según rni'i lëy shtë hia'a, gáquëdi'i condenar tubi nguiu sin adë chu guínidi'i primërë parë gac bë'a hia'a pë lo quë nabë'në mënë ni.

52 Iurní guni'i rall guëc Nicodemo:

—¿Pë nul nal më Galilea? Bësë'dë shti'dzë Dios, nu guëdë'el cuendë de quë ni tubi naruadi'dzë shti'dzë Dios, guëdchínidi'i' de Galilea.

*Lë'ë na'a nabë'në duldë adulteri*

[ 53 Iurní cadë tubi rall ziagzë rall lidchi rall.

## 8

1 Perë Jesús zia'a parë lu dani nalë los Olivos. 2 Stubi dzë iurë brëgue'lë, bëabrí më iádu'u ru'bë. Grëtë' ra mënë guabi'guë lu më. Iurní guzubë më nu guzublú caglua'a më ra diza'quë. 3 Iurní ra mësë shtë lëy con ra fariseo, be'dënú rall tubi na'a nabëdzëlënú nguiu nanádi'i tsé'llëll. Bëzú rall lë'ë na'a guëlaú lu ra mënë narëta' nga'li. 4 Iurní guni'i rall lu Jesús:

—Na'a rë' bëdzëlë shtu; bëdzëlënull tubi nguiu. 5 Lëy shtë Moisés rni'i; quëgnibë'ahin de quë gati na'a rë' con guë'ë, grë clasë na'a narunë zni. ¿Lë'ël pë rni'il?

6 Lë'ë rall guni'i rall zni parë guëtë'dë rall prëbë lë'ë më nu parë gac guëdchi'bë rall galquiá cuntrë lë'ë më. Iurní Jesús beá'chi'; guzublú guëquë'ë më lu guiu'u con shcuënë më; 7 perë lë'ë rall ziaгла'guë quëgna'bë di'dzë rall. Iurní guasuldi më; guni'i më:



—Cualquier de tubi lè'è të nanápèdi'i duldë, gac primèrë guèlda'a guè'è lè'è na'a rè'.

<sup>8</sup> Iurní bēabrí mē bēa'chi mē stubi parē guēquē'è mē lu guiu'u con shcuēnē mē. <sup>9</sup> Perē lē'è rall iurē bini naguni'i Jesús, bini la'ni ldu'u rall; el mizmē shgabē rall rdē'è cuendē napē rall duldē. Iurní guzublú rru'u tubigá rall. Guzublú dizdē de más nagushē ra hashtē grē rall bēru'u rall de nga'li. Iurē grētē' rall gualú bēru'u, Jesús bēá'ni' niétiquē con lē'è na'a nazuga'a lu mē. <sup>10</sup> Iurní Jesús guasuldí nu guná mē ni tubi chu nádi'i. Sulē lē'è na'a zugá'all nga'li. Iurní guni'i mē:

—Nanē, ¿gua ra nardchi'bē galquiá guēquēl? ¿Pellē ni tubi de lē'è rall bē'nēdi'i condenar lē'èl?

<sup>11</sup> Lē'è na'a bēquebi:

—Aquēdi'i, ni túbidi'i, Dadē.

Iurní Jesús guni'i:

—Ni na rúnēdia'a condenar lē'èl. Iurnē' bēagzē perē hia adē tsagla'guē gúnēdi'il duldē.]

*Jesús na ziquē llni parē ra mēnē*

<sup>12</sup> Jesús guni'i stubi lu ra mēnē:

—Nahia llni shtē ra mēnē narē lu guédchiliu. El quē nague'dē naldē na, gapē rall llni narne'e vidē sin fin. Jamás adē sēdi'i rall nacahi.

<sup>13</sup> Iurní lē'è ra fariseo guni'i rall:

—Mizmē lē'èl quēgni'il favurē de lē'èl. Testimonio narni'il adē lasáquēdi'in.

<sup>14</sup> Jesús bēquebi:

—Testimonio shtēna, sí, lasaquin aunquē mizmē na quēgnia'a favurē de na purquē nanēa ca nezē zelda nu ca nezē guzēahia; perē lē'è të adē guēnēdi'i të ca nezē zelda nu ca nezē guzēahia. <sup>15</sup> Lē'è të runē të juzguē según rēglē shtē guédchiliu; según rna të runē të juzguē, perē na adē rúnēdia'a juzguē ni túbidi'i. <sup>16</sup> Si talē na runa juzguē, lo quē narnia'a, tubldí nahin; lasaquin purquē adē rúnēdia'a juzguē tubsia perē Dios Padre quēbezēnúhi' na; bēshe'ldē

mē na lu guédchiliu. <sup>17</sup> La'ni lēy shtē hia'a naescritē de quē por chupē testigu narni'i lo mizmē di'dzē, napē quē tsaldí ldu'u ra mēnē. <sup>18</sup> Pues bien, na nahia tubi testigu favurē de na, nu lē'è Shtada Dios, mē nabēshe'ldē na, náhi' stubi testigu favurē de na.

<sup>19</sup> Iurní guna'bē di'dzē rall:

—¿Guátí'i shtádēl?

Jesús repi:

—Lē'è të adē runguē bē'adi'i të na, nilē runguē bē'adi'i të Shtada. Si talē niunguē bē'a të na nu zac Shtada niunguē bē'a të.

<sup>20</sup> Jesús guni'i ra di'dzē rē' mientras quēglua'a mē la'ni iádu'u ru'bē, tubi lugar catē naga'a cajē shtē ofrendē; perē ni tubi de lē'è contrari shtē mē, adē cuēdi'i valurē parē niua'a rall lē'è mē prēsi. Gá'adi'i guēga'a iurē shtē mē, gati mē.

*Catē tsahia adē gáquēdi'i guidē të*

<sup>21</sup> Jesús bēabrí guni'i:

—Na guzēahia perē lē'è të tsatili të na. Gatinú të duldē shtē të. Catē tsahia lē'è të adē gáquēdi'i guidē të.

<sup>22</sup> Iurní ra contrari shtē mē guni'i:

—¿Ni mudē el mizmē lē'èl quínill lē'èl? por ni rni'ill: “Adē chu gáquēdi'i guidē të catē tsahia”.

<sup>23</sup> Iurní Jesús guni'i:

—Lē'è të na të mēnē shtē guédchiliu rē' perē na, nahia de gube'e. Lē'è të na të mēnē shtē guédchiliu perē na adē nádia'a mēnē shtē guédchiliu. <sup>24</sup> Por ni quēgnia'a lu të, gatinú të duldē shtē të purquē si talē adē nēdi'i të tsaldí ldu'u të nahia el quē narnia'a, gatinú të duldē shtē të.

<sup>25</sup> Iurní guna'bē di'dzē rall:

—¿Chull nal?

Jesús guni'i:

—Hia gunia'a lu të dizdē principi chu nahia <sup>26</sup> nu nápēru'u más guēnia'a lu të nu napē quē guna juzguē lē'è të, perē el quē nabēshe'ldē na, ni ruadí'dzi' verdá.

Lo quë naquëgnia'a lu mënë, ni lo quë nabinia de lë'ë më.

<sup>27</sup> Perë lë'ë rall adë guasédi'i rall pë guni'i Jesús, de quë quëgni'i më shcuendë Dadë Dios. <sup>28</sup> Guni'i më iurní:

—Iurë lë'ë të guëldisë të na guia'a parë guëquë'ë të na lu cruz, iurní gunguë bë'a të nahia el quë narnia'a nahia. Nahia nguui nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Tsasë të adë rúnedia'a según propi voluntá shtëna sino rnia'a sulë lo quë nabëlua'a Shtada. <sup>29</sup> El quë nabëshe'ldë na, ni quëbezënúhi' na. Shtada adë bësá'nëdi'i më na purquë siempër runa lo quë narquitë ldú'i'.

<sup>30</sup> Iurë Jesús guni'i ndë'ë, zihani mënë gualdí ldu'u rall na më el quë nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu.

*Shti'dzë më napë pudërë parë gac salvar mënë*

<sup>31</sup> Iurní Jesús guni'i lu ra më israelitë nagualdí ldu'i' shti'dzë më:

—Si tsagla'guë tsanaldë të shti'dza nu talë guëquë diaguë të shti'dza, iurní de verdá na të shmëna. <sup>32</sup> Gunguë bë'a të verdá nu lë'ë verdá gunin të gapë të libertá.

<sup>33</sup> Lë'ë rall bëquebi:

—Lë'ë na'a na na'a llëbni Abraham. Lë'ë na'a nunquë adë chu nádi'i bajo ordë shtë mënë. ¿Pëzielú rní'il lu na'a guëdapë na'a libertá?

<sup>34</sup> Guni'i më:

—Guldía rnia'a, grëtë' el quë narunë duldë, ni nall bajo ordë shtë duldë; rni'bë'a duldë lë'ëll. <sup>35</sup> Tubi naná bajo ordë shtë mënë, nápëdi'll derechë gáquëll partë shtë famili perë tubi shini rai', sí, ni napë derechë gáquëll partë shtë famili. <sup>36</sup> Zni si talë shini Dios gúni' librar lë'ë të, guëa'në të de verdá sin duldë. <sup>37</sup> Nanëa de quë na të llëbni Abraham, perë el mizmë tiempë rac shtu'u të quini të na purquë adë rialdídi'i ldu'u të lo quë narnia'a lu të. <sup>38</sup> Na ruadi'dza lo quë naganahia catë cabezë Shtada,

perë lë'ë të runë të ziquë na shtadë të; cusë nabini të de shtadë të, ni quëhunë të.

<sup>39</sup> Ra mënë guni'i lu Jesús:

—Shtadë guëlu' na'a guc Abraham.

Perë Jesús guni'i:

—Si talë lë'ë të na të de verdá shini Abraham, ziquë bë'ni', zni zac nihunë të. <sup>40</sup> Rac shtu'u të quini të na, el quë naguni'i lu të purë verdá, di'dzë nabinia lu Shtada. Abraham nunquë bë'nëdi'i' zni'i. <sup>41</sup> Quëhunë të lo quë narac shtu'u shtadë të.

Guni'i rall:

—Adë chu nádi'i ziquë me'dë ll-dubi. Napë na'a tubsë Shtadë na'a; náhi' Dios.

<sup>42</sup> Iurní guni'i Jesús:

—Si talë de verdá Dios na Shtadë të, lë'ë të niac shtu'u të na purquë na adë zéldedia'a shcuendë iubia; zelda de Dios nu zugá'ahia ndë'ë. Adë zéldedia'a shcuendë iubia sino quë Dios bëshe'ldë më na.

<sup>43</sup> ¿Pëzielú adë nēdi'i të tsasë të lo quë narnia'a lu të? purquë adë rac shtu'udi'i të guini të shti'dza.

<sup>44</sup> Lë'ë shtadë të na mizmë mëdzabë nu lë'ë të na të de lë'ëll. Ziquë rúnëll, runë të purquë lë'ë mëdzabë na tubi narguini mënë dizdë gurështë guë'dchiliu. Nunquë adë nídi'i verdá la'ni ldú'ull nu nunquë adë biadi'dzëdi'll verdá. Iurë ruadi'dzëll, bishi quëhúnëll purquë nídi'i stubi cusë la'ni ldú'ull. Nu lë'ëll na dadë shtë ra naruadi'dzë bishi. <sup>45</sup> Perë cumë na ruadi'dza verdá, lë'ë të adë nēdi'i të tsaldí ldu'u të shti'dza. <sup>46</sup> ¿Chu de lë'ë të rac guëlua'a të napa masiá tubi duldë mi'u'në? Si talë rnia'a verdá lu të, ¿pëzielú nēdi'i të tsaldí ldu'u të na? <sup>47</sup> El quë na shmënë Dios, ni rzu'bë diaguëll shti'dzë Dios; perë ziquë lë'ë të adë nádi'i të shmënë Dios, por ni nēdi'i të guëquë diaguë të shti'dzë më.

*Nanú Jesús antsë gurështë guë'dchiliu*

48 Iurní ra contrari shtë Jesús guni'i:

—Napë na'a segurë iurë rni'i na'a de quë nal tubi samaritano nu nápël tubi mëdzabë la'ni ldú'ul.

49 Jesús repi:

—Nídi'i mëdzabë la'ni ldua'a. Quëhuna honrar Dadë Dios, perë lë'ë të runë të desprëci na. <sup>50</sup> Adë rac shtë'udía'a gunë të honrar na; nanú tubi naná gunë honrar na, nu lë'ë më gunë më juzguë. <sup>51</sup> Guldía, el quë nagunë cumplir lo quë narnia'a, jamás adë gátidi'i nguui ni.

<sup>52</sup> Iurní ra contrari shtë më bëquebi rall:

—Iurne' sí, napë na'a segurë nápël tubi mëdzabë la'ni ldú'ul. Abraham nu grëtë' ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë, guti rai', nu rní'il: “El quë nagunë cumplir lo quë narnia'a, jamás adë gátidi'ill”. <sup>53</sup> ¿Ni mudë nal más më ru'bë quë shtadë guë'lú hia'a Abraham? Lë'i' gúti' nu grë ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë, guti rai'. ¿Chull rni'i ldú'ul nal?

<sup>54</sup> Jesús repi iurní:

—Si talë mizme na quëhuna honrar na, adë lasáquëdi'i lo quë naquëhuna, perë Shtada quëhúni' parë gunë mënë honrar na. Na më el mizme de quë rni'i të náhi' Dios shtë të. <sup>55</sup> Perë lë'ë të adë runguë bé'adi'i të lë'ë më perë na, sí, runguë bé'ahia lë'ë më. Si talë niania'a lu të de quë adë runguë bé'adia'a lë'ë më, iurní nabisha igual ziquë lë'ë të. Perë na guldía rnia'a, runguë bé'ahia lë'ë më nu quëhuna cumplir lo quë narni'i më lua. <sup>56</sup> Abraham, shtadë guë'lú hia'a, bëquitë ldú'i' nu gúpi' fe de quë guëdchini el quë naguëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Nu de verdá gunáhi' de quë bédchinia nu gu' lëgrë la'ni ldú'i'.

<sup>57</sup> Iurní guni'i rall lu Jesús:

—Todavía ni nápëdi'il cincuenta izë nu rní'il gunal lu Abraham.

<sup>58</sup> Jesús bëquebi:

—Guldía rnia'a, antsë de Abraham hia nabania.

<sup>59</sup> Iurní guna'zi rall guë'ë të parë guëlda'a rall lë'ë Jesús perë lë'ë më bëca'chilú më. Bëru'u më la'ni iadu'u.

## 9

*Jesús bënëac tubi nguui nagulë ciegu*

<sup>1</sup> Iurní ziadëdë Jesús stubi luga; guná më lu tubi nguui naná gulë ciegu. <sup>2</sup> Ra shini gusë'dë më guna'bë di'dzë:

—Dadë, ¿pëzielú gulë nguui rë' ciegu; pë por duldë shtë shtádëll u por mizme duldë shtë'nëll gúlëll ciegu?

<sup>3</sup> Jesús repi:

—Gúquëdi'in por duldë shtë'nëll ni por duldë shtë shtádëll, sino quë gúlëll ciegu parë guëná mënë pudërë shtë Dios la'ni vidë shtë'nëll. <sup>4</sup> Iurne' na tiempë parë guëdë'na'a dchi'ni shtë më, el quë nabëshe'ldë na, purquë lë'ë tiempë ze'dë, hia iurní adë chu gúnëdi'i dchi'ni. <sup>5</sup> Mientras zugá'ahia lu guë'dchiliu, nahia llni shtë ra narëta' lu guë'dchiliu.

<sup>6</sup> Despuësë de guni'i Jesús ndë'ë, bëchi'bë shënë më lu guiu'u. Bëntsa'u më du'pë benë con bëllënë. Iurní bëte'bi më benë lu slu ciegu. <sup>7</sup> Iurní guni'i më:

—Guatibi lul rua' tanquë shtë Siloé. (Di'dzë ni runë cuntienë, el quë naguzia'a.)

Lë'ë ciegu guatibi slúhi'. Iurní bëabrill; hia be'rquë rnall. <sup>8</sup> Iurní lë'ë ra vëcini nu los de más ra nananë lë'ë ciegu, guni'i rall:

—¿Pë lëdë lë'ëdi'i narzubë glli glli; rná'bëll gu'në?

<sup>9</sup> Bëldá rall guni'i:

—Lë'ëll ndë'ë.

Stubi rall guni'i:

—Lë'ëdi'ill ndë'ë perë ziquë rlua'a ciegu rluá'all.

Mizme lë'ë nguui guni'i:

—Na nahia nguii ni.

<sup>10</sup> Iurní guna'bë di'dzë rall:

—¿Llallë bëac slul?

<sup>11</sup> Lë'ë ciegu bëquebi:

—Lë'ë nguii naná lë Jesús bënts'a'u benë. Bëté'bi' slua nu guní'i' lua: “Gua rua' tanquë shtë Siloé të guatibi slul”. Guahia iurní. Iurë na gudibia slua, hia be'rquë rnahia.

<sup>12</sup> Guna'bë di'dzë rall:

—¿Guátí'i' nguii ni?

Lë'ë ciegu guni'i':

—Guënëdia'a.

*Ra fariseo guna'bë dí'dzëru'u rall lu ciegu*

<sup>13</sup> Iurní bia'a mënë lë'ë naguc ciegu lu ra fariseo. <sup>14</sup> Jesús bëntsá'uhí' du'pë benë nu bënëáqui' lë'ë nguii ni dzë narzi'i ldu'u mënë. <sup>15</sup> Ra fariseo bëabrí guna'bë di'dzë rall lu nguii ni, llallë guc be'rquë rnall. Lë'ëll guní'ill:

—Benë bëté'bi' slua. Iurní guatibia slua; hia iurní gunahia.

<sup>16</sup> Iurní bëldá ra fariseo guni'i':

—Perë nguii naná bënë ndë'ë, lëdë de Díósëdi'i zé'dëll purquë rúnëdi'ill rëspëti dzë narzi'i ldu'u mënë.

Perë sëbëldá rall guni'i':

—¿Ni mudë nall pecadurë? purquë tubi pecadurë nápëdi'i pudërë gúni' milagrë ziquë narunë më rë'.

Guc dividir ra mënë. <sup>17</sup> Iurní bëabrí guna'bë di'dzë ra fariseo lu naná antsë na ciegu:

—Lë'ëll, ¿pë rní'il parë lë'ë nguii nabënë'e slul?

Lë'ëll guní'ill:

—Na rnia'a de quë na më tubi naruadi'dzë shti'dzë Dios.

<sup>18</sup> Perë lë'ë rall adë gualdídí'i ldu'u rall de quë guc ciegu nguii ni nu iurne' rnall, hashtë guna'bë rall ra shtadë nguii ni. <sup>19</sup> Iurní guna'bë di'dzë rall lu shtadë nguii:

—¿Pë lë'ë shini të ndë'ë? naná rní'i të gulë ciegu. ¿Llallë guc ni rnall?

<sup>20</sup> Ra shtádi' bëquebi:

—Nanë na'a de quë nguii ni na shini na'a nu gulëll ciegu <sup>21</sup> perë adë chu guënëdi'i lla guc ni de quë ne' rnall. Tampuquë guënëdi'i na'a chu bënëac slull. Gulë guna'bë di'dzë lull. Hia më gúshëll; mizmë lë'ëll guënë'ill chu bënëac slull.

<sup>22</sup> Zni guni'i ra shtadë nguii purquë rdzëbë rai' ra më shtë iádu'u. Ra mënë shtë iádu'u na rall de acuerdë guégú rall grë ra mënë narni'i de quë Jesús na Cristo, el quë nagudili Dios parë guëni'bë'ai'. <sup>23</sup> Por ni guni'i shtadë ciegu: “Gulë guna'bë di'dzë lull; hia më gúshëll”.

<sup>24</sup> Iurní ra mënë shtë iádu'u, bëabrí guna'bë rall lu ciegu; repí rall:

—Guni'i lu na'a purë verdá. Guni'i de quë Dios bënëac lë'ëll nu bënë'ë graci lu më, perë lë'ë na'a nanë na'a de quë Jesús na pecadurë.

<sup>25</sup> Iurní repi ciegu:

—Adë guënëdia'a si nall pecadurë u aquëdi'i; lúniquë lo quë nananëa de quë na nahia ciegu nu iurne' rnahia bien.

<sup>26</sup> Bëabrí guna'bë di'dzë rall:

—¿Pëllë bënë'ti'i? ¿Pëllë bënë'll parë bënë'll slul?

<sup>27</sup> Lë'ë ciegu bëquebi:

—Hia gunia'a lu të nu iurne' adë nëdi'i të guëdë'ë të cuendë. ¿Pëzielú bëabrí guni'i të zni'i? ¿Ni mudë rac shtu'u të gac të shmënë nguii ni?

<sup>28</sup> Iurní gurushtí'a rall. Guni'i guidzë rall lë'ë ciegu:

—Lë'ëll nal shmënë nguii ni, perë lë'ë na'a rianaldë na'a lëy shtë Moisés. <sup>29</sup> Lë'ë na'a nanë na'a de quë Dios guni'i lu Moisés perë ní'i, ni siquierë adë chu guënëdi'i ca nezë bërú'll.

<sup>30</sup> Iurní lë'ë nguii bëquebi:

—¿Lla na shgabë të? Rni'i të guënëdi'i të ca nezë bërú'll perë gulë guná, bënëáqui' slua. <sup>31</sup> Bien nanë hia'a de quë Dios rínidi'i shti'dzë ra mënë nanapë dulde;

rini mē shti'dzē el quē narunē adorā lē'ē mē de verdā nu rini mē el quē narunē segun voluntā shtē mē. Ni sí, rini mē shti'dzi'. <sup>32</sup> Pues dizdē gurēshtē guē'dchiliu, la'di chu bínidi'i de quē tubi mēnē bēdē'ē slu nagulē ciegu. <sup>33</sup> Si talē Jesús adē zédēdi'i' de Dios, adē gáquēdi'i pē gúni'.

<sup>34</sup> Iurní guni'i rall guēc ciegu:

—L'ē'el gúl'el ziquē pecadurē nu náp'el duldē, nu rac shtú'ul guēluá'al lē'ē na'a.

Iurní gulú rall lē'ē ciegu la'ni iádu'u.

*El quē narialdídi'i ldu'i, nápēdi'ill lni shtē Dios*

<sup>35</sup> Jesús guc bē'a de quē lē'ē nguiu ni gulú hia'ldē rall iádu'u, hia jamás guasúdi'iru'ui' iádu'u. Iurē lē'ē mē bēdia'guēlú lē'ē nguiu ni, guni'i mē lull:

—¿Gu rialdí ldu'ul shti'dzē shini Dios?

<sup>36</sup> Lē'ē nguiu ni guni'i:

—Dadē, guni'i lua ¿chull mē ni? tē parē tsaldí ldua'a lē'i'.

<sup>37</sup> Iurní guni'i Jesús:

—Hia lē'el gunal lúhi'. Na nahia mēnē ni naquēadi'dzēnul.

<sup>38</sup> Iurní lē'ē nguiu bēzullibi lu Jesús nu guni'ill:

—Rialdí ldua'a, Dadē.

<sup>39</sup> Lueguē guni'i Jesús:

—Na zelda lu guē'dchiliu tē parē guna juzguē ra mēnē. Zelda tē parē ra ciegu guēná rall, nu parē grē ra narni'i rna rall, guēabrí gac rall ciegu.

<sup>40</sup> Iurní bēldá ra fariseo naquēbezēnū lē'ē mē, guni'i rall:

—¿Ni mudē nu lē'ē na'a na na'a ciegu?

<sup>41</sup> Jesús bēquebi:

—Si talē lē'ē tē na tē ciegu, ni tubi faltē nápēdi'i tē lu Dios, parē cumē ziquē rni'i tē de quē rna tē, pues napē tē duldē delantē lu Dios.

## 10

*Comparaciuni shtē vēquērē nu lli'li*

<sup>1</sup> 'Guldía rnia'a, el quē natsutē rua' gurráli shtē lli'li, na el quē naquēhapē ra ma; parē el quē naná riutē stubi tēchi, ni lē'ē nguba'nē nartē'tsē ma. <sup>2</sup> Perē el quē nariutē rua' gurráli, na vēquērē shtē ra lli'li. <sup>3</sup> Lē'ē naná portērē rshá'l'ell rua' puertē parē riutē vēquērē shtē lli'li. Nu ranguē bē'a ra lli'li cha' vēquērē ni. Rna'bē vēquērē cadē lē'ē ra ma con lē ma. Nu rgu vēquērē lē'ē ra ma la'ni gurráli. <sup>4</sup> Despuēsē rgu vēquērē lē'ē ra ma shtēn'ell, grētē' ra lli'li rianaldē tēchi vēquērē. Hia lē'ē lli'li zianaldē tēchi mē purquē rini ma cha' mē <sup>5</sup> parē adē rianáldēdi'i ra lli'li tubi mēnē naguēnēdi'i ma. Al contrari, rllu'nē ma lu ra mēnē ni purquē adē guēnēdi'i ma cha' mēnē ni.

<sup>6</sup> Jesús bēzú comparaciuni rē' parē lē'ē rall adē guasēdi'i rall lo quē naquēadi'dzē mē lu rall.

*Jesús na vēquērē za'quē*

<sup>7</sup> Iurní lē'ē Jesús bēabrí guni'i mē:

—Guldía rnia'a lu tē, nahia rua' puertē shtē ra lli'li. <sup>8</sup> Grē ra naná bidē antsē de na, na rall ziquē nguba'nē naca'a ra lli'li parē mizmē lē'ē rall, nu na rall ziquē narru'u lu ra mēnē, parē ra lli'li adē bē'nēdi'i cuendē shti'dzē rall. <sup>9</sup> Na nahia puertē; el quē natsutē por na nasalvár'ell, nu na rall ziquē lli'li nariutē rua' gurráli nu rru'u ma; adē runē faltē nagáu ma. Napē ra ma zihani dau.

<sup>10</sup> 'Perē lē'ē nguba'nē nadē más ríd'ell parē rbaa'n'ell nu parē rguínill ra lli'li nu rzalull lē'ē ma; parē na zelda parē gapē tē vidē sin fin nu parē gapē tēhin sin adē runē fáltēdi'in. <sup>11</sup> Nahia vēquērē za'quē. Guēnehia vidē shtēna por ra lli'li. <sup>12</sup> El quē narunē dchi'ni nadē más por pagu, iurē lē'ell rnal zedē tubi ma dushē, rsá'n'ell ra lli'li; más bien

rlú'nèll lu ma dushë. Iurní lë'ë ma dushë rna'zi lë'ë lli'li nu rtë'tsë ma lli'li. El quë nádi'i vëquërë shtë lli'li, rsá'nèll ra lli'li purquë nádi'll nashtënë ma. <sup>13</sup> Así es quë nguiu rë' rllú'nèll purquë nadë más rúnèll dchi'ni por pagu; adë rúnëdi'll importë ra lli'li.

<sup>14</sup> Na nahia vëquërë za'quë. Run-guë bé'ahia ra shi'lia nu ra shi'lia runguë bé'a rai' na. <sup>15</sup> Ziquë Shtada runguë bé'a na, na runguë bé'ahia lë'ë Shtada. Na rdchi'ba vidë shtëna por ra lli'li. <sup>16</sup> Napa stubi partidë lli'li nanádi'i ndë'ë; napë quë tsagna'ba lë'ë rall. Guëquë di-aguë ma chahia; gac ma tubsë partidë nanapë tubsë vëquërë.

<sup>17</sup> 'Lë'ë Dadë Dios rac shtu'u na purquë rdë'ëhia vidë shtëna; gatia por ra mënë nu despuësë guëbrí guëbania. <sup>18</sup> Ni tubi adë chu guëdchisúdi'i vidë shtëna sino na rdë'ëhia vidë shtëna por vol-untá shtëna, nu napa pudërë de quë despuësë guëdë'ahin, guëbania stubi. Zni na ordë nabëna recibir de Shtada.

<sup>19</sup> Iurë ra contrari shtë më bini rall grë di'dzë rë', iurní bëabrí guc dividir rall. <sup>20</sup> Cantidá rall guni'i:

—¿Pëzielú runë të cuendë hiumberë rë'? cumë nápëll mëdzabë la'ni ldú'ull. Rac lúguëll.

<sup>21</sup> Sëbëldá rall guni'i:

—Ni tubi chu nanapë mëdzabë la'ni ldu'u, gac gunë ziquë runë më rë'. ¿Ni mudë tubi nanapë mëdzabë guëdë'ëi' slu ciegu?

*Adë bë'nëdi'i ra mënë recibir lë'ë Jesús*

<sup>22</sup> Hia bëga'a tiempë naldë. Ciudá Jerusalén bë'në tucarë laní narëagná ldu'u ra mënë dzë nagualú dchi'ni shtë iádu'u. <sup>23</sup> Jesús canzë rua' iádu'u ru'bë catë nanú portali shtë Salomón. <sup>24</sup> Ra contrari shtë më bëtia'a rdondë rall lë'ë më nu guni'i rall:

—¿Guc guëni'il lu na'a clarë de quë lë'ël nal Cristo? të tsaldí ldu'u na'a. Guni'i por derechë tubigasë

të guënë na'a de verdá nal el quë nagudili Dios parë guë nibé'al.

<sup>25</sup> Guni'i Jesús:

—Hia gunia'a lu të perë adë nëdi'i të tsaldí ldu'u të shti'dza. Grëtë' cusë el quë nabëna, guc por pudërë shtë Shtada; ra milagrë rlua'ain de quë nahia shini Dios <sup>26</sup> perë lë'ë të adë nëdi'i të tsaldí ldu'u të shti'dza purquë nádi'i të shi'lia. Hia gunia'a lu të antsë. <sup>27</sup> Ra shi'lia rini shti'dza nu nanë ra lli'li shtëna, nu lë'ë ra shi'lia ridë naldë na. <sup>28</sup> Na rdë'a lë'ë rall vidë sin fin; jamás adë tsagnítidi'i rall parë siemprë. Ni tubi adë chu cúdi'i shi'lia lu guiahia. <sup>29</sup> Shtada bëne'e lë'ë rall parë na. Lë'ë më na más më ru'bë quë grë nanabani. Napë më pudërë nu adë ni tubi chu cúdi'i shi'lia lu guia'a Shtada. <sup>30</sup> Lë'ë Shtada con na, na na'a tubsë.

<sup>31</sup> Iurní ra contrari shtë Jesús bëabrí guna'zi rall guë'ë parë guëlda'a rall lë'ë Jesús. <sup>32</sup> Jesús guni'i lu rall:

—Cantidá cusë za'quë bëna de-lantë lu të por pudërë shtë Shtada, ¿por guadë puntë naguëne'e guë'ë të na?

<sup>33</sup> Guni'i rall:

—Adë chu guënë'edi'i guë'ë lë'ël por tubi cusë za'quë nabë'nèll sino quë guní'il mal cuntrë Dios. Nguiu nal perë rni'il nal Dios.

<sup>34</sup> Iurní guni'i Jesús:

—La'ni léy shtë hia'a naescritë: “Guní'ihia lë'ë të na të dioses”, <sup>35</sup> nu nanë hia'a de quë Sagradas Escrituras na verdá, adë chu gúnëdi'i anular shti'dzë më catë bërulë ra mënë dioses, grëtë' ra nabë'në recibir shti'dzë më. <sup>36</sup> Talë Dios gulë na nu bë'në l dai' më na nu bëshe'ldë më na lu guë'dchiliu, ¿pëzielú rni'i të de quë na gunia'a di'dzë cuntrë Dios iurë gunia'a lu të: “Nahia shini Dios”? <sup>37</sup> Si talë quëhúnëdia'a dchi'ni shtë Shtada, adë tsaldídi'i ldu'u të na. <sup>38</sup> Perë si talë runa milagrë con pudërë shtë Dios, aunquë adë rialdídidi'i ldu'u

të na, gulë tsaldí ldu'u të lo quë naquëhuna të gac bë'a të nu tsaldí ldu'u të purquë Shtada quëhúni' grëtë' cusë ni por na; unidë na na'a.

<sup>39</sup> Bëabrí rall stubi parë gúa'a rall lë'ë më prësi perë Jesús bëru'u guia'a rall.

<sup>40</sup> Iurní Jesús bëabrí stubi ladë cu' guia'a guëë'gu Jordán, mizmë lugar catë bëchu'bë nisë Juan ra mënë guëlútë'. Ndë bëa'në më. <sup>41</sup> Cantidá mënë guagná rall lë'ë më nu guni'i rall:

—De verdá Juan adë bë'nëdi'i' milagrë ru'bë nanianá ra mënë perë grëtë' el quë naguni'i Juan shcuendë nguui rë', verdá nahin.

<sup>42</sup> Cantidá ra mënë gualdí ldu'u rall lë'ë Jesús lugar ni.

## 11

### *Guti Lázaro*

<sup>1</sup> La'ni guë'dchi Betania guquërdë Lázaro con chupë zánëll, María nu Marta. Rac llu'u Lázaro. <sup>2</sup> Mizmë María ni antsë gati Jesús, bëté'bëi' sëiti nashi guëa' Jesús nu bëcuë'dchi' con guitsë guëqui' guëa' më. Zanë María rac llú'ull. <sup>3</sup> Marta nu María bëshe'ldë bëldá mënë naguaguëchi lu Jesús:

—Dadë, lë'ë el quë nalë rac shtú'ul, lë'ëll rac llú'ull.

<sup>4</sup> Iurë bini më lo quë naguni'i rall, guni'i më:

—Galguidzë rë' adë tsalúdi'i con galguti, más bien parë guená të pudërë shtë Dios, nu por galguidzë rë' ra mënë guëni'i rall llëru'bë na pudërë shtëna. Guëni'i rall llëru'bë na pudërë shtë shini Dios.

<sup>5</sup> Nalë guc shtu'u Jesús Marta nu bédëll nu Lázaro. <sup>6</sup> Iurë lë'ë ra mënë repi lu Jesús de quë Lázaro rac llú'i', bëa'në më chupë dzë catë nanú më. <sup>7</sup> Despuësë guni'i më lu ra shini gusë'dë më:

—Cha guia' hia'a stubi hashtë Judea.

<sup>8</sup> Guni'i rai' lu më:

—Mësë, ¿ni mudë tsal Judea stubi? Guç ldu'u ra contrari shtënël niaguini rall lë'ëll con guë'ë.

<sup>9</sup> Jesús guni'i:

—¿Pëllë lëdë guldídi'i narni'i: “Chi'bë chupë iurë napë tubi dzë”? Si talë chu zia'a rdzë, adë rrëldëdi'ill purquë rnall lu llni shtë ngubidzë, <sup>10</sup> perë si talë chu zia'a guë'lë, ni sí, rredë ni purquë runë faltë llni.

<sup>11</sup> Despuësë de guni'i Jesús di'dzë rë', guni'i më:

—Lë'ë amigu shtë hia'a, Lázaro, gutëga'si perë na tsacua'ña lë'ëll.

<sup>12</sup> Iurní lë'ë ra shini gusë'dë më guni'i:

—Dadë, si talë naga'si Lázaro, guëáqui'.

<sup>13</sup> Perë Jesús quëgni'i de quë Lázaro guti. Ra shini gusë'dë më runë shgabë rai' de quë quëadi'dzë më shcuendë mbëca'ldë. <sup>14</sup> Iurní clarë guni'i më:

—Lázaro hia guti <sup>15</sup> perë na rquitë ldua'a de quë núdia'a con lë'i' parë tsaldí ldu'u të na. Cha guia' guená hia'a lë'i'.

<sup>16</sup> Iurní lë'ë Tomás, el quë narni'i rai' Cuachi, guni'i' lu los de más shini gusë'dë më:

—Cha guia' hia'a nu lë'ë hia'a të parë gatinú hia'a lë'ë më ndë.

### *Jesús bëcua'ñi tégulë*

<sup>17</sup> Iurë bëdchini Jesús guëlladchi Betania, bini' lë'ë Lázaro hia guc tapë dzë bégá'chi'. <sup>18</sup> Betania naquë guëlladchi rua' Jerusalén cumë ziquë chupë kilómetro guërudë. <sup>19</sup> Cantidá më israelitë guaguë'në visitar lë'ë Marta nu María parë gac consolar rai' por tégulë, zanë rai'. <sup>20</sup> Iurë Marta guc bë'a de quë Jesús ziagdchini, bërú'ui'; guagtsa'guëluhi' lë'ë Jesús perë María bëa'në hiu'u. <sup>21</sup> Marta guni'i lu Jesús:

—Dadë, si talë niaquërdëll ndë'ë, adë niátidi'i zana. <sup>22</sup> Perë

nanëa de quë Dios guëne'e grëtë'  
lo quë naná rná'bël lu më.

<sup>23</sup> Jesús guni'i lu Marta:

—Lë'ë zánël guëabrí guëbáni'.

<sup>24</sup> Marta guni'i:

—Naná de quë guëabrí guëbáni'  
iurë guëbani ra tégulë stubi, lúltimë  
dzë.

<sup>25</sup> Jesús guni'i:

—Rcua'ña ra tégulë, nu rdë'a  
vidë sin fin. El quë narialdí ldu'i  
na, aunquë nilë gútil, guëabrí  
guëbánill. <sup>26</sup> Nu grëtë' el quë  
nanabani iurne' nu tsaldí ldu'ull  
na, jamás adë gátidi'll. ¿Gu rialdí  
ldú'ul ndë'ë, Marta?

<sup>27</sup> Marta guni'i iurní:

—Aha' Dadë, rialdí ldua'a de  
quë nal Cristo, shini Dios, el  
quë nanapë quë guëdchini lu  
guë'dchiliu.

*Jesús bi'ni rua' ba'a*

<sup>28</sup> Despuësë de guni'i Marta  
di'dzë rë', guagná'bëi' béli' María.  
Iurní guni'i Marta guitsë guitsë:

—Hia lë'ë mësë nanú ndë'ë. Lë'i'  
quëgná'bëi' lë'ël.

<sup>29</sup> Lueguë guasuldí María nu  
guagnáhi' lë'ë Jesús. <sup>30</sup> Jesús la'di  
tsutédi'i më guë'dchi. Lë'ë më  
quërelde më lugar catë bëdia'guëlu  
më Marta. <sup>31</sup> Iurë ra më guë'dchi  
ni, ra nabëdchini parë gac consolar  
rai', guná rall guzia'a María,  
guasuldí rall nasesë. Guagnaldë  
rall lë'ë María; guni'i lu sa' rall:

—Guzia'a María rua' ba'a parë  
gú'ni' nga'li.

<sup>32</sup> Iurë lë'ë María bëdchini catë  
zuga'a Jesús, bëzullibi María guëa'  
Dadë nu guní'i':

—Dadë, si talë nanul ndë'ë, adë  
niátidi'i zana.

<sup>33</sup> Iurë lë'ë Jesús guná ru'në  
María, nu guná më lu ra mënë  
narunë compa'ni lë'ë zanë tégulë,  
nu guná më ru'në rai', nalë bëdchini  
tristë la'ni ldu'u më, demasiadë  
gubini ldu'u më. <sup>34</sup> Guna'bë di'dzë  
më lu ra mënë:

—¿Ca bëga'chi tégulë?

Guni'i rall:

—Dadë, gude'e guënal.

<sup>35</sup> Iurní Jesús bi'ni'. <sup>36</sup> Ra mënë  
guni'i iurní:

—Gulë guná, blac rac shtu'u më  
lë'ë tégulë.

<sup>37</sup> Perë bëldá ra mënë guni'i:

—Ndë'ë lë'ë el quë nabëdë'ë slu  
ciegu, ¿pëllë nápi' pudërë parë  
niátidi'i Lázaro?

*Jesús bëcua'ña Lázaro ladi ra tégulë*

<sup>38</sup> Jesús nalë gubini ldu'i' stubi.  
Iurní guabi'guë më rua' ba'a.  
Nahin ziquë tubi nichë la'ni dani.  
Da'u ruahin tubi guë'ë ru'bë.

<sup>39</sup> Jesús guni'i:

—Gulë bëdchisú guë'ë rë'.

Marta, zanë tégulë, guní'i':

—Dadë, perë rldia'a nahiu'dzë  
tégulë purquë hia guc tapë dzë  
gúti'.

<sup>40</sup> Perë Jesús guni'i:

—¿Pë adë guní'idia'a lul de quë si  
talë tsaldí ldu'ul na, guënal pudërë  
shtë Dios?

<sup>41</sup> Iurní bëdchisú rall guë'ë  
nananú rua' ba'a. Jesús gubi'a lu  
gube'e nu guni'i më:

—Dadë, dushquíll purquë rínil  
grëtë' lo quë narna'ba lul. <sup>42</sup> Nanëa  
de quë lë'ël rquë diáguël shti'dza  
siemprë perë rnia'a lul por bien  
shtë ra mënë narëta' ndë'ë tē  
parë tsaldí ldu'u rall de quë lë'ël  
bëshé'ldël na.

<sup>43</sup> Despuësë de guni'i më ndë'ë,  
iurní fuerhtë guni'i më:

—Lázaro, bëru'u nga'li.

<sup>44</sup> Lë'ë tégulë bëru'u. Ra guia'a  
Lázaro nu guëáhi' li'bi con lari ven-  
das. Nu lu Lázaro da'u tubi lari.  
Jesús guni'i':

—Bëshá'quë lari rë' tē parë gac  
guzëáhi'.

*Rac shtu'u mënë gati Jesús*

(Mt. 26.1-5; Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2)

<sup>45</sup> Con milagrë ni másru'u gualdí  
ldu'u ra mënë israelitë shti'dzë  
Jesús, ra mënë nabë'në compa'ni  
lë'ë María. Guná rall lo quë nabë'në  
më nu gualdí ldu'u rall lë'ë më.



46 Perë bëldá mënë gua rall lu fariseo nu guaguëchi rall grë lo quë nabë'në Jesús. 47 Iurní ra fariseo nu ra jëfë shtë ra bëshuzi bédëá rall con ra Junta Suprema naná runë juzguë. Guni'i rall lu sa' rall:

—¿Pë guëdë'na'a? Jesús quëhunë cusë ru'bë nu milagrë. 48 Si talë guëdë'ë hia'a sí lë'ëll, grëtë' mënë tsaldí ldu'u rall lë'ë Jesús, nu ra gobiernë shtë ra mënë rumanë guëdchini rall të parë guëzalú rall iádu'u shtë hia'a. Guëdubi naciuni shtë hia'a guëdë'ë rall fin.

49 Perë tubi de lë'ë rall, Caifás, nall mërë jëfë shtë ra bëshuzi izë ni; guni'i':

—Lë'ë të adë guënëdi'i të 50 nu adë rdë'ëdi'i të cuendë de quë más mejurë parë lë'ë hia'a, gati tubsë nguii, lëdëdi'i grë guë'dchi guëniiti nu guëdubi naciuni tsalú.

51 Caifás guni'idi'i zndë'ë por shcuëndëll; más bien cumë nall jëfë shtë ra bëshuzi izë ni, guni'i' di'dzë rë' purquë el Espíritu Santo bë'në compa'ni lë'ëll guëni'ill cusë naguër gac. Guni'ill gati Jesús shlugar naciuni Israel. 52 Lëdë guni'idi'ill lë'ësë shcuendë naciuni Israel sino quë gati Jesús parë guëtëá më grëtë' shini Dios naná bërë'tsë stubi naciuni. 53 Zni dizdë dzë ni, ra contrari shtë Jesús bë'në rall de acuerdë parë quini rall lë'ë më.

54 Por ni hia Jesús adë nëdi'i' ziazë më shlatë shlatë Jerusalén catë ra contrari shtë më nanú, sino bëru'u më regiuni shtë Judea. Guzia'a më tubi lugar naquë guëlladchi catë na tubi shlatë, tubi lugar nalë Efraín. Nga'li bëa'në më con ra shini gusë'dë më.

55 Hia runë faltë stu'psë parë laní Pascu shtë ra mënë israelitë. Cantidá mënë guë'dchi gua rall Jerusalén parë gac laní. Bë'në tucarë gunë rall custumbrë parë gac limpi rall según custumbrë shtë rall antsë bëga'a laní. 56 Ra mënë

quëguili rall lë'ë Jesús. Iurë rëta' rall iádu'u ru'bë, guna'bë di'dzë lu sa' rall:

—¿Pë zidë Jesús lu laní u adë guëdëdi'ill?

57 Ra fariseo nu ra jëfë shtë ra bëshuzi gunibë'a rall de quë si talë chu guini u chu guná lu Jesús, tsanú rall rsunë të parë guëna'zi rall lë'ë më prësi.

## 12

*Bëtia'a María nisë nashi guëa' Jesús*

(Mt. 26.6-13; Mr. 14.3-9)

1 Shu'pë dzë antsë laní Pascu, Jesús gua guë'dchi Betania catë quërelde Lázaro. Lázaro na el quë nabëcua'fii Jesús ladi ra tégulë.

2 Nga'li bë'në rall tubi shtse parë Jesús, gau më. Marta bë'në sirvë lu mellë. Lázaro guzubënúhi' Jesús lu mellë. 3 Iurní lë'ë María bédchininú tubi guërudë litro sèiti nashi shtë nardo. Lasaquin zihani dumí. Bëtë'bëi' sèiti ni guëa' Jesús. Iurní bëcuë'dchi' guëa' më con guitsë guëqui'. Guëdubi la'ni hiu'u gu'të olor nashi.

4 Iurní guni'i' tubi shini gusë'dë më, Judas Iscariote, mizme Judas nagunë intriegu lë'ë Jesús, guni'i' Judas:

5 —¿Pëzielú niatuu' nisë nashi rë' por tsunë gahiu'a bëllë bédchichi parë guëdë'ë hia'a ca'a prubi?

6 Perë Judas adë guni'idi'ill zni purquë bëga'a ldu'ull ra prubi sino nall nguba'në. Nall tesurërë shtë dumí nu rbaa'nëll dumí lo quë nardë'ë ra mënë. 7 Iurní guni'i' Jesús:

—Zuzú na'a purquë bë'ni' zni'i' por dzë na guëga'cha. 8 Ra prubi zuga'a con lë'ë të guëdubi tiempë perë na lëdë cuezënúdia'a lë'ë të guëdubi tiempë.

*Guc shtu'u mënë quini rall Lázaro*

9 Cantidá ra më israelitë gac bë'a rall de quë Jesús nanú Betania.

Gua rall nga'li, lèdë niá'asëdi'i parë guená rall lu Jesús sino quë rac shtu'u rall guená rall lu Lázaro, el quë nabëcua'ñi Jesús ladi ra tégulë. <sup>10</sup> Iurní lè'ë ra jëfë shtë ra bëshuzi gu' rall de acuerdë parë quini rall Lázaro <sup>11</sup> purquë por shti'dzë Lázaro cantidá ra mënë israelitë bësa'në rall ldai' shtë ra fariseo nu gualdí ldu'u rall Jesús.

*Guatë Jesús ciudá Jerusalén ziquë rëy*

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40)

<sup>12</sup> Zihani mënë gua Jerusalén parë laní Pascu. Stubi dzë bini rall de quë Jesús ziagdchini parë ciudá Jerusalén. <sup>13</sup> Iurní bëchuguë rall llicu hiaguë zini parë guagtsa'guëlu rall lè'ë më, fuertë guni'i rall:

—Gunë Dios salvar. Llëru'bë na Rëy shtë hia'a naze'dë por lë Dadë Dios. Benditë na Rëy shtë Israel.

<sup>14</sup> Jesús gudchibë më tëchi burrë. Zni rni'i Sagradas Escrituras:

<sup>15</sup> Adë rdzëbëdi'i të, mënë naquërelde guë'dchi Sión.

Gulë guná Rëy shtënë të; ze'dë guëdchíni'.

Dchí'bi' tëchi burrë.

<sup>16</sup> Ra shini gusë'dë më adë guasëdi'i rai' lueguë; hashtë más despuësë iurë lè'ë Jesús guashtëhi' ladi ra tégulë, iurní bëagná ldu'u rai' grëtë' ndë'ë naescritë lo quë narni'i la'ni Sagradas Escrituras shcuendë Jesús. Bëagná ldu'u rai' lo quë naguc con Jesús.

<sup>17</sup> Nu ra mënë nazunú Jesús iurë lè'ë më guna'bë më Lázaro la'ni ba'a nu bëcua'ñi më lè'ë Lázaro ladi ra tégulë, biadi'dzë rall lu ra mënë lo quë naguná rall. <sup>18</sup> Por ni ra mënë bëru'u; guagtsa'guëlu rall lè'ë Jesús. Bini rall de quë Jesús bë'në milagrë con Lázaro <sup>19</sup> perë ra fariseo guni'i lu sa' rall:

—¿Gu rna të ni tubi adë chu pë rúnëdi'i? Gulë guná, grë ra mënë

narë lu guë'dchiliu, zianaldë rall lè'ë Jesús.

*Bëldá mënë griego gudili rall Jesús*

<sup>20</sup> Entrë ra mënë nabëdchini Jerusalén parë gunë rall adorar Dios, nanú bëldá mënë griego. <sup>21</sup> Guabi'guë rall lu Felipe më Bet-saida, tubi guë'dchi shtë Galilea. Bë'në rall ruëguë lu Felipe; guni'i rall:

—Dadë, rac shtu'u na'a guená na'a lu Jesús.

<sup>22</sup> Felipe guagni'i lu Andrés. Guërupë rai' guaguëchi rai' lu Jesús de quë ra më griego rac shtu'u rall guená rall lu më. <sup>23</sup> Iurní Jesús guni'i:

—Ne' bëga'a iurë të guëlua'a Dios llëru'bë na pudërë shtëna, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu.

<sup>24</sup> Guldía rnia'a, si talë tubi bë'dchi trigu adë ldáguëdi'in la'ni guiu'u nu ratsu luhin, todavía nahin tubsë bë'dchi, perë si talë ldaguë bë'dchi lu guiu'u nu gatsu luhin, tsaldanin nu guëne'ein zihani bë'dchi. <sup>25</sup> El quë naquëhapë vidë shtëni' no más parë mizme lè'ëll, segurë guënitin, perë el quë naná dispuestë guënitin vidë shtëni' por na, guëbánill parë siemprë. <sup>26</sup> Si talë chu rac shtu'u gunë sirvë lua, napë quë guë'dë náldëll na. Catë riahia, ndë guëdzëlë el quë narunë sirvë lua. Si talë chu gunë sirvë lua ziquë shmëna, gunë Shtada honrar nguiu ni.

*Guni'i Jesús lu shini gusë'dë më gati më*

<sup>27</sup> Guni'i Jesús:

—Iurne' adë rbedchídi'i ldua'a perë çpë guna? ¿Ni mudë guënia'a lu Shtada: “Bëlá na lo quë nagaca”? purquë parë ni zelda lu guë'dchiliu. <sup>28</sup> Dadë, bëlua'a pudërë nanápël.

Iurní bëdchini tubi bë nabëru'u lu gube'e. Guni'i bë:

—Hia guc bëluá'ahia pudërë shtëna, nu guëluá'ahia pudërë shtëna stubi.

<sup>29</sup> Ra mënë zihani narëta' nga'li, bini rall lë'ë bë. Bëldá rall guni'i de quë nguzi'u gubë. Sëbëldá rall guni'i:

—Tubi ianglë biadi'dzë lu më dizdë gube'e.

<sup>30</sup> Iurní Jesús guni'i:

—Lëdë por nádi'i bëdchini bë rë' sino por lë'ë tē parë tsaldí ldu'u tē. <sup>31</sup> Iurne' bëga'a iurë de quë lë'ë guë'dchiliu rë' gac juzguë. Nu iurne' guësëllu'në Dios lë'ë Satanás, el quë narnibë'a mënë shtë guë'dchiliu. <sup>32</sup> Iurë lë'ë ra mënë guëquë'ë rall na lu cruz, manërë ni guëna'ba grë ra mënë lua.

<sup>33</sup> Zni guni'i më lu rall parë guëdë'ë rall cuendë lla mudë gati më. <sup>34</sup> Ra mënë guni'i rall lu Jesús:

—Riasë na'a por ra Sagradas Escrituras de quë lë'ë Cristo guëbáni' parë siempërë. ¿Pëzielú rní'íl de quë lë'ë nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, gac crucificári'? ¿Chu na el quë nabëshe'ldë Dios?

<sup>35</sup> Iurní Jesús guni'i lu rall:

—Por stu'pë tiempë nanú llni entrë ladi tē. Gulë tsagla'guë tsanaldë tē llni. Gulë cue mientras napë tē llni tē parë adë guëná'zidi'i nacahi lë'ë tē terciuni. Na ziquë el quë narzë lu nacahi; rdë'ëdi'ill cuendë ca nezë tsall. <sup>36</sup> Gulë tsaldí ldu'u tē lë'ë llni mientras zuga'a llni lu guë'dchiliu. Zni gac tē shini Dios nanapë llni shtë më la'ni ldu'u tē.

Despuësë de guni'i më ra cusë rë', Jesús guzia'a nu bëca'chilú më lu rall.

*Guná ra mënë milagrë shtë Jesús perë gualdídi'i ldu'u rall*

<sup>37</sup> Jesús bë'në zihani milagrë ru'bë lu ra mënë perë adë gualdídi'i ldu'u rall na më shini Dios. <sup>38</sup> Pues zni guc cumplir naguni'i Isaías, tubi nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Bëquë'ë Isaías:

Dadë, ¿chull gualdí ldu'u diza'quë shtë hia'a?

¿Chull gualdí ldu'u iurë bëluá'al pudërë shtë'nël lúhi'?

<sup>39</sup> Por ra di'dzë rë' adë bë'nëdi'i rall gan tsaldí ldu'u rall purquë nu zac naescritë la'ni mizmé librë shtë Isaías:

<sup>40</sup> Dios bë'në ra mënë ciegu nu bë'ni' naguëdchi ldu'u rall tē parë adë guënádi'i rall con slull,

nu tsasëdi'i rall con ldu'u rall.

Guquin parë adë guëabridídi'i ldu'u rall con Dadë Dios tē gunëac më lë'ë rall.

<sup>41</sup> Isaías guni'i zndë'ë purquë gunáhi' lu Jesucristo de quë llëru'bë na pudërë shtë më.

<sup>42</sup> Zihani më narnibë'a, gualdí ldu'u rall lë'ë Jesús perë adë nēdi'i guëni'i rall delantë lu mënë de quë na rall shmënë Jesús. Bëdzëbë rall ra fariseo tē parë guëgúdi'i ra fariseo lë'ë rall la'ni iádu'u. <sup>43</sup> Más bëquitë ldu'u rall gunë mënë alabar lë'ë rall quë nihunë rall cumplir voluntá shtë Dios.

*Ra di'dzë shtë Jesús gunë juzguë ra mënë*

<sup>44</sup> Jesús guni'i fuertë:

—El quë natsaldí ldu'i na, lëdë niá'asëdi'i na rialdí ldu'i sino también rialdí ldu'i Shtada el quë nabëshe'ldë na. <sup>45</sup> El quë narná lua, rna lu më el quë nabëshe'ldë na. <sup>46</sup> Nahia llni. Zelda lu guë'dchiliu. Grëtë' el quë narialdí ldu'i na, adë guëá'nēdi'ill la'ni nacahi. <sup>47</sup> Si talë tubi de lë'ë tē rini tē shti'dza, perë adë rzu'bë diáguëdi'íl shti'dza, lëdë nádi'i guna condenar mënë ni purquë adë zëldëdia'a lu guë'dchiliu parë guna condenar lë'ë ra mënë sino zelda parë guna salvar ra mënë. <sup>48</sup> El quë naguëquë guia'a na nu adë rialdídi'i ldu'u shti'dza, nápëll el quë nagunë condenar lë'ëll. Ra di'dzë nagunia'a lull, ni nagunë condenar ra mënë ni lúltimë dzë. <sup>49</sup> Adë ruadi'dzëdia'a segun

voluntá shtëna; lë'ë Shtada el quë nabëshe'ldë na, gunibë'ai' na parë guënia'a lu të. Lo quë nabëluá'ahia, na mandamientë shtë Dios. <sup>50</sup> Nu rac bë'ahia el quë nagunë cumplir mandamientë shtë Shtada, nápëll vidë eternë. Grë lo quë narnia'a, ze'dë de Shtada; lo quë naguni'i më lua, zni ruadi'dza.

### 13

#### *Jesús gudibi guëa'ra poshtë*

<sup>1</sup> Antsë bédchini laní Pascu, rac bë'a Jesús de quë hia lë'ë iurë bëga'a parë gati më nu guësëa'në më ra shini gusë'dë më; guzéa më lu Shtadë më. Nalë guc shtu'u më ra shini gusë'dë më nananú guë'dchiliu. Guc shtu'u më lë'ë rai' hashtë gati më.

<sup>2</sup> Hia gualú shtse shtë Pascu, iurní lë'ë mëdzabë bëu' la'ni ldu'u Judas Iscariote, shini Simón. Bë'në mëdzabë parë rac shtu'u Judas gúnëll intriegu lë'ë Jesús guia'a ra contrari shtë më. <sup>3</sup> Jesús hia guc bë'a de quë ze'dë më de Dios nu guëabré më con Dios nu lë'ë Dadë bédë'ë grëtë' pudërë parë Jesús. <sup>4</sup> Guasuldí më lu mellë. Iurní bédchisú më lari lu guia'a nanacu më. Bëldi'bi më tubi toallë la'ni më. <sup>5</sup> Iurní gudë më nisë la'ni tubi natsë'ë. Guzublú më gudibi më guëa' ra shini gusë'dë më nu bëshá më toallë nanua'a më guëa' shini gusë'dë më parë guëbidchi nisë.

<sup>6</sup> Iurë bédchini më lu Simón të quíbi' guëa' Simón Pedro, perë Pedro guni'i:

—¿Pë lë'ël quíbil guëahia?

<sup>7</sup> Jesús guchi lu Pedro:

—Iurne' adë riasëdi'il lo quë naquëhuna perë despuësë sí, tsasël.

<sup>8</sup> Perë Pedro guni'i:

—Jamás adë quíbidil guëahia.

Jesús guchi lu Pedro:

—Si talë guëzunédia'a lë'ël, hiadë nádil'il shmëna,

<sup>9</sup> Guni'i Simón Pedro:

—Iurne' pë Dadë, lëdë niá'asëdi'i guëahia tsati sino también guiahia nu guëca.

<sup>10</sup> Perë Jesús guni'i:

—El quë naná gualú guzë, adë rquí'nidi'i gázëll stubi, nadë más guëa'll tsati. Hia lë'ë të limpi ldu'u të perë lëdë grëdi'i të.

<sup>11</sup> Guni'i më adë grëdi'i rai' na rai' limpi purquë guc bë'a më chu gunë intriegu lë'ë më. Por ni guni'i më: “Lëdë grëdi'i të na të limpi”.

<sup>12</sup> Despuësë de gudibi më guëa' ra shini gusë'dë më, Jesús bëabré gutë më shabë më; iurní guzubë më stubi lu mellë. Guni'i më:

—¿Gu riasë të lo quë naná bëna?

<sup>13</sup> Lë'ë të rni'i të nahia mësë nu Dadë shtë të. Napë të rsunë purquë ni nahia. <sup>14</sup> Pues na, mësë nu Dadë shtë të, gudibia guëa' të nu zac lë'ë të napë quë quibi të guëa' sa' të. <sup>15</sup> Na bédchi'ba tubi mustrë parë lë'ë të. El mizmë ni gunë të con sa' të ziquë nabëna. <sup>16</sup> Guldía rnia'a, tubi muzë adë lasáquëdi'll más quë shlámi'; más lasac nabëshe'ldë lë'ë muzë. <sup>17</sup> Si talë rdë'ë të cuendë lo quë narnia'a lu të nu gunë të cumplirin, iurní rquitë ldu'u të.

<sup>18</sup> Adë quëgní'idia'a de grë të. Na rac bë'ahia guadë el quë nagulëhia perë napë quë gac cumplir lo quë narni'i Sagradas Escrituras: “El quë naraunú na, ni bë'në cuntrë na parë gatia”. <sup>19</sup> Dizdë iurne' rnia'a lu të antsë gac ndë'ë të parë gac bë'a të nahia el quë nagunia'a nu parë tsaldí ldu'u të shti'dza iurë lë'ë ndë'ë gac. <sup>20</sup> Guldía rnia'a lu të, el quë nagunë recibir el quë naná bëshe'lda, ni gunë recibir na, nu el quë nagunë recibir na, ni gunë recibir el quë nabëshe'ldë na.

*Guni'i Jesús de quë Judas gúnëll intriegu lë'ë më*

(Mt. 26.20-25; Mr. 14.17-21; Lc. 22.21-23)

<sup>21</sup> Iurë gualú guni'i Jesús di'dzë ni, nalë bë'në më llgabe la'ni ldu'u

më; nalë gubini ldu'u më. Iurní guni'i më con di'dzë clarë:

—Guldía rnia'a, tubi de lë'ë të gunë intriegu na lu galguti.

<sup>22</sup> Ra poshtë guzublú gubi'a rai' lu sa' rai' perë adë bédë'edi'i rai' cuendë chu gunë intriegu lë'ë më. <sup>23</sup> Tubi de lë'ë rai', el quë narac shtu'u më, zúbi' cula'ni Jesús; caniháuhi'. <sup>24</sup> Simón Pedro bènë sēni con guiá'ai' të guēna'bē di'dzë nguiu ni lu Jesús, chu gunë intriegu lë'ë më. <sup>25</sup> Iurní nguiu ni guni'i lu Jesús:

—Dadë, ¿chull gunë intriegu lë'ël?

<sup>26</sup> Jesús bëquebi:

—Guētiá'ahia pedasë guetēshtildi la'ni platë nu guédë'ahin ca'a nguiu nangunë intriegu na.

Iurní bëtia'a Jesús guetēshtildi la'ni platë nu bédë'ë më pedasë cua'a Judas Iscariote, shini Simón. <sup>27</sup> Judas bènë recibirin; lueguë lueguë Satanás guatë la'ni ldú'ull. Iurní Jesús guni'i lu Judas:

—Lo quë narac shtú'ul gúnël, bē'nin lueguë.

<sup>28</sup> Perë ni tubi de los de más poshtë adë guc bë'adi'i rai' pēzielú guni'i më zndë'ë lu Judas. <sup>29</sup> Cumë Judas guc tesurërë shtë dumí, bēldá rai' bènë rai' llgabë de quë Jesús rac shtu'u tsasi'i Judas lo quë naná rqui'ni lu laní, u tal vez guédë'ë Judas gu'në ca'ra prubi. <sup>30</sup> Despuēsë de lë'ë Judas bènë recibir tubi ldë guetēshtildi, lueguë bēru'ull. Hia riu' gue'lë.

*Mandamientë cubi shtë Jesús*

<sup>31</sup> Despuēsë de lë'ë Judas bëru'u, Jesús guni'i:

—Iurne' guēlua'a Dios de quë llëru'bë na pudërë shtë nguiu nabēshe'ldë më lu guë'dchiliu, nu zihani mēnë gunë rall alabar Dios por lo quë naguna; guēni'i rall llëru'bë na pudërë shtë më. <sup>32</sup> Si guēlua'a llëru'bë pudërë shtë Dios por lo quë naguna, también

guēlua'a më llëru'bë na pudërë shtëna. Adë gac ldë'ë më parë gúni' cumplirin. <sup>33</sup> Lë'ë të narac shtua'a, adë zúdia'a con lë'ë të llëru'bë tiempë. Lë'ë të tsatili të na perë cumë ziquë gunia'a lu contrari shtëna más antsë, rnia'a lu të lo mizmë iurne'. Rnia'a lu të stubi de quë adë gáquēdi'i tsa të catë guzëahia. <sup>34</sup> Perë rnehia tubi mandamientë cubi parë lë'ë të de quë gac shtu'u të bëchi sa' të. Cumë ziquë na rac shtua'a lë'ë të, zníga'a lë'ë të napë quë gac shtu'u të sa' të. <sup>35</sup> Si talë gac shtu'u të sa' të de verdá, grë mēnë shtë guë'dchiliu guédë'ë rall cuendë de quë na të shmëna.

*Guni'i Jesús lu Pedro, gúni' negar lë'ë më*

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Lc. 22.31-34)

<sup>36</sup> Simón Pedro guna'bë di'dzë lu Jesús:

—Dadë, ¿ca tsal?

Jesús guni'i:

—Catë guzëahia, hiadë gáquēdi'i gue'dë náldël lueguë perë despuēsë, sí, iurní gue'dë náldël na.

<sup>37</sup> Iurní lë'ë Pedro guni'i:

—Dadë, ¿pēzielú gáquēdia'a gue'dë nalda lë'ël iurne'? Na nahia dispuestë guēnehia vidë shtëna nu gatinúal.

<sup>38</sup> Jesús guni'i iurní:

—¿Guéné'el vidë shténël por na? Guldía rnia'a lul, antsë lë'ë gay guëllidhí, guēní'il lu ra mēnë de quë adë runguë bë'adi'il na. Tsunë vueltë guēni'il zni.

## 14

*Jesús na nezë parë gube'e*

<sup>1</sup> Gulë cue'zë rquēdi'ni ldu'u të. Gulë tsaldí ldu'u të Dios nu gulë tsaldí ldu'u të na. <sup>2</sup> Lidhí Shtada nanú zihani lugar parë guëquërelde të; si talë adë nádi'in zni, hia ni-aní'ihia lu të. Zni gac tsaguēna preparar tubi lugar parë lë'ë të. <sup>3</sup> Despuēsë de bëna preparar lugar

ni, iurní guëabrá stubi con lè'è të, guëquëreldeñú të na lidchi Shtada catè quërela. <sup>4</sup> Lè'è të nané të ca nezè guzèahia nu nané të nezè ni. <sup>5</sup> Repi Tomás:

—Dadè, adè chu guënëdi'i ca nezè tsal. ¿Lallè guënë na'a nezè?

<sup>6</sup> Jesús bëquebi:

—Nahia nezè parè gube'e; na ru-adi'dza verdá; rdè'a vidè sin fin; sulè por na gac guëdchini mënë lu Shtada. <sup>7</sup> Si talè lè'è të runguè bè'a të na, nu zac Shtada runguè bè'a të. Nu lè'è të hia runguè bè'a të lé'i' dizdè iurne' purquè guná të lu më.

<sup>8</sup> Iurní Felipe guni'i:

—Dadè, bèlua'a Dios guená na'a lúhi', hia con ni na'.

<sup>9</sup> Guni'i Jesús:

—Felipe, ¿blac tiempè quëbezénúa lè'è të nu todavía adè guënëdi'i të chu nahia? El què nagná lua nu zac gunall lu Shtada. Néti'i, ¿pëzielú rná'bèl de què rac shtú'ul guënal lu Dadè Dios? <sup>10</sup> ¿Pëllè adè riasèl na quëbezénúa Dadè nu Dadè quëbezénúhi' na? Grè lo què narnia'a lu të, lèdè shcuendè iúbidia'a; lè'è Dadè quëbezénúhi' na; lè'è më quëhunè më shchi'ni më. <sup>11</sup> Gulè tsaldí ldu'u të de què Dadè quëbezénúhi' na nu na quëbezénúa lè'è më. Si talè adè rac tsaldí ldu'u të shti'dza, gulè tsaldí ldu'u të na por ra milagrè nabèna delantè lu të. <sup>12</sup> Guldía rnia'a, el què natsaldí ldu'i shti'dza, gúnèll mizme dchi'ni naquëhuna, nu hashtë más cusè nalasac gúnèll purquè guzèahia catè quëbezè Shtada. <sup>13</sup> Grètè' lo què naguëna'bè të lu Shtada por nombre shtëna, gúnahin. Grè lo què narna'bè të por nombre shtëna, gúnahin të parè shini Dios guësèdchini labansè lu Dadè Dios. <sup>14</sup> Na guna cualquier cusè parè lè'è të, grè lo què naguëna'bè të por nombre shtëna.

*Guni'i Jesús guëshe'ldè më Espíritu Santo*

<sup>15</sup> 'Si talè rac shtu'u të na, gulè bèzu'bè diaguè mandamientè shtëna. <sup>16</sup> Nu guna ruëguè lu Dadè Dios të guëshe'ldè më stubi natsagla'guè guëne'e cunseju parè lè'è të nu cuezénúhi' lè'è të parè siemprè. <sup>17</sup> Náhi' Espíritu Santo naruadi'dzè verdá. Ra mënë shtë gué'dchiliu, adè nédi'i gunè rall recibir lè'è më purquè adè rnádi'i rall lúhi' nu adè runguè bè'adi'i rall lé'i'; perè lè'è të runguè bè'a të lé'i' purquè lé'i' quëbezénúhi' lè'è të. Quéhúni' compaíni lè'è të. <sup>18</sup> Adè guëséá'nèdia'a lè'è të ziquè bëzebi. Guëabrá stubi parè guëquëreldeñúa lè'è të. <sup>19</sup> Stu'pè tiempè quëreldeñúa lè'è të perè hia lè'è mënë shtë gué'dchiliu, adè guënëdi'i rall lua. Lè'è të guená të lua stubi. Lè'è të guëbani të purquè nabania. <sup>20</sup> Dzè ni guëdè'è të cuendè de què na con Shtada unidè na na'a, nu guëdè'è të cuendè de què unidè na hia'a, lè'è të con na. <sup>21</sup> El què narac bè'a nu rzu'bè diaguèll mandamientè shtëna, mënë ni rac shtú'ull na de verdá. Nu Shtada rac shtú'ui' el què narac shtu'u na, nu zac na rac shtua'a lè'è narac shtu'u na. Nu guëluá'ahia pudèrè shtëna lúhi'.

<sup>22</sup> Iurní Judas, lèdè Iscariótèdi'i, guni'ill lu Jesús:

—Dadè, ¿pëzielú rní'íl guëluá'al pudèrè shténèl lu na'a perè adè guëluá'adi'íl pudèrè shténèl lu mënë shtë gué'dchiliu?

<sup>23</sup> Jesús guni'i:

—El què narac shtu'u na de verdá, guëzu'bè diaguèll shti'dza. Shtada gúni' gac shtú'ui' lè'è nguui ni, nu Shtada con na guëdchini na'a; guëlezénú na'a lé'èll. <sup>24</sup> Perè el què adè rac shtú'udi'i na, tampuquè guëzu'bè diaguèll shti'dza. Diza'què shtëna nabini të, lèdè shténèdia'ain sino shténè Dadè Dios, el què nabèshe'ldè na lu gué'dchiliu.

<sup>25</sup> 'Quëgnia'a lu të grë ndë'ë mientras quëbezënúa lë'ë të <sup>26</sup> perë lë'ë Espiritu Santo, el quë naguëne'e cunseju parë lë'ë të, Shtada guëshe'ldë lë'i'; cuezënúhi' shlu-gara nu guëluá'ai' lë'ë të grëtë' lo quë nagunia'a lu të. Guëní'i' la'ni ldu'u të, të parë guëagná ldu'u të enfeñansë shtëna.

<sup>27</sup> 'Paz shtëna guësëana parë lë'ë të, cuedchí ldu'u të. Ra mënë shtë guë'dchiliu gúnëdi'i rall gan cued-chí ldu'u të perë na sí, por na cued-chí ldu'u të. Gulë cue'zë rquëdi'ni ldu'u të. Adë rdzëbëdi'i ldu'u të lo quë naguër gac. <sup>28</sup> Hia bini të de quë guzëahia con Shtada perë guëabría stubi parë guëquërelde'núa lë'ë të. Talë de verdá rac shtu'u të na, napë të lëgrë la'ni ldu'u të. Bëa'në të tristë purquë gunia'a lu të: "Guzëahia lidchi Shtada". Lë'ë më napë më más pudërë quë na. <sup>29</sup> Rnia'a lu të iurne' të parë iurë lë'ë ndë'ë gac, iurní tsaldí ldu'u të na.

<sup>30</sup> 'Hiadë guadi'dzënúdi'irua'a lë'ë të purquë hia mërë guëdchini el quë narnibë'a mënë shtë guë'dchiliu. Lë'ëll nápëdi'ill ni tubi pudërë parë na. <sup>31</sup> Napë quë gac zni të parë ra mënë shtë guë'dchiliu, gac bë'a rall de quë lë'ë më bëshe'ldë më na. Gac bë'a rall lo quë naruna, gunibë'a më gúnahin.

'Gulë tsasuldí. Cha guëru'u hia'a de ndë'ë.

## 15

### *Comparaciuni shtë hiaguë*

<sup>1</sup> Jesús guni'i:

—Nahia ziquë hiaguë nashi naná verdadërë. Shtada quëhapë më hiaguë ni. <sup>2</sup> Rchúgui' grë llicu hiaguë nardë'di'i nashi, nu grë llicu hiaguë nanua'a nashi, rqu'i'ni guëldin nu sunëhin të parë guëne'e másru'u nashi. <sup>3</sup> Lë'ë të na të ziquë llicu hiaguë nanápëdi'i ndiaguë bidchi. Guquin por shti'dza nagunia'a lu të. <sup>4</sup> Gulë gac unidë con na. Gulë tsagla'guë tsaldí ldu'u

të na, iurní quëbezënúa lë'ë të. Tubi llicu hiaguë adë gáquëdi'i guëdë'ëin nashi si talë adë quëdi'in cula'ni trunquë shtë hiaguë. Mizmë manërë ni na të. Lë'ë të gáquëdi'i guëdë'ë të nashi si talë nádi'i të unidë con na.

<sup>5</sup> 'Na nahia ziquë trunquë shtë hiaguë; na të ziquë llicu hiaguë. El quë naná unidë con na nu quëbezënúa lë'i', ni el quë naguëne'e zihani nashi. Pues adë gáquëdi'i gapë të nashi lë'ësë të. Con na sí, gac të ziquë tubi hiaguë narne'e nashi. <sup>6</sup> El quë nádi'i unidë con na, ni guëzebi të parë guëbidchi ziquë llicu hiaguë të guëdëahin parë tsequin lu gui'i.

<sup>7</sup> 'Si talë tsagla'guë të, gac të unidë con na, nu adë guëá'ldëdi'i ldu'u të grëtë' nabëluá'ahia lu të. Gulë guna'bë grë lo quë narac shtu'u të, grëtë' guënehia ca'a të. <sup>8</sup> Lë'ë Shtada gunë recibir hunurë iurë lë'ë të rdë'ë të zihani nashi. Zni gac të de verdá shmëna. <sup>9</sup> Na rac shtua'a lë'ë të ziquë rac shtu'u Shtada na. Gulë tsagla'guë gac shtu'u të na. <sup>10</sup> Si talë guëzu'bë diaguë të grë mandamientë shtëna, zni guëná mënë de quë rac shtu'u të na de verdá. Mizmë mudë ni rzu'bë diaga grë mandamientë shtë Shtada nu tsagla'guë rac shtua'a Shtada.

<sup>11</sup> 'Na ruadi'dza zndë'ë të parë guëquitë ldu'u të con na nu tsu lëgrë ldu'u të siemprë. <sup>12</sup> Ndë'ë na mandamientë shtëna de quë gac shtu'u të sa' të ziquë na rac shtua'a lë'ë të. <sup>13</sup> El quë narac shtu'u amigu shtënell de verdá, rdë'ëll vidë shtënell shlugar amigu ni. Nídi'i más llëru'bë amor quë ndë'ë. <sup>14</sup> Lë'ë të na të amigu shtëna si talë gunë të cumplir grëtë' lo quë narnibë'ahia. <sup>15</sup> Adë rní'idia'a na të muzë shtëna purquë ra muzë adë guënédi'i rall pë runë shlamë rall; más bien rnia'a lu të na të amigu shtëna. Grëtë' nabëluá'ahia

lu të, nanë të iurne'. Grëtë' lo quë naguni'i Shtada lua, ni na lo quë nabëluá'ahia lu të. <sup>16</sup> Adë gudíli'di'i të na sino na gudilia lë'è të parë gac të shmëna, nu na bëna incarguë lu të de quë gac të ziquë tubi hiaguë narne'e zihani nashi za'quë nu nashi ni adë tsalúdi'in. Grëtë' lo quë narna'bë të lu Shtada por lëa, guëne'e mëhin si talë tsaldí ldu'u të shti'dza. <sup>17</sup> Zndë rnia'a lu të nu rnibé'ahia lë'è të de quë gac shtu'u të bëchi sa' të.

*Ra mënë shtë guë'dchiliu guëná zá'quëdi'i rall lu të*

<sup>18</sup> 'Si talë ra mënë shtë guë'dchiliu, adë guëná zá'quëdi'i rall lu të, gulë bédë'è cuendë guëlu adë guná zá'quëdi'i rall lua. <sup>19</sup> Si talë na të mënë shtë guë'dchiliu, iurní sí, ra mënë niac shtu'u rall lë'è të cumë rac shtu'u rall sa' rall. Na gudilia lë'è të ladi ra mënë shtë guë'dchiliu, por ni ra mënë adë rna zá'quëdi'i rall lu të purquë hiadë nádi'i të mënë shtë guë'dchiliu. <sup>20</sup> Gulë bësëagná ldu'u të lo quë nagunia'a lu të: "Ni tubi muzë lasáquëdi'i más quë shlámi!". Si talë guzunaldë mënë na, nu zac lë'è të sunaldë rall. Ra mënë nagualdí ldu'u grëtë' lo quë nabëluá'ahia lë'è rall; nu zac tsaldí ldu'u rall naguëlua'a të lë'è rall, zac gunë rall recibir shti'dzë të. <sup>21</sup> Zndë'è gunë rall. Guëná zá'quëdi'i rall lu të purquë na të shmëna. Adë runguë bë'adi'i rall el quë nabëshe'ldë na.

<sup>22</sup> 'Lë'è rall ni tubi faltë nápëdi'i rall si talë adë néldëdia'a lu guë'dchiliu nu si talë adë ni-uadí'dzëdia'a lu rall, perë iurne' naculpablë rall lu Dios purquë guná rall lua nu bini rall shti'dza. <sup>23</sup> El quë narná zá'quëdi'i lua, nu lu Shtada rna zá'quëdi'i mënë. <sup>24</sup> Ni tubi faltë niápëdi'i rall si talë adë nihúnëdia'a cusë ru'bë lu rall. Ni tubi mënë adë bë'nëdi'ill cumë ziquë bëluá'ahia lu rall, perë hia lë'è rall guná rall grëtë' ra cusë rë' perë siembrë rna zá'quëdi'i

rall lua nu rna zá'quëdi'i rall lu Shtada. <sup>25</sup> Zndë'è gac parë gac cumplir ra di'dzë nanaquë la'ni lëy nabë'në rall recibir. Rni'in: "Guná zá'quëdi'i rall lua sin pë lu nezë".

<sup>26</sup> 'Perë iurë guëdchini el quë nagunë consolar lë'è të, guëni'i' favurë de na. Guëshe'lda lë'i' parë cuezënúhi' lë'è të. Guëdchíni' por partë shtë Shtada nu guëni'i' lu të purë verdá purquë nádi'i' bishi. <sup>27</sup> Nu lë'ëga'a të también guadi'dzë të favurë de na lu ra mënë; gac të testigu shtëna purquë gulezënú të na dizdë guzublúa shchi'nia.

## 16

<sup>1</sup> 'Rnia'a lu të grë ra cusë rë' parë gac preparadë të, të adë guëazë guëtëdi'i' të iurë guëdchini cusë mal. <sup>2</sup> Guëgú ra mënë lë'è të iádu'u nu guëdchini iurë quini mënë lë'è të. Guëni'i' rall de quë ni na voluntá shtë Dios iurë quini rall lë'è të. <sup>3</sup> Zndë'è gac purquë nunquë adë runguë bë'adi'i ra mënë shtë guë'dchiliu Dadë Dios nu runguë bë'adi'i rall na. <sup>4</sup> Zndë'è rnia'a lu të, të iurë guëga'a iurë, iurní guëagná ldu'u të hia grëtë' ndë'è gunia'a lu të.

*Lo quë narunë Espíritu Santo*

'Adë guní'idia'a lu të ra cusë rë' dizdë guzublú shchi'nia purquë na quëbezënúa lë'è të iurní, <sup>5</sup> perë iurne' guzëahia parë cuezënúhia më el quë nabëshe'ldë na. Perë ni tubi de lë'è të adë guna'bë dí'dzëdi'i të lua: "¿Pëzielú tsal?" <sup>6</sup> Bini të de quë guzëahia, por ni bëa'në të tristë <sup>7</sup> perë rnia'a lu të verdá, mejurë nahin parë lë'è të. Guzëahia purquë si talë adë tsádia'a, adë guídëdi'i më naguëne'e cunseju parë lë'è të, perë si talë guzëahia, guëshe'lda lë'i'; cuezënúhi' lë'è të. <sup>8</sup> Iurë lë'è më guëdchini, guëni'i' lu ra mënë të gac bë'a rall blac duldë quëhunë rall. Guëluá'ai' tubi nezë ldi shtë Dios, nu guëni'i' de quë gunë Dios juzguë ra mënë shtë guë'dchiliu. <sup>9</sup> Napë



rall duldë purquë adë gualdidi'i ldu'u rall na. <sup>10</sup> Tsasë rall pë runë cuntienë nezë ldi shtë Dios purquë na guzëahia catë quëbezë më. Hia lë'ë të adë guënadi'i të lua. <sup>11</sup> Tsasë rall de quë nanú juici shtë Dios purquë hia nacondenadë lë'ë narnibë'a lë'ë ra mënë shtë guédchiliu.

<sup>12</sup> 'Nápërua'a más lo quë narac shtua'a guënia'a lu të perë lë'ë të adë gáquëdi'i tsasë të iurne'. <sup>13</sup> Perë iurë lë'ë Espíritu Santo guédchini', lë'ë më guëlua'a më lë'ë të grëtë' verdá purquë nídi'i bishi la'ni ldu'i'. Adë guëni'idi'i' por partë shcuëndi'; más bien guëni'i' lu të lo quë nabíni' de Shtada. Gac bè'a të lo quë naguër gac por pudërë shtë Espíritu Santo. <sup>14</sup> Lë'ë Espíritu Santo guëluá'ai' nahia më ru'bë. Guëluá'ai' shti'dza parë gac bè'a të, parë guëd'ë të cuendë pë runë cuntienë shti'dza. <sup>15</sup> Grëtë' lo quë nanapë Shtada, shtëna; por ni gunia'a lu të lë'ë Espíritu Santo gúni' recibir lo quë naná shtëna nu guëluá'ai' lë'ë të parë tsalú guëd'ë të cuendë shti'dza.

*Rbini ldu'u të perë guëabrí guëquitë ldu'u të*

<sup>16</sup> 'Stu'psë runë faltë, hia guënadi'i të lua perë por dupë'në másru'u tsadzé iurní sí, guená të lua purquë hia guzëahia catë quëbezë Shtada.

<sup>17</sup> Iurní beldá ra shini gusë'dë më guna'bë di'dzë rai' lu sa' rall:

—¿Pë runë cuntienë ra di'dzë rë': "Stu'psë runë faltë hia guënadi'i të lua perë por dupë'në másru'u sí, guená të lua"? ¿Pëziélú rní'i': "Purquë guzëahia catë quëbezë Shtada"?

<sup>18</sup> Guagla'guë guni'i' rall:

—¿Pë runë cuntienë stu'psë nu despuësëga'a stu'psë? Adë chu risasédi'i pë quëadi'dzë më.

<sup>19</sup> Jesús gac bè'a de quë rac shtu'u rai' guëna'bë di'dzë rai'. Iurní guni'i' më:

—Quëgna'bë di'dzë të lu sa' të shcuendë lo quë nagunia'a lu të: "Runë faltë stu'psë; hiadë guënadi'i të lua perë despuësë másru'u tsadzé, guëabrí të guená të lua". Ni rac shtu'u guëna'bë di'dzë të lu sa' të. <sup>20</sup> Guldía rnia'a, lë'ë të gu'në të nu ldaguë tristë la'ni ldu'u të perë ra mënë shtë guédchiliu, guëquitë ldu'u rall purquë rnadi'i rall lua. Aunquë lë'ë të guëa'në të con galriá ldu'u, despuësë guëquitë ldu'u të. <sup>21</sup> Cumë tubi na'a iurë lë'ë na'a bëga'a shiurë galë shini na'a, rdzëbë na'a nu rbini ldu'u na'a por dudurë, perë despuësë lë'ë me'dë bédchini guédchiliu, hia adë rëagná ldu'u na'a dudurë. Iurní guëquitë ldu'u na'a purquë gulë tubi me'dë lu guédchiliu. <sup>22</sup> Zni zac lë'ë të; rbini ldu'u të iurne', perë na napë quë guëabrí. Guënahia lu të stubi; iurní nalë guëquitë ldu'u të, tubi cusë lègrë; adë chu guédchisúdi'in de lë'ë të.

<sup>23</sup> 'Dzë ni hiadë guëna'bëdi'i di'dzë të lua ni tubi cusë. Guldía rnia'a, lë'ë Dadë Dios guëne'e grëtë' lo quë naguëna'bë të lúhi'. Guëne'e mëhin si talë guëna'bë të por na. <sup>24</sup> Hashtë iurne' adë guná'bëdi'i të lu Dadë por na. Rnia'a lu të, gulë guna'bë lu më. Guëne'e më lo quë narunë faltë të parë guëquitë ldu'u të de verdá.

*Bëna gan lu narnibë'a mënë shtë guédchiliu*

<sup>25</sup> 'Hia gunia'a lu të grë ra cusë rë' por comparaciuni, perë guédchini iurë hiadë guadi'dzëdia'a por comparaciuni sino quë iurní guadi'dza clarë shcuendë Dadë. <sup>26</sup> Dzë ni lë'ë të guëna'bë të lu Shtada por lëa purquë iurní rquínidi'i guëna'ba lu më por lë'ë të <sup>27</sup> purquë lë'ë Shtáda'a rac shtu'ui' lë'ë të. Rac shtu'u më lë'ë të purquë rac shtu'u të na nu rialdí ldu'u të de quë beldë guédchinea de Dios. <sup>28</sup> Bërua'a catë quëbezë Shtada nu bédchina lu guédchiliu, perë iurne' guësa'na

lë'ë guë'dchiliu parë guëabráa con lë'ë Shtada.

<sup>29</sup> Iurní ra shini gusë'dë më guni'i:

—Iurne' sí, quëadí'dzël clarë sin adë quëhunë dchí'nidi'il compara-ciuni. <sup>30</sup> Iurne' rialdí ldu'u na'a lë'ël nu nanë na'a riasël grë cusë. Rquí'nidi'il chu guëna'bë di'dzë lul. Rialdí ldu'u na'a de quë bëdchíníl por partë shtë Dios.

<sup>31</sup> Jesús repi:

—¿Gu gualdí ldu'u të iurne'? <sup>32</sup> Guná, guëdchini iurë nu mizmë iurne', lë'ë të guërë'tsë të cadë lë'ë të tubi ladë. Iurní guësa'në të na tubsia, perë adë zúdia'a tubsia purquë lë'ë Shtada quëbezënúhi' na. <sup>33</sup> Rnia'a lu të grëtë' ndë'ë të parë cuedchí ldu'u të por na. Ra mënë shtë guë'dchiliu guëzac zi rall lë'ë të perë gulë bëquitë ldu'u të. Bëna gan lu narnibë'a mënë shtë guë'dchiliu.

## 17

*Jesús guna'bë lu Dios por shini gusë'dë më*

<sup>1</sup> Despuësë gualú biadi'dzë më grë ra cusë rë', gubi'a më lu gube'e nu guni'i më:

—Dadë, hia lë'ë iurë bëga'a. Bëlua'a ra mënë de quë shíníl náhi' personë ru'bë delantë lul. Iurní shíníl guëquébi' nal personë ru'bë delantë lu rall. <sup>2</sup> Bënë'el pudërë guiahia parë guënbë'ahia grëtë' ra mënë narëta' lu guë'dchiliu, nu iurne' napa derechë guëdë'a vidë sin fin parë mënë nabënë'el parë na. <sup>3</sup> Parë gapë ra mënë vidë sin fin, napë quë gunguë bë'a rall lë'ël nu napë quë gunguë bë'a rall na. Nahia shíníl nabëshë'ldël lu guë'dchiliu. Sulë lë'ël nal Dios verdadërë.

<sup>4</sup> Siemprë bëluá'ahia lu ra mënë llëru'bë na pudërë shtë'nël. Bëna gan grëtë' dchi'ni nabënë'el guna. <sup>5</sup> Bë'në honrar na culá'nil ziquë

antsë lë'ë guë'dchiliu cueshtë, quëbezënúa lë'ël.

<sup>6</sup> Grë ra mënë nagulël ladi ra mënë shtë guë'dchiliu, bënë'el lë'ë rall parë na; na rall shmëna. Bëluá'ahia lu rai' pudërë shtë'nël nu bëzu'bë diaguë rai' diza'quë shtë'nël. <sup>7</sup> Iurne' rdë'ë rall cuendë de quë pudërë nanapa, bënë'el guiahia. <sup>8</sup> Grë ra di'dzë naguní'il lua, biadi'dza lu rai' nu bë'në rai' recibir ra di'dzë ni. Hia gualdí ldu'u rai' de verdá de quë bëshë'ldël na lu guë'dchiliu. Nanë rai' zelda por ordë shtë'nël.

<sup>9</sup> Na runa ruëguë por lë'ë rai' iurne'. Adë rúnëdia'a ruëguë por ra mënë shtë guë'dchiliu sino por ra mënë nabënë'el parë na purquë shtë'nël lë'ë rai'. <sup>10</sup> Grë ra mënë ni nashtë'nël nu na rai' shtëna. Por lë'ë rai' zihani mënë guná rall pudërë shtëna.

<sup>11</sup> Na adë guëá'nëdia'a lu guë'dchiliu, perë lë'ë rai' sí, guëa'në rai' lu guë'dchiliu. Hia lë'ë na gueldë guëzëa catë quërëldël. Santo nal, nia Dadë. Gupë lë'ë rai' con pudërë shtë'nël grë ra nabënë'el parë na parë gac rai' unidë ziquë lë'ël nu na unidë na hia'a. <sup>12</sup> Iurë quëbezënúa lë'ë nabënë'el parë na, gupa lë'ë rai'. Ni tubi adë chu bënë'tidi'i sino el quë nagulë parë gac condenádëll. Zni guquin parë gac cumplir naná escritë la'ni Sagradas Escrituras de lë'ël.

<sup>13</sup> Iurne' Dadë, mërë gueldë guëzëa catë quëbézël perë mientras zugá'ahia stúpë'në lu guë'dchiliu, rnia'a lul grë ra cusë rë', guini naná guëquë diaguë di'dzë rë'. Guëquitë ldu'u rai'; mizmë lëgrë nanapa gapë rai' guëdubi tiempë. <sup>14</sup> Na bëluá'ahia diza'quë shtë'nël lu rai' perë ra mënë shtë guë'dchiliu, adë rna zá'quëdi'i rall lu rai'. Grë rai' nabëquë diaguë shtí'dzël, adë na rai' ziquë mënë shtë guë'dchiliu; igual ziquë na, adë rianáldëdi'i rai' tëchi ra cusë shtë guë'dchiliu.

15 Adë rná'bëdia'a, Dadë, de quë guëgul lë'ë rai' lu guë'dchiliu, sino rac shtua'a gápël lë'ë rai' lu ra cusë shtë mëdzabë. 16 Cumë ziquë na, adë nádia'a mënë shtë guë'dchiliu, nu lë'ë rai' adë nádi'i rai' mënë shtë guë'dchiliu. 17 Por shti'dzël bënë gac rai' santu parë lë'ël. Grë diza'quë shtë'nël na verdá. 18 Cumë ziquë bëshé'ldël na lu ra mënë shtë guë'dchiliu, zni zac bëshé'lda lë'ë rai' lu ra mënë shtë guë'dchiliu. Guëni'inú rai' shti'dzël lu rall. 19 Quëhuna apartar mizmë na parë bien shtë rai' tē gac rai' completamente entregadē lu voluntá shtë'nël. Gac cumplir ndë'ë, Dadë, por shti'dzël naná verdá.

20 'Perë adë rná'bëdia'a sulamëntë por lë'ë rai', sino también por grëtë' natsaldí ldu'i shti'dza iurë guadi'dzë rai' diza'quë. 21 Grëtë' ra mënë ni natsaldí ldu'i shti'dza, quëhuna ruëguë gac rai' unidë, Dadë. Gapë rai' tubsë llgabë ziquë na hia'a unidë nu nadápa'a mizmë llgabë. Bënë compaňi lë'ë rai' parë gac rai' unidë con lë'ë hia'a, Dadë, parë ra mënë shtë guë'dchiliu, gac bē'a rall lë'ël bëshé'ldël na. 22 Lë'ë dereché nu pudërë nabënë'el parë na, bēdē'ehia parë lë'ë rai' parë gac rai' unidë ziquë lë'ë hia'a na hia'a unidë. 23 Ziquë quëbezēnúa lë'ë rai' nu quëbezēnul na, zni rac shtua'a gac rall unidë completamente con lë'ë hia'a parë ra mënë shtë guë'dchiliu, guëdē'ë rall cuendē lë'ël bëshé'ldël na nu guëdē'ë rall cuendē de quë rac shtú'ul lë'ë rall mizmë manërë ziquë rac shtú'ul na.

24 'Dadë lë'ël bënë'el grëtë' ndë'ë, nu rac shtua'a de quë catē quëbēzēl nu zac lë'ë rai' cuzē rai'. Rac shtua'a catē nezē guëquërela nu lë'ë rai' guëquërelde rai' tē parë guëná rai' lugar za'quë lu gube'e. Guëná rai' pudërë nabënë'el purquë nalë rac shtú'ul na antsē

lë'ë guë'dchiliu cueshtë. 25 Dadë, lë'ël rúnël bien guëdubi tiempē perē ra mënë shtë guë'dchiliu, adē runguë bē'adi'i rall lë'ël, perē na sí, runguë bē'ahia lë'ël nu lë'ë ra nagualdí ldu'i lë'ël, rdē'ë rai' cuendē de quë lë'ël bëshé'ldël na. 26 Bēluá'ahia lë'ë rai' parē gunguë bē'a rai' chu nal, nu todavía tsagla'guë guëluá'aru'uhia lë'ë rai' parē gac shtu'u rai' sa' rai' ziquë rac shtú'ul na; mizmë amor shtëna gapē rai' la'ni ldu'u rai' parē sa' rai'.

## 18

*Guna'zi ra mënë mal lë'ë Jesús*

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53)

1 Despuësē de gualú biadi'dzē Jesús ra di'dzē rē', bēru'u mē con ra shini gusē'dē mē parē zia'a rai' stubi ladē rua' tubi rugi guë'gu nalē Cedrón. Nga'li naquë tubi lahuertē, nu guatēnú Jesús ra shini gusē'dē mē. 2 Nu Judas, lë'ë naná rac shtu'u gúnēll intriegu Jesús, nanēll lugar ni purquë zihani vēsē guanú Jesús lë'ë rai' ndē. Nu nga'li rdēá rai' antsē. 3 Zni bē'nē Judas; bēdchínill con tubi shcua'a mënë con bēldá guëshíagdu'u. Ra jēfē shtë ra bēshuzi con ra fariseo bēshe'ldē rall lë'ë mënë ni. Nua'a rall lintērnē nu grēaguë parē guēziani. Nua'a rall spadē. 4 Hia rac bē'a Jesús grëtē' lo quë nanagac; iurní bēru'u mē ladi ra shmēnē mē nu guni'i mē lu ra mënë:

—¿Chu rguili tē?

5 Lë'ë rall bēquebi:

—Rguili na'a Jesús de Nazaret.

Jesús guni'i iurní:

—Na ndē'ë.

Lë'ë Judas nabē'nē intriegu Jesús, zugá'all con ra mënë ni. 6 Iurē lë'ë Jesús guni'i: "Na ndē'ë", iurní bēazē guetē rall nu gulaguë rall lu guiu'u. 7 Iurní guni'i mē stubi:

—¿Chull rguili tē?

Lë'ë rall guni'i rall:

—Jesús de Nazaret.

<sup>8</sup> Jesús repi lu rall iurní:

—Hia gunia'a lu të de quë na ndë'è. Si talë rguili të na, gulë bëne'e sí, të parë guezá ra shmëna.

<sup>9</sup> Zni guc parë gac cumplir di'dzë naguni'i Jesús antsë: “Grëtë' el quë nabënë'el parë na, ni tubi adë gunítidia'a”. <sup>10</sup> Iurní lë'è Simón Pedro nápi' tubi spadë; gulúhi' spadë nu bëchúgui' diaguë ladë ldi tubi naná lë Malco. Malco na muzë shtë jëfë shtë ra bëshuzi. <sup>11</sup> Perë Jesús repi lu Pedro:

—Bëguëu' spadë shtënël shlu-garin. Si talë según voluntá shtë Shtada ze'dë parë sac zia, napë quë guna cumplirin.

*Guanú rall Jesús lu bëshuzi más narnibë'a*

(Mt. 26.57-58; Mr. 14.53-54; Lc. 22.54)

<sup>12</sup> Iurní lë'è ra mënë con comandante shtë ra soliar nabëshe'ldë contrari shtë Jesús, guna'zi rall lë'è më parë gua'a rall lë'è më prësi. Bëldi'bi rall guia'a më. <sup>13</sup> Lueguë bia'a rall lë'è më lu Anás naná suëgrë Caifás. Izë ni Caifás guc bëshuzi namás narnibë'a. <sup>14</sup> Caifás rë' mizmë naguni'i lu ra më israelitë: “Más mejurë parë lë'è hia'a gati tubsë nguui quë guëdubi naci-ni tsalú”.

*Pedro zu rualdëa' lidchi Anás*

(Mt. 26.69-70; Mr. 14.66-68; Lc. 22.55-57)

<sup>15</sup> Simón Pedro con stubi ra poshtë, guanaldë rai' lë'è Jesús. Lë'è stubi poshtë ni na el quë nanë Caifás naná bëshuzi namás narnibë'a. Guatënú poshtë ni Jesús rualdëa' lidchi Anás. <sup>16</sup> Pedro bëa'në fuërë rua' puertë shtë nezë. Iurní bëru'u lë'è poshtë nananë lë'è jëfë shtë ra bëshuzi. Lë'è poshtë ni guchi lu na'a narapë rua' puertë parë tsutë Pedro. <sup>17</sup> Iurní lë'è na'a guna'bë dí'dzëll lu Pedro:

—¿Pë nu lë'ël nal shmënë nguui rë'?

Pedro bëquebi:

—Aquëdi'i, nádia'a shmënë nguui ni.

<sup>18</sup> Cumë nalë naldë dzë ni, ra muzë con ra soliar bëntsa'u tubi guërdë të parë bëcuc'e rall gui'i të guëdzë'è rall. Nu zac Pedro zuga'a con lë'è rall. Quëtsë'è Pedro rua' gui'i.

*Guna'bë di'dzë Anás lu Jesús*

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Lc. 22.66-71)

<sup>19</sup> Lë'è Anás, tubi jëfë shtë ra bëshuzi, guzublú guna'bë dí'dzëll lu Jesús shcuendë ra shini gusë'dë më nu pë ldoi' rlua'a më. <sup>20</sup> Repi Jesús:

—Na biadi'dza delantë lu grë mënë. Bëluá'ahia la'ni ra iádu'u nu hashtë iádu'u ru'bë, grëtë' lu-gar catë rdëa ra mënë israelitë. Ni tubi cusë adë guní'idia'a naga'chi. <sup>21</sup> ¿Pëzielú rna'bë dí'dzëll lua pë cusë bëluá'ahia? Gulë guna'bë di'dzë lu ra mënë nabini shti'dza. Nanë rall ldoi' lo quë bëluá'ahia.

<sup>22</sup> Iurë lë'è Jesús guni'i zndë'è, tubi soliar shtë iádu'u nazuga'a guëlladchi, gulubëll lu më nu guní'ill:

—¿Pë zni'i rquëbil lu jëfë shtë ra bëshuzi?

<sup>23</sup> Jesús repi:

—Si talë gunia'a mal, bëlua'a nia pë mal bëna perë si talë gunia'a verdá ¿pëzielú gulubël lua?

<sup>24</sup> Iurní lë'è Anás bëshe'ldë lë'è më lu Caifás. Li'bi guia'a më. Caifás na bëshuzi narnibë'a más entrë grë ra bëshuzi.

*Pedro guni'i lu ra mënë de quë adë guënëdi'i lë'è Jesús*

(Mt. 26.71-75; Mr. 14.66-72; Lc. 22.58-62)

<sup>25</sup> Perë Pedro tsagla'guë quëgtsë'ei' rua' gui'i con ra mënë. Iurní guchi ra mënë:

—¿Pë nul lë'ël nal shmënë Jesús? Pedro bë'në negar; guni'i':

—Aquëdi'i, nádia'a shmënë Jesús.

<sup>26</sup> Iurní guna'bë di'dzë tubi muzë shtë Caifás, muzë ni nall shfamili shtë nguui nabëchugüë

Pedro diágui'. Guni'i muzë ni lu Pedro:

—¿Pë nul lë'ël gunahia la'ni lahuertë con Jesús?

<sup>27</sup> Pedro bè'në negar stubi. Mizmë iurní bëllidchí tubi gay.

*Jesús zuga'a lu Pilato*

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Lc. 23.1-5)

<sup>28</sup> Iurní bia'a rall Jesús lu palaci catë gunë gubernadurë juzguë. Hia ze'dë grëgue'lë iurní. Ra contrari shtë Jesús adë guatëdi'i rall la'ni palaci parë guëa'në rall limpi según custumbrë religiuse shtë rall. Zni nanú permisi gau rall shtëse shtë Pascu. <sup>29</sup> Por ni Pilato bëru'u parë guagní'll lu rall:

—¿Pë mal bè'në hiembrë rë'?

<sup>30</sup> Guni'i rall:

—Si talë nádi'll hiembrë mal, adë chu guëdë'nëdi'i intriegu lë'ëll.

<sup>31</sup> Iurní Pilato repi:

—Gulë bia'a lë'ëll mizmë lë'ë të nu gulë bè'në juzguë lë'ëll según narni'i lëy shtë të.

Ra contrari shtë Jesús bëquebi:

—Perë lë'ë na'a nápëdi'i na'a derechë parë guëdini na'a ni tubi mënë gátill.

<sup>32</sup> Zni guc parë gac cumplir shti'dzë Jesús naguni'i más antsë parë gac bë'a rall lla mudë gati më.

<sup>33</sup> Iurní Pilato bëabrí guaté la'ni palaci; iurní guná'bëll lë'ë Jesús nu guni'i Pilato:

—¿Pë lë'ël nal Rëy shtë ra më israelitë?

<sup>34</sup> Jesús repi:

—¿Pë ni rna'bë dí'dzël por shcuëndël u nu chu stubi guni'i lu chu nahia?

<sup>35</sup> Pilato guni'i:

—Nádia'a më israelitë. Mizmë mënë sa'l con ra jëfë shtë ra bëshuzi, bë'në rall intriegu lë'ël lua ziquë tubi më mal. Guni'i lua pë mal bë'nël.

<sup>36</sup> Guni'i më:

—Nahia Rëy shtë gubernë nanádi'i ziquë gubernë shtë guë'dchiliu. Si talë gubernë

shtëna niac ziquë gubernë shtë guë'dchiliu, pues niadildi shmëna parë gáquëdi'i intriegu na guia'a ra më israelitë. Perë iurne' rnia'a lul de quë rnibë'ahia; nahia Rëy perë lëdëdi'i rëy shtë guë'dchiliu.

<sup>37</sup> Iurní Pilato repi:

—Rn'il de quë nal tubi Rëy.

Jesús guni'i:

—Nahia Rëy ziquë quëgn'il, parë ni gula lu guë'dchiliu. Zelda lu guë'dchiliu parë guadi'dza verdá. Grëtë' el quë narac shtu'u guini verdá, ni rdë'ë rall cuendë shti'dza.

<sup>38</sup> Pilato repi:

—¿Pë runë cuntienë di'dzë, verdá?

*Guni'i mënë gati Jesús*

(Mt. 27.15-31; Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25)

Despuësë de gualú guna'bë di'dzë Pilato di'dzë rë', bëru'ull stubi parë guadi'dzënull ra contrari shtë Jesús. Guni'i Pilato:

—Ni tubi delitë adë rdzélëdia'a shtë nguiu rë' <sup>39</sup> perë ziquë tubi custumbrë, guëdë'a libertá tubi prësi la'ni dzë laní shtë Pascu. ¿Sëldahia Jesús rëy shtë të, u pë rni'i të?

<sup>40</sup> Iurní grë ra mënë gurushtía rall:

—Adë rldá'adi'il Jesús; bëtë'ë libertá parë Barrabás.

Barrabás na tubi nguba'në, tubi më dushë.

## 19

<sup>1</sup> Iurní lë'ë Pilato gunibë'a guanú Jesús galné con chicuti. <sup>2</sup> Ra suldadë bëntsa'u rall tubi corunë guitsë nu gullú rallin guëc Jesús nu bëgacu rall lë'ë më tubi lari color guindë. <sup>3</sup> Lueguë guabi'guë rall lu më; bë'në rall burnë. Guni'i rall:

—Guëbani Rëy shtë ra më israelitë.

Gulubë rall lë'ë më.

<sup>4</sup> Iurní Pilato bëabrill; bëru'ull nu répill lu ra mënë:

—Gulë guná, rguhia nguiu rë' de-lantë lu të parë guëdë'ë të cuendë

de quë adë rdzëlëdia'a ni tubi delitë parë lë'ëll.

<sup>5</sup> Iurní bëru'u Jesús con coronë guitsë zubë guëc më nu nacu më tubi lari color guindë. Iurní Pilato repi:

—Lë'ë nguiu ndë'ë.

<sup>6</sup> Iurë ra jëfë shtë ra bëshuzi con ra soliar shtë iádu'u, guná rall lë'ë më, guzublú gurushtiá; guni'i rall:

—Quëll lu cruz. Quëll lu cruz.

Pilato guni'i:

—Gulë bia'a lë'ëll nu gulë bëquë'ë lë'ëll lu cruz purquë adë rdzëlëdia'a ni tubi delitë nabë'nëll.

<sup>7</sup> Perë ra contrari shtë më bëquebi rall:

—Lë'ë na'a napë na'a tubi lëy; según lëy shtë na'a rni'in de quë gati mëne ni purquë guni'ill nall shini Dios.

<sup>8</sup> Iurë Pilato bini zndë'ë, másru'u bëdzëbëll. <sup>9</sup> Iurní bëu'll stubi la'ni palaci nu guna'bë dí'dzëll lu Jesús:

—¿Chu mënel?

Perë Jesús adë bëquëbidi'i'.

<sup>10</sup> Iurní repi Pilato:

—¿Pë adë guëquëbidi'il lua chu mënel? ¿Ni mudë adë guënëdi'il napa pudërë parë guna crucificar lë'ël nu zac napa pudërë parë guënehia libertá lë'ël?

<sup>11</sup> Jesús guni'i:

—Ni tubi pudërë nápëdi'il parë na si talë Dios adë bënë'edi'i' pudërë. Por ni rnia'a lul de quë ra nabë'në intriegu na lul, ni napë mayurë duldë. Na rall más pecadurë quë lë'ël.

<sup>12</sup> Dizdë iurní Pilato gudíllil manërë parë guëdë'ëll libertá lë'ë Jesús, perë ra contrari shtë më gurushtiá rall:

—Si talë guëldá'al nguiu rë', nádi'il amigu shtë rëy César, el quë narnibë'a lë'ë hia'a. Cualquier el quë nagac rëy, ni quëhúnëll cuntrë gobiernë shtë César.

<sup>13</sup> Iurë bini Pilato dí'dzë rë', gunibé'all guëru'u Jesús lugar ni nu Pilato guzúbëll lu tribunal shtë'nëll,

lugar naná lë Gabata con dizë hebreo. Lë ni runë cuntienë, Empe-drado, lugar catë nanú pisë shtë cemëntë.

<sup>14</sup> Guc visperë shtë Pascu, iurë bë'në mëne preparar laní. Mizmë dzë ziquë guërudë dzë, iurní Pilato guni'i lu ra contrari shtë Jesús:

—Ndë'ë na rëy shtë'në të.

<sup>15</sup> Lë'ë rall gurushtiá rall; guni'i rall:

—Gátill, gátill, quëll lu cruz.

Pilato guni'i:

—¿Ni mudë guna crucificar rëy shtë'në të?

Perë ra jëfë shtë ra bëshuzi bëquebi rall:

—Lë'ë na'a sulë tubsë rëy napë na'a. Nall rëy César, el quë narnibë'a más la'ni guë'dchiliu.

<sup>16</sup> Con ndë'ë Pilato bë'nëll intriegu lë'ë Jesús lu rall parë gati më lu cruz. Bia'a rall lë'ë më de ndë.

*Cuë më lu cruz*

(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43)

<sup>17</sup> Nua'a më cruz. Zia'anú rall lë'ë më lugar nalë Calavera, dí'dzë hebreo lëhin Gólgota. <sup>18</sup> Nga'li bë'në rall crucificar lë'ë më con chupë mëne mal, tubi rall cadë tubi cu', hia lë'ë Jesús guëláu. <sup>19</sup> Pilato bëquë'ë tubi letrërë narni'i: “Jesús de Nazaret, rëy shtë naciuni Israel”. Quë letrërë guëc cruz. <sup>20</sup> Cantidá mëne narëta' ndë, bi'ldi rall letrërë ni purquë lugar catë cuë më lu cruz naquë guëlladchi rua' ciudá Jerusalén. Lë'ë letrërë ni naescritë con dizë hebreo, nu dizë griego, nu dizë latín. <sup>21</sup> Ra jëfë shtë ra bëshuzi guni'i rall lu Pilato:

—Adë rquë'ëdi'il “Rëy shtë naciuni Israel” sino más bien bëquë'ë lo quë naguni'ill: “Nahia Rëy shtë naciuni Israel”.

<sup>22</sup> Perë Pilato bëquebi:

—Lo quë nabëquëa'a, zni guëa'nin.

<sup>23</sup> Despuësë lë'ë ra suldadë bëquë'ë rall lë'ë më lu cruz, iurní bëtëá rall shabë më nu gudi'dzë

rall lari ni. Gulú rallin tapè ldë, tubi ldëgahin parè cadë tubi suldadë. Iurni guna'zi rall lari capë. Nahin tubi lari mantë, lari intèrè de tubsë hili. <sup>24</sup> Ra suldadë guni'i rall lu sa' rall:

—Adë chu guëché'zëdi'in; más mejurë guëdchita'a guë'ë dado të parë nia'a chu gunë gan lari rë'.

Zni guc cumplir Sagradas Escrituras narni'i: “Gudi'dzë rall shaba, perë stubi ldëhin gudchitë rall guë'ë dado”. <sup>25</sup> Zndë bë'në ra suldadë rumanë.

Guëa' cruz shtë Jesús quëbezë shni'a më nu quëbezë bëldi' lë María naná tsel'ë Cleofas. Nu quëbezë María Magdalena guëa' cruz. <sup>26</sup> Iurë Jesús guná më lu shni'a më, zugá'ai' cula'ni poshtë namás rac shtu'u më, repi më lu shni'a më:

—Nanë, lë'ë shínil ni'i. Gápi' lë'ël.

<sup>27</sup> Nu guni'i më lu poshtë ni:

—Lë'ë shní'al ni'i.

Dizdë iurni lë'ë poshtë ni bë'ni' recibir lë'ë María lidchi poshtë.

### *Guti Jesús*

(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49)

<sup>28</sup> Despuësë de ndë'ë, cumë Jesús rac bë'a më de quë grëtë' guc cumplir nu parë gac cumplir la'ni Sagradas Escrituras, guni'i më:

—Rbidcha.

<sup>29</sup> Nga'li zuga'a tubi mbluri gadzë vini hi'. Iurni guna'zi ra suldadë tubi spongë; bëga'dzë rallin con vini nu bëzu'bë rall spongë ni guëc tubi hiaguë shtë hisopo. Iurni bëdchi'guë rallin rua' Jesús. <sup>30</sup> Jesús gudchi më guëc spongë ni, Bi' më vini; iurni guni'i më:

—Grëtë' guc cumplir.

Iurni bërë'ngu më nu bë'ni' in-triegu espíritu shtëhi' lu Dios.

*Tubi suldadë bëquë'ë lansë cula'ni Jesús*

<sup>31</sup> Stubi dzë antsë gac laní, dzë narzi'i ldu'u mënë, ra mënë israelitë adë nëdi'i rall guëa'në ra cuerpë lu cruz parë dzë narzi'i ldu'u mënë, pues dzë ni na dzë descansë nu nalë laní ru'bë na. Nu na dzë delicadë. Por ni guna'bë rall lu Pilato parë quitsu suldadë guëa' ra naquë lu cruz parë gati rall nu tsabsú cuerpë shtë rall lu cruz. <sup>32</sup> Iurni ra suldadë bëdchini rall guëa' cruz. Guditsu rall guëa' primèrë naquënú më lu cruz. Nu guditsu rall guëa' stubi naquë stubi cu'. <sup>33</sup> Perë guabi'guë rall lu Jesús; guná rall hia guti më. Por ni adë gudítsudi'i rall guëa' më.

<sup>34</sup> Perë tubi suldadë bëquë'ëll lansë cula'ni më, Iurni bëru'u rënë con nisë. <sup>35</sup> El quë naruadi'dzë ndë'ë gunall nu rni'ill verdá nu rac bé'all de quë verdá ruadi'dzell të parë lë'ë të tsaldí ldu'u të zndë'ë <sup>36</sup> purquë zndë'ë guzac parë gac cumplir Sagradas Escrituras narni'i: “Adë gudítsudi'i rall ni tubi ba'cu shtëni'”. <sup>37</sup> Nu stubi partë shtë Escrituras rni'i: “Guëbi'a rall lu el quë nabëquë'ë rall lansë”.

### *Jesús bëga'chi*

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56)

<sup>38</sup> Despuësë de gualú grëtë' ndë'ë, José më guë'dchi Arimatea, guagná'bëll permisi lu Pilato parë guá'all cuerpë shtë Jesús të tsacá'chill lë'ë më. José guc tubi shmënë më perë aunquë nilë naga'chi purquë rdzëbëi' lu ra contrari shtë Jesús. Pilato bëdë'ë permisi; iurni bia'a José cuerpë shtëndë më. <sup>39</sup> Nu zac Nicodemo, el quë naguagná lë'ë më gue'lë, bëdchininú Nicodemo con nanutsë mirra nu áloes cumë cincuenta kilo nuá'all. <sup>40</sup> Zni lë'ë José con Nicodemo bia'a rall cuerpë shtë Jesús. Bëtu'bi rall lë'ë më tubi ldë lari naquichi con mizmë naguçtsa'u nisë nashi nanutsë según custumbrë shtë ra më

israelitë napë quë guëga'chi tubi tëgulë. <sup>41</sup> Lugar ni catë bëquë'ë rall lë'ë më lu cruz, nga'li naquë tubi lahuertë. Mizmë la'ni lahuertë ni naquë tubi ba'a catë ni tubi la'di chu bëgá'chidi'i. <sup>42</sup> Nga'li bëca'chi rai' cuerpë shtë Jesús purquë lë'ë ba'a ni naquë guëlladchi, nu dzë descansë hia bëga'a.

## 20

*Guashtë më ladi ra tëgulë*

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8;  
Lc. 24.1-12)

<sup>1</sup> Primërë dzë shtë lmalë María Magdalena gua rua' ba'a. Tumpranë nianá rru'u nacahi gunáhi' hiadë nídi'i guë'ë nada'u rua' ba'a. <sup>2</sup> Iurní guagllu'në María catë zúga'a Simón Pedro con lë'ë poshtë namás rac shtu'u Jesús. Guni'i María:

—Bia'a mënë shcuerpë Dadë Jesús catë bëgá'chi'; adë chu guënëdi'i catë guaca'chi ra mënë shcuérpi'.

<sup>3</sup> Iurní Pedro con stubi poshtë bëru'u rai'. Gua rai' rua' ba'a. <sup>4</sup> Guërupë rai' ziaagllu'në rai' juntë perë lë'ë stubi poshtë gudchibëlú lu Pedro; bédchini' guëlútë' lë'i' rua' ba'a. <sup>5</sup> Iurní bëá'chi' nu gunáhi' lu lari liensë nanaga'a nga'li perë adë guatédi'i'. <sup>6</sup> Despuësë Simón Pedro bédchini tēchi poshtë ni. Iurní Pedro guatēhi' la'ni ba'a, nu zac lē'i' gunáhi' lu lari liensë; za'quë za'quë në'achi dchi'bin shlugarin. <sup>7</sup> Nu guná Pedro lari naquichi nabelli'i guëc Jesús; adë dchi'bin juntë sino tubi ladë në'achi dchi'bin. <sup>8</sup> Iurní poshtë nabédchini primërë, guatēhi' nu gunáhi'. Gualdí ldú'i' guashtë Jesús ladi ra tëgulë. <sup>9</sup> Perë todavía adë guasédi'i rai' Sagradas Escrituras de quë Jesús napë quë gac resucitári' ladi ra tëgulë. <sup>10</sup> Iurní ra poshtë bëabrí rai' lidchi rai'.

*Jesús bëlua'alú lu María Magdalena*

(Mr. 16.9-11)

<sup>11</sup> María Magdalena bëá'ni' tēchi fuërë rua' ba'a. Rú'ni' cula'ni ba'a. Mientras quëhú'ni', iurní bëá'chi' parë guenáhi' la'ni ba'a. <sup>12</sup> Gunáhi' chupë ianglë zuga'a; nacu rai' lari naquichi. Zúbëga'a ra ianglë ni; tubi zúbëga'a nezë guëc catë bëga'chi Jesús. Stubi zúbëga'a nezë guëa' catë bëga'chi më. <sup>13</sup> Lë'ë ra ianglë guni'i rai' lu María:

—Nanë, ¿pëzielú rú'nël?

Lë'i' bëquebi:

—Purquë bia'a ra mënë lë'ë Dadë Jesús, perë adë chu guënë'edi'i rrunë ca nezë guaca'chi ra mënë lë'i'.

<sup>14</sup> Niá'asë gualú guni'i María zni, bédchigrēhi' lúhi' nezë tēchi'; gunáhi' lu Jesús. Lë'ë më zuga'a më nga'li perë adë rd'ēdi'i María cuendē de quë lē'ē Jesús ni. <sup>15</sup> Iurní Jesús guna'bē dí'dzi' lu María:

—Nanë, ¿pëzielú rú'nël? ¿Chull rguílil?

María rúni' llgabë de quë aquë narapë lahuertë ni quëgni'i. Iurní répi' lu mënë ni:

—Si talë lē'ēl biá'al cuerpë shtë Jesús, guni'i lua ca nezë guacá'chil lē'i' tē parë tsaglía shcuérpi'.

<sup>16</sup> Jesús repi:

—María.

Lë'ë María bédchigrēhi' nu guni'i' con dizé hebreo:

—Raboni. (Dí'dzë ni runë cun-tienē, Mësē.)

<sup>17</sup> Jesús repi:

—Adë cué'zēdi'il na purquë la'di tsépidia'a catë quëbezë Shtada, perë tsagní'il lu ra los de más bëcha de quë lē'ē na tsepia catë quërelde Shtada nu Shtadëga'a tē también. Tsepia catë quërelde Dios shtëna nu Dios shtënē tē.

<sup>18</sup> Iurní lē'ē María Magdalena guaguē'ni' visi lu ra shini gusē'dē më de quë lē'i' gunáhi' lu Dadë Jesús nu lē'ë më guni'i grë ra cusë rē'.



*Jesús bëlua'alú lu ra shini gusë'dë më*  
(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49)

<sup>19</sup> Mizmë dzë ni na primërë dzë shtë lmalë; hia riu' gue'lë; ra poshtë rdëa' rai' nga'li. Në'au rua' hiu'u dchidchi'chi purquë rdzëbë rai' contrari shtë Jesús. Iurní Jesús bëlua'alú lu rai' la'ni hiu'u. Guzú më guëläu catë rëta' rai' nu guni'i më:

—Gulë cuedchí ldu'u të.

<sup>20</sup> Despuësë de gualú guni'i më, iurní bëlua'a më guia'a më con cula'ni më catë gua clavë nu lansë. Iurní bëquitë ldu'u rai'; guná rai' lu Jesús. <sup>21</sup> Lueguë Jesús repi lu rai' stubi:

—Gulë cuedchí ldu'u të. Cumë ziquë Dadë bëshë'ldi' na, zni guëshe'lda lë'ë të. Guëni'i të lu ra mënë shti'dza.

<sup>22</sup> Iurní bëca'a mbë më nu repi më:

—Gulë bë'në recibir Espíritu Santo. <sup>23</sup> Napë të derechë; guëni'i të chu bë'në më perdunë, nu chu bë'nëdi'i më perdunë.

*Adë gualdí'i ldu'u Tomás shti'dzë ra poshtë*

<sup>24</sup> Tomás, tubi de lë'ë ra poshtë narni'i ra mënë Cuachi, adë nídi'i nga'li iurë lë'ë Jesús bëlua'alú lu ra poshtë. <sup>25</sup> Los de más ra poshtë guni'i rai' lu Tomás:

—Guná na'a lu Dadë Jesús.

Perë Tomás repi:

—Si talë adë guënádia'a catë gua lansë cula'ni më nu guëgutëa shcuëna lugar shtë clavë nu cutëa guiahia culá'ni', hashtë iurní tsaldí ldu'a'a guashtë më ladi ra tégulë.

<sup>26</sup> Bëdza'guë lmalë despuësë gudëdë ni, ra poshtë rëta' rai' stubi nacubi hiu'u ni. Dzë ni zuga'a Tomás con lë'ë rai'. Iurní aunquë nilë në'au rua' hiu'u dchidchi'chi, Jesús bëlua'alú lu rai' nu guzú më guëläu catë rëta' rai'. Guni'i më:

—Gulë cuedchí ldu'u të.

<sup>27</sup> Nu guni'i më lu Tomás:

—Bëtia'a shcuënë'l lu guiahia nu gude'enú guiá'al; bëtia'a guiá'al cula'nia. Adë rní'di'i'l la'ni ldu'ul de quë adë guashtëdia'a ladi ra tégulë sino tsaldí ldu'ul nabania.

<sup>28</sup> Bëquebi Tomás iurní:

—Lë'ël nal Dadë shtëna. Lë'ël nal Dios shtëna.

<sup>29</sup> Jesús repi:

—Tomás, iurne' sí, rialdí ldu'ul purquë gunal lua perë más dichusë el quë nagonádi'i lua perë rialdí ldu'u rall na.

*Pëzielú guctsa'u librë rë'*

<sup>30</sup> Jesús bë'në másru'u cantidá ra cusë ru'bë nu milagrë lu ra shini gusë'dë më, cusë ni adë bëquë'édia'a la'ni librë rë'. <sup>31</sup> Perë ndë'ë bëquë'a të parë tsaldí ldu'u të Jesús de quë na më Cristo, shini Dios. Si talë tsaldí ldu'u të shti'dzë Jesucristo, guëne'e më vidë sin fin parë lë'ë të.

## 21

*Jesús bëlua'alú lu gadchi ra poshtë*

<sup>1</sup> Despuësë de ndë'ë, Jesús bëlua'alú lu ra shini gusë'dë më stubi vultë. Zuga'a më rua' nisë nalë Tiberias. Zni guc iurë bëlua'alú më lu rai'. <sup>2</sup> Bëdëa' ra poshtë, Simón Pedro con Tomás, el quë narni'i rai' Cuachi. Zuga'a Natanael naná më Caná shtë Galilea nu zuga'a ra shini Zebedeo nu chupë de los de más shini gusë'dë më. <sup>3</sup> Iurní Simón Pedro guni'i lu rai':

—Tsagna'zia mbeldë.

Lë'ë rai' guni'i rai':

—Nu zac lë'ë na'a guëzë na'a.

Iurní be'pi rai' la'ni barcu, perë gue'lë ni adë chu mbeldë gunázidi'i rai'. <sup>4</sup> Hia iurë ze'dë grëgue'lë, Jesús bëlua'alú lu rai' rua' nisë perë ra shini gusë'dë më adë bédé'edi'i rai' cuendë de quë lë'ë më ni. <sup>5</sup> Iurní repi më:

—Lë'ë të narac shtua'a, ¿Pë adë chu mbeldë guna'zi të?

Lë'ë rai' bëquebi rai':

—Ni túbidi'i.

<sup>6</sup> Iurní guní'i Jesús lu rai':

—Gulë bëtia'a guè'shu shtënë të ladë ldi cula'ni barcu; iurní guëna'zi të mbeldë.

Zni bë'në rai'. Despuësë adë bë'nëdi'i rai' gan niagú rai' guè'shu mbeldë la'ni nisë tantë zihani mbeldë nanú la'ni. <sup>7</sup> Iurní lë'ë poshtë naguc shtu'u Jesús más, guní'i lu Pedro:

—Lë'ë Dadë Jesús ndë.

Niá'asë gualú bini Pedro de quë lë'ë Dadë Jesús ni, iurní gúti' shabë purquë bëru'u lari iurë guagná'zi mbeldë. Iurní bëldá'ai' lë'i' la'ni nisë parë guëdchíni' guëlu' lë'i' catë zuga'a më. <sup>8</sup> Los de más poshtë bëdchini rai' rua' nisë con barcu. Nu quëshaguiú rai' guè'shu shtë mbeldë. Pues zuga'a ra poshtë ziquë tubi gahiu'a metro hashtë ca lu zu më. <sup>9</sup> Iurë lë'ë rai' bëdchini rai' lu guiu'u, bëru'u rai' la'ni barcu nu guná rai' tubi guërdë dchi'bë tubi mbeldë lu gui'i. Guná rai' du'pë guetështildi. <sup>10</sup> Jesús guní'i:

—Gulë te'enú bëldá mbeldë naguër gualú bëga'a.

<sup>11</sup> Simón Pedro güe'pila'ni barcu; iurní bëshaguiúhi' guè'shu hashtë rua' nisë catë na guiu'u. Gadzëtë'in mbeldë, purë ma ru'bë, ciento cincuenta y tres; perë aunquë nilë zihani ma, adë gurié'zidi'i guè'shu. <sup>12</sup> Iurní guní'i më lu rai':

—Gulë te'e të gau të.

Ni tubi rai' adë cuëdi'i valurë niana'bë di'dzë chu na më purquë rac bë'a rai' lë'ë Dadë Jesús ni. <sup>13</sup> Iurní lë'ë Jesús guabi'guë më lu rai'. Guna'zi më guetështildi nu belë shtë mbeldë; bëdë'ë mëhin cua'a ra poshtë gau rai'.

<sup>14</sup> Zndë guc natsunë vësë de quë lë'ë Jesús bëlua'alú më lu ra poshtë despuësë guashtë më ladi ra tégulë.

*Jesús guní'i lu Pedro: “Gupë shmëna”*

<sup>15</sup> Despuësë gualú gudáu ra poshtë, Jesús guní'i lu Simón Pedro:

—Simón, shini Jonás, ¿gu rac shtú'ul na de verdá más quë los de más sa'l rac shtu'u rai' na?

Pedro bëquebi:

—Aha' Dadë, lë'ël nanël de quë rac shtua'a lë'ël.

Jesús repi:

—Pues iurne', gupë ra mënë narialdí ldu'i na, ra naná ziquë lli'li mitu'në.

<sup>16</sup> Iurní bëabrí guna'bë di'dzë më nachupë:

—Simón shini Jonás, ¿gu rac shtú'ul na de verdá?

Pedro bëquebi:

—Aha' Dadë, nanël de quë rac shtua'a lë'ël.

Iurní repi më:

—Ne' gupë ra mënë narialdí ldu'i na. Na rall ziquë lli'li narqui'ni vëquërë.

<sup>17</sup> Hia natsunë vësë guna'bë di'dzë më lu Pedro:

—Simón shini Jonás, ¿gu rac shtú'ul na?

Iurní tristë bëa'në ldu'u Pedro purquë hia bëhunë guna'bë di'dzë më lúhi', si rac shtu'u Pedro lë'ë më. Iurní guní'i Pedro:

—Lë'ël nanël grëtë' cusë. Nanël de quë rac shtua'a lë'ël.

Iurní repi më:

—Iurne' gupë ra lli'li shtëna, ra mënë nare'dë naldë na. <sup>18</sup> Guldía rnia'a lul, iurë gúquël sultërë, rácul shábël lo quë narni'i ldu'ul nu rial catë rac shtú'ul perë iurë lë'ël gú'shël, stubi mënë guëna'zi guiá'al parë sël, nu stúbi' gunë compañi lë'ël parë gácul shábël, nu guá'ai' lë'ël catë adë nëdi'il tsal.

<sup>19</sup> Zni guní'i më parë guëdë'të hia'a cuendë lla mudë gati Pedro purquë por galguti shtë Pedro, gúni' guëluá'ai' llëru'bë na pudërë shtë Dios. Despuësë repi më:

—Guagla'guë bëzu'bë diaguë en-señansë shtëna.

*Lë'ë poshtë namás guc shtu'u Jesús*

<sup>20</sup> Iurní guná Pedro nezë tēchi'; ze'dë naldë lë'ë poshtë naguc

shtu'u Jesús, mizmə poshtë el quë nagudaunú më nu nazubë cula'ni më lu shtse shtë Pascu, mizmə el quë naguni'i lu më: “Dadë, ¿chull gunë intriegu lë'ël?” <sup>21</sup> Iurë lë'ë Pedro guná lu poshtë ni, guna'bë di'dzë Pedro lu Jesús:

—Dadë, ¿pë gac poshtë rë'?

<sup>22</sup> Jesús bëquebi:

—Si rac shtua'a guëbánil ndë'ë hashtë iurë guëabría stubi, adë rúnëdi'i tucarë gac bë'al. Lë'ël guagla'guë bëzu'bë diaguë en-señansë shtëna.

<sup>23</sup> Iurni bërë'tsë di'dzë rë' ladi los de más bëchi sa' ra poshtë de quë adë gátidi'i poshtë ni, perë adë guní'idi'i Jesús de quë adë gátidi'i poshtë ni, sino quë guni'i më: “Si talë na rac shtua'a de quë guëbáni' hashtë guëabría stubi, adë rúnëdi'i tucarë gac bë'al”.

<sup>24</sup> Ndë lo mizmə poshtë naquëhunë testificar grë ra cusë rë', nu më el quë nabëquë'ë la'ni librë rë'. Rdë'ë hia'a cuendë de quë verdá ruadí'dzi'. Grë ra poshtë rdë'ë rai' cuendë de quë verdá na grë ra di'dzë rë'.

<sup>25</sup> Nanú másru'u lo quë nabë'në Jesús. Si talë niaquë'ë por tubin, lluá'ahia de quë ni parë guëdubi guë'dchiliu adë niáldëdi'i nabé librë lo quë naniactsa'u. Amén.

## Ndë'e bëntsa'u ra poshtë

*Jesús guni'i guëdchini Espíritu Santo*

<sup>1</sup> La'ni primëre librë nabëquëa'a lul, Teófilo, bëquëa'a lo quë nabë'në Jesús nu lo quë nabëlua'a më dizdë nabëdchini më guë'dchiliu hashtë iurë be'pi më gube'e. <sup>2</sup> Antsë güe'pi më gube'e gulezë më poshtë shtë më. Espíritu Santo bë'në compa'ni lë'ë Jesús parë guni'i më lu ra poshtë guadë dchi'ni nabëa'nënu rai'. <sup>3</sup> Tsana gudëdë guti Jesús, lo mizmë lë'ë më bëlua'alú më lu ra poshtë tal zíquësë nabani më. Nu durantë cuarenta dzë guagla'guë bëlua'alú më lu rai'. Zihani cusë bë'në më lu rai'. Biadi'dzënu më lë'ë rai' lla mudë tsuté mënë nezë lu gube'e catë rnibë'a Dios të gac salvar rall.

<sup>4</sup> Iurë nianá zuga'anú Jesús lë'ë ra poshtë, guni'i më lu rai' adë guëru'udi'i rai' ciudá Jerusalén. Repi më:

—Gulë cuezë ndë'e hashtë guëdchini Espíritu Santo ziquë guni'i Shtada lu të, purquë guni'i Shtada nu na gunia'a lu të, guëshe'ldë më Espíritu Santo parë cuezënuhi' lë'ë të. <sup>5</sup> Verdá Juan Bautista bëchu'bë nís'i ra mënë con nisë parë la'ni sëbëldá dzë lë'ë më guëzunë më ldu'u të con pudërë shtë Espíritu Santo. Guëdchini më parë cuezënuhi' lë'ë të.

*Jesús be'pi parë gube'e*

<sup>6</sup> Iurë zunú Jesús ra poshtë, guna'bë di'dzë rai' lu më:

—Dadë, çpë hia bëga'a iurë parë guëcubi naciuni Israel ziquë nahin antsë?

<sup>7</sup> Perë Jesús repi lu rai':

—Adë rúnëdi'i tucarë gac bë'a të gac gaqin. Adë rúnëdi'i tucarë gac bë'a të pë dzë Shtada gunë ra cusë rë' purquë niétiquë

lë'ë më napë më cuendë pë tiempë guëcubin. <sup>8</sup> Perë iurë guëdchini Espíritu Santo parë cuezënuhi' lë'ë të, lë'i' guënë'e'i' pudërë parë gac të firmë; tsagni'inú të ra mënë grë ra cusë naguná të bëna. Guëni'i të lu ra më Jerusalén nu guzia'a të regiuni shtë Judea nu regiuni shtë Samaria hashtë lúltimë guë'dchi catë rialú guë'dchiliu.

<sup>9</sup> Iurë gualú biadi'dzënu Jesús ra poshtë, mientras rbi'a rai' lu më, be'pi më gube'e. Gunitilú më la'ni shcahi. Dizdë iurní adë gunádi'i rai' lu Jesús. <sup>10</sup> Nianá rbi'a ra poshtë nezë lu gube'e, be'pi Jesús. De repëntë guná rai' chupë ianglë zuga'a cula'ni rai'; nacu ianglë lari naquichi. <sup>11</sup> Repi ianglë lu rai':

—Lë'ë të më Galilea, çpëzielú rbi'a të lu gube'e? purquë Jesús naguná të be'pi lu gube'e, lo mizmë lë'ë më guëabrí stubi vultë tal zíquësë guná të be'pi më. Zni guëabrí më stubi.

*Matías bëu' lugar shtë Judas*

<sup>12</sup> Iurní bietë rai' lu dani nalë Olivos. Bëabrí rai' parë Jerusalén. Rëa'në Jerusalén guëlla' parë dani Olivos tubi distanci de tubi kilómetro. <sup>13</sup> Iurë bëdchini rai' Jerusalén, bëá rai' hiu'u catë quërelde rai'. Be'pi rai' hashtë guia'a segundë pisë catë na tubi cuartë ru'bë. Grë ra nabëagrí lë rai': Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Jacobo llga'në Alfeo. Nu zuga'a Simón nanapë llëru'bë ánimo parë lëy shtë Moisés. Tambiën zuga'a Judas shini Jacobo. <sup>14</sup> Grë ra më rë' bédëá rai' tubsë parë ruadi'dzënu rai' Dios. Nu ra bëchi Jesús nu María, shni'a më, bédëá rai' con sëbëldá ra na'a; bédëá rai' nga'li.

<sup>15</sup> Dzë ni Pedro guasuldí guëláu ladi grë nazubëga'a ndë. Na rall ziquë tubi gahi'u'a galdë mënë nagualdi ldu'i diza'quë shtë Jesús. Guni'i Pedro lu rai':

16 —Rnia'a lu të iurne' cumë ziquë bëcha, napë quë guc cumplir nabëquë'ë David. Espiritu Santo bë'në compa'ni lë'ë David tsana bëquë'ëi' la'ni Sagradas Escrituras ra cusë nabë'në Judas purquë Judas guanull ra mënë parë guna'zi rall Jesús. 17 Guc Judas tubi sa' na'a iurë guzënú na'a lë'ë Jesús. Jesús gudili lë'ëll nu gúquëll tubi shini gusë'dë më parë bë'nëll dchi'ni con lë'ë na'a, 18 perë bë'nëll duldë. Con dumí nabëtuu' Judas lë'ë Jesús, guasi'i ra mënë tubi ldë guiu'u lachi. Lo mizmë lugar ni gulaguë Judas rguëc Judas. Nu gutsë lá'nill; bëru'u grë llëguëzi'all. 19 Ra më Jerusalén bini rall pë guc con Judas nu gululë rall lachi ni Acéldama según dizë shtënë rall. Rni'i rall, Lachi Catë Bëllë'ë Rënë.

20 Guni'i zac Pedro:

—Guc cumplir narni'i la'ni librë Salmos. Rni'i librë ni zndë'ë: Guëa'nëgá lídchill, nu adë guëdzëlëdi'i chu guëquërelde lídchill.

Guëdzëlë stubi naguëu' shlugarëll, tubi nagunë dichi'ni.

21 'Ze'dë naldë ra nguii naquëhunë compa'ni lë'ë na'a lu guëdubi tiempë naguzënú na'a Dadë Jesús. 22 Ze'dë naldë rall dizdë nabëchu'bë nisë Juan lë'ë Jesús nu hashtë tsana lë'ë më be'pi gube'e. Rqui'ni guëdili hia'a stubi nguii; guëu' nguii ni shlugar Judas. Rqui'ni tubi naná testigu de quë guashtë Jesús ladi ra tëgulë.

23 Iurní gudili rai' chupë nguii naze'dë naldë lë'ë rai' dizdë naguzënú rai' Jesús. Túbill lë José nu lëll Barsabás. Nu napë stubi lëll Justo; tsunë lëll. Stúbill lë Matías. 24 Iurní grë rai' biadi'dzënú rai' Dios:

—Dadë, lë'ëll nanëll lla na la'ni ldu'u grë nguii; por voluntá shtënëll bëlua'a guadë de chupë nguii rë' gáquëll poshtë; gúnëll shchí'nill con lë'ë na'a 25 purquë Judas bëniti. Bësëa'nëgall shchí'nill.

Por duldë nabë'nëll, zëagzëll lugar shtënë cashtigu. Gabildi bë'në tucárëll.

26 Iurní gudchitë rai' guë'ë dado nia'a chu guëru'unú poshtë. Bë'në tucarë Matías. Iurní lueguë bëu'll ladi ra poshtë parë bëzá rai' chi'bë chupë.

## 2

### *Tsana bëdchini Espiritu Santo*

1 Tsana bëdchini laní Pentecostés, grë ra poshtë nu ra narialdí ldu'i diza'quë, bëdëá rall tubsë lugar.

2 De repëntë bini rai' tubi ruidë nabëru'u nezë lu gube'e ziquë ridë tubi mbë dushë. Gubë guëdubi la'ni hiu'u catë zubë rai'. 3 Iurní bëdchini llni guëc rai'. Cadë túbi' rlua'ain ziquë tubi be'lë cadë lë'ë ra nazubë la'ni hiu'u. 4 Grë rai' bë'në recibir Espiritu Santo la'ni ldu'u rai' parë cuezënú më lë'ë rai'. Espiritu Santo bëzunë ldu'u rai' nu bëdë'ëi' pudërë të guadi'dzë rai' stubi dizë nadë ráquëdi'i rai'.

5 Dzë ni guquërelde zihani israelitë ciudá Jerusalén. Bëdchini rall de grë naciuni shtë guë'dchiliu. Rialdí ldu'u rall shti'dzë Dios nu runë rall cumplir creenci shtë mënë israelitë. 6 Iurë bini rall ruidë nagu' nga'li, bëdëá rall nu adë bëdzëlëdi'i rall pë nihunë rall purquë cadë lë'ë rall bini rall dizë shtënë rall. 7 Nalë bëdzëguë' ldu'u rall. Guasë ldu'u rall; guni'i lu sa' rall:

—¿Pë lë'ëdi'i më Galilea grë ra ndë'ë naquëadi'dzë? 8 ¿Lallë bë'në rall rac rall ruadi'dzë rall dizë shtë hia'a? 9 purquë ndë'ë zë'pa'a zihani guë'dchi nu naciuni. Ndë'ë ze'dë mënë shtënë Partia. Ze'dë mënë shtënë Media. Ze'dë mënë shtënë Elam. Ze'dë mënë shtënë Mesopotamia. Ze'dë mënë shtënë Judea. Ze'dë mënë shtënë Capadocia. Ze'dë mënë shtënë Ponto. Ze'dë mënë shtënë Asia. 10 Nu ze'dë mënë shtënë Frigia. Ze'dë ra mënë shtënë Panfilia nu

Egipto. Ze'dë ra mënë lugar shtënë Africa narëa'në más zitu quë Cirene. Nu entrë lë'ë hia'a nanú ra israelitë nanapë derechë ziquë mënë rumanë; quërelde rall ndë'ë. Stubi shcua'a mënë gualdí ldu'u rall creenci shtënë ra israelitë. <sup>11</sup> Tambiën nanú ra mënë naze'dë tubi dani nalë Creta nazubë la'ni nisëdu'u. Nu ze'dë ra mënë Arabia, perë grë hia'a rini hia'a quëadi'dzë ra mënë Galilea con dizë shtëna'a. Quëadi'dzë rall milagrë nu cusë za'quë nabë'në Dios parë ra mënë.

<sup>12</sup> Grëtë' mënë Jerusalén rdzëguë' ldu'u rall; adë bëdzëlëdi' rall pë gunë rall. Rni'i lu sa' rall:

—¿Pë runë cuntienë ra cusë rë'?

<sup>13</sup> Perë stubi tantë rall bënë rall burnë; guni'i rall:

—Rzuu'dchi ra tuntë rë'.

*Lo quë naguni'i Pedro lu ra mënë*

<sup>14</sup> Iurní guasuldí Pedro con guëzá chi'bë tubi poshtë. Guni'i Pedro lu mënë; fuerhtë guni'i':

—Lë'ë të më Judea nu grë ra mënë naquërelde Jerusalén, gulë bëquë diaguë lo quë narnia'a lu të iurne' parë gac bë'a të. <sup>15</sup> Ni tubi na'a adë rzuu'dchidi'i na'a cumë ziquë runë të shgabë të. Nanë të ni tubi chu rzuu'dchidi'i rquë guë'ë rsili. <sup>16</sup> Más ndë'ë ra cusë naguná të iurne', bëquë'ë Joel tiempë guahietë; bëquë'ëi' shcuendë lo quë naguër gac. Joel guni'i shti'dzë Dios zdë'ë:

<sup>17</sup> Lúltimë dzë guëshe'lda Espíritu Santo parë cuesënuhi' grë mënë narëta' lu guë'dchiliu.

Llga'në ra mënë nu shtsa'pë rall guadi'dzë rall shti'dza.

Lë'ë rall guená rall cusë naguër gac nu nagudëdë gac.

Nu mëgulë guená rall cusë naguëni'i shca'ldë rall.

<sup>18</sup> Dzë ni guëshe'lda Espíritu Santo parë cuesënuhi' nguiu nu ra na'a narzu'bë diaguë shti'dza.

Guadi'dzë rall zihani cusë cumë ziquë guni'i ra shmuza guahietë.

<sup>19</sup> Guia'a lu gube'e guëluá'ahia cusë natsasë ldu'u mënë, nu guetë lu guë'dchiliu guëshe'lda ra sëni nadzë'bë cumë ziquë rënë, be'lë nu tsasë ra shcahi cumë ziquë gushë.

<sup>20</sup> Guë'au lu ngubidzë guëcahi.

Nu mbehu guëac ziquë na rënë, antsë guëdchini më.

Dzë ni guëdchini më con llëru'bë pudërë nu llni shtënë më.

<sup>21</sup> Nu grë ra mënë narna'bë lu më, gac salvar rall.

<sup>22</sup> Lë'ë të më israelitë, gulë bëquë diaguë iurne' lo quë narnia'a lu të. Dios bënë zihani milagrë lu guë'dchiliu. Bënë më cusë ru'bë por Jesús, më Nazaret, parë guená të nu parë guëdë'ë të cuendë de quë Jesús na el quë nabëshe'ldë Dios. Hia lë'ë të nanë të ndë'ë.

<sup>23</sup> Perë gulë guná, tsana gac intriegu Jesús guia'a të, bia'a të lë'ë më prësi. Bënë të intriegu lë'ë më lu ra nguiu mal parë gudini rall lë'ë më. Bëquë'ë rall lë'ë më lu cruz perë dizdë antsë, ni na voluntá shtë Dios purquë hia zni ze'dë më gati më lu guë'dchiliu. <sup>24</sup> Perë tsana guti Jesús, bëldishtë Dios lë'ë më ladi ra tégulë. Adë bënë galguti gan nasëa'në lë'ë më purquë napë më pudërë parë guashtë më ladi ra tégulë. <sup>25</sup> Guahietë bëquë'ë rëy David shcuendë Jesús zdë'ë:

Siempre rnahia lu Dadë.

Cabezënuhia lë'ë më, nu lë'ë më cabezë ladë ldi shtëna.

Con lë'ë më adë chu guësëni'bid'i'i na.

<sup>26</sup> Por ni nanú nilli ldua'a nu biadi'dza ra diza'quë nabësëquitë ldu'u ra mënë.

Rialdí ldua'a si talë gatia, guëzi'i ldua'a.

Adë bë gáquëdi'i shcuërpa,

<sup>27</sup> purquë lë'ël adë guësëa'nëdi'il shcuërpa ladi ra tégulë.

Nu adë guësá'nëdi'il gau guiu'u shcuerpa purquë nahia shínil narac shtú'ul.

<sup>28</sup> Bëlua'a na nezë za'quë catë nezë napa vidë sin fin.

Nalë rquitë ldua'a iurë guëquëreldeñú'ra poshtë nacabezë nga'li. Guni'i lë'el.

<sup>29</sup> 'Rnia'a lu të Dadë, cusë clarë nahin. Shtadë guëlú hia'a David, gúti' nu bëgá'chi'. Pues catë naga'a ba'a shtëhi' grë hia'a nanë hia'a catë naga'a ba'a. <sup>30</sup> Perë guc David muzë shtë Dios nu biadí'dzi' shti'dzë më. Bëquë'ë David lo quë naguc con Jesús. Dios guni'i lu David; bë'në më prometer nu bë'në më jurar de quë tubi shini David gac Rëy. Guërulë shini David, Cristo nu guëñibë'ai' cumë ziquë gunibë'a David. <sup>31</sup> David cumë ziquë gunáhi' lo quë nagac cumplir dizdë antsë, biadí'dzi' shcuendë lla tsashtë Jesús ladi ra tëgulë. Nu guni'i David adë guësëa'nëgá Dios lë'ë Jesús ladi ra tëgulë, nilë shcuerpë më adë guëá'nëdi'i la'ni ba'a parë adë gáudi'i guiu'u lë'ë më. <sup>32</sup> Dios bëldishtë lë'ë Jesús ladi ra tëgulë, el mizmë Jesús nagudini të. Na na'a testigu de quë guti Jesús nu nabani më iurne'. <sup>33</sup> Por voluntá shtë Dios guzubë më ladë ldi shtë më, nu bédë'ë Dios Espíritu Santo parë Jesús ziquë bë'në më prometer antsë. Bédë'ë Dios pudërë lë'ë Jesús parë guëshe'ldë më Espíritu Santo guéd'chiliu parë cuezëñúhi' grë ra narialdí ldu'u diza'quë shtëñë Jesús. Nu grë ra cusë rë' narini të nu narná të, ze'din de lë'ë Jesús. <sup>34</sup> Zni nahin purquë lédëdi'i David be'pi gube'e sino mizmë David guni'i zdë'ë:

Lë'ë Dadë guni'i lu Shlama:

“Guzubë ndë'ë ladë ldi shtëna

<sup>35</sup> hashtë iurë guna gan lu grë enemigu shtëñël nu guëzu'bë diaguë rall shti'dzël”.

<sup>36</sup> 'Guëdubi naciuni Israel napë quë gac bë'a rall nahin verdá. Jesús nabë'në të crucificar, na më

Cristo el quë nabëshe'ldë Dios parë guëñibë'ai' lë'ë hia'a.

<sup>37</sup> Iurë bini ra mënë ra cusë nagoni'i Pedro, nalë bëdzëbë rall nu guna'bë di'dzë rall lu Pedro nu lu ra poshtë nacabezë nga'li. Guni'i rall:

—Gulë guni'i Dadë, çpë guëdë'në na'a?

<sup>38</sup> Iurni Pedro repi lu rall:

—Gulë bësa'në duldë shtëñë të. Gulë bëabrí ldu'u të con Dios nu gulë guni'i con guëdubinú ldu'u të Jesús na Cristo. Gulë tsa të, chubë nisë të. Iurni gunë më perdunë duldë shtë të nu guëne'e më Espíritu Santo të cuezëñúhi' lë'ë të. <sup>39</sup> Quëhunë Dios prometer grë cusë rë' parë lë'ë të nu parë ra shini të nu parë ra naquërelde zitu stubi naciuni. Dios guëshe'ldë Espíritu Santo parë grë mënë nacagna'bë më. Na më Dios narnibë'a lë'ë hia'a.

<sup>40</sup> Con ra di'dzë rë' nu zihani más, Pedro guagla'guë biadí'dzëñúhi' mënë. Guni'i:

—Lueguë lueguë gulë gunë salvar lë'ë të ladi mënë mal naná guëdchi ldu'i.

<sup>41</sup> Grë ra naguasë shti'dzë Pedro, bëriubë nisë rall. Ra nagualdí ldu'u diza'quë, na rai' ziquë tsunë mili mënë. Bédëá rall con ra narialdí ldu'i shti'dzë Dios. <sup>42</sup> Grë ra naganaldë ra tëchi ra poshtë, guc rall firmë. Bëzu'bë diaguë rall grë ra cusë nabëlua'a ra poshtë. Nu gubani rall cumë ziquë tubi famili. Guc ldu'u sa' rall. Rna'bë rall lu Dios. Bédëá rall parë bëllullë guetështildi ziquë bëlua'a Jesús lë'ë rall antsë. Dzë ni bëagná ldu'u rall la Santa Cena naguc tsana guzë nabani Jesús lu guéd'chiliu.

*Manërë nagubani ra shmënë Jesús*

<sup>43</sup> Grë mënë nalë bëdzëguë' ldu'u rall por tantë milagrë nu cusë ru'bë nabë'në ra poshtë. <sup>44</sup> Grë ra mënë narialdí ldu'i diza'quë tubsë llgabë nua'a rall. Gudí'dzë rall

nanapë rall. <sup>45</sup> Bëtuu' rall nanapë rall ziquë shguiu'u rall. Iurní gudi'dzë rall centavë cua'a sa' rall nabënapëdi'i. <sup>46</sup> Dzë con dzë ria rall iádu'u ru'bë nu ria rai' lidchi mënë. Ria rai' parë réagná ldu'u rai' la Santa Cena. Grë rai' tubsë rau rai'. Rquitë ldu'u rai' nu guc ldu'u sa' rai'. <sup>47</sup> Rna'bë rai' lu Dios nu ru'ldë rua' rai'. Guni'i rai':

—Llëru'bë na pudërë shtë Dios.

Los de más mënë guë'dchi bè'në rall rëspëti shmënë Jesús. Dzë con dzë guna'bë Dios mënë parë gac salvar mënë të guëdëá rall con shmënë më.

### 3

#### *Bëac tubi cujë*

<sup>1</sup> Tubi dzë Pedro nu Juan zia'a rai' iádu'u ru'bë rquë tsunë guadze'. Iurní na iurë rna'bë mënë lu Dios. <sup>2</sup> Ndë zubë tubi nguiu rua' iádu'u; nall cujë dizdë naguléll. Ráquëdi'i rzëll; por ni gli gli rianú ra mënë cujë rua' iádu'u. Rzu'bë rall cujë ni rua' puertë nalë Hermosa parë rná'bëll gu'në lu ra mënë nazia'a iádu'u. <sup>3</sup> Iurë guná cujë lu Pedro nu Juan, zia'a rai' parë tsutë rai' la'ni iádu'u; guna'bë guni'i cujë lu rai' parë guëdë'të rai' tubi gu'në. <sup>4</sup> Iurní Pedro nu Juan gubi'a rai' lu cujë; repi Pedro lu cujë:

—Guná lu na'a.

<sup>5</sup> Lë'ë cujë gubi'a lu rai'. Llua'a cujë pë nadë'ë rai' niaca'a cujë. <sup>6</sup> Perë Pedro guchi lull:

—Adë napa dumí nu adë napa orë parë guënehia cá'al, perë lo quë nanapa guna con lë'ël. Ziquë muzë nanahia shtë'në Jesucristo më Nazaret, rnia'a lul iurne'. Por lë shtë më guasuldí nga'li nu guzë.

<sup>7</sup> Pedro guna'zi guia'a cujë ladë ldi parë guasuldí cujë. Lueguë lueguë guasuldill. Bëac guëa'll. <sup>8</sup> Iurní lë'ë cujë bëchësëll; guzublú rzëll. Guatënú cujë Pedro nu Juan la'ni iádu'u. Rzëll nu rchësëll.

Guní'ill llëru'bë na pudërë shtë Dios.

<sup>9</sup> Grë ra mënë nazuga'a la'ni iádu'u, guná rall lë'ë cujë rzë nu bini rall nacagni'i cujë lu Dios. <sup>10</sup> Nalë bëdzëguëe' ldu'u rall nu rdzëbë rall iurë guná rall lu cujë. Hia nanë rall nguiu ni na lo mizme nguiu narzubë rua' iádu'u nalë Hermosa. Gli gllítë' guná'bëll gu'në.

*Libanë shtë Pedro lugar catë lë Portali shtë Salomón*

<sup>11</sup> Cujë nabëac hiadë bësá'nëdi'ill Pedro nu Juan. Zuga'a rai' ru-aldëa' catë lë Portali shtë Salomón. Nalë guabi'guë guëllu'në mënë zihani lu Pedro nu Juan. Bëdzëguëe' ldu'u rall. Guná rall lë'ë cujë zuldí. <sup>12</sup> Iurë guná Pedro ra mënë zihani, guni'i' lu rall:

—Lë'ë të më israelitë, adë rdzëguëe'di'i ldu'u të. ¿Pëzielú rbi'a të lu na'a zni'i? purquë lëdë lë'ëdi'i na'a bënëac na'a nguiu rë' parë rzëll. Adë gúquëdi'in con pudërë shtë na'a; adë gúquëdi'in por devociuni nanapë na'a con Dios sino quë bënëac Jesús nguiu rë'. <sup>13</sup> El mizme Dios shtë'në ra shtadë guëlu hia'a Abraham, Isaac, nu Jacob, nalë bè'në më honrar shini më Jesús. Perë lë'ë të grë të bè'në të intriegu Jesús lu ra gubernë parë gati më. Nu iurë Pilato guc ldú'ull niadë'ëll libertá lë'ë Jesús, lë'ë të adë gunëdi'i të. <sup>14</sup> Mejurë guna'bë të libertá shtë tubi nguiu nagudini mënë. Adë gunëdi'i të niadë'ë Pilato libertá lë'ë Jesús, el quë naná limpi lu Dios, el quë naná justë delantë lu më. Santo náhi'. <sup>15</sup> Zni gudini të Jesús el quë narne'e vidë parë lë'ë mieti. Perë bëldishtë Dios lë'ë Jesús ladi ra tëgulë. Na na'a testigu purquë bëabré guná na'a lu më stubi vultë. <sup>16</sup> Jesús bënëac lë'ë cujë rë' purquë gualdí ldu'u na'a shti'dzë më. Ziquë muzë nanahia shtë Jesús, gunia'a lu cujë: “Guasuldí nu guzë”. Bëáquëll



lueguë ziquë rna të lull iurne', nu nanë të lë'ëll bëaquëll.

<sup>17</sup> 'Lë'ë të Dadë, nanëa tsana gunibë'a jëfë shtë të quini të Jesús, gudini të lë'ë më, perë adë guc bë'adi'i të chu gudini të. Nilë ra jëfë shtë të guc bë'adi'i rall chu na më. <sup>18</sup> Zni guc cumplir voluntá shtë Dios purquë bëquë'ë ra profetë shti'dzë më antsë quë Cristo gati më lu cruz. <sup>19</sup> Por ni iurne' gulë gunë nadzë'ë mudë nanabani të. Gulë bédchigré ldu'u të con Dios parë gunë më perdunë duldë shtë'në të. Si talë gunë të zni, Dios guëzunë më la'ni ldu'u të nu gunë ldai' më guëdubi vidë shtë të. <sup>20</sup> Nu guëshe'ldë më Jesucristo stubi vuellë guë'dchiliu. Ni na guni'i Dios antsë. <sup>21</sup> Perë iurne' Jesucristo cabezë gube'e hashtë iurë lë'ë Dios guëzú shnezë grëtë' ra cusë nabëquë'ë ra profetë santu, ra nabiadi'dzë shti'dzë më guahietë. <sup>22</sup> Zni guni'i Moisés lu ra shtadë guë'lú hia'a: "Dios Padre guëshé'ldi' tubi naguëni'i shti'dzë më, tubi nagalë ladi bëchi të ziquë bëshel'dë më na. Gulë bëquë diaguë grë lo quë naguëni'i më lu të <sup>23</sup> purquë grë ra nadë guëzu'bë diaguëdi'i shti'dzë më, guëdchisú më derechë nanapë rall ziquë më'në israelitë nu gac condenar rall."

<sup>24</sup> 'Zni guni'i ra profetë dizdë Samuel hashtë ra profetë nabitë despuësë. Grë rai' guni'i rai' naquëac iurne'. <sup>25</sup> Lë'ë të bëa'nënú të ra di'dzë naguni'i Dios lu ra profetë. Na ni parë lë'ë të nu parë bien shtë'në të. Dios guni'i lu Abraham; bë'në më prometer ra cusë naquëac cumplir iurne'. Guni'i më lu Abraham: "Por ra shínil gunë ldahia grë ra më'në nanaré lu guë'dchiliu".

<sup>26</sup> 'Iurë bëldishtë Dios lë'ë shini më Jesús ladi ra tégulë, bidë më primërë lu të. Bédchini më lu të parë gunë ldai' më lë'ë të. Gunë

më compa'ni lë'ë të parë guës'a'në të duldë shtë të, të gac salvar të.

## 4

### *Zu Pedro nu Juan lu gobiernë*

<sup>1</sup> Nianá cagni'i Pedro nu Juan lu ra më'në, bédchini ra bëshuzi. Bédchini tubi jëfë narapë iádu'u ru'bë. Nu ra saduceos bédchini. <sup>2</sup> Nalë nalaa'dchi rall purquë Pedro nu Juan caglua'a rai' ra më'në nu guni'i rai' guashtë Jesús ladi ra tégulë. Guni'i rai' por pudërë shtë Jesús, tsashtë grë tégulë catë bëga'chi rai'. <sup>3</sup> Guna'zi gobiernë lë'ë Pedro nu Juan nu bëtia'a rall lë'ë rai' lachigui'bë purquë hia guadze' parë gac rëglë shcuendë rai'. <sup>4</sup> Perë më'në zihani nabini diza'quë shtë Jesús, gualdí ldu'u rall shti'dzë më, na'a la nguiu. Nu ra nagualdí ldu'i shti'dzë më, guc rall ga'i mili, niétiquë nguiu bëgabë.

<sup>5</sup> Iurë brëgue'lë stubi dzë, bédëa ra gobiernë nu ra mëgulë nu ra mësë narlua'a lëy. Grë rall bédëa rall Jerusalén. <sup>6</sup> Zuga'a Anás naná jëfë shtë ra bëshuzi. Zuga'a Caifás. Zuga'a Juan, shmënë bëshuzi. Zuga'a Alejandro nu grë shfamili shtë bëshuzi narnibë'a los de más bëshuzi. Zuga'a rall lugar ni. <sup>7</sup> Iurní gulú rall Pedro nu Juan lachigui'bë parë bëzú rall lë'ë Pedro nu Juan delantë lu ra më'në. Guna'bë di'dzë rall lu Pedro nu Juan:

—¿Chu rnibë'a lë'ë të? ¿Chu bë'në punërë lë'ë të; bënëac të kujë rë'?

<sup>8</sup> Iurní con pudërë nabëdë'ë Espíritu Santo la'ni ldu'u Pedro, guni'i di'dzë rë':

—Lë'ë të jëfë shtë guë'dchi rë' nu mëgulë shtë naciuni Israel, <sup>9</sup> hia quë lë'ë të rna'bë di'dzë të lu na'a lla bédë'në na'a parë bëac kujë rë'; <sup>10</sup> rquebi na'a lu të parë gac bë'a grë ra më'në israelitë. Lë'ë kujë naguc llu'u zuga'a ndë'ë delantë lu grë të. Béaquëll por pudërë shtë Jesucristo, më Nazaret, lo mizmë nagudini të. Bëquë'ë të lë'ë më lu

cruz perë bëldishtë Dios lë'ë Jesús ladi ra tëgulë. <sup>11</sup> Na Jesús ziquë tubi guë'ë principal shtë iádu'u. Guni'i të adë guëllu'i'idi'in perë iurne' Jesús bëac më ziquë tubi guë'ë namás lasac. Lë'ë të adë guc shtú'udi'i të lë'ë më, <sup>12</sup> perë ni tubi chu stubi gunë salvar lë'ë hia'a, niétiquë Jesús purquë tubsë nguiu bëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu nagunë perdunë duldë shtë hia'a.

<sup>13</sup> Ra gubernë shtë ra israelitë guná rall adë bëdzëbëdi'i Pedro nu Juan; cagni'i rai' lu ra mënë. Guc bë'a rall Pedro nu Juan adë na rai' më nabës'dë nu adë nádi'i rai' më ru'bë. Guasé ldu'u rall. Guc bë'a rall Pedro nu Juan guzënú rai' Jesús más antsë. <sup>14</sup> Nu guná ra gubernë lë'ë nguiu naguc kujë; lë'ëll zuga'anú Pedro nu Juan. Hi-adë pë rni'idi'i rall cuntrë lë'ë rai'. <sup>15</sup> Iurní gunibë'a rall guëru'u Pedro nu Juan ladi rall parë gac guadi'dzë lul sa' rall lla mudë gunë rall. <sup>16</sup> Guni'i lu sa' rall:

—¿Pë guédë'na'a con ra nguiu rë'? purquë grë ra naquërdë Jerusalén, nanë rall milagrë ru'bë nabë'në Pedro nu Juan. Bënëac rall kujë. Nu lë'ë hia'a adë nu mudë guëcá hia'a. <sup>17</sup> Mejurë parë adë guërë'tsëdi'i di'dzë ladi ra mënë, guëtsëba'a lë'ë rall parë adë guadi'dzëdi'i rall lu ra mënë na rall shmënë Jesús.

<sup>18</sup> Iurní guna'bë rall lë'ë Pedro nu Juan. Gunibë'a rall parë adë guadi'dzëdi'i rai', nilë guëluá'adi'i rai' diza'quë shtë Jesús, nu nilë adë guëni'idi'i rai' lë Jesús. <sup>19</sup> Iurní repi Pedro nu Juan lu ra gubernë:

—Gulë bë'në shgabë të chu shtënë di'dzë guëzu'bë diaguë na'a. ¿Pë guëzu'bë diaguë na'a shti'dzë të, u guëzu'bë diaguë na'a shti'dzë Dios? <sup>20</sup> Lë'ë na'a adë nu mudë guëca'childu'u na'a ra cusë nanguná na'a nu ra cusë naná bini na'a. Napë quë guëdia'a di'dzë na'a lu ra mënë.

<sup>21</sup> Iurní ra gubernë bëtsëbë rall lë'ë Pedro nu Juan perë lo mizmé tiempë bëlda'a rall lë'ë rai' purquë adë bëdzëledi'i rall lla mudë nihunë rall cashtigu lë'ë rai'. Bëlda'a rall lë'ë rai' purquë bëdzëbë rall los de más mënë; grë mënë guni'i bëac kujë con pudërë shtë Jesús. Llëru'bë na pudërë shtë më, guni'i rall. <sup>22</sup> Cujë nabëac por pudërë shtë Jesús, nápëll más de cuarenta izë.

*Ra shmënë Jesús guna'bë rall gunë Dios compa'ni lë'ë rall*

<sup>23</sup> Iurní bëru'u Pedro nu Juan; bëagzë rai' catë rë los de más sa' rai'. Biadi'dzë rai' grë lo quë naguni'i principal bëshuzi con ra më gushë lu rai'. <sup>24</sup> Iurë gualú biadi'dzë rai' lla guc con lë'ë rai', grë ra nariadí ldu'i diza'quë shtë Jesús, guna'bë rai' lu Dios. Juntë guni'i rai':

—Dios Padre, lë'ëll nal Shtadë na'a. Lë'ëll nápëll llëru'bë pudërë. Bëntsá'ul gube'e; bëcue'shtël guë'dchiliu. Bëcue'shtël nisëdu'u nu grë ra cusë nananú lu guë'dchiliu. <sup>25</sup> Lë'ëll bëshë'ldël Espiritu Santo parë gulezënúhi' lë'ë David, muzë shtënël. Bëluá'al lë'ë David lla guëquë'ëi' ra di'dzë shtënël narni'i zdë'ë:

¿Pëzielú bëdzatsu ra mënë?

¿Pëzielú ra mënë shtë guë'dchiliu runë rall llgabë nanadë rlu-lu'i'idi'i?

<sup>26</sup> Ra rëy shtë guë'dchiliu nu ra gubernë shtë ra guë'dchi, tubsë bëdzatsu rall cuntrë Dadë.

Bë'në rall cuntrë Cristo, el quë nagudíil parë guëribë'ai'.

<sup>27</sup> Verdá nahin Herodes nu Poncio Pilato bëdëá rall ndë'ë cuntrë Jesús, shínil. Limpi náhi'; santu náhi'. Nu ra më rumanë con ra më israelitë, bë'në rall cuntrë shínil nabëshë'ldël parë guëribë'ai' lë'ë na'a. <sup>28</sup> Con ni guc cumplir ra cusë nanguní'il antsë. Bë'në rall ni purquë hia zni ze'dë gac. <sup>29</sup> Dadë, iurne' guná pë runë rall cuntrë lë'ë na'a. Bë'në compa'ni

lë'ë na'a parë adë guëdzëbëdi'i na'a. Guëdia'a di'dzë na'a diza'quë shtë'nël lu ra mënë. <sup>30</sup> Bëlua'a pudërë shtë'nël. Bë'në compa'ni lë'ë na'a parë gunëac na'a narac ll'u'u. Guëdë'në na'a ra milagrë narac shtë'u'l. Gac rahin por pudërë shtë'në Jesús, shínil, më naná limpi la'ni ldú'i'.

<sup>31</sup> Iurë gualú biadi'dzë'nú rai' Dios, lugar catë rë rai' bëllú. Nacubi bédchini Espíritu Santo parë cuezë'núhi' lë'ë rai'. Nu adë bëdzëbëdi'i rai'; guni'i rai' diza'quë shtë Dios lu ra mënë.

### *Grë cusë na shtë rai'*

<sup>32</sup> Ra nagualdí ldu'i' diza'quë shtë Jesús, guc rall zihani. Tubsë ll-gabë napë rall. Tubsë na ldu'u rall. Ni tubi adë chu rni'i: "Ndë'ë shtëna" purquë gudi'dzë rall grë nanapë rall cua'a nadë pë nápëdi'i según nicidá shtë'në cadë lë'ë rall.

<sup>33</sup> Ra poshtë guagla'guë guni'i rai' lu mënë con llëru'bë pudërë de quë Dadë Jesús gubani purquë bëldishtë Dios lë'i' ladi ra tégulë. Nalë bë'në ldi' Dios guëc rai', nu ra mënë bë'në rëspëti lë'ë rai'. <sup>34</sup> Ladi ra mënë nagualdí ldu'i' diza'quë, ni tubi rall adë pë bëqu'ni'di'i purquë ra mënë nanapë ra guiu'u lachi nu ra nanapë lídchi', bëtuu' rai' guiu'u parë be'dë guë'nú rall dumí.

<sup>35</sup> Dumí ni bë'në rai' intriegu lu poshtë. Hia ra poshtë gudi'dzë rai' dumí parë narqui'ni según nicidá nanapë mënë. <sup>36</sup> Tiempë ni gu' tubi nguiu lëll José. Gúllëll tubi dani nalë Chipre nazubë la'ni nisëdu'u. Nall levita. Ra poshtë gululë lë'ëll Bernabé narni'i, el quë narunë consolar. <sup>37</sup> Bernabë bëtuu' tubi ldë guiu'u nanápëll. Dumí nabëtuu'll guiu'u guagsá'nëll lu ra poshtë.

## 5

### *Bishi nabë'në Ananías nu Safira*

<sup>1</sup> Dzë ni gu' tubi nguiu lëll Ananías. Tsé'lëll lë Safira. Bëtuu' rall tubi ldë guiu'u. <sup>2</sup> Nguiu

ni bëa'në'nú tubi partë dumí nabëtuu'll guiu'u. Stubi partë ni guagsá'nëll lu ra poshtë. Répill:

—Zeldë guë'núa dumí nabëtuu'a shguiu'ua.

Perë tsé'lëll bien nanëll de quë bëa'në'nú rall tubi partë dumí. <sup>3</sup> Iurní Pedro guchi lu Ananías:

—Ananías, ¿pëzielú bësa'nëll guatë mëdzabë la'ni ldú'ul parë bëntsá'ul bishi lu Espíritu Santo? Bëa'në guë'nul tubi partë dumí nagudilli mënë. <sup>4</sup> ¿Pëllë lëdë shtëdi'il guiu'u ni? Iurë bëtuu'l, shtë'nël grë dumí. ¿Pëzielú bë'nëll ni? purquë lu Dios bëntsá'ul bishi, lëdë niétiquëdi'i lu na'a.

<sup>5</sup> Iurë Ananías bini ra di'dzë naguni'i Pedro, guláguëll nu gútil. Grë ra nabini naguc Ananías, nalë bëdzëbë rall. <sup>6</sup> Iurní bédchini bëldá nguiu catë gulaguë Ananías. Bëtu'bi rall cuerpë tubi lari naquichi. Lueguë bia'a rall tégulë parë guaca'chi rall tégulë.

<sup>7</sup> Hia guc tsunë iurë guti Ananías; iurní bédchini tsé'lëll Safira perë gá'adi'i guc bë'all pë guc con Ananías. <sup>8</sup> Pedro guna'bë di'dzë lu Safira:

—Bëquebi lua. ¿Pë verdá nahin bëtuu' të guiu'u prëci shtë grë dumí nabe'dë guësa'në Ananías lu na'a?

Safira guchi lu Pedro:

—Aha'. Dani bëtuu' na'a guiu'u.

<sup>9</sup> Iurní Pedro guni'i lull:

—¿Pëzielú gu' të de acuerdë? Bëntsa'u të bishi parë bësiguë të Espíritu Santo nia'a guldí më runë më cashtigu. Perë fuërë ze'dë ra nguiu nabilia'a tsé'lëll parë guaca'chi rall tsé'lëll. Iurne' gua'a rall lë'ël parë tsaca'chi rall lë'ël.

<sup>10</sup> Lueguë iurní gulaguë Safira lu Pedro. Gútil. Iurní guatë ra nguiu catë zu Pedro; guná rall lu na'a; hia guti na'a. Gulú rall na'a la'ni hiu'u parë guaca'chi rall lë'ë na'a cu' tse'lë na'a. <sup>11</sup> Grë ra mënë narialdí ldu'i' diza'quë shtë Jesús nu grë ra nabini ra cusë rë' naguc

con Ananías nu Safira, nalë bëdzëbë rall.

*Zihani milagrë bë'në ra poshtë*

<sup>12</sup> Zihani milagrë nu cusë ru'bë bë'në ra poshtë lu ra mënë. Grë ra narialdí ldu'i diza'quë, rdëa rall ru-aldëa' catë lë Portali shtë Salomón. <sup>13</sup> Perë zihani mënë adë bëdë'ëdi'i valurë të guëdëa rall ladi shmënë Jesús, perë adë pë rní'idi'i rall cuntrë ra mënë ni purquë casi grë mënë shtë ciudá Jerusalén, bë'në rall rëspëti shmënë Jesús. <sup>14</sup> Dzë con dzë más bëac zihani ra nguiu nu zihani ra na'a nagualdí ldu'u shti'dzë më. <sup>15</sup> Iurní guzublú rall gulú rall narac llu'u nezë. Gudishi rall narac llu'u lu daa' u lu tubi pedasë lari na'ldë parë iurë tédë Pedro, guëquë shcaa'l shtë Pedro guëc ra narac llu'u. <sup>16</sup> Tambiën bédchini zihani mënë shtë guë'dchi guëlla' nu mënë shtë Jerusalén; bédchininú rall narac llu'u. Bédchininú rall ra nanapë mëdzabë la'ni ldu'i. Bëac grë rall.

*Bëzac zi mënë Pedro nu Juan*

<sup>17</sup> Dzë ni jëfë shtë ra bëshuzi con shmënë ra partidë saduceo, gupë rall llëru'bë mbidi tantë zihani mënë zianaldë tēchi poshtë. <sup>18</sup> Guna'zi rall ra poshtë. Bëtia'a rall poshtë lachigui'bë <sup>19</sup> perë tubi ianglë shtë Dios la'ni gue'lë, guagshá'li' ra puertë shtë lachigui'bë parë bëru'u ra poshtë nu guchi ianglë lu rai':

<sup>20</sup> —Gulë bëagzë nu gulë biadi'dzë lu ra mënë la'ni iádu'u ru'bë, lla gunë rall parë gac salvar rall.

<sup>21</sup> Iurë bini rai' naguni'i ianglë, brëgue'lë tumpranë gua rai' iádu'u ru'bë parë zia'glaguë caglua'a rai' mënë.

Iurní jëfë shtë ra bëshuzi nu ra nazuga'anú rall, bëtëa rall sa' rall miembrë shtë Junta Suprema. Ndë'ë na ra gubernë narunë juzguë, quiere decir, grë ra më gushë shtë naciuni Israel. Iurní

gunibë'a rall guëru'u ra poshtë lachigui'bë. <sup>22</sup> Perë iurë bédchini ra suldadë rua' lachigui'bë, adë chu nádi'i la'ni. Guanú rall rsunë lu ra gubernë. <sup>23</sup> Repi rall lu ra nazuga'a lu juntë:

—Biagná na'a rua' lachigui'bë. Niétiquë na; dchi'chi në'au rua' lachigui'bë. Guná na'a lu ra suldadë naquëhapë rua' lachigui'bë, perë iurë bëshal'le na'a lachigui'bë, ni tubi adë chu nádi'i la'ni.

<sup>24</sup> Jëfë narapë iádu'u con ra bëshuzi principal con lë'ë bëshuzi más më ru'bë, bini rall naguchi ra suldadë lu rall; bëdzëguë' ldu'u rall. Guni'i lu sa' rall:

—¿Pë fin gapë ndë'ë iurne'?

<sup>25</sup> Lueguë iurní bédchini tubi nguiu lu ra jëfë nu gúchill:

—Ra nguiu nabëtia'a të lachigui'bë, lë'ë rall zuga'a la'ni iádu'u ru'bë. Caglua'a rall lë'ë ra mënë.

<sup>26</sup> Iurní lë'ë jëfë narapë iádu'u con sëbëldá suldadë, guaglli'i rall ra poshtë perë sin quë adë pë bë'nënú rall lë'ë rai' purquë bëdzëbë rall ni-agáu guë'ë ra mënë lë'ë rall. <sup>27</sup> Iurë be'dë guënú rall ra poshtë, bëzú rall lë'ë rai' lu Junta Suprema. Guni'i jëfë shtë ra bëshuzi:

<sup>28</sup>—Hia bëdë'në na'a providë lë'ë të de quë adë guadi'dzëdi'i të lë Jesús parë guëlua'a të ra mënë. Nu guná, ¿pë quëhunë të iurne'? Casi grë mënë Jerusalén hia bini rall nacaglua'a të. ¿Pë adë runë të shgabë të? Cagdchi'bë të guëc na'a por nguiu naguti lu cruz.

<sup>29</sup> Iurní Pedro nu ra poshtë guni'i rai':

—Pimëre napë quë guëzu'bë diaguë na'a shti'dzë Dios, lëdë guëlúdi'i shti'dzë ra nguiu guëzu'bë diaguë na'a. <sup>30</sup> Perë Dios shtë shtadë guëlú hia'a, bëldishtë më lë'ë Jesús ladi ra tégulë, el mizmë Jesús nagudini të, el quë nabëquë'ë të lu cruz. <sup>31</sup> Dios bëldishtë lë'i' parë gube'e. Bëcuc'zë më lë'ë Jesús ladë

ldi shtë më. Dios guni'i Jesucristo na el quë naguënibë'a lë'ë hia'a; náhi' el quë nagunë salvar lë'ë hia'a lu cashtigu shtënë më. Bë'në Dios punërë nguii ni të parë gunë nadzë'ë të mudë nanabani të, nu parë gunë më perdunë lë'ë të. <sup>32</sup> De grë cusë rë' na na'a testigu con Espíritu Santo purquë cabezënuhi' lë'ë na'a. Verdá nahin guashtë Jesús ladi ra tëgulë, nu Dios bédë'ë Espíritu Santo parë grë ra nagualdí ldu'i shti'dzë më.

<sup>33</sup> Iurë bini ra nazuga'a lu juntë lo quë naguni'i ra poshtë, nalë bédë rall nu gac ldu'u rall ni-aguini rall lë'ë ra poshtë. <sup>34</sup> Perë ladi ra nazubë lu juntë, bëru'u tubi nguii lë Gamaliel. Nall mësë shtë lëy nabëquë'ë Moisés nu nall fariseo. Nalë runë ra mënë rëspëti lë'ëll. Guasuldill nu gunibë'all parë bëru'u ra poshtë stubi ladë. <sup>35</sup> Lueguë guni'ill lu ra sa'll:

—Rnia'a lu të ziquë më ládza'a, gulë gapë cuidadë lo quë nagunënu të ra nguii rë'. <sup>36</sup> Bësëagná ldu'u të hia zia'a tiempë ne'; dzë ni gu' tubi nguii nabëru'ë Teudas. Guni'ill lu ra mënë lë'ëll nall tubi nguii ru'bë. Bësiguëll mënë. Ziquë tapë gahiu'a nguii guanaldë rall lë'ë Teudas, perë despuësë gudini ra mënë lë'ëll. Hia grë ra mënë nacanalldë lë'ëll, bëtë'tsë rall. Zni gualú partidë shtë Teudas. <sup>37</sup> Despuësë de ra dzë ni, gu' stubi nguii. Bëru'ëll Judas. Nall më Galilea. Dzë ni guasë cënsë shtë ra mënë. Zihani mënë guanaldë lë'ë Judas, perë gudini rall lë'ëll nu grë ra shmënell bësa'në sa' rall. Bëtë'tsë rall. <sup>38</sup> Por ni rnia'a lu të, gulë bësa'në ra nguii rë'. Zuzia'a rall. Adë rzunaldëdi'i të lë'ë rall purquë si talë cusë rë' nahin cusë shtë nguii, zialuhin. <sup>39</sup> Perë si talë ndë'të nahin shchi'ni Dios nu rac shtu'u të guënitilú tēhin, ¿lla guëru'u të? Gulë gupë cuidadë, purquë si talë lë'ë rall quëhunë rall shchi'ni Dios nu lë'ë të rzu të lu rall,

quëhunë të cuntrë Dios iurní.

<sup>40</sup> Iurë gualú biadi'dzë Gamaliel lu ra nazú lu juntë, bëa'në rall cunformë. Iurní guna'bë rall lë'ë poshtë. Gunibë'a rall guëdia'a rai' hiaguë, nu guni'i rall fuertë lu rai' de quë adë guadí'dzëdi'i rai' shti'dzë Jesús. Bédë'ë rall libertá lë'ë rai'. <sup>41</sup> Bëru'u ra poshtë lu juntë. Nalë bëquitë ldu'u rai' purquë ra nazubë lu juntë, guni'i guidzë rall lë'ë Pedro nu Juan purquë na rai' shmënë Jesús. Guc bë'a rai' grë lo quë naguc, bë'në më ordenar nu bëquitë ldu'u rai'. <sup>42</sup> Perë adë bësá'nëdi'i rai' guagla'guë biadi'dzë rai' lu ra mënë de quë Jesús na Cristo el quë nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Glli gllitë' guazë guaglua'a rai' ra mënë la'ni iádu'u ru'bë nu lidchi ra mënë.

## 6

*Gulë shmënë Jesús gadchi nguii parë gunë rall compa'ni ra poshtë*

<sup>1</sup> Tiempë dzë ni zihani mënë gualdí ldu'u rai' diza'quë. Cadë dzë gudi'dzë rall cumidë gau ra nanadë nápëdi'i, perë ra më israelitë naruadi'dzë dizë griego guzublú guni'i rall cuntrë ra më israelitë naruadi'dzë dizë hebreo. Guni'i rall lu ra poshtë, ra viudë naruadi'dzë griego adë cuá'adi'i rall igual ziquë cua'a ra viudë naruadi'dzë hebreo. <sup>2</sup> Iurní guézá chi'bë chupë poshtë bëtëá rai' grë ra mënë narialdí ldu'i diza'quë. Guchi rai' lu rall:

—Adë napë na'a tiempë parë qui'dzë na'a cumidë parë ra narqui'ni cumidë. Más nasac guëdia'a di'dzë na'a diza'quë shtë Jesús lu ra mënë. Zni rac shtu'u më. <sup>3</sup> Por ni rnia'a lu të, Dadë, gulë gudili gadchi nguii entrë lë'ë të. Gulë gudili ra nguii naná humildë, ra nanapë llgabë za'quë nu ra nguii nacabezënu Espíritu Santo la'ni ldu'u rall; qui'dzë rall nagáu ra mënë. <sup>4</sup> Lë'ë na'a guëna'bë na'a lu Dios por lë'ë të nu tsagla'guë

guëdia'a di'dzë na'a diza'quë shtë Jesús.

<sup>5</sup> Grë rall gurë rall de acuerdë. Iurní gudili rall gadchi nguiu parë gunë rall dchi'ni. Primëre Esteban, nall tubi nguiu con guëdubinú ldu'ull rialdí ldu'ull Dios. Cabezë Espíritu Santo la'ni ldu'ull. Guagla'guë lë rall: Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas nu Nicolás. Nicolás na më guë'dchi Antioquía. Adë nall më israelitë perë más antsë gualdí ldu'i creenci shtë ra më israelitë. <sup>6</sup> Lueguë be'dë guënú rall ra nguiu rë' lu ra poshtë. Guna'bë rai' lu Dios por lë'ë rall nu bëdchi'bë ra poshtë guiá'ai' guëc rall parë bënë rall recibir dchi'ni ni.

<sup>7</sup> Guëdubi guë'dchi shtë Jerusalén bërë'tsë diza'quë shtë Jesús. Nalë gualalë ra narialdí ldu'i diza'quë. Zihani ra bëshuzi israelitë gualdí ldu'u rai' diza'quë.

### *Guna'zi rall Esteban*

<sup>8</sup> Esteban nall tubi nguiu nanapë pudërë nu favurë shtë Dios. Dios runë compa'ni lë'ëll parë rúnëll milagrë nu cusë ru'bë lu ra mënë. <sup>9</sup> Perë bëldá ra nguiu gudildi di'dzë con Esteban. Ra nguiu ni ze'dë rall de iádu'u shtë mënë nalë Esclavos Libertados. Ra nguiu ni guc rall muzë naguzac zi, perë despuësë gupë rall libertá. Bëdchini sëbëldá nguiu de los de másru'u lugar cumë ziquë Cirene, Alejandría, Cilicia nu regiuni shtë Asia. Grë ra nguiu rë' gudildi di'dzë rall con Esteban, <sup>10</sup> perë adë bënë'di'i shti'dzë rall gan lu Esteban purquë Esteban ruadí'dzi' con llëru'bë pudërë nabëdë'ë Espíritu Santo parë lë'i'. <sup>11</sup> Iurë guná rall adë bënë'di'i rall gan parë niuadi'dzënú rall Esteban, gudilli rall bëldá nguiu mal parë guëni'i rall bishi cuntrë Esteban. Guni'i rall de quë bini rall cagni'i Esteban ra di'dzë cuntrë lëy shtë Moisés nu cuntrë Dios. <sup>12</sup> Mudë ni bëtatsa rall ra mënë con

ra më gushë nu mësë narlua'a lëy. Guna'zi rall Esteban nu bia'a rall lë'i' lu Junta Suprema. <sup>13</sup> Gudili rall stubi shcua'a nguiu mal naguëni'i bishi cuntrë Esteban. Guni'i rall:

—Nguiu rë' siemprë rni'll cuntrë iádu'u santu shtëna'a nu cuntrë lëy nabëquë'ë Moisés. <sup>14</sup> Nu bini na'a rni'i nguiu rë', quë Jesús më Nazaret, guëcuell iádu'u ru'bë; gúnëll cambi custumbrë nabësëa'në Moisés parë lë'ë hia'a.

<sup>15</sup> Iurní ra gobiernë shtë Junta Suprema nu grë ra nazuga'a lu juntë, guná rall lu Esteban. Guc cambi lúhi'. Guná rall lúhi' cumë ziquë lu tubi ianglë.

## 7

### *Biadi'dzë Esteban lla na shcuëndi' lu Junta Suprema*

<sup>1</sup> Iurë zuga'a Esteban lu Junta Suprema, jëfë shtë ra bëshuzi guna'bë di'dzë lu Esteban zdë'ë:

—¿Pë gualdí ra nguiu narni'i cuntrë lë'ël?

<sup>2</sup> Con zihani histori biadi'dzë Esteban lu rall:

—Dadë bëchi, gulë bëquë diaguë lo quë narnia'a lu të. Llëru'bë na Dios shtëna'a. Bëlua'alú më lu shtadë guëllú hia'a Abraham tsana guquërëldi' regiuni Mesopotamia. Biadi'dzënú më Abraham antsë tsana guquërëldi' Harán. <sup>3</sup> Repi Dios lu Abraham: “Bës'a'në ládžël nu grë ra sa'l nu bëagžë zitu tubi lugar naguëluá'ahia lë'ël”. <sup>4</sup> Iurní bëru'u Abraham ládzi' nalë Caldea parë guëquërëldi' Harán. Despuësë guti shtadë Abraham, iurní Dios bëshe'ldë lë'ë Abraham lugar catë dzu hia'a iurnë'. <sup>5</sup> Perë Dios adë bënë'di'i ni tubi partë shtë lugar rë' parë nianibë'a Abraham ni siquierë tubi ldë guiu'u mitu'në catë niazubë tubi hiu'u lfdchi'. Perë Dios bënë'ë prometer lu Abraham guëdë'ë më lugar ni parë shíni' despuësë tsana gáti', perë dzë ni Abraham gá'adi'i nápi' shíni'. <sup>6</sup> Nu guni'i Dios lu Abraham ra shíni' natsadalë, guëquërëldë rall

ziquè mè zitu lugar catè adè na ladzè rall. Por tapè gahiu'a izè gac rall muzè nu guèzac zi rall lu dchi'ni. <sup>7</sup> Tambièn guni'i Dios lu Abraham: "Na guna cashtigu ra mènè naguèzac zi ra shínill lu dchi'ni. Despuèsè tsana guèru'u rall lugar ni, iurní gunè rall adorar na lugar rè'." Lugar ni dzu hia'a iurne'. <sup>8</sup> Dios bè'nè prometer lu Abraham de què grè ra shini Abraham, na rall shmènè Dios. Ziquè tubi lèy parè lè'è rai', gunibè'a mè gac circuncidar shini Abraham, quiere decir, bèchuguè Abraham du'pè gui'di shtènè partè delicadè shtè llguè'nè. Dzè Isaac napè tubi llmalè gúlèll, gac circuncidàrèll. Isaac bè'nè lo mizmè tsana gúpèll shínill, Jacob. Nu zni bè'nè Jacob con ra shíni'. Ra shini Jacob bèac rall chi'bè chupè nanaguc chi'bè chupè grupè shtè naciuni Israel.

<sup>9</sup> Ra shini Jacob naguc ra shtadè guèlú hia'a, gupè rall mbidi José, bëchi rai'. Bètuu' rai' lè'è José. Ra naguzi'i José bia'a lè'è José parè Egipto, perè Dios bè'nè compañi lè'i'; <sup>10</sup> adè bèsá'nèdi'i mè lè'i'. Nu bédè'è mè llèru'bè llgabè parè bëá'nèll bien lu rëy Faraón. Nu Faraón bè'nè nombrar lè'è José ziquè gubernadurè shtè Egipto. José guná grè ra dchi'ni nangunè ra mènè lidchi Faraón.

<sup>11</sup> 'Gudèdè ra izè; bédchini galzi guèc ra mènè shtè Egipto nu Canaán. Nalè bèldia'nè rall lu gubini. Ra shfamili Jacob, ra shtadè guèlú hia'a, adè rdzélèdi'i rai' nagáu rai'. <sup>12</sup> Perè bini Jacob de què nanú dau Egipto, iurní bëshé'ldi' ra shíni' parè guaca'a rall nagáu rai'. Nu bëabré rai' ladzè rai'. Ndè'è primèrè viajè shtè rai'. <sup>13</sup> Dzè bërè dau shtè rai', gua rall Egipto stubi vueltè. José bëquebi lu ra bëchi' chu nall. Nu rëy shtè Egipto bínill ca nezè ze'dè José. <sup>14</sup> Iurní José bëshè'ldè ra bëchill parè guaglli'i rall Jacob, shtadè rall

con grè shfamili'. Famili rè' na rai' setenta y cinco mènè. <sup>15</sup> Zni guc con Jacob. Bèagzé rai' Egipto con grè shfamili'. Guquèrèldè rai' ndè. Despuèsè guti Jacob. Nu ndè guti ra shini Jacob, ra shtadè guèlú hia'a. <sup>16</sup> Iurní bia'a rai' ba'cu shtè ra tégulè parè lugar nalè Siquem. Ndè bëga'chi ra ba'cu ni catè guzi'i Abraham tubi ldè guiu'u lachi más antsè lu shini Hamor naquèrèldè ra Siquem.

<sup>17</sup> 'Dzè ni hia mèrè gac cumplir lo què nabè'nè mè prometer lu Abraham, bè'nè mè jurar lu Abraham de què guèdalè shíni'. Bèac rai' mènè zihani lugar Egipto. <sup>18</sup> Tiempè ni cagnibè'a tubi rëy naciuni Egipto perè adè bëagnádi'i ldú'ull pè bè'nè José guahietè. <sup>19</sup> Mizmè rëy ni bèsiguèll shtadè guèlú hia'a. Gunibè'a rëy lu ra israelitè parè guèru'ldè rall shini rall lu nisè parè gati ra me'dè. <sup>20</sup> Dzè ni gulè Moisés. Guc me'dè chulè nu nacha'ngu me'dè delantè lu Dios. Bè'nè shtadè me'dè gan; gupè rai' lè'è me'dè tsunè mbehu lídchi'. <sup>21</sup> Tsana guagsa'nè rai' me'dè lu nisè parè nia'a pè niac me'dè, bédchini shtsa'pè rëy shtè Egipto. Biá'all me'dè nu gunall me'dè cumè ziquè shínill. <sup>22</sup> Zdè'è mudè bèsè'dè Moisés grètè' studi narac bè'a ra mè Egipto. Nu gúquèll tubi nguiu de buen llgabè parè ruadí'dzèll nu grè ra cusè nalè ráquèll.

<sup>23</sup> 'Dzè ni napè Moisés cuarenta izè, guagnáhi' ra mè ládzi', ra mè israelitè naquèrèldè tubi lugar shtè Egipto. <sup>24</sup> Lugar ni gunáhi' lu mal tratè naquèhunè tubi mè Egipto con tubi mè israelitè. Moisés guaglári' mè ládzi'. Por mal nabè'nènú mè Egipto, gudini Moisés mè Egipto. <sup>25</sup> Moisés bè'ni' llgabè ra mè ládzi' nadè'è rall cuendè de què Dios bëshè'ldè lè'i' parè guèdè'èi' libertá lè'è

rall, perè ra më israelitè adè guasèdi'i rall. <sup>26</sup> Stubi dzè Moisés bëdia'guèlú chupè më ládzi'; cadildi rall. Guaglá Moisés lè'è rall nu gúchi' lu ra nacadildi: “Lè'è tè bëchi sa' tè. ¿Pèzielú rdildi tè?” <sup>27</sup> Iurní nacagdè'è galnè sa'll, bësinill lè'è Moisés; répill: “¿Chull bëshe'ldè lè'èl? ¿Pè zé'dèl ndè'è ziquè narnibè'a parè ze'dè guè'nèl juzguè lè'è na'a?” <sup>28</sup> ¿Pèllè rac shtu'u quínil na ziquè gudínil më Egipto na'guè?” <sup>29</sup> Iurè bini Moisés lo què naguni'i nguiu ni, bëllu'nè Moisés. Bëgzèll parè regiuni nalè Madián. Ndè guquèrdèll ziquè më zitu. Bètsè'all nu gúpèll chupè shínill.

<sup>30</sup> 'Hia guc cuarenta izè guquèrdèll Madián. Dzè ni zull lachi guèlla' dani nalè Sinaí, bëlua'alú tubi ianglè lull. Bèrú'ui' lu be'lè catè rèuldè tubi hiaguè. <sup>31</sup> Moisés bèdzèguèè' ldú'i'; bë'ni' llgabè, pèzielú rèuldè hiaguè rè'. Guabí'guèll parè gunall luhin. Bínill voz shtë Dios naguni'i: <sup>32</sup> “Nahia Dios shtènè ra shtadè guèlul. Nahia Dios shtë Abraham. Nahia Dios shtë Isaac. Nahia Dios shtë Jacob.” Iurní lè'è Moisés guzublú bèdzèbèll nu bëchí'chill. Hia adè gunèdi'ill niagbí'all lu hiaguè catè rru'u be'lè. <sup>33</sup> Nu guchi Dios lull: “Gulú rachi guèa'l purquè lugar catè nanul na lugar santu purquè na zugá'ahia ndè'è iurne'.” <sup>34</sup> Rnahia grè trabaju nardèdè ra shmèna naquèrdè Egipto, nu rqèè diaga iurè ru'nè rall lua. Por ni iurne' guna librar lè'è rall. Guèshe'lda lè'èl ziquè shmèna hashtë Egipto.”

<sup>35</sup> 'Antsè ra israelitè adè bë'nèdi'i rall cuendè lè'è Moisés; repi rall: “¿Chu bëshe'ldè lè'èl ziquè jèfè parè ze'dè guè'nèl juzguè lè'è na'a?” Perè Dios bëshe'ldè lè'i' Egipto. Nu lè'è ianglè naguni'i lull catè zubè hiaguè narèuldè, bë'ni' compa'ni lè'è Moisés. Guquí' jèfè parè gualdull më israelitè lugar ni. <sup>36</sup> Gua

Moisés Egipto parè gualdúhi' ra shtadè guèlú hia'a. Por pudèrè shtë Dios bë'ni' milagrè nu cusè ru'bè Egipto. Bè'ni' milagrè rua' Nisèdu'u Llní. Por cuarenta izè bë'ni' milagrè la'ni ra dani catè zia'a zu rai'. <sup>37</sup> Lo mizmè Moisés rè' guni'i lu ra më israelitè: “Dios guèshe'ldè tubi naguadi'dzè shti'dza delantè lu tè. Galè më ladi bëchi sa' tè cumè ziquè bëshe'ldè më na. Gulè tsaldí ldu'u tè grè lo què naguèni'i më lu tè.” <sup>38</sup> Lè'è Moisés ni guzènú lè'è ra mènè la'ni ra dani Sinaí catè guni'i ianglè lúhi' antsè. Moisés guquèrdènú ra shtadè guèlú hia'a. Bè'ni' recibir ra diza'què shtë Dios tè guène'e Moisés di'dzè ni parè lè'è hia'a. Di'dzè ni napè pudèrè parè siempè; nunquè adè tsalúdi'in.

<sup>39</sup> 'Shtadè guèlú hia'a bëzu'bè diaguèdi'i rai' shti'dzè Moisés. Adè gunèdi'i rall nanibè'a Moisés lè'è rall. Mejurè guc ldu'u rall nèabré rall parè Egipto. <sup>40</sup> Tubi dzè adè zuga'anú Moisés lè'è rall, repi rall lu Aarón: “Adè guène'e na'a rsunè pè cazac Moisés. Adè nídi'ill ndè'è, nu gulull lè'è hia'a Egipto; por ni rac shtu'u na'a iurne', guntsá'ul tubi dios naquiblú lu hia'a delantè.” <sup>41</sup> Lueguè bëntsá'u rall tubi ngunè mitu'nè de orè. Gudini rall bèldá ma parè bédè'è rall tubi ofrendè lu dzanè narunè rall adorar. Nalè bëquitè ldu'u rall por lo què nabèntsá'u rall con guía'a rall. <sup>42</sup> Iurní Dios bë'nè intriegu lè'è rall parè quèhunè rall adorar ra cusè lu guè'dchiliu, ziquè ra mbelègui'i nu ngubidzè. Zni naescritè la'ni librè nabèquè'è ra profetè. Rni'i librè ni: Lè'è tè më israelitè, guzè tè lu dani durantè cuarenta izè. Gudini tè ra ma parè bë'nè tè ofrecer lu dios shtë tè, perè ni tubi ma adè bë'nè tè ofrecer lua con guèdubínú ldu'u tè. <sup>43</sup> Be'rquè nua'a tè nichì shtë Moloc, dios shtë tè.



Nua'a të tubi mbelëgu'i shtë dios  
Renfán.

Ra ídolo rë' bëntsa'u të parë runë të  
adorar.

Por ni guëgúa të de ladzë të parë  
guëshe'lda lë'ë të más zitu  
stubi ladë Babilonia parë tsa  
të cashtigu.

<sup>44</sup> 'Ra shtadë guelú hia'a tsana  
guzé rall dani, nua'a rall tubi hiu'u  
lari nu tubi nichí catë nutsa'u ra  
lëy nabëquë'ë Moisés. Hiu'u lari  
guetsá'uhin ziquë guni'i Dios lu  
Moisés nu ziquë bêlua'a më lúhi'.  
<sup>45</sup> Ra shtadë guelú hia'a gupë rall  
hiu'u lari ni por llëduni tiempë  
ziquë tubi cusë nabësëa'në Dios  
parë lë'ë rall. Nu ra mënë nabidë  
con Josué, nua'a rall hiu'u lari  
rë' tsana bédchisú rall ra guiu'u  
shtë'në stubi ra nacuni. Dios bënë  
compañi lë'ë rall parë guëru'u ra  
mënë lugar ni parë guëu' ra shtadë  
guelú hia'a. Nga'li guquërelde  
rall hashtë tiempë nagunibë'a rëy  
David. <sup>46</sup> Dios guc shtu'u lë'ë David.  
Guna'bë David lu Dios niuntsá'ui'  
tubi íadu'u catë niaquërelde Dios  
verdaderë, mizmë Dios nabënë  
Jacob adorar. <sup>47</sup> Perë David adë  
bë'nëdi'i' gan naza'a tubi íadu'u  
lidchi Dios, perë shínill Salomón,  
sí, bë'nëll gan; bëzá'ai' íadu'u  
lidchi Dios. <sup>48</sup> Perë Dios nacabezë  
gube'e cumë llëru'bë na më, adë  
quëréldëdi'i' më la'ni íadu'u narza'a  
ra nguiu. Ziquë guni'i profetë  
shti'dzë Dios narni'i:

<sup>49</sup> Gube'e cabeza, nu rnibë'ahia  
guëdubi guë'dchiliu.

Guë'dchiliu na ziquë tubi bangu  
catë rzu guëahia.

¿Pëllë clasë íadu'u guntsa'u të parë  
guëbeza la'ni?

Adë rquí'nidia'a lugar catë guëzi'i  
ldua'a.

<sup>50</sup> Na bëntsa'ua grë cusë rë' lu  
guë'dchiliu.

<sup>51</sup> 'Lë'ë të de por si naguëdchi  
ldu'u të nu adë rínidi'i' të shti'dzë  
Dios. Na të cumë ziquë ra mënë  
nadë guënëdi'i' Dios. Siempre

quëhunë të cuntrë Espíritu Santo.  
Na të ziquë guc ra shtadë guelú  
hia'a. <sup>52</sup> Ra shtadë guelú hia'a,  
bëdë'ë rall hiaguë grë ra nabi-  
adi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Ni  
túbi' adë chu bídëdi'i' sin quë adë  
niadë'ë hiaguë guëc rai'. Ra shtadë  
guelú hia'a, gudini rall profetë  
nabiadi'dzë de quë guëdchini stubi  
nguiu naná tubldí shcuëndi' lu  
Dios. Iurná bidë më perë lë'ë të  
bënë të intriegu lë'ë më lu guia'a  
më rumanë nu gudini të lë'ë më.  
<sup>53</sup> Lë'ë të bë'në të recibir lëy shtë  
Dios nabitënu' ra ianglë, perë adë  
bëzu'bë diáguëdi'i' të di'dzë ni.

#### *Gudini rall Esteban*

<sup>54</sup> Iurë gualú bini rall grë ra cusë  
naguni'i Esteban, nalë bëldë rall  
hashtë rchushí lai' rall; rna rall lu  
Esteban. <sup>55</sup> Perë cabezënu' Espíritu  
Santo la'ni ldu'u Esteban. Bëldísi'  
lúhi' lu gube'e; gunáhi' lu gluri shtë  
Dios catë cabezë më. Nu gunáhi' lu  
Jesús nacabezë ladë ldi shtë Dios.  
<sup>56</sup> Guni'i Esteban:

—Gulë guná, rnahia gube'e lla'lë.  
Rnahia lu Jesús, nguiu nabëshe'ldë  
Dios lu guë'dchiliu. Cabezë më  
ladë ldi shtë Dios.

<sup>57</sup> Perë grë rall bësë'au rall  
diaguë rall. Gurushtiá rall nu  
ze'dë guëllu'në rall parë quini  
rall Esteban. <sup>58</sup> Gulú rall Esteban  
fuërë rua' guë'dchi. Ndë bëdë'ë  
guë'ë rall Esteban parë gáti'. Ra  
nabini shti'dzë Esteban, gulú rall  
shabë rall nu guatishi rall shabë  
rall lu tubi nguiu nalë Saulo.  
<sup>59</sup> Iurë bëdë'ë guë'ë rall Esteban,  
quëadi'dzënúhi' Jesús. Guná'bëi'  
lë'ë më; guní'i':

—Dadë Jesús, bë'në recibir  
espíritu shtëna.

<sup>60</sup> Despuësë iurní bëzullibi Es-  
teban nu fuertë guní'i' lu Dios  
nacabezë gube'e:

—Adë rtiá'adi'il culpë duldë shtë  
rall.

Iurë gualú guni'i Esteban di'dzë  
ni, gúti'!

## 8

*Rzunalde Saulo ra shmene Jesús*

<sup>1</sup> Saulo gu' de acuerde tsana gudini rall Esteban. Mizme dzé ni guzublú guzunaldé méné gré ra narialdí ldu'i diza'quë ciudá Jerusalén. Gré ra shméné Jesús bère'tsë rall; gua naguna'zi nezé regiuni shtë Judea nu guna'zi rai' nezé Samaria, peré ra poshtë bëa'në rai' Jerusalén. <sup>2</sup> Bëldá nguui za'quë bëca'chi rall lè'ë Esteban nu nalë bi'ni rall por lè'i'. <sup>3</sup> Peré Saulo adë bëgá'adi'i ldú'ull ra méné narialdí ldu'i diza'quë. Riutëll hiu'u por hiu'u paré rgull ra méné, na'a lá nguui. Rshaguiull ra prubi paré riagsëá'nëll méné lachigui'bë.

*Caqlua'a rai' diza'quë reguni Samaria*

<sup>4</sup> Ra nabëru'u Jerusalén cualquier nezé zia'a rall, rni'i rall diza'quë shtë Jesús lu ra méné. <sup>5</sup> Felipe gua tubi guë'dchi shtë Samaria. Ndë guzublú guni'ill lu ra méné chu na Jesucristo. <sup>6</sup> Bëdëá méné zihani paré rquë diaguë rall bien gré ra di'dzë naguni'i Felipe. Nu rna rall lu milagrë nabë'në Felipe. <sup>7</sup> Zihani méné narac llu'u, bëac rall. Gulú Felipe mëdzabë la'ni ldu'u ra nanapë mëdzabë. Nalë gurushtiá ra mëdzabë iurë bëru'u rall. Zihani cujë nu méné narac galguidzë llanguë, bëac rall. <sup>8</sup> Nalë bëquitë ldu'u ra méné gré nabë'në Felipe ciudá ni.

<sup>9</sup> Ndë guquërelde tubi nguui nalë Simón. Rac rquë'ë bëlliull. Zdë'ë mudë bësiguëll ra méné shtë Samaria. Bëdzëguë' ldu'u rall iurë rna rall narunë Simón. Rni'ill de quë lè'ëll nall tubi më nalasac. <sup>10</sup> Gré ra méné dizdë ra më ru'bë hashtë más nabi'chi, bëquë diaguë rall pë rni'i Simón. Guni'i rall lè'ëll nall më ru'bë nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. <sup>11</sup> Gualdí ldu'u rall lè'ë Simón por magi nabë'nëll. Llëduni tiempë bësiguëll

ra méné <sup>12</sup> peré zihani méné gualdí ldu'u rall diza'quë naguni'i Felipe. Ruadi'dzë Felipe mudë tsutë méné nezë lu gube'e paré tsa rall catë rribë'a Dios. Por Jesús gac salvar mieti, guni'i Felipe nu bëchu'bë nísi' na'a la nguui, ra nagualdí ldu'i diza'quë. <sup>13</sup> Mizme Simón bëriubë nísëll purquë gualdí ldú'ull diza'quë nu guanaldëll lè'ë Felipe. Nalë bëdzëguë' ldú'ull; gunall milagrë nu sëñi ru'bë nabë'në Felipe.

<sup>14</sup> Bini ra poshtë nabëa'në Jerusalén, ra méné Samaria gualdí ldu'u rall diza'quë. Iurní bëshe'ldë rai' Pedro nu Juan paré zia'a rai' Samaria. <sup>15</sup> Bëdchini Pedro nu Juan guë'dchi ni; guna'bë rai' lu Dios paré guëdë'ë më Espíritu Santo paré cuezënúhi' gré ra më Samaria nagualdí ldu'i diza'quë. <sup>16</sup> Ra nagualdí ldu'i diza'quë todavía adë bë'nëdi'i rall recibir Espíritu Santo la'ni ldu'u rall. Más antsë tsana bëriubë nisë rall, ra nabëchu'bë nisë lè'ë rall, guna'bë rall niétiqüë lë shtë Dadë Jesús. <sup>17</sup> Iurní Pedro nu Juan bëdchi'bë guia'a rai' guëc ra méné ni. Lueguë bëdchini Espíritu Santo paré gulezënúhi' lè'ë rall.

<sup>18</sup> Iurë guná Simón bëdchi'bë poshtë guia'a rai' guëc ra méné nu gunall bëdchini Espíritu Santo paré cuezënúhi' lè'ë rall, Simón bë'nëll ofrecëre dumí. <sup>19</sup> Répill lu ra poshtë:

—Gulë bëtuu' du'pë pudëre nanapë tē paré guna ziquë runë tē, tē iurë guëdchi'ba guiahia guëc ra méné, gunë rall recibir Espíritu Santo.

<sup>20</sup> Repi Pedro lull:

—Dios guënitilú lè'ël con gré shumil. ¿Pëllë llua'al sí'il con dumí lo quë narzëlaa'chi Dios ca'a méné?

<sup>21</sup> Adë nápël dereché con lè'ë na'a purquë bë'nëll duldë la'ni ldú'ul. Zuldídi'i shcuëndëll delantë lu më. <sup>22</sup> Bësa'në llgabë mal shtë'nëll; bëagri ldú'ul con Dios; guna'bë lu më tē

gunë më perdunë lë'ël. <sup>23</sup> Gadzë duldë la'ni ldú'ul; nal ziquë nanú bajo ordë shtë Satanás.

<sup>24</sup> Iurní guchi Simón lu poshtë:

—Gulë guna'bë lu Dios por na të parë adë guëzac zídi'i më na ziquë guni'i të.

<sup>25</sup> Ra poshtë guni'i rai' lu mënë Samaria ra cusë nagoná rall nu biadi'dzë rai' diza'quë lu ra mënë. Iurní bëru'u rai' parë gua rai' los de más guë'dchi shtë Samaria. Guagni'i rai' diza'quë; despuësë bëagrí rai' parë Jerusalén.

*Biadi'dzënú Felipe tubi më Etiopía*

<sup>26</sup> Dzë ni repi tubi ianglë lu Felipe:

—Bë'në preparar të tsal tubi nezë narëa'në ladë sur, nezë nazia'a de Jerusalén parë guë'dchi nalë Gaza. Nezë rë' rdëdë catë nídi'i mënë.

<sup>27</sup> Lueguë bëru'u Felipe. Zía'ai'; perë nezë nazía'ai', bëdia'guëluhi' tubi nguiu më Etiopía. Nádi'ill nguiu completë nu nall tesorë shtë Candace, tubi na'a narnibë'a naciuni Etiopía. Lë'ë tesorë'ë guall Jerusalén parë guaguë'nëll adorar Dios. <sup>28</sup> Zëagzëll parë ládzëll. Zúbëll lu guërrëdë shtëll. Quëu'ldëll la'ni tubi librë nabëquë'ë Isaías. <sup>29</sup> Iurní repi Espíritu Santo lu Felipe:

—Guabi'guë cula'ni guërrëdë shtënë më Etiopía.

<sup>30</sup> Iurë guabi'guë Felipe cula'ni guërrëdë, bíni' quëu'ldë nguiu ni la'ni librë shtë Isaías. Felipe guna'bë di'dzë lull:

—¿Gu riasël lo quë nacagni'i la'ni librë?

<sup>31</sup> Nguiu ni repi lu Felipe:

—Adë riasédia'a purquë adë nápëdia'a chu guëni'i pë runë cuntienë ni.

Iurní répill lu Felipe të tsepi Felipe nu subë Felipe la'ni shguërrëdëll. <sup>32</sup> La'ni librë catë quëu'ldë më Etiopía lë'ë partë ni cagni'i:

Bia'a rall nguiu parë gáti' ziquë lli'li, nu ziquë rëa'në lli'li ziquë gu'pë delantë lu ra narna'zi, zni bëa'në nguiu rë'.

Adë bëllá'lëdi'i rua'll parë niaru'u tubi di'dzë.

<sup>33</sup> Dzë ni guna'zi ra mënë lë'ëll, bë'në rall condenar lë'ë nguiu ni sin ni tubi causë.

Adë pë jushtisi bë'në rall. Nalë fier bë'në rall tratë nguiu ni.

Bëdchisú rall vidë shtënëll.

<sup>34</sup> Iurní më Etiopía guna'bë di'dzë lu Felipe:

—Bë'në favurë guni'i lua, ¿chu guzac zdë'ë? ¿Pë lu mizmë lë'ëll rni'ill u nu chu stubi guzac zdë'ë?

<sup>35</sup> Iurní Felipe guzublú guni'i' pë runë cuntienë partë catë bi'ldi më Etiopía la'ni librë. Guni'i Felipe ra diza'quë shtë Jesús nu lla gac salvárëll. <sup>36</sup> Iurë ziadëdë rall tubi lugar catë rë nisë, guna'bë di'dzë më Etiopía lu Felipe:

—Ndë'ë rë nisë. ¿Pë adë gac chubë nisa ndë'ë?

<sup>37</sup> Felipe repi lull:

—Si talë guëdubinú ldú'ul rialdí ldú'ul shti'dzë Jesús, zac chubë nísël ndë'ë.

Iurní repi nguiu ni:

—Rialdí ldua'a niétiquë Jesu-cristo na shini Dios.

<sup>38</sup> Gunibë'a nguiu parë guzudchí guërrëdë parë bietë rai'. Iurní guatë rai' la'ni nisë. Bëchu'bë nisë Felipe lë'ëll ndë. <sup>39</sup> Iurë bëru'u rall rua' nisë, Espíritu Santo bia'a lë'ë Felipe. Lë'ë nguiu nilli gu' ldú'ull nu rquitë ldú'ull. Guaglá'guëll shnézëll. <sup>40</sup> Bëdchini Felipe guë'dchi nalë Azoto, nu gudëdëi' guë'dchi por guë'dchi. Cagluá'ai' mënë diza'quë hashtë bëdchíni' guë'dchi nalë Cesarea.

## 9

*Bëac Saulo shmënë Jesús*

(Hch. 22.6-16; 26.12-18)

<sup>1</sup> Saulo guagla'guë bë'në nalaa'dchill; guc ldú'ull quínill ra

mënë narialdí ldu'i diza'quë. Por ni guagnall jëfë shtë ra bëshuzi <sup>2</sup> parë gunë rall firmar tubi guichi parë zia'a Saulo. Guziá'all ra iádu'u shtë më israelitë guë'dchi Damasco. Ndë tsatílill ra na'a nu nguii nacanalde tëchi diza'quë shtë Jesús. Gue'dënull ra mënë ni; guëldáguëll lë'ë rai' lachigui'bë. <sup>3</sup> Guc iurë zia'a zull nezë, hia mërë guëdchínill guë'dchi Damasco, nasesë bëdchini tubi llin nezë lu gube'e. Gu'të llin lu nezë catë zia'all. <sup>4</sup> Saulo gulaguë lu guiu'u; gunall lu llin nu bínill tubi bë naguni'i:

—Saulo, Saulo, ¿pëzielú rzunáldël na?

<sup>5</sup> Iurní guna'bë di'dzë Saulo:

—¿Chu lë'ël? Dadë, rní'il lua zni'i.

Iurní bë guni'i:

—Nahia Jesús. Rzunáldël shmëna parë quinil. ¿Pë adë rac bë'al lo mizmë na rzunáldël? Adë guëllu'idi'i lo quë naquëhúnël. Quëhúnël ziquë runë ngunë narlda'a patadë lu garrudchi. Zni quëhúnël.

<sup>6</sup> Iurní nalë bëdzëbë Saulo nu bëchí'chill. Répill:

—Dadë, ¿guadë narac shtú'ul guna?

Perë lë'ë bë guni'i:

—Guashtë nga'li nu gutë ladi guë'dchi. Ndë guëni'i mënë lul pë gúnël.

<sup>7</sup> Ra nguii nazënú lë'ë Saulo, bëa'në rall ziquë gu'pë tantë bëdzëbë rall purquë bini rall bë nacagni'i lu Saulo, perë ni tubi adë chu gunádi'i rall. <sup>8</sup> Iurní Saulo guashtë lu guiu'u, perë iurë bëshá'lëll slull, hiadë gúquëdi'i nianall. Bëá'nëll ciegu. Ra nguii nazënúhi', guna'zi rall guiá'ai' parë guc bëdchíni' guë'dchi Damasco. <sup>9</sup> Ndë bëá'ni' tsunë dzë; adë gúquëdi'i nianáhi'. Adë gudáudi'i nu adë pë bii'di'i'.

<sup>10</sup> Guë'dchi Damasco quërelde tubi nguii nalë Ananías. Rialdí

ldú'ull shti'dzë Jesús. Bëlua'alú Jesús lull nu repi më lull:

—Ananías.

Bëquebi Ananías lueguë:

—Lë'ë na ndë'ë, Dadë.

<sup>11</sup> Jesús repi lull iurní:

—Guashtë nga'li nu gua lidchi Judas naquërelde nezë nalë Nezë Ldi. Guna'bë di'dzë por tubi nguii më Tarso. Lëll Saulo. Ndë quëadi'dzënull Dios. <sup>12</sup> Lu Saulo bëlua'alú tubi nguii lë Ananías. Nguii ni lë'ël. Gunall guatël parë guëdchi'bë guiá'al guëquëll të parë guëac slull nu guená Saulo stubi vultë ziquë nall antsë.

<sup>13</sup> Iurní bini Ananías naguni'i Jesús, repi Ananías lu më:

—Perë Dadë, zihani mënë rni'i lua shcuendë nguii rë'. Nablac fier quëhúnëll Jerusalén con ra mënë narialdí ldu'i shti'dzël. <sup>14</sup> Iurne' zé'dëll ndë'ë con guichi nabëdë'ë ra jëfë shtë bëshuzi parë guá'all prësi grë ra mënë narunë adorar lë'ël.

<sup>15</sup> Perë Jesús repi lu Ananías:

—Guasë purquë na gudilia nguii rë' parë guëni'ill diza'quë delantë lu ra mënë shtë stubi naciuni nu lu ra rëy shtë rall. Nu tsagni'ill diza'quë shtëna lu ra më israelitë. <sup>16</sup> Na guëluá'ahia lë'ëll nu guënia'a lull grë cusë mal nagunënu mënë cuntrë lë'ëll purquë nall shmëna.

<sup>17</sup> Iurní lë'ë Ananías zia'a lidchi Judas catë quërelde Saulo. Guatëll nu bëdchi'bë guiá'all guëc Saulo. Répill:

—Bëchi Saulo, lë'ë Jesús naguni'i lul nezë nazé'dël, bëshel'dë më na ndë'ë parë gac guënal stubi vultë nu parë guëdchini Espíritu Santo të cuezënúhi' lë'ël.

<sup>18</sup> Lueguë iurní bëlla'lë slú Saulo. Gunáhi' nu bini' gulaguë cumë ziquë tubi gui'lli la'ni slúhi'. Saulo guasuldí nu bëriubë nísi'. <sup>19</sup> Despuësë gudáuhi' nu bëu' fuersë shtëhi' stubi vultë. Bëá'ni' bëldá dzë Damasco con ra narialdí ldu'i diza'quë.

*Guzublú Saulo guni'i diza'quë lu ra mënë Damasco*

<sup>20</sup> Lueguë guzublú guni'i Saulo diza'quë shtë Jesús lu ra mënë la'ni iádu'u shtë ra israelitë. Guni'ill lu mënë, Jesús náhi' shini Dios nabitë lu guë'dchiliu. <sup>21</sup> Grë ra mënë nabëquë diaguë shti'dzë Saulo, bëdzëguë' ldu'u rall nu guni'i lu sa' rall:

—Perë nguiu rë' na el quë naguzunaldë ra mënë Jerusalén, ra narialdí ldu'i diza'quë. Nu lo mizmë lë'èll zé'dëll ndë'e parë guá'all prësi ra shmënë më parë tsagsá'nëll lë'e rall lu ra jëfë shtë bëshuzi.

<sup>22</sup> Perë Saulo biadí'dzëll lu ra mënë con más llni; adë bëdzëbëdi'i'. Guni'i' de quë Jesús na Cristo nabëshe'ldë Dios. Bë'në Dios compa'ni lë'e Saulo. Ra israelitë naquërelde Damasco, bë'a'në rall sin ni tubi di'dzë purquë adë bëdzëlédi'i rall pë niani'i rall.

*Bëru'u Saulo guia'a ra contrari shtëhi'*

<sup>23</sup> Gudëdë zihani dzë; iurní ra më israelitë gurë rall de acuerdë parë quini rall lë'e Saulo. <sup>24</sup> Lueguë bini Saulo pë llgabë quëhunë rall. Dzë la guë'lë rbezë rall Saulo rua' puertë salidë shtë ciudá parë quini rall Saulo. <sup>25</sup> Ra shmënë Jesús bëtia'a rall Saulo la'ni tubi rëguelë parë iurë gu' guë'lë, bëldaguë rall Saulo stubi tëchi lu'. Lu' ni nahin ziquë tubi lu' bësu'u nasë'au alreduerë ciudá. Zni mudë gula'a Saulo lu galguti.

*Bëabré Saulo Jerusalén*

<sup>26</sup> Iurë bëdchini Saulo Jerusalén, guc ldu'i' niagdzá'gui' ladi ra shmënë Jesús perë grë rall rdzëbë rall Saulo purquë gá'adi'i' tsaldí ldu'u rall de quë Saulo hia bëabré ldu'ull, de quë bëáquëll shmënë Jesús. <sup>27</sup> Perë Bernabé guagséa'nëll Saulo lu ra poshtë. Biadí'dzëll lla guni'i Saulo lu ra mënë Damasco, de quë Saulo biadí'dzëll con

guëdubinú ldu'ull ziquë tubi muzë shtë Jesús. <sup>28</sup> Iurní Saulo bëá'ni' Jerusalén parë quëhúni' dchi'ni con ra poshtë. Guadi'dzëhúni' diza'quë hiu'u por hiu'u sin adë pë nádi'i. <sup>29</sup> Con guëdubinú ldu'i' ruadí'dzi' ziquë muzë shtë Jesús. Biadí'dzëhúni' con ra më israelitë naruadí'dzë dizë griego. Perë ra mënë gudili rall mudë parë quini rall Saulo. <sup>30</sup> Ra mënë narialdí ldu'i diza'quë, guc bë'a rall de quë ra më israelitë zunaldë rall lë'e Saulo. Iurní bia'a rall lë'e Saulo parë guë'dchi Tarso.

<sup>31</sup> Dzë ni grë ra mënë narialdí ldu'i diza'quë, ra narëta' regiuni Judea nu Galilea nu Samaria, nalë rbedchí ldu'u rall. Másru'u guc shtu'u rall lë'e Jesús nu rzu'bë diaguë rall shti'dzë më. Nu Espiritu Santo bë'në compa'ni lë'e rall parë guaru'bë grupë shtë rall.

*Bëac Eneas*

<sup>32</sup> Canzë Pedro; quëhúni' visitar grë ra naná shmënë Jesús. Gudëdë guagnáhi' ra narianaldë nezë santu shtë Jesús, ra naquërelde tubi guë'dchi nalë Lida. <sup>33</sup> Ndë nanú tubi nguiu nalë Eneas. Hia guc shunë izë ráquëll galguidzë llunguë. Nagá'all; adë ráquëdi'i rzëll. <sup>34</sup> Pedro bëdchini lu Eneas nu guchi Pedro:

—Eneas, Jesucristo gunëac lë'èl. Guashtë nga'li nu bëldisë shtaa'l.

Lueguë lueguë guashtë Eneas. <sup>35</sup> Grë ra naquërelde guë'dchi Lida nu grë ra naquërelde guë'dchi Sarón, guná rall lla bëac nguiu ni. Lueguë bësa'në rall custumbre guahietë shtë rall parë guanaldë rall nezë za'quë shtë Jesús.

*Guashtë Dorcas ladi ra tëgulë*

<sup>36</sup> Tiempë ni nanú tubi na'a guë'dchi shtë Jope. Rialdí ldu'i diza'quë shtë Jesús. Lëll Tabita perë ra mënë naruadí'dzë dizë griego, rni'i rall lë na'a ni Dorcas. Dorcas bë'në bien nu bëdë'èll gu'në

cua'a ra prubi. Bě'něll zihani cusě za'quě. <sup>37</sup> Bědchini tubi dzě, guc llu'u Dorcas nu gútill. Custumbrě shtë ra mënë ni na rguibi rall cuerpě shtë ra tēgulě. Gudibi rall shcuerpě Dorcas nu bēcue'zě rall cuerpě guia'a la'ni hiu'u guērupě pisě. <sup>38</sup> Guě'dchi Jope rěa'ně guělla' guě'dchi shtë Lida catě nanú Pedro. Bini ra mē Jope nanú Pedro guě'dchi Lida. Iurni bēshe'ldě rall chupě nguiu parě guagni'i rall lu Pedro:

—Guěrrě cha guiá hia'a guě'dchi Jope.

<sup>39</sup> Lueguě bēru'u Pedro con lě'ě ra nguiu ni. Iurě bēdchini rall Jope, bia'a rall Pedro cuartě catě naga'a tēgulě. Nalě ru'ně ra viudě nabědēá nga'li. Bělua'a rall vestidě nu manguě naběntsa'u Dorcas tsana gubáni'. <sup>40</sup> Lueguě Pedro gunibě'a guēru'u grě ra mënë la'ni cuartě. Iurni bēzullibi Pedro nu biadi'dzěnúhi' Dios. Rb'í'ai' lu naguti nu rēpi' lúhi':

—Tabita, guashtë nga'li.

Lueguě lě'ě tēgulě bēlla'lě slúhi'; gunáhi' lu Pedro. Guzubě ldi'. <sup>41</sup> Pedro guna'zi guiá'all parě gualdill. Lueguě guna'bě Pedro ra viudě nu loš de más narialdí ldu'i Jesús parě bē'ni' presentar lě'ě Dorcas nagubani. <sup>42</sup> Grě mënë shtë ciudá Jope bini rall milagrě nabě'ně Pedro. Nalě zihani mënë gualdí ldu'u rai' diza'quě. <sup>43</sup> Por zihani dzě bēa'ně Pedro ciudá Jope lidchi tubi curtidor shtë gui'di ladi nguně. Lěll Simón.

## 10

### *Biadi'dzěnú Pedro Cornelio*

<sup>1</sup> Gu' tubi nguiu ciudá Cēsarea; lěll Cornelio. Nall capitán narnibě'a tubi gahiu'a suldadě. Ra suldadě ni lě rall Italiano. <sup>2</sup> Cornelio con grě shfamíll runě rall adorar Dios guědubinú ldu'u rall. Adě nádi'i Cornelio mē israelitě perě bēdē'ěll zihani dumí. Bě'něll ayudě ra mē israelitě.

Siemprě ruadi'dzěnull Dios. <sup>3</sup> Tubi dzě quierě rquě tsuně guadze', bēlua'alú tubi ianglě lu Cornelio. Clarě gunall tubi ianglě shtë Dios naguatě catě zuga'a Cornelio. Repi ianglě lull:

—Cornelio.

<sup>4</sup> Gubi'a Cornelio lu ianglě nu nalě bēdzěbēll. Guna'bě dí'dzěll lu ianglě:

—¿Pě rac shtú'ul guna?

Iurni repi ianglě lull:

—Dios bēquě diaguě ra di'dzě shtěněl iurě ruadi'dzěnul mē nu rěagná ldu'u mē lě'ěl purquě bē'něll ayudě ra prubi. <sup>5</sup> Bēshe'ldě bēldá nguiu guě'dchi Jope parě tsagli'i rall Simón, nu lěll Pedro; chupě lěll. <sup>6</sup> Quěrelđě Pedro lidchi tubi curtidurě nalě zac Simón. Nápěll lídchill rua' nisědu'u. Pedro guěni'i lul pē gúněll.

<sup>7</sup> Iurě gubi' ianglě, guna'bě Cornelio chupě shmúzěll con tubi suldadě nananě Cornelio. Suldadě ni gualdí ldu'i shti'dzě Jesús. Guězá rall na rall muzě shtë Cornelio. <sup>8</sup> Biadi'dzě Cornelio lu rall lla biadi'dzěnull ianglě. Iurni bēshe'ldě Cornelio lě'ě rall parě ziağlli'i rall Pedro.

<sup>9</sup> Stubi dzě quierě guēruldě dzě, ziağdchini rall ciudá Jope. Lo mizmě iurě Pedro be'pi guēc hiu'u tē guadi'dzěnúhi' Dios. <sup>10</sup> Nalě rldi'aně Pedro; rac shtú'ui' gáuhi'. Perě mientras quěhuně ra shfamili Pedro preparar cumidě, Pedro gunall bēdchini tubi cusě shtë Dios lull. <sup>11</sup> Guná Pedro bēlla'lě lu gube'e nu gunall lu ziquě tubi lari naquichi ru'bě. Ze'din ca zu Pedro. Li'bi guězá shquini. <sup>12</sup> La'ni lari nanú grě grě slarə ra ma nanapě tapě guěáhi' nu ra ma narlla' ldu'i lu guiu'u nu ra ma nariasě. <sup>13</sup> Iurni bini Pedro tubi bē naguni'i:

—Pedro, guasuldí nu gudini ma gaul.

<sup>14</sup> Perě Pedro guchi:

—Dadé, nunquë adë ráudia'a ra ma naná providë según ra costum-brë shtë na'a.

<sup>15</sup> Lë'ë bë guni'i lu Pedro stubi vultë:

—Lo quë nabëzunë Dios, limpi nahin; adë rní'idi'il nahin mal parë lë'ël.

<sup>16</sup> Zni guc tsunë vësë; iurní be'pi lari lu gube'e. <sup>17</sup> Quëhunë Pedro llgabë pë runë cuntienë nagu-nall iurë lë'ë ra nguui nabëshe'ldë Cornelio ze'dë guëna'bë di'dzë rall ca na lidchi curtidurë nalë Simón. <sup>18</sup> Bëdchini rall rua' lidchi Simón; fuertë cana'bë rall:

—¿Gu quërelde tubi nguui ndë'ë nalë Simón Pedro?

<sup>19</sup> Pedro nianá zúbëll guia'a guëc hiu'u. Quëhúnëll llgabë nia'a pë runë cuntienë lo quë nabëshe'ldë Dios lull. Iurní repi Espíritu Santo lull:

—Pedro guná, tsunë nguui cagna'bë rall lë'ël. <sup>20</sup> Bietë; bë'në compaňi lë'ë rall. Adë pë llgabë rúnëdi'il purquë na bëshe'lda lë'ë rall.

<sup>21</sup> Iurë bietë Pedro, gagnall ra nguui nabëshe'ldë Cornelio. Répill lu ra nguui:

—Na lëa Pedro nacaguili tē. ¿Pë rsunë nua'a tē?

<sup>22</sup> Repi rall lu Pedro:

—Zë'pë na'a purquë bëshe'ldë Cornelio lë'ë na'a parë sël con lë'ë na'a lídchill. Cornelio nall tubi nguui honradë nu rialdí ldu'ull Dios. Nalë rac shtu'u më israelitë lë'ëll. Tubi ianglë shtë Dios guni'i lu Cornelio parë bëshé'ldëll lë'ë na'a nu guni'i ianglë lull lë'ël guëni'il lu Cornelio pë gúnëll.

<sup>23</sup> Iurní Pedro guni'i lu rall:

—Gulë tsuté ndë'ë; gulë bëa'në ne gue'lë.

Hia brëgue'lë bëru'unú Pedro lë'ë rall parë zia'a rall lidchi Cornelio. Nu guanaldë bëldá narialdí ldu'i diza'quë naquërelde guë'dchi Jope.

<sup>24</sup> Stubi dzë bëdchini rall ciudá Cesarea. Ndë cabezë Cornelio

lë'ë rall con grë shfamíll. Tam-biën guna'bë Cornelio bëldá amigu shtëll. <sup>25</sup> Iurë bëdchini Pedro lidchi Cornelio, Cornelio bëru'u; bë'nëll saludar lë'ë Pedro nu bëzullíbill lu Pedro parë bë'nëll adorar Pedro. <sup>26</sup> Perë Pedro guna'zi guia'a Corne-lio; répi!:

—Guzuldí purquë adë guzá'quëdi'i rzullíbil lua purquë nahia nguui ziquë lë'ël.

<sup>27</sup> Mientras ziazú rall quëadi'dzë rall, guatë Pedro lidchi Cornelio. Guná Pedro zihani mënë rë. <sup>28</sup> Guni'i Pedro lu ra mënë:

—Lë'ë tē bien nanë tē lla na creenci shtë ra më israelitë. Providë guëdza'guë ra më israelitë con mënë de stubi naciuni. Adë nápëdi'i rall permisi parë tsuté rall lidchi mënë zitu, perë bëlua'a Dios na adë tsaglá'guëdia'a creenci ni. Grë ra nguui nabëzunë Dios, limpi na rall. Adë naprovidë parë tsutéa lidchi rall. Bëlua'a Dios na de quë adë guëni'idia'a sulë mënë israelitë na rall allegadë lu Dios, de quë mënë zitu na rall condenadë. <sup>29</sup> Por ni ziquësë guna'bë tē na, lueguë zelda; adë bë'nëdia'a negar. Gulë guni'i lua nia'a pë rac shtu'u tē.

<sup>30</sup> Iurní guzublú biadi'dzë Corne-lio lu Pedro:

—Guc tapë dzë ne'; lo mizmë iurë ziquë iurní, rquë tsunë guadze' quërelde; quëhuna ayunë nu quëhuna orar lu Dios. De repëntë guahia tubi ianglë shtë Dios. Nalë rcabni'i lari naquichi. <sup>31</sup> Guni'i ianglë lëa: “Cornelio, Dios bëquë diaguë ra di'dzë shtënël iurë rná'bël lu më. Nu rëagná ldu'u më lë'ël purquë bédë'ël dumí cua'a ra prubi. <sup>32</sup> Bëshe'ldë bëldá shmënel ciudá Jope parë tsagll'i'i rall Simón Pedro. Nápëll lídchill rua' nisëdu'u. Pedro guëni'i lul ra cusë nagúnëll.” Zni guni'i ianglë lua. <sup>33</sup> Por ni lueguë bëshe'lda ra shmëna; bidë guëlli'i rall lë'ël. Iurnë dzu na'a grë na'a ndë'ë delantë lu Dios parë guëquë diaguë na'a grë lo quë

naguni'i Dios lul parë guëni'il lu na'a.

*Lo quë naguni'i Pedro lu ra më lidchi Cornelio*

<sup>34</sup> Guzublú guni'i Pedro lu grë mënë narë lidchi Cornelio. Guni'i Pedro:

—Iurne' gualú rac bë'ahia adë rúnëdi'i Dios menos ni tubi mënë lu guë'dchiliu <sup>35</sup> sino quë rca'a më grë ra nanapë rëspëti nu rzu'bë diaguë rall shti'dzë më. <sup>36</sup> Guni'i Dios más antsë lu grë na'a ziquë shini Jacob ra diza'quë shtë më. Bëshe'ldë më lë'ë Jesucristo parë bidë guëni'inúhi' lë'ë hia'a diza'quë shtë Dios parë cuedchí ldu'u hia'a. Jesucristo na rëy; napë më dereché parë rñibë'a më grë naciuni. <sup>37</sup> Lë'ë tē bien nanë tē pë guc ladzë ra më israelitë. Primërë guzublú Juan Bautista, bëluá'ai' diza'quë lu ra mënë, iurní bëchu'bë nísí'. Despuësë guzublú Jesús shchí'ni' nezë Galilea. <sup>38</sup> Lë'ë tē nanë tē lla bēdē'ë Dios pudërë parë Jesús më Nazaret. Bëshe'ldë Dios Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë më. Bënëac më grë ra nananú mëdzabë la'ni ldu'i. Bë'në më bien por pudërë shtë Dios cumë cabezënúhi' lë'ë Jesús. <sup>39</sup> Lë'ë na'a na na'a testigu shtë grë ra cusë rë' nabë'në Jesús. Bë'në më milagrë nezë Judea nu ladi ciudá Jerusalén. Despuësë bëquë'ë ra mënë lë'ë Jesús lu cruz; guti më. <sup>40</sup> Gudëdë tsunë dzë guti Jesús, iurní bëldishtë Dios lë'ë Jesús ladi ra tēgulë. Nu Dios bëshe'ldë Jesús parë bëlua'alú më lu na'a stubi vuelte. <sup>41</sup> Adë bëlua'alú më lu grë ra mënë, niétiquë lu na'a bëlua'alú më. Dios gudili lë'ë na'a dizdë antsë parë na na'a testigu. Verdá nahin; guashtë më ladi ra tēgulë. Despuësë lë'ë na'a gudaunú na'a lë'ë më; bëdii'nú na'a lë'ë më. <sup>42</sup> Nu bëshe'ldë më lë'ë na'a parë guiagni'i na'a diza'quë shtë më lu ra mënë. Iurne' cagni'i na'a verdá. Dios bēdē'ë pudērë lë'ë Jesús ziquë tubi juësi parë gunë më juzguë grë ra mënë nanabani

nu grë naguti. <sup>43</sup> Tambiën ra profetë nagurë guahietë, cagni'i rai' shcuendë Jesús de quë grë ra natsaldí ldu'i lë'ë më, runë më perdunë duldë shtë rall. Por lë'ë më gac perdunë rall.

*Bëdchini Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë ra mënë lidchi Cornelio*

<sup>44</sup> Nianá quëadi'dzënú Pedro lë'ë ra mënë lidchi Cornelio, lë'ë Espíritu Santo bëdchini parë cuezënúhi' grë ra narquë diaguë di'dzë shtë Pedro. <sup>45</sup> Ra israelitë narialdí ldu'i diza'quë, ra naze'dë naldë lë'ë Pedro, nalë bēdzëguë' ldu'u rall. Guná rall ra narquë diaguë shti'dzë Pedro, adë na rall më israelitë perë bë'në rall recibir Espíritu Santo nabëzëlaa'dchi Dios parë lë'ë rall. <sup>46</sup> Bini rall quëadi'dzë ra më rë' stubi dizë. Quëhunë rall adorar Dios; guni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios. <sup>47</sup> Iurní guni'i Pedro:

—Hia quë bëdchini Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë rall igual cumë ziquë bēdē'na'a recibir lë'í', hiadë nídi'i stubi cusë más. Guëriubë nisë rall iurne'.

<sup>48</sup> Gunibë'a Pedro lu rall:

—Gulë bëchubë nisë lë'ë tē. Gulë guni'i lë Jesucristo purquë na tē shmënë më.

Despuësë bë'në rall ruëguë lu Pedro parë guëa'në Pedro sēbēldá dzë con lë'ë rall.

## 11

*Bëabrí Pedro Jerusalén*

<sup>1</sup> Ra poshtë nu ra nagualdí ldu'i diza'quë narë Judea, bini rall de quë tambiën ra mënë nanádi'i më israelitë gualdí ldu'u rai' diza'quë. <sup>2</sup> Iurë bëabrí Pedro Jerusalén, bëldá ra më israelitë gudildi di'dzë rall con Pedro. Mënë ni guanaldë rall tēchi custumbër shtë gac circunci-dar miëti. <sup>3</sup> Bēsëgua'a rēdchi rall Pedro. Guni'i rall:



—¿Pëzielú guagnal ra mënë nanádi'i më israelitë? ¿Pëzielú guataunul lë'ë rall?

<sup>4</sup> Iurní biadi'dzë Pedro lu rall lla mudë guc guagná Pedro ra mënë de stubi naciuni. Répi':

<sup>5</sup> —Na zuhia ciudá Jope. Iurë cagnia'a lu Dios, gunahia cusë nabëshe'ldë Dios lua. Gunahia tubi lari naquichi ru'bë. Ze'din nezë lu gube'e. Li'bi guëzá shquinin, nu gulaguin hashtë catë zugá'ahia.

<sup>6</sup> Iurë gunahia nia'a pë nanú la'ni lari, gunahia nanú ra ma nazubë tapë guéahi'; nanú ra ma dushë; nanú ra ma narlla' ldu'i lu guiu'u; nanú ra ma nariasë. <sup>7</sup> Nu binia tubi bë naguni'i: “Pedro, guasuldí. Gudini ma nagaul.”

<sup>8</sup> Perë na gucha lúhi': “Dadë, nunquë adë gudáudia'a ma naná providë según creenci shtë mënë israelitë”. <sup>9</sup> Iurní bë guni'i lua stubi vueltë: “Lo quë hia bëzunë Dios, limpi nahin. Adë chu guëm'idi'i nahin mal parë Dios.” <sup>10</sup> Zni guni'i bë tsunë vueltë; despuësë be'pi lari guia'a stubi.

<sup>11</sup> Lueguë iurní bëdchini tsunë nguiu mënë Cesarea catë quërëlda parë ze'dë ca'a rall na. <sup>12</sup> Lë'ë Espíritu Santo bëshé'ldi' na parë tsanalda lë'ë rall sin ni tubi llgabë de quë na rall de stubi naciuni.

Tambiën guzënú shu'pë nguiu rë' na. Grë na'a bëdzutë na'a lidchi Cornelio. <sup>13</sup> Lë'ëll biadi'dzëll lu na'a gunall zu tubi ianglë lidchill nu repi ianglë: “Bëshe'ldë bëldá shmënël ciudá Jope parë tsagli'i rall lë'ë Simón, stubi lëll Pedro.

<sup>14</sup> Lë'ëll guëni'll lul lla mudë gúnë parë gac salvar, lë'ëll con grë shfamíllil.” <sup>15</sup> Iurë guzublú quëadi'dzënúa lë'ë rall, bëdchini Espíritu Santo parë cuesënúhi' lë'ë rall tal cumë ziquë bëdchíni' tsana bëdë'na'a recibir lë'i'.

<sup>16</sup> Iurní bëagná ldua'a lo quë naguni'i Jesús lu na'a tsana guzënú na'a lë'ë më. Guni'i më: “Juan bëchu'bë nisë ra mënë con nisë perë Dios guëne'e

më Espíritu Santo parë guëzunë më ldu'u tē nu parë cuesënúhi' lë'ë tē”. <sup>17</sup> Si talë Dios bëshe'ldë Espíritu Santo parë cuesënúhi' ra mënë stubi naciuni, igual cumë ziquë bë'në më con lë'ë hia'a, ra nagualdí ldu'i shti'dzë Dadë Jesucristo, adë nu mudë guna cuntrë Dios.

<sup>18</sup> Iurë bini ra mënë grë lo quë naguni'i Pedro lu rall, bëac dchi rall; hiadë pë guní'idi'i rall. Iurní guzublú bë'në rall adorar Dios. Guni'i rall:

—De verdá Dios bë'në perdunë lë'ë ra nanádi'i më israelitë. Bëshal'ë më nezë parë guëabrí ldu'u rall con lë'ë më nu parë gapë rall vidë sin fin.

*Ra mënë nagualdí ldu'i Jesús ciudá Antioquía*

<sup>19</sup> Tsana gudini rall Esteban, guagla'guë rzunaldë mënë los de más ra narialdí ldu'i diza'quë. Ra shmënë Jesús bëagzë rall hashtë regiuni Fenicia nu Chipre nu guë'dchi shtë Antioquía. Nðë guagni'i rall diza'quë niétiquë lu ra më israelitë, lëdë núdi'i lu ra stubi mënë. <sup>20</sup> Bëldá narialdí ldu'i Jesús, na rall më Chipre nu Cirene. Bëdchini rall ciudá shtë Antioquía. Guni'i rall diza'quë shtë Dadë Jesús lu ra më griego. <sup>21</sup> Guni'i rall lu mënë con llëru'bë pudërë shtë Dios. Zni zihani mënë gualdí ldu'u rai' diza'quë nu guanaldë rall tēchi enseñansë shtë Jesús.

<sup>22</sup> Bini ra shmënë Jesús narëta' Jerusalén de quë zihani më Antioquía, hia rzu'bë diaguë rall diza'quë. Iurní bëshe'ldë rall Bernabë parë guall Antioquía. <sup>23</sup> Iurë bëdchini Bernabë Antioquía, gunall lla mudë cagdë'ë Dios ra cusë za'quë parë ra narzu'bë diaguë diza'quë. Nalë bëquitë ldu'u Bernabë nu guni'inúhi' ra mënë tē tsanaldë rall shnezë Dios nu gac rall firmë, adë guëazë guëtëdi'i rall shnezë Dios. <sup>24</sup> Bernabë nall tubi nguiu za'quë. Gualdí ldu'u

Dios. Cabezénú Espíritu Santo la'ni ldu'ull. Zihani ra më Antioquía gualdí ldu'u rall diza'quë shtë Jesucristo.

<sup>25</sup> Despuësë gubi' Bernabé parë ziá'ai' ciudá Tarso. Ndë guatílill Saulo parë be'dë guënull lë'i' Antioquía. <sup>26</sup> Ndë bëa'në rai' tubi izë con ra shmënë Jesús. Bëlua'a rai' zihani mënë. Ra shmënë Dios naquërelde Antioquía por primërë vësë bërulë rai' cristianos.

<sup>27</sup> Tiempë dzë ni bëdchini bëldá ngui nabë'në recibir llini shtë Dios parë guëni'i rall shti'dzë Dios. Ze'dë rall de Jerusalén parë bëdchini rall Antioquía. <sup>28</sup> Túbill lë Agabo. Guzull guní'ill lu ra narialdí ldu'i diza'quë tubi cusë nagac cumplir. Con pudërë nabëdë'ë Espíritu Santo, lë'ëll guní'ill guëdchini tubi gubini dushë guëdubi guë'dchiliu. Gubini rë' guc cumplirin tiempë tsana cagnibë'a rëy Claudio. <sup>29</sup> Grë ra më Antioquía narialdí ldu'i shti'dzë Jesús, gu' rall de acuerdë parë gunë rall ayudë; bëshe'ldë rall dumí parë prubi naquërelde Judea.

<sup>30</sup> Bëtëá rall dumí; cadë tubi rall bëdë'ë lo más posiblë. Bëshe'ldë rall dumí con Bernabé nu Saulo ca'a ra mëgulë naná cabësë shchi'ni Dios Jerusalén.

## 12

*Guti Jacobo nu gua Pedro lachigui'bë*

<sup>1</sup> Tiempë ni rëy Herodes nalë guzunáldëll bëldá ra shmënë Jesús. <sup>2</sup> Gunibë'all guti Jacobo, bëchi Juan. Gudini rall lë'i' con spadë. <sup>3</sup> Herodes guná nalë rëuu' ldu'u ra më israelitë nu guc ldu'u Herodes guëná'zill Pedro. Dzë ni bë'në tucarë laní naráu ra më israelitë guetështildi sin levadurë. <sup>4</sup> Guna'zi rall Pedro prësi; Herodes gunibë'a tsa Pedro lachigui'bë nu gunibë'all tapë grupë suldadë gapë rall lë'ë Pedro.

Cadë tapëgá suldadë tubi grupë. Bë'në Herodes llgabë niagull Pedro delantë lu ra mënë despuësë de laní Pascu. <sup>5</sup> Nalë segurë nanú Pedro lachigui'bë purquë quëhapë ra suldadë lë'ëll. Perë ra mënë narialdí ldu'i diza'quë, zia'glá'guë quëhunë rai' orar dzë la gue'lë. Con guëdubinú ldu'u rall cagni'inú rall lë'ë më por shcuendë Pedro.

*Por milagrë shtë Dios bëru'u Pedro lachigui'bë*

<sup>6</sup> Herodes bë'në llgabë guëgull Pedro lachigui'bë; tsagsá'nëll Pedro lu ra mënë grëgue'lë. Pedro naga'si lachigui'bë. Lí'bi' con chupë cadënë. Nu quëhapë chupë suldadë lë'i'. Stubi shcua'a suldadë zu rua' lachigui'bë. <sup>7</sup> Iurní bëdchini tubi ianglë shtë Dios la'ni lachigui'bë nu gu'të tubi llini. Ianglë bënë'bi' lë'ë Pedro parë guëbáni'. Bëcua'ñi ianglë lë'ë Pedro nu répi' lu Pedro:

—Nasesë guashtë.

Lueguë bëru'u ra cadënë nali'bi guia'a Pedro. <sup>8</sup> Lë'ë ianglë repi lúhi':

—Bëshi'i dchi'chi lá'níl nu bëquë'ë shráчил.

Iurní bë'në Pedro gan, repi ianglë lull:

—Gutë shábël nu gude'e naldë na.

<sup>9</sup> Pedro bëru'u; zianáldi' tëchi ianglë. Adë rac bë'adi'i' gu nahin verdá lo quë naquëhunë ianglë con lë'i'. Llúa'ai' cani'i shcá'ldëll. <sup>10</sup> Gudëdë rai' lu ra primërë puertë gui'bë naná parë nezë shtë ciudá; iubi puertë bëlla'lë parë bëru'u rai'. Iurë guzë rai' tubi nezë, lë'ë ianglë bësá'ni' lë'ë Pedro. <sup>11</sup> Iurní bëdë'ëi' cuendë; guní'i' la'ni ldu'i':

—Iurne' sí, rdë'ëhia cuendë, Dios bëshe'ldë ianglë shtëni' parë bëldá'ai' na guia'a Herodes. Bëldá'ai' na guia'a ra mënë israelitë, grë lo quë naguc ldu'u rall nihunenú rall na.

<sup>12</sup> Iurë quëhúni' llgabë, ziá'ai' lidchi María, shni'a Juan Marcos. Ndë

zihani mënë rë ra. Quëhunë rall ruëguë lu Dios parë guëru'u Pedro lachigui'bë. <sup>13</sup> Iurë bësëdchi Pedro rua' puertë, bëru'u tubi criadë; lëll Rode. Guagnall nia'a chu ndë nacagna'bë rua' nezë. <sup>14</sup> Perë iurë guc bë'all cha' Pedro, por tantë bëquitë ldú'ull, adë bëshá'lëdi'ill rua' nezë sino quë guagllú'nëll; guagni'ill lu ra mënë nazubë la'ni hiu'u. Répill lu rall:

—Pedro zuga'a rua' nezë.

<sup>15</sup> Iurní repi rall lu Rode:

—Rac túntël rní'il zni'i.

Perë Rode guni'i:

—Guldía, Pedro ndë nazuga'a rua' nezë.

Perë ra nazubë la'ni hiu'u rni'i rall:

—Lë'ëdi'i Pedro sino ianglë shtënë Pedro gudëdë.

<sup>16</sup> Perë Pedro nianá cagsëdchi' rua' nezë. Iurë bësha'lë rall rua' puertë nu guná rall lu Pedro, nalë bëdzëguë' ldu'u rall. <sup>17</sup> Pedro bë'në sëni con guiá'ai' të guëac dchi rall. Iurní guni'i Pedro, bëlda'a Dadë Jesús lë'ëll lachigui'bë. Répi':

—Gulë biadi'dzë ndë'ë lu Jacobo nu lu ra grë narialdí ldu'i diza'quë shtë Jesús.

Iurní bëru'u Pedro parë zia'ai' stubi lugar.

<sup>18</sup> Iurë brëguelë, nalë rdzëbë ra suldadë. Nezë rë' nezë rë' zia'a rall nia'a gua Pedro. <sup>19</sup> Gunibë'a Herodes tsatili rall lë'ë Pedro perë cumë adë bëdzëlëdi'i rall Pedro, rëy Herodes guna'bë dí'dzëll shcuendë Pedro. Iurní gunibë'a Herodes gati ra suldadë. Despuësë bëru'u Herodes Judea parë zia'a guëquërdëll guë'dchi Cesarea.

*Bëdchini dzë guti Herodes*

<sup>20</sup> Nalë rldënú Herodes ra mënë naquërelde ra guë'dchi Tiro nu Sidón, perë lë'ë ra mënë gurë rall de acuerdë parë guna'bë rall en paz lu rëy purquë lu guiu'u shtë rëy rru'u naráu ra mënë shtë Tiro nu Sidón. Tubi grupë mënë shtë

guë'dchi rë', gulutë rall amistä con Blasto, tubi muzë ru'bë shtë rëy. Blasto guagni'inull lë'ë rëy parë gu' en paz. <sup>21</sup> Herodes bëzú tubi tërmë lu rall parë pë dzë tsagdcchini rall lidchi Herodes. Dzë ni gutë Herodes shábi' parë guzull de rëy nu guzúbëll lu tribunal shtënëll. Iurní guzublú guni'ill zihani di'dzë lu ra mënë. <sup>22</sup> Lë'ë ra mënë guzublú gurushtía; guni'i rall:

—Ndë'ë nacagni'i adë nall tubi nguiu sino quë nall tubi dios.

<sup>23</sup> Lueguë iurní tubi ianglë shtë Dios bëdchini. Bëru'ldë ianglë lë'ë Herodes lu tubi galguidzë dushë purquë adë bëdë'ëdi'ill cuendë di'dzë shtë Dios. Más bëuu' ldú'ull naguni'i ra mënë lull. Gudáu ra mbiziuguë lë'ë Herodes; gútil.

<sup>24</sup> Diza'quë shtë Dios guagla'guë bërë'tsë nezë rë' nezë rë'. Zihani mënë gualdí ldu'u rall diza'quë.

<sup>25</sup> Bernabë nu Saulo guagsa'në dumí nabëshe'ldë ra mënë Antioquia parë ra prubi ciudá Jerusalén. Iurní bëagrí rai' con Juan Marcos hashtë Antioquia.

## 13

*Bëshe'ldë Dios Bernabë nu Saulo lu dchi'ni*

<sup>1</sup> Ladi mënë narialdí ldu'i diza'quë guë'dchi Antioquia, nanú Saulo. Nanú Bernabë. Nanú Simón narni'i ra mënë Ia'së. Nanú Lucio më Cirene. Nanú Manaën naguaru'bë lidchi Herodes, gubernadurë shtë Galilea. <sup>2</sup> Tubi dzë ni bëdëá rai'; cagna'bë rai' Dios nu quëhunë rai' ayunë; adë ráudi'i rai' dzë ni. Guni'i Espíritu Santo lu rai':

—Gulë bë'në nombrar Bernabë nu Saulo parë dchi'ni naguëdë'a gunë rall.

<sup>3</sup> Iurë gualú bë'në rall orar nu bë'në rall ayunë, bëdchi'bë rall guiá'a rall guëc Saulo nu Bernabë parë gunë rai' recibir shchi'ni Dios. Iurní bënë rall despedir lë'ë rai'. Zia'a rai'.

*Zia'a ra poshtë parë Chipre*

4 Bëshe'ldë Espíritu Santo lë'e Saulo nu Bernabé parë tubi guë'dchi nalë Seleucia nanaquë rua' nisëdu'u. Ndë be'pi rai' la'ni barcu parë zia'a rai' Chipre, tubi dani nananú la'ni nisë. <sup>5</sup> Bëdchini rai' Salamina; nahin puertë catë riutë barcu. Ndë guzublú Saulo nu Bernabé cagni'i rai' diza'quë lu ra mënë la'ni iádu'u shtë ra më israelitë. Nu zac Juan Marcos zia'anú rai'. <sup>6</sup> Guëdubi guë'dchi shtë Chipre guazë rai'. Bëdchini rai' tubi guë'dchi lë Pafos. Ndë bëdia'guë'lú rai' tubi narunë galbelliú. Nall më israelitë nu lëll Barjesús. Nalë runtsá'ull bishi; guní'ill grë ra di'dzë narní'ill nahin verdá. <sup>7</sup> Barjesús nall amigu shtë gubernadurë nalë Sergio Paulo. Gubernadurë nall tubi nguiu nasini guëquëll. Bëshé'ldëll rsnë parë cagna'bë mënë Bernabé nu Saulo purquë gubernadurë rac shtú'ull guínill diza'quë shtë Dios. <sup>8</sup> Napë Barjesús stubi lë, Elimas, quiere decir narunë dchi'ni shtë bëlliú. Adë nëdi'i Elimas niuadi'dzënú Saulo gubernadurë purquë adë nëdi'ill tsaldí ldu'u gubernadurë shti'dzë Dios. <sup>9</sup> Iurní Saulo, nápi' stubi lëhi' Pablo, con pudërë shtë Espíritu Santo nacabeznú la'ni ldu'i', gubi'a guë'i' lu Elimas. <sup>10</sup> Guni'i Pablo lull:

—Lé'èl guëdzë bishi nu duldë la'ni ldu'ul. Shini mëdzabë nal. Enemigu nal shtë cusë za'quë. Rluá'al ra mënë bishi, nu adë rsá'nëdi'ill tsuté rall nezë za'quë shtë Dios. <sup>11</sup> Iurne' Dios gunë më cashtigu lë'èl; guëá'nël ciegu por tubi tiempë; adë guënádi'ill lu llni ngubidzë.

Lueguë lueguë bëcachi slu Elimas nu bëá'nëll ciegu. Caguí'll tubi naguëna'zi guiá'all parë sëll. <sup>12</sup> Iurë guná gubernadurë naguc con Elimas, gualdí ldu'u gubernadurë diza'quë. Nalë bëdzëguë' ldu'ull iurë bínill shti'dzë Dios nagni'i Pablo.

*Zia'a Pablo nu Bernabé regiuni Pisidia*

<sup>13</sup> Pablo con ra sáhi' be'pi rai' barcu puertë nalë Pafos parë zia'a rai' hashtë tubi guë'dchi nalë Perge nananú regiuni Panfilia; perë bësa'në Juan Marcos dchi'ni shtë Dios. Mejurë bëagrill Jerusalén. <sup>14</sup> Iurní bëru'u Pablo con Bernabé guë'dchi Perge. Zia'a rai' ciudá Antioquia nanaquë regiuni shtë Pisidia. Dzë nabëzi'i ldu'u ra mënë, guatë Pablo con sáhi' iádu'u shtë më israelitë. Ndë guzubë rai' parë guëquë diaguë rai'. <sup>15</sup> Bi'ldi ra jëfë shtë iádu'u la'ni librë nabëquë'ë Moisés nu bi'ldi rall librë shtë ra profetë. Iurní guni'i rall lu Pablo:

—Lë'è të sa' hia'a, talë nua'a të tubi di'dzë ziquë cunseju parë grë hia'a, dzu hia'a ndë'è. Gulë guni'i.

<sup>16</sup> Iurní guasuldí Pablo; bë'ni' tubi sëni con guiá'ai' parë guëac dchi ra mënë. Guní'i':

—Gulë bëquë diaguë lë'è të më israelitë, nu grë të naze'dë guë'në adorar Dios. <sup>17</sup> Dios shtë naciuni Israel, gulë më shtadë guë'lú hia'a parë mizme lë'i'. Bë'në më shtëada'a tubi naciuni ru'bë tsana nianá quërelde rai' Egipto. Nu despuësë Dios gulú lë'è rai' Egipto con pudërë shtë më. <sup>18</sup> Durantë cuarenta izë bia'a ldu'u Dios mudë fierë shtë rai' iurë zia'a rai' nezë catë nídi'i mënë. <sup>19</sup> Nu gunitilú më gadchi naciuni nanaquë regiuni shtë Canaán. Bëdë'èi' lugar ni parë guquërelde shtadë guë'lú hia'a. <sup>20</sup> Durantë tubi tiempë tapë gahiu'a guërludë izë, guquërelde naciuni Israel ndë. Ra juësi nabëshe'ldë Dios, gunibë'a rai' naciuni Israel hashtë tiempë shtë Samuel. <sup>21</sup> Iurní guna'bë ra mënë lu Dios tubi rëy naguëribë'a lë'è rall. Bëdë'è Dios tubi rëy nalë Saúl. Gunibë'a Saúl lë'è rall cuarenta izë. Saúl nall shini tubi nguiu nalë Cis naze'dë ladi shini Benjamín. <sup>22</sup> Despuësë Dios gulú lë'è Saúl lugar shtë'nëll parë subë David

ziquè rèy naguènibè'a më israelitè. Guni'i Dios: "Gudilia David llga'nè Isai. David na tubi nguiu nabèuu' ldua'a na gúnèll cumplir grè lo què narac shtua'a." <sup>23</sup> Gulè Jesús ladi llèbni David nu lè'è Jesús náhi' el què nagunè salvar më israelitè. Ni bè'nè Dios prometer más antsè. <sup>24</sup> Pues antsè guzublú Jesús dchi'ni shtéhi', Juan Bautista guni'i lu zihani mènè israelitè tè gunè nadzè'è rall mudè nanabani rall nu chubè nisè rall ziquè sèñi de què bëabrí ldu'u rall con Dios. <sup>25</sup> Tsana ze'dè guèdchini gati Juan, guni'i: "¿Chu runè tè llgabè nahia? Adè rúnèdi'i tè shgabè tè nahia el què nacabezè tè. Ze'dè stubi më más lasac què na. Na adè lasáquedia'a parè lè'è më. Ni tubi adè chu nádia'a parè guèshaca du gui'di shtènè shrachi më."

<sup>26</sup> Rnia'a lu tè Dadè naze'dè zu famili shtë Abraham, nu rnia'a lu grè tè narunè adorar Dios. Dios bëshe'ldè diza'què rè' parè gac salvára'a. <sup>27</sup> Ra naguquèrèldè Jerusalén nu jèfè shtë rall, adè gac bë'adi'i rall chu na Jesús. Nu adè guasèdi'i rall ra di'dzè shtë ra profetè nabèquè'è shti'dzè Dios guahietè. Rsé'dè rall di'dzè rè' la'ni iádu'u shtë mènè israelitè cadè dzè narzi'i ldu'u ra mènè, perè tsana bë'nè rall condenar Jesús, bë'nè rall cumplir grè lo què naná escritè de lè'è më. <sup>28</sup> Adè bèdzélèdi'i rall ni tubi duldè nabè'nè Jesús perè guna'bè rall lu Pilato parè gati më. <sup>29</sup> Iurè gac cumplir grè lo què narni'i la'ni Sagradas Escrituras shcuendè Jesús, bësietè mènè lè'è më lu cruz parè bëga'chi më la'ni ba'a. <sup>30</sup> Perè bèldishtè Dios lè'è më ladi ra tègulè parè gubani më stubi vultè. <sup>31</sup> Nu zihani dzè bëlua'alú Jesús lu ra nabè'nè compa'ni lè'è më iurè ziagzè më de Galilea parè Jerusalén. Lè'è ra mènè ni guná rall lu Jesús nu iurne' quèadi'dzè rall ziquè testigu de què Jesús nabani.

<sup>32</sup> Nu zac lè'è na'a, cagni'i na'a diza'què nabè'nè më prometer lu shtëada'a. Guc cumplirin parè lè'è hia'a purquè na hia'a shini rai'. <sup>33</sup> Bèldishtè Dios lè'è Jesús ladi ra tègulè. Zni naescritè la'ni segundè Salmo: "Lè'èl nal shinia. Nedzè bënehia vidè parè lè'èl." <sup>34</sup> Guni'i Dios guèldishtèhi' lè'è Jesús ladi ra tègulè parè adè gaudi'i guiu'u cuerpè shtë më. Zni naescritè la'ni Sagradas Escrituras naguni'i Dios: "Guènehia ra cusè za'què parè lè'è tè, lo què nabèna prometer lu David". <sup>35</sup> Por ni David la'ni stubi Salmo guni'i: "Adè guèsèa'nègal cuerpè shtë shínil narac shtú'ul la'ni ba'a parè adè gaudi'i guiu'u shuérpi". <sup>36</sup> David bë'nè sirvè lu sáhi' timpè nabáni'. Bè'nè zá'quèll ra cusè ziquè guni'i Dios lull. Perè despuèsè gúttill nu bëgá'chill. Gu'dzè cuerpè shtènèll. <sup>37</sup> Perè cuerpè shtë nguiu nabèldishtè Dios ladi ra tègulè, adè gú'dzèdi'in. <sup>38</sup> Bèchi, napè què gac bë'a tè lo què narnia'a lu tè; lè'èsè Jesús napè pudèrè parè gunè më perdunè duldè shtë tè. <sup>39</sup> Grè narialdí ldu'i Jesús na perdunè duldè shtë rall. Adè nídi'i mudè parè sunè almè shtë tè por lèy nabèquè'è Moisés purquè adè nápèdi'in pudèrè parè nihunin perdunè duldè shtë mènè. <sup>40</sup> Gulè gupè cuidadè tè ldáguèdi'i cashtigu shtë Dios guèc tè, ra cusè nabèquè'è ra profetè iurè guni'i rai' shti'dzè Dios narni'i:

<sup>41</sup> Gulè guná, lè'è tè naquèhunè burnè. Gulè bëtsèbè ldu'u tè nu gulè gapè galguti sin fin.

Quèhuna tubi cusè ru'bè entrè lè'è tè, cusè adè tsaldídi'i ldu'u tè ze'dè ra cusè de na. Nu adè tsaldídi'i ldu'u tè si talè chu stubi guèni'i lu tè.

<sup>42</sup> Iurè bëru'u Pablo con sáhi', ra mènè nanádi'i më israelitè, guna'bè rall tubi favurè lu Pablo, guèabrí rai' stubi vultè dzè naguèzi'i ldu'u mènè naguèdza'guè lmalè parè tsagla'guè guadi'dzè

Pablo diza'quë lu rall. <sup>43</sup> Iurë gualú bëtë'tsë ra mënë zihani, sëbëldá më israelitë canaldë lë'ë Pablo nu Bernabé. Nu zihani ra nanádi'i më israelitë perë guaté rall creenci shtë ra më israelitë, canaldë rall Pablo nu Bernabé. Pablo nu Bernabé guni'inú rai' lu mënë ni të tsagla'guë tsaldí ldu'u rai' diza'quë shtë Dios.

<sup>44</sup> Bëdza'guë lmalë bëdchini dzë descansë; casi grë mënë shtë guë'dchi bëdëa rall parë guëquë diaguë rall di'dzë shtë Dios. <sup>45</sup> Guná ra më israelitë tantë zihani mënë bëdëa, bëldë rall; napë rall mbidi. Guni'i guidzë rall lë'ë Pablo nu Bernabé. Bë'në rall insultar Pablo. <sup>46</sup> Iurní Pablo nu Bernabé adë bëdzëbëdi'i rai'. Guni'i rai':

—Bëshe'ldë Dios lë'ë na'a primërë lu të, na të më israelitë parë guëquë diaguë të diza'quë shtë Dios; perë nëdi'i të guëzu'bë diaguë të shti'dzë Dios. Adë nëdi'i të gunë të recibir vidë sin fin. Iurne' guiagni'i na'a lu mënë de stubi naciuni <sup>47</sup> purquë zni bëshe'ldë Dios lë'ë na'a. Bëquë'ë Isaías shti'dzë më narni'i: Na Dios, rzua lë'ël ziquë tubi llni parë grë ra mënë nanádi'i më israelitë.

Lë'ël tsanul ra diza'quë hashtë lúltimë guë'dchi shtë guë'dchiliu parë gunë Dios salvar lë'ë ra mënë natsaldí ldu'i shti'dzë më.

<sup>48</sup> Iurë bini ra mënë nanádi'i më israelitë, nalë bëquitë ldu'u rall. Guni'i rall nalë nasa'a diza'quë shtë Dios. Nu bëdë'ë rall graci lu më. Grë ra nagudili Dios parë gac salvar, luegüë gualdí ldu'u rall shti'dzë më. <sup>49</sup> Zni bërë'tsë diza'quë guëdubi regiuni shtë Pisidia. <sup>50</sup> Perë ra israelitë naquërelde Antioquia biadi'dzë rall con bëldá na'a nu nguiu de rëspëti ladi guë'dchi. Na'a rë' napë rall devociuni parë Dios. Grë rall bëtsatsu rall më guë'dchi cuntrë Pablo nu Bernabé. Gulú rall lë'ë

rai' fuërë rua' guë'dchi. <sup>51</sup> Pablo nu Bernabé bëdchibi rall gushëguiu'u shtë shrachi rall ziquë tubi sëni de quë ra mënë Antioquia adë bëzu'bë diaguëdi'i rall diza'quë shtë Jesús. Iurní zia'a rai' ciudá nalë Iconio. <sup>52</sup> Ra nagualdí ldu'i shti'dzë Jesús ciudá Antioquia, nalë bëquitë ldu'u rall. Cabezënu Espiritu Santo la'ni ldu'u rall.

## 14

### *Nanú Pablo nu Bernabé guë'dchi Iconio*

<sup>1</sup> Pablo nu Bernabé guërupë rai' guaté rai' iádu'u shtë më israelitë guë'dchi Iconio. Bëlua'a rai' diza'quë shtë Jesús lu ra mënë. Zihani mënë gualdí ldu'u rall diza'quë, më israelitë nu ra më griego. <sup>2</sup> Perë ra më israelitë nadë nëdi'i tsaldí ldu'i, bëtsatsu rall mënë nanádi'i israelitë parë bënë rall llgabë mal cuntrë ra narialdí ldu'i diza'quë. <sup>3</sup> Pablo nu Bernabé bëa'në rai' llëduni tiempë lugar ni. Adë bëdzëbëdi'i rall guni'i rall lu mënë de quë Dios rac shtu'u më grë mënë narë lu guë'dchiliu. Dios quëhunë compa'ni lë'ë Pablo nu Bernabé parë bënë rai' milagrë. Bënë rai' cusë ru'bë. Zni guasë ra mënë diza'quë naguni'i Pablo, ze'din de Dios. <sup>4</sup> Perë ra mënë guë'dchi ni, adë bënëdi'i rall tubsë llgabë. Bëldá rall guni'i naza'quë na di'dzë shtë rai'. Sëbëldá rall guni'i adë nazá'quëdi'i di'dzë shtë rai'. <sup>5</sup> Iurní ra më israelitë nu ra nadë nádi'i israelitë, gu' rall de acuerdë con ra gobiernë parë guëna'zi rall Pablo nu Bernabé nu niadë'ë guë'ë rall lë'ë rai'. <sup>6</sup> Bini Pablo nu Bernabé pë nihunë rall. Bëru'u rai' guia'a contrari shtë rai'. Gubi' rai' ciudá ni parë zëagzë rai' guë'dchi nalë Listra nu Derbe naquë regiuni shtë Licaonia. <sup>7</sup> Guagni'i rai' diza'quë guëdubi ciudá nu guë'dchi shtë regiuni ni.

*Bësëdchi guë'ë mënë lë'ë Pablo guë'dchi Listra*

<sup>8</sup>Guë'dchi Listra nanú tubi nguui kujë; ráquëdi'i rzëll. Ndë zúbëll purquë dizdë nagúlëll nall kujë. <sup>9</sup>Caquë diaguë nguui ni nacagni'i Pablo. Iurní nalë rbi'a Pablo lu nguui ni; guc bë'a Pablo de quë rialdí ldu'ull parë guëáquëll. <sup>10</sup>Iurní fuertë guni'i Pablo lull:

—Guasuldí nga'li. Bëzú guëa'l lu guiu'u.

Lueguë guasuldí kujë nu guzublú rzëll. <sup>11</sup>Iurë guná ra mënë pë bë'në Pablo con nguui ni, guzublú guni'i rall fuertë di'dzë naruadi'dzë ra më Licaonia. Guni'i rall:

—Dios ndë'ë bëdchini ládza'a con cuerpë shtë nguui.

<sup>12</sup>Guni'i rall Bernabé na dios Júpiter nu Pablo na dios Mercurio purquë Pablo ruadi'dzi' lu ra mënë.

<sup>13</sup>Iádu'u shtë dios Júpiter zubin entradë shtë guë'dchi. Bëshuzi narunë dchi'ni la'ni iádu'u ni, bidënull bëldá ngunë con zihani guë'ë hashtë puertë shtë guë'dchi. Bëshuzi nu ra mënë rac shtu'u rall gunë rall adorar lë'ë ra poshtë nu quini rall ngunë ziquë tubi ofrendë parë lë'ë rai'. <sup>14</sup>Perë Pablo nu Bernabé guná rai' pë rac shtu'u gunënú mënë lë'ë rai'; guzublú bëchi'ezë rai' shabë rai' ziquë tubi sëñi de quë adë rëuu'di'i ldu'u rai' lo quë nacanihunë ra mënë. Guni'i rai' fuertë. Guatë rai' ladi ra mënë <sup>15</sup>nu guni'i rai':

—Lë'ë të Dadë, ¿pëzielú runë të zni'i? Lë'ë na'a na na'a nguui ziquë lë'ë të. Zë'pë guëni'i na'a lu të parë guësa'në të ra custumbrë nadë guëllu'idi'i. Lë'ë na'a rac shtu'u na'a tsanaldë të tëchi nezë za'quë shtë Dios nanabani. Bëntsa'u më gube'e nu guë'dchiliu nu grë cusë nananú lu guë'dchiliu bëntsa'u më. <sup>16</sup>Tiempë guahietë Dios bësëa'në më lë'ë ra mënë gubani rall ziquë mudë narac shtu'u rall <sup>17</sup>perë siemprë bë'në Dios bien parë lë'ë

rall nu bëshe'ldë më ganza'quë parë lë'ë rall. Bëdë'ë më sufsientë nagáu rall hashtë bëquitë ldu'u rall. Iurne' Dios quëhunë më lo mizmë con lë'ë hia'a.

<sup>18</sup>Guni'i Pablo di'dzë rë' lu ra mënë perë apënë bë'ni' gan parë adë gudínidi'i ra mënë ra ma ziquë ofrendë lu rai'. Siemprë rac shtu'u rall gunë rall adorar lë'ë rai'.

<sup>19</sup>Ze'dë bëldá më israelitë shtë Antioquia nu Iconio. Bëdchini rall Listra catë nanú Pablo. Bëquili rall mënë shtë Listra con bishi parë bëdë'ë guë'ë rall Pablo. Bëshaguíu rall lë'i' parë gulú rall lë'i' rua' guë'dchi purquë llua'a rall hia guti Pablo. <sup>20</sup>Iurní bëdchini ra narialdí ldu'i diza'quë catë naga'a Pablo; bëdëá rdondë rall catë naga'a Pablo. Iurní bëlë ldu'i' nu guashtëhi'. Guatëhi' stubi vuelltë guë'dchi. Perë brëgue'lë bëru'u rai' guë'dchi parë zia'a rai' stubi guë'dchi nalë Derbe.

<sup>21</sup>Ndë guni'i rai' diza'quë shtë Dios lu ra më Derbe. Nalë zihani mënë gualdí ldu'u rai' shti'dzë Dios. Despuësë bëabré rai' guë'dchi Listra, Iconio, nu Antioquia. <sup>22</sup>Ra lugar ni guni'inú rai' mënë narialdí ldu'i diza'quë parë guagla'guë rall nu gac rall firmë, nu adë guësá'nëdi'i rall shnezë Dios. Guni'i rai' de quë antsë tsuté mieti catë rnibë'a Dios, napë quë sac zi mieti purquë na rai' shmënë Jesús. <sup>23</sup>Cadë guë'dchi catë nanú ra narialdí ldu'i diza'quë, Pablo nu Bernabé bëzú rai' bëldá nguui naguëná dchi'ni shtë Dios. Despuësë biadi'dzënú rai' Dios nu bë'në rai' ayunë, bë'në rai' animar lë'ë mënë ni të gac rall firmë lu shnezë Dios, el quë narialdí ldu'u rai'.

*Bëabré Pablo nu Bernabé guë'dchi Antioquia*

<sup>24</sup>Gudëdë rai' regiuni shtë Pisidia parë bëdchini rai' regiuni shtë Panfilia. <sup>25</sup>Guni'i rai' diza'quë lu ra

mënë ciudá shtë Perge. Despuësë gua rai' guë'dchi Atalia. <sup>26</sup> Ndë be'pi rai' barcu parë zia'a rai' Antioquia ciudá catë ra narialdí ldu'i shti'dzë Dios, bédë'ë rai' dchi'ni shtë Dios parë lë'ë rai'; mizmë lugar ni antsë biadi'dzënú rall Dios parë gunë më compa'ni lë'ë rai'. Iurne' bëabrí rai' purquë hia bënë rai' gan dchi'ni rë'. <sup>27</sup> Iurë bédchini rai' Antioquia, bëtëá rai' grë mënë narialdí ldu'i diza'quë. Biadi'dzë rai' lu rall mudë nabë'në Dios compa'ni lë'ë rai'. Guni'i rai' Dios bédë'ë lugar parë gualdí ldu'u ra mënë nanádi'i më israelitë perë guatë rall shnezë Dios. <sup>28</sup> Pablo nu Bernabé bëa'në rai' ciudá ni llëduni tiempë con ra narialdí ldu'i diza'quë.

## 15

### *Gua Pablo nu Bernabé ciudá Jerusalén*

<sup>1</sup> Tiempë dzë ni bédchini bëldá nguiu Antioquia. Na rall më Judea. Guzublú caglua'a rall ra mënë narialdí ldu'i diza'quë. Guni'i rall:

—Parë gac salvar tē napë quë gunë tē cumplir custumbrë riuguë tubi partë delicadë shtë ngulë'në ziquë bëquë'ë Moisés la'ni lëy parë guëdë'na'a cumplir.

<sup>2</sup> Pablo nu Bernabé biadi'dzënú rai' ra nguiu rë' llëduni tiempë hashtë gudildi di'dzë rall. Por fin ra narialdí ldu'i diza'quë, bënë rall nombrar Pablo nu Bernabé con sëbëldá nguiu parë zia'a rall Jerusalén. Guaguë'në rall rëglë asuntë ni con los de más ra poshtë con ra mëgulë naná cabësë shtë ra më narialdí ldu'i Dios.

<sup>3</sup> Bëshe'ldë ra më Antioquia lë'ë rai'. Gudëdë rai' ra regiuni shtë Fenicia nu Samaria. Quëadi'dzë rai' shti'dzë Dios lu ra mënë narialdí ldu'i diza'quë. Guni'i rai' lu ra mënë nanaré catë zia'a rai', grë lo quë nabë'në Dios con ra mënë de stubi naciuni, cumë bëagrí ldu'u rall con Dios nu bësa'në rall creenci gushë parë zianaldë rall shnezë

Dios. Grë ra më narialdí ldu'i diza'quë, bini rall shti'dzë Pablo nu Bernabé. Nalë bëquitë ldu'u rall.

<sup>4</sup> Tsana bédchini rai' Jerusalén, ra narialdí ldu'i diza'quë bë'në rall recibir lë'ë rai' con llëru'bë cari'ni. Zubënú ra mënë rë' ra poshtë nu ra mëgulë naná cabësë ladi grupë shtë rai'. Pablo nu Bernabé guzublú biadi'dzë rai' grë ra cusë nabë'në Dios con lë'ë rai', cumë ziquë mënë stubi naciuni gualdí ldu'u rall diza'quë. <sup>5</sup> Perë iurní bëldá ra fariseo narialdí ldu'i shti'dzë Jesús, guasuldí rall nu guni'i rall:

—Rqui'ni riuguë du'pë partë delicadë shtë nanádi'i më israelitë parë gac salvar rall. Cha guëdë'na'a obligar lë'ë rall tsanaldë rall tēchi lëy shtë Moisés. Gac salvar rall iurní.

<sup>6</sup> Bëdëá ra poshtë nu ra mëgulë parë bësë'dë rall di'dzë rë'.

<sup>7</sup> Llëduni tiempë biadi'dzë rall. Iurní guasuldí Pedro nu guni'i':

—Rnia'a lu grë tē narialdí ldu'i diza'quë, cumë ziquë nanë tē hia zia'a tiempë gudili Dios na entrë lë'ë tē. Nu bëshe'ldë më na parë guagnia'a diza'quë shtë më lu ra mënë nanádi'i më israelitë. Nu gualdí ldu'u rall diza'quë. <sup>8</sup> Dios rna la'ni ldu'u ra mieti; bë'në më recibir lë'ë rai' cumë ziquë shini më. Bédë'ë më Espíritu Santo parë cuezënuhi' lë'ë rai' igual ziquë bédë'ë më Espíritu Santo parë lë'ë hia'a. <sup>9</sup> Quëhunë Dios compa'ni lë'ë rai' igual ziquë lë'ë hia'a masiá adë nádi'i rai' më israelitë. Bëzunë më la'ni ldu'u rai' purquë gualdí ldu'u rai' diza'quë shtë më. <sup>10</sup> Aunquë lë'ë tē nanë tē Dios quëhunë më salvar lë'ë rai', siempër riagla'guë rni'i tē tsanaldë rai' tēchi lëy shtë Moisés. Nahin tubi lëy dushë parë lë'ë rall; nilë ra shtadë guë'lú hia'a, nilë lë'ë hia'a adë bédë'nëdi'ia'a cumplir lëy ni. Nahin tubi lëy dushë parë lë'ë hia'a. Adë chu gúnëdi'i gan gunë cumplirin. <sup>11</sup> Perë lë'ë hia'a bien



nanë hia'a, bënë më salvar lë'e hia'a ndigá. Rnia'a lu të na rall shini më purquë nalë guc shtu'u më lë'e ra nanádi'i më israelitë. Nu na Jesús Shtadë shtë grë ra narialdí ldu'i diza'quë.

<sup>12</sup> Grë rall bëac dchi nu bëquë diaguë rall; iurní Bernabé nu Pablo guzublú biadi'dzë rai' lla gua rai' ladi ra mënë de stubi naciuni. Nu bënë Dios zihani milagrë por lë'e rai'. Dios bënëac zihani clasë galguidzë. <sup>13</sup> Iurë gualú biadi'dzë rai', Jacobo guasuldí nu guní'i' lu ra mënë:

—Iurne' guadi'dza lu të narialdí ldu'u diza'quë; gulë bëquë diaguë. <sup>14</sup> Pedro biadi'dzë lu hia'a lla bënë Dios. Dzë ni por primërë vuellë gudili më ra nanádi'i më israelitë parë gac rall shmënë më. <sup>15</sup> Ndë'e bëru'uin de acuerdë con lo quë nabëquë'e ra profetë la'ni Sagradas Escrituras tiempë guahietë. Rni'i rahin zdë'e:

<sup>16</sup> Despuësë guëabría të guëzá'ahia hiu'u shtë David naná ziquë hiu'u dachi.

Guëcubia reinadë shtëhi' nagurë.

<sup>17</sup> Gúnahin të parë ra mënë nanádi'i më israelitë quili rall na, nu ra mënë shtë grë naciuni narna'bë lëa, gac rall shmëna.

<sup>18</sup> Zni cagni'i Dadë dizdë tiempë guahietë të gac bë'a mieti.

<sup>19</sup> Por ni rnia'a lu të shgaba. Adë pë gunënúdi'i hia'a con ra nanádi'i mënë israelitë perë bëabrí ldu'u rall con Dios. Adë chu gúnëdi'i obligar lë'e rall parë tsanaldë rall lëy shtë Moisés. <sup>20</sup> Perë guëquë'e hia'a lu rall parë adë gáudi'i rall belë shtë ra ma narunë ra mënë ofrecërë ziquë ofrendë lu ra ídolo. Nu adë guëquënúdi'i rall sa' rall, nu adë gáudi'i rall rënë, nilë belë shtë ra ma nadë bëshë'ëdi'i rënë. <sup>21</sup> Hia por llëduni tiempë bi'ldi ra mënë lëy nabëquë'e Moisés cadë iádu'u shtë rall, nu cadë dzë nabëzi'i ldu'u rall

caglua'a mësë lë'e rall nabëquë'e Moisés.

<sup>22</sup> Iurní ra poshtë con ra mëgulë naná cabësë nu grë ra narialdí ldu'i diza'quë, gudili rall bëldá nguui ladi lo mizmä sa' rall parë bëshë'ldë rall lë'e rai' Antioquía con Pablo nu Bernabé. Bënë rall nombrar Silas con Judas. Judas stubi lëll Barsabás. Na rall nguui më ru'bë ladi ra narialdí ldu'i diza'quë. <sup>23</sup> Bëntsa'u ra poshtë tubi cartë parë bia'a rai' narni'i:

“Lë'e na'a ra poshtë nu ra mëgulë nu grë ra narialdí ldu'u diza'quë shtë Jesús naquërelde Jerusalén, rshe'ldë na'a tubi saludë parë grë ra narialdí ldu'i diza'quë, ra nanádi'i më israelitë. Rshe'ldë na'a tubi saludë lë'e të grë ra naquërelde Antioquía nu ra naquërelde regiuni Siria nu Cilicia. <sup>24</sup> Nanë na'a bëru'u bëldá nguui ladi na'a. Bidë rall ciudá shtë të parë bidë guëni'i rall lu të rqui'ni tsanaldë të tēchi lëy nabëquë'e Moisés parë gac salvar të. Perë adë bëshë'ldëdi'i na'a lë'e rall. Niétiquë bidë guëchili rall shgabë të; rribë'a rall gac circuncidar të nu gunë të cumplir lëy shtë Moisés. <sup>25</sup> Por ni bēdzú na'a de acuerdë lu juntë shtë na'a parë gudili na'a bëldá nguui ladi na'a parë guidë guënë rai' lë'e të. Bëshë'ldë na'a lë'e rai' con Pablo nu Bernabé, nguui narac shtu'u hia'a. <sup>26</sup> Bernabé nu Pablo na rai' nguui nabëdchi'bë ra vidë shtë rai' lu galguti iurë guagni'i rai' diza'quë shtë Jesucristo, Shtëda'a, lu ra mënë. <sup>27</sup> Cagshe'ldë na'a lu të Judas nu Silas parë guëni'i rall lu të ra cusë naze'dë la'ni cartë nanua'a rall. <sup>28</sup> Bëuu' ldu'u Espiritu Santo nu bëuu' ldu'u na'a parë adë guëdchi'bëdi'i na'a ni tubi lëy dushë guëc të. Sulamëntë runë tucarë gunë të cumplir ra cusë naze'dë la'ni cartë catë rni'i: <sup>29</sup> Adë gau të belë shtë ra ma nabënë mënë ofrecer ziquë ofrendë lu ra ídolo, nu adë gau të rënë, nilë belë shtë

ra ma nanadë bëshë'ëdi'i rënë, nu adë rquënúdi'i tē sa' tē. Talë gapë tē lë'ë tē lu grë ra cusë rē', zia tē bien. Ndë'ë gualú cartë. Guëa'në tē con Dios.”

<sup>30</sup> Iurní bëru'u rai' parë zia'a rai' Antioquia. Ndë bëtëá rai' grë ra narialdí ldu'i diza'quë. Bëdë'ë rai' cartë guia'a ra mënë nabëdëá nga'li. <sup>31</sup> Iurë bi'ldi rall cartë, nalë bëquitë ldu'u rall nu gurëdchí ldu'u rall por lo quë naguni'i la'ni cartë. <sup>32</sup> Judas nu Silas bënë rall recibir tubi pudërë shtë Dios parë guëni'i rall ra cusë narac shtu'u Dios. Biadi'dzë rai' con llëru'bë pudërë shtë më. Con zihani di'dzë naguni'i rai' lu ra narialdí ldu'i diza'quë, bëa'në ra mënë ni más firmë parë tsanaldë rall shnezë Dios. <sup>33</sup> Bëa'në rai' tubi tiempë ciudá Antioquia. Despuësë ra narialdí ldu'i Jesús bë'në rall despedir lë'ë rai' parë bëabré rai' Jerusalén. Guni'i rall lu rai':

—Dushquilli Dios, bidë guená tē lë'ë na'a. Guzëá tē con bien.

<sup>34</sup> Silas adë bëabridi'i' Jerusalén; bëá'ni' Antioquia. <sup>35</sup> Pablo con Bernabé bëa'në rai' Antioquia parë guagla'guë guëni'i rai' diza'quë lu ra mënë. Con stubi tantë ra nguiu, caglua'a rai' mënë diza'quë shtë Jesús.

*Bëshë'ldë Dios lë'ë Pablo segundë viajë*

<sup>36</sup> Gudëdë bëldá dzë, iurní Pablo guni'i lu Bernabé:

—Cha guiá guëgná hia'a nia gua ra narialdí ldu'i diza'quë, grë ra ciudá catë biaglua'a hia'a ra mënë antsë.

<sup>37</sup> Bernabé guc ldú'i' niua'a rai' Juan Marcos <sup>38</sup> parë Pablo adë nëdi'i' nianaldë Juan Marcos purquë más antsë bësëa'nëgá Juan Marcos lë'ë rai' lugar nalë Panfilia. <sup>39</sup> Gudildi di'dzë rai' por cuendë rë' nu bësa'në sa' rai'. Bernabé bia'a Juan Marcos parë zia'a rai' Chipre. <sup>40</sup> Pablo gudili lë'ë Silas

parë tsanaldë Silas lë'i'. Ra narialdí ldu'i diza'quë, biadi'dzëni' rai' lë'ë më parë gunë më compa'ni lë'ë Pablo nu Silas iurná guzia'a rai' lu shchi'ni më. <sup>41</sup> Iurní Pablo nu Silas bëru'u rai' nu gudëdë rai' regiuni shtë Siria nu Cilicia. Guagni'i rai' lu ra narialdí ldu'i diza'quë parë tsagla'guë rall firmë shnezë Dios.

## 16

*Guanaldë Timoteo lë'ë Pablo nu Silas*

<sup>1</sup> Bëdchini Pablo nu Silas guë'dchi Derbe nu Litra. Ndë bëdia'guëlu rai' tubi nguiu narialdí ldu'i diza'quë; lëll Timoteo. Shni'a Timoteo na më israelitë; lë'ë quë lë'ë rialdí ldu'i diza'quë. Perë shtadë Timoteo na më griego. <sup>2</sup> Grë ra mënë narialdí ldu'i diza'quë naquërelde Litra nu Iconio, rni'i rall na Timoteo tubi nguiu demasiadë humildë nu za'quë.

<sup>3</sup> Guchi Pablo lu Timoteo parë tsanaldëll lë'ë rai'. Nu bë'në Pablo circuncidar lë'ë Timoteo ziquë na custumbrë shtë ra më israelitë. Zni bë'ni' parë adë bëldëdi'i më israelitë con lë'ë Pablo. Grë ra israelitë naquërelde lugar ni, nanë rall shtadë Timoteo nall më griego. <sup>4</sup> Grë ra guë'dchi nardëdë rai', ruadi'dzëni' rai' ra mënë narialdí ldu'i diza'quë. Quëadi'dzë rai' rsunë nabëdë'ë mëgulë naná cabësë shchi'ni Dios Jerusalén tē parë guëzu'bë diaguë rall. <sup>5</sup> Ra mënë narialdí ldu'i Dios, guc rall más firmë lu ra diza'quë shtë Jesús. Dzë con dzë guaru'bë grupë shtë shmënë Dios cadë guë'dchi.

*Gue'lë bëlua'alú tubi nguiu lu Pablo; nall ziquë më Macedonia*

<sup>6</sup> Adë bësá'nëdi'i Espiritu Santo nalua'a rai' diza'quë lu ra mënë naquërelde regiuni shtë Asia. Por ni gudëdë rai' ra regiuni shtë Frigia nu Galacia parë bëdchini rai' la raya shtë Misia. <sup>7</sup> Ndë bë'në rai' llgabë niutë rai' regiuni shtë Bitinia

perë Espiritu Santo adë bësá'nëdi'i' niutë rai' ndë. <sup>8</sup> Mejurë gudëde nezë rai' hashtë Misia parë guietë rai' puertë shtë Troas. <sup>9</sup> Ndë bëlua'alú tubi nguiu lu Pablo gue'lë. Gunáhi' tubi nguiu më Macedonia. Zuldí mënë ni nu rúnëll ruëguë lu Pablo. Rní'ill: "Cha regiuni shtë na'a Macedonia parë gúnëll compañi lë'ë na'a". <sup>10</sup> Iurë gudëde guná Pablo lë'ë nguiu, na Lucas nacaquë'a'a librë rë', bëdë'në na'a preparar viajë shtënë na'a parë guziá na'a Macedonia purquë Dios cagna'bë lë'ë na'a guëdia'a na'a diza'quë parë ra mënë shtë Macedonia.

*Bëdchini Pablo nu Silas guë'dchi Filipos*

<sup>11</sup> Puertë Troas bëdzepi na'a la'ni barcu parë zia na'a tubldí la'ni nisë hashtë Samotracia. Samotracia na tubi dani la'ni nisëdu'u. Hashtë stubi dzë bëdchini na'a puertë Neápolis. <sup>12</sup> De Neápolis bëru'u na'a parë Filipos. Filipos na tubi guë'dchi más llëru'bë lu grë ra guë'dchi shtë Macedonia. Quërelde ra më rumanë ndë, nu grë ra më shtë guë'dchi bënë rall rëspëti lëy shtë ra rumanë. Guquërelde na'a Filipos bëldá dzë. <sup>13</sup> Tubi dzë nabëzi'i' ldu'u mënë, bëru'u na'a rua' guë'dchi parë bia na'a rua' tubi guë'gu. Ra mënë bënë'e rsunë ndë nanú tubi lugar catë ruadi'dzënú rall Dios. Lugar ni guzubë na'a parë guëni'i' na'a diza'quë lu ra na'a nabëdeá nga'li. <sup>14</sup> Ladi ra na'a ni nanú tubi na'a lë Lidia. Zé'dëll guë'dchi shtë Tiatira. Nu rtuu'lllari za'quë color moradë. Na'a ni gualdí ldu'i' Dios perë adë guënedi'ill chu na Jesús. Bëdë'e më llgabë parë guasëll nu gualdí ldu'ull diza'quë nacagni'i' Pablo. <sup>15</sup> Lidia bëriubë nísëll con shfamíll. Iurní guní'ill lu na'a:

—Si talë nanë tē nahia shmënë Jesús, gulë gude'e lidcha tē guëa'në tē bëldá dzë.

Lidia bënëll ruëguë lu na'a hashtë bëdëa'në na'a lídchill.

<sup>16</sup> Guzac na'a tubi vuelltë iurë zia na'a lugar catë guëdia'a di'dzënú na'a Dios, bëdia'guëlú na'a tubi lliguëna'a. Nápëll tubi mëdzabë la'ni ldu'ull. Rúnëll divini por pudërë shtë mëdzabë. Guní'ill ra cusë nagac con ra mënë. Zni bënëll gan zihani dumí parë ra shlamëll. <sup>17</sup> Lliguëna'a ni bidë náldëll lë'ë na'a con Pablo. Fuertë guní'ill:

—Dios nacabezë gube'e, bëshel'dë më ra nguiu rë'. Caglua'a rall nezë parë gac salvára'a.

<sup>18</sup> Zihani dzë bënë lliguëna'a rë' zdë'ë. Glli, glli, fuertë guní'ill; bidë náldëll lë'ë na'a. Perë bëldë Pablo nu guní'i' lu mëdzabë nananú la'ni ldu'u lliguëna'a:

—Con pudërë nabënë'e Jesu-cristo guiahia, rnia'a lul por lë shtë më, bëru'u la'ni ldu'u na'a rë'.

Lueguë lueguë iurní bëru'u espíritu dzabë.

<sup>19</sup> Iurë guná shlamë shtë lliguëna'a, hiadë nídi'i' mudë gunë rall gan dumí con pudërë nagúpëll, guna'zi rall Pablo nu Silas. Guagsëa'në rall lë'ë rai' lu gobiernë nazubë cula'ni galërë. <sup>20</sup> Bëagnú rall lë'ë rai' lu ra juësi nu guní'i' rall:

—Nguiu rë' na rall mënë israelitë. Cagtsatsu rall mënë ciudá shtë hia'a. <sup>21</sup> Caglua'a rall creenci adë nádi'i' de acuerdë con lëy rumanë. Adë nídi'i' mudë guianálda'a tēchi rall purquë na hia'a më rumanë.

<sup>22</sup> Iurní bëdzatsu mënë cuntrë Pablo nu Silas. Gunibë'a gobiernë parë bëru'u shabë Pablo nu Silas parë bëdë'e hiaguë rall lë'ë rai'.

<sup>23</sup> Despuësë huëtë' bëdë'e hiaguë rall lë'ë rai', bëldaguë rall lë'ë rai' lachigui'bë. Nu gunibë'a rall lu carcelërë parë gápëll lë'ë rai' con cuidadë. <sup>24</sup> Iurë bënë carcelërë recibir Pablo nu Silas, guagsëa'nëll lë'ë rai' hashtë tubi cuartë namás dchi'chi. Ndë bënëll segurë;

bëgá'sëll guëa' rai' la'ni tablë nalë cepo.

<sup>25</sup> Iurë guc guërudë gue'lë, lë'ë Pablo nu Silas quëadi'dzënú rai' Dios nu quëu'ldë rua' rai' cantë lu Dios. Los de más prësi nananú ndë, caquë diaguë rall. <sup>26</sup> De repëntë bëdchini tubi llu ru'bë nabësëni'bi hashtë cimientë shtë lachigui'bë. Grë ra puertë shtë lachigui'bë, bëlla'lin nu ra cadënë nali'bi guia'a ra prësi, gulaguë rahin lu guiu'u. <sup>27</sup> Iurni gubani carcelërë; gunall rua' puertë lla'lë rahin. Gulull spadë shtënéll parë quínill lo mizmë lë'ëll. Bë'nëll llgabë grë ra prësi bëllu'në. <sup>28</sup> Perë Pablo gunall pë nihunë carcelërë nu fuertë guni'i Pablo:

—Adë rguínidi'i lë'ël. Grë na'a zuga'a na'a ndë'ë.

<sup>29</sup> Lueguë iurni guna'bë carcelërë tubi llini. Guatë guëllu'nëll catë zuga'a ra prësi. Nalë rchí'chill tantë rdzëbëll, Bëzull'bill lu Pablo nu Silas. <sup>30</sup> Iurni gulull lë'ë rai' lachigui'bë nu guna'bë dí'dzëll lu rai':

—Dadë, guni'i lua ¿lla guna parë gac salvara?

<sup>31</sup> Iurni repi rai':

—Guëdubinú ldu'ul tsaldí ldu'ul Jesucristo, lë'ël con grë shfamíll parë gunë Dios salvar lë'ë të.

<sup>32</sup> Iurni biadi'dzënú Pablo nu Silas lë'ë carcelërë diza'quë, lë'ëll con grë shfamíllil naquërelde lídchill. <sup>33</sup> Mizmë gue'lë ni carcelërë gudíbill lu ridë catë bëdia'a hiaguë ladi rai'. Lueguë carcelërë con shfamíllil bëriubë nisë rall. <sup>34</sup> Iurni bia'a carcelërë lë'ë rai' lídchill parë bëdë'ëll nagudáu rai'. Nalë rquitë ldu'u shfamili carcelërë purquë grë rall hia gualdí ldu'u rall diza'quë.

<sup>35</sup> Brëgue'lë rsili, ra gubernë bëshe'ldë ra suldadë lu carcelërë parë guëdë'ë carcelërë libertá lë'ë Pablo nu Silas. <sup>36</sup> Repi carcelërë lu Pablo:

—Bëdchini suldadë shtë gubernë parë guënehia libertá lë'ë të. Iurnë' guzia'a të con bien.

<sup>37</sup> Perë Pablo guni'i lu ra suldadë:

—Adë chu guëru'u. Ra gubernë bë'në bëdia'a hiaguë na'a lu ra mënë. Adë bë'nëdi'i rall juzgar lë'ë na'a según lëy rumanë, nu nadapë na'a lo mizmë derechë nanapë më rumanë. Bëtia'a rall lë'ë na'a lachigui'bë nu iurnë' rac shtu'u rall cu të lë'ë na'a llga'chi. Pues guidë ldu rall lë'ë na'a lo mizmë lë'ë rall.

<sup>38</sup> Ra suldadë bëaguënú rall rsunë lu ra gubernë grë naguchi Pablo lu rall. Bëdzëbë ra gubernë iurë bini rall Pablo nu Silas napë rall derechë cumë më rumanë. <sup>39</sup> Gua ra gubernë rua' lachigui'bë. Guadi'dzënú rall lë'ë Pablo nu Silas; guni'i rall:

—Gulë bë'në dispensar lë'ë na'a por lo quë nabëdë'në na'a.

Iurni bëgú rall lë'ë rai'. Guni'i rall:

—Gulë bë'në favurë; gulë bëru'u guë'dchi shtë na'a.

<sup>40</sup> Bëru'u Pablo nu Silas lachigui'bë parë zia'a rai' lídchi Lidia. Despuësë guni'inú rai' lu ra narialdí ldu'i diza'quë; guni'i rai':

—Gulë gac firmë con di'dzë shtë Jesús.

Iurni bëru'u rai' ciudá ni.

## 17

### *Bëdzatsu më guë'dchi Tesalónica*

<sup>1</sup> Gudëdë Pablo nu Silas ra guë'dchi nalë Anfípolis nu Apolonia parë bëdchini rai' ciudá Tesalónica. Ndë zubë tubi iádu'u shtë ra më israelitë. <sup>2</sup> Ziquë na custumbrë shtë Pablo, guáhi' iádu'u. Tsunë llmalë bë'ni' parë guagni'inull ra mënë cadë dzë descansë. <sup>3</sup> Bí'ldi' la'ni Sagradas Escrituras lu ra mënë. Nu bëluá'ai' ra mënë Cristo napë quë gati më nu despuësë de guti më, napë quë tsashtë më ladi ra tëgulë. Rni'i Pablo:

—Lo mizmë Jesús nacagnia'a lu të, na më Cristo el quë nagudili Dios.

<sup>4</sup> Bëldá ra më israelitë gualdí ldu'u rall diza'quë nu bëtsa'guë rall Pablo nu Silas. Zihani më griego narunë adorar Dios, gualdí ldu'u rall, nu zihani na'a tse'lë ra më ru'bë narnibë'a, gualdí ldu'u rall shti'dzë Jesús. <sup>5</sup> Perë los de más ra më israelitë nanadë rialdí'i ldu'i diza'quë, nalë bëldënú rali Pablo nu Silas. Gudili rall bëldá nguui mal nandigá canzë ra nezë. Guni'i rall lu mënë ciudá parë guëasë mënë cuntrë Pablo. Guatsuté rall lidchi Jasón. Ziatili rall Pablo nu Silas purquë nanë rall Jasón bëtë'ë lugar quërelde Pablo nu Silas. Rac shtu'u rall guëna'zi rall lë'ë rai' parë gunë rall intriegu lë'ë rai' lu ra mënë parë gunë rall juzgar lë'ë rai'. <sup>6</sup> Perë adë bëdzélëdi'i rall lë'ë rai' lidchi Jasón. Iurní guaca'a rall Jasón; bëshaguiú rall lë'ëll con sëbëldá ra narialdí ldu'u diza'quë. Guagsa'në rall lë'ë rai' lu gubernë shtë ciudá. Gurushtiá ra nguui mal. Guni'i rall:

—Guëdubi lugar catë riutë Pablo rdzatsu ra më guë'dchi con ra creenci shtë rall nu ze'dë rall guë'dchi rë'. <sup>7</sup> Jasón bëtë'ë lugar lidchill parë lë'ë rall. Grë ra nguui rë' nanú rall cuntrë lëy shtë César purquë rni'i rall napë rall stubi rëy nalë Jesús.

<sup>8</sup> Iurë bini ra mënë ra cusë naguni'i rall, bëdzatsu rall. <sup>9</sup> Perë Jasón con sëbëldá naguna'zi rall, gudilli rall dumí parë gupë rall libertá. Bëru'u rall.

*Bëdchini Pablo nu Silas guë'dchi Berea*

<sup>10</sup> Ra narialdí ldu'i diza'quë naquërelde Tesalónica, lueguë lueguë gugue'lë gulú nezë rall lë'ë Pablo nu Silas. Zia'a rall guë'dchi Berea. Ziquësë bëdchini rall ndë, gua rall iadu'u shtë ra më israelitë. <sup>11</sup> Mënë naquërelde ndë, más nabënë na rall quë ra

israelitë naquërelde Tesalónica purquë guëdubinú ldu'u rall bëquë diaguë rall diza'quë naguni'i Pablo, nu gli gli bë'në rall saber nia'a gu nahin verdá cumë ziquë na la'ni Sagradas Escrituras. <sup>12</sup> De manëre quë zihani nguui israelitë nu më griego, gualdí ldu'u rall diza'quë. Nu zihani na'a tse'lë ra më ru'bë, gualdí ldu'u rall diza'quë. <sup>13</sup> Tsana bini ra contrari naquërelde Tesalónica de quë nanú Pablo guë'dchi Berea, gua rall hashtë Berea parë guagtsatsu rall ra mënë guë'dchi ni. Cagni'i Pablo diza'quë lu ra mënë. <sup>14</sup> Perë ra narialdí ldu'i Jesús, lueguë bëshe'ldë rall lë'ë Pablo hashtë rua' nisëdu'u. Niétiquë Silas nu Timoteo bëa'në rall guë'dchi Berea. <sup>15</sup> Ra naguaguë'në compaňi lë'ë Pablo, guagsa'në rall Pablo ciudá Atenas. Bëabrinú rall rsunë shtë Pablo; rac shtú'ui' tsa rall Atenas. Lueguë guzia'a Timoteo nu Silas catë nanú Pablo.

*Nanú Pablo guë'dchi Atenas*

<sup>16</sup> Mientras cabezë Pablo lë'ë Silas nu Timoteo ciudá Atenas, nalë adë bëuu'di'i ldu'i'; adë gurëdchí ldu'i' iurë gunáhi' lu zihani ídolo narunë ra mënë adorar. <sup>17</sup> La'ni iadu'u shtë ra më israelitë biadi'dzënú Pablo con los de más mënë narunë adorar Dios. Nu cadë dzë rni'i Pablo lu ra mënë lu llguëa' catë rdëa' rall. <sup>18</sup> Bëldá ra nguui naná rsë'dë ldoi' shtë narni'i rall estoicos nu sëbëldá nguui naná rsë'dë ldoi' narni'i rall epicúreos, biadi'dzënú rall Pablo. Nanú rall guni' lu sa' rall:

—¿Pë quëadi'dzë ndë tantë r-adi'dzëll?

Sëbëldá rall guni':

—Llua'a na'a di'dzë shtëndë stubi dios cubi quëadi'dzëll.

Rni'i rall zni purquë bini rall Pablo cagni'i diza'quë shtë Jesús, chu na më nu Dios bëldishtë lë'ë Jesús ladi ra tégulë. <sup>19</sup> Iurní bia'a rall lë'ë Pablo tubi lugar nalë

Areópago catè rdëá ra më ru'bë parë guëquë diaguë rall pë rni'i ra mësë. Ndë guni'i rall lu Pablo:

—Rac shtu'u na'a gac bë'a na'a pë runë cuntienë ra l dai' cubi naze'dënul. <sup>20</sup> Rní'il lu na'a ra cusë cubi na nunquë gá'adi'i guini na'a. Rac shtu'u na'a gac bë'a na'a pë na ra cusë naruadí'dzël.

<sup>21</sup> Zni guni'i rall purquë grë më Atenas nu ra më de stubi naciuni naquërelde ndë, réuu' ldu'u rall cualquier cusë cubi. Llëduni tiempë hiadë ruadi'dzë rall stubi cusë, niétiquë ra cusë cubi naguërë rini rall ruadi'dzë lu sa' rall.

<sup>22</sup> Iurní Pablo guasuldí guëláu rall lugar nalë Areópago nu guni'i':

—Lë'ë të më Atenas, rnahia demasiadë devociuni napë të parë ra dios shtë të <sup>23</sup> purquë tsana canzëa, rbí'ahia lugar catë cabezë ra dios shtë të. Bëdia'guëlúa tubi bëcu'guë naquë tubi letrërë luhin narni'i: “Dios nagá'adi'i chu guënëdi'i”. PUES Dios naquëhunë të adorar sin quë guënëdi'i të, nanëa Dios rë'. Ze'dë guënia'a diza'quë shtë më.

<sup>24</sup> 'Na më Dios nabëntsa'u guë'dchiliu nu grë ra cusë nananú la'nin. Rnibë'a më guë'dchiliu nu gube'e. Adë quërëldëdi'i më la'ni iádu'u nabëntsa'u ra mënë. <sup>25</sup> Adë rqui'nidi'i më ra cusë naruntsa'u ra mënë. Niétiquë pë rqui'ni më purquë mizme Dios rne'e vidë nu grë cusë narqui'ni hia'a.

<sup>26</sup> 'Grë ra mënë nanarë lu guë'dchiliu na rall shini Adán, nguii nabëntsa'u Dios iurë bësínú më guë'dchiliu. Bë'në Dios punërë ra tiempë naguëbani grë ra naciuni nu lugar catë guëquërelde mënë. <sup>27</sup> Bë'në Dios ni parë quili ra mënë lë'i' purquë rac shtu'u më grë mieti guëdia'guëlú rall lë'ë më. Dios adë núdi'i zitu de lë'ë hia'a. <sup>28</sup> Por voluntá shtë Dios nacabezë gube'e, nadápa'a vidë nu por lë'ë më rni'bi hia'a nezë rë' nezë rë'. Por lë'ë më quërëlda'a guë'dchiliu.

Por voluntá shtë më nabánia'a nu rdë'na'a dchi'ni. Lo mizme guni'i ra bëldá mësë shtë të; “Na hia'a shini Dios”. <sup>29</sup> Ziquë shini Dios, adë chu gunë llgabë de quë na më cumë ziquë ra dzanë naguctsa'u con orë u bédchichi u guë'ë. Mënë runtsa'u rall cusë ni ziquë na shgabë rall. <sup>30</sup> Adë pë guni'i Dios lu ra mënë tiempë guahietë tsana gá'adi'i guënë rall lë'ë më perë iurne' sí, rnibë'a më lu mënë gudubi guë'dchiliu, gunë nadzë'ë mudë nanabani rall nu guëabrá ldu'u rall con Dios <sup>31</sup> purquë Dios hia bë'në më designar tubi dzë nagunë më juzguë ra mënë. Dios gulë tubi nguii nagunë juzguë grë mënë lu guë'dchiliu. Verdá nahin purquë bëldishtë Dios nguii rë' ladí ra tégulë.

<sup>32</sup> Iurë bini ra mënë lo quë naguni'i Pablo de quë tsashtë ra tégulë, nanú rall bë'në burnë. Sëbëldá rall guni'i rall lu Pablo:

—Mejurë stubi dzë guëquë diaguë na'a ra shti'dzël.

<sup>33</sup> Iurní Pablo gubi'. Bësëa'nëgáhi' lë'ë ra mënë, <sup>34</sup> perë bëldá rall gualdí ldu'u rall diza'quë nu guanaldë rall Pablo. Ladí ra mënë ni nanú tubi nguii lë Dionisio. Nall miembrë shtë partidë Areópago. Nu nanú tubi na'a lë Dámaris con zihani ra nagualdí ldu'u diza'quë shtë Jesús.

## 18

### *Pablo bédchini guë'dchi Corinto*

<sup>1</sup> Despuësë de ni, bëru'u Pablo Atenas parë zía'ai' ciudá Corinto.

<sup>2</sup> Ndë bëdia'guëlúhi' tubi më israelitë; lëll Aquila. Ze'dë nguii rë' tubi regiuni nalë Ponto. Antsë Aquila nu tsé'lëll Priscila gubi' rall Italia purquë rëy Claudio gunibë'a guëru'u grëtë' më israelitë ciudá Roma. Pablo guagná lë'ë Aquila lídchi'. <sup>3</sup> Cumë nápi' mizme dchi'ni nanapë Aquila bëá'ni' lídchi Aquila parë bë'në rai'

dchi'ni. Bëti'bë rai' lari na'ldë naguëllu'i parë hiu'u lari. <sup>4</sup> Ra dzë narzi'i ldu'u mënë, Pablo ria iádu'u catë riagní'i' diza'quë lu ra mënë. Zihani rall gualdí ldu'u rall naguni'i Pablo, më israelitë nu ra nanádi'i më israelitë.

<sup>5</sup> Tsana bëru'u Silas nu Timoteo regiuni Macedonia, bëdchini rall Corinto. Iurní Pablo bësëa'nëgall dchi'ni shtënë lari na'ldë parë guaglá'gui' niétiquë dchi'ni shtë diza'quë. Guni'inúhi' më israelitë quë Jesús na Cristo el quë nacabezë rall të guëdchíni' guë'dchiliu. <sup>6</sup> Perë ra israelitë bënë'në rall cuntrë Pablo nu guni'i rall di'dzë fier guëc Pablo. Repi rall:

—Ze'dë guësiguël lë'ë na'a con bishi nanuá'al.

Iurní Pablo bëdchibi' shábi' lu ra mënë; nu guni'i':

—Hia beldë guënia'a diza'quë shtë Jesús lu të. Adë nëdi'i të gua'a tëhin. Adë nahia responsablë talë guëniti almë shtë të. Iurne' guziahia lu ra më nanádi'i më israelitë.

<sup>7</sup> Bëru'u Pablo iádu'u. Ziá'ai' lidchi tubi nguui naquërelde cu' iádu'u, lëll Justo nu runë Justo adorar Dios. <sup>8</sup> Jëfë shtë iádu'u lëll Crispo. Gualdí ldu'u Crispo Jesucristo con grë shfamili Crispo. Nu zihani mënë Corinto bini rall diza'quë nu gualdí ldu'u rall nu bëriubë nisë rall. <sup>9</sup> Tubi gue'lë Pablo guná lu Jesús. Bëlua'alú më lull nu guni'i më:

—Adë rdzëbëdi'il. Guagla'guë guni'i diza'quë lu ra mënë <sup>10</sup> purquë na quëhuna compaňi lë'ël parë adë chu guëná'zidi'i lë'ël parë quínidi'i rall lë'ël. Napa zihani mënë natsaldí ldu'i diza'quë ciudá rë'.

<sup>11</sup> Pablo bëa'në tubi izë guërudë ciudá Corinto parë cagluá'ai' diza'quë shtë Jesús.

<sup>12</sup> La'ni ra dzë nacagnibë'a Galión; nall gubernadurë shtë regiuni Acaya; ra israelitë bënë'në

rall cuntrë Pablo nu bia'a rall Pablo lu tribunal. <sup>13</sup> Ndë guni'i rall lu gubernadurë:

—Nguui rë' cagluá'all ra mënë nu rialdí ldu'u mënë shtí'dzëll. Rní'll lla gunë ra mënë adorar Dios stubi ldai' naná cuntrë lëy shtë ra më rumanë.

<sup>14</sup> Hia guzublú Pablo parë guadi'dzë Pablo, iurní Galión guni'i lu ra israelitë:

—Si talë ndë'ë rac tratë tubi delitë ru'bë ziquë tubi galguti, pues guëquë diaga shti'dzë të <sup>15</sup> perë lëdë znidi'i. Rac tratë niétiquë lëy shtë të con di'dzë nu ra lë nanua'a të. Gulë bënë'në rëglë asuntë ni lo mizme lë'ë të. Adë nahia juësi shtë ra cusë naquëhunë të.

<sup>16</sup> Iurní bëgú Galión ra mënë lu tribunal shtënëll. <sup>17</sup> Grë ra griego guna'zi rall lë'ë Sóstenes parë bëdë'ë galnë rall delantë lu gubernadurë. Sóstenes nall jëfë shtë iádu'u, perë lë'ë gubernadurë hiadë bënë'nëdi' casë nacanihunë ra mënë.

### *Bëagri Pablo ciudá Antioquia*

<sup>18</sup> Bëa'në Pablo zihani dzë ciudá Corinto. Despuësë bë'ni' despedir ra më narialdí ldu'i diza'quë nu bé'pi' barcu con Priscila nu Aquila parë zia'a rai' regiuni Siria. Antsë tsepi rai' barcu puertë nalë Cencrea, bëga'a mënë guëc Pablo. Zni bë'ni' cumplir tubi promësë lu Dios. <sup>19</sup> Tsana bëdchini rai' ciudá Efeso, Pablo bësëa'ni' lë'ë Priscila nu Aquila. Guáhi' iádu'u shtë ra israelitë. Ndë biadi'dzënúhi' ra mënë nardëa. <sup>20</sup> Ra mënë bënë'në ruëguë lu Pablo parë guëa'ni' más tiempë con lë'ë rall perë Pablo adë nëdi'i'. <sup>21</sup> Mejurë bë'ni' despedir ra mënë; répi':

—Rqui'ni tsahia Jerusalén parë sua pendentë lu laní naze'dë. Con voluntá shtë Dios guëabría stubi vultë con lë'ë të.

Be'pi Pablo barcu. Gubi'll Efeso. <sup>22</sup> Despuësë bëdchíni' puertë Cesarea nu guall Jerusalén parë

guaguë'ni' saludar grë ra narialdí ldu'i diza'quë ciudá Jerusalén. Lueguë bèagri' parë Antioquía. <sup>23</sup> Zihani tiempë guquërëldi' ciudá Antioquía. Despuësë bèrú'ui' stubi vuelte parë guaguë'ni' visitar ra mënë narialdí ldu'i Dios regiuni shtë Galacia nu Frigia. Guni'inú Pablo lë'ë rall tsagla'guë rall firmë shnezë Dios.

*Cagni'i Apolos diza'quë lu ra më Efeso*

<sup>24</sup> Bëdchini tubi nguiu ciudá Efeso; lëll Apolos. Nall më israelitë. Gúlëll ciudá Alejandría. Nalë nasini guëc Apolos parë ruadí'dzëll diza'quë shtë Dios. Bien bëluá'all nu guasëll Sagradas Escrituras. <sup>25</sup> Nanëll bidë Jesús guë'dchiliu parë gunë më salvar ra mënë nat-saldí ldu'i lë'ë më. Con guëdubinú ldu'ull bëluá'all ra mënë chu na Jesús. Bien nanëll Juan Bautista bëchu'bë nísi' ra mënë perë gá'adi'i guc bë'adi'ill ra nacanalde Jesús rriubë nisë rall ziquë shmënë Jesús. <sup>26</sup> Apolos adë bëdzëbëdi'i guni'ill lu ra mënë la'ni iádu'u, perë iurë bini Priscila nu Aquila naguni'i Apolos, guna'bë rall lë'ë Apolos stubi ladë. Biadi'dzënú rall lë'ë Apolos ra cusë nadë riasëdi'ill de quë Jesús bëshë'ldi' Espiritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë mënë narialdí ldu'i Dios. <sup>27</sup> Tsana bë'në Apolos llgabë tédëll regiuni shtë Acaya, ra më Efeso narialdí ldu'i Dios, bë'në rall compa'ni lë'ë Apolos parë tsáhi' ndë. Bëquë'ë rall tubi cartë lu ra mënë Acaya të parë gunë rall recibir Apolos. Iurë bëdchini Apolos Acaya, nalë bë'nëll compa'ni ra shmënë Jesús parë cagsë'dë rall shti'dzë Dios. Más antsë Dios bë'në compa'ni lë'ë rall parë tsaldí ldu'u rall diza'quë. <sup>28</sup> Bi'ldi Apolos la'ni Sagradas Escrituras lu ra mënë israelitë. Bëluá'all de quë Jesús na Cristo nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu hashtë guc rall cunformë lo quë naguni'i Apolos.

## 19

*Bëagri Pablo guë'dchi Efeso*

<sup>1</sup> Nanú Apolos ciudá Corinto tsana gudëdë Pablo lugar la'ni dani parë bëdchini' ciudá Efeso. Ndë bëdia'guëlu Pablo zihani narialdí ldu'i diza'quë. <sup>2</sup> Repi Pablo lu rall:

—Iurë gualdí ldu'u të shti'dzë Jesús ¿gu bë'në të recibir Espiritu Santo la'ni ldu'u të?

Iurní repi rall:

—Ni siquierë bini na'a gu nanú Espiritu Santo u nídi'i Espiritu Santo.

<sup>3</sup> Iurní guna'bë di'dzë Pablo lu rall stubi vuelte:

—¿Lla bëriubë nisë të?

Repi rall:

—Ziquë bëchu'bë nisë Juan Bautista ra mënë.

<sup>4</sup> Iurní guni'i Pablo lu rall:

—Juan Bautista bëchu'bë nísi' ra mënë iurë bë'në nadzë'ë rall mudë nanabani rall. Nu guni'i Juan lu rall tsaldí ldu'u rall Jesús naná Cristo naguëdchini despuësë de Juan.

<sup>5</sup> Iurë bini ra nguiu rë' naguni'i Pablo lu rall, bëriubë nisë rall por lë Jesús. <sup>6</sup> Bëdchi'bë Pablo guiá'ai' guëc rall; lueguë bëdchini Espiritu Santo la'ni ldu'u rall nu cadë lë'ë rall guni'i rall stubi dizë. Guni'i rall di'dzë narunë rall recibir por pudërë shtë Dios. <sup>7</sup> Ra nabë'në recibir Espiritu Santo na rall cumë ziquë chi'bë chupë nguiu.

<sup>8</sup> Durantë lu tsunë mbehu Pablo gua iádu'u shtë ra më israelitë. Guëdubinú ldu'i' guni'inúhi' ra mënë, nu gualdí ldu'u rall lo quë nacagni'i Pablo. Adë rdzëbëdi'i Pablo. Cagni'i' por lë'ë Jesús tsutë mieti catë rnibë'a Dios ziquë rëy. Ra mënë bëa'në rall cunformë lo quë naguni'i Pablo. <sup>9</sup> Perë bëldá më israelitë adë gualdidi'i ldu'u rall shti'dzë Jesús tantë naguëdchi ldu'u rall. Delantë lu ra mënë guni'i rall lë'ë nezë naquëadi'dzë Pablo, na mal. Iurní Pablo biequi lu rall;



biá'ai' grë ra narialdí ldu'i diza'quë la'ni tubi hju'u shcuëlë lidchi tubi nguiu lë Tiranno. Ndë bëlua'a Pablo lë'ë ra mënë glli glli. <sup>10</sup> Zni guagla'guë bëa'në Pablo chupë izë nga'li, de manërë grë mënë naquërelde regiuni shtë Asia bini rall diza'quë shtë Jesús. Ra israelitë nu ra nanádi'i më israelitë, bini rall shti'dzë Pablo. <sup>11</sup> Dios bédë'ë pudërë guia'a Pablo parë bënë' zihani milagrë ru'bë <sup>12</sup> hashtë ra panitë nu ra lari nabëga'ldë Pablo, guanú mënë lu narac llu'u. Bëac ra narac llu'u nu bëru'u ra mëdzabë nananú la'ni ldu'u ra mënë.

<sup>13</sup> Perë bëldá ra israelitë canzë rall; rgu rall mëdzabë la'ni ldu'u ra mënë. Guc ldu'u rall niaca'a dchi'ni rall lë Dadë Jesús parë nagú rall mëdzabë. Guni'i rall lu espíritu mëdzabë:

—Gulë bëru'u. Rnibë'ahia lë'ë të por pudërë shtë Jesús, el mizmë lëhi' nacagni'i Pablo.

<sup>14</sup> Zni bë'në gadchi shini tubi nguiu israelitë nalë Esceva. Na Esceva tubi jëfë shtë ra bëshuzi. <sup>15</sup> Guzác tsana bë'në shini Esceva nagú rall espíritu mëdzabë, bëquebi mëdzabë lu rall:

—Nanáa Jesús. Nanéa Pablo perë lë'ë të çchu na të?

<sup>16</sup> Iurní nguiu nanapë espíritu mëdzabë la'ni ldu'i, guná'zill lë'ë ra shini Esceva. Bédë'ë mëdzabë galnë. Con guëdubi fuërsë shtëll bë'nëll gan lu guëzá gadchi nguiu. Guc rall ridë. Bëru'u guëllu'në rall lugar ni sin shabë rall. <sup>17</sup> Grë ra naquërelde ciudá Efeso, bini rall pë guc. Nalë bédzëbë rall nu guni'i rall:

—Llëru'bë na pudërë shtë Dadë Jesús.

<sup>18</sup> Iurní zihani ra narialdí ldu'i diza'quë, bëquebi rall ra cusë mal nabë'në rall antse. <sup>19</sup> Nu zihani ra mënë nabësë'dë bëlliú, be'dénú rall shlibrë rall parë bëza'í rall librë delantë lu ra mënë. Gulú rall präci shtë librë. Lasaquin cincuenta mili bëllë bédchichi. <sup>20</sup> Zni

guagla'guë bërë'tsë diza'quë con llëru'bë pudërë. Zihani mënë guatë rall shnezë Jesús.

<sup>21</sup> Despuësë de ni, Pablo bë'ni' llgabë parë tsaguë'ni' visitar ra lugar shtë Macedonia nu Acaya parë tsaglá'gui' viajë shtëhi' hashtë Jerusalén. Guni'i' despuësë de tsáhi' Jerusalén, guziá'ai' ciudá Roma. <sup>22</sup> Iurní bëshë'ldi' chupë sáhi' parë Macedonia. Lë rall Timoteo nu Erasto purquë Pablo bëa'në stubi tiempë regiuni shtë Asia.

#### *Rëasë ra më Efeso cuntrë Pablo*

<sup>23</sup> Tiempë dzë ni rëasë ra më Efeso cuntrë Pablo por shcuendë diza'quë. <sup>24</sup> Tubi nguiu lë Demetrio runtsá'ull dzanë con bédchichi. Napë rahin figurë shtë iádu'u catë cabezë dios nalë Diana narunë ra mënë adorar. Ra mënë naruntsa'u dzanë, runë rall gan zihani dumí. <sup>25</sup> Bëtéa Demetrio grë ra sa'll nu ra nanapë lo mizmë dchi'ni rë'. Guni'll lu ra nguiu ni:

—Lë'ë të Dadë, cumë ziquë nanë të nadápa'a tubi vidë za'quë; adë pë rúnëdi'i faltë parë lë'ë hia'a purquë segurë na dumí nardchi'bë shchi'ni hia'a. <sup>26</sup> Perë cumë nanë të Pablo cagni'll lu ra mënë, ra dios naruntsa'u ra nguiu nádi'in Dios. Zni rialdí ldu'u zihani mënë, lëdë niétiquëdi'i ndë'ë më Efeso sino quë casi guëdubi regiuni shtë Asia. <sup>27</sup> Demasiadë nadzë'bë na ndë'ë purquë shchi'ni hia'a, zédchini dzë hiadë nídi'i dchi'ni guëdë'na'a. Nu lo mizmë iádu'u catë cabezë dios Diana, zédchini tiempë hiadë tsádi'i mënë iádu'u. Zni gac despräci pudërë shtë Diana, el quë narunë ra mënë adorar guëdubi guë'dchiliu. Nanë hia'a grë guë'dchiliu quëhunë rall adorar lë'ë Diana.

<sup>28</sup> Iurë bini rall naguni'i Demetrio, nalë bëldë rall. Gurushtiá rall; guni'i rall:

—Guëbani Diana dios shtëna'a. Llëru'bë na Diana.

29 Nalë bédzatsu ra mënë guédubi ciudá. Guna'zi rall chupë nguui naquëhunë compaňi lë'ë Pablo. Túbill lë Gayo; stúbill lë Aristarco. Na rall më Macedonia. Bëshaguiú ra mënë lë'ë Gayo nu Aristarco hashtë lugar catë rdëá mënë. 30 Guc ldu'u Pablo niutë Pablo lugar ni parë niani'inúhi' ra mënë, perë ra narialdí ldu'i diza'quë, adë bësá'nëdi'i rall nia Pablo ndë. 31 Nu ra bældá gobiernë shtë Asia nartsa'guë Pablo, bëshel'dë rall rsunë lu Pablo; bënë'ne rall ruëguë lu Pablo de quë tsutedi'i' ndë. 32 Lu juntë shtë ra mënë gurushtiá rall tubi cusë. Stubi tantë rall gurushtiá stubi cusë purquë nalë bédzatsu rall, perë más zihani rall nabëdëá, adë guc b'ë'adi'i rall rsunë pëzielú bédëá rall. 33 Perë nanú bældá ra israelitë nacagsini lë'ë Alejandro parë guëni'i Alejandro lu ra mënë favurë shtë ra më israelitë. Alejandro quëhúnëll sëňi con guiá'ai' parë guëac dchi ra mënë. 34 Perë iurë bédë'ë ra mënë cuendë Alejandro náhi' më israelitë, gurushtiá rall ziquë chupë iurë. Guni'i rall:

—Guëbani Diana, dios shtë hia'a. Llëru'bë na Diana.

35 Iurë bësëac dchi prësëntë lë'ë ra mënë, guni'ill:

—Lë'ë të Dadë, grë më guë'dchiliu nanë rall de quë nadápa'a iádu'u catë cabezë dios Diana. Llëru'bë náhi'. Nanë të nadápa'a dzanë Júpiter nabetë lu gube'e. 36 Ndë'ë adë chu rúnëdi'i negar. Gulë cuezë; adë pë rúnëdi'i të. Adë pë zia'a guë'nëdi'i të. Gulë bënë'ne llgabë lla gunë të. 37 Ra nguui naze'dënú të, adë quëhunë rall ofender nu adë cagni'i rall cuntrë dios shtë hia'a. 38 Talë Demetrio nu ra narunënull dchi'ni, napë rall dishi'bi con stubi mënë, parë ni nanú gobiernë nu nanú ra juësi parë gunë rall rëglë. Ndë cadë lë'ë rall quili rall derechë shtë rall. 39 Perë si talë rac

shtu'u të stubi cusë, gac rëglin lu juntë perë gaquin legal 40 purquë nanú peligrë parë lë'ë hia'a gunë gobiernë rumanë acasar lë'ë hia'a ziquë enemigu shtë gobiernë. Adë nídi'i mudë pë guëni'i hia'a lu rall pëzielú bësë ra mënë.

41 Iurë gualú guni'i prësëntë zdë'ë, bëtë'tsë ra mënë.

## 20

*Gua Pablo Macedonia nu Grecia*

1 Iurë gualú bëtë'tsë ra mënë lu juntë, Pablo guna'bë ra narialdí ldu'i diza'quë parë guëni'inúhi' lë'ë rai' más enseñansë. Bë'ni' despedir lë'ë rai' con tubi abrasë parë zia'ai' Macedonia. 2 Grë ra lugar shtë Macedonia guaguë'ni' visitar nu guni'inúhi' grë ra narialdí ldu'i diza'quë të tsagla'guë rall firmë lu shnezë Dios. Despuësë zia'ai' parë regiuni Grecia. 3 Ndë bëá'ni' tsunë mbehu. Iurní gubi' parë guená'zi' barcu nu guziá'ai' Siria. Ndë bini Pablo caguli mënë mudë parë gáti'. Hiadë gualúdi'i gual con barcu, mejurë bëagri' nezë zia'ai'. Gudëdi' stubi vuellë Macedonia. 4 Gadchi nguui bënë'ne compaňi lë'ë Pablo; gudchi'bëlu rall hashtë ciudá Tesalónica. Lë rall Sópater më Berea. Stubi lë Aristarco. Stubi lë Segundo; na rall më Tesalónica. Stubi lë Gayo më Derbe. Stubi lë Tíquico nu Trófimo naze'dë regiuni Asia. Nu zuga'a Timoteo. 5 Gulezë rall lë'ë na'a, Pablo nu Lucas, hashtë ciudá Troas. 6 Bédëa'në na'a ciudá Felipe hashtë gudëdë laní naráu më israelitë guetështildi sin levadurë. Iurní bédzepi na'a barcu. Guzë na'a ga'i dzë parë bédchini na'a Troas. Ndë bédëa'në na'a gadchi dzë con ra nguui nacabezë lë'ë na'a.

*Nanú Pablo ciudá Troas*

7 Primërë dzë shtë lmalë bédëá ra narialdí ldu'i diza'quë parë bëshullë rall guetështildi parë gáu rall. Zni rëagná ldu'u rall la Santa

Cena. Bëlua'a Pablo lë'ë rall hashtë guërdë gue'lë purquë grëgue'lë napë quë guëru'ui'. <sup>8</sup> Bëdëa rall la'ni cuartë naná pisë guia'a nu rquëgui'i zihani llni la'ni cuartë. <sup>9</sup> Ndë zubë tubi sultërë rua' ventanë shtë cuartë. Lëll Eutico. Por llëduni tiempë guni'i Pablo lu ra mënë; sultërë ni guna'zi mbëca'ldë lë'ëll. Nilli nagá'sill nu dizdë pisë tsunë hashtë lu guiu'u guláguëll. Gútil. Gualdishtë mënë lë'ëll. <sup>10</sup> Iurní Pablo biéti' hashtë catë gulaguë sultërë. Bëa'chu Pablo parë gudëdchi Pablo lë'ëll. Iurní guni'i Pablo lu ra mënë:

—Adë rdzëbëdi'i tē purquë hia bëagrí gubánill stubi.

<sup>11</sup> Iurní be'pi Pablo parë guia'a. Bëshúlli' guetështildi parë gudáuhi'. Nu guagla'guë biadí'dzi' hashtë brëgue'lë. Iurní gubi'. <sup>12</sup> Ra mënë bia'a rall sultërë lídchi' nabáni'. Nalë gurëdchi' ldu'u rall.

*De Troas guatë Pablo guë'dchi Mileto*

<sup>13</sup> Lë'ë na'a gudchi'bëlu' na'a con barcu. Bia na'a hashtë guë'dchi Asón parë biaglli'i na'a Pablo ziquë guní'i' lu na'a antsë. Lë'i' por guëáhi' bédchíni' Asón. <sup>14</sup> Tsana bédia'guëlu' na'a lë'i' Asón, iurní tubsë bédzëpi na'a barcu parë zia na'a tubi guë'dchi nalë Mitilene. <sup>15</sup> Ndë bëru'u na'a parë bédëdë na'a brëgue'lë cu' tubi dani la'ni nisëdu'u lë Quío. Hashtë stubi dzë bédchini na'a puertë nalë Samos. Bëzi'i ldu'u na'a guë'dchi shtë Trogilio. Hashtë stubi dzë bédchini na'a ciudá Mileto. <sup>16</sup> Zni bédënë na'a purquë Pablo adë gunëdi'i' nëá'ni' llëduni tiempë Asia. Adë gunëdi'i Pablo nia Pablo Efeso purquë rac shtú'ui' guëdchíni' prontë Jerusalén parë súhi' pendi-entë laní narni'i rall Pentecostés. Guc ldú'i' nadchinigáhi'.

*Shti'dzë Pablo lu ra mëgulë shtë Efeso*

<sup>17</sup> Tsana nanú na'a ciudá Mileto, gunibë'a Pablo guidë ra mëgulë naná cabësë shchi'ni Dios ciudá shtë Efeso. <sup>18</sup> Iurë bédchini rai', Pablo guni'i lu rai':

—Lë'ë tē nanë tē lla mudë gubania dizdë primërë dzë na belda Asia. <sup>19</sup> Guëdubi tiempë guquërdënúa tē, bëna sirvë lu Dios galnadu'u shtëna. Nu nalë gulaguë nisë slua por tantë naguëdchi ldu'u ra mënë. Quëhuna sirvë lu më bien aunquë zihani vultë bë'në mënë israelitë cuntrë na. <sup>20</sup> Bëluá'ahia lë'ë tē diza'quë shtë Jesús lidchi tē nu catë bédëa tē parë bien shtë tē. Ni tubi di'dzë shtë Jesús, adë bëca'chi ldú'udia'a. <sup>21</sup> Rnia'a lu ra më israelitë nu lu ra nanádi' më israelitë guëabri ldu'u rall con Dios. Guësana'ne rall nezë mal nu tsaldí ldu'u rall Jesucristo, Shtëada'a. <sup>22</sup> Iurne' guziahia parë Jerusalén purquë Espíritu Santo cagshé'ldi' na ndë. Más adë guënëdia'a cuendë pë saca ndë. <sup>23</sup> Niétiquë nanëa lo quë Espíritu Santo guni'i lua de quë grë ciudá catë riahia, gunë ra mënë cuntrë na hashtë lachigu'i'bë guëtia'a rall na. <sup>24</sup> Perë adë bë rní'idia'a pë runënú ra mënë na. Niétiquë rac shtua'a guëzalúa dchi'ni nabëne'e Jesús guiahia. Na më Shtëada. Napë guënia'a lu ra mënë quë Dios cagna'bë më ziquë tubi favurë grë ra mënë parë gac rall shini më.

<sup>25</sup> 'Antsë gunia'a lu tē lla tsutë tē nezë lu gube'e catë rnibë'a Dios, perë iurne' nanëa ni tubi de lë'ë tē hiadë guëabridi'i guená tē lua stubi vultë. <sup>26</sup> Rnia'a lu grë tē, bëna gan lu dchi'ni nabëne'e Dios guiahia. Si talë tubi tē adë tsaldídi'i ldu'u tē Jesús nu guënití almë shtë tē, adë nádia'a responsablë <sup>27</sup> purquë grë lo quë naguni'i Dios lua, guní'ihia lu tē. Ni tubi di'dzë adë bëca'chi ldú'udia'a de lë'ë tē. <sup>28</sup> Iurne' mizmé lë'ë tē gulë gupë lë'ë tē. Nu gulë gupë ra grupë mënë narialdí ldu'i' diza'quë purquë

Espíritu Santo bënë më punërë lë'ë të cumë cabësë shtë rall. Por ni gulë bëlua'a shti'dzë Jesús lu ra narialdí ldu'i Jesús. Jesús bëne'e më vidë shtë më ziquë prëci parë gac salvar të. <sup>29</sup> Nanëa tsana guziahia, guëdchini mësë falsë nagunë dañi ra nacanaldë shnezë Dios. Ziquë ma dushë nardchini llgurralli lli'li, rtë'tsë ma ra lli'li. Zni guëdchini ra mësë falsë ladi të. <sup>30</sup> Lo mizmë ladi të guëru'u beldá nguiu naguëlua'a bishi lu ra narialdí ldu'i Jesús parë tsanaldë rall nezë mal. <sup>31</sup> Gulë gupë cuidadë nu gulë bësëagná ldu'u të purquë durantë lu tsunë izë, dzë la gue'lë, adë gulézëdi'i guni'inúa lë'ë të. Nisë zubë slua bëluá'ahia lë'ë të.

<sup>32</sup> Iurne' guësëana lë'ë të con Dios nu con diza'quë shtë më. Cagnia'a lu të na të bëcha. Nalë rac shtu'u Dios lë'ë hia'a. Diza'quë shtë Dios napin pudërë parë tsaldí ldu'u të más parë gac të firmë lu shnezë Dios. Cagna'ba lu më guëne'e më grë ra cusë za'quë nanapë më parë ra më nagudili më parë gac rall shini më. <sup>33</sup> Nunquë adë rzëbidi'i ldua'a dumí parë gaca ricu purquë lëdë parë nídi'i cagluá'ahia lë'ë të. Nu adë rzëbidi'i ldua'a lari chulë parë gacua. <sup>34</sup> Cumë ziquë nanë të bëna dchi'ni con prupí guiahia parë gudilia grë narqui'nia nu parë bédë'a narqui'ni ra naguzënú na. <sup>35</sup> Siemprë bëluá'ahia lë'ë të napë quë gunë të dchi'ni parë gunë të compa'ni ra nanadë bë nápëdi'i. Rëagná ldua'a di'dzë naguni'i Dadë Jesús tsana guni'i më: "Más rquitë ldu'u hia'a guëdë'ë hia'a naca'a mënë, lëdëdi'i guëne'e mënë naca'a hia'a".

<sup>36</sup> Iurë gualú guni'i Pablo ra di'dzë rë', bëzullibi Pablo parë guëni'inúhi' Dios. Bënë Pablo orar con grë ra nabëquë diaguë naguni'i Pablo. <sup>37</sup> Grë rall bi'ni rall purquë gubini ldu'u rall. Gudëdchi rall lë'ë Pablo nu bëtsagraua' rall lë'ë

Pablo. <sup>38</sup> Nalë gubini ldu'u ra mënë purquë guni'i Pablo lu rall hiadë guëabridi'i guëná rall lúhi' stubi. Iurní grë rall guaguë'në rall compa'ni lë'ë Pablo hashtë rua' barcu.

## 21

### *Bëagrí Pablo Jerusalén*

<sup>1</sup> Bësëa'në na'a ra narialdí ldu'u diza'quë parë bédzepi na'a barcu. Bia na'a tubldí hashtë tubi dani la'ni nisë nalë Cos. Brëgue'lë guzë na'a; bédchini na'a hashtë stubi dani la'ni nisë nalë Rodas. Ndë bëru'u na'a stubi parë bédchini na'a puertë nalë Pátara. <sup>2</sup> Puertë Pátara bedia'guë'lú na'a tubi barcu naguëru'u parë Fenicia. Bédzepi na'a barcu ni. <sup>3</sup> Iurë ziazú na'a lu nisë, guná na'a lu dani la'ni nisë nalë Chipre. Bëa'nin ladë rubësë catë ziazú barcu. Bia na'a hashtë Siria. Bédchini na'a puertë shtë Tiro catë bësëa'në barcu carguë. Ndë bédietë na'a barcu. <sup>4</sup> Bëdzëlë na'a ra narialdí ldu'u diza'quë nu bédëa'në na'a gadchi dzë con lë'ë rall. Espíritu Santo bëldaguë llgabë guëc rall lo quë nagac cumplir con Pablo. Guni'i rall lu Pablo adë tsádi'i' Jerusalén. <sup>5</sup> Iurë bëzá gadchi dzë, bëru'u na'a. Grë ra narialdí ldu'u diza'quë con tse'lë rall nu shini rall, bënë rall compa'ni lë'ë na'a hashtë fuërë ciudá. Bédchini na'a rua' nisëdu'u. Ndë bëzullibi na'a parë biadi'dzënú na'a Dios. <sup>6</sup> Iurní bédë'në na'a despedir lë'ë rall con abrasë parë bédzepi na'a barcu. Hia cadë lë'ë rall bëagrí rall lidchi rall.

<sup>7</sup> Bëru'u na'a Tiro. Guzë na'a lu nisë hashtë Tolemaida. Bédietë na'a barcu ndë, nu bédë'në na'a saludar ra narialdí ldu'u diza'quë nu bédëa'në na'a con lë'ë rall tubi dzë. <sup>8</sup> Brëgue'lë Pablo con grë nazuga'anú lë'i', bëru'u na'a parë bia na'a ciudá shtë Cesarea. Ndë bia na'a lidchi Felipe el quë narni'i diza'quë shtë Jesús lu ra mënë. Antsë bënë ra poshtë nombrar lë'ë

Felipe ziquè tubi muzè ladi gadchi nguiu naqui'dzè alimèntè parè ra prubi. Bèa'nènú na'a Felipe lídchi'.<sup>9</sup> Napè Felipe tapè shtsá'pèll. Guèzá rall lliguèna'a; guni'i rall enseñansè narunè rall recibir por pudèrè shtë Dios.<sup>10</sup> Hia zihani dzè guquèrèldè na'a Cesarea tsaná bédchini tubi mè Judea nalè Agabo. Nall muzè shtë Dios nu guni'ill ra enseñansè nabè'nèll recibir por pudèrè shtë Dios.<sup>11</sup> Agabo be'dè guè'nèll visitar lè'è na'a. Guná'zill cinturón shtë Pablo nu bèldi'bill guèrupè guèa'll con guèrupè guiá'all; guni'ill:

—Espíritu Santo cagni'i zdè'è mudè guèldi'bi ra israelitè guèa' nashtènè cinturón rè'. Gunè rall intriegu nashtènè cinturón lu ra nanádi'i mè israelitè. Gaquin Jerusalén.

<sup>12</sup> Iurè bini na'a zdè'è, lè'è na'a nu ra mè Cesarea bédè'nè na'a ruèguè lu Pablo parè adè tsádi'i Pablo Jerusalén.<sup>13</sup> Perè Pablo guni'i lu na'a:

—Adè rúnèdi'i tè purquè más rsèbini tè ldua'a. Masiá iurne' guèldi'bi rall na ziquè tubi prèsi, nahia cunformè. Masiá quini rall na ciudá Jerusalén, nahia dispuestè gatia por Dadè Jesús.

<sup>14</sup> Adè bédè'nèdi'i na'a gan nazú na'a lull. Iurní adè biadí'dzèdi'i na'a más; niétiquè guni'i na'a lu Pablo:

—Rac shtu'u na'a gac cumplir voluntá shtë Dios.

<sup>15</sup> Despuèsè bédè'nè na'a preparar parè bia na'a Jerusalén.<sup>16</sup> Bèldá ra mè Cesarea narialdí ldu'u diza'què, bè'nè rall compa'ni lè'è na'a con tubi nguiu mè Chipre. Lèll Mnasón. Nápèll tubi lídchi Jerusalén catè bédèa'nè na'a. Hia guahietè gualdí ldu'u Mnasón diza'què shtë Jesús.

*Guaguè'nè Pablo visitar lè'è Jacobo*

<sup>17</sup> Iurní bédchini na'a Jerusalén; ra narialdí ldu'i diza'què, nalè bèquitè ldu'u rall; guná rall lu

na'a.<sup>18</sup> Brègue'lè bianú na'a Pablo; biadè'nè na'a visitar lè'è Jacobo. Ndè zubè ra mègulè naná cabèsè shchi'ni Dios.<sup>19</sup> Pablo bè'ni' saludar lè'è rall. Iurní biadí'dzi' tubi por tubi ra cusè nabè'ni' por pudèrè shtë Dios ladi ra mènè de stubi naciuni.<sup>20</sup> Iurè bini ra mègulè nabiadi'dzè Pablo, guni'i lul sa' rall: “Nalè nabènè na Dios, Llèru'bè na pudèrè shtë mè.” Iurní guni'i rall lu Pablo:

—Guná Dadè, zihani mè israelitè gualdí ldu'u rall diza'què. Na rall zihani mili, perè grè rall rni'i rall rqui'ni guianálda'a tèchi lèy shtë Moisés.<sup>21</sup> Iurne' bini rall de què lè'èl cagluá'al grè ra israelitè naquèrèldè stubi lugar, adè gúnèdi'i rall cumplir nabèquè'è Moisés. Nu bini rall rni'il de què adè gáquèdi'i circuncidar ra shini rall, nilè tsagla'guè rall custumbrè shtëna'a.<sup>22</sup> ¿Pè guèdè'na'a iurne'? purquè segurè gac bè'a rall lè'èl be'dè guèzèl.<sup>23</sup> Mejurè gúnèl lo què naguèni'i na'a lul. Nanú tapè nguiu ladi hia'a. Cabezènú rall tubi promèsè guèdè'è rall lu Dios. Bè'nè rall prometer tubi cusè lu mè.<sup>24</sup> Lè'èl bia'a lè'è rall iadu'u parè gunè tè ofrecèrè bèldá ma ziquè ofrendè parè Dios. Gudilli gashtë shtë rall nu despuèsè guèzá tè guèga'a tè guèc tè. Zni guèdè'è ra mè israelitè cuendè de què adè nádi'i verdá shcuéndèl nabini rall, sino què guèdè'è rall cuendè nul canáldèl lèy shtë Moisés.<sup>25</sup> Perè ra nanádi'i mè israelitè nu gualdí ldu'u rai' diza'què, hia bèquè'è na'a lu rall más antsè de què adè pè quèdi'nidi'i ldu'u rall por ra cusè rè'. Niétiquè adè gáudi'i rall belè nabè'nè ra mènè ofrecèrè ziquè ofrendè lu ra ídolo. Nu adè gáudi'i rall rènè, nilè belè shtë ra ma nanadè beshè'èdi'i rènè, nu adè quènúdi'i rall sa' rall.

*La'ni iadu'u guna'zi mènè Pablo prèsi*

26 Iurní Pablo bia'a guézá tapë nguui parë bë'në rall según lëy nabëquë'ë Moisés. Brëgue'lë stubi dzë bë'në rall cumplirin. Lueguë guatë rall iádu'u parë bë'në Pablo visi lu ra bëshuzi pë dzë gunë cadë tubi rall ofrecëre ra ma ziquë ofrendë lu Dios.

27 Hia mërë gualú guézá gadchi dzë naguni'i Pablo, bëldá ra israelitë naze'dë regiuni Asia, guná rall lu Pablo la'ni iádu'u ru'bë. Bëtsatsu rall grë ra mënë nu guna'zi rall lë'ë Pablo. 28 Gurushtia'í rall:

—Lë'ë tē mē israelitë, gulë bë'në compañi lë'ë na'a purquë nguui rë' canzëll grë ladë. Cagluá'all ra mënë l dai' naná cuntrë naciuni shtë hia'a nu cuntrë lëy shtë Moisés nu cuntrë mizmë iádu'u shtë Dios. Nu iurne' gulutëll la'ni iádu'u bëldá mē griego. Zni quëhúnëll manchar luga santu rë'.

29 Zni guni'i rall purquë antsë guná rall Pablo canzënúhi' Trófimo ladi ciudá. Trófimo nall mē Efeso. Por ni bë'në rall llgabë de quë Pablo bia'a lë'ë Trófimo la'ni iádu'u.

30 Nalë bëdzatsu ra mënë guëdubi ciudá nu bëdchini guëllu'në rall iádu'u parë guëna'zi rall Pablo. Bëshaguiú rall lë'ë Pablo parë gualdú rall Pablo la'ni iádu'u. Lueguë bë'së'au rall iádu'u. 31 Hia guc ldu'u rall niaguini rall Pablo. Iurní gua rsunë lu capitán shtë ra suldadë rumanë de quë grë mënë shtë ciudá nalë bëdzatsu rall.

32 Iurní bëtëá capitán ra suldadë nu ra sa' narnibë'a capitán. Bëdchini guëllu'në rall catë rë ra mënë. Iurë guná ra mënë lu capitán nu ra suldadë, gulezë bëdë'ë rall shtë Pablo. 33 Iurní guabi'guë capitán; biá'all Pablo prësi. Gunibë'all bëli'bi Pablo con chupë cadënë. Despuësë guna'bë di'dzë capitán:

—¿Chu na nguui rë'? ¿Pë bë'nëll?

34 Nalë gurushtia'í ra mënë nu nalë ruidë bëquë'ë rall. Hia guni'i mënë tubi cusë; stubi tantë guni'i rall stubi cusë. De mudë adë

guasëdi'i capitán pë guni'i rall. Mejurë bia'a capitán lë'ë Pablo cuartel. 35 Iurë bëdchini rall rua' cuartel parë tsepi rall, ra suldadë bëldisi rall lë'ë Pablo guia'a purquë tantë bëdëá mënë caguini rall lë'ë Pablo. 36 Grë ra mënë nacanalde, gurushtia'í rall:

—Gátill; gátill.

*Bëquebi Pablo lu ra mënë chu na Pablo*

37 Mërë lë'ë ra suldadë gulutë lë'ë Pablo la'ni cuartel; Pablo repi lu capitán:

—¿Zac guënia'a lul chupë di'dzë?

Bëquebi capitán lu Pablo iurní:

—Perë lë'ël rac ruadí'dzël griego. 38 ¿Lëdë lë'ëdi'il mē egipcio nabëtsatsu ra mënë ca dzë cuntrë gubernë rumanë? Bia'a mē egipcio tapë mili nguui mal hashtë lumë catë nídi'i mënë.

39 Iurní Pablo bëquebi lu capitán:

—Nahia mē israelitë. Gula Tarso, ciudá ru'bë shtë regiuni Cilicia. Tarso na catë gula. Bë'në favurë, bëne'e permisi tē guëni'inúa ra mënë.

40 Bëdë'ë capitán permisi. Iurní guzuldí Pablo lu shquilier catë re'pi mënë rua' cuartel. Bë'në Pablo sëni con guiá'ai' lu ra mënë parë guëac dchi rall. Iurë bëac dchi rall, Pablo guni'i lu rall con dizë hebreo:

## 22

1 —Lë'ë tē Dadë nu ra mëgulë, rac shtua'a guëquë diaguë tē pë guënia'a.

2 Iurë bini ra mënë Pablo cagní'ill lu rall con dizë shtë rall, dchitë' bëac rall. Pablo guni'i lu rall:

3 —Nahia israelitë; gula ciudá Tarso regiuni shtë Cilicia perë guaru'ba ndë'ë Jerusalén. Gamaliel guc shmësa. Bëluá'ai' na lëy shtë shtadë guëlu' hia'a. Con guëdubinú ldua'a bëna sirvë lu Dios, igual ziquë quëhunë tē iurne'.

4 Antë guzunalda ra nariadí ldu'i diza'quë parë gati rall. Nu

guna'zia prësi nguïu nu ra na'a parë bëtiá'ahia lë'ë rall lachigui'bë. <sup>5</sup> Jëfë shtë ra bëshuzi nu grë mëgulë narnibë'a, nanë rall pë bëna. Lë'ë rall bëne'e rall cartë parë biahia lu ra bëchi sa' hia'a naquërelde ciudá Damasco. Ndë niaglía ra narialdí ldu'i Jesús. Quëdú rall con cadënë; ne'dë guënúa lë'ë rall Jerusalén parë gac cashtigu rall.

*Biadi'dzë Pablo lu ra mënë lla bëáqui' shmënë Jesús*  
(Hch. 9.1-19; 26.12-18)

<sup>6</sup> 'Iurë ziazúa nezë, hia mërë guëdchinia Damasco, quiërë guërduldë dzë, de repëntë gu'të tubi llni catë ziazúa. Nahin tubi llni fuertë nabëdchini nezë lu gubë'e. <sup>7</sup> Gulaga lu guïu'u. Lueguë binia tubi voz naguni'i lua: "Saulo, çpëzielú rzunáldël na?" <sup>8</sup> Iurní guna'bë di'dza: "¿Chu lë'ël Dadë?" Iurní guni'i voz lua: "Nahia Jesús më Nazaret. Rzunáldël na." <sup>9</sup> Ra nazianúa guná rall lu llni nu nalë bëdzëbë rall perë adë bínidi'i rall di'dzë shtë naguni'i lua. <sup>10</sup> Iurní repia: "Dadë çpë rac shtú'ul guna?" Lë'ë Dadë Jesús guni'i lua: "Guashtë nga'li nu guagla'guë shnézël parë Damasco. Ndë guëni'i mënë lul guadë nagúnël. Guëni'i rall lul pë cusë rribë'a Dios gúnël." <sup>11</sup> Perë llni bësëa'në na ciegu. Hia ra sahia guna'zi rall guiahia parë gac bëdchinia Damasco.

<sup>12</sup> 'Ndë guquërelde tubi nguïu lëll Ananías. Humildë nall nu canáldëll tëchi lëy nabëquë'ë Moisés. Grë ra israelitë naquërelde Damasco, rni'i rall Ananías na më za'quë. <sup>13</sup> Ananías bidë guëná na; iurë bëdchínill, nëll lua: "Bëchi Saulo, guëabrí guënal stubi vüeltë". Iurní lueguë lueguë gubí'ahia stubi vüeltë nu gunahia lu Ananías. <sup>14</sup> Nëll lua: "Dios shtë ra shtëada'a gudili më lë'ël dizdë antsë parë gac bë'al guadë naná voluntá shtë më. Gudili më lë'ël parë guënal lu Jesús naná justë delantë lu Dios

nu parë guëquë diáguël ra di'dzë naguëni'i më lul <sup>15</sup> purquë lë'ël nal testigu shtëhi'. Tsagní'il lu ra mënë lu guë'dchiliu grë lo quë nagunal nu nabínil de lë'ë më. <sup>16</sup> Iurne' gua; adë rac ldë'ëdi'il. Gua të chubë nísël. Guna'bë lu Jesús parë guëzunë më ldú'ul grë ra dulde shtënël."

*Bëshe'ldë Jesús lë'ë Pablo hashtë stubi naciuni*

<sup>17</sup> 'Iurní bëagría Jerusalén; guahia iádu'u ru'bë. Guaguëna adorar Dios. Gunahia tubi llni nabëshe'ldë Dios. <sup>18</sup> Bëlua'alú Jesús lua nu guni'i më: "Nasesë bëru'u Jerusalén purquë adë gúnëdi'i mënë cuendë lo quë naguëni'il de na". <sup>19</sup> Iurní gunia'a lu Jesús: "Dadë, ra mënë nanë rall lla riahia grë ra iádu'u shtë rall parë ruahia ra mënë narialdí ldu'u lë'ël parë tsa rall prësi. Bëldaga lë'ë rall lachigui'bë nu rribë'ahia rau rall galné. <sup>20</sup> Tsana gudini rall Esteban, muzë shtënël, zugá'ahia ndë. Cagni'i Esteban diza'quë lu ra mënë. Guca de acuerdë parë gudini rall Esteban. Nu hashtë gupa ra shabë nabë'në ni." <sup>21</sup> Perë Jesús guni'i lua: "Bëagzë purquë ziquë shmensajëra, guëshe'lda lë'ël zitu ladi ra mënë nanádi'i më israelitë".

*Quëhapë capitán lë'ë Pablo*

<sup>22</sup> Hashtë puntë rë' bëquë di-aguë ra mënë shti'dzë Pablo. Iurní guzublú gurushtía rall; guni'i rall: —Gati nguïu rë'. Gati nguïu rë'. Hiadë rac shtú'udi'i na'a guëná na'a lu nguïu rë'.

<sup>23</sup> Gurushtía rall nu cagru'ldë rall shabë rall lu mbë nu cagru'ldë rall iu'lli tantë rldë rall. <sup>24</sup> Iurní gunibë'a capitán caguëu' rall Pablo la'ni cuartel. Nu gunibë'all guëquë'ë hiaguë ra suldadë lë'ë Pablo con chicuti parë guëquebi Pablo pëzielú gurushtía ra mënë cuntrë lë'ël. <sup>25</sup> Perë iurë hia naquëdú Pablo parë guëquë'ë

hiaguë rall lë'ëll, Pablo repi lu menor capitán nazuga'anú rall:

—¿Pë napë të derechë guëquë'ë hiaguë të tubi nguii nanapë derechë ziquë mënë rumanë, tubi nadë guc condenádëdi'i?

<sup>26</sup> Iurë bini menor capitán lo quë naguni'i Pablo, guaguë'nëll visi lu capitán mayurë. Gúchill:

—Gupë cuidadë lo quë nagúnëll con nguii rë' purquë nall tubi nguii nanapë derechë ziquë më rumanë.

<sup>27</sup> Iurní guabi'guë capitán lu Pablo nu guna'bë dí'dzëll:

—¿Pë guldil; nápëll derechë ziquë mënë rumanë?

Pablo bëquebi lu capitán:

—Guldía ni nahin.

<sup>28</sup> Iurní repi capitán lu Pablo:

—Perë gudilla zihani dumí parë bëaca më rumanë.

Pablo repi lull:

—Perë na napa derechë ziquë më rumanë purquë dizdë gula, shtada napë rai' derechë ni.

<sup>29</sup> Ra naniadë'ë hiaguë lë'ë Pablo, bëazë guetë rall. Hiadë gualúdi'i bëquë'ë hiaguë rall lë'i'. Lo mizmé capitán bédzëbëll bëquëdull lë'ë Pablo purquë bédë'ëll cuendë Pablo nápi' derechë ziquë më rumanë.

*Bëzú ra mënë lë'ë Pablo lu Junta Suprema parë gac rëglë shcuëndëll*

<sup>30</sup> Brëgue'lë stubi dzë bëtëá capitán ra jëfë shtë ra bëshuzi nu miembrë shtë Junta Suprema. Bëshá'quëll Pablo parë bëzull Pablo lu Junta Suprema purquë capitán rac shtú'ull gac bë'all nia'a pë delitë guëdchi'bë ra israelitë cuntrë Pablo.

## 23

<sup>1</sup> Guná Pablo lu ra miembrë shtë Junta Suprema nu guní'i':

—Rnia'a lu të Dadë, hashtë iurne' nanëa shgaba nu vidë shtëna tubldí nahin delantë lu Dios.

<sup>2</sup> Ananías nall bëshuzi ru'bë shtë Dios. Gunibë'all lu ra mënë

nazuga'a guëlla' lu Pablo parë capë rall rua' Pablo. <sup>3</sup> Iurní Pablo guní'i' lu Ananías:

—Dios guëzac zi lë'ël purquë nal guetë guërupë tēchi. Zúbëll nga'li parë gúnëll juzguë na ziquë rni'i lëy, lëdëdi'i parë guëribë'al capë rall ruahia. Adë quëhúnëdi'il ziquë rni'i lëy.

<sup>4</sup> Los de más nazuga'a lu Pablo repi rall:

—¿Pëllë zni ruadí'dzëll di'dzë dzabë delantë lu bëshuzi ru'bë shtë Dios?

<sup>5</sup> Pablo repi lu rall iurní:

—Lë'ë të Dadë, adë guënédia'a cuendë lë'i' náhi' bëshuzi ru'bë shtë Dios. Pues naescritë la'ni Sagradas Escrituras: “Adë rni'i guídzedi'il tubi narnibë'a mënë ladzë të”.

<sup>6</sup> Iurní bédë'ë Pablo cuendë de quë bëldá ra miembrë shtë Junta Suprema, na rall partidë shtë saduceos. Sëbëldá rall na partidë shtë fariseos. Guni'i Pablo fuertë:

—Rnia'a lu të Dadë, nahia fariseo purquë dizdë ra shtada guc ra më partidë shtë fariseo. Nu be'dë guëzú ra mënë na lu tribunal shtë të niétiquë purquë rialdí ldua'a Dios guëldishtë më ra tégulë.

<sup>7</sup> Iurní ra nabini lo quë naguni'i Pablo, guc dividir rall. Ra fariseo nu saduceo guzublú quëadi'dzë lul sa' rall hashtë gudildi di'dzë rall <sup>8</sup> purquë ra saduceo adë rialdídi'i ldu'u rall tsashtë ra tégulë nu rni'i rall adë nídi'i ianglë nu nilë tubi espíritu nanabani. Perë ra fariseo rialdí ldu'u rall grë ra cusë rë'. <sup>9</sup> Grë rall gurushtiá rall. Iurní guasuldí bëldá mësë narlua'a lëy; na rall fariseo. Nalë nalaa'dchi guni'i rall:

—Nguii rë' adë pë mal quëhúnëdi'ill purquë si talë guni'i tubi espíritu u tubi ianglë lull, adë chu su lull, no sea guëdë'na'a cuntrë Dios.



<sup>10</sup> Nalé gudildi di'dzë rall nu nalé bédzëbë capitán. Bë'nëll ll-gabë niabé guiu rall lë'ë Pablo nihunë rall pedasë lë'ë Pablo. Por ni gunibë'a capitán gue'dë guëzë ra suldadë parë tsaldú lë'ë Pablo, guëldisë guia'a rall nu guëguëu' ra suldadë lë'ë Pablo cuartel.

<sup>11</sup> Brëgue'lë stubi dzë bëlua'alú Jesús lu Pablo nu repi Jesús lull:

—Bëcuedchí ldú'ul. Adë rdzëbëdi'il purquë ziquë guni'il lu ra mënë shti'dza ndë'ë, zni guëshe'lda lë'ël; tsagni'il lu ra mënë ciudadá Roma. Nal testigu shtëna.

*Gu' bëldá mënë de acuerdë parë quini rall Pablo*

<sup>12</sup> Brëgue'lë stubi dzë bëldá ra israelitë gu' rall de acuerdë parë quini rall Pablo. Bë'në rall jurar lu Dios zndë'ë:

—Dios gunë më condenar lë'ë na'a si talë chu quínidi'i Pablo. Adë pë guëdáudi'i na'a; adë pë guëdiidi'i na'a hashtë nuvërë guëdini na'a lë'ë Pablo.

<sup>13</sup> Más de cuarenta nguiu bë'në jurar ni. <sup>14</sup> Gua rall lu jëfë shtë ra bëshuzi nu lu ra mëgulë shtë ra më israelitë, nu guchi rall:

—Lë'ë na'a guni'i na'a lu Dios de quë gunë më condenar lë'ë na'a. Adë pë guëdáudi'i na'a hashtë nu vërë guëdini na'a Pablo. <sup>15</sup> Iurne' lë'ë tē con los de más miembrë shtë Junta Suprema, gulë guna'bë lu capitán glli; guidënú rall Pablo stubi vueltë delantë lu tē. Gulë guchi lu capitán rac shtu'u tē guësë'dë tē lla na shcuendë Pablo, perë lë'ë na'a hia dzu na'a listë parë guëdini na'a lë'ëll antse guëdchinill lu tē.

<sup>16</sup> Tubi nguiu shini zanë Pablo, bínill lo quë narac shtu'u nguiu mal gunënú rall Pablo. Guall cuartel; guanull rsunë lu Pablo. <sup>17</sup> Pablo guna'bë tubi capitán parë guëní'i lu capitán:

—Bia'a nguiu rë' lu capitán mayurë purquë nuá'all tubi rsunë natsagní'ill lu capitán.

<sup>18</sup> Iurní bia'a suldadë lë'ëll lu capitán mayurë nu repi suldadë:

—Lë'ë prësi Pablo guna'bëll favurë lua parë ze'dënúa nguiu rë' ndë'ë purquë nuá'all tubi rsunë parë lë'ël.

<sup>19</sup> Iurní guna'zi capitán guia'a nguiu parë biá'all lë'ëll stubi ladë nu guna'bë dí'dzell:

—¿Pë rac shtú'ul guëní' il lua?

<sup>20</sup> Guni'i nguiu lu capitán:

—Ra israelitë nanú rall de acuerdë parë guëna'bë rall lul de quë glii guá'al Pablo lu Junta Suprema stubi vueltë. Guëni'i rall ziquë protëstë guëzú rall lul de quë guësë'dë rall shcuendë Pablo. <sup>21</sup> Perë adë tsaldídi'i ldú'ul shti'dzë rall purquë más de cuarenta nguiu naca'chilú; cabezë rall lë'ë Pablo parë quini rall lë'i. Bë'në rall jurar lu Dios de quë adë pë gau rall nu adë pë gu rall hashtë nuvërë quini rall Pablo. Iurne' niétiquë cabezë rall rsunë shtënëll nia'a zëgul Pablo glli.

<sup>22</sup> Iurní gulú nezë capitán lë'ë nguiu. Repi capitán:

—Adë chu lu ruadí'dzëdi'il lo quë nabitë guëní' il lua.

*Bëshe'ldë capitán lë'ë Pablo lu gubernadurë Félix*

<sup>23</sup> Guna'bë capitán mayurë chupë capitán menor shtënëll nu gunibë'all gac armar chupë gahiu'a suldadë con setenta suldadë naquibë guay con chupë gahiu'a suldadë nagua'a lansë. Gunibë'all parë guzia'a ra suldadë ciudadá Cesarea rquë guë'ë iurë gue'lë. <sup>24</sup> Nu gunibë'a capitán gac preparar guay naquibë Pablo. Repi capitán lu ra suldadë gapë rall Pablo bien parë adë pë gunënú ra israelitë lë'ë Pablo nezë. <sup>25</sup> Bëdë'ë capitán tubi cartë parë bia'a ra suldadë lu gubernadurë. Rni'i cartë:

26 “Na capitán Claudio Lisias, runa saludar lë'ël Dadë gubernadurë Félix con llëru'bë rëspëti. 27 Rquëa'a lul shcuendë nguui rë', lë Pablo. Ra israelitë guna'zi rall lë'ë nguui ni, perë iurë binia de quë dizdë gúlëll nápëll derechë ziquë më rumanë, guahia con ra suldadë parë bëna librar lë'ëll guia'a ra israelitë. 28 Cumë na rac shtua'a gac bë'ahia pëzielú runë rall acusar lë'ë Pablo, biahia lë'ëll lu juntë shtë ra israelitë. 29 Ndë guc bë'ahia adë pë delitë nápëdi'll parë gátill, nilë parë tsull lachigui'bë. Niétiqë runë ra israelitë acusar lë'ë Pablo purquë adë zianáldëdi'll tëchi lëy religiusë shtë rall. 30 Perë binia de quë bëldá ra contrari rac shtu'u rall quini rall lë'ë Pablo, por ni lueguë cagshe'lda lë'ëll lul. Nu gunibë'ahia lu ra contrari shtë'nëll de quë gunë rall rëglë asuntë ni delantë lul. Gualú cartë rë'. Guëá'nëll bien.”

31 Iurní gunibë'a capitán lu ra suldadë të gua'a rall Pablo la'ni gue'lë hashtë tubi guë'dchi lë Antúpatris. 32 Brëgue'lë bëagri ra suldadë nanazë guëa' parë cuartel. Hia ra nanadchi'bë guay guagla'guë rall viajë shtë rall con Pablo. 33 Iurë bëdchini rall Cesarea, bëdë'ë rall cartë guia'a gubernadurë nu bë'në rall intriegu lë'ë Pablo guiá'all. 34 Iurë gualú bi'ldi gubernadurë cartë, guna'bë dí'dzëll lu Pablo chu më'nëll. Bínill de quë Pablo na më regiuni Cilicia, 35 repi gubernadurë lull:

—Na guna rëglë asuntë shtë'nëll iurë guidë ra më'në narunë acusar lë'ël.

Iurní gunibë'a gubernadurë parë gupë ra suldadë lë'ë Pablo la'ni palaci shtë rëy Herodes.

## 24

*Pablo bë'në defender mizmë lë'i lu gubernadurë Félix*

1 Gudëdë ga'i dzë nanú Pablo prësi, bëdchini Ananías, jëfë shtë ra bëshuzi. Bëdchini Ananías ciudá Cesarea con bëldá ra mëgulë miembërë shtë Junta Suprema con tubi naguëni'i por lë'ë rall, lëll Tértulo. Ra nguui rë' bëdchini rall lu gubernadurë parë gunë rall acusar lë'ë Pablo. 2 Iurë be'dë guënú ra suldadë lë'ë Pablo lu gubernadurë, Tértulo guzublú quëhúnëll acusar lë'ë Pablo. Guni'i Tértulo:

—Dushquíllil Dadë gubernadurë; por lë'ël gurëdchi ldu'u na'a, gutë en paz parë lë'ë na'a. Blac obrë quëhúnëll por lë'ë na'a nu parë bien shtë naciuni. 3 Por grë ra cusë rë' cane'e na'a graci lul; cadë'në na'a recibirin guëdubi ladë shtë naciuni. Por ni demasiadë rdë'në na'a rëspëti lë'ël Dadë gubernadurë. 4 Perë parë adë guëdchisúdi'i na'a timpë shtë'nëll, rna'bë na'a favurë ll parë guëquë diáguël bëldá di'dzë shtë na'a. 5 Bëdzëlë na'a nguui rë'; nall ziquë tubi gui'lli mal. Grë ladë lu guë'dchiliu cagtsátsull më'në nu quëgull divisioni ladi ra më israelitë. Nall guëc partidë nalë nazareno. 6 Nu hashtë guc ldu'ull nihúnëll manchar iádu'u shtë'në na'a. Lë'ë na'a guna'zi na'a lë'ëll nu guc ldu'u na'a nidë'në na'a juzguë lë'ëll de acuerdë ziquë rni'i lëy shtë na'a, 7 perë capitán Lisias gudëdë lágüëll lu na'a con zihani suldadë. Bëdchisull nguui rë' lu na'a 8 nu guní'ill guëdchini na'a lul. Lo mizmë lë'ël guëna'bë dí'dzëll lu nguui rë' parë gac bë'al guadë naná verdá naquëhac acusar lë'ëll.

9 Grë ra israelitë nazuga'a lu gubernadurë, guni'i rall grë cusë nahin verdá. 10 Iurní bë'në gubernadurë sëñi lu Pablo parë guadí'dzëll. Guni'i Pablo:

—Rquitë ldua'a zugá'ahia delantë lul Félix parë guna defender na lo quë naquëhunë rall acusar na. Nanëa hia zihani izë nal juësi

naciuni rë'. <sup>11</sup> Si talë rac shtú'ul guëna'bë dí'dzël, gac bë'al pë guc Jerusalén. Guc chi'bë chupë dzë bédchinia Jerusalén parë guaguëna adorar Dios. <sup>12</sup> Ni tubi adë chu bédzélëdi'i cadildi di'dzënu. Nu adë bédzélëdi'i rall na ca tsatsua mëné la'ni iádu'u ru'bë, nilë la'ni iádu'u shtë ra më israelitë stubi partë shtë ciudá. <sup>13</sup> Ra nguii rë' adë nídi'i mudë gunë rall probar ni tubi cusë naquëhunë rall acusar na. <sup>14</sup> Perë sí, rquebia lul de quë quëhuna sirvë lu Dios shtë ra shtadë guëlu' na'a; rialdí ldua'a grë ra cusë nanaquë la'ni ra librë nabëquë'ë ra profetë nu librë nabëquë'ë Moisés. Runa adorar Dios según nezë cubi shtë Jesús. Rni'i ra nguii rë' nezë ni na mal; rni'i rall lo quë naquëhuna, adë nazá'quëdi'in. <sup>15</sup> Nu rialdí ldua'a ziquë ra nguii rë' de quë Dios guëldishtë më ra tégulë, grë ra nabë'në bien nu ra nabë'në mal. <sup>16</sup> Por ni quëapa mizmë na parë adë guna dulde delantë lu Dios nu nilë lu ra mëné.

<sup>17</sup> 'Zni guc tiempë. Despuësë gudëdë bëldá izë, guazëa ladzë mëné, bëagría ladza parë bëna ofrecërë bëldá ma ziquë ofrendë lu Dios. <sup>18</sup> Iurë cadë'a ofrendë shtëna lu Dios iádu'u ru'bë, bédchini bëldá israelitë naze'dë regiuni Asia. Bëdia'guëlu' rall na la'ni iádu'u despuësë de bëna cumplir ra cusë rë'. Perë adë bédzélëdi'i rall na con zihani mëné nu sin ni tubi ruidë. <sup>19</sup> Ra israelitë nidë guëdchini rall ndë'ë si talë napë rall tubi delitë nagunë rall acusar na. <sup>20</sup> Perë cumë adë nídi'i rall iurne', ra nguii rë' nacabezë ndë'ë guëni'i rall si talë bëna tubi cusë mal delantë lu Junta Suprema. <sup>21</sup> Rquebia lul tsana guagzú rall na, gunia'a fuertë lu Junta Suprema de quë rialdí ldua'a Dios guëldishtë më ra tégulë. Niétiquë por ni quëhunë rall acusar na.

<sup>22</sup> Félix nanë zá'quëll lla na ra creenci nanua'a ra mëné narialdi

ldu'i Jesús. Por ni bëséa'nëll asuntë rë' pendientë. Guní'll lu grë ra nazuga'a lull:

—Guna rëglë asuntë ni tsana guidë capitán Lisias parë guëna'bë di'dza lull lla na asuntë shtë të.

<sup>23</sup> Iurní Félix gunibé'all lë'ë capitán parë tsagla'guë gapë rall Pablo ziquë prësi perë con du'pë libertá. Nu bédë'të capitán permisi parë tsutë amigu shtë Pablo parë guadi'dzënu rall Pablo, nu gunë rall compa'ni lë'i' pë cusë rquí'ni'.

<sup>24</sup> Despuësë gudëdë zihani dzë, Félix con tsé'lëll guna'bë rall lë'ë Pablo parë guadi'dzë Pablo lu rall lla mudë guëbani tubi mëné natsaldí ldu'i Jesús. Tse'lë Félix lë Drusila nu nall më israelitë. <sup>25</sup> Biadi'dzë Pablo lu Félix con tsé'lëll lla mudë rac shtu'u Dios guëbani mieti tubi vidë ldi delantë lu më nu rac shtu'u Dios guësa'në ra mieti nezë mal. Tambiën guni'i Pablo lu rall guëdchini tubi dzë nagunë Dios juzguë lë'ë ra mëné lu guë'dchiliu. Iurë bini Félix grë ra di'dzë naguni'i Pablo, bédzëbëll nu répill:

—Bëagzë shlugárëll lachigui'bë. Iurë gapa tiempë, guëna'ba lë'ël ndë'ë stubi.

<sup>26</sup> Perë Félix cabézëll niadë'ë Pablo dumí nacá'all. Por ni rná'bëll lë'ë Pablo zihani vueltë parë ruadi'dzënull lë'ë Pablo. <sup>27</sup> Chupë izë gudëdë znisë hashtë bëru'u Félix galgubernadurë nu bëu' Porcio Festo shlugar Félix. Félix guc ldu'ull guëá'nëll bien lu ra israelitë; por ni bëséa'nëll Pablo prësi.

## 25

*Bë'në Pablo defender lë'i' lu Festo*

<sup>1</sup> Gubernadurë Festo bédchínill Cesarea. Tsunë dzë despuësë bëru'ull parë zía'all Jerusalén.

<sup>2</sup> Ndë bëru'u ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra israelitë namás më ru'bë. Bë'në rall demandë lë'ë Pablo.

<sup>3</sup> Guna'bë rall tubi favurë ru'bë lu Festo parë gue'dë guëzë Pablo

Jerusalén, purquë nezë rac shtu'u rall quini rall Pablo. <sup>4</sup> Perë Festo guni'i lu rall:

—Pablo nanú prësi ciudá Cesarea. Na guëabria ndë sëbëldá dzë. <sup>5</sup> Talë entrë de lë'ë të nanú ra namás rnibë'a, së rall con na Cesarea. Ndë gunë rall acusar lë'ë Pablo si talë bë'nëll tubi cusë narna'bë cashtigu.

<sup>6</sup> Guquërelde Festo Jerusalén tubi lmalë u du'pë más. Iurni bëabril Cesarea. Brëgue'lë stubi dzë guzúbëll lu tribunal shtënëll nu gunibë'all gue'dë guënú rall Pablo lull. <sup>7</sup> Iurë guaté Pablo lu tribunal, guabi'guë ra më israelitë naze'dë Jerusalén. Bë'në rall acusar lë'ë Pablo zihani cusë ru'bë perë ni tubin adë gúquëdi'i nihunë rall probar. <sup>8</sup> Iurni bë'në Pablo defender lë'i'; guni'i':

—Na adë bëna ni tubi cusë mal cuntrë lëy shtë ra israelitë, nilë cuntrë iádu'u ru'bë nu nilë cuntrë rëy César.

<sup>9</sup> Festo rac shtu'u guëa'në zá'quëll lu ra israelitë. Guna'bë dí'dzëll lu Pablo:

—¿Gu rac shtú'ul tsal Jerusalén parë guna rëglë asuntë shtënëll ndë?

<sup>10</sup> Pablo repi lu Festo:

—Na zugá'ahia delantë lu tribunal shtë gubernë rumanë catë runë tucarë gac rëglë shcuenda. Bien nanël adë bëna ni tubi delitë cuntrë ra më israelitë. <sup>11</sup> Si talë bëna tubi delitë narna'bë parë gatia, adë rllú'nëdia'a lu galguti, perë si talë adë nídi'i verdá ladi ra cusë naquëhunë ra israelitë acusar na, ni tubi adë chu napë derechë parë gunë intriegu na guia'a rall. Por ni rna'ba iurne' lo mizme rëy rumanë gunëll rëglë asuntë shtëna.

<sup>12</sup> Iurni biadi'dzënú Festo ra miembrë shtë Festo; iurni guni'ill lu Pablo:

—Hia quë rnáb'bel gunë rëy rumanë rëglë shcuëndël, pues lu rëy guëshe'lda lë'ël.

### *Pablo delantë lu rëy Agripa*

<sup>13</sup> Gudëdë bëldá dzë, rëy Agripa con zánëll Berenice bëdchini rall Cesarea parë guaguë'në rall saludar lë'ë Festo. <sup>14</sup> Zihani dzë bëa'në rall ciudá rë'. Festo biadi'dzëll lu rëy shcuëndë Pablo. Guni'i Festo:

—Nanú tubi nguü prësi ndë'ë; lëll Pablo. Félix bësëá'nëll lë'ë Pablo lachigui'bë parë guna rëglë shcuëndëll. <sup>15</sup> Tsana guahia

Jerusalén, ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mëgulë shtënë ra israelitë, bë'në rall presentar tubi demandë cuntrë Pablo. Rna'bë rall guna condenar nguü rë' parë gátill. <sup>16</sup> Perë repia lu rall gubernë rumanë adë nápëdi'i rall derechë gunë rall condenar ni tubi prësi sino quë primërë runë prësi defender lë'i' lu ra naquëhunë acusar lë'i'. <sup>17</sup> Por ni tsana bëdchini rall ndë'ë, adë gunitia tiempë; lueguë brëgue'lë guzuba lu tribunal. Gunibë'ahia be'dë guënú rall Pablo. <sup>18</sup> Bëdchini ra mënë narunë acusar lë'ëll perë adë bë'nëdi'i rall probar delitë nadchi'bë rall guëc Pablo. Bëna llgabë nahin tubi cusë ru'bë perë lëdë znídi'i. <sup>19</sup> Niétiquë runë rall acusar lë'ë Pablo por creenci nanapë rall. Gudildi di'dzë rall por shcuëndë tubi nguü nalë Jesús. Gútil perë Pablo rni'ill nianá nabani Jesús. <sup>20</sup> Adë rac bë'ahia lla mudë guna rëglë asuntë rë' purquë rac tratë creenci shtë rall. Na guna'bë di'dza lu Pablo nia'a zia Pablo Jerusalén parë gac rëglë shcuëndëll, <sup>21</sup> perë lë'ëll guná'bëll guëá'nëll prësi hashtë gunë rëy rumanë rëglë shcuëndëll. Por ni gunibë'ahia tsagla'guë tsull prësi hashtë tsana tsu mudë guëshe'lda lë'ëll lu rëy ru'bë lë Augusto.

<sup>22</sup> Iurni Agripa repi lu Festo:

—Na rac shtua'a guëquë diaga pë ruadi'dzë Pablo.

Festo guni'i iurni:

—Talë rac shtú'ul, lueguë lo mizme gli guínil pë ruadi'dzëll.

<sup>23</sup> Brëgue'lë bëdchini rëy Agripa nu Berenice con zihani lujë shtë rall. Guatë rall la'ni cuartë shtë palaci con ra jëfë militari con ra më ru'bë de rëspëti shtë ciudá. Iurní Festo gunibë'a lë'ë ra suldadë parë guagli'i rall Pablo. <sup>24</sup> Guni'i Festo:

—Rnia'a lul rëy Agripa nu lu ra dadë nacabezë'nú lë'ë hia'a, guézúa nguiu rë' lu tē. Zihani ra më israelitë naquërdë Jerusalén nu ra naquërdë ndë'ë Cesarea, runë rall acusar lë'ë nguiu rë'. Nalë gurushtiá rall parë gati nguiu rë'. <sup>25</sup> Perë na llua'ahia adë pë bë'nëdi'll parë gátill. Nu lo mizmé lë'ëll guná'bëll gunë rëy Augusto rëglë shcuëndëll. Bëna llgabë guëshe'lda lë'ëll lu rëy Augusto <sup>26</sup> perë cumë adë bëdzëlëdia'a ni tubi cusë mal nabë'nëll parë guëquëa'a lu Dadë rëy Augusto. Por ni rzuhia lë'ëll lu tē, más bien lul rëy Agripa, parë guadi'dzë'nul lë'ëll nia'a zëquëbill pë delitë bë'nëll. Rac shtua'a gac bë'ahia pë guëquëa'a lu rëy Augusto <sup>27</sup> purquë adë guëlëdi'i guëshe'lda lë'ëll lu rëy sin quë adë guënehia rsunë pë delitë nápëll.

## 26

*Biadi'dzë Pablo shcuëndi' lu rëy Agripa*

<sup>1</sup> Iurní guni'i Agripa lu Pablo:

—Guni'i lla na shcuëndëll.

Pablo bëldisë guiá'ai' ziquë tubi saludë parë zulú gúnëll defender lë'ëll. Guni'ill:

<sup>2</sup> —Nalë rquitë ldua'a iurne' purquë zugá'ahia delantë lul, rëy Agripa, parë guna defender na de grë ra cusë narunë ra israelitë acusar na. <sup>3</sup> Lë'ëll nanëll ra custumbrë nu ra creenci nanapë ra israelitë, lla na pegadë rall lu cusë ni. Por ni rna'ba lul, bëcuedchí ldú'ul. Guëquë diáguël shti'dza naguënia'a lul.

*Biadi'dzë Pablo lu Agripa lla guc vidë shtëhi' antsë gáqui' shmënë Jesús*

<sup>4</sup> Grë ra israelitë nanë rall lla guc vidë shtëna dizdë nabi'cha, tsana guquërdënuhia lë'ë rall ladza. Nanë rall mudë naguquërela Jerusalén. <sup>5</sup> Nanë rall dizdë nabi'cha guca partidë fariseo. Ra fariseo quëhunë rall cumplir creenci shtë rall más quë grë ra mënë. Si talë rac shtu'u rall, be'rquë guëni'i rall verdá cagnia'a lul. <sup>6</sup> Zugá'ahia lu tribunal niétiquë purquë rialdí ldua'a, Dios guëldishtë më ra tégulë purquë más antsë bë'në Dios prometer lu ra shtadë guélú na'a de quë tsashtë ra tégulë. <sup>7</sup> Grë ra chi'bë chupë grupë shtë naciuni Israel, runë rall adorar Dios dzë la gue'lë. Cabezë rall nia'a guc guëldishtë më ra tégulë, perë guná, quëhunë rall acusar na purquë rialdí ldua'a mizmé cusë ni. <sup>8</sup> Perë rna'bë di'dza lul, ¿chu guëni'i naganë guëldishtë Dios ra tégulë parë guëbani rai' stubi vultë?

*Bëquebi Pablo lla guzunáldëll ra shmënë Jesús*

<sup>9</sup> Más antsë llua'ahia quëhuna cusë za'quë narac shtu'u Dios; por ni bëna zihani cusë cuntrë ra mënë nagualdí ldu'i diza'quë shtë Jesús më Nazaret. <sup>10</sup> Zihani cusë bëna Jerusalén cuntrë lë'ë rall. Ra jëfë shtë ra bëshuzi bëne'e cartë guiahia tē guna'zia zihani ra nagualdí ldu'i diza'quë. Bëtiá'ahia lë'ë rall lachigui'bë. Tambiën guca de acuerdë tsana gudini rall bëldá shmënë Jesús. <sup>11</sup> Zihani vultë bëzac zihia lë'ë rall hashtë niuhë rall negar na rall shmënë Jesús. Bëquë'ë hiaga lë'ë rall la'ni grë ra iádu'u shtë rall. De tantë rldënuhia lë'ë rall, rzunalda lë'ë rall hashtë ra ciudá de stubi naciuni.

*Biadi'dzë Pablo lla bëáqui' shmënë Jesús*

(Hch. 9.1-19; 22.6-16)

<sup>12</sup> 'Zni mudë canzëa con cartë nabëne'e ra jëfë shtë bëshuzi. Bëshe'ldë rall na hashtë ciudá

Damasco parë ziatilia ra shmënë Jesús. <sup>13</sup> Perë rnia'a lul, Dadë rëy, nezë naziahia, quierë guërudë dzë, gunahia tubi llni ru'bë nabëdchini nezë lu gube'e. Nahin más fuertë quë llni ngubidzë. Rni'bë llni; bëdchini llni catë zugá'ahia con ra nanaldë na. <sup>14</sup> Grë na'a gulaguë na'a lu guiu'u. Nu binia tubi bë naguni'i dizë hebreo: "Saulo, çpëzielú rzunáldël na? Quëhúnël ziquë runë ngunë iurë rlda'a ma patadë lu garrudchi." <sup>15</sup> Iurní repia: "¿Chu lë'ël Dadë?" Iurní guni'i Dadë lua: "Na nahia Jesús. Rzunáldël na <sup>16</sup> perë guashtë nu guasuldí. Bëlua'aluhaia lul nu gudilia lë'ël parë gúnël sirvë lua. Gáquël testigu shtëna. Tsagní'il lu ra mënë shti'dzë naguëluá'ahia lul. <sup>17</sup> Guëguhia lë'ël guia'a shtë mënë israelitë nu guia'a shtë mënë nanadë më israelitë. Iurne' cagshe'lda lë'ël lu ra mënë ni. <sup>18</sup> Guëshe'lda lë'ël lu rall parë tsagní'il diza'quë lu rall parë guësëa'në rall nezë mal nu sè rall shnezë Dios nu guëru'u rall pudërë shtë mëdzabë Satanás parë tsanaldë rall Dios nu tsaldí ldu'u rall na. Zni gunë Dios perdunë duldë shtë rall. Gapë rall lugar con los de más shini më naná rialdí ldu'i na."

*Bëzu'bë diaguë Pablo di'dzë naguni'i Jesús lull*

<sup>19</sup> "Zni guni'i Jesús lua, rëy Agripa. Bëzu'bë diaga di'dzë shtë Jesús nabëdchini nezë lu gube'e. <sup>20</sup> Lueguë gunia'a diza'quë shtë Jesús lu ra më Damasco. Despuësë guahia Jerusalén nu guëdubi regiuni shtë Judea. Lu ra mënë nanádi'i më israelitë, guagnia'a diza'quë. Gunia'a lu rall de quë gunë nadzë'ë rall mudë nanabani rall nu guëabrí ldu'u rall con Dios. Gunia'a lu rall guëlua'a cambi la'ni ldu'u rall por cusë za'quë naquëhunë rall. <sup>21</sup> Bëna ra cusë rë', por ni guna'zi ra israelitë na

la'ni iádu'u ru'bë. Nu guc ldu'u rall niguni rall na <sup>22</sup> perë Dios adë bësá'nëdi'i guia'a më na; nianá nabania hashtë ne'. Cagluá'ahia diza'quë lu ra mënë ru'bë nu lu ra mënë humildë. Grë ra cusë nabëluá'ahia nahin de acuerdë con nabëquë'ë Moisés nu ra profetë. Bëquë'ë rai' naguër gac. <sup>23</sup> Bëquë'ë rai' de quë Cristo napë quë gunë më sufrír galguti perë despuësë de guti më, tsashtë më ladi ra tégulë parë hiadë guëabrídi'i gati më. Zni guc të quishi më llni guëc ra më israelitë nu guëc ra nanádi'i më israelitë parë tsasë rall diza'quë shtë mënë më.

*Guc ldu'u Pablo nialdí ldu'u rëy Agripa diza'quë*

<sup>24</sup> Iurë quëhunë Pablo defender lë'i, cagní'i' di'dzë rë', iurní fuertë guni'i Festo guëc Pablo:

—Rac lúguël tantë rsé'dël la'ni libre. Quëhunë luguë librë guëquël.

<sup>25</sup> Perë Pablo repi lull:

—Rac lúguëdia'a Dadë Festo. Al contrari grë di'dzë nacagnia'a lu tē nahin verdá. <sup>26</sup> Ndë'ë zuga'a rëy Agripa. Bien nanëll ra cusë rë'. Por ni quëadi'dza guëdubinú ldua'a delantë lull purquë nanëll adë gúquëdi'in naga'chi sino quë guquin lu zihani mënë. <sup>27</sup> ¿Gu rialdí ldu'lul, rëy Agripa, lo quë naguni'i ra profetë? Nanëa de quë rialdí ldu'lul shti'dzë rai'.

<sup>28</sup> Agripa guni'i iurní:

—Por stu'psë nihúnël gan niaca shmënë Jesús.

<sup>29</sup> Pablo guni'i:

—Por stu'psë u por zihani di'dzë nagunia'a, rna'ba lu Dios de quë lë'ël nu grë ra nazubëga'a ndë'ë, guëac rall shmënë Jesús ziquë nahia; nadë más rac shtua'a adë guëlí'bidí'i rall ziquë nali'bia con cadënë.

<sup>30</sup> Iurë gualú guni'i Pablo ra di'dzë rë', grë ra nazubë ndë guasuldí rall con rëy Agripa con Berenice nu Festo. <sup>31</sup> Gua rall tubi

ladë parë biadi'dzë rall asuntë shtë Pablo. Guni'i lul sa' rall:

—Nguuu rë' adë pë bë'nëdi'll tantë parë gátill nu nilë lachigui'bë adë rúnëdi'i tucarë tsull.

<sup>32</sup> Agripa repi lu Festo iurní:

—Be'rquë nalda'a hia'a nguui rë' si talë adë naná'bëdi'll gunë rëy Augusto rëglë shcuéndëll.

## 27

*Bëshe'ldë rall lë'ë Pablo hashtë Roma*

<sup>1</sup> Tsana gualú bë'në rall llgabë të guëshe'ldë rall lë'ë Pablo parë Italia, bë'në rall intriegu lë'ë Pablo con sëbëldá prësi guia'a capitán nalë Julio. Julio nall capitán shtë compañía Augusto. <sup>2</sup> Bëdzepi na'a tubi barcu naze'dë lugar nalë Adramitio nu guzia'a barcu hashtë ra puertë shtë Asia. Bëdzepi na'a con Aristarco naguzë con lë'ë na'a. Nall më guë'dchi Tesalónica nanaquë regiuni Macedonia. <sup>3</sup> Brëgue'lë bédchini na'a puertë shtë Sidón. Ndë Julio bë'në bien con Pablo; bédë'ëll permisi guaguë'në Pablo visitar ra sáhi' naquërelde Sidón nu parë bë'në rall ayudë lë'ë Pablo. <sup>4</sup> Bëca'a nezë na'a stubi vultë parë lu nisë. Adë chu gua tubldí purquë mbë ze'dë al contrari. Bësëa'në na'a Chipre ladë guia'a rubësë na'a. <sup>5</sup> Zia na'a lu nisë. Bëdëdë na'a lu nisë frentë shtë regiuni Cilicia nu Panfilia hashtë bédchini na'a puertë Mira nanaquë regiuni shtë Licia.

<sup>6</sup> Puertë Mira bëdia'guelú capitán shtë suldadë tubi barcu naze'dë puertë shtë Alejandria. Nu guzia'ain parë Italia. Bëdzepi na'a la'ni barcu parë guagla'guë na'a viajë shtë na'a. <sup>7</sup> Zihani dzë guzë na'a tsalaa'dchiga; con zihani dchi'ni bédchini na'a cu' tubi puertë nalë Gnido. Perë cumë nianá zuga'a mbë al contrari, bédëdë na'a lu puertë Salmón parë bédëdë na'a guëlladchi Creta. <sup>8</sup> Bédchini na'a tubi puertë narni'i rall Buenos Puertos,

guëlla' nanú tubi guë'dchi nalë Lasea.

<sup>9</sup> Hia demasiadë tiempë cagniti na'a. Nanú peligrë guézë na'a lu nisë purquë hia ze'dë guëdchini tiempë naldë. Iurní Pablo bédë'ëi' tubi cunseju lë'ë capitán. <sup>10</sup> Guni'i Pablo:

—Rnia'a lu të Dadë, purquë rnahia nanú peligrë guézë hia'a lu nisë. Guënítia'a barcu con todë viajë nananú la'ni barcu hashtë guënítia'a vidë shtëna'a.

<sup>11</sup> Perë capitán shtë ra suldadë, adë bë'nëdi'll casë lo quë naguni'i Pablo; más bë'nëll cuendë naguni'i capitán shtë barcu nu lë'ë nashtënë barcu. <sup>12</sup> Perë cumë puertë ni adë guëldi'i nahin parë guëtë'dë rall tiempë naldë, casi grë rall bë'në rall llgabë guëru'u rall parë nia'a zunë rall gan guëdchini rall hashtë puertë Fenice shtë Creta. Puertë ni naza'quë nahin parë cuezë rall nga'li tiempë naldë. Adë riutëdi'i mbë dushë nga'li purquë naquëhin nezë guetë shtë Creta.

*Guna'zi tubi mbë dushë lë'ë rall lu nisëdu'u*

<sup>13</sup> Bédchini tubi mbë du'u naze'dë nezë sur. Bë'në rall llgabë zac tsagla'guë rall viajë. Iurní bëru'u rall parë guagla'guë guzë rall guëlla' rua' guiu'u nalë Creta. <sup>14</sup> Perë du'psë tiempë gudëdë, iurní bédchini tubi mbë dushë nezë lu barcu, tubi mbë narni'i rall Mbë Norte. <sup>15</sup> Bia'a mbë barcu; adë bédë'nëdi'i na'a gan nazënú na'a barcu cuntrë shnezë mbë. Mejurë bësà'në na'a bia'a mbë lë'ë na'a. <sup>16</sup> Gudëdë na'a tubi dani la'ni nisë ladë sur. Dani ni lë Claudia catë adë nídi'i mbë. Iurní con tantë dchi'ni bëldisë na'a barcu bi'chi nacagubë barcu ru'bë parë bia'a barcu ru'bë lë'in. <sup>17</sup> Despuësë de bëshepi rall barcu bi'chi, bëldi'bi dchi'chi rall ra hiaguë shtlazë barcu con du ru'bë. Lueguë bëldaguë rall lari catë gutë mbë. Bësà'në rall ziazunú mbë barcu shmudë mbë purquë

bëdzëbë rall nialdaguë barcu tubi lugar peligrösë catë nanú iu'lli narni'i rall La Sirte. <sup>18</sup> Brëgue'lë stubi dzë cumë nianá zuga'a mbë dushë, guzublú bëru'ldë rall carguë shtë barcu la'ni nisë. <sup>19</sup> Bëunë dzë zuga'a mbë dushë; lo mizmë lë'ë rall bëru'ldë rall pë shtë barcu lu nisë. <sup>20</sup> Por zihani dzë adë gunádi'i na'a lu ngubidzë, nilë lu ra mbelëgui'i. Con tantë mbë dushë nazuga'a bëdë'në na'a llgabë aquë niati na'a.

<sup>21</sup> Bëdëdë na'a llëduni tiempë sin quë adë gudáudi'i na'a. Iurní Pablo guasuldí ladi grë ra naze'dë la'ni barcu. Guni'i Pablo lu ra mënë:

—Mejurë nazu'bë diaguë të shti'dza, Dadë. Adë chu naru'u dani Creta. Iurne' nablac peligrë zia'a dëda'a; cagniti hia'a grë ra cusë nadia'a hia'a la'ni barcu. <sup>22</sup> Perë adë rbínidi'i ldu'u të. Gulë gupë valurë purquë adë chu gátidi'i. Barcu ni, sí guënti hia'a. <sup>23</sup> ¿Pëzielú nanëa? purquë ne' gue'lë bidë guëlua'alú tubi ianglë shtë Dios lua, Dios naquëhuna adorar nu quëhuna shchí'ni'. <sup>24</sup> Guni'i ianglë lua: “Adë rdzëbëdi'il purquë napë quë tsal lu rëy Augusto parë gúnëll rëglë shcuëndël. Nu gunë Dios lo quë naguná'bël lúhi'. Dios gunë më librar grë ra naze'dënnul la'ni barcu.” <sup>25</sup> Por ni rnia'a lu të Dadë, adë riádi'i ldu'u të; gulë guëdë'ë valurë lë'ë të purquë na rialdí ldua'a Dios. Nanëa de quë sac lo quë naguni'i ianglë lua. <sup>26</sup> Guënti hia'a barcu perë grë hia'a nabani hia'a guëdchini hia'a lu tubi dani la'ni nisë.

<sup>27</sup> Iurní gudëdë chidá dzë, bëdchini na'a lu nisëdu'u nalë Adria. Bia'a mbë lë'ë na'a nezë rë' nezë rë'. Iurë guc guërudë gue'lë, ra marinërë bënë rall llgabë de quë hia ziagdchini na'a lu guiu'u bidchi. <sup>28</sup> Bërë'shë rall nia'a bëldá metrë na parë ichi nisë guetë. Nahin cuarenta y dos metrë. Hia más delantë bërë'shë rall stubi

vuelte, hia rëa'në nisë niétiquë galdë bi gadchi metrë.

<sup>29</sup> Iurní bëdzëbë rall niazudchí barcu lu nisë; niac chucar barcu con ra guë'ë narë la'ni nisë. Bëldaguë rall tapë gui'bë ru'bë nezë ichi barcu. Nalë rac ldu'u rall guiubë grëgue'lë. <sup>30</sup> Ra marinërë guc ldu'u rall nihunë rall librar lë'ë rall lu peligrë naga'chi. Guzublú cagldaguë rall barcu bi'chi lu nisë. Bënë rall ziquë cagldaguë rall ra gui'bë ru'bë nezë delantë lu barcu, <sup>31</sup> perë Pablo guni'i lu capitán nu lu suldadë. Guni'i':

—Si talë ra nguiu rë' adë guëá'nëdi'i rall la'ni barcu, lë'ë të adë nídi'i mudë gac salvar të lu nisë purquë adë guënëdi'i të lla rsë të barcu.

<sup>32</sup> Iurní ra suldadë bëchuguë rall du shtë barcu bi'chi parë gulaguin lu nisë.

<sup>33</sup> Tumpranë nianá nacahi, guni'i Pablo lu grë rall parë gau rall. Nu repi Pablo:

—Hia guc chupë lmalë gá'adi'i gaga'si të nu nilë adë gudáudi'i të. <sup>34</sup> Iurne' rnia'a lu të parë gau të zudu'pë purquë rqui'ni gapë të fuërsë parë gac salvar të. Adë chu guëntidi'i vidë shtëhi'.

<sup>35</sup> Iurë guni'i Pablo zdë'ë, guná'zill tubi guetështildi nu bëdë'ëll graci lu Dios delantë lu grë ra mënë naze'dë la'ni barcu. Iurní bëshúllëllin parë gudaull. <sup>36</sup> Lueguë gupë rall valurë parë gudáu rall. <sup>37</sup> Grë ra naze'dë la'ni barcu na na'a chupë gahiu'a con sesenta y seis mënë. <sup>38</sup> Iurë gualú gudáu na'a catë lu bielë na'a, bëru'ldë ra marinërë trigu lu nisë.

#### *Bë'azë barcu lu nisë*

<sup>39</sup> Iurë brëgue'lë, ra marinërë bënguë bë'adi'i rall guiu'u narná rall lúhi'. Perë guná rall tubi luga' za'quë catë adë nádi'i guetë ichi nisë parë tsutë barcu. Bënë rall llgabë zac tsabi'guë barcu ndë. <sup>40</sup> Bëchuguë rall ra du nali'bi ra



gui'bë ru'bë parë bëa'në rahin la'ni nisë. Nu bëldë'ë rall du nali'bi tablë narsë lë'ë barcu. Iurní bëldisë rall lari shtë barcu delantë parë bëdia'a mbë luhin. Lueguë zia'bi'guë barcu rua' guiu'u. <sup>41</sup> Perë guagldaguë barcu catë rdza'guë sa' chupë nezë shtënë nisë. Ndë guasubë barcu la'ni iu'lli. Tubi partë nezë delantë gua'dzin la'ni iu'lli. Hia gáquëdi'i guëni'bin ni tubi ladë. Nu nezë ichi barcu guzublú guc pedasin por fuërsë shtë nisë. <sup>42</sup> Ra suldadë guc ldu'u rall niguini rall grë ra prësi parë adë cúbëdi'i prësi nisë të guëllu'në rall. <sup>43</sup> Perë capitán shtë ra suldadë rac shtú'ull gúnëll salvar lë'ë Pablo. Por ni adë gunëdi'ill niguini ra suldadë ra prësi. Mejurë gunibë'all ra narac rgubë nisë, ldaguë rall lu nisë primërë parë guëdchini rall lu guiu'u. <sup>44</sup> Nu gunibë'a capitán los de más prësi, tsagla'guë quibë rall lu ra tablë u lu ra hiaguë shtë barcu naguc pedasë. Zni grë na'a bédchini na'a lu guiu'u.

## 28

### *Nanú Pablo dani nalë Malta*

<sup>1</sup> Iurë hia grëtë' na'a bédchini na'a lu guiu'u, bini na'a de quë lugar ni lë Malta. Zubin la'ni nisë. <sup>2</sup> Ra mënë naquërelde ndë, bë'në rall tratë lë'ë na'a por bien. Bëcue'e rall zihani gui'i parë bëdzë'ë ldu'u na'a tantë rac naldë na'a por guiu narlaguë. Por ni guna'bë rall lë'ë na'a parë bëdzë'ë ldu'u na'a rua' gui'i. <sup>3</sup> Iurní Pablo guagte'all du'pë hiaguë bidchi. Iurë cagtiá'all hiaguë lu gui'i, por galnaldë shtë gui'i, bëru'u guëllu'në tubi mbe'ldë dushë la'ni hiaguë. Cuë ma guia'a Pablo. <sup>4</sup> Guná ra mënë naquërelde lugar ni ze'bi na'ldë mbe'ldë guia'a Pablo, iurní guni'i lul sa' rall:

—Aquë, nguiu rë' nall tubi nguiu mal nagudini mënë. Masiá guc salvárell lu nisëdu'u perë lu

tubi dios narunë jushtici, adë guëdë'ëdi'i' lugar guëbánil.

<sup>5</sup> Perë Pablo bédchibi guiá'all parë gulaguë mbe'ldë lu gui'i. Lë'll hiadë pë gúquëdi'ill. <sup>6</sup> Grë ra mënë cabezë rall guená rall nia'a sëguí guia'a Pablo u zátill de repëntë. Hia llëduni cabezë rall; adë pë ráquëdi'i Pablo. Hia gurënë bë'në rall llgabë iurní; guni'i lul sa' rall:

—Segurë tubi dios nall.

<sup>7</sup> Guëlla' catë zuga'a na'a, naga'a shguiu'u nguiu namás më ru'bë; lëll Publio. Bë'nëll recibir lë'ë na'a con bien nu bë'nëll atender lë'ë na'a lídchill durantë lu tsunë dzë. <sup>8</sup> Perë shtadë Publio nagá'all; rac llú'ull; nanull shldí nu ráquëll narla'guë. Pablo guaguë'në visitar lë'ë shtadë Publio. Guna'bë Pablo lu Dios por lë'll nu bédchi'bë Pablo guiá'ai' guëquëll. Bëac nguiu ni lueguë. <sup>9</sup> Despuësë de ni, grë ra mënë narac ll'u'u bidë rall lu Pablo nu bëac rall. <sup>10</sup> Nalë cusë bëzëlaa'dchi ra mënë ni parë lë'ë na'a iurë bëdzepi na'a barcu parë guëca'a nezë na'a. Bëzëlaa'dchi rall grë lo quë narqui'ni na'a.

### *Bédchini Pablo ciudá Roma*

<sup>11</sup> Tsunë mbehu guquërelde na'a Malta. Iurní bëdzepi na'a la'ni tubi barcu nabidë gudëdë tiempë naldë lugar ni. Barcu ni ze'din de puertë Alejandría. Nu naquë chupë figurë cula'nin shtë ra dios narni'i rall Cástor nu Pólux. <sup>12</sup> Bédchini na'a tubi puertë Siracusa catë bëdëa'në na'a tsunë dzë. <sup>13</sup> Hia de ndë bëru'u na'a; zia na'a guëlla' rua' guiu'u hashtë bédchini na'a puertë nalë Regio. Brëgue'lë stubi dzë bédapë na'a mbë naze'dë nezë sur. Hashtë guërupë dzë bédchini na'a puertë narni'i rall Puteoli. <sup>14</sup> Ndë bëdia'guëlu' na'a du'pë mënë narialdí ldu'i diza'quë. Bë'në rall invitar lë'ë na'a parë bëdëa'në na'a con lë'ë rall tubi llmalë. Despuësë bëru'u na'a parë Roma. <sup>15</sup> Ra më Roma narialdí ldu'i diza'quë, hia

napë rall nutici de quë guëdchini na'a Roma. Bëru'u rall; bidë guëlli'i rall lë'ë na'a hashtë nezë catë rni'i rall Foro de Apio. Bëdchini rall hashtë stubi lugar catë naquë paradë nalë Tsunë Tabernas. Iurní guná Pablo lu rall, nalë bëquitë ldú'i' nu bédë'ëi' graci lu Dios. Guní'i':

—Dushquilli Dios, iurne' bédchinia ladzë të.

<sup>16</sup> Iurë bédchini na'a Roma, lë'ë capitán bë'nëll intriegu lë'ë ra prësi lu jëfë shtë ra guardë. Perë bédë'ë rall permisi guëquërdë Pablo stubi lugar, nu quëhapë tubi suldadë lë'ë Pablo.

*Pablo guzublú guní'i' diza'quë lu ra më Roma*

<sup>17</sup> Iurë guc tsunë dzë bédchini na'a Roma, Pablo bëtëáhi' ra më israelitë namás më ru'bë naquërdë Roma. Guní'i' lu rall:

—Iurne' guënia'a lu të Dadë, adë bëna ni tubi cusë mal cuntrë ra më israelitë, nilë cuntrë custumbrë shtë ra shtadë guëlú hia'a, perë guna'zi ra israelitë na prësi Jerusalén. Nu bë'në rall intriegu na lu ra gobiernë rumanë. <sup>18</sup> Iurë zua lu tribunal shtë gobiernë, adë bédzëlëdi'i rall ni tubi delitë parë nihunë rall condenar na lu galguti. Por ni guc ldu'u gobiernë nalda'a rall na perë ra israelitë adë gunëdi'i rall. Por ni napë quë guna'ba gunë rëy Augusto rëglë shcuenda. <sup>19</sup> Perë na adë napa ni tubi cusë naguna acusar ra mënë shtë naciuni Israel. <sup>20</sup> Por ni guna'ba lë'ë të parë guënia'a lu të nu guadi'dza lu të pëzielú bëzu'bë rall cadënë na. Nahin purquë rialdi ldua'a ziquë grë ra israelitë, de quë Dios guëldishtë më lë'ë ra tégulë.

<sup>21</sup> Iurní guni'i' rall lu Pablo:

—Gá'adi'i chu gúnëdi'i recibir cartë shtë më israelitë naquërdë Judea naguëni'i lla na shcuëndël. Nu nilë ni tubi israelitë naze'dë

ndë, niétiquë pë ruadi'dzë rall cuntrë lë'ël, pë mal bë'nël. <sup>22</sup> Rac shtu'u guëquë diaguë na'a nia'a pë rní'íl purquë nanë na'a grë ladë rni'i ra israelitë cuntrë greenci cubi nanua'a ra shmënë Jesús.

<sup>23</sup> Iurní gudili rall tubi dzë naguadi'dzë rall. Dzë ni nalë zihani mënë bédchini rall catë quërdë Pablo. Dizdë rsili nu parë hashtë guadze' biadi'dzë Pablo lu rall lla na nezë lu gube'e catë rni'bë'a Dios. Bi'ldi Pablo zihani di'dzë lo quë nabëquë'ë Moisés nu lo quë nabëquë'ë ra profetë parë tsaldí ldu'u ra mënë na Jesús lúniquë shini Dios. <sup>24</sup> Nanú rall gualdi ldu'i' naguni'i' Pablo perë nanú mënë adë gualdi'i' ldu'u rai'. <sup>25</sup> Adë gúdi'i' rall de acuerdë. Guzublú gubi' rall. Iurní Pablo guní'i':

—Profetë Isaías bëquë'ëi' lo quë naguni'i' Espiritu Santo lu ra shtadë guëlú hia'a lla na shcuëndë të. Guní'i':

<sup>26</sup> Gua guëchi lu ra mënë zdë'ë:

Lë'ë të de verdá guini të perë nunquë adë tsasë të.

De verdá guená të perë nunquë adë guédë'ëdi'i të cuendë.

<sup>27</sup> Purquë nalë naguëdchi bëac ldu'u të nu adë nédí'i të tsasë të.

Bësë'au të diaguë të parë adë guínidi'i të.

Bësë'au të slu të parë adë guénadi'i të.

Adë nédí'i të guëabrí ldu'u të con na, Dios, parë guna salvar lë'ë të.

<sup>28</sup> Gulë bédë'ë cuendë iurne'. Dios cagshe'ldë më ra diza'quë lu ra nanádi'i më israelitë parë gac salvar rall nu guëzu'bë diaguë rall shti'dzë më.

<sup>29</sup> Iurë guni'i' Pablo zdë'ë, ra israelitë bëru'u rall. Nalë quëadi'dzë lul sa' rall cuendë rë'.

<sup>30</sup> Chupë izë guquërdë Pablo hiu'u guërë'ë nu bë'ni' recibir grë ra nariá visitë lídchi'. <sup>31</sup> Guëdubinú ldú'i' bëluá'ai' ra mënë lla mudë

tsutě mieti nezě lu gube'e catě  
rnibě'a Dios ziquě rěy. Nu bēlua'a  
Pablo ra mēnē chu na Jesucristo  
Shtáda'a. Guědubi tiempě rě' ni tubi  
adě chu bērú'udi'i nihuně cuntrě  
lě'ě Pablo.

## Cartë nabëquë'ë San Pablo lu ra Romanos

*Bëquë'ë Pablo cartë rë' lu ra shmënë Dios naquërelde Roma*

<sup>1</sup> Na Pablo, nahia muzë shtë Jesucristo. Dios gulë na; guna'bë më na cumë ziquë poshtë shtëni'. Bëshe'ldë më na especial parë tsagnia'a diza'quë naze'dë de Dios. <sup>2</sup> Dios bëluá'ai' ziquë promësë diza'quë rë' dizdë guahietë por medio de profetë iurë bëquë'ë rai' Sagradas Escrituras. <sup>3</sup> Diza'quë nabëquë'ë rai' runë tratë shcuendë Jesucristo Shláma'a; náhi' shini Dios. Bidë Jesucristo; guc më nguui; na më llëbni shtë rëy David. <sup>4</sup> Manërë cubi bëlua'a Dios con llëru'bë pudërë nu milagrë de quë Jesucristo na shini më. Por Espíritu shtë Jesucristo naná santu, bëlua'a Dios Jesucristo na shini më purquë guashtë më ladi ra tëgulë. <sup>5</sup> Por Jesucristo bédë'na'a recibir llëru'bë favurë; bëshe'ldë më lë'ë na'a, ra poshtë shtë më, parë tsagni'i na'a diza'quë shtë më entrë grë ra naciuni tē guëzu'bë diaguë mënë shti'dzi' nu gunë rall honrar lë'ë më. <sup>6</sup> Nu lë'ë tē guna'bë më parë gac tē shmënë Jesucristo.

<sup>7</sup> Quëquëa'a lu tē naquërelde ciudá Roma. Rac shtu'u Dios lë'ë tē nu gulë më lë'ë tē parë gac tē shmënë më narunë cumplir voluntá shtë më. Gulë bë'në recibir bendición shtë më. Gulë cuedchí ldu'u tē por Dios Shtáda'a nu por Jesucristo Shláma'a.

*Rac shtu'u Pablo tsaguë'në visitar mënë rumanë*

<sup>8</sup> Quëgnia'a primërë, por Jesucristo quëgnehia graci lu Dadë Dios por lë'ë tē purquë grë ladë shtë guë'dchiliu, cagni'i ra mënë mudë rrë'tsë shti'dzë Dios entrë lë'ë tē. <sup>9</sup> Quëhuna sirvë Dios con guëdubinú ldua'a; quëadi'dza diza'quë shtë

shini më, nu na më testigu de quë siembrë rna'ba lu më por lë'ë tē.

<sup>10</sup> Rna'ba lu më de quë si talë nahin voluntá shtë më, guëne'e më permisi gueldë guënahia lë'ë tē tubi visitë. Si na voluntá shtë më, iurne' guna gan gueldë guënahia lë'ë tē.

<sup>11</sup> Rac shtua'a iurë guënahia lë'ë tē, guësédchinia tubi don narzëlaa'dchi Dios por medio de Espíritu Santo tē gac tē más firmë lu shnezë më.

<sup>12</sup> Quiere decir, tantë lë'ë tē nu lë'ë na guëdë'na'a recibir bendición shtë Dios parë bien shtë hia'a.

<sup>13</sup> Bëchi, rac shtua'a de quë gac bë'a tē, zhani vuelltë guc shtua'a gueldë guënahia lë'ë tē perë hashtë ne' la'di gúnedia'a gan. Rac shtua'a gueldë guënahia lë'ë tē parë guadi'dza lu mënë shti'dzë Dios parë tsaldí ldu'u rall shti'dzë më. Rac shtua'a gac tē mënë narianaldë tēchi Espíritu Santo. Zni bëna stubi lugar entrë los de más mënë nanádi'i më israelitë. <sup>14</sup> Napë quë quilla lo quë narze'bia; guadi'dza lu grë mënë shtë guë'dchiliu, ra mënë griego nu ra mënë naquërelde zitu lu nacahi, nu mënë nabësë'dë tantë nu nabësë'dëdi'i. <sup>15</sup> Zni por partë shtëna nalë rac shtua'a guadi'dza diza'quë lu tē naquërelde ciudá Roma.

*Pudërë shtë diza'quë*

<sup>16</sup> Adë rtúdi'i lua diza'quë purquë nahin pudërë shtë Dios parë gac salvar grëtë' narialdí ldu'i shti'dzë më. Primërë bédchini diza'quë ni lu ra më israelitë; despuësë bédchini lu ra më nanádi'i më israelitë. <sup>17</sup> Por mizmë diza'quë rlua'a lla mudë gunë Dios perdunë ra pecadurë, perë mizmë tiempë gunë më lo quë naná tubldí. Iurne' nu parë siembrë na salvára'a sulë purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më. Zni rni'i Sagradas Escrituras: "Tubldí na shcuendë nguui lu Dios si talë rialdí ldu'i de verdá. Nguui ni guëbánil parë siembrë."

### *Faltë nanapë mënë lu Dios*

<sup>18</sup> Rac bë'a hia'a de quë cash-tigu shtë Dios ze'dë guëdchini. Dios naquëbezë gube'e gúni' cashtigu grë ra narunë mal con grë ra nadë nápëdi'i rëspëti parë lë'ë më. Zni gaquin con ra mënë naquërdë lu duldë perë mizmë tiempë rdë'ë rall cuendë nanú Dios verdadërë. <sup>19</sup> Bien rdë'ë rall cuendë nanú tubsë Dios purquë mizmë lë'ë më bëlua'a më ra cusë ni lu rall. <sup>20</sup> Adë chu gáquëdi'i guná lu Dios, perë rac bë'a hia'a pudërë shtë më; ri-asë hia'a por lo quë nabëntsa'u më. Dizdë bëcueshtë më guë'dchiliu, clarë rlua'a pudërë shtë më nu de quë nápëdi'i më fin. Por ni grë mieti na culpablë delantë lu më. <sup>21</sup> Aunquë nilë nanë mënë nanú Dadë gullanë, adë bë'nëdi'i rall honrar lë'ë më ziquë runë tucarë, nu adë bëdë'ëdi'i rall graci lu më por lo quë nabë'në më. Al contrari, guanaldë rall tëchi ra llgabë shtë nguiu, llgabë adë lasáquëdi'i. Zni bëa'në rall lu nacahi con duldë la'ni ldu'u rall. <sup>22</sup> Aunquë rni'i rall na rall mënë narac bë'a, perë mizmë lë'ë rall bësa'në rall guëdchini nacahi la'ni ldu'u rall; bëac rall tuntë. <sup>23</sup> Adë bë'nëdi'i rall adorar Dios nanápëdi'i fin, sino mejurë bë'në rall adorar ra figurë ziquë mënë narati. Bë'në rall adorar figurë shtë ma shcuaguë nu ra serpiëntë; hashtë ma natapë guëahi', bë'në rall adorar.

<sup>24</sup> Por ni Dios bësa'në lë'ë rall gunë rall cumprir cualquier mal nananú la'ni ldu'u rall. Quëhunë rall cumprir cusë dzabë narac shtu'u cuerpë shtë rall. Quëhunë rall duldë fier entrë mizmë sa' rall. <sup>25</sup> Voluntariamente quëhunë nadzë'ë rall verdá shtë Dios por bishi. Rzullibi rall lu ra cusë nabëntsa'u Dios. Más quëhunë rall adorar lo quë naguctsa'u, lëdëdi'i Dios nanabani, el quë narunë tucarë gunë mieti alabar parë siempër. Amén.

<sup>26</sup> Por grë cusë ni Dios bësa'në grëtë' rall lu deseò mal nananú la'ni ldu'u rall, cusë shtu ra, hashtë ra na'a bë'në rall cambi; adë rac shtú'udi'i guëtsë'a rall con nguiu ziquë na nezë za'quë, sino rac shtu'u rall mizmë sa' na'a. <sup>27</sup> Mizmë manërë ra nguiu, adë guc shtú'udi'i rall na'a cumë na vidë za'quë sino nalë guc shtu'u rall mizmë sa' nguiu rall. Na rall mamflor. Bë'në rall recibir la'ni mizmë cuerpë shtë rall cashtigu narunë tucarë lë'ë rall por mal vidë nanapë rall.

<sup>28</sup> Hia bëquë guia'a rall Dios, por ni Dios bësa'në lë'ë rall parë tsanaldë rall llgabë dzabë shtë rall. Nu rúnëru'u rall cusë mal naná demasiadë fier. <sup>29</sup> Nalë gadzë grë cusë dzabë la'ni ldu'u rall. Ra nguiu rquënú rall stubi na'a; ra na'a rquënú rall stubi nguiu. Runë rall cusë dzabë nadë rllu'idi'i. Rzebi ldu'u rall pë shtë mënë. Quëhunë rall grë clasë maldá. Nagubini rall. Rguini sa' rall. Nadishi'bi rall. Rguguë sa' rall. Nachismë rall. <sup>30</sup> Naga'chi ruadi'dzë rall cuntrë sa' rall. Rna tushë rall cusë shtë Dios. Rushtia rall guëc sa' rall. Nadchini rall. Rguili ldu'u rall cusë mal. Nápëdi'i rall rëspëti lu shtadë rall. <sup>31</sup> Nëdi'i rall tsasë rall. Adë rúnëdi'i rall cumprir shti'dzë rall. Nápëdi'i rall cariñi. Rac shtu'u rall gunë rall vengar. Adë rgá'adi'i ldu'u rall sa' rall. <sup>32</sup> Lë'ë ra mënë ni, nanë rall gunë më juzguë lë'ë rall. Nanë rall el quë naquëhunë ra cusë ni, runë tucarë gati rall; perë mizmë lë'ë rall tsagla'guë quëhunë rall ra duldë ni nu rsini rall sa' rall lu duldë. Iurní rquitë ldu'u rall.

## 2

*Dios quëhúni' juzguë según verdá shtëni'*

<sup>1</sup> Por ni rnia'a lu të, nápël faltë lë'ël narunë juzguë sa'l, cualquier de lë'ë të. Quëhúnël juzguë stubi

sa'l por lo què narunë sa'l, perë quëhúnël condenar mizmë lé'ël purquë quëhúnël mizmë cusë. <sup>2</sup> Pues nanë hia'a de quë Dios quëhunë më juzguë tubldí tubldí iurë quëhunë më condenar ra naquëhunë ra duldë. <sup>3</sup> Lé'ël quëhúnël juzguë stubi sa'l perë quëhúnël ra cusë mal igual cumë runë sa'l. ¿Pë rúnël llgabë zúnël gan guëca'chilul lu condenación shtë Dios? <sup>4</sup> ¿Gu rúnël desprëci de quë quëhunë më zihani favurë parë lé'ël, de quë na më pacënci? ¿Pë adë rdë'edi'il cuendë de quë adë quëhunë më juzguë lé'ël lueguë lueguë? të parë gunë nadzë'ël mudë nanabánil. <sup>5</sup> Perë lé'ël naguëdchi ldú'ul, adë nëdi'il guëabrí ldú'ul con Dios. Por ni quëgdchí'bël guëquël más cashtigu dushë parë mizmë lé'ël iurë gunë më juzguë grë mieti lu juici. Dzë ni gunë më juzguë tubldí parë guëlua'a mieti na më justë; runë më juzguë manërë tubldí. <sup>6</sup> Quilli më cadë tubi mieti narunë tucarë según nabë'në mieti. <sup>7</sup> Guëne'e më vidë sin fin parë ra naná pacënci nu rianaldë rall tëchi cusë za'quë, ra naquërdë sulë parë gunë rall honrar lé'ë më, ra narianaldë tëchi cusë narialúdi'i. <sup>8</sup> Perë parë ra narunë cumplir deseó mal nananú la'ni ldu'u rall, ra nanëdi'i guëzu'bë diaguë shti'dzë më, sino más rëuu' ldu'u rall maldá, gunë më cashtigu lé'ë mënë ni; guëdchi'bë më cusë dushë guëc rall. <sup>9</sup> Runë tucarë sufrimientë dushë nu galriá ldu'u parë grë ra natsagla'guë quëhunë duldë, primërë lugar parë ra më israelitë, nu zac parë ra më nanádi'i më israelitë. <sup>10</sup> Perë gunë më honrar; gunë më alabar; cuedchí ldu'u grë ra narianaldë tëchi ra cusë za'quë, primërë lugar parë ra më israelitë nu zac parë ra mënë nanádi'i më israelitë.

<sup>11</sup> Dios runë tratë igual con grë mieti. <sup>12</sup> Grëtë' ra naquëhunë

duldë aunquë guënëdi'i rall lëy shtë Moisés, grëtë' ra mënë ni gac condenar rall sin quë rúnëdi'i cuendë lo quë rni'i lëy. Perë grë ra nananë lëy shtë Moisés nu runë ra mënë ni duldë, gac rall juzguë según narni'i mizmë lëy. <sup>13</sup> ¿Chu naza'quë lu Dios? Pues sulë el quë narunë cumplir lo quë narni'i shti'dzë më, lëdëdi'i el quë narini shti'dzë më perë rúnëdi'ill cumplirin. <sup>14</sup> Hashtë ra nanádi'i më israelitë, nápëdi'i rall lëy shtë Moisés, perë quëhunë rall cumplir lo quë narni'i lëy sulë purquë la'ni ldu'u rall nanú tubi lëy naze'dë de Dios; lëy ni rlua'a pë na mal nu pë na za'quë. Por ni napë ra mënë ni tubi lëy narunë juzguë lé'ë rall; mizmë lé'ë rall napë rall lëy narni'i naná za'quë u lo quë naná mal. <sup>15</sup> Mizmë mënë ni rlua'a por conductë shtë rall, lé'ë lëy naná escritë la'ni ldu'u rall. Prupí shgabë rall na testigu na verdá ndë'ë. Mizmë shgabë rall quëhunë acasar lé'ë rall u guëlahin lé'ë rall. <sup>16</sup> Dzë nagunë Dios juzguë grë cusë naquëhunë mënë naga'chi, gunë mëhin por Jesucristo tal ziquë ruadi'dza diza'quë lu ra mënë.

*Ra më israelitë nu lëy nabëquë'ë Moisés*

<sup>17</sup> Perë lé'ël rni'il nal më israelitë, nu rni'i ldú'ul tubldí na shcuëndël lu Dios purquë nápël lëy shtë Moisés, nu runë nadchínil de quë nal shmënë Dios. <sup>18</sup> Bësë'dë të lëy shtë më nu rac bë'a të pë naná mal. Nanë të lo quë narac shtu'u Dios. <sup>19</sup> Rialdi ldú'ul ráquël guëluá'al tubi nariasëdi'i shnezë Dios. Rni'i ldú'ul nal tubi llni parë ra naquërdë lu nacahi. <sup>20</sup> Rni'i ldú'ul nal mësë, de quë ráquël guëluá'al ra narac bë'adi'i nu ra naguënëdi'i shti'dzë Dios. Zni rni'il purquë nápël lëy naná za'quë; nahin tubi muestrë grë verdá shtë Dios. <sup>21</sup> Si talë lé'ël quëgluá'al stubi mënë ¿pëzielú adë

rluá'adi'l el mizmə lě'ěl? Si talě rluá'al sa'l adě naza'quě cuáněll ħpězielú rbaa'něl? <sup>22</sup> Si talě mizmə lě'ěl rluá'al sa'l adě quěnúdi'i tse'lě sa'll ħpězielú rquěnul tse'lě mēnē? Si talě mizmə lě'ěl rna túshěl lu ra figurě naruntsa'u mēnē tē guně rall adorar ħpězielú rbaa'něl lo quě nanú la'ni iádu'u? <sup>23</sup> Nalě nadchínil por lěy shtě Dios. Rní'il nal mē za'quě purquě nápěll lěy, perě quěhúněru'tul desprěci Dios purquě adě quěhúnědi'il cumplir lo quě narni'i lěy. <sup>24</sup> Por causě shtě nē tē, ra mēnē nanádi'i mē israelitě, cagni'i rall cuntrě Dios. Zni naescritě la'ni Sagradas Escrituras.

<sup>25</sup> Na verdá custumbrě shtě narchugüě partě cuerpě shtě ngulě'ně, napě valurě si talě quěhúněl cumplir lěy shtě Dios, perě si talě adě rzu'bě diáguědi'il grě puntě shtě lěy, iurní nal igual ziquě ra mē nanádi'i israelitě. <sup>26</sup> Nu grě ra nadě gúquědi'i circuncidar, perě quěhuně rall cumplir lo quě naná escritě la'ni lěy, na rall lu Dios ziquě mēnē nabě'ně cumplir custumbrě rě'. <sup>27</sup> ħPě adě rdě'edi'i tē cuendě de quě ra nanádi'i mē israelitě perě quěhuně rall cumplir lo quě narni'i lěy, vidě shtě rall nahin mejurě quě vidě shtě tē? Guně rall juzguě lě'ě tē nanapě lěy nu custumbrě shtě circuncidar perě adě rzu'bě diáguědi'i tē mandamientě shtě lěy. <sup>28</sup> Tubi israelitě verdaděrě na el quě nabězuně Dios ldú'ull, lédědi'i el quě nanapě sěni shtě circuncidar. Parě gáquěl shmēnē Dios, nádi'in por fuěrě shtě nguii sino runě tratě shcuendě almě shtě mieti, cusě dentrě ldu'u nguii. <sup>29</sup> Adě gáquědi'i hia'a shmēnē mē por guězu'bě diága'a lěy, sino gáca'a shmēnē mē por Espíritu Santo. Pues el quě naná limpi lu Dios, nápěll hunurě shtě Dios, lédě niá'asědi'i hunurě shtě sa' nguii.

### 3

<sup>1</sup> Iurní ħpě prověchě napě tubi

mē israelitě? u ħpě rllui'i custumbrě parě riuguě partě cuerpě shtě nguii? <sup>2</sup> Pues ra mēnē israelitě napě rall más quě los de más mēnē. Priměrě lugar, Dios bēdē'ě mē shti'dzě mē parě ra mē israelitě. <sup>3</sup> Perě rna'bě di'dza lu tē ħlla gac si talě bēldá rall adě gualdídí'i ldu'u rall shti'dzě mē? ħPě por ni adě guně mē cumplir shti'dzě mē? Aquědi'i. <sup>4</sup> Al contrari, quěhuně Dios verdá aunquě grětě' ra nguii na bishi. Pues Sagradas Escrituras rni'i de Dios:

Guělua'a nal verdá por lo quě narní'il.

Adě chu guědchí'bēdi'i galquiá lul iurě guěná mēnē lo quě nabě'něl.

<sup>5</sup> Perě tal vez guěni'i tubi nguii: “Si talě lě'ě duldě naquěhuna, rllui'i parě guělua'a más quě Dios na verdá, nádi'i mē za'quě si talě gúni' cashtigu na”. Ni na ziquě runě mieti llgabě. <sup>6</sup> Aquědi'i bēchi, purquě si adě gúnědi'i mē juzguě duldě shtě hia'a, tampuquě adě rúnědi'i tucarě guně mē juzguě los de más mēnē narěta' lu guě'dchiliu.

<sup>7</sup> U si talě guěni'il: “Bishi shtěna, bē'nin parě rlua'a verdá shtě Dios nu bē'nin parě guně mēnē alabar lě'ě mē”; u rni'il: “ħPězielú guně mē juzguě na ziquě los de más pecadurě?” <sup>8</sup> Aquědi'i bēchi, purquě si talě zni nahin, cha guědě'na'a duldě tē parě más guně mieti alabar lě'ě mē. Pues nanú mēnē bishi narni'i de quě zni quěglua'a na'a. Justě na gac condenar ra mēnē ni.

### Grě hia'a nadápa'a duldě

<sup>9</sup> ħPě guěni'i hia'a? Ra mē israelitě ħgu na rall más allegadě lu Dios? Aquědi'i, purquě hia guni'i hia'a de quě grě mēnē na rall pecadurě, tantě mē israelitě nu zac ra nanádi'i mē israelitě. Grě hia'a nadápa'a duldě. <sup>10</sup> Sagradas Escrituras rni'i:

Ni tubi më za'quë nídi'i; ni por tubi mënë.

11 Nídi'i chu riasë; nídi'i chu rguli Dios.

12 Grëtë' rall bëniti rall shnezë Dios. Grëtë' na rall ziquë cusë nadë rlluí'idi'i.

Ni tubi adë chu nádi'i më za'quë, ni por túbidi'i.

13 Iurë ruadi'dzë rall, na ziquë tubi ba'a catë cuezë tégulë narldi'a.

Shti'dzë rall na purë bishi.

14 Rgue rall guëc sa' rall; shti'dzë rall na venenë shtë serpi-entë.

15 Nalë listë na rall parë quini rall sa'll.

16 Ancalë ria rall, rsëdchini galriá ldu'u nu galërzac zi.

17 Adë guënëdi'i rall nezë za'quë catë rbedchí ldu'u mënë.

18 Adë nápëdi'i rall rëspëti lu Dios, cumë rúnëdi'i importë parë lë'ë rall lo quë nacagni'i Dios.

19 Rdë'ë hia'a cuendë grë lo quë narni'i lëy shtë Moisés, na parë ra mënë nabë'në recibir lë'ë lëy të parë grëtë' ra mënë guëac dchi delantë lu më nu parë grë mieti gac bë'a rall napë rall faltë delantë lu më. 20 Nídi'i mudë gac tubldí shcuendë nguui delantë lu Dios por más quë rúnëll cumprir puntë shtë lëy, purquë lëy rllui'i sulamëntë parë gac bë'a hia'a lo quë na mal delantë lu Dios.

*Gac salvar nguui si talë rialdí ldu'i shti'dzë Dios*

21 Iurne' quëglua'a Dios stubi nezë parë gac tubldí shcuendë mieti lu më, lëdëdi'i por gunë nguui cumprir grë puntë shtë lëy. Mizmë lëy con ra di'dzë shtë ra profetë, cagni'i lla gunë më salvar ra pecadurë. 22 Manërë narunë Dios parë gac tubldí shcuendë nguui lu më nadë más si talë rialdí ldu'u nguui shti'dzë Jesucristo. Ndë'ë na parë grë ra narialdi ldu'i shti'dzë më, tantë parë më israelitë igual

parë mënë nanádi'i më israelitë. 23 PUES grëtë' ra mënë napë rall duldë. Grë mietë runë faltë gac rall za'quë ziquë na Dios. 24 Perë Dios bë'në tubi favurë ru'bë; na tubldí shcuenda'a manërë ndigá por lo quë nabë'në Cristo Jesús. Gudilli më con mizmë rënë shtëhi' parë gac salvára'a. 25 Dios bëcuezë më Cristo; galguti shtë Jesús bë'në më nadzë'ë galguti shtë hia'a. Iurne' gáca'a perdunë si talë rialdí ldu'u hia'a lë'ë më de verdá. Bë'në Dios zni parë guëlua'a më de quë na më justë; pues adë bë'nëdi'i më cashtigu ra mënë nabë'në duldë tiempë más guahietë. Bëga'a ldu'u më lë'ë rall. 26 PUES iurne' bëlua'a më lu ra mënë, na më justë të gac bë'a mieti quëhunë më tubldí tubldí aunquë grë mieti napë rall duldë. Natubldí shcuendë nguui lu Dios si talë rialdí ldu'i shti'dzë Jesús.

27 ¿Pë nadápa'a parë runë nadchínia'a? Niétiquë. ¿Pëzielú? purquë tubldí na shcuenda'a lu më sulamëntë purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më de verdá. 28 Zni clarë rlua'a iurne', lë'ë nguui nasalvárëll si talë rialdí ldu'i shti'dzë më, lëdëdi'i purquë quëhunë nguui cumprir puntë shtë lëy.

29 ¿Ni mudë Dios na Dios shtë më israelitë sulamëntë? Aquëdi'i; también na më Dios shtë ra nanádi'i më israelitë. 30 Na më Dios; runë më tubldí shcuendë mieti si talë rialdí ldu'u rall shti'dzë më. Rúnëdi'i importë si riuguë partë shcuerpë rall u adë rúnëdi'i rall cumprir costumbrë ni. 31 Por di'dzë rë' ¿pë cagni'i hia'a adë rlluí'idi'i lëy? Aquëdi'i; más bien quëgni'ia'a másru'u firmë valurë shtë lëy.

## 4

*Abraham gualdí ldu'i shti'dzë Dios*

1 ¿Pëllë guëni'i hia'a shcuendë shtë Abraham, shtadë guëlu' hia'a?



¿Pèzielú gúqui' më za'quë lu Dios?  
 2 Primèrè puntè, si talè natubldí shcuéndi' lu Dios purquë b'è'ni' cumplir obrè za'quë, iurní nàpi' rsunè gac nadchíni'; perè lèdè delantè lu Diósèdi'i. 3 ¿Pè rni'i Sagradas Escrituras? "Abraham gualdí ldu'i shti'dzè Dios nu guni'i Dios tubldí na shcuendè Abraham lu më". 4 Pues iurne' si tubi nguui quèhúnèll tubi dchi'ni lu lamè, rguilli lamè pagu, lédèdi'i ziquë regalè sino què ziquë narunè tucarè ca'a nguui. 5 Perè el què adè rúnèdi'i obrè za'quë perè rialdí ldu'i shti'dzè Dios, el què narunè natubldí shcuendè nguui, nguui ni na më za'quë lu Dios, sulè por galrialdí ldu'i shtèni'. 6 Tambièn zni guni'i David tiempè guahietè de què dichusè na nguui, el què Dios runè recibir ziquë mènè za'quë, lédèdi'i purquë b'è'nè nguui ni obrè za'quë. 7 Guni'i David:

Rquitè ldu'u ra nabè'nè Dios per-dunè nu bèca'chi më duldè shtë rall.

8 Rquitè ldu'u nguui naná lè'è Dadè adè guédchí'bèdi'i galquiá cuntrè nguui por duldè nabè'nè nguui.

9 ¿Pè rni'i ldu'ul? ¿Niá'asè rquitè ldu'u më ra mènè israelitè u nu zac ra mènè nanádi'i më israelitè? Pues gunia'a, Dios b'è'nè tubldí shcuendè Abraham, shtadè guèlú hia'a, sulè purquë gualdí ldu'i shti'dzè më. 10 Perè ¿guc b'è'nè më tubldí shcuendè Abraham, despuèsè guriuguë partè shtë shcuérpi' u antsè? Pues antsè, lèdè despuèsèdi'i. 11 Custumbrè religiusè ni, Abraham b'è'ni' recibirin ziquë sèñi de què hia gualdí ldu'u Abraham shti'dzè më nu Dios bèca'a lè'i' ziquë nguui za'quë. Mudè rè' guc Abraham dadè shtë grètè' ra mènè naná rialdí ldu'u shti'dzè Dios de verdá, hashtë ra nadè rúnèdi'i cumplir custumbrè shtë circuncisión. 12 Nu

Abraham na shtadè ra më israelitè nanadè rúnèdi'i confiar custumbrè ni parè gac rall më za'quë lu Dios sino rialdí ldu'u rall shti'dzè më, igual ziquë b'è'nè Abraham antsè gúqui' circuncidar.

*B'è'nè Dios cumplir promèsè shtëhi' purquë gualdí ldu'u ra mènè shti'dzè më*

13 Dios b'è'ni' prometer lu Abraham nu lu grètè' llèbni Abraham de què gunè rai' recibir guè'dchiliu ziquë herenci parè guèquèrèldè rai'. B'è'nè më ni, lédèdi'i purquë bèzu'bè diaguë Abraham puntè shtë lèy, sino purquë gualdí ldu'i shti'dzè më. 14 Si talè sulamèntè ra nanapè lèy gunè rall recibir guè'dchiliu ziquë herenci, iurní adè lasáquèdi'i tsaldí ldu'u mieti shti'dzè më, nu promèsè shtë Dios nápèdi'i valurè 15 purquë lèy nua'a cashtigu. Catè nanú lèy, nanú cashtigu parè ra nabè'nèdi'i cumplir lèy, perè catè nídi'i lèy, nídi'i mudè parè runè mènè cuntrè lèy.

16 Por ni lè'è promèsè naguni'i Dios lu Abraham, gac cumplirin ziquë tubi favurè parè ra narialdí ldu'i shti'dzè më. Manèrè ni ra cusè za'quë shtë më, na parè grè llèbni Abraham, lèdè niá'asèdi'i parè ra narianaldè tèchi lèy sino tambièn parè ra narialdí ldu'i shti'dzè Dios mizmè manèrè ziquë gualdí ldu'u Abraham. Quiere decir, lo què nabè'nè më prometer lu Abraham, nahin tubi favurè; guédchinin ndigá parè grè ra narialdí ldu'i shti'dzè më. Pues Abraham na shtëda'a, grètè' hia'a. 17 Ni na lo què narunè cuntienè Sagradas Escrituras. Rni'in de què b'è'nè më lè'è Abraham ziquë shtadè guèlú zihani naciuni. Gunè më recibir grè ra mènè narialdí ldu'i shti'dzè më mizmè manèrè ziquë gualdí ldu'u Abraham. Dios napè më pudèrè parè cua'ñi më ra tégulè, nu

cagni'i më shcuendë cusë naguër gac ziquë hia gudëdin.

<sup>18</sup> Iurë guni'i Dios lu Abraham de quë gáqui' shtadë zihani naciuni, gualdí ldu'u Abraham shti'dzë më aunquë hia gú'shi'; gulézi' gac cumplir shti'dzë më. Nu guc cumplir shti'dzë më; llëbni Abraham adë chu gúnëdi'i gan guëlabë ra mënë ni. <sup>19</sup> Abraham adë gulézëdi'i tsaldí ldu'i shti'dzë më aunquë napë Abraham más quë tubi gahiu'a izë; mërë gáti'; nu rdë'i' cuendë de quë tantë lë'i' nu Sara tsé'li', hia nalé gú'shi' parë gápi' shíni'. Nunquë tsúdi'i shíni'. <sup>20</sup> Adë bëzádi'i ldu'i sino quë gualdí ldu'i de verdá. Gulezë náldi' nu bédë'i' graci lu Dios antsë guc cumplir promësë ni. <sup>21</sup> Abraham gúpi' segurë sin ni tubi galërzá ldu'i de quë Dios nápi' pudërë parë gunë më lo quë nabë'në më prometer. <sup>22</sup> Por ni bëca'a Dios lë'ë Abraham; tubldí na shcuëndi' lu Dios, sulë purquë gualdí ldu'i shti'dzë më.

<sup>23</sup> Ra di'dzë: "Tubldí na shcuëndi' lu Dios purquë gualdí ldu'i shti'dzë më" adë naescritëdi'in sulë por bien shtë Abraham <sup>24</sup> sino tambiën parë lë'ë hia'a naná rialdí ldu'u shti'dzë më. Gunë më tubldí shcuendë cadë túbia'a si talë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë el quë nabëcua'ni Jesús, Shtáda'a, ladi ra tégulë. <sup>25</sup> Bë'në Dios intriegu lë'ë Jesús lu galguti por causë shtúlda'a nu bëcua'ni më lë'i' ladi ra tégulë parë adë chu guëdchí'bëdi'i galquíá cuntrë lë'ë hia'a.

## 5

*Bendición narsëdchini perdunë shtë Dios*

<sup>1</sup> Zni natubldí shcuëndá'a lu Dios purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më. Iurne' rbedchí ldu'u hia'a lu më por Jesucristo Shláma'a. <sup>2</sup> Por Cristo zuga'a hia'a lu nezë za'quë catë nanú bendición shtë Dios purquë rialdí ldu'u hia'a. Rquitë ldu'u hia'a nu dzuléza'a timpë

guená hia'a lu më; cuezënú hia'a lë'i'. <sup>3</sup> Nu zac rquitë ldu'u hia'a iurë nadápa'a problemë, purquë nanë hia'a galërzac zi runë bien të gáca'a pacënci nu dzu hia'a más firmë lu shnezë më. <sup>4</sup> Si talë dzu hia'a lu shnezë më sin quë adë guëazë guëtëdi'ia'a, iurní nadápa'a esperansë; dzuléza'a ra cusë naguër gac. <sup>5</sup> Hia esperansë nadápa'a adë rsëdchínidi'in shtu parë lë'ë hia'a purquë nanú zihani amor naze'dë de Dios la'ni ldu'u hia'a por Espíritu Santo nabëshe'ldë Dios parë cuezënúhi' lë'ë hia'a. <sup>6</sup> Antsë lë'ë hia'a completamente adë nadápëdi'i hia'a esperansë; perdidë na hia'a, perë bëga'a iurë nabë'në Dios punërë, iurní guti Cristo por grë ra nanapë duldë. <sup>7</sup> Nádi'i sencigi tubi de lë'ë hia'a gátia'a por tubi mënë, ni siquierë por tubi mënë za'quë; u tal vez nanú ejemplë gapë nguii valurë gáti' shlugar sáhi' naná demasiadë naza'quë. <sup>8</sup> Perë claramente bëlua'a Dios de quë rac shtu'u më lë'ë hia'a purquë Cristo guti shlugára'a; dzë ni todavía na hia'a pecadurë. <sup>9</sup> Bë'në Dios recibir lë'ë hia'a; tubldí na shcuëndá'a lu më por galguti shtë Jesús. Más segurë iurne', gac salvára'a de grë cashtigu dushë naguëshe'ldë Dios guëc mënë mal. <sup>10</sup> Antsë gúca'a enemigu shtë Dios; bédë'na'a cuntrë lë'ë më, perë bë'në më të gáca'a amigu shtëhi'; nadápa'a paz por galguti shtë shini më. Iurne' mucho más segurë gáca'a salvar por lë'ë më; cuezënúhi' lë'ë hia'a; unidë na hia'a con lë'ë më. <sup>11</sup> Más de ni, nalé rquitë ldu'u hia'a iurne' nu rdë'na'a alabar Dios por lo quë nabëlua'a Jesucristo Shláma'a, el quë nabë'në të gáca'a amigu shtë Dios.

*Comparaciuni Adán nu Cristo*

<sup>12</sup> Zni guc, por tubsë nguii bidchini duldë lu guë'dchiliu. Hia



adë guëabridi'i gati më. Hia gualú pudërë shtë galguti parë lë'ë më.<sup>10</sup> Por galguti shtë më, bédë'ë më fin con pudërë shtë duldë; jamás gáti', perë iurne' nabani më; unidë náhi' con Dios parë siempër. <sup>11</sup> Mizmë manërë gulë bē'nē tratë duldë nananú la'ni ldu'ul ziquë cusë naguti, nu gulë gubani tubi vidë cubi, mēnē naquëgdē'nē cumplir voluntá shtë Dios purquë unidë na të con Jesucristo Shláma'a.

<sup>12</sup> Por ni adë rdë'edi'i të sí guënbë'a duldë lë'ë të. Nanú deseo mal la'ni cuerpë shtë të; cuerpë ni napë quë gáti', perë adë gúnëdi'i të cumplir lo quë narac shtu'u duldë gunë të. <sup>13</sup> Nu adë rdë'edi'i të sí parë ni tubi partë cuerpë shténël gúni' duldë, ni tubi partë guëzú'bë diáguëdi'i deseo mal. Mejurë gulë bē'nē intriegu cuerpë shtë të lu Dios, purquë na të ziquë mēnē naná guti perë bëabré guëbani të stubi. Gulë bē'nē intriegu grë partë shcuérpël lu Dios, cadë tubi partë cuerpë gaquin ziquë tubi trashtë parë dchi'ni za'quë shtë më <sup>14</sup> purquë duldë adë nádi'in shláme'l, adë nádi'il bajo ordë shtë lëy sino bajo ordë shtë Dios naquëhunë zihani favurë parë lë'ël.

*Comparaciuni shtë el quë narunë sirvë tubi lamë*

<sup>15</sup> ¿Pë runë cuntienë ndë'ë de quë nanú permisi guëdē'na'a duldë purquë adë nádi'i hia'a bajo ordë shtë lëy sino bajo ordë shtë Dios? Aquëdi'i. <sup>16</sup> Lë'ë të nanë të bien, el quë narnibë'a lë'ël nu rzu'bë diáguël shti'dzi', nall lamë shténël. Zniti'i nahin si talë rzu'bë diáguël deseo mal naze'dénú galguti u si talë rzu'bë diáguël shti'dzë Dios parë guëbanil tubi vidë za'quë. <sup>17</sup> Dushquilli Dios; antsë lë'ë të na muzë shtë duldë perë iurne' na të muzë shtë Dios. Bëzu'bë diáguë të con guëdubinú ldu'u të enseñansë nabē'nē të recibir. <sup>18</sup> Dzë ni bē'nē më librar lë'ë të

lu pudërë shtë duldë nu bē'nē më parë gac të mēnē narianaldë nezë za'quë. <sup>19</sup> Cagni'ihia comparaciuni rë' të parë más nasesë tsasë të. Ziquë más antsë bē'nē të intriegu shcuerpë të parë cusë dzabë, hashtë bē'nē të cumplir grë duldë naná cuntrë lëy shtë Dios, iurne' gulë bē'nē intriegu shcuerpë të parë cusë naná tubldí delantë lu Dios, con fin gac të mēnē santu.

<sup>20</sup> Iurë lë'ë të todavía bëzu'bë diáguë të duldë, iurní adë nápëdi'i të libertá parë gunë të sirvë Dios. <sup>21</sup> ¿Pë provëchë gulú të de ra cusë mal, cusë nabē'nē të antsë perë iurne' rtu lu të por duldë ni? Fin shtë duldë ni na galguti parë ra narianaldë tēchi cusë mal ni. <sup>22</sup> Perë iurne' na të librë; ra cusë ni adë rnibë'adi'i lë'ë të, sino quë na të muzë shtë Dios parë gunë të cumplir voluntá shtë më. Ndë'ë sí, napin provëchë. Primërë napë të vidë sagradë narëuu' ldu'u Dios nu despuësë guëquërdēnū të lë'ë më parë siempër. <sup>23</sup> Lúniquë pagu narguilli duldë parë ra narunë duldë, na galguti, perë regalë shtë Dios na vidë sin fin por Jesucristo Shláma'a.

## 7

*Comparaciuni shtë nabëtsë'a*

<sup>1</sup> Bëchi, lë'ë të narac bë'a lëy shtë Dios, rdë'ë të cuendë lo quë narni'i lëy runë tucarë gunë mieti cumplir hashtë gati mieti. <sup>2</sup> Por ejemplë, tubi na'a casadë nalí'bi' con tsé'li' por lëy hashtë gati tsé'li' perë iurë gati tse'lë na'a, iurní na na'a librë. Lë'ë lëy shtë galcasadë hia adë rúnëdi'i obligar lë'ëll. <sup>3</sup> En cambi si talë na'a ni guëcá'all stubi nguiu mientras lë'ë tsé'li' nabani, iurní quëhúnëll duldë adulteri; perë si talë tse'lë na'a guti, lë'ë lëy nalí'bi na'a con tsé'li', hia nápëdi'in pudërë parë lë'ëll nu si talë ca'a na'a ni stubi nguiu, hia adë nádi'in duldë.

<sup>4</sup> Zni zac na lë'ë të bëchi la sahia, na të ziquë tubi na'a naguti tsé'li'. Antsé guc të unidë con lëy shtë Moisés, perë iurne' por gac unidë të con Cristo lu cruz, iurne' adë rribë'adi'i lëy lë'ë të sino rribë'a Cristo lë'ë të, el quë naguashtë ladi ra tégulë. Zni guc të parë guëquërdë të tubi manërë santu. <sup>5</sup> Antsé iurë guanálda'a tëchi deseo mal naguc shtu'u cuerpë shtë hia'a, cusë nabëdë'na'a purquë lëy bë'në prohibëhin; cusë mal ni bësinì lë'ë hia'a lu duldë, grë partë shtë shcuërpa'a. Bë'në duldë parë gua'a lë'ë hia'a lu galguti. <sup>6</sup> Perë bë'në Dios parë adë nápëdi'i lëy pudërë subré lë'ë hia'a. Gútia'a parë lëy nanapë lë'ë hia'a ziquë muzë shtëhin të parë guëdë'na'a sirvë Dios con libertá, lédëdi'i ziquë tubi naná bajo ordë shtë lëy sino tubi manërë cubi según Espíritu Santo.

### *Duldë nananú la'ni ldua'a*

<sup>7</sup> ¿Pë guëni'i hia'a de ndë'ë, de quë lë'ë lëy na mal? Aquëdi'i. Adë nádi'i lëy cusë mal purquë por lo quë naná escritë la'ni lëy, runguë bë'ahia faltë nanapa. Por ejemplë, sin lëy nunquë adë guëdë'edia'a cuendë de quë na duldë iurë rzebi ldua'a pë shtë mënë, purquë naescritë: “Adë sébidi'i ldú'ul pë shtë mënë”. <sup>8</sup> Por lo quë narni'i mandamientë, lë'ë duldë bë'në gan; bësëdchinin zihani deseo mal la'ni ldua'a. Pues catë nídi'i lëy adë rac bë'adi'i mieti pë na duldë. <sup>9</sup> Tubi tiempë más antsë, adë bédë'edia'a cuendë pë rni'i lëy; contentë nabania; perë iurë bënguë bë'ahia pë rni'i lëy, guc bë'ahia de quë napa duldë, de quë runë tucarë gatia parë siemprë. <sup>10</sup> Lëy naná designadë parë guëne'e vidë parë na, bëaquin ziquë tubi sentënci parë gatia. <sup>11</sup> Bësiguë duldë na. Duldë bë'në provëché të parë guësëdchini mandamientë

galguti parë na con resultatë bëna duldë nu nahia ziquë tubi naguti.

<sup>12</sup> Pues grë lëy con mandamientë shtë më na santu; na rahin justë nu za'quë. <sup>13</sup> Rna'bë di'dza ¿tubi cusë za'quë bësëdchini galguti parë na? Aquëdi'i, sino duldë bia'a na lu galguti. Bë'në dchi'ni duldë cusë za'quë parë bësëdchinin galguti. Zni rlua'a lla na duldë, demasiadë mal. Por mandamientë shtë Dios, rac bë'a hia'a blac fier na duldë.

<sup>14</sup> Rdë'ë hia'a cuendë de quë lëy na santu perë na, nahia mal; quëhuna cumplir deseo mal nananú la'ni ldua'a por duldë naná ziquë lamë shtëna. <sup>15</sup> Lë'ë duldë naruna, nanëa adë nazá'quëdi'in perë lo quë nadë rac shtú'udia'a, ni quëhuna; lo quë narac shtu'u guna, ni adë rúnedia'a cumplir. <sup>16</sup> Zni si talë quëhuna lo quë nadë rac shtú'udia'a, nahia de acuerdë de quë tubldí na lëy shtë Dios. <sup>17</sup> Pues adë nádia'a naquëhunë ra cusë mal sino duldë nananú la'ni ldua'a, quëhunin cusë mal ni. <sup>18</sup> Rdë'ëhia cuendë de quë la'ni ldua'a nídi'i cusë za'quë. Rac shtua'a guna bien perë adë nápëdia'a fuersë parë guna cumplir. <sup>19</sup> Adë rúnedia'a cumplir ra cusë za'quë narac shtua'a guna, sino lë'ë duldë nadë rac shtú'udia'a, ni sí, quëhuna cumplirin. <sup>20</sup> Iurne' si quëhuna lo quë nadë rac shtú'udia'a, lédë nádia'a naquëhunin sino duldë nananú la'ni ldua'a, quëhunin ra cusë mal. <sup>21</sup> Zni nahin iurë rac shtua'a guna bien, sulë mal runa. <sup>22</sup> Perë por partë shtë espíritu la'ni ldua'a, nalë rquitë ldua'a con lëy shtë Dios <sup>23</sup> perë la'ni shcuërpa nanú stubi pudërë naná runë cuntrë cusë za'quë. Nahia ziquë prësi shtë pudërë mal ni nananú la'ni shcuërpa.

<sup>24</sup> Prubi de na. ¿Chu guëne'e libertá parë guna gan lu duldë nanua'a na lu galguti? <sup>25</sup> Rdë'ëhia graci lu Dios purquë bë'në më

librar na lu pudërë shtë duldë nananú la'ni ldua'a. Bë'në mëhin por Jesucristo, Shláma'a. La'ni ldua'a rac shtú'uhia guna cumplir ra mandamientë shtë Dios, perë shcuërpa runë cumplir mal deseo narsëdchini duldë.

## 8

### *Bendición narsëdchini Espíritu Santo*

<sup>1</sup> Pues iurne' adë gúnëdi'i Dios condenar ni tubi naná unidë con Cristo Jesús <sup>2</sup> purquë Espíritu Santo rne'e vidë sin fin por lë'ë më. Bëlá më na de duldë con sentënci naná gatia. <sup>3</sup> Lo quë lëy adë rúnëdi'i gan; nápëdi'in pudërë parë gunë compa'ni lë'ë hia'a tē guëdë'na'a cumplir lëy; débil na shcuërpa'a. Perë Dios sí, bëshe'ldë më shini më con cuerpë shtë nguui; bëdchini Jesús parë guëdchisúhi' duldë; bë'në më condenar duldë nananú la'ni ldu'u mieti. <sup>4</sup> Zni bë'në më tē parë guëdë'na'a cumplir lo quë narnibë'a lëy. Cagnia'a shcuendë ra nardë'ë sí parë guësë Espíritu Santo lë'ë rai' nu adë rúnëdi'i rall cumplir deseó mal nananú la'ni ldu'u rai'.

<sup>5</sup> Grëtë' el quë narianaldë tēchi cusë mal, conductë shtë rall na mal; perë el quë narianaldë tēchi cusë shtë Espíritu Santo, runë rall cumplir lo quë narac shtu'u Dios. <sup>6</sup> El quë narianaldë tēchi cusë mal, gát'i' perë el quë narianaldë ra cusë za'quë shtë Espíritu, nápëll vidë verdadërë nu cuedchí ldu'ull. <sup>7</sup> Grë ra narianaldë tēchi deseó mal, na rall enemigu shtë Dios purquë adë nēdi'i guëzu'bë diaguë rall shti'dzë më. Adë ráquëdi'i guëzu'bë diaguë rall shti'dzi'. <sup>8</sup> Por ni ra narunë intriegu mizmë lë'ë rall lu duldë, adë rquítëdi'i ldu'u rall Dios.

<sup>9</sup> Perë lë'ë tē adë rianáldëdi'i tē tēchi deseó mal la'ni ldu'u tē sino rnibë'a Espíritu Santo lë'ë tē si talë verdá quëbezë Espíritu Santo la'ni ldu'u tē. Grë ra nanápëdi'i Espíritu shtë Cristo, nádi'i rall

shmënë Cristo, <sup>10</sup> Perë si talë Cristo cuezënúhi' la'ni ldu'u tē aunquë shcuerpë tē gati por causë duldë, espíritu shtë tē napë vidë eternë purquë tubldí na shcuendë tē lu Dios. <sup>11</sup> Si talë lë'ë Espíritu nabëcua'ñi Jesús ladi ra tēgulë, cuezënúhi' lë'ë tē, mizmë më ni guëne'e vidë parë cuerpë shtë tē, cuerpë naná destinadë parë gati. Gunë Dios ni por Espíritu shtë më naquëbezënú tē.

<sup>12</sup> Por ni bëchi, lë'ë deseó mal nananú la'ni ldu'u hia'a, adë nápëdi'in ni tubi pudërë ni derechë parë guëdë'na'a cumplir ra cusë ni <sup>13</sup> perë si talë tsagla'guë gunë tē ra cusë mal, gati tē. En cambi si talë por pudërë shtë Espíritu Santo guëdë'ël fin con ra cusë mal narúnël, iurní guëbánil parë siemprë.

<sup>14</sup> Si talë quëgsë Espíritu Santo lë'ël, nal shini Dios. Sulë mënë ni na legitimë shini më. <sup>15</sup> Lë'ë Espíritu nabë'në tē recibir, nádi'i Espíritu shtë galërzac zi parë rdzëbë tē lúhi' stubi, sino bë'në tē recibir Espíritu narunë parë gac tē shini Dios nu por Espíritu ni rná'ba'a lúhi': "Nal Dios, Shtadë na'a". <sup>16</sup> Mizmë Espíritu ni na testigu juntë lo quë narni'i ldu'u hia'a de quë na hia'a shini Dios. <sup>17</sup> Na hia'a shini Dios nu quëhunë më tratë lë'ë hia'a ziquë shini më; juntë con Cristo nadápa'a derechë guëca'a hia'a lo quë nanapë më. Si talë rzac zi hia'a juntë con Cristo, también guëdápa'a partë con lë'ë më iurë gunë Dios honrar shíni'.

<sup>18</sup> Parë na grëtë' galërzac zi shtë tiempë ne', adë rúnëdi'in comparar con cusë za'quë nu hunurë naguedápa'a despuësë, <sup>19</sup> purquë grë lo quë nabëntsa'u Dios, quëbezin con llëru'bë deseó parë iurë gunë Dios honrar grë ra shini më. <sup>20</sup> Grë cusë napë quë tsalú, lédëdi'i por prupi voluntá shtënin sino por voluntá shtë Dios

naná bēntsa'u grētē' cusē. Perē bēntsa'u mē ra cusē ni con segurē de quē gac cambin<sup>21</sup> purquē lo quē nabēntsa'u mē, gunē mē librar tē parē adē tsalúdi'in; adē rú'dzēdi'in, sino gapin partē juntē con ra shini mē iurē gunē mē librar lē'ē rai'.<sup>22</sup> Rd'ē hia'a cuendē guēdubi cusē nabēntsa'u mē riá ldu'in nu ru'nin ziquē tubi na'a nanapē dudurē shtë nagalē shíni'. Zni na guē'dchiliu hashtë nedzē.<sup>23</sup> Lēdē niá'asēdi'i ra cusē nabēntsa'u Dios riá ldu'u hashtë gac cumplir tiempē, sino nu lē'ē hia'a, aunquē nadápa'a Espiritu cumē sēñi de lo quē guēdē'na'a recibir despuēsē, riá ldu'u hia'a demasiadē; dzuléza'a nia'a ca iurē guēca'a mē lē'ē hia'a nu gac cambi shcuérpa'a parē adē gátidi'ia'a stubi jamás.<sup>24</sup> Gúca'a salvar con esperansē tubi dzē gunē mē cambi shcuérpa'a, perē todavía rnádi'i hia'a lo quē narbéza'a. Lo quē rna hia'a rquí'nidi'i dzuléza'ahin<sup>25</sup> perē si talē dzuléza'a lo quē nadē chu rnádi'i, iurní con pacēnci dzuléza'a.

<sup>26</sup> Nadápa'a esperansē; nu Espiritu Santo quēhúni' compaňi lē'ē hia'a catē adē ráquēdi'i hia'a. Pues adē rac bē'adi'i hia'a lla guēná'ba'a lu Dios, perē lē'ē Espiritu Santo quēhúni' ruēguē lu Dios por lē'ē hia'a. Quēhúni' ruēguē lu mē con bē nadē gúnēdi'i gan shti'dza'a guēni'i pē runē cuntienē.<sup>27</sup> Nu Dios el quē nanē grē shgába'a, riasē mē grē di'dzē shtë Espiritu Santo purquē lē'ē Espiritu canihúni' ruēguē de acuerdē con voluntá shtë Dios. Quēhunē mē ruēguē lu Dios por grē ra narialdí ldu'i shti'dzē mē.

### *Na hia'a más quē narunē gan*

<sup>28</sup> Nanē hia'a grē cusē quēac parē bien shtë ra mēnē narac shtu'u mē de verdá, ra nagulé Dios según voluntá shtë mē,<sup>29</sup> purquē grētē' nabēnguē bē'a Dios dizdē antsē, bē'nē mē destinar lē'ē rai' tē parē

gac rai' ziquē shini mē nabērulē Jesús parē gac Jesús el quē nagunē recibir más hunurē entre grē ra sáhi'.<sup>30</sup> Grē ra nagulé Dios, gac destinar rai'; ni guna'bē mē lē'ē rai'. Ra mēnē naná guna'bē mē, bē'nē mē tē gac tubldí shcuendē rai' lu mē. Na rai' justē; bē'nē mē parē guēquērdēnú mēnē ni Jesucristo lu gube'e.

<sup>31</sup> ¿Pē más guēni'i hia'a? ¿Si Dios nanú favurē de lē'ē hia'a, chull gunē gan lu hia'a? <sup>32</sup> Dios voluntariamente bē'ni' intriegu prupi shini mē parē gátí' shlugára'a. Bē'nē mē intriegu shini mē lu galguti tē gac salvára'a. ¿Lallē gunē mē negar guēdē'ē mē los de más cusē za'quē? hia quē cuezēnú shini mē lē'ē hia'a. <sup>33</sup> ¿Chull guēdchi'bē demandē lu Dios cuntrē ra nagulé mē? Ni túbidi'i; Dios quēhunē tubldí shcuénda'a lu mē. <sup>34</sup> ¿Chull gunē condenar lē'ē hia'a? Ni túbidi'i. Cristo gúti' nu zac guashtë mē ladi ra tēgulē nu quēbezē mē lugar shtë pudērē juntē con Dios nu quēhunē mē ruēguē por lē'ē hia'a. <sup>35</sup> ¿Chull gunē gan parē guēdchisú amor shtë Cristo parē lē'ē hia'a? Ni túbidi'i. Masiá rzunaldē mēnē lē'ē hia'a; si talē rguini mēnē lē'ē hia'a, u si nanú problemē u galēz Zac zi; masiá runē faltē naguēdáuha'a u runē faltē shába'a; si talē zuga'a hia'a lu peligrē, ni tubi cusē gúnēdi'i gan guēdchisú amor shtë Cristo de lē'ē hia'a. <sup>36</sup> Sagradas Escrituras rni'i:

Nadzú hia'a nu na hia'a dispuestē gátia'a grē ra dzē purquē na hia'a shmēnē mē.

Quēhunē mēnē tratē lē'ē hia'a cumē tubi lli'li lu ra narguini lē'ē ma.

<sup>37</sup> Perē entrē grē cusē rē', na hia'a mēnē narunē gan lu grē cusē mal por Jesucristo el quē narac shtu'u lē'ē hia'a. <sup>38</sup> Znítí'i, napa segurē de quē ni tubi cusē guēguquē lē'ē hia'a de Dios, el quē narac shtu'u lē'ē hia'a; ni por galguti, ni por tubi

nanabani iurne', nilë por ra ianglë, nilë por grë ra narnibë'a lu gube'e, ni por lo quë naguër guëdchini nu nilë por nananú iurne' <sup>39</sup> nilë lo quë naná guia'a, ni por lo quë nananú guetë, ni por stubi clasë pudërë nananú la'ni guë'dchiliu, gáquëdi'i guëguquë lë'ë hia'a lu amor shtë Dios, amor nabëlua'a mä lu hia'a por Cristo Jesús Shláma'a.

## 9

### *Gulë Dios ra mënë israelitë*

<sup>1</sup> Cagnia'a verdá cumë shmënë Cristo nanahia; quëbezënu Espíritu Santo na, nu mizmë shgaba quëhunë testificar ruadi'dza verdá. <sup>2</sup> Nalë nahia tristë nu riá ldua'a; se intiende quëhuna sufrir la'ni ldua'a por sahia, ra më israelitë. <sup>3</sup> Nahia dispuestë gunë më condenar na si talë por ni gac salvar na sahia, ra mënë naná më ladza. <sup>4</sup> Lë'ë rai' na rai' më israelitë; gudili Dios lë'ë rai' tē gac rai' shini më. Bëlua'alú llni lu rai', llni naze'dë de Dios. Ra conveñi nu promësë nu lëy shtë Dios, bë'në rai' recibir. Bë'në rai' recibir ordë la rac shtu'u Dios gunë rai' adorar Dios la'ni iádu'u. <sup>5</sup> Lë'ë rai' na llëbni shtadë guëlu hia'a nu de lë'ë rai', según nardchini mënë lu guë'dchiliu, gulë Cristo el quë nagulé Dios parë guënbë'ai'. Jesucristo na Dios nu runë tucarë grë mieti gunë rall alabar lë'i'. Benditë na më parë siemprë. Amén.

<sup>6</sup> Quëgní'idia'a de quë adë bë'nëdi'i Dios cumplir shti'dzi', sino todavía napë shti'dzë më valurë parë ra mënë purquë nanú mënë nanádi'i llëbni Israel, parë gudili Dios lë'ë rai'; na rai' shmënë më. <sup>7</sup> Gudíliidi'i Dios grë ra llëbni Abraham parë gac rai' legítimë shini Abraham sino rni'i më lu Abraham: "Por shínil Isaac, gápël llëbni naná ra nagudilia". <sup>8</sup> Grë ndë'ë runë cuntienë ni tubi na shini Dios sulë purquë gúlëll më

israelitë, sino ra shini Dios na el quë narialdí ldu'u promësë shtë Dios. Mënë ni na de verdá llëbni Abraham. <sup>9</sup> Pues lë'ë promësë naguni'i Dios lu Abraham rni'i: "Stubi izë ziquë tiempë ne' guëabría nu Sara gápi' tubi shíni!"

<sup>10</sup> Más de ni nanú ejemplë shtë Isaac, shtadë guëlu hia'a. Guërupë shini Rebeca na rai' shini tubsë nguiu, Isaac. <sup>11-13</sup> Ra shini Isaac nu Rebeca todavía lá'adi'i gálëdi'i rai', ni tubi mal bë'nëdi'i rai', parë guni'i Dios lu Rebeca: "Shínil naguëlu galë, gáquëll muzë parë shínil naguëdchini despuësë". Ni na de acuerdë lo quë Sagradas Escrituras rni'i: "Guc shtua'a Jacob parë guná zá'quëdia'a lu Esáu". Zni bëlua'a clarë Dios napë më derechë gulë më lo quë narni'i ldu'u më. El quë narac shtu'u më, rna'bë më; nídi'i importë pë cusë quëhunë rall.

<sup>14</sup> ¿Gu runë cuntienë di'dzë rë' de quë adë nazá'quëdi'i Dios? Aquëdi'i. <sup>15</sup> Mizmë Dios guni'i lu Moisés: "Guna favurë parë el quë narac shtua'a; guëga'a ldua'a el quë narac shtua'a". <sup>16</sup> Zni nahin, lë'ë favurë shtë Dios, zé'dëdi'in lu mënë purquë rac shtu'u mënë, nilë por lo quë naquëhunë rall sino por voluntá shtë më, el quë narga'a ldu'i mënë. <sup>17</sup> Nanú stubi ejemplë; la'ni Sagradas Escrituras rni'i shcuendë rëy shtë Egipto. Rni'in: "Bëzúa lë'ël ziquë rëy shtë Egipto parë guëná mënë pudërë shtëna por mudë naruna tratë lë'ël tē guini mënë narëta' lu guë'dchiliu, blac llëru'bë na pudërë shtëna". <sup>18</sup> Zni zac guëni'i hia'a napë më pacënci parë el quë narac shtu'u më, nu zac runë më tē gac naguëdchi ldu'u mënë según voluntá shtë më.

<sup>19</sup> Parë guëni'il lua: "Si talë zni nahin ¿pëzielú rdchi'bë Dios demandë cuntrë nguiu? ¿Chull rzutipë lu voluntá shtë Dios?" <sup>20</sup> Parë rnia'a lul, ¿chu nal tē



parë rchupë dí'dzël con Dios? Nídi'i mudë gue'su guëni'i lu mënë naruntsa'u gue'su: “¿Pëzielú bëntsa'ul na zndë'ë?” <sup>21</sup> Na Pablo rnia'a lu të, el quë naruntsa'u gue'su, nápëll derechë guntsá'ull cualquier cusë narni'i ldú'ull. Con mizmë benë shtë gue'su guntsá'ull tubi gue'su chulë nu especial, nu con mismë benë gactsa'u tubi cusë nadë rluá'adi'i chulë.

<sup>22</sup> ¿Pë rni'i ldú'ul? Aunquë más antsë guc shtu'u guëlua'a Dios pudërë shtë më cuntrë ra mënë nabë'në mal, bia'a ldu'u më mal mudë shtë nguiu ni; pacënci guc më con ra narunë tucarë cashtigu eternë. <sup>23</sup> Nu guc shtu'u guëlua'a më ra favurë ru'bë nu bendición parë lë'ë hia'a. Bëga'a ldu'u më lë'ë hia'a; bë'ni' preparar lë'ë hia'a dizdë más antsë parë guëquërdënú hia'a lë'ë më. <sup>24</sup> Parë ni gulë më lë'ë hia'a, mënë israelitë nu ra nanádi'i më israelitë. <sup>25</sup> Ziquë rni'i la'ni librë nabëquë'ë Oseas: Ra nanádi'i shmëna, gululëhia lë'ë rai' shmëna.

Lë'ë ra nadë rac shtú'udia'a antsë, ni gululëhia mënë narac shtua'a.

<sup>26</sup> Mizmë lugar catë antsë guni'i Dios: “Nádi'i të shmëna”, ndë guëni'i mënë: “Na të shini Dios nanabani”.

<sup>27</sup> Nu Isaías guni'i shcuendë naciuni Israel: “Aunquë nilë llëbni shtë tégulë Israel na cantidá mënë ziquë iu'lli shtë nisëdu'u, nadë más bëldasë rall gac salvar <sup>28</sup> purquë gunë më cumplir shtí'dzi' hashtë tsalú sentënci cuntrë ra narëta' lu guë'dchiliu”. <sup>29</sup> Gaquin ziquë mizmë Isaías guni'i antsë:

Dadë shtë ra ianglë, si talë adë bë'nëdi'i më perdunë bëldá shtadë guëlu' hia'a të gátidi'i rai',

pues iurne' na hia'a ziquë ra mënë naguquërdë guë'dchi Sodoma nu Gomorra.

*Ra mënë israelitë nu diza'quë shtë më*

<sup>30</sup> ¿Pë runë cuntienë grë ndë'ë? ¿Pëllë guëni'i hia'a de quë ra nanádi'i më israelitë, ra nadë rac shtú'udi'i gunë rall cumplir lëy shtë Dios, hia nasalvar rall; tubdí na shcuendë rall lu Dios purquë gualdí ldu'u rall shti'dzë më <sup>31</sup> perë ra mënë israelitë narianaldë tëchi lëy shtë më, bë'nëdi'i rall gan gac rall më za'quë lu Dios? <sup>32</sup> ¿Pëzielú? purquë ra më israelitë adë gualdídi'i ldu'u rall shti'dzë Dios parë gac salvar rall sino gualdí ldu'u rall mizmë lë'ë rall, u sea ra obrë za'quë nabë'në rall gualdí ldu'u rall. Zni gulaguë rall ziquë tubi narredë guëc guë'ë. <sup>33</sup> Ziquë naescritë la'ni shti'dzë Dios:

Guná, na rdchi'ba tubi nguiu naná ziquë tubi guë'ë catë rredë mënë guëquin.

Na më ziquë guë'ë narunë storbë. El quë narialdí ldu'i shti'dzë më, ni nunquë guëni'till shnézi'.

## 10

<sup>1</sup> Bëchi, lo quë narac shtua'a con guëdubinú ldua'a, lo quë narna'ba lu Dios, gac salvar ra mënë israelitë. <sup>2</sup> Nahia testigu de quë zianaldë rai' lëy shtë Dios con llëru'bë devociuni perë adë riasëdi'i rall; nápëdi'i rall llni shtë Dios. <sup>3</sup> Adë guënëdi'i rall manërë runë Dios parë gac tubdí shcuendë nguiu lu më; más bien guc shtu'u rall por gunë cumplir lëy, gac rall më za'quë lu Dios. Adë nëdi'i rall gunë rall recibir salvaciuni cumë favurë nabë'në më por grë mieti. <sup>4</sup> Pues parë grë ra naná rialdí ldu'i shti'dzë Dios, adë rianaldëdi'i rall tëchi lëy parë gac tubdí shcuendë rall lu më. Rac bë'a rall sulamëntë por Cristo napë nguiu tratë con Dios.

<sup>5</sup> Nu Moisés bëquë'ëi' gac tubdí shcuendë nguiu lu Dios si talë gunë

nguiu cumplir lëy; guni'i Moisés: “El quë nagunë cumplir grë puntë shtë lëy, guëquitë ldu'i parë siemprë”.<sup>6</sup> Perë manërë parë gac tubldí shcuendë nguuiu lu Dios por fe na zndë'ë; lëdë nagánëdi'in. Adë rúnëdi'il llgabë napë quë tsépil lu gube'e parë tsagllí'il Cristo parë gac salvárë! <sup>7</sup> nu adë rúnëdi'il llgabë napë quë guiétël catë nanú ra tégulë parë tsagllí'il Cristo de ndë. Aquëdi'i. <sup>8</sup> ¿Pëllë rni'i lëy? Rni'in: “Bëdchini di'dzë parë lë'ël; hia ruadí'dzël di'dzë ni lu mënë; cabezin la'ni ldú'ul”. PUES mizmë diza'quë rë' naquëdë'në na'a predicar; rni'i de quë napë quë tsaldí ldu'u mënë shti'dzë Jesús. <sup>9</sup> Ruadi'dzë na'a de quë si talë rni'il Jesús na Dadë nanapë derechë parë guë nibé'ai' lë'ël nu si talë rialdí ldú'ul de verdá de quë bëldishtë Dios lë'ë Jesús ladi ra tégulë, zac salvárë! <sup>10</sup> Napë quë tsaldí ldú'ul shti'dzë më parë gac tubldí shcuendël lu Dios; con rua'l quëhúnël testificar rialdí ldú'ul Dios; por ni nasalvárë!.

<sup>11</sup> Sagradas Escrituras rni'i: “Ni tubi chu narialdí ldu'i shti'dzë Dios, adë guëtúdi'i lull”. <sup>12</sup> Nídi'i diferenci entrë ra më israelitë nu con ra nanádi'i më israelitë, pues mizmë Dadë Jesús na Dadë shtë grë mënë nu rne'e më sin medidë ca'a grë ra narialdí ldu'i lë'ë më. <sup>13</sup> Zni na, grë ra narna'bë Dadë Jesús parë gúni' perdunë lë'ëll, gac salvárëll. <sup>14</sup> Perë ¿llallë guëna'bë rall lë'ë më si talë adë rialdídi'i ldu'u rall lë'ë më? ¿Llallë tsaldí ldu'u rall lë'ë më si talë chu nádi'i naruadi'dzë lu rall diza'quë shtë më? ¿Llallë guini' rall? nu adë chu nádi'i nanua'a shti'dzë më parë lë'ë rall. <sup>15</sup> ¿Llallë tsagni'i mënë diza'quë si talë adë chu nádi'i el quë nabëshe'ldë lë'ë nguuiu ni? Ziquë rni'i Sagradas Escrituras: “Blac nasa'a iurë guëdchini ra naruadi'dzë diza'quë nu nutici narsëquitë ldu'u mënë”.

<sup>16</sup> Perë lëdë grëdi'i mënë runë rall cuendë diza'quë, ziquë bëquë'ë

Isaías: “Dadë ¿chull gualdí ldu'u di'dzë nabiadi'dzë na'a lu rall?”<sup>17</sup> Sin quë adë guëtë'dëdi'i, rialdí ldu'u mënë iurë ruadi'dzë tubi më diza'quë lu rall. Diza'quë ni na mizmë shti'dzë Jesucristo.

<sup>18</sup> Perë rna'bë di'dza lu të ¿pë adë bínidi'i rall lo quë nacagni'i Dios lu mënë? Clarë quë sí; bini rall grëtë' di'dzë ni. Sagradas Escrituras rni'i: Biadi'dzë Dios shti'dzi' guëdubi nezë shtë guë'dchiliu.

Shti'dzë më bërë'tsë hashtë catë rialú guë'dchiliu.

<sup>19</sup> Guëabré guëna'bë di'dza: ¿pë na posiblë adë guc bë'adi'i mënë israelitë shti'dzë më? PUES primërë puntë, Moisés bëquë'ëi' shti'dzë Dios narni'i:

Guna parë guëzebi ldu'u të lu tubi naciuni nanadë runguë bë'adi'i na.

Guna tratë lë'ë rall të guëldënú të lë'ë rall, mënë nanëdi'i tsasë rall shti'dza.

<sup>20</sup> Segundë puntë, Isaías gupë valurë nu bëquë'ëi':

Ra nagudíldi'i na, bëdia'guëlu' rall na.

Guëlua'aluhia lu ra nadë guná'bëdi'i por na.

<sup>21</sup> Perë en cuantë shcuendë mënë israelitë rni'i Isaías: “Guëdubi tiempë bëldí guiahia parë guna recibir mënë nanëdi'i guëquë diaguë shti'dza, mënë narni'i cuntrë voluntá shtëna”.

## 11

### *Mënë israelitë naná salvar*

<sup>1</sup> Iurne' quëgna'bë di'dza: ¿pë na posiblë bëquë guia'a më parë siemprë ra mënë israelitë? Aquëdi'i; pues mizmë na nahia më israelitë; nahia llëbni' Abraham; Benjamín na shtadë guëluhia. <sup>2</sup> Dizdë más antsë Dios gulë më ra mënë israelitë; adë bëquë guia'a Dios lë'ë rall. ¿Pë riasëdi'i të lo quë narni'i Sagradas Escrituras la'ni histuri nabë'në Elías? Bëdchi'bë Elías galquía cuntrë mënë israelitë;

guní'i' lu Dios: <sup>3</sup> “Dadë, ra mënë gu-dini rall ra nabiadi'dzë shti'dzël nu bëzalú rall bëcu'guë shtënë. Sulë na nahia muzë shtënë nanabani. Nu rac shtu'u rall quini rall na.”

<sup>4</sup> Perë Dios bëquebi lu Elías: “Na gulëhia mënë; napa gadchi mili nguiu nadë bëzullíbidí'i delantë lu dzanë Baal”. <sup>5</sup> Rnia'a lu të, mizme iurne' ziquë timpë dzë ni, Dios napë tubi tantë mënë israelitë nagulë më ziquë favurë shtë më të gac rai' shini më. <sup>6</sup> Si talë na rai' shini më por tubi favurë, iurní nádí'in por lo quë naquëhunë rai' purquë iurní favurë nídi'i favurë sino salvaciuni na ziquë rallë narunë tucarë por lo quë nabënë rall. Bënë më favurë ni sulë por galërğa'a ldu'i'.

<sup>7</sup> ¿Pë guëni'ia'a? Casi grë mënë israelitë adë bédzëlédí'i rall manërë parë gac salvar rall, perë bëldá rall nagulë Dios, bë'në rai' recibir favurë shtë më. Los de más më israelitë gac naguëdchi ldu'u rall, bë'në Dios. <sup>8</sup> Zni rni'i Sagradas Escrituras: “Bësa'në Dios lë'ë rall lu nacahi të adë tsasédi'i rall; adë rnádi'i rall con slu rall; adë rínidi'i rall con diaguë rall, bë'në Dios. Zni na rall hashtë iurne'.” <sup>9</sup> Nu zac rni'i David:

Grë cusë za'quë nanapë mënë ni, guëabrí ziquë trampë catë ldaguë rall.

Vidë chulë shtë rall guëabrí guëc rall cumë cashtigu.

<sup>10</sup> Nu slu rall guëcahi të parë guënádi'i rall verdá.

Nu galriá ldu'u shtë rall gac ziquë tubi bultë në'ë.

*Salvaciuni shtë ra nanádi'i më israelitë*

<sup>11</sup> Iurne' rna'bë di'dza: ¿pë na ra mënë israelitë ziquë tubi mënë narrelde lu guë'e nu gúnëdi'ill gan jamás tsashtëll stubi? Aquëdi'i, sino iurë bëquë guia'a më israelitë salvaciuni, ra mënë nanádi'i më israelitë guaté rall shnezë Dios parë gac salvar rall të parë guëná mënë

israelitë nu guëzebi ldu'u rall lu mënë ni; iurní tsaldí ldu'u rall shti'dzë më. <sup>12</sup> Guënia'a lu të stubi cusë, si talë iurë bëquë guia'a mënë israelitë salvaciuni shtë Dios, iurní bédchini bendición parë los de más mënë, blac llëru'bë bendición guëdchini iurë guëabrí ldu'u rall lu Dios. Si talë ra më nanádi'i më israelitë, napë rall favurë shtë Dios purquë ra mënë israelitë bëniti rall shnezë Dios, blac cusë za'quë guëdchini lu guë'dchiliu iurë tsaldí ldu'u mënë israelitë shti'dzë Dios.

<sup>13</sup> Perë napa tubi di'dzë parë lë'ë të nanádi'i më israelitë. Bëshe'ldë Dios na; nahia poshtë shtë më. Nahin tubi hunurë parë na. <sup>14</sup> Quëhuna shchi'ni më con guëdubinú ldua'a të ra sahia mënë israelitë, iurë guëná rall lë'ë të, gac shtu'u rall gac salvar rall. <sup>15</sup> Pues si talë iurë bëquë guia'a Dios lë'ë rall, ra mënë nanádi'i më israelitë guaté rall shnezë Dios, ¿lallë gac iurë ra mënë israelitë guëabrí ldu'u rall shnezë Dios stubi? Gaquin ziquë iurë tsashtë tégulë ladi ra tégulë. <sup>16</sup> Iurne' guënia'a shcuëndë Abraham nu naciuni Israel. Si talë tubi mustrë shtë nacubë na santu, grë nacubë na santu. Si sluchí hiaguë na santu, también ra llicu hiaguë na santu.

<sup>17</sup> Bëldá ra mënë israelitë na rall ziquë llicu hiaguë olivo guishi; bëriuguë rahin perë lë'ë të gac injertar lu tronquë shlugar ra mënë ni, nu napë të partë con vidë shtë hiaguë verdadërë con ra naná shmënë Dios. <sup>18</sup> Adë runë nadchínidi'i të; adë chu guëní'idi'i na të mejurë quë los de más llicu hiaguë. Si talë runë nadchini të, gulë bësëagná ldu'u të de quë napë të vidë sin fin sulë purquë unidë na të con tronquë shtë hiaguë. Lë'ë tronquë rne'e vidë parë lë'ë të; lëdë lë'ëdi'i të rdë'ë të vidë parë hiaguë ni.

<sup>19</sup> Perë tal vez guëní'il lua: “Perë llicu hiaguë riuguin të parë gac

injertara; guca injertë lu tronquë shtë hiaguë”.<sup>20</sup> Rnia'a lu të; bëdchisú Dios ra mënë israelitë purquë adë gualdídi'i ldu'u rall shti'dzë Dios, perë l'ël nápël vidë sin fin sulë purquë rialdí ldu'ul shti'dzë më. Zni nahin; adë runë nadchínidi'il sino gupë cuidadë<sup>21</sup> purquë si talë adë b'ë'nëdi'i Dios perdunë ra mënë israelitë naná ziquë llicu hiaguë legítimë, tampuquë gúnëdi'i më perdunë l'ël si adë rialdídi'i ldu'ul de verdá.<sup>22</sup> Gulë guná, blac llëru'bë na amor shtë Dios, perë runë më cashtigu. Ra naná ziquë llicu hiaguë nabëriuguë b'ë'në më cashtigu demasiadë, perë parë l'ël gunë më bien si talë tsagla'guë gáquël unidë con l'ë më; no sea quë zac l'ël gáquël ziquë llicu hiaguë nabëriuguë.<sup>23</sup> Más de ni, si talë ra mënë israelitë nanádi'i unidë con Cristo iurne', si talë guëabrí ldu'u rall lu shnezë Dios, gapë rall vidë sin fin; gac rall ziquë llicu hiaguë naguc injertë lu tronquë stubi. Napë më pudërë parë gunë mëhin.<sup>24</sup> Perë l'ël nal ziquë llicu hiaguë olivo guishi; nádi'il më israelitë perë bëriúguël parë gáquël injertadë con verdadërë hiaguë olivo. Ni na contrari lo quë narunë mieti; adë gáquëdi'i unir tubi llicu hiaguë guishi lu tubi tronquë za'quë. Zni nahin con ra mënë israelitë naná ziquë llicu hiaguë verdadërë. Blac sencigi nahin gunë më injertë ra mënë ni lu tronquë shtë hiaguë stubi vësë.

### *Ra mënë israelitë gac salvar rall*

<sup>25</sup> Bëchi, quëgnia'a comparaciuni purquë rac shtua'a gac b'ë'a të tubi secretë nabëlua'a Dios ne'. Antsë guasëdi'i hiá'ahin. Perë adë rúnëdi'i të llgabë na të mejurë quë los de más sa' të. Bëldá ra më israelitë na rai' ziquë ciegu; naguëdchi ldu'u rai' hashtë gac cumplir zihani mënë nanádi'i më

israelitë gac salvar.<sup>26</sup> Iurë nasalvar ra mënë ni, iurní grë mënë israelitë gac salvar rall; Sagradas Escrituras rni'i:

El quë nagunë librar, zé'di' de Sión. Guëdchisúhi' duldë shtë llëbní Jacob.

<sup>27</sup> Ndë'ë na tubi promësë nardë'a con l'ë rai' iurë guëdchisúa duldë shtë rall.

<sup>28</sup> ¿Pë runë cuntienë grë ndë'ë parë ra nab'ë'në recibir diza'quë? Pues ra më israelitë na rall enemigu shtë Dios iurne' parë gunë të recibir bendición shtë më. Perë gulë më l'ë rall; b'ë'në ldai' më l'ë rall purquë na rall shini shmënë Dios naguquërelde guahietë.<sup>29</sup> Rna'bë më mënë; rzëlaa'dchi më bendición cua'a mënë; nunquë gunë më cambi galërní'i ldu'u më.<sup>30</sup> Más antsë adë gualdídi'i ldu'u të shti'dzë më perë iurne' sí, b'ë'në të recibir galërğa'a ldu'u më. Guquin purquë ra mënë israelitë nëdi'i tsaldí ldu'u rall shti'dzë më.<sup>31</sup> Aunquë iurne' l'ë rall adë rzu'bë diáguëdi'i rall shti'dzë më, guëdchini tubi dzë guëga'a ldu'u Dios l'ë rall stubi nu gac salvar rall. Gunë rall recibir galërğa'a ldu'u më stubi juntë con l'ë të.<sup>32</sup> Pues parë Dios grëtë' mënë na rall ziquë ra prësi la'ni lachigui'bë. Grëtë' mënë adë b'ë'nëdi'i cumplir mandadë shtë më të parë guëga'a ldu'u më grë mieti.

<sup>33</sup> Blac llëru'bë na shgabë më. Riasë më grëtë' ra cusë. Adë chu gúnëdi'i gan gac b'ë'all por completë shgabë më. Adë chu ráquëdi'i gac b'ë'all manërë naquëhunënú më con l'ë hia'a.<sup>34</sup> “¿Chull tsasë llgabë nanapë Dadë Dios? u ¿chull bédë'ë cunseju parë l'ë më?”<sup>35</sup> ¿Chu bédë'ë nacua'a më të parë guëabrí quilli më l'ëll ziquë pagu?”<sup>36</sup> Purquë por l'ë më rni'bi grëtë' cusë. Bëcueshtë më grëtë' cusë; bëntsa'u më grëtë' cusë parë gunë më recibir hunurë nu graci shtë

mënë. Runë tucarë grëtë' mënë guëdë'ë rall labansë parë lë'ë më hashtë nidi'i fin. Amén.

## 12

*Rac shtu'u Dios guëquérëlda'a sulë parë lë'ë më*

<sup>1</sup> Zniti'i bëcha, quëhuna ruëguë lu të gunë të intriegu mizme lë'ë të parë Dios purquë bëga'a ldu'u më lë'ë të. Gulë bë'në presentar mizme lë'ël ziquë ofrendë parë lë'ë më. Gulë gac të mënë santu, mënë narëuu' ldu'u Dios. Ni runë tucarë gunë të purquë riasë të, nu zni gunë të alabar lë'ë më. <sup>2</sup> Adë chu guëquérëldëdi'i ziquë los de más mënë shtë guë'dchiliu, sino gulë gac mënë nacubi por cambi nananú la'ni ldu'u të. Zni másru'u gac bë'a të naná voluntá shtë Dios; quiere decir, guadë naná cusë za'quë nu guadë narquitë ldu'u më nu lo quë naná tubldí delantë lu më.

<sup>3</sup> De acuerdë con favurë nabë'në më, gulë më na ziquë poshtë shtëhi', rnia'a lu të adë chu gúnëdi'i llgabë nall më ru'bë lu sa'll. Mejurë gulë bë'në llgabë lo quë naná verdá nu tubldí de acuerdë con fe nabëzëlaa'chi Dios parë lë'ël. <sup>4</sup> Ziquë cuerpë shtë nguui naná zihani partë parë tubsë cuerpë, <sup>5</sup> zni zac lë'ë hia'a, cantidá na hia'a parë na hia'a tubsë cuerpë naná unidë con Jesucristo, nu lë'ë hia'a unidë na hia'a, cadë nguui con grë sa' nguui.

<sup>6</sup> Cadë túbia'a nadápa'a don nabëzëlaa'dchi Espíritu Santo según favurë nabë'në Dios. Llni nu fuersë narne'e Dios adë nádi'in igual parë cadë túbia'a, parë runë tucarë guëdë'në dchi'nia'a llni nadápa'a. Si talë por pudërë shtë Dios ráquël guëni'il shti'dzë më, guni'i shti'dzë më de acuerdë con l dai' shtë më nabëdë'na'a recibir de lë'ë më. <sup>7</sup> Si talë ráquël rúnël sirvë lu sa'l, pues bë'në sirvë lu rai' con guëdubinú ldú'ul. Si

talë ráquël guëluá'al shti'dzë më con pudërë shtë më, pues runë tucarë guëluá'al con guëdubinú ldú'ul. <sup>8</sup> Si talë ráquël guëdë'ël cunseju sa'l, bë'nin con guëdubinú ldú'ul. El quë nardë'ë parë shchi'ni Dios, pues guëdë'ëll sin quë cuëzi' gúnëll recibir premi. El quë naraç guëni'bë'a, pues tsagla'guë guëni'bë'all con cuidadë. El quë narga'a ldu'u sa'll, guëga'a ldú'ull con lëgrë.

*Lo quë narunë tucarë gunë ra narialdí ldu'i diza'quë*

<sup>9</sup> Gulë gac shtu'u de verdá grë mënë. Gulë guná tushë ra cusë mal parë gulë tsagla'guë ra cusë za'quë. <sup>10</sup> Gulë gac shtu'u con llëru'bë cariñi grë sa' të. Gulë bë'në honrar sa'l; gulë bë'në rëspëti lu sa'l.

<sup>11</sup> Adë gac nabëchidi'il; gulë bë'në sirvë Dadë Jesús guëdubi tiempë.

<sup>12</sup> Gulë bëquitë ldu'u të con esperansë nanápël; gulë gac mënë pacënci iurë rzunalde mënë lë'ël; adë cuëzëdi'i të sino gulë guna'bë lu Dios guëdubi tiempë.

<sup>13</sup> Gulë bë'në compa'ni ra narialdí ldu'i shti'dzë Jesús con nicidá shtë rai'. Gulë bë'në recibir bien grë naze'dë visitë lídchil.

<sup>14</sup> Si talë tubi mënë rguell guëquël, guna'bë lu Dios parë guëdë'ë më bendición parë nguui ni. Adë rúnëdi'il igualadë con lë'ël.

<sup>15</sup> Gulë cue nalëgrë con ra naquërelde nalëgrë nu gulë bëga'a ldu'u të con ra naru'në lu galëria ldu'u.

<sup>16</sup> Súd'i'i ni tubi dishi'bi entrë lë'ë të. Adë runë narú'bëdi'il lu sa'l, sino gulë gac amigu shtë ra mënë nanádi'i më ru'bë lu guë'dchiliu.

<sup>17</sup> Adë riabridi'i gúnël cusë mal parë el quë narunë cuntrë lë'ël. Gulë guni'i ldu'u gunë të bien delantë lu grë sa' të. <sup>18</sup> Gulë guquërelde sin dishi'bi con grë mieti. <sup>19</sup> Adë rúnëdi'il vengar

sino bēdē'ē sí gunē Dios cashtigu purquē Sagradas Escrituras rni'i: "Runē tucarē guna vengar; na guēguállahin, rni'i Dadē".<sup>20</sup> Nu zac rni'i Sagradas Escrituras: "Si talē enemigu shtēnēl rldia'nē, bēdē'ē nagáuhi'. Si talē rbídchi', bēdē'ē nagúhi' purquē si talē gúnēl zni, iurní guēá shnill por galēshtú." <sup>21</sup> Adē rdē'ēdi'il sí gunē duldē gan lul, sino lē'ēl bē'nē gan lu mal con lo quē naná za'quē.

### 13

<sup>1</sup> Runē tucarē grētē' mēnē gunē rall rēspēti ra gobiernē nu autoridá purquē grē ra autoridá na por voluntá shtē Dios. Ra autoridá zúbēga'a rai' por permisi shtē Dios. <sup>2</sup> Grē ra narzutipē lu shti'dzē gobiernē rúnēll cuntrē lo quē nabē'nē Dios punērē. El quē narzutipē lu shti'dzē gobiernē rsēdchínill cash-tigu parē mizme lē'ēll. <sup>3</sup> Grē ra narnibē'a nananú guē'dchiliu, adē rtsēbēdi'i rall ra mēnē naquēhunē cusē za'quē sino quē rtsēbē rall ra naquēhunē mal. ¿Gu rac shtú'ul guēbánil sin quē rdzēbēdi'il lu autoridá? pues gulē cue cusē za'quē; hia iurní guēá'nēl ziquē ra mē za'quē lu ra gobiernē. <sup>4</sup> Pues lē'ē ra autoridá na rall el quē nabē'nē Dios punērē parē bien shtē tē, perē si talē lē'ēl quēhúnēl mal, iurní sí, guēdzēbēl lu autoridá purquē bē'nē mē punērē lē'ē rall parē gunē rall cashtigu tubldí grētē' el quē naquēhunē mal. <sup>5</sup> Por ni rqui'ni gunē tē rēspēti ra autoridá, lēdē niá'asēdi'i parē zé'dēdi'i cashtigu guēquēl sino también purquē la'ni ldu'ul nanēl zni naza'quin. <sup>6</sup> Por rsunē rē', gulē quilli ra impuestē nacagna'bē gobiernē purquē na rall por voluntá shtē Dios. Bē'nē mē punērē lē'ē rall parē dchi'ni ni.

<sup>7</sup> Gulē bēdē'ē lo quē narunē tucarē parē cadē tubi sa'l. El quē naze'bi contribución, gulē quilli

contribución. Grē ra naze'bi impuestē, gulē quilli impuestē. El quē narunē tucarē rēspēti, gulē bē'nē rēspēti lē'i' nu el quē narunē tucarē hunurē, gulē bē'nē honrar lē'i'. <sup>8</sup> Adē rzē'bidi'i tē ni tubi lu sa' tē sino gulē quilli lo quē narzē'bil lu sa'l. Gulē guc shtu'u sa'l purquē el quē narac shtu'u sa'll de verdá, bē'nēll cumplir lo quē nacagnibē'a lēy shtē Dios. <sup>9</sup> Ra mandamientē rni'i: "Adē rúnēdi'il duldē adulteri. Adē rguínidi'il sa'l. Adē rbaa'nēdi'i tē. Adē ruadi'dzē bishidi'il lu sa'l. Adē rzēbidi'i ldu'ul pē shtē mēnē." Grē ndē'ē con los de más mandamientē shtē Dios, gúnēl cumplir si talē gúnēl lo quē narni'i shti'dzē mē: "Gulē guc shtu'u grē sa'l igual ziquē rac shtú'ul mizme lē'ēl". <sup>10</sup> El quē naná rac shtu'u sáhi', adē quēhúnēdi'ill mal cuntrē bēchi sa' ni; por ni el quē narac shtu'u sa'll de verdá, canihúnēll cumplir lēy shtē Dios.

<sup>11</sup> Más de ni, gulē bēdē'ē cuendē tiempē nabánia'a. Hia bēga'a iurē; gáca'a ziquē el quē nagubani lu mbēca'ldē purquē dzē naguēdchini Dadē Jesús stubi, más guēlladchi zuga'ain parē iurne' quē iurē lē'ē hia'a gualdí ldu'u hia'a diza'quē. <sup>12</sup> Na ziquē guel'ē ze'dē grēguel'ē; hia lē'ē guel'ē ziadgzaguē. Lē'ē dzē ze'dē bi'guē. Por ni rqui'ni guēsá'na'a grē cusē mal narunē mieti lu nacahi. Ziquē suldadē nanacu shabē suldadē, cha zuga'a hia'a con llni shtē Dios parē tildia'a cuntrē mal. <sup>13</sup> Ziaglá'ga'a lu shnéza'a sin ni tubi duldē, ziquē narunē tucarē narzē rdzē. Adē chu gáquēdi'i zudchi. Nu adē chu tsádi'i ca nanú ruidē, nilē catē quērelde mēnē ziquē mbecu. Adē chu gápēdi'i mal vici; adē chu tsutēdi'i lu dishi'bi. Adē chu gáquēdi'i mbidiosē <sup>14</sup> sino gulē gac ziquē tubi nanacu bien con mizme pudērē shtē Dadē Jesucristo. Adē rdē'ēdi'il sí lu ra deseo mal narsini lē'ēl lu mal.

## 14

### *Adë rúnëdi'il juzguë sa'l*

<sup>1</sup> Gulë bënë recibir sa'l narialdí ldu'i diza'quë aunquë adë zuga'adi'lll firmë lu shnezë më. Bënë recibir lë'ëll sin quë adë rchupë dí'dzëdi'il subrë puntë naraull. <sup>2</sup> Por ejemplë nanú tubi sa'l narialdí ldu'ull nanú permisi gaull grë clasë cumidë, perë nanú stubi sa'l naná débil; rní'll runë tucarë gau mieti ra verdurë, lédëdi'i gau mieti belë. <sup>3</sup> Pues el quë naráu belë, adë gúnëdi'lll juzguë lë'ë sa'll naráu sulë ra verdurë. Nu zac el quë nadë rau belë, adë gúnëdi'lll juzguë el quë naráu grë clasë cumidë purquë Dios bënë recibir lë'ë mieti ni. <sup>4</sup> ¿Chull nal të quëhúnëll juzguë lë'ë muzë shtë stubi lamë? Pues lu shlamë muzë, gac muzë juzgar u gunë muzë recibir hunurë. Pues muzë shtë Jesús zull firmë lu shnezë më purquë Dios napë pudërë parë gunë muzë ni gan lu grë prëbë naze'dë lúhi'.

<sup>5</sup> Stubi comparaciuni; nanú beldá mënë quëhunë rall cumplir ra dzë delicadë. Stubi sa'l rní'll grë ra dzë na igual; nídi'i dzë delicadë parë lë'ëll. Pues nadë más runë tucarë cadë nguui gáqui' firmë con creenci shtëhi'. <sup>6</sup> El quë nanapë rëspëti lu dzë delicadë, pues quëhúnëll honrar Dios, nu zac el quë naquëhúnëdi'i cumplir ra dzë delicadë, lu Dios nápëll rëspëti. El quë naráu grëtë' cusë, pues quëhúnëll rëspëti Dios nu quëgdë'lll graci lu më por cumidë. Nu el quë narunë providë gaull cualquier cusë, quëhúnëllin parë lë'ë më nu rdë'lll graci lu më.

<sup>7</sup> Nadápa'a el quë narnibë'a lë'ë hia'a; mientras nabánia'a, na hia'a muzë shtë më nu iurë gátia'a, na hia'a shmúzi'. <sup>8</sup> Si talë nabánia'a, nabánia'a parë lë'ë Dadë. Si talë rátia'a, rátia'a parë lë'ë më. Si talë guëbánia'a u si talë gátia'a, na hia'a shmënë Dios. <sup>9</sup> Por mizme rsunë

ni, Cristo guti nu bëabrí nabani më të parë gac më Dadë tantë ra mënë naguti nu zac ra nanabani.

<sup>10</sup> Perë lë'ëll ¿pëzielú rúnëll juzguë ra bëchi sa'l? Grëtë' hia'a napë quë guëdchínia'a delantë lu Cristo të parë gunë më juzguë cadë lë'ë hia'a. <sup>11</sup> Sagradas Escrituras rni'i: Ziquë segurë na nabania, rni'i Dadë, grëtë' mënë gac bë'a rall nahia Dios nu guëzullibi rall lua.

Grëtë' mënë gunë rall alabar na.

<sup>12</sup> Zníti'i cadë tubi hia'a napë quë guëdë'ë hia'a cuendë lu Dios por lo quë naquëdë'na'a.

### *Adë chu gáquëdi'i mal ejemplë parë sa'l*

<sup>13</sup> Por ni rnia'a, adë chu gúnëdi'i juzguë sa'll sino al contrari, gulë guni'ildú'ul guëquëréldël naza'quë, lédëdi'i manërë mal; no sea quë guëlaguë sa'l lu duldë por causë shtënëll. <sup>14</sup> Unidë nahia con Jesucristo, por ni napa segurë de quë grë cumidë nalimpi; nídi'i mal si talë guëdáuha'ain, perë si tubi nguui rni'i ldu'ull nanú dau adë límpidi'i, pues parë lë'ëll naprovidë gaullin. <sup>15</sup> Perë si talë raul grë clasë cumidë nu zní quëhúnëll ofender sa'l, pues adë rac shtë'udi'il sa'l iurní; runë fáltëll amor parë sa'l. Adë rúnëdi'il niétiquë; adë gáudi'il belë si talë por ni guëni'ti sa'l. Jesucristo gúti' por lë'ëll. <sup>16</sup> Adë rdë'ëdi'il lugar guëni'i mënë mal por lo quë nanëll na bien. <sup>17</sup> Si talë rribë'a Dios lë'ëll, si náhi' Rëy, nídi'i importë custumbrë pë raul u pë ruu'l, sino stubi cusë rqui'ni naná tubldí shcuénda'a lu më, nu cuëdchí ldu'u hia'a lúhi', nu rquitë ldu'u hia'a por Espíritu Santo nacuezënú lë'ë hia'a. <sup>18</sup> El quë narunë sirvë Cristo manërë za'quë, ni rquitë ldu'u Dios con lë'ëll nu ra sa'll adë bë nápëdi'i guëni'i rall cuntrë lë'ëll.

<sup>19</sup> Por ni cha guiagla'ga'a nezë catë rbedchí ldu'u hia'a, catë nídi'i

dishi'bi, catè guèdè'na'a compa'ni sa' hia'a tē gac rall más firmè lu shnezè Dios. <sup>20</sup> Adè rshí'nidi'il dchi'ni shtè Dios por lo què narául. Grè dau naza'què gau mieti perè na mal si talè raul tubi cusè nu ejemplè shténèl na ziquè tubi guè'è catè rreldè sa'l nu gúnèll duldè. <sup>21</sup> Pues bien nahin adè chu gáudi'i belè, nu adè chu gúdi'i vini, nu ni por chu guèdè'nèdi'i cualquier tubi cusè narunè rreldè bëchi sa' hia'a lu duldè, ni lo què runè dañi parè fe shtè sa' hia'a. <sup>22</sup> ¿Gu rialdí ldu'ul de què grè dau naza'què? Pues nabènè nahin perè adè rdildi dí'dzèdi'il con sa'l subrè puntè rē'. Rquitè ldu'u nguui el què naná firmè lu shnézi', el què nanèll rúnèll bien. <sup>23</sup> El què naráu cualquier cusè nu rza ldu'ull, nall culpablè purquè adè quèhádi'ill con fe; adè quèhúnèdi'ill cumplir según rialdí ldu'ull. Cualquier cusè naguèdè'na'a, si nápèdi'i hia'a confiansè naza'quin, pues duldè nahin parè lè'è hia'a.

## 15

*Gulè bë'nè lo què narac shtu'u sa'l*

<sup>1</sup> Grè hia'a naná firmè lu shnezè Dios, runè tucarè guèdè'na'a compa'ni ra nazugá'adi'i firmè lu shnezè mè. Gáca'a mè pacènci, lédèdi'i mènè narguili bien shtèna'a. <sup>2</sup> Cadè tubi hia'a runè tucarè guèdè'na'a bien con sa' hia'a tē tsaldí ldu'u rall más; gac rall firmè lu shnezè mè. <sup>3</sup> Mizmè Jesucristo adè bëquitèdi'i ldu'i mizmè lè'i' sino guc cumplir lo què naná escritè la'ni Sagradas Escrituras: “Grè ra didzabè nagoni'i mènè cuntrè lè'èl, bëabré guni'i rall cuntrè na”. <sup>4</sup> Pues grè lo què naná escritè la'ni Sagradas Escrituras, cuè ra di'dzè ni parè bien shtè hia'a. Naescritin tē guèsè'da'a la'nin tē gua'a ldu'u hia'a firmè lu shnezè mè tē gáca'a mè pacènci por shti'dzè mè nu

gápa'a esperansè. <sup>5</sup> Quègna'ba lu Dios, el què narni'inú lè'è hia'a, gúni' compa'ni lè'è tē, tē gac unidè tē ziquè bëséa'nè mè tubi ejemplè parè lè'è hia'a <sup>6</sup> tē gac gunè tē alabar Dios con tubsè llgabè nu con tubsè bë. Gulè bë'nè alabar Dadè Dios naná Shtadè Shláma'a Jesucristo.

*Bèr'tsè diza'què ladi ra nanádi'i mè israelitè*

<sup>7</sup> Por ni, gulè bë'nè recibir grè sa' tē cumè ziquè Jesucristo bë'ni' recibir lè'è hia'a parè guèlua'a pudèrè shtè Dios. <sup>8</sup> Lo què narnia'a na, bidè Cristo parè bë'nè mè sirvè lè'è ra mè israelitè parè gac cumplir grè ra promèsè nagoni'i Dios lu shtadè guèlú hia'a. Bidè mè parè guèlua'a mè ra di'dzè shtè Dios na verdá. <sup>9</sup> Nu bidè mè parè ra mènè nanádi'i mè israelitè, guèdè'è rall graci lu mè por galèrga'a ldu'u mè. Ni na de acuerdè naná escritè: Guna alabar lè'èl entrè grè naciuni. Gulda cantè lul; guènia'a blac llèru'bè na pudèrè shténèl.

<sup>10</sup> Stubi partè Sagradas Escrituras rni'i:

Gulè bëquitè ldu'u tē mènè nanádi'i israelitè.

Gulè bëquitè ldu'u tē juntè con shmènè mè.

<sup>11</sup> Stubi partè Sagradas Escrituras rni'i:

Gulè biadi'dzè cusè ru'bè nabènè Dios lu grè mènè shtè guè'dchiliu.

Lè'è tē nanádi'i mè israelitè, gulè bë'nè alabar lè'è mè juntè con ra shmènè mè.

<sup>12</sup> Nu Isaías bëquè'èi':

Tubi llèbni' Isaí guèdchini tē guènbè'a mè ni ra naciuni.

Ra mènè tsaldí ldu'u rall lè'i', el què nagonè salvar lè'è rall.

<sup>13</sup> Quègna'ba lu Dios, el què narunè parè gápa'a esperansè, guèshe'ldè mè lègrè nu paz la'ni ldu'u tē purquè rialdí ldu'u tē shti'dzè mè. Cagna'ba gapè tē



zihani esperansë por pudërë shtë Espíritu Santo.

<sup>14</sup> Bëcha, napa segurë de quë lë'ë të na të më za'quë nu rac bë'a të ra cusë shtë Dios, nu nanëa de quë rac të guëdë'l'ë të cunseju parë cadë tubi sa' të. <sup>15</sup> Perë la'ni cartë rë', adë bédzëbëdia'a guëquëa'a lu të grë enseñansë rë' të adë guëá'ldëdi'i ldu'u të di'dzë ni. Bënahin purquë zni bë'në më incarguë de quë gunahin. <sup>16</sup> Bë'në Dios tubi favurë de quë guna sirvë lë'ë Dadë Jesucristo entrë ra naná'di'i më israelitë. Quëhuna dchi'ni rë' naná bëne'e Dios parë gac salvar mi-eti, parë raca guna presentar grë ra naná'di'i më israelitë lu Dios ziquë tubi ofrendë naguëca'a më, tubi ofrendë nabë'në l dai' Dios por Espíritu Santo.

<sup>17</sup> Por Jesucristo naná runë compa'ni na, napa rsunë parë guëquitë ldua'a con dchi'ni nabëna por lë'ë më <sup>18</sup> purquë adë nápëdia'a valurë guënia'a lu të más cusë, sulamëntë lo quë nabë'në Cristo la'ni vidë shtëna; gunia'a lu ra mënë të ra naná'di'i më israelitë tsaldí ldu'u rall nu guëzu'bë diaguë rall shti'dzë më. <sup>19</sup> Por milagrë nu sëni nu con pudërë shtë Espíritu Santo, biadi'dza shti'dzë Jesucristo dizdë Jerusalén nu alreduerë lugar ni hashtë regiuni Ilírico; biadi'dza guëdubi lugar ni. <sup>20</sup> Zni guni'i ldua'a tsagnia'a diza'quë lu ra mënë catë nunquë guc bë'adi'i mënë lë Dadë Jesucristo të parë shchi'nia gáquëdi'in ziquë tubi mënë narza'a lídchi' guëc cimientë shtë hiu'u nabëntsa'u stubi sáhi'. <sup>21</sup> Ziquë na escritë:

Grë ra nadë bë'nëdi'i recibir diza'quë shtëhi', guini rall.

Grë ra nadë riasëdi'i shti'dzi', tsasë rall.

*Guc ldu'u Pablo tsáhi' ciudá Roma*

<sup>22</sup> Nalë rac shtua'a guënia'a diza'quë lu ra nanadë guënédi'i lë'ë më. Zihani mënë runë rall

cuntrë na; por ni adë bëna gan tsahia tubi visitë lë'ë të. <sup>23</sup> Perë iurne' bëna gan shchi'nia ndë'l'ë, guëdubi regiuni rë'. Por zihani izë rac shtua'a guëbaninúa lë'ë të. <sup>24</sup> Gueldë guëna visitar lë'ë të iurë tsahia España. Despuësë de tubi visitë con lë'ë të, rialdí ldua'a gunë të compa'ni na con nicidá nanapa parë nezë España. <sup>25</sup> Perë iurne' tsahia Jerusalén; guahia du'pë ayudë parë ra shmënë Jesús narëta' ndë <sup>26</sup> purquë ra mënë Macedonia nu Acaya bëtëá rai' tubi ofrendë parë ra shmënë Jesús nabënapëdi'i, ra naquërdë Jerusalén. <sup>27</sup> Pues bë'në rall llgabë ziquë cusë za'quë, gunë rall compa'ni ra mënë ni. Nabëne nahin purquë ra mënë Acaya nu Macedonia bë'në rall recibir diza'quë por ra mënë israelitë. Iurne' runë tucarë gunë rall compa'ni ra prubi con dumí shtë rall. <sup>28</sup> Iurë guna gan con asuntë rë', guna intriegu ofrendë ni guia'a rai'; iurní guërua'a parë España. Pues iurní gueldë guënahia lë'ë të. <sup>29</sup> Napa segurë de quë iurë guënahia lu të, guëdchinia con bendición shtë Jesucristo.

<sup>30</sup> Bëchi, quëhuna ruëguë lu të por nombre shtë Dadë Jesucristo nu por amor narne'e Espíritu Santo, de quë gunë të compa'ni na con oraciuni lu Dios. <sup>31</sup> Gulë guna'bë lu më të parë guëlá më na grëtë' lo quë narac shtu'u gunë ra nadë rialdídi'i ldu'u shti'dzë Jesús, ra naquërdë Judea. Gulë guna'bë lu më të parë ra shmënë Jesús nananú Jerusalén, gunë rall recibir con bien ayudë naguahia parë lë'ë rai'. <sup>32</sup> Nu gulë guna'bë lu më, si na voluntá shtë më, gueldë guënahia lë'ë të; guëdchinia con lëgrë shtë më nu guna du'pë descansë con lë'ë të. <sup>33</sup> Dios el quë narunë parë cuedchí ldu'u mieta, cuezënúhi' lë'ë të. Rac shtua'a cuedchí ldu'u të por pudërë shtë Dios; cuezënú më lë'ë

të. Amén.

## 16

*Pablo quëhúni' saludar sáhi'*

<sup>1</sup> Runa presentar lu të Febe, tubi na'a naná rialdí ldu'i diza'quë. Quëhúnëll sirvë ra shmënë Dios naquërelde guë'dchi Cencrea.

<sup>2</sup> Gulë bë'në recibir lë'i' con bien por lë Dadë Jesús, cumë ziquë runë tucarë gunë mieti con ra narialdí ldu'i Dios. Gulë bë'në compaňi lë'i' cualquier cusë narquí'ni' purquë lë'i' bë'në compaňi zihani mënë nu na bë'ni' compaňi.

<sup>3</sup> Gulë bë'në saludar Priscila nu Aquila naná ra shmëna lu dchi'ni shtë Jesucristo. <sup>4</sup> Lë'ë rai' bédchi'bë rai' prupi vidë shtë'në rai' parë gac salvara lu peligrë. Lëdë niá'asë na rdë'ëhia graci lu rai', sino zac ra los de más bëchi sa' hia'a nanádi'i më israelitë parë rialdí ldu'u rai' shti'dzë më. <sup>5</sup> Gulë bë'në saludë grë ra narialdí ldu'i diza'quë, ra nardëa lidchi Priscila nu Aquila. Gulë bë'në saludar Epeneto, el quë narac shtua'a. Epeneto guc primërë nagualdí ldu'i diza'quë regiuni Acaya. <sup>6</sup> Gulë bë'në saludë María, el quë nalë bë'në dchi'ni entrë lë'ë të. <sup>7</sup> Gulë bë'në saludë ra sahia, Andrónico nu Junias naganú rai' na la'ni lachigui'bë. Ra poshtë shtë më, napë rai' zihani rëspëti parë Andrónico nu Junias; más de ni, gualdí ldu'u rai' diza'quë más antsë quë na.

<sup>8</sup> Gulë bë'në saludë Amplias, stubi shmënë Jesús; nalë rac shtua'a lë'i'. <sup>9</sup> Gulë bë'në saludë Urbano, el quë nabë'nënë shchi'ni Jesús con lë'ë hia'a. Nu gulë bë'në saludë Estaquis, el quë narac shtua'a. <sup>10</sup> Gulë bë'në saludë Apeles naná bë'në gan lu grë prëbë ziquë shmënë Jesús. Nu zac gulë bë'në saludë famili shtë Aristóbulo. <sup>11</sup> Gulë bë'në saludë ra më ladza, Herodión, nu ra famili shtë Narciso naná rialdí ldu'u diza'quë. <sup>12</sup> Gulë bë'në saludë

Trifena nu Trifosa naná bë'në shchi'ni Jesús, nu zac bë'në saludë Nanë Pérsida; nalë bë'ni' dchi'ni shtë Dadë Jesús. <sup>13</sup> Gulë bë'në saludë Rufo el quë napë famë entrë ra naná rialdí ldu'i diza'quë, por lo quë nabë'ni'. Nu zac gulë bë'në saludë shni'a Rufo naná ziquë shní'ahia. <sup>14</sup> Gulë bë'në saludë Asíncrito nu Flegonte nu Hermas nu Patrobas nu Hermes con los de más shmënë Dios naná quërelde'nú rai'. <sup>15</sup> Gulë bë'në saludë Filólogo nu Julia nu Nereo con zánëll. Gulë bë'në saludë Olimpas con grë ra naná rialdí ldu'i diza'quë shtë Jesús, ra naná quërelde'nú lë'ë Olimpas.

<sup>16</sup> Gulë bë'në saludë cadë tubi lë'ë të con cariňi santu. Grë ra grupë shtë shmënë Cristo rshe'ldë rall saludë parë lë'ë të.

<sup>17</sup> Bëchi, runa ruëguë lu të, gulë gupë cuidadë ra nargú divisioni nu ra naná rdchi'bë problemë parë lë'ë të. Lo quë naquëhunë rall, na cuntrë diza'quë naná bësë'dë të. Gulë gulë con lë'ë rall <sup>18</sup> purquë grë ra mieti ra adë na rall bajo ordë shtë Dadë Jesucristo sino quëhunë rall cumplir deseo mal nananú la'ni ldu'u rall nu rguguë rall ldu'u ra mënë naná sencigi. Con di'dzë chulë nu libanë bishi, rsiguë rall ra mënë. <sup>19</sup> Grë mënë rac bë'a rall lla bëzu'bë diaguë të shti'dzë Dios, nu rquitë ldua'a. Rac shtua'a gac nasini të parë gunë të cusë za'quë, lëdëdi'i parë gunë të cusë mal. <sup>20</sup> Lë'ë Dadë narcue'dchí ldu'u hia'a nasesë, gunë më gan lu Satanás ziquë tubi nguui naguélú guëc ma. Lë'ë Dadë Jesucristo gunë l dai' lë'ë të.

<sup>21</sup> Timoteo naquëhunë'nú dchi'ni na, rshë'ldëll saludë parë lë'ë të; nu Lucio nu Jasón nu Sosípater, mënë ladza; rshe'ldë rall saludë.

<sup>22</sup> Na Tercio, caquëa'a cartë rë'; quëgshe'lda saludë parë lë'ë të cumë unidë na hia'a con Dadë Jesucristo.

<sup>23</sup> Gayo el quë nardë'ë pusadë parë na, nu rdëá grupë shtë shmënë Jesús lídchi', rshé'ldi' saludë parë lë'ë të. Nu Erasto naná tesorerë shtë guë'dchi, rshé'ldëll saludë; nu tubi bëcha lë Cuarto, tubi shmënë Jesús, rshé'ldëll saludë.

[<sup>24</sup> Lë'ë Dadë Jesucristo gunë ldai' grë të. Amén.]

*Rialú cartë rë' con tubi labansë*

<sup>25</sup> Iurne' guëdë'na'a alabar Dios, el quë narac gunë parë gac të firmë lu diza'quë shtë salvaciuni naná biadi'dza; ráqui' gúni' parë gac të firmë según lo quë nabëlua'a më lu hia'a, cusë naná naga'chi más antsë dizdë guzublú guë'dchiliu <sup>26</sup> perë iurne' bëru'u di'dzë ni lu llni nu rdë'ë hia'a cuendë di'dzë ni por ra Sagradas Escrituras nabëquë'ë ra nabiadi'dzë shti'dzë më guahietë. Grë ndë'ë na de acuerdë con mandamientë shtë Dios eternë. Shti'dzë më bédchini parë gac bë'a mieti shtë grë naciuni të tsaldí ldu'u rall de verdá nu guëzu'bë diaguë rall shti'dzë më.

<sup>27</sup> Guëdë'na'a alabar Dios por Jesucristo. Lë'ësë më na Dios nananë grë cusë. Llëru'bë na pudërë shtë më. Amén.

## Primërë cartë nabëquë'e San Pablo lu mënë Corintios

*Bëquë'e Pablo tubi cartë nu bëshë'ldi'in lu ra shmënë Dios naquërelde Corinto*

<sup>1</sup> Na Pablo, nahia tubi nagulë Dios. Nahia tubi poshtë shtë Jesucristo purquë zni na voluntá shtë më. Bëshë'ldë më na. <sup>2</sup> Juntë con Sóstenes, bëcha'a, quëquëa'a cartë rë' nu guëshë'ldahin lu grupë shtë shmënë Dios naquërelde guë'dchi Corinto. Na të shmënë më nabëzunë Dios almë shtë të purquë unidë na të con Cristo Jesús. Dios guna'bë lë'ë të, të gac të santu. Na të shmënë më igual ziquë los de más naná rianaldë tëchi l'dai' shtë Jesucristo, Shláma'a. Na më el quë narnibë'a lë'ë rai' nu también rnibë'a më lë'ë hia'a. <sup>3</sup> Gulë bë'në recibir bendición shtë më nu gulë cuedchí ldu'u të por Dios, Shtáda'a nu por Jesucristo Shláma'a.

*Bendición nadápa'a por Jesucristo*

<sup>4</sup> Siemprë rdë'a graci lu Dios por lë'ë të nu rdë'a graci lu më por ra favurë shtë Dios nanapë të purquë unidë na të con Jesucristo. <sup>5</sup> Por na të unidë con Cristo, Dios bëne'e grëtë' clasë bendición naná rac bë'a të pë runë cuntienë shti'dzë më nu rac të ruadi'dzë të shti'dzë më. <sup>6</sup> Grë ndë'ë quëhunin testificar de quë na verdá shti'dzë Jesús, di'dzë nabiadi'dzë na'a lu të iurë guquërelde'nú na'a lë'ë të. <sup>7</sup> Iurne' adë pë runë fáltëdi'i lo quë narne'e Dios. Napë të pudërë shtë Espíritu Santo mientras quëbezë të con ánimo dzë naguëabrí Jesucristo, Shláma'a, stubi. <sup>8</sup> Lë'ë më gunë më compañi lë'ë të parë gac të firmë lu shnezë më hashtë fin shtë guë'dchiliu. Iurní ni tubi chu

guëdchi'bë galquiá guëc të; guëa'në të sin culpë dzë naguëabrí më stubi. <sup>9</sup> Dios siemprë quëhúni' cumplir grë shti'dzë më. Lë'ë më guna'bë më lë'ë të parë gac të unidë con shini më, Jesucristo Shláma'a.

*Divisioni entrë ra shmënë Dios*

<sup>10</sup> Bëchi, quëhuna ruëguë lu të purquë na hia'a shmënë Jesucristo. Gulë gac të de acuerdë con lo quë naruadi'dzë të nu adë rdë'ëdi'i të si tsu divisioni entrë lë'ë të. Gulë guquërelde të sin dishi'bi. Gulë gapë mizmë llgabë nu gulë bë'në juzguë mizmë manërë. <sup>11</sup> Rnia'a lu të ndë'ë, bëchi, purquë ra famili shtë Cloé guni'i rai' lua nanú dishi'bi entrë lë'ë të. <sup>12</sup> Nahin verdá; tubi të rni'i: "Na nahia shmënë Pablo". Stubi të rni'i: "Nahia shmënë Apolos". Stubi të rni'i: "Nahia shmënë Cefas". Stubi të rni'i: "Nahia shmënë Cristo". <sup>13</sup> ¿Gu nanú zihani Cristo? Nanë të na, Pablo, adë cuëdia'a lu cruz por duldë shtë të. Adë bëriubë nisë të en el nombre shtë Pablo. <sup>14</sup> Dushquilli Dios de quë adë bëchu'bë nisëdia'a ni tubi de lë'ë të sino sulë Crispo nu Gayo <sup>15</sup> të adë guëni'idi'il bëchu'bë nisë Pablo lë'ël en el nombre shtë Pablo. <sup>16</sup> Nu zac bëchu'bë nisa ra famili shtë Estéfanas perë adë rëagnádi'i ldua'a bëchu'bë nisa stubi de lë'ë të. <sup>17</sup> Pues Cristo bëshë'ldë më na parë guadi'dza diza'quë lu ra mënë, lédëdi'i parë guëchu'bë nisa ra mënë. Bëshë'ldë më na parë guadi'dza lu mënë manërë sencigi, lédëdi'i con di'dzë nadë rac bë'adi'i mënë humildë të parë guëdë'ë mieti cuendë pë runë cuntienë galguti shtë Jesús lu cruz.

*Cristo nápi' pudërë; por lë'i' ze'dë guëdchini llni shtë Dios*

<sup>18</sup> Diza'quë de quë guti Cristo lu cruz por lë'ë hia'a nahin ziquë cusë nadë rllu'i'idi'i parë ra narianaldë nezë mal catë tsalú rall, perë parë lë'ë hia'a nazia'a nezë za'quë catë gac salvára'a, diza'quë ni na pudërë

shtë Dios. <sup>19</sup> Zni rni'i Sagradas Escrituras:

Guëzalúa grëtë' llni shtë ra më sabi; Guësëana tubi cu' grë ra llgabë shtë ra namás rac b'ë'a.

<sup>20</sup> ¿Pë fin napë ra di'dzë shtë më sabi u ra di'dzë shtë ra narlua'a lëy shtë Moisés?

¿Ca nanú ra enseñansë shtë ra nardildi di'dzë?

Ra enseñansë shtë mësë narianaldë llgabë shtë mënë, pues Dios bëluá'ai' enseñansë shtë rall na tuntë. <sup>21</sup> Dios el quë narac b'ë'a grëtë' cusë nu rac gunë më grë cusë, gunib'ë'ai' de quë ra mënë shtë guë'dchiliu nunquë gunguë bë'adi'i rall lë'ë më por prupi llni shtë rall, nilë por tantë narac rall. Más bien guc shtu'u më gac salvar mieti sulë por diza'quë. Rni'i mënë tuntë nahin, parë por diza'quë gac salvar grë ra narialdí ldu'i shti'dzë më.

<sup>22</sup> Ra mënë israelitë rac shtu'u rall guená rall milagrë shtë Dios, iurní tsaldí ldu'u rall. Ra mënë nanádi'i më israelitë, rguili rall llni nanapë mënë guë'dchiliu <sup>23</sup> parë lë'ë hia'a rdia'a dí'dza'a de quë por galguti shtë Cristo lu cruz gac salvára'a. Parë ra mënë israelitë diza'quë na ziquë tubi guë'ë catë rreldë rall. Parë ra mënë nanádi'i më israelitë, diza'quë na ziquë cusë nadë rlluí'idi'i. <sup>24</sup> Parë grë ra naguna'bë Dios, ra më israelitë u ra nanádi'i më israelitë, sulë Cristo na nezë parë gac salvar mieti. Cristo na pudërë nu llni shtë Dios parë gac salvára'a. <sup>25</sup> Parë ra mënë guë'dchiliu, diza'quë shtë Dios na ziquë cusë nadë rlluí'idi'i, parë rnia'a lu të llni shtë Dios más lasac quë grë ra llni nanapë mënë guë'dchiliu; nu lo quë narni'i rall na débil parë Dios, nahin más fuertë quë grë ra fuersë nanapë mënë. <sup>26</sup> Dadë, gulë bédë'ë cuendë de quë Dios gudili më lë'ë të aunquë du'psë de lë'ë të rac b'ë'a të según llgabë shtë ra

mënë. Du'psë të na të më nalasac; du'psë të na mënë naná rrib'ë'a. <sup>27</sup> Dios gulë ra mënë sencigi, ra nadë ráquëdi'i, të parë guëtú lu ra më sabi, ra nanapë llni shtë mënë. Gulë më ra mënë débil según llgabë shtë mënë parë guëtú lu ra mënë namás fuertë. <sup>28</sup> Gulë më ra nalasáquëdi'i nu ra mënë narunë ra sáhi' desprëci; quiere decir, gulë më cusë nalasáquëdi'i parë tsalú cusë narni'i mënë napin valurë nu parë guëlua'a lu llni ra cusë narni'i mënë adë nádi'i verdá. <sup>29</sup> Zni b'ë'në më të adë chu gunë nadchínidi'i delantë lu më. <sup>30</sup> Parë mizmë Dios b'ë'në më unir lë'ë të con Cristo Jesús nu b'ë'në Dios të gac b'ë'a hia'a lë'ë më por Cristo, nu por Cristo tubldí na shcuénda'a lu Dios. Por Cristo na hia'a shmënë më naná rrunë almë shtë hia'a. Por Cristo na hia'a salvar. Guzi'i më lë'ë hia'a. <sup>31</sup> Zni nahin de acuerdë lo quë narni'i Sagradas Escrituras: "Si talë tubi de lë'ë të runë nadchínil pues b'ë'në nadchini sulë por lo quë nab'ë'në Dadë".

## 2

### *Diza'quë nu galguti shtë Jesús*

<sup>1</sup> Bëchi, iurë bidë guënia'a lu të lë'ë verdá shtë Dios, adë biadí'dzëdia'a ziquë tubi mësë narlua'a con di'dzë nadë rac bë'adi'i të sino biadi'dza clarë. Gunia'a lu të di'dzë nab'ëlua'a Dios lua. <sup>2</sup> Iurë guquërdënúa lë'ë të, guni'i ldua'a guadi'dza sulë tubsë di'dzë de quë Jesucristo gunë salvar lë'ë hia'a, de quë guti më lu cruz por lë'ë hia'a. <sup>3</sup> Iurë bidë guëdchinia lu të, pues adë gualdídi'i ldua'a mizmë na sino bédzëba nu bëchi'cha. <sup>4</sup> Iurë gunia'a lu të ra diza'quë shtë Dios, adë guni'inúdia'a lë'ë të con di'dzë sabi naze'dë por llni nanapë mënë guë'dchiliu, sino guni'inúa lë'ë të con pudërë shtë Espiritu Santo, el quë nab'ë'në zihani cusë ru'bë. <sup>5</sup> Guni'inúa lë'ë të, të tsaldí ldu'u të shti'dzë Dios purquë bini të

puđerë shtë më, lëdëdi'i por tantë rac ruadi'dza. Zni guc parë gac të firmë; dchi'chi na fe shtë të ziquë tubi cimientë shtë hiu'u.

*Por Espiritu Santo rac bë'a hia'a*

<sup>6</sup> Zni na manërë biadi'dzë na'a diza'quë lu ra mënë, perë biadi'dzë na'a di'dzë sabi lu ra mënë namás rianaldë ra shnezë Dios. Ra di'dzë sabi naruadi'dzë na'a, adë zë'dëdi'in de guë'dchiliu rë', nilë por ra mënë naquëgnibë'a ra sa' rall. Grë cusë ni nasesë tsalú ra <sup>7</sup> perë ruadi'dzë na'a con llni shtë Dios. Ruadi'dzë na'a ra cusë secretë shtë Dios. Ruadi'dzë na'a di'dzë sabi shtë më, ra cusë nabë'në më ordenar antsë cueshtë guë'dchiliu parë gac salvára'a. <sup>8</sup> Ni tubi ra naná rnibë'a lu guë'dchiliu rë', adë riasëdi'i rall ndë'ë. Si talë niasë rall, adë niaquë'ëdi'i rall Dadë Jesús lu cruz, el quë narnibë'a guëdubi gube'e. <sup>9</sup> Zni rni'i Sagradas Escrituras:

Dios bë'në më preparar cusë adë ni chu gunádi'i nu adë chu bínidi'i, nu adë chu bë'nëdi'i llgabë.

Cusë ni na parë ra narac shtu'u lë'ë më.

<sup>10</sup> Grë ndë'ë bëlua'a më lu hia'a por Espiritu shtë më. Lë'ë Espiritu na llni nu riasë Espiritu ra cusë namás naga'chi, hashtë shgabë Dios namás secretë rac bë'a Espiritu.

<sup>11</sup> ¿Chull gac bë'a lo quë nanú la'ni ldu'u nguui? Mizmë nguui riasëll llgabë nananú la'ni ldu'ull. Zni na con Dios; sulamëntë Espiritu shtë më rac bë'a llgabë shtë më. <sup>12</sup> Lë'ë hia'a adë bédë'nëdi'ia'a recibir Espiritu naná rnibë'a mënë shtë guë'dchiliu sino bédë'na'a recibir Espiritu naná ze'dë de Dios të gac bë'a hia'a grë bendición nabëzëlaa'chi më parë lë'ë hia'a. <sup>13</sup> Ruadi'dzë na'a shcuendë ra cusë rë' con di'dzë nabëlua'a Espiritu shtë Dios, lëdëdi'i con di'dzë nabësë'dë na'a por ra mësë shtë guë'dchiliu. Zni rlua'a

na'a ra cusë shtë Espiritu lu ra mënë narianaldë tëchi Espiritu Santo.

<sup>14</sup> Grë ra nanapëdi'i Espiritu cueszënuhi' la'ni ldu'ull, adë rúnëdi'ill recibir di'dzë shtë Espiritu purquë parë lë'ëll cusë ni adë rllu'i'idi'i. Cusë tuntë rni'ill. Adë riasëdi'ill purquë rqui'ni llni shtë Espiritu parë tsasë mënë ra cusë shtë Espiritu. <sup>15</sup> Perë grëtë' nacabezënu Espiritu Santo rac bë'a rall grëtë' cusë nalasac; perë ra sa' nguui ni, ra nadë tsanaldëdi'i tëchi Espiritu Santo, adë rac bë'adi'i rall blac lasac na primërë nguui ni. <sup>16</sup> Ra Sagradas Escrituras rni'i: “¿Chull riasë? u ¿chu rac bë'a lla na llgabë shtë Dadë Dios? ¿Chull guëlua'a Dios?” Perë lë'ë hia'a nadápa'a Espiritu; por ni rac bë'a hia'a llgabë shtë Cristo.

### 3

*Quëdë'na'a sirvë lë'ë Dadë Dios*

<sup>1</sup> Zni nahin bëchi, adë gú'di'i manërë të guadi'dza lu të cumë ziquë mënë naquëgsë Espiritu Santo, sino biadi'dza lu të ziquë mënë narianaldë tëchi ra cusë shtë guë'dchiliu. Na të ziquë me'dë en cuantë ra cusë shtë Cristo. <sup>2</sup> Bëluá'ahia lë'ë të con enseñansë sencigi cumë ziquë tubi me'dë naradchi. Rúnëdi'i të gan gau të cumidë ziquë më ru'bë. Todavía adë riasëdi'i të ra enseñansë naná rqui'ni parë su të firmë lu shnezë Dios. <sup>3</sup> Hashtë ne' na të ziquë mënë narianaldë tëchi ra cusë shtë guë'dchiliu; quërelde ti igual ziquë los de más sa' të. <sup>4</sup> Si talë rni'ill: “Na nahia shmënë Pablo?; stubi të rni'ill: “Nahia shmënë Apolos”, iurní quëhunë të llgabë ziquë ra mënë shtë guë'dchiliu, lëdëdi'i ziquë mënë nanapë Espiritu Santo.

<sup>5</sup> ¿Chull na Pablo? ¿Chull na Apolos? Na na'a nadë más ra nabëshe'ldë Dios; por shti'dzë na'a gualdí ldu'u të diza'quë shtë Dadë. Cadë tubi muzë shtë Dios bë'ni' segun fuersë nu llni

nabëne'e më. <sup>6</sup> Na bëcabnía bë'dchi; Apolos gudi'li ra plantë, perë Dios bëseru'bë më ra plantë ni. <sup>7</sup> De manërë de quë ni tubi na'a, el quë nabëcabní bë'dchi u el quë naguati'li ra plantë, lasáquëdi'i na'a, perë Dios na el quë nalasac. Bëseru'bë më ra plantë. <sup>8</sup> El quë narcabní nu el quë nargui'li, na rai' unidë, nu Dios quilli cadë tubi lë'ë hia'a según dchi'ni naquëdë'na'a. <sup>9</sup> Grë hia'a na hia'a ra nardë'na'a dchi'ni juntë con lë'ë më. Lë'ë të na të ziquë giuu'u lachi catë quëhunë më dchi'ni.

Na të ziquë tubi hiu'u naquëgza'a më. <sup>10</sup> Nahia ziquë mësë albañil naná gulë Dios parë guëzu'ba cimientë shtë hiu'u. Hia stubi quëgza'a hiu'u guëc cimientë ni. El quë narza'a hiu'u rqui'ni gápi' cuidadë manërë naquëgzá'all hiu'u. <sup>11</sup> Pues ni tubi adë chu nápëdi'i derechë guëzúbëll stubi cimientë purquë hia nanú cimientë verdadërë naná mizmë Jesucristo. <sup>12</sup> Perë cadë nguii quëgzá'all tubi hiu'u con orë u bëdchichi u guë'ë nalasac u con hiaguë u con gui'lli guia. <sup>13</sup> Lë'ë dchi'ni de cadë lë'ë hia'a guëru'u lu llni dzë shtë juici. Dzë ni guëdchini gui'i të parë gunë gui'i prëbë pë clasë dchi'ni bë'në mieti. <sup>14</sup> Si talë tubi de lë'ë hia'a bëza'a tubi hiu'u nanadë tsequi lu gui'i, gunë nguii ni recibir pagu por dchi'ni nabë'nëll <sup>15</sup> perë en cambi, si talë tubi de lë'ë hia'a guëza'a hia'a tubi hiu'u con cusë naná sutípëdi'i lu gui'i, pues guëníntill grëtë'; nídi'i pagu parë lë'ëll aunquë lë'ëll gac salvárëll cumë ziquë rgu nguii tubi cusë la'ni hiu'u narie'qui.

<sup>16</sup> ¿Pë adë rac bë'adi'i të de quë na të ziquë iádu'u catë cuzë Dios, de quë Espíritu shtë Dios cuzënúhi' la'ni ldu'u të? <sup>17</sup> Si talë tubi de lë'ë të quëhúnëll usar iádu'u shtë më tubi cusë mal, guëne'e më fin parë lë'ëll. Catë cuzë më, nahin santu nu también cuerpë shtë të na

santu.

<sup>18</sup> Adë rsiguëdi'il mizmë lë'ëll. Si talë tubi de lë'ë të rni'il nal sabi con llni nanapë mënë guë'dchiliu, mejurë guëabril ziquë tubi naráquëdi'i të gáquëll më sabi de verdá. <sup>19</sup> Pues llni shtë ra mënë narianaldë cusë shtë guë'dchiliu rë', nahin ziquë cusë tuntë parë Dios. Naescritë: "Dios quëhunë parë ldaguë më sabi lu galënasini shtë rall ziquë rlaguë tubi ma lu trampë". <sup>20</sup> Nu zac rni'i Sagradas Escrituras: "Lë'ë Dadë rac bë'ai' ra llgabë shtë mënë sabi, de quë lasáquëdi'i shgabë rall". <sup>21</sup> Por ni adë chu gunë natchínidi'i de quë nall shmësë sa'll. Pues grëtë' cusë nahin parë lë'ë të; <sup>22</sup> Pablo, Apolos, Pedro, guë'dchiliu, nu vidë, nu galguti, nu lo quë naná iurne', nu ra cusë naguër gac, grëhin na parë lë'ë të. <sup>23</sup> Nu lë'ë të na të shmënë Cristo; rni'bë'a më lë'ë të nu Cristo rzu'bë diágui' shti'dzë Dios.

## 4

### *Dchi'ni shtë ra poshtë*

<sup>1</sup> Grëtë' të napë quë gunë të llgabë de quë na na'a sulamëntë shmuzë Cristo. Gulë më lë'ë na'a parë tsaglua'a na'a ra mënë di'dzë shtë më, cusë de quë antsë adë guc bë'adi'i mieti. <sup>2</sup> El quë naná incarguë tubi dchi'ni, napë quë gáqui' naza'quë; napë quë gúni' cumprir lo quë narunë tucarë. <sup>3</sup> Por partë shtëna adë riádi'i ldua'a iurë quëhunë të juzguë lë'ë na, nilë riádi'i ldua'a por los de más sahia narunë juzguë na; pues adë ráquëdia'a gunë juzguë mizmë na. <sup>4</sup> Perë si talë ni tubi shgaba adë quëgdchí'bëdi'i galquiá cuntrë na, adë na segurë de quë nápëdia'a faltë. Lë'ë Dadë na el quë nangunë juzguë shchi'nia. <sup>5</sup> Adë rúnëdi'i të juzguë nasesë. Gulë cuzë hashtë lë'ë Dadë guëabrá; guëgú më grëtë' cusë lu llni, grë lo quë naga'chi lu nacahi. Guëlua'a më grëtë' narac

shtu'u mieti la'ni ldu'u rall. Iurní gunë më honrar cadë nguui según narunë tucarë.

<sup>6</sup> Dadë, quëadi'dza ra cusë rë' parë bien shtë të. Quëgdchi'ba tubi comparaciuni naná runë tratë dchi'ni nabëdë'në na'a, Apolos con na. Gulë guagla'guë enseñanse shtë na'a; gulë bë'në cumplir lo quë narni'i Sagradas Escrituras shcuendë lo quë narunë tucarë gunë mënë, nu parë ni tubi të adë rni'i'di'i nadchini de mësë shtënel nu rúnël desprëci stubi mësë entrë lë'ë të. <sup>7</sup> ¿Chull bë'në të tsu tubi mësë entrë lë'ë të? ¿Pë cusë nápël naná'di'i lo quë nabë'nël recibir? Si talë bëzëlaa'chi më lo quë nanápël, ¿pëzielú runë nadchínil? Rúnël ziquë lë'ël bë'nël gan por mizmë fuersë shtënel.

<sup>8</sup> Lë'ë të më Corinto, runë nadchini të purquë rni'i të adë pë runë fáltëdi'i, de quë napë të grë bendición narshe'ldë Dios dizdë gube'ë. Runë të llgabë rquí'nidi'i të lë'ë na'a, de quë rribë'a të ziquë rëy, de quë lasáquëdi'i na'a. Nalë rac shtua'a de quë nanibë'a të ziquë rëy të guëribë'anú na'a lë'ë të. <sup>9</sup> Pues llua'ahia de quë Dios bësa'në më lë'ë na'a ra poshtë lúltimë lugar. Na na'a ziquë ra mënë mal naguc condenar parë gati rai'. Dzu na'a lu ra mënë nu lu ra ianglë nadë más parë guëbi'a rai' lu na'a cumë cusë nardzëguë' ldu'u mieti. <sup>10</sup> Rdë'në na'a sirvë lu Cristo perë lë'ë të rni'i të na na'a tuntë mientras rni'i të na të shmënë më namás rac bë'a. Na na'a ra nalasáquëdi'i perë lë'ë të sí, lasac të. Quëhunë mënë honrar lë'ë të perë quëhunë të desprëci lë'ë na'a. <sup>11</sup> Hashtë iurne' quëgzac zi na'a lu galërldia'në nu lu galërbidchi; runë faltë shabë na'a; ra mënë rushtiá rall guëc na'a; adë nídi'i lidchi na'a. <sup>12</sup> Rdzaguë na'a lu ra dchi'ni naquëhunë guia'a na'a. Ra mënë rgue guëc na'a perë rdchigrë na'a con di'dzë nanapë ben-

dición shtë Dios. Rzunaldë rall lë'ë na'a perë lë'ë na'a rua'a ldu'u na'a sin adë pë rni'i'di'i na'a cuntrë lë'ë rall. <sup>13</sup> Rni'i rall cuntrë lë'ë na'a perë na na'a pacënci. Quëhunë rall tratë lë'ë na'a ziquë gui'lli lu nezë; runë rall tratë lë'ë na'a ziquë cusë más nadzabë la'ni guë'dchiliu, cusë nadë rllu'i'di'i.

<sup>14</sup> Adë rquë'ëdia'a ndë'ë parë guëtú lu të sino parë guënehia cunsëju ziquë ra shinia narac shtua'a. <sup>15</sup> Aunquë napë të chi'i mili mësë naná rlua'a lë'ë të, napë të tubsë shtadë të. Por ra diza'quë nagunia'a lu të, na të unidë con Cristo Jesús. Por ni nahia ziquë shtadë të. <sup>16</sup> Por ni quëhuna ruëguë lu të de quë cubënebi të cumë ziquë ejemplë shtëna. <sup>17</sup> Parë gunë të cumplir narac shtua'a, bëshe'lda Timoteo lu të. Náhi' tubi nguui nabëna gan por Cristo nu rac shtua'a lë'i'. Siemprë quërelde zá'quëll ziquë shmënë Dios. Lë'ë Timoteo guësëagná ldú'i' lë'ë të lo mizmë enseñansë nabëluá'ahia lla narunë tucarë guëquërelde ra mënë shtë Cristo, igual ziquë rluá'ahia guëdubi lugar catë nanú grupë shtë shmënë Dios. <sup>18</sup> Nanú bëldá de lë'ë të nalë runë rall nadchini; runë rall llgabë adë gueldë guënëadia'a lë'ë të <sup>19</sup> perë quëbeza të parë tsahia lueguë nu gueldë guënahia lë'ë të si talë Dadë guënë'ei' permisi. Iurní gac bë'ahia chu narunë nadchini. Gac bë'ahia si talë nadë más ruadi'dzë rall u si napë rall pudërë shtë Dios. <sup>20</sup> Catë rribë'a Dios ziquë rëy, nanú más quë di'dzë narni'i mënë; nanú milagrë nu sëñi naquëhunë më. <sup>21</sup> ¿Pë rac shtu'u të? ¿Zeldë guënahia lë'ë të con tubi hiaguë; gau të varë? u ¿zeldë guënahia lë'ë të cumë më nadu'u, ziquë tubi narac shtu'u lë'ë të?

## 5

*Napë quë gunë të juzguë el quë nabë'në mal*



<sup>1</sup> Quëgni'i mënë de quë entrë lë'ë të nanú ra naquërdë mal, de quë tubi nguiu cuá'all shmadrástëll. Pues duldë ni ra mënë nanadë israelitë, adë rúnëdi'i rall duldë ni. <sup>2</sup> Mejurë niatú lu të nu niu'në të por conductë shtë nguiu ni. Runë tucarë guëgú të lë'ëll ladi grupë shtë shmënë Dios. <sup>3</sup> Pues aunquë la'di súdia'a nga'li perë rëagná ldu'a'a lë'ë të. Hia bëna juzguë el quë nabë'në duldë ni cumë zugá'ahia nga'li con lë'ë të. <sup>4</sup> Gulë bédëa con autoridá shtë Dadë Jesucristo, nu lë'ë na quëbezënúa lë'ë të con espíritu shtëna, nu lë'ë pudërë shtënë Jesucristo Shláma'a, quëbezënú lë'ë të. <sup>5</sup> Gulë bë'në intriegu nguiu ni guia'a Satanás të parë tsalú shcuérpëll con mal deseo shtënëll, perë espíritu shtë nguiu ni gac salvar iurë lë'ë Dadë Jesús guëabrí stubi.

<sup>6</sup> Mal na iurë runë nadchini të. ¿Pëllë adë guënëdi'i të tubi dichë narni'i: "Du'pë levadurë rdë'ë fuersë guëdubi nacubë"? <sup>7</sup> Gulë bë'në ziquë ra mënë israelitë guahietë. Iurë bédchini laní Pascu, gulú rall grë guetështildi naguctsa'u con levadurë. Gulë bësa'në grë duldë nananú entrë lë'ë të, të gac të limpi ziquë guetështildi cubi nagudáu ra mënë israelitë dzë shtë laní. Gulë guná, lë'ë lli'li shtë Pascu, hia guti. ¿Chu na sacrifici ni? Pues mizmë Cristo. <sup>8</sup> Zni rqui'ni guëquërdëru'u hia'a con ldu'u limpi nu con verdá naná ziquë guetështildi sin levadurë. Adë chu guëquërdëdi'i con cusë mal; adë gápëdi'i të llanë la'ni ldu'u të.

<sup>9</sup> La'ni stubi cartë nabëshe'lda lu të, guní'ihia lu të adë gápëdi'i të tratë con ra narquënú ra sáhi'. <sup>10</sup> Adë guní'idia'a lu të de quë na mal si talë napë të tratë con ra mënë shtë guë'dchiliu, ra narquënú ra sáhi', u ra narzebi ldu'u pë shtë më, u ra nguba'në, u ra narunë adorar ra figurë

naractsa'u, purquë nídi'i mudë guëquërdë të lu guë'dchiliu sin quë napë të tratë con ra mënë ni. <sup>11</sup> Lo quë nagunia'a lu të iurne', adë gapë të tratë con tubi nguiu naná rni'i nall shmënë Dios. Si talë nguiu ni rquënull ra sáhi', u si talë rzebi ldú'ull pë shtë mënë, u si talë rúnëll adorar ra figurë, u si talë ruadí'dzëll cuntrë sa'll, u si talë rzuu'dchill, u si talë nall nguba'në; con nguiu ni adë raunúdi'i të lë'ëll. <sup>12-13</sup> Pues adë rúnëdi'i tucarë guna juzguë ra mënë shtë guë'dchiliu; pues Dios gúni' juzguë lë'ë rall perë grupë shtë shmënë Dios, sí, runë tucarë gunë rall juzguë sa' rall. Por ni gulë cu nguiu naquëhunë duldë ni entrë lë'ë të.

## 6

*Ra dishi'bi nariagdchininú të lu ra juësi*

<sup>1</sup> Adë nazá'quëdi'i rdchi'bë të galquiá cuntrë stubi sa'l delantë ra juësi nanadë guënëdi'i Dios. Gulë bë'në rëglë ra asuntë entrë mizmë lë'ë të. <sup>2</sup> Nanë të ra shmënë Dios gunë rai' juzguë ra mënë shtë guë'dchiliu. Sí talë gunë të juzguë ra mënë shtë guë'dchiliu, pues rac të gunë të juzguë ra asuntë mitu'në entrë ra grupë shtë shmënë Dios. <sup>3</sup> ¿Pëllë adë rac bë'adi'i të de quë guëdë'na'a juzguë ra ianglë? Cuantë más runë tucarë guëdë'na'a juzguë ra asuntë shtë vidë rë'. <sup>4</sup> Si talë nápël problemë con stubi sa'l, adë nazá'quëdi'i guëdchí'bël galquiá cuntrë sa'l. Pues ra shmënë Dios namás lasáquëdi'i entrë lë'ë të, rac rall gunë rall rëglë asuntë shtënëll. <sup>5</sup> Ndë'ë rnia'a lu të, të parë guëtú lu të. ¿Pëllë adë nídi'i entrë lë'ë të ni siquierë tubi naná rac gunë juzguë parë gúnëll rëglë asuntë nanápël? <sup>6</sup> ¿Pëllë rqui'ni tubi narialdí ldu'i Dios, guëdchí'bëll demandë lu stubi sa'll delantë lu ra juësi naguënëdi'i Dios?

7 Napë të dishi'bi nu rdchi'bë të galquiá cuntrë sa' të. Rlua'a de quë adë bë'nëdi'i të cumplir shti'dzë Jesús; napë të faltë. Mejurë gulë bë'në sufrir mal tratë. Gulë bédë'ë sí cuanë mënë lo quë nanápël. <sup>8</sup> En cambi quëhunë të mal; rbaa'nël pë cusë shtë ra naná shmënë Dios.

<sup>9</sup> ¿Pëllë adë rac bë'adi'i të de quë grëtë' ra mënë mal, adë tsutëdi'i rall catë quëbezë Dios? Adë rdë'edi'i të sí parë guëguguë sa' të lë'ë të. Ra narquënu sa'll, ra narunë adorar figurë, ra narunë duldë adulteri, ra narunë ziquë ra mamflor, <sup>10</sup> ra nguba'në, ra narzebi ldu'u pë shtë sa'll, ra zudchi, ra naná runë cuntrë sa'll, ra nardchisú pë shtë mënë con engañi; grë mënë ni adë ni mudë tsutë rall lugar catë rribë'a Dios ziquë Rëy. <sup>11</sup> Antsë zni bë'në të; guc të igual ziquë ra mënë ni perë iurne' bëzunë më almë shtë të; unidë na të con Dios santu. Napë të tratë con Dios; bë'në më recibir lë'ë të por lo quë nabë'në Jesucristo juntë con Espíritu nabëshe'ldë Dios, Shtáda'a.

### *Shcuerpë nguii na santu*

<sup>12</sup> Rni'i mënë: “Nahia librë parë guna lo quë narac shtua'a”. Perë rnia'a lu të, grë cusë adë rsëdchínidi'i cusë za'quë parë lë'ë hia'a. Rni'il de quë nahia librë parë guna lo quë narac shtua'a, perë adë guëdë'edia'a sí parë guëribë'a cusë mal na. Adë nádia'a bajo ordë shtë ra cusë ni. <sup>13</sup> Stubi cusë rni'i mieti: “Cumidë na parë guëdáuha'a nu nabánia'a parë guëdáuha'a” perë Dios guëdë'ei' fin guërupë ra cusë ni. Nídi'i verdá de quë cuerpë shtë mieti na parë guëquënu mieti sa'll, sino shcuerpa'a na parë lë'ë Dadë Jesús nu lë'ë Dadë na parë bien shtë hia'a. <sup>14</sup> Ziquë bëldishtë Dios lë'ë Dadë Jesús ladi ra tégulë, zni zac guëldishtë më lë'ë hia'a con pudërë shtë më.

<sup>15</sup> ¿Pëllë adë rdë'edi'i të cuendë de quë cadë tubi de lë'ë të na partë shtë cuerpë shtë Cristo? ¿Ni mudë guënehia sí parë partë shtë Cristo gaquin partë shtë cuerpë shtë na'a mal? Aquëdi'i, jamás gaquin zni. <sup>16</sup> ¿Pëllë adë rdë'edi'i të cuendë de quë iurë tubi nguii rquënull con tubi na'a mal, hia iurní guërupë rall rac rall tubsë cuerpë? Pues ra Sagradas Escrituras rni'i: “Guërupë rall gac rall tubsë cuerpë”. <sup>17</sup> Perë iurë tubi mieti gac unir con Dadë, hia guërupë rai' na rai' tubsë. Napë rai' mizmë espíritu.

<sup>18</sup> Gulë bëllu'në lu grë duldë narunë tratë cusë mal entrë ra na'a nu ra nguii. Cualquier stubi duldë naná runë tubi mieti, quëhunin dañi parë sa'll, perë el quë narquënu sáhi', quëhúnëll dañi cuntrë prupi shcuerpëll. <sup>19</sup> ¿Pëllë adë rdë'edi'i të cuendë de quë cuerpë shtë të na lugar catë cuezë Espíritu Santo? Bédë'ë Dios Espíritu Santo parë cuezënuhi' lë'ë të, parë guëquërdënuhi' lë'ë të. Lë'ë më na më dueñi shtë të; rribë'a më lë'ë të, lëdëdi'i rribë'a të mizmë lë'ë të. <sup>20</sup> Guzi'i Dios lë'ë të tubi präci namás lasac të gac të shmënë më. Por ni gulë bë'në honrar lë'ë më con cuerpë shtë të nu con espíritu shtë të. Guërupë cusë ni ze'dë de Dios.

## 7

### *Cunseju parë ra casadë*

<sup>1</sup> Iurne' guna contëstë ra pre-guntë naguna'bë di'dzë të la'ni cartë nabëshe'ldë të. Bien nahin parë tubi nguii de quë guëtsë'adi'i nguii <sup>2</sup> perë cumë nanú zihani tentación parë gunë mieti duldë, mejurë cadë nguii gapë tsë'lëll nu cadë na'a gápi' tsë'li'. <sup>3</sup> Grë ra nguii naná casadë napë quë gunë rall cumplir lo quë narunë tucarë ziquë tse'lë na'a, nu ra na'a casadë napë quë gunë rall cumplir con

tse'lë rai'. <sup>4</sup> Tubi na'a adë nádi'll dueñi shtënë shcuérpëll sino quë tsé'li' nápëll dereché parë shcuérpë tsé'li'. Mizmë manërë ra nguiu adë nádi'll dueñi shtë shcuérpëll sino quë tse'lë nguiu nápëll dereché parë shcuérpë nguiu. <sup>5</sup> Lë'ë të naná casadë, adë rúnëdi'll negar parë ga'anul tsé'lël; sulamëntë si talë guërupë të na të de acuerdë por tubi tiempë parë gunë të orar lu Dios, hia despuësë napë quë guëbrí ga'anul tsé'lël të parë gúnëdi'i Sata-nás gan lul nu ldáguël lu duldë.

<sup>6</sup> Cagnia'a lu të ndë'ë ziquë tubi permisi, lédëdi'i ziquë mandamientë shtë Dios. <sup>7</sup> Pues por partë shtë na, rac shtua'a de quë grë nguiu gac ziquë na, perë adë nádi'in posiblë. Bëzëlaa'dchi Dios cadë tubi nguiu fuersë especial; bëldá rall rtsë'a; stubi nguiu adë rtsë'adi'll.

<sup>8</sup> Rnia'a lu ra nanádi'i casadë nu lu ra viudë de quë nabiën si adë guëtsë'adi'i të ziquë nahia <sup>9</sup> perë si talë adë ráquëdi'i gunë të gan lu ra deseo, pues gulë bëtsë'a. Mejurë guëtsë'al quë gápëll mal llgabë.

<sup>10</sup> Grëtë' të shmënë Dios naná casadë, rribé'ahia lu të de quë ra na'a adë guësá'nëdi'll tsé'ell. Mandadë rë' lédëdi'i shtëna sino nahin mandadë shtë Dadë Jesús. <sup>11</sup> Pues si talë tubi na'a bësä'nëll tsé'lëll; separadë na rall; adë cá'adi'll stubi nguiu u guécá'all tsé'lëll stubi. Mizmë manërë napë quë gunë ra nguiu cumplir; adë gáquëdi'i divorciar rall.

<sup>12</sup> Lu të los de más mënë, rnia'a lo quë llúa'ahia na bien. Lë'ë Dadë bësä'nëdi'i di'dzë rë'. Si talë nanú tubi nguiu rialdí ldu'ull shti'dzë Dios perë tsé'lëll adë rialdídi'i ldu'i shti'dzë më, perë lë'ë na'a ni nall cunformë guëquërdënull tsé'lëll, nguiu ni napë quë tsagla'guë guëquërdëll con tsé'lëll. <sup>13</sup> Nu zac, si talë tubi na'a rialdí ldu'ull shti'dzë Dios perë tsé'lëll adë rialdídi'i ldu'ull shti'dzë më, si

talë lë'ë nguiu ni nall cunformë guëquërdënull tsé'lëll, adë gac divorciar rall. <sup>14</sup> Lë'ë nguiu nanadë rialdídi'i ldu'i perë tsé'li' sí rialdí ldu'i shti'dzë Dios, nguiu ni rúnëll recibir bendición shtë Dios. Nu zac lë'ë na'a nanadë rialdídi'i ldu'i shti'dzë Dios perë tsé'lëll sí nall shmënë Dios, pues na'a ni quëhúnëll recibir bendición shtë Dios. Guc ldai' por Dios por nall unidë con tsé'lëll. Si talë lédëdi'i zni, shini shtë ra mënë ni na rai' ziquë shini ra nanadë rialdídi'i ldu'i Dios, perë iurne' ra shini rall quëhunë rall recibir ra bendición shtë Dios. <sup>15</sup> Perë si talë lë'ë nguiu u lë'ë na'a nadë rialdídi'i ldu'i Dios, rac shtú'ull guësá'nëll tsé'lëll, pues zni gaquin. Iurní lë'ë nguiu u lë'ë na'a naná bëa'në, nall librë. Gulë Dios lë'ë hia'a parë guëquërdëda'a en paz të adë tsúdi'i dishi'bi entrë ra naná casadë. <sup>16</sup> Lë'ë të na'a, nídi'i segurë de quë tsaldí ldu'u tsé'lëll si guëquërdënull lë'ëll. Nu zac lë'ë të nguiu, nídi'i segurë tsé'lëll tsaldí ldu'i shti'dzë Jesús.

<sup>17</sup> Ndë'ë na narunë tucarë guédë'na'a; cumë ziquë bëne'e Dios llni cadë túbia'a, cha guédë'na'a cumplir voluntá shtë më. Runë tucarë tsagla'guë nguiu cumë iurë guna'bë më lë'ëll. Pues runë tucarë tsagla'guë guëquërdëda'a de acuerdë con principi shtë vidë cubi nadápa'a. Zni rribé'ahia guëdubi grupë shtë shmënë Dios. <sup>18</sup> Si talë iurë guna'bë Dios lë'ëll, nu nápëll sëñi de quë bëriuguë partë cuerpë shtënëll según custumbrë shtë mënë israelitë, adë guët'i'idi'il sëñi ni. Si talë adë gúquëdi'il circuncidar iurë gúquël shmënë Dios, adë rdë'ëdi'il sí guëchuguë mënë shcuérpëll. <sup>19</sup> Nídi'i importë lu Dios si gúquël circuncidar u aquëdi'i. Lo quë narunë importë lu Dios na guëzu'bë diáguël mandamientë shtë më. <sup>20</sup> Lo quë narunë tucarë gunë mieti na, tsagla'guë mieti

mizmë ofici nanapë nguui iurë lë'ë Dadë guná'bëi' nguui ni. <sup>21</sup> Si talë nal bajo ordë shtë sa'l iurë guna'bë më lë'ël, adë riádi'i ldu'ul. Perë si talë nanú manërë parë gápël libertá, pues mejurë guérú'ul librë. <sup>22</sup> Grë ra naná bajo ordë shtë sa'll iurë Dios guná'bëi' ra nguui ni, gúqui' shmënë më nanapë libertá. Nu el quë nanádi'i bajo ordë shtë sa'll perë guna'bë më lë'ëll, nall bajo ordë shtë Cristo. Rnibë'a më lë'ëll. <sup>23</sup> Dios guzi'i më lë'ël tubi präci ru'bë; adë rdë'ëdi'il sí gac të bajo ordë shtë ra mënë. <sup>24</sup> Bëchi, runë tucarë cadë nguui tsagla'guë gúnëll mizmë ofici catë tsu nguui iurë guna'bë Dios lë'ëll.

<sup>25</sup> Iurní caquëa'a shcuendë ra lliguëna'a nadë bëtsë'adi'i. Adë nápëdia'a ni tubi mandadë shtë Dios perë rnia'a lu të lo quë nal-luá'ahia. Pues rac tsaldí ldu'u të na purquë zihani vuelte bëga'a ldu'u më na, por ni runë tucarë guëquë diaguë të shti'dza. <sup>26</sup> Lluá'ahia de quë mejurë guëa'në nguui tal cumë ziquë na nguui por tantë cusë durë naná ze'dë lu guë'dchiliu. <sup>27</sup> Si talë bëtsë'al adë rúnëdi'il lllgabë parë guësá'nël tsé'lël. Si talë nápëdi'il tsé'lël, adë riúbëdi'i ldu'ul parë guëtsë'al. <sup>28</sup> Perë si talë guëtsë'al, nádi'in duldë. Si talë guëtsë'a tubi lliguëna'a, adë nádi'in duldë. Perë grëtë' ra casadë gunë rall sufrir por cusë durë naze'dë tiempë ne', nu rac shtua'a adë gápëdi'i të más cusë durë.

<sup>29</sup> Dadë, quëquëa'a lu të; stu'pë tiempë rëa'në. Iurne' parë delantë ra naná casadë, runë tucarë guëbani rall ziquë nádi'i rall casadë. <sup>30</sup> Ra naná tristë napë quë guëriubë ldu'u rall të gunë rall cumplir voluntá shtë Dios. Ra naná quëhunë ra laní, runë tucarë guëna'zi rall shchi'ni më nasesë. Ra nartuu', runë tucarë adë gac shtú'udi'i rall cusë shtë guë'dchiliu. <sup>31</sup> Ra narquitë ldu'u

por ra cusë shtë guë'dchiliu, adë chu guëdë'ëdi'i sí të rnibë'a cusë shtë guë'dchiliu lë'ëll, purquë guë'dchiliu nu ra cusë shtë tiempë ne', nasesë tsaluhin.

<sup>32</sup> Rac shtua'a de quë cadë tubi të adë riádi'i ldu'u të. Lë'ë nguui naná sultërë rquëdi'ni ldu'ull por ra cusë shtë Dadë Dios nu rac shtú'ull gúnëll cumplir voluntá shtë më parë guëquitë ldu'u më lë'ëll. <sup>33</sup> Perë iurë lë'ë sultërë guëtsë'all, iurní rac ldu'ull por ra cusë shtë guë'dchiliu nu parë guëquitë ldu'u tsé'lëll lë'ëll. <sup>34</sup> Zni na con tubi lliguëna'a nu ra na'a casadë. Lë'ë na'a nanápëdi'i tsé'lëll, rquëdi'ni ldu'ull por ra cusë shtë Dadë Dios të gac na'a ni santu; rac shtú'ull gúnëll cumplir parë guëquitë ldu'u më con lë'ëll. Perë lë'ë na'a casadë rquëdi'ni ldu'ull por ra cusë shtë guë'dchiliu nu rac shtú'ull gúnëll dchi'ni të guëquitë ldu'u tsé'lëll lë'ëll.

<sup>35</sup> Quëgnia'a lu të ndë'ë parë bien shtë të, lëdëdi'i parë adë guëtsë'adi'i të. Rac shtua'a guëbani të manërë za'quë nu parë gunë të sirvë Dadë con guëdubinú ldu'u të.

<sup>36</sup> Si tubi shtadë lliguëna'a rúnëll lllgabë guëdë'ëll permisi të guëtsë'a lliguëna'a purquë hia rdëdë galëlliguëna'a shtënëll, nu nanë nguui ni rac shtu'u lliguëna'a guëtsë'all, pues gac lo quë narni'i ldu'ull; nádi'in duldë. <sup>37</sup> Perë si stubi nguui zull firmë con galërni'i ldu'ull nu rnall de quë shtsápëll nall cuntëntë sin quë adë guëtsë'adi'ill, nguui ni naná firmë de quë adë guëtsë'adi'i shtsá'pëll, bien quëhúnëll. <sup>38</sup> Zni el quë naná quëgdë'ë shíni' parë guëtsë'ai', quëhúnëll bien, nu zac el quë nadë quëgdë'ëdi'i shíni' parë guëtsë'a shíni', mejurë quëhúnëll.

<sup>39</sup> Lë'ë na'a casadë por lëy, nalí'bill hashtë gati tsé'li' perë si talë tsé'lëll gati, iurní na'a ni nápëll libertá parë guëtsë'all stubi con el

quë narac shtú'ull perë sulamëntë si talë nguiu ni rialdí ldu'i shti'dzë Dios. <sup>40</sup> Perë llua'ahia de quë más guëquitë ldu'u na'a ni si guëá'nëll sin quë guëts'ë'adi'ill. Ni na lo quë narnia'a nu rialdí ldua'a de quë zni na voluntá shtë Espíritu Santo naquëbezënú na.

## 8

*Cumidë nabë'në mënë ofrecërë lu dzanë*

<sup>1</sup> Iurne' quëquëa'a shcuendë shtë dau naná guc ofrecërë lu ra figurë naruntsa'u mënë con guia'a mënë. Bien rac bë'a hia'a custumbrë ni nápëdi'in valurë; adë rlluí'idi'in. Adë chu gunë nadchíni'i por lo quë nananëll, mejurë gac shtu'u mieti sa' mieti parë tsaru'bë vidë cubi nabëne'le Espíritu Santo. <sup>2</sup> Si talë tubi de lë'ë të runë nadchíni por lo quë nariasël, pues todavía runë faltë zihani cusë parë riasël. <sup>3</sup> Si talë tubi de lë'ë të rac shtú'ul Dios de verdá, pues Dios rúni' recibir nguiu ni ziquë tubi shini më.

<sup>4</sup> Gunia'a ndë'ë parë gac bë'a të shcuendë ra dau naquëhunë mi-eti ofrecërë lu ra dzanë. Pues rac bë'a hia'a de quë tubi figurë nápëdi'in vidë; nápëdi'in fuersë parë guë'dchiliu rë', nu rac bë'a hia'a nanú tubsë Dios. <sup>5</sup> Pues quëgni'i mënë nanú ra dios gube'le nu dios lu guë'dchiliu; pues ra dios ni nu ra dadë ni zihani raj' nanú <sup>6</sup> perë parë lë'ë hia'a nanú tubsë Dios, Shtáda'a. Lë'ë më bëntsa'ui' grëtë' ra cusë. Nabánia'a parë guëdë'na'a cumplir lo quë narac shtu'u më, nu zac nanú tubsë Dadë Jesucristo, Shláma'a. Por lë'i' gurështë grëtë' ra cusë nu nadápa'a vidë eternë por lë'ë më.

<sup>7</sup> Perë grë ra mieti adë rac bë'adi'i rall ndë'ë. Antsë bë'në rall adorar ra dzanë nu todavía napë rall rëspëti iurë rau rall belë naguc ofrecërë lu ra dzanë. Adë rialdídi'i ldu'u rall firmë nu rini

la'ni ldu'u rall na rall culpablë iurë rau rall belë ni. <sup>8</sup> Perë por ra cusë nardáuha'a adë gáca'a mejurë u más peor delantë lu Dios. Adë rúnëdi'i importë si talë ráuha'a u adë ráudi'i hia'a. Igual nahin parë Dios. <sup>9</sup> Perë gulë gapë cuidadë de quë libertá nanápël parë gaul grëtë' ra cusë, adë gaquin ejemplë mal parë sa'l nu ldáguëll lu duldë por ejemplë shtënëll. <sup>10</sup> Tubi comparaciuni, lë'ël rdë'ël cuendë ra dzanë nápëdi'i rall vidë, nu rzubënul mënë catë rau të belë naguc ofrecërë lu ra dzanë. Si talë tubi sa'l narialdí ldu'i Dios, rnall lë'ël nga'li nu creenci shtënëll na débíl, lo quë naquëhúnël rsëdchini mal llgabë parë nguiu ni nu gúnëll tubi cusë nanádi'i za'quë parë lë'i'. <sup>11</sup> Lë'ël nanël verdá perë guëluá'al mal nezë parë sa'l; adë nazá'quëdi'in. Pues guti Cristo por nguiu ni igual ziquë guti më por lë'ël. <sup>12</sup> Iurë quëhúnël duldë cuntrë bëchi sa'l, iurë rguíníl llgabë shtë sa'l naná débíl, pues también quëhúnël duldë cuntrë Cristo. <sup>13</sup> Por ni rëglë shtëna na zndë'ë; si talë quëhuna tubi cusë narunë ldaguë bëcha lu duldë, nunquë jamás adë gáudia'a belë, no sea nahin mal parë bëchi la sahia nu gúnëll duldë por ejemplë shtëna.

## 9

*Derechë nanapë tubi poshtë*

<sup>1</sup> ¿Gu adë rialdídi'i ldu'u të shti'dza? Pues napa libertá nu grë derechë cumë los de más poshtë shtë më. Gunahia lu Jesucristo, Shláma'a. Nu lë'ë të na të resultatë shtë shchi'nía nabëna en el nombre shtë Dios. <sup>2</sup> Parë stubi ra mënë nádia'a poshtë perë parë lë'ë të napë quë rac bë'a të nahia poshtë shtë më purquë lë'ë të na të ziquë tubi mustrë de quë nahia poshtë de verdá purquë unidë na të con lë'ë më.

3 Ndë'e na lo quë narnia'a lu ra mënë narni'i cuntrë na. 4 Napa derechë guëcahia lo quë narne'e mënë gáuha, nu parë gua'. 5 Napa derechë parë cahia tubi na'a parë gunë tsel'la compa'ni na lu ra viajë igual ziquë runë los de más poshtë. Zni quëhunë ra bëchi Dadë Jesús nu Pedro. 6 ¿U runë të llgabë de quë Bernabé nu na, na na'a lúniquë nanápëdi'i derechë parë guësa'në na'a dchi'ni material parë guëni'inú na'a mënë ra diza'quë? 7 ¿Ca na nguiu narunë sirvë ziquë suldadë perë rállëll por gashtë nanápëll? ¿Chull rcabní hiaguë uvë perë ráudi'ill nashi shtë hiaguë ni? Grë vëquërë naquëhapë ma ¿pë ruu'di'ill lechë? 8 Adë rúnëdi'i të llgabë de quë di'dzë rë' na shgabë nguiu sulamëntë purquë lëy nabëquë'ë Moisés rni'i igual. 9 Rni'i lëy shtë Dios: "Adë rgúdi'il guë'shu rua' ngunë naná rguitsë trigu". Pues clarë nahin; adë quëgní'idi'i Dios di'dzë rë' purquë rga'a ldu'u më ra ngunë 10 sino nahin tubi comparaciuni parë lë'e hia'a. Lëy ni naescriti parë bien shtë hia'a. El quë naraa'në lu guiu'u nu el quë narcabní bë'dchi, guërupë rall runë rall dchi'ni purquë cuezë rall dzë gunë rall recibir partë shtë cusechë narunë tucarë cadë lë'e rall. 11 Iurní bëcabní na'a bë'dchi narne'e vidë cubi parë lë'e të. ¿Pë llua'a të na mal si guëdë'në na'a recibir cusë material de lë'e të? 12 Pues si stubi mënë napë derechë gúnëll recibir cusë material shtë të, másru'u derechë napë na'a guëdë'në na'a recibir cusë ni.

Perë adë guná'bëdia'a niétiquë de lë'e të. Rua'a ldu'u na'a grë cusë durë; gudilli na'a gashtë shtë na'a parë másru'u guërë'tsë diza'quë shtë Cristo. 13 Nanë të de quë ra narunë dchi'ni la'ni iádu'u ru'bë, quëhunë rall recibir partë ra cusë nardë'e mënë ziquë

ofrendë lu Dios. Ra naná quëhunë dchi'ni rua' bëcu'guë, runë rall recibir tubi partë shtë ra ma naguc ofrecërë lu bëcu'guë. 14 Igual manërë na, lë'e Dadë gunibë'ai' el quë naruadi'dzë diza'quë shtë më, gúnëll recibir lo quë narquí'nill; guëdë'e ra shmënë Dios lo quë narunë tucarë cá'all. 15 Perë na nunquë guná'bëdia'a dumí lu të. Nu zac adë quëquë'ëdia'a ndë'e parë guna recibir dumí shtë të. Mejurë gatia antsë guëdchisú mënë lë'e galërquitë ldua'a nanapa por mudë nanabania entrë lë'e të.

16 Parë na adë runë nad-chínidia'a purquë ruadi'dza diza'quë, purquë ni napë quë guna; zni Shlama gunibë'ai' guna. Pues prubi de na si talë adë guadi'dzëdia'a diza'quë. 17 Por ni si talë guadi'dza diza'quë sulë por prupi voluntá shtëna, runë tucarë tubi premi cahia; perë quëhuna cumprir purquë nahin mandadë shtë Dadë; nahia ziquë tubi muzë nanapë quë gunë dchi'ni por la fuersë. 18 ¿Pë premi napa iurne'? Nahin de quë quëadi'dza diza'quë lu ra mënë, perë adë rúnëdia'a cubrë ni tubi centavë. Quiere decir adë quëhúnëdia'a cubrë lu ra mënë aunquë napa derechë cahia ayudë shtë rall.

19 Nádia'a bajo ordë shtë ra mënë, perë nahia siervë shtë mieti të parë guna gan másru'u mënë parë Cristo. 20 Iurë guëquerda entrë ra më israelitë, nahia cumë lë'e rai' parë guna gan lë'e rai' por Cristo. Iurë nanúa entrë ra naná bajo ordë shtë lëy, pues nahia cumë lë'e rai' të parë guna gan lë'e rai' por Cristo. 21 Iurë nanúa entrë ra naguënëdi'i lëy shtë Dios, nahia ziquë lë'e rai' parë guna gan lë'e rai' por Cristo. Adë rúnëdi'i cuntienë ndë'e de quë nápëdia'a rëspëti parë lëy shtë Dios, sino guca ziquë lë'e rall të gac bë'a rall verdá shtë Dios nu gac rall shmënë Cristo. 22 Iurë nanúa

ladi ra nadë rialdidi'i ldu'i con guëdubinü ldu'u rai', nahia ziquë lë'ë rai' tē parë guna gan lë'ë rall; tsaldí ldu'u rall más. Quiere decir, guquërela ziquë cualquier sahia tē parë guna gan lë'ë rai' por Cristo. <sup>23</sup> Quëhuna grë ndë'ë parë guërë'tsë diza'quë nu parë guëquitë ldua'a juntë con lë'ë tē por ra cusë za'quë narsëdchini diza'quë.

<sup>24</sup> Nanë tē de quë entrë ra narllu'në tubi carrërë, tubsë naná gunë recibir premi. Gulë gubani ziquë el quë narllu'në lu carrërë parë gunë tē recibir premi shtë Jesús. <sup>25</sup> Grëtë' ra narunë preparar parë deportë, rquë'ë guiá'all lo quë adë nazá'quëdi'i. Pues lë'ë rall quëhunë rall zni parë gunë rall recibir tubi premi, tubi corunë shtë guë'ë perë guë'ë ni lueguë rbidchi. En cambi lë'ë hia'a quëdë'na'a dchi'ni durë parë guëdë'na'a recibir tubi premi nanadë tsalüdi'i parë siempërë. <sup>26</sup> Adë rllü'nëdia'a lu carrërë ziquë ciegu; adë quëhünëdia'a ziquë tubi nguiu naná quëgdë'ë golpë lu mbë <sup>27</sup> sino quëgzac zia shcuërpa; quëhuna obligar el mizmë cuerpë shtëna parë guëzu'bë diaguë shcuërpa voluntá shtëna. Zni canihuna; no sea de quë despuësë de bëluá'ahia sahia shti'dzë Dios, guna fallar lu rëglë nu gúnëdia'a gan premi shtë Jesús.

## 10

### *Mënë narunë adorar ra figurë*

<sup>1</sup> Dadë, rac shtua'a gac bë'a tē de quë ra shtadë guëlú lu na'a despuësë bëru'u rai' Egipto, guzë rai' guëa' shchahi nu gudëdë rai' Nisëdu'u Llñi. <sup>2</sup> Zni guc ziquë tubi galëriubë nisë parë lë'ë rai' purquë guanaldë rai' Moisés guëa' shchahi nu gudëdë rai' nisëdu'u. Bë'në rai' recibir Moisés ziquë lamë shtë rai'. <sup>3</sup> Grëtë' rai' gudáu rai' con mizmë dau nabëshe'ldë Dios. <sup>4</sup> Grëtë' rai' bi'i rai' mizmë bebidë nabëdë'ë

më purquë bi'i rai' nisë nabëru'u la'ni guë'ë. Guë'ë ni na Cristo nabëshe'ldë Dios parë gúni' compa'ni lë'ë rai' lu nezë. <sup>5</sup> Perë cantidá lë'ë rai' adë bëquitëdi'i ldu'u Dios con lë'ë rai', por ni bëa'në ra cuerpë shtë rai' nezë; guti rai'.

<sup>6</sup> Grë ndë'ë guzac parë gac bë'a hia'a lla quëhunë Dios; nahin ejemplë tē adë chu guëzëbidi'i ldu'i cusë mal cumë ziquë bë'në ra mënë ni. <sup>7</sup> Por ni adë rúnëdi'i tē adorar ra figurë naractsa'u cumë ziquë bë'në bëldá ra më israelitë. Naescritë la'ni Sagradas Escrituras: "Ra mënë guzubë rall; gudáu rall; bi'i rall; lueguë guasuldí rall parë guëgui'i rall lu figurë". <sup>8</sup> Nu adë chu guëquënúdi'i sáhi' cumë ziquë bëldá ra mënë ni bë'në rai' nu guti galdë bi tsunë mili mënë tubsë dzë. <sup>9</sup> Nu adë chu guëtë'dë prëbë lu Dadë aunquë na më pacënci. Bëldá ra mënë ni bëtë'dë rall prëbë lu më nu gudahuë' serpientë lë'ë rai'; guti rai'. <sup>10</sup> Nu adë chu guëni'idi'i cuntrë Dios cumë ziquë bëldá rai' bë'në rai'; guti rai', bë'në ianglë shtë galguti.

<sup>11</sup> Grëtë' ndë'ë guzac ra shtadë guëlú hia'a parë gac bë'a hia'a lla quëhunë Dios. Na escritë ra ejemplë ni la'ni Sagradas Escrituras parë lë'ë hia'a nanabani iurne'. Pues hia blac izë gudëdë; hia parë lë'ë hia'a bëdchini tiempë cubi. <sup>12</sup> El quë narialdí ldu'i zugá'all firmë lu shnezë Dios; pues gápëll cuidadë tē parë adë ldáguëdi'ill lu duldë. <sup>13</sup> Cualquier cusë mal nartë'dë mëdzabë lu hia'a, igual nahin ziquë rdëdë lu los de más mënë, perë rac tsaldí ldu'u tē shti'dzë Dios. Lë'ë më jamás adë guësá'nëdi'i më lë'ë tē; guëne'e më pudërë parë gunë tē gan lu ra cusë mal. Iurë guëdchini tubi cusë mal, iurní Dios guëne'e më pudërë parë guërú'ul la'ni ra cusë ni parë adë guëazë guëtëdi'il lu shnezë më sino gáquël firmë.

<sup>14</sup> Por ni bëchi narac shtua'a, gulë

bëllu'në catë runë mënë adorar ra figurë. <sup>15</sup> Quëgnia'a lu të cumë ziquë ra nardë'ë cuendë. Gulë bë'në juzguë si talë na verdá lo quë naquëgnia'a iurne'. <sup>16</sup> Iurë rdëá hia'a nu rdi hia'a la'ni copë nabë'në ldai' Dios, nu rdë'ë hia'a graci lu më por vini ni, nahin tubi sëñi de quë quëdë'na'a recibir ra bendición naze'dë por galguti shtë Jesús. Nu iurë rdáuha'a guetështildi naná rllullë, na sëñi de quë unidë na hia'a con Cristo nu nadápa'a tratë con lë'i'. <sup>17</sup> Aunquë cantidá na hia'a, pues quëháuha'a pedasë shtë tubsë guetështildi; na hia'a tubsë cuerpë purquë unidë na hia'a con el quë naná guetështildi verdadërë.

<sup>18</sup> Gulë guna'zi stubi ejemplë shtë naciuni Israel. Ra bëshuzi nabë'në dchi'ni la'ni iádu'u, iurë gudáu rai' belë shtë ma nabë'në mënë ofrecërë lu Dios, rac bë'a hia'a de quë lë'ë rai' napë rai' tratë con Dios. <sup>19</sup> Adë quëgní'idia'a de quë ra figurë naractsa'u, napë rahin valurë, nilë adë quëgní'idia'a de quë belë naná guc ofrecërë lu ra figurë, lasaquin. Aquëdi'i. <sup>20</sup> Lo quë nacagnia'a na, lë'ë ra mënë nanádi'i më israelitë, iurë quëhunë rall ofrecërë belë lu bëcu'guë, quëhunë rall ofrecërin lu mëdzabë mal, lëdë lu Diósëdi'i. Adë rac shtú'udia'a lë'ë të gapë të tratë con mëdzabë. <sup>21</sup> Adë nídi'i mudë gu të la'ni copë shtë Dadë Dios nu al mizmë tiempë gu të la'ni copë shtë mëdzabë. Nídi'i mudë gau të lu mellë shtë Dadë nu mizmë tiempë gau të lu mellë shtë mëdzabë. Adë nídi'i mudë gúnël adorar ra dzanë nu gúnël adorar Dios mizmë tiempë. <sup>22</sup> ¿Gu rac shtu'u të guëldënu më lë'ë tē? ¿Gu napë të más fuersë quë lë'ë më?

### *Libertá nanapë ra shini Dios*

<sup>23</sup> Perë lë'ël rní'il librë nal parë gúnël lo quë narac shtú'ul. Perë rnia'a lul, grë cusë adë rúnëdi'i compa'ni parë guësë Espíritu Santo

lë'ël. Verdá nadápa'a libertá parë guëdë'na'a zihani cusë, perë lëdë grëdi'i quëhunë compa'ni parë su firmë sa' hia'a lu shnezë mè. <sup>24</sup> Runë tucarë quili nguiu bien shtë sáhi', lëdëdi'i bien shtë mizmë lë'ël.

<sup>25</sup> Gulë gau grëtë' lo quë nardú lu llguëa' sin adë rna'bë dí'dzëdi'il si na bien u na mal según creenci shtë'nël. <sup>26</sup> purquë lë'ë guë'dchiliu nu grëtë' lo quë nananú lu guë'dchiliu, rnibë'a Dadë Dios.

<sup>27</sup> Si talë tubi sa'l nanadë rialdidi'i ldu'i shti'dzë Dios perë quëhúnëll invitar lë'ël gaul lídchill, pues gudáu grë lo quë nangunë rall sirvë lul sin quë adë rna'bë dí'dzëdi'il si lë'ë cumidë gua de-lantë lu ra figurë. <sup>28</sup> Perë si talë tubi guëni'i lu: "Belë rë' guc ofrecërë ziquë ofrendë lu ra figurë", iurní adë ráudi'il belë ni, no sea gúnël dañi parë lë'ë sa'l naguni'i dí'dzë ni lul. <sup>29</sup> Quëgnia'a ndë'ë parë bien shtë sa'l, parë adë gúnëdi'il dañi fe shtë sa'l, lëdëdi'i purquë nal débil con creenci shtë'nël.

Si talë tubi sa'l quëgna'bë dí'dzëll: "¿Pëzielú conductë shtëna gac cunformë con llgabë shtë sahia? purquë nahia librë. <sup>30</sup> Si talë rdë'a graci lu Dios por lo quë narauha, ¿pëzielú runë mieti juzguë conductë shtëna si fuërë nahia pecadurë?" <sup>31</sup> Perë rnia'a lu të, si rau të u ruu' të u cualquier stubi cusë, gulë bë'në grë cusë parë gunë mieti alabar Dios. <sup>32</sup> Adë chu quërédëdi'i manërë parë ldaguë los de más sa' të lu duldë, nilë por ra më israelitë, ni por ra nanádi'i më israelitë, ni por ra grupë shtë shmënë Dios. <sup>33</sup> Rëglë shtëna ra zndë'ë: adë rúnëdia'a ofender na sahia; mejurë rac shtua'a guëquitë ldu'u rall; adë rguilia bien shtë na sino bien shtë los de más sahia të parë gac salvar rai'.

## 11

<sup>1</sup> Gulë tsagla'guë ejemplë shtëna



ziquè tsagla'ga ejemplè shtë Cristo.

*Rëglë parë ra na'a naná rdëá*

<sup>2</sup> Bëchi, rquitë ldua'a purquë siembrë rëagná ldu'u të na nu ziaгла'guë të enseñansë nabëluá'ahia lu të. <sup>3</sup> Perë rac shtua'a gac bë'a të Cristo na cabësë shtë nguui nu lë'ë nguui na cabësë shtë ts'eli' nu Dadë Dios na shlamë Cristo. <sup>4</sup> Si tubi nguui rë'au guëc nguui iurë lë'ë nguui quëhúni' oraciuni, u iurë quëadí'dzi' diza'quë naná ze'dë de Dios, quëhunë nguui ni desprëci el quë naná cabësë shtë nguui. <sup>5</sup> Perë si tubi na'a adë rë'audi'i guëc na'a iurë quëgná'bëll lu Dios u iurë quëadí'dzëll diza'quë, quëhúnëll desprëci el quë naná cabësë shtë na'a. Iguall nall ziquë na'a naná rchuguë guëdubi guitsë guëc rall. <sup>6</sup> Si talë tubi na'a adë rë'audi'i guëc na'a, mejurë chuguë guitsë guëc na'a tubigasë, perë si talë parë lë'ëll nahin shtu parë chuguë guitsë guëqui' u guëga'a guëc na'a, napë quë guë'au guëc na'a. <sup>7</sup> Lë'ë nguui adë rqui'nidi'i guë'au guëc nguui purquë lë'ë nguui quëhúni' representar personë shtë Dios nu rabtsë'ë nguui gluri shtë Dios, perë na'a quëhúni' representar personë nu pudërë shtë nguui. <sup>8</sup> Iurë bëntsá'u Dios lë'ë nguui, adë bë'nëdi'i' formar lë'ë nguui de cuerpë shtë na'a sino bë'në më formar lë'ë na'a de cuerpë shtë nguui. <sup>9</sup> Lë'ë më bëntsá'u më tubi na'a purquë bëqui'ni nguui lë'ë na'a. Adë bëntsá'udi'i më lë'ë nguui por nicidá shtë na'a. <sup>10</sup> Por ni rqui'ni guë'au guëc na'a ziquë sëñi de quë lë'ë nguui na cabësë shtë na'a nu runë tucarë guë'au guëc na'a ziquë sëñi de quë quëhunë rai' respëti lu ra ianglë. <sup>11</sup> Cumë unidë na shmënë më por Cristo, lë'ë nguui nápëdi'ill vidë sin lë'ë na'a nu lë'ë na'a nápëdi'ill vidë sin por lë'ë nguui. Rqui'ni nguui

na'a; ra na'a rqui'ni nguui. <sup>12</sup> Ziquë lë'ë na'a guc formári' de nguui, también lë'ë nguui nápi' vidë por lë'ë na'a. Pues grëtë' cusë ze'dë de Dios.

<sup>13</sup> Gulë bë'në juzguë mizmë lë'ë të si talë na correctë guëna'bë tubi na'a lu Dios sin quë në'audi'i guëc na'a. <sup>14</sup> Mizmë llgabë la'ni ldu'u hia'a rni'i de quë si talë tubi nguui nápëll guitsë guëqui' llëduni, nahin tubi shtu <sup>15</sup> perë parë tubi na'a si talë guitsë guëqui' na llëduni, nalë nasa'a nahin parë lë'i' purquë zni bëtë'ë Dios guitsë guëqui' parë guësë'auhin guëqui'. <sup>16</sup> Si talë chu adë nádi'i de acuerdë nu rac shtú'ull gúnëll cuntrë enseñansë rë', pues rqui'ni gac bë'all de quë lë'ë na'a, ni los de más grupë shtë shmënë Dios, nápëdi'i na'a stubi custumbrë.

*Manërë narunë tucarë gaul la Santa Cena*

<sup>17</sup> Mientras quëgnehia cunseju parë lë'ë të, nanú stubi cusë narunë të perë adë nádi'in naza'quë. Quëhunë të cusë dzabë. Iurë rdëá të parë gunë të alabar Dios, nádi'in parë bien shtë të sino quëhunë të mal. <sup>18</sup> Primërë puntë iurë rdëá të, nanú divisioni entrë lë'ë të; adë na të unidëdi'i. Zni rinia nu llua'ahia nahin verdá. <sup>19</sup> Pues rqui'ni tsu divisioni entrë lë'ë të parë gac bë'a mieti chu na shmënë Dios de verdá. <sup>20</sup> Perë iurë rdëá të parë gau të shtse shtë Dadë, lëdëdi'i na shtse shtë Dadë purquë nádi'in ziquë bë'në më ordenar. <sup>21</sup> Iurë rau të, cadë tubi të rguibëlu lu sa' të parë gau të lu shtse nanua'a të mientras stubi sa' të nápëdi'i pë gáuhi'; stubi tantë të rzuu'dchi të con vini. <sup>22</sup> ¿Pëllë adë nápëdi'i të lidchi të catë rau të, catë ruu' të? ¿Pë adë nápëdi'i të respëti parë los de más shmënë Dios? nu rgul shtu shtë sa'l nabënëpëdi'i. ¿Pë guënia'a lu të iurni? ¿Guëni'ihia na të më za'quë? Aquëdi'i.

*Shtse shtë Dadë*  
(Mt. 26.26-29; Mr. 14.22-25;  
Lc. 22.14-20)

<sup>23</sup> Bëluá'ahia lè'è të lo quë bëna recibir de lè'è Dadë. Na zndë'è. Mizmë gue'lè bë'në mënë traicionar lè'è Dadë Jesús, guna'zi më guetështildi. <sup>24</sup> Despuësë de bédë'è më graci lu Dios, iurní bëshullë më guetështildi nu guni'i më: "Gulë gau ndë'è; shcuërpa ndë'è. Bëllullin por bien shtë të. Gulë gauhin parë guëagná ldu'u të galguti shtëna." <sup>25</sup> Zni zac despuësë lè'è shtse gualú, guna'zi më copë shtë vini nu guni'i më: "Ndë'è na copë narunë cuntienë conveñi cubi naná selladë por rënë shtëna. Cadë vësë gu të vini ni, gulë bëagná ldu'u të galguti shtëna." <sup>26</sup> Cadë vësë rau të guetështildi nu ruu' të vini lu Santa Cena, quëglua'a të stubi vësë más pë runë significar galguti shtë Jesús hashtë guëabrí më stubi.

*Gulë gapë rëspëti parë shtse shtë Dadë*

<sup>27</sup> Rqui'ni gápël cuidadë. Cualquier nanagáu guetështildi u nanagú la'ni copë shtë Dadë sin quë nápëdi'ill rëspëti, quëhúnëll tubi dulde cuntrë cuerpë nu rënë shtë Dadë. <sup>28</sup> Por ni cadë tubi të rqui'ni gunë të juzguë manërë nanabánil antsë gaul guetështildi nu antsë gul vini. <sup>29</sup> El quë naráu nu el quë naruu' la Santa Cena sin quë nápëdi'i rëspëti lu cuerpë shtë Jesús, quëgsëdchini nguiu ni cashtigu parë mizmë lè'èll. <sup>30</sup> Por ni zihani lè'è të rac llu'u të; nápëdi'i të fuersë, nu zac nanú bëldá ra sa' të guti rai'. <sup>31</sup> Perë si talë guédé'na'a juzguë conductë shtëna'a, iurní adë gúnëdi'i më juzguë lè'è hia'a. <sup>32</sup> Perë iurë runë më cashtigu lè'è hia'a, nahin parë adë gáquëdi'i hia'a condenadë con los de más mënë shtë guë'dchiliu.

<sup>33</sup> Zni bëchi narac shtua'a, iurë rdëá të parë gau të shtse shtënë më,

gulë cuezë los de más sa' të antsë gau të. <sup>34</sup> Si talë tubi të rldiá'nëll, gulë gau cumidë lidchil të parë Dios adë gúnëdi'i më cashtigu lè'èll iurë nardëá të. Los de más asuntë guna rëglin iurë gueldë guënahia lè'è të.

## 12

*Don narzëlaa'dchi Espíritu Santo*

<sup>1</sup> Bëchi, rac shtua'a gac bë'a të shcuëndë ra don narzëlaa'dchi Espíritu Santo parë cadë tubi de lè'è hia'a. <sup>2</sup> Nanë të bien iurë nianá na të mënë nadë guënédi'i Dios, guanaldë të tëchi ra figurë nanápëdi'i vidë. Zni bë'në të según lo quë nabëlu'a'a mënë lè'è të. <sup>3</sup> Por ni, rac shtua'a gac bë'a të tubi më naquëbezënú Espíritu Santo la'ni ldu'i, nunquë guëní'di'ill nacondenar Jesús. Nu zac sulë por pudërë shtë Espíritu Santo guëni'i mënë Jesús na el quë nanapë dereché parë guëníb'ái' guëdubi guë'dchiliu.

<sup>4</sup> Cadë tubi hia'a bédë'na'a recibir don nabëzëlaa'dchi Espíritu Santo. Zihani clasë pudërë rzëlaa'dchi më perë tubsë Espíritu nanú. <sup>5</sup> Nanú zihani manërë parë gunë mieti sirvë lu Dios, perë rdé'na'a sirvë tubsë Dadë. <sup>6</sup> Nu zac nanú zihani resultatë gurënë perë tubsë Dios, el quë narunë parë gunë mieti dchi'ni. <sup>7</sup> Cadë tubi mieti b'è'ni' recibir don nabëzëlaa'chi Espíritu Santo të parë grë hia'a guédé'na'a provëché. Fuersë ni rlua'a por lo quë naquëhunë nguiu. <sup>8</sup> Mizmë Espíritu quëgne'e llni nu pudërë parë guadi'dzë nguiu con más llni ru'bë. Parë stubi mënë mizmë Espíritu quëgdé'ei' fuersë parë ruadi'dzë nguiu clarë di'dzë naze'dë de Dios. <sup>9</sup> Stubi mënë rúni' recibir fe por mizmë Espíritu. <sup>10</sup> Stubi rúni' recibir pudërë parë gunëáquëll ra narac llu'u por mizmë Espíritu. Stúbi' rúni' recibir pudërë parë gúnëll milagrë. Stubi rúni' recibir fuersë

parë guadí'dzëll diza'quë naná ze'dë de Dios. Stúbj' rúni' recibir pudërë parë gac bé'all guadë na espíritu falsë nu guadë na espíritu verdadërë. Stubi mënë runë recibir fuersë parë guadí'dzëll dizë na nunquë bësë'dëdi'ill. Hia stubi mënë rúni' recibir fuersë nu pudërë parë guadí'dzëll pë runë cuntienë ra di'dzë gurënë. <sup>11</sup> Grëtë' ra cusë rë' ze'dë de Espíritu Santo naná rne'e llni parë cadë tubi mieti según lo quë narni'i ldu'u Espíritu.

*Grë hia'a na hia'a ziquë tubsë cuerpë*

<sup>12</sup> Grë ra shmënë Cristo na ziquë tubi cuerpë nanapë zihani partë. Aunquë zihani na ra partë shtë cuerpë, nahin tubsë cuerpë. <sup>13</sup> PUES grë hia'a, mënë israelitë nu ra mënë nanádi'i më israelitë, ra naná bajo ordë shtë ra mënë, nu ra nanapë libertá, grë hia'a béáca'a tubsë cuerpë por lo quë nabënë Espíritu Santo. Bënë më punërë cadë tubi hia'a la'ni cuerpë. Cadë túbia'a bédë'na'a recibir mizmë Espíritu naze'dë de Dios.

<sup>14</sup> Tubi cuerpë napë zihani partë, lëdëdi'i tubsë partë. <sup>15</sup> Si talë guëa' hia'a guëni'i: "Adë nádia'a guia'a cuerpë; por ni adë nádia'a partë shtë cuerpë", lëdë por nídi'i guëa' hia'a naseparadë parë lë'ë cuerpë. <sup>16</sup> Si talë diága'a guëni'i: "Adë nádia'a slu; por ni adë nádia'a partë shtë cuerpë", lëdë por nídi'i diága'a nasaparadë parë lë'ë cuerpë. <sup>17</sup> Si talë guëdubi cuerpë na slu, ¿lallë guínia'a iurní? Si talë guëdubi cuerpë na tubi diaguë, ¿lallë tsúllia hia'a iurní? <sup>18</sup> Perë Dios bëzú cadë tubi partë shlugarin catë runë tucarë nu catë guc shtu'u më. <sup>19</sup> Si talë grëtë' nahin tubsë partë, pues nádi'i cuerpë completë iurní. <sup>20</sup> Perë iurnë nanú zihani partë perë tubsë cuerpë.

<sup>21</sup> Slu hia'a adë gáquëdi'i guëni'i lu guia'a hia'a: "Adë rquí'ndia'a lë'ël". Nu zac guëca'a adë gáquëdi'i

guëni'in lu guëa' hia'a: "Adë rquí'ndia'a lë'ël". <sup>22</sup> Al contrari, ra partë shtë cuerpë nanápëdi'i fuersë, partë ni más lasac parë cuerpë. <sup>23</sup> Ra partë shtë cuerpë narni'i hia'a nápëdi'in hunurë, rácuhin con más hunurë; ra partë nanádi'i nasa'a, quëdë'na'a tratar con más cuidadë. <sup>24</sup> Ra partë shtë cuerpë namás nasa'a rquí'ndi'in mizmë cuidadë. Dios bënë'ni' punërë grëtë' partë shtë cuerpë según voluntá shtë më. Ra partë narquí'nia'a menos, bédë'ë më más hunurë parë partë ni <sup>25</sup> tē parë adë tsúdi'i ni tubi divisioni ladí cuerpë sino quë cadë partë shtë cuerpë gapin cuidadë por los de más sáhi'. <sup>26</sup> Si talë tubi partë shtë cuerpë quëzac zi u pë raquin, guëdubi cuerpë quëzac zi iurní. Si talë tubi partë quëhunin recibir hunurë, pues guëdubi cuerpë rquitë ldu'in iurní.

<sup>27</sup> PUES bien, lë'ë hia'a na hia'a cuerpë shtë Cristo; cadë tubi de lë'ë hia'a na hia'a partë shtë cuerpë ni. <sup>28</sup> Zni Dios bënë'ë ordenar pë gunë cadë tubi shmënë më. Primërë gululë më ra poshtë, segundë lugar gululë më ra naruadi'dzë diza'quë naná ze'dë de Dios. Tecërë lugar gululë më ra mësë narlua'a shti'dzë më; cuartë lugar ra narunë milagrë, iurní ra narunëac ra narac llu'u. Nu gululë më ra narunë compa'ni, nu ra narnibë'a, nu ra naruadi'dzë stubi dizë. <sup>29</sup> ¿Ni mudë grëtë' hia'a na hia'a poshtë? ¿Ni mudë grëtë' hia'a na hia'a ra naruadi'dzë diza'quë naze'dë de Dios? ¿Ni mudë grëtë' hia'a na hia'a mësë, u guëdëna'a milagrë, <sup>30</sup> u nápa'a pudërë parë gunëáca'a ra narac llu'u, u grëtë' hia'a rac ruadi'dza'a dizë gurënë? ¿Ni mudë grë hia'a rac guëni'ia'a pë runë cuntienë ra dizë ni? PUES clarë nahin; lëdë znídi'in. <sup>31</sup> Gulë guc shtu'u lo quë narzëlaa'chi Espíritu Santo, lo quë narunë compa'ni más grë ra

shmënë më. Iurne' guëluá'ahia lë'ë të lo quë naná mejurë quë grë ra cusë rë'.

### 13

<sup>1</sup> Si talë raca ruadi'dza dizë shtë mënë nu ra dizë shtë ra ianglë, perë adë rac shtú'udia'a sahia, nápëdia'a amor, nahia ziquë gambanë naní'di' chahi'; rsédchidi'in bien. Nahia ziquë cha' platí narsédchidi'i bien. <sup>2</sup> Talë raca ruadi'dza lu mënë di'dzë naze'dë de Dios perë adë nápëdia'a amor, niétiquë nahia. Talë nanëa grë clasë secretë shtë mënë; talë riasëhia guëdubi naná rsë'dë mënë lu guë'dchiliu, nu si talë rialdí ldua'a Dios con guëdubinú ldua'a hashtë guëdchisú Dios ra dani lua, perë rac shtú'udia'a sahia, niétiquë nahia. <sup>3</sup> Talë qui'dza grë nanapa ca'a mënë; talë guna intriegu shcuërpa parë tsequi lu gui'i, perë adë rac shtú'udia'a sahia, niétiquë nahia. Adë bë nápëdia'a iurní.

<sup>4</sup> El quë nanapë amor nápëll pacënci; nazá'quëll. Humildë nall. El quë narac shtu'u sáhi', adë rzébidí'i ldú'ull pë shtë sáhi'; adë runë nadchínidi'ill lu sáhi'. <sup>5</sup> Gúnëll lo quë narac shtu'u sáhi', lëdëdi'i lo quë narac shtú'ull. El quë narac shtu'u sáhi', adë rldëdi'ill; adë nápëdi'ill mal llgabë. <sup>6</sup> Nápëdi'i nguii ni gustë iurë quëhunë mënë duldë. Mejurë rëuu' ldú'ull iurë ria mënë shnezë Dios nu iurë adë rní'idi'i mënë bishi. <sup>7</sup> El quë nanapë amor, nunquë rní'idi'ill cuntrë sáhi'. Rialdí ldú'ull sa'll na më za'quë. Nápëll confiansë tsanaldë sa'll shnezë Dios. Rua'a ldú'ull lu grë cusë durë.

<sup>8</sup> Amor shtë Dios adë tsalúdi'in, perë guëdchini tiempë tsalú di'dzë naruadi'dzë mënë con pudërë shtë Dios. Guëdchini tiempë adë guadi'dzëdi'i mënë stubi dizë. Guëdchini tiempë lo quë nariasë hia'a, tsaluhin. <sup>9</sup> Du'psë riasë hia'a ne'; zihani cusë adë riasëdi'i hia'a.

Ra narni'i di'dzë naze'dë de Dios, también runë faltë parë riasë rall grë cusë <sup>10</sup> perë iurë guëdchini Jesús con guë'dchiliu cubi, grë lo quë nádi'i completë, tsaluhin. <sup>11</sup> Tiempë nahia llguë'në, biadi'dza ziquë llguë'në. Bëna llgabë ziquë llguë'në. Bëna juzguë ziquë llguë'në, perë iurë bësa'na grë cusë shtë galëllguë'në, guaru'ba. <sup>12</sup> Rnádí'i hia'a ra cusë clarë iurne'. Riasëdi'i hia'a por completë. Ziquë rna hia'a lu guë'guanë gushë, rluá'adi'i bien luhin perë tubi dzë guená hia'a bien. Guená hia'a lu Dios. Riasë hia'a du'psë ne', perë dzë ni tsasë hia'a ziquë Dios nanë më lë'ë hia'a. <sup>13</sup> Tsunë cusë nápëdi'in fin: fe, esperansë, nu amor. Delantë lu Dios amor na mayurë.

### 14

*Enseñansë parë el quë naruadi'dzë dizë gurënë*

<sup>1</sup> Gulë guni'i ldu'u gapë të más amor parë sa'll nu gulë gudili pudërë narne'e Espíritu Santo parë guadi'dzëll shti'dzë Dios. <sup>2</sup> Ra mieti naruadi'dzë dizë gurënë quëadi'dzëll lu Dios, lëdë lu mënëdi'i, purquë ni tubi adë chu riasëdi'i lo quë narni'i mënë ni. Ruadi'dzëll por pudërë shtë Espíritu Santo, perë di'dzë ni naga'chi parë los de más sa'll. <sup>3</sup> Perë en cambi el quë naruadi'dzë di'dzë naze'dë de Dios, quëadi'dzëll lu ra sa'll të parë tsaldí ldu'u rai' más nu parë su rall firmë lu shnezë Dios. Rldë'll cunseju parë bien shtë sa'll. <sup>4</sup> El quë naruadi'dzë dizë gurënë, rúnëll parë bien de mizme lé'ëll, perë el quë naruadi'dzë di'dzë naze'dë de Dios, rúnëll bien parë tsasë grupë shtë shmënë Dios ra enseñansë shtë më.

<sup>5</sup> Na rac shtua'a de quë grëtë' të gapë të fuersë parë guadi'dzë të dizë gurënë, perë más rac shtua'a guadi'dzë të di'dzë naze'dë de Dios; pues más lasac el quë naruadi'dzë

diza'quë quë mënë narac ruadi'dzë dizë gurënë. Shti'dzë mënë naruadi'dzë dizë gurënë, lasaquëdi'in parë los de más sáhi' si talë nídi'i tubi narni'i pë runë cuntienë ra dizë gurënë; napë quë guëni'll pë runë cuntienë ra di'dzë të napë shmënë Dios provëchë. <sup>6</sup> Por ni bëchi, si talë na gueldë guënahia lë'ë të nu guadi'dza stubi dizë nanadë riasëdi'i të, adë guëllu'idi'in parë lë'ë të. Rqui'ni guadi'dza lu të enseñansë nabëlua'a Dios lua u tubi di'dzë nabëna recibir de lë'ë më u tubi di'dzë naze'dë de lë'ë më u tubi enseñansë shtë më; iurní sí gunë të provëchë.

<sup>7</sup> Ne' guënia'a tubi comparaciuni. Ra gui'bë músiquë nanápëdi'i vidë ziquë flauta u tubi arpa, si talë adë riubëdi'in clarë, ¿lla gac bë'a mieti pë ru'ldin, guadë na piesë naguëna'zin? <sup>8</sup> Nu lu tubi guërru, si talë lë'ë cha' trompetë riubëdi'in clarë ¿chull gunë preparar parë guëná'zill guërru? <sup>9</sup> Mizmë zac lë'ë të, si talë ruadi'dzël tubi dizë nanadë riasëdi'i mieti, ¿lallë gac bë'a mieti guadë naquëgní'il? No sea shti'dzël na ziquë tubi naruadi'dzë sulë mbë. <sup>10</sup> Nanú zihani dizë naruadi'dzë mënë la'ni guë'dchiliu; grëhin nanú shnézi'. <sup>11</sup> Perë si talë adë riasëdia'a dizë shtë stubi naruadi'dzë, nahia ziquë tubi më zitu parë lë'ë mënë ni nu lë'i' na ziquë më zitu parë na. <sup>12</sup> Por ni hia quë lë'ë të rac shtu'u të gapë të pudërë nu llni shtë Espiritu Santo, gulë guna'bë lu Dios por pudërë parë guadi'dzël enseñansë të tsaldí ldu'u mieti shti'dzë Dios más.

<sup>13</sup> Zni na el quë naruadi'dzë di'dzë gurënë, napë quë guëná'bëll lu Dios të parë guëdë'ë më pudërë parë guëni'll pë runë cuntienë di'dzë ni. <sup>14</sup> Si talë ruadi'dzënúa Dios con di'dzë gurënë, quëgna'ba lu Dios con espíritu shtëna, perë adë quëgúdia'a provëchë parë shgaba cumë riasëdia'a di'dzë ni. <sup>15</sup> ¿pëllë

guna iurní? Guëna'ba lu Dios con espíritu shtëna nu zac guëna'ba lu më con dizë nariasë mieti. Gulda ra labansë con espíritu shtëna nu zac con di'dzë nariasëhia <sup>16</sup> purquë si talë quëadi'dzënu Dios nadë más con espíritu shtënël, el quë narquë diaguë, el quë nadë bë'nëdi'i recibir pudërë shtë Espiritu ziquë lë'ël, adë gúnëdi'ill gan tsasëll shti'dzël. Nu adë gáquëdi'ill guëni'll: "Nia Dadë", iurë tsalú oraciuni, iurë rdë'ël graci lu më. Nguiu ni adë riasëdi'ill lo quë narní'il. <sup>17</sup> Pues bien quëgdë'ël graci lu më perë parë stubi sa'l adë nápëdi'ill provëchë la'ni ldu'ull. <sup>18</sup> Quëgdë'a graci lu Dios de quë na ruadi'dza di'dzë gurënë por pudërë shtë Espiritu Santo más quë grëtë' mënë <sup>19</sup> perë catë rdëa grupë shtë shmënë Dios, más rac shtua'a guënia'a ga'i di'dzë nariasë mënë quë chi'i mili di'dzë nanadë riasëdi'i mënë. Iurë ruadi'dza, rac shtua'a guëlu'ahia di'dzë naná parë bien shtë mieti.

<sup>20</sup> Bëchi, adë rúnëdi'i të ziquë llguë'në nadë rac bë'adi'i guadë naná bien nu guadë naná mal, perë en cuantë ra cusë mal, rac shtua'a gac të ziquë më gushë nardë'ë cuendë. Rac shtua'a gac të llguë'në inocentë en cuantë ra cusë dzabë. <sup>21</sup> Naescritë la'ni librë shtë lëy: "Guadi'dza lu naciuni rë' stubi dizë gurënë. Mënë zitu guëni'i rall shti'dza, rni'i Dadë." <sup>22</sup> Zni na, ra dizë gurënë naruadi'dzë mënë por pudërë shtë Espiritu Santo, na rahin ziquë sëni parë ra nadë rialdídi'i ldu'i Dios, lédëdi'i parë ra narialdí ldu'i shti'dzë më. En cambi el quë naruadi'dzë diza'quë naná ze'dë de Dios, nahin ziquë sëni parë ra narialdí ldu'i shti'dzë më, lédëdi'i parë ra nanadë rialdídi'i ldu'i. <sup>23</sup> Iurë grupë shtë shmënë Dios rdëa, si talë grëtë' quëadi'dzë stubi dizë por pudërë shtë Espiritu Santo nu ze'dë tsuté

ra nadë rialdidi'i ldu'i, u ze'dë tsutë mënë nadë rac bë'adi'i shcuendë ra cusë ni, iurni guëni'i rall rac luguë të. <sup>24</sup> Perë si talë grëtë' të quëadi'dzë di'dzë naze'dë de Dios nu tsutë tubi nanadë rialdidi'i ldu'i diza'quë, u mënë nadë bësë'dëdi'i shti'dzë më, iurni gunguë bë'a nguiu ni dulde shtënëll nu shti'dzë të gunë juzguë lë'ëll. <sup>25</sup> Grëtë' cusë naga'chi la'ni ldu'u nguiu ni, guëru'uin lu llni nu iurni guëzullbill lu më; guëni'ill llëru'bë na pudërë shtë Dios. Guëni'ill Dios quëbezënuhi' lë'ë të de verdá.

### *Iurë tsu cultë, gaquin con ordë*

<sup>26</sup> Pues iurni bëchi, iurë rdëá të, si tubi de lë'ë të nápël tubi cantë, stubi të napë tubi enseñansë, stúbill rac shtú'ull guëni'ill di'dzë gurënë, stubi nguiu rac shtu'u guëni'ill di'dzë nabë'nëll recibir de Dios, stubi të rac shtú'ul guëni'il pë runë cuntienë ra di'dzë gurënë; bien nahin. Nadë más gulë bë'në grë ni parë tsaldí ldu'u ra shmënë Dios más. <sup>27</sup> Iurë ruadi'dzël stubi clasë dizë, pues biadi'dzë chupë u por más tsunë të nu por turnë. Nu zac rqui'ni tubi naguadi'dzë pë runë cuntienë dizë ni. <sup>28</sup> Si talë nidi'i naguëni'i shcuendë di'dzë ni, mejurë adë guadi'dzëdi'ill lu grupë shtë shmënë Dios. Mejurë guadi'dzënu Dios la'ni ldu'ul guitsë guitsë. <sup>29</sup> Nu si talë guadi'dzël diza'quë naze'dë de Dios, pues guëni'i chupë mieti u tsunë ra mënë narëta'; hia los de más gunë rai' juzguë lo quë naguni'i ra nguiu ni. <sup>30</sup> Perë si talë Dios guënë'ei' galërac bë'a parë stubi sa' të naquëbezë nga'li, iurni lë'ë naguna'zi di'dzë primërë, guëac dchi; adë tsaglá'guëdi'i guadi'dzëll. <sup>31</sup> Manërë ni grëtë' të narunë recibir di'dzë naze'dë de Dios, gulë biadi'dzë tubi por tubi të parë grëtë' të tsasë'dë të nu gunë të provëchë ra di'dzë ni. <sup>32</sup> El quë naruadi'dzë diza'quë naze'dë de

Dios, pues el mizmë lë'ëll nápëll pudërë parë guadi'dzëll u parë adë guadi'dzëdi'ill. <sup>33</sup> Dios adë rsëdchinidi'i' desordë sino rquitë ldu'u më iurë tsu cultë con ordë. Zni rluá'ahia ra grupë shtë shmënë Dios, ra nabëzunë më almë shtë rai'.

Ziquë na custumbrë entrë grë ra shmënë Dios, <sup>34</sup> ra na'a adë nápëdi'i rall derechë parë guadi'dzë rai' lu cultë; adë bëtë'ë Dios sí parë guadi'dzë rai' sino gac rai' obedientë ziquë cagnibë'a më la'ni lëy. <sup>35</sup> Si talë rac shtu'u tsasë rai', guëna'bë di'dzë rai' lu tselë rai' lídchi' purquë nádi'i bien si talë tubi na'a guadi'dzëll lu cultë.

<sup>36</sup> Napë quë gac bë'a të de quë shti'dzë Dios adë guzublúdi'i con lë'ë të nu nádi'i të lúniquë mënë nabë'në recibir shti'dzë më. <sup>37</sup> Si talë tubi të rni'il bënëll recibir diza'quë naze'dë de Dios, u si talë cagní'ul ruadi'dzël por pudërë shtë Espiritu Santo, napë quë gac bë'al lo quë naquëquëa'a ndë'ë nahin tubi mandadë shtë Dadë Dios. <sup>38</sup> Perë si talë adë nedi'i nguiu gac bë'all nahin verdá, pues gulë bësa'në lë'ëll lu nacahi shtënëll. <sup>39</sup> Bëchi, gulë guni'i ldu'u parë gapë të pudërë parë guadi'dzë të diza'quë naze'dë de Dios; adë rcádi'i të guadi'dzë ra mënë stubi dizë <sup>40</sup> perë gulë bë'në grë cusë con ordë, lëdëdi'i con desordë.

## 15

### *Guashtë Cristo ladi ra tégulë*

<sup>1</sup> Iurne' bëchi, rac shtu'a guëagná ldu'u të diza'quë naná biadi'dza lu të. Bënë'të recibirin nu tsagla'guë rianaldë të nezë shtë më con guëdubinú ldu'u të. <sup>2</sup> Por diza'quë ni nasalvar të si talë tsagla'guë të lo quë nabëluá'ahia lë'ë të. Nasalvar të si gualdí ldu'u të shti'dzë më de verdá.

<sup>3</sup> Primërë lugar, bëluá'ahia lë'ë të grë enseñansë nabëna recibir. Bëluá'ahia lë'ë të de quë Cristo guti

por ra duldë shtëna'a cumë ziquë rni'i la'ni Sagradas Escrituras. <sup>4</sup> Bëga'chi më nu guashtëhi' ladi ra tëgulë dzë tsunë, igual ziquë rni'i ra Sagradas Escrituras. <sup>5</sup> Bëluá'ahia lë'ë të de quë bëlua'alú më lu Pedro; despuësë bëlua'alúhi' lu los de más poshtë. <sup>6</sup> Despuësë bëlua'alúhi' lu más de ga'i gahiu'a shmënë Dios naná bédëá. Zihani mënë todavia nabani rai'; sëbëldá rai' hia guti rai'. <sup>7</sup> Despuësë bëlua'alú Cristo lu Jacobo, iurní lu grë ra poshtë shtëni'.

<sup>8</sup> Hia despuësë de ni bëlua'alú më lua aunquë nahia ziquë tubi llguë'në nabëdchini lu guë'dchiliu antsë gac cumplir tiempë parë gáli'. <sup>9</sup> Nahia el quë nalasáquëdi'i entrë los de más poshtë shtë më. Adë rúnëdi'i tucarë gaca poshtë purquë guzunalda ra shmënë Dios. <sup>10</sup> Perë lo quë nanahia iurne' na purquë guc shtu'u më na nu bë'në më zihani favurë parë na. Lo quë nabë'në më por na, napë resultatë. Bëna dchi'ni más quë los de más mënë aunquë nilë lëdë nádi'i, sino quë Dios bëne'e fuersë nu bë'në ldai' më na. <sup>11</sup> Perë adë rúnëdi'i importë chu bë'në más dchi'ni. Biadi'dzë na'a lu të ra diza'quë nu gualdí ldu'u të shti'dzë më.

### *Tsashtë ra tëgulë stubi*

<sup>12</sup> Si talë ruadi'dzë na'a de quë Cristo guashtëhi' ladi ra tëgulë çpëzielú bëldá de lë'ë të rni'i të de quë tsashtëdi'i ra tëgulë? <sup>13</sup> Si adë tsashtëdi'i rai' ladi ra tëgulë pues tampuquë lë'ë Cristo adë guashtëdi'i ladi ra tëgulë. <sup>14</sup> Talë Cristo adë guashtëdi'i ladi ra tëgulë, hia diza'quë naná biadi'dzë na'a lu të nápëdi'in valurë nu fe shtë të nápëdi'in valurë; lasáquëdi'in. <sup>15</sup> Si talë nahin zni, rlua'a clarë na na'a testigu falsë purquë hia lë'ë na'a guni'i na'a lu ra mënë de quë Dios bëldishtë Cristo ladi ra tëgulë. Perë si talë nádi'in verdá

de quë ra tëgulë adë tsashtëdi'i rai' stubi, pues iurní zac lë'ë Dios bëldishtëdi'i më lë'ë Cristo. <sup>16</sup> Si talë tëgulë adë tsashtëdi'i rai' stubi, iurní lë'ë Cristo tampuquë guashtëdi'i ladi ra tëgulë. <sup>17</sup> Si talë Cristo adë guashtëdi'i ladi ra tëgulë, fe shtë të adë rllu'i'di'in; todavía adë naperdunë duldë shtë të. <sup>18</sup> Nu ra tëgulë nagualdí ldu'u shti'dzë Jesús, adë nádi'i rai' salvar. <sup>19</sup> Si talë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë Cristo napin valurë sulamëntë mientras quërëlda'a lu guë'dchiliu, iurní prubi na hia'a; nápëdi'i hia'a esperansë nu runë tucarë guëga'a ldu'u mënë lë'ë hia'a.

<sup>20</sup> Perë verdá na de quë Cristo guc resucitar ladi ra tëgulë; na më lë'ë primërë naguashtë parë adë guëabridi'i gáti' stubi. <sup>21</sup> Pues ziquë guzublú galguti por tubsë nguiu, también por tubi nguiu guzublú galëriashtë shtë tëgulë. <sup>22</sup> Pues grëtë' mënë napë quë gati rai' purquë na rai' llëbní Adán; zni zac grëtë' naná unidë con Cristo, guëldishtë më lë'ë rai' ladi ra tëgulë. <sup>23</sup> Perë cadë nguiu según turnë narunë tucarë lë'ëll, Cristo gúqui' ziquë primërë naná gátidi'i parë siempërë perë despuësë iurë guëabré më stubi, iurní gátidi'i jamás ra naná unidë con lë'ë më. <sup>24</sup> Iurní guëga'a iurë shtë fin; tsalú guë'dchiliu rë'. Guëdë'ë më fin grëtë' autoridá, grëtë' ra nanapë pudërë, nu guëdë'ë më fin parë grë ra narnibë'a lu guë'dchiliu. Iurní gunë më intriegu catë rnibë'a më ca'a Dios, Shtëada'a. <sup>25</sup> Guëribë'a Cristo ziquë rëy hashtë iurë gunë Dios gan lu grë enemigu shtë Cristo nu guëzullibi rall lúhi'. <sup>26</sup> Lúltimë enemigu nagunë më gan lúhi' na galguti <sup>27</sup> purquë Dios bédë'ë më derechë guëribë'a Cristo grëtë' cusë, perë iurë Sagradas Escrituras rni'i de quë Cristo nápi' derechë parë guëribë'ai' grëtë' cusë, pues clarë nahin de quë Dios adë nádi'i

bajo ordë shtë Cristo, perë bëtëd'ë më derechë parë guëñib'ë'a Cristo guëdubi guë'dchiliu. <sup>28</sup> Iurë grëtë' cusë guëa'nin bajo ordë shtë Cristo, iurní mizmë lë'ë Cristo, shini Dios, gúni' intriegu mizmë lë'i' con grë pudërë nanápi' lu Dios të parë Dios gáqui' el quë nanapë grë pudërë parë siempërë.

<sup>29</sup> Nanú ra narni'i adë tsashtëdi'i ra tégulë, perë si nahin verdá, çpëzielú rriubë nisë rall por ra naná guti? Si talë adë tsashtëdi'i tégulë, mbanë na lo quë nacanihunë të; mejurë adë guëchu'bë nisë të sa' të shlugar ra tégulë.

<sup>30</sup> Nu zac çpëzielú rdchi'ba vidë shtëna lu peligrë guëdubi tiempë si talë adë tsashtëdi'i ra tégulë?

<sup>31</sup> Quëgnia'a lu të verdá de quë grëtë' dzë nanúa lu peligrë shtë galguti. Runë nadchinia por dchi'ni nabëna entrë lë'ë të; guquin purquë unidë nahia con Cristo Jesús, Shláma'a. <sup>32</sup> Perë si talë nahin ziquë narni'i tubi dichë: "Gudildia con ra ma dushë la'ni guë'dchi Efeso" çpë cusë bëna gan si talë ra tégulë adë tsashtëdi'i rai' stubi? Mejurë guëni'i hia'a: "Cha guëdáuha'a; cha guëdí hia'a; glli gati hia'a".

<sup>33</sup> Adë rdë'di'i të sí guëguguë mënë lë'ë të por di'dzë falsë. Nanú tubi dichë narni'i: "Ra amigu mal na rall causë rñiti mënë nezë za'quë". <sup>34</sup> Gulë bè'në llgabë bien nu gulë bëabrí ldu'u të tubi nezë za'quë nu adë rúnëdi'i të duldë, pues nanú bëldá të naná guëñëdi'i Dios bien. Rnia'a lu të zndë'ë të parë guëtú lu të du'pë.

### *Lla tsashtë ra tégulë*

<sup>35</sup> Tal vez tubi de lë'ë të guëna'bë dí'dzël: "¿Llallë tsashtë ra tégulë? ¿Lla na cuerpë gapë rai' iurë guëbani rai'?" <sup>36</sup> Di'dzë ni na tuntë. Nanël iurë lë'ël rcabnil bè'dchi, hia bè'dchi ni napë quë gu'dzë të parë guëru'u tubi plantë. <sup>37</sup> Grëtë' nargabní la'ni guiu'u ziquë bè'dchi

shtë trigu u stubi clasë bè'dchi, iurë rcabnilin, adë nápëdi'in formë shtë plantë sino nahin bè'dchi.

<sup>38</sup> Dios rdë'ë më lu bè'dchi tubi formë narac shtu'u më, formë naná gurënë según narni'i ldu'u më. Cadë clasë bè'dchi rldanin nu napin formë narunë tucarë.

<sup>39</sup> Grëtë' ra nanabani, nápëdi'i rall cuerpë igual; nanú cuerpë shtë mënë; stubi clasë cuerpë parë ra ma, nu cuerpë shtë ra ma'ñi na stubi clasë; nu cuerpë shtë ra mbeldë gurënë nahin.

<sup>40</sup> Nu zac nanú ra nanapë cuerpë lu gube'e, nu nanú ra nanapë cuerpë lu guë'dchiliu, perë cuerpë nananú gube'e, nasa'a rlua'ain. Lë'ë galnasa'a shtë cuerpë shtë guë'dchiliu gurënë nahin.

<sup>41</sup> Lë'ë llni shtë ngubidzë gurënë nahin con llni shtë mbegu, nu zac gurënë na llni shtë ra mbelëgui'i. Entrë ra mbelëgui'i tubi mbelëgui'i rahtsë'ë llni shtëhin másru'u fuertë lu sa' mbelëgui'i.

<sup>42</sup> Zni na con tégulë iurë riashtë rai'. Vidë shtë nguiu na ziquë tubi bè'dchi naná rialú, perë iurë tsashtë nguiu ladi ra tégulë, adë gátidi'i' jamás.

<sup>43</sup> Rtu lu hia'a por ra cuerpë nadápa'a iurne' purquë rati ra cuerpë, perë tsashtë hia'a nasa'a. Na hia'a débil iurne' perë iurë tsashtë hia'a ladi ra tégulë, guëdápa'a cuerpë fuertë naná tsalúdi'i.

<sup>44</sup> Lu guë'dchiliu rë' nadápa'a cuerpë shtë guë'dchiliu perë iurë tsashtë hia'a ladi ra tégulë, guëdápa'a cuerpë gurënë naná demasiadë nasa'a. Nadápa'a cuerpë shtë guë'dchiliu perë zac nanú cuerpë cubi narne'e Dios.

<sup>45</sup> Rni'i ra Sagradas Escrituras: "Primërë nguiu Adán bëáqui' nguiu nanabani", perë rnia'a lu të lë'ë Adán naná bédchini despuësë, na më lúniquë narne'e vidë cubi shtë Dios. <sup>46</sup> Lë'ë nguiu shtë guë'dchiliu bédchi'ni' primërë con cuerpë naná guiu'u; hia despuësë bédchini nguiu nanapë pudërë



parë guënë'ei' vidë espiritual.  
<sup>47</sup> Primërë nguui guctsa'u guiu'u;  
 náhi' de guédchiliu, perë segundë  
 nguui bédchíni' de gube'e. <sup>48</sup> Ziquë  
 guc nguui naguctsa'u guiu'u, zni  
 na grëtë' naralë la'ni guédchiliu.  
 Ziquë guc nguui nabédchini de  
 gube'e nu guziá'ai' gube'e, zni na  
 ra mieti nanapë vidë naze'dë de  
 lë'ë më nacuezë gube'e. <sup>49</sup> Ziquë  
 lë'ë nguui nápëll cuerpë shtë  
 guédchiliu, también guédápa'a  
 cuerpë ziquë cuerpë shtë Cristo  
 nacabezë gube'e.

<sup>50</sup> Bëchi, rnia'a lu të grëtë' cuerpë  
 nadápa'a iurne' adë gáquëdi'i  
 tsutéhin catë rribë'a Dios. Lo quë  
 nanapë quë tsalú, adë nápëdi'in  
 partë con ra cusë nadë tsalúdi'i.  
<sup>51</sup> Rac shtua'a gac bë'a të tubi  
 secretë; lëdë grëdi'ia'a gati hia'a  
 sino gac cambi shcuérpa'a. <sup>52</sup> De  
 repëntë ziquë iurë rguini láguel,  
 guínil cha' shtë trompetë; iurní  
 ra tégulë guëbani rai' stubi të parë  
 jamás adë guëabridi'i gati rai'. Hia  
 lë'ë hia'a gac cambi iurní. <sup>53</sup> Lë'ë  
 cuerpë shtëna'a narialú napë quë  
 gac cambi parë adë tsalúdi'in  
 jamás. Cuerpë shtëna'a naná rati,  
 napë quë gac cambi të parë adë  
 gátidi'i jamás. <sup>54</sup> Dzë ni iurë lë'ë  
 cuerpë shtëna'a narialú gac cambi  
 por cuerpë nadë rialúdi'i, nu lë'ë  
 cuerpë shtëna'a gac cambi por  
 cuerpë nanadë gátidi'i, iurní gac  
 cumplir lo quë naná escritë la'ni  
 Sagradas Escrituras: "Bëdë'ë më  
 fin lë'ë galguti. <sup>55</sup> Lë'ël galguti,  
 ¿gua pudërë shtënël parë gúnël  
 gan lu grë mieti?" <sup>56</sup> Pues duldë  
 bësédchini galguti parë lë'ë mieti,  
 nu duldë na ziquë tubi narnibë'a  
 lë'ë mieti purquë lëy shtë Dios  
 rlua'a grë mieti na rall pecadurë.  
<sup>57</sup> Perë dushquilli Dios, rne'e më  
 pudërë parë rac guëdë'na'a gan lu  
 galguti por Jesucristo, Shláma'a.  
<sup>58</sup> Por grë ndë'ë, bëchi narac  
 shtua'a, gulë tsagla'guë firmë lu

shnezë më; adë tsaldídi'i ldu'u  
 të stubi ldai'. Gulë bë'në dchi'ni  
 shtë Dadë másru'u purquë nanë të  
 dchi'ni naquëhunë të juntë con lë'ë  
 Dadë, adë nádi'in sin resultatë.

## 16

### *Ofrendë parë ra shmënë Dios*

<sup>1</sup> Iurne' quëquëa'a shcuendë  
 ra centavë nardëa parë ra mënë  
 nabëzunë Dios almë shtë rai'.  
 Gulë bëtëa centavë según lo quë  
 nagunibë'ahia ra grupë shtë  
 shmënë Dios naná quërelde regiuni  
 Galacia. <sup>2</sup> Cadë primërë dzë shtë  
 llmalë, cadë tubi de lë'ë të napë  
 quë guëtëal centavë según lo quë  
 nabë'nël gan. Gulë cutsa'u'in të  
 parë nídi'i nicidá guëtëa të ofrendë  
 iurë guédchinia. <sup>3</sup> Iurë guédchinia  
 ndë, guëshe'lda lë'ë ra narunë të  
 nombrar; guëdë'a guia'a rai' tubi  
 cartë shtë recomendación parë  
 gua'a rai' ofrendë shtë të hashtë  
 Jerusalén. Gunë rall intriegu  
 centavë ni parë ra naquërelde  
 nga'li. <sup>4</sup> Si talë guëni'i ldua'a de quë  
 nu zac na tsahia, sënaldë rai' na.

### *Guni'i ldu'u Pablo tsáhi' Corinto*

<sup>5</sup> Napë quë tsahia por regiuni  
 shtë Macedonia; hia despuësë de  
 ni, guédchinia Corinto. <sup>6</sup> Adë na  
 segurëdia'a perë guëquërelde'núa  
 lë'ë të por du'pë tiempë u guëtëda  
 tiempë naldë nga'li con lë'ë të.  
 Iurní zac gunë të compañí na nezë  
 shtëna catë guzëahia despuësë.  
<sup>7</sup> Adë rac shtú'udia'a gueldë  
 guënahia lë'ë të por du'pë tiempë  
 sino quë rac shtú'uhia cueza con  
 lë'ë të tubi visitë llëduni si talë na  
 voluntá shtë Dios. <sup>8</sup> Perë na guëana  
 Efeso hashtë tsalú laní Pentecostés  
<sup>9</sup> purquë ndë'ë nanú zihani dchi'ni  
 shtë Dadë Jesús parë guna cumplir.  
 Tsaldí ldu'u ra mënë shti'dzë më;  
 perë nanú zihani contrari narunë  
 cuntrë shti'dzë Dios.

<sup>10</sup> Si talë guédchini Timoteo, gulë  
 bë'në tratë bien lë'i' të parë adë  
 riádi'i ldu'i purquë lë'i' quëhúni'

dchi'ni shtënë Dadë igual ziquë na. <sup>11</sup> Por ni adë chu gúnëdi'i despräci lé'i'. Mejurë gulë bë'në compaňi lé'i' parë tsaglá'gui' viajë shtëni' të parë guëdchini gueldë guënáhi' na. Quëbeza lé'i' juntë con los de más bëchi la sa' hia'a.

<sup>12</sup> Lë'ë bëcha'a Apolos, bëna ruëguë lúhi' të parë gúnëll compaňi los de más sa' hia'a iurë gue'dë guená rai' lë'ë të, perë Apolos quëgn'i'll de quë nádi'i voluntá shtë Dios parë gue'dë guënal lë'ë të iurne', perë hashtë guëne'e më sí, iurní gue'dë guënal lë'ë të.

*Rialú cartë rë' con saludë*

<sup>13</sup> Gulë guc mënë nasini nu gulë tsagla'guë firmë lu shnezë më. Gulë cue za'quë za'quë. Gulë bë'në shchi'ni Dios ziquë mënë naná rialdí ldu'i de verdá. Gulë gac nguiu nadë rdzëbëdi'i. <sup>14</sup> Grëtë' lo quë nangunë të, gulë bë'nin con guëdubinú ldu'u të con amor parë los de más sa' të.

<sup>15</sup> Iurne' bëchi, nanë të de quë famili shtë Estéfanos guc rai' primërë naná gualdí ldu'i shti'dzë Jesús; na rai' primërë nagualdí ldu'i shti'dzë Dios entrë grë mënë naquërelde regiuni Acaya. Nu tsagla'guë quëhunë rai' sirvë los de más mënë nabëzunë Dios almë shtë rai'. <sup>16</sup> Rac shtua'a de quë lë'ë të guëzu'bë diaguë të shti'dzë mënë ziquë lë'ë rai' nu zac grë ra naná runë compaňi parë shchi'ni Dios, nu gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë ra mënë naquëhunë dchi'ni shtë më. <sup>17</sup> Nalë rquitë ldua'a de quë bédchini Estéfanos, Fortunato, nu Acaico. Lë'ë rai' bë'në rai' cumplir lo quë narunë faltë nihunë të. <sup>18</sup> Nalë bësëquitë ldu'u rai' na nu zac lë'ë të. Napë quë gapë të respëti parë ra mënë ziquë lë'ë rai'.

<sup>19</sup> Ra grupë shtë shmënë Dios naquërelde regiuni Asia, quëgshe'ldë rai' saludë parë lë'ë të. Aquila nu Prisila con grupë shtë shmënë Dios nardëá lidchi rai',

quëgshe'ldë rai' zihani saludë en el nombre shtë Dadë Jesucristo. <sup>20</sup> Gulë bë'në recibir saludë shtë grë ra shmënë Dios naquërelde ndë'ë. Gulë bë'në saludar grë ra shmënë Dios con tubi abrasë. <sup>21</sup> Na Pablo, quëgshe'lda saludë parë lë'ë të con prupi shti'dza nabëquëa'a.

<sup>22</sup> Sí talë tubi de lë'ë të adë rac shtú'udi'il Jesucristo de verdá, pues grë ra mënë ni gac condenar. Rac shtu'u hia'a guëdchini Dadë Jesucristo lueguë.

<sup>23</sup> Gulë bë'në recibir favurë nu bendición shtë Dadë Jesucristo. <sup>24</sup> Quëgshe'lda amor shtëna ziquë sahia naná unidë con Jesucristo. Amén.

## Segundë cartë nabëquë'ë San Pablo lu ra Corintios

*Bëquë'ë Pablo cartë rë' lu ra mënë  
shtë Corinto*

<sup>1</sup> Na Pablo, nahia tubi poshtë shtë Cristo Jesús purquë zni na voluntá shtë Dios. Juntë con Timoteo, bëcha'a naná rialdí ldu'i shti'dzë Jesús, quëquë'ë na'a cartë rë' nu guëshe'ldë ná'ahin lu grupë shtë shmënë Dios naquërelde ciudá Corinto nu zac lu grë ra nabëzunë Dios almë shtë rai', lë'ë të naquërelde regiuni shtë Acaya. <sup>2</sup> Gulë bë'në recibir bendición shtë Dios con galërbedchí ldu'u naná rne'e Dios Shtáda'a, juntë con Jesucristo Shláma'a.

*Galërzac zi shtë Pablo*

<sup>3</sup> Zudë'na'a alabar Dios, lë'ë Dios nu Dadë shtë Jesucristo Shláma'a. Lë'ë më na Dadë nu quëhúni' consolar cadë lë'ë mieti; na më el quë narga'a ldu'u mieti. <sup>4</sup> Lë'ë më rúni' consolar lë'ë hia'a iurë lë'ë hia'a rzac zi hia'a të parë gac guédë'na'a consolar los de más sa' hia'a narzac zi lu cusë durë. Quédë'na'a consolar lë'ë mënë con diza'quë naze'dë de Dios. <sup>5</sup> Nalë rzac zi hia'a purquë na hia'a shmënë Cristo, perë también nalë quëhunë më consolar lë'ë hia'a. <sup>6</sup> Si talë rzac zi hia'a, nahin parë bien shtë të, të gapë të galërbedchí ldu'u nu parë gac salvar të. Mizmë cusë durë naquëac con lë'ë na'a, nahin parë cuedchí ldu'u të; pues zni rua'a ldu'u të con pacënci ra cusë durë nadápa'a. <sup>7</sup> Rialdí ldu'u na'a; firmë na esperansë shtë na'a de quë adë rëazë guëtëdi'i të shnezë më. Rac bë'a na'a de quë ziquë rzac zi të purquë na të shmënë më, gunë më consolar lë'ë të juntë con lë'ë na'a.

<sup>8</sup> Bëchi, rac shtu'u na'a gac bë'a të blac cusë durë naziadëdë na'a regiuni shtë Asia. Nga'li bédëdë na'a tubi prëbë ru'bë. Hia casi bërë fuersë parë gua'a ldu'u na'a lu ra cusë ni. Gualdí ldu'u na'a niati na'a lueguë. <sup>9</sup> Bédë'në na'a llgabë na na'a ziquë tubi naná condenadë lu galguti, perë zni guc parë tsaldí ldu'u na'a shti'dzë Dios más, el quë nanapë pudërë të guëldishtéhi' tégulë ladi ra tégulë. Ra cusë durë guc rahin të parë adë gápëdi'i na'a confiansë mizmë lë'ë na'a. <sup>10</sup> Dios bëlá më lë'ë na'a lu peligrë nu tsagla'guë quëhunë më salvar lë'ë na'a parë gátidi'i na'a. Rialdí ldu'u na'a lë'ë më gúni' salvar lë'ë na'a stubi vultë lu peligrë shtë galguti. <sup>11</sup> Lë'ë të napë quë gunë të compañí lë'ë na'a. Si talë zihani mënë gunë rall compañí lë'ë na'a con oraciuni, zihani mënë guédë'ë graci lu më por ra favurë nagunë më parë lë'ë na'a.

*Adë guádi'i Pablo Corinto*

<sup>12</sup> Nanú tubi cusë narsëquitë ldu'u na'a. Shgabë na'a rni'i de quë nadzú na'a tubi manërë za'quë nu santu entrë ra mënë shtë guë'dchiliu nu zac entrë lë'ë të. Na na'a verdá. Zni guquërelde na'a, lédëdi'i por llni shtë na'a sino por favurë shtë Dios. Bë'në më compañí lë'ë na'a. <sup>13</sup> Quëquë'ë na'a lu të sulë ra cusë narac gu'ldë të nu rac riasë të. Quëbezë na'a de quë guédë'ë të cuendë shti'dzë na'a; <sup>14</sup> Hia riasë të tubi partë shtë ra cusë ni. Quëbeza de quë iurë lë'ë Dadë Jesús guëabri' stubi, lë'ë të guëquitë ldu'u të de lë'ë na'a cumë lë'ë na'a guëquitë ldu'u na'a de lë'ë të.

<sup>15</sup> Por tantë confiansë nanapa de lë'ë të, runa llgabë gueldë guënahia lë'ë të lueguë, antsë tsahia stubi lugar; nu iurë guëabríá guënahia lu të stubi, guëquitë ldu'u të. <sup>16</sup> Runa llgabë de quë guna visitar lë'ë të mizmë tiempë guziahia parë

Macedonia; nu despuësë guëabrá de ndë, gueldë guënahia lë'ë të stubi të parë gunë të compaňi na; guëshe'ldë të na parë Judea. <sup>17</sup> ¿Pë rni'i të de quë nahia falsë iurë guni'i ldua'a zni? ¿Gu nahia ziquë mënë shtë guë'dchiliu? ¿Llua'a të de quë cagnia'a lu të: "Aha!" nu mizmë tiempë rnia'a: "Aquëdi'i"? <sup>18</sup> Dios na më testigu de quë lë'ë na'a adë chu rni'idi'i: "Aha!" nu "Aquëdi'i" al mizmë tiempë <sup>19</sup> purquë Jesucristo shini Dios, nunquë guni'i më: "Aha!" u "Aquëdi'i" al mizmë tiempë. Lë'ë Silvano nu Timoteo con na Pablo, biadi'dzë na'a lu të diza'quë shtë më. Con Cristo lë'ë diza'quë siempër napë resultadë. Nahin verdá. <sup>20</sup> Pues por lë'ë Jesucristo grë ra promësë shtë Dios gac cumplir. Por ni iurë quëhunë na'a alabar Dios, rni'i na'a: "Nia Dadë" purquë unidë na na'a con Cristo Jesús. <sup>21</sup> Dios na el quë nabë'në parë dzulezë na'a lu shnezë Cristo juntë con lë'ë të, nu Dios na el quë nabëshe'ldë lë'ë na'a con shti'dzë më. <sup>22</sup> Lë'ë më gulë më lë'ë hia'a nu bëne'e më Espíritu Santo parë cuezënuhi' lë'ë hia'a; náhi' tubi garantiá de lo quë naguëdë'na'a recibir despuësë.

<sup>23</sup> Cagna'ba Dios të gac më testigu en cuntré de na si talë ruadi'dza bishi. Adë bë'nëdia'a visitar lë'ë të, më Corinto, purquë adë gac shtú'udia'a guna cashtigu lë'ë të. <sup>24</sup> Adë rni'bë'adi'i na'a pë cusë tsaldí ldu'u të; hia bien dzu të firmë lu shnezë më; nadë más guëdë'në na'a compaňi lë'ë të, të guëquitë ldu'u të.

## 2

<sup>1</sup> Por partë shtëna adë gúnëdia'a visitar lë'ë të iurne' të parë adë gaquin cusë durë parë lë'ë të. <sup>2</sup> Si talë resultadë shtë visitë na galëriá ldu'u parë lë'ë të, ¿chull gunë parë guëquitë ldua'a? Sulë lë'ë të guësëquitë ldu'u të na. <sup>3</sup> Por

ni bëquëa'a lu të tubi cartë más antsë; bënehia cunseju parë lë'ë të, të parë gac règlë asuntë ni. Iurní iurë guëdchinia ndë, adë riádi'i ldua'a por conductë shtë të. Mejurë napa segurë de quë si talë guëquitë ldua'a iurní, también guëquitë ldu'u të. <sup>4</sup> Iurë bëquëa'a cartë más antsë, nalë rquëdi'ni ldua'a; bëru'u nisë slua; perë adë bëquë'ëdia'a lu të parë guëa'në të tristë sino bëquëa'a lu të parë gac bë'a të nalë rac shtua'a lë'ë të.

*Nanú perdunë parë lë'ë nguui nabë'në mal*

<sup>5</sup> Si talë tubi mënë bë'nëll parë riá ldua'a, también bë'nëll parë riá ldu'u grë të. Perë adë rac shtú'udia'a guënia'a demasiadë cusë cuntré nguui ni; <sup>6</sup> cashtigu naná bédë'ë të parë lë'i'; casi grë të gac të de acuerdë; hia na sufsientë parë lë'ëll. <sup>7</sup> Iurne' runë tucarë gunë të perdunë nguui ni, nu gulë bë'në consolar lë'ëll, no sea por tantë llgabë narúnëll, guëazë guëtëll shnezë Dios. <sup>8</sup> Por ni quëhuna ruëguë lu të stubi, de quë guëlua'a të lu nguui ni de quë rac shtu'u të lë'ëll. <sup>9</sup> Bëquëa'a lu të más antsë të gac bë'ahia si talë na të obedientë, si talë rzu'bë diaguë të shti'dza. <sup>10</sup> El quë naquëhunë të perdunë, también runa perdunë lë'ëll. Si talë nanú stubi cusë narunë tucarë guna perdunë, pues bëna perdunë lë'ëll parë bien shtë të. Nanë Cristo rnia'a verdá. <sup>11</sup> Cha guëdë'na'a zni të parë adë gúnëdi'i Satanás gan lu hia'a. Pues rdë'ë hia'a cuendë manërë narunë Satanás parë guësiguëll mënë.

*Adë rbedchídi'i ldu'u Pablo guë'dchi Troas*

<sup>12</sup> Iurë bédchinia guë'dchi Troas parë guadi'dza diza'quë shtë Cristo, bédzela zihani lugar parë guadi'dza shti'dzë më <sup>13</sup> perë adë bédchini cuntëntë purquë adë bédzélëdia'a bëcha Tito ndë; por

ni bëna despedir lë'ë mënë shtë Troas nu guahia hashtë regiuni shtë Macedonia.

*Cristo quëhúni' parë guëdë'na'a gan*

<sup>14</sup> Dushquilli Dios el quë nazianú lë'ë hia'a lu desfile shtë Cristo Jesús. Lë'ë më quëhúni' parë guëdë'na'a gan lu enemigu guëdubi tiempë, nu quëhunë më compa'ni lë'ë hia'a parë guadí'dza'a diza'quë naná ziquë olor nashi naná rrë'tsë por grëtë' partë. <sup>15</sup> Na hia'a ziquë olor nashi naná quëhunë Cristo ofrecërë lu Dios Padre. Parë bëldá mënë vidë shtë hia'a quëhunë parë rëagná ldu'u rall na rall salvar, perë parë sëbëldá mënë na hia'a parë rëagná ldu'u rall na rall condenar. <sup>16</sup> Parë ra narniti, na hia'a ziquë olor narguini mënë, perë parë ra naná salvar, na hia'a ziquë olor nashi shtë guë'ë purquë shti'dzë më naruadí'dza'a rne'e vidë sin fin. ¿Chull napë llni sufsientë parë gúnëll cumplir grë cusë rë'? <sup>17</sup> Pues lë'ë na'a adë nádi'i na'a ziquë zihani mënë naquëhunë neguci con shti'dzë Dios. Adë rdë'nëdi'i na'a cambi shti'dzë më ziquë runë zihani mënë; al contrari na na'a verdá. Lë'ë Dios bëshë'ldi' lë'ë na'a nu delantë lu më ruadí'dzë na'a shti'dzë më purquë quëbezënu Cristo lë'ë na'a.

### 3

*Lë'ë tëtë cubi*

<sup>1</sup> Iurë rni'i na'a ra cusë rë' ¿gu rzublú ruadí'dzë na'a favurë de mizmë lë'ë na'a? u ¿llua'a tëtë rqui'ni guëdë'në na'a presentar tubi cartë shtë recomendación parë lë'ë tëtë? u ¿llua'a tëtë napë quë guëdë'në na'a recibir cartë shtë recomendación nabëquë'ë tëtë? Aquëdi'i. Stubi mënë rqui'ni cartë ni. <sup>2</sup> Lë'ë tëtë na tëtë ziquë cartë shtë recomendación. Mënë guëná rall vidë shtë tëtë nu tsasë rall na na'a muzë shtë Dios. <sup>3</sup> Lë'ë tëtë na tëtë tubi sëni de quë dchi'ni nabëdë'në na'a ndë, ze'din

de Dios. Mënë rni'i rall na tëtë cartë shtë Cristo por dchi'ni nabëdë'në na'a entrë lë'ë tëtë. Na tëtë tubi cartë nanádi'i escritë con tindë sino por el Espiritu Santo shtë Dios nanabani. Na tëtë tubi cartë nagúquëdi'i escritë lu tablë shtë guë'ë ziquë ra chi'i mandamientë, sino tubi cartë escritë lu ldu'u tëtë.

<sup>4</sup> Por Cristo napë na'a segurë de quë na na'a muzë shtëhi' nu delantë lu Dios adë nídi'i cusë parë guëtú lu na'a lu më. <sup>5</sup> Lë'ë na'a adë cagní'di'i na'a de quë mizmë lë'ë na'a napë na'a llni parë guëdë'në na'a shchi'ni më, sino cagne'e më llni nu fuersë parë lë'ë na'a. <sup>6</sup> Pues lë'ë më bëne'e më guia'a na'a pudërë nu llni parë guëdë'në na'a sirvë lë'ë më parë guëni'inú na'a lu ra mënë tubi tëtë cubi entrë Dios nu mënë. Lë'ë tëtë ni adë naescritëdi'in sino ze'dë de Espiritu Santo. Lë'ë lëy escritë rsëdchinin galguti parë grë mënë perë lë'ë Espiritu Santo rsëdchíni' vidë sin fin.

<sup>7</sup> Lë'ë lëy nabëquë'ë Moisés guc escritë lu tablë shtë guë'ë nu bédchinin con galërabtsë'ë shtë Dios; nalë fuertë bédchinin hashtë ra më israelitë adë gúquëdi'i nianá rall lu Moisés purquë nalë rabtsë'ë lúhi' por du'pë tiempë. Si talë bédchini lëy con zihani llni nu lë'ë lëy quëhunë condenar ra mënë lu galguti, <sup>8</sup> lë'ë di'dzë nabësëdchini Espiritu Santo, napë quë guëdchinin con más pudërë quë lë'ë lëy. <sup>9</sup> Quiere decir, si talë lëy nabë'në condenar lë'ë hia'a, bédchinin con llëru'bë pudërë nu llni, mucho más lë'ë diza'quë shtë Dios napin pudërë. Llëru'bë nahin; rni'in manërë gáca'a ziquë mënë nabë'në cumplir grë puntë shtë lëy. <sup>10</sup> Lë'ë lëy guc cusë nanapë llëru'bë valurë por du'pë tiempë perë iurne' lë'ë diza'quë más lasaquin quë lëy; napin más pudërë; nunquë adë rialúdi'in. <sup>11</sup> Si talë lo quë narua'a ldu'u por du'pë tiempë, napin

llëru'bë valurë, mucho más valurë napë lo quë adë rialúdi'i parë siempër.

<sup>12</sup> Zni nalë firmë na esperansë shtë na'a; por ni ruadi'dzë na'a con tubi confiansë ru'bë, <sup>13</sup> Adë rúnëdi'i na'a ziquë Moisés el quë narsë'au lúhi' con tubi lari tē parë adë guēnádi'i ra israelitë guëaldë llni naná ruá'adi'i ldu'u llëru'bë tiempë. <sup>14</sup> Perë lë'ë rall adë guasëdi'i rall; naguédchi béac ldu'u rall. Todavía hashtë iurne' iurë rini rall Sagradas Escrituras, nacahi ldu'u rall. Nahin ziquë tubi lari narsë'au lu rall; adë rnádi'i rall; adë riasëdi'i rall purquë sulë Cristo rac guëdchisú lari ni parë gac bè'a rall. <sup>15</sup> Hashtë iurne' iurë rini rall ra di'dzë nabëquë'ë Moisés, na ziquë tubi lari narsë'au llgabë mieti; adë riasëdi'i rall shti'dzë më. <sup>16</sup> Perë iurë tubi mieti riabrí ldú'u'll con lë'ë Dadë, iurní rdchini llni la'ni ldú'u'll nu riasëll; adë pë narsë'au shgábëll. <sup>17</sup> Lë'ë partë shtë Sagradas Escrituras nacagni'i shcuendë Dadë, cagni'in náhi' mizmë lë'ë Espíritu Santo; nu catë nanú Espíritu Santo, ngalli ra mënë nádi'i rall bajo ordë shtë lëy guahietë. <sup>18</sup> Por ni grëtë' hia'a hiadë nadápëdi'i hia'a ziquë lu nanë'au con tubi lari, sino na hia'a ziquë tubi guë'guanë narabtsë'ë pudërë shtë Dadë. Hia iurní lë'ë hia'a tsagla'guë rac cambi hia'a; reáca'a más y más ziquë Cristo purquë quëdë'na'a recibir pudërë nu llni shtë më. Zni canihunë Dadë naná lë'ë Espíritu Santo.

#### 4

<sup>1</sup> Por grë ndë'ë nagonia'a lu tē, nadapë na'a zihani confiansë. Bëga'a ldu'u më lë'ë na'a; por ni bédë'në na'a recibir di'dzë shtë tēstë cubi parë guadi'dzë na'a delantë ra mënë. <sup>2</sup> Bëquë guia'a na'a grëtë' ra cusë naruëhunë mënë naga'chi, cusë narsëdchini shtu. Adë chu rsiquëdi'i sáhi', nilë

adë chu rúnëdi'i cambi diza'quë shtë Dios. Rni'i na'a verdá lu mieti; zni rdë'në na'a recomendar mizmë lë'ë na'a lu grëtë' mënë nu delantë lu Dios. <sup>3</sup> Si talë adë riasëdi'i mënë lo quë narunë cuntienë diza'quë naquëgnia'a, si talë shti'dzë na'a nahin ziquë cusë naga'chi, es quë bëniti rall. <sup>4</sup> Pues lë'ë rall adë rialdidi'i ldu'u rall shti'dzë më purquë lë'ë narnibë'a guë'dchiliu rë'l bësë'aull shgabë rall parë tsasëdi'i rall, no sea guëdchini llni shtë Dios guëc rall nu tsasë rall diza'quë nanapë pudërë shtë Cristo. Cristo na igual ziquë Dios. <sup>5</sup> Iurë ruadi'dzënu na'a ra mënë, adë ruadi'dzëdi'i na'a shti'dzë na'a sino ruadi'dzë na'a shti'dzë Jesucristo, el quë narnibë'a lë'ë hia'a. Nu lë'ë na'a nadë más na na'a muzë shtë tē parë gac unidë tē con Jesús. <sup>6</sup> El mizmë Dios naná bëshe'ldë llni catë nanú nacahi, tambiën bëshe'ldë më llni la'ni ldu'u hia'a tē guadi'dza'a diza'quë lu mënë. Nadápa'a llni nu riasë hia'a blaç llëru'bë na llni nu pudërë shtë më purquë Jesucristo quëgluá'ai' pudërë shtë Dios.

#### *Pudërë nadápa'a ze'dë de Dios*

<sup>7</sup> Lë'ë diza'quë nabëdë'në na'a recibir, ze'dë de Dios perë ra shcuerpë na'a na débil ziquë gue'su guiu'u tē parë guëlua'a de quë grëtë' pudërë shtënë na'a, ze'dë de Dios; adë ze'dëdi'in de mizmë lë'ë na'a. <sup>8</sup> Zni nahin aunquë rzac zi mënë lë'ë na'a demasiadë, nunquë adë nadzúdi'i na'a sin quë adë chu guëdzélëdi'i ca nezë guëru'u na'a. Aunquë riá ldu'u na'a, siempër rbedchí ldu'u na'a. <sup>9</sup> Aunquë rzunaldë mënë lë'ë na'a, adë chu nádi'i ziquë tubi me'dë bëzebi. Aunquë rlua'a de quë bè'në Satanás gan lu na'a, nídi'in fin shtë na'a. <sup>10</sup> Cualquier lugar naziá na'a, ra mënë rna rall de quë quëdë'në na'a sufrir ziquë Jesús bè'në më sufrir iurë guti më. Quëdë'në na'a sufrir tē parë guëlua'a de

quë nabani më la'ni ldu'u na'a. <sup>11</sup> Aunquë nabani na'a, na na'a dispuestë gati na'a purquë na na'a shmënë Jesús tē parë guëlua'a pudërë shtë Jesús por medio de shcuerpë na'a nanapë quë tsalú. <sup>12</sup> Zni galguti dzu guëlladchi parë lë'ë na'a con resultadë de quë nabani tē.

<sup>13</sup> Nadapë na'a mizmë fe nanapë el quë bëquë'ë zndë'ë la'ni Sagradas Escrituras: "Gualdí ldua'a, por ni biadi'dza". Zni zac lë'ë na'a rialdí ldu'u na'a shti'dzë më; por ni ruadi'dzë na'a. <sup>14</sup> Rac bë'a na'a de quë Dios nabëdishtë Dadë Jesús ladi ra tēgulë, también zac lë'ë hia'a guëldishtë më juntë con Jesús nu gua'a më lë'ë hia'a tē parë cuezënu hia'a lë'ë më. <sup>15</sup> Rzac zi na'a grë ra cusë durë purquë rac shtu'u na'a lë'ë tē nu parë grë narunë recibir ra favurë shtë Dios, gac rai' cantidá mënë nu guëdë'lë rall graci lu më; guëni'i rall llëru'bë na pudërë shtë më.

<sup>16</sup> Por ni rquitë ldu'u na'a guëdubi tiempë aunquë nilë shcuerpë na'a rdubin. Cadë dzë quëac na'a nacubi; quëdë'në na'a recibir más fuersë shtë më. <sup>17</sup> Grëtë' galërzac zi iurne', na ziquë tubi cusë nashashu nu rialuhin lueguë, perë quëhunë ra cusë ni parë guëdápaa' delantë ziquë tesurë namás llëru'bë nu namás lasac. <sup>18</sup> Pues adë rúnëdi'ia'a confiar por ra cusë narná mieti sino por ra cusë nadë rnádi'i mieti, purquë grëtë' ra cusë narná hia'a, napë quë tsalú. Grë ra cusë nadë chu rnádi'i, ni adë tsalúdi'i parë siempërë.

## 5

<sup>1</sup> Rac bë'a hia'a si talë gátia'a, Dios bë'ni' preparar cuerpë cubi nadë rialúdi'i. Lë'ë cuerpë shtëna'a na ziquë tubi hiu'u narialú perë cuerpë naguëne'e Dios nápëdi'in

fin. Lëdë nguíudi'i bë'në formarin. <sup>2</sup> Mientras nabánia'a lu guë'dchiliu, pues rac ldu'u hia'a nu nalë rac shtu'u hia'a guzëa' hia'a stubi lugar, lídcha'a lu gube'e <sup>3</sup> tē parë nga'li gunë më parë adë chu runë fáltëdi'i niétiquë. <sup>4</sup> Mientras nabánia'a con cuerpë shtë guë'dchiliu rë', rdë'na'a sufrir; rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më, perë lëdë por nídi'i rac shtu'u hia'a gátia'a, sino rac shtu'u hia'a gápa'a cuerpë cubi tē parë cuerpë nadápa'a iurne', gac cambin por cuerpë nanadë rialúdi'i. <sup>5</sup> El quë nabë'në preparar ra cusë ni parë lë'ë hia'a na Dios nu bëne'e më Espíritu Santo cumë ziquë garantiá de lo quë naguëne'e më despuësë parë lë'ë hia'a.

<sup>6</sup> Por grë ndë'ë siempërë nadápa'a llëru'bë confiansë. Rdë'ë hia'a cuendë de quë mientras nabánia'a lu guë'dchiliu, dzu hia'a zitu parë lugar catë guzëa' hia'a, u sea runë faltë parë guëquërëlda'a con Dadë Jesús. <sup>7</sup> Ziagla'guë nabánia'a, lëdëdi'i por lo quë narná hia'a lúhi' sino purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më. <sup>8</sup> Nadápa'a esperansë nu rac shtu'u hia'a guësëa'na'a guë'dchiliu rë' tē parë guëbánia'a con lë'ë Dadë. <sup>9</sup> Por ni rni'i ldu'u hia'a guësëquitë ldu'u hia'a lë'ë më mientras quërëlda'a lu guë'dchiliu nu también si talë gátia'a, rac shtu'u hia'a guëa'në më cuntëntë con lë'ë hia'a. <sup>10</sup> Zni rdë'na'a purquë Dios guësëdchini më grë hia'a delantë Cristo catë gunë më juzguë lë'ë hia'a. Cadë túbia'a guëdë'na'a recibir pagu según lo quë bédë'na'a mientras nabánia'a, sea cusë za'quë u sea cusë mal; guëdë'na'a recibir pagu narunë tucarë.

*Diza'quë narsëdchini galërbezë ldu'u mieti*

<sup>11</sup> Por ni rac shtu'u na'a guësëdchini na'a mënë lu Jesús purquë rdë'në na'a cuendë

nadushë na juici shtë më. Lu Dios quërelde na'a bien; rdë'e më cuendë lla na na'a nu rac shtua'a guëdë'e të cuendë quërelde na'a sin maldá. <sup>12</sup> Adë quëdë'nëdi'i na'a recomendar mizmë lë'e na'a lu të stubi, sino quëdë'në na'a parë guëquitë ldu'u të por shchi'ni na'a. Zni rac guëquebi të lu ra mënë narunë nadchini por custumbrë narunë rall cumplir, perë adë rúnëdi'i rall casë ra cusë falsë nananú la'ni ldu'u rall. <sup>13</sup> Si talë na na'a luguë ziquë rni'i beldá mënë, nahin parë guëdë'në na'a alabar Dios. Si talë chu nádi'i ziquë luguë, nahin parë bien shtë të. <sup>14</sup> Lo quë nardë'në na'a, nahin purquë nalé rac shtu'u më lë'e hia'a. Nadapë na'a segurë de quë tubi guti por grëtë' hia'a, por ni hia grëtë' mieti na ziquë ra naguti. <sup>15</sup> Cristo guti por grëtë' mënë parë guëbani mieti nu parë gunë mieti cumplir voluntá shtë më, lëdëdi'i parë gunë rall cumplir lo quë narac shtu'u rall. Runë tucarë gunë mieti cumplir voluntá shtë el quë naguti shlugar rall, el quë naguashtë ladi ra tégulë parë gac salvar rall. <sup>16</sup> Por ni adë chu guëni'idi'i lasac ra mënë por lo quë na rall la'ni guë'dchiliu, aunquë antsë zni rdë'në na'a llgabë. Guni'i na'a Cristo nadë más náhi' nguui, perë iurne' hiadë chu rúnëdi'i llgabë zni. <sup>17</sup> El quë naná unidë con Cristo, nall personë cubi; ra cusë gushë hia gualú parë nguui ni. Hia bédchini vidë cubi parë lë'i'.

<sup>18</sup> Grëtë' ndë'e ze'dë de Dios. Bë'në më parë tsu en paz entrë lë'e më nu lë'e hia'a. Iurne' na hia'a amigu shtë Dios por galguti shtë Jesús, nu bë'në më incarguë lë'e hia'a parë guadi'dzënú hia'a ra mënë diza'quë të parë gac unidë rall con lë'e më. <sup>19</sup> Quiere decir de quë iurë guti Cristo lu cruz, Dios quëhúni' recibir grë mieti narëta' lu guë'dchiliu ziquë amigu shtë më. Bédchisú më grë

demandë naná en cuntrë lë'e rall. Nu bë'në më incarguë lë'e hia'a con diza'quë të gac mënë amigu shtë Dios. <sup>20</sup> Zni zëdë'pë na'a; na na'a representantë shtë Cristo, cumë ziquë mizmë Dios nihunë më ruëguë lu të, cagni'inú na'a lë'e të, gulë bë'në recibir perdunë shtë më të gac të amigu shtëhi'. <sup>21</sup> Jesús nunquë bë'nëdi'i' duldë, perë Dios bë'në tratë shíni' ziquë pecadurë, ziquë tubi nabë'në grë duldë, parë gac tubi manërë su hia'a delantë lu Dios sin ni tubi demandë en cuntrë lë'e hia'a. Iurní quëhunë Dios tratë lë'e hia'a ziquë mënë nabë'në cumplir grë puntë shtë lëy dizdë bédchini hia'a lu guë'dchiliu.

## 6

<sup>1</sup> Verdá na ndë'e; con Dios quëdë'në na'a dchi'ni nu rdë'në na'a ruëguë lu të, gulë bë'në recibir ra favurë shtë më të gapë të provëchë la'ni vidë shtë të <sup>2</sup>purquë rni'i më la'ni Sagradas Escrituras: Bëna compa'ni lë'e të iurë guna'bë të lua.

Iurne' bëga'a iurë parë gunë të recibir favurë shtë më. Nedzë na parë gac salvar të.

<sup>3</sup> Lë'e na'a adë rzúdi'i na'a storbë lu mënë parë adë chu guëni' mal cuntrë dchi'ni shtë'në na'a, <sup>4</sup> sino rac shtu'u na'a guëlua'a na'a na na'a muzë shtë Dios guëdubi tiempë. Gac bë'a rall na na'a siervë shtë më por pacënci ru'bë nadapë na'a nu iurë rzac zi mënë lë'e na'a nu iurë runë faltë lo quë narqui'ni na'a, u iurë rdëdë desgraci. Guëdubi tiempë quërelde na'a ziquë muzë shtë'në më. <sup>5</sup> Ra mënë bédë'e rall galné; gua na'a prësi; bédzatsu mënë cuntrë lë'e na'a; bédë'në na'a sufrir lu dchi'ni durë; avësë adë chu rgá'sidi'i; avësë nídi'i nagáu na'a. <sup>6</sup> Nu zac rlua'a na'a na na'a muzë shtë Dios por conductë za'quë shtë'në na'a; nu zac purquë riasë na'a verdá, nu zac na na'a pacënci, nu



purquë na na'a nadu'u, nu por lë'ë Espiritu Santo nacuezënú lë'ë na'a, nu purquë rac shtu'u na'a sa' na'a de verdá. <sup>7</sup> Nu zac rac bè'a mieti na na'a muzë shtë Dios purquë ruadi'dzë na'a verdá; nadapë na'a pudërë shtë Dios. Vidë shtë në na'a na tubdí delantë lu më; pues nahin ziquë gui'bë parë tildinú na'a enemigu shtë na'a. Con gui'bë ni quëdë'në na'a defender lë'ë na'a nu runë na'a gan lu enemigu shtë na'a. <sup>8</sup> Nanú mënë narunë honrar lë'ë na'a; sèbëldá mënë rtu lu rall de lë'ë na'a. Bëldá mënë rni'i rall bien de lë'ë na'a; sèbëldá mënë rni'i rall mal de lë'ë na'a. Bëldá vuelte bè'në ra mënë tratë lë'ë na'a ziquë mënë falsë. Bëldá vuelte bè'në mënë tratë lë'ë na'a ziquë ra narni'i verdá. <sup>9</sup> Avësë runë rall tratë lë'ë na'a ziquë naná guënédi'i rall, perë avësë runë rall tratë lë'ë na'a ziquë mënë nananë rall bien. Avësë mërë gati na'a perë ziaгла'guë nabani na'a. Rac cashtigu na'a perë adë chu rátidi'i. <sup>10</sup> Aunquë riá ldu'u na'a perë mizmë tiempë rquitë ldu'u na'a. Na na'a prubi perë quëdë'në na'a shchi'ni Dios të parë gac mënë ricu. Aunquë nadápëdi'i na'a cusë shtë guë'dchiliu, perë grëtë' ra cusë nashtënë na'a.

<sup>11</sup> Lë'ë të më Corinto, quëgni'i na'a lu të con guëdubinú ldu'u na'a; adë bëca'chi ldu'udi'i na'a ni tubi di'dzë tantë rac shtu'u na'a lë'ë të. <sup>12</sup> Por partë shtë na'a adë pë rúnëdi'i faltë parë gac shtu'u na'a lë'ë të perë lë'ë të, sí, runë faltë parë rac shtu'u të lë'ë na'a ziquë runë tucarë. <sup>13</sup> Lë'ë na'a rdë'në na'a ruëguë lu të ziquë tubi dadë narunë ruëguë lu shíni', de quë gunë të tratë lë'ë na'a bien, mizmë manërë ziquë quëdë'në na'a con lë'ë të.

*Na hia'a ziquë iádu'u catë quëbezë Dios*

<sup>14</sup> Adë chu gúnëdi'i unír con ra nadë rialdídi'i ldu'i shti'dzë Dios. Si talë gunë të zni, iurní na ziquë tubi

ngunë nanádi'i igual con bëchi'. ¿Lla gac unidë mënë dzabë con mënë za'quë? ¿Llallë gac parë el quë nanapë llni shtë Dios con el quë naquërelde lu duldë? <sup>15</sup> Nídi'i mudë gac Cristo de acuerdë con lë'ë Satanás, u ¿llo gac tubi narialdí ldu'i shti'dzë Dios, gápëll partë con el quë nadë rialdídi'i ldu'i shti'dzë më? <sup>16</sup> ¿Ni mudë catë quëbezë Dios nanabani, también runë sirvë parë ra dzanë ídolo? Pues lë'ë hia'a na hia'a catë quëbezë Dios nanabani. Mizmë Dios guni'i:

Guëquërela nu cuesënúa lë'ë rall.

Gaca Dios shtë në rall.

Lë'ë rall gac rall shmëna.

<sup>17</sup> También rni'i Dadë:

Adë tsagla'guëdi'i të ladi rall; adë rgubënébidi'i të ziquë runë rall.

Adë gápëdi'i të partë con el quë narná tushë Dios;

iurní guna recibir lë'ë të ziquë shinia.

<sup>18</sup> Gaca Dadë shtë të; nu lë'ë të na të ziquë lla'na nu shtsa'pa. Zni rni'i Dadë narnibë'a grëtë cusë.

## 7

<sup>1</sup> Lë'ë të narac shtua'a, ni na promësë shtë Dios nadápa'a; por ni napë quë guëzunë hia'a de grë cusë mal, tantë nananú la'ni ldu'u hia'a nu lo quë nanú shgába'a. Por rëspëti nadápa'a parë lë'ë më, cha guëdë'na'a intriegu mizmë lë'ë hia'a lu më të guëquërelde'a naza'quë delantë lu më, tubi vidë limpi.

*Ra më Corinto bè'në rall cambi shgabë rall*

<sup>2</sup> Gulë bédë'e lugar la'ni ldu'u të parë lë'ë na'a; adë chu bëluá'adi'i cusë mal parë lë'ë të nu adë chu rguguëdi'i lë'ë të. <sup>3</sup> Adë rnia'a ndë'ë parë guëdchi'ba galquiá guëc të purquë ziquë gunia'a lu të antsë, nalë rac shtu'u na'a lë'ë të. Juntë guëbánia'a nu juntë gátia'a. <sup>4</sup> Llëru'bë confiansë napa parë lë'ë

të nu rnia'a lu mënë de quë nalë rquitë ldua'a con lë'ë të. Aunquë rzac zi na'a lu cusë durë, perë nalë rquitë ldú'uhia nu nalë lëgrë ldua'a, bënë të.

<sup>5</sup> Dizdë bédchini na'a Macedonia, adë guzi'idi'i ldu'u na'a. Guëdubi ladë runë mënë cuntrë lë'ë na'a. Nanú ra narzunaldë lë'ë na'a nu rdzëbë na'a. <sup>6</sup> Perë Dios bësëquitë ldu'u na'a iurë lë'ë Tito bédchini. Pues Dios na el quë narsëquitë ldu'u ra nariá ldu'i. <sup>7</sup> Nu zac bësëquitë ldu'u më ldu'u na'a purquë Tito guni'i' de quë rac shtu'u të guená të lua, de quë bini ldu'u të iurë bënë të recibir primërë cartë naná bëshel'da. Guni'i' Tito de quë quëhunë të cumplir lo quë narac shtua'a. Por ni bëquitë ldua'a más todavía.

<sup>8</sup> Aunquë primërë cartë nabëquëa'a, bënë'nin të riá ldu'u të, perë adë nádia'a tristë bëshel'dahin lu të. Por tubi tiempë sí, biá ldua'a purquë bësédchini cartë ni tristë la'ni ldu'u të por du'pë tiempë <sup>9</sup> perë iurne' rquitë ldua'a, lédëdi'i purquë guc të tristë sino purquë lë'ë galëtristë ni, bënë' parë bëabrí ldu'u të con Dios. Lë'ë të guc të tristë manërë narquitë ldu'u Dios. Adë béd'ë'nëdi'i na'a ni tubi dañi parë lë'ë të. <sup>10</sup> Lë'ë galëria ldu'u naquëhunë parë guëabrí ldu'u mënë con Dios, na cusë za'quë. Fin shtëhin na salvaciuni parë lë'ë të; por ni rquitë ldua'a de quë bëshel'da cartë ni lu të. En cambi lë'ë galëria ldu'u nanapë mënë shtë guë'dchiliu, quëhunin parë guëniti mënë vidë shtë rall. <sup>11</sup> Biá ldu'u të de verdá nu lueguë bënë'të rëglë asuntë ni tubi manërë nabësëquitë ldu'u Dios. Bëlua'a të de quë nápëdi'i të faltë por asuntë naguzac entrë lë'ë të. Bëldënú të nguui nabënë mal. Nalë guc shtu'u të guëa'në të bien delantë lu Dios. Bënë'të cumplir lueguë narunë tucarë. Bënë'të cashtigu nguui ni. Clarë rlua'a de quë nápëdi'i të

culpë con nguui ni. <sup>12</sup> Iurë bëquëa'a primërë cartë, adë bëshel'dahin lu të sulamëntë purquë runa llgabë por nguui nabënë mal, nilë por lë'ë personë nabënë nguui ni ofender, sino bëquëa'a cartë ni parë gac bë'a të tubi manërë clarë blac llëru'bë na rëspëti nanapë të parë lë'ë na'a. Bënë'të cumplir voluntá shtë Dios. <sup>13</sup> Por ni rbedchí ldu'u na'a.

Además de ni bëquitë ldu'u na'a demasiadë purquë Tito nalë náhi' cuntëntë; rquitë ldú'i' purquë bësédchini të lëgrë ldú'i'. <sup>14</sup> Gunia'a lu Tito antsë de quë quërelde të bien nu rquitë ldua'a con lë'ë të; Pues iurne' adë rtúdi'i lua lu Tito. Ziquë grëtë' na verdá lo quë nagunia'a lu të, zni na verdá lo quë naguni'i na'a lu Tito. Rquitë ldu'u na'a con lë'ë të. <sup>15</sup> Iurne' lë'i' másru'u rac shtú'ui' lë'ë të iurë rëagná ldú'i' lë'ë të manërë nabëzu'bë diaguë të lo quë nagunib'ë'ai', nu zac cumë bënë'të recibir lë'i' con rëspëti nu con hunurë. <sup>16</sup> Rquitë ldua'a cumë napa llëru'bë confiansë gunë të cumplir lo quë narunë tucarë ziquë shmënë Dios.

## 8

*Quëqu'ë Pablo lla guëd'ë hi'a ofrendë*

<sup>1</sup> Bëchi, rac shtu'u na'a guadi'dzë na'a blac llëru'bë favurë bënë'të Dios parë ra shmënë më naquërelde Macedonia. <sup>2</sup> Napë rall zihani dificultá nu galëzrac zi perë rquitë ldu'u rai'. Nápëdi'i rall zihani cusë shtë guë'dchiliu; prubi na rai' perë con guëdubinú ldu'u rai' béd'ë rai' dumí parë guër'tsë shti'dzë Dios más delantë. <sup>3</sup> Nahia testigu de quë con guëdubinú ldu'u rai' béd'ë rai' grë lo quë nanapë rai' hashtë más béd'ë rai'. <sup>4</sup> Bënë'të rai' ruëguë lu na'a të guëd'ë'në na'a permisi gunë rai' compañi ra shmënë Dios nanapë nicidá.

Guquin tubi hunurë parë lë'ë rai'.  
 5 Zni bënë rai' hashtë más de lo  
 quë nabëdë'në na'a llgabë. Primërë  
 bëtë'ë rai' mizmë lë'ë rai' të parë  
 gunë rai' sirvë Dadë Jesús; de-  
 spuësë bënë rai' sirvë lë'ë na'a. Zni  
 bënë rai' purquë nahin voluntá  
 shtë Dios. 6 Ejemplë ni bësëquitë  
 ldua'a, por ni bëna ruëguë lu Tito  
 të tsagnall lë'ë të nu tsalú guëdëá  
 ofrendë. Pues Tito na el quë  
 primërë guna'zi ldi obrë ni antsë  
 entrë lë'ë të. 7 Nalë quëhunë të sirvë  
 lu Dadë; nalë rialdí ldu'u të shti'dzë  
 më; nunquë rúnëdi'i të faltë parë ra  
 cusë shtë më nu nalë rac shtu'u të  
 lë'ë na'a. Iurne' quëhuna ruëguë lu  
 të, gulë bënë cumplir obrë za'quë  
 narni'i ldu'u të parë ra shmënë  
 Dios.

8 Adë cagní'idia'a ndë'ë cumë  
 ziquë ordë; sulë rac shtua'a gac  
 bë'a të pë bënë stubi mënë, de quë  
 bë'në rall compa'ni ra prubi con  
 guëdubinú ldu'u rall. Iurní guëlua'a  
 si talë rac shtu'u të Dios. 9 Hia  
 nanë të favurë nabë'në Jesucristo  
 Shláma'a; nalë na më ricu perë gac  
 më prubi; bësëa'në më lidchi më  
 gube'e; bédchini më lu guë'dchiliu  
 ziquë tubi prubi parë gapë të ra  
 cusë nalasac de verdá.

10 Bëna llgabë subrë shcuendë  
 ni; iurní quëgnia'a lu të lo quë  
 narunë tucarë gunë të, purquë  
 dizdë tubi izë gac të primërë en-  
 trë los de más shmënë Dios; bëtë'ë  
 të ofrendë, lëdëdi'i parë gunë të  
 cumplir sulamëntë, sino con zihani  
 ánimo gac shtu'u guëdë'ë të lë'ë  
 dumí. 11 Iurne' tsagla'guë të hashtë  
 tsalú con el mizmë deseo nanapë  
 të dizdë más antsë. Gulë bëtë'ë  
 según lo quë nanapë të 12 purquë si  
 talë tubi nguiu rac shtu'u guëdë'ëll  
 tubi ofrendë, Dios rúni' recibir ra  
 ofrendë ni según lo quë nanapë  
 nguiu. Lë'ë më adë rná'bëdi'i  
 guëdë'ë nguiu lo quë adë nápëdi'i  
 nguiu.

13 Asuntë ni adë rúnëdi'i tratë  
 de quë obligadë na të guëdë'ë të

ofrendë nu stubi mënë adë bë  
 gúnëdi'i rall 14 sino runë tratë de  
 quë gunë mieti igual con sa' rall.  
 Iurne' napë të parë gunë të com-  
 pa'ni ra nabënapëdi'i. Stubi dzë lë'ë  
 rall gunë rall ayudë lë'ë të lo quë  
 narunë faltë. Manërë ni nanú igual  
 entrë grë mieti. 15 Rni'i Sagradas  
 Escrituras: "El quë nabëtëá zihani  
 cusë, adë bëá'nëdi'i subrë parë lë'i'.  
 El quë nabëtëá du'psë, adë bënë  
 fáltëdi'i."

*Tito nu ra sáhi'*

16 Dushquilli Dios el quë  
 nabëdë'ë lu Tito mizmë deseó  
 ziquë nanapa por lë'ë të. 17 Pues  
 Tito gac de acuerdë con lo quë  
 naguna'ba, nu zac lë'i' nalë rac  
 shtú'ui' guënáhi' lu të. Iurne'  
 tsagnáhi' lë'ë të por prupi voluntá  
 shtëhi'.

18 Juntë con Tito quëgshe'ldë  
 na'a tubi shmënë Jesús. Entrë  
 grë ra grupë shtë shmënë Dios  
 ruadi'dzë rall blac naza'quë na  
 nguiu ni. Nu nalë rac ruadí'dzell  
 diza'quë. 19 Lëdë niá'asëdi'i bron-  
 quë ruadí'dzell, sino ra grupë shtë  
 shmënë Dios, gulë nguiu ni parë  
 gúnëll compa'ni lë'ë na'a lu viajë  
 nu gúnëll compa'ni lë'ë na'a con  
 ofrendë nanua'a na'a. Quëgdë'në  
 na'a dchi'ni ni parë gac honrar  
 Dadë Jesús nu parë guëlua'a na  
 na'a dispuestë parë guëdë'në na'a  
 sirvë lu të. 20 Rac shtu'u na'a  
 adë chu guëdchi'bë galquiá guëc  
 na'a por manërë quëdi'dzë na'a  
 dumí ru'bë nanua'a na'a. 21 Rni'i  
 ldu'u na'a gac na'a mënë naza'quë,  
 lëdë niá'asëdi'i lu Dadë Dios sino  
 también lu ra mënë.

22 Nu quëgshe'ldë na'a stubi sa'  
 hia'a con lë'ë rai'; náhi shmënë më  
 nu zihani vueltë bëlua'ai' lu ra cusë  
 durë de quë náhi' tubi më za'quë.  
 Iurne' másru'u rac shtu'u guëna'll  
 lu të tantë confiansë nápëll con lë'ë  
 të. 23 Si talë chu guëna'bë di'dzë  
 shcuendë naná Tito, gulë guchi de  
 quë lë'i' náhi' el quë naquëhunë  
 compa'ni na parë guëdë'në na'a

sirvë lu të. U si talë chu guëna'bë di'dzë shcuendë los de más bëchi la sa' na'a, gulë guchi de quë grupë shtë shmënë Dios bëshe'ldë rai' lë'ë mënë ni, nu gulë guchi de quë quëhunë rai' honrar Dadë Jesucristo. <sup>24</sup> Por ni gulë bëlua'a de quë rac shtu'u të lë'ë rai' de verdá. Zni gac bë'a ra grupë shtë shmënë Dios de quë napë të amor shtë Jesús. Zni gapë na'a rsunë parë quëquitë ldu'u na'a con lë'ë të.

## 9

### *Ofrendë parë ra shmënë Jesús*

<sup>1</sup> Adë rqui'nidi'i guëquëa'a lu të shcuendë dumí nabëtëá të parë ra mënë nabëzunë Dios almë shtë rai' <sup>2</sup> purquë nanëa dizdë tubi izë na të dispuestë guëdë'ë të tubi ofrendë za'quë. Con galërquitë ldu'u cagnia'a lu ra mënë shtë Macedonia; rnia'a de quë lë'ë të, mënë shtë Acaya, na të preparadë parë gunë të compa'ni ra prubi. Por ejemplë shtë të casi grë rall rac shtu'u rall gunë rall igual. <sup>3</sup> Perë quëgshe'lda ra naná bëchi sa' hia'a të parë adë guëru'udi'i cusë falsë nagunia'a lu ra mënë Macedonia. Rac shtua'a gac të preparadë ziquë gunia'a lu rall, <sup>4</sup> no sea de quë cualquier de tubi më Macedonia sënáldëll na nu guëdzélëll lë'ë të adë nádi'i të preparadë con ofrendë ni. Hia iurní nahin tubi shtu parë lë'ë na'a purquë nadchini guni'i na'a lu rall shcuendë të. Nu gaquin tubi shtu parë mizme lë'ë të purquë napë na'a zihani confiansë gunë të cumplir lo quë naguna'bë na'a. <sup>5</sup> Por rsunë ni, llua'ahia rqui'ni guëna'ba tubi favurë, quíblú ra bëchi sahia parë gunë rall compa'ni lë'ë të parë guëtëá të ofrendë nabë'në të prometer antsë. Zni lë'ë ofrendë shtë të nahin ziquë tubi muestrë de quë de verdá rac shtu'u të sa' të, lédëdi'i gac ofrendë ni ziquë cusë narne'e të por la fuersë sino bédë'ë të voluntariamente.

<sup>6</sup> Gulë bësëagná ldu'u të di'dzë rë': El quë narcabní du'pë béd'chi, du'psë cuseché rca'a nguiu ni, nu el quë narcabní zihani béd'chi, zac guëcá'all zihani cuseché. <sup>7</sup> Cadë tubi de lë'ë hia'a napë quë guëdë'ë hia'a según narni'i ldu'u hia'a con guëdubinú ldu'u hia'a. Adë chu guëdë'ë ofrendë por la fuersë. Dios rac shtu'u el quë narquitë ldu'u iurë rdé'ëll ofrendë. <sup>8</sup> Dios napë më pudërë parë guëne'e më hashtë gunë subrë grë lo quë narqui'ni të, të gapë të sufsientë parë mizme lë'ë të nu zac gapë të parë gunë të compa'ni sa' të con másru'u cusë za'quë. <sup>9</sup> Sagradas Escrituras rni'i zndë'ë:

Bë'në më za'quë compa'ni ra prubi con lo quë nanapë rall.

Ra obrë za'quë shtë mënë ni, adë tsalúdi'in.

<sup>10</sup> Dios rdé'ë bënë parë el quë narcabní nu rne'e më nagáu mieti. Segurë gunë ldai' më lo quë nanapë të parë gaquin más nu gunë më compa'ni lë'ë të, të parë gunë të zihani cusë za'quë.

<sup>11</sup> Zni lë'ë të gapë të grëtë' clasë cusë nalasac parë rac guëdë'ë të tubi ofrendë za'quë. Hia iurní ra centavë nabë'në të intriegu guia'a na'a, gaquin motivë parë guëdë'ë zihani mënë graci lu Dios <sup>12</sup> purquë por lo quë naquëgdë'ë të ca'a bëchi la sa' hia'a, lédë níá'asëdi'i quëgdë'ë të lo quë narqui'ni parë guëbani rai', sino también zihani mënë gunë rall alabar Dios; guëdë'ë rai' graci lu më. <sup>13</sup> Gunë rall alabar Dios purquë guená rall cusë za'quë naquëhunë të; nahin ziquë sēñi de quë de verdá rzu'bë diaguë të diza'quë shtë Jesús. Nu zac gunë rall honrar Dios por ofrendë za'quë naquëgdë'ë të ca'a rall nu por lo quë naca'a los de más mënë. <sup>14</sup> Lë'ë rai' guëna'bë rai' lu Dios por lë'ë të. Gapë rai' llëru'bë cariñi por lë'ë të purquë guená rai' de quë Dios tsagla'guë

quëhúni' zihani cusë za'quë parë lë'ë të. <sup>15</sup> Dushquilli Dios por lo quë nabëzëlaa'dchi më, tubi regalë adë chu gúnëdi'i gan guëni'i blac llëru'bë nahin.

## 10

*Derechë nanapë Pablo ziquë posthë shtë më*

<sup>1</sup> Na Pablo runa ruëguë lu të con mizmë galnadu'u nu pacënci nanapë Cristo. Gulë bë'në lo quë nacagnia'a. Rni'i mënë de quë iurë quërelëndëna lë'ë të, adë nápëdia'a valurë parë guadi'dza zihani cusë guëc të perë iurë zitu nanúa, iurní sí napa valurë. <sup>2</sup> Runa ruëguë lu të de quë iurë gue'dë guënahia lë'ë të, adë nídi'i nicidá tildia lë'ë të. Pues lu bëldá mënë, sí, napë quë gapa valurë purquë quëgdchi'bë rall galquiá guëc na'a. Rni'i rall quëgni'i na'a shti'dzë Jesús sulamëntë mizmë manërë ziquë ra mënë shtë guë'dchiliu. <sup>3</sup> Verdá na de quë quërelë na'a lu guë'dchiliu rë' perë adë quëgdíldidi'i na'a ziquë cualquier mënë shtë guë'dchiliu <sup>4</sup> purquë ra armë nadápa'a, adë nádi'i rahin lo quë naruntsa'u mënë sino na rahin fuertë; napë rahin pudërë shtë Dios parë gunin gan lu grë ra fuersë mal. <sup>5</sup> Zni quëgdë'në na'a gan lu grë llgabë nu galquiá nardchi'bë mënë cuntrë Dios. Quëgdë'në na'a gan lu cualquier cusë nadchini nu cusë narcá parë adë gunguë bë'adi'i mënë Dios. Grë llgabë, grë galërni'i ldu'u shtë mieti naná cuntrë lë'ë më, quëgdë'në na'a ordenar parë guëzu'bë diaguë rahin shti'dzë Cristo. <sup>6</sup> Nu na na'a dispuestë guëdë'në na'a cashtigu grë ra mënë naná rzu'bë diaguëdi'i shti'dzë më. Zni guëdë'në na'a iurë bë'në të cumplir grë cusë narunë tucarë gunë të.

<sup>7</sup> Lë'ë të quëhunë të juzguë sulë por lo quë narná të por fuërë.

Si talë tubi de lë'ë të rni'il nadchini nal shmënë Cristo, napë quë gac bë'al de quë también lë'ë na'a na na'a shmënë më. <sup>8</sup> Aunque nilë lë'ë na rnia'a nadchini de quë napa derechë parë guënbë'ahia lë'ë të, adë rtúdi'i lua purquë lë'ë Dadë bëne'e pudërë rë' parë bien shtënë të parë su të más firmë lu shnezë më. Adë bëne'e më pudërë ni parë guëdë'në na'a dañi parë lë'ë të. <sup>9</sup> Adë rúnëdi'i të llgabë të de quë rtsëba lë'ë të con ra cartë narshe'lda lu të. <sup>10</sup> Ra mënë rni'i de quë di'dzë narquëa'a la'ni ra cartë, nadushë nu fuertë na rahin purquë zitu nanúa parë lë'ë të perë iurë quërelëndëna lë'ë të, ruadi'dza sin pudërë; zni rni'i rall. Nu zac rni'i rall mudë naruadi'dza diza'quë, rru'udi'i shnezin. <sup>11</sup> Perë el quë narni'i zndë'ë napë quë gac bë'all de quë lo quë narquë'ë na'a la'ni cartë dizdë zitu, guëdë'në na'a cumplir grë puntë ni iurë guëquërelëndënu na'a lë'ë të. Guëdë'në na'a lo quë narni'i na'a.

<sup>12</sup> Adë nápëdi'i na'a valurë parë guëni'i na'a na na'a igual con ra narni'i bien de mizmë lë'ë rall; adë chu rúnëdi'i comparar con ra naruadi'dzë bien de mizmë lë'ë rall. Lë'ë rall quëhunë rall tubi cusë tuntë nanadë rllu'i'idi'i, purquë quëhunë rall comparar mizmë lë'ë rall con los de más mënë naná quëhunë igual. <sup>13</sup> Adë rúnëdi'i na'a nadchini, sulamëntë runë tucarë guëni'i na'a de lo quë bédë'në na'a, lédëdi'i por lo quë nabë'në stubi mënë. Pues Dios quëglua'a më lo quë narunë tucarë guëdë'në na'a nu bëne'e më permisi parë be'dë guëni'i na'a diza'quë lu të naquërelë Corinto. <sup>14</sup> Adë quëgni'i'idi'i na'a lo quë nadë rúnëdi'i tucarë iurë rni'i na'a napë na'a derechë parë guëdë'ë na'a cunseju, purquë lë'ë na'a na na'a primërë naná biadi'dzë diza'quë entrë lë'ë të. Cagni'i na'a lu të purquë nadapë na'a

derechë. <sup>15</sup> Adë runë narú'bëdi'i na'a por dchi'ni nabë'në stubi mënë si fuërë nahin shchi'ni na'a, sino al contrari, rialdí ldu'u na'a de quë iurë tsaldí ldu'u të shti'dzë më más, iurní guëru'u nezë parë guëdë'në na'a más dchi'ni entrë lë'ë të hashtë regiuni más zitu tëchi ladzë të. <sup>16</sup> Pues rac shtu'u na'a guëni'i na'a diza'quë entrë ra mënë naquërelde más zitu quë lë'ë të. Zni adë guëni'idi'i na'a nadchini por lo quë nabë'në stubi muzë shtë Dios. <sup>17</sup> Si talë chu rac shtu'u guëni'ill nadchini, pues runë tuçarë guëni'ill lo quë nabë'në Dadë Jesucristo. <sup>18</sup> El quë nalasac delantë lu Dios, na el quë lë'ë më rni'i nall nguiu za'quë, lëdëdi'i lë'ë nguiu narni'i de mizmë lë'ëll de quë lasáquëll.

## 11

<sup>1</sup> Rac shtua'a guëne'e të sí parë guadi'dza lu të ziquë tubi natuntë. Gulë bëquë diaguë lo quë narnia'a <sup>2</sup> purquë nahia ziquë tubi nahi' lu sa'll. Ndë ze'dë de Dios; pues na bëna comprometer lë'ë të con Cristo. Iurne' rac shtua'a guna presentar lë'ë të lu më cumë ziquë lliguëna'a purë naná ca'a tubsë nguiu. <sup>3</sup> Perë ziquë bë'në serpientë, bësiguë ma lë'ë Eva con mañi; rdzëba, no sea de quë guëdë'ë të sí parë guësiguë Satanás lë'ë të nu guëazë guetë të shnezë Cristo, de quë adë tsaldídi'i ldu'u të lë'ë më con guëdubinú ldu'u të. <sup>4</sup> Lë'ë të bien quëhunë të recibir tubi naruadi'dzë de stubi Jesús gurënë, perë nádi'in shti'dzë më nabiadi'dzë rall lu të. Bien quëhunë të recibir con guëdubinú ldu'u të tubi enseñansë nanádi'i de acuerdë con lo quë nabë'në të recibir antsë. Quëhunë të recibir stubi clasë diza'quë nanádi'i de acuerdë con diza'quë narni'i lla gac salvára'a. Bini tēhin antsë. <sup>5</sup> Pues llua'ahia de quë adë lasáquëdia'a menos quë ra mësë ru'bë naquëhunë të

honrar entrë lë'ë të. <sup>6</sup> Aunquë ráquëdi'i parë ruadi'dza bien, perë rac bë'ahia bien lo quë quëhuna predicar. Clarë guná të grë lo quë nabëdë'në na'a; bien nahin.

<sup>7</sup> ¿Gu bëna mal cuntrë lë'ë të iurë biadi'dza diza'quë shtë salvaciuni sin adë bë'nëdia'a cubrë ni tubi centavë? Guca ziquë tubi nalasáquëdi'i të parë guc të ziquë tubi naná lasac. <sup>8</sup> Bëna recibir dumí shtë ra shmënë Dios nardëa stubi lugar të parë guna sirvë lu të. <sup>9</sup> Nu iurë gulezënúa lë'ë të, gupa nicidá perë adë guná'bëdia'a ni tubi cusë de lë'ë të. Ra shmënë Jesús naze'dë de Macedonia, mënë ni bëne'e rall lo quë narunë faltë parë na. Zni bëna të parë adë gápëdi'i të carguë parë nicidá shtëna. Tsagla'ga guna mizmë manërë ni. <sup>10</sup> Nahia segurë ruadi'dza verdá shtë Cristo; por ni, ni tubi guëcádi'i famë shtë na. Grë mënë shtë Acaya guini rall de quë quëhuna predicar sin adë chu gúnëdi'i cubrë centavë. <sup>11</sup> ¿Pëzielú ruadi'dza zni? ¿Pë nahin purquë adë rac shtú'udia'a lë'ë të? Aquëdi'i. Dios nanë më rac shtua'a lë'ë të.

<sup>12</sup> Na tsagla'guë guna ziquë na manërë shtëna të parë adë rac guëni'idi'i mënë na rall muzë shtë më igual ziquë na, de quë quëhunë rall shchi'ni Dios ziquë lë'ë na'a. <sup>13</sup> Na rall mësë falsë; rguguë rall mënë nadë más; gululë rall mizmë lë'ë rall poshtë shtë më. <sup>14</sup> Perë rac tsaldí ldu'u hia'a zni quëhunë rall purquë mizmë Satanás rlua'alull lu mënë ziquë tubi ianglë nanapë llni shtë Dios. <sup>15</sup> Por ni zihani vultë ra naná bajo ordë shtë Satanás, también rlua'alú rall lu mënë ziquë mënë za'quë. Perë grë ra mënë ni gunë rall recibir juici narunë tuçarë según obrë nabë'në rall.

*Galëzrac zi shtë Pablo*

<sup>16</sup> Stubi vësë rnia'a lu të, ni tubi de lë'ë të adë rúnëdi'i të llgabë de quë nahia ziquë tubi luguë; perë si talë zní runë të llgabë, gulë bënë'e sí parë guadi'dza ziquë tubi narunë nadchini. <sup>17</sup> Adë quëgní'idia'a ndë'ë ziquë tubi mandadë shtë Dadë Jesucristo, sino ziquë tubi naná luguë. Pues nahia luguë si talë rnia'a lu të nalasaca. <sup>18</sup> Pues nanú zihani ra nalë runë nadchini rall parë cusë shtë guë'dchiliu rë'. Nu zac na gunë nadchinia. <sup>19</sup> Lë'ë të nalë rquitë ldu'u të con ra tuntë, tantë nasini guëc të. <sup>20</sup> Bien rdë'ë të sí parë lë'ë rall naná quëhunë obligar lë'ë të parë gunë të sirvë lu rall, nu rdë'ë të sí parë ra nardchisú lo quë nanapë të, nu rdë'ë të sí parë narac shtu'u guënbë'a lë'ë të, nu rua'a ldu'u të narunë desprëci lë'ë të nu ra nargubë lu të. <sup>21</sup> Rtu lua guënia'a lu të ndë'ë; adë nápëdi'i na'a valurë parë guëdë'në na'a ra cusë ni. Gulë bënë'në perdunë lë'ë na'a.

Perë grë lo quë nanapë parë gunë naru'bë mieti, también rac runë naru'ba. Quëgnia'a ziquë tubi narac luguë. <sup>22</sup> Lë'ë rall rni'i rall na rall më hebreo; nu zac na nahia më hebreo. Rni'i rall na rall mënë israelitë; pues nu na nahia më israelitë. Na rall llëbni Abraham; pues nu na nahia llëbni Abraham. <sup>23</sup> Rni'i rall na rall siervë shtë Cristo, pues lë'ë na nahia más quë lë'ë rall; nahia siervë shtë Cristo. Quëgnia'a ndë'ë ziquë tubi narac luguë. Nalë bëna dchi'ni más quë lë'ë rall. Guanúhia galné más quë lë'ë rall. Guahia lachigui'bë más quë lë'ë rall. Nu zihani vësë mërë niatia. <sup>24</sup> Ga'i vësë ra më israelitë bënë'e rall cashtigu treinta y nueve galné chicuti. <sup>25</sup> Tsunë vësë bënë'e hiaguë rall na. Tubi vësë bënë'e guë'ë rall na. Tsunë vësë n'azë barcu naná ziazúa lu nisë. Tubi vësë nanúa lu nisëdu'u con tubi ldë tablë dzë la gue'lë parë bédchinia lu guiu'u. <sup>26</sup> Zihani vësë gudëda

ra viajë. Zugá'ahia lu ra peligrë shtë nisë guë'ë'gu nu peligrë shtë nguba'në nu peligrë shtë ra mizmé sahia, nu zugá'ahia lu peligrë shtë ra më zitu. Nanúa peligrë entrë ra mënë shtë ciudá nu entrë ra mënë naquërelde fuërë shtë ciudá. Nanúa peligrë shtë nisëdu'u nu entrë ra bëchi la sahia naná falsë ra. <sup>27</sup> Napa zihani dchi'ni nu ra problemë; zihani vësë gudëdë gue'la sin adë gutë ga'sidia'a; guzac zia lu galërdia'në nu galërbidchi. Zihani vësë nápëdia'a nagauha. Guzac zia lu galnaldë nu runë faltë shaba.

<sup>28</sup> Además de grë ra cusë rë', con ra más cusë, cadë dzë rac ldua'a por grë ra grupë shtë shmënë Dios. <sup>29</sup> Si talë nanú sahia naná débil; runë faltë parë tsaldí ldu'ull shti'dzë më, también ría ldua'a. Si talë nanú shmënë Jesús naná débil, nahin ziquë na nahia débil. Si talë rsini mënë sa'll lu dulde, rldëa. <sup>30</sup> Si talë napë quë gunë nadchinia, pues gunë nadchinia sulamëntë purquë nalë runë faltë parë gaca lo quë narac shtu'u më. <sup>31</sup> Dios nu Shtadë Jesucristo Shláma'a, rac bë'a më quëgnia'a verdá. Runë tucarë guëdë'ë mieti labansë lu më guëdubi tiempë. <sup>32</sup> Iurë guquërela Damasco, lë'ë gubernadurë narunë sirvë rëy Aretas, bëshë'ldëll ra suldadë parë gupë rall puertë shtë ciudá parë guëna'zi rall na nu gua'a rall na prësi, <sup>33</sup> perë por tubi ventanë shtë lu' bëldaguë ra mënë na la'ni tubi tēpë. Zni bëna gan; bërua'a guia'a gubernadurë ni.

## 12

*Debilidá shtë nguiu nu pudërë shtë Dios*

<sup>1</sup> Ni tubi adë pë gúnëdi'i gan por guadi'dzëll bien de mizmé lë'ëll, perë napë quë guënia'a shcuendë ra visión naná gunahia nu shti'dzë Dios nabëlua'a më lua. <sup>2</sup> Nanëa tubi nguiu naná rialdí ldu'i shti'dzë

Cristo; guc chidá izë bëldisë Dios nguiu ni hashtë gube'e más guia'a. Adë rdë'édia'a cuentë si lë'ë nguiu guáhi' con cuerpë u sulamëntë espíritu shtëhi'. Dios rdë'ë cuendë de ni. <sup>3-4</sup> Perë nanëa de quë lë'ë nguiu ni bëldisë Dios; adë rdë'édia'a cuendë si guáhi' con cuerpë u sin cuerpë. Sulë Dios nanëhi'. Gua nguiu ni hashtë lugar nalë paraíso nu bini' di'dzë naná más secretë. Ni tubi chu adë nápëdi'i permisi guadi'dzëll di'dzë ni. <sup>5</sup> Bien rac runa nadchini por nguiu ni, perë adë gunë nadchíndia'a de ra cusë ni. Sulamëntë runë nadchinia por mudë nabëna sufrir por lë'ë Dadë. <sup>6</sup> Aunquë nilë rac shtua'a guadi'dza bien de mizmë na, pues adë nádi'in tubi cusë tuntë purquë quëadi'dza verdá. Adë guadi'dzëdia'a de mizmë na, no sea de quë tubi sahia gúni' llgabë de quë nahia más de lo quë rna rall u lo quë narini rall de na.

<sup>7</sup> Ra cusë nagunahia, nalë cusë ru'bë nahin; por ni bëdchini tubi cusë narini la'ni ldua'a ziquë tubi guitsë naná gua'së lu cuerpë shtëna të parë adë gunë nadchíndia'a. Nahin ziquë narunë dchi'ni Satanás parë quinin na të adë gunë nadchíndia'a demasiadë. <sup>8</sup> Tsunë vultë guna'ba lu Dadë Dios të parë guëdchisúhi' cusë mal de na <sup>9</sup> perë lë'ë Dadë guni'i lua: "Amor shtëna quëbezënu. Pudërë shtëna rlua'a mejurë iurë lë'ë mieti na ziquë tubi débil nanápëdi'i fuersë." Zni runë nadchinia iurë nápëdia'a fuersë të parë guëlua'a pudërë shtë Cristo la'ni vidë shtëna. <sup>10</sup> Iurë nahia débil, rquitë ldua'a; iurë rni'i mënë cuntrë na, iurë rzac zia lu cusë durë, iurë rzunaldë mënë na, iurë nanú dificultá purquë nahia shmënë Cristo, rquitë ldua'a. Iurë nápëdia'a fuersë, runë Dadë compañi na.

*Rac ldu'u Pablo por ra shmënë Cristo*

<sup>11</sup> Nahia ziquë tubi luguë purquë quëadi'dza bien de mizmë na, perë lë'ë të bënë të obligar bënëhin purquë lë'ë të runë tuçarë guadi'dzë të bien de na; pues ni tubi adë lasáquëdi'i más quë lë'ë na. Ra mësë ziquë mësë ru'bë naná zianaldë të tēchi', adë bënëdi'i rall dchi'ni ziquë na; nu lasáquëdia'a. <sup>12</sup> Dchi'ni nabëna con llëru'bë pacënci entrë lë'ë të, quëglua'a de quë nahia tubi poshtë de verdá. Nu zac ra milagrë, ra sēni, ra cusë ru'bë nabëna, quëglua'a de quë gudili më na ziquë tubi poshtë. <sup>13</sup> Bëna tratë lë'ë të igual ziquë los de más shmënë Jesús naquërelde stubi lugar. Sulë tubi cusë, adë bécadia'a ofrendë shtë të. Bënë perdunë culpë shtëna purquë bécadia'a dumí shtë të.

<sup>14</sup> Iurne' quëhuna preparar parë gueldë guënahia lë'ë të stubi. Nahin tecërë visitë shtëna, perë adë gueldë guëdchi'bëdia'a tubi carguë guëc të purquë adë rac shtu'udia'a dumí shtënë të sino rac shtua'a gáca'a unidë parë shchi'ni Jesús. Pues runë tuçarë ra shtadë mieti guësëa'në herenci parë ra llguë'në, lédëdi'i ra llguë'në guëdë'ë rall herenci ca'a shtadë llguë'në. <sup>15</sup> Na guëdubinú ldua'a guna gashtë lo quë nanapa hashtë guna gashtë grë fuersë nanapa parë bien shtë të parë tsaru'bë të espiritualmente. ¿Ni mudë por más rac shtua'a lë'ë të, menos rac shtu'u të na?

<sup>16</sup> Nanú bëldá mënë entrë lë'ë të; nanë rall de quë adë bënëdia'a obligar lë'ë të niane'e të dumí cahia perë rni'i rall de quë con mañi bësiguëhia lë'ë të. <sup>17</sup> ¿Ni mudë bësiguëhia lë'ë të por ra nguiu nabëshe'lda nga'li? <sup>18</sup> Guna'ba lu Tito të guidë guëmall lë'ë të nu bëshe'lda stubi bëchi la sahia con Tito. ¿Ni mudë bësiguë Tito lë'ë të? ¿Pë lédëdi'i na verdá de quë lë'ë Tito nu na bënë'në na'a tratë lë'ë të mizmë manërë? Bënë'në na'a igual parë bien shtë të.



<sup>19</sup> Tal vez runë shgabë të de quë quëdë'në na'a defender mizmë lë'ë na'a delantë lu të. Adë nadi'in zni sino al contrari, quëadi'dzë na'a delantë lu Dios nu por nombre shtë Cristo. Lë'ë të narac shtua'a, grë lo quë quëgdë'në na'a, na parë su të firmë lu shnezë Dios. <sup>20</sup> Rdzëba de quë iurë gueldë guënahia lë'ë të, tal vez nadi'i të ziquë ra naná rialdí ldu'u'i shti'dzë Dios de verdá, nu adë guëdzélëdi'i të na ziquë rac shtu'u të. Rdzëba de quë lë'ë të rdildi di'dzë të nu nanú dishi'bi entrë lë'ë të; rzebi ldu'u të pë shtë sa' të. Rldënú të sa' të; rni'i të cusë dzabë lu sa' të; nanú chismë ra, nu galërní'i guidzë sa', nu runë të naru'bë lu sa'l. <sup>21</sup> Rdzëba iurë guënahia lu të, Dios shtëna gunë më permitir gapa tristë la'ni ldua'a por conductë shtë të. Guëtú lua iurní hashtë runa por ra naná bënë duldë antsë. Hashtë ne' adë bëagrídi'i ldu'u rall con Dios. Tal vez guënahia de quë todavía ziaгла'guë rquënú sa' rall, de quë napë rall zihani vici, de quë quëhunë rall cumplir deseó mal nananú la'ni ldu'u rall.

### 13

#### *Rialú cartë rë' con tubi saludë*

<sup>1</sup> Ndë'ë na tecerë vësë naguna visitar lë'ë të. Cualquier galquiá nardchi'bë të guëc sa' të napë quë tsu prëbë con chupë u tsunë testigu. <sup>2</sup> Bëtsëba ra mënë nabënë duldë con los de más sa' rall. Stubi vësë más rtsëba lë'ë rall mientras zitu nanúa, igual ziquë bëna iurë be'dë guënahia lë'ë të segundë visitë. Iurë guelda, guna cashtigu ra mënë narunë duldë sin rgá'adi'i ldua'a. <sup>3</sup> Guëni'ihia fuertë lu rall purquë rac shtu'u të prëbë de quë quëbezënú Cristo na, de quë ruadi'dza por pudërë shtë më. Adë quëhúnëdi'i të tratë con tubi Cristo nanápëdi'i fuersë sino con tubi Cristo narlua'a pudërë shtëhi' entrë lë'ë të. <sup>4</sup> Na verdá cuë më lu

cruz cumë ziquë tubi nanápëdi'i fuersë, perë iurne' nabani më por pudërë shtë Dios. Zni zac lë'ë na'a, na na'a débil, perë iurne' unidë na na'a con lë'ë më nu por lë'ë më nadapë na'a pudërë shtë Dios parë quëdë'në na'a sirvë lu të.

<sup>5</sup> Gulë bëtë'dë prëbë mizmë lë'ë të, të parë gac bë'a të si talë rialdí ldu'u të shti'dzë më de verdá. ¿Pë adë rdë'di'il cuendë de quë Jesucristo quëbezënúhi' lë'ë të si talë rialdí ldu'u të de verdá? <sup>6</sup> Pues rac shtua'a de quë gac bë'a të, lë'ë na'a bënë'në na'a cumplir shti'dzë më; na na'a verdá. <sup>7</sup> Rna'ba lu Dios të parë adë gúnëdi'i të duldë. Zni rac shtu'u na'a, lë'dëdi'i parë guëlua'a de quë nadapë na'a pudërë. Rna'bë na'a lu më parë gunë të lo quë naná za'quë. Adë rúnëdi'i importë si talë rni'i mieti na na'a falsë u rni'i rall na na'a verdá. <sup>8</sup> Adë nídi'i mudë quëdë'në na'a cuntrë verdá, sino sulamëntë rac quëdë'në na'a favurë shtë verdá. <sup>9</sup> Por ni rquitë ldu'u na'a iurë lë'ë na'a na na'a débil perë lë'ë të su të firmë lu shnezë më. Tsagla'guë guëna'bë na'a lu Dios por lë'ë të parë gac të firmë lu shnezë më guëdubi timpë. <sup>10</sup> Quëquë'ë na'a cartë rë' antsë gue'dë guëná na'a lë'ë të, të parë iurë lë'ë na'a zia na'a ndë, adë rquí'nidi'i guna cashtigu lë'ë të con dereché nanapa por Dadë Jesucristo. Pues lë'ë pudërë nanapa por Dadë Jesús, na parë bien shtë të parë másru'u tsaldí ldu'u të shti'dzë më, lë'dëdi'i nahin parë guëdë'a fin lu fe shtë të.

<sup>11</sup> Iurne' bëchi, rac shtua'a guëru'u bien shchi'ni të. Gulë bëtë'ë sí parë gac cambi vidë shtë të hashtë na rahin completamente bien; gulë bëzu'bë diaguë shti'dza. Gulë gac të unidë; gulë guquërdënú të sa' të sin dishi'bi. Iurní Dios narne'e paz, nu Dios narunë parë gac shtu'u hia'a sa' hia'a, guëbezënú më lë'ë të. <sup>12</sup> Gulë bë'në saludar grë ra shmënë Dios

con tubi abrasë. <sup>13</sup> Grëtë' ra  
shmënë Dios ndë'ë, rshë'ldë rall  
saludë parë lë'ë të.

<sup>14</sup> Gulë bë'në recibir bendición  
shtë Dadë Jesucristo nu amor shtë  
Dios con ayudë shtë Espiritu Santo.  
Gulë bë'në recibir favurë shtë më.  
Amén.

## Cartë nabëquë'ë San Pablo lu ra Gálatas

*Bëquë'ë Pablo cartë rë' lu shmënë Dios naquërelde Galacia*

<sup>1</sup> Na Pablo nahia poshtë, tubi nagulé Dios. Lédëdi'i gulë mënë na sino bëshe'ldë Jesucristo na. Tambiën Dios Shtáda'a, el quë nabëldishtë Jesucristo ladi ra tégulë, bëshé'ldi' na. Gulë më na ziquë poshtë. <sup>2</sup> Na con grë ra narialdí ldu'i shti'dzë Jesucristo, ra naquëreldeñú na ndé'ë, rquë'ë na'a cartë rë' parë grë ra grupë shtë shmënë Dios, grë të naquërelde regiuni shtë Galacia. <sup>3-4</sup> Rac shtua'a guëshe'ldë Dios grë bendición shtëhi' nu cuedchí ldu'u të por lë'ë më, Shtáda'a nu por Jesucristo, Shláma'a, el mizmë Jesús nabë'në entregar mizmë lë'i' lu galguti parë guëdchisú më duldë shtë hia'a nu parë guëla më lë'ë hia'a lu mal shtë guë'dchiliu. Ni na voluntá shtë Dios, Shtáda'a. <sup>5</sup> Llëru'bë na Dios parë siemprë. Amén.

*Tubsë nezë nanú parë gac salvar mieti*

<sup>6</sup> Nalë rdzëguë'ë ldu'a'a de quë lë'ë të quëgsa'në të shti'dzë Dios; nasesë rëazë guetë të lu shnezë më, el quë naguna'bë lë'ë të parë gac të shmënë më. Guna'bë më lë'ë të parë gunë të recibir favurë shtë Cristo, perë iurne' ziaгла'guë të stubi nezë. Rialdí ldu'u të di'dzë naná cambi, lédëdi'i diza'quë shtë më. <sup>7</sup> Pues nídi'i stubi diza'quë shtë salvaciuni. Es quë bédá mënë quëglua'a rall lë'ë të di'dzë gurënë nu rza ldu'u të ra di'dzë nabëluá'ahia. Rac shtu'u rall gac cambi diza'quë shtë Cristo <sup>8</sup> perë si talë tubi mënë u mizmë na u tubi ianglë naze'dë de gube'e, si talë guëluá'all lu të stubi diza'quë de lo

quë nabëlua'a na'a lu të, pues na-condenádëll. <sup>9</sup> Gulë bësëgná ldu'u të lo quë naguni'i na'a lu të antsë; quëgní'ihia stubi vësë más, si talë chu guëlua'a stubi clasë diza'quë nanádi'i diza'quë lo quë nabë'në të recibir, Dios gunë cashtigu lë'ëll. Tsall gabildi catë nídi'i fin.

<sup>10</sup> Gulë guni'i lua, ¿pë quëhuna lo quë narac shtu'u mënë u lo quë narac shtu'u Dios? ¿Pë quëhuna lo quë narëuu' ldu'u mënë? Si talë rac shtua'a nihuna narac shtu'u nguui, adë nádi'ihia muzë shtë Cristo.

*Dios guna'bë Pablo ziquë poshtë shtë më*

<sup>11</sup> Lë'ë të naná rialdí ldu'i Dios, rac shtua'a gac bë'a të lë'ë diza'quë nabëna predicar lu të, adë guzublugin por pudërë shtë nguui. <sup>12</sup> Adë bëna recibirin de nguui; adë chu bëluá'adi'in na, perë mizmë Jesucristo bëluá'ai' shti'dzi' na.

<sup>13</sup> Lë'ë të hia bini të lla gac vidë shtëna antsë iurë guanalda religiuni shtë ra më israelitë. Hia nané të lla bëzac zia ra mënë; guzunalda con fuersë ra grupë shtë shmënë Jesús parë guëdë'a fin obrë shtë Jesús. Guc shtua'a tsaluhin.

<sup>14</sup> Lu religiuni shtë israelitë, guca más adelantadë quë grë sahia. Bëna cumplir con ra creenci ni más quë ra sahia de mizmë edá. Nalë guc shtú'uhia gunë mieti cumplir ra custumbrë shtë shtadë guëluhia <sup>15</sup> perë gulë Dios na antsë lë'ë na gala. Nalë guc shtu'u më na nu bé'ni' tubi favurë; gulë më na parë guënahia lu shini më <sup>16</sup> nu guna'bë më na parë cuezëñú shini më na, nu parë guna predicar diza'quë shtë Jesús lu ra mënë nanádi'i më israelitë. Lë'ë tiempë nabë'në më ra cusë ni, ni tubi adë chu lu guagna'bë dí'dzëdia'a; adë guagni'inúdia'a mënë shcuendë ra cusë ni. <sup>17</sup> Adë guádia'a Jerusalén niagnahia ra mënë naná poshtë antsë de na, sino guahia regiuni

shtë Arabia. Despuësë bëabría Damasco.

<sup>18</sup> Gudëdë tsunë izë despuësë de guca shmënë Jesús, iurní guagnahia lu Pedro nananú Jerusalén. Guquëreldeñuhia lë'i' che'ñi dzë. <sup>19</sup> Adë gunádia'a lu chu stubi poshtë, sulë gunahia Jacobo naná bëchi Dadë Jesús. <sup>20</sup> Runa segurë delantë de Dios lo quë naquëquëa'a ndë'ë nahin verdá.

<sup>21</sup> Despuësë de guahia Jerusalén, guahia regiuni shtë Siria nu Cilicia. <sup>22</sup> Ra grupë shtë shmënë Jesús naquërelde regiuni shtë Judea, adë bënguë bë'adi'i rai' na <sup>23</sup> sulamëntë bini rai' lo quë naguni'i mënë de na, de quë lë'ë nguii naguzunaldë ra shmënë Jesús; guc shtú'ull guëdë'll fin parë diza'quë, perë iurne' quëhúnë'll predicar shti'dzë Jesús. <sup>24</sup> Zni guni'i rall nu guni'i rall nalë llëru'bë na pudërë shtë Dios.

## 2

*Ra poshtë bë'në rai' recibir Pablo*

<sup>1</sup> Despuësë de gudëdë chidá izë, guahia stubi vueltë Jerusalén con Bernabé nu biahia Tito. <sup>2</sup> Guahia ndë purquë Dios bëlua'a më de quë napë quë tsahia Jerusalén. Ndë bëdëá ra mënë naná encargadë con shchi'ni Jesús. Lu rai' biadi'dza diza'quë naquëhuna predicar lu mënë nanádi'i më israelitë. Bëna zni parë gac bë'ahia si talë na rai' de acuerdë con shchi'nia u si talë biadi'dza de baldë. <sup>3</sup> Perë ni siquierë adë bë'nëdi'i rall obligar gac circuncidar Tito, u sea guëriuguë cuerpë shtëhi' nu náhi' më griego. Nunúhi' na iurní. <sup>4</sup> Dzë ni beldá sa' na'a falsë bédchini ndë; guatë rall ladi na'a llla'chi parë quëgl'da'chi rall lla dzudë'në na'a, si talë napë na'a libertá por Cristo u si talë zianaldë na'a tēchi ra custumbrë. Guc shtu'u rall guëabri na'a stubi, niac na'a ziquë tubi naná bajo ordë shtë religiuni shtë rall. <sup>5</sup> Perë ni tubi mumëntë adë chu béd'ëdi'i l'ugar parë niua'a rall

lë'ë na'a parë nezë ni të gac bë'a të diza'quë nabë'në të recibir nahin verdá; nunquë adë gac cambin.

<sup>6</sup> Ra narnibë'a entrë lë'ë rai', adë guní'idi'i rai' di'dzë cubi ziquë mandadë të guna cumplir. Parë na adë rúnëdi'i importë chu na rai' purquë Dios adë rúnëdi'i më juzguë según lo quë narlua'a mieti por fuërë. Quëhuna repetir, ra narnibë'a entrë lë'ë rai', bë'nëdi'i rai' obligar guna cumplir lëy nabëdë'ë Dios lu Moisés. <sup>7</sup> Al contrari iurë guc bë'a rai' de quë bë'në më incarguë lë'ë na con diza'quë parë guëni'inuhia lu ra mënë nanádi'i më israelitë, guc rall cunformë. Guc bë'a rall de quë bëshel'dë më na igual ziquë bëshel'dë më lë'ë Pedro të guadi'dzë Pedro diza'quë lu ra më israelitë. <sup>8</sup> Pues mizmë Dios nabëshel'dë lë'ë Pedro ladi ra më israelitë bëshel'dë më na ladi ra nanádi'i më israelitë. El quë nabë'në compa'ni Pedro parë gúni' zihani milagrë, tambiën bë'në më ni compa'ni na. <sup>9</sup> Jacobo nu Pedro nu Juan na rai' ziquë më principal entrë ra shmënë Jesús; guc bë'a rai' de quë Dios gulë më na nu bëshel'dë më na lu dchi'ni shtë më. Guc rai' cunformë nu gurë rai' de acuerdë con na nu Bernabé. Bëne'e rai' sí de quë Bernabé nu na tsagni'inú na'a lu ra mënë nanádi'i më israelitë nu lë'ë rai' guëa'në rai' con shchi'ni Dios entrë ra më israelitë. <sup>10</sup> Sulë tubi cusë bë'në rai' incarguë de quë guëdë'në na'a ayudë parë ra prubi. Zni guc shtu'u na'a guëdë'në na'a dizdë más antsë.

*Pablo guni'i guëc Pedro iurë nanú rai' guë'dchi Antioquía*

<sup>11</sup> Iurë Pedro gua ciudá Antioquía, gunia'a guëc Pedro delantë lúhi' lo quë naquëhúni' adë nazá'quëdi'in. <sup>12</sup> Primërë gudaunúhi' con ra nanádi'i më israelitë perë iurë bédchini mënë nabëshel'dë Jacobo, bëazë guetë Pedro; adë guagla'guë niaunúhi'

con ra më griego. Bëdzëbë Pedro lu ra naze'dë purquë na rai' më israelitë naquëhunë cumplir custumbrë riuguë partë delicadë shtë me'dë. <sup>13</sup> Nu los de más më israelitë ndë, bëa'në rall de acuerdë nabë'në Pedro hashtë también Bernabé guzublú tsaldí ldu'i shti'dzë rai'. Bësiguë rall lë'ë Bernabé con devociuni falsë shtë rall. <sup>14</sup> Iurë gunahia hiadë ziazúdi'i rai' de acuerdë con verdá shtë diza'quë, gunia'a lu Pedro delantë grë rall: "Lë'ël nal më israelitë nu guquërdël ziquë ra mënë nanádi'i më israelitë. Bësá'nël custumbrë shtë më israelitë. ¿Pëzielú rúnël obligar ra nanádi'i më israelitë guëbani rall ziquë më israelitë?"

### *Nasalvára'a sulë por fe*

<sup>15</sup> Lë'ë na'a na na'a më israelitë; shtadë na'a na rai' më israelitë. Nádi'i na'a ziquë los de más pecadurë nanádi'i më israelitë <sup>16</sup> perë rac bë'a na'a de quë ni tubi nguiu gáquëdi'i më za'quë delantë lu Dios por quëhunë nguiu cumplir lëy shtë Moisés. Nanë na'a gac salvar nguiu sulë si talë tsaldí ldu'u nguiu shti'dzë Jesucristo. Por ni zac lë'ë hia'a rialdí ldu'u hia'a shti'dzë Cristo Jesus. Sulë por ni tubldí na shcuénda'a lu Dios. Adë rialdídi'i ldu'u hia'a por gunë mieti cumplir lëy, gac salvar mënë purquë ni tubi chu gunë gan gac tubldí shcuéndi' lu Dios por rúnël cumplir lo quë narni'i lëy. <sup>17</sup> Hia gunia'a na hia'a më za'quë delantë lu Dios sulë purquë rialdí ldu'u hia'a nu gunia'a rqui'ni gac bë'a hia'a nápa'a duldë igual ziquë los de más pecadurë. ¿Gu runë cuntienë di'dzë rë' de quë Cristo rsini lë'ë hia'a lu duldë parë gac bë'a hia'a nadápa'a duldë? Aquëdi'i. <sup>18</sup> Si talë tsanalda nezë nabësa'na antsë parë guëabría guna cumplir ra custumbrë, iurní de verdá napa faltë <sup>19</sup> purquë na, hia gutia parë lëy guahietë; adë

quëhúnëdia'a confiar lë'ë lëy parë guëbania tubi vidë narëuu' ldu'u Dios. <sup>20</sup> Hia vidë gushë gualú con Cristo lu cruz. Lë'ë duldë adë rnibë'adi'in na iurne', sino Cristo bëne'e vidë cubi nu rnibë'a më na. Vidë cubi nanapa iurne' la'ni guë'dchiliu, napa por pudërë shtë shini Dios purquë rialdí ldu'a'a shti'dzë më, el quë narac shtu'ua na nu gúti' shlugara lu cruz. <sup>21</sup> Adë quëquë guiá'adia'a favurë nabë'në më parë gac salvara. Si talë na posiblë gac salvar mieti por gunë rall cumplir lëy, iurní shldi guti Cristo. Sulë por galguti shtë më quëhunë Dios recibir lë'ë hia'a ziquë mënë naná tubldí shcuendë lu më, u sea mënë nanápëdi'i faltë delantë lu më.

## 3

### *Nasalvára'a por fe, lëdëdi'i por lëy*

<sup>1</sup> Lë'ë të naquërdë Galacia, lë'ë të nadë rúnëdi'i llgabë, ¿chull bësiguë lë'ë të, të parë bëazë guetë të shnezë Dios? Lu të biadi'dzë na'a diza'quë de quë Cristo gac crucificári'. Clarë riasë të guti më lu cruz. <sup>2</sup> Iurne' gulë guni'i lua ¿gu bë'në të recibir Espiritu Santo shtë Dios purquë bë'në të cumplir lëy shtë Moisés u purquë rialdí ldu'u të diza'quë shtë Jesús? <sup>3</sup> ¿Gu na verdá na të mënë nadë rac bë'adi'i? Guzublú vidë cubi shtë të por Espiritu Santo; tubsë cusë bë'në të; gualdí ldu'u të shti'dzë më perë iurne' rni'i të rqui'ni gunë mieti cumplir lëy shtë Moisés parë gac salvar të. ¿Pë adë rac bë'adi'i të iurne' <sup>4</sup> u shldi bë'në të sufrir zihani cusë durë? Pues guquin embanë si talë tsagla'guë të tëchi custumbrë guahietë. <sup>5</sup> Iurë bédë'ë Dios Espiritu Santo nu quëhúni' milagrë entrë lë'ë të ¿gu runë mëhin purquë rianaldë të tëchi lëy u sulë purquë rialdí ldu'u të shti'dzë më? <sup>6</sup> Guná, Abraham guquërdídi' antsë de Moisés. Gualdí ldu'u

Abraham shti'dzë Dios nu guná mē fe shtë Abraham nu bē'nē mē tratē Abraham ziquē nguiu za'quē delantē lu mē. <sup>7</sup> Por ni rac bē'a hia'a sulē el quē narialdí ldu'i shti'dzë Dios na rall ziquē shini Abraham delantē lu mē. <sup>8</sup> Zni Sagradas Escrituras guni'i dizdē más antsē de quē ra mēnē nanádi'i mē israelitē, gunē mē recibir lē'ē rall si talē rialdí ldu'u rall shti'dzë mē. Por ni guni'i mē lu Abraham diza'quē rē': "Gunē ldahia grētē' mēnē shtë guē'dchiliu por lē'ē". <sup>9</sup> Zni grētē' el quē narialdí ldu'i shti'dzë Dios, quēhunē ldoi' mē lē'ē rai' purquē napē rall mizmē fe quē Abraham.

<sup>10</sup> Grē ra narni'i napē quē gunē cumplir grē puntē shtë lēy parē gac salvar mēnē, nacondenadē rall purquē naescritē zndē'ē: "Grētē' nadē gúnēdi'i cumplir grē puntē lo quē naná escritē la'ni librē shtë lēy, nudē rall". <sup>11</sup> Clarē nahin de quē ni tubi adē chu naperdunē lu Dios por bē'nēll cumplir mandamientē shtë lēy purquē Espiritu Santo rni'i la'ni Sagradas Escrituras: "Sulē el quē narialdí ldu'i shti'dzë Dios gunē mē recibir cumē mēnē naná tubldí shcuēndi' lu Dios. Nápēll vidē sin fin." <sup>12</sup> El quē narunē confiar de quē por gúnēll cumplir lēy por ni tubldí na shcuēndēll lu Dios, pues nguiu ni adē rialdídi'i ldu'i shti'dzë Dios purquē naescritē: "El quē narunē cumplir grē puntē shtë lēy, gápēll vidē sin fin ziquē tubi premi".

<sup>13</sup> Cristo bēlá lē'ē hia'a lu sentēnci nabēsēdchini lēy. Lē'ē lēy bē'nē condenar lē'ē hia'a lu galguti, perē Cristo gudilli parē gac salvára'a. Lē'ē mē gúqui' ziquē tubi cusē nanudē por duldē shtë hia'a. Sagradas Escrituras rni'i: "Nacondenadē por Dios grē el quē naquē lu tubi hiaguē". <sup>14</sup> Guti Cristo Jesús parē gac cumplir promēsē naguni'i Dios lu Abraham. Por Jesús bē'nē

ldai' Dios ra mēnē nanádi'i israelitē nu bēdchini Espiritu Santo parē cuezēnúhi' lē'ē hia'a sulē purquē rialdí ldu'u hia'a shti'dzë mē.

#### *Promēsē shtë Dios nu lēy*

<sup>15</sup> Lē'ē tē naná rialdí ldu'i diza'quē, quēgnia'a lu tē tubi comparaciuni naze'dē la'ni vidē shtë mieti. Iurē tubi nguiu runtsá'ull tēstē, si talē bē'nēll firmarin, ni tubi adē chu guētí'idi'in, nilē gúnēll cambiarin. <sup>16</sup> Dios bē'nē tubi promēsē lu Abraham nu zac parē tubi llēbni Abraham. Sagradas Escrituras rni'idi'i "parē zihani llēbni Abraham" si fuērē zihani mēnē, sino rni'i Sagradas Escrituras: "tubsē llēbni!"; quiere decir tubsē nguiu. Nguiu ni na Cristo. <sup>17</sup> Lo quē narnia'a lu tē es quē Dios bēdē'ē tubi promēsē lu Abraham nu bē'nē mē firmarin con mizmē di'dzë shtë mē. Bēdē'ē mē lēy lu Moisés tapē gahiu'a galdē bē chi izē despuēsē de Abraham, perē lēy ni adē bēti'idi'i promēsē nabēdē'ē Dios lu Abraham. <sup>18</sup> Si talē bendición shtë Dios na por gunē mieti cumplir lēy, iurní adē nádi'in por tubi promēsē sino tubi premi; perē bē'nē Dios prometer lu Abraham sulē ziquē tubi favurē shtë mē.

<sup>19</sup> Iurnétia'a, ¿pēzielú bēdē'ē Dios ra mandamientē parē ra mēnē? Bēdē'ē Dios mandamientē parē gac bē'a hia'a de quē na hia'a pecadurē. Lē'ē lēy napē pudērē hashtë bēdchini lē'ē llēbni Abraham. Zni bē'nē Dios prometer lu llēbni Abraham. Ra ianglē shtë Dios be'dē guēsa'nē lē'ē lēy nu bē'nē rai' incarguē lēy lu Moisés, el quē nazú guēláu entrē Dios nu mēnē. <sup>20</sup> Perē iurē bē'nē mē prometer lu Abraham, adē ni chu zuga'adi'i guēláu. Sulē Dios con Abraham; tubldí bēdchini shti'dzë mē lu Abraham.

#### *Bēdē'ē Dios ra mandamientē*

<sup>21</sup> Iurní rna'bē di'dza ¿quēhunē lēy shtë Moisés cuntrē promēsē

shtë Dios? Aquëdi'i. Si talë lë'ë lëy napë pudërë parë guëdë'ëin vidë eternë parë lë'ë mieti, iurní gac tubldí shcuendë mieti por guëzu'ë diaguë rall puntë shtë lëy. <sup>22</sup> Perë Sagradas Escrituras rni'i de quë grëtë' mënë napë rall duldë; na rall culpablë delantë lu Dios. Zni guc voluntá shtë më parë grë mieti tsasë rall vidë eternë ze'dë de Dios parë grë naná rialdí ldu'i shti'dzë Jesucristo, lëdëdi'i nasalvar mieti por ra mandamientë.

<sup>23</sup> Antsé de guëdchini diza'quë shtë Jesús, lë'ë hia'a na hia'a ziquë prësi bajo ordë shtë lëy. Lë'ë lëy gunibë'a lë'ë hia'a hashtë iurë lë'ë Cristo bëdchini. <sup>24</sup> Ziquë tubi criadë na encargadë parë quëhápëll tubi llguë'në, zni guc lëy parë lë'ë hia'a. Guc bë'a hia'a pë na mal nu pë na bien por lëy, perë hia bëdchini Cristo. Por Cristo tubldí na shcuënda'a lu Dios sulamëntë purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më. <sup>25</sup> Hia iurne' cumë bëdchini diza'quë shtë Jesús, adë nádi'ia'a ziquë lë'ë llguë'në shtë comparaciuni; adë nádi'ia'a bajo ordë shtë mandamientë.

<sup>26</sup> Grë hia'a na hia'a shini Dios por Cristo Jesús si talë rialdí ldu'u hia'a de verdá. <sup>27</sup> Grë të nabëriubë nisë ziquë shmënë Jesús, napë të vidë shtë më; unidë na të con lë'ë më. <sup>28</sup> Grë ra mënë naná unidë con Jesús, na ziquë tubsë cuerpë. Hia nádi'i importë si talë nal më israelitë u më griego; u si talë nal bajo ordë shtë sa'l u si talë nápël libertá; u si talë nal nguü u nal na'a. <sup>29</sup> Si talë nal shmënë Cristo pues iurní nal llëbni Abraham nu grë lo quë nabë'në më prometer lu Abraham, lë'ë të zac napë të.

#### 4

<sup>1</sup> Lo quë naquëgnia'a lu të nahin cumë ziquë tubi llguë'në nagunë recibir tubi herenci. Guti ra shtadë llguë'në nu todavía nall llguë'në. Nall ziquë tubi muzë narunë

dchi'ni; rnibë'adi'ill lë'ë herenci nabë'nëll recibir, perë en verdá lë'ë llguë'në nashtënë herenci ni. <sup>2</sup> Nanú mënë nacanihapë ra cusë shtë llguë'në; nanú ra naná encargadë con herenci ni hashtë guëga'a iurë naguni'i shtadë llguë'në, iurní lë'ëll guëná'zill herenci. <sup>3</sup> Zni na con lë'ë hia'a; antsë na hia'a ziquë llguë'në shtë comparaciuni. Bëzu'bë diága'a enseñansë nu custumbrë shtë ra mënë guë'dchiliu <sup>4</sup> perë iurë bëga'a tiempë nabë'në Dios disponer, bëshe'ldë më shini më lu guë'dchiliu. Bëdchini' por tubi na'a nu bë'në tucarë gúni' cumplir puntë shtë lëy purquë náhi' më israelitë. <sup>5</sup> Bëdchini' parë gúni' librar lë'ë hia'a lu lëy nabë'në condenar lë'ë hia'a. Zni bënë'e më dereché të guëdë'na'a recibir libertá ziquë shini më.

<sup>6</sup> Na të shini më; por ni bëshe'ldë më Espíritu Santo parë cuesnúhi' lë'ë të. Por lë'ë Espíritu Santo rni'i hia'a lu Dios: "Shtadë na'a". <sup>7</sup> Por ni na të shini Dios, lëdëdi'i bajo ordë shtë custumbrë. Por naná të shini Dios, guëne'e më tubi herenci purquë unidë na të con Cristo.

#### *Runë llgabë Pablo por ra shmënë Jesús*

<sup>8</sup> Antsé lë'ë të adë gunëdi'i të Dios; dzë ni na të bajo ordë shtë ra dios naguctsa'u. Bëzu'bë diaguë të voluntá shtë ra dios nananú lu guë'dchiliu perë de verdá nádi'irai' Dios. <sup>9</sup> Perë iurne' nanë të Dios verdadërë; más bien quëgnia'a lu të, Dios runguë bë'a më lë'ë të ziquë shini më. ¿Pëzielú bëabré të stubi lu nezë gushë, lu rëglë nu custumbrë nanápëdi'i pudërë? ¿Gu rac shtu'u të gunë të obedecer ra cusë ni ziquë tubi nanali'bi con ra custumbrë? <sup>10</sup> ¿Pëzielú todavía rialdí ldu'u të nanecesari gunë të cumplir ra dzë delicadë, u dzë shtë villili, u ra dzë shtë laní, u gunë të cumplir custumbrë shtë izë según rni'i lëy?

11 Na rdzëba de quë bëna dchi'ni entrë lë'ë të de baldë.

12 Lë'ë të naná rialdí ldu'u shti'dzë Jesús, na quëhuna ruëguë lu të de quë gac të librë ziquë na. Antsë guanalda tëchi ra custumbrë, perë bëaca shmënë Cristo ziquë na të iurne'. Lë'ë të siembrë bë'në të tratë na bien lëdëdi'i manërë mal.

13 Nanë të primërë vësë biadi'dza diza'quë lu të, guquërdëdënúa lë'ë të purquë gac llú'uhia. 14 Galguidzë ni gac tubi cusë dushë parë lë'ë të perë adë bë'nëdi'i të desprëci na; adë bëquë guiá'adi'i të na sino al contrari, bë'në të recibir na ziquë tubi ianglë shtë Dios u ziquë mizmë Cristo Jesús.

15 ¿Pë bëa'ldë ldu'u të de quë tiempë naguquërdëdënúa lë'ë të, nalë bëquitë ldu'u të? ¿Pë gac iurne'? Pues nahia testigu de quë si fuërë posiblë, na të dispuestë niane'e të prupi slu të shlugar slua.

16 Perë ne' ¿gu rni'i të de quë quëhuna cuntrë lë'ë të iurë ruadi'dza lu të verdá? 17 Ra mënë narianaldë tëchi lëy, rac shtu'u rall gac të shmënë rall, perë lëdëdi'i parë bien shtë të sino rac shtu'u rall tsanaldë të tëchi enseñansë shtë rall parë despuësë gunë nadchini rall na të shmënë rall.

18 Parë na naza'quë rac shtu'u mënë ni lë'ë të perë sulë si talë na parë bien shtë të. Zni rac shtua'a guëdubi tiempë, lëdëdi'i sulamëntë iurë naguërdëdënúa lë'ë të.

19 Lë'ë të narak shtua'a, ziquë tubi na'a quëzac zi lu dulurë iurë guëdchini me'dë lu guë'dchiliu, quëhuna sufrir stubi vësë más hashtë conductë shtë të na de acuerdë con voluntá shtë Cristo. 20 Rac shtua'a niabezënúa lë'ë të iurne' parë guadi'dza lu të stubi mudë. Pues adë rac bë'adia'a pë guna con lë'ë të iurne'.

#### *Comparaciuni shtë Agar nu Sara*

21 Lë'ë të narak shtu'u guëabrái të parë tsanaldë të tëchi lëy, gulë guni'i lua ¿gu adë riasëdi'i të lo quë narni'i lëy? 22 Naescritë la'ni

Sagradas Escrituras de quë gupë Abraham chupë llguë'në; túbill nall shini tubi na'a narunë sirvë la'ni hiu'u shtë Abraham; stubi llguë'në gulë por tselë Abraham.

23 Lë'ë shini criadë gulë ziquë grë llguë'në, perë llguë'në nagupë tselë Abraham, guli' cumë milagrë. Bë'në më prometer guëdë'ë më tubi shini rai' aunquë tselë Abraham na më gushë.

24 Ni na ziquë tubi comparaciuni. Guërupë ra na'a ni quëhunë rai' representar chupë conveñi entrë Dios nu mënë. Tubi conveñi ze'dë dizdë dani shtë Sinaí catë bédë'ë më lëy parë Moisés.

Agar runë representar lëy ni. Grëtë' ra narianaldë tëchi lëy, na rall shini Agar nu na rall bajo ordë shtë lëy.

25 Agar na ziquë dani Sinaí nananú Arabia. Rúni' representar ra naguërdë ciudadá Jerusalén iurne'. Na rall bajo ordë shtë lëy.

26 Perë nanú stubi Jerusalén naze'dë de gube'e. Librë na mënë ni. Na rall librë de custumbrë nu rëglë shtë nguuiu. Jerusalén ni na ziquë shni'a hia'a

27 purquë Sagradas Escrituras rni'i: Bëquitë ldu'ul, lë'ël nagupëdi'i shínil.

Bëquitë ldu'ul nu guni'i fuertë labansë parë Dios.

Lë'ël nadë nápëdi'i shínil, bëquitë ldu'ul purquë lë'ë na'a nanápëdi'i tsé'li'

gápëll más shíni' quë lë'ë na'a nanapë tsé'li'.

28 Perë lë'ë hia'a naná rialdí ldu'i Jesús, na hia'a ziquë Isaac. Na hia'a shini Dios por tubi promësë naguni'i më.

29 Iurne' ziquë tiempë shtë Abraham, lë'ë shini nagulë ziquë grë mënë, guzunáldëll naná shini nagulë por pudërë shtë Espiritu Santo. Igual quëhunë mënë iurne'; ra mënë narianaldë tëchi lëy, quëzac zi rall shmënë Dios. 30 Perë ¿pë rni'i Sagradas Escrituras shcuendë ra cusë ni? Rni'in: "Gulú lë'ë na'a narunë



dchi'ni lídchil con shíni' purquë adë gúnëdi'i tucarë ca'a shini na'a ni herenci juntë con shini shtë legítimë tse'lë Abraham". <sup>31</sup> Zni nahin; lë'ë të naná rialdí ldu'i Jesús, adë na hia'a ziquë shini Agar el quë naguc criadë shtë Sara. Adë rianáldëdi'ia'a tëchi custumbrë shtë lëy, perë rialdí ldu'u hia'a promësë shtë Dios. Na hia'a shini Sara nanapë libertá.

## 5

### *Gulë tsanaldë neze shtë Dios*

<sup>1</sup> Bëlá Cristo lë'ë hia'a parë gápa'a libertá. Adë nádi'i hia'a bajo ordë shtë lëy iurne'. Por ni gulë gac firmë lu libertá nabëne'e më nu adë guëdë'di'i të sí guë nibë'a lëy shtë mënë lë'ë të stubi.

<sup>2</sup> Gulë bëquë diaguë naquëgnia'a lu të. Na Pablo, quëgnia'a si talë rialdí ldu'u të nanecesari riuguë cuerpë shtë të parë gac salvar të, iurní quëquë guíá'al shti'dzë Cristo; iurní lo quë nabë'në Cristo adë lasáquëdi'i parë lë'ël. <sup>3</sup> Rac shtua'a guënia'a lu të stubi, de quë grë mi-eti narialdí ldu'i custumbrë shtë galriuguë cuerpë shtë nguii, lë'ë rall napë quë gunë rall cumplir grë puntë shtë lëy nabëquë'ë Moisés.

<sup>4</sup> Lë'ë të naná rialdí ldu'i de quë gunë më recibir lë'ë të por quëhunë të cumplir lëy, adë nádi'i të unidë con Cristo. Lë'ë të bësëa'në të shnezë Dios. Nídi'i mudë gunë më favurë të gac salvar të. <sup>5</sup> Lë'ë hia'a dzulëza'a dzë nangunë më cambiar lë'ë hia'a të gáca'a mënë za'quë delantë lu Dios. Rialdí ldu'u hia'a lë'ë më nu gaquin por Espíritu Santo shtë më. <sup>6</sup> Si talë unidë na hia'a con Cristo, adë lasáquëdi'i si talë bënë'l cumplir custumbrë shtë galriuguë cuerpë u adë bënë'nëdi'il cumplirin. Lo quë nallasac lu Dios na si talë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më de verdá nu si talë por fe rac shtu'u hia'a sa' hia'a.

<sup>7</sup> Bien guzublú guna'zi të shnezë më perë çchu guluguë lë'ë të parë

adë rzu'bë diaguëdi'i të shti'dzë Dios? <sup>8</sup> Ldai' nabëlua'a nguii ni con tantë ánimo, adë zé'dëdi'in de Dios, el quë nagulë lë'ë të. <sup>9</sup> Ldai' shtë rall na ziquë levadurë nu nanú tubi dichë narni'i: "Du'pë levadurë rshepin guëdubi nacubë". <sup>10</sup> Napa confiansë de quë lë'ë Dadë Jesús adë guësá'nëdi'i më tsaldí ldu'u të stubi di'dzë, sulë lo quë nabëlua'ahia lë'ë të, ni sí, tsaldí ldu'u të. El quë narsini ldu'u të stubi nezë, gunë Dios cashtigu lë'ël; adë nídi'i importë si talë nall më ru'bë u si adë nádi'ill më ru'bë entrë lë'ë të.

<sup>11</sup> Ra mësë falsë cagni'i rall de quë quëhuna predicar custumbrë shtë galriuguë cuerpë të gac salvar mieti, perë si talë na todavía quëgnia'a lu të de quë nanecesari chuguë cuerpë shtë të parë gac salvar, çpëzielú rzunalde ra më israelitë na? Si talë nahin ziquë rni'i rall, adë nialdëdi'i rall por diza'quë narni'i sulë por galguti shtë Jesús lu cruz gac salvára'a. <sup>12</sup> Rac shtua'a de quë ra narsiguë lë'ë të con enseñansë ni chuguë cuerpë rall hashtë más todavía ziquë runë mënë nadë guënédi'i Dios.

<sup>13</sup> Lë'ë të naná rialdí ldu'i shti'dzë Jesús, gulë më lë'ë të parë napë të libertá, perë lédëdi'i parë gunë të duldë. Más bien gulë bënë'në sirvë lu sa' të con amor. <sup>14</sup> Gunë të cumplir guëdubi lëy shtë Dios si talë guëzu'bë diaguë të tubsë mandamientë narni'i: "Gulë gac shtu'u sa'l ziquë rac shtú'ul mizmé lë'ël". <sup>15</sup> Perë si talë lë'ë të rdildi të ziquë ra ma, rahuë' ma sa' ma; gulë gapë cuidadë no sea guëshi'ni të shchi'ni Dios ndë.

*Lo quë narac shtu'u ldu'u nguii nu lo quë narac shtu'u Espíritu Santo*

<sup>16</sup> Lo quë narnia'a lu të na zndë'ë: gulë gubani según narni'i Espíritu Santo. Si talë rianaldë të tëchi Espíritu Santo, adë gunë'l cumplir

deseo mal nananú la'ni ldu'ul  
 17 purquë grë ra deseo mal, nahin  
 cuntrë Espíritu shtë Dios nu lë'ë  
 Espíritu na contrari shtë deseo  
 mal; deseo mal nahin contrari shtë  
 Espíritu. Por ni adë gáquëdi'i gunë  
 tē ra cusë narac shtu'u tē 18 perë  
 si talë guësa'në tē quëgsë Espíritu  
 Santo lë'ë tē, iurní lë'ë lëy nápëdi'in  
 pudërë parë gunin condenar lë'ë  
 tē.

19 Clarë rlu'a'a ra deseo mal  
 nananú la'ni ldu'u mieti. Rquënú  
 rall tselë mënë. Nabani rall ziquë  
 mbecu. Napë rall vici. 20 Runë  
 rall adorar stubi cusë, lëdëdi'i sulë  
 Dios. Rialdí ldu'u rall galbëlliú.  
 Napë rall llanë la'ni ldu'u rall.  
 Rdildinú rall sa' rall. Napë rall  
 mbidi. Na rall më dishi'bi; rëuu'  
 ldu'u rall iurë nanú divisioni.  
 21 Celosë na rall; rdchisú rall pë  
 shtë mënë. Rguini rall mënë.  
 Rzuu'dchi rall. Nalë rau sha'të  
 rall. Runë rall stubi ra cusë nanadë  
 rllu'idi'i, runë rall ziquë mamflor;  
 perë grë mënë ni, quëgnia'a lu tē  
 iurne' igual ziquë hia gunia'a lu  
 tē antsë, el quë narunë ra cusë rë'  
 adë nídi'i mudë tsutëll lugar catë  
 rnibë'a Dios.

22 Perë lo quë narunë Espíritu  
 la'ni ldu'u el quë narialdí ldu'i  
 shti'dzë më na zndë'ë: rac shtú'ull  
 sa'll. Rquitë ldu'ull. Rbedchí  
 ldu'ull. Nápëll pacënci con sa'll.  
 Ráquëll më za'quë. Rúnëll cumplir  
 shti'dzëll. 23 Nadú'ull. Quëhápëll  
 el mizmë lë'ëll tē gúnëdi'ill duldë.  
 Ra cusë mal adë rúnëdi'i gan lull  
 sino quë quërédëll bien. Nídi'i  
 lëy narunë prohibë ra cusë rë'.  
 24 Grë ra shmënë Jesús, hia bëdë'ë  
 fin ra cusë mal rë', mal llgabë  
 con deseo mal nananú la'ni ldu'u  
 mieti. 25 Cumë ziquë quërédä'a  
 por pudërë shtë Espíritu Santo, cha  
 guëdë'ë hia'a sí, de quë Espíritu  
 Santo guësë më lë'ë hia'a.

26 Adë chu gac nadchínidi'i; adë  
 chu napë mbidi lu sa'll; adë chu gac  
 më dishi'bi.

## 6

### *Gulë bënë compaňi sa'të*

1 Lë'ë tē shmënë Jesús, si talë  
 guëdzëlë tē tubi sa'l ldáguëll la'ni  
 duldë, lë'ë tē narsë Espíritu Santo  
 napë quë guëni'inú tē mënë ni  
 tē parë adë tsaglá'guëdi'i gúnëll  
 duldë. Perë gulë bënë ni ziquë  
 më nadu'u. Cadë tubi tē gapë tē  
 cuidadë no sea quë lë'ël guëtë'dë  
 Satanás prëbë lë'ël tē ldáguëll lu  
 duldë. 2 Gulë bënë compaňi sa'l lu  
 grë cusë durë, cadë tubi de lë'ë tē;  
 zni gunë tē cumplir lëy shtë Cristo.

3 Si talë tubi de lë'ë tē rialdí  
 ldu'ul de quë lasáquëll, iurní lu Dios  
 lasáquëdi'ill; mizmë lë'ël quëgsiguëll  
 lë'ël. 4 Cadë tubi nguui napë quë  
 gunë juzguë mizmë lë'ëll, dchi'ni  
 naquëhunë nguui; iurní guëquitë  
 ldu'ull por lo quë naquëhúnëll.  
 Iurní nídi'i nicidá gúnëll comparar  
 dchi'ni shtë'nëll con dchi'ni shtë  
 sáhi'. 5 Cadë tubi hia'a nápa'a  
 narunë tuçarë guëdë'na'a.

6 El quë narsë'dë shti'dzë Dios,  
 napë quë gúnëll ayudë lë'ë ra mësë  
 narlu'a'a lë'ëll.

7 Adë rdë'ëdi'i tē sí guësiguë  
 mizmë lë'ë tē, ni tubi adë chu  
 gúnëdi'i gan lu Dios parë guësiguëll  
 lë'ë më. Grëtë' el quë narcabní  
 nguui, ni napë quë guëca'a nguui.  
 Lo quë narunë nguui napin  
 cusechë despuësë. 8 Si talë tubi  
 mieti zianaldë tēchi ra deseo mal  
 nananú la'ni ldu'ull, de mizmë  
 vidë mal gápëll galguti. Perë si  
 talë zianaldë nguui tēchi ra cusë  
 za'quë shtë Espíritu Santo, gápëll  
 tubi cusechë por mizmë Espíritu.  
 Guëbánill parë siemprë. 9 Zni, adë  
 chu cuëzëdi'i gunë cusë za'quë; adë  
 chu guëdzáguëdi'i. Cha guëdë'na'a  
 bien parë sa' hia'a purquë si talë  
 tsaglá'ga'a shnezë më, tubi dzë  
 guëne'e më tubi ganza'quë. 10 Por  
 ni cadë vësë rdchini lugar parë  
 guëdë'na'a bien parë sa' hia'a, pues  
 guëdë'na'a cumplir. Guëdë'na'a  
 bien, especialmente parë ra naná

rialdí ldu'i enseñansë nanapë los de más shmënë Dios.

*Rialú cartë rë' con tubi saludë*

<sup>11</sup> Gulë guná, naru'bë na lëtrë naquëquëa'a lu të con prupi guiahia. <sup>12</sup> Grëtë' naquëhunë obligar lë'ë të parë tsutë të la'ni custumbrë shtë më israelitë, rac shtu'u rall riuguë cuerpë shtë të, perë nadë más runë rallin parë guëa'në rall bien lu mënë nu parë adë guëzac zídi'i mënë lë'ë rall cumë shmënë Jesucristo, el quë naguti lu cruz. <sup>13</sup> Ra mënë narianaldë tëchi custumbrë rë', adë quëhünëdi'i rall cumplir grë puntë shtë lëy perë rac shtu'u rall tsanaldë të tëchi ra cusë ni, nadë más purquë rac shtu'u rall gac rall më ru'bë. Rni'i nadchini rall purquë rianaldë të tëchi rall. <sup>14</sup> Perë na rialdí ldua'a tubsë cusë parë gac salvara; runë nadchinia por tubsë cusë naná galguti shtë Dadë Jesucristo. Cuë më lu cruz por na. Por mizmë cruz shtë më ra cusë mal shtë guë'dchiliu, guti rahin parë na nu nahia ziquë naguti parë ra cusë ni. <sup>15</sup> Lu Dios adë rúnëdi'i importë riuguë shcuërpa'a u adë riúguëdi'in. Tubsë cusë lasac lu më si talë na hia'a mënë nacubi por pudërë shtë Espíritu Santo. <sup>16</sup> Parë grë ra narianaldë tëchi enseñansë rë', guëga'a ldu'u më lë'ë rall nu cuedchí ldu'u rall. Ni na rall shmënë Dios, mënë israelitë de verdá.

<sup>17</sup> Dizedë iurne' parë delantë adë chu guëní'idi'i de quë nápëdia'a dereché parë guëluá'ahia ra cusë ni, purquë grë ra ndi'bë nanua'a shcuërpa rlua'ain de quë Jesucristo na Shlama.

<sup>18</sup> Lë'ë të narialdí ldu'i Dadë Jesucristo, rac shtua'a favurë shtë më cuezënú lë'ë të. Amén.

## Cartë nabëquë'ë San Pablo parë ra mënë Efesios

*Caquë'ë Pablo lu ra naquërelde Efeso*

<sup>1</sup> Na Pablo por voluntá shtë Dios nahia tubi poshtë shtë Jesucristo; bëshe'ldë më na. Caquëa'a cartë rë' lu të nabëzunë Dios almë shtë të, lu të narunë cumplir shti'dzë Jesús, lu të naquërelde guë'dchi Efeso. <sup>2</sup> Gulë bënë recibir ra bendición nu gulë cuedchí ldu'u të por Dios Shtáda'a nu por Jesucristo, Shláma'a.

*Bendición narshe'ldë Jesucristo*

<sup>3</sup> Rdë'na'a alabar Dios, Shtadë Jesucristo, Shláma'a. Bënë l dai' Dios lë'ë hia'a con grë clasë bendición nananú gube'e purquë unidë na hia'a con Cristo. <sup>4</sup> Dios gulë më lë'ë hia'a juntë con Cristo ziquë cabësë shtë hia'a. Gulë më lë'ë hia'a dizdë más antsë cueshtë guë'dchiliu. Gulë më lë'ë hia'a parë guëquërelda'a delantë lu më sin ni tubi duldë, completamente limpi parë lë'ë më sin ni tubi demandë cuntrë lë'ë hia'a. Nu gudili më lë'ë hia'a parë gac shtu'u hia'a lë'ë më. <sup>5</sup> Bënë më destinar lë'ë hia'a dizdë antsë parë guëdë'na'a recibir ziquë shini më por lo quë nabë'në Jesucristo. Zndë'ë guquin según guni'i ldu'u Dios de acuerdë con lo quë narëuu' ldu'u më. <sup>6</sup> Siemprë rdë'na'a alabar lë'ë më por ra faverë ru'bë nabë'në më. Rac shtu'u më lë'ë hia'a; bënë l dai' më lë'ë hia'a; bënë më të gáca'a unidë con shini më, Jesucristo, el quë Dios rac shtú'ui'. <sup>7</sup> Llëru'bë amor napë Dios; bënë më salvar lë'ë hia'a ndigá por galguti shtë shini më. Bënë më perdunë duldë shtë hia'a; faverë ru'bë ni bënë më. <sup>8</sup> Napë më llëru'bë amor; bëshe'ldë më shini më parë guëne'e më lni,

parë tsasë hia'a nu parë gac bë'a hia'a bien verdá shtë më. <sup>9</sup> Nu lë'ë më bëlua'a më lë'ë hia'a guadë naguni'i ldu'u më, cusë naná ga'chi antsë, parë iurne' rac bë'a hia'a purquë zni gac ldu'u më. <sup>10</sup> Por voluntá shtë më gac unidë grëtë' ra cusë nananú gube'e nu tantë ra nananú guë'dchiliu. Iurë guëga'a iurë gunë më unir ra cusë ni parë guëribë'a Cristo ziquë cabësë subrë grë lo quë nabëntsa'u Dios.

<sup>11</sup> Por naná hia'a unidë con Cristo Dios gulë më lë'ë hia'a dizdë antsë të parë guëdë'na'a recibir tubi partë narunë tucarë ca'a Cristo; juntë guëdë'na'a recibirin. Grëtë' ni na de acuerdë según guni'i ldu'u më, según voluntá shtë më dizdë más antsë. <sup>12</sup> Na hia'a primëre mënë nagualdí ldu'u shti'dzë më. Bënë më destinar lë'ë hia'a parë gáca'a mënë naquëhunë alabar lë'ë më. Rac shtu'u më guëni'ia'a llëru'bë na pudërë shtëne më. <sup>13</sup> Nu zac lë'ë të bini të diza'quë; bini të di'dzë narni'i lla gac salvar të; gualdí ldu'u të di'dzë shtë më. Guc të unidë con lë'ë më, nu gac të selladë por Espíritu Santo cumë ziquë shmënë Dios. Pues bënë më prometer guëshe'ldë më Espíritu Santo parë cueszënuhi' lë'ë të. <sup>14</sup> Lë'ë Espíritu Santo na ziquë tubi garantiá de quë guëne'e më ra cusë nabë'në më prometer; gunë më librar shmënë më iurë guëga'a tiempë. Guëlá më shmënë më naguzi'i më. Segurë na ra cusë ni purquë nadápa'a Espíritu Santo. Zni nahin parë gunë më recibir graci nu labansë shtë mënë.

*Guna'bë Pablo lu Dios por ra shmënë më*

<sup>15</sup> Rac bë'ahia de quë lë'ë të rac shtu'u të sa' të nu rialdí ldu'u të shti'dzë më; por ni <sup>16</sup> nunquë adë rcuë'zëdia'a rdë'ëhia graci lu më por lë'ë të. Quëgna'ba lu më por lë'ë të, <sup>17</sup> të Dadë naquëbezë

gube'e, lè'è më naná Shtadé Jescu Cristo Shláma'a, guêshe'ldé më Espíritu Santo të paré gac bè'a të. Rna'ba lu më të guène'e më másru'u llni guéc të. Llni shtë më ze'dé iurè runguè bè'a të lè'è Jesús. <sup>18</sup> Quègna'ba lu më guèzianí më lu shgabè të, të paré gac bè'a të guadè naná dzuléza'a, tubi esperansé nadápa'a purquè guna'bè më lè'è hia'a. Quègna'ba lu më të gac bè'a të blac llèru'bè nu blac nasa'a na herenci nanapè ra më nabèzuné Dios almè shtë rai'. <sup>19</sup> Nu quègna'ba lu më të gac bè'a të blac llèru'bè na pudèrè shtë më nadápa'a purquè rialdí ldu'u hia'a shti'dzè më. Pudèrè ni na mizmè pudèrè nabèlua'a Dios con llèru'bè fuersè iurè bècua'ñi më lè'è Jesús ladi ra tègulè <sup>20</sup> nu bècuezè më Jesús lugar cula'ni më, ladè ldi shtë më lu gube'e. <sup>21</sup> Bècuezè më lè'è Jesús lugar shtë hunurè más guia'a què grè ra autoridá nu gobierné, más guia'a què grè ra narnibè'a lu gube'e. Bèdè'è më tubi lè más lasac què grè ra lè la'ni guè'dchiliu rē' nu más lasac què grè lè nanapè mëné parè tiempè naze'dè. <sup>22</sup> Bèdè'è më pudèrè lu Jesús të guè nibè'ai' grètè' mëné nu hashtë grè cusè guèa'nè bajo ordè shtë më, nu bè'nè më punèrè lè'è Cristo ziquè cabèsè shtë ra grupè shtë shmènè Dios. <sup>23</sup> Pues ra narialdí ldu'i shti'dzè më, na rai' cuerpè shtë Cristo nu lè'è më quèbezènúhi'lè'è rai'. Na më cabèsè shtë shmènè më guèdubi lugar shtë guè'dchiliu.

## 2

### *Nasalvára'a por amor shtë Dios*

<sup>1</sup> Dios bène'e më vidè eternè parè lè'è të juntè con Cristo; dzè ni todavía lè'è të na të ziquè tègulè por causè maldá na duldè shtëné të. <sup>2</sup> Más antsè guagnaldè të tèchi ra cusè shtë guè'dchiliu. Bèzu'bè diaguè të shti'dzè mèdzabè naná cuzè lu mbè, el què narnibè'a

lu nacahi; guanaldè të tèchi mèdzabè naná lamè shtë ra mëné nanadè rzu'bè diaguèdi'i shti'dzè më. <sup>3</sup> Grètè' hia'a gubánia'a zni más antsè; guanálda'a tèchi deseo mal nananú la'ni ldu'u hia'a; bèdè'na'a cumplir cualquier cusè nabèdchini la'ni shgába'a. Gúca'a mëné mal. Gúca'a mëné narunè tucaré cashtigu dushè shtë Dios igual ziquè los de más sa' hia'a. <sup>4</sup> Perè Dios nalè bèga'a ldu'u më lè'è hia'a nu nalè rac shtu'u më lè'è hia'a; <sup>5</sup> bène'e më vidè eternè parè lè'è hia'a por Cristo iurè lè'è hia'a todavía na hia'a ziquè tègulè por causè duldè shtëna'a. Na salvar tè por tubi favurè nabè'nè më, lèdèdi'i por cusè za'què nabè'nè të. <sup>6</sup> Dios bècua'ñi'lè'è hia'a mizmè tiempè bèdè'è më vidè parè Cristo nu bècuezè më lè'è hia'a con Cristo Jesús lu gube'e. <sup>7</sup> Bè'nè më zni tè guèlua'a më blac llèru'bè na favurè shtë më parè lè'è hia'a. Rac shtu'u më gac bè'a mieti blac llèru'bè amor napè më. Rac shtu'u më guèlua'a amor shtëhi' por grè tiempè naze'dè. Nadápa'a amor ni purquè unidè na hia'a con Cristo Jesús. <sup>8</sup> Por tubsè favurè shtë Dios, nasalvar tè purquè gualdí ldu'u të shti'dzè më. Salvaciuni adè zè'dèdi'i por lo que naquèhunè tè sino bèzèlaa'dchi mëhin ndigá. <sup>9</sup> Ni tubi chu gúnèll gan salvaciuni por lo què narúnèll, nilè por obrè za'què. Zni nahin tè adè chu gunè nadchínidi'i delantè lu Dios. <sup>10</sup> Na hia'a lo què nabèntsa'u Dios. Bène'e më vidè eternè parè lè'è hia'a por Cristo Jesús të guèdè'na'a cusè za'què. Zni bè'nè Dios destinar guèdè'na'a dizdè más antsè.

### *Por Jesucristo cuèdchi ldu'u hia'a*

<sup>11</sup> Gulè bèsèagná ldu'u tè de què antsè adè nádi'i tè mëné israelitè. Ra mëné israelitè rchuguè rall cuerpè shtë rall ziquè custumbè religiusè perè lè'è rall bè'nè rall tratè lè'è të ziquè

mënë nalasáquedi'i purquë adë rchúguëdi'i të cuerpë shtë shini të. <sup>12</sup> Gulë bësëagná ldu'u të de quë antsë nídi'i manërë gunguë bè'a të Cristo purquë zitu na të parë lë'ë më. Guc të ziquë më zitu parë ra mënë nagulë Dios. Guc të ra naguënëdi'i ra conveñi nabë'në Dios con mënë israelitë. Zitu zu të parë promësë nabëdë'ë më lu rai'. Guquërelde të lu guë'dchliu rë' perë nunquë nápëdi'i të esperansë gac salvar të; guquërelde të sin Dios iurní. <sup>13</sup> Perë iurne' unidë na të con Cristo Jesús. Antsë quëbezë të zitu parë Dios, perë iurne' por galguti shtë Cristo guabi'guë të lu Dios.

<sup>14</sup> Cristo na narcue'dchí ldu'u hia'a. Bë'në më parë gac en paz ra më israelitë nu ra nanádi'i më israelitë. Unidë na grëtë' hia'a purquë lë'ë më bédchisú naná ziquë tubi lu' nabë'në dividir ra mënë. <sup>15</sup> Por cuerpë shtë Jesús naguti, bédë'ë më fin ra rëglë nu mandamientë shtë lëy të gac tubsë cuerpë cubi de mënë israelitë nu ra mënë nanádi'i më israelitë. Hia unidë na hia'a; nídi'i divisioni sino nanú paz entrë lë'ë hia'a. <sup>16</sup> Por galguti shtë Jesús lu cruz, bédë'ë më fin shtë ra cusë nabë'në dividir ra mënë, iurní bécue'dchí më ldu'u hia'a. Hia gualú divisioni nu llanë nananú antsë entrë ra më israelitë nu ra nanádi'i israelitë.

<sup>17</sup> Cristo bédchini nu biadi'dzë më diza'quë de quë hia gualú divisioni. Por shti'dzë më bécuedchí ldu'u hia'a. Biadi'dzë më lu të nazuga'a zitu parë lë'ë më nu zac bédchini diza'quë ni lu na'a, ra më israelitë naná allegadë parë lë'ë më. <sup>18</sup> Pues por medio de Cristo grë hia'a, ra më israelitë nu ra nanádi'i më israelitë, unidë na hia'a por lë'ë Espíritu Santo nu ráca'a guená'ba'a lu Dios por lë'ë Espíritu. <sup>19</sup> Por ni lë'ë të mënë Efeso, hia adë nádi'i të ziquë më zitu parë Dios, nilë mënë nadë guënëdi'i lë'ë më, sino napë të dereché ziquë los de más shini Dios. Na të shmënë Dios.

<sup>20</sup> Na të ziquë tubi hiu'u; cimientë shtëhin bëza'a ra poshtë nu ra nabiadi'dzë enseñansë naze'dë de Dios, nu mizme Jesucristo na partë principal shtë hiu'u. <sup>21</sup> Por Jesucristo grë partë shtë hiu'u na unidë; cadë tubi partë gudchi'bë shlugári' nu lë'ë hiu'u tsagla'guë tsaru'bin ziquë tubi iádu'u nanabani nu nahin santu catë lë'ë më cuëzi'. <sup>22</sup> Zni lë'ë të na të unidë con Cristo con los de más sa' të naná shmënë Dios; na të ziquë tubi hiu'u catë quërelde Dios purquë cuesenú Espíritu Santo lë'ë të.

### 3

*Dios bëshe'ldë Pablo të guadi'dzi' diza'quë lu ra nanádi'i më israelitë*

<sup>1</sup> Por mizme rsunë rë', na Pablo nanúa prësi purquë nahia shmënë Jesús. Bëshe'ldë më na parë bien shtë të nanádi'i mënë israelitë. <sup>2</sup> Lluá'ahia de quë bini të bè'në më incarguë diza'quë të parë guadi'dza lu të; bini të bè'në më favurë ru'bë parë na, naná nahia poshtë parë ra nanádi'i më israelitë. <sup>3</sup> Dios bëlúa'a naná rni'i ldu'u më lua; guni'i më lua cusë naná naga'chi antsë. Riasëhia nu bëquëa'a lu të con du'pë di'dzë shcuendë ra cusë ni. <sup>4</sup> Iurë quëu'ldë të ra di'dzë ni, gac bè'a të de quë riasëhia lo quë narunë significar galguti shtë Jesús, <sup>5</sup> tubi secretë naná naga'chi parë ra mënë naguquërelde más antsë perë iurne' sí, bëlúa'a më secretë ni lu ra poshtë. Bëlúa'a më ra cusë ni lu ra naruadi'dzë enseñansë naze'dë de Dios; santu na mënë ni; runë rai' sirvé lu më. Por Espíritu shtë më bëlúa'a më secretë ni. <sup>6</sup> Lë'ë secretë ni na zndë'ë; de quë por diza'quë shtë Jesús ra mënë nanádi'i më israelitë, gac salvar rall mizme manërë quë ra më israelitë nu na rall unidë con Cristo. Iurne' tubsë cuerpë nanú nu bè'në rall recibir mizme promësë naguni'i Dios lu ra

mënë israelitë. Grë mënë ni unidë na rai' por Cristo.

<sup>7</sup> Sin quë adë rúnëdi'i tu cara, guna'bë më na parë guadi'dza diza'quë. Bë'në më favurë nu bënë'e më pudërë parë guna dchi'ni shtë më. <sup>8</sup> Nahia el quë nalasac menos quë grë ra shmënë Dios perë bë'në më favurë të guadi'dza diza'quë lu ra mënë nanádi'i më israelitë të gac bë'a rall ra cusë za'quë; ni tubi chu gunë gan guëlabëll ra bendición nananú parë ra naná rialdí ldu'i shti'dzë Jesús. <sup>9</sup> Bëshe'ldë më na parë guadi'dza lu grëtë' mënë de quë gunë më salvar ra mënë nanádi'i më israelitë. Secretë ni naga'chi dizdë antsë bëcueshtë Dios guë'dchiliu, guë'dchiliu rë' naguctsa'u por pudërë shtë Jesucristo. <sup>10</sup> Guquin të parë guëná grë ra autoridá nu ianglë lu gube'e blac llëru'bë na lni shtë Dios nu gac bë'a rai' manërë gunë më cumplir voluntá shtëhi' por grupë shtë shmënë më. <sup>11</sup> Dios bë'në cumplir ra cusë ni por medio de Jesucristo, Shláma'a, de acuerdë cumë ziquë guni'i ldu'u më dizdë principi shtë guë'dchiliu. <sup>12</sup> Na hia'a unidë con lë'ë më purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më; por ni adë rdzëbëdi'ia'a lu Dios sino nápa'a confiansë parë guadi'dzënu hia'a Dios. <sup>13</sup> Adë guëá'nëdi'i të tristë por lo quë quëhunënu mënë na ndë'ë. Mejurë ra cusë ni na tubi bien, tubi hunurë parë lë'ë të.

#### *Amor shtë Cristo*

<sup>14</sup> Iurë runa llgabë lla na grë ndë'ë, rzullibia delantë lu Dadë shtë Jesucristo. <sup>15</sup> Quëhunë Dios të parë grë ra shmënë më naquëbezë lu gube'e nu ra naquërdë lu guë'dchiliu, gac rall shini më, tubsë famili shtëhi'. <sup>16</sup> Rna'ba lu Dadë de quë guëne'u më llëru'bë bendición, pudërë, nu fuersë shtë Espiritu Santo la'ni ldu'u të. Rna'ba lu më të gac të firmë la'ni ldu'u

të con mizmë fuersë shtë Dios. <sup>17</sup> Rna'ba lu më të cuezënu Dadë Jesucristo la'ni ldu'u të. Por fe cuezënu më lë'ë të. Nu rna'ba lu më de quë nunquë adë rúnëdi'i faltë amor parë sa' të. Zni gac të ziquë tubi hiaguë nanapë shlú'chi' catë nanú nisë; gac të ziquë tubi hiu'u nazubë lu cimientë dchi'chi. <sup>18-19</sup> Nu quëgna'ba lu më gac bë'a të bien con los de más sa' të nabëzunë Dios almë shtë rai', blac llëru'bë na amor shtë Cristo parë lë'ë hia'a. Pues amor shtë më na más llëru'bë quë shgába'a. Nu rna'ba lu më gunë të recibir llëru'bë pudërë shtë Dios la'ni ldu'u të, të gunë të cumplir voluntá shtë më.

<sup>20</sup> Iurne' cha guëdë'ë hia'a graci lu Dios, el quë nanapë pudërë parë gúni' más cusë ru'bë quë lë'ë hia'a rná'ba'a, hashtë más quë rac runë shgába'a. Quëbezënu pudërë shtë më la'ni ldu'u hia'a. <sup>21</sup> Lë'ë të naná grupë shtë shmënë Dios, gulë bë'në alabar lë'ë Dadë Dios por medio de Jesucristo. Gulë bë'në alabar lë'ë më hashtë tsalú tiempë catë nídi'i fin. Amén.

## 4

### *Unidë na hia'a por Espiritu Santo*

<sup>1</sup> Grë ndë'ë na verdá; por ni na Pablo, nanúa prësi purquë nahia shmënë Cristo. Quëhuna ruëguë lu të de quë quërdëldë të ziquë runë tu carë, ziquë mënë naguna'bë Dios. <sup>2</sup> Gulë gac humildë nu gulë gac më nadu'u. Gulë gac pacënci con sa' të. Gulë bë'në perdunë faltë shtë sa' por amor nanápël parë lë'i'. <sup>3</sup> Gulë guni'i ldu'u parë gac të unidë por pudërë shtë Espiritu të tsúdi'i dishi'bi entrë lë'ë të. <sup>4</sup> Nanú tubsë cuerpë shtë ra shini Dios nu nanú tubsë Espiritu. Nanú tubsë esperansë nabë'në të recibir iurë guna'bë më lë'ë të. <sup>5</sup> Nanú tubsë Dadë narnibë'a grë ra shmënë më. Nanú tubsë l dai' narialdí ldu'u hia'a. Nanú tubsë galëriubë nisë naná sëni na hia'a shmënë më.

6 Nanú tubsë Dios naná Dadë shtë grë ra naná rialdí ldu'i shti'dzë më, Sulë lë'ë më rribë'ai' lë'ë hia'a. Quëhunë dchi'ni më lë'ë hia'a nu cabezënú më grëtë' hia'a.

7 Bë'në Cristo favurë parë cadë túbia'a të guédápa'a don narzëlaa'dchi Espíritu Santo de acuerdë con voluntá shtë Cristo.

8 Por ni ra Sagradas Escrituras rni'i:  
Be'pi më gube'e; bia'a më ra nananú bajo ordë shtë mëdzabë.

Bëzëlaa'dchi më cusë za'quë parë ra nguü.

9 Perë ¿pëti'i runë cuntienë: “Be'pi më gube'e”? Runë cuntienë de quë primërë bietë më hashtë lugar más guetë shtë guë'dchiliu.

10 El quë nabietë lu guë'dchiliu na el mizmë më nabe'pi más guia'a shtë gube'e të parë guëñibë'a më; parë gunë ldoi' më grë lugar.

11 Bë'në më të gunë shmënë më recibir don narzëlaa'dchi Espíritu Santo. Primërë nanú poshtë; sëbëldá mënë na ra narlua'a d'i'dzë naze'dë de Dios; stubi mënë rac rni'i rall diza'quë parë tsaldí ldu'u mieti; stubi tantë na ra naquëhapë los de más sa' rai'; stubi rai' na mësë narlua'a los de más sa' rai'.

12 Zni bë'në më punërë ra mënë ni parë cadë tubi shini më gac rai' listë parë dchi'ni shtë më nu parë grë ra shini më gac rai' firmë lu shnezë më nu parë tsaru'bë fe shtë rai' 13 hashtë grëtë' hia'a na hia'a unidë con mizmë fe, hashtë gungüë bë'a hia'a más lë'ë shini Dios, hashtë tsaru'bë vidë cubi nabëne'e Cristo parë cadë túbia'a. Zni gáca'a tubi mënë naziaru'bë lu shnezë Dios hashtë gáca'a mënë za'quë ziquë na Cristo. 14 Hia iurní adë chu gáquëdi'i ziquë tubi llguë'në naná runë cambi según rni'i ldú'ull. Hiadë chu nádi'i ziquë tubi gui'lli nanua'a mbë nezë rë', nezë rë'. Zni na ra narianaldë tēchi cualquier enseñansë cubi naze'dë,

ra ldoi' narlua'a ra mësë con mañi. Ra mënë ni rguguë rall sa' rall con bishi. 15 Más bien cha guëñi'ia'a verdá mientras rac shtu'u hia'a sa' hia'a. Rqui'ni gáca'a unidë con Cristo nu rqui'ni tsarú'ba'a más të gáca'a ziquë na më. Lë'ë më na cabësë shtë hia'a. 16 Por Cristo unidë na grë partë shtë cuerpë, cadë partë nali'bi con grë sáhi'. Cadë partë shtë cuerpë cuezë shlugári' nu rúni' compaño los de más partë shtë cuerpë të gac cumplir lo quë narunë tucarë; iurní lë'ë cuerpë na saludë, lédëdi'i rac llú'udi'ín. Zni riaru'bë cuerpë bien nu grë ra partë shtë cuerpë rac shtu'u rai' sa' rai'.

#### *Vidë cubi nadápa'a por Cristo*

17 Pues ndë'ë rnia'a lu të ziquë tubi narni'i por mandadë shtë Dadë Dios; adë quërdëdi'i të ziquë ra mënë nanadë guëñedi'i Dios, ra nanabani de acuerdë con llgabë nanadë rllu'idi'i. 18 Adë riasëdi'i rall por nacahi nananú la'ni ldu'u rall. Nápëdi'i rall vidë narne'e Dios purquë na rall ziquë ra nadë rac bë'adi'i por causë naguëdchi ldu'u rai'. 19 Adë rtúdi'i lu rall iurë quëhunë rall mal nu bë'në rall intriegu mizmë lë'ë rall lu vici. Hia nápëdi'i rall rëspëti parë cusë za'quë sino con gustë quëhunë rall cumplir grë deseó nananú la'ni ldu'u rall. 20 Perë bëlua'a Cristo lë'ë të stubi manërë të guëquërdë të bien. 21 Rac bë'a të shti'dzë më; riasë të verdá nabëlua'a më. 22 Ziquë rgu mieti shabë guini, nu nácull lari limpi, gulë gulú grë cusë mal nananú la'ni ldu'u të. Vidë shtë të antsë bësiguë lë'ë të nu más bësinin lë'ë të lu duldë. 23 Mejurë tsagla'guë gulë gapë llgabë cubi cadë dzë. 24 Nu ziquë shabë nacubi, gulë gacu con vidë cubi shtë Dios; bëzëlaa'dchi më vidë ni parë gáquël ziquë Dios, tubi vidë za'quë sin ni tubi duldë.

25 Por ni, adë rni'idi'il bishi lu sa' të. Gulë guni'i verdá lu sa'l purquë



grëtë' hia'a na hia'a unidë ziquë  
tubsë cuerpë.

<sup>26</sup> Si talë rldël, adë rldëdi'il tsa'a  
dzë. Adë rúnëdi'il duldë. <sup>27</sup> Adë  
rdë'ëdi'il lugar gunë mëdzabë gan  
lul.

<sup>28</sup> El quë nagulaa'në antsë, napë  
quë guésá'nëll duldë ni nu gúnëll  
dchi'ni. Gunë nguiu ni dchi'ni  
za'quë parë gápëll centavë të  
guëd'ëll ca'a ra nabënapëdi'i.

<sup>29</sup> Adë ruadi'dzëdi'il didzabë  
lu sa' të sino gulë biadi'dzë cusë  
za'quë lu sa' të según nicidá  
nanapë sa'l të gápëll más fe. Gulë  
guni'i di'dzë narsëdchini bendición  
parë ra narquë diaguë shtí'dzël.  
<sup>30</sup> Adë rúnëdi'il niétiquë narsëdchini  
tristë parë Espíritu Santo shtë  
Dios purquë por lë'ë Espíritu  
nacabezënú ldu'u të, na të selladë;  
na të grupi shmënë Dios hashtë  
dzë guëdchisú më lë'ë hia'a lu  
guë'dchiliu nu guia hia'a gube'e.

<sup>31</sup> Gulë bëzalú con grë disgustë  
nu llanë nu insultë con grë didzabë  
narni'i të guëc sa' të, nu con grë  
llgabë mal cuntrë sa'l. <sup>32</sup> Gulë  
guc shtu'u sa'l nu gulë gac të më  
pacënci; gulë bë'në perdunë sa'l  
ziquë bë'në Dios perdunë lë'ël.  
Bë'në më perdunë lë'ël purquë  
Cristo rac shtú'ui' lë'ël.

## 5

*Lla runë tucarë guëquërdë  
shmënë Dios*

<sup>1</sup> Por ni gulë guagla'guë ejemplë  
shtë Dios. Rac shtú'ui' lë'ë të ziquë  
shini më. <sup>2</sup> Gulë guc shtu'u sa'l  
ziquë guc shtu'u Cristo lë'ë hia'a.  
Bë'në më intriegu mizmë lë'ë më lu  
galguti por lë'ë hia'a. Gúqui' ziquë  
tubi lli'li naná guti lu bëcu'guë, tubi  
ofrendë nabëquitë ldu'u Dios.

<sup>3</sup> Iurne' lë'ë të na të shini Dios;  
por ni adë chu guëquënú sáhi'  
nu adë chu tsanaldëdi'i tēchi cusë  
mal; adë chu guëzëbidi'i ldu'u ra  
cusë shtë guë'dchiliu. Adë rúnëdi'i  
të cusë ni të parë ni tubi sa' të

guëni'idi'i shcuendë ra cusë rë'  
entrë lë'ë të. <sup>4</sup> Adë ruadi'dzëdi'i të  
ra cusë naná runë parë guëtú'ul,  
nilë cusë tuntë, nilë ra cusë dzabë  
naruadi'dzë mënë, purquë adë  
rëuu'di'i ldu'u Dios ra cusë ni; sino  
más bien gulë guni'inú sa'l grë cusë  
za'quë narunë më parë lë'ë hia'a.  
<sup>5</sup> Hia nanë të ni tubi narquënú ra  
na'a nu ra na'a narquënú ra nguiu,  
nilë tubi naruadi'dzë didzabë,  
nilë el quë narzebi ldu'u pë shtë  
mënë, adë nápëdi'i rall partë catë  
rnibë'a Cristo, catë Dios na Rëy.  
Pues el quë narzebi ldu'u ra cusë  
shtë guë'dchiliu, quëhúnëll duldë  
idolatría; rúnëll adorar ra cusë  
material, lëdë Diósëdi'i. <sup>6</sup> Adë  
rdë'ëdi'i të lugar parë rsiquë sa'  
të con di'dzë tuntë purquë ze'dë  
guëdchini cashtigu shtë Dios guëc ra  
nanëdi'i guëzu'bë diaguë shtí'dzë  
më. <sup>7</sup> Por ni adë rápëdi'i të tratë  
con ra mënë narunë ra duldë ni.

<sup>8</sup> Antsë lë'ë të gubani të lu nac-  
ahi; adë guc bë'adi'i të shti'dzë  
më perë iurne' bë'në të recibir llni  
shtë Dadë Dios. Gulë guquërdë  
ziquë mënë nanapë llni shtë më  
la'ni ldu'u të. <sup>9</sup> Lë'ë llni rsëdchini  
cusë za'quë nu verdá nu tubi vidë  
naná tubldí. <sup>10</sup> Gulë guni'i ldu'u të  
tsanaldë të tēchi ra cusë narsëquitë  
ldu'u Dios. <sup>11</sup> Adë gápëdi'i të partë  
con ra cusë nanadë rllu'i'idi'i, ra  
cusë narunë mënë lu nacahi. Más  
bien gulë gudildi ra mënë narunë  
duldë ni. <sup>12</sup> Rtu lu hia'a guëni'ia'a  
shcuendë ra cusë mal naquëhunë  
mënë lu nacahi. <sup>13</sup> Pues iurë grë ra  
cusë rë' cuezin lu llni, iurní rlua'a  
bien clarë lla nahin. Llni rzianí  
guëc grëtë' ra cusë ni. Llni shtë  
Dios napë pudërë pare gac cambi  
nguiu mal të gáqui' ziquë llni. <sup>14</sup> Por  
ni rni'i Sagradas Escrituras:

Gulë guëtëtsë mbëca'ldë lu të, lë'ë të  
nanaga'si.

Gulë bëru'u ladi ra mënë  
naquërdë lu nacahi, nu  
Cristo guëzianí la'ni ldu'u të.

15 Por ni gulë guná bien mudë nanabani të, lédëdi'i ziquë mënë nanadë guënëdi'i Dios, sino ziquë mënë nariasë shti'dzë më. 16 Gulë bë'në cumplir cusë za'quë mientras nabani të purquë iurne' nalë duldë quëhunë mënë. 17 Adë gac të ziquë mënë tuntë naná guënëdi'i, sino gulë gac të mënë narac bë'a voluntá shtë Dios. 18 Adë rzuu'dchidi'i të purquë galëzudchi gua'a lë'ë të gabildi. Mejurë gulë bédë'ë permisi guënbë'a Espiritu Santo guëdubi vidë shtënë. 19 Gulë biadi'dzë lu los de más sa'l con Salmo nu cantë nu labansë nananú la'ni ldu'u të. Gulë bi'ldi; gulë bë'në alabar lë'ë Dios con guëdubinú ldu'u të. 20 Gulë bédë'ë graci lu Dadë Dios siembrë por grë cusë. Gulë bédë'ë graci lu më en el nombre shtë Jesucristo, Shláma'a.

*Vidë shtë naná cristiano*

21 Gulë gac të muzë parë los de más sa'l. Zni quëhúnël honrar Dadë Jesucristo.

22 Lë'ë të na'a naná casadë, gulë bë'në rëspëti tsé'lël ziquë quëhúnël rëspëti Dadë Jesús 23 purquë lë'ë nguii na ziquë cabësë shtë tsé'li', ziquë Cristo na cabësë shtë grupë shtë shmënë Dios. Cristo na më salvador shtë shmënë më nu lë'ë rai' na ziquë tubi cuerpë parë lë'ë më. 24 Ziquë ra shmënë Dios napë rall rëspëti parë Cristo nu rzu'bë diaguë rai' shti'dzë më, zni runë tucarë ra tse'lë nguii gapë rai' rëspëti lu tse'lë rai'.

25 Lë'ë të nguii casadë, napë quë gac shtu'u të tsé'lël igual manërë ziquë Cristo gac shtu'u më shmënë më nu bédë'ë më vidë shtënë më por lë'ë mënë ni. 26 Zni bë'në më parë gac ra mënë ni sin duldë, parë guëzunë më almë shtë rai' por shti'dzë më naná ziquë galëriubë nisë. 27 Guti më por ra shmënë më të gunë më presentar lë'ë rai' delantë mizmé lë'ë më ziquë tubi lliguëna'a naná parë guëtsé'ai', nasa'a, limpi, sin ni

tubi manchë, ni tubi bëshudi, bien hecho, nu gáqui' sulë parë tsé'li'. Cagnia'a shcuendë grupë shtë shmënë Dios. 28 Zni runë tucarë ra nguii gac shtu'u rall tse'lë rall, igual ziquë rac shtú'ull mizmé lë'ëll. El quë narac shtu'u tsé'li' de verdá, ni rac shtu'u el mizmé lë'li'. 29 Pues ni tubi de lë'ë hia'a rna tushë mizmé lë'ë hia'a, sino quë rdé'na'a alimentar shcuërpa'a nu quëhápa'a mizmé lë'ë hia'a. Pues Cristo quëhunë më lo mizmé con shmënë më 30 naná ziquë cuerpë shtëhi'. Na hia'a partë shtë cuerpë shtënë më. 31 Naescritë: "Por ni lë'ë nguii guëséa'në ra shtadë nguii të parë guëtsé'ai' tsé'li'; hia guërupë rai' na rai' tubsë". 32 Ni na tubi secretë ru'bë, perë cagnia'a lu të comparaciuni rë' quëhunë tratë shcuendë Cristo con grupë shtë shmënë Dios. 33 Perë comparaciuni rë' también runë cuntienë de quë cadë tubi nguii napë quë gac shtú'ui' tsé'li' igual ziquë rac shtú'ull mizmé lë'ëll, nu runë tucarë ra na'a gunë rai' rëspëti ra tsé'li'.

## 6

1 Lë'ë të lliguë'në, gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë shtádël, purquë zni runë tucarë gunë të ziquë shini Dios. Tubldí nahin delantë lu Dios. 2 Lúniquë mandamientë shtë Dios nanapë promësë, rni'i zndë'ë: "Gulë bë'në rëspëti shtádël nu shní'al të parë guëquitë ldú'ul 3 nu guëbánil zihani izë lu guë'dchiliu".

4 Lë'ë të nanapë shínil, adë rúnëdi'il tratë mal con shínil parë quë adë guëldëdi'i shínil; más bien gulë guni'inú lë'ë rall; gulë bédë'ë cunseju za'quë të parë adë guërú'udi'i rall shnezë Dios.

5 Lë'ë të naná muzë, gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë shláme'l lu guë'dchiliu rë'. Gulë gapë rëspëti parë lë'ë rai' nu gulë gac të mënë obedientë ziquë si fuërë quëhunë të sirvë lu Cristo.

<sup>6</sup> Gulë bë'në sirvë bien lu rai' guëdubi tiempë, lëdë niá'asëdi'i iurë rna rai' lu të, të parë guëa'në të bien con lë'ë rai' si fuërë quëhunë të sirvë lu Jesucristo. Gulë bë'në sirvë con guëdubinú ldu'u të purquë zni rac shtu'u Dios gunë të. <sup>7</sup> Gulë bë'në dchi'ni con guëdubinú ldu'u të con lëgrë la'ni ldu'u të purquë zni rac shtu'u Dios. Adë rúnëdi'i të llgabë sulamëntë lu mënë quëhunë të sirvë. <sup>8</sup> Pues nanë të cadë túbia'a, ra muzë nu ra lamë, guëdë'na'a recibir según cusë za'quë u cusë mal naquëdë'na'a. Lë'ë Dadë guëne'e narunë tucarë cadë túbia'a.

<sup>9</sup> Lë'ë të lamë, quëgnia'a lu të iurne'; gulë bë'në tratë bien con ra muzë. Gulë gac më nadu'u lu ra muzë shtënë të; adë rushtiádi'i të guëc rall. Gulë bësëagná ldu'u të napë të tubsë lamë lu gube'e. Lë'ë Dadë quëhunë më igual con grë mi-eti, ra naná runë dchi'ni nu ra naná rnibë'a.

*Nadápa'a fuersë shtë Dios parë guëdë'na'a gan lu grë enemigu*

<sup>10</sup> Iurne' bëchi, gulë su firmë lu shnezë Dios. Na të unidë con lë'ë më nu rdë'ë më fuersë ru'bë parë lë'ë të. <sup>11</sup> Gulë bëdë'ë sí parë guëgacu Dios lë'ë të ziquë suldadë nanua'a gui'bë të parë gac të firmë cuntrë grëtë' cusë naná guëgugüë mëdzabë, <sup>12</sup> purquë adë quëdíldidi'ia'a con mënë; adë nádi'i enemigu shtëna'a ziquë mënë shtë guë'dchiliu sino enemigu shtëna'a na ra fuersë mal; adë chu rnádi'i lúhi'. Quiere decir, ra autoridá, ra narnibë'a lu nacahi, ra zihani espíritu mal nanapë más pudërë quë lë'ë hia'a. <sup>13</sup> Por ni gulë bë'në recibir grë fuersë narne'e Dios parë lë'ë hia'a të guëdë'na'a gan lu grë cusë mal naze'dënú mëdzabë lu hia'a, perë despuësë de tédë grë prëbë, todavía zu të firmë lu shnezë më. <sup>14</sup> Gulë gac firmë iurne' con verdá cumë ziquë tubi nalli'i la'ni. Gulë gubani tubi

vidë tubldí delantë lu Dios; nahin ziquë vestidë narunë defender ldu'u suldadë. <sup>15</sup> Gulë bë'në preparar bien parë guëni'inú të mënë diza'quë narsédchini paz entrë Dios nu mënë. Gulë bë'nin ziquë suldadë narunë preparar iurë quëquë'ëll sabádull. <sup>16</sup> Perë subrë de ni, gulë gualdí ldu'u të shti'dzë më. Fe shtë të na ziquë defensë nanua'a suldadë. Fe gunë gan guësëaldë grë ra tentación shtë mëdzabë; na rahin ziquë flechë nanua'a gui'i. <sup>17</sup> Gulë gac të segurë nasalvar të. Na ziquë tubi cascu gui'bë naná canihapë guëc suldadë, nu gulë guna'zi spadë shtë Espiritu Santo. Spadë ni na shti'dzë Dios. <sup>18</sup> Gulë bë'në cumplir cunseju rë' mientras quëgna'bë të lu Dios. Gulë bë'në ruëguë lu Dios lo quë narac shtu'u Espiritu Santo. Nu gulë gac nasini nu listë sin quë adë chu guëazë guëtëdi'i. Lu gulë bë'në ruëguë lu më por grë ra shmënë më. <sup>19</sup> Nu gulë bë'në ruëguë lu më por na të parë guëne'eru'u më más llni nu valurë të iurë guëni'inuhia ra mënë, gac bë'a rall diza'quë de quë nahin parë mënë narëta' guëdubi guë'dchiliu. <sup>20</sup> Dios bëshe'ldë më na; por ni nanúa prësi iurne'. Gulë guna'bë lu më të parë tsagla'guë guëni'ihia diza'quë. Zni runë tucarë guëni'ihia sin quë adë rdzëbëdia'a.

*Rialú cartë con saludë*

<sup>21</sup> Tíquico lë'ë bëchi narac shtu'u hia'a, nu quëhúnëll cumplir dchi'ni shtë Dadë; lë'i' guadí'dzi' lu të grëtë' lo quë naguzaca, nu lla quërela. <sup>22</sup> Quëgshë'lda lë'i' lu të, të parë gac bë'a të lla na shcuendë na'a ndë'ë nu parë guëni'inúhi' lë'ë të gac të más firmë lu shnezë Dios.

<sup>23</sup> Rna'ba de quë Dios Shtëda'a nu lë'ë Jesucristo, Shláma'a, gúni' parë cuedchí ldu'u të nu parë gac shtu'u të sa'të nu tsaldí ldu'u të di'dzë shtë më. <sup>24</sup> Nu rna'ba lu më gunë lda'i'

më lë'ë të, grëtë' narac shtu'u lë'ë  
Dadë Jesucristo de verdá. Amén.

## Cartë nabëquë'ë San Pablo parë ra mënë Filipenses

*Nanú Pablo lachigui'bë; bëquë'ëi' cartë lu ra mënë shtë Filipos*

<sup>1</sup> Pablo nu Timoteo, na na'a siervë shtë Cristo Jesús. Quëquë'ë na'a cartë rë' nu quëgshe'ldë na'a saludë lu të naquereldë guë'dchi Filipos, lu ra nabëzunë Dios almë shtë rai'. Quëquë'ë na'a cartë rë' lu të naná cabësë shtë shmënë Dios nu lu të naná runë compa'ni lë'ë rai'. <sup>2</sup> Gulë bë'në recibir favurë shtë Dios nu gulë cuedchí ldu'u të por Dios Shtáda'a, nu por Jesucristo Shláma'a.

*Guna'bë Pablo lu Dios por ra mënë narialdí ldu'i diza'quë*

<sup>3</sup> Cadë vësë narna'ba lu Dios el quë quëhuna adorar, rdë'a graci lu më por lë'ë të. Rqitë ldua'a iurë rëagná ldua'a na të shmënë më. <sup>4</sup> Siemprë ruadi'dzënúa Dios con lëgrë la'ni ldua'a; rna'ba lu më por bien shtë të. <sup>5</sup> Rnia'a dushquilli Dios purquë juntë quëgdë'na'a dchi'ni shtë më. Quëhunë të compa'ni na të parë ruadi'dza diza'quë lu mënë dizdë primërë dzë nabini të diza'quë hashtë iurne'. <sup>6</sup> Iurne' nahia segurë de quë Dios, el quë naguzublú obrë shtë më la'ni ldu'u të, gunë më cumplirin. Tsagla'guë runë më obrë za'quë la'ni ldu'u të hashtë iurë Jesucristo guëabré stubi. <sup>7</sup> Naza'quë rialdí ldua'a zni de lë'ë të purquë nalë rac shtua'a lë'ë të nu juntë bédë'na'a dchi'ni shtë Dios. Bë'në të compa'ni na iurë nanúa lachigui'bë nu iurë biadi'dza shti'dzë më nu iurë bëluá'ahia lu ra mënë diza'quë na verdá. Juntë bédë'na'a recibir bendición nabëne'e më. <sup>8</sup> Dios nanë de quë ruadi'dza verdá; nalë rac shtua'a lë'ë të igual cumë Cirsto

Jesús rac shtu'u më lë'ë të. Rac shtua'a guënahia lu të stubi vësë más. <sup>9</sup> Nu rna'ba lu më gac shtu'u të sa' të más cadë dzë. Nu rna'ba lu më tsasë të voluntá shtë më nu gapë të mizme llgabë con lë'ë më. <sup>10</sup> Zni gac bë'a të guadë naná más naza'quë gunë të nu gapë të tubi vidë límpi sin duldë nu adë chu bë nápëdi'i parë guëni'ill guëc të iurne', nilë iurë guëabré Dadë Jesús de gube'e. <sup>11</sup> Zni gunë Jesucristo compa'ni lë'ë të, të parë guëquërelde të tubldí delantë lu më. Iurë guená mënë mudë naquërelde të, gunë rall alabar Dios; guëni'i rall llëru'bë na pudërë shtë më.

*Guëquërelda sulë por Jesucristo*

<sup>12</sup> Bëchi, rac shtua'a de quë gac bë'a të grë ra cusë nagudëdë con na, tubi bien nahin purquë másru'u bërë'tsë diza'quë shtë Dios. <sup>13</sup> Bërë'tsë shti'dzë më entrë grë ra sultadë hashtë lu los de más më gobiernë. Rac bë'a rall de quë nanúa prësi purquë nahia shmënë Jesús. <sup>14</sup> Más de ni, zihani ra shmënë Jesús iurë guná rall resultatë de quë nanúa prësi, rialdí ldu'u rall shti'dzë më más, nu quëadi'dzënu rall sa' rall shti'dzë Dios. Adë rdzëbëdi'i rall.

<sup>15</sup> Verdá na bëldá mënë ruadi'dzë rall diza'quë shtë Jesucristo purquë napë rall galëmbidi shchi'nia, tantë mënë na rai' shmënë Jesús purquë biadi'dzënúa lë'ë rai'. Rzebi ldu'u rall na. Sëbëldá mënë ruadi'dzë rall shti'dzë më purquë na rall de acuerdë con lo quë naquëhuna. <sup>16-17</sup> Ra mënë ni rac shtu'u rall na. Nanë rall nanúa prësi parë guna defender diza'quë delantë mënë. Perë ra nanapë mbidi quëhunë rall predicar sulë purquë rëuu' ldu'u rall hunurë shtë sa' rall. Adë ruadi'dzëdi'i rall tubldí. Rac shtu'u rall sac zihia más ndë'ë lachigui'bë. <sup>18</sup> ¿Pë rni'ihia de ndë'ë? Parë na, si talë ruadi'dzë rall diza'quë con bien llgabë u si talë ruadi'dzë rall diza'quë por

mbidi, rquitë ldua'a. Nalë rquitë ldua'a iurë rac bë'ahia ruadi'dzë mënë shti'dzë Cristo.

<sup>19</sup> Perë másru'u rquitë ldua'a purquë con ayudë shtë Espíritu Santo nabëshe'ldë Jesucristo, nu con oraciuni shtë të gapa libertá; guërua'a lachigui'bë. <sup>20</sup> Nalë rac shtua'a nu quëbeza de quë nunquë guna tubi cusë mal, no sea guëtú lua lu më. Guëdubi tiempë rac shtua'a gapa valurë të guadi'dza sin quë guëdzëbëdia'a. Iurní si talë guëbania u si talë gatia, guëná mënë pudërë shtë Cristo la'ni vidë shtëna nu gunë mënë honrar lë'ë më. <sup>21</sup> Cagnia'a ndë'ë purquë si talë guëbania, sulë rac shtua'a guna honrar Cristo, nu iurë gatia, mejurë parë na purquë guëquërdnúa lë'ë më. <sup>22</sup> Si talë guëne'e më más vidë parë na, tsagla'guë guëluá'ahia diza'quë lu ra mënë. Perë iurne' adë rac bë'adia'a guadë na guëna'zia; zuhia entrë chupë nezë; guëbania u gatia. <sup>23</sup> Naganë parë na pë guëna'zia; por tubi ladë rac shtua'a gatia parë guëquërela con Cristo; ni más mejurë parë na. <sup>24</sup> Perë stubi ladë más rqui'ni tsagla'guë guëbania parë bien shtë të. <sup>25</sup> Napa segurë de quë na voluntá shtë më guëquërela lu guë'dchiliu stu'pë tiempë parë guna compañí lë'ë të, të tsaldí ldu'u të shti'dzë Dios más nu parë guëquitë ldu'u të. <sup>26</sup> Iurë guëabrí guëná të lua stubi, guëdë'ë të graci lu Jesucristo por tantë lëgrë nanapë të por enseñansë naze'dë guënia'a lu të.

<sup>27</sup> Rqui'ni guëbani të ziquë mënë shtë Cristo, de acuerdë con diza'quë shtë më. Gulë bë'në cumplirin si talë guëná të lua stubi u adë guënádi'i të lua. Rac shtua'a guëdchini nutici de quë tsagla'guë të firmë shnezë Dios, nu de quë unidë na të con tubsë llgabë la'ni ldu'u të mientras ruadi'dzë të diza'quë lu ra mënë. <sup>28</sup> Si talë

adë rdzëbëdi'i të lu ra narunë cuntrë lë'ë të, gac bë'a rall de quë tsa rall lu cashtigu shtë Dios, nu mizme tiempë gac bë'a rall de quë nasalvar të. Dios na el quë nangunë ra cusë rë'. <sup>29</sup> Adë rdzëbëdi'i të purquë bë'në më tubi favurë naná galdí ldu'u të shti'dzë më; nasalvar të. Nu stubi favurë bë'në më naná sac zi të por lë'ë më. <sup>30</sup> Quëhunë mënë cuntrë lë'ë të igual manërë ziquë bë'në rall cuntrë na iurë guëquërdnúa lë'ë të. Hia guná të lla bë'në mënë, nu rini të iurne' quëhunë rall cuntrë na stubi guë'dchi.

## 2

*Jesucristo bidë ziquë mënë humildë*

<sup>1</sup> Rquitë ldu'u të purquë unidë na të con Cristo. Quëhunë më compañí lë'ë të, të adë riádi'i ldu'u të. Rac shtu'u më lë'ë të. Quëbezënú Espíritu Santo lë'ë të. Rac shtu'u të sa' të nu rga'a ldu'u të lë'ë rall. <sup>2</sup> Por ni gulë bësëquitë ldu'u të na más. Gulë gapë tubsë llgabë. Gulë guc shtu'u sa'l de verdá. Gulë guc unidë. Gulë gac të de acuerdë. <sup>3</sup> Adë runë narú'bëdi'il lu sa'l. Adë runë nadchínidi'il lu sa'l. Mejurë gulë gac humildë nu gulë bë'në tratë sa'l manërë mejurë quë rúnël tratë mizme lë'ël. <sup>4</sup> Adë rguílidi'il ra cusë naná bien parë mizme lë'ël sino gulë gudili lo quë naná bien parë sa'l.

<sup>5</sup> Gulë gapë mizme llgabë nagupë Cristo Jesús; gulë bë'në ziquë bë'në më. <sup>6</sup> Aunquë Jesucristo na Dios, adë bëzëbidi'i ldú'i' lugar shtë Dios Padre <sup>7</sup> sino bësëa'në Jesús lugar shtë hunurë nu bëdchíni' lu guë'dchiliu të gúni' sirvë ziquë tubi muzë. Gúli' cumë tubi nguiu. <sup>8</sup> Iurë bëdchini më con cuerpë shtë nguiu, todavía más humildë gúqui'. Gúqui' obedientë; guc shtú'ui' gúni' cumplir voluntá shtë Shtádi'. Bëzu'bë diágui' hashtë gúti' lu cruz.

<sup>9</sup> Por ni Dios bédë'ë más hunurë parë shíni'; napë më más hunurë quë grë cusë lu guë'dchiliu nu gube'e. Bédë'ë më tubi lë parë shíni' naná más ru'bë entrë grë nombre shtë mieti. <sup>10</sup> Bë'në Dios zni të grë ra nanabani, lo quë nananú gube'e nu lo quë nananú guë'dchiliu nu lo quë nananú lugar shtë ra tégulë, grë rall guëzullibi rall lu Jesucristo. <sup>11</sup> Rac shtu'u Dios grë mënë guëni'i Jesucristo na Dadë narnibë'a të parë Dios Padre gúni' recibir labansë nu hunurë shtë grë mënë.

*Ra narialdí ldu'i Jesús na rai' ziquë llni*

<sup>12</sup> Bëchi narac shtua'a, gulë bëzu'bë diaguë shti'dza ziquë quëhunë të siemprë. Bëzu'bë diaguë të shti'dza iurë naguquërdë'núam lë'ë të; iurne' rqui'ni más gac të obedientë mientras quërela zitu parë lë'ë të. Bë'në Dios salvar lë'ë të, të gunë të cusë za'quë. Gulë gac mënë narunë cumplir purquë zni na voluntá shtë më. Nadzë'bë si talë adë gúnëdi'i të cumplir. <sup>13</sup> Rac runë të voluntá shtë Dios purquë Dios na el quë naquëgne'e deseo za'quë parë gunë të cumplir; nu también quëgne'e më fuersë parë gunë të cumplir voluntá shtë më.

<sup>14</sup> Gulë bë'në shchi'ni më sin guëni'idi'il cuntrë sa'l; adë rdildi dí'dzëdi'i të <sup>15</sup> të parë adë chu guëni'idi'i quëhúnë cusë mal u nádi'il verdá. Na të shmënë Dios; iurní napë quë guëquërdë të bien entrë ra mënë narianaldë tēchi deseo mal nu ráquëdi'i gunë rall cusë za'quë. Lë'ë të na të ziquë mbelëgui'i narabtsë'ë catë namás nacahi. Zni na të entrë lë'ë rall mientras ruadi'dzë të diza'quë lu ra mënë. <sup>16</sup> Diza'quë ni rne'e vidë cubi. Si talë gunë të ndë'ë, guëquitë ldua'a iurë guëabrí Jesucristo de gube'e purquë guëlua'a de quë adë bë'nëdi'a dchi'ni de baldë entrë lë'ë të. <sup>17</sup> Si talë gatia purquë

biadi'dza diza'quë lu të, nahin cumë ziquë lë'ë të bë'në të ofrecer mizmë lë'ë të ziquë ofrendë parë lë'ë më nu guëllë'ë rënë shtëna guëc ofrendë shtë të. Pues si talë zni gac, guëquitë ldua'a nu tsu lëgrë ldua'a juntë con lë'ë të por grë bendición shtë Dios. <sup>18</sup> Mizmë manërë runë tucarë guëquitë ldu'u të con na.

*Timoteo nu Epafrodito*

<sup>19</sup> Si talë Dadë Jesús guëne'e permisi, rac shtua'a guëshe'lda Timoteo lueguë parë guë'dë guë'nall lë'ë të. Iurní iurë guë'dchini nutici de lë'ë të, guëquitë ldua'a. <sup>20</sup> Adë nápëdia'a ni chu stubi ndë'ë ziquë Timoteo parë guëshe'lda lu të purquë sulë Timoteo napë zihani amor parë lë'ë të nu rac shtú'ull tsagla'guë të bien. <sup>21</sup> Pues los de amás rguili rall por bien shtë rall; adë rúnëdi'i rall importë dchi'ni shtë Jesucristo. <sup>22</sup> Hia nanë të lasac Timoteo parë lu dchi'ni. Lë'ëll bë'nëll sirvë lu Jesucristo con na igual ziquë tubi llguë'në quëhúnëll dchi'ni lu shtadë llguë'në. <sup>23</sup> Rac shtua'a guëshe'lda lë'ëll despuësë gac bë'ahia lla guëru'u shcuenda. <sup>24</sup> Nu rialdí ldua'a gunë Dios tubi favurë të gueldë guënahia lë'ë të lueguë.

<sup>25</sup> Perë mientras quëbeza, rqui'ni guëshe'lda Epafrodito, bëcha'a, të gueldë guënáhi' lë'ë të. Epafrodito bë'nëll compa'ni na lu dchi'ni nu bë'në mënë cuntrë lë'ë na'a. Primërë bëshe'ldë të lë'ëll parë ze'dë guë'nall na. Bë'ni' compa'ni na lu nicidá nanapa. <sup>26</sup> Nalë rac shtu'u Epafrodito guëabrí guë'nall lë'ë të; rac ldú'ull purquë bini të de quë guc llú'ull. <sup>27</sup> Verdá guc llú'ull; mërë niátill perë Dios bëga'a ldu'u më lë'ëll; bëáquëll; nu bëga'a ldu'u më na të adë gápëdia'a más galërzac zi. <sup>28</sup> Por ni nalë rac shtua'a guëshe'lda Epafrodito lu të parë guëquitë ldu'u të iurë guëná të lúhi' stubi. Iurní guëquitë

ldua'a también. <sup>29</sup> Gulë bë'në recibir lë'ëll con lëgrë la'ni ldu'u të nu gulë bë'në honrar grë ra naná ziquë Epafrodito. <sup>30</sup> Hia niati Epafrodito lu dchi'ni shtë Jesucristo. Bëdchí'bi' vidë shtëhi' lu peligrë iurë bë'ni' dchi'ni shtë më, dchi'ni nadë gúquëdi'i nihunë të con na.

### 3

#### *Tsagla'ga delantë*

<sup>1</sup> Iurne' bëchi, gulë bëquitë ldu'u të purquë unidë na të con Dadë Jesús. Adë riasháquëdi'i ldua'a guëquëa'a lu të mizme enseñansë nabëluá'ahia antsë, të adë guësiguëdi'i mënë lë'ë të. <sup>2</sup> Gulë gupë cuidadë ra mënë mal nanadë guënëdi'i Dios, ra naziagla'guë runë parë gac cumplir custumbrë shtë rall. Rni'i rall rqui'ni riuguë partë cuerpë ziquë quëhunë ra mënë israelitë parë gac mënë limpi delantë lu Dios. <sup>3</sup> Lë'ë hia'a na hia'a limpi delantë lu Dios, lédëdi'i lë'ë rall. Clarë rlua'a na hia'a shmënë më purquë rdë'na'a adorar lë'ë më según narni'i Espiritu Santo nu rquitë ldu'u hia'a purquë na hia'a shmënë Jesús. Adë rialdidi'i ldu'u hia'a gac salvára'a por ra cusë za'quë naquëgdë'na'a. <sup>4</sup> Parë mënë narni'i nasalvar rall por lo quë nab'ënë rall, pues rnia'a, bëna más cusë quë lë'ë rall. Ni tubi chu napë más rsunë quë na parë gúnëll confiar mizme lë'ëll. <sup>5</sup> Bëriuguë partë shcuërpa ziquë runë mënë israelitë iurë bëdza'guë lmalë gula. Benjamín guc shtadë guëluhia. Ra shtada na më israelitë nu biadi'dzë rai' dizë hebreo. Guanalda tēchi lëy nanapë mënë israelitë, igual ziquë quëhunë partidë shtë ra fariseo. <sup>6</sup> Por tantë devociuni parë religiuni nanapa, guzunalda ra narialdí ldu'i shti'dzë Jesucristo. Bëna cumplir lëy tubi manërë ecssactë; ni tubi chu gunádi'i catë bëna fallar. <sup>7</sup> Antsë gunia'a grë ra

cusë ni lasac, perë iurne' rdë'ëhia cuendë de quë ni tubin lasáquëdi'i parë gac salvara. Sulë Cristo rne'e salvaciuni. <sup>8</sup> Más quë ni ra cusë nabëna antsë, na ziquë gui'lli narru'ldë mënë rua' guë'dchi. Más nasac gunguë bë'ahia lë'ë Cristo Jesús, Shlama. Parë guca shmënë më, bësa'na grë ra cusë shtë guë'dchiliu; na rahin ziquë gui'lli nalasáquëdi'i. Tubsë cusë rac shtua'a, gac më Shlama de verdá. <sup>9</sup> Rac shtua'a gaca unidë con lë'ë më; gaca perdunë, lédëdi'i purquë bëna cumplir lëy shtë Moisés, sino purquë rialdí ldua'a shti'dzë Jesucristo. Runë Dios recibir lë'ë hia'a cumë ziquë mënë naná tubldí shcuëndi' lu Dios sulë si talë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më de verdá. <sup>10</sup> Rac shtua'a gunguë bë'ahia lë'ë Cristo nu rac shtua'a gunë më compa'ni na të gapa mizme pudërë nanapë më iurë guashtë më ladi ra tēgulë. Nu rac shtua'a guna sufrir ziquë lë'ë më bë'në më sufrir. Nahia dispuestë gatia ziquë guti më <sup>11</sup> të parë tsashtëa ladi ra tēgulë igual ziquë guashtë më ladi ra tēgulë.

#### *Napë quë gáca'a firmë hashtë lúltimë dzë*

<sup>12</sup> Adë quëgní'idia'a lu të de quë bëna gan, de quë nahia më za'quë, perë rac shtua'a tsagla'ga delantë parë guna cumplir con grë narac shtu'u më parë na. Ni na narac shtua'a, purquë primërë gudili Cristo Jesús na parë gaca shmënë më. <sup>13</sup> Bëchi, mizme na rnia'a de quë adë bëna gan grë lo quë narac shtua'a; tubsë cusë runa iurne'; bëa'ldë ldua'a grëtë' lo quë nabëna más antsë nu ziagla'ga parë guna gan másru'u cusë za'quë shtë Dios. Con guëdubi fuersë shtë na, ziquë tubi narllu'në lu carrërë, rac shtua'a grë lo quë nanapë më parë na. <sup>14</sup> Tsagla'ga delantë ziquë tubi narllu'në parë guna gan premi naguëne'e Dios. Parë ni guna'bë



Dios na purquë nahia unidë con Jesucristo.

<sup>15</sup> Grë mënë narac bë'a bien shti'dzë Dios, napë quë gunë rall mizmë llgabë ziquë gunia'a ndë'ë. Perë si talë entrë lë'ë të nanú nguui nanapë stubi llgabë, Dios guëluá'ai' lë'ëll lo quë naná verdá. <sup>16</sup> Sulamëntë cha gáca'a firmë nu guëdë'na'a cumplir grë lo quë nariasë hia'a.

<sup>17</sup> Bëchi, gulë gubani ziquë nabanía. Gulë guná manërë nabani sa' të, ra naquëhunë cumplir lo quë nabëlua'a na'a. Gulë cubënebi manërë nanabani rai'. <sup>18</sup> Gulë bë'në narnia'a purquë nanú zihani narunë cuntrë Jesús. Nabaní rall manërë narlua'a de quë adë rialdídi'i ldu'u rall Jesús guiti lu cruz. Hia gunia'a lu të ndë'ë zihani vultë nu rnia'a lu të stubi vësë más hashtë runa rnia'a lu të. <sup>19</sup> Gabildi na fin shtë ra mënë ni. Quërelde rall sulamëntë parë gunë rall cumplir deseo mal shtë rall. Adë rtúdi'i lu rall por mal naquëhunë rall sino más rquitë ldu'u rall. Sulë ra cusë mal shtë guë'dchiliu zianaldë rall tēchi'. <sup>20</sup> Perë rnibë'a Dios lë'ë hia'a dizdë gube'e. De gube'e quëbéza'a Dadë Jesucristo, el quë nangunë salvar lë'ë hia'a të parë gáca'a ziquë lë'ë më. <sup>21</sup> Ra cuerpë débil nadápa'a gunë më cambi të parë gaquin ziquë cuerpë nanapë më gube'e. Gunë mëhin con mizmë pudërë nanapë më parë guë'nibë'a më grë lo quë nanabani parë guëzu'bë diaguë rall shti'dzi'.

## 4

*Gulë bëagná ldu'u të lë'ë Dadë Jesús nu gulë bëquitë ldu'u të*

<sup>1</sup> Por ni rnia'a lu të bëchi, nalë rac shtua'a lë'ë të nu napa deseo guënahia lu të. Rquitë ldua'a con lë'ë të; na të ziquë tubi premi parë na. Dchi'ni nabëna entrë lë'ë të adë gúquëdi'in de baldë. Iurne' gulë su firmë lu shnezë Dadë ziquë gunia'a lu të, lë'ë të narac shtua'a.

<sup>2</sup> Runa ruëguë lu Evodia nu Síntique, cue të de acuerdë purquë lë'ë të napë të mizmë lamë, Dadë Jesús. <sup>3</sup> Nu rna'ba tubi favurë lul, amigu, bë'në ruëguë lu ra na'a rë' gac rall de acuerdë purquë antsë bë'në rall compa'ni na parë guërë'tsë diza'quë shtë Jesús entrë mënë shtë guë'dchiliu. Lë'ë rai' con Clemente con los de más nabë'në compa'ni na, grë lë rai' naescritë la'ni librë shtë registrë nanapë Dios. Gac salvar rai'.

<sup>4</sup> Gulë bëquitë ldu'u të guëdubi tiempë purquë na të shmënë Dadë Jesús. Stubi guënia'a lu të, gulë bëquitë ldu'u të. <sup>5</sup> Gulë gac mënë pacënci të parë gac bë'a mieti quëhunë të tratë bien con sa' të. Lë'ë Dadë Jesús hia mërë guëabri' lu guë'dchiliu stubi. <sup>6</sup> Adë riádi'i ldu'u të lu cusë durë sino bë'në ruëguë lu Dios të gunë më compa'ni lë'ëll. Gulë bédë'të graci lu më; gulë guni'i lu më grë lo quë narac shtu'u të. <sup>7</sup> Iurní guëcue'dchí më ldu'u të. Llëru'bë na më parë guëcue'dchí ldu'u ra mënë; ni tubi chu rac bë'a mudë nanapë më parë guëcue'dchí më ldu'u mieti. Mizmë paz ni gapë ldu'u të con shgabë të purquë na të unidë con Cristo Jesús.

*Gulë bë'në llgabë naná za'quë*

<sup>8</sup> Bëchi, guënia'a lu të antsë tsalú cartë rë', gulë bë'në llgabë lla gac të mënë verdá; gulë bë'në llgabë lo quë narunë tucarë rëspëti. Gulë bë'në llgabë lo quë naná tubldí nu purë delantë lu Dios; gulë bë'në llgabë lla gunë të parë gac shtu'u mi-eti lë'ë të nu parë gunë rall honrar lë'ë të. Gulë bë'në llgabë lla gunë të parë gac të më za'quë, nu gulë bë'në llgabë por grë lo quë nalasac lu Dios; gulë tsanaldë ra cusë ni.

<sup>9</sup> Gulë bë'në grë lo quë nabëluá'ahia lu të, grë lo quë nabësë'dë të, grë lo quë nabini të, grë lo quë nanguná të bëna. Iurní Dios narcue'dchí ldu'u hia'a cuezënu më lë'ëll.

*Ra mënë Filipos bēdē'e ofrendē parē Pablo*

<sup>10</sup> Nalē rquitē ldua'a purquē nahia unidē con Jesús nu rdē'a graci lu Dadē purquē rac shtu'u tē gunē tē compaṇi na stubi vēsē más aunquē hia zia'a llēduni tiempē dizdē bēshe'ldē tē dumí. Adē rní'idia'a de quē bēa'ldē ldu'u tē gunē tē compaṇi na, perē rnia'a adē nídi'i mudē parē guēshe'ldē tē ayudē. <sup>11</sup> Adē rní'idia'a lu tē ndē'e purquē napa nicidá nu rac shtua'a gunē tē compaṇi na, purquē bēlua'a mē na lla gaca cunformē con lo quē nanapa; riádi'i ldua'a. <sup>12</sup> Tubi tiempē guquērela ziquē ra prubi; niétiquē adē pē nápēdia'a; nu stubi vēsē guquērela ziquē ricu. Pues nahia cunformē guēdubi tiempē; rdē'ehia graci lu Dios si talē napa zihani cusē u si talē adē bē nápēdia'a. Rac rdē'a graci lu mē iurē runē faltē nagáuha, igual ziquē iurē napa hashtë subrē. <sup>13</sup> Lē'e Jesucristo cuzēnú na; por fuersē narne'e mē runa vencer grē clasē galērzac zi. <sup>14</sup> Perē rnia'a lu tē, bē'nē tē bien iurē bēshe'ldē tē ayudē purquē gupa nicidá iurní.

<sup>15</sup> Hia nanē tē mēnē shtë Filipos, iurē guzublú quēadi'dza diza'quē, iurē guquērela Macedonia, sulē lē'e tē bēne'e tē ayudē cahia iurní. Stubi grupē narialdí ldu'i diza'quē, bē'nēdi'i rall compaṇi na aunquē grē rall bē'nē rall recibir diza'quē nagunia'a lu rall. <sup>16</sup> Mientras guquērela Tesalónica, lē'e tē bēshe'ldē tē ofrendē parē nicidá shtëna. Chupē vueltē bēshe'ldē tē ayudē. <sup>17</sup> Adē rzébidí'i ldua'a lē'e dumí, sino rac shtua'a de quē lē'e tē gunē tē recibir premi shtë Dios. <sup>18</sup> Hia bēna recibir más lo quē rqui'nia; con ofrendē nabēshe'ldē tē con Epafrodito, napa sufsientē. Nápēdia'a más nicidá. Lo quē nabēshe'ldē tē, na ziquē tubi olor nashi, tubi ofrendē parē Dios;

bēca'a mēhin nu rquitē ldu'u mē. <sup>19</sup> Dios rñibē'a grē cusē. Iurne' guēne'e mē ca'a tē grē lo quē narunē faltē mientras cuzēnúhi' lē'e tē. Guēdchini ra cusē ni purquē unidē na tē con Cristo Jesús. <sup>20</sup> Dios Shtëda'a, cha guēdē'na'a alabar lē'e mē iurne' nu catē nídi'i fin. Amén.

*Rshe'ldē Pablo saludē parē amigu shtë'hi'*

<sup>21</sup> Por partē shtë na, bē'nē saludar grē ra grupē shtë shmēnē Cristo Jesús ndē. Grē ra shmēnē mē nananú ndē'e, rshe'ldē rall saludē parē lē'e tē. <sup>22</sup> Los de más naná rialdí ldu'i diza'quē, rshe'ldē rall saludē, especialmente ra mēnē naquēhunē ra dchi'ni lidchi shtë rēy rumanē. <sup>23</sup> Rna'ba lu Dios, gunē l dai' Dadē Jesucristo cadē lē'e tē. Amén.

## Cartë nabëquë'ë San Pablo lu ra Colosenses

*Quëquë'ë Pablo cartë rë' lu ra colosenses*

<sup>1</sup> Na Pablo nahia poshtë shtë Cristo Jesús purquë gudili më na. <sup>2</sup> Juntë con bëcha Timoteo quëquëa'a cartë rë' lu naná bëzunë Dios almë shtë rai' con ra bëchi la sahia narunë cumprir shti'dzë më, grë të naquërelde guë'dchi Colosas. Gulë bë'në recibir favurë shtë Dios nu gulë cuedchí ldu'u të por Dios, Shtëada'a.

*Pablo rna'bë lu Dios por ra nari-aldí ldu'i diza'quë*

<sup>3</sup> Siemprë rdë'ë na'a graci lu Dios naná Shtëadë Jesucristo, el quë narnibë'a lë'ë hia'a. Iurë rna'bë na'a lu më por lë'ë të, rni'i na'a dushquilli Dios <sup>4</sup> purquë bini na'a lla rialdí ldu'u të shti'dzë Jesucristo nu bini na'a lla rac shtu'u të bëchi la sa' të naná rialdí ldu'i diza'quë. <sup>5</sup> Quërelde të zni purquë rialdí ldu'u të guëquërelde'nú të Jesucristo lu gube'e. Esperansë ni na ziquë tubi tesurë nagutsa'u parë lë'ë të. Por diza'quë nabini të más antsë, nanë të nasalvar të. Gualdí ldu'u të diza'quë na verdá. <sup>6</sup> Lë'ë diza'quë nabini të rrë'tsin por guëdubi nezë shtë guë'dchiliu, nu mënë ziagla'guë rialdí ldu'u rallin. Diza'quë quëhunin cambi vidë shtë mënë igual ziquë quëhunë diza'quë cambi vidë shtë të. Primërë vësë nabini të shti'dzë Dios, bédë'ë të cuendë de quë verdá rac shtu'u më lë'ë të, de quë bë'në më favurë të gac salvar të. <sup>7</sup> Bë'në të recibir diza'quë por Epafras, el quë nabëlua'a lë'ë të shti'dzë Jesús. Náhi' muzë shtë hia'a; rac shtu'u hia'a lë'i'. Quëhúnëll cumprir siemprë lo quë narac shtu'u Cristo. <sup>8</sup> Guni'i Epafras lu na'a de quë rac

shtu'u të grë ra shmënë Dios por amor narne'e Espíritu Santo la'ni ldu'u të.

<sup>9</sup> Por ni dizdë bini na'a de lë'ë të, adë bësá'nëdi'i na'a guëni'inú na'a lu Dios por lë'ë të. Quëgna'bë na'a lu më de quë guëlua'a më lë'ë të voluntá shtë më, de quë guëne'e më llni parë gac bë'a të pë na mal nu pë naná bien. Quëgna'bë na'a lu më tsasë të nezë za'quë por pudërë shtë Espíritu Santo. <sup>10</sup> Quëgna'bë na'a lu më de quë conductë shtë të gaquin bien lu Dadë, de quë guëquitë ldu'u më con lë'ë të, nu de quë gapë të resultatë lu shchi'ni më, nu de quë cadë dzë gapë të más llni shtë Dios. <sup>11</sup> Quëgna'bë na'a lu më gac të mënë fuertë lu shnezë më por mizme pudërë nanapë më. Llëru'bë na pudërë shtë më. Zni gunë të gan lu cusë mal guëdubi tiempë nu gapë të pacënci nu guëquitë ldu'u të. <sup>12</sup> Nu rna'bë na'a lu më de quë guëdë'ë të graci lu Dadë Dios purquë lë'ë më bëne'e dereché parë guëdápa'a lugar con los de más mënë santu catë quërelde më lu llni. <sup>13</sup> Bëlá Dios lë'ë hia'a lu guia'a Satanás catë rribë'all nu bëzú më lë'ë hia'a catë rribë'a shini më, Cristo. Náhi' Rëy. Nalë rac shtu'u Dios Padre shini më. <sup>14</sup> Por galguti shtë Jesús naperdunë duldë shtë hia'a. Gudilli më por duldë shtë hia'a lu cruz; iurne' nasalvára'a.

*Rbedchí ldu'u hia'a por galguti shtë Jesús*

<sup>15</sup> Adë chu rnádi'i lu Dios Padre perë bëdchini më iurë bëdchini Cristo lu guë'dchiliu. Mizme Dios bëlua'alúhi' lu mënë por Jesucristo naná igual ziquë Dios. Lë'i' nabani más antsë cueshtë guë'dchiliu. <sup>16</sup> Bëcueshtë Cristo grë cusë nananú gube'e nu guë'dchiliu. Grë ra narnibë'a ziquë rëy nu autoridá, grë ra nananú gube'e naná rribë'a los de más sáhi' bëcueshtë Cristo tantë narná hia'a lúhi', tantë chu

rnádi'i lúhi'. Grë cusë nanabani, bëntsa'u Jesús të parë gunë rai' sirvë lu më. <sup>17</sup> Lë'ë Jesús nanú më antsë cueshtë grë ra cusë. Nápëdi'i më fin. Por pudërë shtë më lo quë nanú lu gube'e nu lo quë nanú lu guë'dchiliu, grë cusë lo quë nanabani u lo quë nanápëdi'i vidë purquë zni guc shtu'u më. Rsë më grë ra cusë ni. <sup>18</sup> Jesucristo na cabësë shtë ra narialdí ldu'i diza'quë, grë ra shmënë më naná rdëa grë lugar; unidë na rai' con lë'ë më. Entrë grë ra naguti, na më primërë; galguti adë bënëdi'i gan lúhi'. Nídi'i chu stubi ziquë Jesús; napë më más pudërë quë ra naná rribë'a. <sup>19</sup> Lë'ë Dadë Dios con grë pudërë nanapë më, guc shtú'ui' cuezënúhi' la'ni shcuerpë Jesucristo. <sup>20</sup> Por Jesús guc shtu'u Dios cuedchí ldu'u mieti lu më; gac en paz grë cusë nananú lu gube'e nu lo quë nananú lu guë'dchiliu. Guc shtu'u më gac unidë më në con lë'ë më por galguti shtë Jesús lu cruz. Bë'në më të gac amigu ra më në con Dios.

<sup>21</sup> Antsë lë'ë të guc të enemigu shtë Dios. Zitu guquërdë të parë lë'ë më; adë guná zá'quëdi'i të lu më purquë guquërdë të con maldá. <sup>22</sup> Perë iurne' lë'ë të na të amigu shtë Dios por lo quë nabë'në Jesucristo. Por galguti shtë Jesús lu cruz, belá më lë'ë të lu cashtigu narunë tucarë gunë të recibir. Rac shtu'u më gunë më presentar lë'ë të lu Dios ziquë më në santu sin ni tubi cusë mal. Zu të lu më sin adë chu guëdch'i'bë demandë cuntrë lë'ë të. <sup>23</sup> Zni gac si talë tsagla'guë tsaldí ldu'u të shti'dzë më nu si talë gac të firmë lu shnezë më. Gulë gac ziquë tubi hiu'u naná rza'a lu guë'ë; adë chu guëazë guëtëdi'i lu diza'quë narni' guëbaninú hia'a lë'ë më. Pues diza'quë ni hia bërë'tsin por guëdubi nezë shtë guë'dchiliu. Hia bini më në di'dzë ni. Na Pablo nahia muzë shtë

Dios; bëshe'ldë më na ziquë ministrë shtë më parë guadi'dza lu ra më në.

*Pablo quëhunë sirvë lu ra shmënë Dios*

<sup>24</sup> Iurne' rquitë ldua'a entrë ra cusë durë purquë ra cusë durë naquëhuna sufrir, na rahin sufrimientë shtë Jesucristo. Tsalú sufrimientë ni la'ni shcuerpa parë bien shtë ra narialdí ldu'i shti'dzë Dios. Jesús na cabësë shtë ra më në ni; na rai' grupë shtë shmënë Dios. <sup>25</sup> Nahia ministrë shtë më; gudili më na ziquë muzë shtë më parë gac bë'a të ra diza'quë, nu nahia muzë shtë të parë guërë'tsë diza'quë entrë grë më në. <sup>26</sup> Iurne' quëglua'a më lu ra shmënë më, lo quë más antsë nanú naga'chi. Ra më në, nilë ra ianglë adë guc bë'adi'i rai' secretë narac bë'a hia'a iurne'. <sup>27</sup> Guc shtu'u më guëlua'a më lu shmënë më de quë por diza'quë, ra më në nanádi'i më israelitë gac rall shini më, nu quëglua'a më quëbezënú Cristo lë'ë rall. Por Cristo naquëbezënú lë'ë rall tsuté rall lu gube'e. Ni na favurë ru'bë nabë'në më.

<sup>28</sup> Lë'ë na'a quëglua'a na'a shti'dzë Cristo nu quëgtsëbë na'a më në të gac rall firmë lu shnezë më. Quëglua'a na'a lu ra më në con llni shtë Dios parë tsasë rall shti'dzë më. Rni'i na'a lu rall por gac unidë rall con Cristo gac rall më në za'quë de verdá sin ni tubi faltë. <sup>29</sup> Quëhuna shchi'ni më con guëdubi fuersë narne'e Cristo. Mizmë lë'ë më rne'e zihani pudërë parë tsagla'ga lu shchi'ni më të gac më në justë delantë lu Dios.

## 2

<sup>1</sup> Rac shtu'a'a gac bë'a të de quë nalë quëhuna dchi'ni por lë'ë të nu por grë ra naquërdë guë'dchi Laodicea nu por grë ra nagunádi'i lua. <sup>2</sup> Galërní'i ldua'a na zndë'ë; quëhuna parë gac rall firmë lu

shti'dzë më nu parë gac shtu'u rall sa' rall más. Rac shtua'a de quë tsasë rall di'dzë nadë guënëdi'i mënë guahietë, perë iurne' sí, ri-asë rall shti'dzë Dios nu runguë bë'a rall Cristo. Llëru'bë na cusë ni. <sup>3</sup> Por Cristo sulamëntë gac bë'a mieti llni shtë Dios. Por Cristo sulamëntë tsasë mieti verdá naná ziquë cusë nalasac. <sup>4</sup> Cagnia'a lu të cusë ni të parë ni tubi adë chu cuguëdi'i lë'ë të con ra di'dzë narlua'a chulë perë falsë nahin. <sup>5</sup> Pues aunquë nilë adë zúdia'a con lë'ë të, rëagná ldua'a lë'ë të. Nalë rquitë ldua'a; nanëa unidë na hia'a. Nanëa tsaldí ldu'u të shti'dzë Cristo con guëdubinú ldu'u të. Na të firmë con fe shtë të.

<sup>6</sup> Bë'në të recibir Cristo Jesús ziquë Dadë shtë të; por ni gulë guquërdëru'u unidë con lë'ë më. <sup>7</sup> Ziquë tubi hiaguë nanapë lu'chi za'quë u ziquë tubi hiu'u nanapë cimientë fuertë, gulë gac firmë lu shti'dzë më ziquë más antsë bësë'dë të. Nu gulë bédë'ë graci lu më guëdubi tiempë; gulë guni'iru'u dushquilli lu Dadë.

### *Vidë cubi narne'e Jesús*

<sup>8</sup> Gulë gapë cuidadë të adë chu cuguëdi'i lë'ë të nu tsanaldë të enseñansë shtë rall. Caglua'a rall sulamëntë con lo quë naréalë guëc mënë. Caglua'a rall di'dzë falsë nanápëdi'i pudërë de acuerdë con costumbrë nu creenci shtë rall naná shgabë nguiu. Adë nápëdi'i rall llni shtë Cristo. <sup>9</sup> Dios gúqui' nguiu; lë më Jesucristo. Grë pudërë nu grë llni shtë Dios napë Jesucristo, <sup>10</sup> nu lë'ë të rac bë'a të na të shini Dios. Por Jesucristo napë të mizme vidë shtë Dios; adë runë fáltëdi'i. Na më primërë entrë grë ra nanapë pudërë nu entrë grë ra espíritu naná rribë'a. <sup>11</sup> Por Cristo na të limpi delantë lu Dios. Bédchisú më duldë shtë të. Gúquëdi'i të limpi por costumbrë shtë galriuguë cuerpë cumë

runë mënë israelitë, sino Cristo bëzunëhi' almë shtë të. <sup>12</sup> Bëriubë nisë të; bëga'chinú të Jesucristo nu zni guc resucitar të juntë con lë'ë më purquë gualdí ldu'u të pudërë shtë Dios, el quë nabëldishtë lë'ë Jesús ladi ra tégulë. <sup>13</sup> Antsë nápëdi'i të vidë shtë Dios, sino ziquë tégulë guquërdënu të duldë; gadzë duldë la'ni ldu'u të, perë iurne' Dios bëcua'ni lë'ë të juntë con Cristo. Unidë na hia'a con lë'ë më. Bë'në më perdonë grë duldë shtë hia'a. <sup>14</sup> Bëti'i Dios lo quë naná cuntrë lë'ë hia'a, grë lo quë nabédë'na'a cuntrë lëy shtë më. Lëy ni bédchi'bë demandë cuntrë lë'ë hia'a, perë bëti'i më grë demandë ni por galguti shtë Jesús. Bédë'ë më fin grë demandë iurë guti Jesús lu cruz. <sup>15</sup> Cristo bë'në gan lu grë nanapë pudërë nu lu grë el quë narnibë'a. Bia'a më ra narnibë'a ziquë nariá tubi prësi; ziazú rall lu desfilë parë guená mieti bë'në më gan lu rall. Iurë guti më lu cruz, bë'në më gan lu pudërë shtë rall.

### *Gulë gac shtu'u lo quë nanú lu gube'e*

<sup>16</sup> Por ni adë chu gunë juzguë lë'ë të por lo quë naráu të u lo quë naruu' të. Adë chu gúnëdi'i juzguë lë'ë të por costumbrë shtë laní, si talë quëhunë të cumplir u adë quëhúnëdi'i të cumplir. Adë chu gúnëdi'i juzguë lë'ë të por lo quë naquëhúnë ra dzë narzi'i ldu'u mënë u ra dzë delicadë shtë laní. <sup>17</sup> Grë ra cusë rë' na ziquë tubi figurë shtë naná guëdchini despuësë, u sea Cristo. <sup>18</sup> Adë rsá'nëdi'i të ni tubi chu guëdchisú premi narac shtu'u Dios gapë të. Si talë guëni'i mënë lu të napë quë gunë të adorar ra ianglë u talë guëni'i rall napë quë cubënebi të shti'dzë ra ianglë, adë tsaldídi'i ldu'u të shti'dzë rall. Grë mënë ni riutë rall cusë adë gunádi'i rall. Runë nadchini rall. Rianaldë rall tèche llgabë mal; rianaldí ldu'u rall cusë nanápëdi'i ni

tubi prëbë. <sup>19</sup> Adë rianaldëdi'i rall shnezë Cristo con fe naná firmë. Lë'ë më na më cabësë shtë shmënë më. Por lë'ë më grë ra naná rialdí ldu'i de verdá, na rai' ziquë partë shtë cuerpë; napë rai' vidë; runë alimentar rai' por lë'ë më; riaru'bë rai' por pudërë shtë më. Ndë'ë ze'dë de Dios.

<sup>20</sup> Guti të juntë con Cristo; bë'në më parë adë gúnëru'udi'i të duldë. Por ni çpëzielú quërelde të ziquë los de más mënë shtë guë'dchiliu? Çpëzielú rianaldë të tēchi ra costumbrë nu rëglë shtë nguiu? <sup>21</sup> Rni'i mënë: "Adë rgáldëdi'il ndë'ë" u rni'i rall: "Adë gáudi'il ndë'ë" u "Adë rná'zidi'il ndë'ë", <sup>22</sup> Grëtë' ra rëglë rë' napë quë tsalú, igual cumë los de más cusë tsalú rahin. Rëglë ni nadë más na rahin enseñansë nu lëy shtë mënë. <sup>23</sup> Verdá rlua'a ra rëglë rë' ziquë cusë za'quë purquë el quë narianaldë tēchi cusë ni, quëzac zill el mizmë lë'ëll. Voluntariamente quëhúnëll cumplir con zihani devociuni. Rlua'a rall ziquë mënë narunë cumplir cusë durë, perë grëtë' ra costumbrë rë' nápëdi'in pudërë parë guëzalú de-seo mal nananú la'ni ldu'u mënë.

### 3

<sup>1</sup> Iurní rnia'a lu të, guc resucitar të juntë con Cristo. Iurne' gulë gudili lo quë naná ze'dë de Dios catë quëbezë Jesucristo ladë ldi shtë më. <sup>2</sup> Gulë tsanaldë ra deseo shtë më, lëdëdi'i ra deseo mal shtë mënë <sup>3</sup> purquë guti të parë cusë shtë guë'dchiliu; nabaninú të Cristo nu lë'ë më nabaninú më Dios. Vidë cubi nanapë të na ziquë cusë naga'chi; napë tēhin por Cristo. <sup>4</sup> Nadápa'a vidë verdadërë por Cristo. Iurë lë'ë më guëabri' lu guë'dchiliu stubi, guziá hia'a parë guëquërelde'nú hia'a lë'ë më catë nídi'i fin, catë nanú pudërë nu llni shtë më.

*Vidë cubi*

<sup>5</sup> Por ni gulë gudini grë cusë mal la'ni ldu'u të. Adë chu gápëdi'i stubi na'a, sulë tsé'li'. Gulë bësa'në grë cusë mal nanadë rllu'idi'i. Adë tsaglá'guëdi'i të cusë dzabë ziquë mal deseo nananú la'ni ldu'u të. Adë rzëbidi'i ldu'u të ra cusë shtë guë'dchiliu purquë ni na idolatría; quëhúnëll adorar ra cusë shtë guë'dchiliu. <sup>6</sup> Por grë ra cusë ni naquëhunë mënë nanadë rzu'bë diáguëdi'i shti'dzë më, guëshe'ldë më cashtigu dushë guëc rall. <sup>7</sup> Lë'ë të bë'në të grë ra cusë rë' iurë guquërelde të ziquë ra nadë guënëdi'i Dios <sup>8</sup> perë rnia'a lu të, gulë bësa'në grë duldë. Adë rdë'di'il lugar ldaguë llanë la'ni ldú'ul. Adë chu guëldëdi'i lu sáhi'. Adë rúnëdi'il vengar. Adë rni'i guídzëdi'il guëc sa'l. Adë chu guëni'idi'i di'dzë dzabë. <sup>9</sup> Adë chu guëni'idi'i bishi lu sáhi'. Gulë bédchisú grë ra cusë ni purquë hia bësa'në të mudë nanabani të antse con grë maldá. <sup>10</sup> Na të mënë cubi por pudërë shtë më. Dzë con dzë rcubi shgabë të con llni shtë më; quëac cambi të hashtë gac të ziquë el quë nabëdë'ë vidë cubi parë lë'ë të. <sup>11</sup> Pues lu Dadë Dios sulë Cristo nasac. Adë rúnëdi'i importë si talë nal më israelitë u adë nádi'il më israelitë. Adë rúnëdi'i më casë si bëriuguë cuerpë shtë'nëll u adë bëriuguëdi'in, u si nal më zitu u si talë nal bajo ordë shtë stubi mënë, u si talë nápël libertá. Tubsë cusë nasac naná si talë runguë bë'al Cristo.

<sup>12</sup> Rac shtu'u Dios lë'ë të nu gulë më lë'ë të parë gac të mënë santu delantë lu më. Por ni ziquë racu mënë con shabë cubi, gulë gac mënë narga'a ldu'u sáhi'; gulë gac mënë humildë nu pacënci. Gulë gac mënë za'quë lu sa' të. Gulë bë'në sirvë lu rall. <sup>13</sup> Adë rié'dëdi'i të con mudë nanabani sa'l, sino bë'në perdunë lë'ëll aunquë rdchí'bëll demandë cuntrë lë'ëll. Napë quë gúnëll perdunë

sa'l igual manërë ziquë Dios bënë perdonë lë'ël. <sup>14</sup> Más de ni gulë gapë llëru'bë amor, purquë rqui'ni gac shtu'u sa'l parë gac të unidë nu parë guëquërdëndën të sin dishi'bi. <sup>15</sup> Gulë bëtë'ë sí cue'dchí Dadë Jesús ldu'u të; parë ni gulë më lë'ë të parë gac të mënë unidë ziquë cuerpë nanápëdi'i narunë molestë. Nu gulë bëtë'ë graci lu më guëdubi tiempë.

<sup>16</sup> Gulë bëtë'ë sí të guëribë'a diza'quë shtë Cristo entrë lë'ë të mientras quëglua'a të sa' të, mientras quëni'inu të sa' të con llni shtë Dios. Nu gulë bi'ldi lu Dios grë clasë cantë naná labansë parë Dios. Gulë bi'ldi lu më con guëdubinú ldu'u të. Gulë bëtë'ë graci lu më. <sup>17</sup> Cualquier cusë narunë të u lo quë narni'i të, gulë bën'in sulë parë gunë mënë alabar Dadë Jesús nu gulë bëtë'ë graci lu Dios, Shtáda'a, por lë shtë shini më.

*Lo quë narunë tucarë gunë ra shmënë Dios*

<sup>18</sup> Lë'ë të tse'lë nguui, gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë tsé'lël purquë ni na narunë tucarë gunë të ziquë shmënë Dadë Jesús. <sup>19</sup> Lë'ë të nguui, gulë gac shtu'u tsé'lël; adë runë nadúshëdi'i lu tsé'lël. <sup>20</sup> Lë'ë të llguë'në, gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë shtadë të guëdubi tiempë purquë ni na lo quë narëuu' ldu'u Dios. <sup>21</sup> Dadë nanapë shini, gulë gapë vidë za'quë delantë lu shínil të adë tsasháquëdi'i ldu'u llguë'në lu shnezë Dios. <sup>22</sup> Lë'ë të narunë sirvë lu lamë, gulë bëzu'bë diaguë di'dzë shtë lamë, lëdë niá'asëdi'i iurë lë'ë lamë rna lu të, sino gulë bënë sirvë lu rall guëdubinú ldú'ul. Napë quë guëa'në të bien lu lamë purquë zni guëlua'a de quë quëhunë të rëspëti Dios de verdá. <sup>23</sup> Cualquier dchi'ni naquëhunë të, gulë bën'in con guëdubinú ldú'ul purquë quëhunë të sirvë lu Dios, lëdë niá'asëdi'i lu mënë. <sup>24</sup> Nanë të de quë lë'ë Dadë guëne'e më tubi herenci ziquë

premi ca'a të purquë quëhunë të sirvë lúhi'. <sup>25</sup> Perë el quë narunë mal, ni gunëll recibir pagu mal por lo quë naquëhincibir purquë lu Dios grë hia'a na igual. Gunë më tratë igual grë mënë.

#### 4

<sup>1</sup> Lë'ë të lamë, gulë gac të mënë za'quë lu narunë dchi'ni. Gulë bënë tratë bien lë'ë rall purquë nanë të lamë shtë të, quëbézi' gube'e. <sup>2</sup> Gulë tsagla'guë guëni'inú Dios nu gulë cue nasini. Gulë bëtë'ë graci lu Dios. <sup>3</sup> Gulë guna'bë lu më por lë'ë na'a ndë'ë të parë guëne'e më permisi lu na'a parë guadi'dzë na'a diza'quë. Gulë guna'bë lu më të parë gac guëlua'a na'a lu mënë lo quë adë guënedi'i, de quë sulë Cristo napë pudërë parë gunë më salvar mieti. Por diza'quë rë' nanúa prësi ndë'ë. <sup>4</sup> Gulë guna'bë lu më parë gunë më compa'ni na parë guëlua'ahia diza'quë tubi manërë clarë purquë zni runë tucarë.

<sup>5</sup> Gulë guëquërdë za'quë lu ra nadë rialdídi'i ldu'i shti'dzë Jesús. Gulë bënë provëchë bien guëdubi tiempë parë gúnël bien delantë lu rall. <sup>6</sup> Ziquë iurë ria zedë guëc cumidë parë gapin sabor, gulë bësa'në de quë di'dzë shtë të gaquin naza'quë, lëdëdi'i di'dzë dzabë. Iurní gac bë'a të lla mudë guadi'dzëndü të sa' të.

*Lúltimë saludë nabëshe'ldë Pablo*

<sup>7</sup> Tíquico naná bëchi narac shtu'u hia'a, guëni'ill lu të cuendë shtë na. Tíquico nall el quë narunë compa'ni na lu shchi'ni më. Nall tubi servidor za'quë shtë Dadë Jesús. <sup>8</sup> Guëni'i Tíquico lu të lla na na'a ndë'ë. Quëgshe'lda lë'i' parë guëni'inull lë'ë të parë gapë të más ánimo lu shnezë më; su të más firmë lu shnezë Dios. <sup>9</sup> Nu guëshe'lda Onésimo; gúnëll compa'ni Tíquico. Onésimo na më ladzë të nu náhi' servidor za'quë shtë Jesús. Nalë

rac shtu'u hia'a lë'i'. Guadi'dzë rai' lo quë naná zuzac na ndë'ë.

<sup>10</sup> Aristarco el quë nananú lachigui'bë con na, quëgshé'ldëll saludë con Marcos, shprimi Bernabé. Lë'ë të napë të ordë shtë shcuendë Marcos. Si talë tsaguë'nëll visitar lë'ë të, gulë bënë recibir lë'i' con bien. <sup>11</sup> Tambiën Jesús nanapë stubi lëhi', Justo, quëgshé'ldëll saludë parë lë'ë të. Entrë grë ra mënë israelitë naná shmënë Jesús, Aristarco, Marcos, nu Justo, na rai' lúniquë nabë'në compaïni na parë guadi'dza shti'dzë Dios, di'dzë narni'i lla tsutë mënë catë rribë'a Dios. Lë'ë rai' de vërë nalë bënë rai' compaïni na. <sup>12</sup> Epafras zac nall më ladzë të; quëgshé'ldëll saludë. Náhi' servidor shtë Jesucristo nu rúni' ruëguë lu Dios siempër por lë'ë të parë gac të firmë lu shnezë më nu quëgná'bëll lu më con guëdubinú ldu'ull de quë gac bë'a të voluntá shtë më. Quëgná'bëll gunë të cumplirin. <sup>13</sup> Nahia testigu de quë Epafras nalë bënëll dchi'ni parë bien shtë të nu zac parë bien shtë ra mënë naquërelde guë'dchi Laodicea nu Hierápolis. <sup>14</sup> Lucas lë'ë ducturë narac shtu'u hia'a, con Demas, rshe'ldë rai' saludë parë lë'ë të.

<sup>15</sup> Gulë bënë saludar ra narialdi ldu'i Jesús, ra naquërelde guë'dchi Laodicea. Nu zac gulë bënë saludar Ninfas con grë ra nardëá lídchi'.

<sup>16</sup> Despuésé de gu'ldë të cartë rë', gulë bëshel'dë mizme cartë parë ra shmënë Dios naquërelde Laodicea. Nu gulë bi'ldi cartë nabëshel'da lu ra mënë ni. <sup>17</sup> Guni'i lu Arquipo di'dzë rë': "Bënë cumplir dchi'ni nabëne'e Dadë parë gúnël. Adë gac nabëchidi'il lu voluntá shtë më."

<sup>18</sup> Na Pablo quëquë'a tubi saludë parë lë'ë të con prupi guahia. Gulë bësëagná ldu'u të con oraciuni shtë të nanúa prësi. Dios gunë ldai' më lë'ë të. Amén.



## Primerë cartë nabëquë'ë San Pablo lu ra Tesalonicenses

*Bëquë'ë Pablo tubi cartë lu grupë shtë shmënë Dios naquërelde guë'dchi Tesalónica*

<sup>1</sup> Na Pablo quëquëa'a cartë rë' con Silvano nu Timoteo lu ra grupë shtë shmënë Dios, ra naquërelde guë'dchi Tesalónica. Dios Shtáda'a con Jesucristo Shláma'a gudili lë'ë të; na të shmënë më. Rna'ba lu Dios Padre nu lu Dadë Jesucristo gunë më llëru'bë favurë parë lë'ë të, nu rna'ba lu më gunë më compa'ni lë'ë të, të cuedchi ldu'u të.

*Rna ra mënë lla zianaldë ra më Tesalónica shnezë më*

<sup>2</sup> Iurë ruadi'dzënu na'a Dios, siemprë rna'bë na'a lu më por lë'ë të. Siemprë rdë'ë na'a graci lu më por lë'ë të. <sup>3</sup> Rëagná ldu'u na'a lë'ë të iurë rna'bë na'a lu Shtáda'a Dios por lë'ë të. Rëagná ldu'u na'a de quë demasiadë rialdí ldu'u të Dios nu rëagná ldu'u na'a tsagla'guë gunë të shchi'ni më con guëdubinú ldu'u të. Nalë rac shtu'u të lë'ë më, nu zuga'a të firmë shnezë më purquë quëbezë të tiempë naguëdchini Dadë Jesucristo stubi vultë lu guë'dchiliu. <sup>4</sup> Rnia'a lu të, bëchi la sa' hia'a, nanë na'a rac shtu'u Dios lë'ë të nu gulë më lë'ë të parë gac të shmënë më. <sup>5</sup> Pues dzë ni biadi'dzë na'a lu të diza'quë, be'dë guëni'i na'a con pudërë shtë Espíritu Santo, lëdë niá'asëdi'i con di'dzë nadia'a na'a. Bëdchini na'a lu të purquë nanë na'a ra di'dzë rë' nahin verdá shtë Dios. Nu mizmë lë'ë të rdë'ë të cuendë lla bëlezënu na'a lë'ë të parë bien shtë të purquë rac shtu'u na'a lë'ë të.

<sup>6</sup> Rgubënebi të ziquë dzudë'në na'a nu rgubënebi të lo quë nabë'në Dadë Jesús. Iurë gualdí rdu'u të diza'quë, demasiadë rquitë ldu'u të purquë quëbezënu të

Espíritu Santo la'ni ldu'u të. Guc të shmënë Jesús perë mizmë tiempë guzunaldë mënë lë'ë të demasiadë.

<sup>7</sup> Ra mënë narialdí ldu'i diza'quë regiuni Macedonia nu Acaya, guná rall lla mudë quërelde të; na të ejemplë parë lë'ë rai'. <sup>8</sup> Guaglua'a të diza'quë shtë Dadë Jesús lë'ë ra mënë, lëdë niétiquë ra naquërelde Macedonia nu Acaya sino quë lu grë ra naquërelde alreduerë ra regiuni rë'. Por ni adë rqu'ni'di'i pë guëni'i na'a de lë'ë të lu ra mënë purquë nanë rall lla nabani të. <sup>9</sup> Lo mizmë lë'ë rall ruadi'dzë rall mudë nabë'në të recibir lë'ë na'a dzë nabitë guëna' na'a lë'ë të. Ruadi'dzë rall lla bësa'në të idolo shtë të parë guanaldë të shnezë Dios, më nanabani. Lueguë guzublú bëzu'bë diaguë të shti'dzë Dios verdadërë. <sup>10</sup> Nu ruadi'dzë rall lla quëbezë të Jesús, shini Dios. Quëbezë të dzë guëabré më de gube'e, lo mizmë Jesús nabëldishtë Dios ladi ra tégulë. Jesús ni gunë më salvar lë'ë hia'a lu cashtigu dushë naguëshe'ldë Dios parë ra mënë shtë guë'dchiliu.

## 2

*Mudë nabë'në Pablo dchi'ni guë'dchi Tesalónica*

<sup>1</sup> Mizmë lë'ë të bëchi la sa' hia'a, nanë të dzë nabe'dë guëna' na'a lë'ë të, adë gúquëdi'in sin resultatë. <sup>2</sup> Bien nanë të guzunaldë ra mënë lë'ë na'a guë'dchi Filipos antsë bëdchini na'a Tesalónica. Guni'i guidzë ra mënë lë'ë na'a nu bëquë'ë hiaguë rall lë'ë na'a, perë Dios bënë compa'ni lë'ë na'a. Con guëdubinú ldu'u na'a biadi'dzë na'a ra diza'quë lu grë të. Adë bëdzëbëdi'i na'a aunquë nalë guzunaldë ra mënë lë'ë na'a. <sup>3</sup> Adë bësiguëdi'i na'a lë'ë të purquë ra di'dzë nabëlua'a na'a lë'ë të nahin verdá. Guquërelde za'quë na'a con lë'ë të, lëdëdi'i con ra llgabë mal. Be'dë guëni'i na'a lu të parë

tsanaldë të nezë za'quë shtë Dios.  
<sup>4</sup> Iurë bédëdë na'a lu prëbë shtë Dios, bë'në më incarguë lë'ë na'a ra diza'quë shtë më nangunë salvar lë'ë hia'a. Zni riagni'i na'a shti'dzë më lu ra mënë. Adë riagni'i na'a diza'quë lu ra mënë niétiquë parë gac shtu'u rall lë'ë na'a sino quë dzudë'në na'a shchi'ni Dios, el quë narnibë'a lë'ë na'a. Dios na tesh-tigu de quë verdá na llgabë shtë na'a. <sup>5</sup> Cumë ziquë nanë të nunquë adë bëluá'adi'i na'a lë'ë të con di'dzë chulë naruadi'dzë ra mënë shtë guédchiliu, nu adë bëluá'adi'i na'a lë'ë të con protëstë parë nadchisú na'a shtumí të. Dios nanë më grë ra di'dzë rë' nahin verdá, grë di'dzë narni'i na'a lu të. <sup>6</sup> Nunquë adë rguílidi'i na'a parë gac na'a më ru'bë lu ra mënë, nilë lë'ë të, nu nilë ra naquërdë ra stubi ladë, perë ziquë muzë shtë Jesús naná na'a, napë na'a derechë parë niana'bë na'a lu të ra cusë narqui'ni na'a perë adë chu bë'nëdi'in. <sup>7</sup> Mejurë bédë'në nadu'u na'a lu të ziquë tubi na'a narac shtu'u ra shíni'. <sup>8</sup> Tantë rac shtu'u na'a lë'ë të, be'dë guëni'i na'a diza'quë shtë Dios lu të nu bédë'në na'a sirvë lu të purquë llëru'bë cariñi nadapë na'a parë lë'ë të. <sup>9</sup> ¿Gu rëagná ldu'u të bëchi la sa' hia'a, lla bédë'në na'a dchi'ni hashtë bédzaguë na'a parë gudili na'a nagudáu na'a? Dzë ni be'dë guëni'i na'a diza'quë shtë Dios lu të. Bédë'në na'a dchi'ni dzë la gue'lë parë adë pë guná'bëdi'i na'a lu të.

<sup>10</sup> Lë'ë të naná rialdí ldu'u diza'quë, nanë të nu rna Dios lla guquërdëdënu na'a lë'ë të. Guquërdëdë za'quë na'a con lë'ë të sin ni tubi llgabë mal. Adë gunádi'i të bédë'në na'a duldë iurní purquë vidë shtë na'a limpi nahin delantë lu Dios. <sup>11</sup> Cadë lë'ë të nanë të lla mudë biadi'dzënu na'a lë'ë të lla gunë të. Guni'inú na'a lë'ë të cadë tubi të cumë ziquë rni'inú shtadë llguë'në lë'ë llguë'në. <sup>12</sup> Guni'i na'a lu të con guëdubinú ldu'u na'a;

bëne'e na'a cunseju parë guëbani të tubi vidë naná rëuu' ldu'u Dios. Guna'bë Dios lë'ë të parë tsuté të lugar catë rribë'a më, catë nanú pudërë nu llni shtë më.

<sup>13</sup> Tambiën rdë'ë na'a graci lu më guëdubi tiempë purquë dzë ni, bëquë diaguë të diza'quë shtë Dios. Tiempë nabe'dë guëni'i na'a lu të, bë'në të recibirin ziquë lë'ë më niani'i më lu të. Adë bë'nëdi'i të recibirin ziquë di'dzë përuchi, purquë de verdá na rahin diza'quë shtë Dios narunë cambi vidë shtë të. <sup>14</sup> Pues rnia'a lu të bëchi la sa' hia'a, dzë ni guzunaldë ra mënë ladzë të lë'ë të, gulubënebi të ziquë bë'në ra shmënë Dadë Jesús nanarë Judea. Ra më israelitë guzunaldë rall lë'ë ra grupë shtë shmënë Dios, nu ra më ladzë të guzunaldë rall lë'ë të purquë rialdí ldu'u të diza'quë. <sup>15</sup> Ra më israelitë gudini rall lë'ë Dadë Jesús nu gudini rall ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios lu rall. Mizmë manërë bëquë guia'a rall shti'dzë na'a. Adë quërdë zá'quëdi'i rall delantë lu Dios. Rldë rall nu rzu rall lu grë mënë. <sup>16</sup> Nu adë gunëdi'i rall niagni'i na'a diza'quë lu ra mënë nanádi'i më israelitë parë gac salvar rall. Por lo quë naquëhunë rall, ziaru'bë ra duldë shtë rall. Iurne' bédchini cashtigu dushë shtë Dios guëc rall parë siempër.

*Rac shtu'u Pablo tsagnáhi' më Tesalónica stubi vueltë*

<sup>17</sup> Por partë shtë na'a rnia'a lu të bëchi la sa' hia'a, dzë nagunitilú na'a lu të tubi tiempë, masiá adë chu rnádi'i lu të, perë siempër nanú të la'ni ldu'u na'a. Nu llëru'bë gan gupë na'a parë guená na'a lu të stubi. <sup>18</sup> Guc ldu'u na'a nadë'pë na'a masiá niá'asë sulë Pablo. Guadza'guë vueltë guc ldua'a nidë guna visitar lë'ë të perë cadë vueltë narac shtua'a nelda, mëdzabë Satanás guzull lua parë adë bédëdia'a. <sup>19</sup> Dzë naguidë Dadë

Jesús stubi vultë, zuga'a të lu më; guëquitë ldu'u na'a con lë'ë të iurní. Nadapë na'a llëru'bë confiansë lë'ë të. ¿Chu gunë lëgrë ldu'u na'a iurë guëdchini më? pues mizmë lë'ë të gunë lëgrë të ldu'u na'a dzë ni. <sup>20</sup> Rbedchí ldu'u na'a con lë'ë të nu zihani mënë rni'i za'quë rall de lë'ë na'a purquë na të shmënë Dios.

### 3

<sup>1</sup> Iurní hiadë biá'adi'iru'u ldu'u na'a sin quë adë nianá na'a lla nabani të nga'li; bédë'në na'a llgabë, mejurë guëdëa'në na'a lë'ësë na'a Atenas <sup>2</sup> parë guëshe'ldë na'a Timoteo; guidë guënáhi' lë'ë të. Timoteo náhi' bëchi la sa' hia'a. Bëshe'ldë na'a Timoteo; bidë guëllí'i' tubi nutici shtë të lla quërelde të nga'li. Timoteo náhi' tubi muzë shtë Dios nabë'në dchi'ni con lë'ë na'a iurë biagni'i' na'a diza'quë shtë Jesucristo lu ra mënë. Bëshe'ldë na'a lë'i' parë guëni'inúhi' lë'ë të parë tsagla'guë të más firmë shnezë Dios <sup>3</sup> nu parë ni tubi të adë guëdzëbëdi'i' nu nilë guëazë guëtëdi'i' të shnezë më iurë rzunaldë mënë lë'ë të. Bien nanë të de quë grë ra shmënë Jesús na rall designadë parë ra cusë durë rë'. <sup>4</sup> Dzë nianá guquërelde'nú na'a lë'ë të, guni'i' na'a lu të de quë zunalde ra mënë lë'ë hia'a. Zni guc cumë ziquë nanë të. <sup>5</sup> Por ni hiadë biá'adi'i' ldua'a; bëshe'lda Timoteo parë bidë guënáhi' lë'ë të, gu nianá canalde të shnezë Dios. Purquë bédzëbë na'a niasini mëdzabë lë'ë të nezë mal. Iurní adë pë resaladë nane'e shchi'ni Dios nabédë'në na'a ladzë të.

<sup>6</sup> Perë hia bëagrí Timoteo de Tesalónica. Be'dë guënúhi' ra nutici za'quë lla nabani të nu nianá rialdí ldu'u të diza'quë nu nianá rac shtu'u sa' të. Biadi'dzë Timoteo nianá réagná ldu'u të lë'ë na'a nu nianá rac shtu'u të lë'ë na'a. Rní'i' napë të llëru'bë dese de quë guëabrí guëná lul sa' hia'a stubi vultë, igual ziquë rac shtu'u na'a

guëná na'a lu të. <sup>7</sup> Por grë naguni'i' Timoteo lu na'a de lë'ë të bëchi, nalë rquitë ldu'u na'a. Masiá rldë'nú mënë lë'ë na'a nu rzunaldë rall lë'ë na'a, rbedchí ldu'u na'a purquë nianá zia'glá'guë të firmë lu shnezë Dios. <sup>8</sup> Iurë bini na'a de quë nianá zu të firmë lu diza'quë shtë Dadë Jesús, nahin ziquë vidë cubi parë lë'ë na'a. <sup>9</sup> Adë rdzëlëdi'i' na'a guadë graci guëdë'ë na'a lu Dios por lë'ë të, tantë rquitë ldu'u na'a; bini na'a naguni'i' Timoteo de lë'ë të. <sup>10</sup> Dzë la gue'lë rna'bë na'a lu Dios, guëne'e më permisi lë'ë na'a parë guidë guëná na'a lë'ë të parë guëlua'a na'a lë'ë të narunë faltë tsasë të.

<sup>11</sup> Rna'bë na'a lu Dios Padre, Shtáda'a nu lu Dadë Jesucristo Shláma'a de quë gunë më compa'ni lë'ë na'a parë gac guëdë'pë guëná na'a lu të. <sup>12</sup> Nu rna'bë na'a lu më gunë më compa'ni lë'ë të parë más gac shtú'uru'u të sa' të, nu tsarú'bëru'u cari'ni nanapë të con sa' të con grë mënë, igual ziquë lë'ë na'a rac shtu'u na'a lë'ë të. <sup>13</sup> Rac shtu'u na'a gunë më compa'ni lë'ë të parë su të firmë shnezë më. Rac shtu'u na'a cuezë të limpi delantë lu Dios, Shtáda'a, dzë guëdchini Dadë Jesús con grë ra tégulë nagualdí ldu'u diza'quë shtë më.

### 4

*Mudë narac shtu'u Dios guëbani mieti*

<sup>1</sup> Iurne' rnia'a lu të bëchi la sa' hia'a, bëlua'a na'a lë'ë të lla mudë narac shtu'u Dios guëbani të nu nanë na'a zni nabani të. Ziquë muzë shtë Dadë Jesús, rdë'në na'a ruëguë lu të nu rni'inú na'a lë'ë të de quë tsagla'guë guëbani të mudë narac shtu'u Dios. Znisë tsagla'guë gunë të.

<sup>2</sup> Hia nanë të lla guni'i' na'a lu të ra ldai' shtë Dadë Jesús purquë bëshe'ldë më lë'ë na'a guëni'inú na'a lë'ë të. <sup>3</sup> Mudë narac shtu'u

Dios guëbani të nahin, gunë të intriegu mizmë lë'ë të lu Dios. Guëbani të niétiquë parë lë'ë më; adë chu guëquënúdi'i tse'lë sáhi'.<sup>4</sup> Cadë nguui nanapë tsé'li' gac bé'all de quë rac shtu'u Dios guëbani za'quë rall con tsé'lëll. Gac shtú'ull tsé'lëll nu gúnëll honrar tsé'lëll.<sup>5</sup> Adë gúnëll ziquë runë ra mënë nanadë guënëdi'i Dios. Napë rall mallgabë. Rac shtu'u rall gunë rall cumplir deseo mal nananú la'ni ldu'u rall.<sup>6</sup> Adë gunë të duldë rë' con tse'lë sa' të; adë gunë të ofender sa'l purquë Dadë Dios guëdë'ë më tubi cashtigu dushë parë ra narunë duldë rë'. Hia guni'i na'a lu të nu biadi'dzë na'a lu të shcuendë ra cusë ni.<sup>7</sup> Dios guna'bë lë'ë hia'a parë guëbani hia'a sin duldë delantë lu më parë guédápa'a tubi vidë limpi lu më.<sup>8</sup> Bëshe'ldë Dios lë'ë Espíritu Santo parë cuezënuhi' lë'ë hia'a. El quë narzu'bë diaguëdi'i di'dzë rë', quëhúnëll menos lë'ë Dios, lëdë niá'asëdi'i lë'ë na'a.

<sup>9</sup> Hiadë rquí'nidi'i guëquëa'a lu të parë gac shtu'u sa' të purquë lo mizmë Dios bëlua'a lë'ë të lla gac shtu'u sa' të.<sup>10</sup> Nu zni rac shtu'u të grë shmënë Jesús naquërelde Macedonia. Perë rdë'në na'a ruëguë lë'ë të, ra bëchi la sa' hia'a, gulë guaru'bë cariñi nanapë të con sa' të.<sup>11</sup> Gulë guni'i ldu'u të guëbani za'quë të, adë pë dishi'bi. Gulë guni'i ldu'u të gunë të dchi'ni. Zni guni'i na'a lu të antsë.<sup>12</sup> Gulë bë'nin parë guëni'i za'quë ra mënë nanadë rialdídi'i ldu'u diza'quë; adë guëldënú rall lë'ë të sino guëni'i rall bien de lë'ë të. Zni adë pë gunë faltë parë lë'ë të.

*Dzë guidë Jesús guë'dchiliu stubi vueltë*

<sup>13</sup> Rnia'a lu të bëchi, rac shtu'u na'a gac bë'a të pë gac con ra tëgulë parë adë tsúdi'i ldu'u të tristë ziquë nanú ldu'u ra narni'i iurë rati ra sa' rall, hiadë guëbrídi'i guëná lul

sa' rall stubi vueltë.<sup>14</sup> Ziquë rialdí ldu'u hia'a de quë Jesús guti nu guashtë më ladi ra tëgulë, zni rialdí ldu'u hia'a dzë guëshe'ldë Dios lë'ë Jesús stubi vueltë lu guë'dchiliu, guëdchinínú më grë tëgulë nagualdí ldu'i diza'quë shtë më.

<sup>15</sup> Por ni rnia'a lu të ra di'dzë shtë Dadë Jesús. Lë'ë hia'a ra naguëa'në guëbani hashtë dzë naguëdchini më, adë chu quiblúdi'i lu ra naguti parë tsepí gube'e<sup>16</sup> purquë dzë ni, guini ra mënë tubi voz ziquë shtë rëy. Guini rall voz shtë tubi ianglë principal nu gu'ldë ianglë trompetë shtë Dios. Iurní ze'dë guëdchini Dadë Jesús de gube'e. Primëre tsashtë ra tëgulë nagualdí ldu'i diza'quë.<sup>17</sup> Iurní grë ra shmënë Jesús nanabani lu guë'dchiliu juntë con ra naguashtë ladi ra tëgulë, guëldisë më lë'ë rai' lu guë'dchiliu parë guiá hia'a la'ni shcáhi. Guiagtsa'guëlu hia'a lë'ë Dadë Jesús iurní. Zni guëlezënú hia'a lë'ë më parë siemprë.<sup>18</sup> Zni gaquin, por ni gulë guadi'dzënú sa'l di'dzë rë' të parë guëquitë ldu'u rall nu tsaldí ldu'u rall más.

## 5

<sup>1</sup> Rquëa'a lu të bëchi la sahia, de quë adë rquí'nidi'i gac bë'a hia'a pë dzë, nilë ca iurë guëdchini Dadë Jesús<sup>2</sup> purquë bien nanë hia'a guëdchini më dzë ra mënë adë rzu nasínidi'i rall, igual ziquë rdchini nguba'në gue'lë. Zni guëdchini Dadë Jesús dzë adë pë llgabë runë ra mënë.<sup>3</sup> Dzë lë'ë mënë cagni'i: "Hia grë bëac dchi lu guë'dchiliu. Hia segurë nabani zá'ca'a." Dzë ni de repëntë guëdchini Jesús ziquë rna'zi dulurë ra na'a nanua'a shíni'. Zni guëdchini më parë guëzalú më guë'dchiliu nu adë chu mënë lda'a lu cashtigu rë'.<sup>4</sup> Perë lë'ë të bëchi la sahia, hia nanú llni guëc të, të adë guëdchini dzë ni guëc të ziquë rdchini tubi nguba'në terciuni.<sup>5</sup> Grë hia'a

nanú llni la'ni guéca'a nu rdë'e hia'a cuendë ra cusë narni'i Dios. Hiadë nacahi la'ni guéca'a nu hiadë rzëdi'i hia'a ziquë rzë ra më gue'lë. <sup>6</sup> Por ni hiadë chu gúnëdi'i duldë ziquë duldë narunë ra mënë nanadë guënëdi'i Dios, sino quë guëdzú nasini hia'a nu guëagná ldu'u hia'a de quë juici shtë Dios napë quë guëdchini. <sup>7</sup> Ra narunë duldë adë rdë'ëdi'ill cuendë de quë mizmë lë'e rall rguili rall cashtigu shtë Dios parë lë'e rall. Na rall ziquë ra narga'si gue'lë nu ziquë ra narzuu'dchi. Adë rdë'ëdi'i rall cuendë pë quëhunë rall. <sup>8</sup> Perë lë'e hia'a nabani zá'ca'a delantë lu Dios. Guëdzú sini hia'a parë adë guësínidi'i mëdzabë lë'e hia'a lu duldë. Tubi suldadë rácul con gui'bë nashábëll nu rzu'bëll casco parë rúnëll defender cuerpë shtënéll iurë rdildi rall. Igual lë'e hia'a napë quë guëdë'na'a defender lë'e hia'a lu Satanás. Tsaldí ldu'u hia'a shti'dzë Dios de quë gunë më salvar lë'e hia'a. Gac shtu'u hia'a lë'e më parë adë gúnëdi'i Satanás gan guësiguëll lë'e hia'a. <sup>9</sup> Adë gudíli'i Dios lë'e hia'a parë gunë më cashtigu lë'e hia'a sino quë parë guëne'e më vidë sin fin. Rzëlaa'dchi më vidë parë lë'e hia'a purquë hia gudilli Dadë Jesucristo cuendë shtë hia'a. <sup>10</sup> Guti më lu cruz por lë'e hia'a parë guëdápa'a vidë con lë'e më la'ni gube'e. Si talë nianá nabani hia'a u hia guti hia'a guëbani hia'a con lë'e më. <sup>11</sup> Por ni tsagla'guë guëni'inú të ra sa' të con diza'quë rë' parë su rall firmë lu shnezë më.

*Rni'inú Pablo lu ra narialdí ldu'i diza'quë*

<sup>12</sup> Ziquë bëchi la sahia rnia'a lu të, gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë ra naquëhunë shchi'ni Dios entrë lë'e të, ra naná cabësë grupë shtë të. <sup>13</sup> Napë quë gunë të rëspëti nu gac shtu'u të lë'e rall purquë gudili më lë'e rall parë shchi'ni

më. Gulë guquërdë za'quë; adë pë dishi'bi runë të. <sup>14</sup> Tambiën rnia'a lu të ziquë bëchi la sahia, gulë guni'inú lu ra mënë nanëdi'i gunë dchi'ni. Gulë bë'në animar lë'e narunë faltë tsaldí ldu'i diza'quë. Gulë bë'në compaňi nala'di su firmë lu shti'dzë më. Adë tsasháquëdi'i ldu'u të con ra sa' të.

<sup>15</sup> Gulë guná, adë nádi'i bien gunë të vengar tubi sa' të. Adë rgúdi'i të galguezë. Mejurë gudili lla gunë të bien con grë ra sa' të nu con grë mënë la'ni guë'dchiliu.

<sup>16</sup> Guëdubi tiempë gulë bëquitë ldu'u të. <sup>17</sup> Tsagla'guë guadi'dzënu të Dios nu gulë guna'bë lu më guëdubi tiempë. <sup>18</sup> Grë lo quë nacazac të, gulë bédë'e graci lu më purquë ni na voluntá shtë më gunë të. Lë'e ni na voluntá shtë më parë grëtë' narialdí ldu'i diza'quë shtë Jesucristo.

<sup>19</sup> Adë rcuézëdi'i të shchi'ni Espíritu Santo. <sup>20</sup> Adë rquë guiá'adi'i të diza'quë narni'i mënë lu të por pudërë shtë Dios. <sup>21</sup> Iurë ze'dë guëni'i tubi nguiu tubi di'dzë lu të, gulë bësë'din gu nahin diza'quë shtë Dios. Talë nahin shti'dzë Dios, gulë bëa'nënuhin perë si talë adë nádi'in shti'dzë Dios, adë rëa'në guënúdi'i tëhin. <sup>22</sup> Gulë bësa'në grë cusë mal.

<sup>23</sup> Rna'bë na'a lu Dios nar-cue'dchi la'ni ldu'u hia'a, gunë më compaňi lë'e të parë gunë të cumplir grë narac shtu'u më. Gac të niétiquë shmënë më. Rna'ba lu më të guëzunë më almë shtë të nu espíritu shtë të. Gunë Dios compaňi lë'e të parë adë gunë dchi'ni të cuerpë shtë të lu cusë mal. Guëa'në të limpi sin duldë dzë naguëdchini Dadë Jesucristo. <sup>24</sup> Dios gudili lë'e të parë gac të shmënë më. Adë rúnëdi'i më cambi shti'dzë më. Guldí më iurë rni'i më lu të; gunë më cumplir grë cusë rë'.

*Ndë'e gualú cartë shtë Pablo con tubi saludë*

<sup>25</sup> Quëhuna ruëguë lu të bëchi la sahia, gulë guna'bë lu Dios por lë'ë na'a.

<sup>26</sup> Gulë bë'në saludar grë ra nar-ialdí ldu'i diza'quë nga'li con tubi abrasé nacagshe'ldë na'a.

<sup>27</sup> Rna'ba lu të ziquë muzë shtë Jesucristo, bi'ldi cartë rë' lu grë ra shmënë Dadë Jesús narëta' nga'li.

<sup>28</sup> Rna'ba lu Dadë Jesucristo guëne'e më llëru'bë bendición parë lë'ë të. Zni gaquin. Amén.

## Segundë cartë nabëqu'ë San Pablo lu ra Tesalonicenses

*Bëquë'ë Pablo tubi cartë lu grupë narialdí ldu'i diza'quë guë'dchi Tesalónica*

<sup>1</sup> Na Pablo con ra sa' hia'a, Silvano nu Timoteo, rquëa'a cartë rè' lu grupë nacanaldë tëchi diza'quë shtë Jesús, ra naquërelde guë'dchi Tesalónica. Dios Shtëada'a con Dadë Jesucristo gudili më lë'ë të parë gac të shmënë më. <sup>2</sup> Rna'bë na'a lu Dios Padre nu lu Dadë Jesucristo gunë më llëru'bë favurë parë lë'ë të. Cuedchí ldu'u të nu guëne'e më grë cusë za'quë parë lë'ë të.

*Gunë Dios juzguë lë'ë ra narunë duldë*

<sup>3</sup> Rnia'a lu të bëchi la sa' hia'a, de quë siemprë rna'bë na'a lu Dios nu rdë'ë na'a graci lu Dios por lë'ë të. Rdë'ë na'a graci lu më purquë ziaru'bë cariñi nanapë të con sa' të nu dzë con dzë tsaldíru'u ldu'u të diza'quë shtë Dadë Jesucristo. <sup>4</sup> Por ni rbedchi ldu'u na'a con lë'ë të nu cagni'i na'a lu ra grupë shtë shmënë Dios lla mudë bia'a ldu'u të lu ra nazunaldë lë'ë të. Cagni'i na'a lu rall de quë su të firmë lu shnezë Dios masiá rzunaldë mënë lë'ë të. Tsagla'guë tsaldí ldu'u të de quë naza'quë na Dios, masiá quëhunë ra mënë cuntrë lë'ë të. <sup>5</sup> Por grë cusë durë narunë mënë cuntrë lë'ë të, rdë'ë na'a cuendë de quë caglia'a Dadë Dios runë tucarë tsutë të lugar catë rribë'a më. Iurë rzunaldë mënë lë'ë të, nahin tubi sëni de quë justë na Dios nu gunë më juzguë grë mënë.

<sup>6</sup> Siemprë runë më ra cusë za'quë. Runë tucarë guëshe'ldë më cashtigu guëc ra narzunaldë lë'ë të <sup>7</sup> perë cuedchí ldu'u hia'a dzë guëdchini Dadë Jesús de gube'e. Guëdchini më con ianglë pudërusë

shtë më <sup>8</sup> nu con be'lë narru'u lu gui'i dushë. Guëdchini më parë guëdë'ë më cashtigu lë'ë ra nanadë guënëdi'i Dios nu guëshe'ldë më cashtigu guëc ra narzu'bë diaguëdi'i diza'quë shtë Dadë Jesús. <sup>9</sup> Guëzac zi më lë'ë rall la'ni gabildi catë nídi'i fin. Guënitilú rall lu Dadë Jesús. Guënitilú rall catë rribë'a Dios, catë nanú pudërë nu llni shtë më. <sup>10</sup> Gac ra cusë ni dzë guëdchini Dadë Jesús. Gunë më recibir hunurë shtë mënë nabëzunë Dios almë shtë rai'. Grë ra nabëzu'bë diaguë di'dzë shtë më, gunë rall alabar lë'ë më iurní. Guëni'i rall nabënë na më. Nu lë'ë të dzë ni, zuga'a të nga'li purquë gualdí ldu'u të diza'quë naguni'i na'a lu të.

<sup>11</sup> Por ni siemprë cagna'bë na'a lu Dios por lë'ë të de quë tsagla'guë gunë më cambi mudë nanabani të parë gunë tucarë cusë za'quë ziquë shmënë Dios. Pues guna'bë Dios lë'ë të parë gac të shmënë më. Cagna'bë na'a lu më gunë më cumplir ra cusë narac shtu'u të gunë më. Con pudërë shtë më gunë të cumplir dchi'ni shtë më naguzublú të purquë rialdí ldu'u të lë'ë më. <sup>12</sup> Zni gunë të alabar lë'ë Dadë Jesús ziquë runë tucarë. Mizmë tiempë guëlua'a më lë'ë të lu Dios de quë na të më za'quë. Zni gaquin niétiquë purquë Dios nu Dadë Jesucristo rac shtu'u më lë'ë të nu quëhunë më llëru'bë favurë parë lë'ë të.

## 2

*Nguiu nagadzë duldë la'ni ldú'ull*

<sup>1</sup> Iurne' rquëa'a lu të shcuendë guc guëdchini Dadë Jesucristo de gube'e parë guëtéa më lë'ë hia'a lu guë'dchiliu nu guëquërélda'a con lë'ë më. <sup>2</sup> Quëhuna ruëguë lu të, bëchi la sa' hia'a, adë rac ldú'udi'i të nu adë rdzëbëdi'i ldu'u të de quë hia bédchini Dadë Jesús, masiá rni'i ra mënë nahin verdá u rni'i rall nahin tubi di'dzë naguni'i Espiritu

Santo lu rall. Talë rni'i rall de quë bè'në rall recibir tubi cartë nabëshe'ldë na'a narni'i zni, adë tsaldí'di'i ldu'u të shti'dzë rall. <sup>3</sup> Adë guësá'nëdi'i të guësiguë ra mënë lë'ë të purquë antsë guëdchini më, tsunë cusë gac cumplir. Tiempë ni zihani mënë guësá'në rall ldai' shtë Dios nu gunë rall cuntrë lë'ë më. Tiempë ni guëdchini tubi nguii nagadzë grë clasë duldë la'ni ldú'ull, adë ni fin shténëll. <sup>4</sup> Gúnëll cuntrë ra dios shtë mënë nu sull lu grë clasë cultë catë runë mënë adorar Dios de verdá. Guëshepi guiá'all mizme lë'ëll nu tsutëll catë runë tu-carë cuezë Dios nu guëni'll mizme lë'ëll na Dios.

<sup>5</sup> ¿Gu rëagná ldu'u të gunia'a lu të grë ra cusë rë' dzë guquëreldeñú na'a lë'ë të? <sup>6</sup> Nanë të pë cusë rzu lu nguii nagadzë grë clasë duldë la'ni ldú'ull, perë adë guëlua'alull lu ra mënë shtë guë'dchiliu hashtë tiempë nagunë Dios disponer. <sup>7</sup> Pues nanë hia'a de quë zihani mënë adë rac shtú'udi'i rall lëy za'quë nanadápa'a iurne'. <sup>8</sup> Iurní nguii nagadzë duldë la'ni ldú'ull guëlua'alull lu ra mënë lu guë'dchiliu, perë Dadë Jesús con tubi di'dzë naguëni'i më, quini më lë'ëll. Guënitilú më lë'ëll iurë guëdchini më con pudërë shtë më. <sup>9</sup> Lë'ë nguii mal ni guëdchínill con pudërë shtë Satanás parë gúnëll zihani milagrë nu cusë nalá'adi'i guëná mënë. <sup>10</sup> Con zihani bishi guësiguëll lë'ë mënë nanadë rialdí'di'i ldu'i diza'quë. Guënití rall purquë adë nedi'i rall tsaldí ldu'u rall diza'quë parë gac salvar rall. <sup>11</sup> Por ni Dios quëgsá'në më lë'ë rall parë tsaldí ldu'u rall bishi. <sup>12</sup> Al fin grë ra nanadë gualdí'di'i ldu'u diza'quë, ra nanapë gustë quëhunë duldë, gac condenar rall. Adë nídi'i fin parë lë'ë rall.

*Dizdë principi gudili Dios lë'ë të*

<sup>13</sup> Perë rnia'a lu të bëchi la sa' hia'a, de quë siempër rna'bë na'a

lu Dios; rdë'ë na'a graci lu Dios por lë'ë të purquë Dadë Jesús rac shtú'ui' lë'ë të nu dizdë principi gulë Dios lë'ë të. Na të shini më por pudërë shtë Espiritu Santo purquë gualdí ldu'u të diza'quë. <sup>14</sup> Nu napë të shti'dzë më naguni'i na'a lu të parë tsutë të lugar catë rlua'a pudërë nu llni shtë Dadë Jesucristo. Parë ni guna'bë Dios lë'ë të.

<sup>15</sup> Por ni gulë tsagla'guë firmë lu shnezë Dios nu gulë bëagná ldu'u të grë ra enseñansë naguni'i na'a lu të nu gulë bëagná ldu'u të ra enseñansë nabëquë'ë na'a la'ni cartë rë'. <sup>16</sup> Dios Padre Shtëda'a con Dadë Jesucristo, nalë rac shtu'u më lë'ë hia'a nu bëne'e më llëru'bë favurë parë lë'ë hia'a. Quëhunë më compa'ni lë'ë hia'a parë tsaldí ldu'u hia'a más nu parë gac bë'a hia'a de quë bè'në më salvar lë'ë hia'a lu cashtigu shtë më. <sup>17</sup> Rna'bë na'a lu më de quë gunë më compa'ni lë'ë të parë gapë të valurë nu fuersë parë gunë të shchi'ni më nu guëni'i të shti'dzë më lu ra mënë.

### 3

*Gulë guna'bë lu Dios por lë'ë na'a*

<sup>1</sup> Stubi cusë rnia'a lu të bëchi la sa' hia'a, gulë guna'bë lu Dios por lë'ë na'a parë más nasesë guërë'tsë diza'quë shtë Dadë Jesús lu ra më shtë guë'dchiliu. Gulë guna'bë lu Dios de quë gunë rall recibirin con gustë nu de quë tsaldí ldu'u rall diza'quë, igual cumë ziquë bè'në të recibirin. <sup>2</sup> Gulë guna'bë lu Dios de quë gunë më librar lë'ë na'a guia'a nguii mal nu ra narunë cuntrë shchi'ni Dios. Pues lëdë grëdi'i mënë rialdí ldu'u rall diza'quë narni'i na'a <sup>3</sup> perë nabënë na Dadë Jesús nu gunë më lo quë naguni'i më. Guldí më gunë më compa'ni lë'ë të parë gac të firmë lu shnezë më nu lë'ë më quëhapë më lë'ë të lu pudërë shtë mëdzabë. <sup>4</sup> Napë na'a confiansë lë'ë të purquë na të shmënë më, de quë quëhunë të



ra cusë narnibë'a na'a gunë të. Nu tsagla'guë guëzu'bë diaguë të grë cusë ni. <sup>5</sup> Rna'bë na'a lu Dios gac bë'a të de quë rac shtu'u më lë'ë të. Rna'bë na'a gunë më compa'ni lë'ë të parë gapë të más pacënci masiá guëldënú mënë lë'ë të.

*Runë tucarë grë mieti gunë rall dchi'ni*

<sup>6</sup> Rnibë'a na'a lu të bëchi la sa' hia'a, purquë na na'a muzë shtë Dadë Jesucristo de quë adë gunë të igual naquëhunë ra sa' të nanadë rac shtú'udi'i gunë dchi'ni. Nabëchi rall nu adë rúnëdi'i rall rëspëti enseñansë naguni'i na'a lu rall. <sup>7</sup> Bien nanë të de quë runë tucarë grë të gunë të dchi'ni igual ziquë bédë'në na'a dchi'ni dzë guquërelde na'a con lë'ë të. <sup>8</sup> Gudilli na'a por grë cumidë nagudáu na'a. Dzë la gue'lë bédë'në na'a dchi'ni hashtë bëdzaguë na'a parë adë ni tubi de lë'ë të adë guá'adi'i të nicidá shtënë na'a. <sup>9</sup> Bédë'në na'a dchi'ni parë bëlua'a na'a lë'ë të de quë nabënë na gunë mieti dchi'ni. Be'rquë niadchini na'a lidchi të niadáu na'a sin quë adë niadíllidi'i na'a lu të purquë bédapë na'a derechë parë niadë'në na'a ni. <sup>10</sup> Perë dzë gulezënú na'a lë'ë të, guni'i na'a lu të de quë sa' të nanadë rac shtú'udi'i gunë dchi'ni adë guëdë'ë të pë gaull. <sup>11</sup> Pues rni'i mënë lu na'a de quë bëldá sa' të adë quëhúnëdi'i rall dchi'ni. Runë rall cupar lë'ë rall lu cusë nanadë rlluí'idi'i. Riutë rall la'ni ra cusë naquëhunë mënë. <sup>12</sup> Ziquë muzë shtë Dadë Jesús, rnibë'a na'a nu rni'inú na'a lu të, runë tucarë gunë ra nguui ni shchi'ni rall parë gau rall. Adë tsutëdi'i rall lidchi sa' rall parë quili rall pë gau rall.

<sup>13</sup> Adë tsasháquëdi'i ldu'u të. Gulë tsagla'guë gunë të ra cusë za'quë delantë lu ra mënë. <sup>14</sup> Talë nanú tubi nguui ladi të nanadë rzu'bë diáguëdi'i di'dzë rë' nacagshe'ldë na'a iurne', gulë guná chull. Adë

guëtsá'guëdi'i të lë'ëll parë guëtú lull. <sup>15</sup> Gulë guc shtu'u lë'ëll nu gulë guni'inú lë'ëll ziquë bëchi sa' të, lédëdi'i ziquë tubi enemigu shtë të.

*Ndë'ë gualú cartë shtë Pablo con tubi saludë*

<sup>16</sup> Siemprë nadápa'a paz por Dadë Jesucristo; por ni rna'bë na'a lu më gunë më compa'ni parë cuedchí ldu'u të. Rac shtu'u na'a gapë të tubi vidë za'quë siemprë ancalë nanú të, nu rac shtu'u na'a cuezënú Dadë Jesucristo lë'ë të, grë të.

<sup>17</sup> Na Pablo gualú bëquëa'a cartë rë' lu të con tubi saludë parë grë të ziquë rquëa'a grë cartë narshe'lda parë gac bë'a të nahin tubi cartë nabëquëa'a. <sup>18</sup> Guëne'e Dadë Jesucristo llëru'bë bendición parë grë të. Amén.

## Primerë cartë nabëquë'ë San Pablo lu Timoteo

*Bëquë'ë Pablo cartë rë' lu Timoteo*

<sup>1</sup> Na Pablo, nahia poshtë shtë Jesucristo por mandadë shtë Dios el quë nagunë salvar lë'ë hia'a. Bëshe'ldë Dadë Jesucristo na; na më el quë naguëne'e vidë sin fin juntë con lë'i'. <sup>2</sup> Quëquëa'a cartë rë'lul, Timoteo, nal cumë ziquë shinia purquë gualdí ldu'ul Jesucristo iurë guni'inúa lë'ël diza'quë. Rac shtua'a gápël favurë shtë Dios, quë guëga'a ldu'u më lë'ël, quë rbedchí ldu'ul por pudërë shtë Dadë Dios con Jesucristo, Shláma'a.

*Gulë gapë cuidadë por ldai' falsë*

<sup>3</sup> Antsë bëna incarguë lë'ël guëá'nël ciudá Efeso mientras tsahia regiuni Macedonia; gunia'a lul iurní de quë napë quë guëñibë'al mënë parë adë guëluá'adi'i rall stubi clasë ldai'. <sup>4</sup> Nu adë guëquë'ëdi'i rall listë llëduni ra lë shtë shtadë guëlu' rall, nu adë gúnëdi'i rall cuendë di'dzë shtë nguiu bishi purquë fin shtë ra cusë ni nadë más rdildi di'dzë ra mënë. Adë runë rahin compaňi parë guëdë'na'a cumplir lo quë narac shtu'u Dios. Sulë por fe gúnël cumplir voluntá shtë më. Grë ndë'ë quëhuna incarguë lul stubi vultë.

<sup>5</sup> Lo quë narac shtua'a gunë të, gac shtu'u të sa' të con guëdubinú ldu'u të sin mal llgabë, nu tsaldí ldu'u të Jesús de verdá. <sup>6</sup> Bëldá mënë nabësa'në lu nezë za'quë shtë Dios, guanaldë rall tēchi di'dzë nadë guëllu'idi'i. <sup>7</sup> Rac shtu'u rall gac rall mësë shtë lëy nabëquë'ë Moisés perë adë riasëdi'i rall pë lo quë narni'i rall. Rac bë'adi'i rall

pë runë cuntienë di'dzë narni'i rall con llëru'bë confiansë.

<sup>8</sup> Rdë'ë hia'a cuendë de quë lëy na za'quë, sulë si talë guëlua'a hia'a de acuerdë según voluntá shtë Dios. <sup>9</sup> Rdë'ë hia'a cuendë de quë lëy adë rzúdi'i lu ra narunë bien purquë Dios bédë'ë lëy parë grë ra mënë mal con grë ra narzu'bë diáguëdi'i shti'dzë Dios, grëtë' ra narunë cuntrë Dios con ra nanapë duldë, grëtë' ra nadë runë rëspëti Dios con grë ra nadë nēdi'i gunë cuendë shti'dzë më, grë ra narguini shtádi' nu ra narguini shn'ai', grëtë' ra narguini mënë gati mënë, <sup>10</sup> nu grë ra narquënú tse'lë sa'll, nu grë ra naná rquënú mizmë sa' nguiu, grë ra narbaa'në parë cu rall dumí, parë grë ra naná bishi ra, nu grë ra narunë jurar con bishi; por ra cusë ni rzu lëy shtë Dios. Nu lë'ë lëy rzu parë grë ra narunë cuntrë enseñansë za'quë. <sup>11</sup> Ra enseñansë rë' nahin de acuerdë con diza'quë shtë Dios. Di'dzë ni rni'i de quë llëru'bë na pudërë shtë Dios. Mizmë lë'ë më bë'në incarguë diza'quë ni guiahia.

*Rdë'ë Pablo graci lu më por favurë nabë'në më*

<sup>12</sup> Quëgdë'ëhia graci lu Dadë Jesucristo, bëne'e më pudërë parë guadi'dza diza'quë purquë gualdí ldu'u më na ziquë tubi muzë nagunë cumplir voluntá shtë më. Gulë më na parë guna shchi'ni më. <sup>13</sup> Gulë më na aunquë antsë napa gustë guni'ihia didzabë guëc më, bëna cuntrë lë'ë më, gurushtiahia guëc më, perë bëga'a ldu'u më na purquë todavía adë gac bë'adia'a pë canihuna. Adë bēdchínidi'i llni shtë Dios guëca. <sup>14</sup> Perë llëru'bë favurë napë më parë na; iurne' rac shtua'a lë'ë më; rialdí ldua'a shti'dzë më. Grëhin ze'dë de Cristo Jesús purquë nahia unidë con lë'ë më.

<sup>15</sup> Na ciertë nu grë mieti napë quë tsaldí ldu'u rall de quë Cristo

Jesús bidë lu guë'dchiliu parë gunë më salvar grë ra nanapë duldë. Nu nahia primërë pecadurë entrë grë mieti. <sup>16</sup> Perë bëga'a ldu'u më na, sulë parë guëlua'a grë pacënci shtë më la'ni vidë shtëna. Guca primërë entrë grë ra pecadurë, perë lë'ë më gulë më na parë gaca tubi ejemplë lu grë ra natsaldí ldu'i lë'ë më të parë gapë rall vidë sin fin. <sup>17</sup> Por ni runë tucarë guëdë'ë mieti graci nu hunurë lu Rëy nanabani parë siempër, el quë nadë rátidi'i, el quë nadë chu rnádi'i lúhi', parë lúniquë Dios verdaderë nanápëdi'i fin. Amén.

<sup>18</sup> Timoteo, cagnia'a lul ziquë shinia, guagla'guë tsaldí ldú'ul lë'ë më con buen llgabë. Ra di'dzë naguni'i ra muzë shtë më iurë bë'nël recibir dchi'ni shtë më, gunë rahin compa'ni lë'ël iurne'. Guc tubi suldadë za'quë shtë Jesús. <sup>19</sup> Adë guësá'nëdi'íl fe shtënël sino tsaldí ldú'ul lë'ë më más. Guagla'guë lu shnezë më con buen llgabë, pues bëldá mënë bëniti rall lu shnezë Jesús. Bëquë guia'a rall llni nabëdë'ë Dios. <sup>20</sup> Zni guzac Himeneo nu Alejandro, lë'ë naná bëna intriegu lu Satanás të parë gac bë'a rall rqui'ni cuezë ra di'dzë dzabë narni'i rall cuntrë Dios.

## 2

### *Gulë guna'bë Dios por grë mënë*

<sup>1</sup> Primeramentë rac shtua'a gunë të ruëguë lu Dios, nu gulë guna'bë lu më, nu gulë guadi'dzë'nú lë'ë më, nu gulë bédë'ë graci lu më por grëtë' ra mënë. <sup>2</sup> Gulë guna'bë lu Dios por grë gobiernë nu grëtë' autoridá të parë guédápa'a tubi vidë sin dishi'bi, nu parë guédë'na'a cumplir voluntá shtë më nu parë guédápa'a vidë naná de acuerdë con shti'dzë më. <sup>3</sup> Zndë'ë rac shtu'u Dios guédë'na'a cumplir naná correctë delantë lu më, el quë nangunë salvar lë'ë hia'a. <sup>4</sup> Rac shtu'u më grëtë' nguiu gac salvar nu rac shtu'u më grëtë' nguiu gac bë'a rall

guadë naná verdá shtë më. <sup>5</sup> Nanú tubsë Dios nu nanú tubsë nazú guëlau entrë nguiu nu Dios; më ni rni'inú Dios por ra nguiu. Lë'i' na Dadë Jesucristo. Na më nguiu. <sup>6</sup> Jesucristo bë'në intriegu mizmë lë'i' lu galguti parë gudilli më duldë shtë hia'a con præci rënë shtëhi'. Iurë bë'në Dios disponer, bë'në më testificar por galguti shtë Jesús gunë më salvar lë'ë hia'a. <sup>7</sup> Gudili më na ziquë mensajerë nu poshtë shtë më, nu parë guëluá'ahia ra mënë nanádi'i më israelitë lla tsaldí ldu'u rall nu parë gac bë'a rall pë na verdá. Ruadi'dza verdá, lëdë bishidi'i.

<sup>8</sup> Por ni rnia'a lu të, rac shtua'a de quë guëdubi ladë guëna'bë ra mënë lu Dios, guëdisë rai' oraciuni lu Dios, perë sulë con ldu'u limpi sin ni tubi llanë, nilë dishi'bi. <sup>9</sup> Nu rac shtua'a de quë ra na'a gacu rai' shabë rai' ziquë runë tucarë, lëdëdi'i con lujë. Gapë rai' rëspëti lu sa' rai'; adë guëzë'ëdi'i rai' begu con lujë u orë u guë'ë naná lasaquë zihani dumí. Gácudi'i rai' shabë nalasac zihani dumí nadë más parë guëna mënë lo quë nanapë rall. <sup>10</sup> Mejurë gacu ra na'a stubi lari naná obrë za'quë ziquë runë tucarë gunë mieti naná shmënë Jesús. <sup>11</sup> Ra na'a napë quë guëac dchi parë guësë'dë rai' nu gac rai' obedientë. <sup>12</sup> Adë rdë'édia'a sí guëlua'a ra na'a ra shmënë Dios, nilë rribë'adi'i rai' nguiu sino guëac dchi ra na'a <sup>13</sup> purquë primërë bëntsa'u Dios lë'ë nguiu; despuësë bëntsa'u më lë'ë na'a. <sup>14</sup> Adë bësiguëdi'i mëdzabë lë'ë Adán sino Eva. Por naná guguë na'a iurní, gulaguë na'a la'ni duldë <sup>15</sup> perë gac salvar ra na'a iurë ralë ra shíni', si talë tsagla'guë tsaldí ldu'u rall shti'dzë më, si talë rac shtu'u rall Dios nu si talë quërelëdë rall bien lídchill, nu si talë adë gúnëdi'íl cumplir deseó mal nananú la'ni ldú'ull.

## 3

*Ra naná encargadë con shchi'ni Dios*

<sup>1</sup> Si talë tubi nguiu rac shtú'ull gápëll catë guëñibé'ai' ziquë encargadë shtë los de más shmënë Dios, pues nahin tubi cusë za'quë lo quë narac shtu'u mënë ni. <sup>2</sup> El quë nanapë carguë ni, rqui'ni guëbánill tubi vidë za'quë lu sa'll të parë ni tubi adë chu guëñí'idi'i guëquëll. Napë quë gápëll mizmë lé'ëll de grë duldë; gápëll tubsë tsé'lëll. Gac mënë ni de buen llgabë; gáquëll më rëspëti. Gáquëll tubi narunë recibir visitë lídchill, nu gáquëll nasini parë guëluá'all los de más mënë. <sup>3</sup> Adë gúdi'ill zili vini; adë quíli'di'ill dishi'bi, ni gáquëdi'ill narzebi ldu'u pë shtë mënë. Más bien gáquëll tubi nguiu nadu'u nu adë tildi dí'dzëdi'ill con sa'll; adë sébidi'i ldú'ull dumí. <sup>4</sup> Nu rqui'ni guëñibé'all lídchill za'quë za'quë, nu shínill gapë rai' rëspëti lu shtadë rai'. <sup>5</sup> Si talë adë gáquëdi'i guëñibé'all lídchill con shínill, ¿llallë gáquëll guëñibé'all los de más naná grupë shtë shmënë Dios? <sup>6</sup> Lë'ë encargadë shtë shmënë Dios, adë gáqui' tubi më nanapë du'pë tiempë dizdë bé'ni' recibir Cristo Jesús, no sea quë ldáguëll la'ni mizmë condenación nagulaguë mëdzabë; guc shtú'ull gáquëll më ru'bë. <sup>7</sup> Nu rqui'ni tubi encargadë con shmënë më gáquëll rëspëti por los de más nanadë rialdídi'i ldu'i diza'quë, no sea guëldáguëll lu duldë nu ra sa'll guëni'i guëquëll. Ni na tubi trampë shtë Satanás.

*Ra narunë compa'ni ra encargadë con ra shmënë Dios*

<sup>8</sup> Zni zac, ra diáconos, ra narunë compa'ni entrë ra shmënë Dios, gac rai' mënë rëspëti, mënë narunë cumplir shtí'dzi', mënë nadë rzuu'dchidi'i nu adë rzëbidi'i ldu'u rai' dumí. <sup>9</sup> Napë quë gac ra mënë ni nguiu naná riasë bien diza'quë

naná bëru'u lu llni iurne'. Gac rai' nguiu sin ni tubi enga'ni la'ni ldú'i'. <sup>10</sup> Primërë gac probar ra mënë ni, si talë adë chu guëdchí'bëdi'i galquíá cuntrë nguiu ni. Hia guëná'zi rai' dchi'ni ziquë muzë shtë los de más shmënë Jesús. <sup>11</sup> Mizmë zni ra tse'lë shtë diáconos gac rall mënë rëspëti; gáquëdi'i rall nachismë; gac rall ra naquëhunë cumplir shtí'dzi'. Gac rai' na'a za'quë të tsaldí ldu'u sáhi' lé'ë rai'. <sup>12</sup> Tubi diácono napë quë gápëll tubsë tsé'lëll, nu napë quë guëñibé'ai' bien shíni' con grë shfamíli' <sup>13</sup> purquë ra narunë sirvë ziquë diáconos, si talë gunë rai' cumplir bien shchi'ni më, gunë rai' gan rëspëti nu confiansë shtë sa' rai'. Guadi'dzë rai' diza'quë shtë Cristo Jesús sin quë adë rdzëbëdi'i rai'.

*Diza'quë shtë Dios*

<sup>14</sup> Rac shtua'a gue'dë guënahia lul lueguë, perë mientras quëquëa'a ra cusë rë'. <sup>15</sup> Si talë gac ldë'ëhia, gac bé'al la runë tucarë guëquërdël entrë los de más shmënë Jesús, quiere decir, entrë ra famili shtë Dios. Pues grupë shtë shmënë Dios na ziquë pilari narapë hiu'u. Na rall ziquë cimientë shtë hiu'u naná quëhapë verdá shtë Dios. <sup>16</sup> Llëru'bë na ra enseñansë nadápa'a. Bëlua'a më rahin; iurní rialdí ldu'u hia'a ndë'ë:

Bëdchini Dios con cuerpë shtë nguiu,

nu Espíritu Santo guní'i tubldí na shcuendë më.

Guná ra ianglë lu më.

Ra mënë biadi'dzë rall diza'quë shtë më lu ra mënë guëdubi naciuni.

Mënë gualdí ldu'u rall shti'dzë më, nu bé'në Dios recibir lé'i' lu gube'e stubi.

## 4

*Ra narlua'a tëchi lu shti'dzë Dios*

<sup>1</sup> Espíritu shtë Dios rni'i ldi de quë lútimë tiempë bëldá mënë guësa'në

rall shti'dzë Dios. Tsanaldë rall tëchi ra espíritu mal narsiguë, nu tsaldí ldu'u rall stubi ldai' falsë naze'dë de mëdzabë. <sup>2</sup> Guëquë diaguë rall di'dzë shtë ra mësë falsë naná ziquë guetë nadchi'bë lu dchi'li. Llgabë ra hiembrë ni adë rínidi'i ra; nahin ziquë tubi cusë naná cuë gui'i con gui'bë ldë; hiadë rínidi'in. <sup>3</sup> Ra mënë ni nēdi'i rall guëtsë'a mieti; nēdi'i rall gau mënë belë; perë Dios bēntsa'u grētë' dau ni. Na parë ra narialdí ldu'i lē'ë më gau rallin, nadë más guëdë'ë rall graci lu më. <sup>4</sup> Grētë' nabēntsa'u Dios bien nahin. Ni tubi adë chu guëquë guiá'adi'in sino gulë bē'në recibirin. Gulë bēdë'ë graci lu më <sup>5</sup> purquë shti'dzë Dios runë ldai' grētë' guëc dau iurë rná'ba'a lu më.

*Tubi muzë za'quë shtë Jesucristo*

<sup>6</sup> Si talë quëgluá'al enseñansë rē' lu ra bëchi sa'l, iurní nal tubi muzë za'quë shtë Dadë Jesucristo, nu mizmë lē'ël tsagla'guë gac alimentárël con shti'dzë Dios. Tsasël más ldai' za'quë narianáldël tëchi'. <sup>7</sup> Adë rúnēdi'il cuendë ra enseñansë falsë, nilë cuendë falsë sino quë ziquë tubi narunë ejercici diari, bēsë'dë shti'dzë Dios bien. <sup>8</sup> El quë narunë ejercici quëhúnëll provëchë por du'pë tiempë perë el quë narunë ejercici espíritual, el quë naquëhunë cumplir voluntá shtë Dios, quëhúnëll provëchë iurne' mientras quërëldëll lu guë'dchiliu nu quëhúnëll provëchë parë tubi vidë naguëdchini más despuësë. <sup>9</sup> Di'dzë ni na verdá nu runë tucarë grë mieti tsaldí ldu'u rallin. <sup>10</sup> Ze'dë guëdchini stubi vidë; por ni rdë'na'a dchi'ni; rdë'na'a fuersë purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzi'; dzulëza'a Dios nanabani. Na më el quë nardë'ë vidë parë grë mieti perë másru'u gunë më salvar ra naná rialdí ldu'u shti'dzë më.

<sup>11</sup> Bëlua'a nu gunibë'a grētë' enseñansë rē'. <sup>12</sup> Gubani bien guëdubi tiempë tē adë gúnēdi'i mënë desprëci lē'ël purquë nal

sultërë, más bien gáquël tubi ejemplë lu grë ra narialdí ldu'i diza'quë. Gáquël ejemplë za'quë manërë naruadi'dzël nu por conductë shtënl. Gáquël ejemplë lu sa'l con purë llgabë limpi. <sup>13</sup> Mientras lē'ë na guelda nga'li, guagla'guë bi'ldi ra Sagradas Escrituras lu ra mënë nu biadi'dzë lu rai' shti'dzë Dios. Nu bēdë'ë cunseju lu rai' lla runë tucarë guëquërdë rai'. <sup>14</sup> Siemprë bē'në dchi'ni con fuersë nu llni shtë Dios, cusë nabë'nëll recibir iurë bēdchi'bë guia'a ra më guani'si guëquël, iurë guni'i rai' cusë nagúnëll.

<sup>15</sup> Guagla'guë gúnëll cumplir ra cusë rē' con guëdubinú ldu'ul parë gac bë'a mieti lla ziaglá'guël másru'u delantë con lē'ë më. <sup>16</sup> Gupë cuidadë mizmë lē'ël nu gupë cuidadë enseñansë naquëgluá'al, nu guagla'guë gáquël firmë lu shnezë më. Si talë quëhúnëll zndë'ë, gúnëll segurë salvaciuni shtënl nu salvaciuni shtë ra narquë diaguë shti'dzël.

## 5

*Conductë shtë Timoteo lu mënë*

<sup>1</sup> Adë rni'idi'il guëc ra më guani'si naná encargadë con shchi'ni Dios, sino guni'inú lē'ë rai' con rëspëti ziquë ruadi'dzënl shtëdël. Nu biadi'dzënl lē'ë ra nguiu de menos edá cumë si fuërë na rai' bëchil. <sup>2</sup> Bē'në tratë ra na'a gushë cumë ziquë mizmë shní'al, nu ra na'a de menos edá, biadi'dzënl lē'ë rai' ziquë zánëll. Gápël rëspëti parë lē'ë rai'.

<sup>3</sup> Bē'në compa'ni ra viudë, perë sulë ra naná viudë nanadë nápēdi'i famili. <sup>4</sup> Si talë tubi viudë náp'i shíni' u shinillágui', ra shíni' napë quë tsasë rall runë tucarë gúnëll compa'ni ra shtëdi' u shmámi'; zni quilli rall lo quë naze'bi rall. Ni na correctë gunë tubi shmënë Dios. Lu Dios na za'quin nu nahin voluntá shtë më. <sup>5</sup> Tubi viudë de verdá lu Dios, na el quë nanápēdi'i ni tubi

shfamíli', nu tsagla'guë rialdí ldu'i' Dios, nu quëhúni' oraciuni dzë la gue'lë. Quëhúni' ruëguë lu Dios. <sup>6</sup> Perë lë'ë viudë nariagla'guë tëchi deseo mal nananú la'ni ldu'i, pues nall ziquë tëgulë aunquë nabánill. <sup>7</sup> Gunibë'a grë ndë'ë lu ra viudë të parë guëquërelde rall bien sin ni tubi faltë. Iurní nidi'i nicidá parë guëni'il guëc rai'. <sup>8</sup> Perë si talë tubi shmënë Dios nëdi'i gápëll shfamíll u ra naquërelde'nú lídchill, pues hia bëquë guiá'all shti'dzë Dios; nall más peor quë tubi nadë rialdídi'i ldu'i Dios.

<sup>9</sup> Lu listë shtë ra viudë, adë rquë'ëdi'il lë grë rall, sulë ra nanapë sesenta izë u más, ra nagupë tubsë tsé'li', <sup>10</sup> ra nabë'në obrë za'quë lu sáhi' ziquë ra nagupë bien shíni', ra nabë'në recibir visitë lídchi', ra nabë'në sirvë con galnadu'u ra shmënë Jesús, ra nabë'në compa'ni ra naquëhunë sufrir lu cusë dushë, ra nazianaldë tëchi ra cusë za'quë. Ra viudë ni na verdá. Runë tucarë gunë të compa'ni lë'ë rai'.

<sup>11</sup> Perë adë rquë'ëdi'il lu listë lë ra viudë lliguë purquë iurë ra deseo mal guëdchíni stubi, rlua'a tëchi rai' lu Cristo nu rac shtu'u guëtsë'a rai' stubi. <sup>12</sup> Pues iurní napë rai' faltë purquë adë bé'nëdi'i rai' cumplir primëre comprumisi shtë rai' con Dadë Jesús. <sup>13</sup> Más de ni, quëac rall nabëchi lu dchi'ni; ria rall hiu'u por hiu'u; lëdë niá'asëdi'i galnabëchi sino nu zac ruadi'dzë rall cusë adë guëllu'idi'i nu riutë rai' asuntë adë rúnëdi'i tucarë lë'ë rai'. <sup>14</sup> Por ni rnia'a, ra viudë lliguë guëtsë'a rai' stubi të gapë rai' shini rai'; guënbë'a rai' prupi shfamili rai' të parë adë guëdë'ëdi'i lugar guëdchi'bë Satanás galquiá cuntrë shmënë Dios. <sup>15</sup> Pues hia bëldá viudë bësa'në rall shnezë Jesús parë zianaldë rall tëchi Satanás.

<sup>16</sup> Si talë tubi shmënë Dios, sea na'a u nguui, nanú viudë entrë

shfamíll, runë tucarë lë'ëll gúnëll compa'ni viudë ni të parë nidi'i nicidá parë grupë shtë shmënë Dios gapë rai' na'a ni, sino gunë rall compa'ni ra viudë de verdá, el quë nanápëdi'i famili nu adë pë nápëdi'i rai'.

<sup>17</sup> Ra më guani'si, ra narnibë'a ra shmënë Dios, si talë quëhunë rai' bien, los de más mënë napë quë gunë rall rëspëti lë'ë rai' ziquë tubi muzë narunë tucarë chupë pagu. Rëspëti ni runë tucarë especialmente ra naruadi'dzë diza'quë nu el quë narlua'a shti'dzë Dios.

<sup>18</sup> Pues Sagradas Escrituras rni'i: "Adë rgúdi'il guë'shu rua' ngunë naná rguitsë bë'dchi'", nu zac rni'in: "Ra narunë dchi'ni, nápëll derechë parë pagu shtë rall".

<sup>19</sup> Adë rúnëdi'il cuendë grë ra naná rdchi'bë ra galquiá cuntrë ra më guani'si entrë ra shmënë Dios, sulë si nanú chupë u tsunë testigu, iurní sí, bë'në casë lë'ë rall. <sup>20</sup> Perë ra naziagla'guë runë duldë, pues rqui'ni guëni'il guëc rall delantë lu grë ra shmënë Dios të parë los de más sa' rai', guëdë'ë rai' cuendë nadzë'bë na cashtigu shtë më. <sup>21</sup> Runa incarguë lë'ël delantë lu Dios nu Dadë Cristo Jesús nu delantë ra ianglë naquëbezë'nú Dios, de quë tsaglá'guëll tëchi ra rëglë rë'; bë'në juzguë bien; bë'në tratë igual grë sa'l. <sup>22</sup> Adë riúbëdi'i ldu'ul parë guëdchi'bë guiá'al guëc ra mënë parë gunë rai' recibir carguë entrë los de más shmënë Dios. Adë gápëdi'il partë con duldë shtë stubi mënë sino gápël mizmë lë'ël de grë duldë.

<sup>23</sup> Ziquë zihani vultë rac lluu' lá'nil, bii' du'pë vini, lëdë sulë nísëdi'i të parë guëac lá'nil.

<sup>24</sup> Ra cusë mal naquëhunë bëldá nguui, lueguë rlua'ain; napë quë gac juzgar rall. Ra cusë mal naquëhunë sëbëldá nguui, naga'chi nahin iurne' perë napë

quë guëru'uin lu llni. <sup>25</sup> Igual na con cusë za'quë naquëhunë nguïu. Bëldá vësë clarë rlua'a rahin lueguë; nanú adë rluá'adi'i rahin lueguë, perë adë nídi'i mudë guëa'në ra cusë ni naga'chi por llëduni tiempë.

## 6

<sup>1</sup> Grë ra naná bajo ordë shtë ra lamë, pues rqui'ni gapë rall llëru'bë rëspëti lu shlamë rall të parë adë chu guëni'idi'i mal cuntrë Dios shtë hia'a nu cuntrë diza'quë shtë Jesús. <sup>2</sup> Si nanú ra naná bajo ordë shtë lamë naná rialdú ldu'i diza'quë, pues rqui'ni másru'u gapë muzë ni rëspëti lu lamë purquë nall shmënë Jesús. Runë tucarë lë'ë muzë gúnëll dchi'ni lu lamë purquë nall tubi sa' narunë recibir resultadë shtë dchi'ni naquëhunë muzë, nu rac shtu'u Dios lë'ë lamë ni. Bëlua'a di'dzë rë' lu rall nu guni'inú lu mënë conseju rë'.

*Ldai' za'quë parë guëquitë ldu'u mënë*

<sup>3</sup> Si talë chu quëglua'a stubi cusë falsë, cusë naná'di'i de acuerdë con enseñansë za'quë shtë Dadë Jesucristo, u si talë adë rialdíd'i ldu'ull diza'quë narni'i lla gunë mi-eti cumplir shti'dzë Dios, <sup>4</sup> pues nguïu ni adë rac bë'adi'ill niétiquë; rac shtú'ull mizme lë'ëll. Nanú dese mal la'ni ldu'ull purquë nalë rac shtú'ull tildi dí'dzëll con sa'll. Rdildi dí'dzëll subré pë runë cuntienë dí'dzë. Hia de nga'li ze'dë ra cusë ziquë mbidi, dishi'bi, nu rushtiall lu sa'll, nu napë rall mal llgabë cuntrë sa' rall. <sup>5</sup> Rguili rall di'dzë con ra sa' rall. Na rall mënë nabëniti nezë za'quë shtë Dios. Adë guënëdi'i rall verdá. Quëglua'a rall enseñansë shtë rall parë gunë rall gan dumí. Adë gápëdi'il tratë con mënë ni. <sup>6</sup> El quë naquëhunë cumplir shti'dzë Dios, adë pë runëdi'i faltë lë'ëll, por ni rquitë ldu'ull. <sup>7</sup> Pues sin quë ni

tubi cusë bëdchínia'a lu guë'dchiliu nu iurë gátia'a, guziá hia'a, adë chu bë guá'adi'i. <sup>8</sup> Si talë nápa'a naguëdáua'a con shába'a, nadë más con ni cha guëquitë ldu'u hia'a. <sup>9</sup> Perë grë ra narac shtu'u gac ricu, runë rall duldë; rlaguë rall la'ni trampë shtë mëdzabë. Napë rall llgabë nadë guëllu'idi'i nu napë rall zihani dese mal nanua'a lë'ë ra nguïu lu cashtigu; rniti rall nu rialú mënë ni parë siemprë. <sup>10</sup> Mënë rac shtu'u rall gapë rall dumí, perë amor shtë dumí na ziquë lu'chi shtë grëtë' clasë cusë mal. Pues por galërzebi ldu'u dumí, bëldá mënë bëniti rall lu shnezë Dios. Bësëdchini rall zihani dulurë mizme lë'ë rall.

*Tsagla'guë tsaldí ldu'ul Dios*

<sup>11</sup> Lë'ël Timoteo, nguïu nagulë Dios, bëllu'në lu grë ra cusë rë'. Gáquël më za'quë lu Dios; guagla'guë nezë za'quë; tsaldí ldu'ul Dios; gac shtu'u sa'l; gáquël më pacënci lu sa'l nu gáquël më nadu'u. <sup>12</sup> Ziquë tubi nguïu rdildi con fuersë lu deportë, zni runë tucarëll. Bënë segurë vidë eternë; parë ni guna'bë më lë'ël iurë bë'nëll testificar lu zihani mënë blac rac shtú'ul lë'ë më. <sup>13</sup> Iurne' delantë lu Dios, el quë nardë'ë vidë parë grëtë' ra cusë, nu delantë lu Cristo Jesús, el quë nadë bëdzëbëdi'i lu Poncio Pilato sino guni'i' verdá lu Pilato, quëgnibë'ahia lë'ël, <sup>14</sup> bë'në cumplir diza'quë. Gapë mizme lë'ël de grë cusë mal parë adë chu guëni'idi'i guëquël të adë chu guëni'idi'i cuntrë diza'quë por causë shtë'nëll hashtë iurë guëabré Dadë Jesucristo stubi. <sup>15</sup> Iurë guëga'a iurë, Dios gunë më cumplir grëtë' ndë'ë. Benditë na më. Na më lúniquë Dios pudërusë narnibë'a. Na më Rëy naná lasac lu más quë los de más rëy. Na më Dadë naná lasac lu grë ra dadë shtë guë'dchiliu. <sup>16</sup> Na më lúniquë nadë rátidi'i. Quërelde më lu llni catë

ni tubi adë chu riabí'guëdi'i. Ni tubi mënë adë chu guná lúhi' nu gáquëdi'i guená rall lu më. Shtënë më na grë hunurë nu derechë parë guëñibë'a më parë siemprë. Amén.

<sup>17</sup> Grë ra naná ricu lu guë'dchiliu rë', guni'inú lë'ë rall adë gunë narú'bëdi'i rall lu sa' rall, nilë parë tsaldídi'i ldu'u rall dumí nanapë rall purquë lëdë segúredi'i na cusë ni. Sino gunibë'a lu rall tsaldí ldu'u rall Dios, më el quë rne'e grëtë' ra cusë hashtë de subré parë guëquitë ldu'u hia'a. <sup>18</sup> Gunibë'a lu rall tē parë gunë rall bien con dumí nanapë rall. Gac rall ricu lu Dios con dchi'ni za'quë naquëhunë rall. Runë tucarë gunë rall ayudë con guëdubinú ldu'u rall ca'a ra mënë nanapë nicidá. Adë gáquëdi'i rall nadzabë sino më za'quë. <sup>19</sup> Zni gunë rall tē parë gapë rall tesurë verdadërë naná ziquë cimientë shtë hiu'u narialúdi'i parë tiempë naze'dë.

*Fin shtë cartë*

<sup>20</sup> Timoteo, gupë ra enseñansë shtë Jesús nagunia'a lul; adë riutëdi'il lu ra shti'dzë mësë falsë. Ruadi'dzë rall cusë naná guëllu'ídi'i. Adë rdildi dí'dzëdi'il con shti'dzë rall naná falsë aunquë rni'i rall na rahin di'dzë narac bë'a grë mënë. <sup>21</sup> Bëldá mënë guanaldë tēchi ra enseñansë shtë rall nu bëniti rall shnezë Dios.

Favurë shtë Dios guëa'nin con lë'ël. Amén.



## Segundë cartë nabëquë'ë San Pablo lu Timoteo

*Bëquë'ë Pablo cartë rë' lu Timoteo*

<sup>1</sup> Na Pablo, nahia poshtë shtë Jesucristo. Bëshe'ldë Dios na purquë guni'i ldu'u më más antsë gunë më salvar mënë. Bë'në më prometer gunë më salvar el quë naná unidë con Cristo Jesús.

<sup>2</sup> Quëquëa'a cartë rë' lul, Timoteo; nal ziquë shinia; rac shtua'a lë'ël; rac shtua'a guëdë'ë Dadë Dios nu Cristo Jesús Shlâma'a, zihani favurë nu rac shtua'a cuedchí ldú'ul, nu rac shtua'a guëga'a ldu'u më lë'ël.

<sup>3</sup> Siemprë rëagná ldua'a lë'ël mientras rna'ba lu Dios. Quëgdë'ëhia graci lu më, el quë naquëhuna sirvë lúhi' con llni nananú la'ni guëca, igual ziquë shtadë guëluhia bë'në rai' sirvë lu më. <sup>4</sup> Rëagná ldua'a bí'nil iurë bësëana lë'ël. Pues iurne' nalë rac shtua'a dzë la guelë guënahia lul parë quëquitë ldua'a. <sup>5</sup> Nu rëagná ldua'a lla rialdí ldú'ul Dios de verdá. Primërë shmámël, Loida nu shní'al, Eunice, gualdí ldu'u rai' shti'dzë më; iurní nasegura lë'ël nápël mizmë fe quë lë'ë rai'.

<sup>6</sup> Por ni cagnia'a lul de quë tsagla'guë gúnël usar pudërë nabëne'e Dios parë lë'ël iurë bédchi'bë guiahia guëquël. <sup>7</sup> Poes por lë'ë Espíritu nabëne'e Dios, adë rdzëbëdi'i hia'a lu ra mënë, sino rac guëdë'na'a cuendë guadë naná bien nu guadë naná mal. Nu rac shtu'u hia'a sa' hia'a, nu quëápa'a mizmë lë'ë hia'a de cusë mal. <sup>8</sup> Adë rtúdi'i lul parë guëní'il nal shmënë Dadë Jesucristo nu nilë adë rtúdi'i lul de na por nanúa prësi purquë nahia shmënë më. Gáquël dispuestë parë sac zil por diza'quë.

Gunë më compa'ni lë'ël con pudërë shtë më. <sup>9</sup> Bë'në më salvar lë'ë hia'a nu guna'bë më lë'ë hia'a parë shchi'ni santu shtë më. Bë'në mëhin, lédëdi'i purquë bédë'na'a cusë za'quë, sino sulë purquë ni na voluntá shtë më nu nahin por ra favurë nabë'në më parë mënë naná unidë con Cristo Jesús. Gulë Dios lë'ë hia'a didzë antsë lë'ë guë'dchiliu cueshtë, <sup>10</sup> perë bëlua'a më amor nanapë më parë lë'ë hia'a iurë bëshe'ldë më Cristo Jesús, Salvador shtë hia'a lu guë'dchiliu. Lë'i' bédë'ëi' fin grë ra pudërë shtë galguti. Nu por diza'quë nápa'a llni; iurne' riasë hia'a nezë catë guëbânia'a parë siemprë.

<sup>11</sup> Dios gulë lë'ë na parë guëní'ihia diza'quë nu bëshe'ldë më na cumë poshtë shtë më parë guëluá'ahia ra më nanádi'i mënë israelitë. <sup>12</sup> Por ni rzac zia lu grëtë' ra cusë rë', perë adë rtúdi'i lua purquë rac bë'ahia el quë narialdí ldua'a. Nu napa confiansë lë'ë më napë më pudërë parë adë tsalúdi'i niétiquë lo quë nabëna incarguë gapë më. Gapë mëhin hashtë lë'ë dzë guëdchini më stubi.

<sup>13</sup> Guagla'guë tëchi ra enseñansë za'quë rë', lo quë nabëluá'ahia nu guagla'guë tsaldí ldú'ul shti'dzë Dios nu gac shtu'u sa'l purquë unidë nal con Cristo Jesús. <sup>14</sup> Gupë verdá shtë Dios ziquë tubi tesurë. Lë'ë Espíritu Santo bë'në më incarguë di'dzë ni guiá'al. Lë'i' quëbezënúhi' lë'ë hia'a.

<sup>15</sup> Hia nanël ra naquërelde Asia, bësa'në rall na, cumë Figelo nu Hermógenes. <sup>16</sup> Lë'ë Dadë guëga'a ldú'i' famili shtë Onesíforo purquë lë'ëll zihani vësë bë'nëll compa'ni na, nu bësëquitë ldú'ull na; adë bëtúdi'i lull de quë nanúa prësi. <sup>17</sup> Iurë bédchínill hashtë Roma, adë bësá'nëdi'i gudílill na, nu bédzélëll na. <sup>18</sup> Rac shtua'a lë'ë Dadë Dios guëga'a ldú'i' Onesíforo guëlladchi con Jesús iurë guëabrá më stubi.

Pues nanël lla bé'nëll sirvë na iurë nanúa Efeso.

## 2

### *Muzë za'quë shtë Jesucristo*

<sup>1</sup> Lë'ël Timoteo, guagla'guë bë'në recibir fuersë nu bendición nadápa'a purquë unidë na hia'a con Cristo Jesús. <sup>2</sup> Lo quë nabíníl iurë bëluá'ahia diza'quë lu zihani mënë, bëlua'a ra enseñansë ni lu ra stubi mënë, lu nguiu nangunë cumplir diza'quë, ra naná rac guëlua'a enseñansë ni lu sa'rai'.

<sup>3</sup> Ziquë tubi suldadë za'quë shtë Jesucristo gua'a ldú'ul grë cusë dushë. <sup>4</sup> Ni tubi suldadë naná listë parë tildinull enemigu, riutëll asuntë shtë guë'dchiliu purquë rni'i ldú'ull gúnëll cumplir ordë shtë narnibë'a lë'ëll. <sup>5</sup> Mizmë manërë ni el quë narllu'në carrërë, adë gúnëdi'ill recibir premi si talë adë rllú'nëdi'ill de acuerdë con ra rëglë. <sup>6</sup> El quë narunë dchi'ni lachi, nápëll derechë cá'all primërë tubi partë shtë cusechë. <sup>7</sup> Bë'në llgabë lo quë narnia'a. Lë'ë Dadë guëlua'a më lë'ël parë tsasël grëtë' ndë'ë.

<sup>8</sup> Bëagná ldú'ul, Jesucristo guashtë më ladi ra tëgulë. Guc më llëbni rëy David. Di'dzë ni na diza'quë narni'ihia lu ra mënë. <sup>9</sup> Por diza'quë rë' rzunalde mënë na hashtë nali'bia con cadënë ziquë tubi narguini mënë, perë nídi'i mudë guëldi'bi mënë shti'dzë Dios. <sup>10</sup> Por ni napa pacënci lu cusë mal parë bien shtë ra nagulë Dios të parë gac salvar rall nu guëquërelde rall lu llni nu gluri shtë Cristo Jesús parë siemprë.

<sup>11</sup> Verdá na di'dzë rë':

Si talë gútia'a con lë'ë më, guëbánia'a con lë'ë më.

<sup>12</sup> Si talë sac zi hia'a lu cusë mal por lë'ë më, súbua'a catë rnibë'a më.

Si talë guëquë guiá'a hia'a lë'ë më, lë'ë më guëquë guiá'ai' lë'ë hia'a.

<sup>13</sup> Si talë guëlua'a tëcha'a lúhi', lë'ë më gunë më cumplir shti'dzë më, purquë lë'ë më napë quë gunë më cumplir shti'dzi'.

Adë gúnëdi'i më cambi shti'dzi'.

### *El quë narunë shchi'ni Dios*

<sup>14</sup> Bëlua'a ra mënë të adë rëá'ldëdi'i ldu'u rall, nu gunibë'a lë'ë rall ziquë mizmë Dadë niani'inú lë'ë rall de quë guësá'në rall galërchupë di'dzë lul sa' rall purquë rialú pacënci entrë ra nabini di'dzë ni; nídi'i provëchë con ra di'dzë ni. <sup>15</sup> Bëdë'ë guëdubi fuersë të parë gáquël tubi muzë narsëquitë ldu'u Dios; lu më quëhúnëll dchi'ni. Por ni bëlua'a shti'dzë Dios tubldí lu ra mënë parë adë rtúdi'i lul delantë lu më. <sup>16</sup> Bëzalú grë di'dzë nadë guëllu'idi'i con grë di'dzë nanápëdi'i provëchë. Grë ra naruadi'dzë zni, mizmë lë'ë rall rlaguë rall másru'u la'ni cusë mal. <sup>17</sup> Enseñansë shtë rall rrë'tsin ziquë tubi galguidzë dushë nadë chu rnádi'i. Zni guzac con Himeneo nu Fileto. <sup>18</sup> Bësa'në rall diza'quë; rni'i rall de quë hia bëcua'ñi Dios ra tëgulë nu de quë adë guëabridi'i guëbani ra tëgulë stubi. Hia lë'ë rall quëgsiguë guëc ra mënë hashtë hia bëazë guetë bëldá mënë shnezë Dios. <sup>19</sup> Perë Dios bëzu'bë më ziquë tubi cimientë firmë nanapë tubi letrërë narni'i: "Runguë bë'a Dios grëtë' naná shini më", nu rni'i: "Grëtë' el quë narianaldë tëchi Cristo, grë mënë ni runë tucarë guësá'në rall nezë mal".

<sup>20</sup> La'ni hiu'u shtë mënë nanú trashtë nanactsa'u orë nu bédchichi, también nanú trashtë nanactsa'u hiaguë u benë. Bëldá trashtë runë sirvë parë cusë especial; stubi tantë runë sirvë parë cualquier dchi'ni. <sup>21</sup> Ziquë ni na ra nguiu; si talë tubi nguiu guësá'nëll ra cusë mal, iurní nall ziquë tubi trashtë especial parë nashtënë hiu'u; gáquëll muzë

nagulë Dadë parë gúnëll dchi'ni shtë më. Gac nguui ni preparadë parë grë dchi'ni za'quë shtë më.

<sup>22</sup> Bëllu'në de grë deseo mal nananú la'ni ra ldu'u sultërë nu guagla'guë nezë za'quë; tsaldí ldu'u Dios, gac shtu'u sa'l, nu adë riádi'i ldu'ul por cusë shtë guë'dchiliu. Bë'në grëtë' ndë'e juntë con los de más nanapë ldu'u limpi nu rna'bë rall lu Dios. <sup>23</sup> Adë rúnëdi'il cuendë gardildi di'dzë mënë. Nanël fin shtë cusë ni na dishi'bi. <sup>24</sup> Tubi muzë shtë Dadë napë quë guëbánil bien sin dishi'bi; gáqui' tubi më za'quë, tubi narac guëlua'a shti'dzë Dios; guëluá'ai' con pacënci. <sup>25</sup> Gáqui' tubi narac guëni'inúhi' mënë con galnadu'u. Quëbézi' de quë Dios gunë më cambi vidë shtë ra mënë nanadë rzu'bë diaguëdi'i shti'dzë më, guëabrí ldu'u mënë lu Dios nu tsasë rall verdá shtë më. <sup>26</sup> Manërë ni guëru'u rall lu trampë shtë mëdzabë parë gunë rall voluntá shtë Dios. Bëlá më lë'e rall; napë rall libertá parë gunë rall sirvë lu më.

### 3

*Lla guëquërelde mënë lúltimë tiempë*

<sup>1</sup> Gac bë'al de quë ra lúltimë tiempë guëdchini ra dzë namás naganë, dzë shtë galërzac zi. <sup>2</sup> Ra mënë dzë ni gac shtu'u rall mizme lë'e rall. Gac shtu'u rall dumí. Runë nadjini rall. Runë naru'bë rall lu sa' rall. Rna zá'quëdi'i rall sa' rall. Guëni'i rall cuntrë Dios. Adë guëzu'bë diaguëdi'i rall shti'dzë shtadë rall. Gac rall mënë nardë'di'i graci lu Dios. Nápëdi'i rall rëspëti parë cusë santu. <sup>3</sup> Adë rúnëdi'i rall rëspëti lu sa' rall. Adë gúnëdi'i rall cumplir shti'dzë rall. Adë gápëdi'i rall cariñi sa' rall sino guëni'i guidzë rall guëc sa' rall. Gunë rall intriegu mizme lë'e rall lu duldë. Adë guëgá'adi'i ldu'u rall sa' rall, sino quëhunë nalaa'dchi

rall. Guená tushë rall lu ra mënë za'quë. <sup>4</sup> Gunë rall traicionar sa' rall. Gunë rall cumplir mal deseo nananú la'ni ldu'u rall. Rdë'e rall lugar rdchini llanë la'ni ldu'u rall. Guëni'i rall sulë lë'e rall lasac rall. Gac shtu'u rall más ra cusë shtë guë'dchiliu, lëdë Diósëdi'i. <sup>5</sup> Mënë ni tsagla'guë ria rall iádu'u, perë mizme tiempë adë rsá'nëdi'i gac cambi vidë shtë rall por pudërë shtë diza'quë.

Bëlua'a tëchi mënë ni lu shti'dzë Dios. <sup>6</sup> Entrë ladi ra mënë ni nanú ra natsutë hiu'u catë quërelde na'a. Rsiguë rall ra na'a naná du'pë shgábi' nu napë rall zihani duldë. Ra na'a ni rianaldë tëchi ra deseo mal nananú la'ni ldu'u rall. <sup>7</sup> Rini rall cualquier enseñansë narni'i mënë perë nunquë gac riasëdi'i rall verdá shtë Dios. <sup>8</sup> Ziquë guzac dzë guquërelde Janes nu Jambres, ra naná bë'në cuntrë Moisés, zní zac na mënë ni; gunë rall cuntrë diza'quë shtë Dios. Napë rall llgabë mal. Nápëdi'i rall fe, por ni lasáquëdi'i rall parë Dios. <sup>9</sup> Perë adë guëru'u shnezë lo quë naquëhunë rall purquë tubi dzë ra mënë guëdë'e rall cuendë de quë tuntë na rall ziquë guc con Janes nu Jambres.

*Pablo bë'në incarguë lu Timoteo l dai' za'quë*

<sup>10</sup> Perë lë'ël, bien guanaldë tëchi ra enseñansë nabëluá'ahia lul. Gunal conductë shtëna. Nanël rialdí ldua'a Dios. Nanël pacënci nahia. Nanël rac shtua'a grë sahia. Gunal lla bia'a ldua'a lu ra cusë durë nabë'në mënë cuntrë na. Adë riasháquëdi'i ldua'a con galtuntë shtë bëchi sahia. <sup>11</sup> Nanël lla bëzac zi mënë na nu lla bëna sufrir por shti'dzë Jesús. Hia bínil pë guzaca guë'dchi Antioquía, Iconio, nu Lистра. Nanël zihani vultë guzunaldë mënë na, perë todavía nabania; bëlá Dadë Jesús na lu grë cusë mal. <sup>12</sup> Pues guldía grëtë' ra nanabani de acuerdë con voluntá shtë Dios,

napë quë gunë rall sufrir; guëzac zi rall, <sup>13</sup> perë ra mënë mal con grë ra mësë falsë, más mal tsaglá'guëru'u rall. Rsiguë rall sa' rall nu lë'ë rall guc rall narguguë.

<sup>14</sup> Perë lë'ël Timoteo, gáquël firmë lu enseñansë nabësë'dël. Gualdí ldu'ul ra ldai' ni con guëdubinú ldu'ul. Nanël chu guc mësë shtënë, el quë nabëlua'a lë'ël. <sup>15</sup> Nanël dizdë gúquël llguë'në ra Sagradas Escrituras nanapë pudërë parë guëlua'ain lë'ël lla gac salvárël por fe en Cristo Jesús. <sup>16</sup> Grë ra di'dzë naquë la'ni Sagradas Escrituras naescritin purquë bësë Espíritu Santu shtë Dios lë'ë ra nabëquë'ë shti'dzë më. Rllui'i rahin parë guësé'da'a luhin. Rllui'i rahin parë guëni'inuhin lë'ë hia'a. Runin corregir lë'ë hia'a; culdí rahin lë'ë hia'a tubi nezë catë nápa'a vidë tubldí <sup>17</sup> tē parë grë ra narialdí ldu'i Dios gac rall preparadë; gac gunë rall grë cusë narac shtu'u Dios.

#### 4

<sup>1</sup> Quëhuna incarguë lë'ël delantë lu Dios nu Cristo Jesús, Shláma'a el quë naguëabrí parë gúni' juzgar grë mënë, ra nanabani nu zac ra naná guti. Lë'ë më guëni'bë'a më ziquë rëy iurní. <sup>2</sup> Quëhuna incarguë lë'ël delantë lu më de quë guadi'dzël diza'quë guëdubi tiempë, iurë rzac zi mënë lë'ël nu tiempë adë rzac zidi'i rall lë'ël. Guadi'dzënú ra mënë nanadë rialdí'i ldu'i shti'dzë Dios. Guni'i guëc rall por mal naquëhunë rall. Bëdë'ë cunseju ra narunë faltë risé rall. Lë'ël gáquël muestrë shtë pacënci. Tsaglá'guë bëlua'a con enseñansë shtë më <sup>3</sup> purquë guëdchini tiempë hia ra mënë adë guëzu'bë diáguëdi'i rall enseñansë za'quë perë más tsanaldëru'u rall tēchi llgabë mal shtë rall. Quili rall mësë zihani naguëlua'a ra enseñansë narac shtu'u guini rall. <sup>4</sup> Ra mënë ni guëlua'a tēchi rall lu

ra diza'quë nu tsanaldë rall tēchi ra cuendë bishi; más gunë rall cuendë ra enseñansë falsë. <sup>5</sup> Perë lë'ël, gáquël më pacënci guëdubi tiempë; gua'a ldu'ul iurë rzac zi mënë lë'ël. Guná lla na conductë shtënë lu sa'l. Guadi'dzë diza'quë lu ra mënë ziquë muzë shtë Dios. Bë'në cumplir shchí'nil nabëne'e Dios parë gúnël.

<sup>6</sup> Vidë shtë na hia mërë tsalú ziquë ofrendë lu Dios; hia ziagd-chini iurë parë gatia. <sup>7</sup> Ziquë tubi narllu'në lu carrërë, bëllu'na bien. Ziquë suldadë za'quë bëna cumplir. Bëna gan; guanalda shnezë Dios hashtë ne'. <sup>8</sup> Más delantë quëbeza premi ziquë tubi coronë naguëne'e Dios purquë tubldí na shcuenda lu më; bëna bien. Guëzëlaa'dchi më premi ni iurë guëabrí më stubi. Na më juësi za'quë. Lëdë niá'asëdi'i na guëne'e më premi dzë ni, perë nu zac grë ra naná rac shtu'u guená lúhi'.

#### *Cunseju shtë Pablo parë Timoteo*

<sup>9</sup> Bësiubë parë gue'dë guënal na. <sup>10</sup> Pues lë'ë Demas bësá'nëll na; más rac shtú'ull ra cusë shtë guë'dchiliu rë'. Hia lë'ëll zia'all Tesalónica. Crescente zia'a regiuni shtë Galacia. Tito zia'a Dalmacia. <sup>11</sup> Sulë Lucas quëreldeñúa ndë'ë. Bia'a Marcos tē parë gue'dënu lë'ëll ndë'ë tē gúnëll dchi'ni shtë Dios juntë con na. <sup>12</sup> Bëshe'lda lë'ë Tíquico ciudá Efeso. <sup>13</sup> Iurë guidël, bia'a lari capë nabësëana Troas lidchi Carpo. Nu zac bia'a ra librë nu ra Sagradas Escrituras. <sup>14</sup> Alejandro lë'ë rrërë, nalé mal bë'nëll cuntrë na; lë'ë Dadë quilli según lo quë nabë'nëll. <sup>15</sup> Gupë lë'ël de nguui ni purquë nalé bë'nëll cuntrë diza'quë naru-adi'dza'a.

<sup>16</sup> Iurë guahia primërë vësë parë guna defender na lu gobiernë, ni tubi adë chu bë'në compa'ni na; grëtë' rall bësa'në rall na. Rna'ba lu Dios de quë adë gúnëdi'i më juzguë lë'ë rall por lo quë nabë'në rall.

17 Perë lë'ë Dadë bë'ni' compaňi na dzë ni nu bëne'e më fuersë parë biadi'dza lu mënë grë diza'quë të parë gac bë'a ra më nanádi'i më israelitë, guini rall diza'quë. Zni bëlá më na lu galguti ziquë lu ma dushë.  
 18 Zac guelá më na lu cusë mal nu gupë më na parë tsutéa lugar catë rnibë'a më ziquë rëy. Rac shtua'a gunë mieti alabar lë'ë më guëdubi tiempë sin fin. Amén.

*Saludë narialú cartë rë'*

19 Bë'në saludar Prisca nu Aquila con shfamili Onesíforo. 20 Bëa'në Erasto guë'dchi Corinto. Bësëana lë'ë Trófimo guë'dchi Mileto; rac llú'ull. 21 Guni'i ldú'ul parë guëdchínil antsë lë'ë tiempë naldë guëga'a. Eubulo, Pudente, Lino, nu Claudia, nu grë ra shmënë Dios, rshe'ldë rai' saludë parë lë'ël.

22 Rac shtua'a lë'ë Dadë Jesucristo cuezënúhi' lë'ël nu cagna'ba lu Dios gapë të favurë shtë më. Amén.

## Cartë nabëquë'ë San Pablo lu Tito

### *Cartë nabëshe'ldë Pablo lu Tito*

<sup>1</sup> Na Pablo, nahia tubi muzë shtë Dios nu nahia muzë shtë Jesucristo parë guadi'dza lu ra nagulé Dios parë tsaldí ldu'u rai' más nu parë gac bë'a rai' shti'dzë më naná de acuerdë con tubi vidë santu. <sup>2</sup> Ruadi'dza lu rai' purquë dzuléza'a guëquërdënú hia'a lë'ë më parë siembrë. Dios bë'në prometer vidë eternë antsë cueshtë guë'dchiliu, nu Dios adë rguguëdi'i'. <sup>3</sup> Iurë bëga'a tiempë nabë'në Dios disponer, bëlua'a më voluntá shtë më por diza'quë shtë më; bëru'uhin lu llni lo quë nangunë më por diza'quë shtë më. Bë'në më incarguë guiahia diza'quë ni según mandadë shtë Dadë Dios, el quë nangunë salvar lë'ë hia'a. <sup>4</sup> Quëquëa'a cartë rë' lu Tito; nal ziquë shinia purquë nápël mizme fe quë na. Rac shtua'a gunë ldai' më guëquël, nu guëga'a ldu'u më lë'ël, nu cuedchí ldú'ul por pudërë shtë Dios, Shtáda'a, nu por Cristo Jesús, Salvador shtë hia'a.

### *Dchi'ni nabë'në Tito regiuni Creta*

<sup>5</sup> Na bësëana lë'ël dani la'ni nisëdu'u. Dani ni lë Creta; bësëana lë'ël parë gúnël règlë grë lo quë narunë faltë, nu parë gúnël nombrar më gushë ziquë cabësë shtë iádu'u cadë guë'dchi catë nanú shmënë Dios. <sup>6</sup> Gunibë'ahia lë'ël gulël ra nguiu za'quë, ra ni tubi chu quëgni'idi'i guëc rai', nguiu nanapë tubsë tsé'li', ra nguiu ra shini rai' rialdí ldu'u rall Jesús, nu los de más mënë rni'i rall shini nguiu ni mënë za'quë na rall, lédëdi'i shini nabani mal sin rëspëti. <sup>7</sup> Pues el quë nanapë carguë shchi'ni Dios, nall muzë shtë Dios; napë quë gáqui' më za'quë, adë gáquëdi'i

mënë mal, nilë adë gáquëdi'i nguiu narldë nasesë lu sa'll, nilë tubi narzuu'dchi, nilë tubi narguili dishi'bi, nilë el quë narzebi ldu'u dumí, <sup>8</sup> sino gáqui' nguiu narunë recibir naze'dë lídchi', nu gáqui' tubi nguiu narunë bien, nu quëhúnëll rëspëti derechë shtë sa'll, nu quëápël mizme lë'ël de grë maldá; gúnëll cumplir mandamientë shtë Dios, nu guëquitë ldú'ull grë shti'dzë më. <sup>9</sup> Nguiu ni napë quë tsaldí ldú'ull verdá shtë Dios con guëdubinú ldú'ull tal cumë ziquë bësë'dëll di'dzë ni tē parë gac guëluá'all diza'quë lu stubi mënë tē parë tsagla'guë tsanaldë rall shnezë Dios. Nu nguiu naná encargadë con shchi'ni më, napë quë gáqui' tubi narac ruadi'dzë bien lu ra enemigu shtë diza'quë. <sup>10</sup> Pues cantidá mënë mal rzu'bë diáguëdi'i rall shti'dzë më; ruadi'dzë rall cusë tuntë; rsiguë rall mënë con enseñansë shtë rall. Zihani mënë ni rianaldë tēchi ra custumbrë shtë nariuguë tubi partë delicadë shtë ra llguë'në. <sup>11</sup> Rqui'ni guë'au rua' rall purquë rsiguë rall hashtë grë ra naná tubi famili, tsaldí ldu'u rall enseñansë falsë naquëglua'a mënë ni sulë parë gunë rall gan dumí.

<sup>12</sup> Guc tubi mësë më Creta; guni'll shcuendë mizme më ládzëll: "Ra më cretense siembrë nabishi rall; na rall ziquë ma dushë; nalë rau sha'të rall nu nabëchi rall". <sup>13</sup> Verdá guni'i mënë ni. Por ni guni'inú lë'ë rall tē parë guëabrí tsanaldë rall tēchi enseñansë shtë Cristo, <sup>14</sup> nu parë adë gúnëdi'i rall cuendë grë ra di'dzë falsë shtë më israelitë, nu adë gúnëdi'i rall cuendë ra mandadë shtë mënë narquë guia'a verdá shtë Dios.

<sup>15</sup> Grë ra nanapë llgabë limpi, grëtë' ra cusë limpi nahin; perë parë lë'ë ra nadë rialdídi'i ldu'i nu ra nanapë mal llgabë, parë lë'ë rall

grë cusë nádi'in limpi hashtë nilë shgabë rall nu la'ni ldu'u rall hia gullinin; ldu'u rall nu shgabë rall gadzë con duldë. <sup>16</sup>Rni'i rall de quë nanë rall Dios, parë quëhunë rall negar lë'ë më por lo quë narunë rall. Adë rëuu'di'i ldu'u Dios por lo quë naquëhunë rall; nëdi'i rall gunë rall cumplir shti'dzë më; rlu'i'di'i rall parë cusë za'quë shtë Dios.

## 2

### *Ldai' za'quë*

<sup>1</sup>Lë'ël Tito, bëlua'a lo quë naná de acuerdë con ldai' za'quë. <sup>2</sup>Guni'i lu ra më gushë, gac rai' seri nu gapë rai' rëspëti nu gapë rai' el mizmë lë'ë rai', nu gac shtu'u rai' sa' rai'; gac rai' mënë narua'a ldu'u lu cusë durë nu gapë rai' pacënci. <sup>3</sup>Nu guni'i lu ra na'a gushë, lë'ë quë lë'ë rai' gapë rai' vidë santu lu Dios; adë guad'dzëdi'i rai' chismë, nu adë gáquëdi'i rai' më narzuu'dchi, sino napë quë guëlua'a rai' cusë za'quë lu shfamíli'. <sup>4</sup>Zni guëlua'a rai' los de más ra na'a lliguë të parë gac shtu'u rai' tse'lë rai' nu gac shtu'u rai' shini rai'. <sup>5</sup>Gac tubldí shcuendë rall nu gapë rall llgabë limpi. Gapë rall lidchi rall ziquë runë tucarë, nu guëzu'bë diaguë rall shti'dzë tsé'li' të parë adë chu guëni'idi'i mal cuntrë diza'quë shtë Dios.

<sup>6</sup>Nu zac guni'i lu ra nguiu lliguë, gac rall më naquërelde bien lu sa' rall. <sup>7</sup>Nu mizmë lë'ël gáquël muestrë lu ra sa'l manërë nan-abáni. Gáquël mësë za'quë parë lë'ë rall; bëlua'a lë'ë rall con rëspëti sin ni tubi bishi. <sup>8</sup>Biadi'dzë lu rall de acuerdë con diza'quë shtë Dios të parë adë chu guëni'idi'i na mal lo quë naruadi'dzël. Zni guëtú lu ra narunë cuntrë ra di'dzë shtë Dios. Hia parë guëni'i rall mal de lë'ë hia'a, adë gúnëdi'i rallin.

<sup>9</sup>Guni'i lu ra narunë sirvë lu lamë të parë guëzu'bë diaguë rall

shti'dzë shlamë rall, nu gac shtu'u rall lamë sin guëni'idi'i rall cuntrë lë'ë lamë. <sup>10</sup>Adë cuánëdi'i rall, sino gac rall më za'quë lu lamë të parë manërë naquërelde rall guëlua'a de quë ra enseñansë naze'dë de Dios nu Salvador shtë hia'a; nalë nasa'a nahin. <sup>11</sup>Pues lë'ë favurë ru'bë nabë'në Dios parë mënë narëta' lu guë'dchiliu, hia bëdchinin të parë gac salvar grë clasë mënë. <sup>12</sup>Quëlua'a më lë'ë hia'a de quë napë quë guësá'na'a nezë mal parë guëquërelde'a bien; quëlua'a më de quë napë quë gápa'a tubi vidë ldi, nu gápa'a vidë za'quë lu më, nu gápa'a mizmë lë'ë hia'a lu cusë mal. <sup>13</sup>Mientras cuéza'a iurë lë'ë Dadë Jesús guëabré stubi con pudërë nu llni; guëlua'alú më lu mënë stubi. Blac llëru'bë na pudërë shtë Dios nu Salvador shtë hia'a. <sup>14</sup>Bë'në më intriegu mizmë lë'i' lu galguti parë quílli' duldë nu gúni' librar lë'ë hia'a lu duldë të parë guëzunë më ldu'u hia'a parë gáca'a limpi. Gulë më lë'ë hia'a parë mizmë lë'i' të parë guëquitë ldu'u hia'a.

<sup>15</sup>Bëlua'a grë di'dzë rë'. Tsagla'guë guni'inú ra mënë, nu bë'në corregir con pudërë nabëne'e Dios guí'al. Gubani bien të parë adë chu gúnëdi'i desprëci shti'dzël.

## 3

### *Lo quë narunë tucarë gunë ra shmënë Jesús*

<sup>1</sup>Guni'i stubi lu ra narialdí ldu'i diza'quë, napë quë guëzu'bë diaguë rall ra narnibë'a nu ra autoridá, nu gac rall dispuestë gunë rall cualquier cusë za'quë. <sup>2</sup>Guni'i lu ra mënë, adë guëni'idi'i rall cusë mal cuntrë sa' rall nu adë guëni'idi'i rall chupë tsunë di'dzë, sino gac rall nadu'u; gac rall më humildë nu gapë rall pacënci lu grë mënë.

<sup>3</sup>Pues zac lë'ë hia'a antse adë riasédi'i hia'a nu gubani hia'a lu ra cusë mal nu gúca'a mënë narac

mañi lu sa' hia'a. Guc nambídia'a; rldénú hia'a cualquier mënë, nu bédénú mënë lé'è hia'a. Rna túsha'a lu sa' hia'a. <sup>4</sup> Perë iurë bëru'u lu llni lla rac shtu'u Dios lé'è hia'a, nu blac naza'quë na më Salvador shtë hia'a, <sup>5</sup> bë'në më salvar lé'è hia'a, lédëdi'i purquë bédë'na'a cumplir mandamientë shtë më, sino purquë sulë bëga'a ldu'u më lé'è hia'a; nu bëzunë më almë shtë hia'a nu bëne'e më vidë cubi por pudërë shtë Espíritu Santo. Tsagla'guë guësëdchini Espíritu Santo vidë cubi la'ni ldu'u hia'a të parë gac cambi llgabë shtë hia'a. <sup>6</sup> Por Jesucristo, Salvador shtë hia'a, Dios bëshel'dë Espíritu Santo parë cuezënuhi' lé'è hia'a parë adë gúnëdi'i faltë pudërë ni tubi mumëntë <sup>7</sup> të parë gáca'a shini më sin culpë lu më. Gaquin por tubi favurë nu por pudërë shtë Jesucristo, Salvador shtë hia'a, nu parë gáca'a shini më nanapë esperansë naná vidë sin fin naguëne'e më.

<sup>8</sup> Ra di'dzë ni na verdá. Rac shtua'a guëni'irú'ul ra enseñansë ni lu ra mënë të parë ra nari-aldí ldu'i Dios, guëni'i ldu'u rall gunë rall cusë za'quë. Ldai' rë' naza'quin nu napin provëchë parë mënë. <sup>9</sup> Perë bëlua'a téchil lu di'dzë dishi'bi nu ra cuendë shtë chu guc shtadë guélú mënë, nu asuntë catë ruadi'dzë mënë chupë tsunë di'dzë con catë nanú mënë nardildi di'dzë pë runë cuntienë ra mandamientë purquë grë di'dzë ni nápëdi'i valurë nu rlluí'idi'in parë bien shtë mieti.

<sup>10</sup> El quë narlua'a ldai' falsë nu quëgull divisioni entrë ra shmënë Dios, bë'në corregir lé'ëll chupë u tsunë vueltë; si adë rúnëdi'ill cuendë shtí'dzël, bëgú lé'ëll entrë ladi të. <sup>11</sup> Nguiu ni bënítill lu shnezë Jesús. Nápëll duldë nu mizmë lé'ëll nanëll nacondenádëll.

<sup>12</sup> Iurë guëdchini Artemas u Tíquico naguëshe'lda ndë, bë'në grë cusë parë gue'dë guënal na guë'dchi Nicópolis purquë rac shtua'a guëquërela guë'dchi ni tiempë naldë. <sup>13</sup> Bë'në grë cusë të gúnël compaňi abogado Zenas nu Apolos parë adë gúnëdi'i faltë parë viajë shtë rai'. <sup>14</sup> Nu zac los de más bëchi sa' hia'a tsasé rai' de quë runë tucarë gunë rai' lo quë narac shtu'u Dios të parë gapë rai' narqui'ni rai' nu gunë rai' compaňi ra nanapë nicidá. Zni gac rall mënë ziquë plantë narne'e nashi za'quë.

*Rialú cartë con tubi saludë*

<sup>15</sup> Grë ra naquëhunë compaňi na ndë'ë quëgshe'ldë rai' saludë lul, Tito. Bédë'ë saludë shtë na'a lu grë ra narac shtu'u Jesús nu ra narac shtu'u lé'è na'a.

Rac shtua'a gunë të recibir bendición shtë Dios. Amén.



## Cartë nabëquë'ë San Pablo lu Filemón

*Quëquë'ë Pablo cartë rë' lu Filemón*

<sup>1</sup> Na Pablo nanúa prësi purquë rluá'ahia diza'quë shtë Cristo Jesús. Quëquëa'a cartë rë' juntë con Timoteo naná bëchi sa' hia'a. Quëquëa'a lul, Filemón, nal tubi narunë compaňi lë'ë na'a lu dchi'ni. Nalë rac shtu'u na'a lë'ël. <sup>2</sup> Nu quëquëa'a cartë rë' lu grupë shtë shmënë Jesús nardëá lídchil nu quëquëa'a lu Apia, zanë na'a, nu Arquipo, el quë narunë compaňi lë'ë na'a lu dchi'ni. <sup>3</sup> Gulë bë'në recibir bendición nu gulë cuedchí ldu'u tē por Dios, Shtada'a, nu por Dadë Jesucristo, Shláma'a.

*Amor nu fe shtë Filemón*

<sup>4</sup> Siemprë rdë'a graci lu Dios shtëna iurë rëagná ldua'a lë'ël, nu rna'ba lu Dios por lë'ël <sup>5</sup> purquë binia nalë rac shtú'ul Dadë Jesús nu nalë rialdí ldu'ul shti'dzë më nu rac shtú'ul grët'ë shmënë Dios. <sup>6</sup> Rna'ba lu Dios de quë guëdubi tiempë nanú lugar parë guadí'dzël diza'quë lu ra mënë. Nu rna'bë na'a lu më tē gac bë'al grë ra bendición nadápa'a purquë unidë na hia'a con Cristo Jesús. <sup>7</sup> Nalë bësëquitë ldu'ul na nu rac shtua'a guna sirvë lu Dadë Jesús más purquë nanëa de quë rac shtú'ul ra shmënë Jesús. Filemón bëcha, rquitë ldua'a purquë ra shmënë Jesús napë rall más ánimo parë ra cusë shtë Jesús por lo quë nabë'nël por lë'ë rai'.

*Rna'bë Pablo tubi favurë lu Filemón*

<sup>8</sup> Por ni nu purquë nahia poshtë shtë Cristo, napa derechë parë guë nibë'ahia lë'ël lo quë narunë tucarë gúnël <sup>9</sup> parë mejurë quëhuna ruëguë lul purquë rac shtú'ul na

nu rac shtua'a lë'ël. Na Pablo nahia më gushë, perë iurne' nanúa prësi purquë nahia shmënë Cristo Jesús. <sup>10</sup> Rna'ba tubi favurë lul parë Onésimo naná ziquë shinia; gúqui' shmënë Jesús mientras nanúa lachigui'bë.

<sup>11</sup> Antsë Onésimo gúquëll ziquë tubi muzë shtë'nël nadë rllu'i'di'i perë iurne' nádi'ill zni; gúnëll cumplir narac shtú'ul nu zac lo quë narac shtua'a. <sup>12</sup> Quëgsh'e'lda lë'i' lul; bë'në recibir lë'i' con bien purquë nalë rac shtua'a lë'ël. <sup>13</sup> Rac shtua'a nëa'nënull na ndë'ë parë guëa'nëll shlugarël. Gúni' sirvë mientras nanúa prësi purquë bëluá'ahia diza'quë. <sup>14</sup> Perë adë rac shtú'udia'a guna tubi cusë sin permisi shtë'nël tē parë lë'ë favurë nacagna'ba lul gúnëdi'ilin por la fuersë sino por voluntá shtë'nël. <sup>15</sup> Tal vez Onésimo bësá'nëll lë'ël por du'pë tiempë tē parë iurne' gúnëll recibir lë'i' lídchil parë siemprë. <sup>16</sup> Hia adë rëabrídi'ill ziquë muzë no más sino mejurë quë tubi muzë; bë'në recibir lë'i' ziquë tubi shmënë Jesús narac shtú'ul. Nalë rac shtua'a lë'i' perë lë'ël rac shtú'ul lë'ëll más, lëdë niá'asëdi'i ziquë muzë nabëabrí lídchil sino ziquë bëchil naná unidë con Dadë Jesucristo.

<sup>17</sup> Ziquë nanëll quëhunënú hia'a shchi'ni më; bë'në recibir lë'ë Onésimo cumë ziquë mizmë na. <sup>18</sup> Si talë bë'nëll mal lul, u si talë nazé'bill dumí, guni'i lua blac dumí biá'all, guëguillahin. <sup>19</sup> Na Pablo quëquëa'a cartë rë' con prupi guíahia; na guëguilla cuendë shtë Onésimo aunquë runë tucarë gúnëll cusë ru'bë parë na; nápël vidë eternë purquë biadi'dza lul diza'quë. <sup>20</sup> Nia bëchi, bë'në favurë rë' parë na por amor shtë Dios. Bësëquitë ldua'a por amor nanápël parë Dadë Jesucristo.

<sup>21</sup> Quëquëa'a lul purquë napa segurë de quë gúnëll cuendë shti'dza

nu rac bé'ahia de què gúnèl  
 másru'u de lo què narna'ba lul.  
 22 Mizmè tiempè bè'nè preparar  
 tubi quartè catè guèquèrela  
 purquè quèbeza gunè mè lo  
 què naquègna'bè tè lúhi'; gueldè  
 guènahia lè'è tè.

*Rialú cartè rē' con tubi saludē*

23 Epafras quègshé'ldèll saludē  
 parè lè'è tè nu zac lè'èll nanull  
 lachigui'bè ndè'è purquè rialdí  
 ldú'ull diza'què. 24 Nu Marcos nu  
 Aristarco, nu Demas con Lucas,  
 quègshè'ldè rai' saludē. Quèhunè  
 rai' compañì na lu shchi'ni Jesús.

25 Rac shtua'a de què favurè shtè  
 Dios guèa'nè con lè'è tè. Amén.

## Cartë naguá lu ra Hebreos

*Dios biadi'dzë lu hia'a iurë  
bëdchini shini më*

<sup>1</sup> Tiempë guahietë guni'i Dios lu shtadë guëlú hia'a iurë biadi'dzë ra profetë. Zihani vësë nu zihani manërë guni'inú më lu shtadë guëlú hia'a por enseñansë shtë ra nabiadi'dzë shti'dzë më <sup>2</sup> perë iurne' lúltimë tiempë biadi'dzë më lu hia'a iurë bëdchini shini më, Jesús. Dios bëcueshtë guë'dchiliu por lë'ë shini më, nu gulë Dios shini më parë guë'nibë'ai' grë cusë nananú guë'dchiliu nu gube'e. <sup>3</sup> Lë'ë shini më na ziquë galrabtsë'ë shtë Dios. Ziquë na Dios zni na Jesús, ecsactë ziquë Shtádi'. Por Jesús rni'bi grë ra cusë; por pudërë shtë shti'dzë më adë rialúdi'i guë'dchiliu. Despuësë de bëzunë më almë shtë hia'a de grë duldë, iurní guzubë më lugar shtë hunurë ladë ldi cula'ni Dios pudërusë catë quëbezë më gube'e.

*Shini Dios na más më ru'bë quë ra  
ianglë*

<sup>4</sup> Lë'ë shini Dios na më más më ru'bë quë ra ianglë. Pues bë'në Jesús recibir mejurë lugar; bëtë'ë Dios tubi lë parë shini më namás lasac quë lë shtë ianglë. <sup>5</sup> Dios nunquë adë guni'idi'i' lu tubi ianglë: Lë'ël nal shinia.

Bëna punërë lë'ël; súbël lugar shtë hunurë.

Nunquë guni'i Dios de tubi ianglë: Na nahia Dadë parë lë'ël.

Nu lë'ël gáquël shinia.

<sup>6</sup> Perë iurë bëshe'ldë Dios shini më lu guë'dchiliu, bë'në më honrar lë'i' nu guni'i më:

Grëtë' ianglë shtë Dios gunë rai' adorar lë'ël.

<sup>7</sup> De ra ianglë guni'i Dios:

Quëhunë më gac rai' ziquë mbë.

Gac rai' ziquë be'lë narru'u lu gui'i tē gunë rai' lo quë narnibë'a më.

<sup>8</sup> Perë lu shini Dios guni'i më: Nal Dios; catë rribë'al na parë siempër; adë tsalúdi'in.

Bandërë shtënël quëhunë significar nal rëy justë.

<sup>9</sup> Rac shtú'ul ra cusë tubldí, perë rna túshël nanádi'i de acuerdë con lëy shtë më.

Por ni Dios shtënël bëtiá'ai' sëiti guëquël tē guëquitë ldu'ul más quë grë ra sa'.

<sup>10</sup> Nu zac guni'i Dios de lë'ë më:

Nia Dadë, lë'ël bëcueshtël grëtë' ra cusë dizdë principi shtë guë'dchiliu.

Con guiá'al bëcueshtël gube'e.

<sup>11</sup> Lë'ë rahin tsalú perë lë'ël guëá'nël parë siempër.

Grë rall guëac rall ziquë lari gushë.

<sup>12</sup> Nu lë'ël guëtú'bil guë'dchiliu nu gube'e ziquë daa'.

Gac cambi grë ra cusë ni, perë lë'ël nal mizmë nedzë nu parë siempër; lë'ël guëbánil parë siempër.

<sup>13</sup> Nunquë guni'i Dios lu tubi ianglë:

Guzubë ladë ldi shtëna hashtë guna gan lu grë enemigu shtënël nu guëzu'bë diaguë rall shti'dzël.

<sup>14</sup> Grë ra ianglë na rai' espíritu narunë cumprir voluntá shtë Dios. Bëshe'ldë më lë'ë rai' parë gunë rai' compa'ni ra nabë'në recibir salvaciuni shtë më.

## 2

*Adë chu guësá'nëdi'i salvaciuni  
shtëna'a*

<sup>1</sup> Blac llëru'bë na shini Dios; por ni napë quë guëdë'na'a cuendë bien ra di'dzë nabínia'a tē parë adë chu guësëá'nëdi'i shnezë Dios.

<sup>2</sup> Ra shti'dzë Dios naguni'i ra ianglë antsë, napin pudërë nu grë ra mënë nadë rzu'bë diaguëdi'i shti'dzë më, guc cashtigu rall. Bë'në rall

recibir pagu justë según duldë nu faltë nabë'në rall. <sup>3</sup> Verdá nahin, por ni ç'llallë guëdë'na'a tē parë guëca'chilú hia'a lu juici si talë adë guëzu'bë diáguëdi'ia'a diza'quë? purquë llëru'bë na salvaciuni shtë më. Lë'ë salvaciuni rë' primëre biadi'dzë Dadë Jesús, nu despuësë ra nabini shti'dzë më, bënë'rai' testificar de quë verdá na di'dzë ni. Bëdë'na'a recibir di'dzë shtë salvaciuni de lë'ë rai'. <sup>4</sup> Nu Dios bëluá'ai' shti'dzi' na verdá por sëni nu milagrë nu cusë ru'bë nu por Espíritu Santo nabëne'e më parë cuezënuhi' lë'ë hia'a. Cadë túbia'a bëdë'na'a recibir don nabëzëlaa'dchi Espíritu Santo según voluntá shtë Dios.

*Jesucristo gúqui' ziquë bëchi sa' hia'a*

<sup>5</sup> Stubi puntë; adë gunibë'adi'i Dios de quë guë'dchiliu naze'dë, gaquin bajo ordë shtë ra ianglë. Cagni'i na'a shcuendë guë'dchiliu verdadëre. <sup>6</sup> Pues tubi partë shtë Sagradas Escrituras rni'i zni:

¿Chull na nguiu tē parë rëagná ldú'ul lë'i'?

Grë nguiu gati rall.

¿Pëzielú rac shtú'ul cuezënu'ul lë'ëll?

<sup>7</sup> Por du'pë tiempë bë'nël tē napë nguiu menos hunurë quë ra ianglë

perë bë'nël honrar lë'ë nguiu con hunurë ziquë tubi coronë.

Nu bëdë'ël pudërë parë guënbë'a nguiu grë cusë nabëntsá'ul.

<sup>8</sup> Grëtë' cusë bëcuë'zël guë'a' nguiu; guëzu'bë diaguë rall shti'dzë nguiu.

Iurë bëcuë'zë Dios grëtë' cusë guë'a' nguiu, bëdë'ë Dios permisi guënbë'a nguiu grëtë' cusë. Sin quë adë guëtë'dëdi'i, rnádi'ia'a grë cusë bajo ordë shtë nguiu <sup>9</sup> perë rna hia'a lu Jesús, el quë Dios bë'në punëre ziquë tubi nalasáquëdi'i lu ra ianglë por du'pë tiempë. Rna hia'a lu Jesús; bë'në Dios honrar lë'i' con zihani hunurë naná ziquë

tubi coronë purquë bë'në më sufrir hashtë gúti'. Por tubi favurë nabë'në Dios, guti Jesús por grë mëne.

<sup>10</sup> Dios bëntsau' grë cusë purquë zni bëuu' ldu'u më; gurështëhin parë Dios nu por lë'ë më. Guc shtu'u më guësëdchini më zihani shini më gube'e catë quëreldë më lu llni. Por ni guc më justë iurë bëshe'ldë më Jesús lu guë'dchiliu tē sac zih'i. Bë'ni' cumplir grë sufrimientë; por ni adë rúnëdi'i faltë ni tubi cusë; na më cabësë shtë ra naná salvar. <sup>11</sup> El quë narunë tē gac mëne shmënë Dios, nu ra shmënë më naná runë cumplir grë voluntá shtë më, napë rai' mizme Shtadë rai'. Por ni lë'ë shini Dios rtúdi'i lúhi' iurë rni'i më na rai' ziquë famili shtë më. <sup>12</sup> Ni na de acuerdë con Sagradas Escrituras naná rni'i: Guna alabar lë'ël delantë lu ra bëcha,

nu guna alabar lë'ël juntë con los de más shmënë'el nardëa por nombre shtëne'el.

<sup>13</sup> Nu zac rni'i Sagradas Escrituras: Na tsaldí ldua'a shti'dzë më. Stubi lugar rni'in:

Na zugá'ahia ndë'ë con shini Dios naná bëne'e më parë na.

<sup>14</sup> Verdá grë ra shini nguiu napë rai' mizme clasë cuerpë con rënë nu belë. Zni zac Jesús guc nguiu con cuerpë shtë nguiu tē parë gati më; zni bëdë'ë më fin pudërë shtë el quë nabësëdchini galgati lu guë'dchiliu. Lëll Satanás. <sup>15</sup> Nu bë'në më librar ra nardzëbë gati rall, ra nardzëbë con galërdzëbë ru'bë guëdubi vidë shtë rall. <sup>16</sup> Pues nasegurë adë bídëdi'i më lu guë'dchiliu parë gunë më compa'ni ra ianglë, sino be'dë guëdchini më lu guë'dchiliu ziquë llëbní Abraham parë gunë më compa'ni lë'ë ra nguiu. <sup>17</sup> Por ni bëqui'ni gac më igual ziquë bëchi sa' më tē gac më tubi bëshuzi ru'bë narga'a ldu'u ra mëne nu parë gúni' cumplir grë lo quë narak shtu'u

Dios. Nu bédchini më parë quilli më con rënë shtë më por duldë, nu parë guédchisú më grë duldë shtë ra shmënë më. <sup>18</sup> Guzac zi më nu gudëdë më zihani prëbë durë. Por ni iurne' rac runë më compaňi grë ra narzac zi lu cualquier cusë durë.

### 3

*Jesús na más më ru'bë quë Moisés*

<sup>1</sup> Bëchi naná unidë con Dios santu, guna'bë më lë'ë të, të guëquërdënú të lë'ë më la'ni gube'e. Gulë bë'në llgabë bien chu na Jesús; náhi' el quë nabédchini por nombre shtë Dios nu náhi' bëshuzi namás lasac nu náhi' bëshuzi ru'bë parë lë'ë hia'a. Parë creenci shtë hia'a nídi'i stubi naná rialdí ldu'u hia'a. <sup>2</sup> Lë'ë Jesús bë'në cumplir voluntá shtë Dios, el quë nabë'në punerë lë'i' bëshuzi shtë hia'a. Bë'në më cumplir igual ziquë Moisés bë'ni' cumplir grëtë' lo quë naguni'i Dios lúhi' parë ra shmënë më guahietë. <sup>3</sup> Sin quë adë guëtë'dëdi'i, Jesús runë tucarë más hunurë quë Moisés. Nahin ziquë tubi nguiu narza'a tubi hiu'u; runë tucarë nguiu ni más hunurë quë lë'ë hiu'u. <sup>4</sup> Cadë hiu'u napin el quë nabëzá'ahin, perë Dios bëcuc'shtë grëtë' cusë nananú la'ni guë'dchiliu nu gube'e. <sup>5</sup> Siemprë Moisés bë'në cumplir voluntá shtë Dios. Guc Moisés tubi muzë entrë ra shmënë më parë biadí'dzi' shti'dzë Dios lu rai'. Zni Moisés bë'në testificar de lo quë naguni'i Dios lúhi', cusë naguër gac despuësë. <sup>6</sup> Perë Cristo na shini më nabë'në cumplir grë voluntá shtë Dios entrë ra shmënë më. Pues na hia'a shini më si talë guëdë'na'a segurë fe shtë hia'a, si talë adë rdzëbëdi'ia'a nu si talë adë guëazë guëtëdi'ia'a shnezë më jamás, nu si talë guëquitë ldu'u hia'a por esperansë nadápa'a.

*Guëzi'i ldu'u ra shmënë Dios*

<sup>7</sup> Por ni ziquë cagni'i Espiritu Santo:

Nedzë iurë guini të lo quë narni'i Dios,

<sup>8</sup> adë runë naguédchidi'i ldu'u të cumë ziquë bë'në mënë guahietë; bédzatsu mënë cuntrë Dios.

Dzë ni bëtë'dë rall prëbë lu Dios iurë ziazú rall lu lumë shlatë catë chu nádi'i.

<sup>9</sup> Nga'li ra shtadë guelú të bëtë'dë rall prëbë lua.

Zni bë'në rall durantë cuarenta izë; guná rall milagrë lo quë nabëna.

<sup>10</sup> Por ni bëldëa con lë'ë rall nu gunia'a shcuendë rall: "Siemprë ldu'u rall bësini lë'ë rall lu duldë; nunquë bënguë bë'adi'i rall shneza".

<sup>11</sup> Bëna prometer con juramentu, nunquë jamás adë tsutëdi'i rall catë rzi'i ldu'u mënë con na, catë rbedchí ldu'u rall.

<sup>12</sup> Bëchi, gulë gapë cuidadë ni tubi de lë'ë të gapë tubi ldu'u naná rianaldë tēchi cusë mal, nu por ni adë rialdidi'i ldú'ul shti'dzë Dios nu guësá'nël lë'ë më nanabani.

<sup>13</sup> Mejurë cadë tubi të guni'inú sa'l conseju parë tsaldí ldu'u sa'l más cadë dzë mientras nanú tiempë. Gulë guni'inú los de más sa'l të parë ni tubi de lë'ë të gapë të ldu'u naguédchi por duldë nacuguë ra nguiu. <sup>14</sup> Si talë adë guësá'nëdi'ia'a diza'quë, sino tsaldíru'u ldu'u hia'a hashtë gátia'a, iurní unidë na hia'a con Cristo.

<sup>15</sup> Zni rni'i Sagradas Escrituras: Nedzë si talë guinil lo quë narni'i Dios,

adë runë naguédchidi'i ldú'ul cumë bë'në ra mënë guahietë iurë bëquë guia'a rall lë'ë më; adë guc shtú'udi'i rall gac Dios shlamë rall.

<sup>16</sup> ¿Chúllëti'i bëquë diaguë shti'dzë Dios nu despuësë bë'në rall cuntrë lë'ë më? Mizmë mënë nabëru'u ladzë Egipto con Moisés ziquë cabësë shtë rall. <sup>17</sup> ¿Chullëti'i

bëldënu Dios por cuarenta izë? pues mizmë mënë nabënë duldë nu guti rai' nu bëa'në cuerpë rai' lu shlatë catë nidi'i mënë. <sup>18</sup> ¿Chullëti'i guni'i Dios con juramentu adë tsutëdi'i rall catë rzi'i ldu'u më? Pues mizmë mënë nanadë bëzu'bë diaguëdi'i shti'dzë më. <sup>19</sup> Por grë ndë'e rac bë'a hia'a adë bë'nëdi'i rall gan tsutë rall purquë adë gualdidi'i ldu'u rall shti'dzë më.

#### 4

<sup>1</sup> Por ni, aunquë nanú tubi promësë guëzi'i ldu'u hia'a con lë'e më, rqui'ni gápa'a cuidadë no sea lu cualquier de lë'e të, guëni'i më: “Runa juzguë nu adë tsutëdi'il lugar ni”. <sup>2</sup> Pues parë mizmë lë'e hia'a bëdchini shti'dzë Dios ziquë bëdchinin parë ra mënë guahietë, perë ra mënë ni adë bë'nëdi'i rall recibir shti'dzë më con fe cumë cusë za'quë purquë adë gualdidi'i ldu'u rall shti'dzë më; adë bëllu'i'di'i shti'dzë më parë lë'e rall. <sup>3</sup> Perë lë'e hia'a gualdi ldu'u hia'a nu guatë hia'a catë rzi'i ldu'u hia'a con lë'e më. De stubi mënë guni'i më:

Gualdidi'i ldu'u rall na; por ni bëldëa nu gunia'a con juramentu, adë tsutëdi'i rall catë guëzi'i ldu'u rall con na.

Guni'i Dios ra di'dzë ni aunquë bëdë'e më fin shchi'ni më dizdë bëntsa'u më guë'dchiliu. <sup>4</sup> Pues ze'dë tubi partë shtë Sagradas Escrituras narni'i shcuendë dzë narzi'i ldu'u mënë:

Dios bëzi'i ldu'i' dzë gadchi de grë dchi'ni nabënë më.

<sup>5</sup> Stubi lugar guni'i më:

Adë tsutëdi'i rall catë guëzi'i ldu'u rall con na.

<sup>6</sup> Todavía runë faltë parë sëbëldá mënë tsutë rall catë guëzi'i ldu'u rall con Dios, perë lë'e mënë nabini diza'quë primërë, adë tsutëdi'i rall catë guëzi'i ldu'u rall purquë bëzu'bë diaguëdi'i rall shti'dzë më.

<sup>7</sup> Por ni Dios bëlu'ai' tubi dzë

señaladë naná nedzë. Cagni'inú Dios lë'e hia'a iurne' por lo quë naguni'i David aunquë llëduni tiempë zia'a. Guni'i David di'dzë rë' naná bëquëa'a tampa:

Nedzë iurë guini të lo quë narni'i Dios, adë runë naguëdchidi'i ldu'u të.

<sup>8</sup> Si talë Josué nadë'e descansë parë ra më israelitë, pues Dios adë niabridi'i guëni'i më de stubi dzë guëzi'i ldu'u mieti. <sup>9</sup> Zni nanú tubi galërzi'i ldu'u naná ziquë dzë gadchi iurë guzi'i ldu'u Dios. Guëzi'i ldu'u shmënë Dios <sup>10</sup> purquë grëtë' el quë natsutë shnezë Dios catë rzi'i ldu'ull con lë'e më, nápëll descansë. Hia gualú shchi'nill ziquë guzi'i ldu'u Dios lu grë dchi'ni shtë më.

<sup>11</sup> Por ni cha guëdë'na'a fuersë parë tsutë hia'a catë guëzi'i ldu'u hia'a con lë'e më, no sea quë cualquier de túbia'a ziaglá'ga'a mizmë nezë ziquë bë'në ra mënë nadë gualdidi'i ldu'u shti'dzë Dios guahietë nu guti rai'.

<sup>12</sup> Zni runë tucarë guëdë'na'a purquë di'dzë naguni'i Dios, nabanin nu napin pudërë. Nahin ziquë tubi spadë dushë naná guërupë tëchi. Shti'dzë më riutë hashtë más la'ni ldu'u nguiiu. Shti'dzë më runë dividir almë, nu espíritu, nu llicu nu hashtë la'ni ba'cu shtë mieti. Riutë shti'dzë më hashtë la'ni llgabë mënë nu hashtë galërni'i ldu'u nguiiu parë gunin juzguë lë'e rahin.

<sup>13</sup> Ni tubi cusë nabëntsa'u më adë rac guëca'chilúdi'i lu më. Grëtë' nanuhin shlatë. Rna më nu nanë më grë lo quë naquëhunë mieti nu napë quë guëtë'da'a cuendë lu më.

*Jesús na bëshuzi namás lasac entrë grë bëshuzi*

<sup>14</sup> Jesús shini Dios, na më bëshuzi ru'bë parë lë'e hia'a; guatë më catë quërelde Dios lu gube'e, por ni guiaglá'ga'a firmë lu shnezë Dios con diza'quë nagualdi ldu'u hia'a.

<sup>15</sup> Lë'e bëshuzi shtë hia'a, rga'a

ldú'i' lè'è hia'a. Riaséhi'; nanéhi' grè debilidá nadápa'a purquè lè'è mè gudèdè mè lu mizmè prèbè nadápa'a, perè sin què adè bē'nēdi'i mè duldè. <sup>16</sup> Por ni guiabi'ga'a lu mè catè nanú mè. Guiabi'ga'a lu trunè shtë Dios sin què adè chu rdzébēdi'i. Por favurè shtë mè guēga'a ldu'u mè lè'è hia'a nu gunè mè compa'ni lè'è hia'a cualquier nicidá nadápa'a.

## 5

<sup>1</sup> Cadè bēshuzi ru'bē naná designadè entrè ladi ra nguui, nāpi' carguè parè gūni' representar ra mēnē lu Dios. Runè bēshuzi ofrecer lu Dios ra ofrendè shtë mēnē nu sacrifici por duldè shtë rall. <sup>2</sup> Mizmè bēshuzi nī rac runè tratè nadu'u con ra mēnē naguēnēdi'i voluntá shtë Dios nu rēazè guētè rall shnezè mè, purquè bēshuzi ni nāpēll mizmè debilidá cumè grè mēnē. <sup>3</sup> Por debilidá ni rqui'ni gunè bēshuzi ofrecer tubi ma ziquè sacrifici lu Dios por ra duldè nabē'nē bēshuzi nu zac rúnēll ofrecer ra ma por duldè shtë los de más mēnē.

<sup>4</sup> Ni tubi nguui gululè mizmè lè'èll ziquè bēshuzi con hunurè shtë galbēshuzi, sino Dios gululè lè'èll mizmè manērè ziquè gululè mè lè'è Aaron. <sup>5</sup> Zni zac Cristo adè bēshepi guiá'adi'i' tē gāqui' bēshuzi, sino Dios gululè lè'i' nu guni'i mè lu shini mè:

Lè'èl nal shinia; gululèhia lè'èl.

<sup>6</sup> Nu zac rni'i Dios stubi lugar:

Lè'èl nal bēshuzi parè siembrè, ziquè mizmè clasè cumè Melquisedec.

<sup>7</sup> Iurè Jesús gubani lu guè'dchiliu rē', guna'bē mè lu Dios; bē'nē mè ruēguè lu Dios. Guni'i mè fuertè nu cantidá nisè bēru'u lu mè. Guna'bē mè lu Dios, el què nanapè pudèrè parè guèlā lè'i' lu galguti, nu Dios bēquè diáqui' shti'dzè shini mè purquè Jesús guc cunformè; bē'ni' cumplir voluntá shtë Shtádi'.

<sup>8</sup> Aunquè Cristo na shini Dios, por galèrzac zi nabē'nē mè sufrir, bēsē'dēi' parè guēzu'bē diáqui'.

<sup>9</sup> Iurè gudèdè grè ra cusè durè nu bē'nē mè gan lu ra prèbè, guc mè el què nardè'è vidè eternè parè grè ra narzu'bē diaguè shti'dzè mè. <sup>10</sup> Gululè Dios lè'è Jesús; gūqui' designadè bēshuzi ru'bē con mizmè hunurè ziquè Melquisedec.

*Dios gunè cashtigu si talè guēazè guéta'a lu shnezè mè*

<sup>11</sup> Nanú zihani cusè más parè guēnia'a lu tē shcuendè bēshuzi ru'bē nadápa'a. Parè guna explicar parè tsasè tē, naganin purquè adè riasēdi'i tē lueguè. <sup>12</sup> Hia gudèdè tiempè dizdè gualdí ldu'u tē diza'què; hia runè tucarè guèlua'a tē los de más sa' tē, perè todavía rqui'ni stubi mēnē guèlua'a lè'è tē stubi vèsè más ra cusè sencigi, ra primèrè puntè shtë ra enseñansè narialdí ldu'u hia'a. Na tē ziquè tubi narqui'ni gu purè lechē en vez de gaul cumidè con belè. <sup>13</sup> Grè ra naná ziquè me'dè naná radchi, adè rac bē'adi'll mudè narunè tucarè guèquèrédèll con sa'll. Nall ziquè tubi ngulē'nē narqui'ni tubi mēsè. <sup>14</sup> Perè ziquè cumidè na parè ra mēnē ru'bē, los de más puntè shtë enseñansè, na parè ra mēnē naná riasè guadè na mal nu guadè na za'què. Mēnē ni hia napè rall tiempè lu shnezè Dios nu tsagla'guè runè rall gan lu duldè.

## 6

<sup>1</sup> Por rsunè ni, cha guiaglā'ga'a delantè parè tsarú'ba'a; guēsē'da'a más enseñansè shtë Cristo. Adè guéa'nēdi'ia'a sulè con ra enseñansè sencigi nabēdē'na'a recibir más antsè. Enseñansè ni runè tratè napè què guēabri ldu'u mieti lu Dios, nu adè rúnēdi'i mēnē confiar ra obrè za'què. Ra enseñansè sencigi rni'i napè què tsaldí ldu'ul shti'dzè Dios. <sup>2</sup> Nu cagni'in shcuendè custumbrè shtë rdchi'bē

guia'a shmënë Jesús guëc sa' rall, nu runin tratë lla guëriubë nisë zihani cusë. Cagni'in shcuendë de quë tsashtë ra tégulë stubi, nu de quë ze'dë guëdchini juici eternë. <sup>3</sup> Pues guiaglá'ga'a delantë si talë gunë më compaňi lë'ë hia'a.

<sup>4</sup> Ra naguasë di'dzë ni, ra nabëquitë ldu'u por lo quë nabëne'e më, ra narunguë bë'a Espíritu Santo, <sup>5</sup> ra nabëquitë ldu'u con shti'dzë Dios, nu ra narac bë'a pudërë shtë ra naguë nibë'a iurë gac më rëy, <sup>6</sup> Si talë guëazë guetë rall, nu rni'i rall shti'dzë Dios nádi'in verdá, nídi'i mudë guëabri ldu'u rall lu më stubi vultë purquë mizmë lë'ë rall quëquë'ë rall lë'ë shini Dios lu cruz stubi vultë, nu quëhunë rall burnë lë'ë më delantë lu ra mënë. <sup>7</sup> Na nguiu rë' ziquë lachi naná rlaguë guiu lúhi'. Iurë lë'ë guiu rlaguë, ruu' guiu'u nisë. Si talë guiu'u tsagla'guë rdë'ë cusechë parë ra naquëhunë dchi'ni, pues napin bendición shtë Dios. <sup>8</sup> Perë si talë lë'ë guiu'u rdë'ë guitsë nu guilli nadë rlluí'idi'i, iurní mal na guiu'u ni nu guëlladchi na cashtigu shtë Dios parë guiu'u ni; fin shtëhin na ziquë tubi cusë narië'qui.

*Nadápa'a esperansë; por ni dzu hia'a firmë lu shnezë Dios*

<sup>9</sup> Aunquë quëadi'dza zndë'ë lu tē, bëchi narac shtua'a, napa segurë de quë lëdë znídi'i con lë'ë tē purquë nasalvar tē nu quëhunë tē cusë za'quë. <sup>10</sup> Dios na më justë; adë guëá'ldëdi'i ldu'u më grë dchi'ni nabë'në tē parë lë'ë më. Rëagná ldu'u më lla guc shtu'u tē sa' tē, lla bënë tē sirvë lë'ë rai' purquë na rai' shmënë më. Adë guëá'ldëdi'i ldu'u më de quë tsagla'guë quëhunë tē compaňi lë'ë rai'. <sup>11</sup> Ziquë rac shtu'u sa' tē, iurne' rac shtu'u na'a cadë tubi tē guëlua'a de quë napë tē zihani esperansë hashtë guëabri më stubi. <sup>12</sup> Adë

gac tē nabëchi sino gulë rgubënebi ejemplë shtë lu narialdí ldu'i de verdá con pacënci; iurní quëhunë rall recibir ra cusë za'quë nabë'në më prometer parë grë ra naná shmënë më.

<sup>13</sup> Segurë gunë më cumplir lo quë nabë'në më prometer purquë iurë bënë më prometer lu Abraham, bënë më jurar por mizmë lë më purquë nídi'i stubi más më naru'bë quë lë'ë më. <sup>14</sup> Guni'i Dios lu Abraham: "De verdá gunë ldaiha lë'ël nu guënehia cantidá llëbnil". <sup>15</sup> Abraham gulézi' con pacënci hashtë guc cumplir shti'dzë më; zni bënë'i recibir lo quë naná bënë'në më prometer lúhi'. <sup>16</sup> Iurë ra nguiu runë rall jurar, rni'i rall juramentu por nombre shtë tubi namás më ru'bë quë lë'ëll. Juramentu ni na garantiá de quë gúnëll cumplir; rquí'nidi'i cusë más. <sup>17</sup> Iurë guc shtu'u Dios guëlua'ai' clarë lu ra shmënë më de quë adë gúnëdi'i më cambi shti'dzi', bënë'në më prometer con juramentu. <sup>18</sup> Zni por chupë di'dzë nagúnëdi'i cambi jamás, nasegurë lo quë nadzuléza'a. Nídi'i mudë shti'dzë Dios niac bishi; por ni lë'ë hia'a naná bësa'në cusë shtë guë'dchiliu nu na hia'a segurë con lë'ë më, nadápa'a rsunë ru'bë parë tsaldí ldu'u hia'a; adë guësá'nëdi'i hia'a promësë naguni'i më lu hia'a; tsaglá'ga'a firmë con lë'ë më hashtë gunë më cumplir promësë naguni'i më lu hia'a. <sup>19</sup> Lë'ë esperansë nadápa'a, na ziquë tubi gui'bë ru'bë naquëhunë segurë barcu lu nisë. Segurë nu fuertë na esperansë ni parë almë shtë hia'a. El quë nanapë esperansë ni, nall ziquë el quë nariutë catë cabezë Dios Santo. <sup>20</sup> Ndë guatë Jesús por lë'ë hia'a tē tsanálda'a lë'ë më lugar ni despuësë. Na më representantë shtë hia'a tē parë tsuté hia'a lugar ni. Na më primërë bëshuzi parë siemprë con mizmë hunurë quë Melquisedec.



## 7

*Jesús nu Melquisedec*

<sup>1</sup> Lè'è Melquisedec guc rëy shtë guë'dchi Salem nu gúqui' tubi bëshuzi delantë lu Dios naquëbezë más guia'a. Iurë bëabrí Abraham catë guáhi' lu guërru nu gudíni' ra rëy contrari, Melquisedec guagtsa'guëlúhi' Abraham, nu bë'në ldáihí' lè'è Abraham. <sup>2</sup> Iurní Abraham bédë'è ca'a Melquisedec décimo partë shtë ra cusë naná bédchisú Abraham de enemigu shtëhi'. Lë Melquisedec runë cuntienë “primëre rëy naná justë”. Melquisedec guc rëy narnibë'a Salem, nu Salem runë cuntienë, “galërbédchí ldu'u mieti”. Por ni Melquisedec na rëy shtë paz. <sup>3</sup> Perë parë Melquisedec adë guënëdi'ia'a lë shtádi' u lë shní'ai'; adë guënëdi'ia'a guc gúli' nilë guc gúti'. Adë guënëdi'ia'a chu guc shtadë guëlú Melquisedec. Zni náhi' ziquë figurë shtë shini Dios; náhi' bëshuzi naná cuesë parë siempërë.

<sup>4</sup> Iurne' gulë bédë'è cuendë blac llëru'bë guc Melquisedec, pues mizmë shtadë guëlú hia'a, Abraham, bédë'èi' décimo partë shtë grë cusë lo quë nabëdchisúhi' guia'a rëy iurë gudildi rai'. <sup>5</sup> Según lëy shtë Moisés, ra bëshuzi naná llëbni Leví, napë rai' mandadë shtë Dios parë gunë rai' cubrë de mënë décimo partë nanapë ra mënë; nahin parë Dios. Ra bëshuzi bë'në rai' cubrë de grë sa' rai' aunquë na rai' llëbni Abraham. <sup>6</sup> Perë Melquisedec nádi'i' famili shtë Leví perë bë'ni' recibir décimo partë nabëdë'è Abraham cuá'ai'. Nu Melquisedec bë'në ldáihí' Abraham, el quë nabë'në recibir ra promësë shtë Dios. <sup>7</sup> Clarë riasë hia'a el quë naquëhunë bendecir, más lasáqui' quë ra mënë narunë recibir bendición. <sup>8</sup> Entrë ládia'a iurne' grë ra bëshuzi narunë

recibir décimo partë shtë cusë nanapë mieti, guëdchini dzë gati rai'; perë shcuendë Melquisedec rni'i Sagradas Escrituras de quë lë'i' bë'ni' recibir décimo partë nabëdë'è Abraham. Melquisedec náhi' ziquë tubi naziagla'guë nabani. <sup>9</sup> Nu rac guëní'ia'a de quë Leví nu grë ra bëshuzi naná llëbni Leví, ra naná runë recibir décimo partë shtë cusë nanapë mënë iurne', gudilli rai' juntë con Abraham iurë bédë'èi' lu Melquisedec nabë'në tucaré cá'ai' <sup>10</sup> purquë aunquë todavía adë gúlëdi'i Leví, náhi' cumë llëbni ladi Abraham iurë Melquisedec guagtsa'guëlúhi' lè'è Abraham.

<sup>11</sup> Ra mënë israelitë bë'në rai' recibir lëy shtë Dios tiempë dzu ra shini Leví cumë bëshuzi, perë lëy adë bë'nëdi'i gan gac mënë perfectë delantë lu Dios. Por ni gu' necesari guëdchini stubi bëshuzi mejurë, lédëdi'i ziquë ra bëshuzi naná shini Aarón nagululë Dios, sino bëqui'ni guëdchini tubi bëshuzi ziquë Melquisedec con llëru'bë hunurë. <sup>12</sup> Pues iurë nanú cambi shtë galbëshuzi, iurní zac rqui'ni gac cambi lëy narunë tratë shcuendë galbëshuzi. <sup>13</sup> Lè'è bëshuzi shtëna'a, el quë ra di'dzë rè' quëgni'i shcuëndi', náhi' llëbni stubi shini Jacob, lédëdi'i shini Leví ziquë los de más bëshuzi. Ni tubi bëshuzi na shini de cualquier shini Jacob sino sulë ra shini Leví na rai' bëshuzi. <sup>14</sup> Bien rdë'è hia'a cuendë Jesús ze'dë entrë llëbni Judá, nu Moisés niétiquë guní'i' de quë shini Judá gac rai' bëshuzi.

<sup>15</sup> Más clarë na shcuendë bëshuzi cubi nadápa'a, iurë rëagná ldu'u hia'a ze'dë guëdchini stubi bëshuzi naná ziquë Melquisedec con llëru'bë hunurë. <sup>16</sup> Adë binlúdi'i galbëshuzi shtë më ni por tubi lëy narunë punërë bëshuzi segun ra shtadë guëlú bëshuzi, sino guc Jesús bëshuzi sulë purquë napë më

puđerë; gátidi'i më parë siemprë.  
 17 Rni'i zndë'ë la'ni Sagradas  
 Escrituras de lë'ë më:

Lë'ël nal tubi bëshuzi parë siemprë  
 ziquë mizmë clasë de Melquisedec.

Nápël llëru'bë hunurë.

18 Zni mandamientë nabëdë'ë  
 Dios guahietë, guc cancelarín  
 purquë nápëdi'in pudërë nu adë  
 rllui'idi'in parë guëdchisú duldë  
 shtë mënë. 19 PUES lëy shtë Moisés  
 adë bënëdi'i gan parë gac nguui  
 limpi delantë lu Dios, perë en  
 cambi, iurne' nadápa'a esperansë,  
 por ni riabí'ga'a lu më.

20 PUES Dios bënë nombrar  
 Jesús ziquë bëshuzi con juramentu.

21 Los de más bëshuzi guc nombrar  
 rai' sin ni tubi juramentu, perë  
 guni'i Dios lu bëshuzi cubi con tubi  
 juramentu. Guni'i më:

Lë'ë Dadë, bënë' jurar nu adë  
 gúnëdi'i' cambi shtí'dzi'.

Lë'ël nal tubi bëshuzi parë siemprë.  
 [Ziquë mizmë clasë shtë  
 Melquisedec.]

22 Por ni Jesús na tubi garantiá  
 de quë nadápa'a tubi conveñi  
 mejurë quë conveñi nanapë ra  
 mënë guahietë. 23 Los de más

bëshuzi guc cantidá rai' purquë  
 guti rai'; adë nídi'i mudë tsagla'guë  
 rai' cumë bëshuzi; adë bënëdi'i rai'  
 gan guëquërelde rai' parë siemprë.

24 Perë Jesús adë rátidi'i; galbëshuzi  
 shtë më adë tsalúdi'i. Na më bëshuzi  
 parë siemprë. 25 Por ni Jesús  
 napë pudërë; gunë më salvar parë  
 siemprë ra nariabi'guë lu Dios por  
 medio de lë'ë Jesús purquë nabáni'  
 parë siemprë nu quëhúni' ruëguë  
 lu Dios por lë'ë hia'a.

26 Zni Jesús na bëshuzi comple-  
 tamente ecsactë ziquë rqui'nia'a,  
 ziquë ni tubi chu nádi'i. Na më  
 santu; nápëdi'i më duldë; rsiguëdi'i  
 më lë'ë hia'a; purë na më. Bëshepi  
 guia'a Dios lë'i' más quë cualquier  
 cusë nanabani lu gube'e. 27 Nádi'i  
 më ziquë los de más bëshuzi nanapë  
 quë gunë rall ofrecer ra ma por

duldë shtë rall, iurní despuësë por  
 duldë shtë ra sa' rall. Jesús bënë'  
 ofrecer mizmë lë'i' ziquë sacri-  
 fici parë grëtë' hia'a. Rqui'nidi'i  
 stubi sacrifici jamás parë siemprë.

28 Lë'ë lëy shtë Moisés gululë nguui  
 të gac rall bëshuzi namás lasac aun-  
 quë napë rai' duldë; perë jura-  
 mentu shtë Dios bédchini más de-  
 spuësë quë lëy, nu bënë më nom-  
 brar lë'ë shini më të gáqui' bëshuzi  
 parë siemprë. Gululë Dios shíni',  
 el quë nabënë' cumplir; nídi'i stubi  
 cusë narunë faltë të gac më bëshuzi  
 parë siemprë.

## 8

*Jesús rni'inúhi' Dios por lë'ë hia'a*

1 Primërë puntë shtë naquëgni'i  
 na'a lu të na ndë'ë; nadápa'a tubi  
 bëshuzi namás lasac. Guzubë më  
 lu trunë shtë Dios gube'e. Quëbezë  
 më ladë ldi shtë Dios naná lugar  
 shtë hunurë. 2 Nu quëhúni' sirvë  
 la'ni lugar verdaderë naná bëntsa'u  
 Dadë, lédëdi'i nguui. Ndë cabezë  
 Jesús juntë con Dios Padre.

3 Grë ra bëshuzi namás lasac lu  
 guë'dchiliu, guc nombrar rai' parë  
 gunë rai' ofrecer lu Dios ofrendë  
 nu sacrifici nabëdë'ë mënë según  
 lëy. Nu rqui'ni Jesús gápi' tubi cusë  
 parë gúni' ofrecer. 4 Si talë lë'ë  
 më niabezë më guë'dchiliu, adë

nádi'i më bëshuzi purquë todavía  
 nianá nanú ra bëshuzi narunë  
 ofrecer ofrendë según rribë'a lëy  
 shtë Moisés. 5 Perë ra bëshuzi lu  
 guë'dchiliu, quëhunë rai' ofrecer lo  
 quë naná sulamëntë tubi mustrë

de lo quë nananú gube'e. Rdë'ë  
 hia'a cuendë de quë nahin copi  
 purquë iurë Moisés bënë' recibir  
 ordë shtë Dios parë guntsá'uhi'  
 lugar catë gunë ra mënë adorar

Dios, gunibë'a më lúhi': "Rnia'a  
 lul, bëntsa'u lugar ni ecsactë según  
 mustrë nabëluá'ahia lul guëc  
 dani". 6 Zni guc con primërë rëglë  
 nabëdë'ë Dios, perë iurne' gululë

Dios Jesús ziquë bëshuzi naquëhunë

servë lugar naná zihani vueltë más mejurë quë lugar catë ra bëshuzi naguquërelde antsë bë'në rai' servë. Jesús na el quë narni'inú Dios por lë'ë hia'a. Por Jesús lë'ë conveñi cubi nadápa'a con Dios, nahin mejurë quë conveñi gushë purquë pudërë shtë conveñi cubi ze'din por promësë naná mejurë.

<sup>7</sup> Si talë primërë conveñi nápëdi'in faltë, iurní adë rquí'nidi'i conveñi cubi. Si talë por primërë conveñi niac mënë naza'quë delantë lu Dios, iurní niasëdchini Jesús stubi conveñi naná cubi. <sup>8</sup> Perë Dios guná lu ra mënë nabë'në recibir primërë conveñi ziquë mënë narunë faltë lo quë naná mejurë. Guni'i më shcuendë rai' la'ni Sagradas Escrituras:

Lë'ë Dadë Dios rni'i: Guëdchini dzë; guntsa'ua tubi conveñi cubi con ra mënë shtë Israel nu Judá.

<sup>9</sup> Adë gáquëdi'in ziquë conveñi naná bëntsa'ua con ra shtadë guëlú rall tiempë bëna compañi lë'ë rall, tiempë bësëhia lë'ë rall të guëru'u rall Egipto.

Adë bë'nëdi'i rall cumplir lë'ë conveñi shtëna. Por ni bësa'na lë'ë rall, rni'i Dadë.

<sup>10</sup> Lë'ë conveñi naná guntsa'ua con naciuni Israel despuësë ra dzë ni, gaquin zndë'ë, rni'i Dadë.

Guësëdchinia mandamientë shtëna la'ni ldu'u rall.

Guëquëa'a shti'dza lu ldu'u rall parë adë guëá'ldëdi'i ldu'u rall shti'dza.

Iurní gaca Dios shtënë rall de verdá; hia lë'ë rall gac rall shmëna.

<sup>11</sup> Dzë ni adë rquí'nidi'i chu guëlua'a tubi sa'll;

rquí'nidi'i ngui guëní'll lu bëchill: “Bënguë bë'a lë'ë Dadë Dios” purquë grëtë' rall gunguë bë'a rall na

dizdë ra mitu'në hashtë más ra më gushë naná ladi rall.

<sup>12</sup> Nu guna perdunë duldë shtë rall; guëga'a ldua'a lë'ë rall; jamás adë guëagnádi'i ldua'a ra duldë shtë rall.

<sup>13</sup> Iurë lë'ë Dios quëgni'i shcuendë conveñi cubi rë', na purquë rna më conveñi gushë cumë cusë nadë rllu'i'idi'i parë mënë naná quërelde ne'. Lo quë nanapë tiempë nu adë rllu'i'idi'in, nasesë guëntiluhin.

## 9

*Lugar catë runë mieti adorar Dios lu guë'dchiliu nu gube'e*

<sup>1</sup> Nanú stubi cusë importantë. Lë'ë primërë conveñi napë rëglë parë gunë mieti adorar Dios la'ni tubi iádu'u shtë guë'dchiliu. <sup>2</sup> Lë'ë lugar catë bë'në mënë adorar Dios, napë chupë partë. Primërë partë lë Lugar Santo; nga'li quëbezë gandelierë nu mellë; lu mellë dchi'bë guetështildi nabë'në mënë presentar lu Dios. <sup>3</sup> Hia tēchi cortinë shtë primërë partë, quëbezë lugar lë Lugar Santísimo. <sup>4</sup> Nga'li nanú tubi bëcu'guë naná purë orë catë rie'qui ialë, nu nga'li nanú tubi cajë nabë'në significar lë'ë conveñi. Guëdubi ladë naquë orë. Nezë la'ni cajë ni nanú mbluri nanaçtsa'u orë. La'nin nanú guetështildi maná, nu zac la'ni cajë nanú varë shtë Aarón. Varë ni bëguë; galdani ndiaguë ladi ni. Nu zac la'ni cajë nanú ra guë'ë catë bëquë'ë Dios di'dzë shtë conveñi. <sup>5</sup> Subrë guëc cajë ni quëbezë ra ianglë naquëhunë representar pudërë nu gluri shtë Dios. Hia ianglë ni nach'i'li shcuaguë lugar catë rac purdunë ra duldë shtë mieti. Iurne' nápëdia'a tiempë parë guëquëa'a más shcuendë lugar ni.

<sup>6</sup> Iurë grë ra cusë ni na listë, ra bëshuzi riutë rai' primërë partë shtë iádu'u parë gunë rai' cumplir custumbërë religiusë lo quë nagu-nibë'a Dios. <sup>7</sup> Perë segundë partë

shtë lugar ni, Lugar Santísimo, nga'li riutë primëre bëshuzi, perë sulë tubsë vësë cadë izë. Iurë lë'i' riutë, rqui'ni guá'ai' rënë shtë ma të parë rúni' ofrecerin ziquë ofrendë por duldë shtëhi' nu por duldë shtë ra mënë. <sup>8</sup> Por di'dzë rë' lë'ë Espíritu Santo quëgn'i' de quë mientras ra mënë bënë rai' cumplir custumbrë la'ni primëre partë shtë iádu'u, todavía nídi'i entradë parë lë'ë rall lu lugar catë cabezë Dios. <sup>9</sup> Grë ndë'ë na tubi muestrë de lo quë quëhunë mënë iurne' la'ni iádu'u. Ra ofrendë nu ra ma naquëhunë mieti ofrecer lu Dios, adë nápëdi'i rahin pudërë parë guëdchisú duldë shtë mënë të parë cuedchí ldu'u rall delantë lu Dios. <sup>10</sup> Nadë más ra custumbrë quëhunë tratë pë cusë gau mieti u pë gu mieti u shcuendë tsati guía'a mieti con ra rëglë narunë tratë por fuërë shtë mieti. Napë ra custumbrë ni valurë sulamëntë hashtë tiempë gunë më cambi mudë naganë mënë adorar lë'ë më.

<sup>11</sup> Perë Cristo bëdchíni' ziquë bëshuzi namás nasac parë ra cusë za'quë nabe'dë guëdchini. Lë'ë lugar catë quëhunë më sirvë ziquë bëshuzi, nga'li na tubi lugar namás cusë za'quë, lëdë tubi mënëdi'i bëntsa'u lugar ni. Quiere decir, adë nádi'in cusë shtë guë'dchiliu rë'. <sup>12</sup> Guatë Cristo Lugar Santísimo tubsë vësë parë siemprë, lëdëdi'i parë gunë më ofrecer rënë shtë chivë u rënë shtë ngunë, sino con prupi rënë shtë më guatë më; bënë më segurë salvaciuni nanápëdi'i fin parë lë'ë hia'a. <sup>13</sup> Ra bëshuzi bëtía'ai' rënë shtë chivë nu ngunë, nu bëté'tsëi' dë shtë bëcierru nagüe'qui lu bëcu'guë guëc ra mënë nabëga'ldë tëgulë. Si talë custumbrë ni rllui'i parë gunin purificar shcuerpë nguiu, <sup>14</sup> mucho más pudërë napë rënë shtë Cristo, purquë por medio shtë Espíritu Santo nanápëdi'i fin, Cristo

bënë më ofrecer mizmë lë'ë më lu Dios ziquë sacrifici nanápëdi'i ni tubi manchë. Rënë shtë më rac guëzunë ldu'u hia'a de grë duldë nu obrë nadë rllui'idi'i parë guëdë'na'a sirvë lu Dios nanabani.

<sup>15</sup> Por ni Jesucristo na më el quë nabësëdchini conveñi cubi, tubi tëtë cubi entrë Dios nu lë'ë hia'a. Galguti shtë Cristo bënë parë gac perdunë grë duldë shtë ra nabënë mal según rëglë shtë primëre conveñi. Guna'bë Dios lë'ë rall të gunë rall recibir grë lo quë nabënë më prometer, tubi herenci eternë. <sup>16</sup> Parë gac cumplir termë shtë tëtë, rqui'ni prëbë de quë hia guti el quë nabëntsá'uhin <sup>17</sup> purquë adë gac repartir herenci shtë nguiu hashtë despuësë gati nguiu. Mientras nabani nguiu lë'ë tëtë guëa'në guía'ai'. <sup>18</sup> También termë shtë conveñi primëre guzublú iurë rënë bëllë'ë. <sup>19</sup> Moisés iurë guni'i' grë ra puntë shtë lëy lu ra mënë, guná'zi' rënë shtë chivë nu bëcierru con nisë nu tubi llicu hiaguë hisopo con guitsë ladi lli'li color llni; iurní bëgá'dzi' llicu hiaguë ni con rënë nutsë con nisë; iurní bëchu'bë nísi' librë shtë lëy, nu zac grëtë' ra mënë bëchu'bë nísi' con rënë. <sup>20</sup> Iurní guni'i' Moisés: "Ndë'ë na rënë narunë lasac tubi conveñi narnibë'a Dios parë lë'ë tëtë". <sup>21</sup> Moisés bëchu'bë nísi' con rënë lë'ë lugar catë bënë ra mënë adorar Dios, nu bëchu'bë nísi' con rënë grëtë' ra cusë nabënë dchi'ni rai' tëtë gunë rai' adorar Dios. <sup>22</sup> Pues según lëy casi grëtë' cusë napë quë guëzunëhin por rënë. Sin quë adë guëll'ëdi'i rënë, nídi'i perdunë shtë duldë.

*Por galguti shtë Cristo nanú perdunë shtë duldë*

<sup>23</sup> Por ni rnía'a de quë ra cusë nananú guë'dchiliu, cusë naná copi shtë ra cusë lu gube'e, bëqui'ni guëzunë rahin por rënë shtë ma, perë ra cusë shtë gube'e también

rqui'ni guëzunë rahin con sacrifici mejurë quë rënë shtë ma. <sup>24</sup> Cristo adë guatédi'i' Lugar Santísimo nabëntsa'u mënë lu guë'dchiliu; nahin copi shtë cusë verdadërë nananú gube'e; sino guatë më gube'e catë quëbezë Dios. Ndë guadi'dzënú më Dios Padre de favurë shtë hia'a. <sup>25</sup> Lë'ë primërë bëshuzi lu guë'dchiliu riatëll Lugar Santísimo tubsë vësë cadë izë parë gúni' ofrecer rënë shtë ma lu Dios, perë rënë ni nádi'i rënë shtë bëshuzi sino rënë shtë ma. Perë Cristo adë rúnëdi'i' ofrecer rënë shtëhi' zihani vueltë sino tubsë vësë <sup>26</sup> purquë si talë adë zní nádi'in, iurní niati më zihani vësë dizdë lë'ë guë'dchiliu gurështë. Perë iurne' tubi vësë parë siembrë Cristo bédchini nu bënë më ofrecer mizmë vidë shtëhi' parë grëtë' mënë. Bëllë'ë rënë shtë më të guëdchisú më duldë. <sup>27</sup> Ziquë na segurë napë quë gati grë mieti nu despuësë gati nguii, gunë më juzguë nguii. <sup>28</sup> Zni zac Cristo tubsë vësë gúti' ziquë tubi sacrifici; bëllë'ë rënë shtë më por duldë shtë mënë. Perë guëlua'alú më lu hia'a stubi vueltë, lédëdi'i parë guëdchisú më duldë sino parë gunë më salvar grëtë' ra naquëbezë lë'ë më, ra narac shtu'u guëabrí më nasesë.

## 10

<sup>1</sup> Lë'ë lëy nabëquë'ë Moisés guquín nadë más ziquë mustrë shtë ra cusë verdadërë nanaguër guëdchini. Lë'ë lëy nápëdi'in pudërë të gac mënë naza'quë lu Dios por medio ra ma nabë'në mënë ofrecer zihani vësë cadë izë. <sup>2</sup> Purquë si talë lëy nihunë gan parë gac mënë naza'quë lu Dios, iurní niabezë nihunë rall ofrecer ra ma purquë grëtë' ra naná limpi lu Dios adë nápëdi'i rall llgabë naquëgni'i guëc rall por duldë nabë'në rall. <sup>3</sup> Perë por ra ma nabë'në rall ofrecer, bëagná ldu'u rall duldë shtë rall cadë izë. <sup>4</sup> Pues rënë shtë ra

ngunë nu rënë shtë chivë jamás adë guëdchisúdi'i duldë shtë mënë.

<sup>5</sup> Por ni iurë bédchini Cristo lu guë'dchiliu, guni'i më:

Adë rac shtú'udi'il sacrifici shtë ma, nilë ofrendë,

sino quë bënë'el tubi cuerpë parë na.

<sup>6</sup> Adë rquitédi'i ldu'ul con ra sacrifici narie'qui lu bëcu'guë, nilë con ra ofrendë narne'e mënë por duldë.

<sup>7</sup> Iurní gunia'a: "Iurne' zelda parë guna cumplir voluntá shtë'nël.

Niá Dadë; ziquë naescritë shcuenda la'ni librë."

<sup>8</sup> Primërë rni'i Dios quë adë bëquitédi'i ldu'u më por ra ofrendë nu por ma narie'qui lu bëcu'guë, nilë por sacrifici parë guëdchisú ra cusë ni duldë shtë ra nguii, cusë nangunibë'a lëy gunë mieti.

<sup>9</sup> Despuësë guni'i më: "Zelda parë guna voluntá shtë'nël, Dadë". Ndë'ë runë cuntienë de quë bënë Dios cancelar primërë règlë të gunë më punërë stubi règlë mejurë. <sup>10</sup> Por règlë cubi, bënë më perdunë duldë shtë hia'a; bëzunë më ldu'u hia'a të parë gáca'a santu. Zni nahin purquë Jesucristo bédë'ë më prupi shcuerpë më ziquë sacrifici. Guti më; iurní rquí'nidi'i stubi ofrendë.

<sup>11</sup> Grë ra bëshuzi israelitë quëhunë rai' ofrecer ra ma lu Dios. Cadë dzë tsagla'guë quëhunë rai' ofrecer mizmë ofrendë aunquë por rënë shtë ra ma, nilë por cuerpë shtë ma narie'qui, nunquë guëdchisú ra cusë ni duldë shtë mënë. <sup>12</sup> Perë Jesucristo bënë më ofrecer mizmë lë'i' por ra duldë tubsë vësë parë siembrë. Despuësë guti më, iurní guzubë më ladë ldi shtë Dios. <sup>13</sup> Nga'li quëbezë më hashtë gunë më gan lu grë enemigu shtë më. Gunë më vencer lë'ë rall. <sup>14</sup> Por tubsë ofrendë nabë'në më ofrecer, bëzunë më ldu'u mënë; bënë më ra mënë santu parë siembrë, ra naquërelde

sulë parë lë'ë më. <sup>15</sup> Lë'ë quë lë'ë Espíritu Santo quëhúni' testificar lo mizmë purquë guni'i' más antsë;

<sup>16</sup> Lë'ë conveñi naguna con lë'ë rall despuësë ra dzë ni, rni'i Dadë,

guëcue'za grëtë' mandamientë shtëna la'ni ldu'u rall.

Nu guëquëa'a ra mandamientë la'ni shgabë rall.

<sup>17</sup> Nu zac rni'i Espíritu Santo:

Jamás adë guëagnádi'i ldua'a ra duldë shtë rall, ni ra cusë mal nacanihunë rall.

<sup>18</sup> Catë bë'në më per dunë duldë, hia rqui'nidi'i másru'u ofrendë por ra duldë.

### *Guiagbí'ga'a lu Dios*

<sup>19</sup> Por grë ndë'ë bëchi, rac tsuté hia'a gube'e por rënë shtë Jesús. Adë rdzëbëdi'i tsuté hia'a. <sup>20</sup> Rac tsuté hia'a por tubi nezë cubi narne'e vidë sin fin; nezë ni bësha'lë më hashtë lugar catë cuzë Dios santu, quierë decir, por galguti shtë Jesús bëshá'li' nezë ni. <sup>21</sup> Jesús na më primëre bëshuzi parë lë'ë hia'a. Na më encargadë con grë lidchi Dios. <sup>22</sup> Por ni guiagbí'ga'a lu më con confiansë; tsaldí ldu'u hia'a de verdá. Nu zac guiagbí'ga'a con ldu'u hia'a nalimpi lu më nu con cuerpë naguá tubi bañi con nisë naquichi.

<sup>23</sup> Guiaglá'ga'a firmë lu shnezë Dios, adë chu guëazë guëtëdi'i shnezë më purquë nasegurë gunë më cumplir grë lo quë nabë'në më prometer. <sup>24</sup> Nu guëdíia'a manërë parë guëdë'na'a compa'ni ra sa' hia'a parë gac shtu'u sa' hia'a más nu parë guëdë'na'a cusë za'quë.

<sup>25</sup> Adë gáca'a ziquë ra nanëdi'i guidë lu cultë catë rdëa' hia'a; mënë ni nacustumbradë rídëdi'i rall. Mejurë guëni'inú sa' hia'a të gac rall firmë. Zni napë quë guëdë'na'a cumplir iurne' purquë lë'ë dzë naguëabrí Jesús, ze'dë guëdchini.

<sup>26</sup> Si talë nanë hia'a verdá shtë Dios nu mizmë tiempë rac shtu'u

hia'a tsaglága'a nezë mal, iurní nídi'i stubi sacrifici të gac per dunë duldë shtë hia'a purquë rquë guia'a hia'a sacrifici shtë Cristo. Quëdë'na'a tratë galguti shtë Cristo ziquë cusë përchu. <sup>27</sup> Sulë nanú juici shtë Dios parë lë'ë hia'a iurní. Gaquin ziquë tubi gui'i tantë rldë më. Gunë më cashtigu grë contrari shtë më. <sup>28</sup> El quë nabë'në desprëci lëy shtë Moisés nu adë bëzu'bë diaguëdi'ill lëy ni, gútil sin quë adë chu bëgá'adi'i ldu'u nguui ni; con testimonio shtë chupë u tsunë testigu guti nguui dzë ni.

<sup>29</sup> Perë çpë rni'i të gac con nguui naná bëlua'a tēchi' lu shini Dios nu bëquë guiá'all rënë shtë conveñi narunë parë gac nguui santu? nu bë'nëll desprëci lë'ë Espíritu shtë Dios naná bë'në zihani favurë parë lë'ë hia'a. Por rënë shtë më na hia'a limpi delantë lu më. <sup>30</sup> Rac bë'a hia'a lë'ë Dadë naná guni'i: "Guna cashtigu ra mënë; napa dereché guëguilla". Nu zac rni'i shti'dzë më: "Lë'ë Dadë gunë më juzguë shmënë më". <sup>31</sup> Nalë nadzë'bë na cashtigu shtë Dios nanabani.

<sup>32</sup> Perë rnia'a lu të, gulë bëagná ldu'u të tiempë nagudëdë. Despuësë bë'në të recibir llni shtë Dios, gac të mënë pacënci lu grë galërzac zi; gac të shmënë më firmë aunquë bë'në të sufrir. <sup>33</sup> Nanú bëldá lë'ë të guni'i guidzë mënë guëc të lu ra sa' të. Guzunaldë mënë lë'ë të. Sëbëldá de lë'ë të bë'në të sufrir con sa' të. <sup>34</sup> Bëga'a ldu'u të ra naguá lachigui'bë nu bëquitë ldu'u të iurë bëdchisú mënë lo quë nanapë të purquë rdë'ë të cuendë de quë lu gube'e nanú másru'u cusë mejurë nanadë tsalúdi'i. Shtënë të ra cusë ni. <sup>35</sup> Adë cuëzëdi'i të tsaldí ldu'u të shti'dzë Dios purquë si talë tsagla'guë tsaldí ldu'u të, gapë të tubi premi ru'bë la'ni guë'dchiliu naze'dë guëdchini. <sup>36</sup> Rqui'ni gac të më pacënci parë gunë të cumplir voluntá shtë Dios

nu despuësë de ni, gunë të recibir lo quë nabë'në më prometer ca'a të. <sup>37</sup> Ra Sagradas Escrituras rni'i:

Du'pë tiempë runë faltë, iurní el quë naze'dë guëdchini, segurë guëdchíni'.

Adë gac ldë'ëdi'i ldú'i'.

<sup>38</sup> Perë el quë naguna recibir cumë më justë, guëbánil por fe nanápëll.

Perë si talë guëazë guëtëll shneza, adë rquítëdi'i ldua'a con lë'ëll.

<sup>39</sup> Perë lë'ë hia'a adë nádi'ia'a ziquë ra narëazë guetë, ra naná condenar, sino rialdí ldu'u hia'a de verdá; zni guëdë'na'a segurë salvaciuni parë almë shtë hia'a.

## 11

*Zihani mënë gualdí ldu'u rai' shti'dzë më*

<sup>1</sup> Iurë rialdí ldu'u hia'a, iurní nadápa'a segurë de quë guëdë'na'a recibir ra cusë lo quë nadzuléza'a. Rialdí ldu'u hia'a nanú ra cusë nanadë rnádi'ia'a lúhi'. <sup>2</sup> Ra shtadë guëlú hia'a naguquërelde guahietë, bëquebi Dios na rai' mënë za'quë purquë gualdí ldu'u rai' shti'dzë më.

<sup>3</sup> Rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më; por ni rdë'ë hia'a cuendë de quë Dios bëntsa'u lë'ë guë'dchiliu sulë con di'dzë shtëni'. Ra cusë narná hia'a lúhi' guctsa'uín, lédëdi'i por cusë narná hia'a, sino nadë más por shti'dzë Dios guctsa'u rahin.

<sup>4</sup> Gualdí ldu'u Abel shti'dzë Dios; bë'ni' ofrecer lu Dios tubi ofrendë mejurë quë ofrendë shtë Caín. Bëquebi Dios Abel na më za'quë, por ni Dios bëca'a Abel nu bë'në më recibir ofrendë shtëhi'. Aunquë Abel hia gúti', perë todavia zia'glá'guë ruadí'dzi' lu hia'a por medio fe shtëhi'.

<sup>5</sup> Enoc gualdí ldu'i shti'dzë Dios; por ni Dios bia'a lë'ë Enoc gube'e; gútidí'i'. Ra mënë adë bédzélëdi'i rall Enoc lu guë'dchiliu purquë

Dios bia'a lë'i'. Ra Sagradas Escrituras rni'i shcuendë Enoc de quë antsë guziá'ai' gube'e, Dios bëquitë ldú'i' con Enoc. <sup>6</sup> Sin galrialdí ldu'u, nídi'i mudë guëquitë ldu'u Dios con lë'ë hia'a. Primëre napë quë tsaldí ldu'u nguii shti'dzë Dios parë tsabi'guë nguii lu Dios. Napë quë tsaldí ldu'u hia'a nabani më nu de quë guëne'e më premi ca'a ra narguili lë'ë më.

<sup>7</sup> Noé gualdí ldu'i shti'dzë Dios nu bëzu'bë diágui' shti'dzë Dios purquë más antsë bëtsëbë Dios lë'i'; guni'i Dios lu Noé lo quë naguër gac, cusë ni tubi adë chu gunádi'i luhin antsë. Noé bëzu'bë diágui' nu bëntsa'uhi' tubi barcu ru'bë parë gac salvar grë ra shfamíli'. Gualdí ldú'i' shti'dzë më; gúqui' rëspëti parë shti'dzë më. Zni bë'në Noé juzguë grë ra mënë shtë guë'dchiliu nanadë gualdídi'i ldu'u shti'dzë më. Mudë ni Dios bë'në recibir Noé ziquë nguii justë purquë gualdí ldu'i shti'dzë më.

<sup>8</sup> Nu Abraham por galrialdí ldu'i, iurë Dios guna'bë lë'i', bëzu'bë diágui'; bëru'ui' parë tsáhi' lugar catë guni'i Dios guëdë'të më ládzi' ziquë herenci. Abraham bëru'ui' ládzi' sin quë adë rdë'ëdi'i' cuendë ca lu tsáhi'. <sup>9</sup> Abraham gualdí ldu'i; guquërdí' ladzë catë bë'në Dios prometer; perë Abraham gúqui' ziquë më zitu parë lugar ni. Nabáni' ziquë mënë naná de viajë, lédëdi'i' la'ni hiu'u. Lo mizme bë'në Isaac nu Jacob nu zac lë'ë rai' bë'në rai' recibir mizme promësë nabëdë'të Dios lu Abraham. <sup>10</sup> Abraham gulézi' stubi ciudá parë guëquërdí', lugar nanapë cimientë naná dchi'chi; ciudá ni Dios bëzá'ahin según guc ldu'u më.

<sup>11</sup> Nu zac Sara gualdí ldu'i shti'dzë Dios nu bë'ni' recibir pudërë parë gápi' shíni' aunquë náhi' demasiadë më gushë. Gúpi' tubi me'dë purquë gualdí ldú'i'

Dios gunë më cumplir lo quë nabë'në më prometer lúhi'. <sup>12</sup> Zni Abraham hía më gushë sin esperansë gápi' shíni', perë gúqui' shtadë guëlu' shtë mënë zihani, mënë zihani ziquë mbelëgui' lu gube'e nu ziquë iu'lli nananú rua' nisëdu'u. Jamás adë chu gúnëdi'i gan guëlabin.

<sup>13</sup> Grë ra mënë ni guti rai' sin quë adë bë'nëdi'i rai' recibir ra cusë nabë'në Dios prometer, perë gualdí ldu'u rai' shti'dzë më nu guná rai' lu ra cusë ni delantë. Por fe bë'në rai' recibir lo quë nabë'në më prometer nu bëquitë ldu'u rai'. Mudë ni bëquebi rai' de quë na rai' ziquë më zitu parë guë'dchiliu rë', de quë lidchi rai' cuezë stubi guë'dchiliu. <sup>14</sup> Pues grë ra naru-adi'dzë zni, rquebi rai' de quë todavía quëguili rai' stubi lugar parë guëquërelde rai'. <sup>15</sup> Si talë ra mënë ni nihunë rall llgabë por ladzë catë bëru'u rai', pues niabrí rai' nga'li <sup>16</sup> perë guc shtu'u rai' lugar más mejurë, quiere decir, tubi lugar lu gube'e. Por ni Dios nádi'i ziquë nartú lúhi' sino rquitë ldu'u më con lë'ë rai' purquë guna'bë rai' lë'ë më Dios shtë rai' nu bë'në më preparar tubi ciudá catë guëquërelde rai'.

<sup>17</sup> Gualdí ldu'u Abraham shti'dzë Dios; por ni iurë Dios bëzú tubi prëbë lúhi', bëdchininú Abraham lúniquë shíni' Isaac parë gúni' ofrecer Isaac lu bëcu'guë ziquë tubi ma. Na Abraham dispuestë gúni' ofrecer lúniquë shíni' lu Dios aunque antsë guni'i Dios lu Abraham tubi promësë; <sup>18</sup> guni'i Dios shcuendë Isaac: "Por shínil gápël cantidá llëbnil". <sup>19</sup> Pues Abraham guc bë'ai' de quë Dios napë pudërë parë guëcua'ñi më ra tégulë. Zni rac guëní'ia'a cumë figurë de quë Abraham bë'ni' recibir stubi vuelte lë'ë shíni' ladi ra tégulë purquë parë Abraham hía guti shíni'.

<sup>20</sup> Gualdí ldu'u Isaac shti'dzë Dios; por ni Isaac guná'bëi' lu Dios

bendición nanaguër guëdchini parë shíni', Jacob nu Esaú. <sup>21</sup> Nu zac Jacob gualdí ldu'i shti'dzë Dios; por ni iurë hía mërë gáti', bë'ni' bendecir cadë shinillágui' naná shini José. Bë'në Jacob adorar lë'ë më mientras rqui'chi' tubi bastunë. <sup>22</sup> Nu José gualdí ldu'i shti'dzë Dios; por ni iurë mërë gáti', guni'i' lu ra më israelitë de quë napë quë guëru'u rai' de ladzë Egipto nu bëdë'ë José ordë lla guëca'chi ra mënë ba'cu shtëhi'.

<sup>23</sup> Ra shtadë Moisés gualdí ldu'u rai'; por ni iurë gulë me'dë, adë bëdzëbëdi'i rai' lu rëy lo quë nangunibë'a rëy. Guná rai' lu me'dë, nacha'ngu me'dë. Bëca'chi rai' lë'ë me'dë por tsunë mbehu.

<sup>24</sup> Gualdí ldu'u Moisés shti'dzë Dios; por ni iurë lë'i' náhi' nguuiu ru'bë, adë nëdi'i' nacá'ai' lë shtsa'pë rëy shtë Egipto <sup>25</sup> sino quë guni'i ldu'i' sac zíhi' con los de más sáhi' ra mënë israelite. Adë guc shtú'tudi'i guëquitë ldu'u Moisés por du'pë timpë ra cusë mal shtë guë'dchiliu, cusë nanapë quë tsalú. <sup>26</sup> Más bien guni'i Moisés, mejurë gúni' sufrir por Cristo naná ze'dë despuësë quë niapë Moisés grë ra tesurë shtë Egipto. Zni guc; gunáhi' ra cusë naguër gac ziquë tubi premi naguëdë'ë Dios cá'ai'.

<sup>27</sup> Por galrialdí ldu'i Moisés bëru'ui' guë'dchi Egipto; adë bëdzëbëdi'i' llanë shtë rëy; guaglá'gui' firmë igual ziquë el quë narná lu Dios aunque adë chu rnádi'i lúhi'. <sup>28</sup> Gualdí ldu'u Moisés shti'dzë Dios; por ni bëzu'bë diágui' rëglë shtë Pascu; gunibë'a Moisés de quë guëllë'ë rënë shtë lli'li, nu guëtia'a mënë rënë ni rua' puertë parë iurë tédë ianglë shtë galgutí, adë gátidi' primërë shini nguuiu shtë ra më israelitë.

<sup>29</sup> Por galrialdí ldu'u, ra israelitë gualdí ldu'u rai' shti'dzë Dios; por ni gudëdë rai' Nisëdu'u Lni si fuërë cumë ziquë guiu'u bidchi, perë



iurë ra mënë egipcios guc shtu'u tédë rall nisëdu'u, pues bëlda'u nisë rall; guti rall.

<sup>30</sup> Ra israelitë gualdí ldu'u rai' shti'dzë më; por ni bédë'ë rai' vuelte alreduurë guë'dchi Jericó gadchi dzë nu gulaguë lu' shtë guë'dchi. <sup>31</sup> Rahab gualdí ldu'i shti'dzë Dios; na Rahab tubi na'a mal, perë adë gútidi'i' juntë con ra nadë bëzu'bë diáguëdi'i' purquë Rahab bë'ni' recibir con bien ra mënë israelitë naguaglda'chi guë'dchi Jericó.

<sup>32</sup> ¿Pë más guëni'ia'a iurne'? Nídi'i' tiempë parë guadi'dza shcuendë Gedeón, nu Barac, nu Sansón, nu Jefté, nu David, nu Samuel, nu los de más ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. <sup>33</sup> Por galrialdí ldu'u, bë'në rai' gan lu enemigu shtë rai'; gunibë'a rai' tubi manërë justë; bë'në rai' recibir cusë za'quë nabë'në Dios prometer. Bëta'u rai' rua' león; <sup>34</sup> bësëaldë rai' gui'i' dushë; bëru'u rai' lu peligrë niaguini mënë lë'ë rai' con spadë. Ra naná nápëdi'i' fuersë, gupë rai' fuersë ru'bë. Guc rai' mënë fuerhtë lu guërru, nu bësëllu'në rai' suldadë naná mënë zitu. <sup>35</sup> Guzac ra na'a bë'në rall recibir ra tégulë shtë rai' stubi vësë más; guashtë tselë rai' ladi ra tégulë.

Sëbëldá mënë guti lu galné; bëquë guia'a rall libertá parë gunë rai' gan tsashtë rai' ladi ra tégulë të guëquërdë rai' stubi vidë mejurë. <sup>36</sup> Stubi tantë mënë guzac zi rai'. Bë'në mënë burnë lë'ë rai', nu bédë'ë mënë hiaguë nu bëldi'bi mënë lë'ë rai' con cadënë parë tsa rai' lachigui'bë. <sup>37</sup> Guti rai' lu guë'ë nu bëriuguë rai' guërudë rai' con cierrë; [bëtë'dë mënë prëbë lu rai' të gunë rall duldë.] Gudini mënë lë'ë rai' con spadë; canzë rai' sin lidchi rai'; prubi rai'. Ze'dë rai' gutë rai' gui'di ladi ra ma ziquë gui'di ladi lli'li u gui'di ladi chivë.

Bëzac zi mënë lë'ë rai'; nu bë'në rall maltratar lë'ë rai'. <sup>38</sup> Ra mënë shtë guë'dchiliu adë guná záquëdi'i' lu rai', perë lë'ë rai' lasac rai' más quë guëdubi guë'dchiliu. Ra mënë ni guquërdë rai' lachi, nu lu dani; guquërdë rai' la'ni cuevë nu la'ni guëru shtë guë'dchiliu.

<sup>39</sup> Grë ra mënë ni gualdí ldu'u rai' shti'dzë Dios, nu Dios la'ni Sagradas Escrituras quëgluá'ai' na rai' mënë za'quë, perë sin quë adë guëtë'dëdi'i', adë bë'nëdi'i' rall recibir lo quë nabë'në më prometer <sup>40</sup> purquë Dios napë më lugar mejurë parë grë hia'a. Guni'i' më ra mënë ni adë gúnëdi'i' rall recibir fin shtë salvaciuni hashtë despuësë. Sulamëntë con lë'ë hia'a gac rai' completamente mënë sin ni tubi duldë delantë lu Dios.

## 12

### *Jesús na ejemplë parë lë'ë hia'a*

<sup>1</sup> Por grë ra nagunia'a iurne', cumë nanú guëdubi ladë shtëna'a ra nabëlua'a fe shtë rai'; iurne' runë tucarë guësá'na'a tubi cu' grëtë' ra cusë narunë storbë con grë duldë naná runë bëshi'di lë'ë hia'a. Cha guiaglá'ga'a delantë; gáca'a më firmë ziquë tubi nardë'ë fuersë parë gúnëll gan tubi carrërë. <sup>2</sup> Cha guia hia'a lu Jesús ziquë mustrë shtëna'a. De lë'ë më ze'dë fe shtë hia'a; na më el quë narunë compa'ni parë tsaldí ldu'u mieti más. Guc bë'a Jesús despuësë guti më, guëquitë ldu'u më; por ni guzac zíhi'; rua'a ldu'u më dulurë nu shtu shtë galguti lu cruz. Iurne' cuezë më ladë ldi shtë Dios, lugar shtë hunurë cula'ni më.

<sup>3</sup> Gulë bë'në llgabë iurne' lo quë naguzac con Jesús; guzac zi më demasiadë por ra mënë mal nabë'në cuntrë lë'ë më. Mizmë manërë adë guëdzáguëdi'i' të nu adë rdzëbëdi'i' të mientras rzac zi të purquë na të shmënë Cristo. <sup>4</sup> Pues lë'ë të todavía adë gudínidi'i' mënë lë'ë të por runë të cuntrë ra duldë. <sup>5</sup> ¿Pë

bëa'ldë ldu'u të lo quë naquëgni'i Dios lu të? purquë ruadi'dzënú më lë'ë të ziquë shini më. Naescritë:

Shinia, adë rúnëdi'il desprëci Shtádël iurë lë'ë më cagni'inú më lë'ël.

Adë riádi'i ldu'ul iurë lë'ë më runë cashtigu lë'ël.

<sup>6</sup> Purquë lë'ë Dadë quëgni'inú më grë ra shini më purquë rac shtu'u më lë'ë rai'.

Nu quëhunë më cashtigu grëtë' shini më narunë më recibir.

<sup>7</sup> Gulë gac firmë lu cashtigu narshe'ldë më guëquël. Grë cusë ni tëdë parë bien shtë të purquë quëhunë më tratë lë'ë të ziquë shini më. Grë ra dadë quëhunë rall corregir shínill. <sup>8</sup> Perë si talë Dios adë rúnëdi'i më corregir lë'ë të, nádi'i të legítimë shini më, sino na të ziquë me'dë lldubi. Es quë runë më cashtigu grëtë' ra shini më. <sup>9</sup> Más de ni, tiempë na hia'a lguë'në, ra shtáda'a lu guë'dchiliu rë', bë'në rall cashtigu lë'ë hia'a nu rdë'na'a rëspëti lu rai'. Por ni más rqui'ni guëdë'ë hia'a sí të guëni'bë'a Dios lë'ë hia'a parë gápa'a vidë sin fin. Na më Shtáda'a nacabezë gube'e. <sup>10</sup> Ra shtáda'a lu guë'dchiliu rë', por du'pë tiempë bë'në rall corregir lë'ë hia'a según narni'i ldu'u rai', perë Dios quëhunë më cashtigu lë'ë hia'a por bien shtëna'a të gáca'a mënë za'quë sin ni tubi duldë, igual ziquë na më; santu náhi'.

<sup>11</sup> Pues verdá nahin, ni tubi cashtigu adë rsëdchínidi'i légrë la'ni ldu'u hia'a mientras quëhunë më cashtigu lë'ë hia'a; nahin cusë durë, perë fin shtë cashtigu na vidë naná tubldí delantë lu Dios con paz parë grë ra nardë'ë cumëdë nu rúnëll recibir cashtigu ni cumë cusë za'quë.

*Cashtigu parë el quë narquë guia'a shti'dzë Dios*

<sup>12</sup> Por ni gulë guni'inú sa' të naná ziquë tubi nanápëdi'i fuersë të adë guëazë guëtëdi'i rall lu shnezë Dios.

<sup>13</sup> Gulë quili nezë naná tubldí parë tshanaldë të nezë ni. Iurní sa'l naná ziquë tubi cujë, adë guërú'udi'ill nezë za'quë sino gáqui' firmë con fe shtënéll.

<sup>14</sup> Gulë guni'i ldu'u të tsu en paz con grë mënë. Gulë guanaldë nezë za'quë catë nídi'i maldá. Gulë gac mënë santu. <sup>15</sup> Gulë gapë mizme lë'ël të adë chu rúnëdi'i faltë ra bendición shtë Dios, nu gulë gapë mizme lë'ë të parë adë nádi'i mënë falsë entrë ra shmënë Dios. Adë chu gáquëdi'i ziquë gui'lli lda nari-aru'bë entrë ra plantë, no sea por tubi de lë'ë të gac guëllini grë ra sa' të con duldë. <sup>16</sup> Gulë gapë mizme lë'ël parë ni tubi de lë'ë të adë guëquërdëdi'i ziquë mbecu, nu ni tubi de lë'ë të gunë desprëci ra cusë za'quë shtë Dios; zni bë'në Esaú; por tubsë cumidë bëtuu'll grëtë' herenci narunë tucári' ziquë shini naguëlu. <sup>17</sup> Hia nanë të despuësë iurë Esaú guc shtu'u gúni' recibir bendición shtë shtádi', pues bëquë guia'a shtádi' lë'i' aunquë nalë guna'bë Esaú nu bí'ni'; hiadë bëdzëlëdi'i mudë parë gac cambi lo quë nabë'ni'. Bë'ni' desprëci herenci.

<sup>18</sup> Iurë guabi'guë të lu Dios, adë nádi'in ziquë ra më israelitë guahietë. Guabi'guë rai' lu dani nazú guëlla'. Guná rai' lu dani catë bëru'u be'lë. Guná rai' nacahi con gue'lë; guná rai' gushëguiu'u con mbë dushë. <sup>19</sup> Bini rai' bë shtë trompetë nu cha' Dios. Ra naná bini ra di'dzë ni, bë'në rai' ruëguë lu Dios hiadë guëni'idi'i bë másru'u. <sup>20</sup> Bë'në rai' zni purquë adë bë'nëdi'i rai' gan niua'a ldu'u rai' lu mandadë naguni'i më lu rai'. Bë ni guni'i: "El quë nasú guëáhi' lu dani, mënë u tubi ma, pues napë quë gáti' lu guë'ë". <sup>21</sup> Nalë nadzë'bë guc dzë ni. Iurë guná Moisés lu ra cusë ni, guni'i': "Nalë rchi'cha nu rdzëba".

<sup>22</sup> Zni guc tiempë guahietë, perë lë'ë të iurne' guabi'guë të lu dani

verdadèrè lè Sión. Guabi'guè tè lu ciudá shtë Dios nanabani; quiere decir, Jerusalén nananú gube'e. Guabi'guè tè lu cantidá mili shtë ra ianglè nabèdèá parè gunè rai' adorar Dios con galèrquitè ldu'u. <sup>23</sup> Mizmè lugar ni nanú zihani shini Dios; bèdèá rai'; lè rai' naescritè lu gube'e. Guabi'guè tè lu Dios, lè'è juèsi nangunè juzguè grè mieti. Guabi'guè tè lu ra nguii naquèrèldè gube'e; hia Dios bèn'i' recibir lè'è rai' completamente naza'què. <sup>24</sup> Guabi'guè tè lu Jesús, el què nabèsèdchini tubi conveñi cubi entrè Dios nu ra mènè. Guabi'guè tè lu lugar catè bèdè'bi rènè narunè lasac conveñi ni; rènè ni runè significar cusè mejurè què rènè shtë Abel.

<sup>25</sup> Gulè gapè cuidadè adè guèquè guiá'adi'i tè di'dzè shtë el què naruadi'dzè lu tè, purquè si talè adè bèn'nèdi'i mènè gan guèca'chilú rall lu Dios guahietè, mènè naquè guia'a shti'dzè Dios iurè lè'i' bèsèbèi' lè'è rall, çlla mudè guèca'chilú hia'a lu mè si talè guèlua'a tècha'a lu naquègna'bè lè'è hia'a dizdè gube'e? <sup>26</sup> Bè shtë Dios tiempè guahietè bèn'i'bin lè'è guè'dchiliu, perè iurne' bèn'nè mè prometer con di'dzè rè': "Stubi vèsè más guèsèni'bia guè'dchiliu nu también gube'e". <sup>27</sup> Iurè guni'i Dios: "Stubi vèsè más" rdè'è hia'a cuendè de què grètè' cusè nabèni'bi Dios, cusè narná hia'a iurne', tsalú rahin; guèdchisú mè ra cusè nabèntsa'u mè parè guèa'nè parè siempè ra cusè nadè rni'bid'i. <sup>28</sup> Por ni cha guèdè'è hia'a graci lu mè purquè bèdè'na'a recibir lè'è mè ziquè Rèy. Catè rni'bè'a mè adè gáquèdi'i guèni'bin. Cha guèdè'na'a sirvè lè'è mè con rèspe'ti. Guèdápa'a rèspe'ti delantè lu mè purquè na mè Dios shtëna'a. <sup>29</sup> Náhi' ziquè be'lè narzunè ldu'u mieti de grè maldá.

## 13

*Lo què narunè tucarè gunè shmènè Dios*

<sup>1</sup> Gulè tsagla'guè gac shtu'u ra sa' tè. <sup>2</sup> Gulè tsagla'guè gac tè mè za'què con ra visitantè nardchini lídchil purquè sin adè guc bè'adi'i mènè, bèldá rall bèdè'è rall pusadè parè ianglè.

<sup>3</sup> Gulè bèsèagná ldu'u tè ra nanú prèsi cumè ziquè mizmè lè'èl nanul prèsi juntè con lè'è rall. Gulè bèsèagná ldu'u tè ra naná rzac zi purquè todavía quèrèldè tè lu guè'dchiliu; napè tè cuerpè débíl.

<sup>4</sup> Gulè bèn'nè cumplir ra promèsè nanguní'il iurè bèsè'al; adè chu guèquènú sáhi' purquè Dios gunè mè juzguè grè ra narquènú tse'lè mènè, nu gunè mè juzguè grè mènè narunè duldè adulteri.

<sup>5</sup> Adè sébidi'i ldu'u tè dumí; gulè bèquitè ldu'u con lo què nanapè tè purquè Dios guni'i: "Jamás adè guèsá'nèdia'a lè'è tè; siempè guna cumplir shti'dza". <sup>6</sup> Zni rac guèni'ia'a sin què adè chu guèzá ldu'u: Lè'è Dadè quèhunè mè compa'ni na; adè guèdzèbèdia'a lo què nangunènú mènè na.

<sup>7</sup> Gulè bèagná ldu'u tè shti'dzè ra nagunibè'a entrè lè'è tè, ra nabi-adi'dzè shti'dzè Dios lu tè. Gulè guagla'guè manèrè gubani rai'; guc rai' firmè lu shnezè Dios. Gulè bèn'nè llgabè lla guc fin shtë rai' nu gulè bèn'nè ziquè bèn'nè rai'.

<sup>8</sup> Jesucristo na mè igual iurne' ziquè guc mè antsè nu na mè lo mizmè parè siempè; gáquèdi'i mè cambi. <sup>9</sup> Adè rdè'èdi'i tè sí parè gua'a mèsè falsè lè'è tè tèchi stubi clasè l dai' por enseñansè nanadè chu riasèdi'i; mejurè gac tè mè firmè lu shnezè Dios por favurè nu bendición naquèhunè mè. Adè tsanál'dèdi'i tè tèchi custumbrè narunè tratè pè cusè naza'què gaul, pues grè ra narianaldè tèchi

rëglë ni, adë bë'nëdi'i rall gan gac rall mënë za'quë lu Dios.

<sup>10</sup> Sacrifici nadápa'a, adë rúnëdi'in tratë gau mieti lu mellë. Ra natsagla'guë gunë rall adorar Dios segùn lëy guahietë, nápëdi'i rai' derechë gau rai' sacrifici shtë hia'a. <sup>11</sup> Pues ra bëshuzi primëre riutënúhi' rënë shtë ra ma Lugar Santísimo; bë'ni' ofrecer rënë ni lu Dios parë guëdchisú më ra dulde, perë cuerpë shtë ra ma bia'a mënë fuëre shtë guë'dchi parë tsequi. <sup>12</sup> Zni zac Jesucristo guzac zi më fuëre rua' ciudá parë guëzunë më dulde shtë mënë por propi rënë shtëhi' të gac rai' santu. <sup>13</sup> Pues iurne' cha guiá hia'a lu Jesús, guëru'u hia'a religiuni gushë nu sac zi hia'a ziquë bë'në më sufrir. <sup>14</sup> Lu guë'dchiliu rë' adë nadápëdi'ia'a lugar segurë parë guëquërélda'a parë siembrë, sino dzulëza'a nu zudíla'a lugar za'quë nanaguër guëdchini despuësë. <sup>15</sup> Por ni guëdubi tiempë, cha guëdé'na'a alabar Dios por medio de Dadë Jesucristo. Pues labansë ni na lo quë naguëdé'na'a ofrecer lu më con rua' hia'a. <sup>16</sup> Tambiën adë chu guëséa'ldëdi'i ldu'i gunë compa'ni sa'll con lo quë nanápël purquë ra cusë ni na ziquë sacrifici narsëquitë ldu'u Dios.

<sup>17</sup> Gulë bëzu'bë diaguë grëtë' shti'dzë ra narnibë'a entrë lë'ë të. Gulë gapë rëspëti lë'ë rai' purquë lë'ë rai' canihapë rai' almë shtë të; nanë rai' tubi dzë napë quë guëtë'dë rai' cuendë lu Dios. Gulë guni'i ldu'u, gac të mënë za'quë të iurë guëtë'dë rai' cuendë lu Dios, gunë rallin con galërquitë ldu'u, lédëdi'i con galërbini ldu'u. Si talë adë gúnëdi'i të cumplir shti'dzë rai', adë nápëdi'il ni tubi provëchë.

<sup>18</sup> Gulë guna'bë lu Dios por lë'ë na'a; pues napë na'a segurë de quë bédë'në na'a dchi'ni segùn voluntá shtë Dios. Siembrë galërni'i ldu'u na'a na parë bien shtë të.

<sup>19</sup> Runa ruëguë lu të, gulë guna'bë lu Dios de quë nasesë guëne'e më sí, guëabrá guënahia lu të stubi.

*Rialú cartë rë' con tubi saludë*

<sup>20</sup> Dios naná rcue'dchí ldu'u hia'a, el quë nabëcua'ñi lë'ë Dadë Jesús ladi ra tëgulë, gunë ldai' më guëc të. Jesucristo na vëquëre ru'bë parë grë ra shmënë Dios. Por rënë më conveñi cubi entrë Dios nu ra mënë, napin valurë. Conveñi ni nunquë adë tsalúdi'in. <sup>21</sup> Quëgna'bë na'a lu më, guëne'e më grë cusë za'quë parë gac të mënë completamente preparadë parë gunë të cumplir voluntá shtë më, quë lë'ë më guëne'e më mizme fuersë shtë më parë gac të mënë ziquë rac shtu'u më. Gunë më ra cusë ni por Jesucristo naná runë tuarë grë labansë nu graci shtë mieti parë siembrë. Amén.

<sup>22</sup> Bëchi, quëhuna ruëguë lu të, gac të më pacënci. Gulë bë'në recibir conseju nabëquëa'a la'ni cartë rë' purquë adë bëquë'édia'a zihani di'dzë lu të. <sup>23</sup> Rac shtua'a gac bë'a të lë'ë bëcha'a, Timoteo, hia lë'i' nápi' libertá. Si talë guëdchíni' ndë'ë, tambiën na guëdë'pë guëna na'a lë'ë të.

<sup>24</sup> Gulë bédë'ë saludë grëtë' ra narnibë'a entrë lë'ë të, ra naná cabësë shtë ra grupë. Nu bë'në saludar grë ra narialdí ldu'i shti'dzë Dios de verdá. Pues ra naze'dë ladzë Italia quëgshe'ldë rai' saludë parë lë'ë të.

<sup>25</sup> Favurë shtë Dios guëa'nënú lë'ë të. Amén.

## Cartë nabëquë'e Santiago

*Bëshe'ldë Santiago saludë lu ra naquërelde fuërë ladzë rai'*

<sup>1</sup> Na Santiago, nahia muzë shtë Dios nu shtënë Jesucristo, Shláma'a. Quëgshe'lda saludë lu të naquërelde fuërë ladzë të, lu të naná chi'bë chupë grupë shtë mënë israelitë nabërë'tsë lu guëdubi guë'dchiliu.

*Llni naze'dë de Dios*

<sup>2</sup> Lë'ë të bëchi la sahia, gulë bëquitë ldu'u të iurë ze'dë cusë durë narzac zi <sup>3</sup> purquë nanë hia'a por medio ra cusë durë rlua'a si talë tsagla'guë rialdí ldu'u hia'a de verdá. Nu nanë hia'a iurë rúnël gan lu ra cusë durë, más fuerhtë nal parë tsaglá'guël shnezë Dios. <sup>4</sup> Gulë gac të mënë pacënci guëdubi tiempë, nu gulë gac të mënë narac rúnël voluntá shtë Dios sin ni tubi faltë. Iurní gúnël cumplir lo quë narac shtu'u më.

<sup>5</sup> Si tubi de lë'ë të adë ráquëdi'il, runë faltë llni, gulë guna'bë lu Dios; Dios guëne'e më llni parë lë'ë të. Guëne'e mëhin sin medidë, nu adë guëni'idi'i më guëc të por rna'bë të lúhi'. <sup>6</sup> Perë napë quë guëná'bël lu më con galërialdí ldu'u. Grëtë' el quë nadë rialdídi'i ldu'i shti'dzë Dios, ni na ziquë olë shtë nisëdu'u iurë lë'ë mbë dushë ze'dë. Rua'a mbë nisë nezë rë' nezë rë'. <sup>7</sup> El quë nadë rialdídi'i ldu'i Dios de verdá, adë gúnëdi'ill llgabë de quë guëdë'ë më lo quë narná'bëll. <sup>8</sup> El quë narunë chupë llgabë, nádi'i firmë conductë shtëni'.

<sup>9</sup> Lë'ël shmënë Jesús narunë llgabë nádi'ill më ru'bë la'ni guë'dchiliu, gulë bëquitë ldú'ul purquë de vërë nal më ru'bë lu Dios. <sup>10</sup> Nu gulë bëquitë ldu'u të naná ricu iurë rne'e më galnadu'u,

iurë rac bé'al galëricu verdadërë; cusë ni ra mënë shtë guë'dchiliu runë rall desprëci. Gulë bëquitë ldu'u të purquë ziquë ra guë'ë lachi, ra ricu con grë ra cusë material nanapë rall, rialuhin. <sup>11</sup> Iurë rru'u ngubidzë, rza'i ngubidzë lë'ë guë'ë; hia adë rluá'adi'i ra guë'ë chulë. Zni na fin shtë ricu con grë negoci shtënell.

*Ra dificultá nu tentación*

<sup>12</sup> Rquitë ldu'u mieti nat-sagla'guë firmë lu shnezë Dios aunquë rzac zi mënë lë'ëll purquë iurë tsalú lë'ë galërzac zi, gúnëll recibir bendición naná vidë sin fin. Bë'në më prometer vidë ni parë grë ra narac shtu'u lë'ë më. <sup>13</sup> Cualquier de tubi të iurë rdchini mal llgabë parë gúnël mal, adë rúnëdi'ill llgabë de quë Dios guësëdchini më llgabë ni guëquël, purquë Dios nunquë rsëdchnídi'i më mal llgabë parë gúnël duldë. Nídi'i mudë chu guësëdchini llgabë mal lu Dios. <sup>14</sup> Iurë tubi de lë'ë të rac shtú'ul gúnël duldë, na purquë la'ni ldu'u mizmë lë'ël nanú deseo mal. Ra deseo mal rsëdchni mal llgabë parë lë'ël. <sup>15</sup> De deseo mal nananú la'ni ldu'u mieti, ze'dë mal llgabë; hia de nga'li runë mieti duldë; hia de nga'li ze'dë galguti parë nguiu ni.

<sup>16</sup> Lë'ë të narac shtua'a, adë tsaldídi'i ldu'u të el quë narsiguë sáhi' <sup>17</sup> purquë grëtë' cusë za'quë ze'dë de Dios, el quë nabëntsa'u grë mbelëgui'i nu ngubidzë. Na më lo mizmë guëdubi tiempë; nídi'i cambi parë lë'i; nádi'i më ziquë cusë narunë ra cambi shcaa'lë. <sup>18</sup> Bëne'e më vidë sin fin parë lë'ë hia'a sulë purquë zni guc shtu'u më. Bëdchini vidë sin fin por medio de ra di'dzë naná verdá. Zni rac shtu'u më gáca'a primërë ejemplë entrë grë ra shini më natsaldí ldu'i shti'dzë më. Na ziquë tubi mënë quëgldáguëll primërë nashi za'quë

lu hiaguë iurë guëdchini tiempë shtë cusechë.

### *Enseñansë verdadërë*

<sup>19</sup> Por ni, bëchi narac shtua'a, gulë bëtë'ë cuendë de quë cadë tubi tëtë napë quë gac nasínil parë guëquë diáguël perë parë guadí'dzël, gulë gupë cuidadë. Gulë bë'në llgabë bien antsë guadí'dzël. Nu adë guëd'èl sí ldaguë llanë la'ni ldú'ul <sup>20</sup> purquë llanë shtë mënë, adë rsëdchínidi'in vidë za'quë delantë lu Dios. <sup>21</sup> Gulë bësa'në grë cusë mal nananú la'ni ldú'ul con grë llanë nananú la'ni ldú'ul, nu gulë bë'në recibir diza'quë nabëgabní la'ni ldu'u tëtë. Napin pudërë parë gac salvar tëtë.

<sup>22</sup> Gulë bë'në grëtë' lo quë narni'i diza'quë, lëdë niá'asëdi'i quëquë diaguë tëhin, purquë si talë no más rquë diáguël nu adë rúnëdi'il cumplir, hia iurní lo mizme lë'ë tëtë quëguguë tëtë lë'ë tëtë. <sup>23</sup> Grëtë' el quë niá'asë rínill nu rquë diáguëll shti'dzë më perë adë quëhúnëdi'ill cumplir lo quë narni'i shti'dzë më, ni na ziquë tubi nguiu narbi'a la'ni guë'guanë nia lla na lull. <sup>24</sup> Rnall lla na lull perë lueguë lë'ëll zía'all, iurní rëa'ldë ldú'ull lo quë nagnall. <sup>25</sup> Perë grëtë' el quë nat-sagla'guë rsë'dë la'ni lëy shtë Dios, quëzu'bë diáguëll shti'dzë më; gunë ldai' më lë'ë nguiu ni. Cagnia'a shcuendë lëy nagnë librar mënë de grë cusë mal.

<sup>26</sup> Stubi de lë'ë tëtë rni'i riaglá'guëll shnezë Dios perë adë ráquëdi'i rcuéz'zël ra di'dzë mal narní'il; mizme lë'ëll rsiguë lë'ëll. Hia ldai' nanuá'al lasáquëdi'in. <sup>27</sup> El quë nagnë compa'ni ra bëzebi nu ra viudë con nicidá nanapë rall, nu el quë naquëhapë mizme lë'ëll de grë duldë, rna Dadë Dios lu nguiu ni ziquë tubi lari limpi sin ni tubi manchë. Pues nuá'all ldai' narëuu' ldu'u Dios.

## 2

### *Gulë bë'në tratë igual grë bëchi*

*sa'l*

<sup>1</sup> Lë'ë tëtë bëcha, rialdí ldu'u tëtë Dadë Jesucristo, el quë narlua'a pudërë shtë Dios lu hia'a. Gulë bë'në tratë igual con grë bëchi sa' tëtë. <sup>2</sup> Ziquë tubi comparaciuni, si talë tsutë tubi nguiu ricu, nanú nigi guiá'ai' nu nácuhi' lari za'quë; tsutëll ladi catë rdëa ra shmënë Dios; nu mizme tiempë tsutë tubi më prubi con lariullë. <sup>3</sup> Si talë lë'ëll gúnëll atender bien naná nua'a lari za'quë nu lu ricu ni guëní'il: "Lë'ëll guzubë lugar za'quë". Perë lu prubi guëní'il: "Lë'ëll nga'li guzuldí", u guëní'il lu prubi: "Guzubë lu guiu'u". <sup>4</sup> Hia iurní quëgutël diferenci entrë ladi mizme lë'ë tëtë. Hia iurní quëhúnëll tratë chupë manërë lu sa'l. Hia quëhúnëll juzguë ziquë juësi con mallgabë.

<sup>5</sup> Lë'ë tëtë bëchi narac shtua'a, gulë bëtë'ë cuendë de quë gudili Dios ra mënë nanápëdi'i zihani cusë shtë guë'dchiliu perë napë rall galëricu verdadërë purquë rialdí ldu'u rai' Jesús. Nu gunë rall recibir herenci; guëquërdënú rall Jesús catë rnibë'a më. Zni bë'në më prometer dizdë más antsë. <sup>6</sup> Perë lë'ëll, el quë narná zá'quëdi'i lu bëchil naná prubi, nu rac shtú'ul gáquëll amigu shtë ra ricu; guná, ra ricu rzac zi rall lë'ëll. Ra ricu rdchi'bë rall demandë cuntrë lë'ëll lu ra juësi. <sup>7</sup> Nu ra ricu rushtiá rall guëc tëtë iurë ruadi'dzë tëtë shti'dzë Jesús. Guna'zi tëtë lë më iurë guc tëtë shmënë më. Lë ni napin llëru'bë hunurë.

<sup>8</sup> Si talë lë'ëll de vërë quëhúnëll cumplir lë'ë lëy nabëne'e Rëy naquëbezë gube'le, lëy naná escritë la'ni Sagradas Escrituras narni'i: "Gulë guc shtu'u grë ra sa'l igual ziquë rac shtú'ul lë'ëll". Si talë quëhúnëll cumplirin, bien quëhúnëll. <sup>9</sup> Perë si talë rguílil lo quë

narac shtú'ul nu adë rac shtú'udi'il sa'l, iurní canihúnèl duldë; nápèl faltë purquë adë bë'nëdi'ill cumplir di'dzë shtë lëy. <sup>10</sup> Si talë tubi mënë quëzu'bë diáguèll grëtë' puntë shtë lëy perë quëhúnëdi'ill cumplir tubsë puntë, iurní nall culpablë parë lëy. <sup>11</sup> El quë naguni'i: "Adë rúnëdi'ill duldë adulteri", nu zac guni'i: "Adë quínidi'ill sa'l". Si talë adë chu rúnëdi'i duldë adulteri perë gudínill sa'll, adë bë'nëdi'ill cumplir grë puntë shtë lëy, nu nall culpablë. <sup>12</sup> Por ni, gulë biadi'dzë lu sa'l nu gulë guquërdë ziquë ra mënë nanë gunë më juzguë lë'ë të según shti'dzë Jesús. El quë naquëhunë cumplir lëy shtë më, nádi'ill muzë shtë duldë. <sup>13</sup> Gunë Dios juzguë el quë nadë rgá'adi'i ldu'i sáhi'; adë guëgá'adi'i ldu'u më lë'èll. Perë el quë narga'a ldu'i sáhi', guërú'ull bien iurë tsu juici shtë më.

*El quë narialdí ldu'i nu quëhúnèll cumplir*

<sup>14</sup> Dadë, ¿pë runë sirvë si talë tubi nguii guëni'ill rialdí ldú'ull shti'dzë Dios perë quëhúnëdi'ill cumplir shti'dzë më? Nguii ni adë gac salvárèll. <sup>15</sup> Si tubi shmënë Jesús runë faltë shábi' u dau shtëni', <sup>16</sup> nu lë'èl guëni'ill lu nguii ni: "Guziá'al con bien; guëne'e më nagácul nu lo quë nagául". Perë lë'èl adë pë rdë'èdi'ill lo quë narqui'ni sa'l, ¿de quë sirvë nápèl fe? <sup>17</sup> Zni na, el quë narialdí ldu'i shti'dzë Dios de verdá napë quë guëluá'all fe shtënèll por lo quë naquëhúnèll. Si no, nápëdi'ill fe verdadërë.

<sup>18</sup> Bien zac guëni'i tubi nguii lu sa'll: "Lë'èl nápèl fe; na quëhuna compa'ni ra sahia". Perë rnia'a lul, bëlua'a de quë rialdí ldú'ul Dios; guënahia fe shtënèl. En cambi, na guëluá'ahia lë'èl de quë rialdí ldua'a shti'dzë më purquë rnal bien naquëhuna lu sahia. <sup>19</sup> Lë'èl rní'ill de quë rialdí ldú'ul nanú

tubsë Dios; bien canihúnèl, perë rnia'a lul de quë ra mëdzabë rialdí ldu'u rall nanú tubsë Dios, nu rchi'chi rall por galërdzëbë nananú la'ni ldu'u rall. <sup>20</sup> Lë'èl nadë rdë'èdi'ill cuendë, ¿pë adë guënédi'ill de quë nguii nanapë fe verdadërë, también canihúnèll bien con sa'll? <sup>21</sup> Gulë bédë'ë cuendë, lë'ë shtadë guëlu hia'a Abraham, iurë bë'ni' ofrecërë shíni' Isaac lu bëcu'guë, bëlua'a Abraham de quë tubldí na shcuéndi' lu Dios. <sup>22</sup> ¿Gu riasël iurní? lédë niá'asëdi'i gualdí ldu'u Abraham shti'dzë më perë bë'ni' cumplir lo quë naguni'i Dios. Zni fe shtë Abraham bëru'u lu llni të guená grë mieti lo quë nabë'ni'. <sup>23</sup> Zni gac cumplir Sagradas Escrituras narni'i: "Abraham gualdí ldu'i shti'dzë Dios nu Abraham bëá'ni' bien lu Dios sin ni tubi faltë". Guni'i Dios, Abraham na amigu shtëhi'. <sup>24</sup> Rac bë'a hia'a por lo quë nacanihunë nguii, rlua'a tubldí na shcuéndi' lu Dios, lédëdi'i por fe nanápèll sulamëntë. <sup>25</sup> Nu zac Rahab, tubi na'a mal, gac tubldí shcuéndi' lu Dios por lo quë nabë'nèll. Bë'nèll recibir ra nguii nabëshe'ldë Josué lu guë'dchi, nu bë'në Rahab compa'ni ra mënë ni parë bëru'u rai' stubi tēchi nezë. <sup>26</sup> Ziquë unidë na cuerpë nu espíritu parë guëbani mieti, zni napë quë tsaldí ldú'ul Dios nu napë quë gúnèl cumplir con cusë za'quë.

### 3

*Lo quë narní'ill*

<sup>1</sup> Bëchi, entrë ladi të adë tsúdi'i gac të zihani mësë parë lu sa'l të purquë nanë hia'a gunë më juzguë ra mësë con más fuersë quë cualquier mënë. <sup>2</sup> Pues grë hia'a siemprë runë faltë guëdë'na'a cumplir shti'dzë më. El quë nadë rúnëdi'i fallar en lo quë naruadi'dzëll, pues nguii ni hia na tubi nguii za'quë nu rac gúnèll gan lu grë deseo mal nananú la'ni

ldú'ull. <sup>3</sup> Iurë lë'ë hia'a rlu hia'a frenë rua' guay parë runë du'in lë'ë ma, zac guëdë'na'a manejar guëdubi cuerpë shtë ma. <sup>4</sup> Gulë guná; nanú barcu ru'bë nariá lu nisë. Nu zihani vueltë ze'dë mbë dushë al contrari, perë lë'ë narsë lë'ë barcu rsëll lë'in nadë más por tubi dimë mitu'në. Tsa barcu catë rac shtu'u narsë lë'ë barcu. <sup>5</sup> Zni zac con ldudzë mieti; nahin tubi partë mitu'në parë cuerpë shtë hia'a, perë blac runë nadchini ra mënë iurë ruadi'dzë rall. Gulë guná; tubi hiu'u guilli tsequi por tubsë be'lë mitu'në. <sup>6</sup> Zni na ldudzë mieti; nahin ziquë tubi be'lë. Nahin capaz parë zihani cusë mal. Ziquë ldú'dza'a nahin tubi partë bi'chi entrë grë partë cuerpë shtë nguiu, nu quëhunin manchar guëdubi cusë naquëhunë nguiu. Dzë trasë dzë hashtë gati mieti, ldudzë mieti quëgza'i vidë shtë mieti. Ldudzë mieti na ziquë be'lë naze'dë de gabildi. <sup>7</sup> Lë'ë nguiu rac runë du'u grë clasë ma, ra ma dushë con ra ma'ñi, ra serpiëntë con grë ma nananú la'ni nisëdu'u. Rac runë du'u nguiu ra ma, <sup>8</sup> perë ldudzë nguiu, ¿chu rac gunë du'u ldú'dzi? Na ziquë tubi ma nadë nedi'i gac du'u. Ziquë lai' serpiëntë nua'a venenë narguini mënë, zni na ldudzë mieti. Gadzëhin con maldá. <sup>9</sup> Con mizmë rua' hia'a quëdë'na'a alabar Dios, Shtëda'a, nu mizmë lë'in rgue hia'a guëc sa' hia'a, el quë nabëntsa'u Dios. Bëntsa'u më lë'ë hia'a; nadápa'a llni shtë më të gáca'a ziquë lë'ë më. <sup>10</sup> Con mizmë rua' nguiu rúnëll alabar Dios nu rguell guëc sa'll. Pues rnia'a lu të, bëchi, adë rúnedi'i tucarë gunë mieti cusë ni. <sup>11</sup> Gulë guni'i lua, ¿gu rgul nisë nashi la'ni guërzú nu lueguë rgul nisë lda mizmë lugar? Aquëdi'i. <sup>12</sup> ¿Ni mudë guëne'e hiaguë higu nashi acetuna, u tubi hiaguë uvë guëne'e nashi bëlda'u? Nídi'i mudë tubi zini guëne'e nisë dchiguë nu mizmë

tiempë guëne'e zini nisë nashi.

### *Llni naze'dë de Dios*

<sup>13</sup> Si talë nanú tubi mënë entrë ladi të naná runë ráquëll nu riasëll, pues guëlu'ái' conductë za'quë lu ra sáhi'. Gúni' cusë za'quë nu gáqui' më nadu'u según llni naquëgdë'ë Dios lë'i'. <sup>14</sup> Perë si talë nalë runë nadchini u rzebi ldú'ul pë shtë sa'l, adë rni'idi'il nápël llni shtë Dios purquë nal falsë. Adë quëhúnedi'il cumplir verdá shtë më iurní. <sup>15</sup> Lë'ë llni narni'i nápël, nádi'in llni naze'dë de Dios sino nahin llni shtë guë'dchiliu rë'; nahin llni ziquë napë ra mënë naguënedi'i Dios. Nahin llni naze'dë de mëdzabë. <sup>16</sup> Catë runë nadchini nguiu lu sa'll, nu rac shtu'u nguiu gúnëll gan lu sa'll, nga'li nanú dishi'bi con grë clasë mal. Nádi'i të unidë. <sup>17</sup> En cambi, el quë nanapë llni naze'dë de Dios, primërë nápëll tubi vidë za'quë sin adë rzëbidi'i ldú'ull pë shtë sa'll; adë rëuu'di'i ldú'ull dishi'bi; nall më nadu'u. Nápëll rëspëti lu sa'll: rga'a ldú'ull lu sa'll. Rúnëll cusë za'quë parë ra sa'll. Quëhúnëll tratë igual con grë ra sa'll; adë nádi'ill ziquë mënë falsë. Derechë ruadi'dzëll. <sup>18</sup> Ra narac shtu'u cue'dchí ldu'u mieti, na rall ziquë tubi nguiu narcabni tubi guiu'u. Gápëll ziquë tubi ganza'quë, quiere decir, tubi vidë naná tubldí lu Dios nu delantë lu ra sa'll.

## 4

### *Adë gac shtú'udi'il ra cusë shtë guë'dchiliu*

<sup>1</sup> ¿Ca nezë ze'dë ra dishi'bi nu disgustë entrë de ladi të? Pues ze'dë rahin de mal deseó nananú la'ni ldu'u të. Ra deseó mal na enemigu shtë ra cusë za'quë. <sup>2</sup> Rzebi ldu'u të pë cusë perë adë rúnedi'il recibirin. Rguini të sa' të tantë rac shtu'u gapë të pë shtë mënë, perë nilë con ndë gúnedi'i të recibirin. Iurní rdildi të nu nanú dishi'bi entrë lë'ë të; adë rúnedi'i



të recibirin purquë rná'bëdi'i të lu Dios. <sup>3</sup> Si talë rná'bël tubi cusë, adë guëne'e mëhin purquë quëgná'bël con mal llgabë. Rac shtú'ul pë cusë sulë parë gúnël cumplir mal deseo nananú la'ni ldú'ul. <sup>4</sup> Lë'e të adë rúnëdi'i të cumplir comprumisi nabë'nël con Jesús. ¿Pë riasëdi'il el quë narac shtu'u ra cusë shtë guë'dchiliu, quëhúnëll cuntrë Dios? El quë narac shtu'u tsanaldë tëchi ra cusë shtë guë'dchiliu, nall contrari shtë Dios. <sup>5</sup> ¿Pë rdë'di'i të cuendë lo quë narni'i Sagradas Escrituras? "Dios bëshe'ldë Espíritu Santo la'ni ldu'u hia'a nu nalë rac shtú'ui' guëquërëlda'a sulë parë lë'e më". <sup>6</sup> Por ni rne'e më más favurë lu lni parë lë'e hia'a. Nu rni'i Sagradas Escrituras: "Dios rzu lu ra nguui narac shtu'u gac rall më ru'bë, perë quëhunë më compaïni con cusë za'quë grëtë' nguui nanadu'u". <sup>7</sup> Gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë më. Adë guëdë'di'il sí lo quë narac shtu'u mëdzabë. Gulë sutipë lu mëdzabë nu guëllú'nëll lul. <sup>8</sup> Gulë bédë'ë sí cuezënu Dios lë'ël, iurní cuezënu më lë'ël. Lë'e të nanapë duldë, gulë bëabrá ldu'u të con Dios. Lë'e të nanapë chupë llgabë, gulë bëlua'a tëchil lu ra cusë mal. <sup>9</sup> Gulë gubini ldu'u të por duldë nabë'nël. Gulë bi'ni. Gulë cushtiá; gulë bë'në cambi galërquitë ldu'u por galëru'në. Lë'e të narquitë ldu'u purquë nal amigu shtë guë'dchiliu, gulë gubini ldu'u të por tantë duldë nanápël. <sup>10</sup> Gulë gac më nadu'u delantë lu Dadë, iurní gunë më honrar lë'e të.

#### *Adë gúnël juzguë sa'l*

<sup>11</sup> Gulë cuezë guëni'i të cuntrë sa'l të. El quë narni'i cuntrë sa'll nu quëhúnëll juzguë conductë shtë sa'll, mënë ni quëgní'ill cuntrë lëy shtë Dios, nu quëhúnëll juzguë lë'e lëy. Si talë rni'íl shti'dzël lasac perë lëy adë lasaquëdi'in, iurní quëhúnël mizme lë'ël ziquë tubi juësi. Adë

quëhúnëdi'il cumplir lëy shtë Dios iurní. <sup>12</sup> Nanú tubsë nabëne'e lëy nu napë më pudërë parë gunë më salvar ra mënë, nu napë më pudërë parë gunë më condenar ra mënë. Perë lë'ël, nápëdi'il derechë parë gúnël juzguë stubi sa'l.

#### *Tsalú grë ra cusë shtë guë'dchiliu*

<sup>13</sup> Gulë bédë'ë cuendë lë'e të narni'i: "Nedzë u gli tsahia stubi ciudá. Ndë guëquërëlda tubi izë parë sia nu guëtúhia; guna gan dumí." <sup>14</sup> Rni'íl zni perë adë rac bë'adi'il pë gac gli. ¿Lla na vidë shtënë? Nahin ziquë tubi behu. Rlua'ain por du'pë tiempë, lueguë rnitiluhin. <sup>15</sup> Lo quë narunë tucarë guëni'íl na zndë'ë: "Sulamëntë si talë na voluntá shtë Dios, guna dchi'ni rë' u guna stubi cusë". <sup>16</sup> Perë lë'e të ruadi'dzë të nadchini purquë rialdí ldú'ul mizme lë'ël, perë grë ra naru-adi'dzë nadchini, mal nahin. <sup>17</sup> El quë narac bë'a pë na bien perë adë rúnëdi'ill cumplir, pues nápël duldë.

## 5

#### *Cunseju parë ra ricu*

<sup>1</sup> Gulë bëquë diaguë ndë'ë, lë'e të naná ricu. Gulë bi'ni nu gulë cushtiá por ra desgraci naná ze'dë guëc të. <sup>2</sup> Ra galëricu shtënë të na ziquë cusë naru'dzë. Grëtë' lari za'quë shtënë të hia gudáu ra mbichúguëhin. <sup>3</sup> Ra orë nu bédchichi guna'zi tën luhin. Lë'e tën na testigu cuntrë lë'e të de quë rzebi ldu'u të dumí. Ziquë tubi be'lë rza'i lë'e shcuerpë mieti, zni gunënu tën shtë dumí lë'e të. Bëzu'bë muntuni të galëricu parë tiempë ne' perë hia mërë guëdchini fin shtënë të. <sup>4</sup> Ra pagu narunë tucarë ca'a ra nabë'në dchi'ni, adë bédë'di'i të ca'a muzë. Guagldë rall guëni'a shtënë të perë adë gudíllidi'i të completë sino bësiguë të lë'e rall. Iurní mizme muzë ni quëhunë rall reclamë.

Dios naná rñibë'a guëdubi gube'e, bini më galru'në shtë rall. <sup>5</sup> Lë'ë të guquërelde të lu guë'dchiliu con galëlujë nu bë'në të cumprir cualquier deseó mal nanapë të. Ziquë tubi ma ndchu, na ma parë gati, bësëndchü të lë'ë të con ra cusë shtë guë'dchiliu. Hia gue'dë guëdchini dzë parë gac juzguë të. <sup>6</sup> Lë'ë të bë'në të condenar ra nanápëdi'i faltë. Gudini të ra mënë nanápëdi'i duldë perë adë bëdchí'bëdi'i rall demandë cuntrë lë'ë të.

*Gulë gac më pacënci nu gulë guna'bë lu Dios*

<sup>7</sup> Por ni bëchi, gulë gapë llëru'bë pacënci hashtë guëabrí Dadë Jesús stubi. El quë narbe'qui bëni quëbézi' cusechë hashtë tsalú tiempë shtë guiu. Quëbézi' con pacënci hashtë tiempë shtë cusechë. <sup>8</sup> Zni zac lë'ë të napë quë gapë të pacënci sin adë rëazë guétëdi'il lu shnezë më purquë hia mërë lë'ë Dadë Jesús guëabrí stubi. <sup>9</sup> Dadë, adë rdchí'bëdi'i të galquiá cuntrë sa'l të parë adë gáquëdi'i condenarël, purquë lë'ë më el quë narunë juzguë, hia zugá'ai' guëlladchi. <sup>10</sup> Bëchi narac shtua'a, gulë bëagná ldu'u të ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Guzac zi rai' perë gupë rai' pacënci. Biadi'dzë rai' shti'dzë më lu ra mënë. <sup>11</sup> Guná, lë'ë hia'a rni'i hia'a rquitë ldu'u ra mënë narzac zi por shti'dzë më. Nanë të shcuendë Job; gúqui' më pacënci nu nanë të lla bë'në l dai' Dios lë'i' despuësë de zihani prëbë. Pues lë'ë Dadë rga'a ldu'i' lë'ë hia'a nu nalë rac shtu'u më lë'ë hia'a.

<sup>12</sup> Subrë todë, bëchi, adë rúnëdi'il jurar por gube'e, nilë por guë'dchiliu, ni por stubi juramentu. Iurní guëni'i të: "Aha", pues gaquin zni. Si talë guëni'il: "Aquëdi'i", pues gaquin zni. Bastë con di'dzë ni. Rquí'nidi'i guëni'il

juramentu të adë gunë më juzguë lë'ë.

<sup>13</sup> Si tubi de lë'ë të riá ldu'ul lu ra galguidzë, pues guni'i lu Dios lo quë narac shtú'ul. Si talë tubi de lë'ë të rquitë ldu'ul, bi'ldi labansë lu më. <sup>14</sup> Si talë tubi de lë'ë të rac llú'ul, pues guná'bë ra më gushë entrë ra shmënë Dios të guëna'bë rai' lu Dios por lë'ë, nu guëte'bi rai' sëiti guëquël mien-tras quëgna'bë rai' lë Dadë. <sup>15</sup> Si talë guëna'bë rai' nu tsaldí ldu'u rai' Dios, lë'ë fërmë gac salvárell lu galguidzë; guëáquëll. Lë'ë Dadë gunëac më nguiu ni, nu si talë bë'nëll duldë, gunë më perdunë lë'ëll. <sup>16</sup> Gulë guni'i lu sa' l të faltë nanápël nu gulë guna'bë lu Dios por cadë tubi sa' l të parë gunëac më lë'ë rai'. Iurë tubi nguiu naná rialdí ldu'i' Dios quëgná'bëll lu më con guëdubinú ldu'ull, pues Dios rúni' cusë ru'bë parë nguiu ni. <sup>17</sup> Lë'ë Elías, el quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios, gúqui' tubi nguiu ziquë lë'ë hia'a con mizmë galdebilidá perë iurë lë'i' guná'bëi' lu Dios de quë adë ldáguëdi'i guiu lu guë'dchiliu, pues adë guláguëdi'i guiu por tsunë izë guërudë. Elías guná'bëi' lu më con guëdubinú ldu'i'. <sup>18</sup> Despuësë guná'bëi' lu më stubi, iurní bëabrí gulaguë guiu nu ra guiu'u bëtë'ë cusechë.

<sup>19</sup> Bëchi, si talë tubi de lë'ë të guëlua'a téchil lu diza'quë nu stubi sa' l të guëdchigrëll hiembrë ni lu verdá, <sup>20</sup> gulë bëtë'ë cuendë de quë mënë ni nabëdchigrë lë'ë pecadurë parë nezë mal shtënell, gunë mënë ni salvar lë'ë pecadurë të gátidi'ill. Nu mizmë tiempë gac perdunë zihani duldë shtë pecadurë; adë gac bë'a mieti pë bë'ni'.

## Primëre cartë nabëquë'ë San Pedro

*Quëquë'ë Pedro lu ra shmënë  
Jesús*

<sup>1</sup> Na Pedro, nahia poshtë shtë Jesucristo. Quëquëa'a cartë rë' lu grë ra shmënë Dios naquërelde fuërë ládzi', ra narrë'tsë zihani partë shtë guë'dchiliu, ra naquërelde ra regiuni shtë Ponto, nu Galacia, nu Capadocia, nu Asia, nu Bitinia. <sup>2</sup> Quëquëa'a lu të nagulë Dadë Dios nu bë'në më disponer dizdë guahietë gac të shmënë më; por ni Espíritu Santo gulë lë'ë të parë guëzu'bë diaguë të shti'dzë Jesucristo. Gudili më lë'ë të parë guëzunë më almë shtë të por rënë shtë'në Jesús. Gulë bë'në recibir zihani bendición shtë Dios nu gulë cuedchí ldu'u të.

*Dzulëza'a iurë guëabré Jesús de gube'e*

<sup>3</sup> Rdë'na'a alabar Dios naná Dios nu Dadë shtë Jesucristo lamë shtë hia'a purquë gulë nacúbia'a purquë nalë bëga'a ldu'u më lë'ë hia'a. Iurne' nadápa'a esperansë nadë rialúdi'i por medio de Jesús purquë guashtë më ladi ra tégulë. <sup>4</sup> Nu nadápa'a tubi herenci nagutsa'u më lu gube'e; adë rialúdi'in nu adë réac mánc'hédi'in. Chulë nahin. <sup>5</sup> Rialdí ldu'u të shti'dzë Dios; por ni quëhapë më lë'ë të. Por pudërë shtë Dios gac salvar të; por ni dzulezë të tiempë naguedchini Jesús stubi.

<sup>6</sup> Na të segurë ra cusë ni; por ni nalë rquitë ldu'u të aunquë por du'pë tiempë rzac zi të lu zihani clasë prëbë <sup>7</sup> të parë guëlua'a na verdá fe shtë të. Fe shtë të más lasáquin quë orë naná rdëdë lu gui'i parë gac bë'a më'në nahin legítimë orë. Orë rialúhin perë fe shtë të rialúdi'in. Si talë tsagla'guë tsaldí

ldu'u të shti'dzë Dios mientras napë të prëbë, tsasë më'në de quë rialdí ldu'u të de verdá. Iurë guëlua'a pudërë shtë Jesucristo, gunë më honrar lë'ë të; guëne'e më lugar lu gube'e parë lë'ë të. Guëni'i më cusë za'quë de lë'ë të. Guëdchini më nu grë më'në guëná rall lu më.

<sup>8</sup> Lë'ë të rac shtu'u të Jesucristo aunquë rnádi'i të lu më. Rialdí ldu'u të shti'dzë më iurne' sin adë chu rnádi'i lu më, nu rquitë ldu'u të. Nalë lëgrë na ldu'u të iurë runë të llgabë gapë të cusë chulë lu gube'e, hashtë runë faltë di'dzë parë gac bë'a mieti lla na lëgrë nanapë të. <sup>9</sup> Nalë lëgrë nanú la'ni ldu'u të purquë gunë të recibir lo quë naguëne'e Dios. Zni gac purquë rialdí ldu'u të shti'dzë Jesucristo narni'i gac të salvar.

<sup>10</sup> Ra profetë naguquërelde guahietë biadi'dzë rai' antsë lla gac salvar ra më'në. Biadi'dzë rai' shcuendë favurë nagunë Dios parë lë'ë hia'a. Gudili rai' nu guna'bë di'dzë rai' shcuendë lla gac salvára'a. <sup>11</sup> Guc shtu'u rai' niac bë'a rai' pë tiempë u chu na el quë nagunë salvar ra më'në. Lë'ë Espíritu Santo bé'ni' compa'ni lë'ë rai' parë guëquë'ë rai' lla gunë Cristo sufrir. Nu bëquë'ë rai' shcuendë lla gunë më'në alabar lë'ë më. <sup>12</sup> Espíritu Santo bëluá'ai' ra profetë de quë adë quëhúnédi'i rai' sirvë mizmë lë'ë rai' sino quëhunë rai' sirvë lë'ë hia'a iurë bëquë'ë rai' di'dzë rë'. Bëquë'ë rai' shcuendë diza'quë, perë adë guc bë'adi'i rai' pë runë cuntienë ra di'dzë. Perë iurne' lë'ë Espíritu Santo bëlua'a mizmë cusë ni lu hia'a por medio el quë nabëlua'a diza'quë lu të con pudërë shtë Espíritu, el quë nabëshe'ldë Dios parë cuzënúhi' lë'ë hia'a. Ra ianglë rac shtu'u rai' tsasë rai' pë runë cuntienë di'dzë ni perë rúnédi'i rai' gan gac bë'a rai'.

*Rac shtu'u Dios guëquërelda'a*

*tubi vidë za'quë*

<sup>13</sup> Por ni, gulë bë'në preparar bien parë gac bë'a të lo quë narac shtu'u më. Gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë më. Gulë gapë esperansë de quë gac të salvar iurë gunë më cumplir lo quë naguzublú më la'ni vidë shtënë të. Gac të salvar iurë guëabrí Jesucristo stubi. <sup>14</sup> Cumë shini obedientë, adë rianáldëdi'i të tëchi deseo mal ziquë bë'në të antsë, tiempë adë bënguë bë'adi'i të lë'ë më. <sup>15</sup> Gulë gubani tubi manërë za'quë sin duldë igual ziquë el quë nagulë lë'ë të; na më santu; zni rac shtu'u Dios guëquërdë të sin duldë. <sup>16</sup> Sagradas Escrituras rni'i: "Gulë gac të mënë santu purquë nahia santu".

<sup>17</sup> Si talë rni'i të Dios na Shtadë të, napë quë guëzu'bë diaguë shti'dzi' guëdubi tiempë mientras quërdë të lu guë'dchiliu. Na më juësi nu gunë më juzguë sin adë gúnëdi'i më favurë parë ni tubi mënë. <sup>18</sup> Puës gudilli më parë gac të librë, parë adë tsanáldëdi'i të tëchi ra custombrë nadë rlluí'di'i, custombrë nabë'në të recibir de shtadë guëlu të. Gudilli Jesucristo por duldë shtë të, lédëdi'i con bédchichi u orë narialú <sup>19</sup> sino gudilli më con rënë shtë më. Na më ziquë tubi lli'li mitu'në nanápëdi'i ni tubi faltë, nilë manchë. Rënë shtë më lasaquin. <sup>20</sup> Bë'në Dios destinar Jesucristo dizdë antsë cueshtë guë'dchiliu të gac më Salvador. Antsë tsalú guë'dchiliu bëlua'alú më lu mënë; bédchini më parë gac salvar të. <sup>21</sup> Por lë'ë Jesucristo lë'ë të rialdí ldu'u të Dios, el quë nabildishtë lë'ë Jesús ladi ra tégulë nu bëcuel'zë më lë'i' ladi ldi shtë më catë nanú lli nu pudërë. Lugar shtë hunurë guzubë më. Rialdí ldu'u të shti'dzë Dios, por ni quëbezë të dzë naguëquërdë të con lë'ë më.

<sup>22</sup> Lë'ë të bëzu'bë diaguë të diza'quë, por ni bëzunë më ldu'u të parë gac shtu'u të de verdá

ra shmënë Jesús. Iurne' gulë gac shtu'u ra shmënë Jesús con guëdubinú ldu'u të. <sup>23</sup> Hia lë'ë të gulë të nacubi; napë të vidë sin fin, lédëdi'i por ra cusë narialú sino por shti'dzë Dios, di'dzë nanapë pudërë parë guëne'le vidë eternë, nu nunquë adë rialúdi'in. <sup>24</sup> Sagradas Escrituras rni'i:

Grë ra mënë na rall ziquë gui'lli. Chulë rlua'a guë'ë shtë plantë, perë rbidchi gui'lli nu ra guë'ë rlaguë lu guiu'u.

Por du'pë tiempë quërdë mënë lu guë'dchiliu; zni na vidë shtë mënë,

<sup>25</sup> perë shti'dzë Dios nunquë adë rialúdi'in; napin pudërë parë siempër.

Mizmë di'dzë ni bini të iurë biadi'dzë na'a lu të.

**2**

<sup>1</sup> Por ni gulë bësa'në grëtë' clasë cusë mal ziquë llanë, nu bishi, nu engañi. Adë sébidi'i ldu'u të pë shtë sa'l. Adë rni'idi'i të di'dzë dzabë cuntrë sa'l. <sup>2</sup> Mejurë ziquë tubi me'dë naguër ralë, rac shtu'ull gádhill, zni gulë gac shtu'u shti'dzë Dios; nahin ziquë lechë parë ra me'dë. Shti'dzë më nápëdi'in bishi; nahin parë tsaru'bë vidë cubi nanapë të por Espíritu Santo. Por shti'dzë më gapë të salvaciuni <sup>3</sup> purquë nanë të, rdë'ë të cuendë favurë nabë'në më parë lë'ë të.

*Cristo ziquë tubi guë'ë nanabani*

<sup>4</sup> Gulë guabi'guë lu Dadë Jesús; na më cumë ziquë tubi guë'ë nanabani. Ra nguiu bëquë guia'a rall lë'ë më cumë cusë adë rlu'lu'idi'i, perë Jesús náhi' ziquë tubi guë'ë nagulë Dios. Nalë lasaquin.

<sup>5</sup> Dios quëhuntsá'uhi' tubi grupë mënë nanabani por Espíritu Santo; na të ziquë guë'ë shtë iádu'u. Gulë gac të bëshuzi santu të parë gunë të ofrecërë lu Dios oraciuni nu labansë narëuu' ldu'u më. Gunë më recibir ra ofrendë ni por Jesucristo

6 purquë naescritë la'ni Sagradas Escrituras:

Gulë guná, na rdchi'ba ziquë tubi guë'lë lu guë'dchi Sión;

Guë'lë ni na guë'lë principal shtë tubi hiu'u ru'bë, tubi guë'lë nagudili Dios. Napin llëru'bë valurë.

El quë natsaldí ldu'i shti'dzë më, rtúdi'i lull; gunë më honrar lë'lë më'në ni.

7 Parë lë'lë të naná rialdí ldu'i shti'dzë më, napë më llëru'bë valurë, perë parë ra nadë rialdídi'i ldu'i shti'dzë më, gac cumplir lo quë narni'i Sagradas Escrituras de lë'lë rall:

Lë'lë guë'lë nabëquë guia'a ra narza'a hiu'u, guquin guë'lë principal shtë hiu'u.

8 Nu rni'i Sagradas Escrituras:

Guërelde më'në guëc guë'lë ni; por guë'lë ni ldaguë më'në catë nídi'i fin.

Pues lë'lë rall rredë rall por adë gúnëdi'i rall cuendë diza'quë shtë më. Puës parë ni nadestinadë rall.

#### *Na të tubi grupë shtë bëshuzi*

9 Lë'lë të na të më'në nagulë Dios entrë grë më'në; na të tubi grupë shtë bëshuzi parë gunë të sirvë lu Rëy. Na të tubi guë'dchi nabë'në lda'i' Dios. Na të mërë shmënë Dios të parë guadi'dzë të grë cusë ru'bë nabë'në Dios. Gulë më lë'lë të. Gulú më lë'lë të lu nacahi parë tsutë të lu llni parë guënë të lë'lë më. <sup>10</sup> Lë'lë të antsë adë nápëdi'i të vidë shtë Dios perë iurne' sí, na të shmënë Dios. Antsë ni tubi adë chu bëgá'adi'i ldu'u lë'lë të perë iurne' Dios bëga'a ldú'i' lë'lë të.

#### *Gulë guquërelde parë Dios*

<sup>11</sup> Lë'lë të amigu narac shtua'a, na të më'në ziquë më'në zitu parë guë'dchiliu rë'; na të më zitu entrë los de más më'në. Runa ruëguë lu të, adë gúnëdi'i të cumplir ra deseó mal nananú la'ni ldu'u të purquë na rahin ziquë enemigu narshini ldu'u të. <sup>12</sup> Gulë gapë

buen conductë entrë ra naná guënëdi'i Dios të parë guëdë'e rall cuendë na të shmënë Dios. Aunquë iurne' rni'i rall cuntrë lë'lë të cumë si fuërë na të narguini më'në, perë guená rall cusë za'quë naquëhunë të nu guëdë'e rall cuendë, nu guëni'i rall dushquilli Dios, purquë iurní guëabrá ldu'u rall con Dios, nu guëdë'e Dios vidë eternë parë lë'lë rall.

<sup>13</sup> Gulë bëzu'bë diaguë ordë shtë gubernë nu grë ra narnibë'a purquë na të shmënë Jesús. Gulë bëzu'bë diaguë di'dzë shtë rëy, el quë narnibë'a más; <sup>14</sup> nu gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë gubernë nabeshe'ldë rëy ni. Bëshe'ldë rëy rumanë lë'lë rall parë gunë rall honrar el quë naquëhunë bien nu gunë rall cashtigu el quë narunë mal. <sup>15</sup> Puës Dios rac shtú'ui' de quë lë'lë të gunë të bien të parë guëta'u të rua' më'në nanëdi'i gac bë'a mudë narac shtu'u Dios guëquërelde rall. Rni'i rall cusë tuntë cuntrë lë'lë të.

<sup>16</sup> Gulë cue cumë ziquë nguui naná librë, perë adë rúnëdi'i të usar libertá narne'e Dios ziquë tubi prëtëstë parë gúnël duldë. Más bien gulë cue cumë ziquë tubi muzë shtë Dios. <sup>17</sup> Gulë bédë'e rëspëti parë grë më'në. Gulë guc shtu'u grë ra shmënë Jesús. Gulë bë'në rëspëti Dios nu gulë bë'në rëspëti lë'lë narnibë'a más lu guë'dchiliu.

#### *Guzac zi Jesús*

<sup>18</sup> Grë të nanapë lamë, gulë gapë rëspëti lu shlámël nu gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë rai'; lëdë niá'asëdi'i lu lamë za'quë u lu ra narga'a ldu'i sáhi', sino también gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë ra lamë mal narunë nalaa'dchi. <sup>19</sup> Rëuu' ldu'u Dios con nguui naná pacënci iurë rzunalde më'në lë'll sin causë. <sup>20</sup> Perë si talë quëhúnël mal, por ni quëlda'a më'në hiaguë guëquël nu nal cunformë con cashtigu ni, perë çpë

cusë za'quë quëhúnël? En cambi, si quëhúnël bien nu rzac zi mënë lë'ël, si talë rua'a ldu'ul lu cusë ni nu nápël pacënci, ni sí rëuu' ldu'u Dios. <sup>21</sup> Puës guna'bë Dios lë'ë të parë tsagla'guë të rëglë ni. Jesucristo guzac zíhi' por lë'ë të. Sufrimientë shtëhi' na ziquë muestre të gunë të ziquë bë'në më. <sup>22</sup> Lë'ë më ni adë bë'nëdi'i' duldë nu nilë jamás adë guluguëdi'i' më. <sup>23</sup> Iurë lë'ë ra mënë gurushtia' rall guëc më, adë bëquëbidi'i' më con galrushtia'. Iurë bëzac zi mënë lë'i', adë bëdchigrë dí'dzëdi'i' lu mënë sino guna'bë më lu Dios parë gunë Dios juzguë lë'ë rall za'quë za'quë. <sup>24</sup> Mizmë Jesucristo bia'a më grë ra duldë shtë hia'a iurë bë'në më sufrir lu cruz të parë gáca'a ziquë tubi naguti; hia adë chu gúnëdi'i' duldë parë guëbánia'a tubi vidë za'quë delantë lu më. Lë'ë më guc më ridë të parë lë'ë të guëac të maldá narunë të. <sup>25</sup> Antsë lë'ë të guzú të ziquë lli'i' naguniti, perë iurne' bëabríldu'u të con Jesucristo. Lë'ë më canihapë më lë'ë të ziquë vëquërë nu na më el quë nacanihapë ldu'u të, të parë adë guëníti'i' të jamás.

### 3

#### *Cunseju parë ra nabëtsë'a*

<sup>1</sup> Ziquë ra muzë napë quë gunë rall cumplir, también lë'ë të tse'lë ra nguii, gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë tsé'lël, purquë si talë adë rialdídi'i' ldu'u tsé'lël diza'quë, iurë guënal conductë shtënël, tsaldí ldu'ull shti'dzë më sin ni tubi di'dzë naruadí'dzël lúhi'. <sup>2</sup> Zni gaquin purquë guená rall quërelde të bien; guená rall napë të rëspëti lu Dios nu guená rall napë të vidë limpi. <sup>3</sup> Adornë shtënë të gáquëdi'in cusë fuërë ziquë narzë'ë ra begu u ziquë ra shnezë cu'u, ziquë orë u lari za'quë. <sup>4</sup> Sino adornë shtënë të gaquin la'ni ldu'u të catë adë chu rnádi'i' luhin, adornë nadë rialúdi'i'. Gac të mënë nadu'u nu naza'quë

con pacënci con grë mënë. Zni rëuu' ldu'u Dios guëquërelde të. <sup>5</sup> Tiempë guahietë ra na'a santu nagualdí ldu'i' shti'dzë Dios, na rai' mënë nadu'u nu bë'në rai' rëspëti tse'lë rai'. Chulë guc vidë shtë rai'. <sup>6</sup> Por ejemplë, Sara bëzu'bë diágui' shti'dzë Abraham nu guni'i' Sara lu tsé'li': "Dadë shtëna". Iurne' na të ziquë shini Sara si talë quërelde të bien, si talë adë rdzëbëdi'i' të lu narunë cuntrë lë'ël.

<sup>7</sup> Nu zac lë'ë të tse'lë na'a, gulë gac mënë za'quë; gulë bë'në honrar tsé'lël. Gulë bë'në rëspëti lu tsé'lël purquë ra na'a nápëdi'i' rall fuersë ziquë ra nguii, perë napë rall vidë eternë juntë con lë'ë të por tubi favurë nabë'në Dios parë grë të. Gulë bë'në cumplir di'dzë rë' parë guëdë'ë Dios grë cusë narna'bë të lu më. Súdi'i' ni tubi cusë ziquë storbë parë oraciuni shtë të.

#### *Quëhúnël bien perë rzac zi mënë lë'ël*

<sup>8</sup> Por fin, gulë gac unidë con tubsë llgabë. Gulë bëga'a ldu'ul sa'l. Gulë gac shtu'u sa'l naná shmënë Dios. Gulë gac nadu'u nu gulë bë'në tratë sa'l con rëspëti. <sup>9</sup> Adë quíllidi'i' të sa'l con mal aunquë rúnëll cuntrë lë'ël. Adë gushtia'di'ill guëc sa'l aunquë rni'i' guídzell cuntrë lë'ël. Al contrari, gulë guna'bë lu Dios por contrari shtënël të gunë ldai' më sa'l. Gulë më lë'ë të parë gunë të cumplir ra cusë rë'. Zni gunë të recibir bendición shtë më <sup>10</sup> purquë naescritë:

El quë narac shtu'u guëbánill bien nu rac shtú'ull guëquitë ldu'ull, napë quë gápëll cuidadë lo quë narni'ill, adë guësiguëdi'ill sa'll con di'dzë.

<sup>11</sup> Runë tucarë guësá'nëll cusë mal nu gúnëll bien; napë quë quíllill nezë catë rbed-chí ldu'ull, nu tsaglá'guëll shnezë më.

12 Lë'ë Dadë canihapë më ra më za'quë nu rquë diaguë më oraciuni shtë rai' iurë rna'bë nguïu ni lu më.

Perë lë'ë më runë më cuntrë ra narunë mal.

13 ¿Chu napë pudërë parë gúnëll dañi lë'ë të si talë quëhunë të bien?

14 Perë si talë rzac zi të purquë rianaldë të tëchi cusë za'quë, dichusë na të. Adë rdzëbëdi'il lu mënë nu adë riádi'i ldu'u të<sup>15</sup> sino gulë bëzu'bë diaguë di'dzë shtë Cristo guëdubi tiempë. Na më lamë shtë të. Nu gulë gac preparadë cualquier iurë parë guëquebi të lu ra mënë pëzielú nal shmënë Jesús. Si talë guëna'bë di'dzë rall lul, hia nanël lla gúnël parë defender lë'ël. Nadë más napë quë guëni'inul lë'ë rall con galnadu'u nu rëspëti.

16 Gulë guquërelde bien sin ni tubi duldë të parë iurë ra contrari quëgni'i didzabë cuntrë lë'ë të, guëtú lu rall purquë nádi'in verdá.

17 Si talë guëdë'ë më sí sac zi të, mejurë gunë të sufrir por cusë za'quë, lëdëdi'i por mal.

18 Gulë bë'në llgabë; Cristo guti tubsë vultë por ra pecadurë; jamás gátidi'i më stubi. Tubldí na shcuandë më lu Dios perë guti më shlugar ra nanapë duldë parë gue'dënú më lë'ë hia'a lu Dios. Guti më en cuantë cuerpë shtëhi', perë guashtëhi' ladi ra tégulë por pudërë shtë Espíritu. 19 Tiempë ni guadi'dzë më lu ra espíritu shtë tégulë lugar catë napë Dios lë'ë rai' ziquë prësi. 20 Mënë ni naguquërelde tiempë shtë Noé, adë bëzu'bë diáguëdi'i rall shti'dzë Dios. Pues adë bëshé'ldëdi'i Dios juici lueguë sino con pacënci quëbezë më hashtë guçtsa'u barcu ru'bë. Por barcu ni bëldasë mënë, u sea shunë mënë, guc salvar lu juici shtë nisë. 21 Manërë ni iurë bëriubë nisë të, guni'i të lu sa' të de quë nasalvar të. Galëriubë nisë nádi'i ziquë bañi parë cuerpë shtë të sino nahin sëñi de quë nanël bëzunë

Dios ldu'ul, de quë limpi na ldu'ul purquë Jesucristo guashtëhi' ladi ra tégulë. 22 Iurne' cuezë Jesucristo gube'e ladë ldi shtë Dios. Cagnibë'a më. Grë ra ianglë nu autoridá nu grë ra narnibë'a stubi lugar, rzu'bë diaguë rai' shti'dzë më.

## 4

*Gulë bë'në sirvë Dios según llni nabëne'e më*

1 Por ni, ziquë Jesucristo bë'ni' sufrir shcuerpë më, gulë gac dispuestë gunë të sufrir. El quë naguzac zi shcuérpi', adë rianáldëdi'ill tëchi duldë. 2 Rac shtú'ull guëbaniil según voluntá shtë Dios mientras quëredëll lu guë'dchiliu. Hia nëdi'ill gúnëll cumplir deseo mal nananú la'ni ldu'ull. 3 Tiempë nagudëdë, guquërelde të vidë mal; bë'në të lo quë narquitë ldu'u ra mënë nanadë guëñëdi'i Dios. Gubani të lu vici; bë'në të cumplir deseo mal: guzuu'dchi të; gudáu sha'të të lu mellë nu bii' të zili vini. Guanaldë të tëchi dioses falsë nanapë mënë, mënë naquërelde sin lëy za'quë nu sin rëglë. 4 Perë iurne' lë'ë rall rdzëguë' ldu'u rall de quë lë'ë të adë rúnëdi'i të compaño lë'ë rall lu ra cusë mal ziquë antsë. Nu rni'i rall di'dzë dzabë cuntrë lë'ë të. 5 Perë segurë napë quë guëtë'dë rall cuendë lu Dios; gunë më juzguë grë mënë. Gunë më juzguë ra nanabani nu también grë ra tégulë. 6 Lë'ë ra tégulë hia bini rai' diza'quë. Guc rai' juzguë ziquë mënë; guti rai'. Bini rai' diza'quë të parë si talë tsaldí ldu'u rai' shti'dzë më, guëbani rai' ziquë Dios. Espíritu Santo guëne'e vidë eternë parë lë'ë rai'.

7 Hia ze'dë bi'guë nasesë fin shtë grë cusë. Por ni gulë bë'në llgabë tubldí të gúnëdi'ill duldë. Adë riádi'i ldu'ul sino gulë guna'bë lu Dios. 8 Subrë todë gulë gapë llëru'bë amor parë sa'l purquë si

talë rac shtu'ul sa'l, iurní quëhúnël perdunë lë'ëll zihani vuelltë. <sup>9</sup> Gulë bë'në recibir lídchil chu stubi ra bëchi sa'l naze'dë lídchil sin quë adë riasháquëdi'i ldú'ul. <sup>10</sup> Cualquier don nabëzëlaa'dchi Espíritu Santo parë lë'ël, gulë bë'në sirvë lu ra sa' tē con llni ni ziquë mënë naquëhunë cumplir lo quë narac shtu'u Dios. Gulë bëzëlaa'dchi lo quë nabë'nël recibir parë bien shtë sa'l. Gulë bë'në usar llni shtë Espíritu Santo nabëne'e Dios tē parë tsaru'bë sa'l. Iurní gac tē muzë za'quë shtë Dios. <sup>11</sup> Si talë chu rac ruadi'dzë ziquë mësë, napë quë guadí'dzëll shtí'dzë më por pudërë shtë më. El quë narunë sirvë sa'll, napë quë gúnëll sirvë por pudërë narne'e më. Zni gunë mënë alabar Dios por medio lë'ë Dadë Jesucristo. Cha guëdë'ë hia'a labansë lu më. llëru'bë na pudërë shtë më. Guëribë'a më parë siembrë. Amén.

#### *Ra shmënë Jesús rzac zi rall*

<sup>12</sup> Lë'ë tē narac shtua'a, adë rdzëguë'di'i ldu'u tē iurë ra prëbë ze'dë. Na prëbë ziquë be'lë narru'u lu gu'i, perë adë rdzëguë'di'i ldu'u tē. Adë rúnëdi'il llgabë sulë lë'ël rúnël sufrir lu prëbë. <sup>13</sup> Mejurë gulë bëquitë ldu'u tē purquë quëhunë tē sufrir mizmë manërë cumë bë'në Crísto sufrir. Gulë gua'a ldu'u tē parë gapë tē lëgrë la'ni ldú'ul, nu gulë bëquitë ldu'u tē iurë guëdchini më stubi con pudërë nu llni. <sup>14</sup> Si talë rushtíá mënë lu tē purquë na tē shmënë Jesucristo, dichusë na tē. Espíritu shtë Dios cuezénuhi' lë'ë tē. <sup>15</sup> Mënë runë sufrir purquë rguini rall sa' rall u rbaa'në rall, u runë rall mal u riuté rall asuntë nadë rllu'i'di'i, u na rall nadishi'bi; perë adë rúnëdi'i tē ra cusë ni parë adë guëdchínidi'i cashtigu guëc tē nu gúnël sufrir. <sup>16</sup> Mejurë na si rzac zil purquë rianáldël enseñansë shtë Jesús; adë rtúdi'i lul iurní sino gulë bédë'ë

graci lu Dios purquë nal shmënë më.

<sup>17</sup> Hia bëga'a iurë sublu júici shtë Dios con mizmë shmënë më. Si talë júici ni guëzublú con lë'ë hia'a çlla gac fin shtë ra naná rzu'bë diáguëdi'i diza'quë shtë më? <sup>18</sup> Ra nguïu narunë cumplir shti'dzë më, runë rall llëru'bë fuersë parë gac salvar rall; çpë gac con ra nanápëdi'i rëspëti parë cusë santu nu rianaldë rall tēchi cusë mal? <sup>19</sup> Por ni, el quë narzac zi purquë nahin voluntá shtë Dios, napë quë tsagla'guë gúnëll bien nu tsagla'guë tsaldí ldú'ull gac salvárëll por pudërë shtë el quë nabëntsa'u nguïu. Siembrë gunë më cumplir shtí'dzi'.

## 5

#### *Cunseju parë ra narialdí ldu'i Jesús*

<sup>1</sup> Quëdë'ëhia cunseju parë ra më guani'si naná cabësë shtë shmënë Jesús. Tambiën na nahia më guani'si nu nahia testigu de quë Crísto bë'ni' sufrir. Guna recibir juntë con lë'ë tē iurë guëlua'a pudërë nu llni shtë më. <sup>2</sup> Gulë gupë ra shmënë Jesús ziquë tubi vëquërë; quëhápëll ra lli'li purquë zni rac shtu'u Dios. Gulë bë'nin voluntariamente, lëdëdi'i purquë cagnibë'ahia lë'ë tē. Bë'në compa'ni lë'ë rai' con guëdubínú ldú'ul, lëdëdi'i purquë rbezë tē gunë tē recibir dumí. <sup>3</sup> Gulë gupë ra shmënë Dios tubi manërë nadu'u, lëdëdi'i ziquë lamë narunë nalaa'dchi lu ra muzë. Gulë gac ejemplë za'quë lu rai'. <sup>4</sup> Iurë Jesús, el quë nanapë pudërë parë quëhapë ra lli'li, guëlua'alúhi' lu hia'a stubi, lë'ë tē gunë tē recibir tubi premi, tubi corunë narabtsë'ë nanadë rialúdi'i.

<sup>5</sup> Nu zac lë'ë tē nanapë menos edá, gulë bëzu'bë diaguë di'dzë shtë ra më guani'si. Grë tē, gulë gac më nadu'u lu sa'l purquë naescritë:



Dios rzu më lu grë ra narunë naru'bë.

Runë më compaïni grëtë' ra naná nadu'u.

<sup>6</sup> Gulë gac mënë nadu'u delantë lu Dios pudërusë. Gulë bëtë'ë sí të guë'nibë'a më lë'ë të; iurní gunë më honrar lë'ë të iurë rga'a tiempë. <sup>7</sup> Gulë bëtë'ë grë galriá ldu'u guëca'a më purquë nalë rac shtu'u më lë'ël; quëhapë më lë'ël.

<sup>8</sup> Gulë cue nasini nu gulë gapë cuidadë. Enemigu shtë të na mëdzabë Satanás; canzëll ziquë tubi león narzubá. Rguílill mënë parë ldaguë rall lu pudërë shtë'nëll të tsaldí ldu'u rall shti'dzë mëdzabë.

<sup>9</sup> Gulë sutipë lu mëdzabë; gulë gac firmë lu shnezë Dios. Gulë bëtë'ë cuendë de quë grëtë' sa' të naná shmënë Jesús guëdubi partë shtë guë'dchiliu, quëgzac zi rai' mizmë manërë quë lë'ë të. <sup>10</sup> Despuësë de quëgzac zi të por du'pë tiempë, Dios el quë narne'e zihani favurë nu bendición, el quë naguna'bë lë'ë të parë gapë të vidë sin fin juntë con Cristo, gunë më të gac të firmë lu shnézi', nu gunë më parë cuedchí ldu'u të, nu guëne'e më fuersë parë lë'ë të. Mizmë Dios ni guna'bë më lë'ë hia'a parë tsuté hia'a lu llni catë quërelde më. Bënë mëhin purquë unidë na hia'a con Cristo.

<sup>11</sup> Cha guëdë'na'a alabar lë'ë më. Amén.

*Rialú cartë rë' con tubi saludë*

<sup>12</sup> Silvano tubi bëcha'a, quëquë'ëll cartë rë' por na. Lluá'ahia Silvano quëhúnëll cumplir voluntá shtë Dios. Cartë rë' nadu'pin perë la'nin bënehia cunseju. Quëhuna testificar grë ra favurë nu bendición nabënë të recibir de Dios, rlua'a de quë nezë za'quë naguna'zi të nahin verdá.

<sup>13</sup> Ra grupë shtë shmënë Jesús naquërelde Babilonia, ra nagulë Dios ziquë gulë më lë'ë të, quëgshe'ldë rai' saludë. Nu zac Marcos, shinia, quëgshé'ldëll

saludë parë lë'ë të. <sup>14</sup> Gulë bë'në saludar ra sa' të con tubi saludë shtë amor.

Gulë cuedchí ldu'u të, lë'ë të naná unidë con Jesucristo. Amén.

## Segundë cartë nabëquë'ë San Pedro

*Quëquë'ë Pedro lu ra shmënë  
Dios*

<sup>1</sup> Na Simón Pedro, nahia tubi muzë nu poshtë shtë Jesucristo. Quëquë'a cartë rë' lu të narialdí ldu'i shti'dzë Dios. Por tubi favurë shtë Dios naná justë nu por Jesucristo, Salvador shtë hia'a, bë'në të recibir mizme fe nadapë na'a. Chulë quërelde të por shti'dzë më igual ziquë lë'ë na'a. <sup>2</sup> Gulë bë'në recibir zihani favurë shtë Dios nu gulë cuedchi ldu'u të mientras tsagla'guë runguë bë'a të lë'ë Dadë Dios nu Jesús Shláma'a.

*Ra shmënë Jesús verdadërë*

<sup>3</sup> Bëne'e Dios grëtë' bendición parë gápa'a tubi vidë za'quë delantë lu më, tubi vidë naná de acuerdë con voluntá shtë më. Nadápa'a bendición ni purquë runguë bë'a hia'a el quë nagulë lë'ë hia'a según pudërë nu milagrë ru'bë shtë më. <sup>4</sup> Por tubi favurë shtë më, bëne'e më diza'quë nalasac. Bë'në më prometer zihani cusë ru'bë. Por mizme di'dzë ni nadápa'a vidë shtë Dios. Guc salvára'a. Hia adë quërelde'núdi'ia'a cusë mal ziquë deseo mal nananú la'ni ldu'u mieti por galërzebi ldu'u mënë. <sup>5</sup> Napë të bendición nabë'në më prometer, rialdí ldu'u të shti'dzë më; iurní runë tucarë guëquërelde të ziquë gubani Jesús, lu buen conductë gulë gac mënë nasini guëqui'. <sup>6</sup> Despuësë de ni, adë rdë'ëdi'il sí parë deseo mal nananú la'ni ldu'ul. Hia despuësë de ni, gulë gac më pacënci; lu pacënci gulë gapë rëspëti parë Dios, <sup>7</sup> Nu lu rëspëti parë Dios, gulë gapë cariñi parë ra shmënë Jesús nu gulë gapë llëru'bë amor parë grë mënë, hashtë ra narná tushë lul.

Grë ndë'ë gulë bë'në cumplir con guëdubinú ldu'ul.

<sup>8</sup> Si talë tsagla'guë guëquërelde të de acuerdë con conseju rë', hiadë gáquëdi'i të nabëchi sino másru'u gunë të cumplir shchi'ni Dios. Másru'u gápël tubi vidë za'quë ziquë tubi hiaguë nardë'ë zihani nashi. Iurní guená mënë másru'u runguë bë'a të Jesucristo Shláma'a. <sup>9</sup> Perë el quë nadë rianáldëdi'i tëchi ra cusë rë', adë riasëdi'ill. Nall ziquë ciegu. Bëa'ldë ldu'ull de quë bëzunë më almë shtë'nëll de grë duldë nabë'nëll antsë. <sup>10</sup> Por ni rnia'a lu të, bëchi, gulë bë'në segurë de quë Dios gulë më lë'ël, de quë guna'bë më lë'ël parë gáquëll shmënë më. El quë narunë cumplir ra cusë nagunia'a la'ni cartë rë', jamás adë gáquëll bajo ordë shtë duldë <sup>11</sup> nu tsutëll con légrë catë rñibë'a Dios ziquë Rëy parë siemprë. Jesucristo Shláma'a gúni' recibir lë'ël parë cuezë'nul lë'i'.

<sup>12</sup> Por ni tsagla'guë rnia'a lu të grë cusë rë' aunquë hia nanë të, nu na të firmë lu verdá nanapë të. <sup>13</sup> Lluá'ahia naza'quë guënehia cunsëju parë lë'ë të mientras naba-nia të parë adë guëa'ldëdi'i ldu'u të enseñansë rë'. <sup>14</sup> Dadë shtë hia'a, Jesucristo, bëlua'a më na de quë mërë gatia. <sup>15</sup> Por ni gapa cuidadë të parë rac guëagná ldu'u të enseñansë rë' cualquier iurë despuësë gatia.

*Pedro gunáhi' pudërë shtë Cristo*

<sup>16</sup> Adë guanáldëdi'i na'a tëchi ra cuendë narni'i mënë sulë por llgabë nadë rllu'i'idi'i shtë rall. Bëlua'a na'a verdá lu të lla bédchini Jesucristo con pudërë. Na na'a testigu napë më pudërë parë guë'nibë'a më ziquë rëy. Con prupi slu na'a guná na'a pudërë nu llni shtë më. <sup>17</sup> Guná na'a iurë lë'ë Dios Shtëda'a bédë'ë më hunurë nu pudërë parë shini më Jesús, nu bédchini tubi bë dizdë gube'e catë rabtsë'ë llni. Ni tubi nápëdi'i di'dzë

parë guëni'll lla na lugar ni. Lë'ë bë guni'i: "Ndë'ë na shinia narac shtua'a; nalë rquitë ldua'a lë'i'".<sup>18</sup> Lë'ë na'a bini na'a bë nabëdchini dizdë gube'e purquë dzulezënu na'a lë'ë Jesú guëc dani catë Dios santu biadí'dzi'.

<sup>19</sup> Perë ra di'dzë nabëquë'ë muzë shtë Dios guahietë parë lë'ë hia'a, más segurë nahin quë testimonio shtëna; nu quëhunë të bien si talë rdë'ë të cuendë lo quë narni'i di'dzë ni ziquë rdë'ë të cuendë tubi llni narziani lu nacahi. Gulë bëdë'ë cuendë hashtë rdzë guëdchini, hashtë guëdchini llni shtë më nu tsasë të ra di'dzë rë'.<sup>20</sup> Primëre gulë bëdë'ë cuendë de quë grë ra di'dzë naná bëquë'ë muzë shtë Dios, escritë nahin la'ni Sagradas Escrituras, perë ni tubi chu tsasë pë runë cuntienë di'dzë ni, sulë por Espiritu Santo tsasël pë runë cuntienin, lëdëdi'i por llni nanápël.<sup>21</sup> Purquë ni tubi muzë shtë Dios biadí'dzëdi'i' shti'dzë Dios por mizmë voluntá shtë muzë ni, sino biadí'dzi' por pudërë shtë Epiritu Santo naná quëgsë lë'ë rai'.

## 2

### *Ra mësë bishi (Judas 4-13)*

<sup>1</sup> Guahietë nanú profetë bishi ladi ra mënë israelitë. Zni zac guëdchini ra mësë falsë entrë lë'ë të. Guëlua'a rall lliga'chi enseñansë falsë nardë'ë fin parë fe shtë mënë, hashtë gunë rall negar Jesús, de quë gúti' parë gac salvára'a. Zni cagna'bë rall cashtigu guëc rall; nasesë gac condenar rall.<sup>2</sup> Zihani mënë tsanaldë tëchi vidë mal shtë mësë ni. Guëni'i rall nezë za'quë shtë Dios nahin bishi.<sup>3</sup> Rzebi ldu'u rall dumí; quëgsiguë rall lë'ë të con enseñansë falsë, sulë parë guëdë'ë të dumí ca'a rall. Dizdë tiempë guahietë guni'i më gac cashtigu rall, gac condenar rall; nasesë guëdchini juici shtë Dios guëc rall.

<sup>4</sup> Dios adë bë'nëdi'i perdunë ra ianglë nabë'në duldë guahietë sino quë bëtia'a më lë'ë rai' la'ni gabildi. Bësë'au lë'ë rai' lu nacahi parë cuezë rai' dzë shtë juici.<sup>5</sup> Nu zac bë'nëdi'i Dios perdunë guë'dchiliu tiempë shtë Noé, sino quë bëshe'ldë më tubi juici shtë nisë subrë guëc ra mënë mal; perë bë'në më salvar Noé con gadchi shfamíli'. Noé gúqui' muzë shtë Dios naguadi'dzë shti'dzë më lu ra mënë.<sup>6</sup> Nu Dios bë'ni' condenar; bëzalú më ra guë'dchi Sodoma nu Gomorra. Bëshe'ldë më gui'i hashtë bëac dë ra guë'dchi të parë grë ra mënë mal naze'dë despuësë, guená rall nu guëdë'ë rall cuendë nadzë'bë na juici shtë Dios.<sup>7</sup> Perë bë'në më salvar Lot, tubi nguiu za'quë nu nalë riashac ldú'i' iurë gunáhi' vidë dzabë shtë mënë mal.<sup>8</sup> Lot nguiu za'quë lu Dios, guquërdëll entrë ra mënë mal; nalë guá ldú'ull iurë gunáhi' maldá nabë'në mënë. Bíni' pë guni'i rall lu sa' rall. Dzë la gue'lë guzac zi ldú'i' purquë guquërdë mënë sin ni tubi rëglë.<sup>9</sup> Dadë Dios nápi' pudërë të gapë më ra mënë za'quë lu grë cusë mal të ldáguëdi'i mënë lu duldë; nu napë më pudërë cutsa'u më mënë mal parë tsa rall lu cashtigu shtë juici.

<sup>10</sup> Gunë Dios cashtigu grë mënë mal, ra narianaldë tëchi deseo mal, cumë ziquë ra naquërdë ziquë mbecu, nu gunë më cashtigu grë ra nanëdi'i guëzu'bë diaguë shti'dzë el quë narnibë'a. Mënë ni fier na rall nu adë rdzëbëdi'i rall lu Dios; rni'i rall cuntrë el quë nanapë más pudërë quë lë'ë rall.<sup>11</sup> Perë ra ianglë nanapë más fuersë nu pudërë quë ra nguiu ni, adë nápëdi'i rai' valurë guëdchi'bë rai' demandë cuntrë ra narnibë'a. Napë ra ianglë rëspëti lu Dios.

<sup>12</sup> Ra hiumbrë rë' na rall ziquë ra më nardë'ëdi'i cuendë. Quëhunë rall cumplir mal deseo nananú la'ni ldu'u rall. Destinadë na rall

parë galguti. Mënë ni runë rall burnë ra cusë nadë riasëdi'i rall, perë guëni rall con grë mal deseo nanapë rall. <sup>13</sup> Gunë rall sufrir mizmë manërë cumë bënë mënë sufrir por causë shtë rall. Rquitë ldu'u rall grë ra dzë tsagla'guë rall tëchi cusë mal. Na rall ziquë manchë fier lu lari; rquitë ldu'u rall por deseo mal nananú la'ni ldu'u rall. Rsiguë rall mënë mien-tras raunú rall lë'ë të lidchi të.

<sup>14</sup> Rzebi ldu'u rall ra na'a mal; adë rdzaguëdi'i rall quëhunë rall duldë. Rsiguë rall ra nanádi'i firmë lu shnezë Dios con bishi. Bënë rall gan zihani dumí tantë rzebi ldu'u rall dumí. Na condenadë rall. <sup>15</sup> Bëniti rall purquë bëru'u rall nezë za'quë shtë Dios. Guagla'guë rall mizmë duldë nabënë Balaam, shini Beor. Balaam guc shtú'ull gúnëll gan dumí por maldá. <sup>16</sup> Perë tubi burrë gu'pë, guni'i ma guëc Balaam por duldë naquëhunë Balaam. Guni'i ma ziquë rni'i tubi mënë nu bédë'ë ma fin galëtuntë shtë profetë ni.

<sup>17</sup> Ra nguiu rë' na rall ziquë tubi guërzú nanápëdi'i nisë, nu ziquë shcahi narua'a mbë. Na condenadë rall parë tsa rall lu más nacahi catë guëquërelde rall parë siembrë. <sup>18</sup> Rni'i nadchini rall. Con di'dzë nadë rlluí'idi'i rsini rall sa' rall lu duldë. Rni'i rall napë mieti permisi gunë mieti duldë; zni rsiguë rall mënë nanapë du'pë tiempë dizdë bëru'u rall lu enseñansë falsë. <sup>19</sup> Quëhunë rall prometer libertá por enseñansë shtë rall, perë mizmë lë'ë rall na rall bajo ordë shtë mëdzabë purquë cadë nguiu na ziquë esclavë shtë cusë narnibë'a lë'ë nguiu. <sup>20</sup> Parë ra mënë nabënguë bë'a Dadë Jesús; hia bëru'u rall nezë mal catë rzë mënë shtë guë'dchiliu, si talë guëabrí nguiu lu cusë mal; si talë guëazë guetë nguiu nezë shtë Jesucristo Salvador shtë hia'a, fin shtë nguiu ni na peor quë

antsë. <sup>21</sup> Mejurë parë nguiu ni adë nianëdi'ill nezë za'quë shtë Dios quë despuësë tsutëll nezë ni, adë tsagla'guëdi'ill tëchi mandadë nabëdë'na'a recibir de Dios santu. <sup>22</sup> Nahin ziquë narni'i tubi dichë; verdá na di'dzë ni: "Lë'ë mbecu bëabrí dchibë shtë ma ldu'u ma; nu lë'ë guchi nagualú guzë, bëabrí guaguzë ma la'ni benë stubi".

### 3

#### *Guëabrí Jesús stubi*

<sup>1</sup> Lë'ë të narac shtua'a, ndë'ë na segundë vësë quëquëa'a lu të. Guërupë cartë gunia'a lu të cusë de quë hia nanë të. Rac shtua'a adë guëá'ldëdi'i ldu'u të ra enseñansë sino gapë tëhin la'ni ldu'u të. <sup>2</sup> Gulë bësëagná ldu'u të ra di'dzë naguni'i ra muzë santu shtë Dios guahietë, nu gulë bësëagná ldu'u të mandamientë shtë Dadë Jesucristo, Salvador shtë hia'a. Gulë bësëagná ldu'u të di'dzë shtë mënë me naguni'i na'a lu të. Na na'a poshtë shtë më.

<sup>3</sup> Primërë puntë nanë hia'a de quë la'ni lúltimë dzë guëdchini mënë nagunë burnë ra cusë sagradë; guëbani rall según dese mal nananú la'ni ldu'u rall. <sup>4</sup> Guëna'bë di'dzë rall: "¿Pë fin napë promësë shtë Cristo de quë guëabrí më stubi? purquë dizdë guti ra shtadë guëlu hia'a, grë cusë riagla'guë igual cumë dizdë bëcueshtë Dios guë'dchiliu". <sup>5</sup> Adë rac shtú'udi'i rall gac bë'a rall de quë nanú gube'e nu guë'dchiliu dizdë tiempë guahietë. Bëntsa'u mëhin por shti'dzë më, nu por mandadë shtë më gulú më guë'dchiliu la'ni nisë nu nanú nisë alreduerë guiu'u. <sup>6</sup> Lë'ë guë'dchiliu dzë ni gualú. Grë guiu'u në'azë la'ni nisë. <sup>7</sup> Perë gube'e nu guë'dchiliu nananú iurne', na destinadë parë cashtigu shtë gui'i por mizmë mandadë shtë Dios. Lë'ë guí'i guëza'i guë'dchiliu dzë shtë juici.

Guëza'in con grë ra mënë mal. Tsalú grëtë' rall.

<sup>8</sup> Bëchi narac shtua'a, adë rëaldëdi'i ldu'u të de quë parë Dadë Dios tubi dzë na ziquë tubi mili izë, nu tubi mili izë na ziquë tubi dzë. <sup>9</sup>Dadë Dios quëac ldë'ëdi'i parë gúni' cumplir shti'dzë më ziquë runë llgabë bëldá mënë, sino quë Dios napë më pacënci parë lë'ë hia'a. Adë rac shtú'udi'i më tsagnítia'a, ni tubi de lë'ë hia'a, sino rac shtu'u më grë ra nguui guëabrí ldu'u rall con lë'ë më nu gunë nadzë'ë rall mudë nanabani rall.

<sup>10</sup> Dzë naguëabrí Dadë Jesús, guëdchíni' ziquë rdchini tubi nguba'në gue'lë, iurë adë nádi'il segurël. Iurní lë'ë gube'e tsalú con tubi ruidë dushë. Grëtë' ra cusë narná hia'a lu gube'e tsalú rahin con gui'i, nu guédchiliu tsequi lu gui'i con grë lo quë nananú luhin.

<sup>11</sup> Nanë të grëtë' ndë'ë napë quë gac cumplir; tsaluhin; por ni rqui'ni gac të më santu, mënë naquëhunë cumplir shti'dzë më. <sup>12</sup> Mientras cuezë të dzë naguëdchini më stubi, gulë bënë cumplir voluntá shtë Dios të guëdchini më lueguë. Dzë ni gube'e tsalú; tsaluhin con gui'i juntë con cusë nananú lu gube'e tsequi; gac cambin lu be'lë. <sup>13</sup> Perë lë'ë hia'a dzulëza'a gube'e cubi nu tubi guédchiliu cubi naná bënë Dios prometer dizdë antsë. Lugar ni guëquërëlda'a; ndë nanú purë cusë za'quë; grëhin gac justë.

<sup>14</sup> Por ni lë'ë të narac shtua'a, mientras quëbezë të grë ra cusë rë', gulë gapë mizme lë'ë të parë guëdzëlë më lë'ë të sin ni tubi faltë, sin ni tubi cusë mal. <sup>15</sup> Gulë bëdë'ë cuendë de quë pacënci nanapë Shláma'a, runin parë gac salvar mënë. Zni también bëquë'ë Pablo, bëcha'a, el quë narac shtu'u hia'a lë'i'. Bëquë'ëi' mizme di'dzë ni lu të según llni nabëdë'ë Dios guëqui'.

<sup>16</sup> La'ni grë ra cartë nabëquë'ë Pablo, nanú partë naganë parë riasë hia'a. Nanú mënë nadë rac bë'adi'i nu adë nádi'i rall firmë lu shnezë ra Sagradas Escrituras. Caglú rall guëc shti'dzë Dios. Zni rlua'a rall grë ra Sagradas Escrituras. Tsalú rall por lo quë naquëhunë rall.

<sup>17</sup> Por ni lë'ë të narac shtua'a, hia quë nanë të grë ra cusë rë', gulë gupë mizme lë'ë të. Adë tsaldídi'i ldu'u të bishi shtë mënë nadë rzu'bë diáguëdi'i shti'dzë Dios; adë rdë'ëdi'i të sí tsanaldë të tēchi rall nu guëazë guetë të shnezë Dios. <sup>18</sup> Mejurë gulë bësë'dë di'dzë shtë Dadë Jesucristo Salvador shtë hia'a, nu gulë bënë recibir más favurë shtë më. Cha guëdë'na'a alabar lë'ë më iurne' nu parë siempre. Amén.

## Primëre cartë nabëquë'e San Juan

### *Di'dzë naguëne'e vidë sin fin*

<sup>1</sup> Antsë guinlú guë'dchiliu nanú tubi nanabani; perë guná na'a lúhi', nu bini na'a shtí'dzi', nu guna'zi na'a guiá'ai'. Náhi' el quë narni'i diza'quë shtë Dios. Por shtí'dzi' nadápa'a vidë sin fin. <sup>2</sup> Mizmë lë'ë më gubaninú më Dios, Shtáda'a, perë bëlualú më lu na'a. Bëdchini më guë'dchiliu. Guná na'a lúhi'. Na na'a testigu shtëni'. Ruadi'dzë na'a lu të nabani më; nápëdi'i' fin. <sup>3</sup> Ruadi'dzë na'a lu të mizmë shtí'dzi' naná bini na'a. Ruadi'dzë na'a lu të lo quë nabë'në më parë gac bë'a të shtí'dzë më. Zni gac unidë grë hia'a; guëdápa'a mizmë llgabë. Guldí hia'a ruadi'dzë'nú hia'a Dadë Dios con shini' Jesucristo. <sup>4</sup> Iurní quëquë'a di'dzë la'ni cartë rë' të parë gac cumplir guëquitë ldu'u të nu parë guëquitë ldu'u na'a.

### *Dios rne'e llni*

<sup>5</sup> Ndë'ë na diza'quë nabëlualá Dadë Jesucristo, nu bédia'a di'dzë na'a lu të de quë guldí Dios, nápëdi'i' duldë; limpi náhi' ziquë llni. <sup>6</sup> Si talë rni'i hia'a nanë hia'a lë'ë më perë tsagla'guë'nú hia'a duldë, bishi na hia'a; adë guldí'ia'a iurní; nu adë quërëldëdi'i hia'a bien. <sup>7</sup> Perë si talë guëdë'na'a cumplir shtí'dzë Dios, adë chu rúnëdi'i duldë, unidë na hia'a mizmë lë'ë hia'a. Rac shtu'u hia'a bëchi la sa' hia'a iurní, nu rënë shtë Jesucristo shini Dios, tsagla'guë rzunë almë shtë hia'a de grë duldë.

<sup>8</sup> Si talë guëni'i hia'a adë chu nápëdi'i duldë, lo mizmë lë'ë hia'a rsiguë hia'a lë'ë hia'a. Bishi na ldu'u hia'a iurní. <sup>9</sup> Bënë na më; runë më cumplir shtí'dzë më. Justë na më; runë më igual con grë mënë.

Runë më perdunë grëtë' duldë shtë hia'a iurë guëshubë dúlda'a lu më con guëdubinú ldu'u hia'a. Iurní rzunë më almë shtë hia'a de grë duldë nanadápa'a. <sup>10</sup> Si talë rni'i hia'a adë chu nápëdi'i duldë, quëgni'i hia'a bishi na Dios purquë hia guni'i më grë hia'a nadápa'a duldë. Si talë rni'i hia'a adë nápëdi'ia'a duldë, nídi'i shtí'dzë më la'ni ldu'u hia'a iurní.

## 2

### *Nápa'a tubi naguëni'inú lë'ë Shtáda'a*

<sup>1</sup> Lë'ë të Dadë, caquë'a di'dzë rë' lu të parë adë gúnëdi'i të duldë perë si talë chu quëhunë duldë, nápa'a tubi naguëni'inú lë'ë Shtáda'a por lë'ë hia'a. ¿Chu më ni? Lë'ë na Jesucristo; tubldí na shcuëndi' lu Dios. <sup>2</sup> Jesucristo guti lu cruz por duldë shtë hia'a. Gudilli më por grë duldë nanapë mënë narë lu guë'dchiliu. Por galguti shtë'në më, bëdchisú më duldë shtëna'a nu gu' Dios unfurmë.

<sup>3</sup> Si talë tsagla'guë guëzu'bë diága'a mandamientë shtë Jesucristo, iurní nanë hia'a lë'ë më. Rac bë'a hia'a lë'ë më de verdá. <sup>4</sup> Perë si talë tubi hia'a guëni'ia'a: “Naná Dios”, perë mizmë tiempë adë quëzu'bë diáguëdi'ill mandamientë shtë më, bishi nall iurní. Nádi'ill verdá. <sup>5</sup> Perë si talë lë'ë hia'a rzu'bë diága'a di'dzë shtë më, rlua'a de quë tsagla'guë rac shtu'u hia'a lë'ë më. <sup>6</sup> El quë narni'i quëbezënull Dios, napë quë guëquërëldëll ziquë guquërëldë Jesucristo lu guë'dchiliu; adë bënëdi'i më duldë.

### *Mandamientë cubi*

<sup>7</sup> Dadë, adë guëquë'édia'a stubi mandamientë naná gurënë sino quë mizmë mandamientë nanapë të didzë bini të diza'quë shtë më. Lo quë nabëquë'a iurnë', na igual ziquë ra di'dzë nabë'në të recibir guahietë. <sup>8</sup> Perë quëquë'a tubi mandamientë cubi; primëre bë'në

më cumplir mandamientë ni; iurní lë'ë të quëhunë të cumplirin. Lë'ë të napë të di'dzë rë' la'ni ldu'u të. Riagla'guë rzu'bë diaguë të shti'dzë më. Nacahi nananú la'ni ldu'u të rialuhin. Lni shtë Dios bédchini.

<sup>9</sup> Si talë chu rni'i quëbezënull lë'ë më perë mizmë tiempë adë rac shtú'udi'ill sa'll, nacahi cabézëll. <sup>10</sup> El quë narac shtu'u los de más narialdí ldu'i Dios, cabezënull lni la'ni ldú'ull; adë rlaguëdi'ill lu duldë. <sup>11</sup> Perë el quë narac shtú'udi'i sáhi'; el quë narná zá'quëdi'i lu sáhi', nacahi cabezë ldú'ull. Rzell ziquë ciegu. Rnádi'ill shnezë Dios purquë në'au slull; bë'në duldë.

<sup>12</sup> Dadë, quëquëa'a di'dzë rë' purquë guc perdunë duldë shtëné të. Bë'në më perdunë lë'ë të purquë guti Jesús shlugar të; nasalvar të iurne'. <sup>13</sup> Dadë, quëquëa'a lu të purquë nanë të el quë nanabani dizdë antsë binlú guë'dchiliu. Quëquëa'a lu të, sultërë, purquë adë bë'nëdi'i të lo quë narac shtu'u mëdzabë. Quëquëa'a lu të, llguë'në, purquë ranguë bë'a të Dios, Shtáda'a. <sup>14</sup> Quëquëa'a lu të naná Dadë purquë nanë të el quë nanápëdi'i fin. Quëquëa'a lu të naná sultërë purquë quëhunë të cumplir shti'dzë Dios con guëdubinú ldu'u të. Bë'në të gan lu mëdzabë.

<sup>15</sup> Adë rac shtú'udi'i të ra cusë nananú lu guë'dchiliu, purquë grë ra narac shtu'u ra cusë shtë guë'dchiliu, adë rac shtú'udi'ill Dios. <sup>16</sup> Ra cusë mal narac shtu'u ldu'u nguui, nu ra cusë chulë narac shtu'u ra nguui gapë, nu ra cusë narunë naru'bë mënë, grë ndë'ë na cusë shtë guë'dchiliu, lëdë Diósëdi'i. <sup>17</sup> Grë ra cusë shtë guë'dchiliu, rialú con grë mal llgabë narac shtu'u mënë, perë el quë narunë narnibë'a Dios, adë rialúdi'ill. Nápëll vidë sin fin.

### *Verdá nu bishi*

<sup>18</sup> Dadë, hia bédchini tiempë tsalú guë'dchiliu. Bini të antsë napë quë guëdchini tubi nagunë cuntrë Jesucristo. Hashtë iurne' nanú zihani narunë cuntrë Jesús. Por ni nanë hia'a bëga'a iurë tsalú guë'dchiliu. <sup>19</sup> Lë'ë ra nguui ni narunë cuntrë Jesús, bëazë guetë rall de lë'ë hia'a. Nunquë adë guc rall shini më de verdá purquë adë riaglá'guëdi'i rall con shti'dzë më. Si talë niac rall narialdí ldu'i shti'dzë Dios de verdá, nëa'në rall con lë'ë hia'a. Bëazë guetë rall. Iurní rlua'a clarë nádi'i rall shini Dios.

<sup>20</sup> Lë'ë të napë të lni purquë quëbezënú Espíritu Santo la'ni ldu'u të. Rac bë'a të cusë shtë Dios. <sup>21</sup> Adë rqui'nidi'i guëquëa'a lu të purquë nanë të verdá. Nanë të guadë naná verdá nu guadë naná bishi. Nanë të el quë naruadi'dzë bishi, zé'dëdi'ill de Dios.

<sup>22</sup> ¿Chu na más nabishi entrë lë'ë mënë? pues el quë narni'i Jesús lëdëdi'i nabëshe'ldë Dios. El quë narni'i zni, quëhúnëll cuntrë Jesús. Quëhúnëll cuntrë Dios nu quëhúnëll cuntrë shini Dios. <sup>23</sup> Grë mënë narni'i Jesús lëdëdi'i el quë nagudili Dios parë guë'nibë'ai', nápëdi'i nguui ni Dios Padre. Perë el quë narni'i Jesús na el quë nabëshe'ldë Dios, nguui ni quëbezënú Dios.

<sup>24</sup> Gulë tsagla'guë guëzu'bë diaguë të ra di'dzë nabini të iurë gualdí ldu'u të shti'dzë më. Si talë guësana'në të cuzë shti'dzë Dios la'ni ldu'u të, napë të Jesús nu napë të Dios Padre con lë'ë të. <sup>25</sup> Mizmë Jesucristo guni'i lu hia'a, guëne'e më vidë sin fin parë lë'ë hia'a.

<sup>26</sup> Quëquëa'a di'dzë rë' lu të parë gac bë'a të lla na ra nguui narac shtu'u guësiguë lë'ë të. <sup>27</sup> Perë nídi'i nicidá guëlua'a mënë lë'ë të purquë quëbezënú Espíritu Santo lë'ë të; náhi' mësë shtë të. Napë të lni shtëhi'. Quëgluá'ai' naná verdá nu

naná bishi. Shti'dzi' na verdá, lèdè bíchidi'i. Nu guní'i', gulè bédè'è lugar cuezènú Jesús ldu'u tè.

<sup>28</sup> Gulè bèquè diaguè, Dadè; gulè bédè'è lugar cuezènú Jesús ldu'u tè, tè iurè guèdchini mè stubi vueltè, adè chu rtúdi'i lúhi'; adè chu guèllú'nèdi'i lúhi'. Mejurè guèquitè ldu'u tè iurè guèdchini mè. <sup>29</sup> Si talè rdè'è tè cuendè de què tubldí na shcuendè Jesús lu Dios, gulè bédè'è cuendè, grè mènè nanabani ziquè gubani mè, na rall shini mè.

### 3

#### *Ra shini Dios*

<sup>1</sup> Gulè bédè'è cuendè blac rac shtu'u Dios lè'è hia'a. Rni'i mè na hia'a shíni'. Ra mènè narialdídi'i ldu'i shti'dzè Dios, rdé'èdi'i rall cuendè chu na Jesús. <sup>2</sup> Lè'è tè Dadè narac shtua'a, na hia'a shini Dios iurne', perè rluá'adi'i lla gáca'a más delantè. Pues rdè'è hia'a cuendè dzè naguèdchini mè stubi vueltè, gáca'a ziquè na mè purquè guèná hia'a lu mè tal ziquè na mè. <sup>3</sup> Grè ra narialdí ldu'i guèdchini mè, gac cambi mudè nanabánill; adè tsaglá'guèdi'i gúnèll duldè. Rac shtú'ull gáquèll ziquè lè'è mè.

<sup>4</sup> Grè ra narunè duldè, runè rall faltè lu lèy shtè Dios. Napè rall faltè lu Dios. Grè duldè na cuntrè lèy nabène'e Dios. <sup>5</sup> Nanè tè bédchini Jesús parè guèzunè mè almè shtèna'a. Nápèdi'i mè duldè. <sup>6</sup> El què narzu'bè diaguè shti'dzè Jesús, tsaglá'guèdi'i gúnèru'ull duldè. El què nariagla'guè gunè duldè, adè rdé'èdi'ill cuendè chu na mè. Nunquè bènguè bè'adi'ill lè'è mè. <sup>7</sup> Dadè, adè rdé'èdi'i tè sí guèsiguè mènè lè'è tè gunè tè duldè. El què narunè cumplir shti'dzè Dios, tubldí na shcuèndèll lu Dios igual ziquè na Jesús lu Dios. Justè na mè. <sup>8</sup> El què nariagla'guè runè duldè, nall shini mèdzabè Satanás purquè Satanás antsè cueshtè guè'dchiliu, bè'nèll duldè. Por ni Jesús, shini

Dios, bédchini lu guè'dchiliu parè guèchili mè dchi'ni shtè mèdzabè. <sup>9</sup> El què nanapè vidè shtè Dios, adè tsaglá'guèdi'i gúnèll duldè purquè hia bidè mizmè vidè shtè Dios la'ni ldu'u nguui ni; adè ni mudè gúnèru'ull duldè purquè gúlèll nacubi por pudèrè shtè Dios. <sup>10</sup> Zni rlua'a chu na shini mè nu chu na shini Satanás. El què natsagla'guè gunè duldè, nápèdi'ill vidè cubi shtè Dios. El què narac shtú'udi'i bèchi sáhi', nápèdi'ill vidè shtè mè.

*Runè tuçarè gac shtu'u hia'a sa' hia'a*

<sup>11</sup> Di'dzè rè' bini tè dizdè binlú diza'què: napè què gac shtu'u hia'a grè sa' hia'a. <sup>12</sup> Adè guèdè'nèdi'ia'a ziquè Caín. Gúquèll shini mèdzabè nu gudínill bèchill. ¿Pèzielú gudínill bèchill? purquè grè lo què nabè'nèll, na mal lu Dios, perè bèchill lo què nabè'nèll na bien lu Dios. <sup>13</sup> Dadè, lè'è tè narialdí ldu'u shti'dzè Dios, adè rdzèguè'di'i ldu'u tè si talè ra mènè shtè guè'dchiliu rna zá'quèdi'i rall lu tè. <sup>14</sup> Nanè hia'a gudèda'a lu galguti hashtè nadápa'a vidè sin fin purquè de verdá rac shtu'u hia'a ra narialdí ldu'i Dios. El què nadè rac shtú'udi'i bèchi sáhi', todavía nápèdi'ill vidè sin fin. <sup>15</sup> El què narná zá'quèdi'i lu sáhi', nall ziquè narguini mènè. Nanè hia'a el què narguini mènè, nápèdi'ill vidè sin fin. <sup>16</sup> Por Jesús nanè hia'a lla na Dios, el què narac shtu'u de verdá. Jesús guc conformè; gúti' lu cruz por lè'è hia'a. Por ni runè tuçarè guèdè'è hia'a vidè shtè hia'a parè sa' hia'a. <sup>17</sup> Si talè tubi hia'a nápa'a ra cusè shtè guè'dchiliu nu tubi sa' hia'a napè nicidá, napè què guèdè'na'a compa'ni lè'èll. Si talè nèdi'ia'a guèdè'è hia'a nacá'all, rac shtú'udi'ia'a Dios iurní. <sup>18</sup> Bèchi, gac shtu'u hia'a sa' hia'a de verdá, lédèdi'i con di'dzè shtèna'a sulamèntè, guèdè'è hia'a narqui'ni sa' hia'a.



### *Nápa'a confiansé lu Dios*

<sup>19</sup> Si talé guedé'na'a cumplir di'dzè rë', gac bê'a hia'a na hia'a shini Dios de verdá. Zni adé rdzëbëdi'i ldu'u hia'a lu më iurë shgába'a quëgni'i guéca'a. <sup>20</sup> Si talé nápa'a llgabë naquëgni'i guéca'a, nápëdi'ia'a confiansé lu më iurní, perë na më más më ru'bë quë shgába'a, nu nané më grë cusë nananú la'ni ldu'u mieti. <sup>21</sup> Lë'ë të narac shtua'a, si talé adé nápëdi'ia'a llgabë naquëgni'i guéca'a, nápa'a confiansé lu Dios. Adé rdzëbëdi'ia'a lu më <sup>22</sup> nu rne'e më ra cusë narná'ba'a lu më purquë dzudé'na'a cumplir lo quë narac shtu'u më. Dzudé'na'a cumplir mandamientë shtë më. <sup>23</sup> Ni na mandamientë shtë më, tsaldí ldu'u hia'a shini më Jesucristo, nu rnibë'a më gac shtu'u hia'a bëchi sa' hia'a. Zni bësëa'në më mandamientë shtë më. <sup>24</sup> Grë ra narunë cumplir mandamientë shtë më, quëbezënú rai' Dios nu quëbezënú Dios lë'ë rai'. Nané hia'a quëbezënú më lë'ë hia'a purquë bédë'të më Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë hia'a.

## 4

### *Espíritu shtë Dios nu espíritu narunë cuntrë Dios*

<sup>1</sup> Lë'ë të narac shtua'a, adé tsaldídi'i ldu'u të grë ra mëse narni'i de quë ruadi'dzë rall por Espíritu shtë Dios sino gulë bëtë'dë prëbë shti'dzë rall parë gac bê'a të si talé bëshe'ldë Dios lë'ë rall tsaglua'a rall. Zihani mëne false riaglua'a rall ra mëne. <sup>2</sup> Por ndë'ë gac bê'a të chu naze'dë con shti'dzë Dios. Grë ra nguii narni'i Jesús bëdchini lu gué'dchiliu nu na më Cristo, el quë nagudili Dios parë guënbë'ai', el quë narlua'a di'dzë ni, nall verdá. <sup>3</sup> Perë grë ra nguii narni'i adé bëdchínidi'i Jesucristo lu gué'dchiliu, zé'dédi'i nguii ni de Dios. Cagni'll bishi naze'dë por pudërë shtë contrari shtë Jesús.

Hia bini të guëdchini narunë cuntrë Jesús; pues iurne' hia quërdëll lu gué'dchiliu.

<sup>4</sup> Dadë, na të shini Dios. Adé guedé'ëdi'i të sí guësiguë mëse falsë lë'ë të. Adé tsaldídi'i ldu'u të shti'dzë rall purquë más pudërë napë el quë naquëbezënú lë'ë hia'a quë el quë narnibë'a lë'ë mëne shtë gué'dchiliu. <sup>5</sup> Ra mëse falsë ruadi'dzë rall cusë shtë gué'dchiliu, lédëdi'i shti'dzë Dios. Los de más mëne shtë gué'dchiliu, rianaldë rall shti'dzë mëse ni. <sup>6</sup> Perë lë'ë hia'a na hia'a shini Dios. Grë ra narunguë bê'a Dios, rdë'ë rall cuendë shti'dza'a. El quë nanádi'i de Dios, adé rzu'bë diáguëdi'll shti'dza'a. Zni nané hia'a chu napë Espíritu Santo nu chu napë espíritu shtë narguguë.

### *Dios rac shtu'u më lë'ë hia'a*

<sup>7</sup> Lë'ë të narac shtua'a, tsagla'guë gac shtu'u hia'a bëchi sa' hia'a purquë rac shtu'u Dios lë'ë hia'a. El quë narac shtu'u sáhi', gúlëll nacubi por pudërë shtë më. Nápëll tubsë Dios Shtádëll. <sup>8</sup> El quë nadë rac shtú'udi'i sáhi', nápëdi'll Dios Shtádëll, purquë rac shtu'u Dios lë'ë mëne. <sup>9</sup> Bëlua'a më de quë rac shtu'u më lë'ë hia'a; bëshe'ldë më tubsë shini më lu gué'dchiliu parë guédápa'a vidë sin fin. Guëbânia'a parë siemprë. <sup>10</sup> Zni bëlua'a më rac shtu'u më lë'ë hia'a de verdá. Bëshe'ldë më shini më; por galguti shtë Jesús bëa'në Dios cunformë purquë bëllë'ë renë shtëhi' por ra duldë shtëna'a.

<sup>11</sup> Lë'ë të narac shtua'a, guc shtu'u Dios lë'ë hia'a zni, por ni napë quë gac shtu'u hia'a sa' hia'a. <sup>12</sup> Ni tubi mëne guná Dios, perë si talé rac shtu'u hia'a sa' hia'a, quëbezënú Dios lë'ë hia'a, nu tsagla'guë rac shtu'u hia'a sa' hia'a más. <sup>13</sup> Nané hia'a cabezënú më lë'ë hia'a nu quëbezënú hia'a con lë'ë më purquë bëne'e më Espíritu Santo naze'dë de lë'ë më. Cabezënúhi' lë'ë hia'a. <sup>14</sup> Lë'ë na'a,

ra poshtë, guná na'a lu Dadë Jesús na tsagla'guë rni'i na'a lu ra mënë bëshel'dë Dios lë'ë shini më, Jesús. Nápi' pudërë; gúni' salvar na mënë shtë guë'dchiliu. <sup>15</sup> Lë'ë naná rni'i lu ra mënë Jesús na shini Dios, cabezënú Dios lë'ëll nu unidë nall con Dios.

<sup>16</sup> Nanë hia'a nu tsagla'guë tsaldí ldu'u hia'a de quë demasiadë rac shtu'u më lë'ë hia'a, grë hia'a. Nalë rac shtu'u më grë mënë. Si talë rac shtu'u hia'a lë'ë sa' hia'a, cabezënú më lë'ë hia'a, nu nápa'a mizmë vidë shtë më. <sup>17</sup> Dú'pëga dú'pëga rac shtu'u hia'a lë'ë më más. Zni nápa'a confiansë lu më iurë gunë më juzguë lë'ë hia'a. Rdzëbëdi'ia'a lë'ë më purquë ziquë na Jesús, na hia'a ndë'ë lu guë'dchiliu. <sup>18</sup> El quë nardzëbë lë'ë më, rac shtú'udi'ill lë'ë më purquë si talë rac shtu'u hia'a lë'ë më con guëdubinú ldu'u hia'a, nídi'i lugar parë guëdzëba'a lë'ë më. El quë nardzëbë lë'ë më, rzac zill mizmë lë'ëll. El quë nardzëbë lë'ë më, todavía runë faltë gac shtú'ull Dios.

<sup>19</sup> Rac shtu'u hia'a lë'ë më purquë primërë lë'ë më guc shtu'u lë'ë hia'a. <sup>20</sup> Si talë tubi hia'a rni'i: "Rac shtua'a lë'ë më", perë adë rac shtú'udi'ia'a bëchi sa' hia'a, nabísha'a. El quë narac shtú'udi'i sa'll nangunall, tampusquë rac shtú'udi'ill Dios nanadë gunádi'ill. <sup>21</sup> Lë'ë mandamientë shtë më nabëdë'na'a recibir de lë'ë më rni'i zndë'ë: El quë narac shtu'u Dios napë quë gac shtú'ull sa'll.

## 5

### *Pudërë shtë narialdí ldu'i Jesús*

<sup>1</sup> Grë ra narialdí ldu'i Jesús, el quë nagudili Dios parë guënbë'ai', nápëll vidë shtë më; nall shini Dios. Nu grë ra narac shtu'u Dios, también rac shtú'ull ra shini më, ra nanapë vidë sin fin por pudërë shtë më. <sup>2</sup> Nanë hia'a rac shtu'u hia'a ra shini Dios iurë rac shtu'u hia'a Dios de verdá nu rzu'bë diága'a

mandamientë shtë më. <sup>3</sup> Si talë rzu'bë diága'a ra mandamientë shtë më, iurní rac shtu'u hia'a Dios de verdá. Mandamientë shtë më nádi'in ziquë tubi cusë në'ë; nádi'in naganë, <sup>4</sup> purquë grë ra nabësa'në guëdchini vidë cubi la'ni ldu'i, rúnëdi'ill duldë. Nápëll pudërë; gúnëll gan lu mëdzabë. ¿Lla mudë guëdë'na'a gan lu mëdzabë? pues si talë tsaldí ldu'u hia'a shti'dzë Dios, guëdë'na'a gan lu cusë mal shtë guë'dchiliu. <sup>5</sup> El quë narialdí ldu'i shti'dzë Jesús na shini Dios, rúnëll gan lu grë cusë mal nananú lu guë'dchiliu.

### *Jesús na shini Dios*

<sup>6</sup> Jesús na shini Dios. Iurë bëriubë nisë Jesús, nu iurë guti më, bë'në Dios testificar na Jesús shíni'. <sup>7</sup> También Espíritu Santo quëhunë testificar de quë na Jesús shini Dios. Adë rni'idi'i Espíritu Santo bishi. <sup>8</sup> Tsunë testigu cabezë lu guë'dchiliu narni'i igual; Espíritu Santo rni'i Jesús na shini Dios, nu galëriubë nisë shtë më con galguti shtë më, rlua'a na më shini Dios. <sup>9</sup> Grë hia'a rialdí ldu'u hia'a lo quë narni'i ra testigu verdadërë, perë mayurë na shti'dzë Dios. Bë'në më testificar Jesús na shíni'. <sup>10</sup> El quë narialdí ldu'i Jesús na shini Dios, nanëll la'ni ldú'ull nahin verdá. Perë el quë narialdídi'i ldu'i Jesús, cagní'ill nabishi Dios purquë Dios guni'i clarë na Jesús shíni'. El quë narialdídi'i ldu'i Jesús nádi'ill shini Dios, adë rúnëdi'ill recibir ra di'dzë shtë Dios Padre. <sup>11</sup> Pues Dios bë'në testificar lu hia'a nápa'a vidë sin fin por Jesús. El quë naná unidë con Jesús shini Dios, nápëll vidë sin fin. <sup>12</sup> El quë nanapë Jesús la'ni ldú'ull, nápëll vidë eternë perë el quë nanápëdi'i Jesús, runë faltë vidë shtë Dios.

### *Nanë hia'a nápa'a vidë sin fin*

<sup>13</sup> Lë'ë të naná rialdí ldu'i Jesús na shini Dios, caquëa'a cartë rë' lu të parë gac bë'a të napë të vidë

sin fin por Jesús. <sup>14</sup> Iurní adë rdzëbëdi'ia'a lu Dios. Rialdí ldu'u hia'a de quë si talë rná'ba'a lu Dios, guëne'e më cusë narná'ba'a. Napë quë gáca'a cunformë según voluntá shtë më. <sup>15</sup> Si talë nanë hia'a rini më shti'dza'a, también nanë hia'a nápa'a ra cusë narná'ba'a lu më.

<sup>16</sup> Si tubi të rna të bëchi sa' të quëhúnëll duldë, perë duldë naquëhúnëll nuá'adi'in cashtigu shtë galguti, napë quë guená'bël lu Dios por nguiu ni. Guëdë'ë Dios vidë parë nguiu ni. Nanú duldë nargú galguti; adë rnibë'adia'a guëna'bë të lu Dios por el quë narunë duldë ni. <sup>17</sup> Gulë guna'bë lu Dios por nguiu nanapë duldë nanuá'adi'i cashtigu shtë galguti. Stubi clasë duldë rgu galguti, gati nguiu.

<sup>18</sup> Perë nanë hia'a grë ra nanapë vidë cubi shtë Dios, adë tsaglá'guëdi'i gúnëll duldë purquë Jesús, shini Dios, quëhapë lë'ëll. Gúnëdi'i mëdzabë gan lu nguiu ni.

<sup>19</sup> Nanë hia'a nápa'a vidë shtë Dios. Na hia'a shini më, perë grë mënë shtë guë'dchiliu, nanú rall guia'a mëdzabë Satanás. <sup>20</sup> Perë Jesús, shini Dios, bëdchini lu guë'dchiliu nu bëluá'ai' lë'ë hia'a. Por lë'ë më runguë bë'a hia'a Dios verdadërë.

Nu na hia'a shini më. Na më Shtëada'a. Nanë hia'a Jesucristo na shini Dios. Na më Dios verdadërë nu por lë'i' nápa'a vidë sin fin.

<sup>21</sup> Bëchi, gulë gapë mizmë lë'ë të. Adë tsaldídi'i ldu'u të ra dios falsë shtë mënë. Amén.

## Segundë cartë nabëquë'e San Juan

*Verdá nu amor verdadërë*

<sup>1</sup> Na Juan, nahia tubi më gushë. Quëquëa'a cartë rë' lul, nal ziquë tubi zana nagulë Dios. Quëquëa'a lul juntë con grë shínil. Nalë rac shtua'a lë'ë të de verdá, lëdë niá'asëdi'i na, sino zac grë lo quë nanë verdá shtë Dios. <sup>2</sup> Rac shtua'a lë'ë të purquë nadápa'a verdá shtë më. Quëbezënuhin lë'ë hia'a iurne' nu parë siemprë. <sup>3</sup> Napa segurë de quë Dadë Dios nu Jesucristo, shini më nu Shláma'a, gunë ldai' më guëc të, nu guëga'a ldú'i' lë'ë të, nu guënë'ei' parë cuedchí ldu'u të, të gac shtu'u të sa' të de verdá.

<sup>4</sup> Nalë rquitë ldua'a. Bëdia'guëlúa bëldá ra shmënë Jesús nardéa con lë'ë të. Rianaldë rall tëchi verdá ziquë rni'i shti'dzë Dios, ziquë gu-nibë'a Dios Shtáda'a guëquërél'da'a. <sup>5</sup> Iurne' quëhuna ruëguë lul de quë gac shtu'u bëchi la sa' hia'a. Di'dzë rë' nádi'in mandamientë cubi sino lo mizmé nabëdë'na'a recibir dizdë dzë nagualdí ldu'u hia'a shti'dzë Jesús. <sup>6</sup> Si talë rac shtu'u hia'a Dios, guédé'na'a cumplir voluntá shtë më. Mandamientë shtë më rni'i: Gulë gac shtu'u sa' të. Hia bini të di'dzë ni dizdë bë'në të recibir diza'quë shtë më.

*Ra narsiguë mënë*

<sup>7</sup> Zihani mënë narguguë ra sáhi', nanú rall guë'dchiliu. Adë rluá'adi'i rall de quë Jesucristo bédchini lu guë'dchiliu con cuerpë shtë nguiu. El quë narlua'a bishi ni, rguguëll mënë nu quëhúnëll cuntrë Cristo. <sup>8</sup> Gulë gapë cuidadë mizmé lë'ë të parë adë guënëtidí'i të ni zudu'pë partë shtë premi naguëne'e Dios, sino gaquin complete iurë guëdchini më stubi.

<sup>9</sup> Cualquier nabësa'në shnezë Dios parë stubi enseñansë, nu adë rianáldëdi'lll tëchi enseñansë shtë Cristo, nápëdi'lll Dios ziquë Shtádëll. Perë el quë narianaldë tëchi enseñansë shtë Cristo, nápëll Dios ziquë Shtádëll nu nápëll shini më ziquë Shlámëll. <sup>10</sup> Si talë tubi mënë ze'dë guëluá'all lë'ë të perë adë nuá'adi'lll enseñansë de quë Cristo na shini Dios, lë'ë të adë rná'bëdi'i të lu Dios ni tubi bendición parë nguiu ni <sup>11</sup> purquë grëtë' narunë compa'ni ra mësë falsë, nápëll partë con ra cusë mal shtënë mësë falsë.

*Rialú cartë rë'*

<sup>12</sup> Napa zihani cusë parë guëquëa'a lu të, perë rac shtú'udia'a guëquëa'a di'dzë ni lu guichi iurne' purquë quëbeza de quë tsagnahia lë'ë të lueguë. Iurní guënia'a lu të, të parë guëquitë ldu'u hia'a de verdá.

<sup>13</sup> Ra shini bëldël naquërelde ndë'ë, ra nagulë Dios, rshe'ldë rai' saludë parë lë'ë të. Amén.

## Tecërë cartë nabëquë'ë San Juan

### *Bëquë'ë Juan cartë lu Gayo*

<sup>1</sup> Na Juan, nahia më gushë, quëquëa'a cartë rë' lu Gayo narac shtua'a de verdá.

<sup>2</sup> Lë'ël amigu, rac shtua'a de quë adë gúnëdi'i faltë ni tubi cusë, nu rac shtua'a de quë gápël saludë completë parë shcuërpël. Nanëa de quë zugá'al firmë lu shnezë më.

<sup>3</sup> Nalë bëquitë ldua'a iurë bëdchini bëldá shmënë Dios; guni'i rai' de quë tsagla'guë tsaldí ldu'ul shti'dzë më guëdubi tiempë. Guni'i rai' de quë quëhúnël cumplir shti'dzë më.

<sup>4</sup> Demasiadë rquitë ldua'a rinia de quë shinia, nabani rall de acuerdë con shti'dzë Dios.

<sup>5</sup> Bëchi narac shtua'a, quëhúnël bien lu Dios iurë rúnël sirvë lu ra narialdí ldu'i Jesús, ra mënë naze'dë zitu, mënë naguënëdi'il.

<sup>6</sup> Guni'i rall lu ra nardëa ndë'ë, lla rac shtú'ullë'ë rall. Nu gúnël bien si talë tsagla'guë gúnël compa'ni lë'ë ra naguëna'bë pusadë lídchil. Bë'në compa'ni lë'ë rall con ra narqui'ni rall ziquë runë tucarë tubi muzë shtë Dios.

<sup>7</sup> Pues lë'ë rai' zia'a rai' viajë shtë rai' parë gunë rai' voluntá shtë Jesucristo. Perë lë'ë rai' adë bëcá'adi'i rai' tubi ayudë shtë ra mënë nadë guënëdi'i Dios.

<sup>8</sup> Lë'ë hia'a napë quë guëdë'na'a recibir lë'ë rai' nu guëdë'na'a compa'ni lë'ë rai' parë tsagla'guë guëni'i rai' shti'dzë Dios lu ra mënë.

### *Mal nabë'në Diótrefes*

<sup>9</sup> Bëquëa'a tubi cartë lu shmënë Dios ndë, perë Diótrefes rquë guiá'all shti'dzë na'a; más rquitë ldu'ull guëni'bë'all ziquë mënë ru'bë. <sup>10</sup> Por ni si talë tsahia tubi visitë ndë, guënia'a lu ra mënë pë canihunë Diótrefes. Cagni'll bishi nu ra chismë cuntrë lë'ë na'a. Nu másru'u quëhúnël; adë

rúnëdi'll recibir ra shmënë Jesús naze'dë guëni'i shti'dzë më. Nu ra mënë narac shtu'u gunë rall recibir ra shmënë Jesús, Diótrefes rni'll cuntrë lë'ë rai', nu nëdi'll guëa'në ra mënë ni ladi ra shmënë Dios.

<sup>11</sup> Lë'ë të narac shtua'a, adë tsagla'guëdi'i të tëchi ra mënë mal, sino gulë guagla'guë tëchi cusë za'quë. Grëtë' el quë naquëhunë bien, nall shini Dios perë grë ra narunë mal, adë runguë bë'adi'll lë'ë më.

### *Ejemplë za'quë shtë Demetrio*

<sup>12</sup> Grë ra mënë rni'i rall bien de Demetrio nu mizmë conductë shtëhi', rlua'a náhi' më za'quë. Nu lë'ë Espiritu naná ruadi'dzë verdá, náhi' testigu Demetrio na më za'quë. Nu lë'ë na'a rni'i na'a lo mizmë, nu nanë të shti'dzë na'a na verdá.

### *Rialú cartë rë'*

<sup>13</sup> Napa zihani cusë parë guëquëa'a lul perë rac shtú'udia'a guëquëa'a rahin iurne' <sup>14</sup> purquë na rbeza gueldë guënahia lë'ë të lueguë. Iurní guëdia'a di'dzënu na'a lë'ë të.

<sup>15</sup> Gulë cuedchí ldu'u të. Ra amigu shtë të naquërelde ndë'ë, rshë'ldë rai' saludë parë lë'ë të. Cana'ba favurë, bëdë'ë saludë cadë tubi ra amigu shtëna'a naquërelde nga'li. Amén.

## Cartë nabëquë'e San Judas

*Rquë'e Judas cartë rë' lu ra shmënë Jesús*

<sup>1</sup> Na Judas, nahia muzë shtë Jesucristo nu nahia bëchi Jacobo. Quëquëa'a cartë rë' lu ra nagudili Dios Padre, lu ra naquëhapë më purquë rac shtu'u më lë'e të nu unidë na të con Jesucristo. <sup>2</sup> Rac shtua'a tsagla'guë gunë të recibir bendición shtë Dadë, cusë ziquë galërğa'a ldu'u më nu galërac shtu'u shtë më nu galërbedchí ldu'u naná rne'e më.

*Mësë narlua'a bishi  
(2 Pedro 2.1-17)*

<sup>3</sup> Lë'e të narac shtua'a, bëna llgabë hashtë mërë niaquëa'a lu të tubi cartë lla guc salvára'a purquë rialdí ldu'u hia'a diza'quë, perë iurne' napë quë guëquëa'a lu të nasesë por stubi cusë. Quëquëa'a lu të con guëdubinú ldua'a de quë rqui'ni gunë të defender diza'quë con guëdubi fuersë shtë të purquë nanú mënë narunë cuntrë diza'quë. Lë'e diza'quë guc intriegu guia'a hia'a tubsë vësë parë siemprë; adë chu gúnëdi'i cambin. <sup>4</sup> Quëgnia'a lu të zni purquë bëldá mënë ladi hia'a, adë nádi'i rall shmënë Dios aunquë guni'i rall gualdí ldu'u rall shti'dzë më. Rlua'a rall ziquë shmënë Dios perë quësiguë rall; naga'chi na rall falsë. Dizdë tiempë guahietë, ra mënë ni na rall destinadë parë gac condenadë rall. Adë nápëdi'i rall rëspëti lu Dios. Rni'i rall gunë Dios perdunë duldë shtë rall ndigá aunquë quërelde rall ziquë mbecu. Rlua'a tēchi rall lu Shláma'a Jesucristo, lúniquë el quë narnibë'a lë'e hia'a.

<sup>5</sup> Nanë të bien pë guc guahietë, perë rac shtua'a guënia'a lu të

tubi vësë más parë guëagná ldu'u të, de quë despuësë guia'në Dios salvar ra israelitë guëa'a mënë shtë Egipto, bédë'ë më fin ra nadë gualdídi'i ldu'i shti'dzë më. <sup>6</sup> Nu ra ianglë nabëdzatsu nu bë'nëdi'i rai' cumplir mandadë shtë më nu bësëa'në rai' lugar narunë tucarë guëquërelde rai', bédë'ë më ordë gac rai' ziquë prësi nanali'bi con cadënë parë siemprë. Nanú rai' lu nacahi hashtë iurë gunë më juzguë lë'e rai'. Gac condenadë rai' dzë shtë juici, tubi dzë señaladë purquë gunë Dios juzguë lë'e mieti. <sup>7</sup> Nu zac ra mënë shtë Sodoma con Gomorra con ra guë'dchi alreduerë, guquërelde rall ziquë mbecu. Guanaldë rall tēchi ra deseó mal nadë rúnëdi'i tucarë, nguiu con nguiu, na'a con na'a. Ra mënë ni na rall tubi ejemplë parë gac bë'a mieti gunë më cashtigu grë ra naquëhunë duldë. Iurne' ra mënë shtë Sodoma nu Gomorra quëhunë rall sufrir lu gui'i nanápëdi'i fin.

<sup>8</sup> Mizmë manërë ra mënë falsë entrë lë'e hia'a, na rall ziquë mënë narni'i shca'ldë cusë dzabë. Runë dchi'ni rall cuerpë shtënë rall con cusë adë rúnëdi'i tucarë. Rquë guia'a rall mandadë shtë Dios; rni'i guidzë rall guëc ianglë shtë më. <sup>9</sup> Quëhunë ra mënë ni ra cusë mal aunquë napë rall ejemplë shtë Miguel, tubi ianglë namás rribë'a lu ra ianglë. Adë gurushtiádi'i Miguel guëc Satanás iurë lë'e tēgulë Moisés bëga'chi, sino guni'i Miguel lu Satanás di'dzë rë'; "Gunë më cashtigu lë'el". Adë bë'nëdi'i Miguel juzguë lë'e mëdzabë sino biadi'dzë Miguel con rëspëti. <sup>10</sup> Perë ra nguiu mal iurne', rushtiá rall guëc ra cusë nanadë riasëdi'i rall. Rianaldë rall tēchi ra cusë mal cumë ziquë ra ma nadë rdë'edi'i cuendë.

<sup>11</sup> Prubi ra nguiu ni purquë gac juzguë rall. Nápëdi'i rall rëspëti lu Dios, nilë lu sa' rall. Na rall

ziquë Caïn. Parë gapë rall zihani dumí, runë rall duldë ziquë duldë shtë Balaam, tantë rzebi ldu'u rall dumí. Bëdzatsu rall ziquë bë'në Coré cuntrë Moisés. Por ni bë'niti rall lu Dios nu nacondenadë rall igual ziquë Coré. <sup>12</sup> Ra mënë ni na rall tubi shtu parë lë'ë të iurë rdëá të lu mellë të gapë të laní con los de más ra narac shtu'u lë'ë sáhi'. Iurë raunú rall lë'ë të, nápëdi'i rall rëspëti sino quëhunë rall cumplir mal deseo nananú la'ni ldu'u rall. Na rall ziquë shcahi nanápëdi'i guiu sino rua'a mbë lë'in nezë rë' nezë rë'. Na rall ziquë hiaguë nashi nardë'ëdi'i nashi tiempë shtë cusechë. Na rall ziquë hiaguë de verdá gubidchi, ziquë hiaguë nabí'eshi. <sup>13</sup> Lo quë naquëhunë rall, na ziquë bëchini cuchinë nanua'a nisëdu'u lu mbë dushë. Runë rall cusë naná shtu. Na rall ziquë mbelëgui'i naguniti shnézi'. Tsa rall lu nacahi nanápëdi'i fin. Zni gunë tucarë mënë ni.

<sup>14</sup> Lë'ë Enoc el quë nagubani gadchi tantë generacion despuësë de Adán, guní'i' naguër gac con ra nguiu mal. Guní'i' Enoc: "Guná, ze'dë Dadë con zihani ianglë santu <sup>15</sup> parë gunë më juzguë grë mënë, nu parë guëdë'ë më sentënci guëc ra narzu'bë diáguëdi'i shti'dzë Dios nu grë ra nabë'në duldë nu por grë ra chismë naguni'i' rall cuntrë Dios". <sup>16</sup> Ruadi'dzë rall cuntrë cusë za'quë. Rdchi'bë rall demandë cuntrë sa' rall. Rianaldë rall tēchi deseo mal nananú la'ni ldu'u rall. Runë naru'bë rall lu sa' rall. Rni'i' rall di'dzë chulë lu sa' rall nadë más parë guëdë'ë sa' rall centavë ca'a rall.

### *Cunseju parë shmënë Dios*

<sup>17</sup> Perë lë'ë të narac shtua'a, gulë bëagná ldu'u të lo quë naguni'i' ra poshtë shtë Jesucristo Shláma'a, <sup>18</sup> de quë guëdchini mënë falsë nagunë burnë. Antsë guëdchini më stubi vuelltë, tsanaldë ra mënë ni tēchi ra deseo mal. Guëbani rall sin

rëspëti lu Dios. <sup>19</sup> Mënë mal entrë lë'ë të, quëhunë rall dividir lë'ë të nu rianaldë rall tēchi cusë mal shtë guë'dchiliu. Nápëdi'i rall Espiritu Santo nacuezënú lë'ë rall.

<sup>20</sup> Lë'ë të narac shtua'a, gulë bë'në compaňi sa' të, të tsaldí ldu'u rall shti'dzë Jesús. Gulë gac ziquë tubi hiu'u nazúbëga'a firmë lu cimientë. Gulë tsagla'guë guadi'dzënú të Dios con pudërë shtë Espiritu Santo. <sup>21</sup> Gulë gupë mizmë lë'ë të siemprë të parë gac bë'a të rac shtu'u Dios lë'ë të. Gulë gubani parë lë'ë më mientras cuezë të Jesucristo Shláma'a. Gulë tsaldí ldu'u të de quë siemprë rga'a ldu'u më lë'ë të nu guëne'e më vidë sin fin parë lë'ë të.

<sup>22</sup> Entrë grupë shtë të nanú ra narialdí'i ldu'i shti'dzë më. Gulë bëga'a ldu'u të lë'ë rall nu gulë bë'në compaňi lë'ë rall të tsaldí ldu'u rall shti'dzë më. <sup>23</sup> Gulë bëlá ra mënë naná ziquë tubi cusë la'ni hiu'u narie'qui. Gulë bëga'a ldú'ul sa', perë mizmë tiempë gulë bëdzëbë juici shtë Dios. Gulë gapë cuidadë të adë gúnëdi'il ra cusë mal naquëhunë rall.

### *Rialú cartë rë' con tubi labansë*

<sup>24</sup> Iurne' quëhuna alabar lë'ë më purquë napë më pudërë të ldáguëdi'i të lu duldë. Napë më pudërë guëdchinínú më lë'ë të sin ni tubi duldë catë quërelde më. Napë më pudërë guësëquitë ldu'u më lë'ë të delantë lu më. <sup>25</sup> Rac shtua'a guëdë'na'a alabar lúniquë Dios verdadërë por medio Jesucristo Shláma'a, bë'në më salvar lë'ë hia'a. Rac shtua'a gunë mieti alabar lë'i'. Rac shtua'a gunë mieti adorar lë'i'. Rac shtua'a guëni'i' mieti llëru'bë na pudërë shtëhi'; guëzu'bë diaguë grë mënë shti'dzë më të guëni'bë'a më guë'dchiliu igual ziquë rnibë'a më lu gube'e. Zni runë tucarë gunë më recibir labansë dizdë antsë cueshtë guë'dchiliu, nu zac iurne',

nu parë siemprë gunë më recibir  
labansë ni. Amén.



## Apocalipsis

*Bëlua'alú tubi ianglë lu Juan*

<sup>1</sup> La'ni librë rë' caquëa'a shcuëndë tubi cusë nabë'në Dios. Bëdë'ë më permisi shini më Jesucristo të guëlua'alúhi' luhia, Juan, të gac bë'a ra muzë shtë më ra cusë naguër gac nasesë. Bëshe'ldë më tubi ianglë të gac bë'ahia di'dzë rë'. <sup>2</sup> Quëadi'dza di'dzë rë' na verdá shtë Dios nu Jesucristo biadí'dzi' di'dzë rë' na verdá, grë lo quë nagunahia.

<sup>3</sup> Guëquitë ldu'u el quë nagu'ldë con voz fuertë, nu guëquitë ldu'u ra el quë naguëquë diaguë ra di'dzë rë' nabëdchini de Dios. Guëquitë ldu'u ra nagunë cuëndë grëtë' lo quë naguë la'ni librë rë' purquë lë'ë iurë hia ze'dë guëdchini parë gac cumplir di'dzë rë'.

*Juan bëquë'ë ra cartë lu ra shmënë Dios naquërelde Asia*

<sup>4</sup> Na Juan quëquëa'a di'dzë rë' lu të naná grupë shtë shmënë Dios, lu të naquërelde regiuni Asia. Gulë bë'në recibir bendición nu gulë cuedchí ldu'u të. Dios na el quë nabani iurne', el quë nanápëdi'i fin, el quë naze'dë guëdchini. <sup>5</sup> Nu gulë bë'në recibir bendición shtë Jesucristo, testigu naruadi'dzë verdá. Guc më primërë naguashhtë ladi ra tégulë nu napë më pudërë subré grë ra rëy naná rribëa lu guë'dchiliu rë'. Cristo rac shtu'u më lë'ë hia'a nu bëzunë më lë'ë hia'a de grë duldë con prupi rënë shtë më. <sup>6</sup> Bë'në më lë'ë hia'a ziquë rëy të guëribë'a hia'a con lë'ë më, nu bë'në më lë'ë hia'a ziquë bëshuzi të guëdë'na'a sirvë lu Dios, Shtadë më. Gulë bédë'ë hunurë nu graci parë lë'ë më, el quë narnibë'a parë siempër. Amén.

<sup>7</sup> Gulë guná, Cristo guëdchini rua' shcahi. Grëtë' më'në guë'ná rall lúhi'

hashtë ra naná gudini lë'ë më. Nu grëtë' më'në shtë guë'dchiliu, demasiadë gu'në rall iurë guë'ná rall lu më purquë rdzëbë rall cashtigu naze'dë. Zni gaquin. Amén.

<sup>8</sup> "Nahia principi nu fin ziquë ra lëtrë A nu Z", rni'i Dadë, el quë narnibë'a grëtë' cusë, el quë natalúdi'i, el quë nanabani iurne', el quë naze'dë guëdchini nasesë.

*Bëlua'alú Cristo lu Juan con pudërë shtëni'*

<sup>9</sup> Na Juan, nahia sa' të; juntë quëdë'na'a sufrir. Rzunaldë më'në lë'ë hia'a purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë Jesucristo. Guna'bë më lë'ë hia'a parë gua'a ldu'u hia'a cusë durë con pacënci nu parë guëribë'a hia'a con lë'ë më. Nanúa prësi lugar lë Patmos, tubi dani la'ni nisë, purquë biadi'dza shti'dzë Dios nu guca testigu shtë Jesucristo. <sup>10</sup> Guzac tubi dzë, primërë dzë shtë lmalë, quëbezënúa Espiritu Santo nu quëgsëhi' na. Binia tubi bë fuertë nezë tëcha naguni'i cumë ziquë cha' trompetë; <sup>11</sup> Ni guní'i' lua:

—Na nahia principi nu nahia lúltimë ziquë lëtrë A nu Z. Bëquë'ë la'ni tubi librë lo quë narnal nu bëshë'ldëhin lu ra grupë shtë shmënë Dios naquërelde guë'dchi Efeso, nu Esmirna, nu Pérgamo, nu Tiatira, nu Sardis, nu Filadelfia, nu Laodicea.

<sup>12</sup> Bëabría parë nezë tëcha të guënahia nia chu naná quëgni'i. Iurë bëna zni, gunahia lu gadchi gandelier orë. <sup>13</sup> Guëláu ra gadchi gandelier, gunahia nga'li zuga'a tubi ziquë nguiu nabëshe'ldë Dios. Nácuhi' tubi lari llëduni; bëdchinin hashtë guëa' më. Nu nápi' tubi cinturón shtë orë dëdë laguë ldu'u më. <sup>14</sup> Guitsë guëc më naquichin ziquë guitsë ladi lli'li naquichi u ziquë naquichi ziquë nievë. Slúhi' rabtsë'ë ziquë tubi be'lë. <sup>15</sup> Guëáhi' rabtsë'ë cumë ziquë

gui'bë shli'echi naguër bëzunë luhin u ziquë gui'bë nabëru'u la'ni hiurnë. Nu cháhi' na fuertë cumë ziquë nisë nardëdë la'ni zihani guëë'gu. <sup>16</sup> Hia guiá'ai' ladë ldi nanú gadchi mbelëgui'i nu ruáhi' bëru'u tubi spadë dushë nanapë chupë lúhi'. Lu më na ziquë lu ngubidzë iurë lë'ë ngubidzë rabtsë'ë guëdubi fuersë shtëhi'.

<sup>17</sup> Iurë gunahia lu më, bëzullibia lu më nu bëana ziquë tégulë. Perë lë'ë më bédchi'bë guia'a ladë ldi guëca nu guni'i më:

—Adë rdzëbëdi'il. Nahia principi nu adë nápëdia'a fin. <sup>18</sup> Nahia el quë nanabani; gutia perë iurne' nabania parë siemprë. Nuá'ahia liahi narunë significar pudërë nanapa subrë galguti eternë nu subrë lugar catë cuezë ra tégulë. <sup>19</sup> Bëquë'ë iurne' lo quë nagunal, lo quë nananú iurne' con lo quë naguër gac. <sup>20</sup> Ndë'të na lo quë narunë significar ra gadchi mbelëgui'i naná gunal guahia ladë ldi con ra gadchi gandelier shtë orë. Ra gadchi mbelëgui'i runë significar gadchi encargadë shtë ra gadchi grupë shtë shmënë Dios, nu ra gadchi gandelier runë significar gadchi grupë rë'.

## 2

*Cartë parë ra shmënë Dios naquërelde Efeso*

<sup>1</sup> 'Bëquë'ë tubi cartë nu bëshé'ldëhin lu encargadë shtë ra grupë shtë shmënë Dios guë'dchi Efeso. Guni'i: "Ndë'ë rni'i el quë nanapë gadchi mbelëgui'i guia'a ladë ldi, nu naná zuga'a guë'láu gadchi gandelier orë. <sup>2</sup> Nanëa grëtë' lo quë naquëhunë të; rac bë'ahia de quë adë rdë'ëdi'i të lugar parë ra mënë mal. Nu nanëa de quë bédchi'bë të prëbë lu ra naná rni'i na rall poshtë shtë Jesús perë adë nádi'i rall poshtë. Grëtë' rall bëgú të shlatë de quë na rall bishi.

<sup>3</sup> Na të më pacënci nu guzac zi të por diza'quë nu nalë bë'në të cumplir ordë shtëna sin adë riá sháquëdi'i ldu'u të. <sup>4</sup> Perë napa tubi cusë cuntrë lë'ë të de quë adë rac shtú'udi'i të Jesús ziquë antsë. <sup>5</sup> Por ni gulë bësëagná ldu'u të catë bëniti të nu gulë bë'në cambi mudë nanabani të nu gulë bë'në ziquë bë'në të iurë gualdí ldu'u të diza'quë. Si talë adë gúnëdi'i të cumplir di'dzë rë', guna cashtigu lë'ë të. Guëdchisúa gandelier entrë lë'ë të si adë gúnëdi'i të cambi mudë nanabani të. <sup>6</sup> Sin quë adë guëtë'dëdi'i, napë të tubi cusë favurë de lë'ë të naná rna tushë të lo quë narunë ra nicolaítas. Nu zac na rna tusha lu ra enseñansë ni. <sup>7</sup> El quë nardë'ë cuendë di'dzë rë', gulë bëquë diaguë bien lo quë narni'i Espiritu lu ra grupë shtë shmënë Dios. Grëtë' el quë nagunë gan lu ra cusë mal, guëdë'a gaull ra nashi shtë hiaguë nazubëga'a paraíso shtë Dios. Guëbani rall parë siemprë."

*Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquërelde Esmirna*

<sup>8</sup> 'Bëquë'ë tubi cartë nu bëshé'ldëhin lu naná encargadë shtë shmënë Dios naquërelde Esmirna. Bëquë'ë zni: "Ndë'ë rni'i el quë naná principi, el quë nápëdi'i fin, el quë naguti perë bëabrí nabáni'. <sup>9</sup> Nanëa grë lo quë naquëhunë të; rac bë'ahia grë galërzac zi shtë të. Nanëa blac prubi na të perë de vërë na të ricu. Nu nanëa lla ruadi'dzë mënë mal cuntrë lë'ë të, mënë narni'i na rall mënë israelitë perë bishi rall; na rall shmënë Satanás. <sup>10</sup> Adë rdzëbëdi'i të lo quë narzac zi mënë lë'ë të. Lë'ë mëdzabë guëtiá'all sëbëldá të lachigui'bë të parë grëtë' tédë të lu prëbë. Lë'ë të napë quë sac zi të durantë chi'i dzë perë gulë tsagla'guë gac të firmë hashtë galguti, iurni guënehia vidë sin fin naná guëlua'a ziquë tubi corunë

shtë rëy. <sup>11</sup> El què narac bè'a ra di'dzè rë', gulè bèquè diaguè lo què narni'i Espíritu lu ra shmènè Dios. El què nagunè gan lu cusè mal, adè tsádi'll lu cashtigu eternè."

*Cartè parè grupè shtë shmènè Dios naquèrldè Pérgamo*

<sup>12</sup> 'Bèquè'è tubi cartè nu bëshé'ldèhin lu naná encargadè shtë shmènè Dios naquèrldè guè'dchi Pérgamo. Bèquè'è zndè'è: "Ndè rni'i el què nanapè spadè dushè naná chupè tèchi'. <sup>13</sup> Na nanèa grètè' lo què naquèhunè tè nu nanèa de què nabani tè catè quègnibè'a Satanás perè ziaгла'guè tè firmè lu nezè za'què. Nunquè adè bèsá'nèdi'i tè parè tsaldí ldu'u tè shti'dza, ni siquierè la'ni dzè iurè lè'è Antipas, tubi testigu za'què shtëna, gúti'. Ra mènè gudini rall lè'i' mèrè lugar catè quèrldè Satanás. <sup>14</sup> Perè napa tubi cusè cuntrè lè'è tè de què nga'li Pérgamo nanú mènè adè rsá'nèdi'i rall enseñansè shtë Balaam. Balaam bèdè'è conseju parè Balac naná bèsini ra mènè israelitè lu duldè. Bè'nè rai' duldè; gudáu rai' belè naná bè'nè mènè ofrecer lu ra dzanè ídolo, nu cuènú rall sa' rall. <sup>15</sup> Nu zac napè tè ra naquèrldè nga'li, mènè narianaldè ra enseñansè shtë mènè nicolaítas, cusè narná zá'quèdia'a lúhi'. <sup>16</sup> Por ni gulè bè'nè cambi mudè nanabani tè; si no, guelda lueguè nu tildinúa lè'è tè ziquè tubi nanua'a spadè dushè naná rru'u ruahia. <sup>17</sup> El què narac bè'a shti'dza, gulè bèquè diaguè lo què narni'i Espíritu lu ra grupè shtë shmènè Dios. El què nagunè gan lu ra cusè dzabè ni, guèdè'a tubi guetèshtildi maná gaul; guetèshtildi ni nanú naga'chi. Nu guèdè'a tubi guè'è naquichi; lu guè'è ni naescritè tubi lè cubi. Ni tubi chu adè ranguè bè'adi'i lè ni sino sulè el què nagunè recibirin."

*Cartè parè grupè shtë shmènè Dios naquèrldè Tiatira*

<sup>18</sup> 'Bèquè'è tubi cartè nu bëshé'ldèhin lu naná encargadè shtë shmènè Dios naquèrldè Tiatira. Zni guni'i: "Rni'i shini Dios, el què nanapè slúhi' ziquè llni shtë be'lè nu guèahi' na ziquè gui'bè shlí'echi naguèr bèzunè. <sup>19</sup> Na nanèa grètè' lo què naquèhunè tè; nanèa de què rac shtu'u sa' tè nu rialdí ldu'u tè shti'dzè Dios; nu nanèa más bè'nè tè iurne' què antsè iurè gualdí ldu'u tè shti'dzè mè. <sup>20</sup> Perè napa tubi cusè cuntrè lè'è tè, de què quèhunè tè permitir quèrldè tubi mènè naná ziquè na'a Jezabel ladzè tè. Rni'll de què ruadí'dzèll shti'dzè Dios perè quègsiguèll lè'è shmèna con enseñansè shtë'nèll. Rluá'all de què nádi'i mal quènú mènè tse'lè sa' rall nu gau rall belè nabèdè'è mènè ziquè ofrendè parè ra dzanè ídolo. <sup>21</sup> Na bèdè'a tubi tiempè Jezabel parè guèabrí ldu'ull con Dios, perè nèdi'll gúnèll cambi mudè nanabánill, nu adè nèdi'll guèsá'nèll vidè mal. <sup>22</sup> Iurne' guèshe'lda tubi cashtigu parè mènè ni; guèru'lda lè'èll lu camè con dudurè. Grè ra nanèdi'i guèabrí ldu'u rall lu Dios, ra nabè'nè mal con lè'è na'a ni, gunè rall sufrir demasiadè. <sup>23</sup> Nu tsatinia ra shini na'a ni; gati rall. Zni grè ra shmènè Dios guèdè'è rall cuendè de què na rac bè'ahia hashtë grè ra shgabè mieti, grètè' lo què nanú la'ni ldu'u mieti, nu guènehia tubi cashtigu cadè tubi de lè'è tè según obrè nabè'nèll. <sup>24</sup> Perè los de más lè'è tè naquèrldè Tiatira, lè'è tè nanèdi'i tsagla'guè ra enseñansè shtë Jezabel, lè'è tè nanadè bènguè bè'adi'i ra enseñansè mal, cusè narni'i rall nahin secretè shtë Satanás, pues rnia'a lu tè de què adè guèchí'bèdia'a stubi carguè guèc tè. <sup>25</sup> Sulamèntè gulè bè'nè cumplir lo què nagunia'a lu tè; adè guèazè guètèdi'i tè. Guelda stubi.

<sup>26</sup> Grëtë' el quë nagunë gan lu mal nu tsagla'guë gúnëll lo quë narac shtua'a hashtë fin, na guënehia pudërë parë guëñibë'a mënë ni ra naciuni. <sup>27</sup> Ziquë bëne'e shtada pudërë parë guëñibë'ahia, zni guëñibë'a rall ra naciuni con varë gui'bë. Gapë rall derechè ziquë el quë naruntsa'u trashtë shtë guiu'u; guëllull ra trashtë nanadë rlluí'idi'i. <sup>28</sup> Nu zac guënehia llni la'ni ldu'u rall, llni ziquë mbelëgui'i nalë Plojë. <sup>29</sup> El quë narac bë'a shti'dza, gulë bëquë diaguë ra di'dzë narni'i Espiritu lu ra shmënë Dios."

### 3

*Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquërelde Sardis*

<sup>1</sup> 'Bëquë'ë tubi cartë nu bëshë'ldëhin lu naná encargadë shtë shmënë Dios naquërelde guë'dchi Sardis. Zndë'ë bëquë'ë: "Ndë'ë rni'i el quë nanapë ra gadchi espíritu shtë Dios nu gadchi mbelëgui'i; nanëa grëtë' lo quë naquëhunë të nu na rdë'a cuendë de quë na të ziquë naguti aunquë rni'i mieta napë të famë de quë nabani të. <sup>2</sup> Gulë bëtë'tsë mbëca'ldë lu të nu gulë bédë'ë fuersë ra cusë nanapë të perë hia mërë rialú rahin. Pues gunahia lo quë naquëhunë të; nádi'in cusë za'quë delantë lu Dios shtëna. <sup>3</sup> Gulë bësëagná ldu'u të ra enseñansë nabë'në të recibir; gulë tsagla'guë tēchi rahin nu gulë bë'në cambi mudë nanabani të. Si talë adë rdë'edi'i të cuendë shti'dza, guelda lueguë ziquë ridë tubi nguba'në sin quë adë guëdë'edi'i të cuendë ca iurë guelda. <sup>4</sup> Sin quë adë guëtë'dëdi'i, nanú bëldá mënë naquërelde guë'dchi Sardis, adë quërelde'di'i rall mal lu ra dulde; pues lë'ë rall sunú rall na; gacu rall con lari naquichi purquë zni runë tucarë lë'ë rai'. <sup>5</sup> Ra nagunë gan lu mal, ni gacu rall lari naquichi nu jamás adë guëtí'idia'a lë rall

la'ni librë shtë vidë sino gunguë bë'ahia ra mënë ni delantë lu Shtada nu delantë lu ra ianglë. <sup>6</sup> El quë nardë'ë cuendë shti'dza, gulë bëquë diaguë lo quë narni'i Espiritu lu ra grupë shtë shmënë Dios."

*Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquërelde Filadelfia*

<sup>7</sup> 'Bëquë'ë tubi cartë nu bëshë'ldëhin lu ra shmënë Dios naquërelde Filadelfia. Zni bëquë'ë: "Ndë'ë rni'i el quë naná santu nu náhi' verdá, el quë nanapë liahi shtë rëy David, el quë iurë rshá'li', ni tubi adë chu gunë gan guës'au, nu iurë lë'i' rsë'auhi', ni tubi adë chu gunë gan guës'halë. <sup>8</sup> Na rac bë'ahia grëtë' lo quë naquëhunë të, nu na zuhia tubi puertë nalla'lë delantë lu të. Ni tubi chu adë gunë gan guës'au puertë ni. Aunquë du'psë rialdí ldu'u të shti'dza, quëhunë të cuendë diza'quë shtëna nu adë bë'nëdi'i të negar na të shmëna. <sup>9</sup> Guná, lo quë nagac. Por fuersë shtëna guna de quë ra mënë narianaldë tēchi ra enseñansë shtë Satanás, ra narni'i na rall më israelitë perë bishi rall; nádi'i rall më israelitë. Perë guna të guëzullibi rall lu të; gac bë'a rall de quë na të shmëna; gac bë'a rall de quë rac shtua'a lë'ë të. <sup>10</sup> Bë'në të cumplir mandamientë shtëna, na të më pacenci; por ni gapa lë'ë të tiempë durë shtë prëbë parë grë mënë narëta' lu guë'dchiliu. Guëtëde prëbë parë lë'ë rall. <sup>11</sup> Guelda nasesë. Gulë gupë bien lo quë naná rialdí ldu'u të, të parë ni tubi adë chu guëdchisúdi'i premi narunë tucarë ca'a të. <sup>12</sup> Ra nagunë gan lu ra cusë durë ni, na guna lë'ë rall ziquë pilari la'ni iádu'u shtë Dios gube'ë. Nunquë jamás adë guëru'udi'i rall nga'li. Nu guëquëa'a lë Dios shtëna luquë rall. Nu guëquëa'a lë ciudá naná ciudá shtë Dios shtëna. Lëhin na Jerusalén cubi nu ze'dë guëdchinin de gube'ë catë quëbezë Dios shtëna.

Nu zac guëquëa'a tubi lë cubi shtëna luquë ra mënë ni. <sup>13</sup> El quë nardë'ë cuendë shti'dza, gulë bëquë diaguë lo quë nacagni'i Espiritu lu grupë shtë shmënë Dios.”

*Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquërelde Laodicea*

<sup>14</sup> 'Bëquë'ë tubi cartë nu bëshë'ldëhin lu grupë shtë shmënë Dios naquërelde guë'dchi Laodicea. Zni bëquë'ë: “Ndë'ë rni'i el quë naná verdá, el testigu verdadërë, el quë naná bëcueshtë grë cusë según voluntá shtë Dios. Rni'i më ni: <sup>15</sup> Na rac bë'ahia grëtë' lo quë naquëhunë të. Rac bë'ahia de quë adë rac shtú'udi'i të Dios con guëdubinú ldu'u të. Ojalá niac shtu'u të Dios <sup>16</sup> perë cumë ziquë iurne' na të ziquë nisë nanadë náldëdi'i, nilë náldëdi'i. Por ni rdchibë ldua'a lë'ë të. <sup>17</sup> Pues rni'i të na të ricu, de quë bien ziazú të. Rni'i të ni tubi cusë runë fáltëdi'i, perë adë rac bë'adi'i të na të ziquë tubi nanadë pë nápëdi'i. Nápëdi'i të vidë eternë; na të prubi demasiadë; na të ciegu; adë riasëdi'i të. Na të ziquë nanápëdi'i shábi'; guëtú lu të lu Dios. <sup>18</sup> Por ni rnehia cunseju parë lë'ë të de quë guëzi'i të orë shtëna, u sea gulë guna'bë lua vidë cubi nadë rialúdi'i të gáquël ricu de verdá. Gulë guzi'i lari naquichi, u sea gulë guna'bë lua të gac limpi ldú'ul të adë guëtúdi'i lul. Gulë guzi'i rumëdi parë tsa slú të, u sea gulë guna'bë lua llni të tsasël shti'dza. <sup>19</sup> Rni'inúa lë'ë të; rzu za'ca lë'ë të lu shnezë Dios purquë rac shtua'a lë'ë të. Por ni rqui'ni gapë të más ánimo nu guëabrí ldu'u të lu Dios. <sup>20</sup> Guná, na zua rua' ldu'u nguiu; cagna'ba. Si talë rínil shti'dza nu guëshál'lë rua' ldú'ul, guëdchinia të parë cuzënúa lë'ël; guadi'dzënuál. Nu lë'ël guadi'dzënuál na. <sup>21</sup> Grëtë' el quë nangunë gan lu mal, guëdë'a tubi lugar cula'ni catë cueza, catë rribë'ahia. Zni bëna gan nu

quëbezënúa Shtada catë rribë'a më. <sup>22</sup> El quë rac bë'a shti'dza, gulë bëquë diaguë lo quë narni'i Espiritu lu grupë shtë shmënë Dios.”

## 4

*Ra nanabani gube'e quëhunë rai' adorar Dios*

<sup>1</sup> Despuësë de gunahia ra cusë rë', gunahia tubi puertë nalla'lë gube'e; nu binia tubi bë ziquë cha' trompetë. Ni na el mizmë naguni'i lua antsë. Guní'í lua:

—Güe'pi ndë'ë të parë guëluá'ahia lul grëtë' ra cusë nanapë quë guër gac.

<sup>2</sup> Mizmë iurní pudërë shtë Espiritu Santo gulezënúhi' ldua'a. Gunahia tubi trunë naquëbezë gube'e; hia lu trunë ni zúbëga'a tubi nazubë luhin. <sup>3</sup> Bëluá'ahi' ziquë tubi guë'ë jaspe narabtsë'ë u ziquë guë'ë cornalina. Hia alrëdëdurë lë'ë trunë, zuga'a tubi iarcu iris narabtsë'ë ziquë tubi guë'ë esmeralda. <sup>4</sup> Alrëdëdurë shtë trunë ni gunahia galdë bi tapë trunë; hia lu ra trunë ni zúbëga'a galdë bi tapë më guani'si; nacu rai' lari naquichi con coronë orë naná guëc rai'. <sup>5</sup> De lu trunë bëru'u ziquë ray shtë nguzi'u; ribë con ruidë shtë nguzi'u. Delantë lu trunë rie'qui gadchi grëaguë; rru'u be'lë lu rai'. Ni na gadchi Espiritu shtë Dios. <sup>6</sup> Nu delantë lu trunë ni nanú tubi cusë ziquë nisédu'u narlua'a ziquë vidrio u ziquë guë'ëguë.

Guëláu lugar ni nu alrëdëdurë lë'ë trunë, zuga'a tapë naná ziquë rlua'a ra ma. Napë ma slú ma guërupë tëchi. <sup>7</sup> Primërë ra nanabani ni rlua'a ziquë tubi león; hia nachupë rlua'a ziquë tubi ngunë; hia natsunë nápi' tubi lu nguiu; hia natapë rlua'a ziquë mbisiá nariasë. <sup>8</sup> Ra guézá tapë nanabani, ni napë rai' shu'pë shcuágui' cadë tibi rai'. Nu nanú slú rai' guëdubi tëchi, tëchi fuërë nu tëchi nezë la'ni. Nu dzë

la gue'lë nunquë adë rbézëdi'i rai' rni'i rai':

Santu, santu, santu, na Dadë Dios narnibë'a grëtë' cusë,

el quë nanapë principi; nabáni' iurne', nu adë nídi'i fin parë lë'i'.

<sup>9</sup> Cadë vësë lë'ë ra nanabani ni quëhunë rai' adorar; bédë'ë rai' graci lu më naquëbezë lu trunë, el quë nadë tsalúdi'i. <sup>10</sup> Ra galdë bi tapë më guani'si bëzullibi rai' delantë lu më nazubë lu trunë nu bën'ë rai' adorar lë'ë më nanabani parë siembrë. Bëdchi'bë rai' corunë shtë rai' delantë lu më ziquë sëni na më Rëy shtë rai', nu guni'i rai':

<sup>11</sup> Dadë Dios shtë na'a, nal më za'quë.

Sulë lë'ël nápël derechë gunë mieti adorar;

gunë mieti alabar. Sulë lë'ël runë tucaré guëdë'ë mënë graci purquë lë'ël bënsá'ul grëtë' ra cusë.

Por voluntá shtënël gurështë guë'dchiliu.

## 5

### *Librë shtë më nabëru'ë Lli'li*

<sup>1</sup> Iurní gunahia tubi librë guia'a ladë ldi shtë më nazubë lu trunë. Lë'ë librë na ziquë tubi nadu'bi naescritë nezë la'ni nu nezë fuërë nu në'auhin con gadchi sëgi. <sup>2</sup> Nu gunahia ianglë nanapë pudërë ru'bë naná guna'bë di'dzë fuertë:

—¿Chull runë tucaré guësha'lë librë nu guëché'zi' sëgi?

<sup>3</sup> Ni por gube'e, ni por guë'dchiliu, ni por lugar catë nanú ra tégulë, ni tubi adë chu nádi'i parë guësha'lë librë rë', ni siquierë parë guëná ni luhin. <sup>4</sup> Iurní nalë binia purquë adë chu nádi'i tē guësha'lë librë ni. Ni tubi adë nídi'i nanapë derechë parë gu'ldë la'ni librë ni nu ni siquierë más zucsë guëná ni la'ni librë. <sup>5</sup> Iurní tubi më guani'si guni'i' lua:

—Adë rú'nëdi'il pues lë'ë nabëru'ë León shtë llëbni Judá naná ze'dë llëbni rëy David, ni sí, na më pudërusë. Bën'ë më gan lu enemigu shtëhi'; napë më derechë parë guëshá'li' lë'ë librë nu guëché'zi' ra gadchi sëgi.

<sup>6</sup> Iurní guëláu lë'ë trunë ni nu entrë ladi ra tapë ra nanabani nu ladi ra më guani'si, gunahia tubi nabëru'ë Lli'li. Zuldí më aunque nilë todavía rluá'aru'u sëni de quë gúti' ziquë tubi ma nabëdë'ë mënë cumë ofrendë lu Dios. Nápi' gadchi shcáchi' nu gadchi slúhi'. Ra slúhi' runë significar gadchi espíritu shtë Dios naná bëshe'ldë më parë guëdubi lu guë'dchiliu.

<sup>7</sup> Lë'ë Lli'li guna'zi librë nananú guia'a ladë ldi naná quëbezë lu trunë. <sup>8</sup> Iurë lë'ë më ni guna'zi librë, guëzátë' tapë ra nanabani nu ra galdë bi tapë më guani'si bëzullibi rai' delantë lu Lli'li. Cadë lë'ë më guani'si nua'a tubi arpa nu nua'a rai' tubi copë orë naná gadzë gushialë. Gushialë ni na ra oraciuni shtë ra shmënë Dios. <sup>9</sup> Nu bi'ldi rai' tubi cantë cubi; guni'i rai':

Sulë lë'ël runë tucárel guëná'zil librë,

nu guëché'zël sëgi rë' purquë gútil nu con rënë shtënël gudíllil präci parë guc salvar mënë rë'.

Na rall shini Dios de grë guë'dchi, grë naciuni. Ruadi'dzë rall grë clasë dizë; be'dë guëzë rall de guëzá partë shtë guë'dchiliu.

<sup>10</sup> Nu lë'ël bënë'el derechë lë'ë rall, gac rall rëy nu bëshuzi parë Dios shtë na'a.

Nu guë'nibë'a rall guëdubi guë'dchiliu.

<sup>11</sup> Despuësë de ni, gunahia nu binia tubi bē shtë zihani ianglë naná rëta' alrededurë trunë ni catë nanú ra nanabani con ra më guani'si. Cantidá ra ianglë, miles de lë'ë rai', <sup>12</sup> guni'i rai' con voz fuertë:

Lë'ë Lli'li naguti, lë'i' runë tucarë gúni' recibir labansë shtë mieti; grë mënë guëdë'ë pudërë shtë rall ca'a më.

Guëdë'ë rall grë riquesë nanapë rall ca'a më.

Guëni'i rall sulë lë'ë më náhi' sabi; guëni'i rall llëru'bë na pudërë shtë më.

Gunë rall honrar lë'ë më; gunë rall alabar lë'ë më.

Guëni'i rall napë më derechë parë guëni'bë'ai'.

<sup>13</sup> Nu binia cha' grë ra cusë nabëcue'shtë Dios, ra ianglë lu gube'e, ra mënë narëta' lu guë'dchiliu, hashtë grë ra mënë naná lugar shtë tégulë nu la'ni nisëdu'u. Guni'i rai':

Grë mieti gunë alabar lë'i'; guëdë'ë rall grë hunurë.

Guëni'i rai' llëru'bë na pudërë shtë më.

Labansë ni runë tucarë el quë naquëbezë lu trunë nu lu Lli'li parë guëdubi tiempë.

<sup>14</sup> Ra guëzá tapë ra nanabani guni'i rai':

—Nia Dadë. Zni gac.

Ra galdë bi tapë më guani'si bëzullibi rai' lu më nu bë'në rai' alabar el quë nanabani parë siempërë.

## 6

*Ra gadchi sëgi*

<sup>1</sup> Iurní gunahia lu Lli'li. Iurë bëché'zi' primërë sëgi, iurní binia bë shtë tubi ra tapë nanabani. Cháhi' na ziquë bë shtë nguzi'u; guni'i':

—Gude'e të guënal.

<sup>2</sup> Gunahia tubi guay naquichi. Hia nadchi'bë ma nua'a tubi iarcu guía'a ni. Iurní bédë'ë rai' tubi corunë nu zía'ai' parë gúni' gan lu enemigu nu parë tsagla'guë gúni' gan lu rall.

<sup>3</sup> Iurë lë'ë Lli'li bëche'zë segundë sëgi, binia bë shtë segundë ra nanabani; guni'i':

—Gude'e të guënal.

<sup>4</sup> Iurní bëru'u stubi guay naná color llni. Hia nanadchi'bë ma, bë'në recibir tubi spadë ru'bë nu pudërë parë guëdchisull paz parë ra mënë narëta' lu guë'dchiliu, nu parë quini ra mënë sa' rall.

<sup>5</sup> Iurë lë'ë Lli'li bëche'zë tecërë sëgi, iurní binia cha' tecërë nabani; guni'i':

—Gude'e të guënal.

Gunahia tubi guay nagasë. Hia nadchi'bë ma, nua'a tubi lliguë ldibrë guía'ai'. <sup>6</sup> Binia tubi bë nabëru'u guëláu ra nanabani. Guni'i':

—Bë'në dañi hashtë rdu' tubi kilo shtë trigu por lo quë runë nguiu gan tubi dzë; nu tsunë kilo cebadë por mizme præci ni. Perë adë rúnëdi'il dañi ra hiaguë olivo, nilë ra hiaguë uvë.

<sup>7</sup> Iurë lë'ë Lli'li bëche'zë cuartë sëgi, iurní binia bë shtë cuartë nanabani; guni'i':

—Gude'e të guënal.

<sup>8</sup> Gunahia tubi guay shlí'echi; hia nadchi'bë ma lë Galguti. Hia tēchi de ni ze'dë naldë el quë runë representer lugar shtë ra tégulë. Iurní lë'ë ni bë'në recibir pudërë subrë guëzátë' cuartë partë shtë mënë narëta' lu guë'dchiliu të gati rall lu guërru con gubini con galguidzë nu con ma dushë.

<sup>9</sup> Iurë lë'ë Lli'li bëche'zë quintë sëgi, iurní gunahia guëa' bëcu'guë ra almë naná guti purquë gualdí ldu'u rai' diza'quë shtë Dios nu purquë gac rai' testigu shtë më lu sa' rai'. <sup>10</sup> Ra mënë ni guni'i rai' fuertë:

—Dadë santu, quëhúnël cumplir promësë shtënél. ¿Hashtë ca iurë gac ldë'el nu gúnël cashtigu ra nagudini lë'ë na'a? ra nanabani lu guë'dchiliu.

<sup>11</sup> Iurní bë'në rai' recibir lari naquichi nu repi më të parë guëzi'i ldu'u rai' stu'pë tiempë más, hashtë gac completë número shtë ra bëchi

la sa' rai' naná guti por diza'quë shtë Cristo igual ziquë lë'ë rai'.

<sup>12</sup> Iurë lë'ë Lli'li bëche'zë sexto sëgi, binia tubi llu ru'bë. Lë'ë ngubidzë bëac ziquë tubi cusë nagasë. Lë'ë mbehu bëac ziquë rënë. <sup>13</sup> Hia ra mbelëgui'i lu gube'e gulaguë ra hashtë lu guë'dchiliu cumë ziquë rlaguë nashi bëlda'u iurë lë'ë mbë dushë rni'bi hiaguë ni. <sup>14</sup> Hia gube'e gunitilú ziquë tubi guichi nardëá; hia grëtë' ra dani nu ra dani la'ni nisë bëni'bin shlugarin. <sup>15</sup> Hia ra rëy shtë guë'dchiliu bëca'chilú rall la'ni ra cuevë nu entrë ra guë'ë ru'bë shtë guë'dchiliu. Zni zac bë'në ra mënë narnibë'a, nu ra ricu, nu ra jëfë shtë militar; nu grë ra nanapë pudërë nu autoridá nu ra esclavë con ra nguiu naná librë. <sup>16</sup> Guni'i rall lu dani nu lu ra guë'ë:

—Gulaguë guëc na'a të parë guëca'chilú na'a lu më naquëbezë lu trunë. Gulë bëca'chi lë'ë na'a lu cashtigu ru'bë naná guëshe'ldë Lli'li guëc ra mënë.

<sup>17</sup> Pues hia lë'ë iurë bëdchini, iurë shtë cashtigu ru'bë. ¿Chu gunë gan guëru'u entrë ra cusë ni?

## 7

*Ra israelitë nanua'a sëni luquë rai'*

<sup>1</sup> Despuësë de ni gunahia tapë ianglë; zuldí rai' guëdubi ladë shtë guë'dchiliu. Quëzudchí rai' guëzá guëdapë mbë të parë adë ldá'adi'i mbë lu guë'dchiliu, nilë nisëdu'u, nu ni tubi hiaguë shtë guë'dchiliu. <sup>2</sup> Nu zac gunahia stubi ianglë naze'dë nezë guia'a. Nápi' tubi sëgi shtënë Dios nanabani. Lë'ë ianglë guni'i fuertë lu ra guëzá tapë ianglë naná bë'në recibir pudërë parë gunë rai' dañi lu guë'dchiliu nu nisëdu'u. Guni'i ianglë:

<sup>3</sup> —Adë rúnëdi'i të dañi lu guë'dchiliu nu nilë nisëdu'u, nilë parë lu ra hiaguë hashtë guna gan

guëquëa'a tubi sëni luquë ra muzë shtë Dios, Shtëda'a.

<sup>4</sup> Binia tubi número naná guc selladë, na rai' ciento cuarenta y cuatro mili shtë ra më israelitë. <sup>5</sup> Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Judá. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Rubén. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Gad. <sup>6</sup> Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Aser. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Naf-talí. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Manasés. <sup>7</sup> Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Simeón. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Leví. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Isacar. <sup>8</sup> Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Zabulón. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni José. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Benjamín.

*Zihani mënë nagacu lari naquichi*

<sup>9</sup> Iurní gunahia zihani mënë naze'dë de grë naciuni nu grë guë'dchí. Gunahia ra naruadi'dzë grë clasë dizë. Zuldí rai' delantë lu trunë nu delantë lu më nabëru'ë Lli'li. Pues cantidá rai'; ni tubi adë chu gunë gan guëlabë lë'ë rai'. Nu nacu rai' lari naquichi nu nanú zini guia'a ra mënë ni. <sup>10</sup> Grë rai' guni'i rai' fuertë:

Nasalvar hia'a por pudërë shtë Dios, Shtëda'a, el quë naquëbezë lu trunë,

nu por pudërë shtë më nabëru'ë Lli'li.

<sup>11</sup> Grëtë' ra ianglë naquëbezë nga'li zuldí rai' alreduerë trunë ni nu alreduerë ra galdë bi tapë më guani'si, nu alreduerë ra tapë më nanabani. Bëzullibi grëtë' ra mënë ni hashtë bëdchini luquë rai' lu guiu'u. Delantë lu trunë bë'në rai' adorar Dios. <sup>12</sup> Guni'i rai':

Nia Dadë, lë'ë labansë shtë mieti runë tucárel.



Guëni'i mieti llëru'bë na pudërë shtënël, nu rac bë'al grë cusë.

Guëne'e mieti graci lul nu gunë rall honrar lë'ël purquë pudërë nu fuersë shtënël llëru'bë nahin.

Nal Dios shtë na'a por grë tiempë. Amén.

<sup>13</sup> Iurní tubi më guani'si guna'bë dí'dzi' lua:

—¿Chúllëti'i ra ndë'ë naquëbezë ndë'ë, ra nanacu naquichí? ¿Ca nezë ze'dë rai'?

<sup>14</sup> Na repia:

—Dadë lë'ël nanël.

Iurní guní'i' lua:

—Lë'ë rai' na ra nagudëdë lu galërzac zi nu bëzunë rai' almë shtë rai'. Na limpi rai' ziquë lari naquichi por rënë shtë nabërulë Lli'li. <sup>15</sup> Por ni quëbezë rai' delantë lu trunë shtë Dios nu quëhunë rai' sirvë lë'ë më dzë la gue'lë la'ni santuari shtë më. Nu lë'ë më naquëbezë lu trunë canihapë më lë'ë rai' con pudërë shtë më.

<sup>16</sup> Hia gúnëdi'i rai' sufrir gubini, ni galërbidchi ldu'u, nilë guëza'i ngubidzë lë'ë rai', ni por galna'i adë gúnëdi'i rall sufrir <sup>17</sup> purquë lë'ë më nabërulë Lli'li, el quë naná quëbezë guëlaú trunë ni, quëhápí lë'ë rai' ziquë tubi vëquërë quëhápëll ra lli'li. Nu më rë' gua'a lë'ë rai' catë nanú nisë narne'e vidë eternë. Nu Dios guëcuë'dchí më lu rai' grëtë' nisë narru'u lu rai'.

## 8

### *Séptimo sègi nu gushialë*

<sup>1</sup> Iurë lë'ë më nabërulë Lli'li bëche'zë sègi gadchi, iurní bëa'në silënci lu gube'e ziquë mëdi iurë.

<sup>2</sup> Lueguë gunahia lu gadchi ianglë naná quëbezë zuldí delantë lu Dios; bë'në rai' recibir gadchi trompetë. <sup>3</sup> Despuësë de ni bédchini stubi ianglë nanua'a tubi cinsari orë. Iurní guzuldí' delantë lu bëcu'guë. Bëdë'ë rai' zihani ialë parë gúni' ofrecer gushialë lu

bëcu'guë juntë con oraciuni shtë ra shmënë Dios. Lë'ë bëcu'guë orë zuga'a delantë trunë. <sup>4</sup> Lë'ë gushialë nananú guia'a ianglë ni, be'pin hashtë lugar catë quëbezë Dios, juntë con ra oraciuni shtë ra shmënë Dios. <sup>5</sup> Iurní lë'ë ianglë guna'zi lë'ë cinsari ni; tsadzëhin con gui'i guëdchi shtë catë rie'qui. Iurní bëquëldí ianglë gui'i ni lu guë'dchiliu. Gubë nu nalë ruidë gu'; bédchini ray shtë ngu'zi'u nu bëllú guë'dchiliu.

### *Ra trompetë*

<sup>6</sup> Iurní ra zëgadchi ianglë nanua'a ra trompetë, bë'në rai' preparar të parë gu'ldë rai' trompetë.

<sup>7</sup> Primëre ianglë bi'ldi trompetë; iurní gulaguë guiguë nu gui'i nutsin con rënë hashtë guë'dchiliu. Güe'qui tecërë partë shtë guë'dchiliu nu tecërë partë shtë ra hiaguë nu tecërë partë plantë narguë.

<sup>8</sup> Segundë ianglë bi'ldi trompetë shtëhi' nu gulaguë ziquë tubi dani ru'bë lu nisë. Dani ni rie'qui con be'lë, nu tecërë partë shtënë nisëdu'u bëaquin ziquë rënë. <sup>9</sup> Hia tecërë partë shtë ra ma nananú la'ni nisëdu'u, guti ra. Nu tecërë partë shtë ra barcu, grëtë' gualú.

<sup>10</sup> Lë'ë tecërë ianglë bi'ldi trompetë, iurní tubi mbelëgui'i ru'bë gulaguë dizdë gube'e. Rie'qui mbelëgui'i ziquë grëaguë. Gulaguin lu tecërë partë shtë ra guë'gu nu catë nanú zini. <sup>11</sup> Lë'ë mbelëgui'i ni lë Naldá. Tecërë partë shtë nisë bëaquin ziquë naldá. Cantidá mënë guti purquë bi' rall nisë lda.

<sup>12</sup> Lë'ë ianglë naná cuartë, bí'ldi' trompetë; iurní tecërë partë shtë ngubidzë con tecërë partë shtë mbehu nu ra mbelëgui'i, gullini de manërë quë ra tecërë partë shtë rahin bëa'në nacahi. Bëdë'ëdi'i rahin llini durantë tecërë partë shtë dzë nu gue'lë.

13 Iurní gunahia nu binia tubi ianglë nariasë lu gube'e. Guní'i fuertë:

—Prubi grëtë' ra naquërdë lu guë'dchiliu iurë lë'ë ra tsunë ianglë rë' gu'ldë rai' trompetë shtë rai'.

## 9

1 Hia lë'ë quintë ianglë bi'ldi trompetë; iurní gunahia tubi mbelëgui'i naná gulaguë dizdë lu gube'e hashtë lu guë'dchiliu. Lë'ë personë ni bënë recibir liahi shtë guëru naná guetë nu nídi'i fin shtë guëru ni. 2 Iurní bëllá'li' guëru ni; hia nga'li be'pi gushë cumë ziquë gushë shtë iurnë ru'bë. Hia lë'ë gushë ni bëcáhi lu ngubidzë nu lu gube'e. 3 La'ni gushë ni bëru'u ra mbëchizu' naná riasë nu bietë ra ma lu guë'dchiliu. Bënë ra mbëchizu' recibir pudërë parë gunë ra dañi ziquë nillë shtë guë'dchiliu. 4 Bënë rai' recibir ordë adë gunë rai' dañi lu ra plantë rguë, nilë tubi cusë narguë, ni por ra hiaguë, sino nadë más gunë rai' dañi ra mënë naná nuá'adi'i sēñi shtë Dios luquë rai'. 5 Adë bēdē'ēdi'i mē sí de quë quini rai' mënë sino nadë más parë gunë ra mënë sufrir dulurë durantë ga'i mbehu. Lë'ë dulurë ni gaquin ziquë rac tubi mieti iurë rahuë' tubi nillë lë'ë nguui. 6 Hia dzë ni ra mënë gac shtu'u rall gati rall parë adë gunë rai' gan gati rai'. Aunquë rac shtu'u mënë gati rall, hia lë'ë galguti ldaguë zitu parë mënë ni.

7 Ra mbëchizu' rlua'a ziquë guay naná preparadë parë lu guërru. Hia guëc ma napë ma ziquë tubi corunë orë; hia lu ma rlua'a ziquë tubi nguui. 8 Nu napë ma guitsë guëc ziquë guitsë guëc shtë na'a. Hia lai' ma rlua'a ziquë lai' león. 9 Cuerpë shtë ra ma nacu bien con shabë ziquë gui'bë; hia ruidë shtë shcuaguë ma na ziquë ruidë shtë cantidá carros nanaquë ra guay iurë lë'ë ra ma ziagllu'në

lu guërru. 10 Napë ma llba'në ma cumë ziquë llba'në nillë con guitsë nazubë guëquin. Hia llba'në ma napë pudërë parë gunë dañi ra mënë por ga'i mbehu. 11 Ra mbëchizu' rë' napë rai' tubi jëfë naná mizmë ianglë shtë gabildi. Hia lë'ë ianglë rë' lë con di'dzë hebreo, Abadón. Nu dizë griego lë ma Apolión narunë cuntienë el quë narzalú.

12 Gudëdë primëre cusë dushë parë todavía runë faltë chupë cusë nadzë'bë.

13 Hia lë'ë sexto ianglë bi'ldi trompetë; iurní binia tubi bë nabëru'u entrë ra tapë cachi nanaquë bëcu'guë shtë orë. Bëcu'guë ni quëbezë delantë lu Dios. 14 Lë'ë bë guni'i lu sexto ianglë nanua'a trompetë:

—Bëlda'a ra guëzá guëdapë ra ianglë naquëdú rua' guëë'gu Eufraates.

15 Hia iurní gula'a ra guëzá ianglë ni parë quini rai' tecëre partë shtë mënë. Ra ianglë guc rai' preparadë parë iurë ni, dzë nu izë. 16 Binia tubi número shtë ra suldadë nanadchi'bë ra guay; na rall dos cientos millones.

17 Zni bëlua'alú ra guay lua. Hia ra nadchi'bë tēchi ma nua'a rai' ldu'u rai' tubi naná canihapë ldu'u rai'. Nahin color llni; nu azul, nu shli'echi. Hia ra guay napë ma guëc ma ziquë guëc león; hia rua' ra ma bëru'u be'lë nu gushë nu asufre. 18 Ra tecëre partë shtë mënë guti ra por guëzá tsunë plaguë ni narru'u rua' guay: gui'i, gushë, nu asufre 19 purquë lë'ë ra ma bënë ra gan con rua' ma, nu con llba'në ma; pues llba'në ma rlua'a ziquë serpi-entë con guëc shtë ma. Con ra guëc ra ni bënë rall dañi.

20 Perë los de más mënë nagútidi'i por ra cashtigu ni, nunquë adë bësá'nēdi'i rall gunë rall cusë mal, nu bësá'nēdi'i rall gunë rall adorar ra espíritu mal con ra dzanë ídolo shtë orë u ra dzanë bēdchichi, u

gui'bë shlí'echi u gu'è'è u hiagué. Bésá'nèdi'i rall guné rall adorar ra cusé ni aunquè adè ráquèdi'i guená rahin, nu adè ráquèdi'i rall rzé rall. <sup>21</sup> Nu zac adè bésá'nèdi'i ra mènè quini sa' rall nu ni por galbèlliú shté rall, nu ni por galèrquénú tse'lè sa' rall, nilè por rbézèdi'i mènè rbaa'nè rall pè shté sa' rall.

## 10

*L'è'è ianglè nanua'a tubi librè bi'chi*

<sup>1</sup> Iurní gunahia stubi ianglè nanapè pudèrè ru'bè naná bédchini de gube'e. L'è'è ianglè nácuhi' shcáhi nu nanú tubi iarcu iris guéqui'. Lúhi' rabtsè'è ziquè ngubidzè; hia guéáhi' rlua'a ziquè tubi mbéduni shté be'lè. <sup>2</sup> Nuá'ai' guiá'ai' tubi librè mitu'nè naná lla'lè. Iurní bézúhi' guéáhi' ladè ldi lu nisèdu'u, nu guéáhi' ladè rubèsè bézúhi' lu gué'dchiliu. <sup>3</sup> Iurní fuertè guní'i' ziquè rzubá ra león. <sup>4</sup> Iurè gualú ra gadchi nguzi'u, iurní guc shtua'a niaquè'a perè binia tubi bè nabédchini de gube'e; guní'i':

—Adè rquèbidi'il lo què naguni'i ra nguzi'u; adè rquè'èdi'il lo què naguni'i rai'.

<sup>5</sup> Lueguè l'è'è ianglè nagunahia, zu guéáhi' lu nisèdu'u nu gué'dchiliu, bédísi' guia'a ladè ldi lu gube'e. <sup>6</sup> Bè'ni' jurar por lè mè naná bèntsa'u gube'e nu gué'dchiliu, nu nisèdu'u nu grè ra cusè nananú lu rahin. Guni'i' ianglè:

—Hia bèga'a iurè; nádi'i más tiempè. <sup>7</sup> Iurè l'è'è ianglè nagadchi guzublú gu'ldè trompetè shtèhi', iurní hia guc cumplir lo què nabè'nè Dios disponer antsè cumè ziquè guni'i' mè lu ra muzè shté mè, ra nabíadi'dzè shti'dzè mè.

<sup>8</sup> Hia bè naná binia, bè nabédchini de gube'e, bèabrí guní'i' lua:

—Gua iurne' tè guená'zil librè naná lla'lè, librè nananú guia'a ianglè naná zuldí lu nisèdu'u nu lu gué'dchiliu.

<sup>9</sup> Iurní guahia lu ianglè nu guna'ba tè parè guéné'ei' librè. Iurní guni'i' ianglè lua:

—Guna'zi librè rè'; bi'ldi la'nin nu bè'nè llgabè pè runè cuntienè ra di'dzè. Primèrè gac ra di'dzè ziquè dchini shté mbee'zè perè despuèsè guèaquin cumè cusè naldá.

<sup>10</sup> Iurní guna'zia librè rè' nananú guia'a ianglè. Bi'ldia la'nin; bèna llgabè. Primèrè cusè za'què nahin perè despuèsè guquin cusè naldá. <sup>11</sup> Lueguè guní'i':

—Napè què guèabril stubi. Tsagní'il shti'dzè Dios lu grètè' ra mènè, gué'dchi ra, lu ra naciuni, nu lugar catè ruadi'dzè mènè grè clasè dizè, nu lu ra røy. Guéní'il shti'dzè mè.

## 11

*Ra chupè testigu*

<sup>1</sup> Iurní bène'e rai' tubi varè narrè'shè guiu'u cuahia, nu guní'i' rai' lua:

—Guasuldí nu guna'zi medidè rè'; bère'shè santuari shté Dios, nu bère'shè bëcu'guè, nu bëlabè bédá naná quèhunè adorar l'è'è Dadè nga'li. <sup>2</sup> Perè adè rrè'shèdi'il lu ru-aldèa' naná tèchi fuèrè shté iádu'u purquè grètè' ni bène'e Dios per-misi parè mè zitu guélú rall. Grè ra mènè ni guélú ra guèc Jerusalén durantè cuarenta y chupè mbehu. <sup>3</sup> Perè guèshe'lda chupè testigu shtèna parè guadi'dzè rai' shti'dza durantè mili chupè gahiu'a sesenta dzè. Nacu rai' shabè rai' color nagasè.

<sup>4</sup> L'è'è testigu rè' runè significar chupè hiaguè olivos, nu zac runè significar chupè gandelier naná quèbezè delantè lu Dadè narnibè'a gué'dchiliu. <sup>5</sup> Si talè chu rac shtu'u gunè dañi parè l'è'è testigu ni, pues l'è'è rai' napè rai' pudèrè parè

guëru'u gui'i rua' rai' naná guëza'i completamente lë'è contrari shtë rai'. Zni gati ra grë ra narac shtu'u quini lë'è rai'. <sup>6</sup> Testigu rë' napë pudërë parë guësë'au rai' gube'e të parë ldáguëdi'i guiu durantë tiempë naguadi'dzë rai' shti'dzë Dios, nu napë rai' pudërë parë gunë rai' cambi nisë; gaquin rënë, nu parë guëshe'ldë rai' plaguë u galguidzë tantë cumë ziquë guëni'i ldu'u rai'. <sup>7</sup> Perë iurë tsalú grë lo quë nagunë ra testigu ni, iurní lë'è ma dushë nabëru'u gabildi, guëna'zi ma lë'è rai' nu gunë ma dushë gan lu rai' hashtë gati rai'. <sup>8</sup> Hia shcuerpë rai' guëa'nin lu nezë shtë ciudá ru'bë catë bëquë'ë ra mënë lë'è Dadë lu cruz. Stubi lë ciudá ni na Sodoma, nu zac Egipto. <sup>9</sup> Hia por tsunë dzë guëru'dë, guëa'në ra shcuerpë testigu ni lu nezë. Mënë shtë grë guë'dchi, mënë naruadi'dzë grë clasë dizë, mënë naze'dë de grë lugar nu naciuni, guëná rall lu ra tégulë nu adë guëdë'ëdi'i rall permisi parë guëga'chi ra tégulë. <sup>10</sup> Ra naquërelde lu guë'dchiliu guëquitë ldu'u rall purquë guti ra testigu ni, nu nalë guëuu' ldu'u rall hashtë guëshe'ldë rall regalë lu sa' rall purquë guëzá guërupë nguiu ni nabiadi'dzë shti'dzë Dios, guti rai'. Bëzac zi rai' ra mënë shtë guë'dchiliu. <sup>11</sup> Perë despuësë tsunë dzë guëru'dë, Dios bëcua'ñi lë'è rai' parë guëbani rai' stubi, nu grë ra naguná lu rai', nalë bédzëbë rall iurní. <sup>12</sup> Lueguë iurní guërupë testigu ni bini rai' tubi bë dizdë lu gube'e naná guni'i:

—Gulë tsepi ndë'ë.

Iurní be'pi rai' gube'e la'ni tubi shcahi. Hia ra contrari shtë rai' guná rall. <sup>13</sup> Mizmë iurní gu' tubi llu ru'bë nu guëzá chi'i partë shtëné ciudá gualú nu gadchi mili mënë guti; bë'në llu. Los de más mënë nabëa'në, nalë bédzëbë rall. Guni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios.

<sup>14</sup> Zni gudëdë segundë cusë nadzë'bë perë lueguë guëdchini stubi naná tecërë.

### *Trompetë gadchi*

<sup>15</sup> Lë'è ianglë gadchi bi'ldi trompetë shtëni'. Iurní bédchini bë fuertë dizdë gube'e. Guni'i bë:

Lugar catë rribë'a rëy shtë guë'dchiliu, bëaquin lugar parë guëribë'a Dios, Shtëada'a nu Cristo shini më.

Lë'è më guëribë'a më ziquë rëy parë siempërë.

<sup>16</sup> Iurní ra galdë bi tapë më guani'si naná quëbezë lu trunë shtë rai' delantë lu Dios, bëzullibi rai' hashtë bédchini luquë rai' lu guiu'u nu bë'në rai' adorar Dios. <sup>17</sup> Guni'i rai':

Dzu guëne'e na'a graci lul, Dadë.

Nápël grë pudërë; nabánil parë siempërë.

Napë quë guëdchínil parë guëribë'al;

nu nal Rëy iurne'.

<sup>18</sup> Ra mënë shtë grë naciuni, bëldë rall perë hia bëga'a iurë parë gúnël cashtigu lë'è rall. Bëga'a tiempë gúnël juzguë ra tégulë.

Guëné'el premi ca'a ra naná runë honrar lë'ël, grë ra naná limpi delantë lul, nu grë ra narzu'bë diaguë shti'dzël, grëtë' ra narnibë'a, nu grëtë' ra mënë nanádi'i mënë nalasac.

Bëga'a iurë parë gúnël tsalú con grëtë' ra narzac zi sa' rall parë tsalú sa' rall.

<sup>19</sup> Iurní bëlla'lë santuari shtë Dios nananú gube'e, nu gunahia tubi cajë shtë conveñi la'ni iádu'u. Iurní gubë la'ni gube'e; gu'të gui'i nguzi'u; binia ruidë dushë; bëllú guë'dchiliu nu gulaguë tubi guiguë fuertë.

## 12

*Tubi na'a con ma dushë dragón*

<sup>1</sup> Iurní bēlua'a tubi sēñi lu gube'e. Tubi na'a bēlua'alú lua; zúbi' la'ni llni shtë ngubidzē nu zubē mbehu guēáhi' nu nápi' guēqui' tubi coronē nanua'a chi'bē chupē mbelēgui'i. <sup>2</sup> Na'a ni nuá shíni' nu gurushtíá na'a con dulurē shtë nagalē shini na'a. Pues nalē rzac zi na'a parē guédchini shini na'a guédchiliu. <sup>3</sup> Lueguē bēlua'a stubi sēñi lu gube'e, tubi ma dushē dragón. Naru'bē ma nu na ma color llni nu napē ma gadchi guēc ma nu chi'i cachi, nu nanú tubi coronē cadē gadchi guēc ma. Nu nadchi'bē tubi coronē cadē guēc ma. <sup>4</sup> Hia con llba'nē ma lē'ē dragón bētēá tecērē partē shtë mbelēgui'i nu bēquēldí ma mbelēgui'i hashtë lu guédchiliu. Dragón rē' bēa'nē delantē lu na'a parē iurē lē'ē shini na'a galē, tē parē gau ma lē'ē me'dē. <sup>5</sup> Lueguē lē'ē na'a gupē tubi ngulē'nē naná destinadē parē guēnibé'ai' grē naciuni tubi manērē nadushē. Lueguē lē'ē shini na'a guabsú; biá'a Dios lē'i' hashtë trunē shtënē mē lu gube'e. <sup>6</sup> Hia lē'ē na'a bēllu'nē na'a parē tubi lugar catē chu nádi'i. Lugar ni bē'nē Dios preparar tē nga'li guēquērdē na'a parē guédē'ē mēnē nagáu na'a por mili chupē gahiu'a sesenta dzē.

<sup>7</sup> Despuēsē de ni, gu' tubi guērru lu gube'e. Lē'ē ianglē ru'bē Miguel con sáhi', gudildinú rai' con lē'ē ma dragón nu con grē sa' ma. <sup>8</sup> Lē'ē ma con ra ianglē shtënēll, gudildi rall perē adē bē'nēdi'i rall gan lu guērru; nu adē bēdzélēdi'i lugar parē lē'ē rall lu gube'e. <sup>9</sup> Zni bēquēldí Dios lē'ē dragón de gube'e; ma ni na mizmē serpiētē nanabani dizdē más guahietē. Lēll Diablo nu lēll Satanás naná quēgsiguē guēdubi mēnē shtë guédchiliu. Lē'ēll con ianglē shtënēll, Dios bēquēldí lē'ē rall lu guédchiliu.

<sup>10</sup> Iurní binia tubi bē fuertē lu

gube'e; guní'i':

—Hia bēdchini salvaciuni nu pudērē shtë Dios. Hia bēga'a iurē parē guēnibē'a mē por autoridá shtë Cristo purquē hia lē'ē contrari shtë sa' hia'a bēquēldí Dios lē'ēll lu guédchiliu. Pues lē'ēll bēdchi'bē galquiá cuntrē ra shmēnē Dios dzē la gue'lē. <sup>11</sup> Ra bēchi sa' hia'a bē'nē rai' gan lu enemigu por rēnē shtë Lli'li nu bē'nē rai' gan lu enemigu ni purquē biadi'dzē rai' diza'quē. Adē bēdzēbēdi'i rai' gati rai' por lē'ē mē. <sup>12</sup> Gulē bēquitē ldu'u tē iurnē', grē tē naná quērdēll lu gube'e; perē prubi ra nananú lu guédchiliu nu ra narzē lu nisēdu'u la'ni barcu purquē lē'ē mēdzabē bietē catē quērdē tē nu nalē rldēll purquē nanēll du'pē tiempē runē faltē parē gunē mē cashtigu lē'ēll.

<sup>13</sup> Iurē lē'ē dragón guc bē'a de quē Dios bēquēldí' lē'ēll lu guédchiliu, guzunáldēll lē'ē na'a nanapē shíni'. <sup>14</sup> Perē lē'ē na'a bē'ni' recibir shcuágui' ziquē shcuaguē mbisiá tē gac tsasē na'a tubi lugar lu shlatē zitu parē lu serpiētē ni. Ndē lē'ē na'a ni nasegurē nu bē'nēll recibir nagáu por tsunē izē guērudē. <sup>15</sup> Lē'ē serpiētē bēquēldí nisē con rua'll parē gaquin tubi guēē'gu tē gua'a nisē lē'ē na'a. <sup>16</sup> Perē guiu'u bē'nē campāñi lē'ē na'a nu bēlla'lē guiu'u. Bii' guiu'u nisē nabēru'u rua' dragón. <sup>17</sup> Con ni lē'ē dragón nalē bēldēll cuntrē lē'ē na'a. Iurní zia'a dragón parē tsatildinull los de más ra shini na'a, ra narunē cumplir mandamientē shtë Dios nu naná ruadi'dzē diza'quē shtë Jesucristo, ra naná testigu shtë mē.

## 13

### *Chupē ma dushē*

<sup>1</sup> Iurní guasuldía rua' nisēdu'u. Gunahia bēru'u la'ni nisēdu'u, be'pi tubi ma dushē nanapē gadchi guēquēll, nu nápēll chi'i cachi. Cadē cachi napē tubi coronē nu

cadë guéquëll naquë tubi lë dzabë nabë'në ofender Dios. <sup>2</sup> Lë'ë ma rë' nagunahia, rlua'a ziquë tigrë; napë ma ziquë guëa' oso, nu rua' ma na ziquë rua' león. Lë'ë dragón bédë'ë pudërë nu autoridá nu permisi parë zubë ma ni lu trunë shtë dragón parë guë'nibë'a ma. <sup>3</sup> Tubi de lë'ë guëc ma dushë rlua'a ziquë nuá'all tubi ridë naná gudini lë'ë ma parë ridë ni bëac. Nu guëdubi mënë shtë guë'dchiliu bédë'guëë' ldu'u rall nu guanaldë rall tëchi ma dushë. <sup>4</sup> Nu bë'në mënë adorar lë'ë dragón purquë bédë'ëll llëru'bë pudërë parë lë'ë ma dushë, nu zac bë'në ra mënë adorar lë'ë ma dushë. Guni'i rall:

—Nídi'i chu stubi ziquë ma dushë rë'. Adë chu gunë gan lull.

<sup>5</sup> Nu lë'ë ma dushë bë'në recibir permisi parë guëni'i ma di'dzë dzabë, cusë narunë ofender Dios. Napë ma ni pudërë parë gúnëll ra cusë dzabë durantë cuarenta y dos mbehu. <sup>6</sup> Zni bë'në ma dushë; guni'll cuntrë Dios nu gudell guëc Dadë nu guëc santuari shtë më nu guëc ra naquëbezë lu gube'e. <sup>7</sup> Nu zac lë'ë ma dushë bë'nëll recibir permisi të tildinull con grë shmënë Dios hashtë bë'nëll gan lu rai'. Nu napë ma ni autoridá subrë grë ra mënë, grë naciuni, grë guë'dchi, nu grë lugar catë ruadi'dzë mënë grë clasë dizë. <sup>8</sup> Grë ra mënë naquërelde lu guë'dchiliu, bë'në rall adorar lë'ë ma dushë, ra mënë nanádi'i escritë lë rall la'ni librë. Librë ni naescritë lë ra nanapë vidë eternë. Guc escritë ni dizdë gurështë guë'dchiliu. Lë librë ni na librë shtë el quë nabë'ulë Lli'li naná guti ziquë lli'li.

<sup>9</sup> El quë narquë diaguë shti'dza, gulë bëquë diaguë shti'dza. <sup>10</sup> Grëtë' el quë naguzac zi mënë lachigui'bë, mizmë lë'ëll tsa lachigui'bë. Nu grë ra narguini sáhi' con spadë nu zac lë'ëll gátill con spadë. Por ni grëtë' naná

shmënë Dios rqui'ni gapë rai' pacënci nu fe.

<sup>11</sup> Despuësë de ni, gunahia stubi ma dushë nabëru'u tubi guëru shtë guë'dchiliu. Ma ni napë chupë cachi narlua'a ziquë cachi shtë lli'li perë ruadi'dzë ma ziquë cha' dragón. <sup>12</sup> Nu napë ma pudërë shtë primërë ma dushë nu zúbëll shlugar ma ni. Nu bë'në segundë ma parë grë ra mënë shtë guë'dchiliu bë'në rall adorar primërë ma dushë; ma ni bënëac ridë naná bédë'ë galguti parë lë'ëll. <sup>13</sup> Nu zac bë'në ma sëni ru'bë nu milagrë hashtë bédchini gui'i shtë gube'e hashtë guë'dchiliu por pudërë shtë ma. Ra mënë guná rall milagrë ni. <sup>14</sup> Por medio de grë milagrë nabë'në ma dushë delantë lu primërë ma dushë, bësiguë ma grëtë' ra naquërelde lu guë'dchiliu nu gunibë'a ma de quë gactsa'u tubi figurë shtë ma dushë nanua'a ridë. Ridë ni guquin por tubi spadë parë adë gútidi'i ma. <sup>15</sup> Hia lë'ë segundë ma dushë bë'nëll recibir pudërë parë guëdë'ë ma vidë lë'ë figurë shtë primërë ma dushë, nu zac bédë'ëll pudërë parë guadi'dzë figurë ni nu parë quini ma grëtë' el quë adë nédi'i gúnëll adorar lë'ë ma. <sup>16</sup> Nu bë'në ma parë guëquë'ë tubi marquë guia'a ladi ldi mënë u luquë mënë. Grë ra mënë ru'bë nu ra nalasáquëdi'i, grë ra ricu nu ra prubi, grë ra naná librë nu ra naná bajo ordë shtë sa' rall, bë'në rall recibir marquë ni. <sup>17</sup> Ni tubi adë gáquëdi'i guëtuu'll nilë por sí'll si talë nápëdi'll lë shtë ma u número shtë lë ma ni. <sup>18</sup> Rqui'ni lli të tsasë mieti di'dzë rë'. El quë naná riasë, bë'në calcular número shtë ma dushë. Lë'ë número runë significar lë shtë tubi nguiu. Número ni na shu'pë gahiu'a sesenta con shu'pë.

## 14

*Cantë shtë 144,000 mënë*

<sup>1</sup> Iurní gunahia lu Lli'li naná zuldí guéc tubi dani lè Sión. Con lè'è Lli'li quëbezénú tubi gahiu'a cuarenta con tapè mili mënë. Lè Lli'li naescritè luquè rai' nu zac lè shtë Shtadè Lli'li naescritè luquè ra mënë ni. <sup>2</sup> Lueguè iurní binia tubi bē naná ze'dè dizdè gube'e. Nahin ziquè ruidè shtënè cantidá guè'è'gu, nu ziquè iurè rguini nguzi'u fuertè. Bē ni na ziquè cha' zihani arpa naquèu'ldè ra mënë. <sup>3</sup> Nu quèu'ldè rai' tubi cantè cubi delantè lu trunè nu delantè lu guézá tapè ra nanabani, nu delantè lu ra mē guani'si. Perè ni tubi chu adè riasèdi'i cantè ni sino nadè más niá'asè ra ciento cuarenta y cuatro mili nanaguc salvar entrè los de más mënë shtë gué'dchiliu. <sup>4</sup> Ra mënë ni adè cuénúdi'i rai' tse'lè sa' rai'; na rai' limpi, nu zianaldè rai' lè'è Lli'li cualquier nezè tsáhi'. Guc salvar rai' entrè los de más mënë ziquè primèrè grupè shtë ra naná rialdí ldu'i shti'dzè Dios. Zni guc rai' ziquè ofrendè lu Dios nu lu Lli'li. <sup>5</sup> Tambièn ni tubi de lè'è rai' nabíshidi'i sino limpi na rai' delantè lu Dios catè quëbezè mē.

### *Di'dzè shtë tsunè ianglè*

<sup>6</sup> Iurní gunahia stubi ianglè naná riasè lu gube'e. Nua'a ianglè ni diza'què parè guadi'dzènúhi' diza'què lu ra mënë narèta' lu gué'dchiliu, ra mënë shtë naciuni, ra nabiadi'dzè grè clasè dizè, ra naquèrèldè lu guèdubi gué'dchiliu. Diza'què nanua'a ianglè, nápèdi'in fin. <sup>7</sup> Guni'i ianglè fuertè:

—Gulè gapè respèti Dios, nu gulè bédè'è labansè parè lè'i'. Hia bēga'a iurè gunè mē juzguè lè'è ra mënë. Gulè bē'nè adorar el què nabèntsa'u gube'e nu gué'dchiliu, nisèdu'u nu grè ra zini.

<sup>8</sup> Despuèsè gualú shti'dzè primèrè ianglè, iurní guni'i se-gundè ianglè ni:

—Hia lè'è ciudá Babilonia ru'bè gunè Dios juzguè purquè ziquè

tubi narzuu'dchi con vini, zni bē'nè Babilonia con los de más naciuni parè gunè rall duldè, cusè nadè rllu'i'idi'i.

<sup>9</sup> Lueguè iurní tecèrè ianglè guni'i fuertè:

—Si talè tubi gunè adorar lè'è ma dushè u figurè shtënèll, nu guèdè'èll permisi què marquè shtë ma dushè luquè nguiu u guia'a nguiu, <sup>10</sup> pues nguiu ni napè què sac zill lu cashtigu dushè naze'dè de Dios. Cashtigu ni na llanè shtë mē nu adè núsèdi'in con galèrga'a ldu'u mē. Nguiu ni gúnèll sufrir la'ni gui'i nu asufre delantè lu ra ianglè santu shtë Dios nu delantè lu Lli'li. <sup>11</sup> Lè'è gushè shtënè cash-tigu ni tsepi durantè grè ra siglo. Nídi'i descansè dzè, nilè gue'lè parè ra narunè adorar lè'è ma dushè nu figurè shtë ma, u ra nabè'nè recibir marquè shtë ma. <sup>12</sup> Por ni grè ra shmènè Dios, nu ra narzu'bè diaguè shti'dzè mē, ra narianaldè bien enseñansè shtë Jesús, rqui'ni gapè rai' pacènci.

<sup>13</sup> Iurní binia tubi bē nabèru'u de gube'e. Guni'i bē lua:

—Bèquè'è ndè'è: “Guèquitè ldu'u ra tēgulè parè siemprè, ra naná shmènè Dadè Jesús”. Zni rni'i Espiritu. Pues guèzi'i ldu'u rai'; napè rai' descansè nu guèdè'è Dios premi por dchi'ni nabè'nè rai'.

### *Cashtigu parè gué'dchiliu*

<sup>14</sup> Iurní gunahia lu tubi shcahi naquichi. Quëbezè lu shcahi tubi mē narlua'a ziquè Jesús. Náp'i' tubi corunè orè guèqui' nu náp'i' tubi cierrè dushè guiá'ai' narunè significar cashtigu naze'dè guèdchini. <sup>15</sup> Bèru'u stubi ianglè la'ni iádu'u. Ianglè ni guni'i lu nguiu nazubè rua' shcahi:

—Iurnè' bétia'a cierrè shtënèl tē guètèal cusechè purquè hia iurè bēga'a parè guèdè'èahin.

<sup>16</sup> Lueguè el què nazubè rua' shc-ahi bètè'di' cierrè lu gué'dchiliu nu bètè'áhi' cusechè.

17 Iurní stubi ianglë bëru'u la'ni iádu'u naná quëbezë gube'e, nu zac lë'i' nuá'ai' tubi cierrë dushë. <sup>18</sup> Bëru'u stubi ianglë nanapë pudërë la'ni santuari parë guënbë'ai' gui'i. Guná'bëi' con voz fuertë lu naná nua'a cierrë dushë. Guní'i':

—Hia bëga'a iurë parë gac cashtigu ra mënë mal narëta' lu guë'dchiliu. Gaquin ziquë tubi mënë narldaguë nashi uvë të guëru'u juguë shtë uvë.

<sup>19</sup> Hia lë'ë ianglë ni bëtë'dë cierrë shtëni' lu guë'dchiliu nu bëtëáhi' cusechë shtë uvë. Iurní bëtíá'ai' uvë ni la'ni catë tsutsa'u'in të parë guëru'u nisë shtë uvë. Ni runë significar cashtigu dushë naná ze'dë guëc ra mënë mal. <sup>20</sup> Ra uvë bëru'u nisë shtëni' fuërë shtë ciudá; hia lugar ni bëru'u mënë; bëdchini rënë hashtë catë lu naná rquë frënë shtë guay. Rënë ni guc tubi guëë'gu de tsunë gahiu'a kilómetros.

## 15

*Ra ianglë naguësëdchini gadchi plaguë*

<sup>1</sup> Iurní gunahia lu gube'e stubi sëni ru'bë, cusë nadzë'bë; gunahia gadchi ianglë naguësëdchini gadchi plaguë. Hia con lútmë plaguë ni gualú llanë shtë Dios.

<sup>2</sup> Nu zac gunahia tubi cusë narlua'a ziquë nisëdu'u shtë vidrio nutsin con gui'i. Gunahia lu ra nabë'në gan lu ma dushë con figurë shtënell, nu bënë'në rall gan lu número shtë ma ni. Ra mënë ni zuldí rai' cula'ni rua' nisëdu'u naná ziquë vidrio. Nua'a rai' arpa nabëdë'ë Dios ca'a rai'. <sup>3</sup> Nu quëu'ldë rai' tubi cantë shtë Moisés, el quë nabë'në sirvë lu Dios. Nu cantë ni na cantë shtë Lli'li naná rni'i' zndë'ë:

Llëru'bë na pudërë shtënell. Nalë nasa'a na lo quë nabëntsá'ul, Dadë Dios. Lë'ël rnibë'al grëtë' cusë.

Tubldí nu verdá na lo quë naquëhúnël, lë'ël Rëy shtë naciuni.

<sup>4</sup> Grë mieti rdzëbë lë'ël, Dadë.

Grë mieti gunë rall adorar lë'ël.

Pues sulë lë'ël nal santu.

Grë naciuni guëdchini delantë lul nu gunë rall adorar lë'ël purquë guná rall grë lo quë nacanihúnël.

Nahin cusë za'quë nu justë.

<sup>5</sup> Despuësë de ni, gunahia lu gube'e nu bëlla'lë santuari shtë iádu'u catë nutsa'u ra tablë shtë lëy. <sup>6</sup> De lë'ë santuari ni bëru'u gadchi ianglë naguësëdchini ra gadchi plaguë. Nacu rai' lari lino fini nu limpi; nu rabtsë'in. Napë rai' cinturón shtë orë dëdë laguë ldu'u rai'. <sup>7</sup> Iurní tubi de tapë nanabani bëtë'ë tubi copë orë cadë ra gadchi ianglë. Cadë copë gadzë con cashtigu dushë naze'dë de Dios, el quë nanabani por guëdubi siglo. <sup>8</sup> Hia lë'ë santuari gadzë gushë naná ze'dë de lugar catë quëbezë Dios. Llëru'bë na pudërë shtë më. Ni tubi adë chu tsutëdi'i nga'li hashtë iurë gualú gadchi plaguë nabësëdchini ra gadchi ianglë.

## 16

*Ra copë shtë cashtigu*

<sup>1</sup> Iurní binia tubi bë fuertë naná bëru'u de lu santuari. Voz ni guní'i' lu gadchi ianglë:

—Gulë tsaglda'të ra copë shtë cashtigu lu guë'dchiliu, ra cashtigu dushë shtë Dios.

<sup>2</sup> Primëre ianglë guagldá'ti' copë lu guë'dchiliu. Grëtë' mënë nanapë marquë shtë ma dushë nu naná bënë'në adorar figurë shtë ma, ni bëru'u guëë'dzu dushë ladi rall; nalë nahiubë ra guëë'dzu.

<sup>3</sup> Segundë ianglë guagldá'ti' copë shtëhi' lu nisëdu'u; nu lë'ë nisë bëaquin rënë ziquë rënë shtë tégulë. Hia guti grë ra nanapë vidë la'ni nisë ni.

<sup>4</sup> Tecërë ianglë guagldá'ti' copë shtëni' lu guëë'gu nu lu ra zini; hia



bëac rahin rënë. <sup>5</sup> Lueguë binia bë shtë ianglë naquëhapë nisë. Guni'i':

—Naza'quë lo quë nabë'nël, Dadë Dios. Nal Santu. Nal principi nu lë'ël nal fin. <sup>6</sup> Justë nal purquë lë'ë mënë ni gudini rall shmë'nël; gudini rall ra nabadi'dzë shtë'dzël. Pues iurne' lë'ël bë'nël parë bii' rall rënë shtë guë'gu nu zini purquë zni runë tucarë rall.

<sup>7</sup> Bini zaca tubi bë nabëdchini dizdë bëcu'guë; guni'i':

—Nia Dadë Dios, rnibë'al grëtë' cusë. Bë'nël juzguë con verdá nu manërë tubldí.

<sup>8</sup> Hia cuartë ianglë guagldá'ti' copë shtëni' lu ngubidzë nu bédë'ei' pudërë lë'ë ngubidzë parë guëza'i ngubidzë ra mënë con gui'i.

<sup>9</sup> Grëtë' mënë güe'qui ra, cusë nadzë'bë, perë adë bë'nëdi'i rall cambi mudë nanabani rall, nu adë guni'idi'i rall llëru'bë na pudërë de Dios sino guni'i' rall cusë dzabë cuntrë lë'ë më, el quë nanapë pudërë subrë grëtë' ra plaguë rë'.

<sup>10</sup> Quintë ianglë guagldá'ti' copë shtëni' lu trunë catë quëbezë ma dushë; iurní catë rnibë'all bëa'në nacahi. Ra mënë gudáhuë' rall ldudzë rall por tantë dulurë.

<sup>11</sup> Nilë por ni adë bë'sá'nëdi'i rall parë quëhunë rall mal. Más guni'i' rall cusë dzabë cuntrë Dios naquëbezë gube'e por tantë dulurë nu guë'dzu shtë rall.

<sup>12</sup> Hia lë'ë sexto ianglë guaglda'të copë shtëhi' lu nisë shtë guë'gu Eufrates; hia lë'ë nisë ni gubidchi parë gac tubi nezë, tédë ra rëy naze'dë nezë guia'a.

<sup>13</sup> Iurní gunahia lu dragón nu lë'ë ma dushë nu lë'ë nabishi; rua' rall bëru'u tsunë espíritu mal naná formë shtë lla'u. <sup>14</sup> Ndë'ë na ra espíritu shtë ra mëdzabë perë napë ra pudërë parë gunë rall milagrë. Bëru'u rall parë guëtë'á rall grëtë' ra rëy shtë guë'dchiliu parë lu guërru. Gaquin dzë narunë Dios disponer. Napë më grë pudërë. <sup>15</sup> "Gulë guná,

na zelda sin quë adë gac ldë'édia'a, ziquë ridë tubi nguba'në. Dichusë el quë naná zu nasini iurní nu quëhápëll shábëll të parë adë sédi'i rall con galështú delantë lu më".

<sup>16</sup> Hia iurní bëtëá rall ra rëy lugar nalë con di'dzë hebreo, lëhin Armagedón.

<sup>17</sup> Hia séptimo ianglë guaglda'të copë shtëhi' lu mbë. Iurní dizdë santuari la'ni gube'e, bëru'u tubi bë fuertë naze'dë de lu trunë. Guni'i' bë:

—Hia bédchini fin.

<sup>18</sup> Iurní gu' tubi gu'të nguzi'u nu gu' ruidë nu gudini nguzi'u. Lë'ë guë'dchiliu bëllú; bëchi'chi guë'dchiliu con tubi llu más fuertë quë grë ra llu naná bédchini dizdë lë'ë më bëcue'shtë më guë'dchiliu.

<sup>19</sup> Lë'ë ciudá ru'bë gure'zin tsunë partë nu grë ciudá shtë guë'dchiliu gurë rahin. Iurní Dios bëagná ldu'i lë'ë ciudá ru'bë Babilonia. Bëshe'ldë më cashtigu dushë guëc ra mënë shtë ciudá ni, tantë llanë napë më. <sup>20</sup> Grëtë' ra dani nu ra dani la'ni nisë, gunitilú rahin. <sup>21</sup> Nu zac gulaguë de gube'e guiuguë ru'bë subrë guëc ra mënë. Guiuguë ni rzunë'ë cuarenta kilos. Perë ra nguiu guni'i' rall cusë dzabë cuntrë Dios por ra plaguë shtë guiuguë. Guquin tubi cashtigu dushë nabëshe'ldë Dios.

## 17

### *Bë'në Dios condenar na'a mal*

<sup>1</sup> Iurní bédchini tubi de gadchi ianglë nanua'a gadchi copë; më ni guni'i' lua:

—Gude'e të guëluá'ahia cashtigu shtë na'a mal naná zúbëga'a lu nisë zili; runë cuntienë rnibë'a na'a zihani mënë. <sup>2</sup> Ra rëy shtë guë'dchiliu na rall ziquë mënë adulteri; bëzullibi rall lu ra dzané ídolo; mënë narëta' lu guë'dchiliu na rall ziquë narzuu'dchi purquë bë'në rall neguci mal con lë'ë na'a ni.

3 Lueguë Espíritu bēlua'a stubi cusē lua; lē'ē ianglē bia'a na lu tubi shlatē catē nidi'i mēnē. Gunahia tubi na'a nadchi'bē tubi ma dushē color llni; ma dushē ni napē gadchi guēc ma nu chi'i cachi. <sup>4</sup> Lē'ē na'a rē' nacu con lari color moradē nu llni; nu zutsa'u na'a con orē nu guē'ē nalasac nu perlas. Nuá'all tubi copē orē narunē significar cusē dzabē nabē'nēll nu mal vidē nanabani na'a ni. <sup>5</sup> Nu naquē luquē na'a tubi lē narunē significar cusē naga'chi: "Babilonia ru'bē naná shni'a ra na'a mal, nu de grē cusē narná tushē Dios la'ni guē'dchiliu". <sup>6</sup> Lueguë gunahia na'a ni ziquē narzuu'dchi purquē gudínill zihani shmēnē Dios naná guti purquē gualdí ldu'u rai' shti'dzē Jesús, ra nabēzunē Dios almē shtē rai'. Iurē gunahia lu na'a ni, iurní nalē guasē ldua'a. <sup>7</sup> Iurní lē'ē ianglē guni'i lua:

—¿Pēzielú rdzēguē' ldu'ul? Guēni'ihia lul pē runē cuntienē secretē shtē na'a ni nu pē runē cuntienē lē'ē ma dushē catē dchi'bē na'a, lē'ē ma nanapē gadchi guēc nu chi'i cachi. <sup>8</sup> Lē'ē ma dushē nagunal, na tubi nagubani antsē perē nidi'i iurne'; perē sin quē adē guētē'dēdi'i, lē'ē ma guēru'u de guēru guetē, nu despuēsē gátill nu tsall lu gabildi catē nidi'i fin. Ra naquērelde lu guē'dchiliu, ra nanádi'i escritē ra lē rall la'ni librē shtē vidē dizdē lē'ē guē'dchiliu gurēshtē, ni lē'ē rall guēdzēguē' ldu'u rall iurē guēná rall lē'ē ma dushē nanabani antsē perē guti ma, perē bēabrá gubani ma stubi.

<sup>9</sup> 'Ndē'ē rqui'ni du'pē llni parē tsasē hia'a. Ra gadchi guēc ma runē significar gadchi dani catē zúbēga'a na'a ni. <sup>10</sup> Nu ra guēc ma runē significar gadchi rēy. Ga'i rēy ni gudēdē; gunitilú rai'. Tubi de lē'ē ra rēy ni quēgnibē'a iurne'. Hia stúbill todavía la'di guēdchínidi'i, perē iurē guēdchínill, adē guēnibē'adi'ill llēduni tiempē.

<sup>11</sup> Lē'ē ma dushē naná gubani antsē perē hia nidi'ill, ni lē'ē naná octavo rēy aunquē na rēy ni tubi de gadchi rēy. Despuēsē guzia'a rēy ni lu galguti parē siemp'rē.

<sup>12</sup> 'Ra chi'i cachi nagunal, ni runē significar chi'i rēy todavía adē subēlúdi'i guēnibē'a rall, perē gunē rall recibir pudērē parē guēnibē'a rall ziquē rēy por tubsē iurē juntē con lē'ē ma dushē. <sup>13</sup> Ra chi'i rēy rē' gac rall de acuerdē nu gunē rall intriegu pudērē nu autoridá shtē rall parē lē'ē ma dushē. <sup>14</sup> Tildi rall cuntrē el quē nabērulē Lli'li perē lē'ē Lli'li gúni' gan lu rall purquē lē'ē mē napē mē más pudērē quē grē ra narnibē'a; más pudērē napē mē quē grē ra rēy shtē guē'dchiliu. Ra mēnē naquēbezēnú lē'ē mē, guna'bē mē lē'ē rai'; gulē mē lē'ē rai'; na rai' shmēnē mē nabē'nē cumplir voluntá shtē mē.

<sup>15</sup> Lē'ē ianglē guni'i lua shcuendē nisē:

—Ra nisē zili nagunal catē zubē lē'ē na'a mal, na ra guē'dchi, mēnē, ra naruadi'dzē grē clasē dizē, nu grē ra naciuni. <sup>16</sup> Ra chi'i cachi nagunal guēc ma dushē, na ra contrari shtē na'a mal. Guēná tushē rall lē'ē na'a ni nu guēa'nē na'a ni sin adē chu nádi'i cula'ni. Nu guēa'nē na'a sin shábi'. Nu tsalú pudērē shtē'nēll; gáquēll ziquē tubi cusē narie'qui lu gui'i. <sup>17</sup> Zni gac purquē Dios bē'nē tē gunē ra chi'i rēy lo quē narni'i ldu'u mē. Por ni bēa'nē rall de acuerdē nu bēdē'ē rall pudērē shtē rall guia'a ma dushē hashtē gac cumplir lo quē naguni'i Dios. <sup>18</sup> Lē'ē na'a nagunal, na lē'ē ciudá ru'bē naquēgnibē'a ra rēy shtē guē'dchiliu.

## 18

### *Ciudá Babilonia gualú*

<sup>1</sup> Despuēsē de ra cusē ni, gunahia stubi ianglē naná bietē de gube'e. Nápi' llēru'bē autoridá nu pudērē. Bēzianí ianglē lu guē'dchiliu con

galërabtsë'ë shtëhi' <sup>2</sup> nu guni'i ian-  
glë con bē fuertë:

—Hia gualú; hia gualú Babilonia,  
ciudá ru'bë nu bēaquin tubi lugar  
catë rëta' ra mēdzabë, lugar shtë  
espíritu mal nu lidchi ra ma dzabë  
nariasë, ra ma narná tushë mēnë  
<sup>3</sup> purquë ra mēnë de grëtë' naciuni,  
na rall ziquë narzuu'dchi por tantë  
neguci nabë'në rall ciudá ni. Ra rëy  
shtë guë'dchiliu, bē'në rall adorar  
ra dzanë ídolo la'ni ciudá ni. Hia ra  
comerciante shtë guë'dchiliu, bēac  
rall ricu por ra cusë chulë nabë'në  
subrë parë ciudá ni.

<sup>4</sup> Iurní binia stubi bē naná ze'dë  
de gube'e. Guni'í':

—Gulë bēru'u ciudá ni, lë'ë tē  
shmëna tē parë gápëdi'i tē partë  
juntë con duldë shtë mēnë ni, nu  
adë guëzac zi tē por plaguë naze'dë  
guëc ra mēnë ni. <sup>5</sup> Pues mēnë ni  
bē'në rall zihani duldë, nu Dios  
bēagná ldu'i nu napë quë gúni'  
cashtigu lë'ë rall. <sup>6</sup> Lë'ë tē ian-  
glë, gulë bēdë'ë mizmë pagu lo  
quë bēdë'ë rall cua'a sa' rall nu  
gulë quilli hashtë chupë tantë mal  
según lo quë nabë'në rall. Gulë  
bē'në tratë lë'ë rall chupë vësë  
más dushë quë bē'në rall tratë sa'  
rall. <sup>7</sup> Catë lë'ë rall guquërelde rall  
con tantë galëljüjë, nu catë bē'në  
rall nadchini, gulë bē'në medir  
galërzac zi nu dulurë parë lë'ë rall  
purquë nadchini guni'í' rall: “Ndë'ë  
zúbëga'ahia cumë ziquë tubi reina.  
Nádia'a viudë nu adë sac zidia'a.”  
<sup>8</sup> Por ni mizmë dzë guëdchini ra  
plaguë guëc ciudá ni. Guëdchini  
galguti nu galërzac zi nu gubini.  
Lë'ë ciudá tsequi con be'lë purquë  
llëru'bë pudërë napë Dadë Dios;  
bē'në më condenar ciudá ni.

<sup>9</sup> Ra rëy shtë guë'dchiliu naná  
bëzullibi lu ra dzanë ídolo con mēnë  
shtë ciudá, nu bëuu' ldu'u rall  
galëljüjë shtë ciudá; gu'në rall nu  
cushtia' rall iurë guëná rall lu gushë  
shtë ciudá narie'qui. <sup>10</sup> Guëa'në

rall zitu purquë guëdzëbë rall  
cashtigu ni. Nu guëni'i rall:

—Prubi ciudá Babilonia ru'bë nu  
pudërüsë. Tubsë mumëntë bēdchini  
cashtigu dushë guëc ciudá.

<sup>11</sup> Ra comerciante shtë  
guë'dchiliu nu zac lë'ë rall gu'në  
rall nu cushtia' rall por lë'ë ciudá  
ni nagualú purquë hia nídi'i chu  
si'i ra cusë nanua'a rall. <sup>12</sup> Nua'a  
rall orë, bēdchichi, guë'ë nalasac,  
perlas, lari fini, lari sēdë nu lari  
color moradë nu lari color llni;  
nu zac nua'a rall hiaguë fini  
naná rldia'a nashi. Nua'a rall  
cusë za'quë nanactsa'u marfil.  
Nua'a rall hiaguë nalasac, gui'bë  
shlí'echi; nua'a rall gui'bë nalasac;  
nua'a rall guë'ë iarë. <sup>13</sup> Nua'a  
rall canëllë nu cusë nanutsë ziquë  
naná rldia'a nashi. Nua'a rall  
gushialë, mirra, perfume, vini,  
sëiti, harinë fini nu trigu; nua'a rall  
ma narua'a carguë. Nua'a rall lli'li,  
guay, guërrēdë shtë guay, nu nua'a  
rall mēnë nanápēdi'i libertá parë  
guëtuu' rall mēnë ni. <sup>14</sup> Guni'í' ra  
comerciante ni shcuendë ciudá ni:

—Hiadë nápēdi'i tē ra cusë  
narzebi ldu'u tē, cusë narëuu' ldu'u  
tē. Iurní guniti tē parë siemprë  
grëtë' galëricu nu galëljüjë nanapë  
të.

<sup>15</sup> Ra comerciante, ra naná guc  
ricu por tantë bētuu' rall nu guzi'i  
rall la'ni ciudá ni, guëa'në rall  
zitu por galërdzëbë shtë cashtigu  
ni. Gu'në rall nu cushtia' rall nu  
<sup>16</sup> guni'í' rall:

—Prubi de lë'ë ciudá ru'bë  
rë'. Nal cumë tubi na'a nanacu  
lari za'quë color moradë nu llni.  
Zutsá'ul con orë nu guë'ë nalasac  
nu perla <sup>17</sup> perë tubsë mumëntë  
gualú grë galëricu ni.

Grë ra capitán shtë barcu nu ra  
pasajërë nu ra marinërë nu grë ra  
narunë dchi'ni lu nisëdu'u, guëa'në  
rall zitu de ciudá ni. <sup>18</sup> Iurë lë'ë  
rall guëná rall gushë shtë ciudá  
narie'qui, cushtia' rall; guëni'í' rall:

—Adë guëdzélëdi'i stubi ciudá ziquë ciudá ru'bë rë'.

<sup>19</sup> Iurní bëtia'a rall guiu'u guëc rall; gu'në rall nu cushtíá rall:

—Prubi de lë'ë ciudá ru'bë rë'. Con galëricu shtë ciudá grë ra nanapë barcu lu nisëdu'u, guc rall ricu; perë iurne' tubsë mumëntë gualú ciudá ni. Completamente bërëhin.

<sup>20</sup> Perë gulë bëquitë ldu'u të naquëbezë gube'e, lë'ë të poshtë shtë më, lë'ë të naruadi'dzë shti'dzë më, lë'ë të nabëzunë Dios almë shtë të, purquë bë'në më cashtigu ciudá ni. Bë'në më jushtisi por manërë mal bë'në mënë shtë ciudá tratë lë'ë të.

<sup>21</sup> Iurní tubi ianglë nanapë pudërë ru'bë bëldísi' tubi guë'ë ziquë tubi guë'ë naná rzua trigu; iurní bëtia'a ianglë ni lë'ë guë'ë la'ni nisëdu'u nu guní'i':

—Zndë'ë lë'ë Dios guëtia'a ciudá Babilonia la'ni nisë. Nunquë jamás guëbrídi'i guená mënë luhin.

<sup>22</sup> Nunquë jamás guíniru'u mënë lu nezë shtë ciudá musiquë shtë arpa, nilë bédcha', nilë trompetë. Adë guëdzéldëdi'iru'u ra narunë ra dchi'ni, nu nilë tubi clasë muzë. Adë guínidi'iru'u ruidë shtë molinë.

<sup>23</sup> Hiadë gabtsë'ëdi'iru'u llni ladi hiu'u shtë ciudá, ni cërë, ni lámpara, nu jamás guínidi'iru'u të catë nanú sa'a lidchi mënë. Zni gac aunquë antsë ra comerciante shtë'nël guc rall mënë nanapë pudërë, perë bësiguël grëtë' naciuni con galbishi.

<sup>24</sup> Pues ciudá ni na culpablë por ra galguti shtë ra shmënë Dios naruadi'dzë shti'dzë më, grë ra nabëzunë Dios almë shtë rai', grë ra naguti purquë guanaldë rai' shnezë Jesús.

## 19

<sup>1</sup> Despuësë de ra cusë rë', binia bë fuertë shtë zihani mënë naquëbezë lu gube'e. Guni'i rai':

Aleluya, Dios Shtëada'a nápi' llëru'bë pudërë.

Sulë lë'ë më rac runë salvar. Sulë lë'ë më runë tucarë labansë shtë mënë,

<sup>2</sup> purquë lë'ë më quëhunë më juzguë tubldí nu con verdá.

Pues bë'në më condenar lë'ë na'a mal naná bëshi'ni guë'dchiliu con mal vidë shtë'nël.

Lë'ë më bëguëu' galguezë por grëtë' ra cusë mal, por grë galguti shtë ra nabë'në sirvë lu Dios.

<sup>3</sup> Iurní bëabré guini' ra mënë:

—Aleluya. Lugar catë rie'qui na'a ni, nunquë cuezë tsepi gushë parë siempërë.

<sup>4</sup> Hia ra galdë bi tapë më guani'si con ra tapë nanabani, bëzullibi rai' lu guiu'u nu bë'në rai' adorar Dios naná quëbezë lu trunë. Guni'i rai':

—Nia Dadë; aleluya.

<sup>5</sup> Iurní binia tubi bë nabëru'u ladë trunë ni. Guni'i':

Gulë bë'në alabar Dios shtëna'a, grëtë' të naná quëhunë sirvë lu më.

Gulë gapë të respëti delantë lu më, lë'ë të naná humildë nu lë'ë të naná më nasac.

### Sa'a shtë Lli'li

<sup>6</sup> Nu zac binia ziquë tubi bë shtë zihani mënë; nahin ziquë bë shtë zihani guë'ë'gu catë rzë nisë u ziquë nguzi'u fuertë. Guni'i rai':

Aleluya purquë hia guzublú guëribë'a Dadë Dios shtëna'a; napë më llëru'bë pudërë.

<sup>7</sup> Cha guëquitë ldu'u hia'a; cha guëdápa'a lëgrë la'ni ldu'u hia'a, nu cha guëdë'na'a alabar lë'ë më purquë hia bédchini iurë shtë sa'a shtë Lli'li.

Lë'ë tsel'ë më na preparadë.

<sup>8</sup> Lë'ë na'a ni bédë'ë më permisi gácuhi' con lari fini nu limpi; rabtsë'ë lari ni.

Lari fini ni runë cuntienë ra vidë tubldí shtë shmënë Dios.

<sup>9</sup> Iurní guni'i ianglë lua:

—Bëquë'ë di'dzë rë': “Dichusë na ra naná invitadë lu laní sa'a shtë Lli'li”.

Nu zac guni'i ianglë:

—Verdá nahin; di'dzë ni na di'dzë shtë Dios.

<sup>10</sup> Bëzullibia iurní delantë lu ianglë parë guna adorar lé'i', perë guni'i ianglë lua:

—Adë rúnëdi'il zni'i purquë nahia muzë shtë Dios cumë ziquë lé'ël, ziquë los de más bëchil naná quëhunë cumprir voluntá shtë më, ra narni'i diza'quë shtë më. Sulë Dios bë'në adorar lé'i'.

Ra diza'quë naze'dë de Jesús na mizme di'dzë nardë'ë Espíritu Santo parë ra muzë shtë më të guadi'idzë rai diza'quë.

### *Tubi nadchi'bë guay naquichi*

<sup>11</sup> Iurní gunahia lu gube'e bëlla'lë; gunahia tubi guay naquichi. El quë nadchi'bë tëchi ma, bërulë Fiel nu Verdadero purquë náhi' justë iurë rribë'ai' nu tubldí quëhúni' iurë tildinúhi' ra mënë. <sup>12</sup> Slúhi' rabtsë'ë ziquë be'lë. Nuá'ai' guëqui' zihani corunë. Nu nápi' tubi lé naescritë sulamëntë lë'ë më runguë bë'a lë ni. <sup>13</sup> Nacu më tubi lari nutsë con rënë. Lë më ni na Di'dzë shtë Dios. <sup>14</sup> Nu zianaldë ra zihani suldadë shtë gube'e; nacu rai' lari lino fini naquichi nu limpi. Nu dchi'bë rai' tëchi guay naquichi. <sup>15</sup> De rua' më bëru'u tubi spadë dushë parë gunë më gan lu ra mënë shtë naciuni të guëribë'ai' lë'ë rall tubi manëre dushë. Gunë më cashtigu ziquë el quë narshi'i uvë con guëáhi'. Gunë më të gu ra mënë vini shtë cashtigu purquë bëldë Dios pudërusë con lë'ë rall. <sup>16</sup> Lu lari capë nu lu tëchi libi më, naescritë tubi lëhi': “Rëy nanapë pudëre subrë grë ra rëy; Señor naná rribë'a grë ra Señor”.

<sup>17</sup> Lueguë gunahia lu tubi ianglë nazuldí lu ngubidzë. Guni'i' fuertë lu grë ra ma'ñi nariasë lu gube'e:

—Gulë gude'e nu gulë guëtëá sa' të parë shtse ru'bë shtë Dios <sup>18</sup> të gau të belë shtë ra rëy, nu ra jëfë militari, ra nguui valientë. Gau të belë shtë ra guay con belë shtë ra nadchi'bë ma; gau të belë shtë ra naná rribë'a nu belë shtë ra naná bajo ordë shtë sa' rall nu belë ra mënë nallasac nu ra mënë nallasáquëdi'i.

<sup>19</sup> Iurní gunahia lu ma dushë; gunahia lu ra rëy shtë guë'dchiliu con ra suldadë shtënë rall. Bëdëá ra parë tildinú rall cuntrë lë'ë nadchi'bë tëchi guay naquichi con ra suldadë shtë më ni. <sup>20</sup> Hia lë'ë ma dushë zia'a prësi juntë con profetë falsë naná bë'në zihani sëni nu milagrë delantë lu ma dushë. Por milagrë nabë'nëll bësiguë mënë ni ra nabëdë'ë permisi parë gac escritë sëni shtë ma dushë, nu bë'në rall adorar figurë shtë ma dushë. Lë'ë ma dushë con profetë falsë bëquëldí Dios lë'ë rall nabanigá rall la'ni lugar catë rëuldë con gu'i' nu asufre. <sup>21</sup> Hia los de más nari-analdë tëchi ra mënë ni, guti rall con spadë shtë më nadchi'bë tëchi guay. Bëru'u spadë rua' mënë ni. Grëtë' ra ma'ñi bielë ra ma con belë shtë ra tëgulë ni.

## 20

### *Tubi mili izë*

<sup>1</sup> Despuësë gunahia lu tubi ianglë naná ze'dë de gube'e con tubi liahi shtë gabildi guiá'ai'. Nu nuá'ai' tubi cadënë ru'bë. <sup>2</sup> Lë'ë ianglë ni bëldi'bi lë'ë dragón, lë'ë serpientë nanabani didzë guahietë, mizme mëdzabë Satanás. Iurní bëquëdú ianglë lë'ë mëdzabë con cadënë por tubi mili izë. <sup>3</sup> Bëquëldí ianglë lë'ë mëdzabë la'ni gabildi; nga'li bëtá'ui' lë'ëll. Nu bëquë'ëi' tubi sëgi rua' gabildi të parë adë guëru'udi'i Satanás nu adë guësiguëdi'ill ra naciuni hashtë tédë tubi mili izë, Despuësë de tubi mili izë, iurní napë quë lda'a mëdzabë por du'pë tiempë.

<sup>4</sup> Lueguë iurní gunahia ra trunë catë zubë ra nabë'në recibir pudërë parë gunë rai' juzguë. Nu zac gunahia lu ra almë naná guriuguë ra guëc rai' purquë biadi'dzë rai' shti'dzë Dios; guc rai' testigu shtë Jesús. Lë'ë ra mënë ni adë bënë'di'i rai' adorar lë'ë ma dushë, nilë figurë shtë ma. Nu adë bënë'di'i rai' permisi parë niac marcar luquë rai' u guia'a rai'. Gunahia de quë bëabrí guëbani rai' nu gunibë'a rai' con Jesucristo durantë tubi mili izë. <sup>5</sup> Perë los de más ra tégulë adë bëabrí'di'i guëbani rai' sino quë hashtë despuësë tubi mili izë guc cumplir. Ndë'ë na primërë vësë guashtë ra tégulë ladi ra tégulë të gátidi'i rai' jamás. <sup>6</sup> Guëquitë ldu'u ra mënë ni nu guc l dai' rai' por Dios, mënë nabëabrí guëbani stubi antsë ra mili izë. Nunquë jamás gati rai' stubi sino na rai' bëshuzi shtë Dios nu shtë Cristo. Nu guë nibë'a rai' con lë'ë më por tubi mili izë.

<sup>7</sup> Iurë tädë ra mili izë, iurní Saturanás napë quë ldá'all catë nanull prësi. <sup>8</sup> Nu guërú'ull të tsagsiguëll ra naciuni shtë guë'dchiliu. Guziá'all parë tsagsiguëll Gog nu Magog. Guëtëall ra sultadë shtë lugar ni parë guërru. Nalë zihani ra sultadë ni, ziquë iu'lli rua' nisëdu'u. <sup>9</sup> Zni bërë'tsë rall catë naná shlatë shtë guë'dchiliu nu bädëá rall alreduerë catë nanú ra shmënë Dios nu alreduerë ciudá narac shtu'u më. Perë Dios gunibë'ai' të parë guëdchini gu'i dizdë gube'e të parë guëza'i gu'i lë'ë rall; grë rall guti. <sup>10</sup> Lë'ë mëdzabë naná bësiguë lë'ë mënë ni, bëquëldí Dios lë'ëll la'ni be'lë catë rie'qui con asufre, mizmë lugar ni nanú ma dushë nu profetë falsë. Nga'li sac zi rall dzë la gue'lë por guëdubi tiempë, nídi'i fin.

*Trunë naquichi catë gunë më juzguë*

<sup>11</sup> Iurní gunahia tubi trunë naquichi nu gunahia lu më naquëbezë luhin. Delantë lu më gunitilú guë'dchiliu nu gube'e. Iurní bädzëlëdi'i ni tubi lugar parë lë'ë narná hia'a iurne'. <sup>12</sup> Iurní gunahia lu ra tégulë, më ru'bë nu ra nalasáquëdi'i. Zuldí rai' delantë lu Dios. Iurní bëlla'lë ra librë nu zac stubi librë bëlla'lë, librë catë naescritë ra lë shtë mënë nanapë vidë sin fin. Hia lë'ë ra tégulë, Dios bë'në juzguë lë'ë rai' según de lo quë nabë'në rai', según lo quë naná escritë la'ni librë ni. <sup>13</sup> Lë'ë nisëdu'u bë'në intriegu ra tégulë naná guti lu nisë. Hia lugar shtë galguti, lugar catë bëga'chi ra tégulë, bë'nin intriegu ra tégulë nananú nga'li. Hia iurní Dios bë'në juzguë lë'ë rai' cadë tubi rai' según lo quë nabë'nëll. <sup>14</sup> Iurní galguti nu lugar catë bëga'chi ra tégulë, Dios bëquëldí lë'ë rahin la'ni lugar catë rie'qui con be'lë. Lugar ni nalë Galguti Segundë. <sup>15</sup> Nga'li bëquëldí Dios grëtë' ra mënë nanádi'i escritë lë rai' la'ni librë. Librë ni rni'i chull napë vidë sin fin nu chu nádi'i salvar.

## 21

*Guë'dchiliu cubi nu gube'e cubi*

<sup>1</sup> Despuësë gunahia lu tubi gube'e cubi nu tubi guë'dchiliu cubi purquë lë'ë primërë gube'e nu primërë guë'dchiliu hia gunitilú. Hia nídi'i nisëdu'u. <sup>2</sup> Na Juan, gunahia lu tubi lugar catë nádi'i maldá; lë lugar ni na Jerusalén cubi naná ze'dë de gube'e catë quëbezë Dios. Ciudá ni nalë nasa'a ziquë tubi lliguëna'a nanacu shábi' parë guëtsë'ai'. <sup>3</sup> Nu binia tubi bë fuertë naná guni'i dizdë lu gube'e:

—Guná, Dios quërëldënuhi' con ra nguiu. Guëbaninú më lë'ë rai'; nu lë'ë rai' na ziquë guë'dchi shtë Dios. Cuezënú më lë'ë rai'. Na më Dios shtë rai' de verdá. <sup>4</sup> Dios guëcuë'dchi' grëtë' nisë narru'u lu

ra mënë ni. Hia iurní jamás gati rai'. Gú'nëdi'i rai'; adë tsádi'i ldu'u rai', nu gápëdi'i rai' dulurë purquë grëtë' ra nagu' antsë hia lë'ë ni gualú.

<sup>5</sup> Iurní el quë naná quëbezë lu trunë guni'i:

—Guná quëhunsa'ua nacubi grëtë' ra cusë.

Nu zac guni'i' lua:

—Bëquë'ë di'dzë rë' purquë verdá nahin nu quëhuna cumplir shti'dza.

<sup>6</sup> Despuësë de ni, guni'i më lua:

—Hia grëtë' guc. Na nahia principi nu nahia fin ziquë lëtrë A nu Z. El quë nanapë garbidchi, na guënehia ndigá nisë gu mënë ni. Nisë ni na vidë sin fin. <sup>7</sup> El quë nagunë gan lu cusë mal, gúnëll recibir grëtë' ndë'ë ziquë herenci. Gaca Dios shtë mënë ni nu lë'ë rai' gac rai' shinia. <sup>8</sup> Perë en cuantë ra nanápëdi'i valurë parë guëquebi rall na rall shmëna, ra nanabani mal, ra narguini mënë, ra nabani ziquë mbecu, grë ra narunë creer galbëlliú, grëtë' ra narunë adorar cusë narunsa'u guia'a mënë, grëtë' nabishi ra; grë mënë ni runë tucarë tsa rall la'ni lugar catë rie'qui con be'lë nu asufre. Nga'li gati rall parë siemprë, adë nídi'i fin.

### *Jerusalén cubi*

<sup>9</sup> Ra gadchi ianglë ni nua'a rai' gadchi copë narunë significar gadchi plaguë dushë nanapë quë guëdchini. Guni'i tubi ianglë lua:

—Gudë'e të guëluá'ahia lë'lë' lu naná guëtsë'a, lë'ë tse'lë shtë më nabërulë Lli'li. <sup>10</sup> Bë'në Espiritu Santo të gunahia stubi cusë. Tubi ianglë bia'a na guëc dani ru'bë. Bëlua'a ianglë na tubi ciudá ru'bë nalë Jerusalén Santu naná ze'dë de gube'e catë quëbezë Dios. <sup>11</sup> Ciudá ni rabtsë'ë con mizmë llni nu pudërë shtë Dios. Rabtsë'ëin ziquë tubi guë'ë namás lasac, ziquë guë'ë jaspe. Rlua'ain ziquë vidrio. <sup>12</sup> Alrededurë ciudá ni nanú tubi

lu' ru'bë nu llëduni. Napë lu' ni chi'bë chupë puertë. Tubi ianglë zuga'a rua' cadë puertë. Lu ra puertë ni naescritë lë shtë chi'bë chupë grupë shtë ra mënë israelitë. <sup>13</sup> Nanú tsunë puertë nezë guia'a, tsunë puertë ladë nortë, tsunë puertë ladë sur, nu tsunë puertë ladë nezë guetë. <sup>14</sup> Hia lu' shtë ciudá ni napin chi'bë chupë guë'ë naná ziquë cimientë shtë lu'; hia naescritë lu guë'ë ni ra lë shtë chi'bë chupë poshtë shtë Jesús, el quë nabërulë Lli'li.

<sup>15</sup> Lë'ë ianglë naná quëadi'dzënú na, nua'a tubi varë orë parë guërë'shë ciudá, ra puertë nu lu' shtë ciudá. <sup>16</sup> Lë'ë ciudá nahin cuadradë; de larguë nu igual de ancho. Lë'ë ianglë ni bërë'shi' ciudá con varë nanuá'ai'. Bërë'shë ianglë naná chupë mili chupë gahiu'a kilómetros de larguë, de alto, nu de ancho; igual na guézá ladë shtë ciudá. <sup>17</sup> Lueguë bërë'shë ianglë naná lu' shtë ciudá; nabishin naná sesenta con tapë metros según medidë nanua'a ianglë.

<sup>18</sup> Lë'ë lu' ni nactsá'uhin de guë'ë jaspe nu lë'ë ciudá nactsá'uhin con purë orë; rlua'ain ziquë vidrio naná limpi. <sup>19</sup> Ra chi'bë chupë cimientë shtë lu', dzutsá'uhin con grë clasë guë'ë nalasac. Primërë cimientë na guë'ë jaspe; hia naná segundë na guë'ë safiro; hia tecërë na guë'ë ágata; cuartë na guë'ë esmeralda; <sup>20</sup> Quintë na guë'ë ónice; sexta na guë'ë cornalina; hia séptima na guë'ë crisólito; lë'ë octavë na guë'ë berilo; lë'ë noveno na guë'ë topacio; lë'ë décima na guë'ë crisoprassa; lë'ë undécima na guë'ë jacinto; nu duodécima na guë'ë amatista. <sup>21</sup> Ra chi'bë chupë puertë shtë ciudá nactsa'u guë'ë perla, cadë tubi puertë na tubsë guë'ë perla. Lë'ë nezë principal shtë ciudá ni nactsa'u de purë orë. Rlua'ain ziquë vidrio purë.

22 Adë gunádia'a iádu'u shtë ciudá ni purquë mizmë lë'ë Dadë Dios narnibë'a grëtë' cusë nu el quë nabëru'ë Lli'li, na rai' iádu'u shtë ciudá ni. <sup>23</sup> Hia lë'ë ciudá rquí'nidi'i llni shtë ngubidzë, nilë llni shtë mbehu parë guëzianí purquë mizmë llni shtë Dios nu zac llni shtë Lli'li quëgzianí ladi guë'dchi. <sup>24</sup> Ra naciuni naná gac ra salvar, së rai' lu llni shtë ciudá nu ra rëy shtë guë'dchiliu guë'dënu' rai' grë pudëré nu hunurë shtë rai' parë gunë rai' intriegu ni lu më. <sup>25</sup> Ra puertë shtë ciudá jamás adë guë'audi'in dzë la gue'lë purquë guídëdi'i gue'lë. <sup>26</sup> Nga'li ra mënë shtë grë naciuni guë'dënu' rall hunurë nu cusë ru'bë parë ciudá ni. <sup>27</sup> Perë nunquë adë tsutëdi'i cusë nanádi'i limpi la'ni ciudá; adë tsutëdi'i el quë naná mal, nilë el quë narná tushë lu sáhi', nilë el quë narguguë sáhi'. Sulë ra mënë tsuté nga'li, ra nardzelë lë rai' la'ni librë narni'li chu gac salvar. Pues lë'ë Lli'li nápi' librë ni.

## 22

<sup>1</sup> Iurní lë'ë ianglë bëluá'ai' tubi guëë'gu catë nanú nisë limpi. Nisë ni rne'e vidë sin fin. Rlua'ain clarë ziquë vidrio, nu bëru'u nisë ni dizdë lu trunë catë quëbezë Dios nu catë quëbezë Lli'li. <sup>2</sup> Hia guëru'ldë nezë principal shtë ciudá nu cadë ladë shtë guëë'gu ni, riaru'bë tubi hiaguë narne'e vidë sin fin. Hiaguë ni bédë'ë tubi cusechë chi'bë chupë vësë tubi izë; rne'ein nashi cadë mbehu nu ndiaguë shtë hiaguë ni rllui'i parë gunëac ra mënë shtë ra naciuni. <sup>3</sup> Ndë nídi'i ni tubi cusë narzac zi por galëcashtigu shtë më. Lë'ë trunë catë quëbezë më nu catë quëbezë Lli'li, zuga'a la'ni ciudá ni; hia lë'ë muzë shtë Dios quëhunë rai' adorar lë'i'. <sup>4</sup> Frentë guená rai' lu më iurní nu nua'a rai' lë më luquë rai'. <sup>5</sup> Nga'li adë tsúdi'iru'u gue'lë. Ra naquërelde nga'li adë

rquí'nidi'i llni shtë lámpara, ni por llni shtë ngubidzë purquë mizmë Dios, Shtëada'a, guëzianí më lu ra mënë ni. Ndë guëribë'a rai' por grëtë' tiempë.

*Hia guëlladchi iurë guëabré Jesu-  
crísto*

<sup>6</sup> Lueguë lë'ë ianglë guni'i lua:

—Di'dzë rë' na verdá nu nasegurë gunë më cumplir rahin. Lë'ë Dadë Dios shtë ra nabiadi'dzë shti'dzë më, mizmë më ni bëshë'ldi' ianglë parë guëluá'ai' lu muzë shtë më grëtë' lo quë nagac lueguë.

Guni'i Jesús:

<sup>7</sup>—Guelda lueguë.

Guëquitë ldu'u el quë naná runë cuendë ra di'dzë naná escritë la'ni librë rë'.

<sup>8</sup> Na Juan, binia nu gunahia grëtë' ra cusë rë'. Hia despuësë binia nu gunahia, iurní bëzullibia guëa' ianglë, el quë nabëlua'a na ra cusë ni. Gac shtua'a guna adorar lë'i'. <sup>9</sup> Perë ianglë guni'i lua:

—Adë rúnëdi'il zni'li purquë nahia tubi muzë shtë Dios igual ziquë lë'ël, ziquë ra sa' narni'inú diza'quë lu ra mënë nu ziquë ra narunë cuendë ra di'dzë naná escritë ndë'ë. Bë'në adorar Dios.

<sup>10</sup> Nu guni'i ianglë lua:

—Adë rca'chi ldú'udi'il ra di'dzë rë' naná escritë la'ni librë rë' purquë hia lë'ë tiempë ziagla'guë nagac cumplirin. <sup>11</sup> Dzë ni ra mënë naquëhunë mal, tsagla'guë gunë rall mal. Ra naná më mal tsagla'guë gac rall më mal; el quë naná më za'quë lu Dios, tsagla'guë gac rall më za'quë lu më; el quë naná santu delantë lu më, tsagla'guë gáqui' santu.

Guni'i Jesús:

<sup>12</sup>—Zni nahin; lueguë guelda.

Gueldënu'a tubi premi ca'a tē según lo quë naquëhunë tē. <sup>13</sup> Nahia ziquë ra letrë A nu Z; nahia principi nu nahia fin shtë grë ra cusë. Más antsë gurështë guë'dchiliu, nabanía iurní nu despuësë tsalú guë'dchiliu todavía nabanía.



<sup>14</sup> Guëquitë ldu'u ra naquëhunë cumplir voluntá shtë më të gapë rai' derechë gau rai' nashi shtë hiaguë narne'e vidë sin fin. Zni gac parë tsutë mënë ni rua' puertë shtë ciudá. <sup>15</sup> Perë grëtë' ra naná mal, ra naquëgsiguë sa' rall, ra narunë galëbëlliú, ra narquënú sa' rall, grëtë' ra narguini mënë, grëtë' ra narunë adorar cusë naractsa'u guia'a mënë nu grëtë' ra narëuu' ldu'u ra cusë engañi u ruadi'dzë rall bishi, guëa'në rall fuërë ciudá.

<sup>16</sup> —Na Jesús, bëshe'lda ianglë shtëna parë guëquébi' nu guëni'i' grë ra di'dzë rë' lu ra grupë shtë shmënë Dios. Nahia el quë nabëdë'e vidë parë rëy David nu nahia llëbni shtëhi'. Nahia ziquë mbelëgui'i Plojë narabtsë'e rsili.

<sup>17</sup> Lë'ë Espiritu Santo rni'i:

—Gude'e.

Lë'ë tse'lë Lli'li rni'i:

—Gude'e.

El quë narqué diaguë shti'dza rni'i:

—Gude'e.

El quë narbidchi si rac shtu'ugu nisë, gude'e lua parë gull nisë narne'e vidë sin fin. Rne'e më nisë ni ndigá.

<sup>18</sup> Quëhuna testificar de quë cualquier mënë narini di'dzë naná escritë la'ni librë rë', si talë guëtu'ñi nguiu más cusë, Dios gúni' cashtigu nguiu ni con plaguë naze'dë segun naescritë ndë'e. <sup>19</sup> Si talë chu tubi nguiu guëdchisull tubi di'dzë shtë Dios naná escritë la'ni librë rë', Dios guëti'i lë nguiu ni la'ni librë narni'i chu na salvar. Guëdchisú më derechë parë adë tsutëdi'i nguiu ni la'ni ciudá santu con grë ra bendición naná escritë la'ni librë rë'.

<sup>20</sup> El quë narquebi ra cusë rë' rni'i:

—Lueguë gelda.

Nia, Dadë Jesús, gude'e.

<sup>21</sup> Na Juan, rnia'a lu të; rac shtua'a gunë ldai' Dadë Jesucristo lë'ë të nu cuezënúhi' lë'ë të. Amén.